

ശ്രീമദപാലൂകിരാമായണം

ബാലകാണ്ഡം.

(അനന്തശാസ്ത്രവ്യാഖ്യാനസഹിതം)

Dharmalaya Edition.

വ്യാഖ്യാതാവ് :

ബ്രഹ്മശ്രീ ജി. എസ്സ്. ശ്രീനിവാസശർ, ബി. എ., എൽ. ടി.,
ഫെഡ് മാസ്റ്റർ, മൈസൂറു, കേരളത്തൂർ.

Published with the aid of

Sri M. N. RAMASWAMY IYER,

BANKER

By

R. SUBRAHMANYA VADHYAR & SONS,

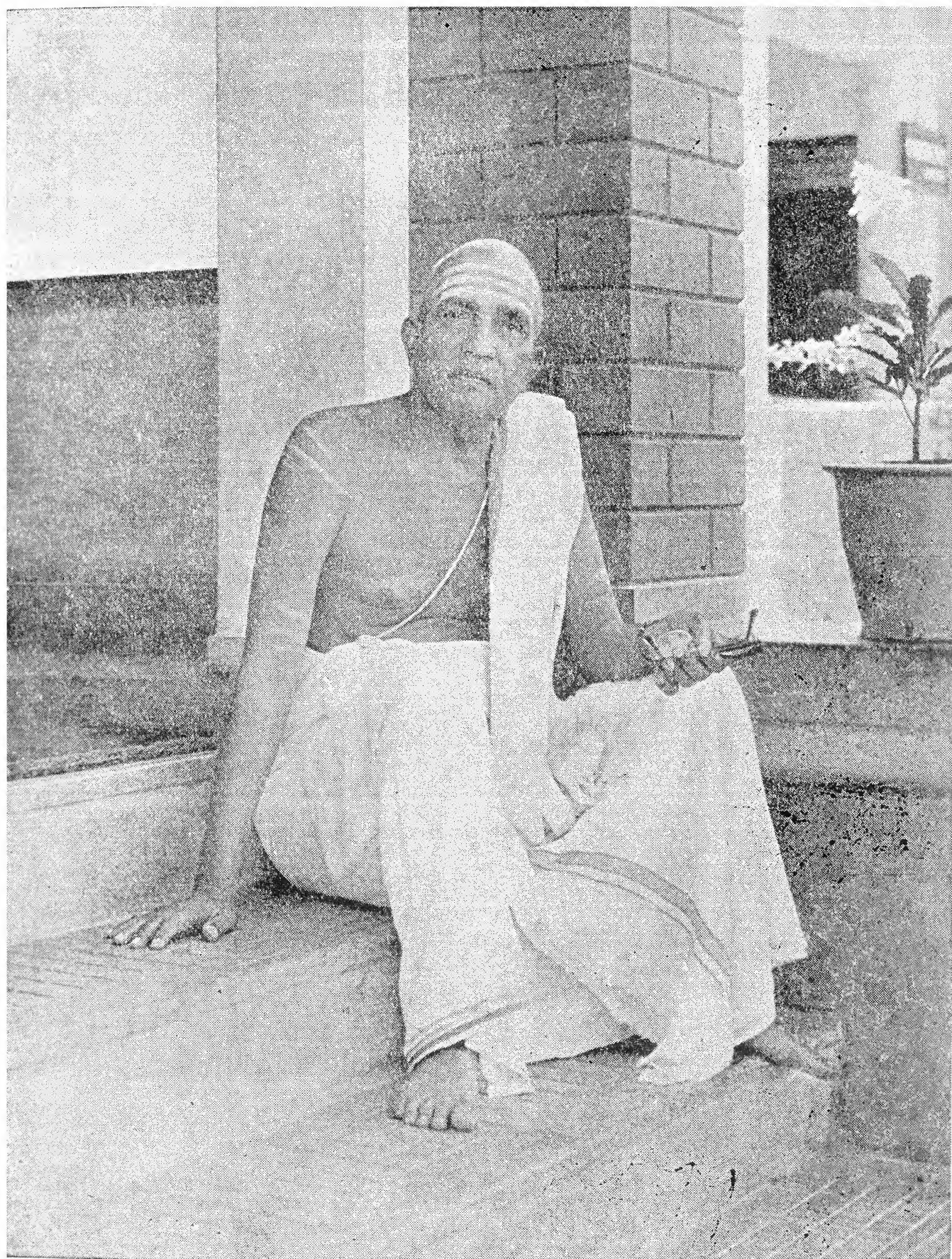
BOOK-SELLERS & PUBLISHERS,

KALPATHI-PALGHAT

Price Rs. 51

1941.

Printed at
RAMAYANA PRINTING WORKS,
PALGHAT

Late M. N. RAMASWAMI IYER
BANKER, PALGHAT

വിഷയാനുക്രമണിക.

സക്രം	വിഷയം	ശ്ലോകസംഖ്യ	പേജ്
1.	കഥയുടെ ചുരുക്കം	100	1
2.	ബ്രഹ്മാവിന്റെ ആഗമനം	44	25
3.	സമാധിയിൽ ശ്രീരാമചരിത്രത്തെ അറിയുന്നത്	40	36
4.	ശ്രീരാമസന്ധ്യയിൽ കശലവന്മാരുടെ വരവ്	36	44
5.	അയോദ്ധ്യാപുരിയുടെ വണ്ണ	24	55
6.	ദശരഥകുമാരന്മാരുടെ രാജ്യപരിപാലനം	28	60
7.	മന്ത്രിമാരുടെ വണ്ണ	23	67
8.	അശ്വമേധയാഗം തീർച്ചപ്പെടുത്തൽ	24	72
9.	സനതകുമാരവചനത്തെ സ്മരണം പറയുന്നത്	19	78
10.	അംഗരാജ്യത്തിലേക്ക് ഗൃശ്യശൃംഗമുനിയെ കൊണ്ടുവന്നത്	32	83
11.	ദശരഥൻ ഗൃശ്യശൃംഗമുനിയെ അയോദ്ധ്യക്കു കൊണ്ടുവന്നത്	30	91
12.	ജന്മപിതൃക്കളെ വരികുന്നതും അശ്വമേധയാഗം	21	98
13.	രാജാക്കന്മാരെ യാഗത്തിനായി ക്ഷണിക്കുന്നതും യാഗശാലയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതും	37	103
14.	അശ്വമേധയാഗം ചെയ്യുന്നത്	60	111
15.	പുത്രകാമേഷ്ടിയും രാവണവധത്തെക്കുറിച്ചുള്ള മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ പ്രതിജ്ഞയും	35	126
16.	ദശരഥൻ പത്നിമാക്ക് പായസത്തെ പങ്കുവെക്കുന്നതും അവർ ഗർഭം ധരിക്കുന്നതും	34	134
17.	ദേവന്മാർ ഭൂമിയിൽ വാനരജാതികളിൽ ജനിക്കുന്നത്?	37	142
18.	ശ്രീരാമന്റെ അവതാരം	58	150
19.	ശ്രീരാമനെ കൂടെ അയച്ചുതരുവാൻ വിശ്വപാമിത്രമഹർഷി അപേക്ഷിക്കുന്നത്	23	164
20.	ദശരഥന്റെ പുലമ്പൽ	28	169
21.	ദശരഥനെ സമ്മതിപ്പിക്കൽ ഒന്നാംദിവസം ഗാനംചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ	22	176
22.	ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർക്ക് ബലയും അതിബലയും ഉപദേശിക്കുന്നത്	755	182
23.	കാമാരൂത്തിൽ താമസിക്കുന്നത്	23	187
24.	താടകാവനത്തെ സന്ദർശിക്കൽ	32	193
25.	താടകയുടെ ഉൽപത്തി	24	200
26.	താടകയുടെ വധം	41	206
27.	അസുരങ്ങളെ ഉപദേശിക്കൽ	27	215
28.	അസുരങ്ങളെ ഉപസംഹരിപ്പാനുള്ള മന്ത്രങ്ങളെ ഉപദേശിക്കൽ	24	221

സക്രം	വിഷയം	ശ്ലോകസംഖ്യ	പേജ്
29	സിദ്ധാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കൽ	54	227
30.	യാഗരക്ഷ	26	239
31.	മിഥിലാപട്ടണത്തിലേക്ക് പുറപ്പെടുന്നത്	24	245
32.	വിശ്വാമിത്രൻ സ്വപ്നംശ്വൈർപ്പാദി പറയുന്നത്	27	251
33.	കുശനാഭന്റെ കന്യകന്മാരെ ബ്രഹ്മദത്തൻ വിവാഹം	26	258
34.	വിശ്വാമിത്രനുമനിയുടെ വംശശ്വൈർപ്പാദി പറയുന്നത്	23	265
35.	ഗംഗയുടേയും പാർവ്വതിയുടേയും ഉൽപത്തി	23	270
36.	ഉമാദേവി ദേവന്മാരെ ശപിക്കുന്നത്	28	276
37.	സുബ്രഹ്മണ്യസ്വാമിയുടെ അവതാരം	34	283
38.	സഗരമഹാരാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരുടെ ഉൽപത്തിയും അശ്വമേധയാഗത്തിനുള്ള ആരഭവും	24	291
39.	സഗരന്റെ യാഗത്തിലുള്ള കുതിരയെ അപഹരിക്കുന്നത്	29	297
40.	സഗരപുത്രന്മാരെ ഭസ്മീകരിക്കുന്നത്	30	304
41.	സഗരമഹാരാജാവിന്റെ യാഗപരിപൂർത്തി	28	311
42.	ഭഗീരഥന്റെ ഉത്പത്തി	25	318
43.	ഗംഗ ഭൂതലത്തിലേക്ക് വന്നത്	43	325
44.	ബ്രഹ്മാവം ഭഗീരഥനെ പുകഴ്ത്തുന്നത്	23	335
	രണ്ടാം ദിവസം ഗാനംചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ.	661	
45.	പാലാഴിമഥനം	57	340
46.	ഇന്ദ്രൻ ദിതിയുടെ ഗർഭത്തെ ഛേദിക്കുന്നത്	23	354
47.	മരുത്തുകളുടെ ഉത്പത്തിയും, വിശ്വാധിപനായ സുമതിവൃദ്ധിയുമായുള്ള ചേർച്ചയും	22	360
48.	ഗൌതമമുനി അഹല്യയേയും ഇന്ദ്രനേയും ശപിക്കുന്നത്	36	365
49.	അഹല്യയുടെ ശാപമോക്ഷം	24	374
50.	മിഥിലാനഗരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നത്	28	380
51.	വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയുടെ ചരിത്രാരംഭം	28	386
52.	വിശ്വാമിത്രസൽക്കാരം	23	393
53.	വിശ്വാമിത്രൻ കാമധേനുവിനെ ചോദിക്കുന്നത്	25	399
54.	കാമധേനു സൈന്യങ്ങളെ സൃഷ്ടിച്ചത്	23	406
55.	വസിഷ്ഠം വിശ്വാമിത്രനുമായി പോർ ചെയ്യുന്നത്	28	412
56.	വിശ്വാമിത്രരുടെ തോല്പയും തപഃപ്രാരംഭവും	24	418
57.	സ്വശരീരത്തോടെ സ്വഗ്നത്തിലേക്ക് ചെല്ലുവാനുള്ള ത്രിശങ്കവിന്റെ പരിശ്രമം	23	424
58.	വസിഷ്ഠപുത്രന്മാർ ത്രിശങ്കവിനെ ശപിക്കുന്നത്	24	430
59.	വിശ്വാമിത്രൻ വസിഷ്ഠപുത്രന്മാരെ ശപിക്കുന്നത്	22	436
60.	ത്രിശങ്കവിനെ സ്വഗ്നത്തിൽ കയറുന്നത്	35	441
61.	ഋഷികൻ അംബരീഷനു ശുനഃശേപനെ വില്ക്കുന്നത്	23	450
62.	ശുനഃശേപനെ രക്ഷിക്കുന്നത്	28	456

ശ്രീ

ശ്രീരാമായണ പാരായണോപക്രമ പൂജാവിധാനം

(ഹരിഃ ഓം ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ)

നമൊ ബ്രഹ്മണുദേവായ ഗോബ്രാഹ്മണഹിതായ ച
ജഗദ്ധിതായ കൃഷ്ണായ ഗോവിന്ദായ നമോ നമഃ
ആബ്രഹ്മലോകാദാശേഷാദാലോകാലോകപവ്ചതാത്
യേ വസന്തി ദ്വീപാ ദേവാസ്തേഭ്യോ നിത്യം നമോ നമഃ
അപസ്പന്തു യേ ഭൂതാ യേ ഭൂതാ ഭൂവി സംസ്ഥിതാഃ
യേ ഭൂതാ വിപ്ലവന്താരസ്തേ ഗച്ഛന്തു ശിവാജ്ഞയാ

ആസനമന്ത്രം: അസൃശ്രീ ആസനമഹാമന്ത്രസ്യ പൃഥിവ്യാമേഘപുഷ്പജ്വലിഃ
സുതലം ഹന്ദഃ-കൂർമ്മാ ദേവതാ-ആസനേ വിനിയോഗഃ—

പൃഥ്വി തപയാ ധൃതാ ലോകാ ദേവി തപം വിഷ്ണുനാ ധൃതാ
തപം ച ധാരയ മാം ദേവി പവിത്രം ചാസനം കരു

ആസനഫലകത്തിൽ അർപ്പിക്കുക:-ഓം ക്രമാസനായ നമഃ ഓം പദ്മാസനായ
നമഃ, ഓം കമലാസനായ നമഃ, ഓം ഭോഗാസനായ നമഃ, ഓം യോഗാസനായ നമഃ

ഓം ശുക്ലാംബരധരം വിഷ്ണു ശശിവർണ്ണം ചതുർഭുജം
പ്രസന്നവദനം ധ്യായേത്സർവ്വവിഷ്ണോപശാന്തയേ
ഓം ഭൂഃ (ജന്ത്യാദി പ്രാണായാമം)

ഓം മഹോപാത്തസമസ്തദുരിതക്ഷയദഹരാ ശ്രീപരമേശ്വരപ്രീത്യർത്ഥം ശുഭേ
ശോഭനമുഹൂർത്തേ അദ്യ ബ്രഹ്മണഃ ദ്വീപീയപരാഭൗ ശേഖരവരാഹകല്ലെ വൈവ
സ്വത മനപന്തരെ അഷ്ടാവിംശതിതമേ കലിയുഗേ പ്രഥമപാദേ ജംബുദ്വീപേ ഭാരത
വഷേ ഭരതവണ്ഡേ മേരോഃ ദക്ഷിണേ പാശ്ചാത്യേ ശകാബ്ദേ അസ്തിൻ വർത്തമാനേ വ്യാവ
ഹാരികേ പ്രഭവാദി ഷഷ്ടിസംവത്സരാണാം മദ്ധ്യേ.....നാമസംവത്സരേ,.....
അയനേ,.....ജ്യേഷ്ഠ,.....മാസേ.....പക്ഷേ, അദ്യ.....ശുഭതിമൌ,
.....വാസര യുക്തായാം,.....നക്ഷത്ര യുക്തായാം, ശുഭയോഗ ശുഭകരണ ഏവം
ഗുണ വിശേഷണ വിശിഷ്ടായാം, അസ്യാം.....ശുഭതിമൌ.....
.....നക്ഷത്രം.....രാശൌ ജാതസ്യ.....ശമ്നഃ മമ സകുടം
ബന്ധു, ധർമ്മാർത്ഥകാമ മോക്ഷ ചതുർവിധഫല പുരുഷാർത്ഥസിദ്ധ്യർത്ഥം ഇഷ്ടകാമ്യാർത്ഥ
സിദ്ധ്യർത്ഥം, ശ്രീ സീതാ ലക്ഷ്മണ ഭരത ശത്രുഘ്ന ഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പ്രസാ
ദസിദ്ധ്യർത്ഥം, അകൃത പ്രായശ്ചിത്ത സകലവിധ പാപക്ഷയാർത്ഥം, സകലപീഡാ
നിവൃത്ത്യർത്ഥം നിഖിലാഭ്യുദയ പ്രാപ്ത്യർത്ഥം, സകല ചിന്തിത മനോരമാവാപ്ത്യർത്ഥം,
ശ്രീ രാമചന്ദ്രപാദയോരചഞ്ചല നിഷ്ഠാജക നിരതിശയഭക്തിസിദ്ധ്യർത്ഥം ശ്രീമദ്ദാ
മായണപാരായണം കരിഷ്യേ. തദാദൈ ശ്രീരാമായണകോശേ ശ്രീ സീതാലക്ഷ്മണ
ഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിപൂജാം ച കരിഷ്യേ. തദംഗത്വേന
കലശ ശംഖാമ്പരീപൂജാം ച കരിഷ്യേ— (എന്നു സങ്കല്പം)

അനന്തരം കലശപൂജ:—

[കലശത്തെ ഗന്ധപുഷ്പങ്ങളാലലങ്കരിച്ച് ഗന്ധോദകം നിറച്ച് (അതിന്റെ കിഴക്ക് തെക്കും മുതലായ നാലു ഭാഗത്തും) ഇന്ദ്രായനമഃ യമായനമഃ വരണായനമഃ സോമായനമഃ (എന്നു പൂജിക്ക) കലശത്തിൽ ഗംഗാദി സർവ്വതീർത്ഥദ്വൈപാദനമഃ സകലാരാധനൈഃ സ്വച്ഛിതം. (പിന്നെ കലശം തൊട്ട് ജപിക്കുക):—]

കലശസ്യ മുഖേ വിഷ്ണുഃ കണ്ഠേ രുദ്രസ്സമാശ്രിതഃ
മൂലേ ത്വത്ത്വ സ്ഥിതൌ ബ്രഹ്മാ മദ്ധ്യേ മാതൃഗണാഃ സ്തൂതാഃ
കർണ്ണൌ തു സാഗരാസ്സർവ്വേ സപ്തദർശിണാ വസുന്ധരാ
ഋഗേദോദാഹ യജുർവേദസ്സാമവേദോഽപ്യുമവുണഃ
അംഗൈശ്ച സഹിതാസ്സർവ്വേ കലശാംബുസമാശ്രിതാഃ
ഗംഗേ ച യമുനേ ചൈവ ഗോദാവരി സരസ്വതീ
നന്ദൈ സിന്ധു കാവേരി ജലേന്ദുസ്മിൻ സന്നിധിം കരു
സർവ്വേ സമുദ്രാസ്സരിതസ്തീർത്ഥാനി ച നദാ ഹ്രദാ.
ആയാതു രാമപൂജാർത്ഥം ദുരിതക്ഷയകാരകാഃ
ആയാതു വരണശ്ശരീരം പ്രാണിനാം പ്രാണരക്ഷകഃ
അതുലഗുണലവാനത്ര സർവ്വദോഷപ്രശാന്തയെ

അസ്തിൻ കലശേ സർവ്വതീർത്ഥാന്യാവാഹയാമി—ഗംഗാദി സർവ്വതീർത്ഥദ്വൈപാദനമഃ സർവ്വോപചാരാൻ സമർപ്പയാമി— (ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതകളാൽ അർച്ചിച്ചു കലശജലം കൊണ്ടു പൂജോപകരണങ്ങളേയും ശംഖിനേയും തന്നേയും പ്രാർത്ഥിക്കുക).

ശംഖപൂജാ:—(ഗായത്രീ മന്ത്രസഹിതം കലശജലത്താൽ ശംഖിനെ നിറച്ചു,) പാണ്ഡുജന്യായ നമഃ ദിവ്യഗന്ധാൻ ധാരയാമി.

(ശംഖമൂലേ) ബ്രഹ്മണൈ നമഃ (ശംഖമദ്ധ്യേ) ജനാർദ്ദനായ നമഃ
(ശംഖാഗ്രേ) ചന്ദ്രശേഖരായ നമഃ പാണ്ഡുജന്യായ നമഃ സകലാരാധനൈസ്സപച്ഛിതം
ശംഖം ചന്ദ്രാക്ഷദൈവത്യം മദ്ധ്യേ വരണസംയുതം
പുഷ്പേ പ്രജാപതിശ്ശൈവ അഗ്രേ ഗംഗാ സരസ്വതീ
തൈലോക്യേ യാനി തീർത്ഥാനി വാസുദേവസ്യ ചാജ്ഞയാ
ശംഖൈ തിഷ്ഠന്തി വിപ്രേന്ദ്രാസ്തസ്മാച്ഛംഖം പ്രപൂജയേത്.
തപം പുരാ സാഗരോത്പന്നോ വിഷ്ണുനാ വിധൃതഃകരേ
പൂജിതസ്സർവ്വദൈവൈശ്ച പാണ്ഡുജന്യ നമോഽസ്തുതേ.
ഗർഭാ ദേവാനിനാരീണാം വിശീർണ്ണൈ സഹസ്രധാ
തവ നാദേന പാതാളൈ പാണ്ഡുജന്യ നമോഽസ്തുതേ.

ശംഖജലം കലശജലത്തിൽ കുറെ പകർന്നു “ഭർദ്ദവസ്സുവോ, ഭർദ്ദവസ്സുവഃ” എന്നു ബാക്കി ജലത്തെ ഉപകരണങ്ങളിലും പ്രാർത്ഥനചെയ്തു. പിന്നെയും ശംഖിനെ നിറയ്ക്കുക.

ആത്മപൂജാ— (തന്നെ ഗന്ധപുഷ്പങ്ങളാലലങ്കരിച്ച് പിന്നെ അർച്ചിക്കുക)
ആത്മനെ നമഃ ഗന്ധപുഷ്പ ധൂപദീപൈഃ സകലാരാധനൈഃ സ്വച്ഛിതം
ആത്മനെ നമഃ, അന്തരാത്മനെ നമഃ, നിത്യശുദ്ധബുദ്ധപരിപൂർണ്ണ സർവ്വദാനന്ദാത്മനെ നമഃ,
സമസ്തോപചാരാൻ സമർപ്പയാമി.

പിന്നെ മണി അടിക്കുക). ആഗമാത്മം തു ദേവാനാം ഗമനാത്മം തു രക്ഷസാം
ഘണ്ടാനാദം കരോമ്യത്ര ദേവതാഹ്വാനലാഞ്ചരനം.

പീഠപൂജാ— ആം ആധാരശക്തൈ നമഃ, ഹ്രീം മൂലപ്രകൃതൈ നമഃ, ആദി
കൂർമ്മായ നമഃ, ആദിവാഹായനമഃ, അനന്തായനമഃ, പൃഥ്വിവൈ നമഃ,
ഇക്ഷ്വസുദായനമഃ, ശേപതദപീപായനമഃ, കല്പകവാടികായൈനമഃ,
മണിമണ്ഡപായനമഃ, രത്നവേദികായൈനമഃ, പുഷ്പകവിമാനായനമഃ
രത്നസിംഹാസനായനമഃ, ശേപതച്ഛത്രായനമഃ, സിതചാമരാഭ്യാം നമഃ,
ഓം നമോഭഗവതേ സകലഗുണാത്മശക്തിയുക്തായ ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണ
ഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേതേ ശ്രീരാമചന്ദ്രയോഗപീഠാത്മനേനമഃ.

ധ്യാനം— വാമേ ഭൂമിസുതാ പുരശ്ച ഹനമാൻ പശ്ചാത്സമിത്രാസുതഃ
ശത്രുഘ്നോ ഭരതശ്ച പാർവ്വത്യോച്ഛായപാദികോണേഷു ച
സുഗ്രീവാശ്ച വിഭീഷണശ്ച യുവരാട്ട് താരാസുതോ ജാംബവാൻ
മദ്ധ്യേ നീലസരോജകോമളരചിം രാമം ഭജേ ശ്യാമളം.
ഓം അസ്തിൻ ഗുണൈ സീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേതേ ശ്രീരാമചന്ദ്രം
ധ്യായാമി. (ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതാദി രണ്ടുകുഞ്ചിലുമെടുത്തുകൊണ്ട്)
ഓം ഓശരമായ വിദ്മഹൈ സീതാവല്ലഭായ ധീമഹി
തന്നോരാമഃ പ്രചോദയാത്.
ആവാഹയാമി വിശേപശം ജാനകീവല്ലഭം പ്രഭം
കൗസല്യാതനയം വിഷ്ണു ശ്രീരാമം പ്രകൃതേഃ പരം
ശ്രീരാമാഗച്ഛ ഭഗവൻ രഘുവീര ധൃപോത്തമ
ജാനക്യാ സഹ രാജേന്ദ്ര സുസ്ഥിരോ ഭവ സച്ചദാ
രാമഭദ്ര മഹേഷ്വാസ രാവണാന്തക രഘവ
യാവത്പൂജാ സമാപ്യേത താവത്സന്നിഹിതോ ഭവ
രഘുനായക രാജഞ്ച് നമോ രാജീവലോചന
രഘുനന്ദന മേ ദേവ ശ്രീരാമാഭിമുഖോ ഭവ.
(അസ്തിൻ ഗുണൈ) സീതാ + ശ്രീരാമാഭിമുഖോ ഭവ.
രാജാധിരാജരാജേന്ദ്ര രാമചന്ദ്ര മഹീപതേ
രത്നസിംഹാസനം തുഭ്യം ഓസ്യാമി സ്വീകരു പ്രഭോ.
സീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേതേ ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേനമഃ
രത്നസിംഹാസനം സമർപ്പയാമി.
തൈലോക്യപാവനാനന്ത നമസ്തേ രഘുനായക
പാദ്യം ഗുഹാണ രാജഞ്ച് നമൊ രാജീവലോചന.
ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേനമഃ പാദയോഃ പാദ്യം സമർപ്പയാമി.
പരിപൂർണ്ണപരാനന്ദ നമൊ രാമായ വേദസേ
ഗുഹാണാഘ്യം മയാദത്തം കൃഷ്ണ വിഷ്ണോ ജനാർദ്ദന.
ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേനമഃ അഘ്യം സമർപ്പയാമി
നമസ്തേത്യായ ശുദ്ധായ നിത്യായ ജ്ഞാനരൂപിണൈ
ഗുഹാണാചമനം നാമ സച്ചലോകൈകനായക.
ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേനമഃ ആചമനീയം സമർപ്പയാമി.

നമഃ ശ്രീവാസുദേവായ തപജ്ഞാനസ്വരൂപിണെ
 മധുപക്തം ഗുഹാണേദം ജാനകീപരയെ നമഃ
 ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേ നമഃ മധുപക്തം സമർപ്പയാമി.
 ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേ നമഃ പുനരാചമനം സമർപ്പയാമി.
 പഞ്ചാമൃതം മയാനീതം പയോ ദധിഘൃതം മധു.
 ശക്തരാജലസംയുക്തം രാമ തത്പ്രതിഗൃഹ്യതാം
 ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേനമഃ പഞ്ചാമൃതസ്നാനം സമർപ്പയാമി.
 ബ്രഹ്മാണുധാദരമദ്ധ്യസ്തൈസ്തീർത്ഥൈശ്ച രഘുനന്ദന.
 സ്നാപയിഷ്യാമ്യഹം ഭക്ത്യാ തപം ഗുഹാണ ജനാദ്യന.
 ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേനമഃ ശുഭോദകസ്നാനം സമർപ്പയാമി സ്നാനാനന്തരം
 ഞ്ചമനീയം സമർപ്പയാമി.

തപ്തകാഞ്ചനസങ്കാശം പീതാംബരമിദം ഹരേ.
 സംഗുഹാണ ജഗന്നാഥ രാമചന്ദ്ര നമോസ്തുതേ.
 ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേ നമഃ വസ്ത്രം സമർപ്പയാമി
 ശ്രീരാമാച്യുത യജ്ഞേശ ശ്രീധരാനന്ത രാഘവ
 ബ്രഹ്മസൂത്രം ചോത്തരീയം ഗുഹാണ രഘുനന്ദന.
 ശ്രീരാമ+നമഃ—ഉത്തരീയയജ്ഞോപവീതെ സമർപ്പയാമി.
 കങ്കമാഗതകസുതൂരീ കർപ്പൂരം ചന്ദനം തുമാ
 തുഭ്യം ദാസ്യാമി രാജേന്ദ്ര ശ്രീരാമ സ്വീകൃത പ്രഭോ.
 ശ്രീരാമ+നമഃ. ഗന്ധാന്ധാരയാമി.
 അക്ഷതാഃ പരമാ ദിവ്യാഃ കങ്കമാഗതഭൂഷിതാഃ
 മയാഹുതാശ്ച പുജാർത്ഥം സ്വീകാർത്ഥം രഘുനായക.
 ശ്രീരാമ.....നമഃ അക്ഷതാൻ സമർപ്പയാമി.
 തുളസീകന്ദമന്ദാരജാതി പുന്നാഗചവകൈഃ
 നീലാംബുജൈർബ്ബിലദളൈരച്ഛയേദാഘ്രവം വിഭും
 പുജയിഷ്യാമ്യഹം ഭക്ത്യാ സംഗുഹാണ ജനാദ്യന.
 ശ്രീരാമ.....നമഃ പുഷ്പൈഃ പുജയാമി.

- അംഗപൂജാ.** 1 കാം ശ്രീ രാമചന്ദ്രായ നമഃ — പാദൈ പുജയാമി.
 2 ,, രാജീവലോചനായ നമഃ — ഗുൽഫൈ പുജയാമി.
 3 ,, രാവണാന്തകായ നമഃ — ജാനനീ പുജയാമി.
 4 ,, വാചസ്പതയെ നമഃ — മൂത്ര പുജയാമി.
 5 ,, വിശ്വപ്രസാദായ നമഃ — ജംഘൈ പുജയാമി.
 6 ,, ലക്ഷ്മണാഗ്രജായ നമഃ — കടിം പുജയാമി.
 7 ,, വിശ്വകർമ്മയെ നമഃ — മേധ്യം പുജയാമി.
 8 ,, വിശ്വാമിത്രപ്രിയായ നമഃ — നാഭിം പുജയാമി.
 9 ,, പരമാന്തനേ നമഃ — ഹൃദയം പുജയാമി.
 10 ,, ശ്രീകണ്ഠായ നമഃ — കണ്ഠം പുജയാമി.
 11 ,, സർവാസ്ത്രധാരിണെ നമഃ — ബാഹു പുജയാമി.

12. " രഘുപേഹായ നമഃ—മുഖം പൂജയാമി.
13. " പത്മനാഭായ നമഃ — ജിഹ്വാം പൂജയാമി.
14. " ഓമോദരായ നമഃ — ദന്താൻ പൂജയാമി.
15. " സീതാപതയെ നമഃ ലലാടം പൂജയാമി.
16. " ജ്ഞാനഗമ്യായ നമഃ — ശിരഃ പൂജയാമി.
17. " സർവ്വാത്മനൈ നമഃ — സർവ്വാണുഷ്ഠാനി പൂജയാമി.

1. ഓം രാമായ നമഃ 5. ഓം രഘുനാഥായ നമഃ.
2. " രാമഭദ്രായ നമഃ 6. " നാഥായ നമഃ
3. " രാമചന്ദ്രായ നമഃ 7. " സീതായാഃ പതയെ നമഃ
4. " വേദസൈ നമഃ (അനന്തരം ഈ പൂജാകല്പാവസാനത്തിലുള്ള

അഷ്ടോത്തരം മുതലായവകൊണ്ടും യഥാശക്തി പൂജചെയ്യും.)

സീതാലക്ഷ്മണ ഭരത ശത്രുഘ്ന ഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനെ നമഃ
നാനാവിധ പുഷ്പാണി സമർപ്പയാമി.

വനസ്തതിരസോത്ഭുതോ ഗന്ധാശ്വോ ഗന്ധ ഉത്തമഃ
രാമചന്ദ്ര മഹീപാല ധൂപോദയം പ്രതിഗ്രഹ്യതാം.

ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേ നമഃ ധൂപമാർച്ചാപയാമി.

ജോതിഷാം പതയെ തുഭ്യം നമോ രാമായ വേദസേ
ഗുഹാണ മംഗളം ദീപം ത്രൈലോക്യതിമിരാപഹ.

ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേ നമഃ ദീപം പ്രദർശയാമി. ധൂപദീപാനന്തരം ആചമ
നീയം സമർപ്പയാമി.

നൈവേദ്യം — ഓം ഭർതൃവസ്സുവഃ(പരിഷേചനം)പ്രാണായാസപാഹാ ഇത്യാദി.

ഇദം ദിവ്യാന്നമൃതം രസൈഃ ഷഡ്ഭിസ്സമനപിതം

രാമചന്ദ്രേശ നൈവേദ്യഃ സീതേശ പ്രതിഗ്രഹ്യതാം.

ശ്രീരാമ + സ്വാമിനേനമഃ ദിവ്യാന്നം മഹാനൈവേദ്യം നിവേദയാമി. മദ്ധ്യേ
മദ്ധ്യേ അമൃതപാനീയം സമർപ്പയാമി. അമൃതാപിധാനമസി. ആചമനീയം സമർപ്പ
യാമി. വിഷപക്ലേനായ നമഃ നിർമാല്യം സമർപ്പയാമി.

താംബൂലം—ഓംഭർതൃവസ്സുവഃ.

നാഗവല്ലീദളൈശ്ചക്രം പൂശീഫലസമനപിതം

താംബൂലം ഗ്രഹ്യതാം രാമ കല്പരാദിസമനപിതം.

ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനെ നമഃ കല്പരാമ്ബൂലംസമർപ്പയാമിആചമനീയം സമർപ്പയാ

മംഗളാർത്ഥം മഹീപാല നീരാജനമിദം ഹരേ

[മി

സംഗുഹാണ ജഗന്നാഥ രാമചന്ദ്ര നമോസ്തുതേ.

ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേനമഃ. സർവ്വോപചാരാഞ്ച കല്പരനീരാജനം പ്രദർശയാമി.

ശ്രീപതെ സർവ്വഭൂതാത്മൻ ത്രാഹി മാം ഭവസാഗരാത്

മധുസൂദന ദേവേശ ഗുഹാണ കസുമാഞ്ജലിം

ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേനമഃ. മന്ത്രപുഷ്പാഞ്ജലിം സമർപ്പയാമി.

നാനാരത്നസമായുക്തം വജ്രനാളസമനപിതം

മുക്താകേസരസംയുക്തം സ്വപണ്ണപുഷ്പം ദദാമ്യഹം

ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനേ നമഃ സ്വപണ്ണപുഷ്പംസമർപ്പയാമി..

ഇതെത്രീതൈശ്വ വാദ്യൈശ്വ പുരാണപാനാദിഭിഃ
രാജോപചാരൈരവിശ്വൈഃ സത്തുഷ്ടോ ഭവ രാഘവ

ശ്രീരാമ.....നമഃ ഹരതമാമരാദിസമസ്തരാജോപചാരാൻ സമർപ്പയാമി

പ്രദക്ഷിണം— പ്രകൃഷ്ട പാപനാശായ പ്രകൃഷ്ടഫലസിദ്ധയെ

പ്രദക്ഷിണം കരോമി തപാഃ പ്രസീദ പുരുഷോത്തമ.

യാനി കാനി ച പാപാനി ജന്മാന്തരതൂതാനി ച

താനി താനി വിനശ്യന്തി പ്രദക്ഷിണപദൈ പദൈ

നമസ്കാരഃ — രാമായ രാമഭദ്രായ രാമചന്ദ്രായ വേദസൈ

രഘുനാഥായ നാഥായ സീതായാഃ പതയേ നമഃ.

പ്രാർത്ഥനാ — (സാഞ്ജലിബന്ധം)

ആവാഹനം ന ജാനാമി ന ജാനാമി വിസജ്ജനം

പൂജാവിധിം ന ജാനാമി ക്ഷമസ്വ രഘുനായക.

തപമക്ഷരോടസി ഭഗവൻ വൃക്താവൃക്ത സ്വരൂപധൃതം

യഥാ തപം രാവണം ഹതപാ യജ്ഞവിഷ്ണുക്കരം ഖലം.

ലോകാൻ രക്ഷിതവാൻ രാമ തഥാ മന്മാനസാശ്രയം

രജസ്തമശ്ച നിർഘൃത്യ തപതം പൂജാദരസിദ്ധയേ

സതപമുദ്രേകയ വിഭോ തപതം പൂജാദരസിദ്ധയേ

വിഭൂതിം വദ്ധയ ഗുഹേ പുത്രപൗത്രാഭിവൃദ്ധിദൃതം.

കല്യാണം കരു മേ നിത്യം കൈവല്യം ദീശ ചാന്തതഃ

വിധിതോഽവിധിതോ വാചി യാ പൂജാ ക്രിയതേ മയാ

താം തപം സത്തുഷ്ടഹൃദയോ യഥാവദപിഹിതാമിവ

സ്വപീതൃത്യ പരമേശ്വര മാത്രാ മേ സഹ സീതയാ

ലക്ഷ്മണാദിഭിരപ്യത്ര പ്രസാദം കരു മേ സദാ.

അനന്തരം “രാമായണ പാരായണോപക്രമ” ശ്ലോകങ്ങൾ:—

വാഗീശാദ്യാഃ സുമനസഃ സർവ്വാർത്ഥാനുമുപക്രമേ

യം നതപാ കൃതകൃത്യാഃ സ്കന്ധം നമാമി ഗജാനനം.

ദോഭീയ്യക്താ ചതുർഭിഃ സ്തോടികമണിമയീമക്ഷമാലാം ദധാനാ

ഹസ്തൈനൈകേന പദം മം സിതമപി ച ശൂകം പുസ്തകം ചാപരണേ 1

ഭാസാ കന്ദേന്ദുശംഖസ്തോടികമണിനിഭാ ഭാസമാനാസമാനാ

സാ മേ വാദ്യേവതേയം നിഖസതു വദനേ സർവ്വദാ സുപ്രസന്നാ. 2

കുജന്തം രാമ രാമേതി മധുരം മധുരാക്ഷരം

ആരുഹ്യ കവിതാശാഖാം വന്ദേ വാല്മീകികോകിലം. 3

വാല്മീകേച്ഛനിസിംഹസ്യ കവിതാവനചാരിണഃ

ശൃണുവൻ രാമകഥാനാദം കോ ന യാതി പരാം ഗതിം

യഃ പിബൻ സതതം രാമചരിതാമൃതസാഗരം

അതുപ്ലസ്തം മുനിം വന്ദേ പ്രാചേതസമകല്പജം. 5

ഗോഷ്ടദീപ്തവാരാശിം മശകീകൃതരാക്ഷസം

രാമായണമഹാമാലാരത്നം വന്ദേഽനിലാത്തജം 6

- അഞ്ചനാനന്ദനം വീരം ജാനകീശോകനാശനം
കപീശമക്ഷഹന്താരം വന്ദേ ലങ്കായേങ്കരം. 7
- ഉല്പഘൃതസിന്ധോഃസലിലംസലീലം യഃ ശോകവഹ്നിഃജനകാത്മജായാഃ
ആദായ തേനൈവ ദദാഹ ലങ്കാം നമാമി തം പ്രാഞ്ചലിരാഞ്ജനേയം. 8
- ആഞ്ജനേയമതിപാടലാനനം കാഞ്ചനാദ്രികമനീയവിഗ്രഹം
പാരിജാതതരുമൂലവാസിനം ഭാവയാമി പവമാനനന്ദനം. 9
- യത്ര യത്ര രഘുനാഥകീർത്തനം തത്ര തത്ര കൃതമസ്തകാഞ്ചലിം
ബാഷ്പവാരിപരിപൂർണ്ണലോചനം മാരുതിം നമത രാക്ഷസാന്തകം. 10
- മനോജവം മാരുതതുല്യവേഗം ജിതേന്ദ്രിയം ബുദ്ധിമതാം വരിഷ്ഠം
വാതാത്മജം വാനരയുഗ്മമുഖ്യം ശ്രീരാമമൃതം ശിരസാ നമാമി. 11
- യഃ കണ്ഠാഞ്ചലിസമ്പുടൈരഹരഹഃ സമ്യക് പിബത്യാദരാ-
ദപാല്പീകേച്ഛനാരവിന്ദഗളിതം രാമായണാഖ്യം മധു
ജന്മവ്യാഘ്രോരാവിപത്തിമരണൈരത്യന്തസോപദ്രവം
സംസാരം സ വിഹായ ഗച്ഛതി പൂമാൻ വിഷ്ണോഃ പദം ശാശ്വതം. 12
- തദ്ദപഗതസമാസസന്ധിയോഗം സമമധുരോപനതാത്മവാക്യബലം
രഘുവരചരിതം മുനിപ്രണീതം ദശശിരസശ്ച വധം നിശാമയലപം. 13
- വാല്മീകീഗിരിസംഭൂതാ രാമസാഗരഗാമിനീ
പുനാതി ഭൂവനം പുണ്യാ രാമായണമഹാനദീ. 14
- ശ്ലോകസാരജലാകീർണ്ണം സഗ്ഗകല്ലോലസങ്കലം
കാണ്ഡഗ്രാഹമഹാമീനം വന്ദേ രാമായണാർണ്ണവം. 15
- വേദവേദ്യേ പരേ പുംസി ജാതേ ദശരഥാത്മജേ
വേദഃ പ്രാചേതസാദാസീത്സാക്ഷാദ്രാമായണാത്മനാ. 16
- വൈദേഹീസഹിതം സുരദൃമതലേ ഹൈമേ മഹാമണ്ഡപേ
മദ്ധ്യേ പുഷ്പകമാസനേ മണിമയേ വീരാസനേ സുസ്ഥിതം
അഗ്രേ വാചയതി പ്രഭഞ്ജനസുതേ തതപം മുനിഭ്യഃ പരം
വ്യാഖ്യാതം ഭരതാദിഭിഃ പരിവൃതം രാമം ഭജേ ശ്യാമളം. 17
- വാമേ ഭൂമിസുതാ പുരശ്ച ഹനമാൻ പശ്ചാത്സ്മിത്രാസുതോ
ശത്രുഘ്നോ ഭരതശ്ച പാശ്ചാദളയോർജ്ജ്വായപാദികോണേഷു ച
സുഗ്രീവശ്ച വിഭീഷണശ്ച യുവരാട് താരാസുതോ ജാംബവാൻ
മദ്ധ്യേ നീലസരോജകോമളരചിം രാമം ഭജേ ശ്യാമളം. 18
- നമോഽസ്തു രാമായ സലക്ഷ്മണായ ദേവൈ ച തസ്യൈ ജനകാത്മജായൈ
നമോഽസ്തു രുദ്രേന്ദ്രയമാനിലേഃഭ്യോ നമോഽസ്തു ചന്ദ്രാക്മരദംഗണേഭ്യഃ. 19
- അനന്തരം പാരായണം. പിന്നെ, പാരായണാവസാനത്തിൽ “പാരായണ

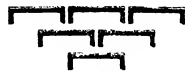
സമാപന''ശ്ലോകങ്ങൾ:—

- സ്വസ്തി പ്രജാഭ്യഃ പരിപാലയന്താം നൃഷ്ണേന മാശ്നേണ മഹീം മഹീശാഃ
 ഗോബ്രാഹ്മണേഭ്യഃ ശുഭമസ്തു നിത്യം ലോകാഃ സമസ്താഃ സുഖിനോ ഭവന്തു.
 കാലേ വഷ്ഠ പജ്ജന്യഃ പൃഥിവീ സസ്യശാലിനീ
 ദേശോടയം ക്ഷോഭരഹിതോ ബ്രാഹ്മണാഃ സന്തു നിർയാഃ
 അപുത്രാഃ പുത്രിണഃ സന്തു പുത്രിണഃ സന്തു പൌത്രിണഃ
 അധനാഃ സധനാഃ സന്തു ജീവന്തു ശരദാം ശതം. 3
- ചരിതം രഘുനാമസ്യ ശതകോടിപ്രവിസ്തരം
 ഏകൈകമക്ഷരം പ്രോക്തം മഹാപാതകനാശനം. 4
- ശുണ്ഡൻ രാമായണം ഭക്ത്യാ യഃ പാദം പദമേവ വാ
 സ യാതി ബ്രഹ്മണഃ സ്ഥാനം ബ്രഹ്മണാ പൂജ്യതേ സദാ. 5
- രാമായ രാമഭദ്രായ രാമചന്ദ്രായ വേദസേ
 രഘുനാഥായ നാഥായ സീതായാഃ പതയേ നമഃ. 6
- യന്മംഗളം സഹസ്രാക്ഷേ സർവ്വദേവനമസ്കൃതേ
 പൂത്രനാശേ സമഭവത് തന്തേ ഭവതു മംഗളം. 7
- യന്മംഗളം സുപണ്ഡസ്യ വിനതാകുലയത് പുരാ
 അമൃതം പ്രാപ്തയാനസ്യ തന്തേ ഭവതു മംഗളം. 8
- അമൃതോത് പാദനേ ദൈത്യാൻ ഏതോ വജ്രധരസ്യ യത്
 അഭിതിർമംഗളം പ്രാദാത് തന്തേ ഭവതു മംഗളം. 9
- ത്രീൻ വിക്രമാൻ പ്രകൃമതോ വിഷ്ണോരമിതതേജസഃ
 യദാസീന്മംഗളം രാമ തന്തേ ഭവതു മംഗളം. 10
- ഋതവഃ സാഗരാ ദപീപാ വേദാ ലോകാ ദിശശ്ച തേ
 മംഗളാനി മഹാബാഹോ ദിശന്തു തവ സർവ്വദാ. 11
- കായേന വാചാ മനസേന്ദ്രിയൈർവാ ബുദ്ധ്യാത്മനാ വാപ്രകൃതിസ്ഥഭാവാത്
 കരോമി യദ്യത്സകലം പരസ്സൈ നാരായണായേതി സമർപ്പയാമി. 12

ചിന്നെ യഥാശക്തി പുനഃപൂജചെയ്തു. ചിന്നെ ചിററദിവസം
 പാരായണം ചെയ്യാനുള്ള ആദ്യത്തെ ശ്ലോകത്തെ വായിക്കുക.

യദക്ഷരപദഭൂഷം മാത്രാഹീനം തു യദഭവേത്
 തത്സർവ്വം ക്ഷമ്യതാം നാഥ രാമചന്ദ്ര നമോസ്തുതേ.

ശുഭമസ്തു.

ഹരിഃ ഓം ശ്രീ സീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത

ശ്രീരാമചന്ദ്രസപാമിനൈനമഃ

ശ്രീമദപാലികിരാമായണസ്യ അംഗന്യാസാദി മന്ത്രാഃ

അസ്യ ശ്രീമദപാലികിരാമായണമഹാമന്ത്രസ്യ “നാരദോ ഭഗവാൻ”
ഋഷിഃ- “അനുഷ്ടുപ” മന്ദഃ- “ശ്രീ സീതാ ലക്ഷ്മണ ഭരതശത്രുഘ്ന ഹനുമത്സ
മേത ശ്രീരാമചന്ദ്രോ” ദേവതാ-

“ഓം” ബീജഃ:-

“ധർമ്മാത്മാ സത്യസന്ധശ്ച രാമോ ദാശരഥിർജി” ഇതി ശക്തിഃ-

“പൗരুষേഷ ചാപ്രതിഭന്ദഃ ശരൈനം ജഹി രാവണിം.” ഇതി കീലകം-

ശ്രീ സീതാരാമചന്ദ്രപ്രസാദസിദ്ധ്യർത്ഥം ജപേ വിനിയോഗഃ- “ധർമ്മാ
ത്മാ” അംഗുഷ്ഠാഭ്യാം നമഃ- “സത്യസന്ധശ്ച” തർജ്ജനീഭ്യാം നമഃ- “രാമഃ”
മദ്ധ്യമാഭ്യാം നമഃ- “ദാശരഥിർജി” അനാമികാഭ്യാം നമഃ- “പൗരুষേഷ ചാ
പ്രതിഭന്ദഃ” കനികാഭ്യാം നമഃ- “ശരൈനം ജഹി രാവണിം” കരതലകര
ഘ്യാഭ്യാം നമഃ- “ധർമ്മാത്മാ” ഏദയായ നമഃ- “സത്യസന്ധശ്ച” ശിരസേ
സ്വാഹാ- “രാമഃ” ശിഖായൈവഷട്- “ദാശരഥിർജി” കവചായ ഹും- “പൗ
രুষേഷ ചാപ്രതിഭന്ദഃ” നേത്രത്രയായ വൈഷട്- “ശരൈനം ജഹി രാവണിം”
അസ്ത്രായ ഫട്- “ഭൂർഭുവസ്സുവരോ” ഇതി ദിഗ്ബന്ധഃ-

ധ്യാനഃ:- “സഹസ്രാദിത്യസങ്കാശം സർവ്വശത്രുനിബന്ധം
രാമശക്തിമയം ധ്യായേദമോഘം രാമസായകം.”

(അഥ പഞ്ചോപചാരാഃ):- ലം പൃഥിവ്യാത്മനാ ഗന്ധാൻ കല്പയാമിഹം
ആകാശാത്മനാ പുഷ്പാണി സമുപ്ലയാമി-യം വായുപാത്മനാ ധൂപമാമ്രോപ
യാമി-രം വഹ്നാത്മനാ ദീപം ദശ്യാമി-വം അമൃതാത്മനാ അമൃതോപഹാരം
മഹാ നൈവേദ്യം കല്പയാമി-സം സർവ്വാത്മനാ സർവ്വോപചാരാൻ സമുപ്ലയാമി.

അഥ മൂലമന്ത്രഃ:- “ധർമ്മാത്മാ സത്യസന്ധശ്ച രാമോ ദാശരഥിർജി
പൗരুষേഷ ചാപ്രതിഭന്ദഃ ശരൈനം ജഹി രാവണിം.”

(ഏതം മന്ത്രം യഥാശക്തി ജപേത്)

(അനന്തരം) “സകൃദേവ പ്രപന്നായ തവാസ്തീതി ച യാചതേ
അഭയം സർവ്വഭൂതേഭ്യോ ദദാമ്യേതദ്വ്രതം മമ.”

(ഇത്യേതം മന്ത്രം ച യഥാശക്തി ജപേത്).

[പാരായണാവസാനേ മൂലമന്ത്രം യഥാശക്തിജപ്തം പഞ്ചോപചാരാൻ

കൃതം ദിഗ്വിമോകം ച കർത്വം.]

ശ്രീ ബാലകാണ്ഡസ്യ അംഗന്യാസാദി മന്ത്രാഃ.

അസ്യ ശ്രീബാലകാണ്ഡമഹാമന്ത്രസ്യ

ഋശ്യശ്രംഗ ഋഷിഃ, അനുഷ്ടുപ് ഛന്ദഃ ശ്രീരാമോ ദേവതാ
രാം ബീജം, നമഃ ശക്തിഃ, രാമായേതി കീലകം.

ദശരഥസഹിത ശ്രീരാമചന്ദ്രപ്രീത്യന്തേ ജപേ വിനിയോഗഃ—“സുപ്ര
സന്നഃ” അംഗുഷ്ഠാഭ്യാം നമഃ—“ശാന്തമനഃ” തജ്ജനീഭ്യാം നമഃ—“സത്യസന്ധഃ
മദ്ധ്യമാഭ്യാം നമഃ— “ജിതേന്ദ്രിയഃ” അനാമികാഭ്യാം നമഃ—“ധർമ്മജ്ഞാ
നയസാരജ്ഞഃ” കനിഷ്ഠികാഭ്യാം നമഃ—“രാജാ ദശരഥോ ജയീ” കരതലകര
പൃഷ്ഠാഭ്യാംനമഃ—“സുപ്രസന്നാ” ഹൃദയായനമഃ—“ശാന്തമനഃ” ശിരസേ സ്വാഹാ
“സത്യസന്ധഃ” ശിഖായൈ വഷട്—“ജിതേന്ദ്രിയഃ” കവചായ ഹും—“ധർമ്മ
ജ്ഞാ നയസാരജ്ഞഃ” നേത്രത്രയായ വെറുഷട്—“രാജാ ദശരഥോ ജയീ”
അസ്ത്രായഫട്—ഭൂർഭുവസ്സുവരോമിതി ദിഗ്ബന്ധഃ

ധ്യാനം:— ഇന്ദ്രീവരഭളശ്യാമഃ പുണ്യരീകനിഭേക്ഷണഃ
ധൃതകോഭണ്ഡതുണീരൊ രാമ ഏവ ഗതിർമ്മമ
കാകപക്ഷധരം ദേവം വനമാലാവിഭൂഷിതം
ചാപേഷുഹസ്തം ശ്രീരാമം ധ്യായേച്ഛ്രീബാലകാണ്ഡകേ.

(ലം ഇത്യാദി പഞ്ചോപചാരാൻ കൃതവാ)
മൂലമന്ത്രഃ — “സുപ്രസന്നഃ ശാന്തമനഃ സത്യസന്ധോ ജിതേന്ദ്രിയഃ
ധർമ്മജ്ഞാ നയസാരജ്ഞാ രാജാ ദശരഥോ ജയീ.”

(ഏതം മന്ത്രം യഥാശക്തി ജപേത്).
പാരായണാവസാനേ മൂലമന്ത്രം യഥാശക്തി ജപ്തവാ ലം ഇത്യാദി
പഞ്ചോപചാരകല്പനാനന്തരം ദിഗ്വിമാകം കർത്വാത്.

ഏവം ന്യാസാദികമനുഷ്ഠായ തത ഇമേ പ്രാതർമനാശ്ലോകാഃ പഠനീയാഃ
തഥാഹി— രാമായണമഹാമന്ത്രപാഠനേന സനാതനഃ
പരജീവസ്സദാരാമഃ പ്രീത്യാ ഭദ്രാനുമേച്ഛിതം
ബ്രഹ്മവിഷ്ണുപീശപരാ നിത്യം ഗൃഹേ തിഷ്ണു മേ സദാ
ആകൃഷ്ടാ രാമമന്ത്രേണ കാരുണ്യം മഹദാസ്ഥിതാഃ
ഘടികാ പാദുകാഭ്യുഷ്ഠിധയോ നിയയോ നവ
പാപ്തീ ച രമാ വാണീ മാതരസ്സന്തു മേ ഗൃഹേ.

ഇതി പ്രാർഥ്യ, തത്തന്മതാനുസാരേണ പൂർവ്വികാശ്ലോകപഠനപൂർവ്വകം
ശ്രീരാമായണപാരായണം കൃതവാ യഥാസംപ്രദായം സമാപ്തവാപി
മംഗളശ്ലോകാഃ പഠനീയാഃ

ശ്രദ്ധേന്ത്യ.
—:O:—

ശ്രീ സീതാ ലക്ഷ്മണ ഭാരത ശതൃഘ്ന ഹനുമാനുജന്മാരുടെ ശ്രീരാമചന്ദ്രസപാമിന്റെ നമഃ

ശ്രീമദപാലൂകിരാമായണം

ബാലകാണ്ഡം.

പുരാ കശലവാരാഭ്യം ശ്രീരാമസന്നിധിരാശ്വമേധയജ്ഞാതാഭേ പ്രഥമേന്ദ്രസി
ബാലകാണ്ഡേ പ്രഥമസ്തോത്രമാരഭ്യ ഏകവിംശസ്തോത്രപഞ്ചനം 1—755 (ശ്ലോകാഃ)
ഗീതം. തന്മിൻദിനേ ഗീതാഃ ശ്ലോകാശ്ച 755.

പണ്ടു് കശലവാരാൽ ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽ അശ്വമേധയാഗമണ്ഡപത്തിൽവെച്ചു്
ഒന്നാംദിവസം ബാലകാണ്ഡത്തിൽ ഒന്നാംസ്തോത്രം മുതൽ 21-ാം സ്തോത്രംകൂടി
(1—755 ശ്ലോകങ്ങൾ) ഗാനംചെയ്യപ്പെട്ടു.

പ്രഥമഃ സ്തോത്രഃ=ഒന്നാം സ്തോത്രം.

[കഥാസംക്ഷേപഃ=കഥയുടെ ചുരുക്കം].

തപഃസ്വാധ്യായനീരതം തപസ്വീ വാഗ്വീദാം വരം
നാരദം പരിപ്രച്ഛ വാല്മീകിമുനിപുംഗവം.

1

തപഃസ്വാധ്യായനീരതം	തപസ്വീനേയും വേദാധ്യയനത്തെയും എല്ലാ ജ്ഞാപ്തം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവനും,	മുനിപുംഗവം നാരദം തപസ്വീ വാല്മീകിഃ പരിപ്രച്ഛ.	മുനിശ്രേഷ്ഠനും ആയ നാരദമുനിയോടും തപസ്വിയായ വാല്മീകിമുനി വിനയത്തോടെ ചോദ്യംചെയ്തു.
വാഗ്വീദാം വരം	വേദങ്ങളറിഞ്ഞവരിൽ ഉത്തമനും [വെച്ചു്]		

കോ നപസ്തിൻ സാംപ്രതം ലോകേ ഗുണവാൻ കശ്ച വീര്യവാൻ
ധർമ്മജ്ഞശ്ച കൃതജ്ഞശ്ച സത്യാരാകൃതോ ദൃഢവ്രതഃ.

2

“അസ്തിൻ ലോകേ സാംപ്രതം ഗുണവാൻ കഃ ന വീര്യവാൻ	“ഈ ലോകത്തിൽ ഇപ്പോൾ, ഗുണവാൻ ആരാകുന്നു? വീര്യവാനും,	ധർമ്മജ്ഞഃ ച കൃതജ്ഞഃ ച സത്യാരാകൃതഃ ദൃഢവ്രതഃ കഃ	ധർമ്മങ്ങളറിഞ്ഞവനും, നന്ദിതറിഞ്ഞവനും സത്യംമാത്രം പറയുന്നവനും, വ്രതത്തിൽ ഉറപ്പോടെ കൂടിയിരുന്നവനും ആരാകുന്നു?
--	---	---	--

ചാരിത്രേണ ച കോ യുക്തഃ സർവ്വഭൂതേഷു കോ ഹിതഃ
വിദവാൻ കഃ കഃ സമർത്ഥശ്ച കഞ്ചൈകപ്രിയദർശനഃ.

3

“ചാരിത്രേണ	“കലാചാരത്തോടു	കഃ	ആർ?
യുക്തഃ ച കഃ	കൂടിയവനും ആർ?	സമർത്ഥഃ ച	സമർത്ഥനും
സർവ്വഭൂതേഷു	സർവ്വപ്രാണികളിലും	കഃ	ആർ?
ഹിതഃ	ഹിതത്തോടുകൂടിയ	ഏകപ്രിയ-	പ്രിയമായ് മാത്രം നോ
കഃ	ആർ?	[വൻ	ദർശനഃ ച
വിദവാൻ	വിദ്യാനിപുണൻ	കഃ	ആർ?

ആത്മവാൻ കോ ജിതക്രോധോ ഭൃതിമാൻ കോഽനസൂയകഃ
കസ്യ ബിഭൃതി ദേവാശ്ച ജാതരോഷസ്യ സംയുഗേ.

4

“ആത്മവാൻ	യൈശ്ശരാലി	കഃ	ആർ?
കഃ	ആർ?	സംയുഗേ	ചോരിൽ
ജിതക്രോധഃ	ക്രോധത്തെ കീഴടക്കി	ജാതരോഷസ്യ	കോപംപൂണ്ട
	യവനം;	കസ്യ	ഏവനൊരുത്തനെ
ഭൃതിമാൻ	കാന്തിയുള്ളവനും,	ദേവഃ ച	ദേവന്മാരും [യാണം
അനസൂയകഃ	അസൂയയില്ലാത്തവനും	ബിഭൃതി	ഭയപ്പെടുന്നതു്?

ഏതദിച്ഛാമ്യഹം ശ്രോതും പരം കൈതൃഹലം ഹി മേ
മഹദ്ഭയേ തപം സമത്വേന്ദ്രാസി ജ്ഞാതുമേവംവിധം നരം.

5

“ഏതതം	“ഇതിനെ	ഏവം വിധം	ഇപ്രകാരമുള്ള
ശ്രോതും	കേൾപ്പാൻ	നരം	മനുഷ്യനെ
അഹം	ഞാൻ	ജ്ഞാതും,	അന്യമായി അറി
ഇച്ഛാമി	ഇച്ഛിക്കുന്നു;		വാൻ,
ഹി	എന്തെന്നാൽ,	മഹദ്ഭയ!	അല്ലയോ മഹദ്ഭയ,
മേ	എനിക്കും	തപം	അങ്ങുന്ന്
കൈതൃഹലം	അറിവാനുള്ള ആഗ്രഹം	സമത്വഃ	വേണ്ടത്തക്കയോഗ്യത
പരം	അത്യധികമുണ്ടു്:	അസി.”	യോടു കൂടിയവനായ്
			ഇരിക്കുന്നു.”

ശ്രുതപാ ചൈതത് ശ്രീലോകജ്ഞാ വാല്മീകേന്നാരദോ വചഃ
ശ്രുയതാമിതി ചാമന്ത്യാ പ്രഹൃഷ്ടോ വാക്യമബ്രവീത്.

6

വാല്മീകേഃ	വാല്മീകീയുടെ	പ്രഹൃഷ്ടഃ	അത്യന്തസന്തുഷ്ടനായ്
ഏതത്	ഇതു	ച ച	അക്ഷണത്തെ,
വചഃ ശ്രുതപാ	വാക്കുകേട്ട്	“ശ്രുയതാം,”	“ശ്രദ്ധിച്ചു് കേൾക്ക
ശ്രീലോകജ്ഞഃ	മുഖ്യലോകങ്ങളുടേയും	ഇതി	പ്പെടുടെ” എന്ന്
	പരിചയമുള്ളവനായ	അമന്ത്യാ	പറഞ്ഞു്,
നാരദഃ	നാരദമുനി,	വാക്യം	(ഇപ്രകാരം)മറുപടി
		അബ്രവീത്.	പറഞ്ഞു.

ബാഹുവോ ഭുല്പഭാശ്ചൈവ യേ തപയാ കീർത്തിതാ ഗുണാഃ
മുനേ വക്ഷ്യാമഗ്രഹം ബുദ്ധാ തൈശ്ചകതഃ ശ്രുയതാം നരഃ.

7

“മുനേ	ഹേ മുനിനര!	അഹം	ഞാൻ
തപയാ	അങ്ങയാൽ	ബുദ്ധാ	ആലോചിച്ചു്
കീർത്തിതാഃ	പറയപ്പെട്ട	വക്ഷ്യാമി	വിവരമായ് പറയാം;
ഗുണാഃ	ഗുണങ്ങൾ	തൈഃ ശക്തഃ	അവയോടുകൂടിയ
യേ	ഏവയോ, അവ	നരഃ	പുമാൻ
ബാഹവഃ	അനേകങ്ങൾ;	ശ്രുയതാം.	ആരെന്നു് കേട്ടുകൊണ്ടാലും.
ഭുല്പഭാഃ ച	} ഭുല്പഭങ്ങളും തന്നെ;		
ഏവ;			

ഇക്ഷ്വാകുവംശപ്രഭവോ രാമോ നാമ ജനൈഃ ശ്രുതഃ
നിയതാത്മാ മഹാവീര്യോ ഭൃതിമാൻ ധൃതിമാൻ വശീ.

8

“രാമഃ നാമ	ശ്രീരാമൻ എന്ന്	മഹാവീര്യഃ	മഹാശക്തിമാൻ
ജനൈഃ	ജനങ്ങളാൽ	ഭൃതിമാൻ	കാന്തിയുള്ളവൻ;
ശ്രുതഃ	കീർത്തിക്കപ്പെട്ടവൻ;	ധൃതിമാൻ	ദൃഢനിശ്ചയമുള്ളവൻ;
ഇക്ഷ്വാകു-	} ഇക്ഷ്വാകു കുലത്തിൽ	വശീ.	{ എല്ലാവരേയും തൻറെ വശത്തിലാക്കി ഭരിക്കുന്നവൻ.
വംശപ്രഭാഃ			
നിയതാത്മാ	നിയ്ക്കിക്കാരൻ;		

ബുദ്ധിമാൻ നീതിമാൻ വാശീ ശ്രീമാൻ ശത്രുനിബാഹുഃ
വിപുലാംസോ മഹാബാഹുഃ കംബുഗ്രീവോ മഹാഹനഃ.

9

“ബുദ്ധിമാൻ	“ബുദ്ധിശാലി;	വിപുലാംസഃ	വിരിഞ്ഞതോളകളോടു കൂടിയവൻ;
നീതിമാൻ	നീതിശാലി;	മഹാബാഹുഃ	നീണ്ട കൈകളോടു കൂടിയവൻ
വാശീ	വാക്സാമന്യമുള്ളവൻ	കംബുഗ്രീവഃ	ശംഖുപോലെ കഴുത്തുള്ളവൻ;
ശ്രീമാൻ	ഐശ്വര്യസ്വന്തൻ;	മഹാഹനഃ.	മാംസമയകവിരത്തങ്ങളോടുകൂടിയവൻ.
ശത്രു-	} ശത്രുനാശനൻ;		
നിബാഹുഃ			

മഹോരസ്ത്വോ മഹേഷ്വപാസോ ശ്രദ്ധജതൂരരിന്ദഃ
ആജാനബാഹുഃ സുശിരാഃ സുലലാടഃ സുവിക്രമഃ.

10

“മഹോരസ്ത്വഃ	വിരിഞ്ഞ മാമുള്ളവൻ	ആജാന-	} കാൽമുട്ടുകൾവരെ എത്തുന്ന ഭുജങ്ങളാണവൻ
മഹേഷ്വപാസഃ	വമ്പിച്ച വില്ലാളി;	ബാഹുഃ	
ശ്രദ്ധജതഃ	} ദശപ്പറകൊണ്ടു് മറഞ്ഞതോളെല്ലുകളോടു കൂടിയവൻ;	സുശിരാഃ	അഴകാൻ ശിരസ്സോടു കൂടിയവൻ;
		സുലലാടഃ	അഴകാൻ നെറ്റിയോടു കൂടിയവൻ;
അരിന്ദമഃ	ശത്രുക്കളെ അടക്കുന്നവൻ;	സുവിക്രമഃ.	അഴകാൻ കാൽവെച്ചുള്ളവൻ.

സമഃ സമവിഭക്താംഗഃ സ്തിശ്ലവണ്ഃ പ്രതാപവാൻ
പീനവക്ഷാ വിശാലാക്ഷോ ലക്ഷ്മീവാൻ ശുഭലക്ഷണം.

11

“സമഃ	{ “ഒത്ത ഉയരത്തോടും ഒത്ത അംഗങ്ങളോടും കൂടിയവൻ;	പ്രതാപവാൻ	പ്രതാപശാലി;
സമ-	{ ശരിയായ വേർതിരി	പീനവക്ഷാഃ	തടിച്ച മാറുള്ളവൻ
വിഭക്താംഗഃ	{ ക്ഷെപ്താവയവങ്ങളാ	വിശാലാക്ഷഃ	വിശാലനേത്രൻ;
	ന്നവൻ;	ലക്ഷ്മീവാൻ	ശോഭയുള്ളവൻ
സ്തിശ്ലവണ്ഃ	അഴകാൻ(മിനത്ത)	ശുഭലക്ഷണം	മംഗളകരമായ ലക്ഷ
	നിറമുള്ളവൻ;		ണങ്ങളോടുകൂടിയവൻ.

ധർമ്മജ്ഞഃ സത്യസന്ധശ്ച പ്രജാനം ച ഹിതേ രതഃ
യശസ്വീ ജ്ഞാനസമ്പന്നഃ ശുചിർവ്യശഃ സമാധിമാൻ
പ്രജാപതിസമഃ ശ്രീമാൻ ധാതാ രിപുനിഷ്ടഭനഃ.

12

“ധർമ്മജ്ഞഃ	“ധർമ്മമറിഞ്ഞവൻ;	വശ്യഃ	തന്നെ പ്രാപിച്ചവൻ
സത്യസന്ധഃ	സത്യപ്രതിജ്ഞൻ		വശപ്പെട്ടവൻ;
ച	എന്നല്ല	സമാധിമാൻ	ആശ്രിതരക്ഷണ
പ്രജാനാം	പ്രാണികളുടെ		ജാഗരൂകൻ;
ഹിതേ	നന്മയിൽ	പ്രജാപതിസമഃ	ബ്രഹ്മദോഷമഹാൻ;
രതഃ	താല്പര്യത്തോടുകൂടി	ശ്രീമാൻ	ശ്രീയോടുകൂടിയവൻ;
	വൻ;	ധാതാ	(പ്രജകളെ) പോഷി
യശസ്വീ	കീർത്തിശാലി;		പ്പിക്കുന്നവൻ;
ജ്ഞാനസമ്പന്നഃ	ജ്ഞാനപൂർണ്ണൻ	രിപുനിഷ്ടഭനഃ	(കാമാദി) ശത്രുക്കളെ
ശുചിഃ	പരിശുദ്ധൻ;		അടക്കിയവൻ.

രക്ഷിതാ ജീവലോകസ്യ ധർമ്മസ്യ പരിരക്ഷിതാ
രക്ഷിതാ സ്വസ്യ ധർമ്മസ്യ സ്വജനസ്യ ച രക്ഷിതാ.

13

“ജീവലോകസ്യ	“പ്രാണിസമൂഹത്തി	സ്വസ്യ	തന്റെ (കുടുംബം)
രക്ഷിതാ	രക്ഷകൻ; [ന്റെ	ധർമ്മസ്യ	ധർമ്മത്തിന്നു
ധർമ്മസ്യ	ധർമ്മത്തെ	രക്ഷിതാഃ	രക്ഷകൻ;
പരിരക്ഷിതാ	വേണ്ടുപോന്നു സംര	സ്വജനസ്യ ച	തന്നെയും ജനത്തി
	ക്ഷിക്കുന്നവൻ;	രക്ഷിതാ	രക്ഷകൻ. [ന്നു

വേദവേദാംഗതത്ത്വജ്ഞാ ധനുർവ്വേദേ ച നിഷ്ഠിതഃ

സർവ്വശാസ്ത്രാർത്ഥതത്ത്വജ്ഞഃ സ്മൃതിമാൻ പ്രതിഭാന്നവാൻ.

14

“വേദവേദാംഗ-	“വേദവേദാംഗങ്ങളു	സർവ്വ-	{ എല്ലാ ശാസ്ത്രങ്ങളുടേ
തത്ത്വജ്ഞഃ;	{ ടെ തത്ത്വത്തെ അറി	ശാസ്ത്രാർത്ഥ-	
	ഞ്ഞവൻ;	തത്ത്വജ്ഞഃ	വം സൂക്ഷ്മത്തെ ഗ്രഹി
		സ്മൃതിമാൻ	ച്ചവൻ;
ധനുർവ്വേദേ	ധനുർവ്വേദത്തിൽ		കാർമ്മശക്തിയുള്ളവൻ;
ച	നല്ലപോലെ	പ്രതിഭാ-	{ മേല്പ്രമേൽ വിഷയങ്ങ
നിഷ്ഠിതഃ	പരിഗല്പമുള്ളവൻ;	ന്നവാൻ	
			ളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുമാ
			റുള്ള ബുദ്ധിശക്തിയോ
			ടുകൂടിയവൻ;

സർപ്പലോകപ്രിയഃ സാധുരഭീനാത്മാ വിചക്ഷണഃ
സർപ്പാഭിഗതഃ സദ്ഭീഃ സമുദ്ര ഇവ സിന്ധുഭീഃ.

15

“സർപ്പലോക- പ്രിയഃ സാധുഃ അഭീനാത്മാ വിചക്ഷണഃ	“സകല ലോകങ്ങൾ ക്കും പ്രിയനായുള്ളവൻ നല്ലവൻ; ഗംഭീര സ്വഭാവത്തോ ടു കൂടിയാൻ; അതിസമർത്ഥൻ;	സിന്ധുഭീഃ സമുദ്രഃ ഇവ സദ്ഭീഃ സർപ്പാ അഭിഗതഃ	നദികളാൽ സമുദ്രം എന്നപോലെ സജ്ജനങ്ങളാൽ എല്ലാജ്യോഴ്സും പ്രാപിക്കപ്പെട്ടവൻ.
--	---	---	---

ആയുഃ സർപ്പസമശ്വൈവ സദൈകപ്രിയദർശനഃ
സ ച സർപ്പഗുണോപേതഃ കൌസല്യാനന്ദവർദ്ധനഃ.

16

ആയുഃ സർപ്പസമഃ ച സദാ ഏവ ഏകപ്രിയ- ദർശനഃ	“പുഷ്പിക്കത്തക്കവണ്ണം; എല്ലാവരിലും സമഭാ വനയാൻവൻ; എന്നുമാത്രമല്ല, എല്ലാജ്യോഴ്സുതന്നെ പ്രിയമായ് മാത്രമുള്ള നോട്ടത്തോടു കൂടിയി വൻ;	സഃ കൌസല്യാ- നന്ദവർദ്ധനഃ ച സർപ്പഗുണോ- പേതഃ	അദ്ദേഹം കൌസല്യയുടെ ആന ന്ദത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന വൻ; എന്നല്ല, സമസ്തസദ്ഗുണങ്ങ ളോടുകൂടിയാൻ.
--	--	--	--

സമുദ്ര ഇവ ഗാംഭീര്യേ ധൈര്യേണ ഹിമവാനിവ
വിഷ്ണുനാ സദശോ വീര്യേ സോമവത് പ്രിയദർശനഃ.

17

“ഗാംഭീര്യേ സമുദ്രഃ ഇവ ധൈര്യേണ ഹിമവാൻ ഇവ	“ഗാംഭീര്യത്തിൽ സമുദ്രപോലെയുള്ള വൻ; നിലനിൽക്കുന്നതിൽ ഹിമാലയപോലെയു ള്ളവൻ;	വീര്യേ വിഷ്ണുനാ സദശഃ സോമവത് പ്രിയദർശനഃ	ചരാക്രമത്തിൽ വിഷ്ണുവിന് സമാനൻ; ചന്ദ്രനെപ്പോലെ പ്രിയമായ രൂപത്തിൽ താണപ്പെടുന്നവൻ.
--	--	--	--

കാലാഗ്നിസദൃശഃ ക്രോധേ ക്ഷമയാ പൃഥിവീസമഃ
ധനദേവ സമസ്താഗ്രേ സത്യേ ധർമ്മ ഇവാപരഃ.

18

“ക്രോധേ കാലാഗ്നി- സദൃശഃ ക്ഷമയാ പൃഥിവീസമഃ തയാഗ്രേ	“കോപത്തിൽ പ്രളയകാലാഗ്നിക്കു തുല്യൻ; ക്ഷമകൊണ്ടും ഭൂമിക്കു തുല്യൻ; കൊടുക്കുന്നതിൽ	ധനദേവ സമഃ സത്യേ അപരഃ ധർമ്മഃ ഇവഃ	കണ്ണൊന്നും സമൻ; സത്യംപറയുന്നതിൽ മറ്റൊരാൾ ധർമ്മദേവനെ പോലെയുള്ളവൻ”.
---	--	--	--

തമേവംഗുണസ്വന്നം രാമം സത്യപരാക്രമം

ജ്യേഷ്ഠം ശ്രേഷ്ഠഗുണൈർയുക്തം പ്രിയം ദശരഥഃ സുതം.

19

പ്രകൃതീനാം ഹിതൈർയുക്തം പ്രകൃതിപ്രിയകാമ്യയാ

യൌവരാജ്യേന സംയോക്തുമൈച്ഛത് പ്രീത്യാ മഹീപതിഃ. 20

ഏവംഗുണ- } ഇപ്രകാരമുള്ള ഗുണങ്ങ
സ്വന്നം } ളോടുകൂടിയവനും,
സത്യപരാക്രമം പിഴവില്ലാത്ത പരാക്ര
മത്തോടുകൂടിയവനും,

ശ്രേഷ്ഠഗുണൈഃ ഉൽകൃഷ്ടഗുണങ്ങളോട
യുക്തം കൂടിയവനും,

പ്രകൃതീനാം ജനങ്ങളുടെ

ഹിതൈഃ നന്മകളോടും

യുക്തം { ജ്ഞാതീയവനും (നന്മ
ക്കായുള്ള പ്രവൃത്തിക
ളെ ചെയ്യുന്നവനും)

പ്രിയം പ്രിയനും,

ജ്യേഷ്ഠം സുതം ജ്യേഷ്ഠപുത്രനും ആയ
രാമം ശ്രീരാമനെ,
തം ആ

മഹീപതിഃ രാജാവായ

ദശരഥഃ ദശരഥൻ,

പ്രകൃതിപ്രിയ- } ജനങ്ങൾക്കും നന്മ

കാമ്യയാ } ചെയ്യാനുള്ള ആഗ്രഹ
ത്താൽ

യൌവരാജ്യേന യുവരാജാധികാര

സംയോക്തം } തോട ചേപ്പാൻ,

പ്രീത്യാ പ്രേമപുരസ്സരം

ഐച്ഛത് (ഉച്ഛിച്ചു)തീർച്ചയാക്കി.

തസ്യാഭിഷേകസംഭാരാൻ ദൃഷ്ട്വാ ഭാര്യാഹം കൈകയീ

പൂർവ്വം ഭത്തവരാ ദേവീ വരമേനമയാചത

വിവാസനം ച രാമസ്യ ഭരതസ്യാഭിഷേചനം.

21

അഥ അപ്പോൾ
അഭിഷേക- } അഭിഷേകത്തിന്നു വേ
സംഭാരാൻ } ണ്ട ഭരതങ്ങളെ

ദൃഷ്ട്വാ, കണ്ടും,

പൂർവ്വം പണ്ടേതന്നെ

ഭത്തവരാ, കൊടുക്കപ്പെട്ട വര
ത്തോടുകൂടിയവളായ,

തസ്യ അദ്ദേഹത്തിന്റെ

ഭാര്യാ ഭാര്യയായ

കൈകയീ ദേവീ കൈകയീ ദേവീ,

ഏനം ഈ ദശരഥമഹാരാജാ

രാമസ്യ രാമന് പ്രീതിനോടും,

വിവാസനം സ്വരാജ്യത്തെ വിട്ട്
നീങ്ങുന്നതിനേയും

ഭരതസ്യ ഭരതനും

അഭിഷേചനം ചപട്ടാഭിഷേകത്തേയും,

വരം വരമായി

അയാചത. യാചിച്ചു.

സ സത്യവചനാദ്രാജാ ധർമ്മപാശേന സംയതഃ

വിവാസയാമാസ സുതം രാമം ദശരഥഃ പ്രിയം.

22

രാജാ രാജാവായ

സഃ ദശരഥഃ ആ ദശരഥൻ,

ധർമ്മപാശേന ധർമ്മമാകുന്ന പാശ

ത്താൽ

സംയതഃ ബന്ധിക്കപ്പെട്ടവനാ
യി,

പ്രിയം പ്രിയ

സുതം പുത്രനായ

രാമം രാമനെ

സത്യവചനാത് സത്യവാക്യത്താൽ

വിവാസ- } സ്വരാജ്യത്തിൽനിന്ന്

യാമാസ } അകറ്റി.

സ ജഗാമ വനം വീരഃ പ്രതിജ്ഞാമനപാലയൻ
പിതൃമൃചനനിദ്വേഷാത് കൈകേയുഃ പ്രിയകാരണാത്.

23

സഃ വീരഃ	ആ വീരൻ	പിതൃഃ	പിതാവിന്റെ
പ്രിയകാരണാത് (തനിക്കു്) പ്രിയം	ചെങ്കുകാരണം	പ്രതിജ്ഞാം	ആ പ്രതിജ്ഞയെ
കൈകേയുഃ	കൈകേയിയുടേ	അനപാലയൻ	പരിപാലിക്കുന്നവനാ
വചന-	} വാക്കുകൊടുത്തതി	വനം	വനത്തിലേക്കു് [യി,
നിദ്വേഷാത്		ജഗാമ	ശമിച്ചു.

തം വ്രജന്തം പ്രിയോ ഭ്രാതാ ലക്ഷ്മണോഽനജഗാമ ഹ
സ്തോഹാപിനയസമ്പന്നഃ സുമിത്രാനന്ദവർദ്ധനഃ
ഭ്രാതരം ദധിതോ ഭ്രാതൃഃ സൗഭ്രാത്രമനദർശയൻ.

24

വിനയ-	} സൽപ്രജാതനേരം	ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ,
സമ്പന്നഃ		സൗഭ്രാത്രം	സൽഭ്രാതൃഭാവത്തെ
	} നടവാടിയിൽ പരിച	അനദർശൻ	പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു്,
		വ്രജന്തം	പുറപ്പെട്ടുപോകുന്ന
സുമിത്രാനന്ദ-	} സുമിത്രയുടെ ആനന്ദ	ഭ്രാതരം	ജ്യേഷ്ഠനായ
വർദ്ധനഃ		തം	അദ്ദേഹത്തെ,
	} ഞ്ഞെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന	സ്തോഹാത്	സ്തോഹംമൂലം,
		അനജഗാമ	ചിന്തകൻ,
പ്രിയഃ	പ്രിയനും,	ഹ	ആശ്ചര്യം!
ഭ്രാതൃഃ	ഭ്രാതാവിന്റെ		
ദധിതഃ	പ്രീതിപാത്രവും ആയ		

രാമസ്യ ദധിതാ ഭാര്യാ നിത്യം പ്രാണസമാ ഹിതാ
ജനകസ്യ കലേ ജാതാ ദേവമായേവ നിമ്ബിതാ.

25

സമൃദ്ധക്ഷണസമ്പന്നാ നാരീണാമുത്തമാ വധൂഃ

സീതാഹ്വനഗതാ രാമം ശശിനം രോഹിണീ യഥാ.

26

രാമസ്യ	ഗ്രീരാമന്റെ	സമൃദ്ധക്ഷണ-	സമൃദ്ധക്ഷണങ്ങളും
ദധിതാ	പ്രിയപ്പെട്ട	സമ്പന്നാ	} തിക്ഷ്ണതാളം,
ഭാര്യാ,	ഭാര്യയും,	നാരീണാം	
പ്രാണസമാ	പ്രാണൻപോലെയുള്ള	ഉത്തമാ	ഉത്തമ
	വർദ്ധനും,	വധൂഃ	വധുവും ആയ
ഹിതാ		സീതാ അപി	സീതയും
ജനകസ്യ	ജനകന്റെ	ശശിനം	ചന്ദ്രനെ
കലേ	കലത്തിൽ	രോഹിണീ	രോഹിണി
ജാതാ	ജനിച്ചവളും,	യഥാ	എന്നപോലെ,
ദേവമായാ യാ	ദേവമായപോലെ	നിത്യം	ഇടവിടാതെ
നിമ്ബിതാ	നിമ്ബിക്കപ്പെട്ടവളും.	രാമം	ഗ്രീരാമനെ
		അനഗതാ	ചിന്തകൻ.

ചെരരെരനഗതോ ഭൂരം പിത്രാ ഭരരമേന ച
ശ്രംഗിബേരപുരേ സൂതം ഗംഗാകൃലേ വൃസജ്ജയത്
ഗുഹമാസാദ്യ ധർമ്മാത്മാ നിഷാദാധിപതിം പ്രിയം.

27

പിത്രാ	പിതാവായ	പ്രിയം	പ്രിയപ്പെട്ട
ഭരരമേന ച	ഭരരമരാജാവിനാലും	ഗുഹം	ഗുഹനെ
ഭൂരം	വളരെ ഭൂതന്മാരും	ആസാദ്യ	പ്രാപിച്ചും,
ചെരരെ:	നഗരാധാസികളാലും	ഗംഗാകൃലേ	ഗംഗതീരത്തിൽ
അനഗതഃ	അനഗമിക്കപ്പെട്ടവ	ശ്രംഗിബേര-	ശ്രംഗിബേരപ്പുരയിൽ
ധർമ്മാത്മാ	ആ ധർമ്മാത്മാവ് നായ	പുരേ	വെച്ചും
നിഷാദാധി- പതിം	} വേടത്തലവനായ	സൂതം	സാരഥിയെ
		വൃസജ്ജയത്	വിടകൊടുത്തയച്ചു.

ഗുഹേന സഹിതോ രാമോ ലക്ഷ്മണേന ച സീതയാ.

28

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	സീതയാ ച	സീതയോടും
ഗുഹേന	ഗുഹനോടും,	സഹിതഃ	കൂടെവെത്തിച്ചു.
ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനോടും		

തേ വന്തേ വനം ഗതവാ നദീസ്തീർത്വാ ബഹുദകാഃ
ചിത്രകൂടമനപ്രാപ്യ ഭരദാജസ്യ ശാസനാത്.

29

രമ്യമാവസ്ഥം കൃതവാ രമമാണ വനേ ത്രയഃ
ദേവഗന്ധർവ്വസങ്കാശാസ്തത്ര തേ നൃവസൻ സുഖം.

30

തേ	അവർ,	രമ്യം	രമ്യമായ
വന്തേ	കാട്ടിലൂടെ	ആവസ്ഥം	ഒരു ഇരിപ്പിടത്തെ
വനം	കാട്ടിൽ	കൃതവാ	ഉണ്ടാക്കി,
ഗതവാ	പ്രവേശിച്ചു്,	തേ	ആ
ബഹുദകാഃ	വെള്ളം നിറഞ്ഞുള്ള	ദേവഗന്ധർവ്വ-	ദേവഗന്ധർവ്വ
നദീഃ	നദികളെ	സങ്കാശാഃ	സമുശ്ശായ
തീർത്വാ	കടന്ന്,	ത്രയഃ	മൂവരും,
ഭരദാജസ്യ	ഭരദാജമഹർഷിയുടെ	തത്ര വനേ	ആ വനത്തിൽ
ശാസനാത്	ആജ്ഞയാൽ	രമമാണഃ	സന്തോഷത്തോടെ
ചിത്രകൂടം	ചിത്രകൂടത്തെ	സുഖം	സുഖമായി്
അനപ്രാപ്യ	പ്രാപിച്ചു്,	നൃവസൻ	വസിച്ചു.

ചിത്രകൂടം ഗതേ രാമേ പുത്രശോകാതുരസ്തഥാ
രാജാ ഭരദാജ സ്വപ്നം ജഗാമ വിശ്വപൻ സുതം.

31

രാമേ	ശ്രീരാമൻ	സുതം	പുത്രനെയോർത്ത്
ചിത്രകൂടം	ചിത്രകൂടത്തെ	വിശ്വപൻ	കേണകൊണ്ടു്,
ഗതേ	പ്രാപിച്ചപ്പോൾ,	തഥാ	ആ നിലയിൽത്തന്നെ
പുത്രശോകാതുരഃ	പുത്രമുണ്ടാത്താൽ ചീ	സ്വപ്നം	സ്വപ്നത്തെ
	രിക്കപ്പെട്ട	ജഗാമ	പ്രാപിച്ചു.
രാജാ ഭരദാജഃ	ഭരദാജരാജാവിന്,		

മുതേ തു തസ്തിൻ ഭരതോ വസിയ്പ്രമുഖൈർഭിജൈ
നിയജ്യമാനോ രാജ്യായ നൈഹ്നുദ്രാജ്യം മഹാബലഃ.

32

തസ്തിൻ	അദ്വേദം	നിയജ്യമാനഃ	നിബ്ബന്ധിക്കപ്പെട്ടു
മുതേ	തീപ്പെട്ടപ്പോൾ,	തു	എങ്കിലും,
വസിയ്പ്ര-	} വസിയ്പ്രമുഖന്മാരായ	മഹാബലഃ	മഹാശക്തിമാനായ
മുഖൈഃ		ഭരതഃ	ഭരതൻ
ഭിജൈഃ	ബ്രാഹ്മണരാൽ	രാജ്യം	രാജ്യത്തെ
രാജ്യായ	രാജ്യഭരണത്തിനായി	നൈഹ്നുത് ന	സ്വീകരിച്ചില്ല.

സ ജഗാമ വനം വീരോ രാമചാദപ്രസാദകഃ.

33

വീരഃ	വീരനും	സഃ	ആ ഭരതൻ
രാമചാദ-	} വൃജ്യനും യ ഗ്രീരാമ	വനം	കാട്ടിലേക്കു്
പ്രസാദകഃ		ജഗാമ	പുറപ്പെട്ടു.
	ന്റെ പ്രസാദത്തെ		
	കാണിപ്പാനുംആയ		

ശതപാ തു സ്മരന്തമാനം രാമം സത്യപരാക്രമം
അയോചദ്ഭ്രാതരം രാമമാർദ്ദഭാവപുരസ്കൃതഃ.

34

സ്മരന്തമാനം	സ്മരന്താവും	ആർദ്ദഭാവ-	} ധർമ്മാഗ്നിരതനാ
സത്യ-	} സമീരമായ പരാക്രമ	പുരസ്കൃതഃ	
പരാക്രമം		തു	രിൽവെച്ചു് മുമ്പനായ
	ത്തോടുകൂടിയവനും	ഭ്രാതരം	ഭരതൻ,
	ആയ	രാമം	തന്നാൽ കഴിയുന്നേട
രാമം	ഗ്രീരാമന്റെ	അയോചതം	ഭ്രാതാവായ [ത്തോളം,
ശതപാ	തിരുമുമ്പിൽ ചെന്നു്,		ഗ്രീരാമനോടും
			അപേക്ഷിച്ചു.

തപമേവ രാജാ ധർമ്മജ്ഞ ഇതി രാമം വചോഽബ്രവീത്
രാജോഽപി പരമോഭാരഃ സമുഖഃ സ്മരന്തയശാഃ
ന ചൈഹ്നുത് പിതൃരാദേശാദ്രാജ്യം രാജോ മഹാബലഃ.

35

രാമം	ഗ്രീരാമനെന്നോക്കി,		
“ധർമ്മജ്ഞഃ	“ധർമ്മജ്ഞനായ	പരമോഭാരഃ	{ അപേക്ഷയെ ഒന്നുത ന്നെ നിരാകരിക്കാത്ത വാനും
തപഃ ഷ്യാവ	അവിട്ടുനതന്നെയാണു്		
രാജാ”	രാജാവു്	സമുഖഃ	ചാരിച്ചറിവുള്ളവാനും,
ഇതി	എന്നിപ്രകാരം	സമഹായശാഃ	മാഹായശസ്ത്രപിയും,
വചഃ	{ ഉന്നയിച്ചുഃ	മാഹാബലഃ	മാഹാബലശാലിയും,
അബ്രവീത്			

രാമഃ	{ ആശ്രിതജ്ഞാങ്ങളുടെ മ നസ്സിനെ രഞ്ജിപ്പിക്ക ന്ന സ്വഭാവത്തോടു കൂടിയവനും	ചിതുഃ	ചിതാവിന്റെ
അപി	ആയിരുന്നാലും,	ആദേശാതം	ആജ്ഞയാൽ,
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ,	രാജ്യം	രാജ്യപരിപാലനത്തെ,
		ച	ആ അധിപവരജ്യം,
		ഐച്ഛത് ന	കയ്ക്കൊള്ളുവാൻ വഴി പ്പെട്ടില്ല.

പാദുകേ ചാസ്യ രാജ്യായ നൃാസം ദതവാ പുനഃ പുനഃ
നിവർത്തയാമാസ തതോ ഭരതം ഭരതാഗ്രജഃ.

36

ച	എങ്കിലും,	ദതവാ പുനഃ	കൊടുത്തശേഷം,
ഭരതാഗ്രജഃ	ഭരതന്റെ ജ്യേഷ്ഠൻ,	ഭരതം	ഭരതനെ
അസ്യ	ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ വശം	പുനഃ	വീണ്ടും
പാദുകേ	(തന്റെ) മെതിയടിക ളെ	തതഃ	അവിടെനിന്നും
രാജ്യായ	രാജ്യത്തെഭരിപ്പാൻ	നിവർത്ത-	} തിരിയെ പറഞ്ഞ യച്ചു.
നൃാസം	പ്രതിനിധിയായ്	യാമാസ	

സ കാമമനവാപൈവ രാമപാദാവുപസ്പൃശൻ
നന്ദിഗ്രാമേകരോദ്രാജ്യം രമാഗമനകാംക്ഷയാ.

37

സഃ	അദ്ദേഹം	രാമാഗമന-	} ശ്രീരാമന്റെ പ്രത്യാഗ കാംക്ഷയാ } മറഞ്ഞത്തന്നെ കാം ക്ഷിച്ചുകൊണ്ട്,
കാമം ഏവ	മനോരഥം	കാംക്ഷയാ	
അനവാപ്യ	സാധിക്കാതെ,	നന്ദിഗ്രാമേ	നന്ദിഗ്രാമത്തിൽ
രാമപാദൌ	ശ്രീരാമപാദുകകളെ	രാജ്യം	രാജ്യം
ഉപസംപൃശൻ	സേവിച്ചുകൊണ്ട്	അകരോത്	ഭരിച്ചു

ഗതേ തു ഭരതേ ശ്രീമാൻ സത്യസന്ധോ ജിതേന്ദ്രിയഃ
രാമസ്മു പുനരാലക്ഷ്യ നാഗരസ്യ ജനസ്യ ച
തത്രാഗമനമേകാഗ്രോ ദണ്ഡകാൻ പ്രവിവേശ ഹ.

38

ഭരതേ	ഭരതൻ	തത്ര	ആ പ്രദേശത്തിലേക്ക്
ഗതേ തു	പോയഉടനെ,	നാഗരസ്യ	} നഗരജനത്തിന്റെ
ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാൻ എങ്കിലും	ജനസ്യ	
ഏകാഗ്രഃ	{ (ചിത്രവാക്യപരിപാ ലനമാകുന്ന)ഭരേ	പുനഃ ച	വീണ്ടുമുള്ള
	{ നിശ്ചയത്തോടുകൂടിയ	ആഗമനം	വരവിനെ
സത്യസന്ധഃ	സത്യസന്ധനും [വനം	ആലക്ഷ്യ തു	ആലോചിച്ചതു കൊണ്ട്
ജിതേന്ദ്രിയഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ജയിച്ച	ദണ്ഡകാൻ	ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ [വനമായ	പ്രവിവേശ ഹ	പ്രവേശിച്ചു.

പ്രവിശ്യ തു മഹാരണ്യം രാമോ രാജീവലോചനഃ
 വിരാധം രാക്ഷസം ഹതപാ ശരഭ്ജം ദദർ ഹ
 സുതീക്ഷ്ണം ചാപ്യഗന്ധം ച അഗന്ധഭ്രാതരം തഥാ.

39

തു	ആ സമയം,	ശരഭ്ജം	ശരഭംഗമഹച്ഛിയേയും
രാജീവലോചനഃ	ചെന്താമരക്കണ്ണ	സുതീക്ഷ്ണം	സുതീക്ഷ്ണമഹച്ഛി
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ [നായ	ച	യേയും,
മഹാരണ്യം	വൻകാട്ടു	അഗസ്ത്യം ച	അഗസ്ത്യമഹച്ഛിയേയും
പ്രവിശ്യ	പുക്കു്	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
വിരാധം	വിരാധൻ എന്ന	അഗസ്ത്യ-	അഗസ്ത്യമഹച്ഛിയു
രാക്ഷസം	രാക്ഷസനെ	ഭ്രാതരം അപി	ടെ ഭ്രാതാവിനേയും
ഹതപാ	കൊന്നു.	ദദർ ഹ	സന്ദർശിച്ചു.

അഗന്ധവചനാച്ചൈവ ജഗ്രാഹൈരം ശരാസനം
 ഖഡ്ഗം ച പരമപ്രീതസ്തുണീ ചാക്ഷയസായകൌ.

40

അഗസ്ത്യ-	അഗസ്ത്യമഹച്ഛിയു	അക്ഷയ-	കുറവുവരാത്ത ബാണ
വചനാത്	ടെ ആജ്ഞയനുസരി	സായകൌ	ങ്ങോട്ടുകൂടിയ
ഏവ	ച്ചതന്നെ	തുണീ ച	രണ്ടു ആവാദാശികളേയും
ഐരം	ഉദ്രദത്തമായ	പരമപ്രീതഃ	അത്യന്തസന്തോഷം
ശരാസനം ച	വില്ലിനേയും,		പൂണ്ടുവന്നായം
ഖഡ്ഗം ച	വാളിനേയും	ജഗ്രാഹ	സ്വീകരിച്ചു.

വസതസ്തസ്യ രാമസ്യ വനേ വനചരൈഃ സഹ
 ഋഷയോഽഭ്യാഗമൻ സർവ്വേ വധായാസുരരക്ഷസാം.

41

വനചരൈഃ	വനവാസികളോടും	വധായ	വധത്തെഅപേക്ഷിച്ചു
സഹ		വനേ	കാട്ടിൽ [കൊണ്ടും
ഋഷയഃ സർവ്വ	മഹച്ഛികരഐല്യാവരം	വസതഃ	പാർത്തിഭന
അസുര-	അസുരസ്വഭാവമുള്ള	തസ്യ രാമസ്യ	ആ ശ്രീരാമന്റെ
രക്ഷസാം	രാക്ഷസന്മാരുടെ	അഭ്യാഗമൻ	സന്നിധിയിൽവന്നു.

സ തേഷാം പ്രതിശുശ്രൂവാ രാക്ഷസാന്താം തഥാ വനേ.

42

സഃ	അദ്ഭുതം	രാക്ഷസാന്താം	രാക്ഷസന്മാരെപ്പറ്റി
വനേ	കാട്ടിൽ	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
തേഷാം	അവർക്കുവേണ്ടി	പ്രതിശുശ്രൂവാ	ചെയ്യാമെന്ന് വാഗ്ദ
			ത്തം ചെയ്തു

പ്രതിജ്ഞാതശ്ച രാമേണ വധഃ സംയതി രക്ഷസാം
ഋഷീണാമഗ്നികല്പാനാം ഭണ്ഡകാരണ്യവാസിനാം.

43

ച	എന്നതന്നേയല്ല,	സംയതി	വൃദ്ധത്തിൽ
അഗ്നികല്പാനാം	അഗ്നിതൃപ്തനാരായ	രക്ഷസാം	രാക്ഷസന്മാരുടെ
ഭണ്ഡകാരണ്യം	ഭണ്ഡകാരണ്യ നിവാ	വധഃ	നാശം,
വാസിനാം	സിങ്കളായ	രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ
ഋഷീണാം	ഋഷികളോട്,	പ്രതിജ്ഞാതഃ	പ്രതിജ്ഞചെയ്തപ്പട്ടു.

തേന തത്രൈവ വസതാ ജനസ്ഥാനനിവാസിനീ
വിരൂപിതാ ശുപ്തബാ രാക്ഷസീ കാമരൂപിണീ.

44

തത്ര	അവിടെ	കാമരൂപിണീ	ഇച്ഛപോലെ രൂപം ക
വസതാ	വസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന	ശുപ്തബാ	ശ്ലാഘാവാൻ കഴിവു
തേന	അദ്ദേഹത്താൽ	രാക്ഷസീ	ഇവളും ആയ ശുപ്ത
ജനസ്ഥാന-	ജനസ്ഥാനമെന്ന കാ		ബദ്ധ എന്ന രാക്ഷസി
നിവാസിനീ	ട്ടിൽ വസിച്ചിരുന്ന	വിരൂപിതാ	അംഗഭംഗമാത്രം ചെ
	വളം	ഏവ	യ്ക്കപ്പട്ടു.

തതഃ ശുപ്തബാവാക്യാത് ഉദ്യുക്താൻ സർവ്വരാക്ഷസാൻ
ഖരം ത്രിശിരസം ചൈവ ഭൂഷണം ചൈവ രാക്ഷസം
നിജഘ്നാത രണേ രാമസ്തേഷാം ചൈവ പദാനഗാൻ.

45

തതഃ	അനന്തരം	ഭൂഷണം	ഭൂഷണം
ശുപ്തബാ	ശുപ്തബദ്ധയുടെ വാക്കു	രാക്ഷസം	എന്ന രാക്ഷസനേയും,
വാക്യാത്	കേട്ട്	തേഷാം	അവരുടെ
ഉദ്യുക്താൻ	സന്നദ്ധനാരായ	പദാനഗാൻ ച	കൂട്ടാളികളേയും
സർവ്വരാക്ഷ-	എല്ലാ രാക്ഷസന്മാരേ	രാമഃ ഏവ	ശ്രീരാമൻ തന്നെ
സാൻ ച	യും,	രണേ	ചോരിൽ
ഖരം ഏവ	ഖരൻ എന്നവനേയും,	നിജഘ്നാത	കൊന്നൊടുക്കി.
ത്രിശിരസം ച	ത്രിശിരസ്സെന്നവനേയും		

വനേ തന്ധീൻ നിവസതാ ജനസ്ഥാനനിവാസിനാം
രക്ഷസാം നിരന്താനന്ദാസൻ സാരസ്രാണി ചതുർഗ.

46

തന്ധീൻ വനേ	ആ കാട്ടിൽ	രക്ഷസാം	രാക്ഷസന്മാരുടെ
നിവസതാ	വാസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന	ചതുർഗ	ചതിന്നാലു്
	അദ്ദേഹത്താൽ,	സാരസ്രാണി	ആയിരങ്ങൾ,
ജനസ്ഥാന	ജനസ്ഥാനത്തിൽ വ	നിരന്താനി	സഹരിക്കപ്പെട്ടവരായ
നിവാസിനാം	സിച്ചിരുന്ന	ആസൻ	ഭവിച്ചു. [വി

തതോ ജ്ഞാതിവധം ശ്രുതപാ രാവണഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ
സഹായം വരയാമാസ മാരീചം നാമ രാക്ഷസം.

47

രാവണഃ	രാവണൻ	മാരീചം നാമ	മാരീചൻ എന്ന
ജ്ഞാതിവധം	ജ്ഞാതികളുടെ നാശ	രാക്ഷസം	രാക്ഷസനെ
ശ്രുതപാ	തെ കേട്ട്,	സഹായം	സഹായമായി
തതഃ	അതിനാൽ	വരയാമാസ	ആവശ്യപ്പെട്ടു.
ക്രോധം—	കോപത്താൽ മതിമറ		
മൂർച്ഛിതഃ	നാനായി,		

വായ്യാമാണഃ സുബഹുശഃ മാരീചേന സ രാവണഃ
ന വിരോധോ ബലവതാ ക്ഷമോ രാവണ തേന തേ.

48

“രാവണ	“ഹേ രാവണ!	മാരീചോ	മാരീചനാൽ
തേന ബലവതാ	ആ ബലവാനുമായി	സഃ രാവണഃ	ആ രാവണൻ,
തേ	അങ്ങയ്ക്കു	സുബഹുശഃ	പലവിധമായ്
വിരോധഃ	വിരോധം	വായ്യാമാണഃ	തടുക്കപ്പെട്ടു.
ക്ഷമഃ ന	യുക്തമല്ല,” എന്ന്		

അനാദൃത്യ തു തപാക്യം രാവണഃ കാലചോദിതഃ
ജഗാമ സഹമാരീചഃ തസ്യാശ്രമപദം തദാ.

49

തു	എന്നിടം,	സഹമാരീചഃ	മാരീചസഹിതനായി
കാലചോദിതഃ	വിധിക്കുന്നതായ	തദാ	അപ്പോൾ
രാവണഃ	രാവണൻ,	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
തപാക്യം	അവന്റെ വാക്കിനെ	ആശ്രമപദം	ആശ്രമസ്ഥലത്ത്
അനാദൃത്യ	ലക്ഷ്യമാക്കാതെ,	ജഗാമ	ചെന്നെത്തി.

തേന മായാവിനാ ദൂരം അപവാഹ്യേ നൃപാത്മജൈ
ജഹാര ഭായ്യാം രാമസ്യ ഗുരൂം ഹതപാ ജടായുഷം.

50

മായാവിനാ	മായാവിനായ	ഗുരൂം	കഴുകിനെ
തേന	അവനെക്കൊണ്ട്,	ഹതപാ	ഏറ്റവും കുറിയേല്പിച്ച്
നൃപാത്മജൈ	രാജകുമാരന്മാരിരുവരേ	രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ
ദൂരം	വളരെ ദൂരത്തിൽ [യം	ഭായ്യാം	ഭായ്യയെ
അപവാഹ്യേ	കൊണ്ടുപോയാക്കി,	ജഹാര	എടുത്തുകൊണ്ടുപോയ്ക്കു
ജടായുഷം	ജടായുസ്സെന്ന		കുഞ്ഞു.

ഗുരും ച നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ ഹതാം ശൂതപാ ച മൈഥിലീം
രാഘവഃ ശോകസന്തപ്തോ വിലലാപാക്ഷലേന്ദ്രിയഃ.

51

രാഘവഃ	രാഘവൻ	നിഹതം	} മരിച്ചവനായി
മൈഥിലീം	മൈഥിലിയെ	ദൃഷ്ട്വാ	
ഹതാം	} അപഹരിക്കപ്പെട്ടവ	ശോകസന്തപ്തഃ	} ശോകത്താൽ ഏറെയും
ശൂതപാ			
ച	അതുകൂടാതെ,	ആകലേന്ദ്രിയഃ	} ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ തളന്ന്വ
ഗുഹ്വരം ച	കഴുകിനേയും	വിലലാപ	
		വിലപിച്ചു.	[നായി,

തതസ്തേനൈവ ശോകേന ഗുരും ദശധപാ ജടായുഷം
മാഗ്ഗ്മാണോ വനേ സീതാം രാക്ഷസം സന്ദർശ്വ ഹ
കമ്പന്ധം നാമ രൂപേണ വികൃതം ഘോരദർശനം.

52

53

തതഃ	അപ്പോൾ	മാഗ്ഗ്മാണഃ	തിരയുന്നവനായി,
തേന	ആ	രൂപേണ	} വികൃതരൂപിയും
ശോകേന ഏവ	ശോകത്തോടുകൂടിത്ത	വികൃതം	
ജടായുഷം	ജടായുസ്സെന്ന [നെ,	ഘോരദർശനം	} കാഴ്ചക്ക് ഭയങ്കരനുംആ
ഗുഹ്വരം	കഴുകിനെ	കമ്പന്ധം നാമ	
ദഗ്ദ്ധപാ	ദഹനം ചെയ്ത്	കമ്പന്ധൻ എന്ന [യ	
വനേ	കാട്ടിൽ	രാക്ഷസം	രാക്ഷസനെ
സീതാം	സീതയെ	സന്ദർശ്വ	കണ്ടു;
		ഹ	ആശ്ചര്യം!

തം നിഹത്യ മഹാബാഹുർഭദ്രാഹ സ്വഗ്ഗ്തശ്ച സഃ.

54

മഹാബാഹുഃ	മഹാബാഹുവായ	സഃ	അവൻ,
തം	അവനെ [രാമൻ	ച	ഉടനെ,
നിഹത്യ	കൊന്നശേഷം,	സ്വഃ	സ്വഗ്ഗ്തത്തെ
ഭദ്രാഹ	ദഹനംചെയ്തു;	ഗതഃ	പ്രാപിച്ചു.

സ ചാട്സ്യ കഥയാമാസ ശബരീം ധർമ്മചാരിണീം
ശ്രമണീം ധർമ്മനിപുണാം അഭിഗതേഷ്വതി രാഘവം.

55

ച	എന്നുതന്നെയല്ല,	ശ്രമണീം	സന്യാസിനിയും ആയ
സഃ	അവൻ,	ശബരീം	ശബരിയെ
ആസ്യ	ആകാശത്തിൽ അല്പം	അഭിഗച്ഛ"'	ചോയ്ക്കുണ്ടാലും''
	നിന്നുകൊണ്ടും,	ഇതി	എന്നു
“ധർമ്മനിപുണാം	“ധർമ്മങ്ങളെ പൂർണ്ണമാ	രാഘവം	രാഘവനെ
	യ്ക്ക് അറിഞ്ഞവളും	കഥയാമാസ.	അറിയിച്ചു.
ധർമ്മചാരിണീം	ധർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തോടു		
	കൂടിയവളും		

സോഭ്യഗച്ഛന്മാരേജാഃ ശബരീം ശതസൂദനഃ
ശബർ പൂജിതഃ സമ്യക് രാമോ ദശരഥാത്മജഃ.

56

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയും	ദശരഥാത്മജഃ	ദശരഥപുത്രനായ
ശതസൂദനഃ	ശതമദ്വന്ദനം ആയ	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ
സഃ	അദ്വേഹം	ശബർ	ശബരിയാൽ
ശബരീം	ശബരിയെ	സമ്യക്	യഥായോഗ്യം
അഭ്യഗച്ഛന്	ചെന്നുകളുട;	പൂജിതഃ	പൂജിക്കപ്പെട്ടു.

പമ്പാതീരെ ഹനമതാ സംഗതോ വാനരേണ ഹ
ഹനമദപചനാച്ചൈവ സുഗ്രീവേണ സമാഗതഃ.

57

പമ്പാതീരേ	പമ്പാനദീതീരത്തിൽ	ഹനമദപ-	} ഹനമാരുടെ വാക്കാൽ
ഹനമതാ	ഹനമാനെന്ന	ചനാതം	
വാനരേണ	വാനരവാൽ	സുഗ്രീവേണ	} സുഗ്രീവനോടുകൂടി
സംഗതഃ	പ്രാപിക്കപ്പെട്ടു;	ഏവ	
ഹ	സന്തോഷംതന്നെ!	സമാഗതഃ ച	ചെയ്തു.

സുഗ്രീവായ ച തത്സർവ്വം ശംസദ്രാമോ മഹാബലഃ
ആദിത്യസ്തദ്വൈതം സീതായാശ്വ വിശേഷതഃ.

58

മഹാബലഃ	മഹാബലശാലിയായ	സർവ്വം	എല്ലാം,
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	വിശേഷതഃ	വിശേഷിച്ചു്
ആദിത്യഃ ച	ആദ്യംതൊട്ടുതന്നെ	സീതായാഃ	} സീതയുടെ ആ വർത്തം ച
തത്	ആ	തത് ച	
യഥാവൃത്തം	നടന്ന വൃത്താന്തങ്ങളെ	സുഗ്രീവായ	സുഗ്രീവനോടും
		ശംസതീ	പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചു.

സുഗ്രീവശ്യാപി തത്സർവ്വം ശൂതപാ രാമസ്യ വാനരഃ
ചകാര സഖ്യം രാമേണ പ്രീതയൈവാഗ്നിസാക്ഷികം.

59

സുഗ്രീവാഃ	സുഗ്രീവൻ എന്ന	പ്രീതഃ ച	തൃപ്തിപൂണ്ടവനായി,
വാനരഃ അപി	വാനരനും,	ഏവ	ഉടനതന്നെ
രാമസ്യ	ശ്രീരാമൻ അരുളിയ	രാമേണ	ശ്രീരാമനോടുകൂടി
തത് സർവ്വം ച	അതെല്ലാറ്റിനേയും	അഗ്നിസാക്ഷി-	} അഗ്നിസാക്ഷിയായി
ശൂതപാ	കേട്ടു്	കം സഖ്യം	
		ചകാര	ചെയ്തു.

തന്തോ വാനരരാജേന വൈരാഗ്യകഥനം പ്രതി
രാമായാവേദിതം സർവ്വം പ്രണയാഭ്യൂഹിതേന ച.

60

ദുഃഖിതനായ	ദുഃഖിതനായ	പ്രതി	കുറിച്ച്,
വാനരരാജേന	വാനരരാജാവിനാൽ	സർവ്വം ച	എല്ലാറ്റിനേയും,
തതഃ	അതിൽപിന്നെ,	രാമായ	ശ്രീരാമനോട്,
വൈരാഗ്യ-	} (ബാലിഷ്മായ്) വൈ	പ്രണയാത്	} വിശ്വാസപൂർവ്വം
കഥനം		ആവേദിതം	
	സംഗതിയെ		പറയപ്പെട്ടു.

പ്രതിജ്ഞാതം ച രാമേണ തദാ വാലിവധംപ്രതി
വാലിനശ്ച ബലം തത്ര കഥയാമാസ വാനരഃ.

61

തത്ര	ആ സന്ദർഭത്തിൽ	തദാ	അപ്പോൾ
വാനരഃ	വാന്ദരൻ	രാമേണ	ശ്രീരാമായാൽ
വാലിനഃ	ബാലിയുടെ	വാലിവധം	} ബാലിയെ വധിക്കുന്ന
ബലം ച	ശക്തിയെക്കുറിച്ചും	പ്രതി ച	
കഥയാമാസ	വിവരമായ് ഉണർത്തിച്ചു	പ്രതിജ്ഞാതം	പ്രതിജ്ഞചെയ്തപ്പൊഴു്.

സുഗ്രീവഃ ശങ്കിതശ്ചാസീന്നിത്യം വീര്യേണ രാഘവേ. 62

സുഗ്രീവഃ	സുഗ്രീവൻ	നിത്യം ച	സാധാരണ ഉണ്ടാകാവുന്ന
രാഘവേ	ശ്രീരാഘവാങ്കൽ	ശങ്കിതഃ	സന്ദേഹത്തോടുകൂടിയ
വീര്യേണ	വീര്യത്തെക്കുറിച്ചു്,	ആസീത്	ഭാവിച്ചു. [വന്നായി

രാഘവപ്രത്യയാത്ഥം തു ദന്ദഭേഃ കായമുത്തമം
ദർശയാമാസ സുഗ്രീവോ മഹാപാപ്തസന്നിഭം.

63

സുഗ്രീവഃ	സുഗ്രീവൻ,	മഹാപാപ്ത-	} വന്ദലയ്ക്കുത്ത
തു	ഈ സ്ഥിതിയിൽ,	സന്നിഭം	
രാഘവ-	} ശ്രീരാഘവനെക്കുറി	ഉത്തമം	} വമ്പിച്ച [ത്തെ
പ്രത്യയാത്ഥം		കായം	
ദന്ദഭേഃ	ദന്ദഭിയെന്ന അസുരൻ	ദർശയാമാസ	മുണ്ടികാണിച്ചുകൊടുത്തു.

ഉത്സ്മയിതവാ മഹാബാഹുഃ പ്രേക്ഷ്യ ചാസ്ഥി മഹാബലം
പാദാംഗുഷ്ഠേന ചിക്ഷേപ സമ്പൂർണ്ണം ദശയോജനം.

64

മഹാബാലഃ	ചേർക്കേട്ട പോരാളി	പാദാംഗുഷ്ഠേന	കാലിന്റെ പെരുവി
മഹാബാഹുഃ	ആമഹാബാഹു, [വായ		രൽകൊണ്ടു്,
ച	അതിനുശേഷം	സമ്പൂർണ്ണം	തികച്ചും
അസ്ഥി	എല്ലിൻകൂട്ടത്തെ	ദശയോജനം	പത്തു യോജനയ്ക്കുപ്പുറം
പ്രേക്ഷ്യ	സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി	ഉത്	അലക്ഷ്യമായ്,
സ്മയിതവാ	ചരിഹാസമായ് ച	ചിക്ഷേപ	എടുത്തെറിഞ്ഞു.
	ബിരിയിട്ടു്,		

ബിഭേദ ച പുനഃ സാലാൻ സപ്തൈകേന മരോഷുണാ
ഗിരിം രസാതലം ചൈവ ജനയൻ പ്രത്യയം തദാ.

65

പുനഃ	എന്നതന്നെ	ജനയൻ	ജനിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു്,
സപ്ത ഗിരിം ച	ഏഴു പർവ്വതങ്ങളേയും	പ്രേക്ഷാ	ഒരു
സാലാൻ ച	മരമരങ്ങളേയും	മരോഷുണാ	വൻബാണത്താൽ
രസാതലം ഏവ	അശോലോകത്തേയും,	തദാ	ആ സമയം
പ്രത്യയം	(അന്നു്) വിശ്വാസം	ബിഭേദ	ചിട്ടൻ.

തതഃ പ്രീതമനാഞ്ജന വിശ്വപന്തഃ സ മഹാകപിഃ
കിഷ്കിന്ധാം രാമസഹിതോ ജഗാമ ച ഗുഹാം തദാ. 66

തതഃ	അതുതൽപ്പ്	രാമസഹിതഃ	ശ്രീരാമനോടുകൂടി
തോ	ആ കാരണത്താൽ	തദാ	അപ്പോൾ
വിശ്വപന്തഃ	വിശ്വാസം ഉളവാക്കിയവ	കിഷ്കിന്ധാം	കിഷ്കിന്ധയെന്ന
പ്രീതമനഃ	സന്തുഷ്ടിപൂർണ്ണ [നായി	ഗുഹാം	ഗുഹയിലേക്ക് (Glen)
മഹാകപിഃ	മഹാവാനരനായ	ച	ചിന്നേയും
സഃ	അവൻ,	ജഗാമ	ചെന്നു.

തതോഽഗജജലരിവരഃ സുഗ്രീവോ ഹേമചിംഗലഃ
തേന നാദേന മഹതാ നിജ്ജഗാമ ഹരീശ്വരഃ. 67

തതഃ	അവിടെനിന്ന്	അഗജജതം	ഗജ്ജിപ്പിച്ച
ഹരിവരഃ	വാനര പീരനും	മഹതാ	വമ്പിച്ച
ഹേമചിംഗലഃ	സപ്തംപോലെമഞ്ഞ	തേന നാദേന	ആ കച്ചകേട്ട്,
	നിറമുള്ളവനും ആയ	ഹരീശ്വരഃ	വാനരധിപനായ
സുഗ്രീവഃ	സുഗ്രീവൻ	നിജ്ജഗാമ	പുറത്തുവന്നു. [ബാലി

അനമാന്യ തദാ താരാം സുഗ്രീവേണ സമാഗതഃ
നിജ്ജഘാന ച തന്ത്രൈഃ ശരേണൈകേന രാഘവഃ. 68

തദാ	അപ്പോൾ	രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ
താരാം	താരയെ	തത്ര	ആ ഘട്ടത്തിൽ
അനമാന്യ	സമ്മതിപ്പിച്ചു്,	ഏനം	ഇവനെ
സുഗ്രീവേണ	സുഗ്രീവനോടുകൂടി	ഏകേന	ഒരു
സമാഗതഃ	മല്ലിട്ടു്;	ശരേണ ച	ബാണംകൊണ്ടുതന്നെ
		നിജ്ജഘാന	കൊന്നു.

തതഃ സുഗ്രീവവചനാത് ഹതപാ വാലിനമാഹവേ
സുഗ്രീവമേവ തദ്രാജ്യേ രാഘവഃ പ്രത്യചാദയത്. 69

രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	ഹതപാ	കൊന്നും,
സുഗ്രീവ-	} സുഗ്രീവന്റെ അപേക്ഷപ്രകാരം	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
വാചനാത്		തദ്രാജ്യേ	അവന്റെരാജ്യത്തിൽ
വാലിനം	ബാലിയെ	സുഗ്രീവം ഏവ	സുഗ്രീവനെതന്നെ
ആഹവേ	പോരിൽ	പ്രത്യചാദയത്	രാജാവായിസ്ഥാപിച്ചു

സ ച സദ്വാൻ സമാനീയ വാനരാൻ വാനരഷ്ടഭഃ
ദിശഃ പ്രസ്ഥാപയാമാസ ദിദക്ഷുഃ ജനകാത്മജാം. 70

വാനരഷ്ടഭഃ	വാനരശ്രേഷ്ഠനായ	വാനരാൻ	വാനരന്മാരേയും
സ ച	ആ സുഗ്രീവനും,	സമാനീയ	വരുത്തി
ജനകാത്മജാം	ജനകാത്മജയെ	ദിശഃ	കാരോദിക്കുകളിലേയ്ക്കു്
ദിദക്ഷുഃ	കാണാൻ ഉച്ഛൂഷ്മ	പ്രസ്ഥാപയാ-	} പറഞ്ഞയച്ചു.
സദ്വാൻ	എല്ലാം [വാനരവി	മാസ	

തതഃ ശുഭ്രസ്യ വചനാത് സംപാതേഹ്നമാൻ ബലീ
ശതയോജനവിസ്തീണ്ണം പുച്ഛ്വേ ലവണാഞ്ഛവം.

71

തതഃ	അതിൽപിന്നെ	വചനാത്	വചനപ്രകാരം,
ബലീ	ബലവാനായ	ശതയോജന-	ശതയോജന വിസ്താര
ഹനമാൻ	ഹനമാൻ,	വിസ്തീണ്ണം	മുള്ള
ശുഭ്രസ്യ	കഴുകനായ	ലവണാഞ്ഛവം	ലവണസമുദ്രത്തെ
സംപാതേഃ	സംപാതിയുടെ	പുച്ഛവേ	ചാടിക്കടന്നു.

തത്ര ലങ്കാം സമാസാദ്യ പുരീം രാവണപാലിതാം
ദദൗ സീതാം ധ്യായന്തീമശോകവനികാം ഗതാം.

72

രാവണ-	രാവണനാൽ ഭരിച്ച	അശോക-	അശോകവനത്തെ
പാലിതാം	ചെല്ല	വനികാം	
ലങ്കാം	ലങ്കയെന്ന	ഗതാം	പ്രാപിച്ചുവളം
പുരീം	പട്ടണത്തിൽ	ധ്യായന്തീം	ശ്രീരാമനെത്തന്നെ ധ്യാ
സമാസാദ്യ	ചെന്നു		നില്ക്കുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന
തത്ര	അവിടെ	സീതാം	സീതയെ [വളമായ
		ദദൗ	കണ്ടു.

നിവേദയിതപാദഭിജ്ഞാനം പ്രവൃത്തിം ച നിവേദ്യ ച
സമാശ്വാസ്യ ച വൈദേഹീം മദ്യമാമാസ തോരണം.

73

അഭിജ്ഞാനം	അടയാളത്തെ	വൈദേഹീം	വൈദേഹിയെ
നിവേദയിതപാ	ബോധ്യപ്പെടുത്തിയും	സമാശ്വാസ്യ	ധൈര്യപ്പെടുത്തിയ
ച		ച	ശേഷം,
പ്രവൃത്തിം	ഉദ്യമത്തെ	തോരണം	പുറംശേഷപുരദാറത്തെ
നിവേദ്യ ച	അറിയിച്ചു	മദ്യമാമാസ	തകർത്തുപൊടിച്ചു.

പഞ്ച സേനാഗ്രശാൻ ഹതപാ സപ്ത മന്ത്രിസുതാനപി
സുരമക്ഷം ച നിഷ്ഠിഷ്യ ഗുഹണം സമുപാഗമത്.

74

പഞ്ച	അഞ്ച്	ഹതപാ	കൊന്നു.
സേനാഗ്രശാൻ	സേനാധിപതികളേ	സുരമക്ഷം ച	സുരനാശ അക്ഷനേയും
സപ്ത	ഏഴ് [യും,	നിഷ്ഠിഷ്യ	ചതച്ചശേഷം
മന്ത്രിസുതാൻ	മന്ത്രികമാരന്മാരേയും	ഗുഹണം	ബന്ധനത്തെ
അപി		സമുപാഗമത്	കയ്ക്കൊണ്ടു.

അസ്രേണോമുക്തമാത്മാനാം ജ്ഞാതാ ചൈതാമഹാഭാരാത്
മച്ഛയൻ രാക്ഷസാൻ വീരോ യന്ത്രിണസ്താൻ യദൃച്ഛയാ. 75

തതോ ദാശാ ച പൂരീം ലങ്കാമൃതേ സീതാം ച മൈഥിലീം
രാമായ പ്രിയമാഖ്യാതം പുനരായാമഹാകവിഃ. 76

വീരഃ	ശൂരനായ	മച്ഛയൻ	ചൊറത്തുംകൊണ്ടും,
മഹാകവിഃ	മഹാവാനരൻ	മൈഥിലീം	മിഥിലാരാജപുത്രിയായ
ചൈതാമഹാത്	ബ്രഹ്മാവിന്റെ	സീതാം	ഋതേ സീതയെ ഭടിച്ചു
വരാത്	വരത്താൽ,	ലങ്കാം	പൂരീം ലങ്കാപുരിയെമുഴുവനും
ആത്മാനം	തന്നെ	ദശാ	ദഹിപ്പിച്ചു
യദൃച്ഛയാ	പ്രയത്നമെന്നിയെ	ച	ഉടനെ
അസ്രേണ	അസ്രുത്താൽ	തതഃ	അവിടെനിന്നും
ഉന്മൂക്തം	മുക്തനെന്നും	രാമായ	ശ്രീരാമനോടും
ജ്ഞാതാം	അറിഞ്ഞും	പ്രിയം	പ്രിയവർത്തമാനത്തെ
യന്ത്രിണഃ	താൻ തന്നെബന്ധിച്ചവരായ	ആഖ്യാതം	അറിയിപ്പാനായി
രാക്ഷസാൻ	രാക്ഷസന്മാരെ	പുനഃ	ആയാത് മടങ്ങിയെത്തി.

സോഭിഗമ്യ മഹാത്മാനം കൃതാ രാമം പ്രദക്ഷിണം
നൃപേഭ്യേഭ്യേയാത്മാ ദൃഷ്ടാ സീതേതി തതഃ. 77

അമേന്യാത്മാ	അളവറ ബുദ്ധിശാലി	കൃതാ	ചെയ്തശേഷം
സഃ	ആ ഹനമാൻ, [യായ	“ദൃഷ്ടാ	“കണ്ടെത്തപ്പെട്ട
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ	സീതാ”	സീതാദേവി,”
രാമം	ശ്രീരാമനെ	ഇതി	എന്നും
അഭിഗമ്യ	പ്രാപിച്ചു	തതഃ	നടന്നവണ്ണം
പ്രദക്ഷിണം	പ്രദക്ഷിണം	നൃപേഭ്യേ	അറിയിച്ചു.

തതഃ സുഗ്രീവസഹിതോ ഗതാ തീരം മഹോദയേ
സമുദ്രം ക്ഷോഭയാമാസ ശരൈരാദിത്യസന്നിഭൈഃ. 78

തതഃ	അതിൽ ചിന്നെ	ആദിത്യ-	} ആദിത്യസമുദഗങ്ങളായ
സുഗ്രീവസഹിതഃ	സുഗ്രീവസഹിതനാ	സന്നിഭൈഃ	
മഹോദയേ	വൻകടലിന്റെ [യി	ശരൈഃ	ബാണങ്ങളാൽ
തീരം	കരയിൽ	സമുദ്രം	സമുദ്രത്തെ
ഗതാ	ചെന്നു,	ക്ഷോഭയാമാസ	കലകി.

ദർശയാമാസ ചാത്മാനം സമുദ്രം സരിതാം പതിഃ
സമുദ്രവചനാച്ഛൈവ നളം സേതുമകാരയത്. 79

സരിതാം	നദികളുടെ	സമുദ്രവച-	} സമുദ്രത്തിന്റെ
പതിഃ	നാഥനായ	നാതം ഏവ	
സമുദ്രഃ	ച സമുദ്രരാജാവും	നളം	നളനെന്നൊണ്
ആത്മാനം	നിജരൂപത്തെ	സേതും	ച അണയും
ദർശയാമാസ	പ്രത്യക്ഷമാക്കി:	അകാരയത്	കെട്ടിച്ചു.

തേന ഗതപാ പുരീം ലങ്കാം ഹതപാ രാവണമാഹവേ
രാമഃ സീതാമനുപ്രാപ്യ പരാം വ്രീഡാമുപാഗമത്.

80

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	ഹതപാ	വധിച്ചി
തേന	അതിൻവഴിയായ്	സീതാം	സീതയെ
ലങ്കാം	ലങ്കയെന്ന	പ്രാപ്യ	നേടിയശേഷം
പുരീം	ചട്ടണത്തെ	അന	പിന്നെ
ഗതപാ	പ്രാപിച്ചു	പരാം	അത്യന്തം
ആഹവേ	ചോരിൽ	വ്രീഡാം	ലജ്ജയെ
രാവണം	രാവണനെ	ഉപാഗമത്	കയ്ക്കൊണ്ടു.

താമ്രവാച തതോ രാമഃ പരഷം ജനസംസദി
അമൃഷ്ടമാണാ സാ സീതാ വിവേശ ജപലനം സതീ

81

തതഃ	അതിനാൽ	സതീ	ചതിവ്രതയായ
താം	അറച്ചെ നോക്കി	സാ	ആ
ജനസംസദി	ജനസഭയിൽചെച്ചു	സീതാ	സീത
പരഷം	കഠിനമായ വാക്കിനെ	അമൃഷ്ടമാണാ	പൊറുക്കാൻ കഴിയാ ത്തവളായി
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	ജപലനം	അഗ്നിയിൽ
ഉവാച	അരുളിച്ചെയ്തു;	വിവേശ	പ്രവേശിച്ചു.

തതോഽഗ്നിവചനാത് സീതാം ജ്ഞാതപാ വിഗതകല്പുഷാം
ബഭൌ രാമഃ സംപ്രാഹുഷുഃ പുജിതഃ സദ്വൈഭവൈരതഃ.

82

തതഃ	അവിടെനിന്നും	സംപ്രാഹുഷുഃ	അത്യന്തം സന്തുഷ്ട
അഗ്നിവചനാത്	അഗ്നിവാക്യത്താൽ	ബഭൌ	വിളങ്ങി; [നായി
സീതാം	സീതയെ	സദ്വ-	} സമസ്തദോഷാരാലും
വിഗതകല്പുഷാം	ദോഷരഹിതയായ്	ദൈവൈരതഃ	
ജ്ഞാതപാ	അറിഞ്ഞു	പുജിതഃ	പുജിക്കപ്പെട്ടു.
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ		

കർമ്മണാ തേന മഹതാ ത്രൈലോക്യം സചരാചരം
സദേവംഗിഗണാ തുഷ്ടം രാഘവാസ്യ മഹാത്മനഃ

83

മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	സചരാചരം	ചരാചരങ്ങളടക്കം
രാഘവാസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ	സദേവംഗി-	} ദേവംഗിഗണങ്ങളു ടക്കം,
തേന	ആ	ഗണാ	
മഹതാ	മഹത്തായ	ത്രൈലോക്യം	മൂന്നുലോകവും
കർമ്മണാ	പ്രവൃത്തിയാൽ	തുഷ്ടം	സന്തോഷപ്പെട്ടുണ്ടു.

അഭിഷിച്ഛ ച ലങ്കായാം രാക്ഷസേഭ്യം വിഭീഷണം
കൃതകൃത്യസ്തദാ രാമോ വിജപരഃ പ്രമുഖോദ ഹ.

84

തദാ	അപ്പോരാ	അഭിഷിച്ഛ	അഭിഷേകംചെയ്ത്
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	കൃതകൃത്യഃ	കയ്ക്കൊണ്ടു കാൽത്തെ
വിഭീഷണം ച	വിഭീഷണനെത്തന്നെ	വിജപരഃ	നിറവേറിയവനായി,
ലങ്കായാം	ലങ്കയിൽ	പ്രമുഖോദ	വിചാരമററവനായി,
രാക്ഷസേഭ്യം	രാക്ഷസരാജാവായി	ഹ	സന്തോഷിച്ചു,
			ആശ്ചര്യം!

ഭേവതാഭ്യോ വരം പ്രാപ്യ സമുത്ഥാപ്യ ച വാനരാൻ
അയോദ്ധ്യാം പ്രസ്ഥിതോരാമഃ പുഷ്പകേണ സുഹൃദപുതഃ.

85

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	സമുത്ഥാപ്യ	ജീവൻ വരുത്തിയെഴു
ഭേവതാഭ്യഃ	ഭേവന്മാർവക്കൽനിന്നു	സുഹൃദപുതഃ	നേല്പിച്ചു,
വരം	വരത്തെ		സുഹൃത്തുക്കളാൽ ചൂഴ്
പ്രാപ്യ	കയ്ക്കൊണ്ടു,	പുഷ്പകേണ	പ്പെട്ടവനായ്
വാനരാൻ	വാനരന്മാരെ	അയോദ്ധ്യാം	പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ
ച	എല്ലാവരേയും	പ്രസ്ഥിതഃ	അയോദ്ധ്യയ്ക്കു [കയറി
			പറപ്പെട്ടു.

ഭരദവാജാശ്രമം ശതപാ രാമഃ സത്യപരാക്രമഃ
ഭരതസ്യാന്തികം രാമോ ഹന്തമന്തം വ്യസജ്ജയത്.

86

സത്യപരാക്രമഃ	സത്യപരാക്രമനം	ഭരതസ്യ	ഭരതന്റെ
രാമഃ	ലോകാഭിരാമനുമായ	അന്തികം	അടുക്കലേക്കു
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ,	ഹന്തമന്തം	ഹന്തമാനെ
ഭരദവാജാശ്രമം	ഭരദവാജാശ്രമത്തിൽ	വ്യസജ്ജയത്	പറഞ്ഞയച്ചു.
ശതപാ	ചെന്നു,		

പുനരാഖ്യായികാം ജപ്തൻ സുഗ്രീവസാരിതസ്തദാ
പുഷ്പകം തത് സമാരൂഢ്യ നന്ദിഗ്രാമം യയൗ തദാ.

87

തദാ	ആ സമയം	തദാ	അപ്പോരാ
സുഗ്രീവ- സാരിതഃ	} സുഗ്രീവനോടുകൂടെ	ആഖ്യായികാം	പൂർവ്വപുത്താന്തത്തെ
തത്	ആ	പുനഃ	വീണ്ടും
പുഷ്പകം	പുഷ്പകത്തിൽ	ജപ്തൻ	ഉരുച്ചുകൊണ്ടു,
സമാരൂഢ്യ	കയറിക്കൊണ്ടു,	നന്ദിഗ്രാമം	നന്ദിഗ്രാമത്തെ
		യയൗ	പ്രാപിച്ചു.

നന്ദിഗ്രാമേ ജടാം ഹിതപാ ഭ്രാതൃഭിഃ സഹിതോന്നഃ
രാമം സീതാമനുപ്രാപ്യ രാജ്യം പുനരവാപ്തവാൻ.

88

അന്നഃ	പാപരഹിതനായ	ഹിതപാ	ഉപേക്ഷിച്ചു,
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	സീതാം	സീതയെ
ഭ്രാതൃഭിഃ	ഭ്രാതാക്കന്മാരോടു	അനുപ്രാപ്യ	കൂടെ വെച്ചുകൊണ്ടു,
സഹിതഃ	കൂടിയവനായി	രാജ്യം	രാജ്യപരിപാലനത്തെ
നന്ദിഗ്രാമേ	നന്ദിഗ്രാമത്തിൽ	പുനഃ	വീണ്ടും
ജടാം	ജടയെ	അവാപ്തവാൻ	കയ്ക്കൊണ്ടു.

പ്രഹൃഷ്ടമുദിതോ ലോകസ്തഃ പുഷ്പഃ സുധാമ്വികഃ
നിരാമയോ ഹൃരോഗശ്ച ദുർഭിക്ഷഭയവഞ്ജിതഃ

89

ലോകഃ	ജനതതി	നിരാമയഃ	ശരീരപീഡയരതാ
പ്രഹൃഷ്ടമുദിതഃ	ആനന്ദപൂർവ്വകമായി		യ് ഭവിച്ചു;
	ഭവിച്ചു;	അരോഗഃ	മനോവൃദ്ധയരതായ്
തഃ	സത്തൃപ്തിയുണ്ടു;		ഭവിച്ചു;
പുഷ്പഃ	പോഷിക്കപ്പെട്ടതായ്	ദുർഭിക്ഷഭയ-	ക്ഷാമംകൊണ്ടുള്ള ഭയ
	ഭവിച്ചു;	വഞ്ജിതഃ ച	മില്ലാത്തതായും ഭവി
സുധാമ്വികഃ	സമൃദ്ധങ്ങളോടുകൂടിയ		ച്ചു;
	തായ്ത്തീർന്നു;	ഹി	നിശ്ചയം.

ന പുത്രമരണം കിഞ്ചിദ്ദുഷ്ട്യന്തി പുരുഷാഃ കപചിത്
നാർജ്ജുനാവിധവാ നിത്യം ഭവിഷ്യന്തി പതിവ്രതാഃ.

90

പുരുഷാഃ	പുരുഷന്മാർ	നാർജ്ജുനഃ ച	സ്ത്രീകളും
കപചിത്	ഒരു ദിക്കിലും	അവിധവാഃ	വിധവകളാകാതെ
കിഞ്ചിത്	ഒട്ടും	നിത്യം	എപ്പോഴും
പുത്രമരണം	പുത്രമരണത്തെ	പതിവ്രതാഃ	പതിവ്രതകളായി
ദുഷ്ട്യന്തി ന	കാണുകയില്ല,	ഭവിഷ്യന്തി	വർത്തിക്കും.

ന ചാഗ്നിജം ഭയം കിഞ്ചിന്നാപ്സ മജ്ജന്തി ജന്തവഃ
ന വാതജം ഭയം കിഞ്ചിന്നാപി ജപരക്രതം തഥാ.

91

അഗ്നിജം	തീകൊണ്ടുള്ള	മജ്ജന്തി ന	മുങ്ങിചാകാറില്ല;
ഭയം	ഭയം	വാതജം	വായുക്കൊണ്ടുള്ള
കിഞ്ചിത്	ഒട്ടും	ഭയം	ഭയം
ന	ഇല്ല;	കിഞ്ചിത് അപി	ഒട്ടെങ്കിലും
ച	എന്നല്ല!	ന	ഇല്ല;
ജന്തവഃ	ജന്തുക്കൾ	തഥാ	അപ്രസ്തംതന്നെ
അപ്സഃ	വെള്ളത്തിൽ	ജപരക്രതം ന	ജപരത്നാലുള്ളതും ഇല്ല.

ന ചാപി ക്ഷുഭ്ദേയം തത്ര ന തസ്തരഭേയം തഥാ.

92

തത്ര	അവിടെ	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
ക്ഷുഭ്ദേയം	അപി വിശപ്പുകൊണ്ടുള്ള ചി	തസ്തരഭേയം ച	കള്ളന്മാരുടെ ഭയവും
ന	ഇല്ല; [ധയം	ന	ഇല്ല.

നഗരാണി ച രാഷ്ട്രാണി ധനധാന്യയുതാനി ച
നിത്യം പ്രമുദിതാഃ സർവ്വേ യഥാ കൃത്യഗേ തഥാ.

93

നഗരാണി ച	പട്ടണങ്ങളും	യഥാ	എപ്രകാരമോ
രാഷ്ട്രാണി ച	ദേശങ്ങളും	തഥാ	അപ്രകാരം
ധനധാന്യ-	ധനധാന്യങ്ങളോടുകൂ	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
യുതാനി	ടീയവയായി ഭവിച്ചു;	നിത്യം	എപ്പോഴും
കൃത്യഗേ	കൃത്യഗത്തിൽ	പ്രമുദിതാഃ	സന്തുഷ്ടരായ് ഭവിച്ചു.

അശ്വമേധശതൈരിഷ്ട്വാ തഥാ ബഹുസുവണ്ണൈഃ
ഗവാം കോട്യയുതം ദതവാ ബ്രഹ്മലോകം പ്രയാസ്യതി.

94

അസംഖ്യേയം ധനം ദതവാ ബ്രഹ്മണേഭ്യോ മഹായശാഃ.

95

അശ്വമേധ-	അശ്വമേധശതങ്ങളെ	ദതവാ	ദാനം ചെയ്തും
ശതൈഃ	കൊണ്ടും	അസംഖ്യേയം	അളവറ്റ
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	ധനം	ധനത്തെ
ബഹു-	അനേകദ്രവ്യങ്ങളെ	ബ്രഹ്മണേഭ്യഃ	ബ്രഹ്മണക്കായി
സുവണ്ണൈഃ	കൊണ്ടുള്ള ഖജനങ്ങ	ദതവാ	വിതരണം ചെയ്തും,
	ളാലും,	മഹായശാഃ	മഹാകീർത്തിച്ചുണ്ടാ
ജാപ്തവാ	യാഗങ്ങളെ ചെയ്തും		നായി
ഗവാം	പശുക്കളുടെ	ബ്രഹ്മലോകം	ബ്രഹ്മലോകത്തെ
കോട്യയുതം	അനേകം കോടികളെ	പ്രയാസ്യതി	പ്രാപിപ്പാൻ പോകുന്നു

രാജവംശാൻ ശതഗുണാൻ സ്ഥാപയിഷ്യതി രാഘവഃ
ചാതുർവ്വണ്ണം ച ലോകേഷുനി സ്വേപസ്വേപ ധർമ്മനിയോക്ഷ്യതി.

രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	ലോകേ	ലോകത്തിൽ
രാജവംശാൻ	രാജവംശങ്ങളെ	ചാതുർവ്വണ്ണം	} നാലുജാതിക്കാരേയും
ശതഗുണാൻ	ഏകമടങ്ങും	ച	
സ്ഥാപ-	നില്പനിത്തുവാൻ പോ	സ്വേപ സ്വേപ	അവരാരുടെ
യിഷ്യതി	കുന്നു!	ധർമ്മ	ധർമ്മത്തിൽ
അസ്തിൻ	ഈ	നിയോക്ഷ്യതി	നിയോജിപ്പിപ്പാൻ പോകുന്നു.

ദശവംശസഹസ്രാണി ദശവംശശതാനി ച

രാജോ രാജമുപാസിതവാ ബ്രഹ്മലോകം പ്രയാസ്യതി.

97

രാജഃ	ശ്രീരാമൻ	രാജ്യം	രാജ്യത്തെ
ദശവംശ-	പതിനായിരം കൊല്ല	മുപാസിതവാ	ഭരിച്ചശേഷം
സഹസ്രാണി	ക്കൊല്ലങ്ങളും	ബ്രഹ്മലോകം	ബ്രഹ്മലോകത്തെ
ച	പുറമെ	പ്രയാസ്യതി	പ്രാപിക്കും.
ദശവംശശതാനി	ആയിരം കൊല്ലങ്ങൾ		

ഇദം പവിത്രം പാപഹ്ലം പുണ്യം വേദൈശ്വ സമ്മിതം
യഃ പരോദാമചരിതം സർവ്വപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ. 98

പവിത്രം	പരിശുദ്ധവും	രാമചരിതം	ശ്രീരാമചരിതത്തെ
പാപഹ്ലം	പാപത്തെ പോക്കു നതും	യഃ	യാതൊരാൾ
പുണ്യം	പുണ്യത്തെക്കൊടുക്കു	പതേത്	പാപായണം ചെയ്യുന്നു
ച	എന്നല്ല, [നതും,		വോ അയാൻ
വേദൈഃ	വേദങ്ങൾക്കും	സർവ്വപാപൈഃ	സർവ്വപാപങ്ങളിൽ
സമ്മിതം	തുല്യവും ആയ		നിന്നും
ഇദം	ഈ	പ്രമുച്യതേ	വിമുക്തനാൽ ഭവിക്കുന്നു.

ഏതദാഖ്യാനമായുഷ്യം പാൻ രാമായണം നരഃ
സപുത്രപൗത്രഃ സഗുണഃ പ്രേത്യ സ്വശ്ലേ മഹീയതേ. 99

ആയുഷ്യം	ആയുഷ്ക്കരമായ	സപുത്രപൗത്രഃ	പുത്രപൗത്രാദികളോ
ഏതത്	ഈ		ടുക്കിയവനായി,
രാമായണം	രാമായണമെന്ന	സഗുണഃ	പരിജ്ഞങ്ങളോടു കൂടി
ആഖ്യാനം	ചരിത്രത്തെ		യവനായി
പാൻ	പാരായണം ചെയ്യുന്ന	പ്രേത്യ	ശരീരത്യാശാനന്തരം
നരഃ	മനുഷ്യൻ	സ്വശ്ലേ	സ്വശ്ലത്തിൽ
		മഹീയതേ	പൂജിക്കപ്പെടുന്നു.

പാൻ ഭപിജോ വാഗ്ദാഷഭതപമീയാത്
സ്വാത് ഷത്രിയോ ഭൂമിപതിതപമീയാത്
വണിഗ്ജനഃ പണ്യഫലതപമീയാത്
ജനശ്ച ശുഭ്രോഽപി മഹത്തപമീയാത്. 100

പാൻ	പാരായണം ചെയ്യുന്ന	ഈയാത്	പ്രാപിക്കും
	വൻ	വണിഗ്ജനഃ	വൈശ്യൻ
ഭപിജഃ	ബ്രാഹ്മണൻ	പണ്യഫലതപം	വ്യാപാരത്തിൽ ലാഭം
സ്വാത്	ആയിരുന്നാൽ	ഈയാത്	പ്രാപിക്കും;
വാഗ്ദാഷഭതപം	വാക്സാമർത്ഥ്യത്തെ	അപി	എന്നല്ല,
ഈയാത്	പ്രാപിക്കും	ശുഭ്രഃ ജനഃ ച	ശുഭ്രനും
ഷത്രിയഃ	ഷത്രിയൻ	മഹത്തപം	മേന്മയെ
ഭൂമിപതിതപം	ചക്രവർത്തിതപത്തെ	ഈയാത്	പ്രാപിക്കും.

ഇത്യാശേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ
ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ശ്രീമദ്രാമായണകഥാസംക്ഷേപോ നാമ
പ്രഥമഃ സർഗ്ഗഃ

ഭിതീയഃ സകൃഃ = രണ്ടാം സകൃഃ.

[ബ്രഹ്മദേവാഗമനം = ബ്രഹ്മാവിന്റെ ആഗമനം.]

നാരദസ്യ തു തദാക്യം ശ്രുതവാക്യവിശാരദഃ
പുജയാമാസ ധർമ്മാത്മാ സഹശിഷ്യോ മഹാമുനീഃ.

1

നാരദസ്യ	നാരദമഹർഷിയുടെ	ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവും ആയ
തത്	ആ	മഹാമുനീഃ	മഹാമുനി,
വാക്യം	വാക്യത്തെ	സഹശിഷ്യഃ	തു ശിഷ്യന്മാരോടുകൂടിയ
ശ്രുതവാ	കേട്ട്,		വനായിത്തന്നെ,
വാക്യവിശാരദഃ	വാശിയും	പുജയാമാസ	പൂജിച്ചു.

യഥാവത് പുജിതസ്തേന ദേവർഷിന്നാരദസ്തദാ
ആപ്തപ്പെപവാഭ്യുനജ്ഞാതഃ സ ജഗാമ വിഹായസം.

2

തേന	അദ്ദേഹത്താൽ	തദാ	അപ്പോൾ,
യഥാവത്	വിധിപ്രകാരം	ആപ്തപ്പെപാ	യാത്രപറഞ്ഞു
പൂജിതഃ	പൂജിക്കപ്പെട്ട	അഭ്യുനജ്ഞാതഃ	അനുമതിപൂണ്ടവനാ
ദേവർഷിഃ	ദേവർഷിയായ	ഏവ	യിത്തന്നെ
സഃ	ആ	വിഹായസം	ആകാശത്തെ
നാരദഃ	നാരദൻ,	ജഗാമ	പ്രാപിച്ചു.

സ മുഹൂർത്തം ഗതേ തസ്തിൻ ദേവലോകം മുനിസ്തദാ
ജഗാമ തമസാതീരം ജാനാപ്യാസ്തപവിദൂരതഃ.

3

തസ്തിൻ	അദ്ദേഹം	തദാ	അപ്പോൾ
ദേവലോകം	ദേവലോകത്തെ	ജാനാപ്യാഃ	ഗംഗയുടെ
ഗതേ	പ്രാപിച്ചശേഷം,	അവിദൂരതഃ	സമീപത്തിൽ
മുഹൂർത്തം	ഒട്ടനേരത്തിൽ	തമസാതീരം	തമസാനദീതീരത്തിൽ
സഃ	ആ	ജഗാമ	എത്തി.
മുനീഃ തു	മുനിവരനും,		

സ തു തീരം സമാസാദ്യ തമസായാ മുനിസ്തദാ
ശിഷ്യമാഹ സ്ഥിതം പാശേപ ദൃഷ്ടവാ തീർത്ഥമകുട്ടമം.

4

സഃ	ആ	അകുട്ടമം	സ്വച്ഛമായ
മുനീഃ തു	മുനിവരനും	തീർത്ഥം	തീർത്ഥത്തെ
തമസായാഃ	തമസാനദിയുടെ	ദൃഷ്ടവാ	കണ്ടു
തീരം	തീരത്തെ	പാശേപ	അരികിൽ
സമാസാദ്യ	പ്രാപിച്ചും,	സ്ഥിതം	നിന്നിരുന്ന
തദാ	അപ്പോൾ	ശിഷ്യം	ശിഷ്യനെ നോക്കി
		ആഹ	പറഞ്ഞു.

അകുട്ടമമിദം തീർത്ഥം ഭരദാജ നിശാമയ

5

രമണീയം പ്രസന്നാംബു സന്തനശ്ചമനോ യഥാ.

“ഭരദാജ	“ഹേ ഭരദാജ!	പ്രസന്നാംബു	തെളിഞ്ഞജലത്തോടു
സന്തനശ്ചമനഃ	സജ്ജനങ്ങളുടെ അന്തഃ	രമണീയം	മനോഹരമായി കൂടിയ
യഥാ	പോലെ, [കരണം	ഇദം തീർത്ഥം	ഈ സ്നാനഘട്ടത്തെ
അകുട്ടമം	കന്മഷമററ	നിശാമയ	കണ്ടാലും.

നൃസ്യുതാം കലശസ്താത ദീയതാം വല്ലഭം മമ

6

ഇദമേവാവഗാഹിഷ്യേ തമസാതീർത്ഥമുത്തമം.

“താത	“വത്സ!	ഉത്തമം	ശ്രേഷ്ഠമായ
കലശഃ	ജലപാത്രം	ഇദം ഏവ	ഇതേ [ത്തിൽ
നൃസ്യുതാം	താഴത്തുവെക്കപ്പെട്ടെ	തമസാതീർത്ഥം	തമസാനദീതീർത്ഥം—
മമ വല്ലഭം	എന്റെ മരവുരി	അവ—) ഞാൻ സ്നാനംചെയ്ത
ദീയതാം	നൽകപ്പെട്ടെ;	ഗാഹിഷ്യേ.”) ഞാൻ പോകുന്നു.”

ഏവമുക്തോ ഭരദാജോ വാല്മീകേന മഹാത്മനാ

7

പ്രായച്ഛത മനേസ്സസ്യ വല്ലഭം നിയതോ ഗുരോഃ

മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ	നിയതഃ	ഒതുങ്ങിയവനും ആയ
വാല്മീകേന	വാല്മീകീമഹർഷിയാൽ	ഭരദാജഃ	ഭരദാജൻ,
ഏവം	ഇപ്രകാരം	തസ്യ മനേഃ	ആ മനഃശ്രേഷ്ഠനാ
ഉക്തഃ	പറയപ്പെട്ടവനും,	വല്ലഭം	മരവുരിയെ [യ്ക്കൊണ്ടു്
ഗുരോഃ	ഗുരുവിനു്	പ്രായച്ഛത	നൽകി.

സ ശിഷ്യമസ്താദാദായ വല്ലഭം നിയതേന്ദ്രിയഃ

8

വിചചാര ഹ പശ്യസ്തത് സർവ്വതോ വിചചാര വനം.

നിയതേന്ദ്രിയഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വശപ്പെടുത്തിയവനായ	വിചചാരഃ	വിശാലമായ
സഃ	അദ്വേദം,	തത് വനം	ആ വനത്തെ
ശിഷ്യസ്താതം	ശിഷ്യന്റെ വക്കൽ	സർവ്വതഃ	ചുറ്റും
വല്ലഭം	മരവുരിയെ [നിന്നു്	പശ്യൻ	നോക്കിക്കൊണ്ടു്
ആദായ	വാങ്ങിക്കൊണ്ടു്	വിചചാര	ഉലാത്തികൊണ്ടിരുന്നു
		ഹ	ആശ്ചര്യം

തസ്യാഭ്യാശേ തു മിഹൂനം ചരണമനന്ദധീനം

9

ദദർ ഭഗവാംസ്തത്ര ക്രൗഞ്ചയോശ്ചാരനിസ്തപനം.

ദേവാൻ	ദേവാൻ.	അനാപാതിനം	ജ്ഞാപിരിയാത്തതും
തത്ര	അവിടെ	ചാരനിസ്തപനം	കുളുക്ജിതത്തോടുകൂടി
തസ്യ	അതിന്റെ		നെയ്യും ആയ
അഭ്യാശേ	അരികിൽ.	ക്രൗഞ്ചയോഃ	ക്രൗഞ്ചപക്ഷികളുടെ
ചാരണം	സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതും	മിഹൂനം	ജ്ഞയെ
		തു ദദർ	ആ സമയം കണ്ടു.

തന്മൂലം മിഥുനാദേകം പുമാംസം പാപനിശ്ചയം
ജലാന വൈരനിലയോ നിഷാദസ്തസ്യ പശ്യതഃ

10

പാപനിശ്ചയഃ പാപംചെയ്യാനരച്ച വനം	തന്മൂലം	ആ
വൈരനിലയഃ ദുഷ്ടസ്വഭാവിയംആയ	മിഥുനാതം	ജനയിൽ
നിഷാദഃ കരു ഹേടൻ,	പുമാംസം	ആണായ
പശ്യതഃ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന	ഏകം	ഒന്നിനെ,
തസ്യ തു അദ്ദേഹത്തെ ലക്ഷ്യമാ ക്കാതെ,	ജലാന	കൊന്നുകളഞ്ഞു.

തം ശോണിതപരീതാംഗം വേഷ്ടമാനം മഹീതലേ
ഭായ്യാ തു നിഹതം ദ്രൗപാ രരാവ കരുണാം ഗിരം.

11

ഭായ്യാ	ചെൺപക്ഷിയാകട്ടെ	തം	അതിനെ
നിഹതം	താഴെവീഴ്ന്നു ചെട്ടി	ദ്രൗപാ	കണ്ടു
മഹീതലേ	നിലത്തു	തു	ഉടനെ,
വേഷ്ടമാനം	പുരളുന്നതും	കരുണാം	ദയനീയമായ
ശോണിത-) നിണമണിഞ്ഞ ശരീരം		ഗിരം	കുറച്ചൽ
പരീതാംഗം) തോടുകൂടിയതുംആയ		രരാവ	കൂട്ടി.

വിവൃതാ പതിനാ തേന ദപിജേന സഹചാരിണാ
താമ്രശീഷ്ണേണ മത്തേന പത്രിണാ സഹിതേന വൈ.

12

താമ്രശീഷ്ണേണ	ചെമ്പിട്ടു തലയോടു കൂടിയതും	സഹിതേന	കൂടെതന്നെ
പത്രിണാ	ചിറകുകളോടുകൂടി		വിരുന്നിരുന്ന
മത്തേന	മടിച്ചതും ആയ [തതും	പതിനാ	പതിയായ
തേന	ആ	ദപിജേന	പക്ഷിയുമാൽ
സഹചാരിണാ	കൂടെതന്നെ സഞ്ചരി ക്കുന്ന ശീലമുള്ള	വിവൃതാ വൈ (അതു്)വോർപിരിക്ക	ഒട്ടിട്ടു, കയ്യും!

തഥാ തു തം ദപിജം ദ്രൗപാ നിഷാദേന നിപാതിതം
ജഹേലർമ്മാത്തനസ്തസ്യ കാരുണ്യം സമപദ്യത.

13

തഥാ തു	അപ്രകാരംതന്നെ	സർമ്മാത്തനഃ	സർമ്മാത്തനായ
നിഷാദേന	ഹേടനാൽ	തസ്യ	ആ
നിപാതിതം	താഴെത്തുറവീഴ്ന്നു ചെട്ടി	ജഹേലഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠൻ
തം ദപിജം	ആ പക്ഷിയെ	കാരുണ്യം	കരുണ
ദ്രൗപാ	കണ്ടു.	സമപദ്യത	ഉളവാരി

തതഃ കരുണവേദിതപാദധർമ്മാശ്ചമിതി ദപിജഃ
നിശാമ്യ തദതീം ക്രൗഞ്ചീമിദം വചനമബ്രവീത്.

14

തതഃ	അപ്പോൾ	“അയം	“ഇതു”
ദപിജഃ	ആ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠൻ	അധർമ്മഃ”	അധർമ്മം,”
തദതീം	വിലപിക്കുന്ന	ഇതി	എന്നു്
ക്രൗഞ്ചീം	പെൺക്രൗഞ്ചത്തെ	ഇദം	താഴെവരുംപ്രകാരം
നിശാമ്യ	കണ്ടു്	വചനം	വചനത്തെ
കരുണ- വേദിതപാത്	} അലിവാന്തു്കൊണ്ടു്	അബ്രവീത്	അരുളി.

മാ നിഷാദ പ്രതിഷ്ഠാം തമഗമഃ ശാശ്വതീഃ സമാഃ
യത് ക്രൗഞ്ചമിഥുനാദേകമവധീഃ കാമമോഹിതം.

15

“നിഷാദ!	“ഹേ വേദ!	യത്	അതിനാൽ
ക്രൗഞ്ച-	} ക്രൗഞ്ചമിഥുനത്തിൽ	തപം	നീ,
മിഥുനാത്		ശാശ്വതീഃ	ഏറില
കാമമോഹിതം	നിന്നും	സമാഃ	കാലം,
	കാമത്താൽമതിമയ	പ്രതിഷ്ഠാം	ജീവനോടിരിക്കുക
	ങ്ങിയ		എന്ന അവസ്ഥയെ
ഏകം	ഒന്നിനെ	മാ-അഗമഃ”	പ്രാപിക്കയില്ല.”
അവധീഃ	നീ കൊന്നുവല്ലോ;		(ആർക്കും)

എന്നും

“മാനിഷാദ!	“ഹേ ശ്രീനിവാസ	യത്	അതിനാൽ
ക്രൗഞ്ച-	} രാക്ഷസമിഥുനത്തിൽ	തപം	അങ്ങു്
മിഥുനാത്		ശാശ്വതീഃ	ഏറില
കാമമോഹിതം	നിന്നും	സമാഃ	കാലം
ഏകം	ഒരുവനെ	പ്രതിഷ്ഠാം	കീർത്തിയെ
അവധീഃ	അങ്ങു് കൊന്നുവല്ലോ;	അഗമഃ	പ്രാപിച്ചു.”!

തസ്യൈവ ബ്രവതശ്ചിന്താ ബഭ്രുവ ഛദി വീക്ഷതഃ
ശോകാന്തേനാസ്യ ശക്തേഃ കിമിദം വ്യാഛതം മയാ.

16

വീക്ഷതഃ	നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്ക	ശോകാന്തേന	ശോകത്താൽ പിഡിക്ക
ഏവം	ഇപ്രകാരം		ച്ചെട്ട
ബ്രുവതഃ	ഉറച്ചൊഴുവാനായ	മയാ	എന്നാൽ
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	വ്യാഛതം	പറയപ്പെട്ടതു്
ഛദി	മനസ്സിൽ	കിം ഇദം?”	എന്താണിതു്
“അസ്യ	ഈ	ചിന്താ	ചിന്ത [എന്നുള്ള
ശക്തേഃ	പക്ഷീകാരണമായു്	ബഭ്രുവ	ഉണ്ടായു്

ചിന്തയൻ സ മഹാപ്രാജ്ഞശ്ചകാര മതിമാൻ മതിം
ശിഷ്യം ചൈവബ്രൂവീഭാക്യമിദം സ മുനിപുംഗവഃ.

17

മഹാപ്രാജ്ഞഃ	മഹാജ്ഞാനിയും	മുനിപുംഗവഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠനായ
മതിമാൻ	ശാസ്ത്രങ്ങൾ അറിഞ്ഞ വനം ആയ	സഃ ച	അദ്വേഹവും
സഃ	അദ്വേഹം	ശിഷ്യം	ശിഷ്യനോടായി
ചിന്തയൻ	ചിന്തപൂണ്ടവനായി	ഇദം	ഈ
മതിം ചകാര	ആലോചിച്ചു;	വാക്യം ഏവ	വാക്യത്തേയും
		അബ്രൂവീത്	ഉരചെയ്തു.

പാദബലോഃക്ഷരസമസ്തത്രീലയസമനപിതഃ

ശോകാന്തസ്യ പ്രവൃത്തോ മേ ശ്ലോകോ ഭവതു നാനൃഥാ.

18

“ശോകാന്തസ്യ	“ശേകപീഡിതനായ	തത്രീലയ-	} വീണക്കമ്പിയുടെ താള സമനപിതഃ; } ത്തിന്നൊത്തുള്ളതും ആയിരിക്കുന്നു;
മേ	എങ്കൽനിന്ന്	സമനപിതഃ;	
പ്രവൃത്തഃ	ഉളവായതും,	ശ്ലോകഃ ഭവതു	ശ്ലോകമായ് ഭവിക്കട്ടെ
പാദബലഃ	പാദങ്ങളോടുകൂടിയ	അനൃഥാ	മറിച്ചും
അക്ഷരസമഃ	അക്ഷരങ്ങൾ [തും സമമായതും,	ന”	ആദാതിരിക്കട്ടെ.”

ശിഷ്യസ്തു തസ്യ ബ്രൂവതോ മുനേച്ഛാക്യമനന്തമം

പ്രതിജഗ്രാഹ സഃഛഷ്ടസ്തസ്യ തുഷ്ടോഭവദ്ഗുരഃ.

19

ശിഷ്യഃ തു	ശിഷ്യനും	സഃഛഷ്ടഃ	സന്തോഷത്തോടെ
തസ്യ	ആ	പ്രതിജഗ്രാഹ	ഛടിസ്ഥമാക്കി
മുനേ	മുനിവരൻ	ഗുരഃ	ഗുരു
ബ്രൂവതഃ	പറയണം,	തസ്യ	അവകൾ
അനന്തമം	നിസ്തുല്യമായ	തുഷ്ടഃ	സതുഷ്ടിപൂണ്ടവനായി
വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ,	അഭാതം	ഭവിച്ചു.

സോഭിഷേകം തതഃ കൃതവാ തീർത്ഥ തസ്തിൻ യഥാവിധി

തമേവ ചിന്തയന്നത്ഥം ഉപാവർത്തത വൈ മുനിഃ.

20

തതഃ	അനന്തരം,	കൃതവാ	ചൊല്ലുശേഷം
സഃ മുനിഃ	ആ മുനിവരൻ	തം	ആ
തസ്തിൻ	ആ	അർത്ഥം ഏവ	വിഷയത്തെത്തന്നെ
തീർത്ഥ	തീർത്ഥത്തിൽ	ചിന്തയൻ	ആലോചിച്ചുകൊണ്ടു്
യഥാവിധി	വിധിപ്രകാരം	ഉപാവർത്തത	} മടങ്ങിച്ചെന്നു.
അഭിഷേകം	സ്നാനം	വൈ	

ഭരദാജസ്തതഃ ശിഷ്യോ വിനീതഃ ശ്രുതവാൻ മുനീഃ
കലശം പൂണ്ണമാദായ പൃഷ്ഠതോഽനുജഗാമ ഹ.

21

വിനീതഃ	വിനയത്തോടുകൂടിയ വനം	പൂണ്ണം	പൂണ്ണമായ
ശ്രുതവാൻ	ശാസ്ത്രബോധമുള്ള വനം	കലശം	ജലചാത്രത്തെ
മുനീഃ	മാർഗ്ഗശക്തിയുള്ളവനം	ആദായ	എടുത്തുകൊണ്ടു്
ശിഷ്യഃ	ശിഷ്യനുമായ	തതഃ	ആ സമയം
ഭരദാജഃ	ഭരദാജൻ,	പൃഷ്ഠതഃ	പിന്നാലെ
		അനുജഗാമ ഹ	കൂടെച്ചെന്നു.

സ പ്രവിശ്യാശ്രമപദം ശിഷ്യേണ സഹ ധർമ്മവിത്^o
ഉപവിഷ്ഠഃ കഥാശ്ചാനന്യാശ്ചകാര ധ്യാനമാസ്ഥിതഃ.

22

ധർമ്മവിത് ^o	ധർമ്മജ്ഞനായ	ഉപവിഷ്ഠഃ	ആസന്നത്തിലിരുന്നു
സഃ	അദ്വേദം		കൊണ്ടു്
ശിഷ്യേണ	} ശിഷ്യനോടുകൂടെ	ധ്യാനം	ആലോചനയിൽ
സഹ		ആസ്ഥിതഃ	മുഴുകിവന്നായ്ത്ത
ആശ്രമപദം	ആശ്രമസ്ഥലത്തിൽ	അന്യഃ	വേറെ [നെ
പ്രവിശ്യ	എത്തിയശേഷം,	കഥാഃ ച	പുരാണപാരായണ
		ചകാര	ചെയ്തു. [അല്ലെ

ആജഗാമ തതൊ ബ്രഹ്മാ ലോകകർത്താ സ്വയം പ്രഭുഃ
ചതുർമുഖോ മഹാതേജോ ദൃഷ്ടം തം മുനിപുംഗവം.

23

തതഃ	അപ്പോൾ	ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മാവു്
ലോകകർത്താ	ലോകങ്ങളെപ്പുഷ്ടിച്ച	മുനിപുംഗവം	മുനിശ്രേഷ്ഠനായ
പ്രഭുഃ	പ്രഭുവും,	തം ദൃഷ്ടം	അദ്വേദത്തെ കാ
ചതുർമുഖഃ	നാമ്പുഖനം	സ്വയം	താൻതന്നെ [ജ്ഞാൻ
മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിയുമായ	ആജഗാമ	വന്നെത്തി.

വാല്മീകീരഥം തം ദൃഷ്ട്വാ സാരസോത്തനായ വാഗ്വതഃ
പ്രാഞ്ചലിഃ പ്രണതോ ഭൂതപാ തത്ത്വമേവ പരമവിസ്തൃതഃ.

24

അഥ	അവിടെ	വാഗ്വതഃ	മനോവാക്കുകളെ
വാൽമീകിഃ	വാൽമീകി		അടക്കിവന്നായി
തം ദൃഷ്ട്വാ	അദ്വേദത്തെക്കണ്ടു്	പ്രണതഃ	നമസ്കരിച്ചു്
സാരസാ	ചെട്ടന്നം	പ്രാഞ്ചലിഃ	പ്രാഞ്ചലിബന്ധം
ഉത്തരായ	എഴുന്നേറ്റു്	ഭൂതപാ	ചെയ്തുകൊണ്ടു്
പരമവിസ്തൃതഃ	അത്യന്തം ആശ്ചര്യം	തസ്മൈ	നന്നു.
	നേറാടെ		

പൂജയാമാസ തം ദേവം പാദ്യാർഘ്യാസനവന്ദനൈഃ
പ്രണമ്യ വിധിവച്ചൈനം പൃഷ്ട്വാ നാമയമവ്യയം.

25

തം	ആ	വിധിവചനം	ശാസ്ത്രോക്തപ്രകാരം
ദേവം	ദേവനെ	പ്രണമ്യ	നമസ്കരിച്ച്,
പാദ്യാർഘ്യം-	പാദ്യം, അർഘ്യം,	അവ്യയം	അക്ഷയമായ
സനവന്ദനൈഃ	ആസനം, വന്ദനം എന്നു	അനാമയം	ക്ഷേമത്തെ
പൂജയാമാസ	പൂജിച്ചു; [നിവകൊണ്ടും	പൃഷ്ട്വാ ച	പ്രശ്നം ചെയ്ത് സൽക്ക
ഏനം	ഇദ്ദേഹത്തെ		രിച്ചു.

അഥോപവിശ്യ ഭഗവാനാസനേ പരമാർച്ചിതേ
വാല്മീകിയേ മഹർഷിയേ സംദിദേശാസനം തതഃ.

26

അഥ	അപ്പോൾ	തതഃ	വിനെ
ഭഗവാൻ	ഭഗവാൻ	മഹർഷയേ	മഹർഷിയായ
പരമാർച്ചിതേ	ഏകദേശം പൂജിക്കപ്പെട്ട	വാൽമീകിയേ	വാൽമീകിക്ക്
ആസനേ	ആസനത്തിൽ [തായ	ആസനം	ആസനത്തെ
ഉപവിശ്യ	ഇരുന്നുകൊണ്ട്	സന്ദിദേശ	അരുളിച്ചെയ്തു.

ബ്രഹ്മണാ സമനജ്ഞാതഃ സോഽപ്യുപാവിശദാസനേ.

27

സഃ അപി	അദ്ദേഹവും	സമനജ്ഞാതഃ	അനുമതിയരുളപ്പെട്ടവ
ബ്രഹ്മണാ	ബ്രഹ്മാവിനാൽ	ആസനേ	ആസനത്തിൽ [നായി
		ഉപവിശത്	ഇരുന്നു.

ഉപവിഷ്ടോ തദാ തന്മൃഗീൻ സാക്ഷാല്ലോകപിതാമഹേ
തദഗ്ഗതേനൈവ മനസാ വാല്മീകിർബ്രഹ്മണാസമിതഃ.

28

ലോക -	ലോകപിതാമാഹനായ	മനസാ ഏവ,	മനസ്സോടുകൂടിയവ
പിതാമഹേ			നായ്ത്തന്നെ,
തന്മൃഗീൻ	അദ്ദേഹം	വാൽമീകിഃ	വാൽമീകി
സാക്ഷാതം	കണ്ണിനെതിരായ്	തദാ	അപ്പോൾ
ഉപവിഷ്ടോ	ഇരുന്നസമയത്തിലും	ധ്യാനം	ആലോചനാമഗ്നനായി
തദഗ്ഗതേന	അതിൽത്തന്നെ	ആസമിതഃ	സമിതീചെയ്തു.
	ലയിച്ചതായ		

പാപാത്മനാ കൃതം കഷ്ടം വൈരഗ്രാഹണമുപിനാ
യസ്സാദൃശം ചാരദവം ക്രൗഞ്ചം ഹന്യാദകാരണാത്.

29

“ഹൈര-	“ഹൈരം മൂലം പിടി	താദൃശം	അപ്രകാരമുള്ള
ഗ്രാഹണ-	പ്പാൻ ആഗ്രഹിച്ചാ	ചാരദവം	മനോഹരകുളിത്തോ
മുപിനാ	നായ	ക്രൗഞ്ചം	ക്രൗഞ്ചത്തെ [കൂടിയ
പാപാത്മനാ	പാപാത്മാവാൻ	അകാരണാത്	കാർണമില്ലാതെ
കഷ്ടം	കൃത്യം	യഃ	ഏതൊരുവൻ
കൃതം	ചെയ്യപ്പെട്ടു;	ഹന്യാത്	കൊല്ലും”

ശോചനോവ മുഹൂഃ ക്രൗഞ്ചീമുപശ്ലോകമിമം പുനഃ
ജഗാവന്തഗ്ഗ്തമനാഃ ഭൂതപാ ശോകപരായണഃ.

30

ശോക-	} ടുഃഖപരവശനായ	ശോചൻ	ടുഃഖിക്കുന്നവനായി
പാരായണഃ		ഭൂതപാ	ഭവിച്ചു്,
പുനഃ	ഇതിലും അധികമായി	മുഹൂഃ	കറച്ചുനേരം
ക്രൗഞ്ചീം ഏവ പെൺക്രൗഞ്ചത്തെ	} ധ്വരീത്തനെ	ജമംശ്ലോകം	ജ്ഞ ശ്ലോകത്തെത്ത
ഗതമനാഃ		അന്തഃ	മനസ്സിനുള്ളിൽ [ന്നെ
	ചിന്തിക്കുന്നവനായി,	ഉപജഗത	ഉച്ചരിച്ചു.

തമുവാച തതൊ ബ്രഹ്മാ പ്രഹസൻ മൂനിപുംഗവം

ശ്ലോക ഏവ തപയാ ബലേന നാത്ര കാൽവാ വിചാരണാ.

31

തതഃ	അതിനാൽ	“തപയാ	അങ്ങനാൽ
ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മാവും	ബലഃ	നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടുള്ളതം
മൂനിപുംഗവം	മൂനിശ്രേഷ്ഠനായ	ശ്ലോകഃ ഏവ	(യശസ്സരമായ)
തം	അദ്വേഹത്തെ നോക്കി		ശ്ലോകത്തെന്നേ;
പ്രഹസൻ	പഞ്ചിരിപൂണ്ടവനായി	അത്ര	ഇക്കാൽത്തിൽ
ഉവാച	അരുളിച്ചെയ്തു.	വിചാരണാ	യാതൊരു ചിന്തയും
		കാൽവാ ന	ചെയ്യേണ്ടതില്ല.

മച്ഛന്ദാദേവ തേ ബ്രഹ്മൻ പ്രവൃത്തേയം സരസ്വതീ

രാമസ്യ ചരിതം സർവ്വം കരു തപമുഷിസത്തമ.

32

“ബ്രഹ്മൻ	“ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ!	പ്രവൃത്താ	ഉച്ചാരയതം
തേ	അങ്ങയുടെ	ഋഷിസത്തമ	ഹേ മൂനിശ്രേഷ്ഠ!
ജനം	ജന	തപം	അഞ്ചു്
സരസ്വതീ	വാക്ക്	രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ
മച്ഛന്ദാത്	} എന്റെ അഭിപ്രായ	ചരിതം സർവ്വം	ചരിത്രത്തെഴുതാനും
ഏവ		കരു	രചിച്ചാലും
	ത്താൽ തന്നെയാണ്		

ധർമ്മാത്മനോ ഗുണവതോ ലോകേ രാമസ്യ ധീമതഃ

വൃത്തം കഥയ ധീരസ്യ യഥാ തേ നാരദാചന്ദ്രതം.

33

“ധർമ്മാത്മനഃ	“ധർമ്മാത്മാവും	നാരദാത്	നാരദമുനിയിൽ
ലോകേ	ലോകത്തിൽ	തേ	ഭാഗവാൽ [നിന്ന
ഗുണവതഃ	ഗുണവാന്മാരും	ശ്രുതം	കേൾക്കപ്പെട്ടതം
ധീമതഃ	ധീമാന്മാരും	യഥാ	എപ്രകാരമോ അപ്ര
ധീരസ്യ	ധീരന്മാരായ ആരും		കാരതന്നെ
രാമസ്യ വൃത്തം	ശ്രീരാമന്റെ കഥയെ,	കഥയ	വിസ്തരിച്ചുചെയ്യാലും

രഥസ്യ ച പ്രകാശം ച യദ്പുത്തം തസ്യ ധീമതഃ
രഥസ്യ സഹ സൗമിത്രേ രാക്ഷസാനാം ച സർപ്പശഃ. 34

വൈഭോദ്യായൈവ യദ്പുത്തം പ്രകാശം യദി വാ രഥഃ
തച്ഛാപ്യവിദിതം സർപ്പം വിദിതം തേ ഭവിഷ്യതി. 35

“രാക്ഷസാനാം } “രാക്ഷസഭയേം,
ച }
സഹ- } ലക്ഷണസഹിതം
സൗമിത്രേ }
ധീമതഃ ധീമാനം ആയ
തസ്യ ആ
രഥസ്യ ശ്രീരാമനേരയം,
രഥസ്യം ച രഥസ്യവും,
പ്രകാശം ച പരസ്യവും ആയ
യതഃ യാതൊരു
വൃത്തം വൃത്താന്തമോ,
ഏവ അപ്രകാരത്തെ

വൈഭോദ്യായഃ ച വൈഭോഹിയുടേയും
പ്രകാശം പരസ്യമോ
യദി വാ അഥവാ
രഥഃ ശുദ്ധമോ ആയ
യതഃ വൃത്തം യാതൊരുവൃത്താന്തമോ
തത് സർപ്പം ച അത് എല്ലാംതന്നെ
അവിദിതം അറിയാത്തതായി
അപി ഇരുന്നാലും
തേ അങ്ങയ്ക്കു്
സർപ്പശഃ മുഴുവനും
വിദിതം അറിഞ്ഞതായി
ഭവിഷ്യതി ഭവിക്കും.

ന തേ വാഗ്വതാ കാവ്യേ കാചിദത്ര ഭവിഷ്യതി
കുരു രാമകഥാം പുണ്യം ശ്ലോകബദ്ധാം മനോരമാം. 36

“അത്ര “ഇതു
കാവ്യേ കാവ്യത്തിൽ
തേ അങ്ങയുടെ
വാക് വാക്ക്
കാചിത് അല്പമെങ്കിലും
അതതാ വാസ്തവമല്ലാത്തതായി

ഭവിഷ്യതി ന ഭവിക്കയില്ല;
പുണ്യം പുണ്യമായ
രാമകഥാം ശ്രീരാമകഥയെ
മനോരമാം മനോരമമാംവണ്ണം
ശ്ലോകബദ്ധാം ശ്ലോകരൂപമായി
കുരു നിർമ്മിച്ചാലും.

യാവത് സ്ഥാസ്യന്തി ഗിരയഃ സരിതശ്ച മഹീതലേ
താവദ്രാമായണകഥാ ലോകേഷു പ്രചരിഷ്യതി. 37

“മഹീതലേ ലോകത്തിൽ
ഗിരയഃ മലകളും
സരിതഃ ച നദികളും
യാവത് എത്രകാലംവരെ
സ്ഥാസ്യന്തി നിലനില്ക്കുമോ,

താവാത് അത്രയും കാലം
രാമായണകഥാ ശ്രീരാമായണകഥ
ലോകേഷു ലോകങ്ങളിൽ
പ്രചരിഷ്യതി വിളങ്ങുമാറാകും.

യാവദ്രാമസ്യ ച കഥാ തപതീകൃതാ പ്രചരിഷ്യതി
താവദുജ്വലമയശ്ച തപഃ മല്ലോകേഷു നിവത്സ്യസി. 38

“ച “ഇതുംകൂടാതെ
തപതീകൃതാ ദ്വാനാൽ നിർമ്മിക്ക
രാമസ്യ കഥാ ശ്രീരാമചരിതം[പ്പെട്ട

മല്ലോകേഷു എന്റെ ലോകങ്ങളിൽ
അയഃ ചുവട്ടിലും
ഉജ്വലം മുക്കളിലും

യാത്രാ	ഏകാലം	ച	എങ്ങും
പ്രചരിഷ്യതി	വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരി	തപം	അങ്ങി
	ക്കമോ,	നിവത്സ്യസി"	സമീപമായി നിവസി
താപതം	അക്കാലം		കുമാരകം."

ഇത്സ്യക്തപാ ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മാ തത്രൈവാനന്തരധീയത
തതഃ സശിഷ്യോ ഭഗവാൻ മുനിർവ്വിന്ധ്യമായയൗ.

39

ജതി	എന്നിപ്രകാരം	തതഃ	അപ്പോൾ
ഉക്തപാ	അരുളിയശേഷം	ഭഗവാൻ	ഭഗവാനായ
ഭഗവാൻ	ഭഗവാനായ	മുനിഃ	മുനിവരൻ
ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മാവും	സശിഷ്യഃ	ശിഷ്യന്മാരോടുകൂടിയ
തത്ര	അവിടെ		വനമായി
ഏവ	അക്ഷണത്തെ	വിന്ധ്യം	ആശ്ചര്യത്തെ
അന്തരധീയത	അന്തർലോകചെയ്തു;	ആയയൗ	പുണ്ടു.

തസ്യ ശിഷ്യാസ്തതഃ സർവ്വേ ജഗതഃ ശ്ലോകമിദം പുനഃ
മുഹൂർത്തം പ്രിയമാണാം പ്രാഹുശ്ച ഭൂശവിസ്തൃതാം.

40

തതഃ	എന്നതന്നെയല്ല	മുഹൂഃ മുഹൂഃ	വീണ്ടും വീണ്ടും
തസ്യ	അദ്വൈതത്തിന്റെ	പ്രാഹുഃ	ഉറച്ചു;
ശിഷ്യാഃ	ശിഷ്യന്മാർ	പുനഃ	ചീന്നേയും അധികം
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	പ്രിയമാണാം	സന്തോഷംപൂണ്ടുവ
ഭൂശവിസ്തൃതാം	ആശ്ചര്യഭരിതന്മാരായി		രായി
ജഗതഃ ശ്ലോകം	ഈ ശ്ലോകത്തെ	ജഗതഃ ച	പാടിക്കൊണ്ടിരിക്കു
			കയ്യംചെയ്തു.

സമാക്ഷരൈശ്ചതുർദ്വിതും പാദൈർദ്വീതോ മഹാത്മനാ
സോന്നപ്താഹരണാഭിഭൂയഃ ശോകഃ ശ്ലോകതപമാഗതഃ.

41

യഃ	യാതൊന്നും	ശോകഃ	ശോകമാകട്ടെ,
സമാക്ഷരൈഃ	സമമായ അക്ഷര	അന്യാ-)	(കരാളിൽനിന്നുമാറ്റാ
	സംഖ്യയോടുകൂടിയ	ഹരണാത്)	രാജേണിങ്ങിനെ) കൂ
ചതുർദ്വിതീഃ	നാലു		ടെക്കൂടെ ഉറവായ്
പാദൈഃ	പാദങ്ങളെക്കൊണ്ടു്		ഒട്ടുട്ടനിന്നാൽ
മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവാൽ	ഭൂയഃ	അതിനായ
ഗീതഃ	പാടപ്പെട്ടുപോ	ശ്ലോകതപഃ	പ്രസിദ്ധശ്ലോകമെന്ന
സഃ	ആ	ആഗമഃ	പ്രാപിച്ചു. [അവസരം

തസ്യ ബലിരീതി ജാതാ വാല്മീകേഭാവിതർത്ഥനഃ
കൃത്യം രാമായണം കാവ്യമീദൃശൈഃ കർവ്വണ്യം.

42

ഭാവിതാത്മനഃ	ചരമാത്മനീഷ്ഠനായ	ഇവദൃശൈഃ	ഇപ്രകാരമുള്ളവ
തസ്യ	ആ	അഹം	ഞാൻ [കൊണ്ട്
വാല്മീകേഃ	വാല്മീകീമുനീക്	കരാദാണി"	നിന്മിക്കും,"
"കൃതംസ്തം	"പരിപൂർണ്ണമായ	ഇയം	എന്നിങ്ങനെയുള്ള
രാമായണം	} രാമായണകാവ്യത്തെ	ബുദ്ധിഃ	നിശ്ചയബുദ്ധി
കാവ്യം		ജാതാ	ഉളവായി

ഉഭാരവൃത്താത്ഥപദൈർമ്മനോരഭൈഃ

തദസ്യ രാമസ്യ ചകാര കീർത്തിമാൻ

സമാക്ഷരൈഃ ശ്ലോകശതൈർയശസ്വിനഃ

യശസ്സരം കാവ്യമുഭാരധീർമ്മിനഃ.

43

കീർത്തിമാൻ	കീർത്തിമാനം	ഉദാര-	} ഉത്തമങ്ങളായ വൃത്തങ്ങളും അർത്ഥങ്ങളും പദങ്ങളും നിറഞ്ഞവയും
ഉഭാരധീഃ	ശംഭീര ശയനം ആയ	വൃത്താർത്ഥ-	
മുനീഃ	മുനി,	പദൈഃ	മനോരമൈഃ
യശസ്വിനഃ	കീർത്തിമാനായ	സമാക്ഷരൈഃ	മനോഹരങ്ങളും
അസ്യ	ആ		ഒത്ത അക്ഷരസംഖ്യകളോടുകൂടിയവയുമായ
രാമസ്യ	ശ്രീരാമനും	ശ്ലോകശതൈഃ	അനേകം ശ്ലോകങ്ങളെ
യശസ്സരം	കീർത്തിയെ ഉളവാക്കുന്ന	ചകാര	നിന്മിച്ചു. [കൊണ്ട്
തത് കാവ്യം	ആ കാവ്യത്തെ,		

തദാചഗതസമാസസന്ധിയോഗം

സമമധുരോപനതാത്ഥവാക്യബന്ധം

രഘുവരചരിതം മുനിപ്രണീതം

ദേശശിരശശ്ച വധം നിശാമയലപം.

44

ഉചഗത-	} ഉചിതങ്ങളായ സമാസ-	} ഉചിതങ്ങളായ സമാ	} മുനിപ്രണീതം മഹർഷിയാൽ നിന്മിക്കു
സമാസ-			
സന്ധിയോഗം	} കളോടും കൂടിയതും	} സമാധ്യം(വിഷമമല്ലാതെയും)മധുരമായും,	} രഘുവരചരിതം ശ്രീരാമവൃത്തമന്റെ ചരിത്രത്തേയും,
സമമധുരോ-			
പനതാർത്ഥ-	} വാക്യങ്ങളുടെ അർത്ഥം	} വാക്യങ്ങളുടെ അർത്ഥം	} ദേശശിരസഃ രാജാന്റെ തത് വധം ച ആ വധത്തേയും
വാക്യബന്ധം			
	ബാലകാണ്ഡത്തെക്കുറിച്ച്	പ്രത്യക്ഷീകരിച്ചു	കൊരവിൻ.

ഇത്യാഹേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ദ്വിതീയഃ സ്കന്ദഃ = രണ്ടാം സ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യമതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 144

തൃതീയഃ സകൃഃ=മൂന്നാം സകൃഃ.

[രാമചരിത്രാപരോക്ഷീകരണം=സമാധിയിൽരാമചരിത്രത്തെ അറിയുന്നത്.]

ശ്രുതപാ വസ്തു സമഗ്രം തത് ധർമ്മാത്മാ ധർമ്മസംഹിതം

വ്യക്തമന്വേഷതേ ഭൂയോ തദ്വൃത്തം തസ്യ ധീമതഃ

1

ധർമ്മാത്മാ	ആ ധർമ്മാത്മാവായ	തസ്യ	ആ ശ്രീരാമന്റെ
ധർമ്മസംഹിതം	ധർമ്മയുക്തവും [മുനി	യത് വൃത്തം	വൃത്താന്തം യാതൊ
സമഗ്രം	പരിപൂർണ്ണവും ആയ		ന്നോ,
വസ്തു	കാവ്യത്തിന്റെ	തത്	അതിനെക്കുറിച്ചു്,
	സാരാംശത്തെ	ഭൂയഃ	മേല്ക്കുമേൽ
ശ്രുതപാ	കേട്ടശേഷം,	വ്യക്തം	വ്യക്തമായി
ധീമതഃ	ധീമാനായ	അന്വേഷതേ	ചിന്തചെയ്യുന്നു.

ഉപസ്പൃശ്യോദകം സമ്യക് മുനീഃ സ്ഥിതപാ കൃതാഞ്ചലിഃ

പ്രാചീനാഗ്രേഷു ദഭേഷു ധർമ്മേണാനേപഞ്ചതേ ഗതിം.

2

മുനീഃ	മുനിവരൻ	സ്ഥിതപാ	ജന്മനുകൊണ്ടു്
സമ്യക്	ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം	കൃതാഞ്ചലിഃ	കൈകൂപ്പു് കൊണ്ടു്
ഉദകം	തീർത്ഥത്തെ	ധർമ്മേണ	ധർമ്മത്തോടെ
ഉപസ്പൃശ്യ	ആചമനംചെയ്തശേഷം	ഗതിം	എന്തെന്തു് നടന്നു എ
പ്രാചീനാഗ്രേഷു	അഗ്രങ്ങളുകിഴക്കോട്ടാ		ന്നുള്ളതിനെക്കുറിച്ചു്
ദഭേഷു	ദർകളിൽ [യുള്ള	അന്വേഷതേ	ചിന്തിക്കുന്നു.

രാമലക്ഷ്മണസീതാഭീ രാജ്ഞാ ദശരഥേന ച

സഭാജ്യേണ സരാജ്യേണ യത് പ്രാപ്തം തത്ര തത്പതഃ.

3

ഹസിതം ഭാഷിതം ചൈവ ഗതിര്യാ യച്ച ചേഷ്ടിതം

തത്സർവ്വം ധർമ്മവീജ്യേണ യഥാവത് സംപ്രപശ്യതി.

4

രാമലക്ഷ്മണ-	ശ്രീരാമൻ, ലക്ഷ്മണൻ	ഭാഷിതം ഏവ	സംഭാഷണംചെയ്തതും
സീതാഭിഃ	സീത ജവരാലും	യാ	യാതൊരു
സഭാജ്യേണ	ഭാര്യയോടും	ഗതിം ച	സഞ്ചാരംചെയ്തതും
സരാജ്യേണ	പ്രജകളോടുംകൂടി	തത്	യാതൊന്നു്
രാജ്ഞാ	രാജാവായ	ചേഷ്ടിതം ച	പ്രവൃത്തിക്കപ്പെട്ടതും
ദശരഥേന ച	ദശരഥചക്രവർത്തിയാ	തത് സർവ്വം	അതെല്ലാം
യത്	യാതൊന്നു [ലും	ധർമ്മവീജ്യേണ	ധർമ്മത്തിന്റെ ശക്തി
പ്രാപ്തം	പ്രാപിക്കപ്പെട്ടതോ,	യഥാവത്	ഉള്ളവണ്ണം [യാൽ
തത്ര	അക്കാലത്തിൽ	തത്പതഃ	അതേമാതിരി
ഹസിതം	ചിരിച്ചതും	സംപ്രപശ്യതി	നല്ലപോലെ കാണുന്നു-

സ്രീതൃതീയേന ച തദാ യത്പ്രാപ്തം ചരതാ വനേ
സത്യസന്ധേന രാമേണ തത്സർവ്വം ചാനുപവൈക്ഷത.

5

തദാ	അപ്പോൾ	രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ
സ്രീതൃതീയേന	മൂന്നാമത്തെ ആഴ്ചയ്ക്ക്	യത്	യാതൊന്ന്
	സ്രീ കൂടെയുള്ളവനും	പ്രാപ്തം ച	അനുഭവിക്കപ്പെടുമ്പോ
വനേ	കാട്ടിൽ	തത്	ആ
ചരതാ	സശ്ചരിക്കുന്നവനും,	സർവ്വം ച	എല്ലാംതന്നെ
സത്യസന്ധേന	സത്യസന്ധനും ആയ	അനൂപം	} പ്രത്യക്ഷമായ് കണ്ടു.
		വൈക്ഷത	

തതഃ പശ്യതി ധർമ്മാത്മാ തത്സർവ്വം യോഗമാസ്ഥിതഃ
പുരാ യത്തത്ര നിവൃത്തം പാണ്ഡവമലകം യഥാ.

6

തതഃ	എന്നതന്നെയല്ല	നിർവൃത്തം	നടന്നുവോ
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവ്	തത്	അത്
യോഗം	സമാധിനിഷ്ഠയെ	സർവ്വം	എല്ലാറ്റിനേയും
ആസ്ഥിതഃ	പ്രാപിച്ചാനായ്	പാണ്ഡവ	ഉള്ളുകയ്യിൽ
തത്ര	അവരുടെ വീക്ഷയ	ആമലകം	നെല്പിക്കയെ
പുരാ	മുമ്പു	യഥാ	എന്നപോലെ
യത്	യാതൊന്നും	പശ്യതി	വ്യക്തമായ് കാണുന്നു.

തത്സർവ്വം തത്പതോ ദൃഷ്ട്വാ ധർമ്മേണ സ മഹാദ്വൃതിഃ
അഭിരാമസ്യ രാമസ്യ ചരിതം കർത്തുമുദ്യതഃ
കാമാർത്ഥഗുണസംയുക്തം ധർമ്മാർത്ഥഗുണവിസ്തരം
സമുദ്രമിവ രത്നാശ്യാം സർവ്വശ്രുതിമനോഹരം.

7

8

മഹാദ്വൃതിഃ	അതികാന്തിമാനായ	ധർമ്മാർത്ഥം	} ധർമ്മം, മോക്ഷം ഇവയു
സഃ	അദ്ദേഹം	ഗുണവിസ്തരം	
തത് സർവ്വം	അതെല്ലാറ്റിനേയും		ടെ മഹത്വത്തെവിസ്ത
തത്പതഃ	നടന്നുവന്നുതന്നെ		രിക്കുന്നതും
ധർമ്മേണ	ധർമ്മാൽ	രത്നാശ്യാം	രത്നങ്ങൾ നിറഞ്ഞ
ദൃഷ്ട്വാ	കണ്ടറിഞ്ഞും,	സമുദ്രം ഇവ	സമുദ്രത്തെപോലുള്ളതും
അഭിരാമസ്യ	സർവ്വജനമനോഹരനാ	സർവ്വശ്രുതി-	} എല്ലാവരുടേയും ചെ
രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ,	മനോഹരം	
*കാമാർത്ഥ	} കാമം, അർത്ഥം ഇവ അ		വികരക്കും മനസ്സിനും
ഗുണ-			സുഖകരവും ആയ
സംയുക്തം	പ്രധാനമായിട്ടുള്ളതും	ചരിതം	ചരിത്രത്തെ
		കർത്തം	നിർമ്മിച്ചാൻ
		ഉദ്യതഃ	ഒരുങ്ങി.

യഥാവത്കഥിതം പൂർവ്വം നാരദേന മഹർഷിണാ
രഘുരാശസ്യ ചരിതം ചകാര ഭഗവാന്മാനസിഃ.

9

- ജന രാമസ്യ സുമഹദ്വീര്യം സർപ്പാനുകൂലതാം
ലോകസ്യ പ്രിയതാം ക്ഷാന്തിം സൗമ്യതാം സത്യശീലതാം 10
- നാനാവിധാഃ കഥാശ്ചാന്യോ വിശ്വാമിത്രസമാഗമേ
ജാനക്യാശ്ച വിവാഹം ച ധനുഷോ ഭേദനം തഥാ. 11
- രാമരാമവിവാദം ച ഗുണാൻ ദാശരഥേസ്തഥാ
തഥാഭിഷേകം രാമസ്യ കൈകേയോ ദുഷ്ടഭാവതാം 12
- വിഘാതം ചാഭിഷേകസ്യ രാമസ്യ ച വിവാസനം
രാജ്ഞഃ ശോകവിലാപം ച പരലോകസ്യ ചാട്യശ്രവം 13

ഭഗവാൻ	ഭഗവാനായ
ജാതിഃ	മുനിവരൻ,
രഘുവംശസ്യ	രഘുവംശത്തിന്റെ
ചരിതം	ചരിത്രം
പുച്ഛം	മുൻപു
നാരദോ	നാരദ--
മഹച്ഛിണാ	മഹച്ഛിയാൽ
യഥാവത്	എപ്രകാരം
കഥിതം	കഥിക്കപ്പെട്ടതോ
തഥാ	അപ്രകാരത്തെ
	(ബാലകാണ്ഡത്തിൽ)
രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ
സുമഹത്	ശ്രേഷ്ഠമായ
ജന ച	ജനനത്തേയും
വീര്യം ച,	വീര്യത്തേയും
തഥാ	അച്ഛണ്മതന്നെ
സർപ്പാന-	} എല്ലാവരിലും ഉള്ള അ
കൂലതാം	
ലോകസ്യ	ജനങ്ങൾക്കും
പ്രിയതാം	പ്രിയമായിരിക്കുന്ന
	അവാസ്ഥയേയും,
ക്ഷാന്തിം	ക്ഷമാശീലത്തേയും
സൗമ്യതാം	ശാന്തതയേയും
വിശ്വാമിത്ര-	} വിശ്വാമിത്രമഹച്ഛിയ
സമാഗമേ	
അന്യഃ	അപുച്ഛമായുള്ള
നാനാവിധഃ	ചലചല

കഥാഃ	കഥകളേയും
തഥാ	അച്ഛണ്മതന്നെ
ധനുഷഃ	ധനുസ്സിന്റെ
ഭേദനം	ഭംഗത്തേയും
ജാനക്യാഃ	ജാനകീദേവിയുടെ
വിവാഹം ച	വിവാഹത്തേയും
രാമരാമ-	} പരശുരാമനും ശ്രീരാ
വിവാദം ച,	
	സംവാദത്തേയും
തഥാ	അപ്രകാരത്തെ
	(അയോദ്ധ്യാകാണ്ഡ
	ത്തിൽ)
ദാശരഥേഃ	ദാശരഥിയുടെ
ഗുണാൻ	ഗുണങ്ങളേയും,
രാമസ്യ	ശ്രീരാമനും
അഭിഷേകം	പട്ടാഭിഷേകയുക്തത്തെ
തഥാ	അപ്രകാരത്തെ [യും
കൈകേയഃ	കൈകേയിയുടെ
ദുഷ്ടഭാവതാം	ദുഷ്ടസ്വഭാവത്തേയും
അഭിഷേകസ്യ	അഭിഷേകത്തിനുള്ള
വിഘാതം	വിഘ്നത്തേയും
രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ
വിവാസനം	നാടകടത്തലിനേയും,
രാജ്ഞഃ	രാജാവിന്റെ
ശോകവിലാപം	ശോകത്താൽ ഉളവാക്കിയ
	കരച്ചലിനേയും,
പരലോകസ്യ	പരലോകത്തെ
ആശ്രവം	പ്രാപിച്ചതിനേയും

പ്രകൃതിനാം വിഷാദം ച പ്രകൃതീനാം വിസജ്ജനം നിഷാദാധിപസംവാദം സുതോപാവർത്തം തഥാ.	14
ശംശായാശ്വാപി തരണം ഭരദാജസ്യ ദർനം ഭരദാജാഭ്യനജ്ഞാനാച്ചിത്രകൂടസ്യ ദർനം	15
വാസ്തുകമ് നിവേശം ച ഭരതാശ്മനം തഥാ പ്രസാദനം ച രാമസ്യ പിതൃശ്ച സഖിലകൃതിയാം	16
പാദകാഗ്രാഭിഷേകം ച നന്ദിഗ്രാമനിവാസനം ഭണ്ഡകാരണ്യശ്മനം വിരാഡസ്യ വധം തഥാ	17
ദർനം ശരഭംഗസ്യ സുതീക്ഷ്ണേന സമാശ്മം അനസ്മയാസമാസ്യം ച അംഗരാഗസ്യ ചാപ്തം	18
അഗസ്ത്യാദർനം ചൈവ ദർനം ച ജടായുഷഃ	19

പ്രകൃതിനാം	ജനങ്ങളുടെ	സഖിലകൃതിയാം	തപ്പുണ്ണചെയ്തതിനേയും,
വിഷാദം	ദുഃഖത്തേയും,		
പ്രകൃതിനാം	ജനങ്ങളെ (രാജ്യത്തേക്കു)	പാദകാഗ്രാ-	ഉത്തമപാദകകൾക്കും
വിസജ്ജനം	മടക്കിഅയച്ചതിനേയും,	ഭിഷേകം ച	അഭിഷേകം ചെയ്തതിനേയും,
നിഷാദാധിപ-	വേദകർമ്മനായ	നന്ദിഗ്രാമ-	നന്ദിഗ്രാമത്തിൽ വസി
സംവാദം	ബ്രഹ്മ സംഭാഷണത്തേ	നിവാസം	ച്ചതിനേയും
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ [യും	അനസ്മയാ-	അനസ്മയയോടുകൂടെ
സുതോപാ-	സാരഥിയെ തിരിച്ചയ	സമാസ്യം.	വർത്തിച്ചതിനേയും
വർത്തനം	ച്ചതിനേയും	അംഗരാഗസ്യ	കുറിക്കൂട്ട്
ശംശായഃ	ശംശാസരിയെ	അപ്തം അചി	കൊടുത്തതിനേയും,
തരണം	കടന്നതിനേയും.	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ (ആ
ഭരദാജസ്യ	ഭരദാജമഹാർഷിയുടെ		രണ്യകാണ്ഡത്തിൽ)
ദർനം	ദർനത്തേയും	ഭണ്ഡകാര-	ഭണ്ഡകാരണ്യത്തിലേ
ഭരദാജാഭ്യന-	ഭരദാജമഹാർഷിയുടെ	ണ്യശ്മനം	ക്ക് ശമിച്ചതിനേയും
ജ്ഞാനാതം	ആജ്ഞയാൽ	തഥാ	അപ്രകാരം
ചിത്രകൂടസ്യ	ചിത്രകൂടത്തെ	വിരാഡസ്യ	വിരാഡന്റെ
ദർനം	ദർശിച്ചതിനേയും,	വധം	വധത്തേയും,
വാസ്തുകമ്	(അവിയെ)ശ്മനം	ശരഭംഗസ്യ	ശരഭംഗമഹാർഷിയുടെ
	നിർമ്മിച്ചതിനേയും,	ദർനം	ദർനത്തേയും
നിവേശം ച	പ്രവേശിച്ച് താമസി	സുതീക്ഷ്ണേന	സുതീക്ഷ്ണമഹാർഷിയു
	ച്ചതിനേയും,		മായുണ്ടായ
ഭരതാശ്മനം	ഭരതന്റെ വരാടിനേ	സമാശ്മം	ചോർച്ചയേയും,
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ [യും	അഗസ്ത്യ	അഗസ്ത്യമഹാർഷിയെ
		ദർനം	സന്ദർശിച്ചതിനേയും,

രാമസ്യ	ശ്രീരാമനെ	ജടായുഷഃ	ജടായുസ്സിന്റെ
പ്രസാദനം ച	പ്രസാദിച്ചതിനെ	ദർശനം	ദർശനത്തെയും
പിതൃഃ	പിതാവിന്നും	[യം	

ശുക്ലപ്പണഖ്യാശ്ച സംവാദം വിരൂപകരണം തഥാ വധം ഖരത്രിശിരസോരുതമാനം രാവണസ്യ ച	20
മാരീചസ്യ വധം ചൈവ വൈദേഹ്യോ ഹരണം തഥാ രാഘവസ്യ വിലാപം ച ഗുഹ്യരാജനിബദ്ധണം	21
കബന്ധദർശനം ചൈവ പമ്പായാശ്ചാപി ദർശനം ശബ്ദാദർശനം ചൈവ ഹന്തുമദ്രുശനം തഥാ	22
വിലാപം ചൈവ പമ്പായാം രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ	23
ഋഗ്യജുരസ്യ ഗമനം സുഗ്രീവേണ സമാഗമം പ്രത്യയോത്പാദനം സഖ്യം വാലിസുഗ്രീവവിഗ്രഹം	24
വാലിപ്രമഥനം ചൈവ സുഗ്രീവപ്രതിപാദനം താരാവിലാപം സമയം വാഷരാത്രനിവാസനം	25

ശുക്ലപ്പണഖ്യാഃ	ശുക്ലപ്പണഖയുമായുള്ള
സംവാദം ച	സംവാദത്തെയും
വിരൂപ-	} അംഗഭംഗംചെയ്തതിനേയും
കരണം ച	
തഥാ	അച്ചണ്ണത്തനെ
ഖരത്രിശിരസോഃ	ഖരൻ, ത്രിശിരസ്സ് ഉ
വധം ച	വധത്തെയും, [വരുടെ
രാവണസ്യ	രാവണന്റെ
ഉത്ഥാനം ച	യുത്തത്തെയും
മാരീചസ്യ	മാരീചന്റെ
വധം ച	വധത്തെയും
വൈദേഹ്യഃ	വൈദേഹിയുടെ
ഹരണം ച	ഹരണത്തെയും
രാഘവസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ
വിലാപം ച	പുലമ്പലിനേയും
ഗുഹ്യരാജ-	} ഗുഹ്യരാജാവിന്റെ
നിബദ്ധണം ച	
	മരണത്തെയും
കബന്ധ-	} കബന്ധന്റെ ദർശന
ദർശനം ച	
	ത്തെയും
ശബ്ദാദർശനം ച	ശബരിയുടെ
	ദർശനത്തെയും,
പമ്പായഃ	പമ്പാസരസ്സിന്റെ
ദർശനം അപി	കാഴ്ചയേയും,
തഥാ	{ അപ്രകാരത്തനെ(കി
	ഷ്ഠിക്കിന്ദ്രാകാശ
	ത്തിൽ)

പമ്പായാം	പമ്പാതീരത്തിൽ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ
രാഘവസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ
വിലാപം ച	വിലാപത്തെയും
ഹന്തുമദ്രുശനം	ഹന്തമാരുടെ ദർശനവും
ഋഗ്യജുരസ്യ	ഋഗ്യജുകപച്ചതത്തിലേ
ഗമനം ച	ചെന്നതിനേയും [ക്
സുഗ്രീവേണ	സുഗ്രീവനോടുള്ള
സമാഗമം ച	ചേർച്ചയേയും
സഖ്യം	സഖ്യത്തെയും
പ്രത്യയോത്-	} വിശ്വാസത്തെ ജനി
പാദനം ച	
	പ്പിച്ചതിനേയും
വാലിസുഗ്രീവ-	} ബാലിസുഗ്രീവന്മാരു
വിഗ്രഹം	
	ടെ യുദ്ധത്തെയും
വാലി-	} ബാലിയുടെ വധത്തേ
പ്രമഥനം ച	
	യും,
താരാവിലാപം	} താരയുടെ മുറവിളി
ഏവ	
	യേയും
സുഗ്രീവപ്രതി-	} സുഗ്രീവന് (രാജ്യം)
പാദനം ച	
	കൊടുത്തതിനേയും
സമയം ച	വാദത്തെ ചെയ്തതി
	നേയും,
വാഷരാത്ര-	} മഴക്കാലദിനങ്ങളെ
നിവാസനം ച	
	ളിൽ വാസിച്ചതിനെ
	യം

- കോപം രാഘവസിംഹസ്യ ബലാനാമുപസംഗ്രഹം
ദിശഃ പ്രസ്ഥാപനം ചൈവ പൃഥിവ്യാശ്ച നിവേദനം 26
- അംഗുലീയകദാനം ച ഋക്ഷസ്യ ബിലദർശനം
പ്രായോപഃവശനം ചൈവ സംപാതേഷ്യാപി ദർശനം 27
- പച്ഛതാരോഹണം ചാപി സാഗരസ്യ ച ലംഘനം
സമുദ്രവചനാച്ചൈവ മൈനാകസ്യ ച ദർശനം 28
- രാക്ഷസീതജ്ജനം ചൈവ മരായാത്രാഹസ്യ ദർശനം
സിംഹികായാശ്ച നിധനം ലങ്കാമലയദർശനം
- രാത്രൗ ലങ്കാപ്രവേശം ച ഏകസ്യാപി വിചിന്തനം. 29
- ആചാനഭൂമിഗമനമവരോധസ്യ ദർശനം
ദർശനം രാവണസ്യാപി പുഷ്പകസ്യ ച ദർശനം 30
- അശോകവനികായാനം സീതായാശ്യാപി ദർശനം
അഭിജ്ഞാനപ്രദാനം ച രാവണസ്യ ച ദർശനം 31

രാഘവാ- }
സിംഹസ്യ } ശ്രീരാഘവേന്ദ്രന്റെ
കോപം ച കോപത്തേയും
ബലാനാം സൈന്യങ്ങളുടെ
ഉപസംഗ്രഹം } ശേഖരത്തേയും,
ച }
അംഗുലീയക- } മോതിരം കൊടുത്ത
ദാനം ഏവ } യച്ചതിനേയും,
പൃഥിവ്യാഃ ഭൂമിയുടെ
നിവേദനം ച (നിലയെപ്പറ്റി) അറി
യിച്ചതിനേയും,
ദിശഃ ദിക്കുകളിലേക്ക്
പ്രസ്ഥാപനം ച അയച്ചതിനേയും
പച്ഛതാ- } പച്ഛതത്തിൽ കയറി
രോഹണം ച, } യതിനേയും,
ഋക്ഷസ്യ ഋക്ഷപച്ഛതത്തിന്റെ
ബിലദർശനം ച ഗുഹയുടെ കാഴ്ചയേയും
പ്രായോപ- } മരിച്ചാനായി ആഹാ
വേശനം } രാദികളെ ഉപേക്ഷി
ച്ചിരിക്കുന്ന വൃതത്തെ
കയ്യാണ്ടതിനേയും,
സംപാതേഃ സംപാതിയുടെ
ദർശനം അപി ദർശനത്തേയും
തഥാ അപ്രകാരമതന്റെ (സ
ദർശനത്തിൽ)
സാഗരസ്യ സമുദ്രത്തെ

ലംഘനം ച കടന്നതിനേയും
സമുദ്രവചനാതം സമുദ്രരാജാവിന്റെ
വചനത്താൽ
മൈനാകസ്യ മൈനാകപച്ഛതത്തെ
ദർശനം ഏവ കണ്ടതിനേയും,
രാക്ഷസീ- } രക്ഷേസീഭയപ്പെടുത്തി
തജ്ജനം ച, } യതിനേയും,
മരായാ- } നിശ്ചൽ പിടിച്ചുനി
ഗ്രാഹസ്യ } ത്തിയ
ദർശനം ച അനഭവത്തേയും
സിംഹികായാഃ സിംഹികയുടെ
നിധനം ച വശത്തേയും,
ലങ്കാമലയ- } ലങ്കയിലുള്ളമലയപർവ്വ
ദർശനം ഏവ } ത്തെ കണ്ടതിനേയും,
രാത്രൗ രാത്രിയിൽ
ലങ്കാപ്രവേ- } ലങ്കയിൽ കടന്നതി
ശം ച } നേയും,
ഏകസ്യ ഒറ്റയായിരിക്കുമ്പോളു
വിചിന്തനം ച വിചാരത്തേയും[ണ്ടായ
പുഷ്പകസ്യ പുഷ്പകവിമാനത്തി
ദർശനം ച ദർശനത്തേയും [ന്റെ
അവരോധസ്യ അന്തഃപുരത്തിന്റെ
ദർശനം ഏവ കാഴ്ചയേയും,
രാവണസ്യ രാവാണനെ
ദർശനം ഏവ കണ്ടതിനേയും

രാക്ഷസീതജ്ജനം ചൈവ ശ്രീജടാസ്ഥപ്ലവർണം
 അഭിജ്ഞാനപ്രദാനം ച സീതായാശ്വാഭിഭാഷണം 32
 മണിപ്രദാനം സീതായാ വൃക്ഷഭംഗം തഥൈവ ച
 രാക്ഷസീവിദ്വാം ചൈവ കിംകരാനാം നിബാർണം 33
 ഗ്രഹണം വായുസുനോശ്വ ലങ്കാഭാഹാഭിഗജ്ജനം 34
 പ്രതിപ്ലവനമേവാഥ മധുനാം ഹരണം തഥാ
 രാഘവാശ്വാസനം ചൈവ ബലനീർജാതനം തഥാ 35
 സംഗമം ച സമുദ്രേണ നളസേതോശ്വ ബന്ധനം
 വിഭീഷണേന സംസർഗ്ഗം വയോപായനിവേദനം
 പ്രതാരം ച സമുദ്രസ്യ രാത്രൌ ലങ്കാവരോധനം 36

ആചാരഭൂമി-) മദ്യപാനസ്ഥലത്തിൽ
 ഗമനം ച) പോയതിനേയും,
 അശോക-) അശോകാനത്തിൽ
 വാനികായാനം) കടക്കുന്നതിനേയും,
 രാക്ഷസീ-) രാക്ഷസികൾ ഭയപ്പെട്ട
 തജ്ജനം ച) ടുത്തിയതിനേയും,
 ശ്രീജടാസ്ഥപ്ല-) ശ്രീജട സ്ഥപ്ലം കണ്ട
 ദർശനം ഏവ) തിനേയും,
 സീതായാഃ) സീതാദേവിയെ
 ദർശനം ച) ദർശിച്ചതിനേയും,
 അഭിജ്ഞാന-) വാസ്തവസ്ഥിതി അറി
 പ്രദാനം ഏവ) വാൻവേണ്ടി സംഗ
 തികളെഎടുത്തുപറ
 ണ്തതിനേയും,
 രാചണസ്യ) രാചണന്റെ
 ദർശനം ഏവ) മനോഭാവത്തേയും,
 അഭിജ്ഞാന-) അടയാളമോതിരം
 പ്രദാനം ച) കൊടുത്തതിനേയും
 സീതായാഃ) സീതയുമായുണ്ടായ
 അഭിഭാഷണം) സംഭാഷണത്തേയും,
 ഏവ)
 സീതായാഃ) സീതയുടെ
 മണിപ്രദാനം) മൂഡാമണി പ്രദാന
 ച) ത്തേയും,
 വൃക്ഷഭംഗം ച) വൃക്ഷങ്ങളെ നശിപ്പിച്ച്
 ചുതിനേയും
 രാക്ഷസീ-) രാക്ഷസികൾ ഭയപ്പെട്ട
 വിദ്വാം ഏവ) ഭയപ്പെട്ടതിനേയും

കിംകരണം) കിങ്കരന്മാരുടെ
 നിബാർണം ച) വശത്തേയും,
 വായുസുനോഃ) വായുപുത്രന്റെ
 ഗ്രഹണം ഏവ) ബന്ധനത്തേയും,
 ലങ്കാഭാഹ-) ലങ്കയെ ചുട്ടെരിച്ചു
 ഭിഗജ്ജനം ച) ഗജജിച്ചതിനേയും,
 അഥ) പിന്നെ
 പ്രതിപ്ലവനം ച) തിരിയെ ചാടിക്കടന്ന
 തിനേയും
 മധുനാം) തേൻകൂടകളുടെ
 ഹരണം ഏവ) അപഹരണത്തേയും
 രാഘവാശ്വാ-) ശ്രീരാഘവനെ ആശ്വ
 സനം ഏവ) സിട്ടിച്ചതിനേയും
 തഥാ) അപ്രകാരത്തെന്ന്
 (യുദ്ധകാണ്ഡത്തിൽ)
 ബലനീർ-) സൈന്യങ്ങളെ പുറ
 യാതനംഅപി) ഒപ്പടിയിച്ചതിനേയും
 സമുദ്രേണ) സമുദ്രത്തോടുള്ള
 സംഗമം ച) ചേർച്ചയേയും,
 വിഭീഷണേന) വിഭീഷണനോടുള്ള
 സംസർഗ്ഗം അപി) ചേർച്ചയേയും,
 നളസേതോഃ) നളസേതുവിന്റെ
 ബന്ധനം ച) ബന്ധനത്തേയും
 സമുദ്രസ്യ) സമുദ്രത്തെ
 പ്രതാരം ഏവ) കടന്നതിനേയും,
 രാത്രൌ) രാത്രിയിൽ
 ലങ്കാ-) ലങ്കയെ വളഞ്ഞതിനേ
 വരോധനം ച) യും,

കുങ്കേണസ്വ നിധനം മേഘനാദനിബാഹണം 37

രാവണസ്വ വിനാശം ച സീതാവാപ്തിമരേഃ പരേ
വിഭീഷണാഭിഷേകം ച പുഷ്പകാരോഹണം തഥാ 38

അയോദ്ധ്യായായ ഗമനം ഭരതനേ സമാഗമം
രാമാഭിഷേകാഭ്യുദയം സമുത്സൈന്യവിസർജ്ജനം
സ്വരാജ്യരഞ്ജനം ചൈവ ചൈവദോശായ വിസർജ്ജനം. 39

കുങ്കേണസ്വ കുങ്കേണന്റെ
നിധനം ച വലത്തേയും,
വശോപായം- വരിപ്പാനുള്ള ഉപായ
നിവേദനം ച) ത്തെ അറിയിച്ചതി
നേയും,
മേഘനാദ മേഘനാദന്റെ
നിബാഹണം ച) വലത്തേയും
രാവണസ്വ രാവണന്റെ
വിനാശം ച വിനാശത്തേയും
വിഭീഷണാ- വിഭീഷണപട്ടാഭിഷേ
ഭിഷേകം ച) കത്തേയും,
അരേഃ ശത്രുവിന്റെ
പരേ പട്ടണത്തിൽ ചെച്ച
സീതാവാപ്തിം സീതയെ പ്രാപിച്ചതി
അപി നേയും,
പുഷ്പക- പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ
രോഹണം ച) കയറിയതിനേയും

അയോദ്ധ്യായഃ അയോദ്ധ്യയ്ക്കു
ഗമനം ച ചെന്നതിനേയും
ഭരതോ ഭരതനോടു കൂടി
സമാഗമം ച സന്ധിച്ചതിനേയും,
രാമാഭിഷേകം- ശ്രീരാമപട്ടാഭിഷേക
ഭ്യുദയം ച മഹോത്സവത്തേയും
സമുത്സൈന്യം എല്ലാ സൈന്യങ്ങളേ
വിസർജ്ജനം } യും പറഞ്ഞയച്ചതി
ച നേയും
സ്വരാജ്യം- തന്റെ രാജ്യത്തെ
രഞ്ജനം ച) രഞ്ജിപ്പിച്ചതിനേയും,
അപി ചീനെ (ഉത്തര
കാണ്ഡത്തിൽ)
ചൈവദോഃ ചൈവദോഹിയെ
വിസർജ്ജനം } ഉപേക്ഷിച്ചതിനേയും
അപി }
ചകാര നിർമ്മിച്ചു. (രചിച്ചു.)

അനാഗതം ച യത് കിഞ്ചിദ്രാമസ്വ വസുധാതലേ
തച്ചകാരോത്തരേ കാവ്യേ വാല്മീകീകീടഗവാന്യഷിഃ

40

ഭഗവാൻ ഭഗവാനായ
വാല്മീകിഃ ദ്രഷ്ടാ വാല്മീകിമഹാഷി
രാമസ്വ ശ്രീരാമന്റെ (ചരിത്ര
ത്തിൽ)
വസുധാതലേ ഭൂതലത്തിൽ ചെച്ച

അനാഗതം നടപ്പാൻ പോകുന്നതാ
യത് കിഞ്ചിത് ഏതെല്ലാമോ [യ
തത് അതിനെ
ച എല്ലാറ്റിനേയും
ഉത്തരകാവ്യം ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ
ചകാര നിർമ്മിച്ചു.

ഇത്യാൺ ശ്രീമദ്രാമായണ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
തൃതീയഃ സ്കന്ദഃ= മൂന്നാം സ്കന്ദം സമാപ്തം.
(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 184).

ചതുർത്ഥഃ സകൃത് = നാലാം സകൃത്.

[ശ്രീരാമസഭായാം കശലവാരഗമനം = ശ്രീരാമസങ്കല്പിൽ കശലവാരമാനന്ദം വരവു.]

പ്രാപ്തരാജ്യസ്യ രാമസ്യ വാല്മീകീകീർഗവാന്തുഷിഃ

ചകാര ചരിതം കൃത്സ്തം വിചിത്രപദമാത്മവാൻ

1

പ്രാപ്തരാജ്യസ്യ രാജ്യം പ്രാപിച്ചവ
രാമസ്യ ശ്രീരാമന്റെ [നായ
വിചിത്രപദം ശബ്ദാത്മരസപൂർത്തി
കൃത്സ്തം പൂർണ്ണമായ [യുള്ള
ചരിതം ചരിത്രത്തെ,

ഭഗവാൻ ഭഗവാനും
ആത്മവാൻ ഉത്സാഹശീലനും
ജ്ഞിഃ ജ്ഞിയും ആയ
വാല്മീകിഃ വാല്മീകീഭൂതി
ചകാര. നിർമ്മിച്ചു.

ചതുർച്ചിംശസ്ഥഹസ്ത്രാണി ശ്ലോകാനാമുക്തവാന്തുഷിഃ

തഥാ സകൃശതാൻ പഞ്ച ഷട് കാന്ധാനി തഭിമാത്തരം.

2

ജ്ഞിഃ മുനിശ്രേഷ്ഠൻ,
ശ്ലോകാനാം ശ്ലോകങ്ങളുടെ
ചതുർച്ചിംശം - } ഇരുപത്തിനാല് ആയി
സ്ഥഹസ്ത്രാണി } രണ്ടുണ്ടു
യഥാ അപ്രകാരം
പഞ്ച അഞ്ചു

സകൃശതാൻ സകൃശതങ്ങളേയും
ഷട് കാന്ധാനി ആറുകാന്ധങ്ങളേയും
തഥാ അപ്രകാരം
ഉത്തരം ഉത്തരകാന്ധത്തേയും,
ഉക്തവാൻ ഉറച്ചെയ്തു.

ഈ ശ്ലോകപ്രകാരം കവി 24000 ശ്ലോകങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചവയെ കശലവാരൻ അശ്വമേധയാഗമണ്ഡപത്തിൽ ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽചെയ്തും 32 ദിവസങ്ങളിലാൽ ഗാനംചെയ്തപ്രകാരം, ഈ പുസ്തകത്തിൽ അതതു സ്ഥലങ്ങളിൽ കാണിച്ചുമാതിരി, ഓരോ ദിവസങ്ങളിൽ ഗാനംചെയ്ത ശ്ലോകങ്ങളുടെ കണക്കു ഇപ്രകാരമാകുന്നു:—

ദിവസം	കാന്ധം	സകൃത്	ശ്ലോകങ്ങൾ	ആകെ ശ്ലോകസംഖ്യ
1	ബാലകാന്ധം	1— 21	1— 755	755
2	"	22— 44	756— 1416	661
3	"	45— 65	1417— 1997	581
4	{ അയോദ്ധ്യാകാന്ധം	66— 77	1998— 2751	754
5		1— 9		
6		10— 30		
7		31— 51		
8	"	52— 71	4382— 5169	788
9	"	72— 97	5170— 5983	814
10	"	98— 119	5984— 6712	729
11	ആഞ്ജനകാന്ധം	1— 21	6713— 7433	721
12	"	22— 42	7434— 8104	671
13	"	43— 63	8105— 8816	712
14	{ കിഷ്കിന്ധികാകാന്ധം	64— 75	8817— 9637	821
15		1— 8		

ദിവസം	കാണ്ടം	സക്തം	ശ്ലോകങ്ങൾ	ആകെ ശ്ലോകസംഖ്യ
14	കിഷ്കിന്ധകാണ്ടം	9— 29	963—10513	8.6
15	"	30— 50	10514—11330	817
16	{ സുന്ദരകാണ്ടം	51— 67	11331—12128	798
17		1— 3		
18	"	4— 23	12129—12901	773
19	"	24— 47	12902—13833	932
20	"	48— 68	13834—14675	842
21	ഋദ്ധകാണ്ടം	1— 24	14675—15564	889
22	"	25— 50	15565—16665	1101
23	"	51— 71	16666—17915	1251
24	"	72— 90	17916—18894	978
25	"	91—111	18895—19819	925
26	"	112—131	19820—20724	905
27	ഉത്തരകാണ്ടം	1— 20	20725—21491	767
28	"	21— 40	21492—22395	904
29	"	41— 60	22396—22855	459
30	"	61— 80	22856—23334	480
31	"	81— 98	23335—23739	405
32	"	99—105	23740—23872	133
	"	106—110	23873—24000	126
ആകെ	7	647		24000

മേലെഴുതിയ കണക്കുപ്രകാരം ശ്ലോകസംഖ്യ 24000 കൃത്യമായ് കണക്കാക്കേണ്ടതാകുന്നു. എന്നാൽ സകൃതസംഖ്യ കണക്കാക്കി. 'സകൃതശതാൻപഞ്ച' എന്നും സാമാന്യമായി ആരകാണ്ടങ്ങളിലുംകൂടി 500 എന്ന് കാണിച്ചതല്ലാതെ കൃത്യമായി ഇത്രയാണെന്നു പറയാത്തതാണെന്നു വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർക്കു അഭിപ്രായം. എന്നാൽ 'സകൃതശതാൻ' എന്നതിൽ 'താൻ' എന്ന അക്ഷരംകൊണ്ട് കാണിക്കുന്ന ആരകാണ്ടങ്ങളിലുംകൂടി, 'സകൃത' എന്ന അക്ഷരങ്ങളെക്കൊണ്ട് പരൽപേരുപ്രകാരം 537 എന്നും കൃത്യമായ്ത്തന്നെ കാണിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും കരകവ്യാഖ്യാതാവിന്റെ അഭിപ്രായം.

പാരായണക്രമത്തിൽ, ചാലുക്യനാമപ്രകാരം ഒരു മാസത്തിൽ പുണർതം നാൾ ഇടങ്ങി, മേൽ കാണിച്ചിട്ടുള്ള കണക്കുപ്രകാരം, അനദ്ധ്യയനദിവസങ്ങളായ രണ്ടു പ്രതിപദങ്ങളേയും (പ്രഥമ തിഥികൾ) വിട്ട്, ഓരോ ദിവസങ്ങളിലും പാരായണം ചെയ്യുന്നതായാൽ, പിറ്റേ പുണർതം നാളിൽ 25-ാംദിവസത്തെ കഥയിലുള്ള പട്ടാഭിഷേകഘട്ടം വരുന്നതാണെന്നു കാർഷ്വ ഉത്തരകാണ്ടം പാരായണംചെയ്ത പതിവില്ലെന്നും ഒരു പക്ഷമുണ്ട്.

“ബാലകാഞ്യേ തു സർഗ്ഗാണാം സപ്തസപ്തതി (77) രീരിതാ
അയോദ്ധ്യാകാണ്ഡഗാസ്തർഗ്ഗാഃ ശതം ചൈകോനവിംശതിഃ(119)
ആരണ്യകാഞ്യേ സർഗ്ഗാണാം പഞ്ചസപ്തതി (75) രീരിതാ
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡഗാസ്തർഗ്ഗാഃ സപ്തഷഷ്ടി 67) രുദ്രീരിതാഃ
സർഗ്ഗാണാം സുന്ദരകാഞ്യേ അഷ്ടഷഷ്ടിഃ (68) പ്രകീർത്തിതാ
പുനക്രിംശച്ഛതം സർഗ്ഗാ (131) ദൃശ്യന്തേ യുദ്ധകാണ്ഡഗാഃ.
ദശോത്തരശതം സർഗ്ഗാ (110) ഉത്തരകാണ്ഡേ യുദ്ധരീതാഃ.

ഇങ്ങിനെ ഇപ്പോൾ രാമായണത്തിൽ കാണുന്ന സർഗ്ഗസംഖ്യയേയും,
“ബാലകാണ്ഡഗതാഃ ശ്ലോകാഃ ‘ചമരാരി’ പ്രകീർത്തിതാഃ (2256)
അയോദ്ധ്യകാണ്ഡഗതാഃ ശ്ലോകാഃ ‘ശുകഭാവ’ പ്രഭാഷിതാഃ (4415)
ആരണ്യകാണ്ഡഗതാഃ ശ്ലോകാഃ ‘ഖഗസിരഃ’ പ്രദർശിതാഃ (2732)
കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡഗതാഃ ശ്ലോകാഃ ‘നീരചാര’ പ്രകീർത്തിതാഃ (2620)
ശ്ലോകാസ്തു സുന്ദരകാഞ്യേ ‘താനനാഗാഃ’ പ്രഭാഷിതാഃ (3006)
യുദ്ധകാണ്ഡഗതാഃ ശ്ലോകാഃ ‘നിധിധീശ’ പ്രഭാഷിതാഃ (5990)
ശ്ലോകാസ്തു ഉത്തരകാഞ്യേ ‘വലരാഗാഃ’ പ്രഭാഷിതാഃ (3234).”

ഇങ്ങിനെ ആകെ 24253 ശ്ലോകസംഖ്യയേയും പരൽപേരുപ്രകാരം കുറിക്കുന്ന ശ്ലോകങ്ങളെ ഗോവിന്ദരാജീയവ്യാഖ്യാനത്തിൽ എടുത്തു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പരൽ പേരുസമ്പ്രദായം വടക്കേ ഇന്ത്യയിൽ കാണാത്തതുകൊണ്ടും ഇത് ദാക്ഷിണാത്യ ശ്ലോകങ്ങളായിരിക്കണം എന്നും ചിലർക്കും അഭിപ്രായമുണ്ടു്.

മാഹേശ്വരതീർത്ഥീയ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ കൊടുത്തിട്ടുള്ള ശ്ലോകസംഖ്യയിൽ ബാലകാണ്ഡത്തിൽ 2280, എന്നും ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ 3277 എന്നും വ്യത്യാസമുണ്ടു്. 24000ൽ അധികം കാണുന്നത് ത്രിഷുപ്തം, ജഗതീ മുതലായ ഹനുമാവ്യത്യാസമാണു് എന്ന് അദ്ദേഹം പറയുന്നു.]

കൃതപാടവി തത്ത്വഹാപ്രാജ്ഞഃ സഭവിഷ്വം സരോത്തരം

ചിന്തയാമാസ കോ നേപതത് പ്രയുജ്ജീയാദിതി പ്രഭുഃ.

3

മഹാപ്രാജ്ഞഃ	മഹാപ്രാജ്ഞനായ	“കഃ	“പുതൊരു
	അദ്ദേഹം	പ്രഭുഃ ന	സമർത്ഥൻതന്നെയാണു്
സഭാവിഷ്വം	വരുവാൻ പോകുന്നവ	പുതത്	ഇതിനെ
	അടങ്ങിയതും	പ്രയുജ്ജീ-	പ്രസംഗിക്കുവാൻ
സരോത്തരം	ഉത്തരകാണ്ഡത്തോടു	യാത്”	പോകുന്നതു്?”
	കൂടിയതുമാത്രം	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
തത്	അതിനെ [കീലം,	ചിന്തയാമാസ	വിചിന്തപ്പെട്ടു.
കൃതപാ അവി	വിചിന്തിച്ചു എന്നിവി-		

തസ്യ ചിന്തയാമാസ്യ മഹർഷിഭാവിതാത്മനഃ

അഗ്രാഹ്ണീതാ തതഃ പന്ദിത മനീരോഽഞ്ചന കശീലവൗ.

4

തതഃ	ആ ഘട്ടത്തിൽ	ഭാഗിതാമനഃ	പരമാത്മാനിഷ്ഠനായ
മുനീവേഷു	ദൃഷ്ടിവേഷം ധരിച്ചാ-	തസ്യ	ആ
കശീലവൗ	കശനം ലവനം[രായ	മഹേഷഃ	മഹാഷിയുടെ
		പാദൗ	പാദങ്ങളെ
ചിന്തയമാനസ്യ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന		അഗ്രാഹ്ണീതാം	തൊട്ടുവണങ്ങി.

കശീലവൗ തു ധർമ്മജ്ഞൗ രാജപുത്രൗ യശസ്വിണൗ
ഭ്രാതരൗ സ്വരസമ്പന്നൗ ദദർശാത്രമവാസിണൗ.

5

ധർമ്മജ്ഞൗ	ധർമ്മജ്ഞന്മാരും	ആത്രമ-	(തന്റെ) ആത്രമ
രാജപുത്രൗ	രാജകുമാരന്മാരും	വാസിണൗ	ത്തിൽ വസിക്കുന്നവ
യശസ്വിണൗ	കീർത്തിയുള്ളവരും		രും ആയ
ഭ്രാതരൗ	സഹോദരന്മാരും	കശീലവൗ	കശൻ, ലവൻ എന്ന
സ്വര-	} നല്ല ശാരീരമുള്ളവരും	തു	ആ സമയം, [അവരെ,
സമ്പന്നൗ		ദദർശ	(മുനി) കണ്ടു.

സ തു മേധാവിണൗ ദൃഷ്ട്വാ വേദേഷു പരിനിഷ്ഠിതൗ
വേദോപജ്ഞാമരണാത്നായ താവഗ്രാഹയത പ്രഭുഃ

6

വേദേഷു	വേദങ്ങളിൽ	ദൃഷ്ട്വാ	കണ്ടു
മേധാവിണൗ	മേധാവികളായി	വേദോപ-	} വേദാർത്ഥതത്വങ്ങളെ
പരിനിഷ്ഠിതൗ	നന്നായി പഠിച്ചറിഞ്ഞവരായ	ജ്ഞാ-	
		തന്മായ	ചെളിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി
തൗ തു	ആ രണ്ടുപേരെയും,	അഗ്രാഹയത.	അംഗീകരിച്ചു.
സഃ പ്രഭുഃ	ആ പ്രഭു		

കാവ്യം രാമായണം കൃത്സ്സം സീതായാശ്ചരീതം മഹത്
പൌലസ്ത്യവധമിത്യേവ ചകാര ചരിതവ്രതഃ

7

ചരിതവ്രതഃ	വ്രതാനുഷ്ഠാനത്തോടുകൂ	പൌലസ്ത്യ-	} പുലസ്ത്യവംശത്തിൽ
മഹത്	മഹത്തായ [ടിരുമുനി	വധം	
രാമായണം	ശ്രീരാമചരിതം	ഇതി	എന്നിവ [വധം
സീതായഃ	സീതയുടെ	കൃത്സ്സം	മുഴുവനും
ചരിതം	ചരിതം,	കാവ്യം ഏവ	ഒരു കാവ്യമായി
		ചകാര,	കഥനംചെയ്തു.

പാദ്യേ ശേഖേ ച മധൂരം പ്രമാണൈശ്ചിദിരപിതം
ജാതിഭിസ്സപ്തഭിന്ദ്യലം തന്ത്രീലയസമനപിതം.

8

ഹാസ്യശ്രംഗാരകരണവീരരൗദ്രധ്വാനകൈഃ
ബീഭത്സാഭി രസൈർമുക്തം കാവ്യമേതദഗായതാം.

9

പാദ്യേ	പ്രസംഗംചെയ്യുവാനും	തരൂിലയ-	} വീണക്കമ്പിയുടെ താളത്തിന്നൊത്തുള്ളതും,
ഗേയേ ച	പാടുവാനും	സമനപിതം	
മധുരം	മധുരമായുള്ളതും,	ഹാസ്യശൃംഗാര-	} ഹാസ്യം, ശൃംഗാരം കരുണം, വീരം, ഹൈന്ദവീരരെഭു-ഭം, ഭയനകം എന്ന വായം
ത്രിഭിഃ	ദ്രുതം, മദ്ധ്യം, വിളംബിതം എന്ന മൂന്നു	കരുണം-	
പ്രമാണൈഃ	കാലപ്രമാണങ്ങളോടു	ഭയനകൈഃ	
അനപിതം	കൂടിയതും,	ബീഭത്സാദി-	} ബീഭത്സം മുതലായവരസൈഃ
സപ്തഭിഃ	ഷഡ്ജംമുതലായ ഏഴു	രസൈഃ	
ജാതിഭിഃ	ജാതിസ്വരങ്ങളോടു	യുക്തം	} കൂടിയതും, ആയ ഏതതം കാവ്യം ഈ കാവ്യത്തെ അഗായതനം ഗാനം ചെയ്തു.
ബദ്ധം	കൂടി ചേർത്തിണക്കപ്പെട്ടതും,	ഏതതം കാവ്യം	
		അഗായതനം	ഗാനം ചെയ്തു.

തെ തു ശാസ്തർപ്പതത്വത്തെ മുർച്ഛനാസ്ഥാനകോവിദൈ ഭ്രാതരൈ സ്വരസമ്പന്നൈ ഗന്ധർവാവിവ രൂപിണൈ. 10

തെ	അവരിരുവരും	മുർച്ഛനാ-	} മദ്രം, മദ്ധ്യം, താരം സ്ഥാന-
ഭ്രാതരൈ	സഹോദരന്മാർ;	സ്ഥാന-	
തു	എന്നല്ല,	കോവിദൈ	} ഞ്ഞെ അറിഞ്ഞവർ; സ്വരസമ്പന്നൈ നല്ലശാരിരമുള്ളവർ ഗന്ധർവ്വേ ജാ ഗന്ധർവ്വന്മാരെപ്പോലെ രൂപിണൈ രൂപത്തോടുകൂടിയവർ.
ഗാന്ധർവ്വ-	} ഗാനവിദ്യയുടെ മൺ തത്വത്തെ } ഞെ ഗ്രഹിച്ചവർ;	സ്വരസമ്പന്നൈ	
തത്വത്തെ		ഗന്ധർവ്വൈ	ജാ ഗന്ധർവ്വന്മാരെപ്പോലെ രൂപിണൈ രൂപത്തോടുകൂടിയവർ.

രൂപലക്ഷണ സമ്പന്നൈ മധുരസ്വരഭാഷിണൈ ബിംബാഭിവോദ്ധ്യതൈ ബിംബൈ രാമദേഹാന്തഥാപരൈ. 11

രൂപലക്ഷണ-	} രൂപവും ലക്ഷണവും സമ്പന്നൈ } മൊത്തവർ;	ബിംബൈ	(പ്രതി)ബിംബങ്ങൾ
സമ്പന്നൈ		ജാ	പോലെ,
മധുരസ്വര-	} മധുരസ്വരത്തിൽ ഭാഷിണൈ } സംഭാഷിക്കുന്നവർ	രാമദേഹാന്തം	ശ്രീരാമദേഹത്തിൽ നിന്നും
ഭാഷിണൈ		തഥാ	അതേപ്രകാരത്തിൽ
ബിംബാന്തം	ബിംബത്തിൽനിന്നുള്ള	ഉദ്ധ്യതൈ	ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടവർ
അപരൈ	മററവരും		

തെ രാജപത്രേ കാർത്ത്യായ്നേന ധർമ്മാഖ്യാനമുത്തമം വാചോവിധേയം തത്സർവ്വം കൃതം കാവ്യമനിനീഭിതൈ. 12

ജാഷീണാം ച ദ്വിജാതീനാം സാധൂനാ ച സമാഗമേ യഥോപദേശേ തത്വത്തെ ജഗതൃണ്യൈ കശീലവൈ മഹാത്മാനൈ മഹാഭാഗൈ സർവ്വലക്ഷണലക്ഷിതൈ. 13

അനിന്ദിതൌ	കരമാറാവരായ	മഹാത്മാനൌ	മഹാത്മാക്കളും
തൌ	ആ രണ്ടു	മഹാഭാഗൌ	മഹാഭാഗ്യശാലികളും
രാജപുത്രൌ	രാജകുമാരന്മാർ,	സർവ്വലക്ഷണ	} സർവ്വലക്ഷണയുക്ത
കാർത്ത്യായ്നൌ	പരിപൂർണ്ണമായി	ലക്ഷിതൌ	
ധർമ്മം	ധർമ്മത്തോടുകൂടിയ	കശീലവൌ	കശൻ, ലവൻ എന്ന
ഉത്തമം	ശ്രേഷ്ഠ	തൌ	അവരിരുവരും
ആഖ്യാനം	ചരിത്രമായ	ദൃഷ്ടീണാം ച	ദൃഷ്ടികളുടേയും
തത്	ആ	സാധുനാം	സജ്ജനങ്ങളായ
കാദ്യം സർവ്വം	കാദ്യത്തെ മുഴുവനും	ദപിജാതീനാം ച	ബ്രാഹ്മണരുടേയും
വാചഃ	വാക്കിന്നു	സമാഗമേ	സദസ്സിൽ,
വിശേയം	സ്വാധീനം	യഥോപദേശം	ഉപദേശം സിദ്ധിച്ചു
കൃതപാ	ആക്കിക്കൊണ്ടു്,		വണ്ണത്തന്നെ
തത്ത്വമെന്തൌ	തത്ത്വങ്ങളെ അറിഞ്ഞ	ജഗതഃ	ഗാനം ചെയ്തു്.
	[വരും		

തൌ കദാചിത്സമേതാനാമുഷീണാം ഭാവിതാത്മനാം
ആസീനാനാം സമീപസ്ഥാവിദം കാവ്യമഗായതാം.

14

കദാചിത്	ഒരിക്കൽ	സമീപസൌ	സമീപത്തിലിരിക്കുന്ന
ഭാവിതാത്മനാം	പരമാത്മനീഷ്ഠരും	തൌ	അവരിരുവരും [വരായ
സമേതാനാം	ഒന്നിച്ചുകൂടി	ഇദം	ഈ
ആസീനാനാം	ഉരുമ്പിക്കുന്നവരുമായ	കാദ്യം	കാവ്യത്തെ
ദൃഷ്ടീണാം	ദൃഷ്ടികളുടെ	അഗായതാം	ഗാനംചെയ്തു്.

തവ ശ്രുതപാ മനയഃ സർവ്വേ ബാഷ്പപശ്ചാക്ഷലേക്ഷിണാം
സാധു സാധപിതി താവുചഃ പരം വിസ്മയമാഗതാഃ

15

തത് ശ്രുതപാ	അതു കേട്ടു്	വിസ്മയം	ആശ്ചര്യം
മനയഃ	മനീമാർ	ആഗതാഃ	പുണ്ടവരായി,
സർവ്വേ	എല്ലാവരും,	തൌ	ഇരുവരേയുംനോക്കി
ബാഷ്പപശ്ചാ-) കണ്ണീർ നിറഞ്ഞനേത്ര	“സാധു സാധു” “നല്ലത്, നല്ലത്,”	
ക്ഷലേക്ഷിണാഃ		ഇതി	എന്നു്
പരം	അത്യന്തം	ഇതഃ	ഇരചെയ്തു്.

തേ പ്രീതമനസഃ സർവ്വേ മനയോ ധർമ്മവത്സലാഃ

പ്രശംസാസഃ പ്രശസ്തവൌ ഗായമാനൌ കശീലവൌ.

16

ധർമ്മവത്സലാഃ	ധർമ്മസാക്ഷിപ്പുള്ളവ	ഗായമാനൌ	ചാടുന്നവരും
തേ	ആ [രായ	പ്രശസ്തവൌ	ശ്ലാഘിക്കത്തക്കവരും
മനയഃ	മനീമാർ		ആയ
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	കശീലവൌ	കശലവന്മാരെ
പ്രീതമനസഃ	പ്രീതമാനസന്മാരായ്	പ്രശംസാസഃ	(ഉപകാരം) പുകഴ്ത്തി

അഹോ ഗീതസ്യ മാധുര്യം ശ്ലോകാനാം ച വിശേഷതഃ
ചിരനിർവൃത്തമപ്യേതത് പ്രത്യക്ഷമിവ ദർശിതം

17

“ഗീതസ്യ വിശേഷതഃ ശ്ലോകാനാം ച മാധുര്യം അഹോ ഏതത്	“ഗീതത്തിന്റെയും, വിശേഷിച്ചും ശ്ലോകങ്ങളുടേയും മാധുര്യം ആശ്ചര്യകരതന്നെ! ഇത്	ചിരനിർവൃത്തം എത്രയോകാലംമുമ്പു അവി എങ്കിലും, [നടന്നത്]; പ്രത്യക്ഷം പ്രത്യക്ഷത്തിലുള്ളത് ഇവി പോലെ ദർശിതം” കാണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കു ന്നു.”
--	--	---

പ്രവിശ്യ താവുഭൗ സുഷംഭ തദാ ഭാവമഗായതാം
സഹിതൗ മധുരം രക്തം സമ്പന്നം സ്വരസംപദാ.

18

തൗ ഉഭൗ ഭാവം സുഷംഭം പ്രവിശ്യ സ്വരസംപദാ	ആ രണ്ടുപേരും, കഥയുടെ ഭാവത്തെ നല്ലപോലെ ഗ്രഹിച്ചു് സ്വരസമ്പത്തോടു്	സമ്പന്നം കൂടിയും മധുരം മധുരമായും രക്തം രാഗത്തോടുകൂടിയും, തദാ അപ്പോൾ സഹിതൗ ഒരുമിച്ചു് അഗായതാം ഗാനംചെയ്തു.
--	---	---

ഏവം പ്രശസ്തമാണൗ തൗ തപഃശ്ലോചൈശ്വര്യമഹാത്മഭിഃ
സംരക്തതരമത്യർത്ഥം മധുരം താവഗായതാം.

19

തൗ തപഃശ്ലോചൈശ്വര്യം മഹാത്മഭിഃ ഏവം പ്രശസ്തമാണൗ	ആ രണ്ടുപേരും[വരായ തപസ്സിൽ പുകഴത്തക്ക മഹാനുഭാവന്മാരാൽ ഇങ്ങിനെ ശ്ലോചിക്കപ്പെട്ടുഃ	സംരക്തതരം നല്ല രാഗഭാവത്തോടു് അത്യർത്ഥം അത്യന്തം മധുരം മധുരമായും, തൗ അവിരിയാതും അഗായതാം ഗാനംചെയ്തു.
---	---	--

പ്രീതഃ കശ്ചിന്നുനിസ്താഭ്യാം സംസ്ഥിതഃ കലശം ഭദ്രൗ
പ്രസന്നോ വല്ലഭേ കശ്ചിദുഭൗ താഭ്യാം മഹായശാഃ.

20

പ്രീതഃ കശ്ചിത് മുനിഃ സംസ്ഥിതഃ താഭ്യാം കലശം ഭദ്രൗ	സന്തുഷ്ടനായ ഒരു മുനിവരൻ, എഴുന്നേറ്റു്, അവിഷം കലശത്തെ സമ്മാനിച്ചുഃ	മഹായശാഃ മഹാകീർത്തിമാനായ കശ്ചിത് ഒരു മുനി, പ്രസന്നഃ പ്രസാദിച്ചാനായി, താഭ്യാം അവിഷം വല്ലഭേ രണ്ടു മന്ത്രികളെ ഭദ്രൗ കൊടുത്തു.
---	--	--

അന്യഃ കൃഷ്ണാജിനം പ്രാദാദ്യജ്ഞസൂത്രം തഥാപരഃ
കശ്ചിത് കമണ്ഡലം പ്രാദാഞ്ജനജീമന്യോ മഹാമുനിഃ.

21

അന്യഃ	മറ്റൊരു മുനിശ്രേഷ്ഠൻ	കശ്ചിത്	ഒരു മുനി
കൃഷ്ണാജിനം	കൃഷ്ണാജിനവും	കമണ്ഡലം	കമണ്ഡലവും,
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	അന്യഃ	മറ്റൊരു
അപരഃ	വേറൊരു മുനിവരൻ	മഹാമുനിഃ	മഹാച്ഛിവാർ
യജ്ഞസൂത്രം	പുണ്യശൃംഗം	മൌഞ്ചീ	മൌഞ്ചിയേയും
പ്രാദാതം	കൊടുത്തു;	പ്രാദാതം	കൊടുത്തു.

ബ്രഹ്മീം ദദേവ തദാ ചാന്യഃ കാരാമപരോ മുനിഃ.

22

തദാ ച	അപ്പോൾതന്നെ	അപരഃ മുനിഃ	വേറൊരു മുനി
അന്യഃ	മറ്റൊരു ജ്ഞി	കാരാമം	കോടാലിയേയും
ബ്രഹ്മീം	ആസനപീഠത്തേയും,	ദദേവ	കൊടുത്തു.

കാഷായമപരോ വസ്ത്രം ചീരമന്യോ ദദേവ മുനിഃ
ജടാബന്ധനമന്യസ്മ കാഷ്ഠരജ്ജം മുദാപിതഃ.

23

യജ്ഞദാസ്യമുഷിഃ കശ്ചിത് കാഷ്ഠഭാരം തഥാപരഃ

ഐര്യം ബ്രഹ്മീമന്യേ സ്വസ്തി കേചിത്തദാപരൻ.

24

അപരഃ	മറ്റൊരു മുനി	യജ്ഞദാസ്യം	ഹോമപ്പാനിയേയും,
കാഷായം	} കാചിവാസ്ത്രത്തേയും,	അപരഃ	മറ്റൊരുവൻ
വസ്ത്രം		കാഷ്ഠഭാരം	വീരകകെട്ടും,
അന്യഃ മുനിഃ	വേറൊരു മുനി	തഥാ	അതോടുകൂടി [യ
ചീരം	മറച്ചുവിയേയും,	ഐര്യം ബ്രഹ്മീം	അത്തികൊണ്ടുണ്ടാക്കി-
അന്യഃ	മറ്റൊരുവൻ	ബ്രഹ്മീം	ആസനപീഠത്തേയും
മുദാ	സന്തോഷത്തോടു	ദദേവ	കൊടുത്തു;
അപിതഃ	കൂടിയാനായി	അന്യേ	വേറെ
ജടാബന്ധനം	ജടകെട്ടുവാൻമുദാചരടി	കേചിത്	ചിലർ,
യ	അതോടുകൂടെ [നേയും	തദാ	അപ്പോൾ
കാഷ്ഠരജ്ജം	വീരകകെട്ടുവാൻമുദാ ക	സ്വസ്തി	ആശീർവാദം
കശ്ചിത് ജ്ഞിഃ ഒരു ജ്ഞി	[വരം	അദാദൻ	ചെയ്തു.

ആയുഷ്യമപരേ പ്രാഹുർമുദാ തത്ര മഹർഷയഃ
ദദശ്ശൈവ വരാൻ സർവ്വേ മൂനയഃ സാമവാദിനഃ.

25

തത്ര	അവിടെ	പ്രാഹുഃ	അരുളിച്ചെയ്തു
അപരേ	വേറേയും ചില	സാമവാദിനഃ	സാമം കാരുണവരായ
മഹർഷയഃ	മഹർഷിമാർ,	മൂനയഃ	മുനിമാർ
മുദാ	സന്തോഷത്തോടെ	സർവ്വേ ച ഷുവാ	എല്ലാവരുംതന്നെ,
ആയുഷ്യം	"ദീർഘായുസ്സായി ജത ന്നാലും "എന്നിങ്ങി നെ ആശീർവാദത്തെ	വരാൻ	വരങ്ങളെ
		ദദുഃ	പ്രദാനംചെയ്തു.

ആശ്ചര്യമിദമാഖ്യാനം മുനിനാ സംപ്രകീർത്തിതം
പരം കവീനാമാധാരം സമാപ്തം ച യഥാക്രമം. 26

അഭിഗീതമിദം ഗീതം സർവ്വഗീതേഷു കോവിദൈ
ആയുഷ്യം പുഷ്ടിജനകം സർവ്വശ്രുതിമനോഹരം. 27

പ്രശസ്തമാണൈ സർവ്വത്ര കദാചിത്തത്ര ഗായകൈ
രഥ്യാസു രാജമാദ്യേഷു ദദർഭരതാഗ്രജഃ. 28

“സർവ്വഗീതേഷു “എല്ലാ ഗീതങ്ങളിലും	അഭിഗീതം	നല്ലപോലെ ഗാനം
കോവിദൈ സമർത്ഥന്മാരേ!		ചെയ്യപ്പെട്ടതും ആകുന്നു,
മുനിനാ മഹഷിയാൽ	ഇദം	ഈ
സംപ്ര-) നല്ലപോലെ രചിക്ക	ഗീതം	ഗീതരൂപമായ
കീർത്തിതം,) പ്പെട്ടതും	ഇദം ആഖ്യാനം”	ഈ ചരിത്രം എന്നി
കവീനാം കവികൾക്കും		ങ്ങിനെ
പരം മുഖ്യ	ഗായകൈ	ഗായകന്മാരും
ആധാരം ആധാരമായുള്ളതും,	തത്ര	അവിടെ
യഥാക്രമം വഴിപോലെ	രഥ്യാസു	മെരുവീഥികളിലും
സമാപ്തം പരിപൂർത്തിയാക്കപ്പെ	രാജമാദ്യേഷു	രാജവീഥികളിലും
ച എന്നല്ല, [ട്ടതും,	സർവ്വത്ര	എങ്ങും
ആശ്ചര്യം ആശ്ചര്യകരവും,	പ്രശസ്തമാണൈ	ശ്ലാഘിക്കപ്പെടുന്നവരും
ആയുഷ്യം ആയുസ്സിനെ പ്രദാനം		ആയ അവാരിതവരെ,
പുഷ്ടിജനകം പുഷ്ടിയെ ഉളവാക്കുന്ന	കദാചിതം	ഒരിക്കൽ
സർവ്വശ്രുതി-) സർവ്വജനങ്ങളെ [തും,	ഭരതാഗ്രജഃ	ഭരതാഗ്രജനായ
മനോഹരം) ഭേദം ചെയ്തികളേയും	ദദർഭ	കണ്ടു. [ശ്രീരാമൻ
ചിത്തങ്ങളേയും അവ		
ഹരിക്കുന്നതും,		

സ്വപര്യേ ശാന്തീയ തതോ ഭ്രാതരൈ സ കശീലവൈ
പൂജയാമാസ പൂജാഹ്മയ രാമഃ ശത്രുനിബന്ധനഃ. 29

ശത്രുനിബന്ധനഃ ശത്രുസൂടനനായ	തതഃ	അവിടെനിന്നും
സഃ രാമഃ ച ആ ശ്രീരാമനും	സ്വപര്യേ	തന്റെ കോവിലക
പൂജാഹ്മയ പൂജിക്കത്തക്ക		ത്തേക്കു”
ഭ്രാതരൈ സഹോദരന്മാരായ	ആനീയ	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി
കശീലവൈ കശലവന്മാരെ,	പൂജയാമാസ	സല്ക്കരിച്ചു.

ആസീനഃ കാഞ്ചനേ ദിവ്യേ സ ച സിംഹാസനേ പ്രഭഃ
ഉപോപവിഷ്ടഃ സചിന്ദൈർഭ്രാതൃദിഗ്വ ചരന്തപഃ. 30

ദൃഷ്ട്വാ തു രൂപസ്ഥവന്നൗ താവുഭൗ നിയതസ്തഭാ
ഉവാച ലക്ഷ്മണം രാമഃ ശത്രുഘ്നം ഭരതം തഥാ.

31

കാണ്ഡനേ	സ്വപ്നമയമായ	സഃ രാമഃ ച	ആ ശ്രീരാമനും,
ദിര്യേ	ദിഗ്ധ	രൂപസ്ഥവന്നൗ	രൂപഗുണമുള്ളവരായ
സിംഹാസനേ	സിംഹാസനത്തിൽ	തൌ	ആ
ആസിനഃ	ഏഴന്നെള്ളിയാനായി	ഉഭൌ തു	രണ്ടുപേരേയും
സമീവൈഃ	മന്ത്രികളാലും	ദൃഷ്ട്വാ	നോക്കി,
ഭ്രാതൃഭിഃ ച	സഹോദരന്മാരും	തദാ	ആ സമയം
ഉപോപരിഷ്ടഃ	മുഴപ്പെട്ടവനായി,	ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനോടും
പരന്തപഃ	ശത്രുക്കളെ തപിപ്പിക്ക	ശത്രുഘ്നം	ശത്രുഘ്നനോടും
	ന്നാനും;	ഭരതം	ഭരതനോടും
നീയതഃ	(യാഗ)ദീക്ഷിച്ചുണ്ടാ	തഥാ	ഇപ്രകാരം
പ്രഭഃ	പ്രഭവും ആയ [നും,	ഉവാച	അരുളിച്ചെയ്ത

ശ്രുതാമിദമാഖ്യാനമനയോദ്ഭവവച്ചിസോഃ

ഇത്യുക്തവാ സദൃശൗ തൌ തു ഗായകൌ താവുവാച ഹ
വിചിത്രാത്മപദം സമ്യക് ഗായന്തൗ സമചോദയത്.

32

“ദോവച്ചിസോ “ദിഗ്ധതേജസ്സാൻ	ഉക്തവാ	അരുളിച്ചെയ്തം
അനയോഃ	ഇച്ചിദാർദരാക്കൽനി	ഒരുപക്കൊരുവർ സദൃ
ഇദം	ഇതു [നും	ആ രണ്ടു [ശരായ
വിചിത്രാത്മ-	വിചിത്രമായ പാദങ്ങ	ഗായകൌ തു
പദം) ഉം അത്മങ്ങളും ചേർന്ന	ഉവാച ഹ
ആഖ്യാനം	ചരിത്രം	തൌ
സമ്യക്	നല്ലപോലെ	ഗായന്തൌ
ശ്രുതാം	കേൾക്കപ്പെട്ടതെ	സമചോദയത്
ഇതി	എന്നിങ്ങനെ	ഉത്സാഹപ്പെടുത്തി.

തൌ ചാചി മധുരം രക്തം സ്വഞ്ചിതായതനിഃസ്വപനം
തന്ത്രീലയവദന്യത്നം വിശ്രുതാത്മഗായതാം.

33

അചി	അതിനാൽ	തന്ത്രീലയവദന്യത്നം	വീണക്കമ്പിയിൽ താള
തൌ ച	അവരിങ്ങനെയും		ത്തോടുകൂടിയതായും
മധുരം	മധുരമായി	അത്യത്നം	വളരെ
രക്തം	രാഗത്തോടുകൂടി	വിശ്രുതാത്മം	വ്യഭാജ്യമായ അത്മത്തോ
സ്വഞ്ചി-	} കൊണ്ടാടത്തക്കവണ്ണം		ടുകൂടിയതായും
തായത-			
നീഃസ്വപനം		അഗായതാം	ഗാനംചെയ്തു.

ഏകദയസ്തദ്യഗാത്രാണി മനാംസി ഹൃദയാനി ച

ശ്രോത്രായസുഖം ഗേയം തദാബഭൗ ജനസംസദി.

34

തതഃ	ആ	ബഭൗ	വിളങ്ങി;
ഗേയം	ഗാനം,	സ്തദ്യഗാത്രാണി	എല്ലാവരുടെശ്രോത്രങ്ങ
ജനസംസദി	ജനങ്ങളുടെ സഭയിൽ	ഹൃദയാനി	ഹൃദയങ്ങളേയും [ചേയും
ശ്രോത്രായ-	ശ്രോത്രേന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക്	മനാംസി ച	ചിത്തങ്ങളേയും
സുഖം	ആനന്ദകരമാകുവണ്ണം	ഏകദയത്	സന്തോഷിപ്പിച്ചു.

ഇമൌ മുനീ പാത്ഥ്വിവലക്ഷണാനപിതൌ

കശീലവൌ ചൈവ മഹാതപസ്വിനൌ

മമാപി തദഭൂതികരം പ്രചക്ഷുതേ

മഹാനഭാവം ചരിതം നിണ്ണോധത.

35

“ഇമൌ	“ഈ	ച	എന്നല്ല,
കശീലവൌ	കശലവന്മാർ	മമ ഏവ	എനിക്കുതന്നെയും
മഹാ-	മഹാതപസ്സോടു	ഭൂതികരം	ശ്രേയസ്സുരമായുള്ളതും
തപസ്വിനൌ	കൂടിയ	മഹാനഭാവം	വ്രഭാവം ഏറിത്തുമായ
മുനീ	മുനിമാരായ്	ചരിതം	ചരിതം
അപി	ഇരിക്കിലും,	പ്രചക്ഷുതേ	പറയപ്പെടുന്നു;
പാത്ഥ്വി-	} രാജലക്ഷണങ്ങളോടുകൂ	തത്	അതിനെ
ലക്ഷണ-		നിണ്ണോധത	കേട്ടാലും!”
നപിതൌ			

തതസ്തു തൌ രാമവചഃപ്രചോദിതാ-

വശായതാം മാതൃവിധാനസമ്പദാ

സ ചാപി രാമഃ പരിഷദ്ഗതഃ ശന്നൈർ-

ബഭ്രുഷയാ സക്തമനാ ബഭ്രുവ ഹ.

36

തതഃ	ചിന്നെ	അപി	അതിനാൽ,
ഇ	ആ സമയം,	സഃ	ആ
രാമവചഃ-	} ശ്രീരാമന്റെ വാക്കുക	രാമഃ ച	ശ്രീരാമനും,
പ്രചോദിതൌ		ശന്നൈഃ	മെല്ലെ
	വരായ	പരിഷദഗതഃ	സഭയിൽ ചുക്കും,
തൌ	അവരിരുവരും,	ബഭ്രുഷയാ	അനഭാവിക്കേണമെന്നു
മാതൃവിധാന-	} “മാതൃം” എന്ന ഗാന		ഇ ഇച്ഛയുടെ
സമ്പദാ		സക്തമനാഃ	ആസക്തിപൂണ്ടു മന
	ചോടുകൂടി		സ്സോടുകൂടിയവനായി
അശായതാം	ഗാനംചെയ്തു.	ബഭ്രുവ ഹ	ഭവിച്ചു, ആശ്ചര്യം!

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ചതുർത്ഥഃ സ്കന്ധഃ = നാലാം സ്കന്ധം സമാപ്തം.

ആദ്യപാതയിൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 220

പഞ്ചമഃ സകൃഃ=അഞ്ചാം സകൃഃ.

[അയോദ്ധ്യാവസ്ഥ = അയോദ്ധ്യാപുരിയുടെ വസ്ഥ.]

സർപ്പപൂർവ്വമിതം യേഷാമാസീത് കൃതസ്താ വസുന്ധരാ
പ്രജാപതിമുപാദായ നൃപാണാം ജയശാലിനാം.

1

യേഷാം സ സഗരോ നാമ സാഗരോ യേന ഖാനിതഃ

ഷഷ്ടിഃ പുത്രസഹസ്രാണി യം യാന്തം പത്ത്വാരയൻ.

2

ഇക്ഷ്വാകുണാമിദം തേഷാം രാജ്ഞാം വംശേ മഹാത്മനാം

മഹദ്യുക്തപന്നമാഖ്യാനം രാമായണമിതി ശ്രുതം.

3

സർപ്പപൂർവ്വം	{ മഹജ്ജ എല്ലാവർക്കും ദുർല്ലഭമായിരിക്കാത്ത കാവണം,	നാമ	പ്രസിദ്ധിപെററതൊ,
കൃതസ്താ	സമസ്തമായ (സപ്തദശീ	യാന്തം	വെളിയിൽ എഴുന്നെ
ഇതം	ഈ [പഞ്ചമകാണ്ഡം]		ള്ളിയ
വസുന്ധരാ	ഭൂമി,	ഷഷ്ടിഃ പുത്ര-	യാതൊരുവനെ
പ്രജാപതിം	മനുപ്രജാപതി	സഹസ്രാണി }	അപതിനായിരം
ഉപാദായ	തുടങ്ങി,	പത്ത്വാരയൻ	പുത്രന്മാർ
ജയശാലിനാം	ജയശാലികളായ	മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കളായി
യേഷാം	യാതൊരു	ഇക്ഷ്വാകുണാം	ഇക്ഷ്വാകുകുലത്തിൽ
നൃപാണാം	രാജാക്കന്മാർക്ക്	തേഷാം	ആ [പിറന്നവരായ
ആസീത്	ആയിരുന്നുവോ'	രാജ്ഞാം	രാജാക്കന്മാരുടെ
യേഷാം	യാതൊരുവരിൽ (ഒരു	വംശേ	വംശത്തിൽ,
സഃ	ആ [വൻ]	രാമായണം ഇതി	രാമായണം എന്ന്
സഗരഃ	സഗരമഹാരാജാവോ,	ശ്രുതം	പ്രസിദ്ധിപെററ
യേന	യാതൊരുവനാൽ	മഹദ്	മഹത്തായ
സാഗരഃ	സമുദ്രം [തി	ഇദം	ഈ
ഖാനിതഃ	കഴിപ്പിക്കപ്പെട്ടസംഗ-	ആഖ്യാനം	ആഖ്യാനം,
		യുക്തപന്നം	ഉദ്ധവായി.

തദിദം വർത്തയിഷ്യാമി സർപ്പം നിഖിലമാഭിതഃ

ധർമ്മകാമാത്മസന്ദിതം ശ്രോതവ്യമനസ്യയയാ.

4

തതഃ	ആ	സർപ്പം	ഇതം എല്ലാം
ഇദം	ഈ ചരിത്രത്തെ	ആഭിതഃ	ആദ്യമുതൽ
വർത്തയിഷ്യാമി	ഞാൻ പ്രവർത്തിപ്പിക്ക	നിഖിലം	മുഴുവനും
	നാ:	അനസൂയയാ	അസൂയയിട്ട് (ശ്രദ്ധ
ധർമ്മകാമാത്മം-	ധർമ്മം, കാമം, അത്മം		യോടുകൂടി)
സന്ദിതം	{ ഇവയടങ്ങിയതായ	ശ്രോതവ്യം	കേൾക്കത്തക്കതാകുന്നു.

കോസലോ നാമ മുദിതഃ സ്തീതോ ജനപഭോ മഹാൻ
നിവിഷ്ടഃ സരയുതീരേ പ്രഭൃതധനധാന്യവാൻ.

5

മുദിതഃ	സത്തുഷ്ടിപൂണ്ടതും,	നാമ	പ്രസിദ്ധിയാൻതുമായ
സ്തീതഃ	സമൃദ്ധിയുള്ളതും	മഹാൻ ജനപഭഃ	വമ്പിച്ച ഒരു ദേശം
പ്രഭൃതധന-	} അനവധി ധനധാന്യ	സരയുതീരേ	സരയുനദിക്കരയിൽ
ധാന്യവാൻ		നിവിഷ്ടഃ	സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടതാ
കോസലഃ	കോസലം എന്ന്		യിരുന്നു.

അയോദ്ധ്യാ നാമ നഗരീ തത്രാസിദ്ധ്ലോകവിശ്രതാ
മാനാ മാനവേന്ദ്രേണ യാ പുരീ നിർമ്മിതാ സ്വയം.

6

ആയതാ ദശ ച ദ്വേ ച യോജനാനി മഹാപുരീ
ശ്രീമതീ ശ്രീണി വിസ്തീർണ്ണാ സുവിഭക്തമഹാപഥാ

7

രാജമാന്ദ്യേണ മഹതാ സുവിഭക്തേണ ശോഭിതാ
മുക്തപുഷ്പാവകീർണ്ണേണ ജലസീക്തേണ നിത്യശഃ.

8

അയോദ്ധ്യാ നാമ അയോദ്ധ്യഎന്ന്	ശ്രീണി	മൂന്നു ഘോഷാ
ലോകവിശ്രതാ ലോകപ്രസിദ്ധമായ	വിസ്തീർണ്ണാ	വിസ്താരമാണ്
നഗരീ ഒരു പട്ടണം	സുവിഭക്ത-	} നല്ലപോലെ വിഭാഗി
തത്ര ആസീത് അതിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു;	മഹാപഥഃ	
യാ പുരീ യാതൊരു ആ പട്ടണം,		കപ്പെട്ട വലിയ പാ
മാനവേന്ദ്രേണ മനുഷ്യർ പ്രദവായ	മഹതാ സ-	} വമ്പിച്ചതും നന്നായ്
മനനാ മനവാൽ	വിഭക്തേണ	
സ്വയം സ്വയമായ് തന്നെ	മുക്തപുഷ്പാ-	} ഉതിന് പുഷ്പങ്ങളാൽ
നിർമ്മിതാ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതും	വകീർണ്ണാ	
ദശ ച ദ്വേ ച പത്തും രണ്ടും	നിത്യശഃ	} എല്ലാപ്പോഴും
യോജനാനി യോജനകൾ	ജലസീക്തേണ	
ആയതാ ദീർഘമുള്ളത്;		വെള്ളംപാറ്ററി നനക്ക
മഹാപുരീ മുഖ്യമായ നഗരം;	രാജമാന്ദ്യേണ	പ്പെട്ടതും ആയ,
ശ്രീമതീ ശ്രീനോടുകൂടിയത്;	ശോഭിതാ	രാജവീഥിയാൽ
		ശോഭിക്കപ്പെട്ടത്.

താം തു രാജാ ദശരഥോ മഹാരാഷ്ട്രവിവർത്തഃ
പുരീമാവാസയാമാസ ദിവം ദേവപതിർജ്ജഥ.

9

മഹാരാഷ്ട്ര-) വമ്പിച്ച രാജ്യങ്ങളെ	ദേവപതിഃ യഥാ ദേവേന്ദ്രനെന്നപോ
വിവർത്തഃ } വൃദ്ധിചെയ്യുന്ന	താം പുരീം ആ പട്ടണത്തെ[ലെ
രാജാ ദശരഥഃ തു രാജാവായ ദശരഥനാ	ആവാസം-) ആണ്ടിരുന്നു.
ദിവം ദേവലോകത്തെ [കെട്ട	മാസ

- കവാടത്തോരണവതീം സുവിഭക്തന്തരാപണാം
സർവ്വയന്ത്രായുധവതീമുപേതാം സർവ്വശിഷ്ടിഭിഃ. 10
- സൂതമാഗധസംബാധാം ശ്രീമതീമതുലപ്രഭാം
ഉച്ഛാട്ടാലധപജവതീം ശതപ്തീശതസംവൃതാം. 11
- വധൂനാടകസംഘൈശ്ച സംയുക്താം സർവ്വതഃ പൂരീം
ഉദ്യോനാമുവണോപേതാം മഹതീം സാലമേഖലാം. 12
- ഭദ്രഗംഭീരപരിപ്ലാം ഭദ്രാമണ്ണൈർഭരാസഭാം
വാജീവാരണസംപൂർണ്ണാം ഗോഭീരുഷൈഃ ഖരൈസ്സഥാ. 13
- സാമന്തരാജസംഘൈശ്ച ബലിഷ്ഠമിരവൃതാം
നാനാഭഗനിവാസൈശ്ച വണിശിരപശോഭിതാം. 14

കവാട-) പടിവാതിൽക്കമാന
തോരണവതീം) ങ്ങളോടുകൂടിയതും,
സുവിഭക്ത-) നല്ലപോലെ വിഭാഗി
ന്തരാപണാം) ക്കപ്പെട്ട മദ്ധ്യപ്രദേശ
ത്തിലുള്ള അങ്ങാടിക
ളോടുകൂടിയതും,
സർവ്വയന്ത്ര-) എല്ലാ യന്ത്രങ്ങളും ആ
യുധവതീം) യുധങ്ങളും ഉള്ളതും,
സർവ്വശിഷ്ടിഭിഃ) എല്ലാ ചിത്രവേലക്കാ
രുപേതാം) കൂടിയതും, [രോട്ട
സൂതമാഗധ-) രാജാക്കന്മാരെ സൂതി
സംബാധാം) ചൂപാടുന്ന സൂതന്മാരാ
ലും കലപരമ്പരയെ
പുകഴ്ത്തിരാജാക്കന്മാരെ
പള്ളിപ്പുറക്കുണർന്ന
മാഗധരാലും നിറയ
പ്പെട്ടതും,
ശ്രീമതീം) ശ്രീയാണതും [തും
അതുലപ്രഭാം) നിസ്തലശോഭയാൻ-
ഉച്ഛാട്ടാല-) ഉന്നതങ്ങളായ മാട
ധപജവതീം) മാളികകളുടെമുകളിൽ
ധപജങ്ങളുള്ളതും,
ശതപ്തീശത) പീരങ്കികളുടെ ശതങ്ങ
സംവൃതാം) ഊൽനിറയപ്പെട്ടതും,
താം) പ്രസിദ്ധിപെറ്റ
മഹതീംപൂരീം) മഹിമയേറിയരാജധാ
സർവ്വതഃ) എങ്ങും [നിറയുള്ളതും

ഉദ്യോനാമുവ-) പുത്തോട്ടങ്ങളോടും മാ
ണോപേതാം) നോപ്പുകളോടും കൂടി
യതും,
സാലമേഖലാം) അരഞ്ഞാണൊത്ത മ
തിൽക്കെട്ടുകളാണതും,
ഭദ്രഗംഭീര-) കടപ്പാൻ കഴിയാത്ത
പരിപ്ലാം) ആഴമുള്ള കിടങ്ങുക
ളോടുകൂടിയതും,
ഭദ്രാം) കോട്ടയോടുകൂടിയതും
അണ്ണൈഃ) അന്യരാൽ [തും
ഭരാസഭാം) കടപ്പാൻ കഴിയാത്ത-
വാജീവാരണ) കുതിരകളും ആനകളും
സംപൂർണ്ണാം) നിറഞ്ഞതും
ഗോഭിഃ) പശുക്കളാലും
ഉഷ്ഠൈഃ) ഒട്ടകങ്ങളാലും
ഖരൈഃ) കഴുതകളാലും
തഥാ) അപ്രകാരംതന്നെ
ബലിഷ്ഠിഭിഃ) കപ്പംകൊടുപ്പാൻവന്ന
സാമന്തരാജ-) സാമന്തരാജാക്കന്മാരു
സംഘൈഃ ച) ടെ കൂട്ടങ്ങളാലും
ആവൃതാം) നിറയപ്പെട്ടതും,
നാനാഭഗ-) നാനാഭഗനിവാസി
നിവാസൈഃ) കളായ
വണിശിഃ) വ്യാപാരികളാൽ
ഉപശോഭിതാം) ശോഭിക്കപ്പെട്ടതും,
ച

വധുനാടക- } ശ്രീകൃഷ്ണൻ നന്തനം
 സംഘൈഃ } അഭ്യസിപ്പിക്കുന്ന നട്ടു
 വപ്പരിഷയോടു
 സംഘക്താം ച കൂടിയതും,

രത്നവികൃതൈഃ രത്നങ്ങൾ പതിച്ചു നി
 മ്മിക്കപ്പെട്ട
 പ്രാസാദൈഃ മാളികകളാൽ [പോലെ
 പച്ചതൈഃ ജവ പച്ചതങ്ങുളാലെന്ന
 ശോഭിതാം ശോഭിക്കപ്പെട്ടതും,

പ്രാസാദൈ രത്നവികൃതൈഃ പച്ചതൈരിവ ശോഭിതാം
 കൂടാഗാരൈശ്ച സമ്പൂർണ്ണാമിദ്രസ്യേവാമരാവതീം. 15

ചിത്രാമഷ്ടാപദാകാരാം വരനാരീഗണൈശ്ചതാം
 സർവ്വരത്നസമാകീർണ്ണാം വിമാനഗൃഹശോഭിതാം. 16

ഗൃഹഗാഢാമവിച്ഛിദ്രാം സമഭ്രമൗ നിവേശിതാം
 ശാലിതംശുലസമ്പൂർണ്ണാമിക്ഷുകാഞ്ചരസോദകാം. 17

ദന്ദഭീഭിർമൃദംഗൈശ്ച വീണാഭിഃ പണവൈസ്തഥാ
 നാദിതാം ഭൃശമത്വതർമ്മം പൃഥിവ്യാം താമരന്തമാം. 18

വിമാനമിവ സിദ്ധാനാം തപസാധിഗതം ദിവീ
 ന കണ്ഠേരസ്യ ചേദ്രസ്യ യമസ്യ വരണസ്യ വാ. 19

ബ്രഹ്മണോഽപി പരീ രമ്യോ നേദ്രശീ ച സ്വയംഭവഃ
 സുനിവേശിതവേഷ്ഠാന്താം നരേന്ദ്രോത്തമസേവിതാം. 20

കൂടാഗാരൈഃ ച മേൽമേടകളാലും
 സംപൂർണ്ണാം നിറയപ്പെട്ടതും,
 ഇദ്രസ്യ ദേവേന്ദ്രന്റെ
 അമരാവതീം ജവ അമരാവതിപോലെ
 ചിത്രാം ആശ്ചര്യകരമായതും,
 അഷ്ടാ- } പകിടകളിക്കാനുള്ള
 പദാകാരാം } കള്ളിപോലെ ഒത്ത
 വടിവാൻതും,
 വരനാരീഗ- } ഉത്തമശ്രീ സമൂഹങ്ങ
 ണൈഃ യതാം } ളാൽ നിറയപ്പെട്ടതും,
 സർവ്വരത്ന } എല്ലാമാതിരി രത്നങ്ങ
 സമാകീർണ്ണാം } ളാലും നിറയപ്പെട്ടതും
 വിമാനഗൃഹ } വിമാനതുല്യങ്ങളായ
 ശോഭിതാം } മാളികകളാൽ വീള
 ണ്ണതും,
 ഗൃഹഗാഢാം വീടുകൾ തിങ്ങിയതും
 അവിച്ഛിദ്രാം കററമറയതും,
 സമഭ്രമൗ സമനിരപ്പിൽ
 നിവേശിതാം കെട്ടപ്പെട്ടതും,
 ശാലിതംശു- } ചമ്പാൻനെല്ലും അരി
 ലസമ്പൂർണ്ണാം } യും നിറഞ്ഞുള്ളതും
 ഇക്ഷുകാഞ്ച } കരിമ്പിൽ നീരൊത്ത
 രസോദകാം } സ്വാദുള്ള ജലമുള്ളതും
 ദന്ദഭീഭിഃ പെരുമ്പറകളാലും
 മൃദംഗൈഃ ച മൃദംഗങ്ങളാലും

വീണാഭിഃ വീണകളാലും
 പണവൈഃ തഥാ മട്ടുള്ളങ്ങളാലും
 ഭൃശം നാദിതാം നന്നായ് മുഴക്കപ്പെട്ട
 പൃഥിവ്യാഃ ഭൂമിയിൽ
 അത്യർത്ഥം ഏറ്റവും
 അനന്തമാം ഉത്തമമായതും,
 തപസാ തപസ്സുകൊണ്ട്
 അധിഗതം പ്രാപിക്കപ്പെട്ടതായ
 സിദ്ധാനാം സിദ്ധന്മാരുടെ
 വിമാനം ജവ വിമാനപോലെയുള്ള
 ദിവീ ദേവലോകത്തിൽ [തും,
 കണ്ഠേരസ്യ ച കണ്ഠേരന്നാകട്ടെ
 ഇദ്രസ്യ ഇദ്രന്നാകട്ടെ
 യമസ്യ യമന്നാകട്ടെ
 വരണസ്യ വാ വരണന്നാകട്ടെ
 ന ഇല്ലാതെ,
 സ്വയംഭവഃ സ്വയംഭവായ
 ബ്രഹ്മണഃ ബ്രഹ്മാവിന്റെ
 രമ്യോ പരീ അഴകാൻ പട്ടണം
 അപി ച കൂടിയും
 ജുഗശീ ന, ഇപ്രകാരമല്ലാതെ,
 താം അതു പ്രസിദ്ധിയാൻ
 സുനിവേശിത- } നന്നായ് തീർത്ത ഗൃഹ
 വേഷ്ഠാന്താം } പ്രാത്തങ്ങളോടുകൂടിയ
 നരേന്ദ്രോത്തമ- } മഹാനാരാൽ [തും,
 സേവിതാം } അനുഭവിക്കപ്പെട്ടതും,

യേ ച ബാണൈൻ വിധൃന്തി വിവിക്തമപരാപരം

ശബ്ദവേധ്യം ച വിതതം ലഘുഹസ്താ വിശാരദാഃ

21

സിംഹവ്യാഘ്രവരാഹാണാം മത്താനാം നദതാം വനേ

ഹന്താരോ നിശിതൈഃ ശസ്ത്രൈശ്ചലാഭ് ബാഹുബലൈരപി. 22

താദൃശാനാം സഹസ്രൈസ്സാമഭിപൂർണ്ണാം മഹാരഥൈഃ

പുരീമാവാസയാമാസ രാജാ ദശരത്നഭാ.

23

താമഗ്നിമദ്ഭിർത്ഥ്വജൈർഭിരാവൃതാം ഭപിജോത്തമൈർവ്വേദേഷഡംഗപാരഗൈഃ

സഹസ്രൈഃ സത്യരതൈർമഹാത്മഭിർമഹാങ്കികളൈർഋഷിഭിശ്ച കേവലൈഃ

ലഘുഹസ്താഃ അസ്ത്രവിശാരദന്മാരും,

വിശാരദാഃ സമർത്ഥന്മാരും ആയ

യേ യാതൊരുവാർ

വിവിക്തം സഹായമില്ലാത്തവ-

[നേയും

അപരാപരം { സന്തതിയില്ലാത്ത
വനേയും,

ശബ്ദവേധ്യം { ശബ്ദത്താൽ അറിയത്ത
ക്കുവാനേയും (കുണ്ഠി
നമുഖിതനില്ലാത്ത
വനേയും)

വിതതം ച ഭയപ്പെട്ടോടുന്നവനേ

ബാണൈഃ ബാണങ്ങളാൽ [യും

വിധൃന്തി ന ച പിച്ഛിന്നിഡയോ,

വനേ മത്താനാം കാട്ടിൽ മടിച്ചും

നദതാം ഗജ്ജികുന്ന

സിംഹവ്യാഘ്ര-) സിംഹങ്ങളേയും, വ്യാ

വരാഹാണാം { ഘ്രങ്ങളേയും, പന്നി

ബലാത് ബലത്താലും [കളേയും

ബാഹുബലൈഃ } കൈയുകുകൊണ്ടും

അപി

നിശിതൈഃ കൂർത്തുള്ള

ശസ്ത്രൈഃ ആയുധങ്ങളാലും

ഹന്താരഃ കൊല്ലുന്നവരോ,

മഹാരഥൈഃ മഹാരഥന്മാരായി

താദൃശാനാം } അത്ര കീർത്തിപുണ്ടു അ
സഹസ്രൈഃ } വരുടെആയിരങ്ങളാൽ

അഭിപൂർണ്ണാം തിങ്ങിനിറയപ്പെട്ടതും

അഗ്നിമദ്ഭിഃ യാഗംചെയ്യുന്നവരും

ഗുണാദ്ഭിഃ നല്ലഗുണമുള്ളവരും

വേദേഷഡംഗ-) വേദങ്ങളേയും ആറു

പാരഗൈഃ } വേദാംഗങ്ങളേയുംപാറി
ച്ചും കരകണ്ടുവരും

സഹസ്രൈഃ വളരെ ദാനംചെയ്യുന്ന

സത്യരതൈഃ സത്യതല്പരരും [വരും

മഹാത്മഭിഃ മഹാത്മാക്കളും

കേവലൈഃ നിസ്സ്പൃന്മാരും ആയ

ഋഷിഭിഃ ഋഷികളാലും

മഹാങ്കികളൈഃ മഹാങ്കിതുല്യരായ

ഭപിജോ-) ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാ

ത്തമൈ ച } രാലും,

ആവൃതാം ചൂഴ്ചപ്പെട്ടതും ആയ

താം പുരീം ആ പട്ടണത്തെ

തദാ അക്കാലം

ദശരഥഃ ദശരഥൻ

രാജാ രാജാവായി

ആവാസയാ-) ആണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നു.

മാസ

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

പഞ്ചമഃ സ്കന്ദഃ=അഞ്ചാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 244).

ഷഷ്ഠഃ സകൃത്=ആറാം സകൃത്.

[ദശരഥസ്യ രാജ്യപരിപാലനം = ദശരഥചക്രവർത്തിയുടെ രാജ്യപരിപാലനവർണ്ണന.]

- തസ്യാം പുത്രാമയോദ്ധ്യായാം സർവ്വവിത്സർവ്വസംഗ്രഹഃ
ദീർഘദർശീ മഹാതേജാഃ പൗരജാനപദപ്രിയഃ. 1
- ഇക്ഷ്വാകുണാമതിരഥോ യജാ ധർമ്മരതോ വശീ
മഹാബികല്പോ രാജാബിശ്രീഷ്ട ലോകേഷു വിശ്രുതഃ. 2
- ബലവാനിഹതാമിത്രോ മിത്രവാൻ വിജിതേന്ദ്രിയഃ
ധനൈശ്ച സഞ്ചയൈശ്ചാസ്മൈഃ ശക്തവൈശ്രവണോപമഃ. 3
- യഥാ മനുർമ്മഹാതേജാ ലോകസ്യ പരിരക്ഷിതാ
തഥാ ദശരഥോ രാജാ വസൻ ജഗദപാലയത്. 4

തസ്യാം	ആ	ത്രിഷുലോകേഷു മൂന്നുലോകങ്ങളിലും
അയോദ്ധ്യായാം	അയോദ്ധ്യയെന്ന	വിശ്രുതഃ പ്രസിദ്ധിപൂണ്ട
പുത്രാം	പട്ടണത്തിൽ	ബലവാൻ ചതുരശൈന്യങ്ങളെ
സർവ്വവിത്	സർവ്വജ്ഞനും	ഉന്ന ബലവാനും,
സർവ്വസംഗ്രഹഃ	എല്ലാവരെയും വശപ്പെടുത്തുന്നവനും,	നിഹതാമിത്രഃ ശത്രുക്കളെ നശിപ്പിച്ചവനും
ദീർഘദർശീ	{ വരുവാൻ പോകുന്ന കാര്യങ്ങളെ മുൻകൂട്ടിത്തന്നെ കണ്ടറിയുന്നവനും,	മിത്രവാൻ മിത്രങ്ങളോടുകൂടിയാ
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയും,	വിജിതേന്ദ്രിയഃ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ]നും ജയിച്ചവനും,
പൗരജാനപദപ്രിയഃ	{ നഗരജനങ്ങൾക്കും ദേശവാസികൾക്കും പ്രിയനായുള്ളവനും,	ധനൈഃ ച ധനങ്ങളാലും
ഇക്ഷ്വാകുണാം	ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തിലുണ്ടായവരിൽ	അസ്മൈഃ മറ്റുള്ള
അതിരഥഃ	അതിരഥനും,	സഞ്ചയൈഃ നിധികളാലും
യജാ	യാഗങ്ങൾ ചെയ്തവനും	ശക്തവൈശ്ര- { ഇന്ദ്രനും കബേരനും വണോപമഃ } തുല്യനായുള്ളവനുമായ
ധർമ്മരതഃ	ധർമ്മത്തിലാസക്തിപൂണ്ടവനും	ദശരഥഃ ദശരഥൻ എന്ന
വശീ	{ എല്ലാവരെയും തന്റെ അധീനത്തിലാക്കി വാഴുന്നവനും,	രാജാ രാജാവ്
മഹാബികല്പഃ	മഹാമുനീശ്വരനാകും	വസൻ വാണകൊണ്ട്,
രാജാബിഷ്ടഃ	രാജാബിഷ്ടം, [സമാനം	യഥാ എപ്രകാരം
		മഹാതേജാഃ മഹാതേജസ്വിയായ
		മനഃ മനചക്രവർത്തി
		ലോകസ്യ ലോകത്തിന്നു
		പരിരക്ഷിതാ സംരക്ഷകനായിരുന്നു
		തഥാ അപ്രകാരം [വോ
		ജഗത് ജഗത്തിനെ
		അപാലയത് സംരക്ഷിച്ചു.

തേന സത്യാഭിസന്ധേന ത്രിവക്ത്രമനരിഷ്ടതാ
പാലിതാ സാ പുരീ ശ്രേഷ്ഠാ ശഃകൃണേവാമരാവതീ.

5

സത്യാഭി-	}	സത്യത്തിൽ നിഷ്ഠയു	അമരാവതീ	അമരാവതി
സന്ധേന		ജ്ഞാനം	ജ്വ	എന്നപോലെ
ത്രിവക്ത്രം		ധർമ്മകാമാർത്ഥങ്ങളെ	ശ്രേഷ്ഠാ	ശ്രേഷ്ഠയായ
അനരിഷ്ടതാ		അനഷ്ടിക്കുന്നവനുമായ	സാ	ആ
തേന		അദ്വേഹത്താൽ,	പുരീ	പുരി
ശഃകൃണ		ദേവേന്ദ്രന്മാർ	പാലിതാ	പരിപാലിക്കപ്പെട്ടു.

തസ്തിൻ പുരവരേ ഹൃഷ്ടാ ധർമ്മാത്മാനോ ബഹുശ്രതാഃ
നരാസ്തൃഷ്ടാ ധനൈഃ സൈപഃ സൈപരലുബ്ധാഃ സത്യാഭിനഃ.

6

തസ്തിൻ	ആ	സൈപഃ സൈപഃ	അവരാരുടെ
പുരവരേ	ഉത്തമനഗരത്തിലുള്ള	ധനൈഃ	സ്വത്തുക്കൾകൊണ്ട്
നരാഃ	ജനങ്ങൾ	ഇഷ്ടാഃ	തൃപ്തിപ്പെട്ടവർ;
ഹൃഷ്ടാഃ	സന്തുഷ്ടിപൂണ്ടവർ;	അലുബ്ധാഃ	ലോഭമില്ലാത്തവർ;
ധർമ്മാത്മാനഃ	ധർമ്മാത്മാക്കൾ;	സത്യാഭിനഃ	സത്യംമാത്രം പറയുന്ന
ബഹുശ്രതാഃ	അനേകശാസ്ത്രങ്ങളെ അറിഞ്ഞവർ;		വർ.

നാപ്തസന്നിധയഃ കശ്ചിദാസീത്തസ്തിൻ പുരോത്തമേ
കുടുംബീ യോ ഹ്യസിദ്ധാത്മോഽഗവാശപഥനധാന്യവാൻ.

7

തസ്തിൻ	ആ	അസിദ്ധാത്മഃ	ഐഹികമുഷ്ടികപു
പുരോത്തമേ	ഉത്തമനഗരത്തിൽ	കുടുംബീ	രക്ഷാർത്ഥങ്ങളെസാധി
അല്ല-	}		ക്കാത്തവനുമായഗൃഹസ്ഥ
സന്നിധയഃ			യഃ യാതൊരുവനോ, [ൻ
അഗവാശപ-	}	കശ്ചിത് ഹി	അപ്രകാരമുള്ള ഒരുവ
ധനധാന്യവാൻ		ആസീത് ന	ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.[നം,

കാമീ വാ ന കദയ്യോ വാ നൃശംസഃ പുരുഷഃ കപചിത്
ദ്രഷ്ടം ശക്യമയോദ്ധ്യയാം നാവിദപാന ച നാസ്തികഃ.

8

കാമീ	കാമിയായവൻ	കപചിത്	ഒരു ദിക്കിലും
വാ	ആകട്ടെ,	ദ്രഷ്ടം	കാണാൻ
കദയ്യഃ വാ	ഗുണഹീനൻ ആകട്ടെ,	ശക്യം ന	കഴിവുള്ളതല്ല;
നൃശംസഃ	കുറവായ	അവിദപാൻ	ചണ്ഡീതനല്ലാത്തവ
പുരുഷഃ	പുരുഷന്മാരെക്കട്ടെ, (ഒരുവ	ന	ഇല്ല; [നം
അയോദ്ധ്യായാം	അയോദ്ധ്യയിൽ [നെ)	നാസ്തികഃ ച ന	നാസ്തികനും ഇല്ല.

സദ്യേ നരാശ്ച നാസ്തുശ്ച ധർമ്മശീലാഃ സുസംവൃതാഃ
ഉദിതാഃ ശീലവൃത്താദ്യോ മാനുഷ്യ ഇവാമലാഃ.

9

സദ്യേ നരാഃ ച എല്ലാ പൂരുഷന്മാരും
നാതൃഃ ച സ്ത്രീകളും [രാത്രി
ധർമ്മശീലാഃ ധർമ്മസ്വഭാവമുള്ളവ-
സുസംവൃതാഃ അച്ചടക്കമുള്ളവരായ്,

ശീലവൃത്താഭ്യാം ശീലാചാരങ്ങളോടു
ഉദിതാഃ കൂടിയാവരായ്,
അമലാഃ മഹ-- } നിർമ്മലന്മാരായ മഹ
ഷയഃ ഇവ } ഷിമാരെപ്പോലുള്ളവർ

നാകണ്ഡലീ നാമകടീ നാസ്രഗപീ നാച്ഛഭോഗവാൻ

നാമുഷ്ടോ നാനലിപ്താംഗോ നാസുഗന്ധശ്ച വിദ്യതേ.

10

അകണ്ഡലീ കണ്ഡലങ്ങളില്ലാത്ത
ന ഇല്ല; [വൻ
അമകടീ ന കിരീടമില്ലാത്തവനില്ല
അസ്രഗപീ ന മാലയില്ലാത്തവനില്ല;
അച്ഛഭോഗവാൻ സുഖം അനുഭവിക്കാ
ന ഇല്ല; [ത്തവൻ

അമുഷ്ടഃ തേച്ചുകുളിക്കാത്തവൻ
ന ഇല്ല;
നാനലിപ്താംഗഃ കുറിക്കൂട്ടണിയാത്ത
വനം
അസുഗന്ധഃ വാസനദ്രവ്യം പൂശാ
വിദ്യതേ ന ഇല്ല; [ത്തവനം

നാമുഷ്ടഭോജീ നാഭാതാ നാപ്യനംഗദനിഷ്ടധൃക്

നാഹസ്താഭരണോ വാഘി ദൃശ്യതേ നാപ്യനാത്മവാൻ.

11

അമുഷ്ടഭോജീ വയറുനിറച്ചുണു്
ന ഇല്ല; [വൻ
അഭാതാ നഃ കൊടുക്കാത്തവൻ ഇല്ല;
അനംഗദ- } തോരവളകളും പത
നിഷ്ഠധൃക് } കമാലയും ധരിക്കാ
അപി ന } ത്തവനം ഇല്ല;
വാ എന്നല്ല,

അഹസ്താ- } കകണങ്ങൾ അണിയാ
ഭരണഃ അപി } ത്തവനം
ന ഇല്ല;
അനാത്മവാൻ } മനസ്സടക്കമില്ലാത്ത
അപി } വനം
ദൃശ്യതേ ന കാണപ്പെടുന്നില്ല.

നാനാഹിതാഗ്നിന്നായജ്വാ ന ക്ഷുദ്രോ വാ ന തസ്കരഃ

കശ്ചിദാസീദയോദ്ധ്യായാം ന ച നിവൃത്തസങ്കരഃ.

12

അയോദ്ധ്യായാം അയോദ്ധ്യയിൽ
അനാഹിതാഗ്നിഃനിത്യം ഹോമംചെയ്യാ
കശ്ചിത് ഭുജത്തനം [ത്തവനം
ആസീത് ന ഉണ്ടായിരുന്നില്ല
അയജ്വാ യാഗംചെയ്യാത്തവൻ
ന ഇല്ല;

ക്ഷുദ്രഃ വാ ന അല്പനം ഇല്ല
തസ്കരഃ ന കള്ളനം ഇല്ല;
നിർവാത്ത- } ജാതാചാരംതെറ്റി
സങ്കരഃ ച } അനുജാതിയിൽ വി
വാഹംചെയ്യാത്തവനം
(ദൃശ്യതേ)ന കാണപ്പെടുന്നില്ല.

സ്വകർമ്മനിരതാ നിത്യം ബ്രാഹ്മണാ വിജിതേന്ദ്രിയാഃ

ദാനാധ്യയനശീലാശ്ച സംയതാശ്ച പ്രതിഗ്രഹേ.

13

ബ്രാഹ്മണാഃ ബ്രാഹ്മണന്മാർ
നിത്യം എല്ലാപ്പോഴും
സ്വകർമ്മ- } തങ്ങളുടെ കർമ്മങ്ങളിൽ
നിരതാഃ } ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയാർ
വിജിതേന്ദ്രിയാഃ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ജയിച്ച
ച എന്നല്ല, [വർ:

ദാനാധ്യയന- } (വിദ്യാ)ദാനം, അധ്യ
ശീലാഃ } യനം ഇവയെത്തന്നെ
ശീലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്ക
ച എന്നല്ല, [ന്നവർ
പ്രതിഗ്രഹേ പ്രതിഗ്രഹം വാങ്ങുന്ന
സംയതാഃ സങ്കോചമുള്ളവർ. [തിൽ

ന നാസ്തികോ നാതുതകോ ന കശ്ചിദബഹുശ്ച
നാസ്യയകോ ന ചാശക്തോ നാവിദാൻ വിദ്യതേ തദാ.

14

തദാ അക്കാലം
നാസ്തികഃ നാസ്തികൻ
കശ്ചിത് ഒരത്തനെങ്കിലും
വിദ്യതേ ന ഉണ്ടായിരുന്നില്ല;
അതുതകഃ ന നാണപരയെന്നവനില്ല
അബഹുശ്ചതഃ അനേകം ശാസ്ത്രങ്ങള-
[റിയാത്തവൻ

ന ഇല്ല;
അസ്യയകഃ അസ്യയയുള്ളവർ
ന ഇല്ല;
അശക്തഃ ച ശക്തിയററവനും
ന ഇല്ല;
അവിദാൻ വിദപാനല്ലാത്തവൻ
ന ഇല്ല.

നാഷഡംഗവിദത്രാസീനാപ്രതോ നാസഹസ്രഭഃ

ന ദീനഃ ക്ഷിപ്തചിത്തോ വാ വ്യഥിതോ വാപി കശ്ചന.

15

അത്ര അവിടെ
അഷഡംഗവിത് ആറുവേദാംഗങ്ങളറി-
യാത്തവൻ
കശ്ചന ഒരത്തനെങ്കിലും
ആസീത് ന ഉണ്ടായിരുന്നില്ല;
അപ്രതഃ പ്രതമില്ലാത്തവൻ
ന ഇല്ല;

അസഹസ്രഭഃ ആയിരക്കണക്കിൽ
കൊടുക്കാത്തവൻ
ന ഇല്ല;
ദീനഃ വാ ദീനതയാൻവന്നാകട്ടെ,
ക്ഷിപ്തചിത്തഃ } വ്യാകുലചിത്തനാകട്ടെ
അപി }
വ്യഥിതഃ വാ വ്യാധിപീഡിതനാകട്ടെ
ന ഇല്ല.

കശ്ചിന്നരോ വാ നാരീ വാ നാശ്രീമാൻ നാപ്യരൂപവാൻ

ദൃഷ്ടം ശക്യമയോദ്ധ്യായാം നാപി രാജന്യഭക്തിമാൻ.

16

അയോദ്ധ്യായാം അയോദ്ധ്യയിൽ,
അശ്രീമാൻ ശ്രീമാനല്ലാത്ത
കശ്ചിത് ഒര
നരഃ വാ പുരുഷനാകട്ടെ,
നാരീ വാ സ്ത്രീയാകട്ടെ,
ദൃഷ്ടം കാണാൻ
ശക്യം ന കഴിവുള്ളതല്ല;

അരൂപവാൻ } അഴകില്ലാത്തവനും
അപി }
ന ഇല്ല;
രാജനി രാജാവിങ്കൽ
അഭക്തിമാൻ } ഭക്തിയില്ലാത്തവനും
അപി }
ന ഇല്ല,

വണ്ണേഷപഗ്ദ്ധചതുരേന്ദ്രേ ഭേവതാതിഥിപൂജകാഃ

കൃതജ്ഞാശ്ച വദാന്യാശ്ച ഹ്വരാ വികൃമസംയുതാഃ.

17

ദീപ്തായുഷോ നരാഃ സദ്യേ ധർമ്മം സത്യാ ച സംശ്രിതാഃ

സഹിതാഃ പുത്രപൗത്രൈശ്ച നിത്യം ശ്രീഭിഃ പുരോത്തമേ.

18

പുരോത്തമേ ആ ഉത്തമനഗരത്തിൽ
അഗ്ര- } മുഖ്യമായ നാലു
ചതുരേന്ദ്രേ }
വണ്ണേഷ വണ്ണങ്ങളിൽ
സദ്യേ എല്ലാ

നരാഃ ജനങ്ങളും,
ഭേവതാതിഥി } ഭേവന്മാരേയും അതി
പൂജകാഃ } മികളേയും പൂജിക്കുന്ന
കൃതജ്ഞാഃ നന്ദിയുള്ളവർ; [വർ;
ച എന്നല്ല,

വദാന്യഃ	ദാനത്തിൽപേരുകേട്ട	സംഗ്രിതഃ	നന്നായ് ആശ്രയിച്ച-
ച	എന്നതന്നെതല്ല [വർ		വർ;
ശുഭഃ	ശുഭന്മാർ	ദീർഘായുഷഃ	ദീർഘായുസ്സുള്ളവർ
വിക്രമ-	} പരാക്രമത്തോടുകൂടിയ	നിത്യം	എല്ലായ്പ്പോഴും
സംയുക്തഃ		സ്രീഭിഃ	ഭായ്മാരോടും
ധർമ്മം	ധർമ്മത്തെയും	പുത്ര-	} പുത്രപൗത്രന്മാരായും
സത്യം ച	സത്യത്തെയും	പൗത്രൈഃ	
		സഹിതഃ	കൂടിയിരുന്നവർ.

ക്ഷത്രം ബ്രഹ്മമുഖം ചാസീദൈശ്വര്യം ക്ഷത്രമനുവൃതഃ
ശുഭഃ സ്വപകർമ്മനിരതാശ്രീൻ വർണ്ണാൻവചാരിണഃ.

19

ക്ഷത്രം	ക്ഷത്രിയജാതി	ശുഭഃ	ശുഭർ,
ബ്രഹ്മമുഖം	ബ്രാഹ്മണരെ മുഖ്യമാ	ത്രീൻ	മൂന്നു
	യ് കരുതിയതായ്	വർണ്ണൻ	വർണ്ണങ്ങളേയും
ആസീത്	ജനനം;	ഉപചാരിണഃ	ഉപചരിക്കുന്നവരായ്,
വൈശ്വഃ ച	വൈശ്യരും	സ്വപകർ-	} തങ്ങളെ കർമ്മത്തിൽ
ക്ഷത്രം	ക്ഷത്രിയജാതിയെന്നു,	നിരതഃ	
അനുവൃതഃ	അനുസരിച്ചവരായിരു-		ആയിരുന്നു.

സാ തേനേക്ഷപാകനാഥേന പുരീ സുപരിരക്ഷിതാ
യഥാ പുരസ്താന്നനനാ മാനവേദ്രേണ ധീമതാ.

20

സാ പുരീ	ആ പട്ടണം	യഥാ	എന്നപോലെ
പുരസ്താത്	പണ്ടു്	ഇക്ഷപാകനാഥേന	ഇക്ഷപാകകുലനാഥ
മാനവേദ്രേണ	മാനവേദ്രനും	തേന	അദ്ദേഹത്താൽ [നായ
ധീമതാ	ധീമാനും ആയ	സുപരിരക്ഷിതാ	നല്ലപോലെ സംരക്ഷി
മനനാ	മനചക്രവർത്തിയാൽ		ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു.

യോധാനാമഗ്നികല്പാനാം പേശലാനാം മനസ്വിനാം
സംപൂർണ്ണ കൃതവിദ്യാനാം ഗുഹാ കേസരിണാമിവ.

21

അഗ്നികല്പാനാം	അഗ്നിതൃല്യന്മാരും,	യോധാനാം	ഭടന്മാരാൽ
പേശലാനാം	കപടമില്ലാത്തവരും	ഗുഹാ	ഗുഹ
മനസ്വിനാം	ശ്രദ്ധയുള്ളവരും,	കേസരിണാം	സിംഹങ്ങളാൽ
കൃതവിദ്യാനാം	പഠിച്ചുള്ളവരും ആയ	ജഗ	എന്നപോലെ,
		സംപൂർണ്ണ	നിറയപ്പെട്ടിരുന്നു.

കാംഭോജവിഷയേ ജാതൈർബ്രാഹ്മണൈകശ്ച ഹര്യോത്തമൈഃ.
വനായുജൈർന്നദീജൈശ്ച പൂർണ്ണ ഹരിഹര്യോത്തമൈഃ

22

കാംഭോജ-	} കാംഭോജദേശത്തിൽ	ജാതൈഃ	ഉണ്ടായവരും
വിഷയേ		ബ്രാഹ്മണൈഃ	ബ്രാഹ്മണദേശത്തിലു
		ച	ണ്ടായവരും,

വനായുജൈഃ വനായുദേശത്തിൽ
 ഉണ്ടായവയും,
 നദീജൈഃ ച സിന്ധുദേശത്തിലുണ്ടാ
 യവയും ആയ,

ഹരിഹരയോ- } ജന്മന്റെ കതിരയായ
 ത്തമൈഃ } ഉജൈഃ ശ്രവസ്സുപോ
 ലെ ഉത്തമങ്ങളായ
 ഹയോത്തമൈഃ ശ്രേഷ്ഠഹയങ്ങളാൽ
 പൂർണ്ണാ നിറയപ്പെട്ടിരുന്നു.

വിന്ധ്യപർവ്വതജൈർമ്മത്തൈഃ പൂർണ്ണാ ഹൈമവതൈരപി
 മദാനപിതൈരതിബലൈർമ്മാതംഗൈഃ പർവ്വതോപമൈഃ. 23

മത്തൈഃ കൊഴുത്തവയും,
 വിന്ധ്യ- } വിന്ധ്യപർവ്വതത്തിലു
 പർവ്വതജൈഃ } ണ്ടായവയും,
 ഹൈമവതൈഃ } ഹിമാവത് പർവ്വതത്തി
 അപി } ലുണ്ടായവയും

മദാനപിതൈഃ മദംപൂണ്ടവയും,
 അതിബലൈഃ വളരെ ബലമുള്ളവയും,
 പർവ്വതോപമൈഃ മലപോന്നവയും ആയ
 മാതംഗൈഃ ആനകളാൽ
 പൂർണ്ണാ നിറയപ്പെട്ടിരുന്നു.

ഐരാവതകുലീനൈശ്ച മഹാപദ്മകുലൈസ്തഥാ
 അഞ്ജനാദപി നിഷ്പന്നൈർദ്വാനാദപി ച ദപിപൈഃ. 24

ഭദ്രൈർമ്മന്ത്രൈർമ്മുഗൈശ്ചൈവ ഭദ്രമന്ത്രമുഗൈസ്തഥാ
 ഭദ്രമന്ത്രൈർഭദ്രമുഗൈർമ്മുഗമന്ത്രൈശ്ച സാ പുരീ
 നിത്യമത്തൈഃ സദാ പൂർണ്ണാ നാഗൈരചലസന്നിഭൈഃ. 25

ഐരാവത } പൂർവ്വദിഗ്ദിശമായ ഐ
 കുലീനൈഃ } രാവതകുലത്തിലുണ്ടായ
 വയും,
 മഹാ } പുണ്യരീകമെന്ന ആ
 പദ്മകുലൈഃ } ണേയദിഗ്ദിശത്തിന്റെ
 കുലത്തിലുണ്ടായവയും
 തഥാ } അപ്രകാരംതന്നെ
 അഞ്ജനാത് } അഞ്ജനം എന്ന വരുണ
 അപി } ദിഗ്ദിശത്തിൽനിന്നും
 വാമനാത് } വാമനം എന്ന യാമ്യ
 അപി } ദിഗ്ദിശത്തിൽനിന്നും
 നിഷ്പന്നൈഃ ഉണ്ടായവയും ആയ
 ദപിപൈഃ ച ആനകളാലും,
 ഭദ്രൈഃ ഭദ്രജാതിയിലുണ്ടായവ
 യും
 മന്ത്രൈഃ മന്ത്രജാതിയിലുണ്ടായവ
 മുഗൈഃ ച മുഗജാതിയിലുണ്ടായവയും

ഭദ്രമന്ത്ര- } ഭദ്രം, മന്ത്രം, മുഗം എ
 മുഗൈഃ } ന്ന ജാതികൾ ഇടക
 ലന്റുണ്ടായവയും,
 ഭദ്രമുഗൈഃ ഭദ്രം, മുഗം എന്ന ജാതി
 കൾ കലന്റുണ്ടായവ
 തഥാ } അപ്രകാരംതന്നെ, [യും,
 ഭദ്രമന്ത്രൈഃ ച ഭദ്രജാതിയും മന്ത്രജാതി
 യും കലന്റുണ്ടായവയും
 മുഗമന്ത്രൈഃ } മുഗജാതിയും മന്ത്രജാതി
 യുംകലന്റുണ്ടായവയും,
 നിത്യമത്തൈഃ എല്ലായ്പ്പോഴും മടിച്ചിരി
 കുന്നവയും,
 അചല- } പർവ്വതസമുദായങ്ങളും
 സന്നിഭൈഃ } ആയ
 നാഗൈഃ ഏവ ആനകളാലും
 സാ പുരീ ആ പട്ടണം
 സദാ എല്ലായ്പ്പോഴും
 പൂർണ്ണാ നിറയപ്പെട്ടിരുന്നു.

സാ യോജനേ ച ദേവ ഭൂയഃ സത്യനാമാ പ്രകാശതേ
യസ്യാം ദശരഥോ രാജാ വസൻ ജഗദപാലയത്.

26

യസ്യാം	യാതൊരു ആ പട്ടണ	സാ	ആ അയോദ്ധ്യയെന്ന
ദശരഥഃ	ദശരഥൻ [ത്തിൽ,	ഭൂയഃ	പുറമേ [പട്ടണം,
രാജാ	രാജാവായി	ദേവ യോജനേ	രണ്ടു കാതം കൂടി
വസൻ	വാണകൊണ്ട്		നീണ്ടതായിരുന്നു;
ജഗത്	ലോകത്തെ	സത്യനാമാ ച	യഥാർത്ഥമായ പേരോടു
അപാലയത്	സംരക്ഷിച്ചിരുന്നുവോ		കൂടിയതായും
		പ്രകാശതേ	വിലസുന്നു.

താം പുരീം സ മഹാതേജാ രാജാ ദശരഥോ മഹാൻ
ശശാസ ശമിതാമിത്രോ നക്ഷത്രാണീവ ചന്ദ്രമാഃ.

27

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	ഇവ	എന്നപോലെ
സഃ മഹാൻ	ആ മഹാനായ	താം പുരീം	ആ നഗരത്തെ,
ദശരഥഃ രാജാ	ദശരഥരാജാവോ,	ശമിതാമിത്രഃ	ശതക്കുളങ്ങളെക്കുറിച്ചുവ
ചന്ദ്രമാഃ	ചന്ദ്രൻ	ശശാസ	ആണ്ടു. [നായി,
നക്ഷത്രാണി	നക്ഷത്രങ്ങളെ		

താം സത്യനാമാം ദൃഢതോരണാഗ്ദ്ധാം
ഗുഹൈർവിചിന്തൈരുപശോഭിതാം ശിവാം
പുരീമയോദ്ധ്യാം തൃസാഹസ്രസങ്കലാം
ശശാസ വൈ ശക്രസമോ മഹീപതിഃ.

28

ദൃഢതോര- ണാഗ്ദ്ധാം	} ഉറപ്പുള്ള നഗരദ്വാര തോരണങ്ങളും തഴുതു കളും ഉള്ളതും,	സത്യനാമാം	{ (ആരാലും ആക്രമിക്ക പ്പെടുവാൻ കഴിയാത്ത ത് എന്നുള്ളതിനാൽ)
വിചിന്തൈഃ	വിചിത്രങ്ങളായ		അവാത്ഥനാമത്തോടുകൂടി
ഗുഹൈഃ	ഭവനങ്ങളാൽ	താം	ആ [യതുംആയ
ഉപശോഭിതാം	നല്ലപോലെ വിളങ്ങു ന്നതും,	അയോദ്ധ്യാം	{ അയോദ്ധ്യാപട്ടണത്തെ
ശിവാം	മംഗളകരമായതും,	പുരീം	
തൃസാഹസ്ര- സങ്കലാം	} ആയിരിക്കണക്കായ ജ നങ്ങളാൽ നിറയപ്പെ ട്ടതും	ശക്രസമഃ	ഇരട്ടുലുനായ
		മഹീപതിഃ	ആ ചക്രാന്തി
		ശശാസ വൈ	ആണ്ടുവന്നു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ചപ്യഃ സഗ്ഗ്ഃ = ആറാംസഗ്ഗ്ഃ സമാപ്തം.

(ആദ്യപാതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 272).

സപ്തമഃ സക്തഃ=ഏകാം സക്തം.

മന്ത്രിവർണ്ണനം=മന്ത്രിമാരുടെ വർണ്ണന

തത്ത്വമാത്രാ ഗുണൈരാസന്നിക്ഷപാകോസ്തു മഹാത്മനഃ

മന്ത്രജ്ഞായോഗിതജ്ഞാശ്ച നിരൂപം പ്രിയഹിതേ രതാഃ

1

മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവും	നിത്യം	എല്ലാപ്പോഴും
ഇക്ഷപാകോഃ	ഇക്ഷപാകവാംശത്തിൽ	പ്രിയഹിതേ	പ്രിയമായ നന്മയിൽ
	പിറന്നവനും ആയ	രതാഃ	ദൃഷ്ടിയുള്ളവരായും ഉള്ള
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്നു	അമാത്യാഃ	മന്ത്രിമാർ,
മന്ത്രജ്ഞഃ ച	മന്ത്രാലോചനയിൽ	ഗുണൈഃ തു	ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയവ
	നിപുണന്മാരായും,		രായ്ത്തന്നെ,
ഇംഗിതജ്ഞാഃ	} മറ്റുള്ളവരുടെ ഏകയ } ത്തിലുള്ള അഭിപ്രായ	ആസൻ	വർത്തിച്ചിരുന്നു.
ച			
	തൈഅറിവുനവരായും,		

അഷ്ടൗ ബഭ്രുവുച്ഛീരസ്യ തത്ത്വമാത്രാ യശസപിനഃ

ശുചയശ്ചാനരക്താശ്ച രാജകൃത്യേഷു നിത്യശഃ

2

യശസപിനഃ	കീർത്തിപുണ്ടു	രാജകൃത്യേഷു	രാജകൃത്യങ്ങളിൽ
വീരസ്യ	വീരനായ		തന്നെ
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്നു,	അനരക്താഃ ച	ദൃഷ്ടിപ്പെച്ചുള്ളവരും
ശുചയഃ ച	പരിശുദ്ധന്മാരും,	അഷ്ടൗ	എട്ടു [ആയ
നിത്യശഃ	എപ്പോഴും	അമാത്യാഃ	മന്ത്രിമാർ
		ബഭ്രുവുഃ	ഉണ്ടായിരുന്നു.

ധൃഷ്ടിജ്ജയന്താ വിജയഃ സിദ്ധാന്തേന്മാ ഹൃത്ഥസാധകഃ

അശോകോ മന്ത്രപാലശ്ച സുമന്ത്രശ്ചാഷ്ടമോഭവത്.

3

ധൃഷ്ടിഃ	ധൃഷ്ടിയെന്ന പേരോടു	അശോകഃ	അശോകൻ;
	കൂടിയവൻ;	മന്ത്രപാലഃ ച	പിന്നെ മന്ത്രപാലൻ;
ജയന്തഃ	ജയന്തൻ എന്ന പേ	സുമന്ത്രഃ ച	സുമന്ത്രൻ എന്ന പേ
	രോടുകൂടിയവൻ:		രോടുകൂടിയവനും
വിജയഃ	വിജയൻ;	ഹി	പ്രസിദ്ധിയുള്ള
സിദ്ധാന്തഃ	സിദ്ധാന്തൻ	അഷ്ടമഃ	എട്ടാമത്തെ മന്ത്രിയായി
അർത്ഥസാധകഃ	അർത്ഥസാധകൻ;	അഭവത്	ഉണ്ടായിരുന്നു.

ഋതപിജ്ഞേ ദ്വാവഭിമതൌ തത്ത്വസ്താമുഷിസത്തമൌ

വസിഷ്ഠോ വാമദേവശ്ച മന്ത്രിണശ്ച തഥാപരേ.

4

തഥാ	അപ്രകാരം തന്നെ,	വാമദേവഃ ച	വാമദേവൻ എന്നും
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്നു	ദൈവ	രണ്ടും
അപരേ	വേറെ	ഋഷിസത്തമൌ	ഋഷിവാല്മീകിയായ
മന്ത്രിണഃ ച	മന്ത്രിമാരും,	അഭിമതൌ	മുഖ്യ
വസിഷ്ഠഃ	വസിഷ്ഠൻ എന്നും	ഋതപിജ്ഞ	ഋതപിക്ഷകളും
		ആസ്താം	ഉണ്ടായിരുന്നു.

വിദ്യാവിനീതാ ശ്രീമന്തഃ കശലാ നിയതേന്ദ്രിയാഃ
ശ്രീമന്തശ്ച മഹാത്മാനഃ ശാസ്ത്രജ്ഞാ ദൃഢവിക്രമാഃ

5

വിദ്യാവിനീതാഃ (അവർ)വിദ്യയിൽ	ശ്രീമന്തഃ	ശ്രീമാന്മാർ
പരിശ്രമിച്ചവർ:	മഹാ	കൂടാതെ
ശ്രീമന്തഃ അഭിമാനമുള്ളവർ;	മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കൾ;
കശലാഃ സമർത്ഥന്മാർ	ശാസ്ത്രജ്ഞാഃ	ശാസ്ത്രങ്ങളറിഞ്ഞവർ:
നിയതേന്ദ്രിയാഃ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കി	ദൃഢവിക്രമാഃ	ഉറച്ച പരാക്രമശാലി
വവർ:		കൾ.

കീർത്തിമന്തഃ പ്രണിഹിതാ തഥാവചനകാരിണഃ
തേജഃക്ഷമായശഃപ്രാപ്താഃ സ്തിതപശ്ചാഭിഭാഷിണഃ

6

കീർത്തിമന്തഃ കീർത്തിയാൻവർ	തേജഃക്ഷമാ-	തേജസ്സ്, ക്ഷമ, കീർത്തി
പ്രണിഹിതാഃ (രാജ്യകായ്ക്കുള്ളിൽ)	യശഃപ്രാപ്താഃ	ഇവകളെ നേടിയവർ;
ദൃഷ്ടിയുള്ളവർ:	സ്തിതപശ്ചാഭി-	പുണ്യപരിപൂർണ്ണ സം
തഥാവചന- } പറഞ്ഞപോലെ	ഭാഷിണഃ	ഭാഷണം ചെയ്യുന്നവർ
കാരിണഃ } നെപ്രവൃത്തിക്കുന്നവർ:		

ക്രോധാത് കാമാത്മഹേതോർദ്വാ ന ബുദ്ധ്യരത്നതം വചഃ.

7

ക്രോധാത് ക്രോധത്താലകളെ	അതഃ	നോല്ലാത്ത
കാമാത്മ- } കാമം, അത്മം, ജ്ഞാനം	വചഃ	വാക്കിനെ
ഹേതോഃ വാ } ഹേതുവാന്മാരകളെ,	ബുദ്ധ്യഃ ന	പറകയില്ല.

തേഷാമവിദിതം കിഞ്ചിത്സേവ ച നാസ്തി പരേഷു വാ
ക്രിയമാണം കൃതം ചാപി ചാരേണാപി ചികീർഷിതം.

8

തേഷാം അവർക്കും	കൃതം ച	നടന്നതും,
സേവ ച സ്വന്തരാജ്യവൃത്ത	ചികീർഷിതം	} നടക്കാൻ പോകുന്നതും
ങ്ങളിലിലാകളെ,	അപി	
പരേഷു വാ അന്യവൃത്താന്തങ്ങളിൽ	ചാരേണ	ചാരണാൽ
ലാകളെ	അവിദിതം	അറിയാത്തത്
ക്രിയമാണം } നടക്കുന്നതും	കിഞ്ചിത്	ഒന്നുംതന്നെ
അപി }	അസ്തി ന	ഇല്ല.

കശലാ വ്യവഹാരേഷു സൗഹൃദേഷു പരീക്ഷിതാഃ

പ്രാപ്തകാലേ യഥാദണ്ഡം ശാരയേര്യം സുതേഷ്വപി.

9

വ്യവഹാരേഷു വ്യവഹാരങ്ങളിൽ	പ്രാപ്തകാലേ	തക്ക അവസരത്തിൽ
കശലാം സമർത്ഥന്മാർ	യഥാദണ്ഡം	കരാത്തിന്നു് തക്ക ശി
സൗഹൃദേഷു സ്നേഹാകൃത്യങ്ങളിൽ	സുതേഷു അപി	സുതന്മാരിലും[ക്ഷയെ
പരീക്ഷിതാഃ പരീക്ഷിക്കപ്പെട്ടവർ:	ശാരയേര്യഃ	വാദിച്ചിരിക്കും.

കോശസംഗ്രഹണേ യുക്താ ബലസ്യ ച പരിഗ്രഹേ
അഹരിതം ചാപി പുരുഷം ന വിഹിംസ്യരക്ഷകം.

10

കോശ-	ഭണ്ഡാരസമ്പാദന	അഭ്യർത്ഥന	കരമില്ലാത്ത
സംഗ്രഹണേ	ത്തിലും	പുരുഷ	പുരുഷനെ
ബലസ്യ	സൈന്യത്തിന്റെ	അഹരിതം	ശത്രുവായി
പരിഗ്രഹേ ച	സംരക്ഷണയിലും,	അപി ച	ഇരുന്നാലുംകൂടി
സകതാഃ	യോഗ്യതയുള്ളവർ	വിഹിംസ്യഃ	ന വിഹിംസിക്കയില്ല.

വീരാശ്വ നിയതോത്സാഹാ രാജശാസ്ത്രമനുഷ്ഠിതാഃ
ശുചീനാം രക്ഷിതാരശ്വ നിത്യം വിഷയവാസിനാം.

11

വീരാഃ ച	വീരന്മാർ; എന്നല്ല,	വിഷയ-	} രാജ്യനിവാസികളായ
നിയതോ-	സമുദായ ഉത്സാഹം	വാസിനാം	
ത്സാഹാഃ	പുണ്ടവർ	ശുചീനാം	സജ്ജനങ്ങൾക്ക്
രാജശാസ്ത്രം	രാജനീതിയെ	നിത്യം ച	എല്ലാപ്പോഴും
അനുഷ്ഠിതാഃ	അനുഷ്ഠാനം ചെയ്തവർ:	രക്ഷിതാഃ	രക്ഷകന്മാർ.

ബ്രഹ്മ ക്ഷത്രമഹിംസന്തഃ തേ കോശം സമപൂരയൻ
സുതീക്ഷ്ണഭണ്ഡാം സംപ്രേക്ഷ്യ പുരുഷസ്യ ബലാബലം.

12

തേ	അവർ,	പുരുഷസ്യ	ആളുടെ
സുതീക്ഷ്ണ-	ഉഗ്രമായ ശിക്ഷ വിധി	ബലാബലം	ശക്തിയേയും അശക്തിയേയും
ഭണ്ഡാഃ	ജനനാരായ്		
ബ്രഹ്മ	ബ്രഹ്മണജാതിയേയും	സംപ്രേക്ഷ്യ	നന്നായറിഞ്ഞത്
ക്ഷത്രം	ക്ഷത്രിയജാതിയേയും	കോശം	ഭണ്ഡാരത്തെ
അഹിംസന്തഃ	വിഹിംസിക്കാത്തവരായ്	സമപൂരയൻ	നിറച്ചു.

ശുചീനാമേകബലീനാം സമ്പ്രേഷാം സമജാനന്താം

നാസീത് പുരേ വാ രാജ്ഞേ വാ മുഷാവാദീ നരഃ കപചിത്.

13

ഏകബലീനാം	ഒരേ വനസ്സോടുകൂടിയ	രാഷ്ട്രേ വാ	രാജ്യത്തിലാകട്ടെ,
ശുചീനാം	പരിശുദ്ധന്മാരും [വരും	കപചിത്	ഒരുടിക്കിലും,
സമജാനന്താം	നിഷ്ഠക്ഷപാതികളുമായ	മുഷാവാദീ	കളവോതുന
സമ്പ്രേഷാം	അവരെല്ലാവരോടും,	നരഃ	പുരുഷൻ
പുരേ വാ	പട്ടണത്തിൽ ആകട്ടെ,	ആസീത് ന	ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

കശ്ചിന്ന ഭൃഷ്ടസ്തുത്രാസീത് പരദാരരതിന്നരഃ

പ്രശാന്തം സമുദ്ദേവാസീദ്രാഹ്മ്യം പരവാരം ച തത്.

14

തത്ര	അപ്രകാരമിരിക്കെ,	തത് രാഷ്ട്രം ച	ആ രാജ്യവും
കശ്ചിത് നരഃ	ഒരു മനുഷ്യൻ	പരവാരം	എന്തെങ്കിലും വംശവും
ഭൃഷ്ടഃ	ഭൃഷ്ടനായ	സമുദ്ദേ	എല്ലാം
പരദാരരതിഃ	പരദാരസക്തന്മാരോ,	പ്രശാന്തം	ഏറ്റവും സമാധാനം
ആസീത് ന	ഭവിച്ചില്ല:	ആസീത്	ഭവിച്ചു. [പുണ്ടവരായ്

സുവാസസഃ സുവേഷാശ്ച തേ ച സദ്യേ സുശീലിനഃ
ഹിതാത്ഥം ച നരേന്ദ്രസ്യ ജാഗ്രതോ നയചക്ഷുഷാ.

15

തേ സദ്യേ ച	അവർ എല്ലാവരും	നരേന്ദ്രസ്യ	രാജാവിന്റെ
സുവാസസഃ	നല്ലവസ്ത്രങ്ങൾ ധരിച്ച	ഹിതാത്ഥം	നന്മക്കായി,
	വർ;	നയചക്ഷുഷാ	നീതിയാകുന്ന കണ്ണുക
സുവേഷാഃ	നല്ല ആഭരണങ്ങളുണി		കൂടെ
ച	എന്നല്ല, [ത്തവർ;	ജാഗ്രതഃ ച	മിഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്ക
സുശീലിനഃ	നല്ല നടവടിയുള്ളവർ;		നവർ.

ഗുരൗ ഗുണഗുഹീതാശ്ച പ്രഖ്യാതാശ്ച പരാക്രമേ
വിദേശേഷപി വിജ്ഞാതാഃ സദ്യതോ ബുദ്ധിനിശ്ചയാത്
അഭിജ്ഞാ ഗുണവന്തശ്ച ന ചാസൻ ഗുണഗുഹീതാഃ

16

ഗുരൗ	ഗുരുവികൾ	ബുദ്ധി-	ബുദ്ധിയുടെ സ്ഥിരത
ഗുണഗുഹീതാഃ	ഗുണത്തെത്തന്നെ	നിശ്ചയാത്	കൊണ്ടു
	ഗ്രഹിക്കുന്നവർ;	വിജ്ഞാതാഃ	പേർകേട്ടവർ;
ച	എന്നല്ല;	അഭിജ്ഞാഃ	കുലീനന്മാരായും
പരാക്രമേ	പരാക്രമത്തിൽ	ആസൻ	ഭവിച്ചിരുന്നു;
പ്രഖ്യാതാഃ	പ്രസിദ്ധർ	ഗുണഗുഹീതാഃ	ച യോഗ്യതകൾ മൂലം
വിദേശേഷു	} വിദേശങ്ങളിലും		ഗുപ്തിഷ്ഠന്മാരായി
അപി		ന	ഭവിച്ചിരുന്നില്ല.
സദ്യതഃ ച	എങ്ങും		

സന്ധിവിഗ്രഹതത്ത്വജ്ഞാഃ സദ്യശാസ്ത്രവിശാരദാഃ

മന്ത്രസംവരണേ യുക്താഃ ശക്താഃ സൂക്ഷ്മാസു ബുദ്ധിഷു.

17

സന്ധി-	} സാമന്തരാജാക്കന്മാരു	യുക്താഃ	യോഗ്യതയുള്ളവർ
വിഗ്രഹ-		സൂക്ഷ്മാസു	സൂക്ഷ്മങ്ങളായ
തത്ത്വജ്ഞാഃ		ബുദ്ധിഷു	ആലോചനകളിൽ
	ഉയർന്ന തത്ത്വത്തെ അറി	ശക്താഃ	സമർത്ഥന്മാർ;
	ഞ്ഞവർ,	സദ്യശാസ്ത്ര-	} എല്ലാ ശാസ്ത്രങ്ങളിലും
മന്ത്രസംവരണേ	മന്ത്രാലോചനകളെ മറ	വിശാരദാഃ	
	ച്ചൊക്കുന്നതിൽ		നൈപുണ്യമുള്ളവർ

നീതിശാസ്ത്രവിശേഷജ്ഞാഃ സതതം പ്രിയവാദിനഃ
ഈറ്റശൈശ്വരമാതൈശ്ച രാജാ ഭരതഭരണാഃ
ഉപപന്നഗുണോപേതൈരന്യശാസ്ത്രസംസ്ഥാരാഃ.

18

നീതിശാസ്ത്രം - } നീതിശാസ്ത്രങ്ങളിലുള്ള
വിശേഷജ്ഞാൻ } വിശേഷങ്ങളെ ഗ്രഹി
ച്ചവർ;

സതതം എല്ലായ്പ്പോഴും
പ്രിയവാദിനഃ അനുകൂലമായ്ത്തന്നെ
സംസാരിക്കുന്നവർ;
ഈറ്റശൈഃ ഇപ്രകാരമുള്ള

ഉപപന്നം - } സദ്ഗുണങ്ങളോടുകൂടി
ഗുണോ - } യോഗിയായ
പേരൈഃ }
തൈഃ ആ
അമാത്യൈഃ ച മന്ത്രിമാരോടുകൂടി,
അനാഘഃ പാപഹരിതനായ
ദശരഥഃ രാജാ ദശരഥമഹാരാജാവ്
വസുന്ധരാം ഭൂമിയെ
അനപശാസതം പരിപാലിച്ചവനും.

അവേക്ഷമാണശ്ചാരേണ പ്രജാധമേണ രഞ്ജയൻ
പ്രജാനാം പാലനം കുർവ്വന്നധർമ്മം പരിവർജ്ജയൻ.

19

വിശുതശ്രീഷ്ഠ ലോകേഷു വദാന്യഃ സത്യസംഗരഃ
സ തത്ര പുരുഷവ്യാഘ്രഃ ശശാസ പൃഥിവീമിഥാം.

20

ചാരേണ ചാരൻമുഖേന
അവേക്ഷമാണഃ കണ്ടറിവാനായി,
ധമേണ ധർമ്മത്തോടുകൂടെ
പ്രജാഃ പ്രജകളെ
രഞ്ജയൻ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നവ,
പ്രജാനാം പ്രജകളുടെ [നായി,
പാലനം സംരക്ഷണത്തെ
കുർവ്വൻ ചെയ്യുന്നവനായി,
അധർമ്മം അധർമ്മത്തെ
പരിവർജ്ജയൻ വർജ്ജിച്ചവനായി,

തൃഷ്ണ ലോകേഷു മൂന്നു ലോകങ്ങളിൽ
വിശുതഃ കീർത്തിപൂണ്ടവനായി
വദാന്യഃ ദാനംചെയ്യുന്നവരിൽ
മുഖ്യനായി
സത്യസംഗരഃ സത്യവ്രതിജ്ഞനായി
സഃ ആ
പുരുഷവ്യാഘ്രഃ പുരുഷശ്രേഷ്ഠൻ
തത്ര അക്കാലം,
ജമാംപൃഥിവീം ഈ ഭൂമിയെ
ശശാസ പരിപാലിച്ചു.

നാഡ്യഗച്ഛദ്വിശിഷ്ടം വാ തുല്യം വാ ശതമാതമനഃ

മിത്രവാൻ നതസാമന്തഃ പ്രതാപഹതകണ്ടകഃ

21

സ ശശാസ ജഗദ്രാജാ ദിവം ദേവപതിർജ്യഥാ.

22

വിശിഷ്ടം വാ തന്നെക്കാവിഞ്ഞവനാ
യാകട്ടെ,
തുല്യം വാ തനിക്കു സമനായാ
കട്ടെ, ഉള്ള
ആത്മനഃ ശതം തന്റെ ഒരു ശതവി
അഡ്യഗച്ഛതം ന സന്ധിച്ചതേയില്ല[നെ
മിത്രവാൻ മിത്രങ്ങളോടുകൂടിയാ
നതസാമന്തഃ } വണങ്ങിയാരായ്[നും,
സാമന്തരാജാക്കന്മാ
രോടുകൂടിയാനും.

പ്രതാപഹത } പ്രതാപംകൊണ്ടുതന്നെ
കണ്ടകഃ } അടിച്ചവിഴുപ്പെട്ട
ശതക്കുളോടുകൂടിയാ
സഃ ആ [നും ആയ
രാജാ രാജാവ്
ദിവം ദോലോകത്തെ
ദോപതിഃ ഇരുകൾ
യഥാ എന്നപോലെ,
ജഗത് ദുലോകത്തെ
ശശാസ ആണ്ടവനും.

തൈമന്ത്രിഭിമന്ത്രഹിതെ നിവിഷ്ഠേർ
 വൃതോന്നരകൈഃ കശലൈഃസമതൈഃ
 സ പാത്മിവോ ദീപ്തിമവാപ യുക്ത-
 സ്തേജോമയൈശ്ശോഭിരിവോഭിതോഃകഃ

23

മന്ത്രഹിതേ	മന്ത്രാലോചന, ഹിതം എന്നവയിൽ	വൃതഃ	ചൂഴപ്പട്ട
നിവിഷ്ഠേഃ	ആസക്തിയുള്ളവരും	സഃ പാത്മിവഃ	ആ രാജാവം,
അന്നരകൈഃ	പ്രീതിയുള്ളവരും,	തേജോമയൈഃ	തേജോമയമായ
കശലൈഃ	ബുദ്ധിമാന്മാരും	ഗോഭിഃ യുക്തഃ	കിരണങ്ങളാടുകൂടി
സമതൈഃ	സമത്വമാരും ആയ	ഉദിതഃ	ഉദിച്ച
തൈഃ മന്ത്രിഭിഃ	ആ മന്ത്രിമാരാൽ	അക്തഃ ഇവ	സൂര്യൻപോലെ,
		ദീപ്തിം അവാപ ശോഭയെ	പ്രാപിച്ചു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വേദികിരായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
 സപ്തമഃ സർഗ്ഗഃ = ഏഴാം സർഗ്ഗം സമാപ്തം.
 (ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 295).

അഷ്ടമഃ സർഗ്ഗഃ = എട്ടാം സർഗ്ഗം

[അശ്വമേധയജ്ഞനിർവാഹണം = അശ്വമേധയാഗം തീർച്ചപ്പെടുത്തൽ.]

തസ്യ ത്വേപവം പ്രഭാവസ്യ ധർമ്മജ്ഞസ്യ മഹാത്മനഃ
 സുതാത്മം തപ്യമാനസ്യ നാഃസീദംശകരഃ സുതഃ

1

ഏവം-	ഇപ്രകാരമുള്ള മഹാ	തപ്യമാനസ്യ	തപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്ക
പ്രഭാവസ്യ	ത്വത്തോടുകൂടിയവ	തു	ന്നവനും ആയിരുന്നി
ധർമ്മജ്ഞസ്യ	ധർമ്മജ്ഞനും, [നം	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്, [ട്ടം
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവും,	വാംശകരഃ	വാംശത്തെ വൃദ്ധിചെയ്ത
സുതാത്മം	പുത്രൻ ഉണ്ടാവാൻ	സുതഃ	പുത്രൻ [ന്നവനായ
	ഭവേണ്ടി	ആസീത് ന	ഉണ്ടായില്ല.

ചിന്തയാനസ്യ തസ്യേവം ബുദ്ധിരാസീനഹാത്മനഃ
 സുതാത്മം വാജിമേധേന കിമത്ഥം ന യജാമഹം.

2

ചിന്തയാനസ്യ	ആലോചിച്ചുകൊണ്ടി	കിമത്ഥം	എന്തുകൊണ്ടാണ്
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ [രുന	യജാമി ന	യാഗം ചെയ്യാതിരിക്ക
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്		ന്നത്?"
"സുതാത്മം	"പുത്രൻ ലഭിച്ചാൻ	ഇയം	എന്നിങ്ങനെയുള്ള
അഹം	ഞാൻ [ഭവേണ്ടി	ബുദ്ധിഃ	തോന്നൽ
വാജിമേധേന	അശ്വമേധയാ	ആസീത്	ഉണ്ടായി.

സുനിശ്ചിതം മതിം കൃതം യഷ്ടവൃത്തി ബുദ്ധിമാൻ
മന്ത്രിഭിഃ സഹ ധർമ്മാത്മാ സഞ്ചൈരേവ കൃതാത്മഭിഃ 3

തഃതഃസ്തുവീഭിഃ രാജാ സുമന്ത്രാ മന്ത്രിസത്തം
ശീഘ്രമാനയ മേ സർപ്പാൻ ഗുരുംസ്താൻ സപുരോഹിതാൻ 4

സുയജ്ഞം വാമദേവം ച ജാബാലിമഹ കാശ്യപം
പുരോഹിതം വസിഷ്ഠം ച യേ ചാന്യേ ഭവിജസത്തമാഃ 5

ബുദ്ധിമാൻ	ബുദ്ധിമാനം	സുയജ്ഞം.	സുയജ്ഞരേയം
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവും ആയ	വാമദേവം	വാമദേവാർഷിയേയും,
രാജാ	രാജാവും	ജാബാലിം ച	ജാബാലിമഹർഷിയേ
കൃതാത്മഭിഃ	തക്കബുദ്ധിമാന്മാരായ	അഥ	ചിന്നെ [യം
സഞ്ചൈഃ ഏവ	എല്ലാ	കാശ്യപം	കാശ്യപമഹർഷിയേയും
മന്ത്രിഭിഃ സഹ	മന്ത്രികളോടുംകൂടി	പുരോഹിതം	പുരോഹിതനായ
യഷ്ടവൃത്തം ഇതി	യാഗംചെയ്യേണം എ	വസിഷ്ഠം ച	വസിഷ്ഠമഹർഷിയേയും
സുനിശ്ചിതം	ഉദേശ്യം (നുള്ള	അന്യേ	മറ്റുള്ള
മതിം കൃതം	നിശ്ചയിച്ചതെ കയ്യൊ	ഭവിജസത്തമാഃ	ബ്രഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാർ
തഃ	അനന്തരം, [ണ്ടു	യേ ച	യാതൊരാളാരോ
മന്ത്രിസത്തം	മന്ത്രിമുഖ്യന്മാരായ	താൻ മേ ഗുരൻ	ആ എന്റെ ഗുരുഭൂത
സുമന്ത്രം	സുമന്ത്രരോടായി	സർപ്പാൻ	എല്ലാവരേയും [ന്മാർ
ഉദം	ഉടൻ	ശീഘ്രം	വേഗത്തിൽ
അസ്തുവീതം	അരുളിച്ചെയ്തു.	ആനയ	വരുത്തുക."
"സപുരോഹി-)"	"പുരോഹിതന്മാരോടു		
താൻ	കൂടെ		

തഃ സുമന്ത്രസ്തപരിതം കൃതം തപരിതവിക്രമഃ
സമാനയത് സതാൻ വിപ്രാൻ സമസ്താൻ വേദപാരഗാൻ. 6

തഃ	അതിനാൽ	വേദപാരഗാൻ	വേദങ്ങളുടെകരകണ്ടവ
തപരിതവിക്രമഃ	ഗതിവേഗതയുള്ളവനാ	താൻ വിപ്രാൻ	ആ ജ്ഞാനികളായ[രായ
സഃ സുമന്ത്രഃ	ആ സുമന്ത്രൻ (യ	സമസ്താൻ	എല്ലാവരേയും
തപരിതംകൃതം	വേഗത്തിൽ ചെയ്ത്,	സമാനയതം	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു.

താൻ പുജയിതം ധർമ്മാത്മാ രാജാ ഭഗരഥസ്തദാ
ഇദം ധർമ്മാത്മസഹിതം ശൃക്ഷ്ണം വചനമസ്തുവീത്. 7

ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	ധർമ്മാത്മം	ധർമ്മാത്മങ്ങളോടുകൂടി
രാജാ ഭഗരഥഃ	ഭഗരഥമഹാരാജാവും	സഹിതം	യതും,
താൻ	അദ്വൈതം	ശൃക്ഷ്ണം	മധുരവും ആയ
പുജയിതം	ബഹുമാനിച്ചശേഷം.	ഉദം വചനം	ഉറു മൊഴിയെ
തദാ	ചിന്നെ	അസ്തുവീത്	ഉറച്ചു.

മമ ലാലപ്യമാനസ്യ പുത്രാത്മം നാസ്തി വൈ സുഖം
തദത്ഥം ഹയമേവേന യക്ഷഗാമീതി മതിർമമ.

8

“പുത്രാത്മം	“പുത്രനുവേണ്ടി	ഹയമേവേന	അശ്വമേധംകൊണ്ടു
ലാലപ്യമാനസ്യ	ചരിതചിക്ഷണ	യക്ഷഗാമി	യാഗംചെയ്യണം.
മമ	എനിക്കു, [വനാശ	ഇതി	എന്ന”.
സുഖം അസ്തി ന സുഖം ഇല്ല:		മമ	എനിക്കു”
തദത്ഥം	അതിനാലി,	മതിഃ വൈ	അഭിപ്രായമുണ്ടു്

തദഹം യഷ്ടമിച്ഛാമി ശാസ്ത്രദൃഷ്ടേന കർമ്മണാ

കഥം പ്രാപ്താമഗ്രഹം കാമം ബദ്ധിരത്ര വിചാർയ്യാതാം.

9

“തത്”	“അതിനാൽ	അത്ര	ഇക്കാര്യത്തിൽ
അഹം	ഞാൻ	അഹം കാമം	ഞാൻ മനോഹരത്തെ
ശാസ്ത്രദൃഷ്ടോ	ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ കണ്ടു	കഥം	എപ്രകാരം ആശാൽ
കർമ്മണാ	വിധിപ്രകാരം	പ്രാപംസ്യാമി	കൈക്കൊള്ളുമോ, അ
യഷ്ടം	യാഗംചെയ്യാൻ	ബദ്ധിഃ	ഉപായം(പ്രകാരം)ഉള്ള
ഇച്ഛാമി	ഇച്ഛിക്കുന്നു:	വിചാർയ്യാതാം	ചിന്തിക്കപ്പെടട്ടെ.”

സാധു സാധപിതി തലാകൃം ബ്രാഹ്മണാഃ പ്രത്യക്ഷയൻ

വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ സർവ്വേ പാത്രിവസ്യ മഖേരിതം.

ഉരമുശ്വ പരമപ്രീതാഃ സർവ്വേ ഭർതാമ വചഃ

10

സംഭാരാഃ സംഭ്രിയന്താം തേ തുരഗശ്വ വിമുച്യതാം

സരയപായോത്തരേ തീരേ യജ്ഞഭൂമിർവിധീയതാം

11

സർവ്വഥാ പ്രാപ്തസേ പുത്രാനഭിഷേതാംശ്ച പാത്രിവ

യസ്യ തേ ധാർമികീ ബദ്ധിരിയം പുത്രാത്മമാതാം.

12

വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ	വസിഷ്ഠൻ മുതലായ	ഇതം	ഈ
സർവ്വേ	എല്ലാ	ധാർമികീബുദ്ധിഃ	ധർമ്മബുദ്ധി
ബ്രാഹ്മണാഃ	ബ്രാഹ്മണരും,	ആഗതാ	ഉളവാശോ അപ്രകാരം
പാത്രിവസ്യ	രാജാവിന്റെ		മുള്ള അങ്ങ”
മഖേരിതം	മുഖത്തിൽനിന്നുള്ള	സർവ്വഥാ	സർവ്വപ്രകാരത്തിലും
തത് വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ. (ഒപ്പട്ട	അഭിഷേകാൽ	ഇഷ്ടപ്പെട്ട
സാധു	“നല്ലതു്”, നല്ലതു്”	പുത്രാൻ മാ	പുത്രന്മാരെത്തന്നെ
സാധു ഇതി,	എന്നിങ്ങനെ,	പ്രാപ്തസേ	ലഭിക്കുമാറാകും:
പ്രത്യക്ഷയൻ	കൊണ്ടാടി	സംഭാരാഃ	വേണ്ടപ്പെട്ട മത്സ്യ
തേ സർവ്വേ	അവർ എല്ലാവരും	സംഭ്രിയന്താം	കൂട്ടപ്പെടട്ടെ: [അവ
പരമപ്രീതാഃ	അതിസന്തുഷ്ടരായി	തുരഗാഃ	കരിമ്പുരം
മാ	ഉടനെ.	വിമുച്യതാം	വിട്ടുപോകപ്പെടട്ടെ:
ഭർതാമ	ഭർതാമാരാജാവി-	സരയപാഃ	സരയനദിയുടെ
	പ്രണോഹരി	യജ്ഞോ തീരേ	വടക്കുകരയിൽ
“പാത്രിവ	“അല്ലേയോ രാജാവേ!	സജ്ഞമുദിഃ മാ	സാഗരോപരം
വസ്യ തേ	സാത്തൊരു അമ്മയ്ക്കു്	വിധീയതാം	വിധിക്കപ്പെടട്ടെ,”
പുത്രാത്മം	പുത്രാത്മിയാമായുള്ള	ബദ്ധിഃ ഉപായഃ	വായാ? ഉപായ [എന്നു്

തതഃ പ്രീതോഭവദ്രാജാ ശൃതൈതദുപിജഭാഷിതം
അമാത്യാംശ്ചാബ്രവീദ്രാജാ ഹർഷപത്യാകലേക്ഷണഃ

13

തതഃ	അപ്പോൾ	ഹർഷപത്യാ-	സന്തോഷത്താൽ ക
ഭവിജഭാഷിതം	ബ്രാഹ്മണരാലുണർന്നി	കലേക്ഷണഃ	ണ്ണീർന്നിറഞ്ഞ കണ്ണ
ഏതത് ശൃതവാ	ഇതിനെക്കേട്ട് (കേട്ടു)		കളോടുകൂടിയവനായി
രാജാ	രാജാവു	അമാത്യാൻ	മന്ത്രികളോടായി
പ്രീതഃ അഭാവത്	സന്തുഷ്ടനായി ഭവിച്ചു	അബ്രവീത് ച	(ഇങ്ങിനെ)അരുളി
രാജാ	രാജാവു,		ചെയ്തതുംചെയ്തതും.

സംഭാരാഃ സംഭ്രിയന്താം മേ ഗുരൂണാം വചനാദിഹ
സമത്ഥാധിഷ്ഠിതശ്യാശപഃ സോപാദ്ധ്യായോ വിമുച്യതാം. 14

മേ	“എന്റെ	സമത്ഥാ-	സമത്ഥന്മാരാൽ സംര
ഗുരൂണാം	ഗുരുജനങ്ങളുടെ	ധിഷ്ഠിതഃ	ക്ഷിക്കപ്പെട്ടതും,
വചനാത്	ആജ്ഞപ്രകാരം	സോപാദ്ധ്യായഃ	ഉപാദ്ധ്യായന്മാരോടു
ഇഹ	ഇപ്പോൾതന്നെ		കൂടിയതും ആയ
സംഭാരാഃ	വട്ടങ്ങൾ	അശപഃ ച	കുതിരയും
സംഭ്രിയന്താം	ഒത്തുകൂട്ടപ്പെടട്ടെ:	വിമുച്യതാം	വിട്ടയക്കപ്പെടട്ടെ.

സരയപാശ്ചോത്തരേ തീരേ യജ്ഞഭൂമിർവിധീയതാം
ശാന്തയശ്യാഭിവർത്താം യഥാകല്പം യഥാവിധി. 15

“സരയപാഃ	“സരയുനദീയുടെ	യഥാകല്പം	യഥാക്രമമായ്”,
ഉത്തരേ	വടക്കേ	യഥാവിധി	ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം
തീരേ	കരയിൽ	ശാന്തയഃ ച	(വിഷ്ണുനിവാരകങ്ങളാ
യജ്ഞഭൂമിഃ ച	യാഗശാലയും		യ)ശാന്തികർമ്മങ്ങളും
വിധീയതാംഃ	നിർമ്മിക്കപ്പെടട്ടെ:	അഭിവർത്താം	വൃദ്ധിയാകട്ടെ.

ശക്യഃ പ്രാപ്തുമയം യജ്ഞഃ സർവ്വേണാപി മഹീക്ഷിതാ
നാപരാധോ ഭവേത് കഷ്ടോ യദൃശ്ചിൻ ക്രതുസത്തമേ. 16

“അസ്തിൻ	“ഈ	ന യദി	അല്ലെങ്കിൽ
ക്രതുസത്തമേ	ക്രേഷ്ടയാഗത്തിൽ	അയം യജ്ഞഃ	ഈ യാഗം
കഷ്ടഃ	അനർത്ഥകരമായ	സർവ്വേണ	എല്ലാ
അപരാധഃ	(മന്ത്രലോപം, ക്രിയാ	മഹീക്ഷിതാ	രാജാക്കന്മാരാലും
	ലോപം, മുതലായ)ക	അപി	തന്നെ
	റാം	പ്രാപ്തം	നടത്തപ്പെടുവാൻ
ഭവേത്	ഉണ്ടാകുവാനിടവുണ്ട്	ശക്യഃ	കഴിവുള്ളതാണ്

മരിഭം മി മൃഗയന്തേതു വിഭവാംസോ ബ്രഹ്മരാക്ഷസാഃ
വിഷ്ണിതസ്യ ച യജ്ഞസ്യ സദ്യഃ കർത്താ വിനശ്യതി.

17

വിഭവാംസഃ	“വിഭവാനാരായ	വിഷ്ണിതസ്യ	വിഷ്ണുപ്പെട്ടതെപ്പെട്ട
ബ്രഹ്മരാക്ഷസാഃ	ബ്രഹ്മരാക്ഷസന്മാർ	യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്റെ
അതു	ഇതയജ്ഞവിഷയത്തിൽ	കർത്താ	യജമാനൻ
മരിഭം	പഴുത്ത് (എവിടെയെന്നു്)	സദ്യഃ) ഉടനെ നാശത്തെ പ്രാ
മൃഗയന്തേ	അന്യേഷിച്ചുകൊണ്ടി	വിനശ്യതി ച	പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.
	രിക്കുന്നു:		(നരകാദി അനന്തം)
വി	അക്കാലത്താൽ:		ഒരു പ്രാപിക്കുന്നു.)

തദ്യഥാ വിധിപൂർവ്വം മേ കൃതുരേഷു സമാപ്യതേ
തഥാ വിധാനം ക്രിയതാം സമർത്ഥാഃ കരണേഷുപിഥ.

18

“തതഃ	“അതിനാൽ,	തഥാ	അപ്രകാരം.
ഏഷഃ	ഈ	വിധാനം	പ്രവൃത്തം
മേ	ഞാൻ ചെയ്യാൻപോ	ക്രിയതാം	ചെയ്യപ്പെട്ടേ:
കൃതഃ	യാഗം. [കന്ന	ഉപ	ഉതിയെ സംബന്ധിച്ചു
വിധിപൂർവ്വം	ശാസ്ത്രപ്രകാരം	കരണേഷു	കാര്യങ്ങളിൽ
തഥാ	എങ്ങിനെ	സമർത്ഥാഃ	(നീക്കം) സമർത്ഥ
സമാപ്യതേ	പരിപൂർത്തിയാകുമോ		ന്മാർ (ആണല്ലോ)!”

തദേവതി ചാബ്രഹ്മണൻ സദ്യേ മന്ത്രിണഃ പ്രത്യക്ഷജനൻ
ചാത്മിഭവേദസ്യ തദാകൃതം യദജ്ഞാപ്തം നിശ്ചയതേ.

19

തേ	ആ	ആജ്ഞപ്തം	ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടതോ
സദ്യേമന്ത്രിണഃ	എല്ലാമന്ത്രിമാരും	തഥാ	അപ്രകാരമെന്നെ ചെ
ചാത്മിഭവേദസ്യ	രാജശ്രേഷ്ഠന്റെ	ഉതി	എന്നു് (ജാഗ്രു്)
തതഃ വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ	അബ്രഹ്മണൻ	അറിയിച്ചു:
നിശ്ചയ	കേട്ടു്,	പ്രത്യ-) കൊണ്ടുണ്ടാക യുചെയ്ത
“തഥാ	“എപ്രകാരം	പൂജയൻ ച	

തഥാ ദ്വിജാസ്തേ ധർമ്മജ്ഞാ വാല്യന്തേ നൃപോത്തമഃ
അജ്ഞാതാസ്തേ സദ്യേ ചന്ദ്രജഗദ്യുവാതമഃ.

20

ധർമ്മജ്ഞ	ധർമ്മജ്ഞനാരായ	വാല്യന്തേ	വൃകുട്ടി കൊണ്ടു്,
തേ ദ്വിജാഃ	ആ ബ്രാഹ്മണർ	അജ്ഞാതാഃ	അജ്ഞാ നൽകപ്പെട്ട
സദ്യേ	എല്ലാവരും	തതഃ	വിന്നെ. [വാദാരി.
നൃപോത്തമഃ	നൃപോത്തമനെ	യാഗാഗതം	വന്നവാരാലെ
തഥാ	അപ്രകാരം	പുനഃ ജഗദ്യുഃ	മഹാഭാരതം.

വിസജ്ജയിതപാ താൻ വിപ്രാൻ സചിവാന്ദിദമബ്രവീത്
ജ്ഞപിശിരപതിഷ്ടോയം യഥാവദം കൃതരാധ്യതാം.

21

താൻ വിപ്രാൻ ആ ബ്രാഹ്മണരെ	“ജ്ഞപിശിഃ	“പുരോഹിതന്മാരാരാൽ
വിസജ്ജ-) ചരഞ്ഞയച്ചതിൽ	ഉപദിഷ്ടഃ	നിയമിക്കപ്പെട്ട
യിതപാ (ചീന്നെ,	അയം കൃതഃ	ഈ യാഗം
സചിവാൻ മന്ത്രികളോടായി	യഥാവദം	വിധിപ്രകാരം
ഉദമബ്രവീത് ഉങ്ങിനെയരുളിച്ചെയ്തു	ആധ്യതാം	ചെയ്യപ്പെടട്ടെ.”

ഇത്യുക്തപാ നപശാർദ്ധമേ സചിവാൻ സമംസ്ഥിതാൻ
വിസജ്ജയിതപാ സ്വപം വേദേ പ്രവിവേശ മരോദ്യതിഃ

22

ഇതി ഉക്തപാ	ഉപകാരമരുളിച്ചെയ്ത്	സചിവാൻ	മന്ത്രികളെ
മരോദ്യതിഃ	അതികാന്തിമാനായ	വിസജ്ജ-)	വിടനാൽകി അയച്ചു.
പ്രപശാർദ്ധഃ	പ്രപോത്തമൻ,	യിതപാ (
സമംസ്ഥ-)	സമീപത്തിലുണ്ടായി	സ്വപം വേദേ	സ്വപനം ഉഷ്ണപ്പിടത്തെ
സ്ഥിതാൻ	യന്ന	പ്രവിവേശ	പ്രാവിചു.

തതഃ സ ഗതപാ താഃ പത്തിർനദരഭ്രോ ഹൃദയപ്രിയഃ
ഉവാചദീക്ഷാം വിശത യഃ ക്ഷുപ്താം സതകാരണാത്.

23

സഃ നരേന്ദ്രഃ	ആ നരേന്ദ്രൻ	“സതകാരണാത്,”	“പുത്രാർത്ഥമായ്”
തതഃ ഗതപാ	അവരെ ചെന്നു,”	അഹം യക്ഷേ	ഞാൻ യാഗം ചെയ്താൻ
ഹൃദയപ്രിയഃ	ഹൃദയപ്രിയ പ്രിയങ്കുളവാ	ദീക്ഷാം	ദീക്ഷയെ (പോകുന്നു;
താഃ പത്നീഃ	ആ പത്നീമാരോട് (റായ	വിശത”	കയ്യാളളവിൻ” എ
		ഉവാച	അരുളിച്ചെയ്തു. (സ

താസാം തേനാതികാന്തേന വചനേന സുവചുസാം
ഉവാചദ്മാനവ്യശാഭാത വദ്മാനീവ ഹിമാത്യയ.

24

അതികാന്തേന	അതിമനോഭയമായ	വിമാത്യയേ	ഹോമന്തളതുവിന്റെ
തേന വചനേന	ആ ചൊഴിയാൻ		അവസരത്തിൽ
സുവചുസാം	അതികാന്തിമതികളായ	വദ്മാനീ	താമരപ്പൂക്കൾ
താസാം	അവരെ	ഇവ	പോലെ
ഉവാചദ്മാനീ	ഉവചമവങ്ങൾ	അശോഭന്ത	വിളങ്ങി.

ഇത്യാദിം ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

അഷ്ടമഃ സ്കന്ധഃ—എട്ടാംസ്കന്ധം അദ്ധ്യായം.

(ആദ്യംമുതൽ ഭട്ടോകസംഗ്രഹ 319).

നവമഃ സർഗ്ഗഃ=ഒമ്പതാം സർഗ്ഗം.

[സനതകുമാരോക്തിം പ്രതി സുമന്ത്രവാക്യം = സനതകുമാര ചചാഞ്ഞെക്കുറിച്ചും സുമന്ത്രൻ രാജാവോട് പറയുന്നതു.]

ഏതച്ഛ്രുതപാ രഹഃ സുതോ രാജാനമിദമബ്രവീത്
ശ്രൂയതാം യത് പുരാവൃത്തം പുരാണേന മയാ ശ്രുതം
ഋതിഭിരപതിഷ്ഠോഽയം പുരാവൃത്തോ മയാ ശ്രുതഃ.

1

സുതഃ	സാരഥിയായ സുമ	അയംപുരാവൃത്തഃ	ഈ പുഴുവൃത്താന്തം
ഏതച്ഛ്രുതപാ	ഇതിനെ കേട്ട് (ത്രൻ	മയാ ശ്രുതഃ	എന്നാൽകേൾക്കപ്പെട്ട
രാജാനം	രാജാവോടായി,	പുരാണേന	വൃദ്ധനായ (താണം;
രഹഃ	ഏകാന്തത്തിൽ	മയാ	എന്നാൽ
ഇദം	ഇങ്ങിനെ	ശ്രുതം	കേൾക്കപ്പെട്ട
അബ്രവീത്	അറിയിച്ചു;	പുരാവൃത്തം	പുഴുചരിത്രം
“ഋതിഭിഃ	“ഋതികളകളാൽ	യത്	യതൊന്നോ, അതിനെ
ഉപദിഷ്ടഃ	ഉപദേശിക്കപ്പെട്ട	ശ്രൂയതാം	കേട്ടുജീവിക്കാം.

സനതം കുമാരോ ഭഗവാൻ പൂർവ്വം കഥിതവാൻ കഥാം
ഋഷീണാം സന്നിധൗ രാജംസ്തവ പുത്രാഗമം പ്രതി.

2

രാജൻ	“ഹേ രാജാവേ!	പുത്രാഗമം	പുത്രൻ ഉളവാകുന്നതി
ഭഗവാൻ	ഭഗവാനായ		നെ
സനതകുമാരഃ	സനതകുമാരൻ	പ്രതി	കുറിച്ചും
ഋഷീണാം	ഋഷികളുടെ	കഥാം	ഒരു കഥയെ,
സന്നിധൗ	സന്നിധിയിൽവെച്ചു	പൂർവ്വം	പണ്ടും
തദാ	നിന്തിരുവാടിക്കും	കഥിതവാൻ	അരുളിച്ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്.

കശ്യപസ്വ ഇ പുത്രോഽസ്തി വിഭണ്ഡക ഇതി ശ്രുതഃ
ഋശ്യശൃംഗ ഇതി ഖ്യാതസ്തസ്യ പുത്രോ ഭവിഷ്യതി.

3

കശ്യപസ്വ	“കശ്യപമരയ്ക്കിക്ക്	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്.
വിഭണ്ഡകഃ	വിഭണ്ഡകൻ	ഋശ്യശൃംഗഃ	ഋശ്യശൃംഗൻ
ഇതി	എന്ന്	ഇതി ഖ്യാതഃ	എന്ന വിഖ്യാതനായ
ശ്രുതഃ	പ്രസിദ്ധിപെറ്റ	പുത്രഃ	പുത്രൻ
പുത്രഃ അസ്തി	പുത്രൻ ഉണ്ടു്:	ഭവിഷ്യതി	വിരക്കുവാൻപോകുന്നു.

സ വനേ നിത്യസംവൃദ്ധോ മുനിർവചരസ്തദാ
പാമ്പും ജാനാതി വിപ്രേഷ്ടോ നിത്യം പിത്രാവർത്തനാത്. 4

സഃ	“ആ	നിത്യം	എല്ലാപ്പോഴും
വിപ്രേഷ്ടഃ	ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനായ	പ. തന-	പിതാവിന്റെ കൂടെത്തന്നെ
മുനിഃ	മുനീവരൻ,	വർത്തനാത്	ഒന്നു ഉറിക്കുന്നവനാ
വചന	കാട്ടിൽതന്നെ [നായി	തദാ	അപ്പോൾ [കയാൽ
നിത്യസംവൃദ്ധഃ	എല്ലാപ്പോഴും വളർന്നുവന്ന	അന്യം	മറെറാന്നിനേയും
വനചരഃ	വനവാസിയായി	ജാനാതി ന	അറികയില്ല.

ദൈവവിദ്യം ബ്രഹ്മചര്യസ്യ ഭവിഷ്യതി മരോത്തമഃ
ലോകേഷു പ്രഥമിതം രാജൻ വിവൈശ്വ കഥിതം ഗദാ. 5

രാജൻ	“ഹേ രാജാഹേ!	കഥിതം	പറയപ്പെട്ട
ലോകേഷു	ലോകങ്ങളിൽ	ബ്രഹ്മചര്യസ്യ	ബ്രഹ്മചര്യത്തിനു
വിവൈശ്വഃ	ബ്രാഹ്മണരാൽ	ദൈവവിദ്യം	(ഗുഹസമാക്രമസ്വപി
സദാ	എല്ലാപ്പോഴും	മ	കാരംകൂടം) മാരവും,
പ്രഥമിതം	പ്രസിദ്ധമായി	മരോത്തമഃ	ആ മരോത്തമാനിനു
		ഭവിഷ്യതി	ഭവിക്കും.

തസ്യൈവ വർത്തമാനസ്യ കാലഃ സമഭിവാർത്ത
അഗ്നിം ശുശ്രൂഷമാണസ്യ പിതരം ച യശശപിനം. 6

ഏവം	ഇപ്രകാരം	ച	പുത്തിയായി
വർത്തമാനസ്യ	ഉറിക്കുന്നവനും	ശുശ്രൂഷമാണസ്യ	ശുശ്രൂഷിക്കുന്നവനു
അഗ്നിം	(അഗ്നിഹോത്രിയായി)	തസ്യ	അദ്വേദത്തിന്റെ [മായ
	അഗ്നിയേയും.	കാലഃ	കാലം
യശശപിനം	കീർത്തിമാനായ	സമഭിവാർത്ത	നന്നായിത്തന്നെ കഴി
പിതരം	പിതാവിനേയും		ഞ്ഞു വന്നു.

ഏതസ്മിന്നവ കാലേ തു രോമപാദഃ പ്രതാപവാൻ
അംഗേഷു പ്രഥിതേ രാജാ ഭവിഷ്യതി മരോബലഃ 7

ഏതസ്മിൻ	“ഈ കാലത്തിൽ	രോമപാദഃ	രോമപാദൻ
കാലേ ഏവ തു	ഒന്നു കൈ,	അംഗേഷു	അംഗശേഖങ്ങളിൽ
പ്രതാപവാൻ	പ്രതാപശാലിയായി	പ്രഥിതഃ	പ്രദർശിപ്പിച്ചു
മരോബലഃ	അത്ഭുതബലനായ	രാജാ ഭവിഷ്യതി	രാജവായി ഭവിക്കും.

തസ്യ വൃതികുമാഭാജ്ഞാ ഭവിഷ്യതി സുഭാജ്ഞാ
അനാവൃഷ്ടിഃ സുഖോരാ വൈ സർവ്വഭൂതഭയാവഹരാ. 8

തസ്യ	“ആ	സർവ്വഭൂത-	സർവ്വപ്രാണികൾക്കും
രാജഞ്ച	രാജാവിന്റെ	ഭയാവഹരാ	ഭയത്തെ ഉളവാക്കുന്ന
വൃതികുമാരം	അവർത്തരാൽ		തും ആയ
സുഭാജ്ഞാ	അതിഭയങ്കരമായതും	അനാവൃഷ്ടിഃ	മഴയില്ലാത്ത അനാവൃ
സുഖോരാ	അതിശോഭനമായതും	ഭവിഷ്യതി	ഉണ്ടാകുവാൻ
		വൈ	ഭവിക്കുന്നു.

അനാവൃഷ്ട്യാം തു വൃത്തായാം രാജാ ഭുവസമനപിതഃ
ബ്രാഹ്മണാൻ ശ്രുതവൃദ്ധാംശ്ച സമാനീയ പ്രവക്ഷ്യതി.

9

അനാവൃഷ്ട്യാം	“മഴയില്ലാത്ത അവാസ്ഥ	ശ്രുതവൃദ്ധാം	ജ്ഞാനവൃദ്ധന്മാരായ
വൃത്തായാം തു	ഉണ്ടായാറെ	ബ്രാഹ്മണാൻ	ബ്രാഹ്മണരെ
രാജാ	രാജാവ്	ച	വേഗത്തിൽ
ഭുവസമനപിതഃ	ഭുവംപുണ്ടവനായി	സമാനീയ	വരുത്തി
		പ്രവക്ഷ്യതി	(ഇങ്ങിനെ)ഉറചെയ്യും

ഭവന്തഃ ശ്രുതധർമ്മാണോ ലോകചാരിത്രവേദിനഃ
സമാദിശന്തു നിയമം പ്രായശ്ചിത്തം യഥാ ഭവേത്.

10

“ശ്രുത- ധർമ്മാണഃ	} “ധർമ്മത്തെ അറിഞ്ഞ അവരും	പ്രായശ്ചിത്തം	പ്രായശ്ചിത്തം
ലോകചാരിത്ര- വേദിനഃ	} ലോകചരിത്രത്തെ ന ന്നായിത്തുറഞ്ഞതി	യഥാ	എപ്രകാരം
	ത്തവരുംആയ	ഭവേത്	ഉണ്ടാകുമോ, അപ്രകാരം
ഭവന്തഃ	ഭവന്മാർ	നിയമം	ഉപായത്തെ
		സമാദിശന്തു	നന്നായിപ്പിച്ചാലും.

വക്ഷ്യന്തി തേ മരരീപാലം ബ്രാഹ്മണാ വേദപാരഗാഃ
വിഭണ്ഡകസ്മതം രാജൻ സർവ്വോപായൈരിഹരന്യ.

11

“വേദപാരഗാഃ	“വേദങ്ങളുടെ കരക	‘രാജൻ	‘രാജാവേ! [കൊണ്ടും
തേ	ആ [ണ്ടവരായ	സർവ്വോപായൈഃ	സകല ഉപായങ്ങളെ
ബ്രാഹ്മണാഃ	ബ്രാഹ്മണർ	വിഭണ്ഡകസ്മതം	വിഭണ്ഡകപുത്രനെ
മരരീപാലം	രാജാവിനോടായി	ഇഹ	ഇങ്ങ
വക്ഷ്യന്തി	പറയും;	ആനയ	വരുത്തിയാലും.

ആനായ ച മരരീപാല ജഗ്ധശൃംഗം സുസതം കൃതം
പ്രയത്ന കന്യാ ശാന്താം വൈ വിധിനാ സുസമാഹരിതഃ.

12

“മരരീപാല	“ഹേ രാജാവേ!	ശാന്താം	ശാന്തയെ,
ജഗ്ധശൃംഗം	ജഗ്ധശൃംഗമുറപ്പിച്ചെ	വിധിനാ	കുമാപ്രകാരം
സുസതം കൃതം	നന്നായി സൂക്ഷിച്ച്	സുസമാഹരിതഃ	സുസമാഹരിതഃ
ആനായ	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു.	ച	ശാന്തവിത്തനായി
കന്യാ -	കന്യകയായ	പ്രയത്ന വൈ	നൽകിയാലും.

തേഷാം തു വചനം ശ്രുതവാ രാജാ ചിന്താം പ്രപത്സ്യതേ
കേനോപായേന വൈ ശക്യമിഹാനേതും സ വീർ്വ്വവാൻ.

13

“തേഷാം	“അവരുടെ	കേന	എന്തൊരു
വചനം ശ്രുതവാ	വാക്കുകേട്ട്,	ഉപായേന	ഉപായത്താലാണ്
വീർ്വ്വവാൻ	വീർ്വ്വവാനായ	ഇഹ ആനേതും	ഇവിടെ വരുത്തുവാൻ
സഃ രാജാ	ആ രാജാവ്	ശക്യം വൈ	ക്ഷിപുജ്ജ്ഞം? എന്ന്
‘തു	‘ഇപ്പോൾ	ചിന്താം	} വിചാരപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കും.
		പ്രപത്സ്യതേ	

തതോ രാജാ വിനിശ്ചിത്യ സഹ മന്ത്രിഭിരാത്മവാൻ
പുരോഹിതമമാത്യാംശ്വ പ്രേഷയിഷ്യതി സത്കൃതാൻ.

14

“ആത്മവാൻ	“ധൈര്യവാനായ	സത്കൃതാൻ	സല്ലരിക്കപ്പെട്ടവരായ
രാജാ	രാജാവ്,	അമാത്യാൻ ച	മന്ത്രിമാരെയും,
മന്ത്രിഭിഃ സഹ	മന്ത്രികളോടുംകൂടി	തതഃ	അവിടെനിന്നു,
വിനിശ്ചിത്യ	ആലോചിച്ചറച്ചും,	പ്രേഷയിഷ്യതി	(ഋഷിയുടെ അടുക്കലേക്കു,) പറഞ്ഞയക്കും.
പുരോഹിതം	പുരോഹിതനേയും,		

തേ തു രാജേണാ വചഃ ശ്രുതവാ വ്യഥിതാ വിനതാനനാഃ
ന ഗച്ഛേമ ഋഷേഭീതാഃ അനന്തേഷ്യതി തം ധൃവം.

15

“തേ തു	“അവരാകട്ടെ,	വ്യഥിതാഃ	ടുഃഖംപൂണ്ടവരായ്,
രാജന്തഃ	രാജാവിന്റെ	വിനതാനനാഃ	മുഖം താഴ്ന്നവരായ്,
വചഃ	വാക്കു	‘ഗച്ഛേമന’ ന	‘ഞങ്ങൾ പോകയില്ല,
ശ്രുതവാ	കേട്ടു,	തം	ആ [എന്നു
ഋഷേഃ	ഋഷിയിൽനിന്നു	ധൃവം	രാജാവിനോടു് [കുറുപ്പും
ഭീതാഃ	ഭയപ്പെട്ടവരായ്,	അനന്തേഷ്യതി	നല്ലവാക്കുബോധിപ്പി-

വക്ഷ്യതി ചിന്തയിതാ തേ തസ്യോപായാംശ്വ തത് ക്ഷമാൻ
ആനേഷ്യാമോ വയം വിപ്രം ന ച ഭോഷോ ഭവിഷ്യതി.

16

““ച	“എങ്കിലും,	വയം	ഞങ്ങൾ
ഭോഷഃ	ഭോഷം	വിപ്രം	ബ്രാഹ്മണനെ
ഭവിഷ്യതി ന	} വരാതെതന്നെ	ആനേഷ്യാമഃ	വരുത്താം,’ എന്ന്
ച		തേ	അവർ
തത് ക്ഷമാൻ	അതീന്നുവേണ്ടത്തക്ക	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തോടു്
ഉപായാൻ	ഉപായങ്ങളെ	വക്ഷ്യതി	പറയും.
ചിന്തയിതാ	ആലോചിച്ചു്,		

ഏവമംഗാധിപേനൈവ ഗണികാഭിർജ്ജേഷഃ സുതഃ
ആനീതോഽവച്ഛയദ്ദേവഃ ശാന്താ ചാസ്മൈ പ്രദീയതേ.

17

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം,	ഏവ	ഉടനേ
ജ്ജേഷഃ	ജ്ജഷിയുടെ	ദേവഃ	വരണഭഗവാൻ
സുതഃ	കുമാരൻ, [നാൽ	അവച്ഛയത്	മഴയുപൊഴിക്കും;
അംഗാധിപേന	അംഗദേശരാജാവി-	ശാന്താ ച	ശാന്തയും
ഗണികാഭിഃ	ഭാഗ്യശാസ്ത്രീകളെക്കൊ	അസ്മൈ	അദ്ദേഹത്തിന്ന്
	ണ്ടം	പ്രദീയതേ	വിവാഹം ചെയ്തുകൊടു
ആനീതഃ	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടും		ക്കപ്പെട്ടും.

ജ്ജഗൃശൃംഗസ്തു ജാമാതാ പുത്രാംസ്തുവ വിധാസ്യതി
സനതംകുമാരകഥിതോ യഥാ തേ വ്യാഹൃതം മയാ.

18

“ജാമാതാ	“മരുമകനായ	സനതംകുമാര	സനതംകുമാരമുനിയ്ക്ക്
ജ്ജഗൃശൃംഗഃ	ജ്ജഗൃശൃംഗമുനീ	കഥിതം	ൽ പറയപ്പെട്ടതിനെ
തവാ	അങ്ങയ്ക്ക്	ഇ	ഇപ്പോൾ
പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരെ	മയാ	എന്നാൽ
വിധാസ്യതി	അരുളും;	തേ	നിന്തിരുവടിയോടൊ
യഥാ	എന്നിപ്രകാരം	വ്യാഹൃതം”	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടു.”[വി

അഥ ഹൃഷ്ടോ ദശരഥഃ സുമന്ത്രം പ്രത്യഭാഷത
യഥഗൃശൃംഗസ്തുപാനീതഃ വിസ്തരേണ തപഃയാച്യതാം.

19

അഥ	അപ്പോൾ	ഇ	അപ്രകാരമിരുന്നിട്ടും,
ദശരഥഃ	ദശരഥരാജാവ്	യഥാ	എങ്ങിനെയാണു്
ഹൃഷ്ടഃ	ആനന്ദപൂർണ്ണനായി	ആനീതഃ	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരപ്പെട്ട
സുമന്ത്രം	സുമന്ത്രരോടായി		ഇ എന്നസംഗതി
പ്രത്യഭാഷത	മറുപടി അരുളിച്ചെയ്തു;	തപഃ	ഭവാനാൽ
“ജ്ജഗൃശൃംഗഃ	“ജ്ജഗൃശൃംഗമുനീ,	വിസ്തരേണ	വിസ്താരമാണ്
		ഉച്യതാം”	കഥിക്കപ്പെട്ടതേ”

ഇത്യാഹേ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

നവമഃ സർഗ്ഗഃ=നവതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യപാതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 338).

ഭഗവദ് സത്ത്=പത്താം സത്ത്

[ഋഗ്വേദംഗാനയനകഥനം = അംഗരാജ്യത്തിലേക്കു ഋഗ്വേദംഗമുനിയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുന്നതും.]

സുമന്ത്രശ്ലോഭിതോ രാജ്ഞാ പ്രോവാചേദം വചസ്സഭാ
യഥർഗ്ഗശ്ശാസ്താനീതഃ ശുണമേ മന്ത്രിഭിഃ സ ഹ. 1

സുമന്ത്രഃ	സുമന്ത്രർ	സഃ ഋഗ്വേദംഗഃ	ആ ഋഗ്വേദംഗമുനിഃ
തദാ	ആ സമയം	ഇ	അപ്രകാരമിരുന്നിട്ടും,
രാജ്ഞാ	രാജാവിനാൽ	യഥാ	എങ്ങിനെ
ചോദിതഃ	ചോദിക്കപ്പെട്ടവനാ	ആനീതഃ ഹ	കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടുവോ,
ഇദം വചഃ	ഈ വചനത്തെ [യഥാ]		അതിനെ
പ്രോവാച	ഉറച്ചു;	മേ	എങ്കൽനിന്നും
“മന്ത്രിഭിഃ	“മന്ത്രിമാരാൽ	ശുണ	കേട്ടുജയിയാലും.

രോമപാദമുവാചേദം സഹമാത്യഃ പുരോഹിതഃ
ഉപായോ നിരപായോഽയമസ്താഭിരഭിചിന്തിതഃ. 2

ഋഗ്വേദംഗോ വനചരസ്തപസ്തപായ്യായനേ രതഃ
അനഭിജ്ഞഃ സ നാരീണാം വിഷയാണാം സുഖസ്യ ച. 3

ഇന്ദ്രിയാന്തൈർഭിമന്തൈർനരചിത്തപ്രമാമിഭിഃ
പുരമാനായയിഷ്യാമഃ ക്ഷിപ്രം ചാധ്യവസീയതാം. 4

ഗണികാസ്തത്ര ഗച്ഛന്തു രൂപവത്ഃ സ്വപലങ്കൃതഃ
പ്രലോഭ്യ വിവിധോപായൈരാനേഷ്യന്തീഹ സത്കൃതഃ. 5

“പുരോഹിതഃ	“പുരോഹിതൻ	നാരീണാം	സ്ത്രീകളേയും,
സഹമാത്യഃ	മന്ത്രിമാരോടുകൂടി	വിഷയാണാം	} വിഷയസുഖത്തേയും
രോമപാദം	രോമപാദനുപനോടായി	സുഖസ്യ ച	
ഇദം	ഇങ്ങിനെ	അനഭിജ്ഞഃ	അറിയാത്തവനാകുന്നു;
ഉപായ	പറഞ്ഞു	നരചിത്ത-	} മനഷ്യരുടെ ചിത്ത
‘അയം	‘ഈ	പ്രമാമിഭിഃ	
നിരപായഃ	അപായമില്ലാത്തതായ		ത്തെ ആകുലപ്പെട്ടവർ
ഉപായഃ	ഉപായം,		കഴിവുള്ളവരും
അസ്താഭിഃ	ഞങ്ങളാൽ	അഭിമന്തൈഃ	പ്രിയങ്ങളും ആയ
അഭിചിന്തിതഃ	ആലോചിക്കപ്പെട്ടു;	ഇന്ദ്രിയാന്തൈഃ	ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളും
തപസ്വപാ-	} തപസ്സിലും വേദാധ്യ	ക്ഷിപ്രം ച	വേഗത്തിൽ [ഉദാൽ
ധ്യാനേ		ചരം	പട്ടണത്തിലേക്കു്
രതഃ	തല്പരനും	ആനായ-	} ഞങ്ങൾ വരുന്നതിനൊ
വനചരഃ	വനവാസിയും ആയ	യിഷ്യാമഃ	
സഃ	ആ	അധ്യാവസീ-	} കല്പിച്ചു് തിരുമാനി
ഋഗ്വേദംഗഃ	ഋഗ്വേദംഗമുനി,	യതാം	
		രൂപവത്ഃ	ഉപവതികളും

സ്വലകൃതാഃ	നന്നായലങ്കരിക്കപ്പെട്ട	പ്രലോഭ്യ	വശീകരിച്ചു്
ഗണികാഃ	വേശ്യമാർ [വരുംആയ	സതക്രതാഃ	ബഹുമാനിക്കപ്പെട്ടവ
തത്ര ഗച്ഛന്തു	അങ്ങോട്ടു് പോകട്ടെ;		രായി
വിവിധോ-	} പല ഉപായങ്ങളെ	ഇഹ	ഇവിടേക്കു്
പായൈഃ		ആനേഷ്യന്തി'	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരും.'

ശ്രുതപാ തഥേതി രാജാ ച പ്രത്യുവാച പുരോഹിതം
പുരോഹിതോ മന്ത്രിണശ്ച തഥാ ചക്രശ്ച തേ തദാ
വാരമുഖ്യാസ്മു തഥേ്ശ്രുതപാ വനം പ്രവിവിശുർമ്മഹത്.

6

“രാജാ	“രാജാവു്	തേ	ആ
ശ്രുതപാ	(അതു)കേട്ടു്,	മന്ത്രിണഃ ച	മന്ത്രിമാരും,
പുരോഹിതം	പുരോഹിതനോടായി,	തഥാ ച	അപ്രകാരത്തെ
‘തഥാ ച’	‘അങ്ങിനെതന്നെയാ	ചക്രഃ	ചെയ്തു്;
ഇതി	എന്നും [കട്ടെ,	വാരമുഖ്യാഃ തു	മുഖ്യവേശ്യമാരും
പ്രത്യുവാച	മറുപടി കല്പിച്ചു;	തത് ശ്രുതപാ	അതു കേട്ടു്
തദാ	അപ്പോൾ	മഹത് വനം	വൻകാട്ടിൽ
പുരോഹിതഃ	പുരോഹിതനും,	പ്രവിവിശുഃ	പ്രവേശിച്ചു.

ആശ്രമസ്വാവിദൂരേന്ധീൻ യത്നം കർച്ചന്തി ദർശനേ
ഋഷിപുത്രസ്യ ധീരസ്യ നിത്യമാശ്രമവാസിനഃ.

7

“അന്ധീൻ	“ഇ	ധീരസ്യ	ധീരനായ
ആശ്രമസ്യ	ആശ്രമത്തിന്റെ	ഋഷിപുത്രസ്യ	ഋഷിപുത്രന്റെ
അവിദൂരേ	സമീപത്തിലായി	ദർശനേ	ദർശനം ലഭിച്ചാൻ
നിത്യം	എപ്പോഴും	യത്നം	(അവർ)പ്രയത്നം
ആശ്രമ-	} ആശ്രമത്തിൽതന്നെ	കർച്ചന്തി	ചെയ്യുകയായി,
വാസിനഃ			

പിതൃഃ സ നിത്യസുതൃഷ്ടോ നാതിചക്രാമ ചാശ്രമാത്.

8

“സഃ ച	“അദ്ദേഹമാകട്ടെ	ആശ്രമാത്	ആശ്രമത്തിൽനിന്നു്
പിതൃഃ	പിതാവിങ്കൽ [നായി	അതിചക്രാമ	} പുറത്തുവന്നതേയില്ല.
നിത്യസുതൃഷ്ടഃ	അചഞ്ചലപ്രീതിയുക്ത-	ന	

ന തേന ജനപ്രഭൃതി ദൃഷ്ടപൂർവ്വം തപസ്വിനാ

ശ്രീ വാ പുമാൻ വാ യദ്യായ്വത് സതപം നഗരരാഷ്ട്രജം.

9

“തപസ്വിനാ	“തപസ്വിനായ	അന്യത്	അതെ
തേന	അദ്ദേഹത്താൽ	നഗരരാഷ്ട്രജം	പട്ടണത്തിലോ നാട്ടി
ജനപ്രഭൃതി	ചീരുന്നതൊട്ടു്	യത്നം	യതൊരു [ലോ ഉള്ള
ശ്രീ വാ	ശ്രീയാകട്ടെ	സതപം ച	വസ്തുവാകട്ടെ, [ത്രിട്ടില്ല.
പുമാൻ വാ	പുരുഷനാകട്ടെ,	ദൃഷ്ടപൂർവ്വം ന	മുൻപു കണ്ടറിഞ്ഞുപു-

തതഃ കദാചിത് തം ദേശമാജഗാമ യദുച്ഛയാ
വിഭണ്ഡകസുതസ്തത്ര താശ്ചാപശ്ചഭരാംഗനാഃ.

10

“തതഃ	“പിന്നെ,	തം	ആ
കദാചിത്	ഒരിക്കൽ	ദേശം	പ്രദേശത്തിലേക്കു്
വിഭണ്ഡക-	} വിഭണ്ഡകപുത്രൻ,	ആജഗാമ	വന്നെത്തി;
സുതഃ		താഃ	ആ
യദുച്ഛയാ	യദുച്ഛയായ്	വരാംഗനാഃ ച	ശ്രേഷ്ഠകന്യകമാരേയും
തത്ര	ദൂരെയുള്ള	അപശ്യത്	കണ്ടു.

താശ്ചിത്രവേഷാഃ പ്രമദാ ഗായന്ത്യാ മധുരസ്വരൈഃ
ഋഷിപുത്രമുപാഗമ്യ സർവ്വാ വചനമബ്രുവൻ.

11

“ചിത്ര--	} “അതിഭംഗിയിൽ വ	പ്രമദാഃ	സ്ത്രീകൾ
വേഷാഃ		സർവാഃ	എല്ലാവരും,
	ണിഞ്ഞിരുന്നവരും,	ഋഷിപുത്രം	ഋഷിപുത്രനെ
മധുരസ്വരൈഃ	മധുരസ്വരത്തിൽ	ഉപാഗമ്യ	അടുത്ത്
ഗായന്ത്യഃ	പാടികൊണ്ടിരുന്നവ	വചനം	(ഇങ്ങിനെ) മൊഴി
താഃ	ആ [രും ആയ	അബ്രുവൻ	ഉറച്ചു.

കസ്തപം കിം വർത്തസേ ബ്രഹ്മൻ ജ്ഞാതുമിച്ഛാമഹേ വയം
ഏകസ്തപം വിജ്ഞേ ഛോരേ വന്തേ ചരസി ശംസ നഃ.

12

““ബ്രഹ്മൻ	““അല്ലയോബ്രാഹ്മണ	കിം	എന്തിനായി
തപം	അങ്ങ് [ശ്രേഷ്ഠ!	വർത്തസേ ?	(ഇവിടെ)ഇരിക്കുന്നു?
കഃ ?	ആരാണു്?	വയം	ഞങ്ങൾ
തപം ഏകഃ	അങ്ങ് ഏകനായി	ജ്ഞാതം	അറിവാൻ
വിജ്ഞേ	ആരുമില്ലാത്ത	ഇച്ഛാമഹേ	ആഗ്രഹിക്കുന്നു;
ഛോരേ വന്തേ	ഭയങ്കര വാനത്തിൽ	നഃ	ഞങ്ങളോടു്
ചരസി	സഞ്ചരിക്കുന്നുവല്ലോ;	ശംസ!	ഉറച്ചെല്ലാമല്ലേ!

അദൃഷ്ടരൂപാസ്താസ്തേന കാമ്യരൂപാ വന്തേ ശ്രീയഃ

ഹാദ്രാത് തസ്യ മതിജ്ജാതാ ആഖ്യാതം പിതരം സ്വകം.

13

“കാമ്യരൂപാഃ	“മാരുതരൂപിണികളും,	ഹാദ്രാത്	സ്റ്റേററത്തോടെ,
തേന	അദ്ദേഹത്താൽ	സ്വകം	തന്റെ
വന്തേ	വാനത്തിൽ	പിതരം	പിതാവിനെക്കുറിച്ചു്
അദൃഷ്ടരൂപാഃ	കാണപ്പെട്ടിട്ടില്ലാത്ത	ആഖ്യാതം	പറവാൻ
	രൂപത്തോടുകൂടിയാ	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്നു്
താഃ	ആ [രും ആയ,	മതിഃ	വിചാരം
ശ്രീയഃ	ശ്രീകളെ നോക്കി.	ജാതാ	ഉജ്ജാവി.

പിതാ വിഭണ്ഡകോഽസ്താകം തസ്യാഹം സുത ഔരസഃ
ഋശ്യശൃംഗ തുതി ഖ്യാതം നാമ കമ് ച മേ ഭൂവി.

14

“അസ്താകം	“എന്റെ	ഋശ്യശൃംഗഃ	ഋശ്യശൃംഗൻ
പിതാ	പിതാവ്	ഇതി	എന്നു
വിഭണ്ഡകഃ	വിഭണ്ഡകമുനി;	നാമ	പേര്;
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്നു	മേ	എന്റെ
അഹം	ഞാൻ (ധർമ്മപ്രകാരം	കമ് ച	പ്രവൃത്തിയും
	ജനിച്ചു)	ഭൂവി	ലോകത്തിൽ
ഔരസഃ സുതഃ	ഔരസപുത്രൻ;	ഖ്യാതം	പ്രസിദ്ധമായതാകുന്നു.

ഇമാശ്രമപദോഽസ്താകം സമീപേ ശുഭദർശനാഃ

കരിഷ്ഠേ വോഽത്ര പൂജാം വൈ സർവാസാം വിധിപൂർവ്വകം.

15

“ഇഹ	“ഇവിടെ	അത്ര	ഇവിടെവെച്ച്,
സമീപേ	സമീപത്തിൽ, [ആക	വഃ	നിങ്ങൾ
അസ്താകം	ഞങ്ങളുടെ [ന്നു)	സർവാസാം	എല്ലാവർക്കും
അശ്രമപദഃ;	അശ്രമസ്ഥലം;	വിധിപൂർവ്വകം	ശാസ്ത്രപ്രകാരം
ശുഭദർശനാഃ!	അല്ലയോ അഴകാൻ രൂ	പൂജാം	പൂജയെ
	പത്തോടുകൂടിയാവരേ!	കരിഷ്ഠേ വൈ'	ഞാൻ ചെയ്യാം'

ഋഷിപുത്രവചഃ ശ്രുത്വാ സർവാസാം മതിരാസ വൈ

തദാശ്രമപദം ദൃഷ്ട്വ ജഗ്മുഃ സർവാശ്ച തേന താഃ.

16

ഋഷിപുത്രഃ -	“ഋഷിപുത്രന്റെ	സർവാഃ	എല്ലാവരും
വചഃ	വാക്കും	തദാശ്രമപദം	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
ശ്രുത്വാ	കേട്ട്,		അശ്രമസ്ഥലത്തെ
സർവാസാം	എല്ലാവർക്കും	ദൃഷ്ട്വ	കാണാനായി,
മതിഃ	ആഗ്രഹം	തേന ച	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
ആസ വൈ;	ഉള്ളവായി;		ഒന്നിച്ചുതന്നെ
താഃ	അവർ	ജഗ്മുഃ	ചെന്നു.

ഗതാനാം തു തതഃ പൂജാമുഷിപുത്രശ്ചകാര ഹ

ഇദമർഘ്യമിദം പാദ്യമിദാമുലമിദം ഫലം.

17

“ഋഷിപുത്രഃ	“ഋഷിപുത്രൻ	പാദ്യം,	പാദ്യം,
തതഃ	അങ്ങു	ഇദം	ഇതു
ഗതാനാം	ചെന്നവർക്കും	മൂലം,	കിഴങ്ങും,
തു	ഉടനെ	ഇദം	ഇത്
‘ഇദം	‘ഇതു’	ഫലം,’	പഴം,’ എന്നിങ്ങിനെ
അർഘ്യം.	അർഘ്യം.	പൂജാം	ഉപചാരത്തെ
ഇദം	ഇതു	മാകാര ഹ.	ചെയ്തു, ആശ്ചര്യം!

പ്രതിഗ്രഹ്യ ച താം പൂജാം സർവ്വം ഏവ സമുത്സുകാഃ
ഋണേന്ദ്രീതാശ്ച ശീശ്രൂം താ ഗമനായ മതിം ദധുഃ.

18

"സമുത്സുകാഃ	"അത്യുത്സാഹത്തോട്	ഏവ	തൽക്ഷണം
താഃ	അവർ [കൂടെ	ഋണേഃ	(വിഭണ്ഡക) ഋണി
സർവ്വാഃ	എല്ലാവരും		യിൽനിന്നും
താം	ആ	ഭീതാഃ,	ഭയംപൂണ്ടവരായും,
പൂജാം	ഉപചാരത്തെ	ശീശ്രൂം	വിരവോടെ
പ്രതിഗ്രഹ്യ,	അംഗീകരിച്ചു,	ച ഗമനായ	മടങ്ങിപ്പോയ്ക്കുളവാൻ
ച,	എങ്കിലും,	മതിം ദധുഃ	ആലോചിച്ചു.

അസ്തോക്മവി മുഖ്യാനി ഫലാനീമാനി വൈ ഭവിജ
ഗുഹാണ പ്രതി ഭദ്രം തേ ഭക്ഷയസ്വ ച മാ ചിരം.

19

"ഭവിജ!	"ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്ത	പ്രതി ഗുഹാണഃ	പകരം സ്വീകരിച്ചാ
അസ്തോക്ം	ങ്ങളുടെ [മ!		ലും;
മുഖ്യാനി	വിശേഷപ്പെട്ട	തേ	അങ്ങയ്ക്കു്
ജമാനി	ഇവ	ഭദ്രം:	മംഗളം;
ഫലാനി	} പഴങ്ങളേയും,	ഭക്ഷയസ്വ;	ഭക്ഷിച്ചാലും;
അപി വൈ		ചിരം മാ ച.	'താമസിക്കരുതു്.'

തതസ്താസ്തം സമാലിംഗ്യ സർവ്വം ഹർഷസമനപിതാഃ
മോദകാൻ പ്രദദുസ്തസ്മൈ ഭക്ഷ്യാംശ്ച വിവിധാൻശുഭാൻ.

20

"തതഃ	"ആ സമയം	വിവിധാൻ	പലമാതിരിയായ
താഃ സർവ്വാഃ	അവർ എല്ലാവരും	ശുഭാൻ	നല്ലനല്ല
രാഷ്ഠ്രം—	} സന്തോഷംപൂണ്ടവ	മോദകാൻ	മോദകങ്ങളെയും,
സമനപിതാഃ		ഭക്ഷ്യാൻ ച	പലഹാരങ്ങളെയും
തം	അദ്ദേഹത്തെ	തസ്മൈ	അദ്ദേഹത്തിന്നു്
സമാലിംഗ്യ,	ആലിംഗനംചെയ്തു്,	പ്രദദുഃ.	കൊടുത്തു.

താനി ചാസപാദ്യ തേജസ്വീ ഫലാനീതി സ്ത മന്യതേ
അനാസപാദിതപൂർവ്വാണി വനേ നിത്യനിവാസിനാ.

21

"വനേ	"കാട്ടിൽതന്നെ	താനി ച	അവയേയും
നിത്യം—	} എല്ലായ്പ്പോഴുംവാസിച്ചി	ആസപാദ്യ,	ഭുജിച്ചു്,
നിവാസിനാ		തേജസ്വീ	തേജസ്വിയായ അദ്ദേ-
അനാസപാദി—	} മുമ്പു്കരിക്കലും സപാദ	ഫലാനി ഇതി	പഴങ്ങാ എന്നതന്നെ
തപൂർവ്വാണി		മന്യതേ സ്ത.	നിനച്ചുപോയി.

ആപുച്ഛ ച തദാ വിപ്രം വ്രതചർച്ചാം നിവേദ്യ ച
ഗച്ഛന്തി സ്താപദേശാന്താ ഭീതാസ്തസ്യ പിതൃഃ ശ്രീയഃ 22

“തദാ	“അപ്പോൾ	ച	ഏതോ ഒരു
താഃ	ആ	വ്രതചർച്ചാം	വ്രതാനുഷ്ഠാനമുള്ളതായ്
ശ്രീയഃ	ശ്രീകൾ	നിവേദ്യ	അറിയിച്ചു്
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ച,	ഉടനെ,
പിതൃഃ	പിതാവിങ്കൽനിന്ന	അപദേശാത്	ആ വ്യാജത്താൽ
ഭീതാഃ	ഭയപ്പെട്ടവരായ്	ആപുച്ഛ,	യാത്രചൊല്ലി,
വിപ്രം	ബ്രാഹ്മണനോടായി,	ഗച്ഛന്തി സ്ത.	പുറപ്പെട്ടുപോയി.

ഗതാസു താസു സർച്ചാസു കാശ്യപസ്യാത്മജോ ദപിജഃ
അസ്വപസ്ഥഹൃദയശ്ചാശീഭൂഃഖാത് സം പരിവർത്തതേ. 23

“താസു	“അവർ	അസ്വപസ്ഥ-	സ്വപസ്ഥതയില്ലാത്ത
സർച്ചാസു	എല്ലാവരും	ഹൃദയഃ	ചിത്തത്തോടുകൂടിയ
ഗതാസു,	പോയാറെ,		വന്നായി
കാശ്യപസ്യ	കാശ്യപമുനിയുടെ	ആസീത്;	ഭവിച്ചു;
ആത്മജഃ	പുത്രനായ	ച	അച്ഛണ്ണതന്നെ
ദപിജഃ,	ആഅന്തണ ശ്രേഷ്ഠൻ,	സംപരി-	അങ്ങമിങ്ങും ചെന്നു
ഭൂഃഖാത്	അത്തൽമൂലം	വർത്തതേ	കൊണ്ടിരുന്നു.

തതോഽപരേദ്യസ്തം ദേശമാജഗാമ സ വീർ്ച്ചവാൻ
മനോജ്ഞാ യത്ര താ ദൃഷ്ട്വാ വാരമുഖ്യാഃ സ്വപലങ്കൃതാഃ 24

“തതഃ	“അതിനാൽ	സ്വപലങ്കൃതാഃ	നന്നായലങ്കരിക്കപ്പെട്ട
അപരേദ്യഃ	പിറേറന്നാര	താഃ	ആ [വരും ആയ
വീർ്ച്ചവാൻ	വീർ്ച്ചവാനായ	വാരമുഖ്യാഃ	വേശ്യാരത്നങ്ങൾ
സഃ,	അദ്ദേഹം	ദൃഷ്ട്വാഃ	കാണപ്പെട്ടുപോ,
യത്ര	യാതൊരിടത്തും,	തം ദേശം	ആ പ്രദേശത്തിൽ
മനോജ്ഞാഃ	മനോജ്ഞമാരും	ആജഗാമ.	വന്നു.

ദൃഷ്ട്വേവ ച തദാ വിപ്രമായന്തം ഹൃഷ്ടമാനസാഃ
ഉപസ്മൃത്യ തതഃ സർച്ചാസ്താസ്തമുച്ഛരിഭം വചഃ 25

“തദാ	“അപ്പോൾ	ഹൃഷ്ടമാനസാഃ	ചിത്തത്തിൽ ആഹ്ലാദം
ആയാന്തം	വന്നുകൊണ്ടിരുന്ന		പൂണ്ടുവരായി,
വിപ്രം	അന്തണനെ	തതഃ	ആ ദിക്കിൽ
ദൃഷ്ട്വാ	കണ്ടു്,	തം	അദ്ദേഹത്തെ
ഏവ	ഉടനെ	ഉപസ്മൃത്യ,	എതിരേറു് അടുത്തു
താഃ	അവർ	യദം	യു [ചെന്നു്,
സർച്ചാഃ,	എല്ലാവരും,	വചഃ ച	മൊഴിയേയും
		യുച്ഛ.	ഉറച്ചു.

ഏഹ്യാശ്രമപദം സൗമ്യ അസ്താകമിതി ചാബ്രവൻ
വിചിത്രാണി ബഹുനി സ്വർദ്ധ്വലാനി ച ഫലാനി ച
തത്രാപ്യേഷ വിധിഃ ശ്രീമാൻ വിശേഷേണ ഭവിഷ്യതി. 26

“സൗമ്യ!	“സ്നേഹിത!	അചി	എന്നതന്നേയല്ല
അസ്താകം	ഞങ്ങളുടെ	ശ്രീമാൻ	സമൃദ്ധിയായ
ആശ്രമപദം	ആശ്രമസ്ഥലത്തിലേ	ഏഷഃ	ഈ
ഏഹി:	വന്നാലും: [കു	വിധിഃ	ഉപചാരകർമ്മം [ത്തിൽ
തത്ര	അവിടെ	വിശേഷേണ	വിശേഷപ്പെട്ട തര
വിചിത്രാണി	വിചിത്രങ്ങളായ	ഭവിഷ്യതി,	ഉണ്ടാകുകയുചെയ്യും,
ബഹുനി	പലപല	ഇതി ച	എന്നും
മൂലാനി ച	കിഴങ്ങുകളും	അബ്രവൻ.	പറഞ്ഞു.
ഫലാനി ച	സൂക്ഷ്മങ്ങളും ഉണ്ടു്;		

ശ്രുത്വാ തു വചനം താസാം സർവാസാം ഹൃദയംഗമം
ഗമനായ മതിം ചക്രേ തം ച നിന്യസ്തദാ ശ്രീയഃ 27

“താസാം	“അവർ	മതിം ചക്രേ,	ഉറച്ചു:
സർവാസാം	എല്ലാവരുടേയും	തം	അദ്വൈതത്തെ
ഹൃദയംഗമം	മനോജ്ഞമായ	തദാ ച	തൽക്ഷണം തന്നെ
വചനം ശ്രുത്വാ, മൊഴികേട്ടു്,		ശ്രീയഃ	ശ്രീകൾ [ചെയ്തു.
ഉ,	ഉടനെ,	നിന്യഃ	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകയും
ഗമനായ	പോകുവാൻ		

തത്ര ചാനീയമാനേ തു വിദ്വേ തസ്തിൻ മഹാത്മനി
വവർഷ സാരസാ ദേവോ ജഗത് പ്രഹ്ലാദയംസ്തദാ. 28

“മഹാത്മനി	“മഹാത്മാവായ	തദാ,	അപ്പോൾ,
തസ്തിൻ	ആ	ദേവഃ,	വരണഭഗവാൻ,
വിദ്വേ ച,	ബ്രാഹ്മണനും,	ജഗത്	ലോകത്തെ
തത്ര	അവിടേക്കു്	പ്രഹ്ലാദയൻ,	ആഹ്ലാദിച്ചിപ്പിച്ചുകൊ
ആനീയമാനേ	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോക	സാരസാ	ചെയ്തെന്നു് [ണ്ടു
ഉ,	പ്പെട്ടുന്ന സമയത്തിൽ,	വവർഷ	മഴപൊഴിച്ചു.

വർഷണൈവാഗതം വിദ്വേ വിഷയം ത്ത നരാധിപഃ
വൃത്യദ്ഗമ്യ മനീം പ്രാപഃ ശിരസാ ച മഹീം ഗതഃ 29

“വർഷണൈ	“മഴയോടുകൂടെ	സഃ നരാധിപഃ,	ആ രാജാവു്,
വിദ്വേ	നഗരത്തിൽ [ന്നെ	വൃത്യദ്ഗമ്യ	എതിരേറാ
ആഗതം	എത്തിയ	പ്രാപഃ,	വന്നുചേർന്നു്,
മനീം	മനിക്കൂപ്പനായ	ശിരസാ മഹീം	} നമസ്കാരം ചെയ്തു.
വിദ്വേ,	അത്തന്നെ.	ഗതഃ ച.	

അച്ഛം ച പ്രദദേ തസ്മൈ ന്യായതഃ സുസമാഹിതഃ
വദ്വേ പ്രസാദം വിപ്രേന്ദ്രാണാ വിപ്രം മന്വരാവിശേതം. 30

“സുസമാഹിതഃ “അത്തൽ നീങ്ങിയവ	ആവിശേതം മാ ഉരക്കൊള്ളാതിരിക്ക
തസ്മൈ അദ്ദേഹത്തിന് [നായി	തക്കവണ്ണം,
ന്യായതഃ ശാസ്ത്രപ്രകാരം	വിപ്രേന്ദ്രാത് ബ്രഹ്മണോത്തമകൽ
അർഘ്യം പ്രദദേ അർഘ്യത്തെ നൽകി;	നിന്ന്
വിപ്രം ബ്രാഹ്മണനെ	പ്രസാദം ച അനുഗ്രഹത്തേയും
മന്വരഃ കോപം	വദ്വേ. വരിച്ചു.

അന്തഃപുരം പ്രവിശ്യാസ്മൈ കന്യാം ദത്വാ യഥാവിധി
ശാന്താം ശാന്തേന മനസാ രാജാ ഹർഷമവാപ സഃ. 31

“സഃ രാജാ, “ആ രാജാവം,	മനസാ ചിത്തത്തോടുകൂടിയാ
അന്തഃപുരം അന്തഃപുരത്തിൽ	യഥാവിധി, ശാസ്ത്രപ്രകാരം, [നായി
പ്രവിശ്യ, എഴുന്നള്ളി	അസ്മൈ ജദ്ദേഹത്തിനായ്
കന്യാം ശാന്താം കന്യകയായ ശാന്തയെ	ദത്വാ, പ്രദാനം ചെയ്തു,”
ശാന്തേന സമാധാനം ചെയ്തു	ഹർഷം അവാപ. സന്തോഷമുരക്കൊണ്ടു

ഏവം സ ന്യവസത് തത്ര സച്ഛ്വകാമൈഃ സുപൂജിതഃ
ഋശ്യശൃംഗോ മഹാതേജഃ ശാന്തയാ സഹ ഭാര്യയാ. 32

“ഏവം, “ഇപ്രകാരം,	സച്ഛ്വകാമൈഃ സച്ഛ്വഭീഷ്ടങ്ങളാലും
സഃ മഹാതേജഃ “ആ മഹാതേജസ്വി	സുപൂജിതഃ നന്നായ് ഉപചരിക്ക
ഋശ്യശൃംഗഃ, ഋശ്യശൃംഗമുനി, [യായ	പ്പെട്ടവനായ്
ഭാര്യയാ പത്നിയായ	തത്ര അവിടെ
ശാന്തയാ സഹ, ശാന്തയോടുകൂടി,	ന്യവസത് വസിച്ചു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ദശമഃ ശ്ലോകഃ = പത്താം ശ്ലോകം സമാപ്തം.

(അദ്വൈതമതൽ ഭട്ടാകസംഗ്രഹ 370).

ഏകാദശഃ സകൃത്=പതിനൊന്നാം സകൃത്.

[ദശരഥേന ഋശ്യശൃംഗസ്യാനയനം=ദശരഥൻ ഋശ്യശൃംഗമുനിയെ അയോദ്ധ്യയ്ക്കു കൊണ്ടുവന്നത്.]

ഭൂയ ഏവ ച രാജേന്ദ്ര ശൃണ മേ വചനം ഹിതം

യഥാ സ ദേവപ്രവരഃ കഥായാമേവമബ്രവീത്.

1

“രാജേന്ദ്ര! “ഹേ രാജശ്രേഷ്ഠ
സഃ ദേവപ്രവരഃ ആ ദേവശ്രേഷ്ഠൻ
ഭൂയഃ പിന്നേയും
കഥായാം കഥയിൽ
ഏവ ച പിൻവരുമാറം

യഥാ എപ്രകാരം
അബ്രവീത് അരുളിച്ചെയ്തപ്പോൾ,
ഹിതം വചനം ഹിതമായ ആ വചനം
ച ഏവ മുഴുവനും [ഞെ
മേ ശൃണ എങ്കൽനിന്നുകേട്ടാലും.

ഇക്ഷ്വാകുണാം കലേ ജാതോ ഭവിഷ്യതി സുധാർമ്മികഃ

നാട്ടാ ദശരഥോ രാജാ ശ്രീമാൻ സത്യപ്രതിശ്രവഃ.

2

“ഇക്ഷ്വാകുണാം ഇക്ഷ്വാകുക്കളുടെ
കലേ വംശത്തിൽ
സുധാർമ്മികഃ നല്ല ധാർമ്മികനും
ശ്രീമാൻ ശ്രീമാനും
സത്യപ്രതിശ്രവഃ സത്യപ്രതിജ്ഞനും

നാട്ടാ നാമത്താൽ
ദശരഥഃ ദശരഥൻ എന്നുള്ളവ
രാജാ രാജാവ് [നും ആയ
ജാതഃ } ജനിച്ചാൻ പോകുന്നു.
ഭവിഷ്യതി }

അംഗരാജേന സഖ്യം ച തസ്യരാജേണാ ഭവിഷ്യതി
കന്യാ ചാസ്യ മഹാഭാഗ ശാന്താ നാമ ഭവിഷ്യതി.

3

പുത്രസ്തപംഗാധിരാജസ്യ രോമപാദ ഇതി ശ്രുതഃ

തം സ രാജാ ദശരഥോ ഗമിഷ്യതി മഹായശാഃ.

4

അനപത്ര്യാസ്തി ധർമ്മാത്മൻ ശാന്താഭർത്താ മമ ക്രൂരം

ആരഭേത തപയാജ്ഞപ്തഃ സന്താനാത്ഥം കലസ്യ ച

5

“തസ്യ രജ്ഞഃ ആ രാജാവിന്നു,
അംഗരാജേന അംഗരാജാവുമായ്
സഖ്യം ച ഉററുസ്നേഹം
ഭവിഷ്യതി ഉളവാകും
അംഗാധി- } അംഗദേശാധിപനും
രാജസ്യ }
രോമപാദഃ രോമപാദൻ
ഇതി ശ്രുതഃ എന്ന് പേർ കേട്ടു
പുത്രഃ പുത്രൻ (ഉളവാകും);
തു പിന്നെ,
അസ്യ ഇദ്ദേഹത്തിന്ന്
മഹാഭാഗാ മഹാഭാഗശ്ച വതിയായ്
ശാന്താ നാമ ശാന്ത എന്നുപേരായ
കന്യാ ച കന്യകയും
ഭവിഷ്യതി ജനിക്കും.

മഹായശാഃ മഹായശസ്വിയായ
സഃ രാജാ ആ രാജാവായ
ദശരഥഃ ദശരഥൻ [വേ
ധർമ്മാത്മൻ അല്ലയോ ധർമ്മാത്മാ-
അനപത്യഃ പുത്രനില്ലാത്തവൻ
അസ്തി ആകുന്നു ഞാൻ
ശാന്താ ഭർത്താ ശാന്തയുടെ ഭർത്താവ്,
കലസ്യ വംശം
സന്താനാത്ഥം അഭിവൃദ്ധിയാകുമാറും,
തപയാ അങ്ങനാൽ
ആജ്ഞപ്തഃ ച ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവ
മമ എന്റെ [നായ്ക്കത്തന്നെ
ക്രൂരം ആരഭേത നാശത്തെ നടത്തട്ടേ,
എന്നു പറഞ്ഞത്
തം ഗമിഷ്യതി അദ്ദേഹത്തെ വ്യാധിക്കും

ശുതപാ രാജേന്ദ്രാഭ്യം തദാക്യം മനസാ സ വിചിന്ത്യ ച
പ്രദാസ്യതേ പുത്രവന്തം ശാന്താഭിർന്താരമാത്മവാൻ.

6

“രാജാ:	“രാജാവിന്റെ	മനസാ ച	മനസ്സുകൊണ്ട്
തത്	ആ	വിചിന്ത്യ	അല്ല ആലോചിച്ചു
വാക്യം	വാക്യത്തെ	പുത്രവന്തം	{ പുത്രനെ പ്രദാനം ചെയ്യാൻ ശക്തിയുള്ളവനായ,
ശുതപാ	കേട്ട്,		
ആത്മവാൻ	യൈശ്വര്യവാനായ	ശാന്താഭിർന്താരം	ശാന്തയുടെഭർത്താവി
സഃ	അദ്ദേഹം	പ്രദാസ്യതേ.	പറഞ്ഞയക്കും. [നെ
അഥ	ഈ അവസ്ഥയിൽ,		

പ്രതിഗ്രഹ്യ ച തം വിപ്രം സ രാജാ വിഗതജപരഃ
ആഹരിഷ്യതി തം യജ്ഞം പ്രഹൃഷ്ടേനാന്തരാത്മനാ.

7

“സഃ രാജാ	“ആ രാജാവ്	പ്രഹൃഷ്ടേന	സന്തുഷ്ടിയാൻ
തം വിപ്രം	ആ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനെ	അന്തരാത്മനാ,	മനസ്സോടുകൂടി,
പ്രതിഗ്രഹ്യ,	സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ട്,	തം	ആ
ച	തന്മൂലം [നായി	യജ്ഞം	യാഗത്തെ
വിഗതജപരഃ,	വിചാരം നീങ്ങിയവ	ആഹരിഷ്യതി.	നടത്തും.

തം ച രാജാ ദശരഥോ യശസ്സാമഃ കൃതാഞ്ജലിഃ

ഋഗ്യജുശംഗം ദപിജശ്രേഷ്ഠം വരയിഷ്യതി ധർമ്മവിത്.

8

യജ്ഞാത്ഥം പ്രസവാത്ഥം ച സ്വപ്താത്ഥം ച നരേശപരഃ

ലഭഃത ച സ തം കാമം ദപിജമുഖ്യാദപിശാഃപതിഃ.

9

“ച	“എന്നല്ല,	ദപിജശ്രേഷ്ഠം	ബ്രാഹ്മണോത്തമനായ
ധർമ്മവിത്	ധർമ്മങ്ങളറിഞ്ഞവനും	തം ഋഗ്യജുശംഗം	ആ ഋഗ്യജുശംഗമനിയെ
നരേശപരഃ	ജനാധിപനും ആയ	വരയിഷ്യതിഃ	വരണമെന്തും;
ദശരഥഃ രാജാ	ദശരഥരാജാവ്	തം കാമം ച	ആ മനോരമത്തേയും,
യജ്ഞാത്ഥം	യാഗത്തിനായും	സഃ	ആ
പ്രസവാത്ഥം ച	സന്താനാത്ഥമായും	വിശാഃപതിഃ	ജനങ്ങളുടെ അധിപതി
സ്വപ്താത്ഥം ച	സ്വപ്തപ്രാപ്തിക്കായും	ദപിജമുഖ്യാതം	ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠൻ
യശസ്സാമഃ	യശസ്സിനെ കാംക്ഷി		നിന്ത്
	ച്ചവനായ്,		
കൃതാഞ്ജലിഃ	കൂട്ടുകയ്യോടെ	ലഭതേ	പ്രാപിക്കുകയെന്നെയും.

പുത്രാശ്വാസ്യ ഭവിഷ്യന്തി ചതപാരോമിതവിക്രമാഃ

വംശപ്രതിഷ്ഠാനകരാഃ സർവ്വലോകേഷു വിശ്രുതാഃ.

10

“അസ്യ	“ഇദ്ദേഹത്തിനു	സർവ്വലോകേഷു	എല്ലാലോകങ്ങളിലും
അമിതവിക്രമാഃ	അമുതപരാക്രമശാ	വിശ്രുതാഃ	കീർത്തിയുള്ളവരായും
	ലികളായും,	ചതപാരഃ പുത്രാഃ	നാലുപുത്രന്മാർ
വംശപ്രതി-) വംശത്തെവിഭാവിച്ച്	ഭവിഷ്യന്തി.	ജനിക്കും.
ഷ്ഠാനകരാഃ) നാനായും,	ച!	വിശ്വാസം വന്നേ!

ഏവം സ ദേവപ്രവരഃ പൂർവ്വം കഥിതവാൻ കഥാം
സനതകുമാരോ ഭഗവാൻ പുരാ ദേവയുഗേ പ്രഭുഃ.

11

“പൂർവ്വം	“ചണ്ടുകാലത്തിൽ	സഃ	ആ
ദോഷയുഗേ	കൃതയുഗത്തിൽ,	സനതകുമാരഃ	സനതകുമാരമഹർഷി,
പുരാ	പ്രാചീനനം	കഥാം	വൃത്താന്തത്തെ
ഭഗവാൻ	ഭഗവാനം	ഏവം	ഇപ്രകാരം
പ്രഭുഃ	പ്രഭുവും	കഥിതവാൻ	അരുളിച്ചെയ്തു.
ദേവപ്രവരഃ	ദോഷശേഷനായ		

സ തപഃ പുരുഷശാർദൂല തമാന്യ സുസതകൃതം
സ്വയമേവ മഹാരാജ ഗതപാ സഞ്ചലവാഹനഃ.

12

“പുരുഷ- ശാർദൂല!	}	“ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	}	സഞ്ചല- വാഹനഃ, സ്വയം ഏവ ഗതപാ, തം സുസതകൃതം ആനയ!”	}	സൈന്യങ്ങളോടും വാ ഹനങ്ങളോടും കൂടിയ താൻതന്നെ [വന്നാൽ] ചെന്നു, അദ്ദേഹത്തെ വഴിപോലെ പൂജിച്ച് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നാലും!”
മഹാരാജ!		മഹാരാജാവേ!		താൻതന്നെ [വന്നാൽ] ചെന്നു, അദ്ദേഹത്തെ വഴിപോലെ പൂജിച്ച് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നാലും!”		
സഃ		അപ്രകാരമുള്ള				
തപഃ		നിന്തിരുവാടി,				

അനമാന്യ വസിയും ച സൂതവാക്യം നിശമ്യ ച
സാന്തഃപുരഃ സഹമാത്യഃ പ്രയയന്ത യത്ര സ ഭചിജഃ.

13

സൂതവാക്യം	സാരഥിയുടെ വാക്യം	സഹമാത്യഃ	മന്ത്രിമാരോടുകൂടിയാ
നിശമ്യ,	കേട്ടു, [ത്തെ		നായും
ച,	ഉടനെ,	സാന്തഃപുരഃ,	അന്തഃപുരസ്ത്രീകളോട്
വസിയും ച	വസിയ്ക്കുമാർഷിയേയും	സഃ	ആ [കൂടിയാനായും,
അനമാന്യ,	സമ്മതിപ്പിച്ച് അന	ഭചിജഃ	ബ്രാഹ്മണോത്തമൻ
	ജ്ഞാവാഞ്ചി,	യത്ര	ഉണ്ടായിരുന്ന സ്ഥല
		പ്രയയന്ത.	എഴുന്നള്ളി. [ത്തേക്കു

വന്നാനി സരിതശ്ചൈവ വ്യതിക്രമ്യ ശന്നൈഃ ശന്നൈഃ
അഭിചക്രാമ തം ദേശം യത്ര വൈ മുനിപുംഗവഃ.

14

വന്നാനി ച	കാടുകളും	മുനിപുംഗവഃ	മുനീന്ദ്രൻ
സരിതഃ ഏവ	നദികളും	യത്ര വൈ	എവിടേയോ,
ശന്നൈഃ ശന്നൈഃ	കുമ്പളിയിൽ	തം ദേശം	ആ ദേശത്തെ
വ്യതിക്രമ്യ	കടന്നു.	അഭിചക്രാമ.	ഗൂഢാഭിചക്രാമ.

ആസാദ്യ തം ദ്വിജശ്രേഷ്ഠം രോമപാദസമീപഗം
 ജ്വലിപുതം ദദർശാഭ്യേ ദീപ്യമാനമിവാനലം

15

ആസാദ്യ	(അവിടെ)ചെന്ന	ദീപ്യമാനം	വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന
	ശേഷം		വാനം
രോമപാദ-	രോമപാദരാജാവി	ജ്വലിപുതം	ജ്വലിപുതനും ആയ
സമീപഗം	ന്റെ സമീപത്തിൽ	തം	ആ
	ജ്വലിക്കുന്നവനും,	ദ്വിജശ്രേഷ്ഠം	ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനെ
അനലം ഇവ	അഗ്നിപോലെ	ആഭ്യേ ദദർശ.	ആദ്യം ദർശിച്ചു.

തന്തോ രാജാ യഥാസ്ഥായം പൂജാം ചക്രേ വിശേഷതഃ
 സഖിതപാത്തസ്യ വൈ രാജ്ഞഃ പ്രഹൃഷ്ടനാന്തരാത്മനാ.

16

തതഃ	ആ സമയം	അന്തരാത്മനാ	ചിത്തത്തോടെ,
രാജാ,	രാജാവി,	വിശേഷതഃ	വിശേഷമായി
തസ്യ രാജ്ഞഃ	ആ രാജാവിന്റെ	പൂജാം	ഉപചാരത്തെ
സഖിതപാത്	സഖവായിരുന്നതി	യഥാസ്ഥായം	വിധിപ്രകാരം
പ്രഹൃഷ്ടനാ	ആനന്ദപൂർണ്ണ [നാൽ	ചക്രേ വൈ	ചെയ്തു.

രോമപാദേന ചാഖ്യാതമുഷിപുത്രായ ധീമതേ

സഖ്യം സംബന്ധകം ചൈവ തദാ തം പ്രത്യുപജയത്

17

രോമപദേന	രോമപാദനാൽ,	ആഖ്യാതം;	പറയപ്പെട്ടു;
ധീമതേ	ധീമാനായ	തദാ	അപ്പോൾ,(ജ്വലി)
ജ്വലിപുത്രായ	ജ്വലികുമാരനോടായി,	ഏവ	ഉടനേ,
സഖ്യം ച	(തങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള)	തം	അദ്ദേഹത്തെ
	സ്നേഹവും,	പ്രത്യുപജയത്	താനും സത്കരിച്ചു.
സംബന്ധകം ച ബന്ധുത്വവും,			

ഏവം സുസത്കൃതസ്തേന സഹോഷിതപാ നരഞ്ചഭഃ

സപ്താഷ്ടദിവസാൻ രാജാ രാജാനമിദമബ്രവീത്.

18

നരഞ്ചഭഃ രാജാ	നരശ്രേഷ്ഠനായ രാജാ	തേന സഹ	അദ്ദേഹത്തോടുകൂടെ
ഏവം	ജ്ഞാനെ [വി	ഉഷിതപാ	കഴിച്ചുകൂട്ടിയതിൽപി
സുസത്കൃതഃ	വഴിപോലെസൽക്കരി	രാജാനം	രാജാവിനോടായി[ന്നെ
	ക്കപ്പെട്ടവനായ്,	ഇദം	ഇപ്രകാരം
സപ്താഷ്ട-	ഏഴെട്ടുദിവസങ്ങൾ	അബ്രവീത്	പറഞ്ഞു.
ദിവസാൻ			

ശാന്താ തവ സുതാ രാജൻ സഹ ഭർത്വാ വിശാംപതേ

മദീയം നഗരം യാതു കാൽമം ഹി മഹദ്ഭ്യതം.

19

“വിശാംപതേ!	“ജനങ്ങളുടെ അധിപ	മദീയനഗരം	എന്റെ നഗരത്തിലേ
രാജൻ!	ഹേ രാജാവേ! [നായ	യാതു	വരട്ടെ: [കാ
തവ സുതാ	അങ്ങയുടെ പുത്രിയായ	മഹത്	മഹത്തായ
ശാന്താ,	ശാന്ത,	കാൽമം ഹി	കാൽമാണല്ലോ(ത്)! ”
ഭർത്വാ സഹ	ഭർത്താവോടുകൂടി,	ഉദ്യതം!”	ആരംഭിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള

തഥേതി രാജാ സംശ്രുത്യ ഗമനം തസ്യ ധീമതഃ
ഉവാച വചനം വിപ്രം ഗച്ഛ ത്വം സഹ ഭായ്യാ.

20

രാജാ,	രാജാവ്,	സംശ്രുത്യ,	സമ്മതിച്ച്,
ധീമതഃ	ധീമാനായ	ഭായ്യാ സഹ	പതിയോടുകൂടി
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ത്വം ഗച്ഛ,"	അങ്ങ് പോയാലും,"
ഗമനം	യാത്രയെപ്പറ്റി	വചനം	വചനത്തെ, [എന്നു
“ത്വം	അങ്ങിനെതന്നെയാ	വിപ്രം	വിപ്രനോടായ്
ഇതി	എന്നു[വെട്ടി.	ഉവാച	അരുളിച്ചെയ്തു.

ഋഷിപുത്രഃ പ്രതിശ്രുത്യ തഥേത്യാഹ നൃപ തദാ
സ നൃപേണാഭ്യനുജ്ഞാതഃ പ്രയയൗ സഹ ഭായ്യാ.

21

തദാ	അപ്പോൾ	നൃപേണ	രാജാവിനാൽ
ഋഷിപുത്രഃ	ഋഷിപുത്രൻ	അഭ്യനുജ്ഞാതഃ	വിടനൽകപ്പെട്ടവനായ
പ്രതിശ്രുത്യ	കേട്ട്,	സഃ	അദ്ദേഹം,
നൃപം	രാജാവിനോടായ്	ഭായ്യാ	ഭായ്വോട്
ത്വം' ഇതി	അങ്ങിനെയാകട്ടെ'	സഹ	കൂടി
ആഹ	അരുൾ ചെയ്തു: [എന്നു	പ്രയയൗ	യാത്രയാക്കി

താവന്യോന്യാഞ്ചലിം കൃതവാ സ്തേഹാത്സംശ്ലിഷ്യ ചോരസാ
നനന്ദതുട്ടശരഭോ രോമപാദശ്ച വീർ്വ്വാൻ.

22

ദശരഥഃ	ദശരഥൻ,	കൃതവാ,	ചെയ്തുകൊണ്ടും,
വീർ്വ്വാൻ	വീർ്വാവനായ	സ്തേഹാത്	സ്തേഹത്താൽ
രോമപാദഃ,	രോമപാദൻ,	ഉരസാ ച	മാറോടും
തൗ ച	ആ രണ്ടുപേരും	സംശ്ലിഷ്യ,	അണച്ചു'
അന്യോന്യാ-)	മുറയെക്കുറുവാൻ അ	നനന്ദതഃ	ആനന്ദിച്ചു.
ഞ്ചലിം	ഞ്ചലിബന്ധം		

തങ് സാമുദമാപുച്ഛ പ്രസ്ഥിതോ രഘുനന്ദനഃ
ചൈതരേഭ്യഃ പ്രോഷയാമാസ ദൂതാൻ വൈ ശീശ്രുഗാമിനഃ.

23

രാഘവന	രാഘവജാതൻ,	ശീശ്രുഗാമിനഃ	ചൈതരേഭ്യഃ
സാമുദം	സാമുദത്തോട് [വാങ്ങി	ദൂതാൻ	ദൂതന്മാരെ [വരായ
ആപുച്ഛ	പാത്രമാക്കിത്തന്നു	തങ്	അവിടെനിന്നും
പ്രസ്ഥിതഃ	പ്രാപ്തപ്പെട്ടവനായി,	പ്രോഷയാമാസ	വരദാനയച്ചു.
ചൈതരേഭ്യഃ	ചൈതരന്മാരോട്	വൈ	

ക്രിയതാം നഗരം സർവ്വം ക്ഷിപ്രമേവ സ്വലംകൃതം
ധൂപിതം സിക്തസമൃദ്ധം പതാകാഭിരലങ്കൃതം.

24

“നഗരം	“പട്ടണം	ധൂപിതം	ധൂപജ്ജ്വലകൾ പുകച്ചു്
സർവ്വം ഏവ	എങ്ങും	സിക്തസമൃദ്ധം	തളിച്ചമഴുകി,
ക്ഷിപ്രം	വേഗത്തിൽ,	പതാകാഭിഃ	കൊടികളാൽ
സ്വലംകൃതം	നല്ലപോലെ അലങ്കരി	അലങ്കൃതം	അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതാ
	ക്കപ്പെട്ടതായ്,	ക്രിയതാം”.	ചെയ്യപ്പെട്ടതെ,” [യം

തതഃ പ്രാഹുഷ്ഠാഃ പൗരാസ്തേ ശുതവാ രാജാനമാഗതം
തഥാ പ്രചക്രസ്തസർവ്വം രാജ്ഞാ യത് പ്രേഷിതം തദാ.

25

തതഃ	അവിടേക്കു്	രാജ്ഞാ	രാജാവിനാൽ
രാജാനം	രാജാവ്	യത്	യാതൊന്ന്
ആഗതം	തിരിച്ചെഴുന്നള്ളിയ	പ്രേഷിതം	കല്പിച്ചു് പറഞ്ഞയക്ക
ശുതവാ	കേട്ടു്, [തായം	തത്	അത് [പ്പെട്ടുപോ,]
തേ പൗരാഃ	ആ പട്ടണവാസികൾ	സർവ്വം	എല്ലാം,
പ്രാഹുഷ്ഠാഃ,	അതിസന്തോഷംപൂണ്ടു	തഥാ	അപ്പണ്ണത്തന്നെ
	വരാമ്പി,	തദാ പ്രചക്രഃ	ആ സമയംചെയ്തു.

തതഃ സ്വലങ്കൃതം രാജാ നഗരം പ്രവിവേശ ഹ
ശംഖഭന്ദഭിന്നിഹോഷൈഃ പരസ്തത്ര ദപിജോത്തമം.

26

തതഃ	അപ്പോൾ,	ശംഖഭന്ദഭി-	ശംഖം, ഭന്ദഭിമുത
രാജാ	അരചൻ	നിഹോഷൈഃ	ലാഘവാദ്യഘോഷങ്ങു
സ്വലംകൃതം	നന്നായലങ്കരിക്കപ്പെട്ട	ദപിജോത്തമം	ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനെ
നഗരം	നഗരത്തെ	പരസ്തത്ര	മുമ്പിലാക്കിയുകൊണ്ടു്
		പ്രവിവേശ ഹ	പ്രാപിച്ചു, കാണ്ടാലും!

തതഃ പ്രമുദിതാഃ സർവ്വേ ദൃഷ്ടവാ തം നാനദാ ദപിജം
പ്രവേശ്യമാനം സതീകൃത്യ നരേന്ദ്രേണൈകകർമ്മണാ.

27

തതഃ	ആ സമയം	തം	ആ
ഉദുകർമ്മണാ	ഉദയലഗ്നപരാക്രമം	ദപിജം ദൃഷ്ടവാ,	ബ്രാഹ്മണനെ കണ്ടു്,
നരേന്ദ്രേണ	രാജാവിനാൽ [ലിയാ	നാനദാഃ	നാനാജനങ്ങൾ
സതീകൃത്യ	സൽക്കരിച്ചു് [നാനാ	സർവ്വേ	എല്ലാവരും [ചിരിച്ചു.
പ്രവേശ്യമാനം	പ്രവേശിക്കപ്പെടുന്ന-	പ്രമുദിതാഃ	അത്യാശ്ചിതസന്തോ-

അന്തഃപുരം പ്രവേശ്യേനം പൂജാം കൃതവാ ച ശാസ്ത്രതഃ
കൃതകൃത്യം തദാത്മാനം മേനേ തസ്യോപവാഹനാത്.

28

ഏനം	ഇദ്ദേഹത്തെ	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
അന്തഃപുരം	അന്തഃപുരത്തിൽ	ഉപവാഹനാത്	ആറായനത്താൽ
പ്രവേശ്യ,	എഴുന്നള്ളിച്ചു,	തദാ	അപ്പോൾ,
ശാസ്ത്രതഃ	വിധിപ്രകാരം	ആത്മാനം	തന്നെ
പൂജാം	ഉപചാരം	കൃതകൃത്യം ച	കൃതകൃത്യനെന്നതന്നെ
കൃതവാ,	ചെയ്തശേഷം,	മേനേ,	വിചാരിച്ചു.

അന്തഃപുരാണി സർപ്പാണി ശാന്താം ദൃഷ്ട്വാ തഥാഗതാം
സഹ ഭർതാ വിശാലാക്ഷീം പ്രീത്യാനന്ദമുപാഗമൻ.

29

അന്തഃപുരാണി	അന്തഃപുര സ്ത്രീകൾ	വിശാലാക്ഷീം	വിശാലാക്ഷിയായ
സർപ്പാണി,	എല്ലാവരും,	ശാന്താം ദൃഷ്ട്വാ	ശാന്തയെ കണ്ടു്
തഥാ	അപ്രകാരം	പ്രീത്യാ	അൻപിനാൽ
ഭർതാ സഹ	ഭർതാവോടു കൂടി	ആനന്ദം	ആനന്ദം
ആഗതാം	വന്ന	ഉപാഗമൻ.	ചുണ്ടു്.

പൂജ്യമാനാ ച താഭിഃ സാ രാജ്ഞാ ചൈവ വിശേഷതഃ
ഉവാസ തത്ര സുഖിതാ കഞ്ചിത് കാലം സഭർത്തുകാ.

30

സാ ച	അവളും,	സുഖിതാ,	സൗഖ്യപ്പെടുത്തപ്പെട്ട
താഭിഃ ഏവ	അവരാരും	തത്ര	അവിടെ (വളായ്,
രാജ്ഞാ ച	രാജാവിനാലും	സഭർത്തുകാ	ഭർതാവോടു കൂടി
വിശേഷതഃ	വിശേഷമായ്	കഞ്ചിത് കാലം	കുറെ കാലം
പൂജ്യമാനാ	കൊണ്ടുപെട്ടവളായ്	ഉവാസ.	വസിച്ചു.

ഇത്യാദിഃ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഏകാദശഃ സ്കന്ധഃ=പതിനൊന്നാംസ്കന്ധം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 400).

ഭാദശഃസർഗ്ഗഃ=പന്ത്രണ്ടാം സർഗ്ഗം.

[ഋതപിഗപരണം യജ്ഞിയാശ്വപവിമോചനം ച=ഋതപിക്ഷകളെ വരിക്കുന്നതും അശ്വത്തെ ഭൂപ്രദക്ഷിണത്തിനായ് വിട്ടയക്കുന്നതും]

തതഃ കാലേ ബഹുതിമെഘ കസ്തിംശ്ചിത് സുമനോഹരേ
വസന്തേ സമനപ്രാപ്തേ രാജേണാ യഷ്ടം മനോഭവത്.

1

തതഃ	അനന്തരം,	സമനപ്രാപ്തേ,	ആരംഭിച്ചപ്പോൾ,
ബഹുതിമെഘ,	തിമിമ്പലനയുള്ള,	രാജഃ	രാജാവിനു
കസ്തിംശ്ചിത്	ഒരു	യഷ്ടം	യാഗംചെയ്യാൻ
സുമനോഹരേ	അതിമനോജ്ഞമായ	മനഃ	അഭവത് ആഗ്രഹം ജനിച്ചു.
വസന്തേ കാലേ	വസന്തകാലം		

തതഃപ്രണമ്യ ശിരസാ തം വിപ്രം ദേവവർണ്ണിനം
യജ്ഞായ വരയാമാസ സന്താനാത്ഥം കലസ്യ ച

2

തതഃ	അപ്പോൾ,	പ്രണമ്യ,	വണങ്ങി,
ദേവവർണ്ണിനം	ദേവസമാനതേജസ്സാ	കലസ്യ	വംശത്തിന്റെ
തം	ആ (നമ്പനായ	സന്താനാത്ഥം	നിലനില്പിനൊക്കെ
വിപ്രം	ബ്രാഹ്മണനെ,	യജ്ഞായ	യാഗത്തിനായ്
ശിരസാ	ശിരസ്സുകൊണ്ട്	വരയാമാസ ച	വരിക്കയ്ക്കെചെയ്തു.

തഥേതി ച സ രാജാനമുവാച ച സുസതക്രതഃ

സംഭാരാഃ സംഭ്രിയന്താം തേ തുരഗശ്ച വിമുച്യതാം.

3

സുസതക്രതഃ	നല്ലപോലെ ഉപചരി	ഉവാച;	ഉരചെയ്തു;
	ക്കപ്പെട്ട	“സംഭാരാഃ ച	“എല്ലാ സാമഗ്രികളും
സഃ ച	അദ്ദേഹവും	സംഭ്രിയന്താം;	തെയ്യാറാക്കപ്പെടട്ടെ;
“തഥാ”	“അപ്രകാരംതന്നെയാ	തേ	അങ്ങയുടെ
ജതി	എന്നും (വെട്ടെ”	തുരഗഃ ച	കുതിരയും
രാജാനം	രാജാവിനോടു	വിമുച്യതാം.”	വിട്ടയക്കപ്പെടട്ടെ.”

തതോ രാജാബ്രവീദാക്യം സുമന്ത്രം മന്ത്രിസത്തമം

സുമന്ത്രാവാഹയ ക്ഷിപ്രമുതപിജോ ബ്രഹ്മവാദിനഃ.

4

സുയജ്ഞം വാമദേവം ച ജാബാലിമഥ കാശ്യാപം

പുരോഹിതം വസിഷ്ഠം ച യേ ചാപ്യന്യേദപിജോത്തമാഃ.

5

തതഃ	അപ്പോൾ	ജാബാലിം	അഥ ജാബാലിമരാഷ്ട്രീയേയ
രാജാ,	രാജാവ്,	കാശ്യാപം	കാശ്യാപമരാഷ്ട്രീയേയം
മന്ത്രിസത്തമം	മന്ത്രിമുഖ്യനായ	പുരോഹിതം	പുരോഹിതനായ
സുമന്ത്രം.	സുമന്ത്രരോടായി,	വസിഷ്ഠം ച	വസിഷ്ഠമരാഷ്ട്രീയേയം
വാക്യം	വാക്യത്തെ	അപി	ഉന്നിയും
അബ്രവീദ്:	അരുളിച്ചെയ്തു;	അന്യേ	മറ്റും
“സുമന്ത്ര!	“അല്ലയോ സുമന്ത്ര!	ദപിജോത്തമാഃ	ബ്രാഹ്മണന്മാർ

ഋതപിജഃ	പുരോഹിതനാമം	യേ ച	യാതൊരുവരോ അവി
ബ്രഹ്മവാദിനഃ	വേദപാഠകനാമായ		രേയം
സുരജ്ഞം	സുരജ്ഞരേയം	ക്ഷിപ്രം	വേഗത്തിൽ
നാമദോഷ ച	നാമദോഷമുനിയേയം	ആവാഹരയ".	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നാലും".

തതഃ സുമന്ത്രസ്തപരിതം ഗതവാ തപരിതവിക്രമഃ

സമാനയത് സ താൻ വിപ്രാൻ സമസ്താൻ വേദപാരഗാൻ

6

തതഃ	അതിനാൽ	വേദപാരഗാൻ	വേദങ്ങളുടെ കരകളെ
തപരിതവിക്രമഃ	ശീഘ്രഗാമിയായ	താൻ	ആ (നാരായ
സഃ സുമന്ത്രഃ	ആ സുമന്ത്രം,	വിപ്രാൻ	ബ്രാഹ്മണർ
തപരിതം	വേഗത്തിൽ	സമസ്താൻ	എല്ലാവരേയും
ഗതവാ,	ചെന്നു,	സമാനയത്	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു.

താൻ പൂജയിതവാ ധർമ്മാത്മാ രാജാ ദശരഥസ്തദാ

ധർമ്മാത്മസഹിതം യുക്തം ഋക്ഷംണം വചനമബ്രവീത്

7

ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	ധർമ്മാത്മ-	ധർമ്മങ്ങളോടുകൂടി
ദശരഥഃ രാജാ,	ദശരഥരാജാവ്,	സഹിതം	യതും
തദാ	അപ്പോൾ,	യുക്തം	യോഗ്യമായതും
താൻ	അവരെ	ഋക്ഷംണം	മധുരമായതും ആയ
പൂജയിതവാ,	സൽക്കരിച്ചു,	വചനം	വാക്കിനെ
		അബ്രവീത്	അരുചെയ്തു.

മമ ലാലപ്യമാനസ്യ പുത്രാത്മം നാസ്തി വൈ സുഖം

തദത്ഥം ഹയമേധേന യക്ഷ്യാമീതി മതിർമ്മമ.

8

“പുത്രാത്മം	പുത്രനുവേണ്ടി	തദത്ഥം	അതിനായ്,
ലാലപ്യമാനസ്യ	പരിതപിക്കുന്ന	ഹയമേധേന	അശ്വമേധത്താൽ
മമ,	എനിക്കു്,	യക്ഷ്യാമീ	യജിക്കേണം
സുഖം	സുഖം	ഇതി	എന്നാണ്
അസ്തി ന വൈഃ	ഒട്ടുംതന്നെയല്ല:	മമ മതിഃ	എന്റെ ആഗ്രഹം.

തദഹം യഷ്ടമിച്ഛാമി ശാസ്ത്രദുഷ്ടേണ കർമ്മണാ

ഋഷിപുത്രപ്രഭാവേന കാമാൻ പ്രാപ്സ്യാമി ചാപഗ്രഹം.

9

തത്	അതുകൊണ്ടു്,	അപി ച	എന്നല്ല,
അഹം	ഞാൻ	അഹം	ഞാൻ
ശാസ്ത്രദുഷ്ടേണ	ശാസ്ത്രങ്ങളിൽകണ്ടു്	ഋഷിപുത്ര-	ഋഷികുമാരന്റെ മറ്റി
കർമ്മണാ,	വിധിവഴികാരം,	പ്രഭാവേന	മയാൽ
യഷ്ടം ഹം	യാഗം ചെയ്യാൻ	കാമാൻ	മനോരഥങ്ങളെ
യച്ഛാമി:	യച്ഛിക്കുന്നു:	പ്രാപ്സ്യാമി	പിടിക്കുകയുമെല്ലാം."

തതഃ സാധപിതി തദാകൃം ബ്രാഹ്മണാഃ പ്രത്യപൂജയൻ
വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ സർവ്വേ പാത്ഥ്വിവസ്യ മുഖേരിതം. 10

തതഃ	അവിടെ,	മുഖേരിതം	മുഖത്തിൽനിന്നുവന്ന
വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ	വസിഷ്ഠാദികളായ	തത് വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ
ബ്രാഹ്മണാഃ	ബ്രാഹ്മണർ	“സാധു”	ഇതി “നല്ലത്,” എന്ന്
സർവ്വേ	എല്ലാവരും,	പ്രത്യപൂജയൻ.	കൊണ്ടാടി.
പാത്ഥ്വിവസ്യ	രാജാവിന്റെ		

ഋശ്യതുംഗപുരോഗാശ്വ പ്രതൃച്ഛൻപതിം തദാ
സംഭാരാഃ സംഭ്രിയന്താം തേ തുരഗശ്വ വിമുച്യതാം. 11

തദാ	അപ്പോൾ	പ്രതൃച്ഛഃ,	മറവടി ഉരച്ചു,
ഋശ്യതുംഗ-	ഋശ്യതുംഗൻ മുതലായ	“തേ സംഭാരാഃ	“ആ സാമഗ്രികൾ
പുരോഗാഃ ച	അവരും,	സംഭ്രിയന്താം;	ഒത്തുടുക്കപ്പെട്ടെ;
വൃപതിം	രാജാവിനോട്	തുരഗഃ ച	കുതിരയും
		വിമുച്യതാം.	വിട്ടയക്കപ്പെട്ടെ.

സർവ്വഥാ പ്രാപ്തൃസേ പുത്രാംശ്വതുരോമിതവിക്രമാൻ
യസ്യ തേ ധാമ്നികീ ബലിരിയം പുത്രാത്ഥമാഗതാ. 12

“യസ്യ	“യാതൊരു	പുതുരഃ അമിത-	നാലു അളവറ്റ പരാ
തേ	അവിടുത്തേക്ക്	വിക്രമാൻ	ക്രമശാലികളായ
പുത്രാത്ഥം	പുത്രനിമിത്തമായി	പുത്രാൻ,	പുത്രന്മാരെ,
ധാമ്നികീ	ധന്യയുക്തമായ	സർവ്വഥാ	സർവ്വപ്രകാരേണ,
ഇയം ബലിഃ	ഈ ആഗ്രഹം	പ്രാപംസൃസേ”	അറിവ് ലഭിക്കുമാ
ആഗതാ,	ഉളവാക്കോ, അതിനാൽ		റാകും.”

തതഃ പ്രീതോഭവദ്രാജാ ശുഭൈതപദ്രുപിജഭാഷിതം
അമാത്യാംശ്വബ്രവീദ്രാജാ ഹർഷേണേദം ശുഭാക്ഷരം. 13

തതഃ രാജാ	അപ്പോൾ രാജാവ്,	രാജാ	രാജാവ്
ഭവിജഭാഷിതം	ബ്രാഹ്മണരാൽ പറയ	ഹർഷേണ,	സന്തോഷത്തോടെ,
ഏതത് ശുഭപാ	ഇതിനെ കേട്ട്, (പ്പെട്ട	അമാത്യാൻ	മന്ത്രിമാരോടായി (യ
പ്രീതഃ അഭവത്	സന്തുഷ്ടനായ് ഭവിച്ചു;	ശുഭാക്ഷരം	ശുഭാക്ഷരങ്ങളോടുകൂടി
ച,	എന്നുമാത്രമല്ല,	ഇദം അബ്രവീത്.	ഇതിനെ അരുളി
			ചെയ്തു.

ഗുരൂണാം വചനാപ്തീശ്ച സംഭാരാഃ സംഭ്രിയന്തു മേ
സമത്ഥാധിഷ്ഠിതഞ്ചാശ്വഃ സോപാദ്ധ്യായോ വിമുച്യതാം. 14

“ഗുരൂണാം	“ഗുരുജനങ്ങളുടെ	സമത്ഥാ-	സമത്ഥരാൽ സംരക്ഷി
വചനാത്	ആജ്ഞപ്രകാരം,	ധിഷ്ഠിതഃ	കപ്പെട്ടതും
മേ സംഭാരാഃ	എന്നിങ്ങു സാമഗ്രികൾ	സോപാദ്ധ്യായഃ	ഉപാദ്ധ്യായന്മാരോടുകൂ
ശീശ്ച	ഭാഗത്തിൽ	അശ്വഃ ച	കുതിരയും [ടിയതുമായ
സംഭ്രിയന്തു:	തെച്ചൊരാക്കപ്പെട്ടെ;	വിമുച്യതാം	വിട്ടയക്കപ്പെട്ടെ.

സരയാശ്ചോത്തരേ തീരേ യജ്ഞഭൂമിർവിധീയതാം
ശാന്തയശ്ച പ്രവർത്തനാം യഥാകല്പം യഥാവിധി.

15

“ച	“എന്നല്ല,	വിധീയതാം;	നിമിക്കപ്പെട്ടെട്ടെ;
സരയാഃ	സരയുനദീയുടെ	ശാന്തയഃ ച	ശാന്തികർമ്മങ്ങളും
ഉത്തരേ	വടക്കേ	യഥാകല്പം	ഭംഗിയായും,
തീരേ	കരയിൽ,	യഥാവിധി	ശാസ്ത്രപ്രകാരം
യജ്ഞഭൂമിഃ	യാഗശാല	പ്രവർത്തനാം.	നടക്കട്ടെ.

ശക്യഃ കർത്തവ്യം യജ്ഞഃ സർവ്വേണാപി മഹീക്ഷിതാ
നാപരാധോ ഭവേത് കഷ്ടോ യദ്യസ്തിൻ കൃതസത്തമേ.

16

“അസ്തിൻ	“ഈ	സർവ്വേണ	എല്ലാ
കൃതസത്തമേ	മുഖ്യമായ യാഗത്തിൽ	മഹീക്ഷിതാ	} രാജാക്കന്മാരാരും
കഷ്ടഃ	കഠിനമായ	അപി,	
അപരാധഃ	തെറ്റുകൾ	അയം യജ്ഞഃ,	ഈ യാഗം,
ഭവേത്,	ഉണ്ടാകേക്കാം;	കർത്തം	ചെയ്യാൻ
ന യദി,	ഇല്ലെങ്കിൽ	ശക്യഃ	സാധ്യമുള്ളതാകുന്നു.

ഛരിദം ഹി മൃഗയന്തേഽത്ര വിദപാംസോ ബ്രഹ്മരാക്ഷസാഃ
വിഷ്ണിതസ്യ തു യജ്ഞസ്യ സദ്യഃ കർത്താ വിനശ്യതി.

17

“വിദപാംസഃ	വിദപന്മാരായ	ഹി,	അക്കാരണത്താൽ,
ബ്രഹ്മരാക്ഷസാഃ	ബ്രഹ്മരാക്ഷസ്സുകൾ	വിഷ്ണിതസ്യ	വിഷ്ണപ്പെടുത്തപ്പെട്ട
അത്ര	ഈക്കാഴ്ചയിൽ	യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്റെ
ഛരിദം	പഴുതം	കർത്താ	കർത്താവ്
മൃഗയന്തേ;	കണ്ടുപിടിപ്പാൻ കാ	സദ്യഃ	ഉടനെ [ന.
	ത്തിരിക്കുന്നു;	വിനശ്യതി തു	നശിക്കതന്നെ ചെയ്യ-

തദ്യഥാ വിധിപൂർവ്വം മേ കൃതരോഷ സമാപ്യതേ
തഥാ വിധാനം ക്രിയതാം സമർത്ഥഃ കരണേഷപിഹ.

18

“തതഃ	“ആകയാൽ	തഥാ,	അപ്രകാരം,
മേ	എന്റെ	കരണേഷ്ഠ	} അല്ലയോ കാര്യങ്ങളി
എഷഃ കൃതഃ	ഈ യജ്ഞം	സമർത്ഥഃ	
വിധിപൂർവ്വം	ശാസ്ത്രപ്രകാരം	ഇഹ	ഇപ്പോൾ [ര
യഥാ	എങ്ങിനെ	വിധാനം	പ്രയത്നം
സമാപ്യതേ,	പൂർത്തിയാകുമോ,	ക്രിയതാം	ചെയ്യാലും!”

തഥേതി ച തതഃ സദ്യേ മന്ത്രിണഃ പ്രത്യുപജയൻ
പാത്മിവേദസ്യ തദാക്യം യഥാജ്ഞാപ്തമകുർച്ചത.

19

തതഃ	അപ്പോൾ	“തഥാ”	“അച്ചുണ്ണതന്നെ ചെ
മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാർ		യ്ക്കൊക്കളാം”.
സദ്യേ ച	എല്ലാവരും	ഇതി	എന്നു്
പാത്മി-	} രാജശ്രേഷ്ഠന്റെ	പ്രത്യുപജയൻ;	കൊണ്ടാടി;
വേദസ്യ		യഥാ ആജ്ഞാപ്തം കല്പിച്ചുപോലെതന്നെ	
തത് വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ	അകുർച്ചത.	ചെയ്തുംചെയ്തും.

തതോ ഭപിജാസ്തേ ധർമ്മജ്ഞമസ്തുവൻ പാത്മിവർഷഭം
അനജ്ഞാതാസ്തതഃ സദ്യേ പുനർജഗത്യുഥാഗതം.

20

തതഃ	അന്നന്തരം,	സദ്യേ,	എല്ലാവരും,
തേ	ആ	അനജ്ഞാതാഃ	വിടനല്ലപ്പെട്ടവരായ്
ഭപിജാഃ,	ബ്രാഹ്മണർ,	യഥാഗതം	വന്നവണ്ണതന്നെ,
ധർമ്മജ്ഞം	ധർമ്മജ്ഞനായ	പുനഃ	പിന്നീട്
പാത്മിവർഷഭം	രാജശ്രേഷ്ഠനെ	തതഃ	അവിടെനിന്ന്
അസ്തുവൻ;	സ്തോത്രംചെയ്തു;	ജഗദ്ഃ	ചോകയുംചെയ്തു-

ഗതേഷു തേഷു വിപ്രേഷു മന്ത്രിണസ്താൻ നരാധിപഃ
വിസർജ്ജയിതവാ സ്വപം വേശ്വ പ്രവിവേശ മഹാദ്യുതിഃ.

21

തേഷു	ആ	അഥ	അപ്രകാരംതന്നെ
വിപ്രേഷു	ബ്രാഹ്മണർ	വിസർജ്ജയിതവാ	പറഞ്ഞയച്ചശേഷം,
ഗതേഷു,	ചോയ്യാറെ,	മഹാദ്യുതിഃ	മഹാകാന്തിമാനായ്,
നരാധിപഃ	അരചൻ,	സ്വപം	തന്റെ
താൻ	ആ	വേശ്വ	ഇരുപ്പിടത്തെ
മന്ത്രിണഃ,	മന്ത്രികളേയും,	പ്രവിവേശ.	പ്രാപിച്ചു.

ഇത്യാശ്ച ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഭാദശഃ സദ്യഃ=പന്ത്രണ്ടാംസദ്യം സമാപ്തം.

(ആദ്യമായതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 421).

തൃയോദശഃ സർഗ്ഗഃ = പതിമൂന്നാം സർഗ്ഗം.

[രാജമഹാപാതം യജ്ഞശാലാപ്രവേശശ്ച = രാജാക്കന്മാരെ യാഗത്തിനായ് ക്ഷണിക്കുന്നതും യാഗശാലയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതും.]

പുനഃ പ്രാപ്തേ വസന്തേ തു പുണ്യം സംവത്സരോദ്ഭവത്
 പ്രസവാത്ഥം തതോ യഷ്ടം ഹയമേധേന വീർവ്വാൻ 1
 അഭിവാദ്യ വസിഷ്ഠം ച ന്യായതഃ പ്രതിപൂജ്യ ച
 അബ്രവീത് പ്രഗ്രിതം വാക്യം പ്രസവാത്ഥം ദ്വിജോത്തമം
 യജ്ഞോ മേ ക്രിയതാമദ്യ യഥോക്തം മുനിപുംഗവ. 2

പുനഃ	പിന്നേയും	വസിഷ്ഠം	വസിഷ്ഠമഹർഷിയെ
വസന്തേ	വസന്തകാലം	അഭിവാദ്യ ച,	നമസ്കരിച്ചും,
പ്രാപ്തേ തു,	വന്നപ്പോൾ,	ന്യായതഃ	ശാസ്ത്രപ്രകാരം
സംവത്സരഃ	ഒരു കൊല്ലം	പ്രതിപൂജ്യ ച,	പൂജിച്ചശേഷം,
പുണ്യം	} തികഞ്ഞു: (വസന്തം ആരംഭിക്കുന്ന അമാവാസിദിവസം എന്നു)	പ്രഗ്രിതം	താഴ്മയോടുകൂടിയ
അഭിവാത്:		വാക്യം	വാക്യത്തെ
തതഃ	അപ്പോൾ	അബ്രവീത്;	ഉരച്ചു;
വീർവ്വാൻ	വീർവ്വാനായ അദ്ദേഹം	“മുനിപുംഗവ!	“അല്ലയോ മുനിവര!
പ്രസവാത്ഥം	സന്താനാത്ഥമായി	അദ്യ	ഇപ്പോൾ
ഹയമേധേന	അശ്വമേധത്താൽ	പ്രസവാത്ഥം	സന്താനാത്ഥമായി
യഷ്ടം,	യാഗം ചെയ്യാൻ,	മേ യജ്ഞഃ	എന്റെ യാഗം
ദ്വിജോത്തമം	ബ്രാഹ്മണോത്തമനായ	യഥോക്തം	ശാസ്ത്രോക്തവിധിപ്ര
		ക്രിയതാം	ചെയ്യപ്പെടട്ടെ [കാരം

യഥാ ന വിഷ്ണു ക്രിയതേ യജ്ഞാംഗേഷു വിധീയതാം. 3

“യഥാ	“എപ്രകാരമായാൽ	വിഷ്ണുഃ	യജ്ഞാരു മുടക്കവും
യജ്ഞാംഗേഷു	യജ്ഞാംഗങ്ങളായ	ക്രിയതേ ന,	നേരിടുകയില്ലയോ,
	ക്രിയകളിൽ		അപ്രകാരം
		വിധീയതാം.	ചെയ്യപ്പെടട്ടേ.

ഭവാനി സ്തിഷ്ഠഃ സുഹൃന്മാം ഗുരശ്ച പരമോ മഹാൻ
 വോഡവ്യോ ഭവതാ മൈവ ഭാരോ യജ്ഞസ്യ ചോദ്യതഃ. 4

“ഭവാനി	“നിന്തിരുവിടി	ഉദ്യതഃ	ആരംഭിച്ചതായ
മാര്യസ്തിഗംഭഃ	എനിക്കു പ്രിയമേറി	യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്റെ
സുഹൃന്മാം;	മിത്രമാണല്ലോ: [യ	ഭാരഃ ച	ഭാരവും [നെ
ച,	എന്നല്ല,	ഭവതാ ച ഏവ	നിന്തിരുവിടിയാൽ ത-
പരമഃ മഹാൻ	ഉത്കൃഷ്ടനും മഹാന	വോഡവ്യഃ.”	വഹിക്കപ്പെടേണ്ട
ഗുരഃ;	ഗുരു:		താണു.”

[മാവ

തഥേതി ച സ രാജാനമബ്രവീദ് ദ്വീജസത്തമഃ
കരിഷ്യേ സമുദ്ദമേവൈതദ് ഭവതാ യത് സമർത്ഥിതം.

5

സഃ	ആ	ഏതത്	ആയതു്
ദ്വീജസത്തമഃ ച	ബ്രാഹ്മണോത്തമനം	സമുദ്	എല്ലാറ്റിനേയും
“തഥാ;	“അങ്ങിനെതന്നെയാ	ഏവ	നിശ്ചയമായും
യത്	യാതൊന്നു്[കട്ടെ;	കരിഷ്യേ”,	ഞാൻചെയ്യാം,”
ഭവതാ	അങ്ങയാൽ	ഇതി	എന്നം
സമർത്ഥിതം,	നന്നായം പ്രാർത്ഥിക്ക	രാജാനം	രാജാവിനോടു്
	പ്പെടുവോ,	അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.

തതോബ്രവീദ്വീജാൻ വൃദ്ധാൻ യജ്ഞകർമ്മസു നിഷ്ഠിതാൻ
സ്ഥാപത്യേ നിഷ്ഠിതാംശ്ചൈവ വൃദ്ധാൻ പരമധർമ്മികാൻ 6

കർമ്മാന്തികാൻ ശീലകരാൻ വർധ്കീൻ ഖനകാനപി
ഗണകാൻ ശീലിനശ്ചൈവ തഥൈവ നടനർത്ഥകാൻ
തതോബ്രവീച്ഛാശ്രുവിഃ പുരുഷാൻ സുബഹുശ്രുതാൻ 7

യജ്ഞകർമ്മ സമീഹന്താം ഭവന്തോ രാജശാസനാത്
ഇഷ്ടകാബഹുസാഹസ്രീ ശീശ്രുമാനീയതാമിതി. 8

തതഃ,	അതിനാൽ,	സമാപത്യേ	{ കെട്ടിടങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കു
യജ്ഞകർമ്മസു	യാഗകർമ്മങ്ങളിൽ	നിഷ്ഠിതാൻ	{ ന്നതിൽ(തച്ചശാശ്രു
നിഷ്ഠിതാൻ	പരിചയിച്ചവരായ		ത്തിൽ)
വൃദ്ധാൻ	വൃദ്ധന്മാരായ	പരമ-	സമർത്ഥന്മാരായ
ദ്വീജാൻ ഏവ,	ബ്രാഹ്മണരേയും,	ധർമ്മികാൻ	{ അതിധർമ്മിഷ്ടന്മാരേയും
വൃദ്ധാൻ ച,	വൃദ്ധന്മാരേയും,	ശീശ്രു	ഭാഗത്തിൽ
ഗണകാൻ	{ കണക്കെഴുത്തുകാരേ	ആനീയതാം,	കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടട്ടെ,
ഏവ	യും	ഇതി	എന്നു്
നടനർത്ഥകാൻ,	നടന്നാരേയും നർത്ഥക	അബ്രവീത്ഃ	കല്പിച്ചു;
	ന്മാരേയും,	തതഃ	ചിന്നെ,
ശീലിനഃ ച,	ചിത്രവേലക്കാരേയും,	ശാശ്രുവിഃ	ശാശ്രുങ്ങളെ അറിഞ്ഞ
ശീലകരാൻ,	ശീലികളേയും,		വരായ
വർധ്കീൻ	തച്ചന്മാരേയും,	സുബഹുശ്രുതാൻ	ഭാദയജ്ഞന്മാരായ
ഖനകാൻ അപി	(കുളം കിണറുമുതലായ	പുരുഷാൻ,	പുരുഷന്മാരോടായി,
	വ)കഴിക്കുന്നവരേയും,	“ഭാഗന്തഃ,	“ഭാഗന്മാർ,
തഥാ	ഇത്യാദികളായ	രാജശാസനാത്	രാജാജ്ഞപ്രകാരം
കർമ്മാന്തികാൻ	ഭാലക്കാരേയും നോ	യജ്ഞകർമ്മ	യാഗകൃത്യത്തെ
ഏവ,	ക്കി.	സമീഹന്താം”,	നടത്തുവാൻ യുഗ്നിക്ക
“ഇഷ്ടകാ-	{ “ഇഷ്ടകളുടെ അനേ		വിൻ”, എന്നു
ബഹുസാഹസ്രീ	കായിരം	അബ്രവീത്.	അയയചെയ്തു.

തെപകാർഷ്യാഃ ക്രിയന്താം ച രാജ്ഞാം ബഹുഗുണാനപിതാഃ
ബ്രാഹ്മണാവസ്ഥാശ്ചൈവ കർത്വയാഃ ശതശഃ ശുഭാഃ

9

“രാജ്ഞാം	“രാജകന്മാർക്കു്	ശുഭാഃ	ശുഭങ്ങളായ
ബഹു-	വളരെ സൗകര്യങ്ങൾ	ബ്രാഹ്മണാ-	ബ്രാഹ്മണഗുണങ്ങൾ
ഗുണാനപിതാ	ഉള്ള	വാസവാഃ	
തെപകാർഷ്യാഃ,	കോവിലകങ്ങൾ,	ശതശഃ ച	നൂറുകണക്കായ്,
ച,	നല്ലപോലെ,	ഏവ	നല്ല പരിഷ്കൃതരീതി
ക്രിയന്താം:	ഉണ്ടാക്കപ്പെടട്ടെ;	കർത്വയാഃ.	ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാണ്.

ഭക്ഷ്യാനാമാനൈർബഹുഭിഃ സമുപേതാഃ സുനിഷ്ഠിതാഃ
തഥാ പൈരജനസ്യാപി കർത്വയാ ബഹുവിസ്തരാഃ.

10

“തഥാ	“അപ്രകാരത്തെ	ഭക്ഷ്യാന-	ഭക്ഷ്യങ്ങൾ, അന്നം,
പൈരജനസ്യ	നഗരജനങ്ങൾക്കും	പാഹ്വൈഃ	പാറംജവയോടു്
അപി		സമുപേതാഃ	കൂടിയാലായം,
ബഹുവിസ്തരാഃ,	അതിവിസ്താരമുള്ളവ	സുനിഷ്ഠിതാഃ	നല്ലഉറപ്പുള്ളവയായും,
	യായും,	കർത്വയാഃ.	നിർമ്മിക്കപ്പെടേണ്ടതാ
ബഹുഭിഃ	അനേകം		ണ്.

ആവാസാ ബഹു ഭക്ഷാശ്ച സർവ്വകാമൈരപസ്ഥിതാഃ
തഥാ ജാനപദസ്യാപി ജനസ്യ ബഹു ശോഭനം
ഭാതവ്യമന്നം വിധിവത് സത്കൃത്യ ന തു ലീലയാ.

11

12

“ആവാസാഃ	“വാസസ്ഥലങ്ങൾ	ബഹുശോഭനം	വളരെ ശോഭനമായ
ബഹുഭക്ഷാഃ	പലവിധഭക്ഷണങ്ങളും,	അന്നം	അന്നം,
	ചോടുകൂടിയതായും,	വിധിവത്	ശാസ്ത്രോക്തമായ്
സർവ്വകാമൈഃ	എല്ലാ അഭിഷ്ടാസാധന	തഥാ	ഉള്ളപ്രകാരത്തെ
	ങ്ങളോടുകൂടി	സത്കൃത്യ	സൽകാരംചെയ്തും
ഉപസ്ഥിതാഃ ച	കൂടിയാലായം ഇരി	ഭാതവ്യം;	കൊടുക്കപ്പെടേണ്ടതാ
ജാനപദസ്യ	നാട്ടുപുറത്തുള്ള[ക്കേണം	ലീലയാതു	ആദരാലീലതെ [ണ്;
ജനസ്യ അപി	ജനങ്ങൾക്കും,	ന	ചെയ്ത്തക്കതല്ല.

സർവ്വവണ്ണാ യഥാ പൂജാം പ്രാപ്തവന്തി സുസത്കൃതാഃ
ന ചാവജ്ഞാ പ്രയോക്തവ്യാ കാമക്രോധവശാഭവി.

13

“സർവ്വവണ്ണാഃ	“എല്ലാ ജാതിക്കാരും	പ്രാപ്തവന്തി;	പ്രാപിക്കേണ്ടതാണ്;
ച		കാമക്രോധ-	കാമക്രോധങ്ങൾമൂലം
സുസത്കൃതാഃ	നല്ലപോലെ സൽക്കരി	വാശാത്	
	ക്കപ്പെട്ടവരായും,	അപി	മരുവിലത്തിലും,
യഥാ	മയ്യോടപ്രകാരം ഉള്ള	അവാജ്ഞാ	അവാമാദിക്കപ്പെട്ടിട്ടു്
വ്യജ്ഞം	ഉപമാറത്തെ	പ്രയോക്ത-	ചോകരുത്.
		വ്യജ്ഞം	

യജ്ഞകർമ്മസു യേ വ്യഗ്രാഃ പുരുഷാ ശിച്ഛിനസ്തഥാ
തേഷാമപി വിശേഷേണ പൂജാ കാര്യാ യഥാക്രമം
തേ ച സ്വഃ സംഭൂതാഃ സർവ്വേ വസുഭിരഭോജനേന ച.

14

“യജ്ഞകർമ്മസു “യാഗകൃത്യങ്ങളിൽ	വിശേഷേണ	വിശേഷമായും
വ്യഗ്രാഃ ജാഗ്രതയായ്പ്രവൃത്തി	പൂജാ	മയ്യാദ
ചെയ്യുന്ന	കാര്യാ;	ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാണ്;
ശിച്ഛിനഃ, ചിത്രവേലക്കാർ,	തേ	അവർ
തഥാ ഇങ്ങിനെയുള്ള മറ്റു	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
പുരുഷാഃ വേലക്കാർ	വസുഭിഃ	ധനങ്ങളെക്കൊണ്ടും
യേ ച, ഏതൊരുവരോ,	ഭോജനേന ച	ഭോജനങ്ങളെക്കൊണ്ടും
തേഷാം അപി അവർക്കും,	സംഭൂതാഃ	തൃപ്തിപ്പെട്ടവരായ്
യഥാക്രമം ക്രമപ്രകാരം,	സ്വഃ	ഭവിക്കേണം.

യഥാ സർവ്വം സുവിഹിതം ന കിംചിത് പരിഹീയതേ
തഥാ ഭവന്തഃ കുർവ്വന്തു പ്രീതിസ്തിശ്ലേഹന ചേതസാ.

15

“സർവ്വം “എല്ലാം	തഥാ,	അപ്രകാരം,
യഥാ എപ്രകാരമായാൽ,	ഭവന്തഃ,	നിങ്ങൾ,
സുവിഹിതം നല്ലപോലെ ചെയ്യപ്പെട്ട	പ്രീതി-	} സ്നേഹാർദ്രമായ
കിഞ്ചിതം ഒട്ടും [ട്ടതായും	സ്തിശ്ലേഹന	
പരിഹീയതേ) ഉപേക്ഷിച്ചെടുക്കുക	ചേതസാ	മാനസ്സോടുകൂടി
ന, } ത്തതായും ആകുമോ,	കുർവ്വന്തു.”	ചെയ്യവിൻ.”

തതഃ സർവ്വേ സമാഗമ്യ വസിഷ്ഠമിദമബ്രുവൻ
യഥോക്തം തത്സുവിഹിതം ന കിഞ്ചിത് പരിഹീയതേ.
യഥോക്തം തത് കരിഷ്യാമോ ന കിഞ്ചിത് പരിഹാസ്യതേ. 16

തതഃ അപ്പോൾ	യഥാ അതിനാൽ
സർവ്വേ എല്ലാവരും,	കിഞ്ചിത് ഒട്ടും
സമാഗമ്യ ഒന്നിച്ചു,	പരിഹീയതേ) കുറവുവരുത്തത്തക്ക
വസിഷ്ഠം വസിഷ്ഠനിയോടായി	ന; } തല്പ;
ഇദം ഇങ്ങിനെ	കിഞ്ചിതം ഒട്ടും
അബ്രുവൻ: ഉരചെയ്തു;	പരിഹാസ്യതേ) ഉപേക്ഷിച്ചെടുക്കുക
“ഉക്തം “അരുളിച്ചെയ്തതാൽ	ന; } നമുചെയ്തു;
തത് അത്	ഉക്തം യഥാ കല്പിച്ചപ്രകാരംതന്നെ
സുവിഹിതം: ഗൌരവമേറിയ	തത് അത്
ആജ്ഞയാണല്ലോ;	കരിഷ്യാമഃ.” ചെയ്തുകൊള്ളാം.”

തതഃ സുമന്ത്രമാനീയ വസിഷ്ഠോ വാക്യമബ്രവീത്
നിമന്ത്രയസ്വ നൃപതീൻ ഹൃദി വ്യോമേ ച ധാമ്നികാഃ.

17

തതഃ അച്ഛോര
വസിഷ്ഠഃ വസിഷ്ഠമഹർഷി
സുമന്ത്രം സുമന്ത്രരെ
ആനീയ, വരുത്തി,
വാക്യം ഇപ്രകാരം മൊഴി
അബ്രവീത്; ഉരച്ചു:

“ഹൃദി വ്യോമേ ച ധാമ്നികാഃ
“ലോകത്തിൽ
ധാമ്നികാഃ ധമ്നീഷ്ഠന്മാർ
യേ ച, യാതൊരാളാണോ ആ
നൃപതീൻ രാജാക്കന്മാരെ
നിമന്ത്രയസ്വ. ക്ഷണിക്കുക.

ബ്രാഹ്മണാൻ ക്ഷത്രിയാൻ വൈശ്യാൻ ശൂദ്രാംശ്ചൈവ സഹസ്രശഃ
സമാനയസ്വ സത്കൃത്യ സർവ്വദേശേഷു മാനവാൻ.

18

“ബ്രാഹ്മണാൻ” “ബ്രാഹ്മണരേയും,
ക്ഷത്രിയാൻ, ക്ഷത്രിയരേയും,
വൈശ്യാൻ, വൈശ്യരേയും,
ശൂദ്രാൻ ച, ശൂദ്രന്മാരേയും,
സഹസ്രശഃ ആയിരക്കണക്കായ്,”

സർവ്വദേശേഷു, എല്ലാദേശങ്ങളിലും
മാനവാൻ ഏവ, ആളുകളേയും, [ഉള്ള
സത്കൃത്യ ഉപചരിച്ച്
സമാനയസ്വ. ക്ഷണിക്കുക.

മിഥിലാധിപതിം വീരം ജനകം സത്യവിക്രമം
നിഷ്ഠിതം സർവ്വശാസ്ത്രേഷു തഥാ വേദേഷു നിഷ്ഠിതം.
തമാനയ മഹാഭാഗം സ്വയമേവ സുസത്കൃതം

19

പൂർവ്വസംബന്ധിനം ജ്ഞാതവാ തതഃ പൂർവ്വം ബ്രവീമി തേ.

20

“മിഥിലാധി-) “മിഥിലാധിപതി
പതിം) യം
വീരം, വീരനും,
സത്യവിക്രമം, സത്യമായ പരാക്രമ
ത്തോടുകൂടിയാനും,
സർവ്വശാസ്ത്രേഷു എല്ലാ ശാസ്ത്രങ്ങളിലും
നിഷ്ഠിതം നല്ല അറിവുള്ളവാനും,
തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
വേദേഷു വേദങ്ങളിലും
നിഷ്ഠിതം, നല്ല അറിവുള്ളവാനും
മഹാഭാഗം അതിഭാഗ്യവാനുംആയ

തം ജനകം, ആ ജനകമഹാരാജാ
സ്വയം ഏവ ഭവാൻതന്നെ [വിനെ,
സുസത്കൃതം നല്ലപോലെ സൽക്ക
രിച്ച്
ആനയ; കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നാലും;
പൂർവ്വം) ഒന്നാമത്തെ ബന്ധുവാ
സംബന്ധിനം) യ്
ജ്ഞാതവാ, അറിഞ്ഞത്,
തതഃ, അക്കാരണത്താൽ,
പൂർവ്വം ഒന്നാമതായ്
തേ ബ്രവീമി. ഭവാനോട് പറയുന്നു.

തഥാ കാശീപതിം സ്തിഷ്ഠം സതതം പ്രിയവാദിനം

സദപ്യന്തര ദേവസങ്കാശം സ്വയമേവാന്യസ്യ ഹ.

21

“തഥാ “അപ്രകാരംതന്നെ
സ്തിഷ്ഠം, സുചിത്തം,
സതതം എല്ലാപ്പോഴും
പ്രിയവാദിനം, അനുകൂലമായിതന്നെ
ഉറങ്ങുന്നവാനും.

സദപ്യന്തരം, സച്ചരിത്രനും,
ദേവസങ്കാശം ദേവസമുദയം ആയ
കാശീപതിം കാശിരാജാവിനെ
സ്വയം ഏവ ഭവാൻതന്നെ
ആനയസ്വ ഹ. ക്ഷണിച്ചുകൂട്ടിക്കൊണ്ടു
വന്നാലും.

തഥാ കേകയരാജാനം വൃദ്ധം പരമധാർമികം
ശ്വശൂരം രാജസിംഹസ്യ സപുത്രം തപമിഹാനയ.

22

“തഥാ തപം, വൃദ്ധം, പരമധാർമികം, രാജസിംഹസ്യ	“അച്ചണ്ണതന്നെ ഭവാൻ, വൃദ്ധനും, പരമധർമ്മചിന്തയുള്ള രാജശ്രേഷ്ഠനും [വന്റു,	ശ്വശൂരം കേകയരാജാനം, സപുത്രം ഇഹ ആനയ.	ശ്വശൂരനും(ഭായ്യയുടെ അച്ഛനും)ആയ കേകയരാജാവ്നെ, പുത്രസഹിതം ഇവിടേയ്ക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നാലും.
--	--	---	--

അംഗേശ്വരം മഹാഭാഗം രോമപാദം സുസതകൃതം
വയസ്യം രാജസിംഹസ്യ തമാനയ യശസ്വിനം.

23

രാജസിംഹസ്യ വയസ്യം മഹാഭാഗം, യശസ്വിനം, അംഗേശ്വരം,	“രാജശ്രേഷ്ഠന്റെ ചങ്ങാതിയും, അതിഭാഗ്യശാലിയും കീർത്തിമാനും, [ആയ അംഗരാജാധിപനും	തം രോമപാദം, സുസതകൃതം ആനയ.	ആ രോമപാദവൃദ്ധതിയെ, നല്ലപോലെ സർ ക്കരിച്ചുവന്നായും കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരിക.
---	---	------------------------------------	--

പ്രാചീനാൻ സിന്ധുസൗഖ്യവീരാൻ സൗരാഷ്ട്രയാംശ്ച പാത്മിവാൻ
ഭാക്ഷിണാത്യാൻ നരേന്ദ്രാംശ്ച സമസ്താനായസപ ഹ.

24

“പ്രാചീനാൻ സിന്ധു സൗഖ്യവീരാൻ സൗ- രാഷ്ട്രേയാൻ	“കിഴക്കെടിക്കിലുള്ള സിന്ധു, സൗഖ്യവീരം എന്ന ദേശങ്ങളിലുള്ള വരും, സൗരാഷ്ട്രദേശത്തി ലുള്ളവരും ആയ	പാത്മിവാൻ ച, ഭാക്ഷിണാ- ത്യാൻ നരേന്ദ്രാൻ സമസ്താൻ ച, ആനായസപ ഹ.	പാത്മിവാൻ } രാജാക്കന്മാരേയും, } ഭാക്ഷിണാ- } ത്യാൻ } തെക്കുരാജ്യങ്ങളിലുള്ള } രാജാക്കന്മാർ } സമസ്താൻ ച, എല്ലാവരേയും, [ലും. } ക്ഷണിച്ചുവരുത്തിയാ-
--	---	--	--

സന്തി സ്തിഷ്ഠാശ്ച യേ ചാന്യേ രാജാനഃ പൃഥിവീതലേ
താനായ യഥാക്ഷിപ്രം സാന്നാശൻ സഹസ്രാസ്യവാൻ.

25

“പൃഥിവീതലേ അന്യേ സ്തിഷ്ഠാഃ രാജാനഃ യേ സന്തി ച	“ഭൂതലത്തിൽ വേറെയുള്ള സുഹൃത്തുക്കളായ രാജാക്കന്മാർ യാതൊരാൾ ഉണ്ടോ,	താൻ ച സാന്നാശൻ സഹ- സ്രാസ്യവാൻ യഥാക്ഷിപ്രം ആനയ”	അവരേയും [യും, അനുമാനമുണ്ടാക്കുക- ബന്ധുജനങ്ങളോടു കൂടിയും, ശീശ്യന്മാരും ക്ഷണിച്ചുവരുത്തുക.”
---	--	---	--

വസിഷ്ഠവാക്യം തപശ്ശുതപാ സുമന്ത്രസ്തപരിതസ്തദാ
വ്യാദിശത് പുരുഷാസ്സത്ര രാജ്ഞാമാനയനേ ശുഭാൻ. 26

സുമന്ത്രഃ	സുമന്ത്രർ	രാജ്ഞാം	രാജാക്കന്മാരുടെ
തപഃ	ആ	ആനയനേ	ക്ഷണനകായ്ക്കത്തിൽ
വസിഷ്ഠവാക്യം	വസിഷ്ഠമൊഴി	ശുഭാൻ	നല്ല, തക്ക യോഗ്യന്മാ
ശുതപാ,	കേട്ട്,	പുരുഷാൻ	ആളുകളെ [രായ
തപരിതഃ	ഭോഗത്തിൽ	തത്ര	അങ്ങോട്ട്,
തദാ,	അപ്പോൾ,	വ്യാദിശത്.	ചൊണ്ടതയച്ചു

സ്വയമേവ ഹി ധർമ്മാത്മാ പ്രയയൗ മുനിശാസനാത്
സുമന്ത്രസ്തപരിതോ ഗതപാ സമാനേതും മഹീക്ഷിതഃ. 27

ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	സ്വയം ഏവ	താൻ തന്നെ
സുമന്ത്രഃ,	സുമന്ത്രർ,	ഗതപാ	ചെന്ന്,
മുനിശാസനാത്	മുനിയുടെ ആജ്ഞാപാൽ	സമാനേതും	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുവാൻ,
മഹീക്ഷിതഃ,	രാജാക്കന്മാരെ,	തപരിതഃ	ഭോഗം
		പ്രയയൗ ഹി.	പുറപ്പെട്ടു.

തേ ച കർമ്മാന്തികാഃ സദ്യേ വസിഷ്ഠായ ച ധീമതേ
സദ്യം നിവേദയന്തി സ്ത യജ്ഞേ യദപകല്പിതം. 28

തേ	ആ	ഉപകല്പിതം	ചെയ്യപ്പെട്ടുവോ,
കർമ്മാന്തികാഃ	പ്രവൃത്തിക്കാർ	സദ്യം ച,	അതെല്ലാറ്റിനേയും,
സദ്യേ ച,	എല്ലാവരും,	ധീമതേ	ധീമാനായ
യജ്ഞേ	യാഗകായ്ക്കത്തിൽ	വസിഷ്ഠായ	വസിഷ്ഠമഹർഷിയോടാ
യത്	യാതൊന്നും	നിവേദയന്തിസ്ത.	അറിയിച്ചു. [യ്

തതഃ പ്രീതോ ദപിജന്ത്രേഷുസ്താൻ സദ്യാനിമഗ്നുവീത്. 29

തതഃ	ചിന്നെ	താൻ	ആ
ദപിജന്ത്രേഷുഃ	ബ്രാഹ്മണോത്തമൻ	സദ്യാൻ	എല്ലാവരേയുംനോക്കി
പ്രീതഃ	തൃപ്തിപ്പെട്ടാനായ	ജടം	ജടീനെ
		അബ്രവീത്.	അരുചെയ്തു.

അവജ്ഞയാ ന ഭാതവ്യം കസ്യചിപ്ലീലയാപി വാ
അവജ്ഞയാ കൃതം ഹന്യാദ്രാതാരം നാത്ര സംശയഃ. 30

“അവജ്ഞയാ	“അവമർജ്ജിതയോടുക	കൃതം	ചെയ്യപ്പെട്ടത്,”
അപി	ട്ടെ	ഭാതാരം	കൊടുത്തവനെ
പീലയാ വാ	അലക്ഷ്യമായൊക്കട്ടെ	ഹന്യാത്;	കൊല്ലും;
കസ്യചിത്	ഒരാന്നും	അത്ര	ഇക്കാഴ്ചത്തിൽ
ഭാതവ്യം നഃ	കൊടുക്കതക്കതല്ല;	സംശയഃ ന.”	സംശയമില്ല.”
അവജ്ഞയാ	അവാദരവോടെ		

തതഃ കൈശ്ചിദഹോരാത്രൈരപയാതാ മഹീക്ഷിതഃ
ബഹുനി രത്നാനുദായ രാജേണാ ദശരഥസ്യ ച.

31

തതഃ	അതിൽപിന്നെ	ദശരഥസ്യ,	ദശരഥൻ,
കൈശ്ചിതം	ചില	ബഹുനി	അനേകം
അഹോരാത്രൈഃ	ദിവസങ്ങൾക്കുള്ളിൽ	രത്നാനി	രത്നങ്ങളെ
മഹീക്ഷിതഃ,	രാജാക്കന്മാർ,	ആദായ	എടുത്തുകൊണ്ടു്
രാജന്തഃ	രാജാവായ	ഉപയാതാഃ ച.	വന്നുചേരുകയുംചെയ്തു.

തതോ വസിഷ്ഠഃ സുപ്രീതോ രാജാനമിദമബ്രവീത്
ഉപയാതാ നരവൃഷ്ട്ര രാജാനസ്തുവ ശാസനാത്.

32

തതഃ	അപ്പോൾ	അബ്രവീത്:—	ഉരചെയ്തു:—	[ഏ!
വസിഷ്ഠഃ,	വസിഷ്ഠമഹർഷി,	“നരവൃഷ്ട്ര!	“അല്ലയോപുരുഷത്രേ	
സുപ്രീതഃ,	അതിപ്രീതനായം,	തവ ശാസനാത്	അങ്ങയുടെ കല്പനപ്ര	
രാജാനം	രാജാവോടായ്	രാജാനഃ	രാജാക്കന്മാർ	[കാരം
ഇദം	ഇങ്ങിനെ	ഉപയാതാഃ.	വന്നുചേർന്നിരിക്കുന്നു.	

മയാ ച സത്കൃതാസ്സദ്യേ യഥാർഹം രാജസത്തമാഃ
യജ്ഞീയം ച കൃതം രാജൻ പുരുഷൈഃ സുസമാഹിതൈഃ.

33

“മയാ	“എന്നാൽ	സുസമാഹി-	വിധികളെ നന്നായറി
രാജസത്തമാഃ	രാജശ്രേഷ്ഠന്മാർ	തൈഃ	ഞ്ഞവരായ
സദ്യേ ച	എല്ലാവരും	പുരുഷൈഃ	പുരുഷന്മാരാൽ [ഇതും
യഥാർഹം	ഉചിതംപോലെ	യജ്ഞീയം ച	യാഗത്തിന്നു് ഭംഗിപ്പ
സത്കൃതാഃ;	ഉപചരിക്കപ്പെട്ടു;	കൃതം.	ചെയ്യപ്പെട്ടു. (തെജ്യാദാ
രാജൻ!	ഹേ രാജാവാ!		ക്കപ്പെട്ടു)

നിവൃത്താ ച ഭവാൻ യഷ്ടം യജ്ഞായതനമന്തികാത്
സമ്വകാമൈരപഹൃതൈരപേതം വൈ സമന്തതഃ.

34

“ഭവാൻ ച	“അറിവുണ്ടും,	സമന്തതഃ	ചുറ്റും
അന്തികാത്	സമീപത്തിൽ	ഉപേതം	ചേർന്നുള്ളതായ
ഉപഹൃതൈഃ	കൊണ്ടുവരപ്പെട്ട	യജ്ഞായതനം,	യാഗശാലയിലേക്കു്,
സമ്വകാമൈഃ	എല്ലാ ഇഷ്ടസാധനങ്ങ	യഷ്ടം	യാഗംചെയ്യാനായ്
	ളാലും	നിവൃത്താ ചൈ.	എടുത്തെള്ളിയാലും!

ദൃഷ്ട്വഥാസി രാജേന്ദ്ര മനസേവ വിനിർമ്മിതം.

35

“രാജേന്ദ്ര!	അല്ലയോ രാജശ്രേഷ്ഠ!	ദൃഷ്ട്വഥം	(അതിനെ) തുക്കൺ
മാനസം	മാനസ്സുകൊണ്ടു്		ചാർത്തുള്ളൊരാൻ
വിനിർമ്മിതം	സങ്കല്പിക്കപ്പെട്ടത്	അഥാസി.”	(അങ്ങു്) അഹ്നാക
ഇതി	എന്നപോലെ യജ്ഞ		നം.”

തഥാ വസിഷ്ഠവചനാദശ്വശൃംഗസ്യ ചോഭയോഃ
ശുഭേ ദിവസനക്ഷത്രേ നിര്യാതോ ജഗതീപതിഃ.

36

തഥാ	അപ്രകാരം	ഉഭയോഃ	രണ്ടുപേരുടേയും. (വാ
വസിഷ്ഠ-	} വസിഷ്ഠമഹാഷിയുടെ	ശുഭേ	ശുഭമായ [ക്കാൽ]
വചനാത്		ദിവസനക്ഷത്രേ,	നാളിൽ,
ഋശ്യശൃംഗസ്യ	} ഋശ്യശൃംഗമഹാഷിയു	ജഗതീപതിഃ	രാജാവ്
ച		നിര്യാതഃ.	പുറത്തെഴുന്നള്ളി.

തതോ വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ സർവ്വ ഏവ ദപിജോത്തമാഃ
ഋശ്യശൃംഗം പുരസ്കൃത്യ യജ്ഞകർമ്മാരഭംസ്തദാ
യജ്ഞവാടഗതാസ്സർവ്വേ യഥാശാസ്ത്രം യഥാവിധി.

37

തതഃ	അവിടെ	തദാ ഏവ,	അപ്പോൾതന്നെ,
യജ്ഞവാട-	} യാഗശാലയിൽ പ്രവേ	യഥാശാസ്ത്രം	ശാസ്ത്രപ്രകാരം
ഗതാഃ		യഥാവിധി	വിധിപോലെ
സർവ്വേ,	എല്ലാവരും,	ഋശ്യശൃംഗം	ഋശ്യശൃംഗമഹാഷിയെ
വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ	വസിഷ്ഠപ്രമുഖന്മാരായ	പുരസ്കൃത്യ	മുൻനിർത്തിക്കൊണ്ട്,
ദപിജോത്തമാഃ	ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാർ	യജ്ഞകർമ്മ	യാഗകർമ്മത്തെ
സർവ്വേ	എല്ലാവരും,	ആരഭന്.	ആരംഭിച്ചു.

ഇത്യാദിൺ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
തയോഭയഃ സ്കന്ധഃ = പതിമൂന്നാം സ്കന്ധം സമാപ്തം.
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 458).

ചതുർത്ഥഃ സ്കന്ധഃ=പതിന്നാലാം സ്കന്ധം

[അശ്വപഥേവയജ്ഞം=അശ്വപഥേവയാഗം ചെയ്യുന്നതി.]

അഥ സംവത്സരേ പൂർണ്ണേ തസ്മിൻ പ്രാപ്തേ തുരംഗമേ
സരയപാശ്ചോത്തരേ തീരേ രാജ്ഞാ യജ്ഞാഭ്യവർത്തത.

1

അഥ,	അന്നന്തരം (അശ്വത്തെ	പൂർണ്ണേ,	തികഞ്ഞാറെ,
	വിട്ടയച്ചതിന്നുശേഷം)	സരയപാഃ	സരയുവദിയുടെ
തുരംഗമേ	തുരഗം	ഉത്തരേ തീരേ,	വടക്കേക്കരയിൽ,
പ്രാപ്തേ,	എത്തിയപ്പോൾ,	രാജ്ഞഃ	രാജാവിന്റെ
തസ്മിൻ	ആ	യജ്ഞഃ ച	യാഗവും
സംവത്സരേ	ആണ്ടു്	അഭ്യവർത്ത.	ആരംഭിച്ചു.

ഋഗ്യജുഃസം പരസ്കൃത്യ കമ് ചക്രർദ്വപിജാഭാം

അശ്വമേധേ മഹായജ്ഞേ രാജേണാസ്യ സുമഹാത്മനഃ.

2

സുമഹാത്മനഃ	സുമഹാത്മാവായ	ഋഗ്യജുഃസം	ഋഗ്യജുഃസമഹച്ഛിയെ
അസ്യ	ഈ	പരസ്കൃത്യ	{ മുഖ്യനാൽ വെച്ചുകൊ
രാജാഃ	രാജാവിന്റെ		{ ണ്ടും, (ബ്രഹ്മസ്ഥാന
അശ്വമേധേ	അശ്വമേധമെന്ന		{ ത്തിൽവെച്ചുകൊണ്ടും),
മഹായജ്ഞേ,	മഹായാഗത്തിൽ,	കമ്	കമ്ത്തെ
ദ്വപിജാഭാം	ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാർ,	ചക്ര.	ചെയ്തു.

കമ് കുച്ഛന്തി വിധിവദ്യാജകാ വേദപാരഗാഃ

യഥാവിധി യഥാന്യായം പരിക്രാമന്തി ശാസ്ത്രതഃ.

3

വേദപാരഗാഃ	വേദപാരഗന്മാരായ	യഥാവിധി	വേദോക്തപ്രകാരം, [രം
യാജകാഃ	ഋതപിക്കുകൾ,	യഥാന്യായം	മീമാംസാനുസൃതപ്രകാ
കമ്	കമ്ത്തെ	ശാസ്ത്രതഃ	കല്പസൂത്രങ്ങൾക്കനുസ
വിധിവത്	വിധിപ്രകാരം		രിച്ചവണ്ണം,
കുച്ഛന്തി;	നടത്തുന്നു;	പരിക്രാമന്തി.	ചെയ്യാൻ ആരംഭിച്ചു.

പ്രവർഗ്ഗം ശാസ്ത്രതഃ കൃതം തത്ത്വമേവാപസദം ദ്വപിജാഃ

ചക്രശ്ച വിധിവത് സർവ്വമധികം കമ് ശാസ്ത്രതഃ.

4

ദ്വപിജാഃ	ഋതപിക്കുകൾ	തഥാ	പിന്നെ
പ്രവർഗ്ഗം	“പ്രവർഗ്ഗം” എന്ന	ശാസ്ത്രതഃ	ശാസ്ത്രപ്രകാരം
	കമ്ത്തേയും,	അധികം	അതിനുമേൽ ചെയ്തേ
ശാസ്ത്രതഃ	ശാസ്ത്രപ്രകാരം	സർവ്വം	എല്ലാ [ണ്ടതായ
കൃതം,	ചെയ്തും,	കമ് ച	കമ്ത്തേയും
ഉപസദം ഏവ,	“ഉപസദം” എന്ന	വിധിവത്	വിധിപ്രകാരം
	ഇച്ഛിയേയും,	ചക്ര.	ചെയ്തു.

അഭിപൂജ്യ തതാ ഹൃഷ്ടാഃ സർവ്വേ ചക്രശ്ച യഥാവിധി

പ്രാതഃസവനപൂർവ്വാണി കർമ്മാണി മുനിപുംഗവാഃ.

5

മുനിപുംഗവാഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠന്മാർ	തതഃ	അതിനുമേൽ,
സർവ്വേ	എല്ലാവരും (യ്)	പ്രാതഃസോന) “പ്രാതഃസോനം” മുത	
ഹൃഷ്ടാഃ	സന്തോഷപൂർണ്ണന്മാരും	പൂർവ്വാണി)	ലായ
	(ബഹുവിദ്യാമാന്മാർ) ദി	കർമ്മാണി	കമ്ങ്ങളെ
അഭിപൂജ്യ,	{ മന്ത്രങ്ങളാൽ അതാതം	യഥാവിധി	വിധിപ്രകാരം
	(ദോഷകളെ) പൂജിച്ചു	ചക്ര.	ചെയ്തു.
	ശോധനം,		

ഐശ്വര്യ വിധിവദുത്തോ രാജാ ചാഭിഷ്ഠതോന്മഃ
മാദ്ധ്യന്ദിനം ച സവനം പ്രാവർത്ത യഥാക്രമം.

6

ഐശ്വര്യം ച	ഇന്ദ്രനാ ചേരേണതായ ഹവിഭാഗവും	അഭിഷ്ഠതഃ	{ “സോമം രാജാനം” ഇത്യാദി മന്ത്രങ്ങളാലും ശാസ്ത്രങ്ങളാലും സ്തുതിക്കപ്പെട്ടു.
വിധിവത്	ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം	മാദ്ധ്യന്ദിനം	മദ്ധ്യഹ്നകാലത്തിൽ
ദത്തഃ	കൊടുക്കപ്പെട്ടു;		ചെയ്യേണ്ടതായ
അനഘഃ	പാപനിവർത്തനായ	സവനം ച	യജ്ഞവും
രാജാ ച	സോമരാജാവും(സോമ ലതയും)	യഥാക്രമം	വിധിപ്രകാരം
		പ്രാവർത്ത.	നടന്നു.

തൃതീയസവനം ചൈവ രാജേന്ദാസ്യ സുമഹാത്മനഃ

ചക്രസ്തേ ശാസ്ത്രതോ ദൃഷ്ട്വാ യഥാ ബ്രാഹ്മണപുംഗവാഃ.

7

തേ	ആ	തൃതീയ--	{ മൂന്നാമത്തായ “സാ
ബ്രാഹ്മണ--	{ ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാർ,	സവനം ച	{ യം സവന”ത്തേയും,
പുംഗവാഃ		ശാസ്ത്രതഃ ഏവ	ശാസ്ത്രപ്രകാരംതന്നെ
അസ്യ	ഇ	ദൃഷ്ട്വാ,	നോക്കി
സുമഹാത്മനഃ	സുമഹാത്മാനായ	യഥാ	ഉജ്ജ്വലകാരം
രാജന്തഃ	രാജാവിന്റെ	ചക്രഃ.	ചെയ്തു.

ന ചാഹുതമഭൂത് തത്ര സ്ഖലിതം വാഘി കിഞ്ചന

ദൃശ്യതേ ബ്രഹ്മവത് സർവ്വം ക്ഷേമയുക്തം ഹി ചക്രിരേ.

8

തത്ര	ആ സമയം	ബ്രഹ്മവത്	മന്ത്രവിധിപോലെ
അഹുതം ച	ഹോമംചെയ്യാത്തതും,	ദൃശ്യതേ;	കാണപ്പെടുന്നു; [തന്നെ
സ്ഖലിതം വാ	തെറ്റിയതും	ഹി,	അതിനാൽ
കിഞ്ചന അപി	കുറച്ചെങ്കിലും	ക്ഷേമയുക്തം	ക്ഷേമത്തോടുകൂടിയ
അഭൂത് ന,	ഉണ്ടായില്ല		വണ്ണമെന്നെ
സർവ്വം	എല്ലാം	ചക്രിരേ.	അവർ ചെയ്തു.

ന തേഷപഹസ്തേ ശ്രാന്തോ വാ ക്ഷയിതോ വാഘി ദൃശ്യതേ

നാവിദ്വാൻ ബ്രാഹ്മണസ്തത്ര നാശതാനചരസ്സഥാ.

9

തേഷ അഹസ്തേ	ആ ദിവസങ്ങളിൽ	ബ്രാഹ്മണഃ	ബ്രാഹ്മണൻ
തത്ര	അവിടെ	വാ:	ഇല്ല;
ശ്രാന്തഃ വാ	ക്ഷീണിച്ചവനാകട്ടെ	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
ക്ഷയിതഃ വാ	വിശന്നവനാകട്ടെ	അശതാനചരഃ	അനേകശിഷ്യന്മാരി
ദൃശ്യതേ വാ:	കാണപ്പെടുന്നില്ല;	അപി) ല്ലാത്താനും
അവിദ്വാൻ	ചണ്ഡിതനല്ലാത്ത	ന.	ഇല്ല.

ബ്രാഹ്മണാ ഭിജ്ഞതേ നിത്യം നാഥവന്തശ്ച ഭിജ്ഞതേ
താപസാ ഭിജ്ഞതേ വാപി ശ്രമണാ ഭിജ്ഞതേ തഥാ.

10

നിത്യം	എല്ലായ്പ്പോഴും	താപസാഃ വാ	മുനിമാരും
ബ്രാഹ്മണാഃ	ബ്രാഹ്മണർ	ഭുജ്ഞതേ:	ഭുജിക്കുന്നു:
ഭിജ്ഞതേ	ഉണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു:	തഥാ	എന്നല്ല.
നാഥവന്തഃ ച	ശുഭന്മാരും	ശ്രമണാഃ അപി	സന്യാസിമാരും
ഭിജ്ഞതേ,	ഉണ്ണുന്നു;	ഭുജ്ഞതേ.	ഭുജിക്കുന്നു.

വൃദ്ധാശ്ച വ്യാധിതാശ്ചൈവ സ്രീയോ ബാലാശ്ചൈവ ച
അനിശം ഭിജ്ഞമാനാനാം ന തൃപ്തിരപലദ്യതേ.

11

വൃദ്ധാഃ ച	വയസ്സന്മാരും,	അനിശം	എല്ലായ്പ്പോഴും
വ്യാധിതാഃ ഏവ	വ്യാധിയുള്ളവരും,	ഭുജ്ഞമാനാം	ഉണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നിട്ടും
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	നാം ച	
സ്രീയഃ ഏവ	സ്രീകളും	തൃപ്തിഃ	തൃപ്തി
ബാലാഃ ച	കുട്ടികളും	ഉപലഭ്യതേ ന.	ഉപാകുന്നില്ല.

ദീയതാം ദീയതാമന്നാം വാസാംസി വിവിധാനി ച
ഇതി സംചോദിതാസ്തത്ര തഥാ ചക്രരന്ദേകശഃ.

12

“അന്നം	“അന്നം	ഇതി	എന്നും
ദീയതാം;	കൊടുക്കപ്പെട്ടതെ:	തത്ര	അവിടെ
വിവിധാനി	പലവിധ	അന്ദേകശഃ	കുടകളുടെ
വാസാംസി	വസ്തുക്കളും	സംചോദിതാഃ	കല്പിക്കപ്പെട്ടവരായി
ദീയതാം ച,”	കൊടുക്കപ്പെട്ടതെ,”	തഥാ ചക്രഃ.	അപ്രകാരമെല്ലാം.

അന്നകൂടാശ്ച ബഹവോ ദൃശ്യന്തേ പദ്മതോപമാഃ
ദിവസേ ദിവസേ തത്ര സിദ്ധസ്യ വിധിവത്തദാ.

13

ദിവസേ	ദിവസേ	ബഹവഃ	അനവധി
ദിവസേ	ദിവസേ	അന്നകൂടാഃ	അന്നരാശികൾ
വിധിവത്	(പാക)വിധിവത്തരും,	പദ്മതോപമാഃ	കുന്ദപോലെ
തദാ	അപ്പോൾ,	ച	
സിദ്ധസ്യ	പ്രകടമെടുത്തു,	തത്ര ദൃശ്യന്തേ.	അവിടെ കാണപ്പെട്ടു

നാനാദേശാദനപ്രാപ്താഃ പുരുഷാഃ സ്രീഗണാസ്തഥാ
അന്നപാദൈഃ സുവിഹിതാസ്തസ്മിൻ യജ്ഞേ മഹാത്മനഃ.

14

മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവിന്റെ	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
തസ്മിൻ യജ്ഞേ	ആ യാഗത്തിൽ	സ്രീഗണാഃ,	സ്രീഗണങ്ങളും,
നാനാദേശാത്	പല ദേശങ്ങളിൽനി-	അന്നപാദൈഃ	അന്നപാനങ്ങളെക്കൊ
അനപ്രാപ്താഃ	എത്തിച്ചേർന്നവരായ	സുവിഹിതാഃ.	നല്ലപോലെ
പുരുഷാഃ	പുരുഷന്മാരും,		തൃപ്തിപ്പെടുത്തപ്പെട്ടു.

അന്നം ഹി വിധിവത് സ്വാദ പ്രശംസന്തി ഭിജ്ഞഭാഃ
അഹോ തൃപ്താഃ സു ഭദ്രം ത ഇതി ശുശ്രാവ രാഘവഃ.

15

“അന്നം	“സദ്യ	അഹോ!”	എന്തൊരാശ്ചയ്യം!”
വിധിവത്	വിധിവത്തായം	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
സ്വാദ ഹി;	അതിരൂചിയോടുകൂടി	ഭിജ്ഞഭാഃ	ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാർ
	യതായം ഇരിക്കുന്നു;	പ്രശംസന്തിസു;	പ്രശംസിച്ചു;
തൃപ്താഃ;	ഞങ്ങൾ സംതൃപ്തരായി;	രാഘവഃ	രാഘവശങ്കൻ
തേ	അവിടുത്തേക്ക്	ശുശ്രവാ.	കേട്ടു.
ഭദ്രം	നന്മയുണ്ടാകട്ടെ!		

സ്വപലംകൃതാശ്ച പുരുഷാഃ ബ്രാഹ്മണാൻ പശ്യന്മാദയൻ
ഉപാസതേ ച താനന്യേ സുമൃച്യുമണിക്ഷണ്ഡലാഃ.

16

സ്വപലംകൃതാഃ	നന്നായലങ്കരിക്കപ്പെട്ട	സുമൃച്യുമണി-	} പ്രകാശിക്കുന്ന രത്നകു ക്ഷണ്ഡലാഃ } ണ്ടിലങ്ങു ധരിച്ചു
പുരുഷാഃ ച	ആളുകളും,	അന്യേ ച,	
ബ്രാഹ്മണാൻ	ബ്രാഹ്മണരെ	താൻ	} അടുത്തുനിന്നിരുന്നവരെ
പശ്യന്മാദയൻ;	ഉപചരിച്ചു;	ഉപാസതേ.	
			മേലറോപയണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

കർമ്മാന്തരേ തദാ വിപ്രാ ഹേതുവാദാൻ ബഹുനാപി
പ്രാജ്ഞ സുവാഗ്മിനോ ധീരാഃ പരസ്തദജിഗീഷയാ.

17

തദാ	അപ്പോൾ	വിപ്രാഃ	ബ്രാഹ്മണർ,
കർമ്മാന്തരേ	താഗത്തിന്റെറളടയിൽ	പരസ്തദ-	} അന്യോന്യം ജയിപ്പാ ജിഗീഷയാ } നുള്ള ആഗ്രഹത്തോടെ
	(ഭഴിപ്പുള്ളപ്പോൾ)	ബഹുൻഹേതു-	
ധീരാഃ	ധൈര്യമുള്ളവരും,	വാദാൻ അപി)	} അനേകം യുക്തിവാദങ്ങളേയും
സുവാഗ്മിനഃ	നല്ല വാക്സാമത്സ്യമുള്ളവരും ആയ	പ്രാജ്ഞഃ.	
			ഉരചെയ്തു.

ദിവസേ ദിവസേ തത്ര സംസ്തരേ കുശലാ ഭിജ്ഞഃ
സപ്തകർമ്മാണി ചക്രന്ത്യേ യഥാശാസ്ത്രം പ്രചോദിതാഃ.

18

ദിവസേ	} നാരായണരും	പ്രചോദിതാഃ,	(വലിയവർ) കല്പിച്ചു
ദിവസേ		സംസ്തരേ	താഗത്തിൽ [പ്രകാരം
തത്ര	അവിടെ,	സപ്തകർമ്മാണി	എല്ലാ കർമ്മങ്ങളേയും
കുശലാഃ	സമത്വന്മാരായ	യഥാശാസ്ത്രം	ശാസ്ത്രപ്രകാരം
തേ ഭിജ്ഞഃ,	ആ ബ്രാഹ്മണർ,	ചക്രന്ത്യേ.	ചെയ്തു.

നാഷഡംഗവിഭക്താസീന്നാപ്രഭുതാ നാബഹുശ്രുതഃ

സദസ്യസ്തസ്യ വൈ രാജേണാ നാവാദകശലാ ഭപിജാഃ.

19

അത്ര	ഇതിൽ	അബഹുശ്രുതഃ	അനേകശാസ്ത്രങ്ങളെ പഠിക്കാത്തവൻ
അഷഡംഗവിതം ആര്യവേദാംഗങ്ങൾ	അറിയാത്തവൻ	ന വൈ;	ഇല്ല;
ആസീതം ന;	ഉണ്ടായിരുന്നില്ല;	തസ്യ രാജന്തഃ	ആ രാജാവിന്റെ
അപ്രതഃ	(ചാത്രായണാദി) വൃതങ്ങളെ അനഷ്ടിക്കാത്തവൻ	സദസ്യഃ	സദസ്സിലുണ്ടായിരുന്ന
ന	ഉണ്ടായിരുന്നില്ല;	ഭപിജാഃ	ബ്രാഹ്മണർ
		അവാദകശലാഃ	വേദകശലന്മാരല്ലാത്ത
		ന.	ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. [വർ

പ്രാപ്തേ യുപോച്ഛത്രയേ തസ്തിൻ ഷഡ്ബൈപാഃ ഖാദിരാസ്ഥിമാ

താവന്തോ ബിലപസഹിതാഃ പണ്ണിനശ്ച തഥാഹരേ

20

ശ്ലേഷാതകമയോ ഭിഷ്യാ ദേവദാരമയസ്ഥിമാ

ഭാവേവ തത്ര വിഹിതേ ബാഹുവൃസ്തപരിഗ്രഹേത.

21

തസ്തിൻ,	അതിൽ,	പണ്ണിനഃ	പലാശമരത്താലുണ്ടാ
യുപോച്ഛത്രയേ	യുപസ്തംഭങ്ങളെ നാട്ടു വാനുള്ള അവാസരം	തഥാ ച,	അത്ര എണ്ണവും, [ക്രിയ
പ്രാപ്തേ	എത്തിയാറെ,	ഭിഷ്യാഃ	ശാസ്ത്രപ്രകാരം
ബൈപാഃ	വിലപമരംകൊണ്ടുണ്ടാ	ശ്ലേഷാതകമയഃ	നാദാലിമരത്താലു
ഷട്	ആരെണ്ണവും [ക്രിയ	തഥാ	അപ്രകാരം
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	ദേവദാരമയഃ	ദേവതാരംകൊണ്ടുണ്ടാ
ഖാദിരാഃ	കരിങ്ങാലിവുക്കുത്താലു	ഭവത ഏവ	രണ്ടെണ്ണവും, [ക്രിയ
	ണ്ടാക്കപ്പെട്ടതും	ബാഹുവൃസ്തം -	വീരിച്ചുകൈകൾകൊ
ബിലപ-	വിലപത്തിന് അടുത്തായുള്ളതും ആയ	പരിഗ്രഹേത	ണ്ട് തൊടത്തക്കാര
സഹിതാഃ	അത്രയെണ്ണവും,	തത്ര	ണ്ണം(കാരോ മാരകല
താവന്തഃ,	വേറെ,	വിഹിതേ.	അവിടെ [ത്തിൽ)
അപരേ,			കഴിച്ചിട്ടെടുത്തു.

കാരിതാഃ സർവ്വ ഏവൈതേ ശാസ്ത്രജ്ഞൈർജ്ഞകോവിന്ദൈഃ

ശോഭാത്മനാ തസ്യ യജ്ഞസ്യ കാഞ്ചനാലംകൃതാ ഭവൻ.

22

ഏതേ സർവ്വേ	ജ്ഞാ എല്ലാം	തസ്യ	ആ
ശാസ്ത്രജ്ഞൈഃ	ശാസ്ത്രങ്ങളറിഞ്ഞവർ	യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്റെ
	കാവ	ശോഭാത്മനാ	ഭംഗിക്കാതി.
യജ്ഞകോവിന്ദൈഃ	യാഗപ്രയോഗവിദ	കാഞ്ചനാലംകൃതഃ	സുണ്ണുകൊണ്ട് അല
ഭവതഃ ഏവ	ശീലന്മാരാൽതന്നെ	കൃതാഃ	കരിക്കപ്പെട്ടവ
കാരിതാഃ	ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടവർ;	ഭവൻ.	ആയിരുന്നു.

ഏകവിംശതിയുപാസ്മേ ഏകവിംശതൃതയഃ
വാസോഭിരേകവിംശദ്ഭിരേകൈകം സമലക്യതാം.

23

തേ	ആ	ഏകവിംശദ്ഭിഃ	ഇരുപത്തൊന്നും
ഏകവിംശതി-	ഇരുപത്തൊന്നു യുപ	വാസോഭിഃ,	വസ്ത്രങ്ങളാൽ,
യുപാഃ	ങ്ങൾ	ഏകൈകം	പൊച്ചേറെ
ഏകവിംശതൃ-	ഇരുപത്തൊന്നുകോൽ	സമലക്യതാം	നന്നായലങ്കരിക്കപ്പെട്ട
തയഃ	വീക്ഷിച്ചുളവാ:		ദ്രവ.

വിന്യസ്താ വിധിവത് സദ്യേ ശിച്ഛിഭിഃ സൂകൃതാ ദൃശാം.
അച്ഛാന്ത്രയഃ സദ്യേ ഏവ ശൃംഗ്ണരൂപസമനപിതാം.

24

സദ്യേ	എല്ലാം	വിധിവത്	ശാസ്ത്രോക്തപ്രകാരം
ശിച്ഛിഭിഃ	ശിച്ഛികളാൽ[പ്പെട്ടവഃ	വിന്യസ്താഃ	സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടവഃ
സൂകൃതാഃ	നല്ലപോലെപണിയ	സദ്യേ ഏവ	എല്ലാംതന്നെ
	{ ഉറപ്പുള്ളവ(പൊച്ചിനി,	അച്ഛാന്ത്രയഃ	എൺകോൺ ഉള്ളവ
ദൃശാം	{ ചുള്ള, ഓട്ട മുതലായത്	ശൃംഗ്ണരൂപ-	മിനമിനത്ത സ്വരൂപ
	ഇല്ലാത്തവ),	സമനപിതാഃ	മുള്ളവ.

ആച്ഛാഭിതാസ്മേ വാസോഭിഃ പുഷ്പൈശ്ശൃംഗൈശ്ച ഭ്രൂഷിതാം
സപ്താർഷയോ ഭീഷ്മിമന്തോ വിരാജന്തേ യഥാ ഭിവി.

25

തേ	അവ	ഭിവി	ദേവലോകത്തിൽ
വാസോഭിഃ	വസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടും	സപ്താർഷഃ	സപ്താർഷികൾ
ആച്ഛാഭിതാം,	മാൽക്കപ്പെട്ടവയായി,	യഥാ,	എന്നപോലെ,
പുഷ്പൈഃ	പുഷ്പങ്ങളാലും	ഭീഷ്മിമന്തഃ	കാന്തിയുള്ളവയായി
ശൃംഗൈഃ ച	ശൃംഗങ്ങളാലും [യം	വിരാജന്തേ.	ശോഭിക്കുന്നു.
ഭ്രൂഷിതാം	അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടവയാ		

ആഹവായാം ചക്രിരേ തത്ര ശക്രാദീൻ വിബുധോത്തമാൻ
ഋഗ്യജുശാഭയോ മന്ത്രൈഃ ശീക്ഷാക്ഷരസമനപിതൈഃ.

26

ഋഗ്യജുശാഭയഃ	ഋഗ്യജുശമുഹൂനി മുത	വിബുധോ-	{	ദേവോത്തമന്മാരായ
	ലായവർ	ത്തമാൻ	}	
ശീക്ഷാക്ഷര-	{ 'ശീക്ഷ' എന്ന വാദം	ശക്രാദീൻ		ഇന്ദ്രാദികളെ
സമനപിതൈഃ	{ ശക്തിൽപറഞ്ഞിട്ടുള്ള	തത്ര		അവിടെ
	അക്ഷരവിന്യാസങ്ങ	ആഹവായാം-	{	ആഹവാനമെയ്യ.
	ളോടുകൂടിയ	ചക്രിരേ.	}	
മന്ത്രൈഃ,	മന്ത്രങ്ങളാൽ,			

നീതിഭീമധുരൈഃ സ്തിശൈലമന്ത്രാഹ്വാനൈര്യഥാഹന്തഃ
ഹോതോരോ ദദരാഭാഷ്യ ഹവിഭാഗാൻ ദിവൈകസാം.

27

ഹോതാഃ	ഹോതാക്കൾ	യഥാഹന്തഃ	തക്കവണ്ണം
മധുരൈഃ	കണ്ണാനന്ദകരങ്ങളായ	ആഭാഷ്യ	ഉപചാരവാക്കുകളുറച്ചു
നീതിഭീഃ	രീതിയിൽ	ദിവൈകസാം	ദേവന്മാർക്കു
സ്തിഗ്ംശൈഃ	പ്രീതിയുളവാക്കുന്ന	ഹവിഭാഗാൻ	ഹവിഭാഗങ്ങളെ
മന്ത്രാഹ്വാനൈഃ	ആഹ്വാനമന്ത്രങ്ങളാൽ	ദദുഃ.	കൊടുത്തു.

ഇഷ്ടകാശ്ച യഥാഗ്രായം കാരിതാശ്ച പ്രമാണതഃ

ചിത്രോഽഗ്നിർബ്രാഹ്മണൈസ്തത്ര കശലൈഃ ശുൽബകമ്ബണി. 28

തത്ര,	അവിടെ,	പ്രമാണതഃ	അളവുപ്രകാരം
ശുൽബകമ്ബണി	യജ്ഞകമ്ബണി	ഇഷ്ടകാഃ ച	ഇഷ്ടകളും
കശലൈഃ	സമത്വമായ	കാരിതാഃ;	ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടു; [ദികയും
ബ്രാഹ്മണൈഃ	ബ്രാഹ്മണരാൽ	അഗ്നിഃ ച	അഗ്നികൂട്ടുവാനുള്ള വേ
യഥാഗ്രായം	ശരിയായി	ചിതൃഃ.	ഏല്പിടുത്തപ്പെട്ടു.

സ ചിത്രോ രാജസിംഹസ്യ സഞ്ചിതഃ കശലൈർദപിജ്ഞഃ

ഗരുഡോ രക്തമപക്ഷോ വൈ ത്രിഗുണോഽഷ്ടാദശാത്മകഃ. 29

രാജസിംഹസ്യ	രാജശ്രേഷ്ഠന്റെ	ത്രിഗുണഃ { (അശ്വമേധത്തിന്നു വി ധിച്ച ആചാരികളെ) മൂന്നിരട്ടിച്ച }
സഃ ചിതൃഃ,	ആ യാഗദോദിക,	
കശലൈഃ	സമത്വമായ	
ദപിജ്ഞഃ,	ബ്രാഹ്മണരാൽ,	
ഗരുഡഃ	ഗരുഡാകൃതിയിൽ	
രക്തമപക്ഷഃ	പൊൻചിറകോടുകൂടി	
	യതായി	അഷ്ടാദശാത്മകഃ പതിനെട്ടുചാരികളോടു കൂടിയതായ് സഞ്ചിതഃ വൈ. നന്നാവുണ്ടാക്കപ്പെട്ടു.

നിയുക്താസ്തത്ര പശവസ്തത്തദുദ്രിശ്യ ദൈവതം

ഉരഗാഃ പക്ഷിണശ്ചൈവ യഥാശാസ്ത്രം പ്രചോദിതാഃ 30

യഥാശാസ്ത്രം	ശാസ്ത്രപ്രകാരം	തത് തത്	അതാത്
പ്രചോദിതാഃ	വിധിക്കപ്പെട്ട	ദൈവതം	ദേവനെ
പശാഃ	മൃഗങ്ങളും	ഉദ്രിശ്യ	ഉദ്ദേശിച്ചു
ഉരഗാഃ ഏവ	ഇജ്ജാതികളും,	തത്ര	അവിടെ
പക്ഷിണഃ ച	പക്ഷികളും,	വിവർത്താഃ	കെട്ടപ്പെട്ടു.

ശാമിത്രേ തു ഹയസ്തത്ര തഥാ ജലചരാശ്ച യേ

ഋഷിഭിഃ സപ്തമേവൈതന്നീയുക്തം ശാസ്ത്രരസ്തഥാ. 31

ശാമിത്രേ	രാഗത്തിൽ കൊല്ലുന്ന തിന്നായ്,	ഏതത്	ഇത്
ഹയഃ തു,	കുതിരയും,	സപ്തം.	എല്ലാം,
തഥാ	അപ്രകാരം [ഇതായ്]	ഋഷിഭിഃ	ഋഷികളാൽ
യേ	യാതൊരു (കൂർവാദിക	തഥാ	അപ്രകാരം
ജലചരാഃ ച,	ജലജന്തുക്കളോ, അവിടും,	ശാസ്ത്രതഃ ഏവ	ശാസ്ത്രപ്രകാരമെന്ന
		തത്ര	അവിടെ
		വിവർത്തം.	കെട്ടപ്പെട്ടു.

പശുനാം ത്രിശതം തത്ര യുദ്ധേഷു നിയതം തദാ
അശ്വപരത്തോത്തമം തത്ര രാജേണാ ദശരഥസ്യ ച.

32

തത്ര	(ഇപ്രകാരം)അവിടെ	അശ്വപരത്തോ	} അശ്വപരങ്ങളിൽവെ
യുദ്ധേഷു	യുദ്ധസ്ഥലങ്ങളിൽ	ത്തമം ച	
പശുനാം	രാജാപശുക്കൾ (മൃഗ	തദാ	ആ സമയം
ത്രിശതം	മുണ്ടുളും, (ങ്ങൾ)	തത്ര	അവിടെ
രാജാജ	{ ദശരഥരാജാവിന്റെ	നിയതം	കെട്ടപ്പെട്ടു.
ദശരഥസ്യ			

കൌസല്യ താ ഹയം തത്ര പരിചർച്ചാസമനപിതാ
കൃപാന്നൈർത്രിശശാസൈനം ത്രിഭി. പരമയാ മദാ.

33

കൌസല്യ	കൌസല്യാദേവി,	പരിചർച്ചാ-	} ശ്രദ്ധയോടുകൂടി
തത്ര	{ അവിടെ, (കൊല്ലവാ	സമനപിതാ	
	{ൻ ഏല്പെടുത്തിയ	ത്രിഭിഃ	മൂന്നു
	{സ്ഥലത്തിൽ)	കൃപാന്നൈഃ	വാളുകളാൽ
താ	അങ്ങിനെകെട്ടപ്പെട്ടു	പരമയാ	ഏറ്റവും
ഏനം	ഇത്ര	മദാ,	സന്തോഷത്തോടെ,
ഹയം,	കുതിരയെ,	വിശശാസ.	കൊണ്ടു.

പതത്രിണാ തദാ സാഖം സുസ്ഥിതേന ച മേതസാ
അവസദ്രജനീമേകാം കൌസല്യാ ധർമ്മകാമ്യയാ.

34

തദാ,	അപ്പോൾ,	മേതസാ	{ ചിത്തത്തോടെ (യാ
കൌസല്യാ ച	കൌസല്യയും,		
ധർമ്മകാമ്യയാ	ധർമ്മത്തിൽ ആഗ്രഹം	പതത്രിണാ	} കുതിരയോടുകൂടി
	ചൂണ്ടാച്ചാൽ,	സാഖം	
സുസ്ഥിതേന	സ്ഥിരമായ	ഏകാം രജനീം	ഒരു രാത്രി
		അവസത്.	വസിച്ചു.

മോതാലപത്യസ്തഥാഭ്യാതാ ഹയേന സമയോജയൻ
മഹിഷ്യാ പരിവൃത്യാ ച വാവാതാം ച തഥാപരാം

35

മോതാ	മോതാവും,	പരിവൃത്യാ ച	പരിവൃത്തിയായ ഇളയ
അലപത്യഃ	അലപിച്ചു,	തഥാ	കൂടി [ഭായ്യയോടും,
വാവാ	പിന്നെ	അപരാം	മറ്റൊരു
ഉദംഗാതാം	ഉദംഗാതാവിൻ, (ഇവർ)	വാവാതാം ച	വാവാത (ഭോഗയുക്ത
മഹിഷ്യാ	മഹിഷിയാൾ ആദ്യ	ഹയേന	കുതിരയോടുകൂടി
	ത്തെ പാഞ്ഞിരുന്നോടും	സമയോജയൻ.	ഒന്നിച്ചു ഗ്രഹിച്ചു.

പതന്തിന്നസ്യ വപാമുദ്ധ്യ നിയതേന്ദ്രിയഃ
ഋതപിക് പരമസമ്പന്നഃ ശുചയാമാസ ശാസ്ത്രതഃ.

36

തസ്യ	ആ	പരമസമ്പന്നഃ	അതിസമർത്ഥനഃ ആയ
പതന്തിന്നഃ	കുതിരയുടെ [ത്ത്	ഋതപിക്,	അധപ്യു,
വപാം ഉദ്ധ്യ	വപയെ വലിച്ചെടു	ശാസ്ത്രതഃ	ശാസ്ത്രപ്രകാരം
നിയതേന്ദ്രിയഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ നിഗ്രഹി	ശുചയാമാസ.	പാകംചെയ്തു.
	ച്ചവനം		

ധൃമഗന്ധം വപായാസു ജിഹ്വന്തി സ നരാധിപാഃ
യഥാകാലം യഥാന്യായം നിർണ്ണദൻ പാപമാത്മനഃ.

37

നരാധിപാഃ,	രാജാക്കന്മാർ,	നിർണ്ണദൻ	ചോക്കിക്കൊണ്ടു്
യഥാകാലം,	തക്കസമയത്തിൽ,	വപായാഃ	വപയിൽനിന്നുള്ള
യഥാന്യായം,	വിധിപ്രകാരം, [ഞെ	ധൃമഗന്ധം ഉ	പുകയുടെഗന്ധത്തേയും
ആത്മനഃ പാപം	അവനവന്റെ, പാപ	ജിഹ്വന്തി സ.	മുക്തൻ.

ഹയസ്യ യാനി ചാംഗാനി താനി സർപ്പാണി ബ്രാഹ്മണാഃ
അഗ്നൗ പ്രാസ്യന്തി വിധിവത് സമസ്താഃ ഷോഡശർത്ഥപിജഃ.38

ഹയസ്യ	കുതിരയുടെ	ഋതപിജഃ	ഋതപിജകളായ
യാനി	യാതൊരു	ബ്രാഹ്മണാഃ	ബ്രാഹ്മണർ
അംഗാനി,	അംഗങ്ങളോ	സമസ്താഃ,	എല്ലാവരും,
താനി	ആ	അഗ്നൗ	അഗ്നിയിൽ
സർപ്പാണി ച,	എല്ലാവരിനേയും,	വിധിവത്	വിധിപ്രകാരം
ഷോഡശ	പതിനാറു്	പ്രാസ്യന്തി.	റോദാമംചെയ്തു.

പ്ലക്ഷശാഖാസു യജ്ഞാനാമന്വേഷാ ക്രിയതേ ഹവിഃ
അശ്വമേധസ്യ ചൈകസ്യ വൈതസോ ഭാഗ ഇഷ്യതേ.

39

അന്വേഷാ	മറു	അശ്വമേധസ്യ	അശ്വമേധമെന്ന
യജ്ഞാനാം	യാഗങ്ങളുടെ	ഏകസ്യ ച	ഒന്നിന്നുമാത്രമാകട്ടെ
ഹവിഃ	ഹവിസ്സ്	ഭാഗഃ	ഹവിഃഭാഗം
പ്ലക്ഷശാഖാസു	അത്തിമരത്തിന്റെ	വൈതസഃ	ആരോടാഞ്ഞിമര
	ചില്ലുകളിൽ		സംബന്ധമായു്
ക്രിയതേ :	ചെയ്യപ്പെടുന്നു :	ഇഷ്യതേ.	വിധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു

ത്രപ്രഹോശപമേയഃ സംഖ്യാതഃ കല്പസുതേണ ബ്രാഹ്മണൈഃ
അഗ്നിഷ്ടോമമഹസ്തസ്യ പ്രഥമം പരികല്പിതം
ഉക്ഥ്യം ദ്വിതീയം സംഖ്യാതമതിരാത്രം തഥോത്തരം. 40

കല്പസുതേണ	കല്പസുതപ്രകാരം	‘അഗ്നിഷ്ടോമം’	‘അഗ്നിഷ്ടോമം’ എന്ന
ബ്രാഹ്മണൈഃ	വിധിവാക്യങ്ങളാൽ	പരികല്പിതം;	ഏല്പെടുത്തപ്പെട്ടു; [കൃതു
അശ്വപമേയഃ	അശ്വപമേയം	‘ഉക്ഥ്യം’	‘ഉക്ഥ്യം’ എന്നതം
തൃഹഃ	മൂന്നുദിവസത്തേക്ക്	ദ്വിതീയം	രണ്ടാമത്തേതായ്
	എന്നം	സംഖ്യാതം;	കണക്കാക്കപ്പെട്ടിരിക്കു
സംഖ്യാതഃ;	കണക്കാക്കപ്പെട്ടിരിക്കു	തഥാ	അപ്രകാരം [ന
തസ്യ	അതിന്റെ [കണ;	‘അതിരാത്രം’	‘അതിരാത്രം’ എന്നതം
പ്രഥമം അഹഃ	ആദ്യത്തെ ദിവസം	ഉത്തരം.	പിന്നെയുള്ളത്

കാരിതാസ്തത്ര ബഹവോ വിഹിതാഃ ശാസ്ത്രദർശനാത്. 41

തത്ര	അവിടെ,	വിഹിതാഃ	വിധിക്കപ്പെട്ടവയായ
ശാസ്ത്രദർശനാത്	ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ കണ്ട	ബഹവഃ	അനേകങ്ങൾ
	തിനാൽ,	കാരിതാഃ.	നടത്തപ്പെട്ടു.

ജ്യോതിഷ്ഠോമായാഷീ ചൈവമതിരാത്രേ വിനിമ്നിതേ
അഭിജിദ്വിശ്വജിതൈവമാപ്തോത്യാമോ മഹാകൃതഃ
അയജ്ഞാജിമേധേന ദിശസ്തപകലവൽനഃ. 42

അതിരാത്രേ	“അതിരാത്രം” രണ്ടും	മഹാകൃതഃ	മഹായാഗമായുള്ള
വിനിമ്നിതേ;	നടത്തപ്പെട്ടു;	ആപ്തോത്യാമഃ ച	‘ആപ്തോത്യാമവും’
ജോതിഷ്ഠോ—	‘ജോതിഷ്ഠോമവും’	ഏവം	ഇപ്രകാരം
മായാഷീ ച,	‘ആയുഷ്ഠോമവും’	സ്തപകലവൽനഃ	സ്തപകലവൽനനായ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ദിശഃ	ദിക്കുകളെ [രാജാവ്,
അഭിജിത്,	‘അഭിജിത്,’	വാജിമേധേന	അശ്വപമേയത്താൽ
വിശ്വജിതം,	‘വിശ്വജിതം’ എന്ന	അയജ്ഞം.	യജനം ചെയ്തു.
	യാഗങ്ങളും		

പ്രാചീം ഹോത്രേ ദദേത രാജാ ദിശം സ്തപകലവൽനഃ
അദ്ധ്യവേ പ്രതീചീം തു ബ്രഹ്മണേ ദക്ഷിണാം ദിശം. 43

ഉദ്ഗാത്രേ തു തഥോദീചീം ദക്ഷിണൈഷാ വിനിമ്നിതാ
അശ്വപമേധേ മഹായജ്ഞേ സ്തപയംഭൂവിഹിതേ പുരാ. 44

സ്തപകലവൽനഃ	സ്തപകലത്തെ വലിപ്പി	ഉദ്ഗാത്രേ തു	ഉദ്ഗാതാവിനു
	ക്കുന്നവനായ	ഉദീചീം തു	വടക്കേതിനേയും
രാജാ,	രാജാവ്,	ദദേതഃ”	കൊടുത്തു;”
ഹോത്രേ	ഹോതാവിനായി	പുരാ	ആദികാലത്തിൽ
പ്രാചീം	കിഴക്കുദിക്കിലുള്ള	സ്തപയംഭൂ-	ബ്രഹ്മദേവനാൽ ഉണ്ടാ
ദിശം,	രാജ്യങ്ങളേയും	വിഹിതേ	കൊടുത്തു
തഥാ	അപ്രകാരം		

അധപയ്യവേ പ്രതീചീം,	അധപയ്യവിന് പടിഞ്ഞാറെ ദിക്കി നേയും,	അശപമേധേ മഹായജേണ ഏഷാ	അശപമേധമെന്ന മഹായാഗത്തിൽ, ഇപ്രകാരമാണ്
ബ്രഹ്മണേ ദക്ഷിണാംദിശം,	ബ്രഹ്മാവിന് തെക്കേദിക്കിനേയും,	ദക്ഷിണാ വിനിർമ്മിതാ.	ദക്ഷിണ വിധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്.

കൂതം സമാപ്യ തു തദാ ന്യായതഃ പുരുഷർഷഭഃ
 ഋതപിശ്യോ ഹി ദദൌ രാജാ ധരാം താം കലവർണ്ണഃ 45
 ഋതപിജശ്ചാബ്രവൻ സദ്യേ രാജാനാ ഗതകല്പാഷാ
 ഭവാനേവ മഹീം കൃത്സ്നാമേകോ രക്ഷിതുമഹ്തി 46
 ന ഭൂമോ കാൽമസ്താകം ന ഹി ശക്താഃ സ്മ പാലനേ
 രതാഃ സപാധ്യായകരണേ വയം നിത്യം ഹി ഭൂമിവ
 നിശ്രയം കിഞ്ചിദേവേഹ പ്രയച്ഛതു ഭവാൻ ഹി നഃ. 47
 മണിരതം സുവണ്ണം വാ ഗാവോ യദാ സമുദ്യതം
 തത് പ്രയച്ഛ നരശ്രേഷ്ഠ ധരണ്യാ ന പ്രയോജനം. 48

പുരുഷർഷഭഃ കലവർണ്ണഃ രാജാ, തദാ ന്യായതഃ, കൂതം സമാപ്യ തു താം ധരാം ഋതപിശ്യഃ ദദൌ; ഹി, ഋതപിജഃ സദ്യേ ച, “ഭൂമിവ! ഭവാൻ ഏകഃ ഏവ കൃത്സ്നാം മഹീം രക്ഷിതം അഹ്തി; അസ്താകം ഭൂമോ കാൽമഃ നഃ ധരണ്യാ പ്രയോജനം നഃ	പുരുഷശ്രേഷ്ഠനം കലവർണ്ണകനമായ രാജാവം, അപ്പോൾ, വിധിപ്രകാരം, യാഗത്തെ പൂർത്തിയാ ക്കിയ ഉടനെ ആ ഭൂമിയെ ഋതപിക്ഷകൾക്കായം (മേൽപ്രകാരം) കൊടു അതിനാൽ, [തു; ഋതപിക്ഷകൾ എല്ലാവരും, “അല്ലയോ രാജാവേ! അവിടുന്ന് ഒരുത്തൻതന്നെയാണ് സമസ്തമായുള്ള ഭൂമിയെ രക്ഷിപ്പാൻ അഹ്നായിരിക്കുന്നത്; ഞങ്ങൾക്ക് ഭൂമികൊണ്ടും ചെയ്യേണ്ടതൊന്നുമില്ല ഭൂമികൊണ്ടും പ്രയോജനം നഃ പ്രയോജനമില്ല;	പാലനേ ശക്താഃ ന സ്മ ഹി വയം നിത്യം സപാധ്യായ- കരണേ രതാഃ ഹി നരശ്രേഷ്ഠ ഭവാൻ നഃ ഇഹ നിഷംകൃതം പ്രയച്ഛതുഃ മണിരതം സുവണ്ണം ഗാവഃ വാ യത് സമുദ്യതം വാ തത് കിഞ്ചിത് ഏവ പ്രയച്ഛ,” ഗതകല്പാഷം രാജാനം അബ്രവൻ.	പരിപാലിക്കുന്നതിൽ (ഞങ്ങൾ) ശക്തന്മാർ അല്ലല്ലോ! എന്തെന്നാൽ, ഞങ്ങൾ എല്ലായ്പ്പോഴും അധ്യയനം ചെയ്യുന്ന തിൽ ആസക്തരാണ്ല്ലോ! ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ! അവിടുന്ന് ഞങ്ങൾക്ക് ഇതിനുപകരം സംഭാവന തന്നാലും; ആദരണമോ, സ്വപ്നമോ, പശുക്കളോ, ഏതം തെച്ചാകുമുണ്ടോ, അതിനെ കൊള്ളുമാത്രം തന്നാലും,” എന്ന് പാപംവീങ്ങിയാനായ രാജാവോടായ് ചർച്ച.
---	--	---	--

ഏവമുക്തോ നരപതിർബ്രാഹ്മണൈർവേദപാരഗൈഃ
ഗവാം ശതസഹസ്രാണി ഭശ തേഭ്യോ ദദേത നൃപഃ.

49

ഭശ കോടീഃ സുവണ്ണസ്യ രജതസ്യ ചതുർത്ഥം.

50

നരപതിഃ	നരാധിപനായ	ഭശ ശത	} പത്തുലക്ഷങ്ങളേയും,
നൃപഃ,	രാജാവ്,	സഹസ്രാണി	
വേദപാരഗൈഃ	വേദപാരഗന്മാരായ	സുവണ്ണസ്യ	സ്വപണ്ണത്തിന്റെ
ബ്രാഹ്മണൈഃ	ബ്രാഹ്മണരാൽ		(ആമാടകളുടെ)
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഭശ കോടീഃ,	പത്തുകോടികളേയും,
ഉക്തഃ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായ്	രജതസ്യ	വെള്ളിയുടെ(നാണു)
തേഭ്യഃ	അവർക്കൊക്കെ,	ചതുർത്ഥം,	നാലിരട്ടിയും,
ഗവാം	പശുക്കളുടെ	ദദേത.	കൊടുത്തു.

ഋതപിജശ്ച തതഃ സദ്യേ പ്രദദുഃ സഹിതാ വസു
ഋഗ്യതുംഗായ മുനഃയ വസിഷ്ഠായ ച ധീമതേ.

51

തതഃ	അതിൽപിന്നെ,	ഋഗ്യതുംഗായ	ഋഗ്യതുംഗനും,
സദ്യേ	എല്ലാ	ധീമതേ	ധീമാനായ
ഋതപിജഃ ച	ഋതപിക്കുകളും	വസിഷ്ഠായ ച	വസിഷ്ഠനും,
സഹിതാഃ	ചേൺകൊണ്ടും,	വസു	ധനത്തെ
മുനയേ	മുനിയായ	പ്രദദുഃ.	കൊടുത്തു.

തതഃസ്തേ ന്യായതഃ കൃതാ പ്രവിഭാഗം ദപിജോത്തമാഃ
സുപ്രീതമനസഃ സദ്യേ പ്രത്യുചമുദിതാ ഭൃശം.

52

തതഃ	അപ്പോൾ	സുപ്രീതമനസഃ	ഏറ്റവും ഉറപ്പിച്ചൊട്ടവ
തേ	ആ		രായ്
ദപിജോത്തമാഃ	ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാർ,	ഭൃശം	വളരെ
ന്യായതഃ	ക്രമപ്രകാരം	മുദിതാഃ	{ സന്തോഷപ്പെട്ടവരായ് (അപ്രകാരം ഞങ്ങൾ ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു) എ
പ്രവിഭാഗം	പക്ഷ		
കൃതാ	ചെയ്തും,	പ്രത്യുചഃ	മറപടിയുറച്ചു. [ന്
സദ്യേ	എല്ലാവരും,		

തതഃ പ്രസപ്തകേഭ്യസ്തു ഹിരണ്യം സുസമാഹിതഃ
ജാംബൂനദം കോടിസംഖ്യം ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ ദദേത തദാ.

53

തതഃ	അതിൽപിന്നെ,	തദാ	ആ സമയം,
സുസമാഹിതഃ	ചാഞ്ചല്യംവിട്ടവനായ്	കോടിസംഖ്യം	കോടിക്കണക്കായ
പ്രസപ്തകേഭ്യഃ	യാഗം കാണാൻ വന്ന	ജാംബൂനദം	ജംബൂനദിയിലുണ്ടായ
ബ്രാഹ്മണേഭ്യഃ	ബ്രാഹ്മണർക്കായി,	ഹിരണ്യം തു	ഹിരണ്യത്തേയും
		ദദേത.	കൊടുത്തു.

ദേവിയായ ദ്വിജായാഥ ഹസ്താഭരണമുത്തമം
കണ്ഠേപിദ്വയാചമാനായ ദദൌ രാഘവനന്ദനഃ.

54

രാഘവനന്ദനഃ	രഘുകുലനന്ദനൻ,	കണ്ഠേപിത്	ഏതോ ഒരു
അഥ	ഈ സ്ഥിതിയിൽ,	ദ്വിജായ,	ബ്രാഹ്മണനായൊണ്
യാചമാനായ	യാചിക്കുന്നവനായ	ഉത്തമം	ഉത്തമമായ
ദേവിയായ	ദേവിദൻ	ഹസ്താഭരണം	(തന്റെ) കൈവളയെ
		ദദൌ.	കൊടുത്തു.

തതഃ പ്രീതേഷു വിദ്വത്സു ദ്വിജേഷു ദ്വിജവത്സലഃ
പ്രണാമമകരോത് തേഷാം ഹർഷപശ്ചാകലേക്ഷണഃ.

55

തതഃ	അപ്പോൾ,	ഹർഷപശ്ചാ-	സന്തോഷത്താൽനേത്ര
വിദ്വത്സു.	വിദ്വാന്മാരായ	കലേക്ഷണഃ	ങ്ങളിൽ കണ്ണീർ നിറ
ദ്വിജേഷു,	ബ്രാഹ്മണർ		ഞ്ഞവനായും,
പ്രീതേഷു	തൃപ്തിപ്പെട്ടശേഷം,	തേഷാം	അവർക്ക്
ദ്വിജവത്സലഃ	ബ്രാഹ്മണഭക്തനായ	പ്രണാമം	വന്ദനനമസ്സാരങ്ങളെ
	അദ്ദേഹം	അകരോത്.	ചെയ്തു.

തസ്യാശീഷോഽഥ വിവിധാ ബ്രാഹ്മണൈഃ സമുദാഹൃതാഃ
ഉദാരസ്യ നൃവീരസ്യ ധരണ്യാം പ്രണതസ്യ ച.

56

അഥ	അപ്രകാരം	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്,
ധരണ്യാം	നിലത്ത്	ബ്രാഹ്മണൈഃ	ബ്രാഹ്മണരാൽ
പ്രണതസ്യ ച	വീണകമ്പിട്ടവനും	വിവിധാഃ	പലപല
നൃവീരസ്യ	നരവീരനും	ആശിഷഃ	ആശീർച്ചചനങ്ങൾ
ഉദാരസ്യ	ഉദാരനുമായ	സമുദാഹൃതാഃ.	വഴിപോലൊന്നല്ലപ്പെട്ട.

തതഃ പ്രീതമനാ രാജാ പ്രാപ്യ യജ്ഞമനന്തമം
പാപാപഹം സ്വപ്നയനം ഭുങ്ക്തം പാത്ഥ്വിവർഷ്വഭിഃ

57

പാപാപഹം	പാപത്തെ പോക്കുന്ന	അനന്തമം	അത്യന്തമവും ആയ
സ്വപ്നയനം	സ്വപ്നപ്രാപ്തി [തും,	യജ്ഞം	യാഗത്തെ
	നൽകുന്നതും,	പ്രാപ്യ,	പൂർത്തിയാക്കി
പാത്ഥ്വിവർഷ്വഭിഃ	രാജശ്രേഷ്ഠന്മാരാൽ	തതഃ	തന്മൂലം
ഭുങ്ക്തം	{ എളുപ്പത്തിൽചെയ്തു പൂ	രാജാ	രാജാവ്
	{ ത്തിയാക്കുവാൻ കഴി	പ്രീതമനാഃ.	സന്തുഷ്ടമനസ്സനായ്
	യാഞ്ഞതും		ഭവിച്ചു

തതോബ്രവീദശ്വശൃംഗം രാജാ ദശരഥസ്തദാ
കലസ്യ വർണം തതും കത്തുമഹസി സുവ്രത.

58

തദാ ആ സമയം
രാജാ ദശരഥഃ രാജാവായ ദശരഥൻ,
തതഃ അതിൽപിന്നെ
ഋശ്യശൃംഗം ഋശ്യശൃംഗമുനിയോടാ
അബ്രവീത്; ഉരച്ചു; [യ്
“സുവ്രത! “അല്ലയോ, ശ്രേഷ്ഠപുത്ര
മാൻജുളാവേ!

കലസ്യ വംശത്തിന്നു
വർണം മുഖികരമായ
തതും പ്രജ
കത്തും ഉളവാക്കുവാൻ
അഹസി.” വേണ്ടത്തക്കതിനെ
ചെയ്യേണമേ!”

തഥേതി ച സ രാജാനമുവാച ദ്വിജസത്തമഃ
ദ്രവിച്യന്തി സുതാ രാജംശ്ചതപാരസ്തേ കലോദപഹാഃ.

59

സഃ ആ
ദ്വിജസത്തമഃ ച ബ്രാഹ്മണോത്തമനം,
“തഥാ” “അങ്ങിനെയാകട്ടെ,”
ഇതി എന്ന്
രാജാനം രാജാവോട്
ഉവാച; അരുചെയ്തു;

“രാജൻ! “ഹേ രാജാവേ!
തേ അങ്ങയ്ക്കു്
കലോദപഹാഃ കലത്തെ നിലനിർത്തു
ചതപാരഃ നാലു [നവരായ
സുതാഃ പുത്രന്മാർ
ദ്രവിച്യന്തി. ഉളവാകും.

സ തസ്യ വാക്യം മധുരം നിശ്ചയ

പ്രണമ്യ തസ്മൈ പ്രയതോ നൃപേഭ്യഃ

ജഗാമ ഹഷ്ഠം പരമം മഹാത്മാ

തമുശ്വശൃംഗഃ പുനരപ്യുവാച.

60

സഃ നൃപേഭ്യഃ ആ രാജേന്ദ്രൻ
തസ്യ അദ്ദേഹത്തിന്റെ
മധുരം മധുരമായ
വാക്യം വാക്യത്തെ
നിശ്ചയ, കേട്ടു്,
തസ്മൈ അദ്ദേഹത്തെ
പ്രയതഃ വണക്കത്തോടെ
പ്രണമ്യ, നമസ്കരിച്ചു്,

പരമം ഹഷ്ഠം അത്യന്തസന്തോഷത്തെ
ജഗാമ; ഉൾക്കൊണ്ടു്;
മഹാത്മാ മഹാത്മാവായ
ഋശ്യശൃംഗഃ } ഋശ്യശൃംഗമഹഷിയും
അപി }
തം അദ്ദേഹത്തെ നോക്കി
പുനഃ വീണ്ടും
ഉവാച. അരുചെയ്തു.

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ചതുർത്ഥഃ സ്കന്ദഃ=പതിനാലാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 518).

പഞ്ചദശഃസൂക്തം=പതിനഞ്ചാം സൂക്തം.

[പുത്രകാമേഷ്ടിഃ രാവണവധപ്രതിജ്ഞാ ച = പുത്രകാമേഷ്ടിയും രാവണവധത്തെ കുറിച്ചുള്ള മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ പ്രതിജ്ഞയും.]

മേധാവീ തു തതോ ധ്യാതാ സ കിഞ്ചിദിദമുത്തരം

ലബ്ധസംജ്ഞസ്തസ്തം തു വേദജ്ഞാ നൃപമബ്രവീത്.

1

തതഃ, അതുകൂടാതെ,
മേധാവീ മഹാബുദ്ധിമാനം
വേദജ്ഞഃ വേദജ്ഞനും ആയ
സഃ, അദ്ദേഹം
തു ആ സമയം
കിഞ്ചിതം അല്പം
ധ്യാതാ, ആലോചിച്ചു്,

തതഃ അതിൽപിന്നെ
ലബ്ധ്വസംജ്ഞഃ മനസ്സിൽ ഉറച്ചുവന്നാ
തു, ഉടനെ, [യി,
തം നൃപം ആ രാജാവോടായി
ഇദം ഇങ്ങിനെ
ഉത്തരം മേൽ വേണ്ടതിനെപ്പ
അബ്രവീത്. അരുചെയ്തു [റി

ഇഷ്ടിം തേഷാം കരിഷ്യാമി പുത്രീയാം പുത്രകാരണാത്

അഥർച്ചശിരസി പ്രോക്തൈർമന്ത്രൈഃ സിദ്ധാം വിധാനതഃ

2

“അഥർച്ചശിരസി“അഥർവ്വവേദത്തിൽ
പ്രോക്തൈഃ പറയപ്പെട്ട
മന്ത്രൈഃ മന്ത്രങ്ങളാൽ
വിധാനതഃ വിധിപ്രകാരം
സിദ്ധാം സിദ്ധമായുള്ള

പുത്രീയാം പുത്രസംബന്ധമായ
ഇഷ്ടിം യാഗത്തെ
തേ അങ്ങയ്ക്കും
പുത്രകാരണാത് സന്താനാർത്ഥമായി
അഥം ഞാൻ
കരിഷ്യാമി.” നടത്താം.”

തതഃ പ്രാക്രാമദിഷ്ടിം താം പുത്രീയാം പുത്രകാരണാത്

ജ്ജഹാവാ ചാഗ്നൗ തേജസപീ മന്ത്രദുഷ്ടേന കർമ്മണാ.

3

തതഃ അതിന്നശേഷം [ഷ്ടി,
തേജസപീ, തേജസപിയായ മഹ-
പുത്രകാരണാത് പുത്രനിമിത്തമായി
പുത്രീയാം പുത്രസംബന്ധമായ
താം ആ
ഇഷ്ടിം യാഗത്തെ

പ്രാക്രാമത്; ആരംഭിച്ചു;
മന്ത്രദുഷ്ടേന മന്ത്രത്തിൽ കണ്ട
കർമ്മണാ ക്രിയകൊണ്ട്
അഗ്നൗ അഗ്നിയിൽ
ച വേണ്ടുപെണ്ണം
ജ്ജഹാവാ. ഹോമംചെയ്തു.

തതോ ദേവാഃ സഗന്ധർച്ചാഃ സിദ്ധാശ്ച പരമർഷയഃ

ഭാഗപ്രതിഗ്രഹാർത്ഥം വൈ സമവേതാ യഥാവിഥി.

4

തതഃ അതിനാൽ
സഗന്ധർച്ചാഃ ഗന്ധർച്ചന്താരോടുകൂടിയ
ദേവാഃ ദേവന്മാരും
സിദ്ധാഃ സിദ്ധന്മാരും
പരമർഷയഃ, മഹാർഷിമാരും,

ച അക്ഷണത്തെ
യഥാവിധി വിധിപ്രകാരം
ഭാഗപ്രതി- } ഹവിഭാഗങ്ങളെ സ്വീ
ഗ്രഹാർത്ഥം } കരിപ്പാനായി
സമവേതാഃ } ഒന്നിച്ചുകൂടി.
വൈ.

താഃ സമേത്യ യഥാന്യായം തസ്തിൻ സദസി ദേവതാഃ
അബ്രുവൻ ലോകകർത്താരം ബ്രഹ്മാണം വചനം മഹത്.

5

താഃ ദേവതാഃ	ആ ദേവന്മാർ	ലോകകർത്താരം	ലോകസ്രഷ്ടാവായ
തസ്തിൻ	ആ	ബ്രഹ്മാണം	ബ്രഹ്മാഹോടായി
സദസി	സദസ്സിൽ	മഹത്	മഹത്തായ
യഥാന്യായം	മുറപോലെ	വചനം	വാക്കിനെ
സമേത്യ,	വന്നുചേർന്നശേഷം,	അബ്രുവൻ.	ഉറച്ചെഴു.

ഭഗവംസ്തപത് പ്രസാദേന രാവണോ നാമ രാക്ഷസഃ
സർപ്പാൻ ഞാ ബാധതേ വീർവാർദ്ധ്യാസിതും തം ന ശക്നമഃ

6

“ഭഗവൻ!	“അല്ലയോ ഭഗവാനേ!	വീർവാർ	(തന്റെ) പരാക്രമ
രാവണഃ	രാവണൻ		ത്താൽ
നാമ	എന്നപേരോടുകൂടി	ബാധതേ;	ഉപദ്രവിക്കുന്നു;
രാക്ഷസഃ,	രാക്ഷസൻ,	തം	അവനെ
തപത്—	} അവിടുത്തെ അനഗ്ര	ശാസിതും	അടക്കുവാൻ
പ്രസാദേന		ശക്നമഃ ന.	ഞങ്ങൾ ശക്തരാക
നഃ സർപ്പാൻ	ഞങ്ങൾ എല്ലാവരെയും		നില്ല.

തപയാ തസ്മൈ വരോ ഭന്തഃ പ്രീതേന ഭഗവൻ പുരാ
മാനയന്തശ്ച തം നിത്യം സർപ്പം തസ്യ ക്ഷമാമഹേ.

7

“ഭഗവൻ!	“അല്ലയോ ഭഗവാനേ!	തം	അതിനെ
പുരാ	പണ്ടൊരിക്കൽ	മാനയന്തഃ	ബഹുമാനിക്കുന്നവ
പ്രീതേന	പ്രീതനായ	തസ്യ	അവന്റെ [രായ്,
തപയാ,	നിന്തിരുവാടിയാൽ,	സർപ്പം ച	എല്ലാവരിനേയും, (അ
തസ്മൈ	അന്നൊക്കെക്കും		കൃമങ്ങളേയും)
വരഃ	വരം	നിത്യം	സദാ, [ണ്ടുവരുന്നു.
ഭന്തഃ;	കൊടുക്കപ്പെട്ടു;	ക്ഷമാമഹേ.	ഞങ്ങൾ സഹിച്ചുകൊ

ഉദേജയതി ലോകാംശ്രീനചക്രീതാൻ ദേവ്യാ ഴ്മതിഃ
ശക്തം ത്രിദശരാജാനം പ്രധർഷ്വതിമിച്ഛതി.

8

“ഴ്മതിഃ	“ദുർബ്ബദ്ധിയായ അ	ദേവ്യാ;	ദേവ്യാക്കുന്നു;
തൃൻ	മൂന്നു [വൻ	ത്രിദശരാജാനം	ദേവരാജാവായ
ലോകാൻ	ലോകങ്ങളേയും	ശക്തം	ഇദ്ദനെ
ഉദേജയതി;	ഭയപ്പെടുത്തുന്നു;	പ്രധർഷ്വതി	അവമാനിക്കുവാൻ
ഉച്ഛ്വീതാൻ	ഉയർന്നുവീതിയിലുള്ള	ഉച്ഛ്വതി.	തന്നിരുന്നു.
	വരെ		

ഋഷീൻ യക്ഷാൻ സഗന്ധവ്യാനസുരാൻ ബ്രാഹ്മണാംസ്തഥാ
അതിക്രാമതി ദുർദ്ധ്വോ വരദാനേന മോഹിതഃ.

9

“വരദാനേന ദുർദ്ധ്വഃ മോഹിതഃ, ഋഷീൻ സഗന്ധവ്യാൻ	“വരദാനത്താൽ അജയനായം തന്നെത്താൻ മറന്ന് ഋഷികളേയും, ഗന്ധവ്യാന്മാരോടുകൂടിയ	യക്ഷാൻ അസുരാൻ തഥാ ബ്രാഹ്മണാൻ, അതിക്രാമതി.	യക്ഷന്മാരേയും, അസുരന്മാരേയും, അപ്രകാരംതന്നെ ബ്രാഹ്മണരേയും ഉപദ്രവിക്കുന്നു.
--	--	---	--

നൈനം സൂര്യഃ പ്രതപതി പാശേപ വാതി ന മാരുതഃ
ചലോമ്മിമാലീ തം ദൃഷ്ട്വാ സമുദ്രോഽപി ന കമ്പതേ.

10

“ഏനം സൂര്യഃ പ്രതപതി ന; മാരുതഃ പാശേപ	“ഇവനെ സൂര്യൻ തവിപ്പിക്കാറില്ല; വായു സമീപത്തിൽ	വാതി ന; ചലോമ്മിമാലീ സമുദ്രഃ അപി തം ദൃഷ്ട്വാ കമ്പതേ ന.	വീശാറില്ല; ഇളകിമറിയുന്ന അലക സമുദ്രവും (ചോടുകൂടിയ അവനെ കണ്ടാൽ അറങ്ങുന്നില്ല.
---	---	---	---

യനഹനോ ഭയം കസ്യാദ്രാക്ഷസാഭ്ഘോരഭർനാത്
വധാത്മം തസ്യ ഭഗവന്നപായം കത്തുമഹസി.

11

“തത്” ഘോരഭർനാത് തസ്താത് രാക്ഷസാത് നഃ മഹത് ഭയം;	“അതിനാൽ ഘോരരൂപിയായ ആ രാക്ഷസങ്കൽനീനം ഞങ്ങൾക്ക് വലുതായ ഭയം(ഉണ്ട്);	ഭഗവൻ! തസ്യ വധാത്മം ഉപായം കത്തും അഹസി.	ഹേ ഭഗവാനേ! അവന്റെ വധത്തിനായം ഉപായത്തെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ (കുന്നു” അവിടുന്ന്, തക്കവനാ-
---	---	--	--

ഏവമുക്തഃ സുരൈഃ സന്തൈശ്ചിന്തയിതഥാ തതൊബ്രവീത്
ഹന്തായം വിഹിതസ്തസ്യ വധോപായോ ദുരാത്മനഃ

12

സന്തൈഃ സുരൈഃ ഏനം ഉക്തഃ	എല്ലാ ദോഷന്മാരാരും ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടവനാ യ ബ്രഹ്മാവി	അബ്രവീത്; “ഹന്താ! ദുരാത്മനഃ തസ്യ വധോപായഃ അയം വിഹിതഃ,	അരുളിച്ചെയ്തു: “വളരെ സന്തോഷം! ദുഷ്ടനായ അവന്റെ [യായ വധത്തിനുള്ള വഴി- ഇതും (ഇനിപ്പറയുന്നതു) വൃക്തമാണിരിക്കുന്നു.
ചിന്തയിതഥാ തതഃ	ആലോചിച്ചും, ചിന്ത		

തേന ഗന്ധവ്യയക്ഷാണാം ദേവദാനവരക്ഷസാം
അവധ്യോഽസ്തീതി വാഗുക്താ തഥേതൃക്തം ച തന്മയാ.

13

“തേന,	“അവതാൽ	വാക്	വാക്
‘ഗന്ധവ്യ-	} ‘ഗന്ധവ്യന്മാക്ഷം യക്ഷ	ഉക്താ;	ഉരയ്ക്കുപ്പെട്ടു;
യക്ഷാണാം		മയാ ച	എന്നാലും
ദേവദാനവ-	} ദേവന്മാക്ഷം, അസുരന്മാ	‘തത്	‘അത്
രക്ഷസാം		യഥാ,’	അങ്ങിനെതന്നെയാക
അവധ്യഃ	} ഞാൻ കൊല്ലത്തക്കവ		ട്ടെ,’
അസ്തീ,’		ഇതി	എന്നു
ഇതി	എന്നു	ഉക്തം.	പറയപ്പെട്ടു.

നാകീർത്തയദവജ്ഞാനാന്തദുഷ്ടോ മാനുഷാൻ പ്രതി
തസ്താത് സ മാനുഷാദധ്യോ മുതൃന്നാന്യോഽസ്യ വിദ്യതേ.

14

“തത്	“ആ	തസ്താത്,	അതിനാൽ,
രക്ഷഃ	രാക്ഷസൻ,	സഃ	അവൻ,
അവജ്ഞാനാത്,	കറച്ചൽ വിചാരിച്ചു,	മാനുഷാത്,	മനുഷ്യനാൽ
മാനുഷാൻ	മനുഷ്യന്മാരെ	വധ്യഃ	കൊല്ലത്തക്കവനാകുന്നു;
പ്രതി,	കുറിച്ചു,	അസ്യ	ഇവനു
അകീർത്തയത്	} പറഞ്ഞിട്ടു;	അന്യഃ	വേറെ
ന;		മൃത്യഃ	മരണം
		വിദ്യതേ ന.”	ഇല്ല.”

ഏതച്ഛൂതപാ പ്രിയം വാക്യം ബ്രഹ്മണാ സമുദാഹൃതം
സദ്യേ മഹർഷയോ ദേവാഃ പ്രഹൃഷ്ടാസ്തേഭവംസ്തദാ.

15

ബ്രഹ്മണാ	ബ്രഹ്മാവിനാൽ	മഹർഷയഃ	മഹർഷിമാരും
സമുദാഹൃതം	അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ട	ദേവാഃ	ദേവന്മാരും
പ്രിയം	പ്രിയമായ	സദ്യേ,	എല്ലാം,
ഏതത്	ഇതു	തദാ	അപ്പോൾ
വാക്യം	വാക്കു	പ്രഹൃഷ്ടാഃ	അതിയായ സന്തോഷം
ശൂതപാ,	കേട്ടു,		പൂണ്ടവരായ്
തേ	ആ	അഭവൻ.	ഭവിച്ചു.

ഏതസ്തിന്നന്തരേ വിഷ്ണുരൂപയാതോ മഹാദ്യുതിഃ
ശംഖചക്രഗദാപാണിഃ പീതവാസാ ജഗത്പതിഃ.

16

ഏതസ്തിൻ	ഇതു	ശംഖചക്ര-	} ശംഖചക്രഗദാപാണി
അന്തരേ	ഘട്ടത്തിൽ	ഗദാപാണിഃ	
ജഗത്പതിഃ	ജഗത്പതിയായ		യായ്,
വിഷ്ണുഃ	വിഷ്ണുഭഗവാൻ	പീതവാസാഃ	പീതാംബരധാരിയായ്
മഹാദ്യുതിഃ	അതിതേജസ്വിയായ്	ഉപയാതഃ.	അവിടെ എഴുന്നള്ളി.

തത്ര തപം മാനുഷോ ഭൂതപാ പ്രവൃദ്ധം ലോകകണ്ടകം
അവധ്യം ദൈവതൈർവിഷ്ണോ സമരേ ജഹി രാവണം.

22

“വിഷ്ണോ!	“ഹേ വിഷ്ണോ!	ലോകകണ്ടകം	ലോകവിഭേദിച്ചും
തത്ര,	അവിടെ,,	ദൈവതൈഃ	ദേവന്മാരാൽ
തപം	നിന്തിരുവടി	അവധ്യം	അവധ്യനും ആയ
മാനുഷഃ	മനുഷ്യരൂപനായ്	രാവണം,	രാവണനെ,
ഭൂതപാ,	ഭവിച്ച്,	സമരേ	പോരിൽ
പ്രവൃദ്ധം	അഹങ്കാരിയും	ജഹി.	കൊന്നാലും.

സ ഹി ദേവാൻ സഗന്ധർവ്വൻ സിദ്ധാംശ്ച ഋഷിസത്തമാൻ
രാവണോ രാക്ഷസോ മുർഖോ വിദ്യോത്സേകേന ബാധതേ.

23

“സഃ	“ആ	ദേവാൻ	ദേവന്മാരേയും,
മുർഖരാക്ഷസഃ	മുർഖരാക്ഷസനായ	സിദ്ധാൻ	സിദ്ധന്മാരേയും
രാവണഃ,	രാവണൻ,	ഋഷിസത്തമാൻ	ഋഷിശ്രേഷ്ഠന്മാരേയും
വിദ്യോ-	} വീര്യത്താലുള്ള ഗർവ്വി	ച	ആസകലം
ത്സേകേന		ബാധതേ ഹി!	പീഡിപ്പിക്കുന്നുണ്ടു
സഗന്ധർവ്വൻ	ഗന്ധർവ്വന്മാരോടുകൂടിയ		ല്ലോ!

ഋഷയസ്തു തതഃ സർവ്വേ ഗന്ധർവാപ്ലവസ്തഥാ
ക്രീഡന്തോ നന്ദനവനേ രൗദ്രേണ കില ഹിംസിതാഃ.

24

“തതഃ	“എന്നതന്നെയല്ല,	തഥാ ഗന്ധ-	} ഗന്ധർവ്വന്മാരും അപ്ലവ
നന്ദനവനേ	നന്ദനോദ്യാനത്തിൽ	ർവാപ്ലവസഃ	
ക്രീഡന്തഃ	ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരി	രൗദ്രേണ	ആ ദുഷ്ടനാൽ
സർവ്വേ	എല്ലാ [ഒന്നു	ഹിംസിതാഃ	} ഹിംസിക്കപ്പെട്ടവല്ലോ
ഋഷയഃ തു	ഋഷികളും	കില.	

വധാത്മം വയമായാതാസ്തസ്യ വൈ മുനിഭിഃ സഹ
സിദ്ധഗന്ധർവ്വയക്ഷാശ്ച തതസ്തപാം ശരണം ഗതാഃ.

25

“തതഃ,	“ആയതുകൊണ്ട്,	സിദ്ധഗന്ധർവ്വ-	} സിദ്ധന്മാരും, ഗന്ധർവ്വ
തസ്യ	അവന്റെ	യക്ഷാഃ ച	
വധാത്മം വൈ,	വധകാൽമായ്തന്നെ	ആയാതാഃ,	എത്തിച്ചേർന്നവരായ്,
മുനിഭിഃ സഹ	മുനിമാരോടുകൂടി	തപാം	നിന്തിരുവടിയെ
വായം,	ഞങ്ങളും	ശരണം	ശരണം
		ഗതാഃ	പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു.

തപം ഗതിഃ പരമാ ദേവ സർവ്വേഷാം നഃ പരന്തപ
വധായ ദേവ ശത്രുണാം തുണാം ലോകേ മനഃ കരു.

26

“പരന്തപ!	“ഹേ ശത്രുനാശന!	ഗതിഃ;	ഗതിയാണല്ലോ!
ദേവ!	ദേവ!	ദേവശത്രുണാം	ദേവശത്രുക്കളുടെ
തപം	നിന്തിരുവടി	വധായ	വധത്തിനായി
നഃ	ഞങ്ങൾക്കും	തുണാം ലോകേ	നരലോകത്തിൽ
സർവ്വേഷാം	എല്ലാവർക്കും	മനഃ	മനസ്സിനെ
പരമാ	പരമമായ	കരു.”	വെച്ചാലും.”

ഏവമുക്തസ്മു ദേവേശോ വിഷ്ണുശ്രീഭഗവംഗവഃ
പിതാമഹപുരോഗാംസ്താൻ സർവ്വലോകനമസ്തുതഃ
അബ്രവീത് ത്രിഭുവാനു സർവ്വാനു സമേതാൻ ധർമ്മസംഹിതാൻ. 27

ഏവം	ഇപ്രകാരം	സമേതാൻ	ഒന്നിച്ചുകൂടിയിരുന്ന
ഉക്തഃ,	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ട,		വരും
സർവ്വലോക-	} സർവ്വലോക ശരണു നമസ്കൃതഃ, } നും,	ധർമ്മ-	} ധർമ്മയുക്തന്മാരും ആയ
ത്രിഭുവംഗവഃ		സംഹിതാൻ	
ദേവേശഃ	ദേവദേവനും ആയ	താൻ	ആ
വിഷ്ണുഃ,	ശ്രീവിഷ്ണുഭഗവാൻ,	സർവ്വാനു	എല്ലാ
പിതാമഹ-	} ബ്രഹ്മദേവപ്രമുഖന്മാ പുരോഗാൻ } രും	ത്രിഭുവാനു	ദേവന്മാരെയും നോക്കി
		അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.

ഭയം തൃജത ഭദ്രം വോ ഹിതാത്ഥം യുധി രാവണം
സപുത്രപൗത്രം സമാത്ഥം സമിത്രജ്ഞാതിബാന്ധവം 28

ഹതപാ ക്രൂരം ഭരാത്മാനം ദേവഞ്ചീണാം ഭയാവഹം
ഭഗവഞ്ചസഹസ്രാണി ഭഗവഞ്ചശതാനി ച 29

വത്സ്യാമി മാനുഷേ ലോകേ പാലയൻ പൃഥിവീമിമാം. 30

“ഭയം	“ഭയത്തെ	സമിത്ര-	} മിത്രങ്ങൾ ജ്ഞാതികൾ
തൃജത!	വിട്ടുകളയുവിൻ!	ജ്ഞാതി-	
വഃ	നിങ്ങൾക്ക്	ബാന്ധവം	ഭൃംകൂടി
ഭദ്രം!	മംഗളം ഭവിക്കും!	ഹിതാത്ഥം	നന്മക്കായി
യുധി,	യുദ്ധത്തിൽ	ഹതപാ,	വധിച്ചും,
ക്രൂരം,	ക്രൂരനും,	മാനുഷേ ലോകേ	മനുഷ്യലോകത്തിൽ
ഭരാത്മാനം,	ഭരാത്മാവും, [കും	ഇമാം പൃഥിവീം	ഈ ഭൂമിയെ
ദേവഞ്ചീണാം	ദേവന്മാർക്കും ജ്ഞികൾ	പാലയൻ,	പരിപാലിച്ചുകൊണ്ട്,
ഭയാവഹം	ഭയത്തെ കൊടുക്കുന്നവ	ഭഗവഞ്ച-	} പതിനായിരം സംവത്സര
രാവണം,	രാവണന്റെ [നും ആയ	സഹസ്രാണി	
സപുത്രപൗത്രം,	പുത്രപൗത്രന്മാരോടും	ച	കൂടെ [ഭും
സാമാത്ഥം	മന്ത്രിമാരോടും,	ഭഗവഞ്ചശതാനി	ആയിരം സംവത്സരങ്ങ
		വത്സ്യാമി.”	ഞാൻ വസിക്കുന്നുണ്ട്.”

ഏവം ഭതപാ വരം ദേവോ ദേവാനാം വിഷ്ണുരാത്മവാൻ
മാനുഷേ ചിന്തയാമാസ ജന്മഭൂമിമമാത്മനഃ.

31

ആത്മവാൻ	ആത്മസ്വരൂപനായ	അഥ	ചിന്തെ
വിഷ്ണു ദേവഃ	വിഷ്ണുഭഗവാൻ	മാനുഷേ	മനുഷ്യരൂപത്തിൽ
ദേവാനാം	ദേവന്മാർക്കു്	ആത്മനഃ	തന്റെ
ഏവം	ഇങ്ങിനെ [ശേഷം	ജന്മഭൂമിം	ജന്മസ്ഥാനത്തെക്കുറി
വരം ഭതപാ	വരത്തെ കൊടുത്ത	ചിന്തയാമാസ.	ആലോചിച്ചു. [ചു്

തതഃ പദ്മപലാശാക്ഷഃ കൃതപാത്മാനം ചതുർച്ചിധം
പിതരം രോചയാമാസ തദാ ഭശരഥം നൃപം.

32

തതഃ	അനന്തരം'	കൃതപാ	ചെയ്തുകൊണ്ടു്,
പദ്മ-	} പദ്മമുളനേതൻ,	തദാ	ആ സമയം
പലാശാക്ഷഃ,		നൃപം ഭശരഥം	ഭശരഥരാജാവിനെ
ആത്മാനം	തന്നെത്താൻ	പിതരം	പിതാവായു്
ചതുർച്ചിധം	നാലുഭാഗമാക്കി	രോചയാമാസ.	തീർച്ചപ്പെടുത്തി.

തദാ ദേവന്ദ്രിഗന്ധർവ്വാഃ സരദ്രാഃ സാപ്തരോഗണാഃ
സ്മൃതിഭിർഭൂവിപ്രരൂപാഭിസ്മൃഷ്ടവർമ്മധുസ്മൃദനം.

33

തദാ	അപ്പോൾ	ദിവ്യരൂപാഭിഃ	ദിവ്യരീതിയിലുള്ള
സരദ്രാഃ	രദ്രന്മാരോടുകൂടിയതും	സ്മൃതിഭിഃ	സ്മൃതികളെക്കൊണ്ടു്,
സാപ്തരോ-	} അപ്തരഗണങ്ങളോടുകൂ	മധുസ്മൃദനം	മധുസംഹാരകനായ
ഗണാഃ			വിഷ്ണുഭഗവാനെ
ദേവന്ദ്രി-	} ദേവന്മാരും, ഋഷികളും	തുഷ്ടവഃ.	സ്തോത്രംചെയ്തു.
ഗന്ധർവാഃ			

തപമുലതം രാവണമുഗ്രതേജസം പ്രവൃദ്ധഭൃഗ്വം ത്രിദശേശ്വരഭചിഷം
വിരാവണം സാധു തപസ്വികളെങ്കും തപസിനാമുലര തം ഭയാവഹം.

“തപം	“നിന്തിരുവടി	തപസ്വി	} തപസ്വരൂപം
ഉലതം	ഗർവ്വിക്കനം [നും,	കളെങ്കും	
ഉഗ്രതേജസം	ഭയങ്കരതേജസ്സാൻവ-	തപസ്വിനാം	തപസ്വികൾക്കു്
പ്രവൃദ്ധഭൃഗ്വം	മദം മുഴുത്തവനും,	ഭയാവഹം	ഭയത്തെ ഉളവാക്കുന്ന
ത്രിദശേശ്വര-	} ദേവേന്ദ്രദേവന്ദ്രിയം,	തം	ആ [വനം ആയ
ഭചിഷം		രാവണം,	രാവണനെ,
വിരാവണം	(ലോകരെ)കരയിക്ക	സാധു	തീരെ
	ന്നാനും,	ഉലര.	ഉന്മൂലനംചെയ്താലും

തമേവ ഹതപാ സഞ്ചലം സഞ്ചാസ്യവം വിരാവണം രാവണമുഗ്രപൈതൃഷം
സ്വർലോകമാഗച്ഛ ഗതജപരശ്മിരം സുരേന്ദ്രഹൃദം ഗതഭോഷകല്പം. 35

“സുരേന്ദ്ര!	ഹേ ദേവശ്രേഷ്ഠ!	ഹതപാ	ഹനിച്ചു
വിരാവണം	ലോകരൈകരയിക്കുന്ന	ഗതജപരഃ	താപമറവനായി
ഉഗ്രപൈതൃഷം	ക്രൂരമായ പൈതൃഷ	ചിരം	ചിരത്തനവും
തം	ആ [ത്തോടുകൂടിയ	ഗുപ്തം	രഹസ്യവും
രാവണം ഏവ	രാവണനേയും	ഗതഭോഷ-	} ഭോഷകല്പങ്ങളുറ്റ
സഞ്ചലം	സൈന്യങ്ങളോടുകൂടി	കല്പം	
	യവനായം	സ്വർലോകം	സ്വർഗ്ഗലോകത്തെ
സഞ്ചാസ്യവം	ബന്ധുസമേതനായം	ആഗച്ഛ.”	പ്രാപിച്ചാലും.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
പഞ്ചദശഃ സർഗ്ഗഃ=പതിനഞ്ചാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 553).

ഷോഡശഃ സർഗ്ഗഃ=പതിനാറാം സർഗ്ഗം.

[പായസപ്രദാനം ഗർഭധാരണം ച = ദശരഥൻ പതിമാഷ് പായസത്തെ
പങ്കുവെക്കുന്നതും, അവർ ഗർഭം ധരിക്കുന്നതും.]

തതോ നാരായണോ വിഷ്ണുനീയുക്തഃ സുരസത്തമൈഃ
ജാനനാപി സുരാഞ്ചൈവം ശ്ലക്ഷ്ണം വചനമബ്രവീത്. 1

നാരായണഃ	സകലത്തിനും വാസ	തതഃ	{ വേറെ പ്രകാരത്തിൽ (അറിയാത്തവനെന്ന വണ്ണം)
	സ്ഥാനമായവനും,		
ഏവം	ഇപ്രകാരം		
സുരസത്തമൈഃ	ദേവശ്രേഷ്ഠന്മാരാൽ	സുരാൻ ച	ദേവന്മാരോടായി
നീയുക്തഃ	അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടവ	ശ്ലക്ഷ്ണം	മധുരമായ
വിഷ്ണുഃ	മഹാവിഷ്ണു, [നും ആയ	വചനം	മൊഴിയെ
ജാനൻ അപി,	(എല്ലാം) അറിഞ്ഞവ	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.
	നെങ്കിലും,		

ഉപായഃ കോ വധേ തസ്യ രാക്ഷസാധിപതേഃ സുരാഃ.
യഥഹം തം സമാസ്ഥായ നിഹന്യാമുഷികണ്ടകം. 2

“സുരാഃ	“അല്ലയോ ദേവന്മാരെ	കുഃ?	എന്തൊന്നാണു്?
തസ്യ	ആ	യം	ഏതിനെ
രാക്ഷസാധി-	രാക്ഷസാധിപതി	സമാസ്ഥായ	അവലംബിച്ചാണു്
പതേഃ	} യുടെ	ഋഷികണ്ടകം	ഋഷികണ്ടകനായ
വധേ	വധത്തിൽ	തം അഹം	അവനെ ഞാൻ
ഉപായഃ	ഉപായം	നിഹന്യാമുഃ?”	കൊല്ലുകു്?”

ഏവമുക്താഃ സുരാ സദ്യേ പ്രത്യുച്ഛിഷ്ണുമവ്യയം
മാനഷം രൂപമാസ്ഥായ രാവണം ജഹി സംയുഗേ.

3

ഏവം	ഇപ്രകാരം	പ്രത്യുച്ഛി;	മരപടിയുരച്ചു;
ഉക്താഃ	ഉരയ്ക്കുപ്പെട്ടവരായ	“മാനഷം രൂപം	“മനുഷ്യശരീരത്തെ
സുരാ സദ്യേ,	ദേവന്മാർ എല്ലാവരും,	ആസ്ഥായ,	കയ്ക്കൊണ്ടു്,
അവ്യയം	നാശരഹിതനായ	സംയുഗേ	യുദ്ധത്തിൽ [ലം.
വിഷ്ണു	മഹാവിഷ്ണുവോടായി	രാവണം ജഹി.	രാവണനെ കൊന്നാ-

സ ഹി തേപേ തപസ്സീവ്രം ദീർഘകാലമരിന്ദമ
യേന തുഷ്ടോഭവദ്ബ്രഹ്മാ ലോകകൃല്ലോകപൂർവ്വജഃ.

4

“അരിന്ദമ!	ഹേ ശത്രുനാശന!	ലോകകൃത്	ലോകങ്ങളെ സൃഷ്ടിച്ച
സഃ ഹി	അവനാകട്ടെ		വരും
ദീർഘകാലം	വളരെക്കാലം	ലോകപൂർവ്വജഃ	എല്ലാവർക്കുംമുമ്പ് ജനി
തീവ്രം	അത്യഗ്രമായ	ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മാവ് [ചവനമായ
തപഃ തേപേ;	തപസ്സ് ചെയ്തു;	തുഷ്ടഃ	സന്തുഷ്ടനായി
യേന	യാതൊരു അതിനാൽ	അഭവത്.	ഭവിച്ചു.

സന്തുഷ്ടഃ പ്രദദൌ തസ്മൈ രാക്ഷസായ വരം പ്രഭീ
നാനാവിധേഭ്യോ ഭൂതേഭ്യോ ഭയം നാനൃത മാനുഷാത്.

5

“സന്തുഷ്ടഃ	“സന്തോഷിച്ചവനായ	നാനാവിധേഭ്യഃ	യാതൊരുവിധത്തിലുള്ള
പ്രഭീ	ബ്രഹ്മാവ്	ഭൂതേഭ്യഃ	പ്രാണികളിൽനിന്നും
തസ്മൈ	ആ	ഭയം	ഭയം
രാക്ഷസായ,	രാക്ഷസന്നായ്ക്കൊണ്ടു്	ന,	ഇല്ല,’ എന്നുള്ള
മാനുഷാത്	} മനുഷ്യനൊഴികെ	വരം	വരത്തെ
അനൃത		പ്രദദൌ.	കൊടുത്തു.

അവജ്ഞാതഃ പുരാ തേന വരദാനേ ഹി മാനവാഃ.

6

“പുരാ	“ആദ്യം	തേന	അവനാൽ
വരദാനേ	വരം വാങ്ങുമ്പോൾ	അവജ്ഞാതഃ	} ഗണിക്കപ്പെട്ടതേയില്ല
മാനവാഃ	മനുഷ്യർ	ഹി!	

ഏവം പിതാമഹാത് തസ്താദപരം പ്രാപ്യ സ ഭുപ്തിഃ
ഉത്സാദയതി ലോകാംശ്രീൻ ശ്രീയശ്ചാപ്യപകഷ്ഠി
തസ്താത് തസ്യ വധോ ദുഷ്ടോ മാനുഷേഭ്യഃ പരന്തപ.

7

“തസ്താത്	ആ	ശ്രീയഃ	ശ്രീകളേയും
പിതാമഹാത്	ബ്രഹ്മദേവകൽനിന്ന്	അപകഷ്ഠി;	മാനഭംഗം ചെയ്യുന്നു;
ഏവം	ഇപ്രകാരമുള്ള	തസ്താത്,	അതിനാൽ
വരം പ്രാപ്യ,	വരം ലഭിച്ചു്,	പരന്തപ!	ശത്രുനാശന!
ഭുപ്തിഃ സഃ	ഗർവ്വിതനായ അവൻ	തസ്യ	അവന്
തീൻ	മൂന്നു	മാനുഷേഭ്യഃ	മനുഷ്യരിൽനിന്ന്
ലോകാൻ അപി	ലോകങ്ങളേയും	വധഃ	വധം
ഉത്സാദയതി;	പീഡിപ്പിക്കുന്നു,	ദുഷ്ടഃ.”	കാണപ്പെട്ടതാകുന്നു,”

ഇത്യേതദപചനം ശ്രുതാ സുരാണാം വിഷ്ണുരാത്മവാൻ
പിതരം രോചയാമാസ തദാ ഭശരഥം നൃപം.

8

സുരാണാം	ദേവന്മാരുടെ	വിഷ്ണുഃ,	മഹാവിഷ്ണു,
ഏതത് വചനം	ഈ വാക്കിനെ	തദാ	ആ സമയം
ഇതി	ഇപ്രകാരം	ഭശരഥം നൃപം	ഭശരഥചക്രവർത്തിയെ
ശ്രുതാ,	കേട്ട്,	പിതരം	പിതാവായ്
ആത്മവാൻ	ശാന്തമൂർത്തിയായ	രോചയാമാസ.	നിശ്ചയിച്ചു.

സ ചാപ്യപത്രോ നൃപതിസ്തന്മിൻ കാലേ മഹാദ്യുതിഃ
അയജത് പുത്രിയാമിഷ്ടിം പുത്രേപ്സുരരിസുഭനഃ.

9

അപി ച,	എന്നല്ല,	അരിസുഭനഃ	ശത്രുസംഹാരകനും
തന്മിൻ കാലേ,	ആകാലത്തിൽ,	സഃ നൃപതിഃ,	ആ രാജാവ്, [ആയ
മഹാദ്യുതിഃ	അതിതേജസ്വിയും	പുത്രിയാം	പുത്രസംബന്ധമായ
അപുത്രഃ	അപുത്രനും [നും	ഇഷ്ടിം	(പുത്രകാമേഷ്ടി)എന്ന
പുത്രേപ്സുഃ	പുത്രനെ ഇച്ഛിക്കുന്നവ	അയജത്.	ചെയ്തു. [യാഗത്തെ

സ കൃതാ നിശ്ചയം വിഷ്ണുരാമന്ത്രാ ച പിതാമഹം
അന്തർധാനം ഗതോ ദേവൈഃ പൂജ്യമാനോ മഹാത്മഭിഃ.

10

സഃ വിഷ്ണുഃ,	ആ വിഷ്ണുഭഗവാൻ,	ദേവൈഃ	ദേവന്മാരായും
നിശ്ചയം	നിശ്ചയത്തെ	മഹാത്മഭിഃ	മഹാത്മാക്കളായും
കൃതാ,	ചെയ്തശേഷം,	പൂജ്യമാനഃ,	പൂജിക്കപ്പെടുന്നവനാ
പിതാമഹം	ബ്രഹ്മാവിനോട്	അന്തർധാനം	അന്തർധാനം [യ്
ആമന്ത്രാ ച,	വിവരം അറിയിച്ചു,	ഗതഃ.	ചെയ്തു.

തതോ വൈ യജമാനസ്യ പാവകാദതുലപ്രഭം

പ്രാദർഭൂതം മഹദ്ഭൂതം മഹാവീര്യം മഹാബലം.

11

കൃഷ്ണം രക്താംബരധരം രക്താസ്യം ദന്ദുഭിസ്തപനം
സ്തിശലഹർഷ്വക്ഷതനജശ്ശശ്രുപ്രവരമുഖ്ജം.

12

ശുഭലക്ഷണസമ്പന്നം ദിവ്യാഭരണഭൂഷിതം

ശൈലശൃംഗസമുത്സേധം ദുഷ്കശർദ്ദുലവിക്രമം

13

ദിവാകരസമാകാരം ദീപ്താനലശിഖോപമം

സിംഹസ്തന്ധം മഹാബാഹുമാംഗദഭയശോഭിതം

14

താരാധിപതികല്പേന ഹാരേണോരസി രാജിതം

താരാധിപതികല്പേഷു ദന്തൈഃ പരമശോഭിതം

15

ജപലനിവ ച തേജോഭിദ്വീപയനീവ ച ശ്രീയാ

തപ്തജാംബുനദമയീം രാജതാരപരിച്ഛേദം

16

ദിവ്യപായസസമ്പുഷ്ണം പാത്രീം പത്നീമിവ പ്രിയാം
പ്രശസ്ത വിപുലാം ഭോക്ത്രാം സ്വയം മായാമയീമിവ

17

സമവേക്ഷ്യബ്രൂവീദപാകൃമിഭം ഭരതഥം നൃപം
പ്രാജാപത്യം നരം വിദ്ധി മാമിഹാഭ്യോഗതം നൃപ.

18

തതഃ അതിൽപിന്നെ
യജമാനസ്യ } യാഗംചെയ്തിരുന്ന
ഐ } യജമാനന്റെ
പാവകാത് അഗ്നിയിൽനിന്ന്
പ്രാദർഭൃതം, പുറത്തുവന്നതും, [തും,
അതുലപ്രഭം, നിസ്തലശോഭയാൻ—
മഹാവീര്യം, മഹാവീര്യത്തോടുകൂടി
മഹാബലം അതിബലമുള്ളതും[യതും
കൃഷ്ണം കറുത്തതും,
രക്താംബരധരം ചുവന്ന വസ്ത്രംധരിച്ചി
രുന്നതും,
രക്താസ്യം, തുടുത്ത വായുള്ളതും,
ദുന്ദഭീസ്വപനം ഭേരിയുടെ ഒച്ചപോ
ലെഗബ്ബമുള്ളതും,
സ്തിഗ്ദ്ധ— } മിനുത്തതും, സിംഹ
ഹയ്യക്ഷ— } ണ്തിന്റേതെന്ന പോ
തജശ്ശര— } ലെയുള്ളതുംആയരോ
പ്രാരമുദ്ധം, മങ്ങളം മീശയും തല
മുടിയുംഉള്ളതും,
ശുഭലക്ഷണ— } ശുഭലക്ഷണങ്ങളാൻ
സമ്പന്നം, } തും,
ദിവ്യാഭരണ— } ദിവ്യാഭരണങ്ങളുണി
ഭൃഷിതം } ണ്തതും,
ശൈലഗ്രംഗ— } മലയുടെശിഖരംപോ
സമുത്സേധം, } ലെ ഉയർന്നതും,
ദുഷ്ശാർഢല— } കൊഴുത്തുള്ള നരിപോ
വിക്രമം, } ലെ ഗാഢീയ്ക്കുള്ളതും,
ദിവാകര— } സൂര്യതുല്യശരീരമാൻ
സമാകാരം, } തും,
ദീപ്താനല— } കത്തുന്ന തീജ്വാലപോ
ശിഖോപമം } ലെയുള്ളതും,
സിംഹസ്തംഭം സിംഹത്തിന്റെ എന്ന
പോലെ ചുമലുള്ളതും,

മഹാബാഹുഃ' ദീപ്തമായ ബാഹുക്കു
ളാർന്നതും,
അംഗദേവ— } രണ്ടു തോരവച്ചുകൾ
ശോഭിതം, } അണിഞ്ഞതും,
താരാധിപതി— } ചന്ദ്രനെപ്പോലെയുള്ള
കല്പേന
ഹാരേണ ഹാരംകൊണ്ടും
ഉരസി മാച്ചിൽ
രാജിതം ശോഭിക്കുന്നതും,
താരാധിപതി— } ചന്ദ്രൻപോലെയുള്ള
കല്പൈഃ
ദന്തൈഃ ച ദന്തങ്ങളാൽ
പരമശോഭിതം, അത്യന്തം ശോഭിക്കുന്ന
ശ്രീയാ ശോഭയാൽ [തും,
ജപലൻ } ജപലിക്കുന്നപോലെയു
ഇവ ച, } ള്ളതും,
തേജോഭിഃ തേജസ്സുകുളാൽ
ദീപയൻ } പ്രകാശിക്കുന്നപോ
ഇവ ച, } ലെയുള്ളതും ആയ,
മഹദ്ഭൃതം, ഒരു മഹാസ്വപനം,
തപ്തജാംബു— } ഉരുക്കിയ തങ്കമയമാ
നദമയീം } യതും
രാജതാര— } വെള്ളിത്തിരകുമുടിയി
പരിച്ഛേദം } ള്ളതും,
മായാമയീം } മായതന്നെ രൂപമാൻ
ഇവ, } പോലുള്ളതും,
ദിവ്യപായസ— } ദിവ്യമായ പായസം
സമ്പുഷ്ണം, } നിറമുള്ളതും,
വിപുലാം വലിയതും ആയ
പാത്രീം പാത്രത്തെ,
പ്രിയാം പത്നീം പ്രിയപത്നിയെ

ഇവ, എന്നപോലെ,
സ്വയം താൻതന്നെ
ദോഷം ഇരുകൈകളാലും
പ്രശംസ, എടുത്തുകൊണ്ടും,
തപം ദശരഥം രാജവായ ദശരഥനെ
സമവേഷ്യ, ഉററുനോക്കിക്കൊണ്ടും
ഇദം വാക്യം ഈ വാക്യത്തെ

അബ്രവീത് ഉരച്ചു;
“ഈവ! “അല്ലയോ രാജാവേ!
ഇഹ അഭയാഗതം ഇങ്ങു വന്ന
മാം എന്നെ,
പ്രാജാപത്യം ബ്രഹ്മാവിനുചേർന്ന്
നരം പുരുഷൻ എന്ന്
വിശി” അറിഞ്ഞാലും.”

തതഃ പരം തദാ രാജാ പ്രത്യവാച കൃതാഞ്ജലിഃ
ഭഗവൻ സ്വാഗതം തേഃസ്തു കിമഹം കരവാണി തേ.

19

തതഃ പരം, അതിനുശേഷം,
തദാ അപ്പോൾ
രാജാ രാജാവ്,
കൃതാഞ്ജലിഃ കൈകൾകൂപ്പിക്കൊണ്ടു
പ്രത്യവാച മരമൊഴിയുരച്ചു;
“ഭഗവൻ! “അല്ലയോ ഭഗവാനെ!

സ്വാഗതം } നിന്തിരുവാടിക്കും
തേ അസ്തു } സ്വാഗതം,
അഹം ഞാൻ
തേ നിന്തിരുവാടിക്കും
കിം എന്തൊന്നിനെയൊണ്
കരവാണി?” ചെയ്യേണ്ടത്?

അഥോ പുനരിദം വാക്യം പ്രാജാപത്യോ നരോഽബ്രവീത്
രാജനാച്ഛയതാ ദേവാനദ്യ പ്രാപ്തമിദം തപയാ.

20

അഥോ, ഈ സ്ഥിതിയിൽ,
പ്രാജാപത്യഃ ബ്രഹ്മാവിനുചേർന്ന്
നരഃ പുരുഷൻ,
പുനഃ വീണ്ടും
ഇദം ഈ
വാക്യം വാക്യത്തെ
അബ്രവീത്; ഉരച്ചു;

“രാജൻ! “ഹേ രാജാവേ
ദേവാൻ ദേവന്മാരെ
അച്ഛയതാ ആരാധിക്കുന്ന
തപയാ ഭവാനാൽ
അദ്യ ഇപ്പോൾ
ഇദം ഇത്
പ്രാപ്തം ലഭിക്കപ്പെട്ടു.

ഇദം തു ഇപശാർദ്ധല പായസം ദേവനിർമ്മിതം
പ്രജാകരം ഗുഹാണ തപം ധന്യമാരോഗ്യവൽനം.

21

“ഇപശാർദ്ധല! “ഹേ രാജശ്രേഷ്ഠ!
ദേവനിർമ്മിതം ദേവന്മാരാൽ ഉണ്ടാക്ക
പ്പെട്ടതും
പ്രജാകരം സന്താനത്തെ ഉളവാ
ക്കുന്നതും
ധന്യം ഭാഗ്യമുള്ളതും

ആരോഗ്യം - } ആരോഗ്യത്തെ വാർദ്ധി
വൽനം } വർദ്ധിക്കുന്നതും ആയ
ഇദം പായസം, ഈ പായസത്തെ
തു ഇപ്പോൾ,
തപം ഭവാനാൽ
ഗുഹാണ. കയ്യിലാണ്ടാലും.

ഭാര്യാണാമനരൂപാണാമശ്ലീതേതി പ്രയച്ഛ വൈ

താസു തപം പ്രാപ്തൃതേ പുത്രാൻ യദത്ഥം യജസേ നൃപ.

22

“അനരൂപാണാം “തക്ക		യദത്ഥം	യാതൊന്നിന്നുവേണ്ടി
ഭാര്യാണാം	ഭാര്യാമാർക്കും,	യജസേ,	അങ്ങനെയൊന്നു ചെയ്യുന്നു
‘അശ്ലീത,’	‘ഭുജിപ്പാൻ,’	പുത്രാൻ	ആ പുത്രന്മാരെ, [വോ,
ജതി	എന്നുപറഞ്ഞത്	താസു	അവരിൽ,
പ്രയച്ഛ വൈ;	കൊടുത്താലും;	തപം	ഭവാനു
നൃപ!	ഹേ രാജാവേ!	പ്രാപ്തൃസേ.” ലഭിക്കും”	

തഥേതി നൃപതിഃ പ്രീതഃ ശിരസാ പ്രതിഗമ്യ താം
പാത്രീം ദേവാനാസമ്പൂർണ്ണാം ദേവദത്താം ഹിരണ്മയീം.

23

അഭിവാദ്യ ച തദ്ഭൂതമതുതം പ്രിയദർശനം

മുദാ പരമയാ യുക്തശ്ചകാരാഭിപ്രദക്ഷിണം.

24

നൃപതിഃ,	അരചൻ,	പ്രതിഗമ്യ,	വഹിച്ചുകൊണ്ടും,
പ്രീതഃ	ആനന്ദംപൂണ്ടവനായ്	അതുതം	അത്യാശ്ചര്യകരവും
“തഥാ”	“അപ്രകാരം ചെയ്യാം”	പ്രിയദർശനം	പ്രിയമായനോട്ടത്തോടു
ജതി	എന്നുപറഞ്ഞത്,		കൂടിയതും ആയ
ദേവാന-	} ദേവാനാസമ്പൂർണ്ണവും	തത്ഭൂതം	ആ ഭൂതത്തെ
സമ്പൂർണ്ണാം		അഭിവാദ്യ ച,	നമസ്കരിച്ചും,
ദേവദത്താം	ദേവനാൽകൊടുക്കപ്പെട്ടതും ആയ	പരമയാ മുദാ	അത്യന്ത സന്തോഷത്തോടു
ഹിരണ്മയീം	സ്വപ്നമയമായ	യുക്തഃ,	കൂടിയവനായി,
താം പാത്രീം	ആ പാത്രത്തെ	അഭിപ്രദക്ഷിണം ചരണം പ്രദക്ഷിണം	
ശിരസാ	ശിരസ്സിനാൽ	ചകാര.	ചെയ്തു.

തതൊ ദശരഥഃ പ്രാപ്യ പായസം ദേവനിർമ്മിതം

ബഭ്രുവ പരമപ്രീതഃ പ്രാപ്യ വിത്തമിവാധനം.

25

ദശരഥഃ	ദശരഥരാജാവ്,	അധനഃ	ദരിദ്രൻ
ദേവനിർമ്മിതം	ദേവന്മാരാലുണ്ടാക്ക	വിത്തം പ്രാപ്യ	നിധി കിട്ടിയാൽ
പായസം	പായസത്തെ [പ്പെട്ട	ജാ,	എന്നവണ്ണം,
പ്രാപ്യ,	ലഭിച്ചു,	പരമപ്രീതഃ	അത്യാനന്ദപരവശനാ
തതഃ,	അതിനാൽ,	ബഭ്രുവ.	ഭവിച്ചു. [വി

തതസ്തദതുതപ്രവൃഗ് ഭൂതം പരമഭാസപരം

സംവർത്തിതപാ തത്കർമ്മ തന്ത്രൈവാനന്തരധീയത.

26

അതുതപ്രവൃഗ്	അതുതാകൃതിയോടു	കർമ്മ	കൃത്യത്തെ
	കൂടിയതും	സംവർത്തി-	} ചെയ്തശേഷം,
പരമഭാസപരം	അത്യന്തം കാന്തിയുക്ത	യിതപാ,	
തതഃ	ആ [വും ആയ	തതഃ	ചിന്നെ
ഭൂതം,	ഭൂതം,	തത്ര ഏവ	അവിടെത്തന്നെ
യതഃ	ആ	അന്തരധീയത.	മറഞ്ഞ.

ഹർഷശ്രീഭിരുദ്യോതം തസ്യാന്തഃപരമാബഭൗ
ശാരദസ്യാഭിരാമസ്യ ചന്ദ്രസ്യേവ നവാംശുഭിഃ.

27

തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	നവാംശുഭിഃ	ഉദയകിരണങ്ങളാൽ
അന്തഃപരം,	അന്തഃപരം	ഇവ	എന്നപോലെ,
അഭിരാമസ്യ	സമൃജനമനോഹര	ഹർഷശ്രീഭിഃ	സന്തോഷരശ്മികളാൽ
ശാരദസ്യ	[നായ ശരത്കാലചന്ദ്രന്റെ,	ഉദ്യോതം	പ്രകാശിക്കപ്പെട്ടതായ്
ചന്ദ്രസ്യ		ആബഭൗ.	വിളങ്ങി.

സോഽന്തഃപരം പ്രവിശ്യൈവ കൌസല്യാമിദമബ്രവീത്
പായസം പ്രതിഗൃഹ്ണീഷ്യ പുത്രീയം തപിദമാത്മനഃ.

28

സഃ	അദ്ദേഹം,	“ആത്മനഃ	“അവനവന്നം
അന്തഃപരം	അന്തഃപരത്തിൽ	പുത്രീയം	പുത്രനെ ഉളവാക്കത്ത
പ്രവിശ്യ,	പ്രവേശിച്ചു,	ഇദം	ഇതു [ക
ഏവ,	തൽക്ഷണംതന്നെ,	പായസം	പായസത്തെ,
കൌസല്യാം	കൌസല്യയോടായി	തു,	ഉടനെ,
ഇദം	ഇങ്ങിനെ	പ്രതിഗൃഹ്ണ-	} വാങ്ങിക്കൊരുക.”
അബ്രവീത്;	അരുചെയ്തു;	ണീഷ്യ”	

കൌസല്യായൈ നരപതിഃ പായസാലം ഭദ്രേ തദാ
അലാഭാലം ഭദ്രേ ചാപി സുമിത്രായൈ നരാധിപഃ
കൈകേയൈ ചാവശിഷ്ടാലം ഭദ്രേ പുത്രാത്മകാരണാത്.

29

നരപതിഃ	നരപതി,	അലം	പകുതി
തദാ	അപ്പോൾ,	ഭദ്രേ;	കൊടുത്തു;
കൌസല്യായൈ	കൌസല്യയ്ക്കു്	കൈകേയൈ	കൈകേയിക്കും
പായസാലം	പായസത്തിൽ പകുതി	പുത്രാത്മ-	} പുത്രപ്രയോജനനിമി
ഭദ്രേ;	കൊടുത്തു;	കാരണാത്	
അപി ച	അതു കൂടാതെ,	ച	ഇനിയും
സുമിത്രായൈ	സുമിത്രയ്ക്കു്	അവശിഷ്ടാലം	ബാക്കിയുണ്ടായിരുന്ന
നരാധിപഃ	രാജാവ്		തിൽ പകുതി
അലാതം	പകുതിയിൽനിന്നു	ഭദ്രേ.	കൊടുത്തു.

പ്രഭദ്രേ ചാവശിഷ്ടാലം പായസസ്യാമൃതോപമം
അനചിന്ത്യ സുമിത്രായൈ പുനരേവ മഹീപതിഃ.

30

പായസസ്യ	പായസത്തിന്റെ	അനചിന്ത്യ,	കുറെനേരം ആലോചി
അമൃതോപമം	അമൃതസമുദമമായ	പുനഃ,	രണ്ടാമതും, [ചു്,
ച	ഇനിയും	സുമിത്രായൈ	സുമിത്രയ്ക്കായ്
അവശിഷ്ടാലം	ബാക്കിയുണ്ടായിരുന്ന	ഏവ,	മാത്രം,
മഹീപതിഃ	രാജാവു, [പകുതിയെ	പ്രഭദ്രേ.	കൊടുത്തു.

ഏവം താസാം ദദേരു രാജാ ഭായ്യാണാം പായസം പൃഥക്.

31

ഏവം	ഇപ്രകാരം	പൃഥക്	വെച്ചേറെ
രാജാ,	രാജാവു്,	പായസം	പായസത്തെ
താസാം	ആ	ദദേരു.	കൊടുത്തു.
ഭായ്യാണാം	പതിമാക്കും		

താസ്മൈതത് പായസം പ്രാപ്യ നരേന്ദ്രസ്യോത്തമാഃ ശ്രീയഃ
സംമാനം മേനീരേ സർപ്പാഃ പ്രഹർഷോദിതചേതസഃ.

32

നരേന്ദ്രസ്യ	രാജാവിന്റെ	പ്രാപ്യ	ലഭിച്ചതിനാൽ
ഉത്തമാഃ	ഉത്തമകളായ	പ്രഹർഷോദിത-	സന്തോഷംപൂണ്ട മന
താഃ ശ്രീയഃ	ആ ഭായ്യാർ	ചേതസഃ	സ്സോടുകൂടിയവരായി
സർപ്പാഃ തു,	എല്ലാവരും,	സംമാനം	(അതിനെ) സമ്മാനം
ഏതത്	ഇതു		എന്നും
പായസം	പായസത്തെ	മേനീരേ.	കുരുതി.

തതസ്തു താഃ പ്രാശ്യ തദത്തമശ്രീയോ മഹീപതേരുത്തമപായസം പൃഥക്
ഹതാശനാദിത്യനമാനതേജസോഽചിരേണ ഗർഭാൻ പ്രതിപേദിരേ തദാ.

തതഃ,	അതിനാൽ,	പ്രാശ്യ	ഭക്ഷിച്ചു്
മഹീപതേഃ	വൃദ്ധരിയുടെ	ഹതാശനാദി-	അഗ്നി, സൂര്യൻ ഇവരെ
താഃ	ആ	ത്യുസമാന-	പ്പോലെ കാന്തിയുള്ള
ഉത്തമശ്രീയഃ	ഉത്തമഭായ്യാർ	തേജസഃ	വരായി
തത്	ആ	തദാ	അപ്പോൾ
ഉത്തമപായസം	ഉത്തമമായ പായസ	അചിരേണ	സ്വല്പകാലത്തിന്നു
പൃഥക്	വെച്ചേറെ [ത്തെ	ഗർഭാൻ	ഗർഭങ്ങളെ [ഇതിൽ
തു	അപ്പോൾതന്നെ	പ്രതിപേദിരേ.	ധരിച്ചു.

തതസ്തു രാജാ പ്രസമീക്ഷ്യ താഃ ശ്രീയഃ പ്രരൂഡഗർഭാഃ പ്രതിലബ്ധമാനസഃ
ബഭ്രുവ ഹൃഷ്ടശ്രീദിവേ യഥാ ഹരീഃ സുരേന്ദ്രസിലംഗിഗണാഭിപൂജിതഃ.

34

തതഃ	അപ്പോൾ	ത്രിദിവേ	സ്വസ്തത്തിൽ
രാജാ തു,	രാജാവു്,	സുരേന്ദ്രസില-	ദേവശ്രേഷ്ഠന്മാർ; സി
താഃ	ആ	ംഗിഗണാഭി-	ദ്ധന്മാർ, ഗൃഹിഗണ
ശ്രീയഃ	ഭായ്യാരെ	പൂജിതഃ	ങ്ങൾ ഇവരാൽ പൂജി
പ്രരൂഡഗർഭാഃ	ഗർഭംധരിച്ചവരായി	ഹരീഃ	ഇന്ദ്രൻ [കുപ്പെട്ട
പ്രസമീക്ഷ്യ,	കണ്ടു്,	യഥാ	എന്നപോലെ
പ്രതിലബ്ധ-	അത്തൽ തീർന്ന മന	ഹൃഷ്ടഃ	സന്തുഷ്ടിപൂണ്ടവനായി
മാനസഃ,	സ്സോടുകൂടിയവനായി	ബഭ്രുവ.	ഭവിച്ചു.

ഇത്യാക്ഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഷോഡശഃ സ്കന്ധഃ = പതിനാറാം സ്കന്ധം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 587).

സപ്തദശഃ സകൃത് = പതിനേഴാം സകൃത്.

[ഭൂവി വാനരജാതിഷു ദേവാനാമവതരണം = ദേവന്മാർ ഭൂമിയിൽ വാനരജാതികളിൽ ജനിക്കുന്നതു്.]

പുത്രത്വം തു ഗതേ വിഷ്ണു രാജേന്ദ്രാസ്യ സുമഹാത്മനഃ
ഉവാച ദേവതാഃ സർവ്വാഃ സ്വയംഭൂദ്ഗവാനിദം.

1

സുമഹാത്മനഃ	സുമഹാത്മാവായ	ഭഗവാൻ	ഭഗവാനായ
അസ്യ	ഈ	സ്വയംഭൂഃ,	ബ്രഹ്മാവം,
രാജന്തഃ	രാജാവിന്റെ	ദേവതാഃ	ദേവന്മാർ
പുത്രത്വം	പുത്രഭാവത്തെ	സർവാഃ	എല്ലാവരോടും
വിഷ്ണു തു	മഹാവിഷ്ണുതന്നെ	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
ഗതേ,	പ്രാപിച്ചപ്പോൾ	ഉവാച.	അരുളിച്ചെയ്തു.

സത്യസന്ധസ്യ വീരസ്യ സർവ്വേഷാം നോ ഹിതൈഷിണഃ
വിഷ്ണോഃ സഹായാൻ ബലിനഃ സുജഡം കാമരൂപിണഃ

2

“സത്യ- സന്ധസ്യ വീരസ്യ, നഃ സർവ്വേഷാം ഹിതൈഷിണഃ, നന്മയെ കാംക്ഷിക്കുന്ന വനം ആയ	“സത്യസന്ധനായ വീരനും നമ്മുടെ എല്ലാവരുടേയും	വിഷ്ണോഃ, ബലിനഃ കാമരൂപിണഃ	മഹാവിഷ്ണുവിന്നു, ശക്തിമാന്മാരും ഇഷ്ടംപോലെ രൂപം കയ്യാളുന്നവരുമായ
		സഹായാൻ സുജഡം.	സഹായികളെ സൂക്ഷിപ്പിൻ

മായാവിദശ്വ ശുരാശ്വ വായുവേഗസമാൻ ജവേ
നയജ്ഞാൻ ബലിസമ്പന്നാൻ വിഷ്ണോസ്തൃപരാക്രമാൻ.

3

അസംഹാർയാനപായജ്ഞാൻ ദിവ്യസംഹനനാനപിതാൻ
സർവ്വാസ്രഗുണസമ്പന്നാനമൃതപ്രാശന്നാനിവ.

4

അപ്സരസ്സ ച മുഖ്യാസു ഗന്ധർവ്വീണാം തന്ത്രഷു ച
യക്ഷപന്നഗകന്യാസു ള്കുവിദ്യാധരീഷു ച

5

കിന്നരീണാം ച ഗാന്തേഷു വാനരീണാം തന്ത്രഷു ച
സുജഡം ഹരിരൂപേണ പുത്രാംസ്തൃപരാക്രമാൻ.

6

“മായാവിദഃ, ശുരാൻ, ജവേ വായുവേഗ- സമാൻ, നയജ്ഞാൻ,	മായയെ അറിഞ്ഞവ രും, ശുരന്മാരും, ശീഘ്രഗതിയിൽ വായുവേഗ- സമാൻ, നീതിരഹിത്തവരും.	അമൃതപ്രാശ- നാൻ ഇവ, ഹരിരൂപേണ	അമൃതം ഭുജിച്ചവർ പോലുള്ളവരും വാനരരൂപത്തോടെ തന്നെ (അന്ധരാർക്ക്) തൃപ്ത പരാക്രമാൻ പുത്രൻ ച
		തൃപ്ത- പരാക്രമാൻ പുത്രൻ ച	(അന്ധരാർക്ക്) തൃപ്ത രാകുശശാലികളുംആയ പുത്രന്മാരെ,

ബുദ്ധി-	}	ബുദ്ധിമാന്മാരും	മുഖ്യാസു	ഉത്തമകുലായ
സമ്പന്നാൻ,			അപ്പരസ്സ ച	അപ്പരസ്സീകളിലും
വിഷ്ണോഃ	}	വിഷ്ണുവിനാ	ഗന്ധർവ്വിണാം	ഗന്ധർവ്വസ്ത്രീകളുടെ
തുല്യ-			തന്ത്രേഷു ച	ദേഹങ്ങളിലും,
പരാക്രമാൻ,	}	ത്തോടു കൂടിയവരും,	യക്ഷപന്നഗ	} യക്ഷപന്നഗകന്യക
അസംഹാർഷാൻ			കന്യാസു	
		വരും,	ഋഷവിദ്യാ-	} പെൺകരടികളിലും
ഉപായജ്ഞാൻ		ഉപായങ്ങളറിഞ്ഞ	ധരീഷു ച	
		വരും,	കിന്നരീണാം	കിന്നരസ്ത്രീകളുടെ
ദിവ്യസംഹന-	}	ദേവന്മാരെപ്പോലെ	ഗാത്രേഷു ച	ഗാത്രങ്ങളിലും,
നാനാപിതാൻ,			വാനരീണാം	വാനരസ്ത്രീകളുടെ
സർവാസ്ത്രഗുണ-	}	എല്ലാഅസ്ത്രഗുണങ്ങളെ	തന്ത്രേഷു ച	ഗാത്രങ്ങളിലും
സമ്പന്നാൻ,			സുജലപം.	സുഷ്ടിച്ചാലും!

പൂർവ്വമേവ മയാ സൃഷ്ടോ ജാംബവാന്തക്ഷപംഗവഃ

ജുംഭമാണസ്യ സഹസാ മമ വക്ത്രാദജായത.

7

“ഏവ	“ഇതിനമുന്മുതന്നെ	സൃഷ്ടഃ,	സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവനായ്
പൂർവ്വം	പണ്ടൊരിക്കൽ,	സഹസാ	പെട്ടെന്ന്
മയാ	എന്നാൽ	ജുംഭമാണസ്യ	കോട്ടുവായിടുന്ന
ഋഷപംഗവഃ	കരടിശ്രേഷ്ഠനായ	മമ വക്ത്രാത്	എന്റെ മുഖത്തുനിന്ന
ജാംബവാൻ	ജാംബവാൻ	അജായത.”	ഉളവായി.”

തേ തഥോക്താ ഭഗവതാ തത് പ്രതിശ്രുത്യ ശാസനം

ജനയാമാസുരേവം തേ പുത്രാൻ വാനരരൂപിണഃ.

8

ഭഗവതഃ	ഭഗവാനാൽ	പ്രതിശ്രുത്യ	അംഗീകരിച്ച്
തഥാ	അപ്രകാരം	വാനരരൂപിണഃ	വാനരരൂപംപൂണ്ട
ഉക്താഃ	ഉരയ്ക്കുപ്പെട്ടവരായ	പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരെ
തേ	അവർ,	തേ	അവർ
തത്	ആ	ഏവം	താഴെ പറയുന്നപ്രകാരം
ശാസനം	ആജ്ഞയെ	ജനയാമാസുഃ	ജനിപ്പിച്ചു.

ഋഷയശ്ച മഹാത്മാനഃ സിദ്ധവിദ്യാധരോരഗാഃ

ചാരണാശ്ച സുതാൻ വീരാൻ സസൃജ്വനചാരിണഃ.

9

മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായ	ചാരണാഃ ച	ചാരണരും,
ഋഷയഃ ച,	ഋഷികളും	വീരാൻ	വീരന്മാരായ
സിദ്ധവിദ്യാ-	}	വനചാരിണഃ	വനചാരികളായ
ധരോരഗാഃ		സുതാൻ	പുത്രന്മാരെ
		സസൃജ്വ.	സൃഷ്ടിച്ചു.

വാനരേഭ്യോ മഹാഭാഗമിഭ്യോ വാലിനമുജ്ജിതം
സുഗ്രീവം ജനയാമാസ തപനസ്തപതാം വരഃ.

10

ഇദൃഃ	ഇദൻ	തപതാം	ജപലിക്കുന്നവരിൽ വെ
മഹാഭാഗം	മഹാഭാഗശാലിയും	വരഃ	ഉത്തമനായ [ച്ചു
ഉജ്ജിതം	ബലവാനും	തപനഃ	സൂര്യൻ
വാനരേഭ്യം	വാനരശ്രേഷ്ഠനും ആയ	സുഗ്രീവം	സുഗ്രീവനേയും
വാലിനം	ബാലിയേയും,	ജനയാമാസ	ജനിപ്പിച്ചു.

ബൃഹസ്പതിസ്തപജനയത്താരം നാമ മഹാകപിം
ധനദസ്യ സുതഃ ശ്രീമാൻ വാനരോ ഗന്ധമാദനഃ.

11

ബൃഹസ്പതിഃ തു	ബൃഹസ്പതിയും	ധനദസ്യ	കബേരന്റെ
താരം നാമ	താരൻ എന്ന	സുതഃ	പുത്രൻ
മഹാകപിം	മഹാവാനരനെ	ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായ
അജനയത്	ജനിപ്പിച്ചു;	ഗന്ധമാദനഃ	ഗന്ധമാദനൻ എന്ന
		വാനരഃ.	വാനരൻ

സമുദ്വാനരമുഖ്യാനാം ബുദ്ധിമന്തമനുത്തമം
വിശ്വപകമ്മാ തപജനയന്നമം നാമ മഹാഹരിഃ.

12

സമുദ്വാനര-	} എല്ലാ വാനരശ്രേഷ്ഠ	നമം നാമ	നമൻ എന്ന
മുഖ്യാനാം		മഹാഹരിഃ	വൻകപിയെ
അനുത്തമം	തുല്യമില്ലാത്തവനും	വിശ്വപകമ്മാ തു	വിശ്വപകമ്മാവും
ബുദ്ധിമന്തം	ബുദ്ധിമാനും ആയ	അജനയത്	ജനിപ്പിച്ചു.

പാവകസ്യ സുതഃ ശ്രീമാന്നീലോഽഗ്നിസദൃശപ്രഭഃ
തേജസാ യശസാ വീർ്യാദത്യരിചൃത വാനരാൻ.

13

പാവകസ്യ	അഗ്നിഭഗവാന്റെ	തേജസാ	തേജസ്സാലും
സുതഃ,	സുതനും,	യശസാ	കീർത്തിയാലും
ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനും,	വീർ്യാതം	പരാക്രമത്താലും
അഗ്നിസദൃശ-	} അഗ്നിയെപ്പോലെ	വാനരാൻ	വാനരന്മാരെ
പ്രഭഃ		അത്യരിചൃത	അതിശയിച്ചിരുന്നു.
നീലഃ	നീലൻ,		

രൂപദ്രവിണസമ്പന്നാവശപിന്തേ രൂപസമ്മതേ
മൈദം ച ദ്രവിദം ചൈവ ജനയാമാസതുഃ സ്വയം

14

രൂപദ്രവിണ-	} സൗന്ദര്യംതന്നെ ഭാ	മൈദം ച	മൈദനേയും
സമ്പന്നേ		ദ്രവിദംച	ദ്രവിദനേയും
രൂപസമ്മതേ	സൗന്ദര്യംകൊണ്ടും	സ്വയം	തങ്ങൾതന്നെ
	പ്രസിദ്ധന്മാരും ആയ	ജനയാമാസതുഃ	ഉളവാക്കി.
അശപിന്തേ,	അശപാനിദോന്മാർ,		

വരണോ ജനയാമാസ സുഷേണം നാമ വാനരം
ശരഭം ജനയാമാസ പജ്ജന്യസ്തു മഹാബലം.

15

വരണം	വരണൻ	പജ്ജന്യഃ	തു	മഴയ്ക്കു ധിപനായ
സുഷേണം	സുഷേണൻ			പജ്ജന്യനും
നാമ	എന്നപേരുള്ള	മഹാബലം		മഹാബലവാനായ
വാനരം	വാനരനെ	ശരഭം		ശരഭനെ
ജനയാമാസ	ജനിപ്പിച്ചു;	ജനയാമാസ		ജനിപ്പിച്ചു.

മാരുതസ്യാത്മജഃ ശ്രീമാൻ ഹനുമാൻ നാമ വാനരഃ
സർപ്പവാനരമുഖ്യേഷു ബുദ്ധിമാൻ ബലവാനപി.

16

സർപ്പവാനര	} എല്ലാ വാനരശ്രേഷ്ഠരി ലുംവെച്ച്	നാമ	എന്ന
മുഖ്യേഷു		ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായ
ബുദ്ധിമാൻ	ബുദ്ധിശാലിയും	വാനരഃ,	വാനരൻ
ബലവാൻ	അപി ബലശാലിയും ആയ	മാരുതസ്യ	വായുദേവന്റെ
ഹനുമാൻ	ഹനുമാൻ	ആത്മജഃ	പുത്രൻ.

വജ്രസംഹനനോപേതോ വൈനതേയസമോ ജവേ
രുദ്രസ്യ പുത്രോ ബലവാൻ ഹരിഃ സൂർയാനന്ദ പ്രഭോഃ.

17

വജ്രസംഹന-	} വജ്രതുല്യശരീരമാൻ നോപേതഃ } വനം	ബലവാൻ	ബലവാനായ
ജവേ		ഹരിഃ,	കുപി,
വൈനതേയ-	} ഗോതയിൽ ഗരുഡതുല്യനും ആയ	പ്രഭോഃ	ഘട്ടവായ
സമഃ		രുദ്രസ്യ	രുദ്രമുത്തിയുടെ
സൂർയാനന്ദഃ	സൂർയാനന്ദൻ എന്ന	പുത്രഃ	സുതൻ.

തേ സൃഷ്ടാ ബഹുസാഹസ്രാ ഭഗശ്രീവവധേ ധൃതാഃ
അപ്രമേയബലാ വീരാ വിക്രാന്താഃ കാമരൂപിണഃ.

18

ഭഗശ്രീവവധേ	രാവണവധത്തിൽ	കാമരൂപിണഃ	ഇഷ്ടംപോലെ രൂപം ക
ധൃതാഃ,	നിശ്ചയത്തോടുകൂടിയ		യ്ക്കൊള്ളാവുന്നവരുമായ
	വരും,	ബഹുസാഹസ്രാഃ	അനേകം ആയിരക്ക
അപ്രമേയബലാഃ	അളവറ്റബലശാലിക		ണക്കായുള്ള
വീരാഃ,	വീരന്മാരും, [ളും	തേ	അവർ
വിക്രാന്താഃ	ചരാക്രമശാലികളും	സൃഷ്ടാഃ	സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടു.

തേ ഗജാചലസങ്കാശാ വപുഷ്ണന്തോ മഹാബലാഃ
ഋക്ഷവാനരഗോപുച്ഛാഃ ക്ഷിപ്രമേവാഭിജ്ഞന്തിരേ.

19

തേ	ആ	വപുഷ്ണന്തഃ	ശരീരമാൻവരായി
ഋക്ഷവാനര-	} കരടികളും, വാനരന്മാ	മഹാബലാഃ	അതിബലശാലികളാ
ഗോപുച്ഛാഃ		യം, ഗോപുച്ഛങ്ങളും	യി,
ഗജാചല-	} ഗജംപോലേയും ഗിരി	ക്ഷിപ്രം ഏവ	വളരെ വേഗത്തിൽ
സങ്കാശാഃ		പോലേയും	അഭിജ്ഞന്തിരേ. ഉൽഭൂതരായി.

യസ്യ ദേവസ്യ യദൂപം വേഷോ യശ്ച പരാക്രമഃ
അജായത സമസ്തേന തസ്യ തസ്യ സുതഃ പൃഥക്.

20

യസ്യ	യാതൊരു	തസ്യ,	ആ ദേവനും,
ദേവസ്യ	ദേവനും	തസ്യ	തന്റെ
യതം	യാതൊരു	സുതഃ	പുത്രൻ,
രൂപം;	രൂപമോ,	പൃഥക്	വേറെതന്നെ
യഃ	യാതൊരു	തേന	തനിക്ക്
വേഷഃ,	വേഷമോ,	സമഃ	സമനായുള്ളവനായി
പരാക്രമഃ ച	പരാക്രമവുമോ,	അജായത.	ജനിച്ചു.

ഗോലാംഗുലീഷു ചോത്പന്നാഃ കേചിത് സമ്മതവിക്രമാഃ
ഋണീഷു ച തഥാ ജാതാ വാനരാഃ കിന്നരീഷു ച.

21

സമ്മതവിക്രമാഃ	പ്രസിദ്ധമായ പരാക്രമമുള്ളവരായ	ഉത്പന്നാഃ;	ഉളവായി;
കേചിത്	ചില	തഥാ ച	അപ്രകാരംതന്നെ
വാനരാഃ	വാനരന്മാർ	ഋണീഷു ച	ഋണസ്ത്രീകളിലും
ഗോലാംഗുലീഷു	ഗോലാംഗുലസ്ത്രീകൾ	കിന്നരീഷു ച	കിന്നരസ്ത്രീകളിലും
		ജാതാഃ.	ജനിച്ചു.

ദേവാ മഹർഷിഗന്ധർവാസ്താർക്ഷ്യയക്ഷാ യശസപിനഃ
നാഗാഃ കിംപുരുഷാശ്ചൈവ സിദ്ധവിദ്യാധരോരഗാഃ.

22

ബഹവോ ജനയാമാസുർഹൃഷ്ടാസ്തത്ര സഹസ്രശഃ

വാനരാൻ സുമഹാകായാൻ സർപ്പാൻ വൈ വനചാരിണഃ

23

അപ്സരസ്സ ച മുഖ്യാസു തഥാ വിദ്യാധരീഷു ച

നാഗകന്യാസു ച തഥാ ഗന്ധർവ്വീണാം തന്ത്രേഷു ച.

24

തത്ര	ആ സമയത്തിൽ	സുമഹാകായാൻ	വമ്പിച്ച ശരീരമുള്ള
യശസപിനഃ	പുകഴാൻ	വനചാരിണഃ	വനസഞ്ചാരികളായ
ഹൃഷ്ടാഃ	അതിസന്തുഷ്ടരായ	വാനരാൻ	വാനരന്മാർ
ബഹവഃ	അനേകം	സർപ്പാൻ വൈ	ഏലാവരേയും
ദേവാഃ,	ദേവന്മാർ,	മുഖ്യാസു	മുഖ്യകളായ
മഹർഷി-ഗന്ധർവാഃ,	മഹർഷിമാർ, ഗന്ധർവ്വന്മാർ,	അപ്സരസ്സ ച	അപ്സരസ്ത്രീകളിലും
താർക്ഷ്യ-യക്ഷാഃ,	താർക്ഷ്യന്മാർ, യക്ഷന്മാർ,	തഥാ ച	അതുണ്ണതന്നെ
നാഗാഃ	നാഗങ്ങൾ	വിദ്യാധരീഷു ച	വിദ്യാധരസ്ത്രീകളിലും
കിംപുരുഷാഃ,	കിംപുരുഷന്മാർ,	നാഗകന്യാസു	നാഗകന്യകമാരിലും
സിദ്ധവിദ്യാധരോരഗാഃ,	സിദ്ധന്മാർ, വിദ്യാധരന്മാർ, ഉരഗങ്ങൾ എന്താർ;	തഥാ ഏവ	അപ്രകാരംതന്നെ,
		ഗന്ധർവ്വീണാം	ഗന്ധർവ്വസ്ത്രീകളുടെ
		തന്ത്രേഷു ച,	തന്ത്രങ്ങളിലും,
		സഹസ്രശഃ	ആയിരക്കണക്കായി
		ജനയാമാസുഃ	ജനിച്ചിട്ടു

കാമരൂപഞ്ചലോപേതാ യഥാകാമവിചാരിണഃ
സിംഹശാർദ്ദൂലസദൃശാ ഭുക്തേണ ച ബലന ച.

25

കാമരൂപ-	} ജഷ്ടംപോലെ രൂപമെ	ഭുക്തേണ ച	അഹങ്കാരത്താലും	
ബലോപേതഃ		ബലേന ച	ബലത്താലും	
	യജുവർ;	സിംഹ-	} സിംഹങ്ങൾക്കും നരി	
യഥാകാമ-	} ജഷ്ടംപോലെ സഞ്ച	ശാർദ്ദൂല-		} കരക്കും സദൃശരായ
വിചാരിണഃ;		രിക്കുന്നവർ;		

ശിലാപ്രഹരണാഃ സദ്യേ സദ്യേ പാദപയോധിനഃ
നഖദംഷ്ട്രായുധാഃ സദ്യേ സദ്യേ സർപ്പാസ്രുകോവിദാഃ.

26

സദ്യേ	എല്ലാവരും	സദ്യേ	എല്ലാവരും
ശിലാ-	} പാറകൾ പുഴക്കി എ	നഖദംഷ്ട്രാ-	} നഖങ്ങളേയും ദംഷ്ട്ര
പ്രഹരണാഃ		റിയുന്നവർ;	
സദ്യേ	എല്ലാവരും	സദ്യേ	എല്ലാവരും [യുദ്ധാഭ്യർ
പാദപ-	} മരങ്ങൾ പറിച്ചെടുത്തു	സർപ്പാസ്ര	} സർപ്പാസ്രങ്ങളേയും
യോധിനഃ;		പോർചെയ്യുന്നവർ;	

വിചാലയേയുഃ ശൈലേന്ദ്രാൻ ഭേദയേയുഃ സ്ഥിതാൻ ദ്രുമാൻ
ക്ഷോഭയേയശ്ച വേഗേന സമുദ്രം സരിതാം പതിം.

27

ശൈലേന്ദ്രാൻ (അവർ) വൻമലകളെ	വേഗേന	വേഗതകൊണ്ടും
വിചാലയേയുഃ; കലുക്കും;	സരിതാം	നദികളുടെ
സ്ഥിതാൻ ഉറച്ച	പതിം	പതിയായ
ദ്രുമാൻ മരങ്ങളെ	സമുദ്രം ച	സമുദ്രത്തേയും
ഭേദയേയുഃ പഠിക്കും;	ക്ഷോഭയേയുഃ.	കലക്കും.

ഭാരയേയുഃ ക്ഷിതിം പഭുദ്ഭാമാപ്തവേയമ്മഹാഞ്ഠവം
നദസ്ഥലം വിശേയശ്ച ഗൃഹ്ണീയൂരപി തോയദാൻ.

28

ക്ഷിതിം	(അവർ)ഭൂമിയെ	നദഃസ്ഥലം ച	ആകാശദേശത്തിലും
പഭുദ്ഭാമാം	കാലുകൾകൊണ്ടും	വിശേയുഃ;	പ്രവേശിക്കും;
ഭാരയേയുഃ;	പിളക്കും;	തോയാൻ	} മേഘങ്ങളേയും
മഹാഞ്ഠവം	വൻകടലിനെ	അപി	
ആപ്തവേയുഃ;	ചാടിക്കടക്കും;	ഗൃഹ്ണീയുഃ.	പിടിക്കും

ഗൃഹ്ണീയൂരപി മാതംഗാൻ മത്താൻ പ്രവൃജിതാൻ വനേ
നട്ടുമാനാശ്ച നാദേന പാതയേയുർവിഹംഗമാൻ.

29

വനേ കാട്ടിൽ	ഗൃഹ്ണീയുഃ;	പിടിക്കും;
പ്രവൃജിതാൻ ഓടിത്തിരിയുന്ന	നട്ടുമാനാഃ	അട്ടഹസിക്കുന്നവരായി
മത്താൻ മടിച്ച	നാദേന ച	നാദത്താൽതന്നെ
മാതംഗാൻ	വിഹംഗമാൻ	പക്ഷികളെ
അപി	പാതയേയുഃ.	താഴത്തു വീഴ്ത്തും.

ഇതദശാനാം പ്രസൂതാനി ഹരീണാം കാമരൂപിണാം
ശതം ശതസഹസ്രാണി യുഗപാനാം മഹാത്മനാം.

30

ഇതദശാനാം	ഇപ്രകാരമുള്ളവരും	ശത	} ലക്ഷങ്ങളും
കാമരൂപിണാം	കാമരൂപികളും	സഹസ്രാണി	
മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കളും ആയ	യുഗപാനാം	സേനാധിപന്മാരുടെ
ഹരീണാം	വാനരന്മാരുടെ	ശതം	ശതവും (അനേകങ്ങളും)
		പ്രസൂതാനി	ജനിച്ചു.

തേ പ്രധാനേഷു യുദ്ധേഷു ഹരീണാം ഹരിയുഗപാഃ
ബഭ്രുവർച്ചുഗമപശ്രേഷ്ഠാ വീരാംശ്ചാജനയൻ ഹരീൻ.

31

തേ	ആ	യുഗപശ്രേഷ്ഠാഃ	സേനാധിപശ്രേഷ്ഠ
ഹരിയുഗപാഃ	വാനരസേനാധിപ		ന്മാരായും
	ന്മാർ,	ബഭ്രുവഃ	ഭവിച്ചു;
ഹരീണാം	വാനരന്മാരുടെ	വീരാൻ	വീരന്മാരായ
പ്രധാനേഷു	} മുഖ്യസേനകളിൽ	ഹരീൻ ച	വാനരന്മാരേയും
യുദ്ധേഷു		അജനയൻ	ജനിപ്പിച്ചു.

അന്യേ ഋക്ഷവതഃ പ്രസ്ഥാനപതസ്ഥഃ സഹസ്രശഃ
അന്യേ നാനാവിധാൻ ശൈലാൻ കാനനാനി ച ഭേജിരേ.

32

അന്യേ	മരമുള്ളവർ	അന്യേ	മരമില്ലാത്തവർ
ഋക്ഷവതഃ	ഋക്ഷവാൻ എന്ന മല	നാനാവിധാൻ	പലവിധ
പ്രസ്ഥാൻ	താഴ്വരകളിൽ [യുടെ	ശൈലാൻ	മലകളേയും
സഹസ്രശഃ	ആയിരക്കണക്കിൽ	കാനനാനി ച	കാടുകളേയും
ഉപതസ്ഥഃ;	ചെന്നുകൂടി;	ഭേജിരേ.	ആശ്രയിച്ചു.

സൂര്യപതം ച സൂഗ്രീവാ ശക്രിപതം ച വാലിനം
ഭ്രാതരാവുപതസ്ഥസ്തേ സർവ്വ ഏവ ഹരീശപരാഃ
നളം നീലം ഹന്തമന്തമന്ത്യാംശ്ച ഹരിയുഗപാൻ.

33

തേ	ആ	വാലിനം ച,	ബാലിയേയും
ഹരീശപരാഃ	വാനരാധിപന്മാർ	നളം	നളനേയും
സർവ്വേ ഏവ,	എല്ലാവരുംതന്നെ,	നീലം	നീലനേയും
ഭ്രാതരേ	ഭ്രാതാക്കന്മാരായ	ഹന്തമന്തം,	ഹന്തമാനേയും,
സൂര്യപതം	സൂര്യപതൻ	ഹരിയുഗപാൻ	} വാനരസേനാധിപന്മാ
സൂഗ്രീവം ച	സൂഗ്രീവനേയും	ച	
ശക്രിപതം	ഇരൂപതൻ	ഉപതസ്ഥഃ	ചേന്നവരായെന്നിന്ന.

തേ താർക്ഷ്യബലസമ്പന്നാഃ സദ്യേ യുദ്ധവിശാരദാഃ
വിചരന്താഃദ്വയൻ ദുഷ്ടാത്സിംഹവ്യാഘ്രമഹോരഗാൻ.

34

താർക്ഷ്യബല-	ഗരുഡതുല്യബലശാ	സദ്യേ	എല്ലാവരും
സമ്പന്നാഃ	ലികളായം	ദുഷ്ടാത്	അഹങ്കാരത്താൽ
യുദ്ധവിശാരദാഃ	യുദ്ധവിദഗ്ദ്ധന്മാരായ്	സിംഹവ്യാഘ്ര-	സിംഹങ്ങളേയും നരി
വിചരന്തഃ	സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിര	മഹോരഗാൻ	കളേയും ഉരഗങ്ങളേയും
തേ	അവർ	അദ്വയൻ	ചതച്ചു.

താമ്രശ്ച സദ്യുൻ മഹാബാഹുർദ്വാലീ വിപുലവിക്രമഃ
ജുഗോപ ഭജവീര്യേണ ഗുഹ്വരോപപ്ലവാനരാൻ.

35

താൻ	ആ	മഹാബാഹുഃ	മഹാബാഹുവും
ഗുഹ്വരോപപ്ല-	കരടികൾ, ഗോപുഷ്ഠ	വിപുലവിക്രമഃ	അതിപരാക്രമശാലി
വാനരാൻ	ങ്ങൾ, കപികൾ എ	വാലീ	ബാലി, [യും ആയ
	ന്നവ	ഭജവീര്യേണ	കൈയ്യുക്കുകൊണ്ടും
സദ്യുൻ ച	എല്ലാറ്റിനേയും,	ജുഗോപ.	ആണ്ടിരുന്നു.

തൈരിയം പൃഥിവീ ശൂരൈഃ സപദ്യുതവനാശ്ണവാ
കീർണ്ണ വിവിധസംസ്ഥാനൈന്നാവാപൃഞ്ജനലക്ഷണൈഃ.

36

വിവിധ-	പലപല വടിവാൻ	സപദ്യുത-	മലകൾ, കാടുകൾ, സ
സംസ്ഥാനൈഃ	വരും	വനാശ്ണവാ	മുദങ്ങൾ എന്നവ ധാ
നാനാവൃഞ്ജന-	പലപല അടയാളങ്ങ		രാളമുള്ള
ലക്ഷണൈഃ	ളോടുകൂടിയവരും	ജയം	ജയ
തൈഃ	ആ [ആയ	പൃഥിവീ	ഭൂമി
ശൂരൈഃ	ശൂരന്മാരാൽ	കീർണ്ണ	നിറയപ്പെട്ടു.

തൈർമേഘവൃന്ദാചലകൂടകല്ലെമ്മഹാബലൈർദ്വാനരയുഗ്മപാലൈഃ
ബഭ്രുവ ഭൂദ്വീമശരീരരൂപൈഃ സമാവൃതാ രാമസഹായഹേതോഃ.

37

മേഘവൃന്ദാച-	മേഘസമൂഹങ്ങൾക്കും	വാനരയുഗ്മ	വാനരസേനാധിപന്മാ
ലകൂടകല്ലെഃ	ഗിരിശിഖരങ്ങൾക്കും	പാലൈഃ	രാൽ,
	തുല്യരായ	ഭൂഃ	ഭൂമി,
മഹാബലൈഃ	മഹാബലവാന്മാരായ	രാമസഹായ-	ശ്രീരാമസഹായാർത്ഥം
ഭീമശരീര-	ഭയങ്കരശരീരന്മാരായ	ഹേതോഃ	
രൂപൈഃ		സമാവൃതാ	ചൂഴപ്പെട്ടതായ്
തൈഃ	ആ	ബഭ്രുവ	ഭവിച്ചു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
സപ്തദശഃ സ്കന്ധഃ=പതിനേഴാംസ്കന്ധം സമാപ്തം.
(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 664).

അഷ്ടാദശഃ സൂക്തം = പതിനെട്ടാം സൂക്തം.

[ശ്രീരാമാവതാരഃ = ശ്രീരാമന്റെ അവതാരം.]

നിവൃത്തേ തു ക്രുതൗ തസ്തിൻ ഹയമേധേ മഹാത്മനഃ
പ്രതിഗൃഹ്യ സുരാ ഭാഗാൻ പ്രതിജഗ്മുർയഥാഗതം.

1

മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവിന്റെ	സുരാഃ	ദേവന്മാർ
ഹയമേധേ	അശ്വമേധമെന്ന	ഭാഗാൻ	ഹവിഭാഗങ്ങളെ
തസ്തിൻ	ആ	പ്രതിഗൃഹ്യ,	ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടും,
ക്രുതൗ	യാഗം	യഥാഗതം	വന്നപ്പോലെ
നിർവൃത്തേ തു	നിറവേറിയമടനെ	പ്രതിജഗ്മുഃ.	മടങ്ങി.

സമാപ്തദീക്ഷാനിയമഃ പത്നീഗണസമനപിതഃ
പ്രവിവേശ പുരീം രാജാ സഭൃത്യബലവാഹനം.

2

രാജാ	രാജാവ്	സഭൃത്യബല-	} പരിവാരസേനാവാഹനങ്ങളോടുകൂടിയവനായി
സമാപ്ത-	} വൈദികകൃത്യങ്ങളെ പൂർത്തിയാക്കിയവനായി	വാഹനഃ	
ദീക്ഷാനിയമഃ		പുരീം	പുരത്തിൽ
പത്നീഗണ-	} ഭായുമാരോടുകൂടിയവനായി	പ്രവിവേശ.	പ്രവേശിച്ചു.
സമനപിതഃ			

യഥാഹം പൂജിതാസ്തേന രാജ്ഞാ വൈ പൃഥിവീശ്വരഃ
മുദിതാഃ പ്രയയദ്ദേശാൻ പ്രണമ്യ മുനിപുംഗവം.

3

തേന രാജ്ഞാ	ആ രാജാവിനാൽ	മുനിപുംഗവം	മുനിശ്രേഷ്ഠനെ
യഥാഹം	ഉചിതംപോലെ	പ്രണമ്യ,	നമസ്കരിച്ച്,
പൂജിതാഃ	പൂജിക്കപ്പെട്ടവരായ	ദേശാൻ	(സ്വന്തം)രാജ്യങ്ങളിലേക്കും
പൃഥിവീശ്വരഃ	ഭൂമിപന്മാർ,	പ്രയയഃ വൈ	മടങ്ങിയെന്നു.
മുദിതാഃ	സന്തുഷ്ടരായി,		

ശ്രീമതാം ഗച്ഛതാം തേഷാം സ്വപുരാണി പുരാതൻ തതഃ
ബലാനി രാജ്ഞാം ശുഭ്രാണി പ്രഹൃഷ്ടാനി ചകാശിരേ.

4

തതഃ	ആ സമയം	തേഷാം	ആ
പുരാതൻ	പട്ടണത്തിൽനിന്നും	രാജ്ഞാം	രാജാക്കന്മാരുടെ
സ്വപുരാണി	തങ്ങളെ നഗരങ്ങളിലേക്കും	ബലാനി	സേനകൾ
		ശുഭ്രാണി	ഭംഗിയുള്ളവയായി,
ഗച്ഛതാം	പോകുന്നവരായ	പ്രഹൃഷ്ടാനി	സന്തോഷപൂർണ്ണരായി
ശ്രീമതാം	സമ്പന്നന്മാരായ	ചകാശിരേ	വിളങ്ങി [ഉായി

ഗതേഷു പൃഥവീശേഷു രാജാ ദശരഥഃ പുനഃ
പ്രവിവേശ പുരീം ശ്രീമാൻ പരസ്കൃത്യ ദ്വിജോത്തമഃ.

5

പൃഥവീശേഷു	ഭൂപന്താർ	ദ്വിജോത്തമഃ	ബ്രാഹ്മണോത്തമനെ
ഗതേഷു	ചെന്നാറെ,	പരസ്കൃത്യ	മുൻനിൽത്തികൊണ്ടും,
ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായ	പുരീം	പട്ടണത്തിൽ
രാജാ ദശരഥഃ,	ദശരഥമഹാരാജാവം,	പ്രവിവേശ	പ്രവേശിച്ചു.
പുനഃ	തിരിയെ,		

ശാന്തയാ പ്രയയൗ സാഖ്യാശൃംഗശൃംഗഃ സുപൂജിതഃ
അനപീയമാനോ രാജഞാഥ സാന്തയാത്രേണ ധീമതാ.

6

അഥ,	അച്ചുണ്ണത്തനെ	രാജന്താ	രാജാവിനാൽ
ഋശ്യശൃംഗഃ	ഋശ്യശൃംഗമുനി,	സുപൂജിതഃ	നല്ലപോലെ പൂജിക്ക
ശാന്തയാ	ശാന്തയോടും		പ്പെട്ടവനായി,
സാഖ്യാ	കൂടി,	അനപീയമാനഃ	അന്നയാത്രചെയ്യപ്പെട്ട
സാന്തയാത്രേണ	പരിവാരങ്ങളോടുകൂ		ന്നവനായി
ധീമതാ	ധീമാനായ [ടി	പ്രയയൗ	പ്രയാണംചെയ്തു.

ഏവം വിസൃജ്യ താൻ സദ്യുധൻ രാജാ സംപൂർണ്ണമാനസഃ
ഉവാസ സുഖിതസ്തത്ര പുത്രോത് പത്തിം വിചിന്തയൻ.

7

ഏവം,	ഇപ്രകാരം	പുത്രോത്-	} പുത്രോത്പത്തിയെ
താൻ സദ്യുധൻ	അവർ എല്ലാവരെയും	പത്തിം	
വിസൃജ്യ	അയച്ചശേഷം	വിചിന്തയൻ	കാത്തുകൊണ്ടും
സംപൂർണ്ണ-	} മനോരഥം സാധിച്ചു	തത്ര	അവിടെ
മാനസഃ		വനായ	സുഖിതഃ
രാജാ	രാജാവം,	ഉവാസ.	വസിച്ചു.

തത്രോ യജ്ഞേ സമാപ്തേ തു ഋതൂനാം ഷട് സമത്യയഃ.

8

യജ്ഞേ	യാഗം	ഋതൂനാം	ഋതൂക്കൾ
സമാപ്തേ തു,	സമാപ്തിയായ ഉടനെ,	ഷട്	ആറുണ്ണും,
തതഃ	ആ സമയം മുതൽ	സമത്യയഃ.	കഴിഞ്ഞു.

തതശ്ച ദ്വാദശേ മാസേ ചൈത്രേ നാവമികേ തിഥൌ
നക്ഷത്രോദിതിഭൈവേത്യേ സോച്ചസംസ്ഥേഷു പഞ്ചസു

9

ഗ്രഹേഷു കർക്കടേ ലഗ്നേ വാക്തതാവിന്ദനാ സഹ
പ്രോദ്യമാനേ ജഗന്നാഥം സദ്യുലോകനമസ്തുതം

10

കൗസല്യാജനയദ്രാമം ദിവ്യലക്ഷണസംയുതം
വിഷ്ണോരൽം മഹാഭാഗം പുത്രമിക്ഷപാകനന്ദനം.

11

തതഃ	അപ്പോൾ	വാക്യത്തെ	ഗുരു
പാദശേ	പന്ത്രണ്ടാം	ജന്മനാ സഹ	ചന്ദ്രനോടുകൂടി
മാസേ,	മാസത്തിൽ,	പ്രോദ്യമാനേ	ഉദയമാകുമ്പോൾ,
ചൈത്രേ	ചൈത്രമാസത്തിലുള്ള	ജഗന്നാഥം	ലോകങ്ങൾക്കെല്ലാം
	(ശുക്ലപക്ഷ)		നാഥനും
നാവമികേ	നവമി	സച്ചലോക	സച്ചലോകനമസ്
തിമൌ ച,	തിമിയിലും,	നമസ്കൃതം	കൃതനും
അദിതി-	} അദിതിദേവതയായുള്ള	ദിവ്യലക്ഷണ	ദിവ്യലക്ഷണങ്ങൾ
ദൈവത്യേ		സംയുതം	തികഞ്ഞവനും
നക്ഷത്രേ,	നക്ഷത്രത്തിൽ,	വിഷ്ണോഃ	മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ
പഞ്ചസു	{ (ആദിത്യൻ, ചൊവ്വ,	അൽം	അൽംഗമായവനും
	{ ഗുരു, ശുക്രൻ, ശനി	മഹാഭാഗം	മഹാഭാഗ്യശാലിയും
	{ എന്ന്)	ഇക്ഷ്വാക	} ഇക്ഷ്വാകുലാപ്ലാഭ
ഗുഹേഷു	ഗുഹങ്ങൾ	നന്ദനം	
സോച-	} സോചങ്ങളിലായി	രാമം	ശ്രീരാമനായ
സംസ്ഥേഷു		പുത്രം	പുത്രനെ
കുക്ക്കദേ	കുക്ക്കക	കൗസല്യാ	കൗസല്യാദേവി
ലഗ്നേ	ലഗ്നത്തിൽ	അജനയതം	ചെറു.

കൗസല്യാ ശുശ്രൂഷേ തേന പുത്രേണാമിതതേജസാ
യഥാ വരേണ ദേവാനാമദിതിർവ്യഭാഷിനാ.

12

അമിതതേജസാ	അളവറ്റ തേജസ്സാൻ	വരേണ	ഉത്തമനായ
തേന	ആ	വഭുപാണിനാ	വഭുപാണിയായ ഇന്ദ്ര
പുത്രേണ,	പുത്രനാൽ,		നാൽ
കൗസല്യാ	കൗസല്യാദേവി,	അദിതിഃ യഥാ	അദിതിയെന്നപോലെ
ദേവാനാം	ദേവന്മാരിൽവെച്ചും	ശുശ്രൂഷേ	വിളങ്ങി.

ഭരതോ നാമ കൈകേയശ്ചാഞ്ജനേ സത്യപരാക്രമഃ

സാക്ഷാദപിഷ്ണോശ്ചതുർഭാഗഃ സർവ്വേഃ സമുദിതോ ഗുണൈഃ.

13

സാക്ഷാ-	} പ്രത്യക്ഷവിഷ്ണുവി	സമുദിതഃ	കൂടിയ
ദപിഷ്ണോഃ		ഭരതഃ നാമ	ഭരതൻ എന്നുപേരുള്ള
ചതുർഭാഗഃ	നാലിൽഭരംഗമുള്ള	സത്യപരാക്രമഃ,	സത്യസന്ധൻ,
സർവ്വൈഃ	സർവ്വ	കൈകേയം	കൈകേയിയിൽ
ഗുണൈഃ	ഗുണങ്ങളോടു	ജ്ഞേ.	ജനിച്ചു.

അഥ ലക്ഷ്മണശതൃഷ്ണൈഃ സുമിത്രാജനയത്സുതൗ
വീരൗ സർവാശ്രകുശലൌ വിഷ്ണോരർബസമനപിതൗ.

14

അഥ	പിന്നെ	വീരൗ	വീരന്മാരുമായ
വിഷ്ണോഃ	മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ	ലക്ഷ്മണ-	} ലക്ഷ്മണൻ, ശതൃഷ്ണൻ എന്ന
അർബ-	അംശത്തോടുകൂടിയ	ശതൃഷ്ണൗ	
സമനപിതൗ	} വരും	സുതൗ,	പുത്രന്മാരെ,
സർവാശ്ര-		സുമിത്രാ	സുമിത്രാദേവി
കുശലൌ	} എല്ലാ അശ്രുവിദ്യയിലും സമർത്ഥരും	അജനയത്	പ്രസവിച്ചു.

പുഷ്പേ ജാതസ്തു ഭരതോ മീനലഗ്നേ പ്രസന്നധീഃ
സാഷ്ടേ ജാതൗ ച സൌമിത്രീ ക്ഷീരോദ്യുദിതേ രവൌ.

15

പ്രസന്നധീഃ	നിഷ്കളങ്കബുദ്ധിയുള്ളവനായ	സൌമിത്രീ ച	സുമിത്രയുടെ രണ്ടു പുത്രന്മാരും
ഭരതഃ തു	ഭരതനാകളെ	സാഷ്ടേ	ആയിലും നാളിൽ
പുഷ്പേ	പൂയം നക്ഷത്രത്തിൽ	രവൌ	ആദിത്യൻ [പ്രഭാതം
മീനലഗ്നേ	മീനരാശി ഉദയമായപ്പോൾ	അദ്യുദിതേ	ഉദിച്ചു ഉച്ചയായ
ജാതഃ	ജനിച്ചു;	ക്ഷീരേ	കുടുകലഗ്നത്തിൽ
		ജാതൌ.	ജനിച്ചു.

രാജ്ഞഃ പുത്രാ മഹാത്മാനശ്ചതപാരോ ജ്ഞിരേ പൃഥക്
ഗുണവന്തോഽനരൂപാശ്ച തപ്യാ പ്രോഷ്ഠപദോപമാഃ.

16

തപ്യാ	കാന്തിയാൽ	ചതപാരഃ	(ജ്ഞ)നാലു
പ്രോഷ്ഠ	} പൂരോദാതി, ഉത്രാതി എന്ന നക്ഷത്രങ്ങൾ കൂടെ ഉല്പന്നരും,	പുത്രാഃ	പുത്രന്മാർ
പദോപമാഃ		പൃഥക്	ഒരോരുത്തരും
മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളും	അനരൂപാഃ ച	അന്യോന്യം സമന്മാരായ
ഗുണവന്തഃ	ഗുണവാന്മാരും ആയ	രാജ്ഞഃ	രാജാവിനും [രായി
		ജ്ഞിരേ	ജനിച്ചു.

ജഗുഃ കലം ച ഗന്ധർവാ നന്ദതശ്ചാപ്സരോഗണാഃ
ദേവദന്ദഭയോ നേദഃ പുഷ്പവൃഷ്ടിശ്ച ഖാച്ചപുതാ.

17

ഗന്ധർവാഃ ച	ഗന്ധർവന്മാരും	ദേവദന്ദഭയഃ	ദേവദന്ദഭിവാദ്യങ്ങൾ
കലം ജഗുഃ;	മധുരമായ ഗാനംചെയ്ത	നേദഃ;	മുഴങ്ങി;
അപ്സരോ-	} അപ്സരസ്സുകളും [യു;	പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ ച	പുഷ്പവൃഷ്ടിയും
ഗണാഃ ച		ഖാതം	ആകാശത്തിൽനിന്ന്
നന്ദതഃ;	നന്തനംചെയ്തു;	ചുതാ.	പൊഴിഞ്ഞു!

ഉത്സവശ്ച മഹാനാസീദയോദ്ധ്യായാം ജനാകുലഃ.

18

അയോദ്ധ്യായാം	അയോദ്ധ്യയിൽ	മഹാൻ	വമ്പിച്ച
ജനാകുലഃ	ജനക്കൂട്ടവും,	ഉത്സവഃ ച	ഉത്സവവും
		ആസീത്	ഉണ്ടായി.

രഥാശ്വ ജനസംബാധാ നടനന്തകസംകലാഃ

ഗായകൈശ്വ വിരാവിണ്യോ വാദകൈശ്വ തഥാപരൈഃ. 19

രഥാഃ തെരുവീമികൾ,
ജനസംബാധാഃ ജനക്കൂട്ടങ്ങൾ തിങ്ങിയ
വയായും
നടനന്തക- } നടന്മാരായും നന്തക
സംകലാഃ } ന്മാരായും നിറയപ്പെട്ട
തായും,
ഗായകൈഃ ച പാട്ടുപാടുന്നവരായും,

വാദകൈഃ ച വാദ്യം വായിക്കുന്നവ
രായും
തഥാ അപ്രകാരം തന്നെ
അപരൈഃ ച മറ്റുള്ളവരായും
വിരാവിണ്യുഃ. ഏതവലോടു കൂടിയവ
യായും ഇരുന്നു.

പ്രദേയാംശ്വ ദദൈ രാജാ സൂതമാഗധവന്ദിനാം

ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ ദദൈ വിത്തം ഗോധനാനി സഹസ്രശഃ

അതീതൈശ്വകാദശാഹം തു നാമകമ് തഥാകരോത്. 20

രാജാ അരചൻ
സൂതമാഗധ- } തന്നെപ്പറ്റിപ്പുകഴ്ത്തുന്ന
വന്ദിനാം ച } സൂതന്മാക്കും, കലപര
വരയെ കീർത്തിക്കുന്ന
മാഗധന്മാക്കും, സ്തോ
ത്രങ്ങൾ പാടുന്നവന്ദി
കൾക്കും,
പ്രദേയാൻ സമ്മാനങ്ങൾ
ദദൈ കൊടുത്തു;
ബ്രാഹ്മണേഭ്യഃ ബ്രാഹ്മണക്കു്

വിത്തം പണവും
ഗോധനാനി ഗോദാനങ്ങളും
സഹസ്രശഃ ആയിരക്കണക്കിൽ
ദദൈ കൊടുത്തു
ഏകാദശാഹം } പതിനൊന്നു ദിവസവും
തു
അതീത്യ ചെന്നശേഷം
നാമകമ് നാമകരണത്തെ
തഥാ പിൻവരുമാൻ,
അകരോത്. ചെയ്തു.

ജ്യേഷ്ഠം രാമം മഹാത്മാനം ഭരതം കൈകയീസുതം

സൌമിത്രിം ലക്ഷ്മണമിതി ശതൃഷ്ണമപരം തഥാ

വസിഷ്ഠഃ പരമപ്രീതോ നാമാനി കൃതവാംസ്തദാ. 21

മഹാത്മാനം മഹാത്മാവായ
ജ്യേഷ്ഠം മുത്തപുത്രനെ
രാമം ശ്രീരാമനെന്നും,
കൈകയീസുതം കൈകേയീപുത്രനെ
ഭരതം, ഭരതനെന്നും,
സൌമിത്രിം സുമിത്രയുടെ തനയനെ
ലക്ഷ്മണം, ലക്ഷ്മണനെന്നും,
അപരം മറ്റൊരാൾ പുത്രനെ

ശതൃഷ്ണം ശതൃഷ്ണൻ
ഇതി എന്നും,
തഥാ അപ്രകാരം,
വസിഷ്ഠഃ വസിഷ്ഠമഹർഷി
പരമപ്രീതഃ പരമസന്തുഷ്ടനായ്,
തദാ അപ്പോൾ,
നാമാനി പേരുകൾ
കൃതവാൻ ഇട്ടു.

ബ്രാഹ്മണാൻ ഭോജയാമാസ പൗരജാനപദാനപി
അദദാദ് ബ്രാഹ്മണാനാം ച രത്നൗഘമമിതം ബഹു
തേഷാം ജന്മക്രിയാദീനി സർവ്വകർമ്മാണ്യകാരയത്.

22

പൌരജാന- പദാൻ	} പട്ടണത്തിലും നാട്ടു പുറങ്ങളിലുമുള്ള	ബഹു	പലവിധ
ബ്രാഹ്മണാൻ		ബ്രാഹ്മണക്കും	രത്നൗഘം ച രത്നജാലങ്ങളേയും
ഭോജയാമാസ;	സദ്യക്ഷിച്ചു;	അദദാത്;	കൊടുത്തു;
അപി	എന്നല്ല	തേഷാം	അവർക്കും
ബ്രാഹ്മണാനാം	ബ്രാഹ്മണക്കും	ജന്മക്രിയാദീനി	ജാതകർമ്മം മുതലായ
അമിതം	അളവറ	സർവ്വകർമ്മാണി	എല്ലാ ശാന്തികർമ്മങ്ങളും
		അകാരയത്.	നടത്തിച്ചു. [ചേയും

തേഷാം കേതുരിവ ജ്യേഷ്ഠോ രാമോ രതികരഃ പിതൃഃ
ബഭ്രുവ ഭൂയോ ഭൂതാനാം സ്വയംഭൂരിവ സമ്മതഃ.

23

തേഷാം	അവരിൽ	രതികരഃ,	സന്തോഷത്തെ വർദ്ധി
ജ്യേഷ്ഠഃ	മുത്തവനായ		പ്പിക്കുന്നവനായും,
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	ഭൂതാനാം	പ്രാണികൾക്കും
കേതുഃ ജവ	ധ്വജംപോലെ,	സ്വയംഭൂഃ ജവ,	ബ്രഹ്മാവ് എന്നപോ
പിതൃഃ	പിതാവിന്നു	ഭൂയഃ	ഏറ്റവും [ലെ,
		സംമതഃ ബഭ്രുവ.	സമ്മതനായ് ഭവിച്ചു.

സർവ്വേ വേദവിദഃ ശൂരാഃ സർവ്വേ ലോകഹിതേ രതാഃ
സർവ്വേ ജ്ഞാനോപപന്നാശ്ച സർവ്വേ സമുദിതാ ഗുണൈഃ.

24

സർവ്വേ	എല്ലാവരും	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
വേദവിദഃ;	വേദജ്ഞന്മാർ	ജ്ഞാനോപ-	} ജ്ഞാനസമ്പന്നന്മാർ
ശൂരാഃ	ശൂരന്മാർ	പന്നാഃ	
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	ച	എന്നല്ല
ലോകഹിതേ	ലോകത്തിന്നു ഗുണം	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
	ചെയ്യുന്നതിൽ	ഗുണൈഃ	സദംഗുണങ്ങളോടു
രതാഃ;	താല്പര്യമുള്ളവർ;	സമുദിതാഃ.	കൂടിയവർ.

തേഷാമപി മഹാതേജാ രാമഃ സത്യപരാക്രമഃ
ഇഷ്ടഃ സർവ്വസ്യ ലോകസ്യ ശശാങ്ക ഇവ നിർമ്മലഃ.

25

അപി	എന്നതന്നേയല്ല,	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ,
തേഷാം	അവരിൽവെച്ചും	നിർമ്മലഃ	കളങ്കരഹിതനായ
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയും	ശശാങ്കഃ ജവ	ചന്ദ്രൻപോലെ
സത്യപരാക്രമഃ	സത്യമായ പരാക്രമ	സർവ്വസ്യ	എല്ലാ
	ത്തോടുകൂടിയവനുമായ	ലോകസ്യ	ലോകത്തിന്നും
		ഇഷ്ടഃ	പ്രിയൻ (ആയിരുന്നു).

ഗജസ്തന്ധഃശപഷ്ടേഷു ച രഥചത്വാരസു സമ്മതഃ
ധനുർവ്വേദേ ച നിരതഃ പിതൃശുശ്രൂഷണേ രതഃ.

26

ഗജസ്തന്ധേ	ആനയോറത്തിലും	ധനുർവ്വേദേ ച	വിൽവിദ്യയിലും
അശപഷ്ടേഷു	കുതിരസവാരിയിലും	നിരതഃ	ആസക്തിയുള്ളവൻ;
രഥചത്വാരസു	തേർ നടത്തുന്നതിലും	പിതൃ-	} പിതാവു രചുപോലെ നടക്കുന്നതിൽ
സംമതഃ;	സമ്മതൻ;	ശുശ്രൂഷണേ	
ച,	പിന്നെ,	രതഃ	
			ആസക്തൻ

ബാല്യാത് പ്രഭൃതി സുസ്തിശ്ലോ ലക്ഷ്മണോ ലക്ഷ്മീവൽനഃ
രാമസ്യ ലോകരാമസ്യ ഭ്രാതർജ്യേഷുസ്യ നിത്യശഃ.

27

ലക്ഷ്മീവൽനഃ	സകലവിധസൗന്ദര്യം	രാമസ്യ	ശ്രീരാമനും,
	ത്തേയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന	ബാല്യാത്	} ബാല്യം മുതൽക്കേ
ലക്ഷ്മണഃ,	ലക്ഷ്മണൻ,	പ്രഭൃതി	
ലോകരാമസ്യ	ലോകത്തെ രമിപ്പിക്ക	നിത്യശഃ	എല്ലാപ്പോഴും
ജ്യേഷ്ഠസ്യ	ജ്യേഷ്ഠനും [നവനം	സുസ്തിഗംഭഃ	അധികം പ്രീതിയുള്ള
ഭ്രാതൃഃ	സഹോദരനും ആയ		വൻ (ആയിരുന്നു).

സർവ്വപ്രിയകരസ്തസ്യ രാമസ്യാപി ശരീരതഃ
ലക്ഷ്മണോ ലക്ഷ്മീസമ്പന്നോ ബഹിഃപ്രാണ ഇവാപരഃ.

28

ലക്ഷ്മീസമ്പന്നഃ	സകലസൗഭാഗ്യയു	ബഹിഃപ്രാണഃ	ദേഹത്തിന്നു പുറമെയു
ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ, [കുതനായ		ള്ള പ്രാണൻ
ശരീരതഃ അപി	ശരീരത്തേക്കാളും	ജവ	എന്നു പോലെ,
തസ്യ	ആ	സർവ്വ-	} എല്ലാവിധത്തിലും പ്രീ
രാമസ്യ	ശ്രീരാമനും,	പ്രിയകരഃ.	
അപരഃ	വേറെ		യത്തെ ചെയ്യുന്നവൻ ആയിരുന്നു.

ന ച തേന വിനാ നിദ്രാം ലഭതേ പുരുഷോത്തമഃ
മുഷ്ടമന്നമുപാനീതമശ്ലാതി ന ഹി തം വിനാ.

29

തേന	അവനോട്	തം വിനാ	അവനെ കൂടാതെ
വിനാ	കൂടാതെ,	ഉപാനീതം	കൊണ്ടു വരപ്പെട്ട
പുരുഷോത്തമഃ	പുരുഷോത്തമൻ	മുഷ്ടം	ശ്രേഷ്ഠമായ
നിദ്രാം ച	നിദ്രയേയും	അന്നം	ഭോജനത്തെ
ലഭതേ ന;	പ്രാപിക്കാറില്ല;	അശ്ലാതി ന ഹി	ഉണ്ണാൻ മില്ല.

യദാ ഹി ഹയമാരൂഢോ മുഗയാം യാതി രാഘവഃ
അഥൈനം പൃഷ്ഠതോ യാതി സധനുഃ പരിപാലയൻ.

30

രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ	അഥ	അപ്പോൾ
യദാ	എപ്പോൾ	എന്നും	ഇദ്ദേഹത്തെ
ഹയം	കുതിരപ്പറന്ത്	സധനുഃ	വില്ലെടുത്തവനായി
ആരൂഢഃ	കയറി	പരിപാലയൻ	കാവൽകാത്തുകൊണ്ട്.
മുഗയാം	വേട്ടയ്ക്കായി	പൃഷ്ഠതഃ	പിന്നിൽ
യാതി,	പോയിരുന്നുവോ,	യാതി ഹി	പൊയ്ക്കൊണ്ടേയിരുന്നു

ഭരതസ്യാപി ശതൃഷ്ണോ ലക്ഷ്മണാവരജോ ഹിതഃ
പ്രാണൈഃ പ്രിയതരോ നിത്യം തസ്യ ചാസീത് തഥാ പ്രിയഃ.

ലക്ഷ്മണാവരജഃ	ലക്ഷ്മണന്റെ അനുജ	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്
ശതൃഷ്ണഃ അപി ശതൃഷ്ണനും,	[നായ	തഥാ	അപ്രകാരം
ഭരതസ്യ	ഭരതന്,	ഹിതഃ	ഇഷ്ടത്തെ ചെയ്യുന്നവനായും,
നിത്യം	എല്ലായ്പ്പോഴും		
പ്രാണൈഃ	പ്രാണങ്ങളേക്കാളും		
പ്രിയതരഃ,	അധികം പ്രിയമുള്ളവനായി,	പ്രിയഃ ച	പ്രിയനായും
		ആസീത്	ഇരുന്നു.

സ ചതുർദ്വിമഹാഭാഗൈഃ പുത്രൈർദ്വേശരഥഃ പ്രിയൈഃ
ബഭ്രുവ പരമപ്രീതോ ഭേവൈരിവ പിതാമഹഃ.

32

സഃ	ആ	ഭേവൈഃ	ഭേവന്മാരാൽ
ദശരഥഃ	ദശരഥരാജാവും	പിതാമഹഃ	ബ്രഹ്മഭേവൻ
മഹാഭാഗൈഃ	മഹാഭാഗ്യവാന്മാരും	ഇവ,	എന്നപോലെ
പ്രിയൈഃ	കാമനകളും ആയ	പരമപ്രീതഃ	ഏറ്റവും സന്തോഷം
ചതുർദ്വിഃ	നാലു		പൂണ്ടവനായി
പുത്രൈഃ	പുത്രന്മാരാൽ,	ബഭ്രുവ	ഭവിച്ചു.

തേ യദാ ജ്ഞാനസമ്പന്നാഃ സർവ്വേ സമുദിതാ ഗുണൈഃ
ഹ്രീമന്തഃ കീർത്തിമന്തശ്ച സർവ്വജ്ഞാ ദീർഘദർശിനഃ.

33

തേഷാമേവംപ്രഭാവാനാം സർവ്വേഷാം ദീപ്തതേജസാം
പിതാ ദശരഥോ ഹൃഷ്ടോ ബ്രഹ്മാ ലോകാധിപോ യഥാ.

34

തേ സർവ്വേ	അവർ എല്ലാവരും	കീർത്തിമന്തഃ	കീർത്തിശാലികൾ
ജ്ഞാന-സമ്പന്നാഃ;	ജ്ഞാനപരിപൂർണ്ണന്മാർ;	ച,	എന്നുമാത്രമല്ല,
ഗുണൈഃ	സൽഗുണങ്ങളോടു	സർവ്വജ്ഞാഃ;	എല്ലാമറിഞ്ഞവർ;
സമുദിതാഃ;	കൂടിയവർ;	ദീർഘദർശിനഃ	വരുവാൻ പോകുന്നതിനെ കണ്ട് അതിനു തക്കവണ്ണം നടക്കുന്നവർ;
ഹ്രീമന്തഃ;	അറിയാതെ വല്ല കുറവും ചെയ്താൽ അതിനെ കുറിച്ച് മനസ്സാ പെടുത്തുന്നവർ;	ഏവം—	ഇതാതിരി പ്രഭാവപ്രഭാവാനാം
			ത്തോടുകൂടിയ

ദീപ്തതേജസാം	ഉജ്ജ്വലിക്കുന്ന തേജ		
	സ്തജ്ജ്വരായ	പിതാ	{ പിതാവായി ഭവിച്ചു വോ അപ്പോൾ അദ്ദേഹം,
തേഷാം	അവർ	ലോകാധിപഃ	ലോകാധിപതിയായ
സദ്യേഷാം	എല്ലാവർക്കും	ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മദേവനെ
ദശരഥഃ	ദശരഥചക്രവർത്തി,	യഥാ	പോലെ
യദാ	എപ്പോൾ	ഏഷുഃ	ആനന്ദപരവശനായി

തേ ചാപി മനുജവ്യാഘ്രോ വൈദികാധ്യയനേ രതാഃ

ഗുരുശുശ്രൂഷണപരാ ധനുർവ്വേദേ ച നിഷ്ഠിതാഃ.

35

അപി ച	അതുമല്ലാതെ,	ഗുരുശുശ്രൂഷ-	} വലിയവരെ ശുശ്രൂഷി ക്ഷണത്തിൽ സദാ തല്പര
തേ	ആ	ണപരാഃ;	
മനുജവ്യാഘ്രാഃ	നരശ്രേഷ്ഠന്മാർ,	ച,	എന്നല്ല, [ന്മാർ
വൈദികാ-	} വേദാംഗങ്ങളായശാസ്ത്ര ങ്ങളെ പഠിക്കുന്നതിൽ	ധനുർവ്വേദേ	ധനുർവ്വേദത്തിലും
ധ്യയനേ		നിഷ്ഠിതാഃ	നന്നായി പരിചയി
രതാഃ;	ശ്രദ്ധയുള്ളവർ;		ച്ചവർ.

അഥ രാജാ ദശരഥസ്തേഷാം ദാരക്രിയാം പ്രതി

ചിന്തയാമാസ ധർമ്മാത്മാ സോപാധ്യായഃ സബാസവഃ

36

അഥ	ഇപ്രകാരമിരിക്കെ,	സബാസവഃ	ബന്ധുജനങ്ങളോടുകൂടി
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	തേഷാം	അവരുടെ
രാജാ ദശരഥഃ	ദശരഥചക്രവർത്തി,	ദാരക്രിയാം	വിവാഹസംഗതിയെ
സോപാധ്യായഃ	ഉപാധ്യായന്മാരോടു	പ്രതി	കുറിച്ചു്
	കൂടിയവനായി	ചിന്തയാമാസ.	ആലോചനചെയ്തു.

തസ്യ ചിന്തയമാനസ്യ മന്ത്രിമദ്ധ്യേ മഹാത്മനഃ

അഭ്യാഗച്ഛന്മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനീഃ.

37

മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയും
തസ്യ	അദ്ദേഹം,	മഹാമുനീഃ	മഹാമുനിയും ആയ
മന്ത്രിമദ്ധ്യേ	മന്ത്രിമാരോടുകൂടി	വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രൻ
ചിന്തയ-	{ ആലോചിച്ചുകൊണ്ടി രിക്കെ,	അഭ്യാഗച്ഛത്	വന്നുചേർന്നു.
മാനസ്യ,			

സ രാജേന്താ ദർശനാകാംക്ഷീ ഭാരാധ്യക്ഷാൻവാച ഹ

ശീഘ്രമാഖ്യാത മാം പ്രാപ്തം കൌശികം ഗാധിനന്ദനം.

38

സഃ	അദ്ദേഹം	“കൌശികം	“കൌശികവംശജനും
രാജന്തഃ	രാജാവിന്റെ	ഗാധിനന്ദനം	ഗാധിപുത്രനും ആയ
ദർശനാകാംക്ഷീ	ദർശനത്തെ ഇച്ഛിച്ചവ	മാം	എന്നെ
	നായ്	പ്രാപ്തം	വന്നിരിക്കുന്നതായ്
ഭാരാധ്യക്ഷാൻ	ഭാരവാളകന്മാരോ	ശീഘ്രം	വേഗം
ഉവാച	പറഞ്ഞു :	ആഖ്യാത.”	അറിയിക്കുവാനിൻ.”

തച്ഛൂതപാ വചനം തസ്യ രാജേണ വേശ്വ പ്രഭുഭ്യഃ.

സംഭ്രാന്തമനസഃ സദ്യേ തേന വാക്യേന ചോദിതാഃ.

39

തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ചോദിതാഃ	പ്രേരികപ്പെട്ടവരായ്
തത് വചനം	ആ വാക്യത്തെ	സംഭ്രാന്തമനസഃ	പരിഭ്രമംപൂണ്ടവരായി
ശൂതപാ	കേട്ട്	രാജ്ഞഃ	രാജാവിന്റെ
സദ്യേ	എല്ലാവരും,	വേശ്വ	അരമനയ്ക്കു്
തേന വാക്യേന	ആ വാക്യത്താൽ	പ്രഭുഭ്യഃ	കാടിച്ചെന്നു.

തേ ഗതപാ രാജഭവനം വിശ്വാമിത്രമുഷിം തദാ

പ്രാപ്തമാവേദയാമാസുന്ത്പാഞ്ചൈക്ഷ്യാകവേ തദാ.

40

തേ	അവർ	ഋഷിം	മഹർഷിയായ
തദാ	ആ സമയം	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രൻ
രാജഭവനം	രാജാവിന്റെ അരമന	തദാ	അപ്പോൾ
ഗതപാ	ചെന്നു്	പ്രാപ്തം	എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്ന
ഐക്ഷ്യാകവേ	ഇക്ഷ്യാകവംശജനായ		തായി
തപായ	രാജാവിനോടു്,		ആവേദയാമാസുഃ തിരുമനസ്സറിയിച്ചു.

തേഷാം തദപചനം ശൂതപാ സപുരോധാഃ സമാഹിതഃ

പ്രത്യജ്ജഗാമ തം ഹൃഷ്ടോ ബ്രഹ്മാണമിവ വാസവഃ.

41

തേഷാം	അവരുടെ	ജവ	എന്നപോലെ
തത്	ആ	തം	അദ്ദേഹത്തെ
വചനം ശൂതപാ വാക്യകേട്ട്		സപുരോധാഃ	പുരോഹിതന്മാരോടു്
ഹൃഷ്ടഃ	ആനന്ദഭരിതനായി		കൂടിയവനായ്,
ബ്രഹ്മാണം	ബ്രഹ്മാവിനെ	സമാഹിതഃ	ആദരവോടെ
വാസവഃ	ജന്മൻ	പ്രത്യജ്ജഗാമ	എതിരേറു.

സ ദൃഷ്ട്വാ ജപലിതം ദീപ്തം താപസം സംശിതവ്രതം

പ്രഹൃഷ്ടവദനോ രാജാ തതോർഘ്വം സമുപാഹരത്.

42

ദീപ്ത്വാ	തേജസ്സാൽ	സഃ രാജാ	ആ രാജാവ്
ജപലിതം	വിളങ്ങുന്നവനും	പ്രഹൃഷ്ടവദനഃ	പ്രഹൃഷ്ടവദനനായ്
സംശിതവ്രതം	അത്യഗ്രമായ നിയമ	തതഃ	അനന്തരം
	ത്തോടുകൂടിയവനുമായ	അർഘ്യം	അർഘ്യത്തെ
താപസംദൃഷ്ട്വാ	താപസനെ കണ്ടു്	സമുപാഹരത്	പ്രദാനംചെയ്തു.

സ രാജ്ഞഃ പ്രതിഗൃഹ്യാർഘ്യം ശാസ്ത്രദൃഷ്ടേന കർമ്മണാ

കുശലം ചാപ്യയം ചൈവ പശ്ചുപ്ലന്നരാധിപം.

43

സഃ	അദ്ദേഹം	പ്രതിഗൃഹ്യ	സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു്,
രാജ്ഞഃ	രാജാവിന്റെ	ഏവ	ഉടനെ,
അർഘ്യം	അർഘ്യത്തെ	നരാധിപം	രാജാവോടു്
ശാസ്ത്രദൃഷ്ടേന	ശാസ്ത്രപ്രകാരമുള്ള	കുശലം ച	ക്ഷേമത്തേയും
കർമ്മണാ	വിധിയ്ക്കു നസരിച്ചു്,	അപ്യയം ച	അഭിവൃദ്ധിയേയുംപറ്റി
		പശ്ചുപ്ലന്ത	ചോദിച്ചു.

പുരേ കോശേ ജനപദേ ബാസവേഷു സുഹൃത്സു ച
കുശലം കൌശികൈ രാജ്ഞഃ പശ്യപുച്ഛത് സുധാർമ്മികഃ 44

സുധാർമ്മികഃ	നല്ല ധർമ്മിഷ്ഠനായ	ബാസവേഷു	ബന്ധുക്കളുടെ കായ്
കൌശികഃ,	കൌശികമുനി,		ത്തിലും,
പുരേ	പട്ടണത്തിലും, (പട്ടണ	സുഹൃത്സു ച,	മിത്രജനങ്ങളുടെ കായ്
	ത്തിന്റെകായ്ത്തിലും)	രാജ്ഞഃ	രാജാവിന്റെ[ത്തിലും,
കോശേ	ഭണ്ഡാരത്തിന്റെ സം	കുശലം	ക്ഷേമത്തെപ്പറ്റി
ജനപദേ	നാട്ടിലും[ഗതിയിലും	പശ്യപുച്ഛത്	ചോദിച്ചു

അപി തേ സന്നതാഃ സദ്യേ സാമന്താ രിപവോ ജിതാഃ
ദൈവം ച മാനുഷം ചാപി കർമ്മ തേ സാധപനുഷ്ഠിതം. 45

“തേ	“അവിടുത്തെ	തേ	അവിടുത്തെ
സാമന്താഃ	സാമന്തരാജാക്കന്മാർ	ദൈവം	ദൈവികമായും
സദ്യേ	എല്ലാവരും	മാനുഷം	മാനുഷികമായും ഉള്ള
സന്നതാഃ ച?	കീഴടങ്ങിയിരിക്കുന്നി	കർമ്മ ച	കർമ്മവും
	ല്ലേ?	സാധു	വേണ്ടപോലെ
രിപവഃ	ശത്രുക്കൾ	അപി	} അനുഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടില്ലേ
അപി ജിതാഃ?	ജയിക്കപ്പെട്ടില്ലേ?	അനുഷ്ഠിതം?”	

വസിഷ്ഠം ച സമാഗമ്യ കുശലം മുനിപുംഗവഃ
ഋഷീംശ്ചാനന്യാൻ യഥാനന്യാം മഹാഭാഗാനവാച ഹ. 46

മുനിപുംഗവഃ	മുനിവരൻ	അന്യാൻഋഷീൻ മറ്റു ഋഷികളോടും	
വസിഷ്ഠം ച	വസിഷ്ഠമഹർഷിയോടും	യഥാനന്യാം	വിധിപ്രകാരം
സമാഗമ്യ	അടുത്തുചെന്നു്	കുശലം	} കുശലപ്രശ്നംചെയ്തു.
മഹാഭാഗാൻ	മഹാഭാഗ്യവാനാരായ	ഉവാച ഹ!	

തേ സദ്യേ ഹൃഷ്ടമനസസ്തതോ രാജേന്താ നിവേശനം
വിവിശ്രുഃ പൂജിതാസ്തത്ര നിഷേദശ്ച യഥാർത്ഥഃ. 47

പൂജിതാഃ	പൂജിക്കപ്പെട്ടവരായി	വിവിശ്രുഃ;	പ്രവേശിച്ചു;
ഹൃഷ്ടമനസഃ	സന്തുഷ്ടരായ	തത്ര	അവിടെ
തേ സദ്യേ	അവർ എല്ലാവരും	ച	ഉടനെ
തതഃ	ആ സമയം	യഥാർത്ഥഃ	ഉചിതംപോലെ
രാജ്ഞഃ	രാജാവിന്റെ	നിഷേദഃ	ആസനങ്ങളിലിരുന്നു.
നിവേശനം	സഭയിൽ		

അഥ ഹൃഷ്ടമനാ രാജാ വിശ്വാമിത്രം മഹാമുനീം
ഉവാച പരമോദാരോ ഹൃഷ്ടഃ സമഭിപൂജയൻ.

48

അഥ	അനന്തരം	ഹൃഷ്ടഃ,	കോരമയിർകൊണ്ടു
പരമോദാരഃ	ചോദിക്കുന്നതിനെയെ		വന്നായി,
	ല്ലാം കൊടുക്കുന്നവനാ	മഹാമുനീം	മഹാമുനിവരനായ
രാജാ	രാജാവ്,	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രനെ
ഹൃഷ്ടമനാഃ,	സന്തുഷ്ടിപൂണ്ടവനായി	സമഭിപൂജയൻ	നല്ലപോലെ പൂജിച്ച്
		ഉവാച	അരുചെയ്തു.

യഥാമൃതസ്യ സംപ്രാപ്തിർത്ഥാ വഷ്ഠമന്ത്രദകേ
യഥാ സദൃശദാരേഷു പുത്രജന പ്രശസ്യതേ.

49

പ്രനഷ്ടസ്യ യഥാ ലാഭോ യഥാ ഹഷ്ഠാ മഹോദയേ
തത്ത്വൈവാഗമനം മന്വേ സാഗതം തേ മഹാമുനേ.

50

“മഹാമുനേ!	“അല്ലയോ മാമുനിശ്രേ	യഥാ,	എപ്രകാരമോ,
അമൃതസ്യ	അമൃതത്തിന്റെ [ഷ്ട!	പ്രനഷ്ടസ്യ	പൊയ്ക്കായതും
സംപ്രാപ്തിഃ	പ്രാപ്തി	ലാഭഃ	കിട്ടിയാൽ
യഥാ,	എപ്രകാരമോ,	യഥാ,	എപ്രകാരമോ,
അന്ത്രദകേ	വെള്ളമില്ലാത്ത സ്ഥല	മഹോദയേ	മഹോത്സവത്തിൽ
വഷ്ഠം	മഴ [ത്തിൽ	ഹഷ്ഠഃ യഥാ	സന്തോഷം എപ്രകാര
യഥാ	എപ്രകാരമോ	തഥാ ഏവ	അപ്രകാരംതന്നെ [മോ
സദൃശദാരേഷു	തനിക്കുററ ഭാഗ്യയിൽ	തേ ആഗമനം	അങ്ങയുടെ വരവ്
പുത്രജന	പുത്രോല്പത്തി	സാഗതം	നല്ല വരവെന്നും
പ്രശസ്യതേ	കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നതും	മന്വേ.	ഞാൻ നിനയ്ക്കുന്നു.

കം ച തേ പരമം കാമം കരോമി കിമു ഹഷ്ഠിതഃ

പാത്രഭൂതോഽസി മേ വിപ്ര ദിഷ്ട്വാ പ്രാപ്തോഽസി ധാമ്നിക. 51

“തേ	“അങ്ങയ്ക്കായ്ക്കൊണ്ടും	പാത്രഭൂതഃ	}	ദാനങ്ങൾക്ക് സൽപാ	
ഹഷ്ഠിതഃ,	സന്തുഷ്ടനായ ഞാൻ	അസി;		}	തമാകുന്നു ഭവാൻ
കം ച പരമം	ഏതൊരു ഉത്തമമായ	ധാമ്നിക!			}
കാമം	അഭീഷ്ടത്തെയാണ്		}		
കിമു	} എപ്രകാരത്തിലും	ദിഷ്ട്വാ		}	
കരോമി		} ചെയ്യേണ്ടതും			
വിപ്ര	ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ!		പ്രാപ്തഃ അസി	അവിടുന്ന് ഇങ്ങു വന്നു	
മേ	എന്റെ			ചേർന്നത്.	

അദ്യ മേ സഫലം ജന ജീവിതം ച സുജീവിതം.

52

“മേ	“എന്റെ	സഫലം	സഫലമായി;
ജന	ജനം	ജീവിതം ച	ജീവിതവും
അദ്യ	ഇപ്പോൾ	സുജീവിതം	നല്ല ജീവിതമായി.

പൂർവ്വം രാജ്ഞിശബ്ദേന തപസാ ദ്യോതിതപ്രഭഃ
ബ്രഹ്മഞ്ചിതപമനപ്രാപ്തഃ പൂജ്യോഽസി ബഹുധാ മയാ.

53

“പൂർവ്വം	“ആദ്യം	ബ്രഹ്മഞ്ചിതപം	ബ്രഹ്മഞ്ചിതപത്തെ
രാജ്ഞിശബ്ദേന	രാജ്ഞി എന്ന പട്ട	അനപ്രാപ്തഃ,	ലഭിച്ചവൻ;
	ത്തോടുകൂടിയവനായ്	മയാ	എന്നാൽ
തപസാ	തപസ്സിനാൽ	ബഹുനാ	പലവിധത്തിലും
ദ്യോതിതപ്രഭഃ	ഉജ്ജ്വലിക്കുന്ന തേജ	പൂജ്യഃ അസി	അങ്ങ് പൂജിക്കത്തക്ക
	സ്തോടുകൂടിയവനായ്,		വനാകുന്നു.

തദഭ്ജതമിദം വിപ്ര പവിത്രം പരമം മമ

ശുഭക്ഷേത്രഗതശ്ചാഹം തവ സന്ദർശനാത് പ്രഭോ.

54

“പ്രഭോ!	“ഹേ പ്രഭോ!	വിപ്ര	അല്ലയോ ബ്രാഹ്മണോ
തവ	അവിടുത്തെ	തതഃ	അതിനാൽ [ത്തമ!
സന്ദർശനാത്	ദർശനത്താൽ	ഇദം	ഇതും, (ഈ അവസരം)
അഹം	ഞാൻ	മമ	എനിക്കും
ശുഭക്ഷേത്ര-	} പുണ്യക്ഷേത്രത്തെ പ്രാ	പരമം	ഏറ്റവും
ഗതഃ ച;		പവിത്രം	പരിശുദ്ധവും
	പിച്ചവൻതന്നെ!	തദഭ്ജതം	അതുഭജിച്ചതെന്നെ.

ബ്രഹ്മണീ യത് പ്രാത്ഥിതം തുഭ്യം കാർത്ഥമാഗമനം പ്രതി

ഇച്ഛാമൃണാലഹീതോഽഹം തപദത്ഥപരിവൃദ്ധയേ.

55

“ആഗമനം	} “വരവിനെക്കുറിച്ചു	ബ്രഹ്മണീ;	അരുഢചെങ്കോലും;
പ്രതി		അഹം	ഞാൻ [നായ്
തുഭ്യം	അവിടുത്തേക്ക്	അനുഗ്രഹീതഃ	അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവ
യത്	യാതൊരു	തപദത്ഥ-	} അവിടുത്തെ കാർത്ഥം
കാർത്ഥം	കാർത്ഥം [അതിനെ	പരിവൃദ്ധയേ	
പ്രാത്ഥിതം	ഉദ്ദേശിച്ചതായിട്ടുണ്ടോ	ഇച്ഛാമി.	നിരവേറുവാൻ
			ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

കാത്യസ്യ ന വിമർശം ച ഗന്തുമഹംസി കൌശിക

കർത്താ ചാഹമശേഷേണ ദൈവതം ഹി ഭവാൻ മമ.

56

“കൌശിക!	“ഹേ കശികനന്ദന	അഹം	ഞാൻ
കാത്യസ്യ	കാത്യം നിരവേറുന്നതി	അശേഷേണ ച	സകലവൃംഭന്നില്ലാതെ
വിമർശം ച	ആലോചന [നെപ്പറ്റി	കർത്താ	ചെയ്യുന്നുണ്ട്;
ഗന്തം	ഉണ്ടാകുവാൻ	ഭവാൻ	അവിടുന്ന്
അഹംസി ന	അവിടുത്തേക്ക് അവ	മമ	എനിക്കു
	കാശമില്ല;	ദൈവതം ഹി	ദൈവവും ആണല്ലോ!

മമ ചായമനപ്രാപ്തോ മഹാനഭ്യുദയോ ഭപിജ

തവാഗമനജഃ കൃത്സ്നോ ധർമ്മശ്യാനന്തമോ മമ.

57

“ഭപിജ!	“ഹേ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ	തവ	അങ്ങയുടെ
മമ	എനിക്കു്	ആഗമനജഃ	വരവുകൊണ്ടുണ്ടായിട്ടു
അയം	ഈ	ധർമ്മം	ധർമ്മം [ഇ
മഹാൻ	മഹത്തായ	മമ	എനിക്കു്
അഭ്യുദയഃ ച	ശ്രേയസ്സും	അനന്തമഃ	അത്യുതകൃഷ്ടവും
അനപ്രാപ്തഃ;	ലബ്ധധമായി;	കൃത്സ്നഃ ച”	പരിപൂർണ്ണവും തന്നെ.”

ഇതി ഹൃദയസുഖം നിശമ്യ വാക്യം

ശ്രുതിസുഖമാത്മവതാ വിനീതമുക്തം

പ്രഥിതഗുണയശാ ഗുണൈർവിശിഷ്ടഃ

പരമജ്ഞിഃ പരമം ജഗാമ ഹർഷം.

58

ഇതി	ഇപ്രകാരം	പ്രഥിത-	} ബഹുകീർത്തിശാലിയും
ഹൃദയസുഖം	മനസ്സിനുസുഖമായും,	ഗുണയശാ	
ശ്രുതിസുഖം	ചെവിക്കുറക്കിവായും	ഗുണൈഃ	സൽഗുണങ്ങളോടു
ആത്മവതാ	ആ ബുദ്ധിമാനാൽ	വിശിഷ്ടഃ	കൂടിയവനുംആയ
വിനീതം	വിനയപുരസ്സരം	പരമജ്ഞിഃ	മഹർഷി,
ഉക്തം	പറയപ്പെട്ട	പരമം ഹർഷം	അത്യന്തസന്തോഷത്തെ
വാക്യം നിശമ്യ, വാക്യത്തെ കേട്ടു്,		ജഗാമ.	പ്രാപിച്ചു.

ഇത്യാക്ഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

അഷ്ടാദശഃ സ്കന്ധഃ = പതിനെട്ടാം സ്കന്ധം സമാപ്തം.

(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 682).

ഏകോനവിംശഃ സകൃഃ = പത്തൊമ്പതാം സകൃഃ.

[ശ്രീരാമപ്രേഷണപ്രാർത്ഥനാ = ശ്രീരാമനെ കൂടെ അയച്ചുതരുവാൻ
വിശ്വാമിത്രമഹർഷി അപേക്ഷിക്കുന്നത്]

തച്ഛ്രുതപാ രാജസിംഹസ്യ വാക്യമതുതവിസ്തരം
ഏഷ്വരോമാ മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോഭ്യഭാഷത.

1

രാജസിംഹസ്യ	രാജശ്രേഷ്ഠന്റെ	ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,
അതുത-	} ആശ്ചര്യപ്പെടത്തക്കതും	ഏഷ്വരോമാ	പുളകംപൂണ്ടു
വിസ്തരം		മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ
തത്	ആ	വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
വാക്യം	വാക്യത്തെ	അഭ്യഭാഷത	ഉരചെയ്തു.

സദൃശം രാജശാർദ്ദൂല തവൈവ ഭൂവി നാനൃതഃ
മഹാവംശപ്രസൂതസ്യ. വസിഷ്ഠവ്യപദേശിനഃ.

2

“രാജശാർദ്ദൂല!	“അല്ലയോ രാജശ്രേഷ്ഠ!	വസിഷ്ഠ-	} വസിഷ്ഠമഹർഷിഗുരു
ഭൂവി	ലോകത്തിൽ	വ്യപദേശിനഃ	
മഹാവംശ-	} ഉത്തമകുലജാതനും,	തവ ഏവ	അവിടുത്തേക്കുതന്നെ
പ്രസൂതസ്യ		സദൃശം	തക്കത്, [യാണം
		അന്യതഃ ന.	വേറെ അല്ല,

യത്തു മേ ഏദംഗതം വാക്യം തസ്യ കാൽസ്യ നിശ്ചയം
കുരുഷ്വ രാജശാർദ്ദൂല ഭവ സത്യപ്രതിശ്രവഃ.

3

“രാജശാർദ്ദൂല!	“ഹേ രാജശ്രേഷ്ഠ!	തസ്യ കാൽസ്യ	ആ കാൽത്തിന്റെ
മേ	എന്റെ	നിശ്ചയം	സാധ്യത്തെ
ഏദംഗതം	ഉദ്ദേശം	കുരുഷ്വ;	ചെയ്യാലും;
യത്	ഏതോ അത്	സത്യപ്രതി-	} സത്യമായ പ്രതിജ്ഞ
തു	ഉടനെ	ശ്രവഃ	
വാക്യം	അറിയിക്കപ്പെടുന്നതാ-	ഭവ.	യോടുകൂടിയവനായി ഭവീച്ചാലും.

അഹം നിയതമാതിഷ്ഠേ സിദ്ധാർത്ഥം പുരുഷർഷഭ

തസ്യ വിഷ്ണുകരൗ ദൈവ തു രാക്ഷസൗ കാമരൂപിണൗ.

4

“പുരുഷർഷഭ!	ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!	തസ്യ തു	അതിനു ഇപ്പോൾ
അഹം	ഞാൻ	വിഷ്ണുകരൗ	വിഷ്ണുരൂപമെടുത്തവരാ
സിദ്ധാർത്ഥം	സിദ്ധിക്കായി	കാമരൂപിണൗ	ഇച്ഛാരൂപികളായ [യി
നിയമം	യാഗദീക്ഷയെ	ദൈവ	രണ്ടു
ആതിഷ്ഠേ:	കയ്യാണ്ടിരിക്കുന്നു;	രാക്ഷസൗ	രാക്ഷസന്മാർ(ഉണ്ടു.)

മാരീചശ്ച സുബാഹുശ്ച വീര്യവന്തൗ സുശിക്ഷിതൗ
തൗ മാംസരധിരൗഘേണ വേദിം താമഭ്യവഷ്ഠ്യാം. 5

വ്രതേ മേ ബാഹുശ്ചീണ്ണേ സമാപ്താം രാക്ഷസാവിമൗ. 6

മേ വ്രതേ	എന്റെ വ്രതം	സുശിക്ഷിതൗ	സമർത്ഥനായ
ബാഹുഃ	മുക്കാലം	ജമൗ തൗ	ജടീനെയുള്ള ആ രണ്ടു
ചീണ്ണേ,	അനുഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടാറെ,	രാക്ഷസൗ	രാക്ഷസന്മാർ,
സമാപ്ത്യാം,	അവസാനത്തിൽ,	മാംസരധി-	} മാംസത്തോടുകൂടിയ
മാരീചഃ ച	മാരീചനെന്നും	രൗഘേണ	
സുബാഹുഃ ച	സുബാഹുവെന്നും [ഭം	താം വേദിം	} രക്തപ്രവാഹത്താൽ
വീര്യവന്തൗ	ബലപരാക്രമശാലിക-	അഭ്യവഷ്ഠ	
			ആ യാഗവേദിയിൽ
			വെച്ചിട്ടു.

അവധൃതേ തഥാഭൃതേ തസ്മിന്നിയമനിശ്ചയേ
കൃതശ്രമോ നിരത്സാഹസ്തസ്താഭ്യേശാഭപാക്രമം. 7

“തഥാഭൃതേ	“അപ്രകാരം	കൃതശ്രമഃ	പ്രയത്നമെല്ലാം നിഷ്ഠ
തസ്മിൻ	ആ		ലമായവനായും
നിയമനിശ്ചയേ	യാഗപരിപൂർത്തി	നിരത്സാഹഃ	ഉത്സാഹരഹിതനായും
അവധൃതേ,	വിഷ്ണുചെയ്യപ്പെട്ടതി	തസ്താത്	ആ
	നാൽ	ഭേദാത്	സ്ഥലത്തുനിന്ന്
		അപാക്രമം	ഞാൻവന്നു.

ന ച മേ ക്രോധമുത്സൃഷ്ടം ബുദ്ധിഭവതി പാത്ഥീവ
തഥാഭൃതാ ഹി സാ ചർച്ചാ ന ശാപസ്തത്ര മുച്യതേ. 8

“പാത്ഥീവ!	“മന്നവ!	ഹി,	എന്തെന്നാൽ
ക്രോധം	കോപത്തെ	സാ ചർച്ചാ	ആ നിയമാനുഷ്ഠാനം
ഉത്സൃഷ്ടം	പ്രയോഗിപ്പാൻ,	തഥാഭൃതാ	അപ്രകാരമുള്ളത്
ബുദ്ധിഃ ച	വിചാരത്തെ	തത്ര	അക്കാരണത്താൽ
മേ ഭവതി ന;	എനിക്കുള്ളവാകുന്നില്ല;	ശാപഃ മുച്യതേ	ശാപം യുക്തമല്ല.

സ്വപുത്രം രാജശാർദൂല രാമം സത്യപരാക്രമം
കാകപക്ഷധരം വീരം ജ്യേഷ്ഠം മേ ഓതുമഹസി. 9

“രാജശാർദൂല!	അല്ലയോ രാജശ്രേഷ്ഠ!	ജ്യേഷ്ഠം	മുത്തവനും ആയ
സത്യപരാക്രമം	സ്ഥിരമായ പരാക്രമ	സ്വപുത്രം	അങ്ങയുടെ പുത്രൻ
	ത്തോടുകൂടിയവനും	രാമം	ശ്രീരാമനെ
കാകപക്ഷധരം	പാർവ്വതത്തിൽമുടി	മേ	എന്റെ
	ധരിച്ചവനും	ഓതും	അധീനത്തിൽ വിട്ടുതരു
വീരം	വീരനും	അഹസി	സമ്മതിച്ചാലും. [വാൻ

ശങ്കേതാ മേഘാഷ മയാ ഗുപ്തോ ദിവ്യേന സേവന തേജസാ
രാക്ഷസാ യോപകർത്താരണ്യേഷാമപി വിനാശനേ.

10

‘‘മയാ ഗുപ്തഃ	‘‘എന്നാൽ സംരക്ഷി	രാക്ഷസാഃ	രാക്ഷസന്മാർ
ഏഷഃ	ഈ രാമൻ [കുപ്പെട്ട	യേ	യാതൊരുവരൊ
ദിവ്യേന	ദിവ്യമായ	തേഷാം അപി	അവരെയെല്ലാം
സേവന	തന്റെ	വിനാശനേ	നശിപ്പിക്കുന്നതിൽ
തേജസാ	തേജോവിലാസത്താൽ	ശക്തഃ	ശക്തനാകുന്നു,
അപകർത്താഃ	വിപ്ലവമെഴുന്നവരായ	ഹി.	നിശ്ചയം.

ശ്രേയശ്ചാസ്മൈ പ്രദാസ്യാമി ബഹുരൂപം ന സംശയഃ
ത്രയാണാമപി ലോകാനാം യേന വ്യാതിം ഗമിഷ്യതി.

11

‘‘അസ്മൈ	‘‘ഇവനും	ത്രയാണാം	മൂന്നും
ബഹുരൂപം	പലവിധമായ	ലോകാനാം	} ലോകങ്ങളിലും
ശ്രേയഃ ച	ശ്രേയസ്സിനേയും	അപി	
പ്രദാസ്യാമി;	ഞാൻ കൊടുക്കുന്നുണ്ട്;	വ്യാതിഃ	വ്യാതിയെ
സംശയഃ ന;	സംശയമില്ല;	ഗമിഷ്യതി	പ്രാപിക്കുവാൻ പോ
യേന,	യാതൊരു അതിനാൽ,		കുന്നു.

ന ച ത്വേ രാമമാസാദ്യ ശക്തേ സ്ഥാതും കഥഞ്ചന
ന ച ത്വേ രാഘവാദന്യോ ഹന്തുമുത്സഹതേ പുമാൻ.

12

‘‘ത്വേ ച	‘‘അച്ചിരുവരും	രാഘവാതം	ശ്രീരാഘവനല്ലാതെ
രാമം ആസാദ്യ, ശ്രീരാമനോടേറാൽ,		അന്യഃപുമാൻ ച മരൊരാള പുരുഷനും	
കഥംചന	ഒരുപ്രകാരത്തിലും	ത്വേ	അച്ചിരുവരെ
സ്ഥാതും	നില്പാൻ	ഹന്തും	കൊല്ലുവാൻ
ശക്തേ	ശക്തരാകയില്ല;	ഉത്സഹതേ ന.	ശക്തനാകയില്ല.

വീര്യോത്സിക്തേ ഹി ത്വേ പാപൌ കാലപാശവശംഗതൌ.

രാമസ്യ രാജശാർദൂല ന പശ്ചാപ്തൌ മഹാത്മനഃ

ന ച പുത്രകൃതം സ്നേഹം കർത്തുമഹസി പാത്ഥീവ.

13

‘‘വീര്യോ-	} ‘‘വീര്യത്താൽ ഗർവ്വംപൂ	രാമസ്യ	ശ്രീരാമനും
ത്സിക്തേ		പശ്ചാപ്തൌ ന;	ഈടാഴ്ചരികയില്ല;
കാലപാശ-	} യമപാശത്തിൽ ഉൾ	ഹി	അതിനാൽ,
വശം ഗതൌ		പാത്ഥീവ!	ഹേ രാജവേ!
ത്വേ	ആ	പുത്രകൃതം	പുത്രനെനുള്ള
പാപൌ,	പാപികൾ	സ്നേഹം ച	സ്നേഹത്തേയും
രാജശാർദൂല!	അല്ലയോ രാജശ്രേഷ്ഠ!	കർത്തും	} പോരുന്നതും ശരി
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	അഹസി ന.	

ദേശരാത്രസ്തു യജ്ഞശ്ച തസ്തിൻ രാമേണ രാക്ഷസൗ
ഹന്തവ്യൗ വിപ്ലവകർത്താൗ മമ യജ്ഞസ്യ വൈരിണൗ. 14

“യജ്ഞഃ ച	“യാഗവും [മാതം;	വിപ്ലവകർത്താൗ വിപ്ലവചെയ്യുന്ന
ദേശരാത്രഃ തു	പത്തുദിവസത്തേക്കു—	വൈരിണൗ ശത്രുക്കളായ
തസ്തിൻ	അതിന്നിടയിൽ	രാക്ഷസൗ ആ രണ്ടു രാക്ഷസരും
മമ	എന്റെ	രാമണേ ശ്രീരാമനാൽ [കുന്നു.
യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിനും	ഹന്തവ്യൗ കൊല്ലപ്പെടേണ്ടവരാ—

അഹം തേ പ്രതിജാനാമി ഹന്തേ തൗ വിദ്ധി രാക്ഷസൗ. 15

“അഹം തേ	“ഞാൻ അവിടുത്തോടു	രാക്ഷസൗ രാക്ഷസന്മാർ
പ്രതിജാനാമി;	തീർച്ചപറയുന്നു;	ഹന്തേ ഹന്തരാണെന്നും
തൗ	ആ രണ്ടു	വിദ്ധി ധരിച്ചാലും.

അഹം വേദ്മി മഹാത്മാനം രാമം സത്യപരാക്രമം
വസിഷ്ഠോഽപി മഹാതേജാ യേ ചേമേ തപസി സ്ഥിതാഃ. 16

“അഹം	“ഞാൻ	വസിഷ്ഠഃ അപി, വസിഷ്ഠമഹർഷിയും,
രാമം	ശ്രീരാമനെ	യേ യാതൊരുവൻ
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവെന്നും	തപസി തപസിൽ (ജ്ഞാന
സത്യപരാക്രമം	സത്യപരാക്രമമെന്നും	യോഗത്തിൽ)
വേദ്മി;	വാസ്തവമായ് അറി	സ്ഥിതാഃ നിഷ്ഠയുള്ളവരോ,
	യുന്നു;	അപ്രകാരമുള്ള
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയായ	ഇമേ ച. ഇവരും (അറിയുന്നു).

യദി തേ ധർമ്മലാഭം ച യശശ്ച പരമം ഭൂവി
ഹിതമിച്ഛസി രാജേന്ദ്ര രാമം മേ ദാതുമഹസി. 17

“തേ	“അവിടുത്തേക്ക്	ഇച്ഛസി യദി, ഇച്ഛിക്കുന്നുവെങ്കിൽ,
ധർമ്മലാഭം ച,	പുണ്യപ്രാപ്തിയും,	രാജേന്ദ്ര! ഹേ രാജശ്രേഷ്ഠ!
ഭൂവി	ലോകത്തിൽ	രാമം ശ്രീരാമനെ
ഹിതം	ഹിതവും	മേ എന്റെ [നൽകുവാൻ
പരമം	ഉത്കൃഷ്ടവും ആയ	ദാതും അധീനത്തിൽ—
യശഃ ച	യശസ്സും	അഹസി സമ്മതംതന്നാലും.

യദ്യദ്യനജ്ഞാം കാകൽസ്ഥ ദദതേ തവ മന്ത്രിണഃ
വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ സർവ്വേ തതൊ രാമം വിസജ്ജയ. 18

“കാകൽസ്ഥ!	“അല്ലയോ കകൽസ്ഥ	അഭ്യനജ്ഞാം സമ്മതം
	വംശജ!	ദദതേ തരുന്നു;
വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ	വസിഷ്ഠർ മുതലായ	യദി ആകയാൽ
തവ	അവിടുത്തെ	തതഃ അക്കാരണത്താൽ
മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാർ	രാമം ശ്രീരാമനെ
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	വിസജ്ജയ പറ്റത്തയച്ചാലും.

അഭിപ്രേതമസംസക്തമാത്മജം ദാതുമഹംസി.

ദശരാത്രം ഹി യജ്ഞസ്യ രാമം രാജീവലോചനം.

19

“രാജീവ- ലോചനം	} “ചെന്താർനേത്രനം	അസംസക്തം	(അങ്ങയുടെ) സമീപ ത്തിലില്ലാത്തവനായി
അഭിപ്രേതം	} ഭാമനമകനം ആയ	ദാതും	വിട്ടുതരുവാൻ
ആത്മജം		ഹി	തീർച്ചയായും
രാമം	ശ്രീരാമനെ	അഹംസി.	അവിടുന്ന് സമ്മതി
യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്നുവേണ്ടി		ക്കേണ്ടതാണ്.
ദശരാത്രം	പത്തുദിവസത്തേക്കും		

നാത്യേതി കാലോ യജ്ഞസ്യ യഥാഭ്യം മമ രാഘവ

തഥാ കുരുഷ്വ ഭദ്രം തേ മാ ച ശോകേ മനഃ കൃഥാഃ.

20

“രാഘവ!	“ഹേ രഘുവംശജാത	തഥാ	അപ്രകാരം
മമ	എന്റെ	കുരുഷ്വ;	ചെയ്യാലും!
യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്റെ	തേ	അവിടുത്തേക്ക്
അയം	ഈ	ഭദ്രം	മംഗളം ഭവിക്കട്ടെ!
കാലഃ	സമയം	ശോകേ ച	ശോകത്തിലും
യഥാ	എപ്രകാരം [മോ,	മനഃ	മനസ്സിനെ [ന്നാലും!”
അത്യേതി ന	അതിക്രമിക്കാതിരിക്ക	മാ കൃഥാഃ!”	പ്രവേശിപ്പിക്കാതിരു-

ഇത്യേവമുക്തവാ ധർമ്മാത്മാ ധർമ്മാത്മസഹിതം വചഃ

വിരരാമ മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനീഃ.

21

ഇതി ഏവം	എന്നിപ്രകാരം,	ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവും
ധർമ്മാത്മ-	} ധർമ്മാത്മങ്ങളടങ്ങിയ	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസുപിയും
സഹിതം		മഹാമുനീഃ	മഹാമുനിയും ആയ
വചഃ	വാക്കിനെ	വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
ഉക്തവാ	ഉറച്ചുശേഷം,	വിരരാമ.	വിരമിച്ചു.

സ തന്നിശ്വ രാജേന്ദ്രോ വിശ്വാമിത്രവചഃ ശുഭം

ശോകമദ്യഗമത് തീവ്രം വൃഷ്ടീഭത ഭയാനപിതഃ.

22

സഃ	ആ	നിശ്വ	കേട്ടും,
രാജേന്ദ്രഃ	രാജശ്രേഷ്ഠൻ	തീവ്രം	കടുതായ
ശുഭം	ഹിതകരമായ	ശോകം	ദുഃഖത്തെ
തത്	ആ	അദ്യഗമത്	പ്രാപിച്ചു;
വിശ്വാമിത്ര-	} വിശ്വാമിത്ര മുനിയു	ഭയാനപിതഃ	ഭയംപൂണ്ടവനായ്
വചഃ		വൃഷ്ടീഭത	വിഷ്ടിയിച്ചു.

ഇതി ഏദയമുനാവിഭാരണം
 മുനിവചനം തദതീവ ശുശ്രൂവാൻ
 നരപതിരഭവന്മഹാൻ മഹാത്മാ

വ്യഗ്രിതമനാഃ പ്രചചാല ചാസനാത്.

23

മഹാൻ	മഹാനം	ശുശ്രൂവാൻ	ചെവിക്കൊണ്ടുവനായി
മഹാത്മാ	മഹാത്മാവും ആയ	അതീവ	അത്യന്തം
നരപതിഃ	നരേന്ദ്രൻ	വ്യഗ്രിതമനാഃ	അത്തൽപൂണ്ടു മനസ്സോ
തത്	ആ		ടുക്കിയവനായി
മുനിവചനം	മുനിയുടെ വചനത്തെ	അഭവത്;	ഭവിച്ചു;
ഇതി	ഇപ്രകാരം	ആസനാത് ച	സിംഹാസനത്തിൽനി
ഏദയമനോ- } വിഭാരണം }	ഏദയമർദ്ദേഭകമാം വണ്ണം	പ്രചചാല.	നടുക്കുപൂണ്ടു. [നം

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
 ഏകോനവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = പത്തൊമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
 (ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 705).

വിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപതാം സർഗ്ഗം.

[ദശരഥപ്രജപ്തനം = ദശരഥന്റെ പുലമ്പൽ]

തച്ശ്രുതവാ രാജശാർദൂലോ വിശ്വാമിത്രസ്യ ഭാഷിതം
 മുഹൂർത്തമിവ നിസ്സഞ്ജനം സംജ്ഞാവാനിദമബ്രവീത്.

1

രാജശാർദൂലഃ	രാജശ്രേഷ്ഠൻ,	നിസ്സഞ്ജനം	പ്രജ്ഞയറ്റവനായി,
വിശ്വാമിത്രസ്യ	വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ	ഇവ	(പിന്നെ)അല്ലം
തത് ഭാഷിതം	ആ വാക്യത്തെ	സംജ്ഞാവാൻ	ബോധം ഉണർവ്വാ
ശ്രുതവാ,	കേട്ടു,	ഇദം	ഇങ്ങിനെ [യി
മുഹൂർത്തം	ഒരു മുഹൂർത്തനേരം	അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു.

ഉനനഷോഡശവർഷോ മേ രാമോ രാജീവലോചനഃ
 ന യുദ്ധയോഗ്യതാമസ്യ പശ്ചാമി സഹ രാക്ഷസൈഃ.

2

“രാജീവ	}	“ചെന്താമരാക്ഷനായ	അസ്യ	ഇവനം	
ലോചനഃ		}	എന്റെ	രാക്ഷസൈഃ	} രാക്ഷസന്മാരോടുകൂടി
മേ	രാമൻ		സഹ		
രാമഃ	}		പതിനാറുവയസ്സ് തിക	യുദ്ധയോഗ്യതാം പോരാടുവാനുള്ളസാമ	
ഉനനഷോഡശ				ത്വമുത്തെ	
വർഷഃ;	}	യാത്ഥവൻ;	പശ്ചാമി ന.	ഞാൻ കാണുന്നില്ല,	

ഇയമക്ഷൗഹിണീ പൂണ്ണാ യസ്പ്രാഹ്മം പതിരീശപരഃ
അനയാ സംവൃതോ ഗതപാ യോദ്ധാഹം തൈന്നിശാചരൈഃ. 3

“യസ്യ അഹം പതിഃ ഇശപരഃ ഇയം അക്ഷൗഹിണീ	“യാതൊന്നിനാ ഞാൻ പാലകനായം [വോ നേതാവായിരിക്കുന്നു- (അപ്രകാരമുള്ള)ഇതും അക്ഷൗഹിണീ അക്ഷൗഹിണിക്കു	പൂണ്ണാ അനയാ സംവൃതഃ അഹം ഗതപാ തൈഃ നിശാചരൈഃ യോദ്ധാ.	നിറഞ്ഞതായിരിക്കുന്നു; ഇതിനാൽ ചുഴപ്പെട്ടവനായി ഞാൻ ചെന്നും ആ രാക്ഷസരുമായി യുദ്ധംചെയ്യും.
---	--	--	--

ഇമേ ശുരാശ്വ വിക്രാന്താ ഭൃത്വാ മേന്ദ്രവിശാരദാഃ
യോഗ്യാ രക്ഷോഗണൈശ്ചോദ്ധം ന രാമം നേതുമഹസി. 4

“ശുരാഃ വിക്രാന്താഃ അന്ദ്രവിശാരദാഃ ഇമേ മേ ഭൃത്വാഃ ച	“ശുരന്മാരും പരാക്രമശാലികളും അന്ദ്രവിദ്യയിൽ വിദ ഇവ [ഗ്രീഭുന്മാരുമായ എന്റെ കിങ്കരന്മാർതന്നെ,	രക്ഷോഗണൈഃ യോദ്ധും യോഗ്യാഃ; രാമം നേതും അഹസി ന.	രാക്ഷസഗണങ്ങളുമാ പോരാടുവാൻ [യി മതിയായവരാകുന്നു; ശ്രീരാമനെ കൊണ്ടുപോകുവാൻ ആവശ്യമില്ല.
---	---	--	---

അഹമേകോ ധനുഷ്ഠാണീശ്ശോപ്തോ സമരമുദ്ധനി
യാവത് പ്രാണാൻ ധരിച്ഛാമി താവദ്യോത്സ്യ നിശാചരൈഃ

“അഹം ഏകഃ ധനുഷ്ഠാണീഃ സമരമുദ്ധനി ശോപ്തോ, യാവത്	ഞാൻ ഒരുത്തൻതന്നെ കയ്യിൽവിലേന്തിയവ പോർമുമ്പിൽ [നായി കാവലായി, ഏതുവരെ	പ്രാണാൻ ധരിച്ഛാമി താവത്, നിശാചരൈഃ യോത്സ്യ.	ജീവനെ ധരിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടോ അതുവരെയും, രാക്ഷസന്മാരുമായി യുദ്ധംചെയ്യും.
---	---	--	--

നിച്ഛിപ്ലോ വ്രതചത്വാ സാ ഭവിച്ഛൃതി സുരക്ഷിതാ
അഹം തത്ര ഗമിച്ഛാമി ന രാമം നേതുമഹസി. 6

“സാ വ്രതചത്വാ നിച്ഛിപ്ലോ സുരക്ഷിതാ ഭവിച്ഛൃതി	“ആ വ്രതാനുഷ്ഠാനം നിച്ഛിപ്ലമായി നല്ലപോലെ രക്ഷിക്ക പ്പെട്ടതായം നടക്കും;	തത്ര അഹം ഗമിച്ഛാമി; രാമം നേതും അഹസി ന	അതിന്നു ഞാൻ വന്നുകളയാം; ശ്രീരാമനെ കൊണ്ടുപോകുവാൻ ആവശ്യമില്ല.
--	--	--	--

ബാലോ ഹൃതവിദ്യശ്ച ന ച വേന്തി ബലാബലം

ന ചാസ്രബലസംയുക്തോ ന ച യുദ്ധവിശാരദഃ

ന ചാസൗ രക്ഷസാം യോഗ്യഃ കൂടയുദ്ധാ ഹി തേ ശ്രവം.

7

“ബാലഃ ഹി! “ചെറുപ്പമാണല്ലോ!
അകൃതവിദ്യഃ; (യുദ്ധ)പരിചയമില്ലാ
ത്തവൻ;
ച, എന്നുതന്നെയല്ല,
ബലാബലം ച ബലാബലത്തേയും
വേന്തി ന അറികയില്ല;
അസ്രബല- } അസ്രബലമുള്ളവനും
സംയുക്തഃ ച }
ന; അല്ല;

യുദ്ധവിശാരദഃ } പോരാട്ടവാൻ സമർത്ഥ
ച ന; } നം അല്ല;
അസൗ ഇവൻ
രക്ഷസാം രാക്ഷസന്മാർക്കും
യോഗ്യഃ ച ന ഒത്തവനും അല്ല;
തേ അവർ
ശ്രവം തീർച്ചയായും
കൂടയുദ്ധഃ ഹി! മായായുദ്ധം ചെയ്യുന്ന
വരാണല്ലോ

വിപ്രയുക്തോ ഹി രാമേണ മുഹൂർത്തമപി നോത്സഹേ

ജീവിതം മുനിശാർദ്ദൂല ന രാമം നേതുമഹസി.

8

“മുനിശാർദ്ദൂല “അല്ലയോമുനിശ്രേഷ്ഠ!
രാമേണ രാമനോട്
വിപ്രയുക്തഃ വേർപിരിഞ്ഞവനായ്
മുഹൂർത്തം അപി ഒരു മുഹൂർത്തമെങ്കിലും
ജീവിതം പ്രാണനെ വെച്ചുകൊ
ണ്ടിരിപ്പാൻ

ഉത്സഹേ ന ഞാൻ ശക്തനാകയി
ല്ല;
ഹി, അതിനാൽ,
രാമം രാമനെ
നേതം } കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാ
അഹസി ന } തിരിക്കേണമേ!

യദി വാ രാഘവം ബ്രഹ്മൻ നേതുമിച്ഛസി സുവ്രത

ചതുരംഗസമായുക്തം മയാ ച സഹിതം നയ.

9

സുവ്രത! “അല്ലയോ നിയമനി
ഷ്ഠനായുള്ളോവേ!
ബ്രഹ്മൻ! സ്വാമിൻ!
രാഘവം രാഘവനെത്തന്നെ
നേതം കൊണ്ടുപോകുവാൻ

ഇച്ഛസി യദി, അപേക്ഷയുണ്ടെങ്കിൽ
ചതുരംഗ- } ചതുരംഗബലത്തോടു
സമായുക്തം } കൂടിയവനായി
മയാ എന്നോട്
സഹിതം ച കൂടിയവനായ്ത്തന്നെ
നയ. കൊണ്ടുപോയാലും.

ഷഷ്ടിർവ്വർഷസഹസ്രാണി ജാതസ്യ മമ കൌശിക

ദുഃഖേനോത്പാദിതശ്ചായം ന രാമം നേതുമഹസി.

10

“കൌശിക! “അല്ലയോ കശിക
ഷഷ്ടിഃ അറുപതു [നൂറ്റാണ്ടുകൾ]
വർഷസഹസ്രാണി ആയിരംകൊല്ലങ്ങൾ
ജാതസ്യ കഴിഞ്ഞവനായ
മമ എന്നിക്ക്

അയം ച ഇവനാകട്ടെ
ദുഃഖേന പ്രയാസപ്പെട്ട്
ഉത്പാദിതഃ; ഉത്പാദിക്കപ്പെട്ടവൻ
രാമം (ആകയാൽ)രാമനെ
നേതം അഹസി ന കൊണ്ടുപോകരുതെ.

ചതുർത്ഥാമാത്മജാനാം ഹി പ്രീതിഃ പാരമികാ മമ
ജ്യേഷ്ഠം ധർമ്മപ്രധാനം ച ന രാമം നേതുമഹസി.

11

“മമ	“എനിക്കും	പ്രീതിഃ	സ്നേഹം
ചതുർത്ഥം	നാലു	പാരമികാ;	ഏറ്റുമുത്തം;
ആത്മജാനാം	മക്കളിൽവെച്ചും, [യ	ഹി	അതിനാൽ
ധർമ്മപ്രധാനം	ധർമ്മങ്ങൾക്ക് മുഖ്യനാ	രാമം	രാമനെ
ജ്യേഷ്ഠം ച	മുത്തവന്റെ പേരിൽ	നേതും	} കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാതെ
	തന്നേയാണ്	അഹസി ന	

കിംവീർത്വാ രാക്ഷസാസ്തേ ച കസ്യ പുത്രാശ്ച കേ ച തേ
കഥംപ്രമാണാഃ കേ ചൈതാൻ രക്ഷന്തി മുനിപുംഗവ.

12

“തേ	“ആ	കേ?	എവർ?
രാക്ഷസാഃ ച	രാക്ഷസരാകട്ടെ	കഥം-	} എമ്മാതിരി രൂപത്തോ
കിംവീർത്വാഃ	എത്രകണ്ടും വീർച്ചമുള്ള	പ്രമാണാഃ?	
	വർ?	മുനിപുംഗവ!	ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ!
കസ്യ	ആരുടെ	ച,	എന്നുതന്നെയല്ല,
പുത്രാഃ-	പുത്രന്മാർ?	ഏതാൻ	ഇവരെ
ച,	എന്നുതന്നെയല്ല,	കേ	ആരാകുന്നു
തേ ച	അവരും	രക്ഷന്തി?	രക്ഷിക്കുന്നതും?

കഥം ച പ്രതികർത്തവ്യം തേഷാം രാമേണ രക്ഷസാം
മാമകൈർവാ ബലൈർബ്രഹ്മൻ മയാ വാ കൂടയോധിനാം.

13

“ബ്രഹ്മൻ!	“സ്വാമിൻ!	കൂടയോധിനാം	ചതിപ്പോരാളികളായ
മാമകൈഃ	എന്നെച്ചേർന്ന	തേഷാം	ആ
ബലൈ വാ	സൈന്യങ്ങളാലും,	രക്ഷസാം	രാക്ഷസന്മാരായ്
മയാ വാ	എന്നാലും,	കഥം	എപ്രകാരമാണ്
രാമേണ ച	രാമനാലും	പ്രതികർത്തവ്യം?	എതിർക്കപ്പെടേണ്ടതും?

സർവ്വം മേ ശംസ ഭഗവൻ കഥം തേഷാം മയാ രണേ

സ്ഥാതവ്യം ഓഷ്ഠഭാവാനാം വീർയ്യാത്സികതാ ഹി രാക്ഷസാഃ.

14

“ഭഗവൻ!	“അല്ലയോ സ്വാമിൻ!	സ്ഥാതവ്യം?	സ്ഥിതിചെയ്യപ്പെടേ
ഓഷ്ഠഭാവാനാം	ഓഷ്ഠസ്ഥാപികളായ	മേ സർവ്വം	എനിക്ക് എല്ലാം[ണ്ടത്]
തേഷാം	അവരുമായുള്ള	ശംസ;	പറഞ്ഞു തന്നാലും;
രണേ,	പോരിൽ,	രാക്ഷസാഃ	രാക്ഷസന്മാർ
മയാ	എന്നാൽ	വീർയ്യാത്സി-	} വീർയ്യാത്സാൽ മടിച്ചവ
കഥം	എപ്രകാരമാണ്	ക്താഃ ഹി!”	
			രാണുല്ലാ!”

തസ്യ തഭചനം ശൂതാ വിശ്വാമിത്രോഭ്യഭാഷത.

15

വിശ്വാമിത്രഃ,	വിശ്വാമിത്രമുനി,	വചനം	വചനത്തെ
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ശൂതാ	കേട്ട്,
തത്	ആ	അഭ്യഭാഷത.	മറുപടിയുറച്ചു.

പുലസ്ത്യവംശപ്രഭവോ രാവണോ നാമ രാക്ഷസഃ.

16

“പുലസ്ത്യ- } “പുലസ്ത്യവംശത്തിൽ	രാക്ഷസഃ;	രാക്ഷസൻ;
വംശപ്രഭവഃ } പിറന്ന	രാവണഃ	രാവണൻ
	നാമ.	എന്നപേർ.

സ ബ്രഹ്മണാ ദത്തവരസ്രൈലോക്യം ബാധതേ ഭൂശം
മഹാബലോ മഹാവീര്യോ രാക്ഷസൈശ്ചഹുഭിർവൃതഃ.

17

“സഃ	“അവൻ	ബഹുഭിഃ	അനേകം
മഹാബലഃ	മഹാബലവാനായ്,	രാക്ഷസൈഃ	രാക്ഷസന്മാരാൽ
മഹാവീര്യഃ	അതിവീര്യശാലിയാ	വൃതഃ	ചഴച്ചെട്ടവനായ്
ബ്രഹ്മണാ	ബ്രഹ്മാവിനാൽ [യ്	തൈലോക്യം	മൂന്നലോകത്തേയും
ദത്തവരഃ	കൊടുക്കപ്പെട്ട വര	ഭൂശം	ഏറ്റവും
	ത്തോടുകൂടി വന്നായ്,	ബാധതേ.	ഉപദ്രവിക്കുന്നു.

ശൂയതേ ഹി മഹാവീര്യോ രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ
സാക്ഷാദൈശ്വര്യവണഭ്രാതാ പുത്രോ വിശ്രവസോ മനേ.

18

“സാക്ഷാത്	“സാക്ഷാൽ	രാക്ഷസാധിപഃ	രാക്ഷസാധിപനുമായ
വൈശ്രവണ- } കണ്ഠേരന്റെ ഭ്രാതാവും,		രാവണഃ	രാവണൻ
ഭ്രാതാ,		മഹാവീര്യഃ	അതിവീര്യവാനെന്ന്
മനേഃ	മഹഷിയായ	ശൂയതേ ഹി	കീർത്തിപ്പെട്ട സംഗതി
വിശ്രവസഃ	വിശ്രവസ്സിന്റെ		യാണല്ലോ!
പുത്രഃ	പുത്രനും,		

സദാ ന വല്യ യജ്ഞസ്യ വിഷ്ണുക്ത്വാ മഹാബലഃ
തേന സഞ്ചാദിതൈ തൈ തു രാക്ഷസൈ കാമരൂപിണൈ
മാരീചശ്ച സുബാഹുശ്ച യജ്ഞവിഷ്ണു കരിഷ്യതഃ.

19

“മഹാബലഃ	“മഹാബലവാനായ	തൈ	ആ	[വരായ
യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്നു് [അവൻ	കാമരൂപിണൈ	മയാവേഷംധരിക്കുന്ന	
സദാ	എപ്പോഴും	രാക്ഷസൈ,	രണ്ടു രാക്ഷസർ,	
വിഷ്ണുക്ത്വാ	വിഷ്ണുചെയ്യുന്നവൻ;	മാരീചഃ ച	മാരീചനും	
ന വല്യ	ഒരുസമയംജ്ഞെനാൽ	സുബാഹുഃ ച	സുബാഹുവും	
തേന തു	അവനാൽതന്നെ	യജ്ഞവിഷ്ണു	യാഗത്തിന്നു് വിഷ്ണു	
സഞ്ചാദിതൈ	പറഞ്ഞയക്കപ്പെട്ട	കരിഷ്യതഃ.”	ചെയ്യും.,	[തൈ

ഇത്യുക്തോ മുനിനാ തേന രാജോവാച മുനിം തദാ
ന ഹി ശങ്കേതാസ്ത്വി സംഗ്രാമേ സ്ഥാതും തസ്യ ദുരാത്മനഃ. 20

ഇതി	ഇപ്രകാരം	ഉവാച;	ഉരചെയ്തു;
തേന മുനിനാ	ആ മുനിവരനാൽ	“ദുരാത്മനഃ	ദുരാത്മാവായ
ഉക്തഃ	ഉരയ്ക്കപ്പെട്ട	തസ്യ സംഗ്രാമേ	അവനുമായുള്ള പോ
രാജാ	രാജാവ്	സ്ഥാതും	എതിർത്തുനില്പാൻ [രിൽ
തദാ	അപ്പോൾ	ശക്തഃ	ശക്തനായി
മുനിം	മുനിയെന്നോക്കി	അസ്തി ന ഹി	ഞാൻകൂടി ഭവിക്കില്ല

സ തപം പ്രസാദം ധർമ്മജ്ഞ കരുഷ്വ മമ പുത്രകേ
മമ ചൈവാല്പഭാഗ്യസ്യ ദൈവതം ഹി ഭവാൻ ഗുരുഃ. 21

“ധർമ്മജ്ഞ!	“അല്ലയോ ധർമ്മജ്ഞ!	സഃ	അപ്രകാരമുള്ള
ഭവാൻ ഏവ	ഭവാൻതന്നെയാണ്	തപം	അവിടുന്ന്
അല്പഭാഗ്യസ്യ	ഭാഗ്യംകുറഞ്ഞവനായ	മമ	എന്റെ
മമ	എനിക്കു്	പുത്രകേ	പുത്രന്റെപേരിൽ
ഗുരുഃ ച	ഗുരുവും	പ്രസാദം	കൃപ
ദൈവതം ഹി;	ദൈവവും;	കരുഷ്വ!	ചെയ്യാലും!

ദേവദാനവഗന്ധർവാ യക്ഷാഃ പതഗ്ഗപന്നഗാഃ
ന ശക്താ രാവണം സോഽധം കിം പുനർമാനവാ യുധി. 22

“ദേവദാനവ-)	“ദേവന്മാർ, അസുര	രാവണം	രാവണനെ
ഗന്ധർവാഃ	ന്മാർ, ഗന്ധർവ്വന്മാർ,	സോഽധം	സഹിപ്പാൻ
യക്ഷാഃ	യക്ഷന്മാർ,	ശക്താഃ നഃ	ശക്തരല്ല;
പതഗ്ഗപന്നഗാഃ	പക്ഷികൾ, സപ്തങ്ങൾ	മാനവാഃ പുനഃ	മനുഷ്യരാകട്ടെ,
	(എന്നവയെല്ലാം)		ചിന്ത
യുധി	പോരിൽ	കിം?	എത്രമാത്രം?

സ ഹി വീർ്വതാം വീർ്വമാദത്തേ യുധി രാക്ഷസഃ
തേനാഹം നൈവ ശങ്കേതാസ്ത്വി സംയോദ്ധം തസ്യ വാ ബലൈഃ
സബലോ വാ മുനിശ്രേഷ്ഠ സഹിതോ വാ മമാത്മജൈഃ. 23

“സഃ രാക്ഷസഃ	“ആ രാക്ഷസൻ	ബലൈഃ ച,	സൈന്യങ്ങളോടും,
യുധി	പോരിൽ	അഹം	ഞാൻ
വീർ്വതാം	വീരന്മാരുടെ	സബലഃ വാ	സൈന്യസമേതനായാ
വീർ്വം	വീർ്വത്തേയും	മമ	എന്റെ [കട്ടെ
ആദത്തേ;	അപഹരിച്ചുകളയുന്നു;	ആത്മജൈഃ	പുത്രന്മാരോട്
ഹി	അതിനാൽ,	സഹിതഃ വാ	കൂടിയവനായാകട്ടെ,
മുനിശ്രേഷ്ഠ!	അല്ലയോ മുനിശ്രേഷ്ഠ!	സംയോദ്ധം	പോർചെയ്യാൻ
തേന വാ	അവനോടാകട്ടെ,	ന ഏവ	ശക്തനാകതന്നെ
തസ്യ	അവന്റെ	ശക്തഃ അസ്തി)	യില്ല.

കഥമപ്രമരപ്രഖ്യാം സംഗ്രാമാണാമകോവിദം

ബാലം മേ തനയം ബ്രഹ്മൻ നൈവ ദാസ്യാമി പുത്രകം.

24

“ബ്രഹ്മൻ!	“അല്ലയോ ബ്രാഹ്മണോത്തമ!	മേ	എന്റെ
അമരപ്രഖ്യാം	ദേവതുല്യനും	തനയം	കുലവൃദ്ധിഹേതുവായ
സംഗ്രാമാണാം	യുദ്ധങ്ങളുടെ	പുത്രകം	ഭാഗമനമകനെ
അകോവിദം	മാതിരി അറിയാത്തവ	കഥമപി	എപ്രകാരവും
ബാലം	ബാലനും ആയ [നും	ഏവ	തീച്ചുയായും
		ദാസ്യാമി ന.	ഞാൻ അയക്കയില്ല.

അഥ കാലോപമൗ യുദ്ധേ സുതൗ സുന്ദോപസുന്ദയോഃ

യജ്ഞവിപ്ലവകൗതൗ തേന നൈവ ദാസ്യാമി പുത്രകം.

25

“അഥ	“എന്നുതന്നെയല്ല	യുദ്ധേ	പോരിൽ
യജ്ഞ-	} യാഗത്തെ മുടക്കുന്നവ	കാലോപമൗ;	യമസമുദയന്മാർ;
വിപ്ലവകൗതൗ		തേന	അതുകൊണ്ടും
സുന്ദോപ-	} സുന്ദോപസുന്ദന്മാരുടെ	പുത്രകം	ഭാഗമനമകനെ
സുന്ദയോഃ		ഏവ	തീച്ചുയായും
സുതൗ	രണ്ടു പുത്രന്മാർ	ദാസ്യാമി ന.	ഞാൻ വിടുകയില്ല.

തൗ തു രാക്ഷസകന്യായാം ജാതൗ ദൈത്യകുലോപമൗ

മാരീചശ്ച സുബാഹുശ്ച വീര്യവന്തൗ സുശിക്ഷിതൗ.

26

“മാരീചഃ ച	“മാരീചനും	ജാതൗ	ഉളവായവർ;
സുബാഹുഃ	സുബാഹുവും	തൗ	അച്ചിരുവരും
ദൈത്യകുലോ	} അസുരകുലത്തെ നില	വീര്യവന്തൗ;	വീര്യവാന്മാർ;
പമൗ		തു,	എന്നുതന്നെയല്ല,
രാക്ഷസ-	} രാക്ഷസകന്യയിൽ	സുശിക്ഷിതൗ	നല്ല ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ടവർ.
കന്യായാം			

തയോരന്യത്രരേണാഹം യോദ്ധാ സ്വ്യാം സസുഹൃദ്ഗണഃ

അന്യഥാ തപരന്യേഷ്യാമി ഭവന്തം സഹബാന്ധവഃ.

27

“തയോഃ	“അച്ചിരുവരിൽ	അന്യഥാ തു	ചേറൊവിധത്തിലാണെ
അന്യത്രരേണ	ഒരുവനോടുകൂടി		ന്നാൽ
സസുഹൃദ്ഗണഃ	എന്നെച്ചേർന്നവരോടുകൂടിയവനായി	ഭവന്തം	അവിടുത്തോടും
അഹം	ഞാൻ	സഹബാന്ധവഃ	ബന്ധുസമേതനായി
യോദ്ധാ സ്വ്യാം	യുദ്ധം ചെയ്യാം;	അനന്യേഷ്യാമി	ഞാൻ വണക്കത്തോ
			ടെ അപേക്ഷിക്കാം.”

ഇതിനരപതിജപ്തനാദൃപിജേന്ദ്രം
കശികസുതം സുമഹാൻ വിവേശ മന്യുഃ
സുഹൃത ഇവ മഖേഹ്നിരാജ്യസിക്തഃ
സമഭവദ്യജപലിതൊ മഹർഷിവഹ്നിഃ.

28

ഇതി	എന്നിപ്രകാരമുള്ള	മഖേ	യാഗത്തിൽ
നരപതി-	} രാജാവിന്റെ അസം	ആജ്യസിക്തഃ	നെയ്തൊഴിച്ചു
ജപ്തനാത്		സുഹൃതഃ	നന്നായിഹോമിക്ക
ദൃപിജേന്ദ്രം	ബ്രാഹ്മണോത്തമനായ	അഗ്നിഃ	അഗ്നി [പ്പെട്ട
കശികസുതം	കശികപുത്രനെ	ഇവ	പോലെ,
സുമഹാൻ	അത്യധികമായ	മഹർഷിവഹ്നിഃ	മഹർഷിയാകുന്ന അഗ്നി
മന്യുഃ	കോപം	യജപലിതഃ	കത്തിജപലിക്കുന്ന
വിവേശ	ആവേശിച്ചു;	സമഭവത്.	ഭവിച്ചു.]തായി

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
വിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യമായത് ശ്ലോകസംഖ്യ 733.)

ഏകവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തൊന്നാം സർഗ്ഗം.

[ദശരഥപ്രതിബോധനം = ദശരഥനെ സമ്മതിപ്പിക്കൽ.]

തച്ഛ്രുതവാ വചനം തസ്യ സ്തേഹപശ്ചാക്ഷരാക്ഷരം
സമന്യുഃ കൌശികോ വാക്യം പ്രത്യവാച മഹീപതിം.

1

തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ശ്രുതവാ,	കേട്ട്,
സ്തേഹപശ്ചാ	} പുത്രവാത്സല്യത്താൽ	കൌശികഃ	കൌശികമഹർഷി
ക്ഷരാക്ഷരം		സമന്യുഃ	കോപാവേശത്തോടെ
	ടെ ഉഴറിപ്പറഞ്ഞതായ	മഹീപതിം	അരചനോടായി
തത്	ആ	വാക്യം	} മറുപടിയുറച്ചു.
വചനം	വാക്യത്തെ	പ്രത്യവാച.	

പുഷ്പമേവ പ്രതിശ്രുത്യ പ്രതിജ്ഞാം ഹാതുമിച്ഛസി
രാഘവാണാമയുക്തോഽയം കലസ്യാസ്യ വിപശ്യയഃ.

2

“പുഷ്പം ഏവ	“ആദ്യംതന്നെ	രാഘവാണാം	രാഘവംശജാതന്മാരുടെ
പ്രതിശ്രുത്യ	തരാമെന്നു സമ്മതിച്ചു	അസ്യ	ഈ
	ശേഷം	കലസ്യാ	കലത്തിന്നു
പ്രതിജ്ഞാം	പ്രതിജ്ഞയെ	അയം	ഈ
ഹാതും	നിരാകരിപ്പാൻ	വിപശ്യയഃ	വിരോധകൃത്യം
ഇച്ഛസി;	അങ്ങയ്ക്കതന്നെ ചെയ്യുന്നു;	അയുക്തഃ	യുക്തമായതല്ല.

യദീദം തേ ക്ഷമം രാജൻ ഗമിഷ്യാമി യഥാഗതം

മിഥ്യാപ്രതിജ്ഞഃ കാകത്സമ സുഖീഭവ സബാൻധവഃ.

3

“രാജൻ	”ഹേ രാജാവേ!	കാകത്സമ!	അല്ലയോ കാകത്സമ!
ഇദം തേ	ഇതും അവിടുത്തേക്കു്	മിഥ്യാ-	} വാക്കുമാറിയവനായി
ക്ഷമം	യോജിച്ചതു്	പ്രതിജ്ഞഃ	
യദി	അല്ലെങ്കിൽ	സബാൻധവഃ	ബന്ധുക്കളോടുകൂടി
യഥാഗതം	വന്നപോലെതന്നെ	സുഖീ	സുഖമായി
ഗമിഷ്യാമി	ഞാൻ പോയ്ക്കൂടയാം;	ഭവ.”	വരിച്ചാലും.”

തസ്യ രോഷപരീതസ്യ വിശ്വാമിത്രസ്യ ധീമതഃ

ചചാല വസുധാ കൃത്സ്നാ വിവേശ ച ഭയം സുരാൻ.

4

ധീമതഃ	ധീമാനായ	വസുധാ	ലോകവും
തസ്യ	ആ	ചചാല	നടുങ്ങി;
രോഷപരീതസ്യ	കോപാവേശംപൂണ്ട	സുരാൻ ച	ദേവന്മാരെയും
വിശ്വാമിത്രസ്യ	വിശ്വാമിത്രനെക്കുറി	ഭയം	ഭയം
കൃത്സ്നാ	സമസ്തമായ [ച്ചു്	വിവേശ	ബാധിച്ചു.

തസ്മരൂപം തു വിജ്ഞായ ജഗത്സർവ്വം മഹാഗൃചിഃ

ഗുപതിം സുവ്രതോ ധീരോ വസിഷ്ഠോ വാക്യമബ്രവീത്.

5

ജഗത് സർവ്വം	ലോകംമുഴുവനും	മഹാൻ	മഹാനും
തസ്മരൂപം	നടുക്കുംപൂണ്ടതായി	ഋചിഃ	ഋചിയും ആയ
വിജ്ഞായ	അറിഞ്ഞു്,	വസിഷ്ഠം	വസിഷ്ഠമുനി
തു,	ഉടനെ,	ഗുപതിം	രാജാവോടായി
സുവ്രതഃ	ഉത്തമനിയമനിഷ്ഠനും	വാക്യം	ധർമ്മശാസ്ത്രവിധിയെ
ധീരഃ	ധീരനും	അബ്രവീത്	ഉരച്ചു.

ഇക്ഷ്വാകുണാം കലേ ജാതഃ സാക്ഷാൽ ഇവാപരഃ

ധൃതിമാൻ സുവ്രതഃ ശ്രീമാൻ ന ധർമ്മം ഹാതുമഹ്സി.

6

“ഇക്ഷ്വാകുണാം	ഇക്ഷ്വാകുക്കളുടെ	ധൃതിമാൻ	നിശ്ചയബുദ്ധിയുള്ള
കലേ	വംശത്തിൽ,		വൻ,
സാക്ഷാത്	മുന്തികരിച്ചു	സുവ്രതഃ	നിയമനിഷ്ഠയുള്ളവൻ,
അപരഃ	രണ്ടാമത്തെ	ശ്രീമാൻ;	അതിയായ യോഗ്യതയു
ധർമ്മം	ധർമ്മദേവത	ധർമ്മം	ധർമ്മത്തെ [ഇവൻ;
ഇവ	എന്നപോലെ,	ഹാതും	തെറ്റിനടക്കുന്നതും
ജാതഃ,	ജാതനായ അവിടുന്ന്,	അഹ്സി ന.	യുക്തമല്ല.

ത്രിഷു ലോകേഷു വിഖ്യാതോ ധർമ്മാത്മാ ഇതി രാഘവഃ
സ്വധർമ്മം പ്രതിപദ്യസ്വ നാധർമ്മം വോഡുമഹസി.

7

“രാഘവഃ	“രഘുകുലജാതനായ അ	സ്വധർമ്മം	സ്വകുലധർമ്മത്തെ
ത്രിഷു	മൂന്നു [ങ്ങനും]	പ്രതിപദ്യസ്വ	അനുസരിച്ചാലും;
ലോകേഷു	ലോകങ്ങളിലും	അധർമ്മം	അധർമ്മത്തെ
‘ധർമ്മാത്മാ’ ഇതി ‘ധർമ്മാത്മാ’ എന്നു		വോഡും	അനുഷ്ഠിച്ചാൻ
വിഖ്യാതഃ;	ഖ്യാതിപൂണ്ടവൻ;	അഹസി ന.	പാടുള്ളതല്ല.

ആശ്രയൈവം കരിഷ്യാമീത്യുക്തവാ വാക്യമകുർച്ചതഃ
ഇഷ്ടാപൂർത്തക്ഷയോ ഭൂയാത്തസ്താദ്രാമം വിസജ്ജയ.

8

““ഏവം	““ഇന്നപ്രകാരം	ഇഷ്ടാപൂർത്ത-	} ചെയ്ത ധർമ്മങ്ങൾക്ക് ഫലമില്ലായ്മ എന്നുള്ള
കരിഷ്യാമി	ചെയ്യാം’	ക്ഷയഃ	
ഇതി	എന്നും	ഭൂയാതം	ഉളവാകും, [ഇ]
ഉക്തവാ	ഉറച്ചു,	തസ്താതം	അതിനാൽ
ആശ്രയ	പ്രതിജ്ഞചെയ്തശേഷം	രാമം	രാമനും
വാക്യം	പറഞ്ഞവാനിനെ	വിസജ്ജയ	പോവാൻ സമ്മതം
അകുർച്ചതഃ	നിറവേറാത്തവനും,		കൊടുത്താലും

കൃതാശ്രമകൃതാശ്രമം വാ ഞ്ഞനം ശക്ഷ്യന്തി രാക്ഷസാഃ
ഗുപ്തം കശികപുത്രേണ ജപലനേനാമൃതം യഥാ,

9

“ജപലനേന	“അഗ്നിഭഗവാനാൽ	കൃതാശ്രമം	അശ്രമംപറിച്ചവനോ
അമൃതം യഥാ	അമൃതമെന്നവണ്ണം,	അകൃതാശ്രമം	} അശ്രമം പറിക്കാത്തവ നോ ആകട്ടെ,
കശികപുത്രേണ	കശികപുത്രനാൽ	വാ	
ഗുപ്തം	സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ട	രാക്ഷസാഃ	രാക്ഷസന്മാർ
ഏനം	ഇവനെ,	ശക്ഷ്യന്തി ന	തൊടുകയില്ല.

ഏഷ വിഗ്രഹവാൻ ധർമ്മാ ഏഷ വീര്യവതാം വരഃ
ഏഷ ബുദ്ധ്യധികോ ലോകേ തപസശ്ച പരായണം.

10

“ഏഷഃ	ഇദ്ദേഹം	ഏഷഃ	ഇദ്ദേഹം
വിഗ്രഹവാൻ	മൂർത്തികരിച്ച	ലോകേ	ലോകത്തിൽ
ധർമ്മഃ;	ധർമ്മം;	ബുദ്ധ്യാ	ബുദ്ധി കൊണ്ട്
ഏഷഃ	ഇദ്ദേഹം	അധികഃ;	മികച്ചവൻ;
വീര്യവതാം	വീര്യവാനാരിൽ	തപസഃ ച	തപസ്സു നും
വരഃ;	ഉത്തമൻ; [ചൊച്ച]	പരായണം	ഇഷ്ടപ്പിടം.

ഏഷോഽസ്മാൻ വിവിധാൻ വേത്തി ത്രൈലോക്യേ സചരാചരേ
നൈനമന്യഃ പുമാൻ വേത്തി ന ച വേത്സ്യന്തി കേചന. 11

“ഏഷഃ വിവിധാൻ അസ്മാൻ വേത്തി; സചരാചരേ ത്രൈലോക്യേ അന്യഃ	“ഇദ്ദേഹം അനേകവിധങ്ങളായ അസ്മാങ്ങളെ ആരാ ഞ്ഞറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു ചരാചരങ്ങളെല്ലാമുള്ള ത്രൈലോക്യത്തിൽ, മറ്റൊരാൾ	പുമാൻ, ഏനം വേത്തി ന കേചന ച വേത്സ്യന്തി ന	പുരുഷൻ, ഇദ്ദേഹത്തെ ഉള്ളവണ്ണം അറിയുന്നി ആരുംതന്നെ [ല്ല; { ഇനിയും ഉള്ളവണ്ണം അ റിവാൻപോകുന്നതും ഇല്ല.
--	--	--	---

ന ദേവാ ജ്ഞയഃ കേചിന്നാസുരാ ന ച രാക്ഷസാഃ
ഗന്ധർവ്വയക്ഷപ്രവരാഃ സകിന്നരമഹോരഗാഃ 12

“ദേവാഃ ജ്ഞയഃ ന; അസുരാഃ ന; രാക്ഷസാഃ	“ദേവന്മാർ, ജ്ഞികൾ അറികയില്ല? അസുരന്മാർ അറികയില്ല; രാക്ഷസരും	ഗന്ധർവ്വയക്ഷ- പ്രവരാഃ സകിന്നര- മഹോരഗാഃ കേചിത് ച ന.	{ ഗന്ധർവ്വശ്രേഷ്ഠന്മാരും യക്ഷശ്രേഷ്ഠന്മാരും കിന്നരന്മാരോടുകൂടിയ മഹാനാഗങ്ങളും യാതൊരുവരും അറികയില്ല.
---	--	---	---

സർവാസ്മാണി ഭൂശാശ്വസ്യ പുത്രാഃ പരമധാർമികാഃ
കൌശികായ പുരാ ഭത്താ യദാ രാജ്യം പ്രശാസതി. 13

“സർവാസ്മാണി ഭൂശാശ്വസ്യ പുത്രാഃ; പരമധാർമികാഃ	“എല്ലാ അസ്മദേവത കളും ഭൂശാശ്വനെന്ന് പ്രജാ പതിയുടെ സന്തതികൾ; അതിധാർമികന്മാർ;	പുരാ രാജ്യം പ്രശാസതി യദാ കൌശികായ ഭത്താഃ	മുൻകാലത്തിൽ(ഇദ്ദേ രാജ്യത്തെ ഹം) ആണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നതും ഏതുസമയത്തൊ, ആ സമയം കൌശികമുനിക്കായി കൊടുക്കപ്പെട്ടു.
--	---	--	---

തേഭി പുത്രാ ഭൂശാശ്വസ്യ പ്രജാപതിസുതാസ്തു യേ
നൈകരൂപാ മഹാവീർ്വാ ദീപ്തിമന്തോ ജയാവഹാഃ. 14

“ഭൂശാശ്വസ്യ പുത്രാഃ അപി പ്രജാപതി- സുതാഃ യേ തേ യ	“ഭൂശാശ്വന്റെ പുത്രന്മാരും ദക്ഷപ്രജാപതിയുടെ പുത്രന്മാർ യാതൊരുവരൊ രൊരാൾ	നൈകരൂപാഃ; മഹാവീർ്വാഃ; ദീപ്തിമന്തഃ; ജയാവഹാഃ	പലപല രൂപത്തോടു കൂടിയവർ അതിവീർ്വ്വന്മാർ; തേജസ്സാൻമാർ; ജയത്തെ കൊടുക്കുന്ന വർ.
--	--	---	--

ജയാ ച സുപ്രഭാ ചൈവ ദക്ഷകന്യേ സുമദ്ധ്യമേ
തേ സുവാതോസ്രശസ്ത്രാണി ശതം പരമഭാസുരം.

15

“ജയാ ച	“ജയയും	തേ ഏവ	അവരിരുവരും
സുപ്രഭാ ച	സുപ്രഭയും	പരമഭാസുരം	അതിതേജസ്സാൻ
ദക്ഷകന്യേ;	ദക്ഷപ്രജാപതിയുടെ	ശതം	നൂറു
	രണ്ടു പുത്രിമാർ	അസ്രശസ്ത്രാണി	അസ്രശസ്ത്രങ്ങളെ
സുമദ്ധ്യമേ;	സുന്ദരികൾ;	സുവാതേ	പെരും.

പഞ്ചാശതം സുതാൻ ലേഭേ ജയാ ലബ്ധവരാ പുരാ
വധായാസുരസൈന്യാനാമക്ഷയാൻ കാമരൂപിണഃ.

16

“പുരാ	“പൂർവ്വം,	കാമരൂപിണഃ	ജാഷ്ടംപോലെ രൂപ
ജയാ	ജയ എന്നവൾ		മെടുക്കാവുന്ന
ലബ്ധവരാ	വരംപെറ്റവളായി	അക്ഷയാൻ	നിഷ്ഠലമാകാത്ത
അസുര- സൈന്യാനാം }	അസുരസേനകളുടെ	പഞ്ചാശതം	അമ്പതു്
വധായ,	വധത്തിന്നുവേണ്ടി,	സുതാൻ	പുത്രന്മാരെ
		ലേഭേ	പെരും.

സുപ്രഭാജനയച്ചാപി പുത്രാൻ പഞ്ചാശതം പുനഃ
സംഹാരാന്നാമ ദുർദ്ധ്വൻ ദരാക്രാമാൻ ബലീയസഃ.

17

അപി ച	കൂടാതെ	സംഹാരാൻ	സംഹാരർ എന്ന
സുപ്രഭാ പുനഃ	സുപ്രഭയും [രം	നാമ	പേരുള്ളവരും ആയ
ദുർദ്ധ്വൻ	തട്ടപ്പാൻ കഴിയാത്തവ	പഞ്ചാശതം	അമ്പതു്
ദരാക്രാമാൻ	പഴുതിലാകാത്തവരും	പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരെ
ബലീയസഃ	ബലവാന്മാരും	അജനയതം	പെരും.

താനി ചാസ്ത്രാണി വേത്തേച്ഛ യഥാവത് കശികാത്മജഃ
അപൂർ്വ്വാണാം ച ജനനേ ശക്തോ ഭൂയശ്ച ധർമ്മവിത്.

18

താനി	ആ	ഏഷഃ	ഇദ്ദേഹം
അസ്ത്രാണി ച	അസ്ത്രങ്ങളേയും	അപൂർ്വ്വാണാം	പണ്ടില്ലാത്ത പുതിയ
ധർമ്മവിത്	ധർമ്മജ്ഞനായ		വകളേയും
കശികാത്മജഃ	കശികനന്ദനൻ,	ഭൂയഃ ച	ഇവയ്ക്കു മേലായി
യഥാവത്	നല്ലപോലെ	ജനനേ ച	സൃഷ്ടിക്കുന്നതിലും
വേത്തി;	അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു;	ശക്തഃ.	ശക്തനാകുന്നു.

ഏവംവീർ്വ്വോ മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോ മഹായശഃ
തേനാസ്യ മുനിമുഖ്യസ്യ ധർമ്മജ്ഞസ്യ മഹാത്മനഃ

19

ന കിഞ്ചിദസ്യാവിദിതം ഭൂതം ഭവ്യം ച രാഘവ
ന രാമഗമനേ രാജൻ സംശയം ഗതുമഹസി.

20

രാഘവ	രാഘവ!	അസ്യ	ഇദ്ദേഹത്തിന്ന്
വിശ്വാമിത്രഃ	“വിശ്വാമിത്രമുനി	ഭൂതം	കഴിഞ്ഞതും
ഏവംവീര്യഃ;	ഇപ്രകാരമുള്ള പ്രഭാവ	ഭവ്യം	കഴിവാൻ പോകുന്നതും
	ത്തോടുകൂടിയവൻ;		ആയ
മഹായശഃ;	അതികീർത്തിമാൻ;	അവിദിതം	അറിയപ്പെടാത്തതും
മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വി;	അസ്യ	ഇദ്ദേഹത്തിന്ന്
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവും	കിഞ്ചിത് അപി	യാതൊന്നുംതന്നെ
ധർമ്മജ്ഞസ്യ	ധർമ്മജ്ഞനും	ന;	ഇല്ല;
മുനിമുഖ്യസ്യ	മുനിശ്രേഷ്ഠനും ആയ	തേന	അതിനാൽ
രാജൻ	അല്ലയോ രാജാവേ!	സംശയം	സംശയത്തെ
രാമഗമനേ	ശ്രീരാമനെ അയക്കുന്ന	ഗതും	കയ്യാലവാൻ
	കാൽത്തിൽ	അഹസി ന	പാടുള്ളതല്ല.

തേഷാം നിഗ്രഹണേ ശക്തഃ സ്വയം ച കശികാത്മജഃ
തവ പുത്രഹിതാത്മായ തപാമുപേത്യാഭിയാചതേ.

21

തേഷാം	ആ രാക്ഷസരുടെ	തവ	അവിടുത്തെ
നിഗ്രഹണേ	നിഗ്രഹകാൽത്തിലും	പുത്ര-	} പുത്രന്റെ ഹിതത്തി
കശികാത്മജഃ	കശികാത്മജൻ	ഹിതാത്മായ	
സ്വയം ച	താൻതന്നെ	തപാമു	അവിടുത്തോട്
ശക്തഃ;	ശക്തനാകുന്നു;	ഉപേത്യ	വന്ന്
		അഭിയാചതേ.” അപേക്ഷിക്കുന്നത്.”	

ഇതി മുനിവചനാത് പ്രസന്നചിത്തോ രഘുവൃഷഭശ്ച മുമോദ ഭാസ്വരാംഗഃ
ഗമനമഭിരുരോച രാഘവസ്യ പ്രഥിത്യശഃ കശികാത്മജായ ബുദ്ധ്യാ.

ഇതി	എന്നിപ്രകാരമുള്ള	പ്രഥിത്യശഃ	പുകൾപെററ കീർത്തി
മുനിവചനാത്	മുനിയുടെ വചനത്താൽ		മാനായ അദ്ദേഹം
രഘുവൃഷഭഃ	രഘുശ്രേഷ്ഠൻ	കശികാത്മജായ	കൗശികമുനിയ്ക്കു
പ്രസന്നചിത്തഃ	ദുഃഖമറന്നനായും		വേണ്ടി
ഭാസ്വരാംഗഃ ച മുഖം	തെളിഞ്ഞവ	രാഘവസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ
	നായും	ഗമനം	യാത്രയെ
മുമോദഃ;	സന്തോഷിച്ചു;	ബുദ്ധ്യാ	മനഃപൂർവ്വമായി
		അഭിരുരോച	സമ്മതിച്ചു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ഏകവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തൊന്നാം സർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 755).

ഭാവിംശഃ സഗ്ഗ് = ഇരുപത്തിരണ്ടാം സഗ്ഗ്.

[ബലാതിബലോപദേശഃ = ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർക്ക് ബലയും അതിബലയും ഉപദേശിക്കുന്നതും.]

തഥാ വസിഷ്ഠേ ബ്രഹ്മതീ രാജാ ഭഗവതസ്തദാ
പ്രഹ്ലാദവദനോ രാമമാജ്ഞാവാ സലക്ഷ്മണം.

1

വസിഷ്ഠേ	വസിഷ്ഠമഹർഷി	പ്രഹ്ലാദവദനഃ,	പ്രസന്നമുഖനായി,
തഥാ	മേൽപ്രകാരം	തദാ	ആ സമയം
ബ്രഹ്മതീ	ഉരചെയ്തൊരെ	സലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണസഹിതനായ
ഭഗവതഃ രാജാ	ഭഗവതരാജാവും	രാമം	ശ്രീരാമനെ
		ആജ്ഞാവാ	വരുത്തി.

കൃതസ്വസ്തൃയനം മാത്രാ പിത്രാ ഭഗവതേന ച
പുരോധസാ വസിഷ്ഠേന മംഗളൈരഭിമന്ത്രിതം

2

സ പുത്രം മുഖ്യാപ്രായാ രാജാ ഭഗവതഃ പ്രിയം
ദൈവേ കശികപുത്രായ സുപ്രീതേനാന്തരാത്മനാ.

3

മാത്രാ,	മാതാവായും,	അഭിമന്ത്രിതം	അഭിമന്ത്രിക്കപ്പെട്ടവനും
പിത്രാ	പിതാവായ	പ്രിയം പുത്രം	കാമനപുത്രനെ, [മായ
ഭഗവതേന ച	ഭഗവതമഹാരാജാവിനാലും	സഃ	ആ
കൃത-സ്വസ്തൃയനം	ആശീർവ്വദിക്കപ്പെട്ടവനും	ഭഗവതഃ രാജാ	ഭഗവതമഹാരാജാവിന്
പുരോധസാ	കലശലായ	മുഖ്യാപ്രായ	മുഖ്യൻ,
വസിഷ്ഠേന	വസിഷ്ഠമഹർഷിയാൽ	സുപ്രീതേന	അതിസന്തുഷ്ടിപൂർണ്ണ
മംഗളൈഃ	മംഗളകരങ്ങളായ	അന്തരാത്മനാ,	മനസ്സോടെ,
	മന്ത്രങ്ങളാൽ	കശികപുത്രായ	കശികപുത്രന്
		ദൈവേ	അധീനമായിക്കൊടുത്തു.

തതോ വായുഃ സുഖസ്സഗ്ഗോ നീരജസ്സോ വവേര തദാ
വിശ്വാമിത്രഗതം രാമം ദൃഷ്ട്വാ രാജീവലോചനം.

4

തതഃ	അവിടെ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടും,
വായുഃ	വായു,	തദാ	ആ സമയം
രാജീവലോചനം	ചെന്താർന്നേതനായ	സുഖസ്സഗ്ഗം	സുഖമായി തലോടി
രാമം	ശ്രീരാമനെ,		കൊണ്ടും,
വിശ്വാമിത്ര-ഗതം	വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ	നീരജസ്തഃ	പൊടിപറക്കാത്ത
	അധീനത്തിലിരിക്കുന്നവനായി		വസ്ത്രം(മന്ദമായി)
		വവേര.	വീശി.

പുഷ്പവൃഷ്ടിർമ്മഹത്യാസീദ്രേവദന്ദഭിനിസ്തപനഃ

ശംഖദന്ദഭിനിർഘോഷഃ പ്രയാതേ തു മഹാത്മനി.

5

മഹാത്മനി	ആ മഹാത്മാവ്	ദോദന്ദഭി-	} ദേവദന്ദഭിഘോഷവും,
പ്രയാതേ തു,	യാത്രപുറപ്പെട്ട ഉടനെ	നിസ്തപനഃ,	
മഹതീ	} മഹത്തായ പൂമാരിയും,	ശംഖദന്ദഭി-	} ശംഖഭരണിനിനാദവും,
പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ,		നിഘോഷഃ,	
		ആസീതം	ഉണ്ടായി.

വിശ്വാമിത്രോ യയാവഗ്രേ തതോ രാമോ മഹായശാഃ

കാകപക്ഷധരോ ധനപീ തം ച സൗമിത്രിരപഗാത്

6

അഗ്രേ	} മുമ്പിൽ	ധനപീ	വില്ലേന്തിയവനുമായ
വിശ്വാമിത്രഃ		രാമഃ;	ശ്രീരാമൻ യാത്രചെയ്ത
യയൗ	ചെന്നു;	ച	പിന്നെ,
തഃ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ പി-	തം	അവനെ
മഹായശാഃ	മഹായശസ്സപിയും	സൗമിത്രിഃ	സുമിത്രാപുത്രനായ
കാകപക്ഷധരഃ	പാർവ്വതത്തിൽ മുടി		ലക്ഷ്മണൻ
	ധരിച്ചവനും	അപഗാത്.	തുടൻചെന്നു

കലാപിന്തേ ധനുഷ്ഠാണീ ശോഭയാന്തേ ദിശോ ദശ

വിശ്വാമിത്രം മഹാത്മാനം പഞ്ചശീർഷാവിവോരഗൌ

7

തദാ കശികപുത്രം തു ധനുഷ്ഠാണീ സ്തലംകൃതൌ

ബദ്ധഗോധാംഗുലിത്രാണൌ ഖഡ്ഗവന്തൌ മഹാദ്യുതീ

8

കുമാരൌ ചാരുവപുഷൌ ഭ്രാതരൌ രാമലക്ഷ്മണൌ

അനജഗമതുരക്ഷുഭ്രൌ പിതാമഹമിവാശപിന്തൌ

സ്ഥാണൌ ദേവമിവാചിന്ത്യം കുമാരാവിവ പാവകീ,

9

തദാ	അപ്പോൾ	മഹാദ്യുതീ	അതികാന്തിയോടുകൂ
കലാപിന്തേ	ആവനാഴിധരിച്ചവ	കുമാരൌ,	ഇളയവരും[ടിയവരും,
	രായി	ചാരുവപുഷൌ	കോമളശരീരന്മാരുമാ
ധനുഷ്ഠാണീ,	കുളിർവില്ലേന്തിയ	ഭ്രാതരൌ	സഹോദരന്മാരായ [യ
	വരായി,	രാമലക്ഷ്മണൌ	} ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരും
പഞ്ചശീർഷൌ	(തന്മൂലം)അഞ്ചുതല	തു	
ഉരഗൌ ഇവ	നാഗങ്ങൾപോലെ	പാവകീ	അഗ്നിയീർത്തിനുള്ളവാ
ദശ	പത്തു	} കുമാരൌ ഇവ	{ സ്തുഭവിശാഖന്മാരായ
ദിശഃ	ദിക്കുകളേയും		
ശോഭയാന്തേ	ശോഭിപ്പിക്കുന്നവരായി	അചിന്ത്യം	ബുദ്ധിക്ഷംഭരതീതനായ
സ്തലംകൃതൌ	നല്ലപോലെ അലങ്കരി	സ്ഥാണൌ ദോഃ	രക്തമുന്തിയെ
	ക്കപ്പെട്ടവരും,	ഇവ,	എന്നപോലെയും,

അക്ഷുഭേ	അതികോമളന്മാരായ
അശ്വപിനേ	അശ്വപനീഭേവന്മാർ
പിതാമഹം	} ബ്രഹ്മാവിനെയെന്ന പോലെയും
ജവ	
കശികപുത്രം	കശികപുത്രനും
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവും ആയ

വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹഷിയെ
ധനുഷ്ഠാണീ	ധനുഷ്ഠാണികളായി,
ബലഗോധാം-	} ഉടുമ്പുതോൽ കണ്ണിരലു ഗുലിത്രാണൗ } റകം ധരിച്ചവരായി,
ഗുലിത്രാണൗ	
ഖഡ്ഗവന്തൗ	വാളേന്തിയവരായി,
അനുജഗമതഃ	പിൻതുടന്നു.

അധ്യുദ്ധായോജനം ഗതവാ സരയാ ദക്ഷിണേ തടേ

രാമേതി മധുരാം വാണീം വിശ്വാമിത്രോദ്യഭാഷത.

10

വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹഷി
സരയാഃ	സരയുനദിയുടെ
ദക്ഷിണേ	തെക്കേ
തടേ	കരയിൽ
അധ്യുദ്ധ-	} ഒന്നരയോജനദൂരം
യോജനം	

ഗതവാ,	ചെന്നശേഷം
“രാമ” ഇതി	“രാമ!” എന്നു വിളിച്ച്
മധുരാം	സ്നേഹാർദ്രമായ
വാണീം	താഴെവരും വാക്യത്തെ
അഭ്യഭാഷത	പറഞ്ഞു.

ഗുഹാണ വത്സ സലിലം മാ ഭൂത് കാലവിപദ്യയഃ

മന്ത്രഗ്രാമം ഗുഹാണ തപം ബലാമതിബലാം തഥാ.

11

“വത്സ!	“അല്ലേ, ഉണ്ണി!
സലിലം	(ആചമനത്തിനായി) വെള്ളം
ഗുഹാണ	എടുത്തുകൊരുക;
കാലവിപദ്യയഃ	കാലതാമസം
മാ ഭൂത്	അരുത്

മന്ത്രഗ്രാമം	എല്ലാ മന്ത്രങ്ങളടങ്ങിയ
ബലാം	‘ബലയും
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
അതിബലാം	‘അതിബലയും
തപം	നീ
ഗുഹാണ	ഗ്രഹിച്ചുകൊരുക.

ന ശ്രമോ വാ ജപരോ വാ തേ ന രൂപസ്യ വിപദ്യയഃ

ന ച സുപ്തം പ്രമത്തം വാ ധർമ്മിഷ്ഠ്യന്തി നൈരൂതാഃ

12

“തേ	ഉണ്ണിക്ക്
ശ്രമഃ	ക്ഷീണം
ന;	ഉണ്ടാകയില്ല;
ജപരഃ വാ,	സന്താപമാകട്ടെ,
രൂപസ്യ	സ്വരൂപത്തിന്നു
വിപദ്യയഃ ച	മാറ്റമാകട്ടെ,
ന;	ഉണ്ടാകയില്ല;

വാ,	എന്നുതന്നെയല്ല,
സുപ്തം വാ	ഉറങ്ങുകയോ,
പ്രമത്തം	അജാഗ്രതയായിരിക്കുക
	യോ ചെയ്യുന്ന നീനെ
നൈരൂതാഃ	രാക്ഷസർ,
ധർമ്മിഷ്ഠ്യന്തി	} അപായപ്പെടുത്തുക
ന.	

ന ബാഹുപാഃ സദശോ വീര്യേ പൃഥിവ്യാമസ്തി കശ്ചന
ത്രിഷു ലോകേഷു വാ രാമ ന ഭവേത് സദശസ്ത്വവ.

13

“ബാഹുപാഃ	} “ഭൂജവീര്യത്തിൽ	രാമ!	രാമ!
വീര്യേ		(ഉണ്ണിക്കും)	വാ
സദശഃ	തുല്യനായവൻ,	ത്രിഷുലോകേഷു	മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും
പൃഥിവ്യാം	ഭൂമിയിൽ	തവ	നിനക്കു
കശ്ചന	ഒരുത്തനും	സദശഃ	സമനായി
ന അസ്തി;	ഇല്ല;	ന ഭവേത്.	ഇനി ഉണ്ടാകയും ഇല്ല

ന സൗഭാഗ്യേ ന ഭാഷിണ്യേ ന ജ്ഞാനേ ബുദ്ധിനിശ്ചയേ
നോത്തരേ പ്രതിവക്തവ്യേ സമോ ലോകേ തവാന്നഘ.

14

“അനഘ!	“ഹേ നിഷ്കന്തഃ!	ജ്ഞാനേ	ജ്ഞാനത്തിലാകട്ടെ
ലോകേ	ലോകത്തിൽ	ബുദ്ധി-	} ആലോചിച്ചു നിശ്ചയിക്കുന്നതിലാകട്ടെ
തവ സമഃ	നിനക്കു സമനായി	നിശ്ചയേ ന;	
സൗഭാഗ്യേ	അഴകിൽ [ഒരുവൻ,		ഉണ്ടാകയില്ല;
ന,	(ഉണ്ടാക)ഇല്ല;	പ്രതിവക്തവ്യേ	മറുപടി പറയേണ്ടതാ
ഭാഷിണ്യേ ന	സാമർത്ഥ്യത്തിലും ഇല്ല;	ഉത്തരേ ന.	ഉത്തരത്തിലും ഇല്ല. [യ

ഏതദപിദ്യാദായേ ലബ്ധേ ഭവിതാ നാസ്തി തേ സമഃ
ബലാ ചാതിബലാ ചൈവ സർവ്വജ്ഞാനസ്യ മാതരൗ.

15

“സർവ്വജ്ഞാന-	} “എല്ലാ ജ്ഞാനത്തി	ഏതദപിദ്യാദായേ	ഈ രണ്ടു വിദ്യകളും
സ്യ ഏവ		നും,	ലബ്ധേ
ബലാ ച	ബലയും	തേ	നിനക്കു
അതിബലാ ച	അതിബലയും	സമഃ	സമനായ ഒരുവൻ
മാതരൗ;	ജനനിമാരാകുന്നു;	ഭവിതാ ന അസ്തി	ഭവിക്കയില്ല.

ക്ഷുത് പിപാസേ ന തേ രാമ ഭവിഷ്യതേ നരോത്തമ
ബലാമതിബലാം ചൈവ പാതഃ പഥി രാഘവ.

16

“നരോത്തമ	“പുരുഷോത്തമ!	പാതഃ	ജപിക്കുന്ന
രാഘവ!	രാഘവ!	തേ	നിനക്കും,
രാമ!	രാമ!	പഥി	വഴിയിൽ
ബലാം ച	ബലയേയും	ക്ഷുത് പിപാസേ	ചൈവോഹങ്ങൾ
അതിബലാം	} അതിബലയേയും	ന ഭവിഷ്യതേ	ഉണ്ടാകയില്ല.
ഏവ			

അഹ്ണാം സർവ്വലോകസ്യ പ്രാപ്തസേ രഘുനന്ദന
വിദ്യാദായമധീയാനോ യശസപീ ച ഭവേദ് ഭവി.

17

“രഘുനന്ദന!	“ഹേ രഘുനന്ദന!	അഹ്ണാം	ബഹുമാനത്തെ
വിദ്യാദായം ച	രണ്ടു മന്ത്രങ്ങളേയും	പ്രാപ്തസേ	നീ ലഭിക്കുമാറാകും;
അധീയാനഃ	ജപിക്കുന്നവനായി,	ഭവി	ലോകത്തിൽ
സർവ്വലോകസ്യ	എല്ലാ ലോകങ്ങളേയും	യശസപീ	കീർത്തിമാനായി
		ഭവേത്	ഭവിക്കും.

പിതാമഹസുതേ ഘ്യേതേ വിദ്യേ തേജസ്സമനപിതേ
 പ്രഭാതം തവ കാകതസ്ഥ സദൃശസ്തപം ഹി ധാർമിക * 18
 കാമം ബഹുഗുണാഃ സദ്യേ തപശ്ചേതേ നാത്ര സംശയഃ
 തപസാ സാഭ്യതേ ചൈതേ ബഹുരൂപേ ഭവിഷ്യതഃ. 19

“ഏതേ വിദ്യേ “ഈ രണ്ടു വിദ്യകൾ	സംശയഃ ന	യാതൊരു സംശയവും
പിതാമഹ- } ബ്രഹ്മാവിന്റെ പുത്രി	തപസാ	തപസ്സിനാൽ [[ഇല്ല;
സുതേ; } മാർ;	സംഭ്യതേ	പ്രാപിക്കത്തക്ക
ഹി പ്രസിദ്ധിപെററ	ഏതേ	ഇവ രണ്ടും,
തേജസ്സമ- } മഹിമയുള്ളവ;	തവ	നിനക്ക് [ത്തിൽ,
നപിതേ } ഹേ ധർമ്മീ!	പ്രഭാതം	നൽകുക എന്ന കാര്യം-
ധാർമിക,	സദൃശഃ	അതു ഗ്രഹിച്ചാൻ
കാകതസ്ഥ! കാകതസ്ഥ!		തക്കവൻ
ഏതേ സദ്യേ ഇപ്പറഞ്ഞ എല്ലാ	തപം ഹി;	നീ ഒരുവൻതന്നെ;
ബഹുഗുണാഃ അനേകഗുണങ്ങൾ	ച	അതിനാൽ (ഇവരണ്ടും
തപയി നിങ്കൽ		നിന്നെ പ്രാപിച്ചാൽ)
കാമം; ഉണ്ടെന്നുള്ളതും സത്യം	ബഹുരൂപേ	പലപ്രകാരത്തിലും വൃ
അത്ര ഇതിൽ [തന്നെ	ഭവിഷ്യതഃ,”	പ്രാപിക്കും.” [ഭവിയെ

തതോ രാമോ ജലം സ്പൃഷ്ട്വാ പ്രഹൃഷ്ടവദനഃ ശുചിഃ
 പ്രതിജഗ്രാഹ തേ വിദ്യേ മഹാഷ്ടർഭാവിതാത്മനഃ. 20

രാമഃ ശ്രീരാമൻ	ഭാവിതാത്മനഃ	പരമാത്മനിഷ്ഠനായ
പ്രഹൃഷ്ടവദനഃ പ്രസന്നവദനായി,	മഹാഷ്ടഃ	മഹാഷ്ടിയിൽനിന്ന്,
ശുചിഃ പരിശുദ്ധനായി	തേ വിദ്യേ	ആ രണ്ടു വിദ്യകളെ
ജലം ജലത്തെ [കരചെയ്തും)	തതഃ	ആ സമയം
സ്പൃഷ്ട്വാ, സ്പർശിച്ച്,(ആചമനാദി	പ്രതിജഗ്രാഹ	സ്വീകരിച്ചു.

വിദ്യാസമുദിതോ രാമഃ ശുശ്രുഭേ ഭൂരിവിക്രമഃ
 സഹസ്രരശ്മീർഗവാൻ ശരഭീവ ദിവാകരഃ 21

വിദ്യാസമുദിതഃ ആ വിദ്യകളെ ഗ്രഹി	ദിവാകരഃ	} സൂര്യഭഗവാൻ പോലെ
രാമഃ ശ്രീരാമൻ, [ചുവനായ	ഭഗവാൻ ഇവ	
ശരഭീ ശരൽകാലത്തിൽ	ഭൂരിവിക്രമഃ	അളവറ്റ പരാക്രമ
സഹസ്രരശ്മിഃ ആയിരം കിരണങ്ങ		ത്തോടുകൂടിയവനായി
ഉന്നി	ശുശ്രുഭേ	വിചങ്ങി.

ഗുരുകാല്യാണി സദ്യാണി നിരൂജ്യ കശികാത്മജേ
 ഉഷഷ്ടസ്താം രജനീം തത്ര സരയപാം സുസുഖം ത്രയഃ. 22

ഗുരുകാർജ്വാനി	ഗുരുവിനു ചെയ്യേണ്ട	തത്ര	അവിടെ
	തായ കൃത്യങ്ങൾ	സരയപാം	സരയ്ക്കുനദിക്കരയിൽ
സർവ്വാനി,	എല്ലാറ്റിനേയും,	താം	ആ
കശികാത്മജേ	വിശ്വാമിത്രനായി	രജനീം	രാത്രിയെ
നിയുജ്യ,	ചെയ്തശേഷം,	സുസുഖം	വളരെ സുഖമായി
ത്രയഃ	മൂന്നുപേരും,	ഉത്ഭവഃ	കഴിച്ചുകൂട്ടി.

ദശരഥസ്തുപസ്മരസത്തമാഭ്യോ

തുണശയനോഽനാചിതേ സഹോഷിതാഭ്യോ

കശികസുതവചോഽനലാളിതാഭ്യോ

സുഖമിവ സാ വിബഭൗ വിഭാവരീ ച.

23

കശികസുത	}	കശികനന്ദനന്റെ വാ	}	ദശരഥ-	}	ദശരഥമഹാരാജാവി
വചോഽന-		ക്ഷകരമൂലം ആനന്ദ		ബ്രഹ്മസൂത്ര-		ന്റെ രണ്ടു ഉത്തമ
ലാളിതാഭ്യം		മുരക്കൊണ്ടവരും		സത്തമാഭ്യം		പുത്രന്മാർക്കും
അനാചിതേ		(തങ്ങൾക്കു)ഉചിത		സാ വിഭാവരീ		ആ രാത്രി,
		മല്ലാത്ത		സുഖം ഇവ		സുഖമായ് തന്നെ
തുണശയനോ		പുൽമെത്തിയിൽ		വിബഭൗ		കഴിഞ്ഞു.
സഹോഷി-	}	ഒന്നിച്ചു കിടന്നവരും				
താഭ്യം ച		ആയ				

ഇത്യാദിഃ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഭാവാവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തിരണ്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 778).

ത്രയോവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തിമൂന്നാം സർഗ്ഗം.

[കാമാക്രമനിവാസഃ = കാമാക്രമത്തിൽ താമസിക്കുന്നത്.]

പ്രഭാതായാം തു ശച്ഛ്വാം വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനീഃ

അഭ്യഭാഷത കാകത്സ്ഥം ശയാനം പണ്ണസംസ്തരേ.

1

ശച്ഛ്വാം	രാത്രി	പണ്ണസംസ്തരേ	ദർശനത്തിൽ
പ്രഭാതായാം തു	പുലൻപോല	ശയാനം	ശയിച്ചിരുന്ന
മഹാമുനീഃ	മാമുനിയായ	കാകത്സ്ഥം	കാകത്സ്ഥനോടായി
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രൻ,	അഭ്യഭാഷത	ഉങ്ങിനെ പറഞ്ഞു.

കൌസല്യാസുപ്രജാ രാമ പൂർവ്വ സന്ധ്യാ പ്രവർത്തതേ

ഉത്തിഷ്ഠ നരശാർദ്ധേ കർത്തവ്യം ദൈവമാഹ്വനികം.

2

“കൌസല്യാ- സുപ്രജഃ! രാമ! നരശാർദൂല! പൂർവ്വം സന്ധ്യാ	“കൌസല്യാദേവീയു ടെ കാമനക്ഷമാര- രാമ! പുരുഷോത്തമ! പ്രഭാതസന്ധ്യാകാലം	പ്രവർത്തതേ ദൈവം ആഹ്നികം കർത്തവ്യം ഉത്തീഷ്ഠ!”	തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു, ദേവന്മാരെ സംബ ദിനകൃത്യം[ന്യിച്ചതായ ചെയ്യേണമല്ലോ; എഴുന്നേല്ക്കുക!”
---	--	--	--

മഹാഷേഃ പരമോദാരം വചഃ ശ്രുതവാ നരോത്തമൌ

സ്തോതവാ കൃതോദകൌ വീരൌ ജേപതുഃ പരമം ജപം.

3

മഹാഷേഃ പരമോദാരം വചഃ ശ്രുതവാ, നരോത്തമൌ	മാമുനിശ്രേഷ്ഠൻ ഗൌരവമേറിയ (സ്നേഹയുക്തമായ) വാക്യത്തെ കേട്ടു, നരശ്രേഷ്ഠന്മാരായ	വീരൌ സ്തോതവാ കൃതോദകൌ പരമം ജപം ജേപതുഃ	ജരുവീരരും, സ്താനംചെയ്തു അർദ്ധ്യപ്രദാനാദി കളെചെയ്തവരായി ഉത്കൃഷ്ടമന്ത്രങ്ങളെ ജപിച്ചു.
---	--	--	--

കൃതാഹ്നികൌ മഹാവീർയ്യൌ വിശ്വാമിത്രൌ തപോധനൌ

അഭിവാദ്യഭിസംഹൃഷ്ടൌ ഗമനായോപതസ്ഥതുഃ.

4

കൃതാഹ്നികൌ മഹാവീർയ്യൌ തപോധനൌ വിശ്വാമിത്രൌ	നിത്യകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്തതീർത്തവരായ ആ മഹാശൂരന്മാരിരുവ തപോധനം താപാനിധിയായ[രും വിശ്വാമിത്രൌ വിശ്വാമിത്രമുനിയെ	അഭിവാദ്യ അഭിസംഹൃഷ്ടൌ ഗമനായ ഉപതസ്ഥതുഃ	വണങ്ങി അതിസന്തുഷ്ടിപൂണ്ടവ രായി പുറപ്പെട്ടവൻ തെയ്യ രായി അടുത്തുചെന്നുനിന്നു.
--	---	---	--

തൌ പ്രയാതൌ മഹാവീർയ്യൌ പുണ്യാം ശ്രീപഥഗാം നദീം

ദദൃശാതെ തതസ്തത്ര സരയപഃ സംഗമേ ശുഭേ.

5

തത്രാശ്രമപദം പുണ്യാം ഋഷീണാമുഗ്രതേജസാം

ബഹുവർഷസഹസ്രാണി തപ്യതാം പരമം തപഃ.

6

തതഃ പ്രയാതൌ മഹാവീർയ്യൌ തൌ സരയപഃ ശുഭേ തത്ര സംഗമേ ശ്രീപഥഗാം പുണ്യാം നദീം	ആ സമയം യാത്രയായവരായ മഹാവീരന്മാരായ അവരിരുവരും, സരയുനദിയുടെ പാമ്പനമായ (ആസംഗമസ്ഥലത്തിൽ (ഗംഗയുമായി കൂടി ചേരുന്ന ദിക്കിൽ) ശ്രീപഥഗ(ഗംഗ)എന്ന പുണ്യനദിയേയും,	തത്ര ബഹുവർഷ- സഹസ്രാണി പരമം തപഃ തപ്യതാം ഉഗ്രതേജസാം ഋഷീണാം പുണ്യാം ആശ്രമപദം ദദൃശാതെ	അവിടെ അനേകായിരം വത്സര ങ്ങളായി ഉത്കൃഷ്ടമായ തപസ്സിനെ ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഉഗ്രതേജസ്സാർന്നവരായ മഹർഷിമാരുടെ പരിപാമ്പനമായ ആശ്രമസ്ഥലത്തേയും കണ്ടു.
--	--	---	---

തം ദൃഷ്ട്വാ പരമപ്രീതൗ രാഘവൗ പുണ്യമാത്രമം
ഉരചതുസ്തം മഹാത്മാനം വിശ്വാമിത്രമിദം വചഃ.

7

തം	ആ	മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ
പുണ്യം	പരിശുദ്ധമായ	തം	ആ
ആത്രമം	ആത്രമത്തെ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമുനിയോ
ദൃഷ്ട്വാ	കണ്ട്, [വരായ		ടായി,
പരമപ്രീതൗ	അതിസന്തോഷമാന്-	ഇദം	ഇപ്രകാരം
രാഘവൗ	രഘുകുലജാതന്മാരായ	വചഃ	} പറഞ്ഞു.
	അവരിരുവരും,	ഉരചതുഃ.	

കസ്ത്രായമാത്രമു പുണ്യം കോ നപസ്തീൻ വസതേ പമാൻ
ഭഗവൻ ശ്രോതുമിച്ഛാവാഃ പരം കൌതൂഹലം ഹി നൌ.

8

“ഭഗവാൻ!	“അല്ലയോ സ്വാമിൻ!	അസ്തീൻ	ഇതിൽ
അയം	ഈ	വസതേ നഃ	വസിക്കുന്നത്
പുണ്യഃ	പരിശുദ്ധമായ	ശ്രോതും	കേൾപ്പാൻ
ആത്രമഃ	ആത്രമം	ഇച്ഛാവാഃ;	ഞങ്ങൾ ആഗ്രഹിക്കു
കസ്ത്യഃ	ആരുടേത്?	നൌ	ഞങ്ങൾക്ക് [നാ;
കഃ	ഏതൊരു	കൌതൂഹലം	അറിവാനുള്ള കൌതു
പമാൻ	മഹാനാണം	പരം ഹി.”	ഏറെയുണ്ടു്.” [കം

തയോസ്തദപചനം ശ്രുതവാ പ്രഹസ്യ മുനിപുംഗവഃ

അബ്രവീച്ശ്രൂയതാം രാമ യസ്യായം പൂർവ്വ ആത്രമഃ

9

മുനിപുംഗവഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠൻ	“രാമ!	“രാമ!
തയോഃ	അവരിരുവരുടേയും	അയം	ഇതം
തത് വചനം	ആ വാക്കു	യസ്യ	ആരുടെ
ശ്രുതവാ പ്രഹസ്യ, കേട്ട് പുഞ്ചിരിച്ചു		പൂർവ്വം ആത്രമഃ	പൂർവ്വാത്രമം എന്ന്
അബ്രവീത്; അരുളിച്ചെയ്തു; [ണ്ടു്,		ശ്രൂയതാം	കേട്ടുകൊരുക.

കന്ദുഷ്പാ മുത്ത്രിമാനാസീത് കാമ ഇത്യാച്യതേ ബുധൈഃ.

10

“ബുധൈഃ	“വിദ്വാന്മാരാൽ	കന്ദുഷ്പഃ	ആ മന്മഥൻ,
കാമഃ ഇതി	കാമൻഎന്നു് [രൊ	മുത്ത്രിമാൻ	(പണ്ടു്)ദേഹം പൂണ്ടു
ഉച്യതേ,	പറയപ്പെടുന്നവൻ ആ	ആസീത്.	ആയിരുന്നു. [വൻ

തപസ്വന്തമിഹ സ്ഥാണം നിയമേന സമാഹിതം

കൃതോദ്യാഹം തു ദേവേശം ഗച്ഛന്തം സമരുദ്ഗണം

ധർമ്മമാസ ദമേന്ധാ ഹുക്തശ്ച മഹാത്മനാ.

11

“ഇഹ,	“ഈ ദിക്കിൽ	സമാഹിതം	സമാധിയിലിരിക്കുന്നി
നിയമേന	നിയമനീഷ്ടയോടെ	കൃതോദ്യാഹം,	അതിൽനിന്നു [നവനം
തപസ്വന്തം	തപസ്സു ചെയ്യുന്നവനും,		ഉണർന്നിരുന്നവനും,

സമരദുഃഖം	ദേവഗണങ്ങളോടുകൂടി	ധർമ്മരാജാ	തപോവിഷ്ണുചെയ്യാൻ
ഗച്ഛന്തം	കാലംകഴിക്കുന്നവനും,		യത്നിച്ചു; (അപ്പോൾ)
ദേവേശം	ദേവന്മാർക്ക് ഇശ്വരനാ	മഹാത്മാനാ	ആ മഹാത്മാവിനാൽ
സ്ഥാനം തു	പരമശിവനേയും, [യ	ഇംകൃതം ച	‘ഇം’കാരം ചെയ്തു
ദുർമ്മേധാഃ	ആ ദുർബുദ്ധി		പ്പെടുകയുണ്ടായു.

നിർദ്വേഷസ്തസ്യ രതേഭ്യേണ ചക്ഷുഷാ രഘുനന്ദന

വ്യശീയന്ത ശരീരാത് സ്വാത് സർവ്വഗാത്രാണി ദുർമ്മതേഃ. 12

“രഘുനന്ദന!	“ഹേ രഘുകുലജാത!	ദുർമ്മതേഃ	ദുർബുദ്ധിയുടെ
രതേഭ്യേണ	കോപമാൻ തദുന്തേ	സ്വാത്	സ്വന്തം
ചക്ഷുഷാ	നേത്രത്താൽ	ശരീരാത്	ശരീരത്തിൽനിന്നും
നിർദ്വേഷഃ;	അവൻ ദഹിപ്പിക്ക	സർവ്വഗാത്രാണി	എല്ലാ അംഗങ്ങളും
തസ്യ	ആ പെട്ടു;	വ്യശീയന്ത.	ചിതറിപ്പോയി.

തസ്യ ഗാത്രം ഹതം തത്ര നിർദ്വേഷസ്ത മഹാത്മാനാ

അശരീരഃ കൃതഃ കാമഃ ക്രോധാദ്ദേവേശപരേണ ഹി. 13

“മഹാത്മാനാ	“മഹാത്മാവായ	കാമഃ	കാമൻ
	പരമശിവനാൽ	ദേവേശപരേണ	ദേവേശപരനാൽ
നിർദ്വേഷസ്ത	ദഹിപ്പിക്കപ്പെട്ട	ക്രോധാത്	കോപാഭവത്താൽ
തസ്യ ഗാത്രം	അവന്റെ ശരീരം	അശരീരഃ	ശരീരമഹറവനായി
തത്ര	ആ സ്ഥലത്തിൽ	കൃതഃ	ചെയ്യപ്പെട്ടു; [ന.
ഹതം	നശിച്ചുപോയി;	ഹി.	ഇക്കഥ പ്രസിദ്ധമാക

അനംഗ ഇതി വിഖ്യാതസ്തദാപ്രഭൃതി രാഘവ

സ ചാംഗവിഷയഃ ശ്രീമാൻ യത്രാംഗം സ മുദോച ഹ. 14

“രാഘവ!	“അല്ലയോ രാഘവ!	സഃ	അവൻ
തദാപ്രഭൃതി	അന്നുമുതൽക്ക്	അംഗ മുദോച	അംഗത്തെ കളഞ്ഞു.
അനംഗഃ	അനംഗൻ(അംഗമി	സഃ ച	അതുതന്നെയാണ്[റോ
ഇതി	എന്നു [ല്ലാത്താൻ)	ശ്രീമാൻ	ചേർക്കേട്ടു
വിഖ്യാതഃ	ചേരുണ്ടായി;	അംഗവിഷയഃ	അംഗദേശം എന്നറി
യത്ര	യാതൊരു സ്ഥലത്തിൽ	ഹ!	ത്താലും!

തസ്യായമാത്രമഃ പുണ്യസ്തസ്യേമേ മൂനയഃ പരാ

ശിഷ്യാ ധർമ്മപരാ വീര തേഷാ പാപം ന വിദ്യതേ. 15

“അയം	“ഈ	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
പുണ്യഃ	പരിപാവനമായ	ശിഷ്യാഃ	ശിഷ്യന്മാർ; (ആയിര
ആത്രമഃ	ആത്രം	വീര!	ഹേ വീര! [ന)
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെതാക	ധർമ്മപരാഃ	അവർ അതി ധർമ്മി
ഇമേ	ഇവ [നഃ	തേഷാ	അവർക്ക് [ഷ്യന്മാർ;
മൂനയഃ	മൂന്നിമാർ	പാപം	പാപം
പരാ	ചണ്ടു	വിദ്യതേ ന	ചേരുകയില്ല.

ഇഹാദ്യ രജനീം രാമ വസേമ ശുഭദർശന

പുണ്യയോഃ സരിതോമ്ലേഭ്യ ശപസ്തരിഷ്യാമഹേ വയം.

16

“ശുഭദർശന	“മംഗളകരമായ നോ	മദ്ധ്യേ	ഇടയിൽ
രാമ!	ഹേ രാമ! [ദൃഢജ്ജ	അദ്യ രജനീം	ഇന്ന രാത്രി
വയം ഇഹ	നാം ഇവിടെ	വസേമ	വാസിക്കാം;
പുണ്യയോഃ	പരിശുദ്ധമായ	ശപഃ	നാളെ
സരിതോഃ	ഈ രണ്ടുനദികളുടെ	തരിഷ്യാമഹേ	അതിനെ കുടക്കാം.

അഭിഗച്ഛാമഹേ സദ്യേ ശുചയഃ പുണ്യമാശ്രമം

സ്നാതാശ്ച കൃതജപ്യാശ്ച ഹൃതഹവ്യാ നരോത്തമ.

17

ഇഹ വാസഃ പരോ രാമ സുഖം വത്സ്യാമഹേ വയം.

18

“നരോത്തമ!	“ഹേ പുരുഷോത്തമ!	സദ്യേ	എല്ലാവരും
രാമ!	രാമ!	സ്നാതാഃ	സ്നാനംചെയ്ത്
ഇഹ	ഇവിടെ	ശുചയഃ	പരിശുദ്ധന്മാരായി
വാസഃ	വാസംചെയ്യുന്നതും	കൃതജപ്യാഃ ച	ജപം കഴിച്ചും
പരഃ;	വളരെ ശ്ലാഘ്യമാകുന്നു;	ഹൃതഹവ്യാഃ ച	ഹോമംചെയ്തശേഷം
വയം	നാം	പുണ്യം	പാവനമായ
സുഖം	സുഖമായി	ആശ്രമം	ആശ്രമത്തെ
വത്സ്യാമഹേ;	വാസിക്കുക;	അഭിഗച്ഛാ- മഹേ.”	} പ്രാപിക്കാം.”

തേഷാം സംവദതാം തത്ര തപോഭീർഭേലേണ ചക്ഷുഷാ
വിജ്ഞായ പരമപ്രീതാ മനയൊ ഹഷമാഗമൻ.

19

തത്ര	അവിടെ	ചക്ഷുഷാ	ജ്ഞാനചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു്
തേഷാം	അവർ	വിജ്ഞായ	(ആ സംഗതി) അറിഞ്ഞു്
സംവദതാം	സംഭാഷണംചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കെ,	പരമപ്രീതാഃ	അതിസന്തുഷ്ടന്മാരായി
മനയഃ	ഋഷിമാർ	ഹഷം	ആനന്ദം
തപോഭീർഭേലേണ	തപസ്സിനാൽ ശക്തി വർദ്ധിച്ചതായ	ആഗമൻ	ഉരക്കൊണ്ടു്.

അർഘ്യം പാദ്യം തഥാതിഥ്യം നിവേദ്യ കശികാത്മജേ
രാമലക്ഷ്മണയോഃ പശ്യാദകുപ്തന്നാതിഥിക്രിയാം.

20

കശികാത്മജേ	വിശ്വപാമിത്രനു്	നിവേദ്യം,	സമർപ്പിച്ചശേഷം,
അർഘ്യം	അർഘ്യം	പശ്യാത്	പിന്നെ
പാദ്യം	പാദ്യം	രാമ-	} ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർക്കു്
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	ലക്ഷ്മണയോഃ	
ആതിഥ്യം	അതിഥിസൽക്കാരം	അതിഥിക്രിയാം	അതിഥിപൂജയെ
	എന്നിവി	അകുച്ഛൻ.	ചെയ്തു്.

സത്കാരം സമന്വ്രാപ്യ കഥാഭിരഭിരഞ്ജയൻ
യഥാർത്ഥജപൻ സന്ധ്യാമുഷയസ്തേ സമാഹിതാഃ.

21

തേ	ആ	അഭിരഞ്ജയൻ;	ആനന്ദിപ്പിച്ചു;
ഋഷയഃ	മഹർഷിമാർ	സമാഹിതാഃ	ഏകാഗ്രചിത്തരായി
സത്കാരം	സത്കാരത്തെ [ഋഷം	സന്ധ്യാം	സന്ധ്യയെ
സമന്വ്രാപ്യ	വഴിപോലെ ചെയ്തശേ	യഥാർത്ഥം	വേണ്ടപോലെ
കഥാഭിഃ	പലകഥകളെപ്പറഞ്ഞ്	അജപൻ	ഉപാസനചെയ്തു.

തത്ര വാസിഭിരാനീതാ മുനിഭിഃ സുവ്രതൈഃ സഹ
ന്യവസൻ സസുഖം തത്ര കാമാശ്രമപദേ തദാ.

22

തത്ര വാസിഭിഃ	അവിടെ വസിച്ചിരുന്ന	തത്ര	ആ
സുവ്രതൈഃ	സദ്വൃതന്മാരായ	കാമാശ്രമപദേ	കാമാശ്രമസ്ഥലത്തിൽ
മുനിഭിഃ	മുനിമാരാൽ	തദാ	അപ്പോൾ
സഹ	കൂടെ	സസുഖം	അതിസുഖമായി
ആനീതാഃ	ഏണിച്ചുകൊണ്ടു പോകപ്പെട്ടവരായി	ന്യവസൻ.	അവർ വാസംചെയ്തു.

കഥാഭിരഭിരാമാഭിരഭിരാമൌ നൃപാത്മജൌ
രഥയാമാസ ധർമ്മാത്മാ കൌശികോ മുനിപുംഗവഃ.

23

ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവും	കഥാഭിഃ	കഥകളെക്കൊണ്ട്
മുനിപുംഗവഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠനും ആയ	അഭിരാമൌ	ചാരുരൂപന്മാരായ
കൌശികഃ,	കൌശികമുനി,	നൃപാത്മജൌ	ആ ഇരു രാജകുമാരന്മാ
അഭിരാമാഭിഃ	അതിരസകരമായ	രഥയാമാസ.	ആനന്ദിപ്പിച്ചു. [രേയം

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ത്രയോവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തിമൂന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 801.)

ചതുർവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തിനാലാം സർഗ്ഗം.

[താടകാവനസന്ദർഭം = താടകാവനത്തെ സന്ദർശിക്കൽ.]

തതഃ പ്രഭാതേ വിമലേ കൃതാഽഹ്നികമരിന്ദമൗ
വിശ്വാമിത്രം പുരസ്കൃത്യ നദ്യാസ്തീരമുപാഗതൗ.

1

തതഃ	അദിക്കിൽ,	കൃതാ,	ചെയ്ത്,
വിമലേ	നിമ്ബമായ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയെ
പ്രഭാതേ	പ്രഭാതസമയത്തിൽ,	പുരസ്കൃത്യ	മുമ്പിലാക്കിക്കൊണ്ട്,
അരിന്ദമൗ	ശതൃധപംസകരായ	നദ്യാഃ	നദിയുടെ
	അവരിരുവരും	തീരം	കരയെ
ആഹ്നികം	ദിനകൃത്യം	ഉപാഗതൗ.	പ്രാപിച്ചു.

തേ ച സദ്യേ മഹാത്മാനോ മനയഃ സംശിതവ്രതാഃ
ഉപസ്ഥാപ്യ ശുഭാം നാവാം വിശ്വാമിത്രമബ്രൂവൻ.

2

മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളും	ശുഭാം	നല്ല
സംശിതവ്രതാഃ	പൂർത്തിചെയ്ത വ്രത	നാവാം	തോണിയെ
	തോടുകൂടിയവരുമായ	ഉപസ്ഥാപ്യ,	വരുത്തി,
തേ	ആ	അഥ	പിന്നെ
മനയഃ	മുനിമാർ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമുനിയോ
സദ്യേ ച,	എല്ലാവരും,	അബ്രൂവൻ	പറഞ്ഞു. [കായി

ആരോഹതു ഭവാൻ നാവാം രാജപുത്രപുരസ്കൃതഃ
അരിഷ്ടം ഗച്ഛ പന്ഥാനം മാ ഭൂത് കാലവിപശ്ചയഃ.

3

“ഭവാൻ	“ഭവാൻ	അരിഷ്ടം	സുഖമാംബണ്ണം
രാജപുത്ര-	രാജപുത്രന്മാരെ മുന്തി	പന്ഥാനം	വഴിയാത്ര
പുരസ്കൃതഃ	ലാക്കിക്കൊണ്ട്	ഗച്ഛ;	ചെയ്യാലും;
നാവാം	തോണി	കാലവിപശ്ചയഃ	കാലതാമസം
ആരോഹതു;	കയറിയാലും	മാ ഭൂത്.	വേണ്ട.”

വിശ്വാമിത്രസ്തഥേത്യക്തവാ താഹ്വഷീനഭിപൂജ്യ ച
തതാര സഹിതസ്താഭ്യാം സരിതം സാഗരംഗമാം.

4

വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമുനി	താഭ്യാം	അവരിരുവരോടും
തഥാ	“അങ്ങിനെതന്നെ”	സഹിതഃ	കൂടിയവനായി
ഇതി ഉക്തവാ	എന്നു പറഞ്ഞു	സാഗരംഗമാം	സമുദ്രത്തിലോട്ടായ്
താൻ ഋഷീൻ ച	ആ ഋഷികൾക്കും		ഗമിക്കുന്ന
അഭിപൂജ്യ,	വേണ്ടപോലെ മയ്യാട	സരിതം	നദിയെ
	ചെയ്തു,	തതാര	തരണംചെയ്തു.

തതഃ ശുശ്രാവ തം ശബ്ദമതിസംരംഭവൽവിതം

മദ്ധ്യമാഗമ്യ തോയസ്യ സഹ രാമഃ കനീയസാ.

5

കനീയസാ സഹ അനുജനോടുകൂടി
രാമഃ ശ്രീരാമൻ,
തോയസ്യ വെള്ളത്തിന്റെ
മദ്ധ്യം ആഗമ്യ, നടുവിൽ എത്തി,
തതഃ അവിടെ

അതിസംരംഭം } ഏറ്റവും ഏറച്ചലോടെ
വൽവിതം } പൊങ്ങിവരുന്ന
തം ആ
ശബ്ദം ശബ്ദത്തെ
ശുശ്രാവ. കേട്ടു.

അഥ രാമഃ സരിന്മദ്ധ്യേ പപ്രച്ഛ മുനിപുംഗവം

വാരീണോ ഭിദ്യമാനസ്യ കിമയം തുമുലോ ധ്വനിഃ

6

അഥ, അപ്പോൾ
രാമഃ, ശ്രീരാമൻ
സരിന്മദ്ധ്യേ നടുപ്പഴയിൽവെച്ചും
മുനിപുംഗവം ജ്ഞിശ്രേഷ്ഠനോടായി
പപ്രച്ഛ; ചോദ്യംചെയ്തു;

“ഭിദ്യമാനസ്യ “തമ്മിൽ തല്ലുന്ന
വാരീണഃ വെള്ളത്തിന്റെ
തുമുലഃ ഗംഭീരമായ
ധ്വനിഃ ശബ്ദം
അയം കിം? ഇത് എന്ത്?”

രാമസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ കൌതുഹലസമനപിതം

കഥയാമാസ ധർമ്മാത്മാ തസ്യ ശബ്ദസ്യ നിശ്ചയം.

7

രാമസ്യ ശ്രീരാമന്റെ
കൌതുഹല- } ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയ
സമനപിതം }
വചനം വാക്ക്
ശ്രുത്വാ, കേട്ടും,

ധർമ്മാത്മാ, ധർമ്മാത്മാവി,
തസ്യ ആ
ശബ്ദസ്യ ശബ്ദത്തിന്റെ
നിശ്ചയം വാസ്തവത്തെപ്പറ്റി
കഥയാമാസ. ഉറച്ചു.

കൈലാസപർവ്വതേ രാമ മനസാ നിർമ്മിതം സരഃ

ബ്രഹ്മണാ നരശാർദൂല തേനേദം മാനസം സരഃ.

8

“നരശാർദൂല! “പുരുഷോത്തമ!
രാമ! രാമ!
ബ്രഹ്മണാ ബ്രഹ്മാവിനാൽ
മനസാ മനസ്സുകൊണ്ട്
കൈലാസ- } കൈലാസപർവ്വത
പർവ്വതേ } ത്തിൽ

സരഃ ഒരു സരസ്സ്
നിർമ്മിതം നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു;
തേന അതിനാൽ
ഇദം ഇത്
മാനസം മാനസമെന്നു പേരുള്ള
സരഃ സരസ്സായി.

തസ്താത് സുസ്രാവ സരസഃ സായോദ്ധ്യാമുപഗ്രഹതേ

സരഃപ്രവൃത്താ സരയഃ പുണ്യാ ബ്രഹ്മസരശ്ചുതാ.

9

“സരഃപ്രവൃത്താ “സരസ്സിൽനിന്നുണ്ടാ
സരയഃ സരയുനദി [യ
ബ്രഹ്മ- } ബ്രഹ്മസരസ്സിൽനിന്നു
സരശ്ചുതാ; } ഉത്ഭവിച്ചൊഴുകിയതം
പുണ്യാ; പാവനമായതം;
സാ അത്

തസ്താത് ആ
സരസഃ സരസ്സിൽനിന്ന്
സുസ്രാവ; ഒഴുകി;
സായോദ്ധ്യാം അയോദ്ധ്യയെ
ഉപഗ്രഹതേ ചുറ്റിക്കൊണ്ട് പോകു

ന്നു.

തസ്യായമതുലഃ ശബ്ദോ ജാഹ്നവീമഭിവർത്തതേ
വാരിസംക്ഷോഭജോ രാമ പ്രണാമം നിയതഃ കരു.

10

“ജാഹ്നവീം	“ശംഗയിൽ	തസ്യാഃ	അതിന്റെ
അഭിവർത്തതേ	ചെന്നുചേരുന്നു;	വാരി-	} ഓളം വെട്ടലാകുന്നു;
അയം	ഈ	സംക്ഷോഭജഃ	
അതുലഃ	എതിരില്ലാത്തതായ	രാമ!	രാമ!
ശബ്ദഃ	ശബ്ദം	നിയതഃ	ഭക്തിയോടെ
		പ്രണാമം കരു.”	നമസ്കാരം ചെയ്യുക.”

താഭ്യാം തു താവുഭയേ കൃതപാ പ്രണാമമതിയാർമ്മികൗ
തീരം ദക്ഷിണമാസാദ്യ ജഗതർല്ലാലവിക്രമൗ

11

അതിയാർമ്മികൗ അതിയാർമ്മീഷ്ഠനാരായ	തീരം	കരയെ
തേ ഉഭയേ അവരിരുവരും	ആസാദ്യ,	പ്രാപിച്ചു്
താഭ്യാം അവരണ്ടിനും	ലംഘവിക്രമൗ	സുലഭഗതിയോടുകൂടി
പ്രണാമം നമസ്കാരം		യവരായി
കൃതപാ, ചെയ്തു്,	തു	ആ സമയം
ദക്ഷിണം തെക്കെ	ജഗതഃ	യാത്രചെയ്തു.

സ വനം ഘോരസങ്കാശം ദൃഷ്ട്വാ നരവരാത്മജഃ
അവിപ്രഹതമൈക്ഷ്ണപാകഃ പപ്രച്ഛ മുനിപുംഗവാ.

12

സഃ	ആ	അവിപ്രഹതം	ജനസഞ്ചാരമില്ലാത്ത
ഐക്ഷ്ണപാകഃ	ഇക്ഷ്ണപാകവംശജനായ	വനം	വനത്തെ [തുമായ
നരവരാത്മജഃ	രാജകുമാരൻ,	ദൃഷ്ട്വാ	കണ്ടു്
ഘോരസങ്കാശം	ഘോരരൂപമായതും	മുനിപുംഗവം	മുനിശ്രേഷ്ഠനോടായി
		പപ്രച്ഛ.	ചോദിച്ചു.

അഹോ വനമിദം ഭൃഗ്വം സ്ഥിപ്തികാഗണനാഭിതം

ഭൈരവൈഃ ശപാപഭൈഃ പൂണ്ണം ശകന്തൈർദ്രാണസപന്തൈഃ

13

നാനാപ്രകാരൈഃ ശകന്തൈർപ്പാശ്യഭ് ഭിഭൈരവൈഃ സപന്തൈഃ

സിംഹവ്യാഘ്രവരാഹൈശ്ച വാരണേശ്വോപശോഭിതം

14

ധവാശപകണ്ഠവദിരൈർബ്ബിപതിന്ദുകപാടലൈഃ

സങ്കീണ്ണം ബദരീഭിശ്ച കിമിദം ഭാരണം വനം.

15

“അഹോ!	“ആശ്ചര്യം!	ഭൈരവൈഃ	ഭയങ്കരങ്ങളായ
ഇദംവദനം	ഈ കാട്	ശപാപഭൈഃ,	ശൂരമൃഗങ്ങളാലും
ഭൃഗ്വം;	പ്രദേശിപ്പാൻ പ്രയാ	ഭാരണ-	} ഘോരമായ കരച്ചലോ
	സമുജ്ജതഃ;	സപന്തൈഃ	
സ്ഥിപ്തികാ-	} മീമ്പീടുകളുടെ (മണ്ണുട്ട	ശകന്തൈഃ	പക്ഷികളാലും
ഗണനാഭിതം		പൂണ്ണം,	നിറയപ്പെട്ടതും,
	ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതും	നാനാപ്രകാരൈഃ	പലപല

ഭൈരവൈ:	ഭയങ്കര	ധവാശപകണ്ഠ-	മമ, മരുതം, കരിങ്ങാ
സ്വനൈ:	ശബ്ദങ്ങളോടെ	ഖദിരൈ: ച	ലി എന്ന വൃക്ഷങ്ങ
വാശ്യഭംഭി:	ഭയങ്കരമാം വണ്ണം കൂക		ഉദാലം
ശകനൈ:	പരവകളാലും, [ന	ബിലപതിനുക-	കൂവളം, പനച്ചി, പാ
സിംഹവ്യാഘ്ര-	സിംഹം, നരീ, പന്നി	പാടലൈ:	തിരി എന്ന വൃക്ഷങ്ങ
വരാഹൈ ച	എന്നവയാലും		ഉദാലം,
വാരണൈ: ച	ആനകളാലും	ബദരീഭി: ച	എലന്തകളാലും
ഉപശോഭിതം, വിളങ്ങുന്നതും,		സങ്കീർണ്ണം	നിറയപ്പെട്ടതും,
		ദാരുണം ഇദം	അതിഭയങ്കരവുമായ ഇ
		കിം വനം:	ഏതുകാടാകുന്നു? [ത്

തമുവാച മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ

ശ്രുയതാം വത്സ കാകത്സ്ഥ യഥൈതദ്രാജണം വനം.

16

മഹാതേജാ:	മഹാതേജസ്വിയും	കാകസ്ഥ!	കാകസ്ഥ!
മഹാമുനി:	മഹാമുനിയും ആയ	ഏതത്	ഈ
വിശ്വാമിത്ര:	വിശ്വാമിത്രൻ	ദാരുണം	ഭയങ്കരമായ
തം	ശ്രീരാമനോടായി	വനം	കാട്,
ഉവാച;	പറഞ്ഞു;	യഥാ	ഏതെന്നും
“വത്സ,	“ഉണ്ണീ!	ശ്രുയതാം!	കേട്ടാലും!

ഏതൌ ജനപദൌ സ്തീതൌ പൂർവ്വമാസ്താം നരോത്തമ
മലദാശ്വ കരൂശാശ്വ ദേവനിർമ്മാണനിർമ്മിതൌ.

17

“നരോത്തമ!	ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!	ദേവനിർമ്മാണ	ദേവന്മാരാൽ ഉണ്ടാക
ഏതൌ ച	ഇവരണ്ടും	നിർമ്മിതൌ	പ്പെട്ടതുപോലെ ഉണ്ടാ
പൂർവ്വം	പണ്ടും		ക്കപ്പെട്ടതും ആയ
സംഹീതൌ ച	ധനധാന്യസമൃദ്ധി	മലദാ:	മലദന്മാര എന്നും
	യോടു കൂടിയതും	കരൂശാ:	കരൂശന്മാര എന്നും ഉള്ള
		ജനപദൌ	നാടുകൾ
		ആസ്താം	ആയിരുന്നു.

പുരാ വൃത്രവധേ രാമ മലേന സമഭിപ്സതം

ക്ഷുധാ ചൈവ സഹസ്രാക്ഷം ബ്രഹ്മഹത്യായദാഃവിശത്

18

തമിദ്രം സ്താപയൻ ദേവാ ഋഷയശ്ച തപോധനാഃ

കലശൈഃ സ്താപയാമാസ്മൽലം ചാസ്യ പ്രമോചയൻ.

19

“രാമ!	“ഹേ രാമ	സഹസ്രാക്ഷം,	ദേവേന്ദ്രനെ
പുരാ	പണ്ടും	ബ്രഹ്മഹത്യായ	ബ്രഹ്മഹത്യ
വൃത്രവധേ	വൃത്രാസുരവധത്തിൽ,	ആവിശത്	ബാധിച്ചു
മലേന ച	അശുചിയാലും	യദാ,	സമയം
ക്ഷുധാ ഏവ	വിശപ്പുകൊണ്ടും	ദേവാഃ	ദേവന്മാരും
സമഭിപ്സതം	ചീഡിക്കപ്പെട്ട	തപോധനാഃ	തപോനിധികളായ

ഋഷയഃ ച	മുനിവരന്മാരും	സ്താപയാമാസുഃ; തീർത്ഥങ്ങൾ ആടി;
തം ഇദ്രം	ആ ഇദ്രനെ	അസ്യ ഈ ദേവേന്ദ്രന്റെ
സ്താപയൻ;	സ്താനംചെയ്യിച്ചു;	മലം ച പാപത്തെ
കലശൈഃ	കലശങ്ങൾകൊണ്ടും	പ്രമോചയൻ. പോക്കി.

ഇഹ ഭൂമ്യാം മലം ദതവാ ദതവാ കാരൂശമേവ ച
ശരീരജം മഹേന്ദ്രസ്യ തതോ ഹഷം പ്രവേദിരേ.

20

“ഇഹ	“ഇവിടെ	കാരൂശം ച	വിശപ്പിനേയും
ഭൂമ്യാം	ഭൂമിയിൽ,	ഏവ ദതവാ	അതോടുകൂടെ നീക്കി,
മഹേന്ദ്രസ്യ	മഹേന്ദ്രന്റെ	തതഃ	അക്കാരണത്താൽ
ശരീരജം	ശരീരത്തിലുണ്ടായ	ഹഷം	(അവർ) സന്തോഷം
മലം ദതവാ,	പാപത്തെ നീക്കി	പ്രവേദിരേ.	പൂണ്ടു.

നിർമ്മലോ നിഷ്കുശശ്ച ശുചിരിന്ദ്രോ തദാഭവത്
ദൈവ ദേശസ്യ സുപ്രീതോ വരം പ്രഭരന്തമം.

21

“യദാ ഇദ്രഃ	“എപ്പോൾ ഇദ്രൻ	സുപ്രീതഃ	അതിസത്തുഷ്ടനായ
നിർമ്മലഃ	പാപം നീങ്ങിയവനാ	പ്രഭഃ	ആ പ്രഭു,
നിഷ്കുശശ്ച	വിശപ്പറ്റാവനായി[യി	ദേശസ്യ	ആ പ്രദേശത്തിന്നു
ശുചിഃ	പരിശുദ്ധനായി	അനന്തമം വരം	ഉത്തമമായ വരത്തെ
അഭവത് ച,	ഭവിച്ചുവോ ആസമയം	ദൈവ.	പ്രദാനം ചെയ്തു.

ഇമൗ ജനപദൈ സ്തീതൗ വ്യാതിം ലോകേ ഗമിഷ്യതഃ
മദലാശ്ച കരൂശാശ്ച മമാംഗമലധാരിണൌ.

22

“മമ	“എന്റെ	ജനപദൈ	ദേശങ്ങളും
അംഗമല-	} ശരീരത്തിലുണ്ടായിരുന്ന പാപത്തെ ധരിച്ചു വന്നായ	മലദാശ്ച	മലങ്ങൾ എന്നും
ധാരിണൌ		കരൂശാശ്ച	കരൂശങ്ങൾ എന്നും
		ലോകേ	ലോകത്തിൽ
ഇമൗ	ഇരേണ്ടു	വ്യാതിം	പ്രസിദ്ധിയെ
സ്തീതൗ	സമൃദ്ധങ്ങളായ	ഗമിഷ്യതഃ	പ്രാപിക്കും

സാധു സാധപിതി തം ദേവാഃ പാകശാസനമബ്രുവൻ
ദേശസ്യ പൂജാം താം ദൃഷ്ട്വാ കൃതാം ശക്രേണ ധീമതാ.

23

“ധീമതാ	“ധീമാനായ	ദേവാഃ	ദേവന്മാർ
ശക്രേണ,	ദേവേന്ദ്രന്മാർ,	‘സാധു	‘നല്ലതും
ദേശസ്യ	ആ പ്രദേശത്തിന്നു	സാധു’ ഇതി	നല്ലതും,’ എന്നും
കൃതാം	ചെയ്യപ്പെട്ട	തം	ആ
താം പൂജാം	ആ അനുഗ്രഹത്തെ	പാകശാസനം	ഇദ്രനെ
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടും,	അബ്രുവൻ.	പുകഴ്ത്തി.

ഏതെ ജനപദൈ സ്തീതെ ദീർഘകാലമരിന്ദമ
മലദാശ്വ കരൂശാശ്വ മുദിതൈ ധനധാന്യതഃ.

24

“അരിന്ദമ!	“ഹേ ശത്രുനാശന!	കരൂശാഃ ച	കരൂശങ്ങളെന്നും
ഏതെ	ജനരണ്ടു	ദീർഘകാലം	വളരെക്കാലം
സ്തീതൈ	വിശാലങ്ങളായ	ധനധാന്യതഃ	ധനധാന്യങ്ങളാൽ
ജനപദൈ	നാടുകളും	മുദിതൈ.	പുഷ്ടിപ്പെട്ടിരുന്നവ
മലദാഃ ച	മലദങ്ങളെന്നും		യായിരുന്നു

കസ്യചിത്ത്വം കാലസ്യ യക്ഷീ വൈ കാമരൂപിണീ
ബലം നാഗസഹസ്രസ്യ ധാരയന്തീ തദാ ഹൃദ്രത്
താടകാ നാമ ഭദ്രം തേ ഭായ്വാ സുന്ദസ്യ ധീമതഃ.

25

മാരീചോ രാക്ഷസഃ പുത്രോ യസ്യാഃശക്തപരാക്രമഃ.

26

വൃത്തബാഹുർമ്മഹാശീഷോ വിപുലാസ്യതന്മഹാൻ

രാക്ഷസോ ദൈരവാകാരോ നിത്യം ത്രാസയതെ പ്രജാഃ

27

“കസ്യചിത്”	“ചില	ത്രാസയതേ,	ഭയപ്പെടുത്തുന്നുവോ,
കാലസ്യ	കാലത്തിന്നു		
അഥ,	ശേഷം		
വൃത്തബാഹുഃ	{ കടഞ്ഞെടുത്തപോലെ യുള്ള കൈകളോടു കൂടിയാനും,	കാമരൂപിണീ	{ അപ്രകാരമുള്ള, ഇഷ്ടം പോലെരൂപമെടു പ്പാൻകഴിവുള്ളവളും,
മഹാശീഷഃ	പെരുന്തലയുള്ളവനും,	നാഗസഹസ്രസ്യ	ആയിരം ആനകളുടെ
മഹാൻ	വമ്പിച്ച	ബലം ഹി	ബലത്തേയും
വിപുലാസ്യ- തഃ	{ വിശാലമുഖവും ദേഹ വുമാുള്ളവനും,	ധാരയന്തീ	ധരിക്കുന്നവളും,
ദൈരവാകാരഃ	ഭയങ്കരരൂപിയും,	യക്ഷീ വൈ	യക്ഷിയും,
ശക്തപരാക്രമഃ	ഇന്ദ്രതുല്യപരാക്രമ ശാലിയുംആയ	ധീമതഃ	ധീമനായ
മാരീചഃ	മാരീചൻ എന്ന	സുന്ദസ്യ	സുന്ദന്റെ
രാക്ഷസഃ	രാക്ഷസൻ	ഭായ്വാ തു	ഭായ്വയും ആയ
യസ്യാഃ	യാതൊരാളുടെ	താടകാ	താടക
പുത്രഃ	പുത്രനായി	നാമ	എന്നാൽ,
രാക്ഷസഃ	വിശാലരൂപഭാവ ത്തോടുകൂടിയാനായി	തദാ	അക്കാലം
നിത്യം	എല്ലായ്പ്പോഴും	അദ്രത്	ഉണ്ടായി;
പ്രജാഃ	ജനങ്ങളെ	ഭദ്രം തേ	ഉണ്ണിക്കു് നല്ല കീർത്തി യുളവാകട്ടെ.

ഇമൗ ജനപദൌ നിത്യം വിനാശയതി രാഘവ
മലദാശ്വ കരൂശാശ്വ താടകാ ഭൃഷ്ടചാരിണീ.

28

“രാഘവ!	ഹേ രാഘവ!	ഭൃഷ്ടചാരിണീ	ഭൃഷ്ടനവടിയിുള്ളവളാ
മലദാൻ ച	മലദങ്ങളെന്നും	താടകാ	താടക [യ
കരൂശാൻ	കരൂശങ്ങളെന്നും	നിത്യം	നാരതോരം
ഇമൗ	ഈ രണ്ടു	വിനാശയന്തി	നാശംചെയ്തുകൊണ്ടി
ജനപദൌ	ദേശങ്ങളേയും,		രിക്കുന്നു.

സേയം പന്ഥാനമാവായ് വസത്യധ്യായോജനേ
അത ഏവ ച ഗന്തവ്യം താടകായാ വനം യതഃ.

29

“സാ	“അപ്രകാരമുള്ള	അതഃഏവ	ഇനിമേൽ,
ഇയം	ഇവര,	താടകായാഃ	താടക വസിക്കുന്ന
പന്ഥാനം	വഴിയെ	വനം	വനം
ആവായ്	മുടക്കിക്കൊണ്ടും,	യതഃ ച	യാതൊന്നോ അതിലു
അധ്യായം—	} ഒന്നരക്കാതം ഭൂരത്തിൽ		ടെയാണം
യോജനേ		ഗന്തവ്യം.	(നമ്മുടെ)പോകേണ്ടത്
വസതി;	വസിക്കുന്നു;		

സ്വബാഹുബലമാശ്രിത്യ ജഹീമാം ഭൃഷ്ടചാരിണീം
മനിയോഗാദിമം ദേശം കരു നിഷ്പുണ്ടകം പുനഃ.

30

“മനി-	} “എന്റെ ആജ്ഞ	ജഹി;	കൊന്നാലും;
യോഗാതം,		ഇമം	ഈ
സ്വബാഹുബലം	സ്വന്തംഭൂജബലത്തെ	ദേശം	ദേശത്തെ
ആശ്രിത്യ	ഉപയോഗിച്ചു്,	പുനഃ	വീണ്ടും
ഇമാം	ഈ [വളെ	നിഷ്പുണ്ടകം	ഭയരഹിതമാക്കി
ഭൃഷ്ടചാരിണീം	പാപകർമ്മം ചെയ്യുന്ന	കരു.	ചെയ്താലും.

ന ഹി കശ്ചിദിമം ദേശം ശക്തോഽന്യോ ഗന്തുമീദൃശം
യക്ഷിണ്വാ ഘോരയാ രാമ ഉത്സാദിതമസഹ്യയാ.

31

“രാമ!	“രാമ!	ഉത്സാദിതം	നിജ്ജനമാക്കപ്പെട്ട
ഘോരയാ	ഭയങ്കരയും	ഇമം	ഈ
അസഹ്യയാ	ജയിപ്പാൻ കഴിയാത്ത	ദേശം	പ്രദേശത്തിൽ
	വളം ആയ	ഗന്തം	എത്തുവാൻ,
യക്ഷിണ്വാ	യക്ഷിയാൽ	അന്യഃ കശ്ചിത്	മറെറാരവനം
ഈദൃശം	ഇപ്രകാരം	ശക്തഃ ന ഹി	ശക്തനല്ലതന്നെ.

ഏതത്തേ സർവ്വമാഖ്യാതം യഥൈതദ്രാജണം വനം
യക്ഷ്യാ ചോത്സാദിതം സർവ്വമദ്യാപി ന നിവർത്തതേ.

32

“ഏതതം	“ഇത	അദ്യ അപി	ഇന്നേവരെ
വനം	കാട്ട	നിവർത്തതേ ന;	അതിന്നു നിവൃത്തിയു
സർവ്വം ച	മുഴുവനും,		ണ്ടായിട്ടില്ല;
യക്ഷ്യാ	യക്ഷിയാൽ	ഏതതം	ഇത സംഗതി
യഥാ	മേൽപറഞ്ഞപ്രകാരം	സർവ്വം	മുഴുവനും
ദാരുണം	ഭയങ്കരമാംവണ്ണം	തേ	ഉണ്ണിക്കുവേണ്ടി
ഉത്സാദിതം	നിജ്ജനമാക്കപ്പെട്ടു;	ആഖ്യാതം.”	പറയപ്പെട്ടു.”

ഇത്യാദേഃ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ചതുർവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തിനാലാം സർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 833).

പഞ്ചവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തഞ്ചാം സർഗ്ഗം.

[താടകോല്പത്തിഃ = താടകയുടെ ഉൽപ്പത്തി]

അഥ തത്ത്വപ്രമേയസ്യ മനേർച്ചചനമുത്തമം

ശ്രുതാ പുരുഷശാർദൂലഃ പ്രത്യുവാച ശുഭാം ഗിരം.

1

അപ്രമേയസ്യ	അളവറ്റ പ്രഭാവത്തോ	അഥ	അനന്തരം
തസ്യ	ആ [ടുക്ടിയ	പുരുഷശാർദൂലഃ	നരോത്തമനായ ശ്രീരാ
മനേഃ	മനിയുടെ	ശുഭാം	ശുഭമായ [മൻ
ഉത്തമം	ശ്രേഷ്ഠമായ	ഗിരം	വാക്യത്തെ
വചനം ശ്രുതാ	വാക്കുകേട്ടു,	പ്രത്യുവാച.	മറുപടിയുരച്ചു.

അപ്ലവീർത്യാ യദാ യക്ഷാഃ ശ്രുയന്തേ മുനിപുംഗവ

കഥം നാഗസഹസ്രസ്യ ധാരയത്ത്വബലാ ബലം.

2

“മുനിപുംഗവ	“അപ്ലയോമുനിശ്രേഷ്ഠ!	അബലാ	ഒരു സ്ത്രീ
യക്ഷാഃ	യക്ഷന്മാർ [രെന്നം	നാഗസഹസ്രസ്യ	ആയിരംആനയുടെ
അപ്ലവീർത്യാഃ	അപ്ലവരാക്രമമുള്ളവ-	ബലം	ബലത്തെ
ശ്രുയന്തേ;	കേൾക്കപ്പെടുന്നു;	കഥം	എപ്രകാരമാണ്
യദാ	അപ്രകാരമിരിക്കെ,	ധാരയതി?	വഹിക്കുന്നതീ?

തസ്യ തദപചനം ശുതവാ രാമസ്യ വിദിതാത്മനഃ

ഹച്യൻ ശ്ലക്ഷ്ണയോ വാചാ സലക്ഷ്മണമരിന്ദമം

3

വിശ്വാമിത്രോബ്രവീദാക്യം ശുണ യേന ബലോത്തരാ

വരദാനകൃതം വീര്യം ധാരയത്വബലാ ബലം.

4

വിശ്വാമിത്രഃ വിശ്വാമിത്രമഹച്ഛി
വിദിതാത്മനഃ അതിസൂക്ഷ്മബലിയുള്ള
തസ്യ ആ [വനായ
രാമസ്യ ശ്രീരാമന്റെ
തത് വചനം ആ വാക്യം
ശുതവാ കേട്ട്,
ശ്ലക്ഷ്ണയോ മധുരമാണ്
വാചാ വചനത്താൽ
ഹച്യൻ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നവ
നായി
സലക്ഷ്മണം ലക്ഷ്മണസഹിതനായ
അരിന്ദമം ശത്രുനാശനനോടായി

വാക്യം ആസംഗതിയെക്കുറിച്ചു
അബ്രവീത്; ഉരചെയ്തു;
“അബലാ “ശ്രീ
ബലോത്തരാ ബലത്തിൽ മികച്ച
വരം;
വരദാനകൃതം വരദാനത്താൽ ലഭിച്ച
വീര്യം ആ വീര്യമുള്ള
ബലം ബലത്തെ
ധാരയതി വഹിക്കുന്നതും
യേന യാതൊന്നുകൊണ്ടോ
അതിനെ
ശുണ. കേട്ടാലും

പൂർവ്വമാസിനഹായക്ഷഃ സുകേതുനാമ വീര്യവാൻ

അനപത്യഃ ശുഭാചാരഃ സ ച തേപേ മഹത്തപഃ.

5

“പൂർവ്വം “പണ്ട്
വീര്യവാൻ ബലപരാക്രമശാലി
യായ
സുകേതുഃ നാമ സുകേതു എന്ന
മഹായക്ഷഃ മഹായക്ഷൻ
ആസിത്; ഉണ്ടായിരുന്നു;

സഃ അവര, [നായി,
അനപത്യഃ സന്തതിയില്ലാത്തവ
ച, അക്കാരണത്താൽ
ശുഭാചാരഃ ആചാരയുക്തനായി
മഹത്തപഃ വൻതപസ്സു
തേപേ ചെയ്തുവന്നു.

പിതാമഹസ്തു സുപ്രീതസ്തസ്യ യക്ഷപതേസ്തഭാ

കന്യാരത്നം ദദേയ രാമ താടകാം നാമ നാമതഃ.

6

“രാമ! “രാമ!
തദാ ആ സമയം
തസ്യ ആ
യക്ഷപതേഃ യക്ഷരാജാവിന്നു,
സുപ്രീതഃ (അവങ്കൽ)പരമപ്രീ
തനായ

“പിതാമഹഃ ബ്രഹ്മദേവൻ,
നാമതഃ പേർകൊണ്ടും
താടകാം നാമ താടക എന്ന
കന്യാരത്നം തു കന്യകാരത്നത്തെ
ദദേയ കൊടുത്തു. [മാത്രം

ദൈവ നാഗസഹസ്രസ്യ ബലം ചാസ്യഃ പിതാമഹഃ
ന തേഹവ പുത്രം യക്ഷായ ദൈവ ബ്രഹ്മാ മഹായശാഃ.

7

“പിതാമഹഃ “ബ്രഹ്മദേവൻ,
അസ്യഃ ജവരക്തം
നാഗസഹസ്രസ്യ ആയിരം ആനകളുടെ
ബലം ച ദൈവേ; ബലത്തേയും നൽകി;
തു എങ്കിലും

മഹായശാഃ മഹായശസ്വിയായ
ബ്രഹ്മാ ബ്രഹ്മാവം
യക്ഷായ ആയക്ഷന്നു
പുത്രം ഏവ പുത്രനെ മാത്രം
ദൈവ ന നൽകിയില്ല.

താം തു ജാതാം വിവർത്തിം രൂപയൗവനശാലിനീം
സ്വർത്ഥപുത്രായ സുന്ദായ ദൈവ ഭാര്യാം യശസ്വിനീം.

8

“ജാതാം “ജനിച്ചു
വിവർത്തിം, നല്ലപോലെവളർന്നവ
രൂപയൗവന- } രൂപയൗവനയുക്ത
ശാലിനീം, } യും
യശസ്വിനീം യശസ്വിനിയും ആയ

താം തു അവളേയും (അവളുടെ
പിതാവ്)
സ്വർത്ഥപുത്രായ സ്വർത്ഥപുത്രനായ
സുന്ദായ സുന്ദന്നു
ഭാര്യാം ഭാര്യയായി
ദൈവ കൊടുത്തു.

കന്യചിത്തഥ കാലസ്യ യക്ഷീ പുത്രം വ്യജായത
മാരീചം നാമ ഭുലംഷം യഃ ശാപാദ്രാക്ഷസോഭവത്.

9

“കന്യചിത് “ചില
കാലസ്യ കാലത്തിന്നു
അഥ ശേഷം,
മാരീചം നാമ മാരീചൻ എന്ന
ഭുലംഷം വെൽവാൻ കഴിയാത്ത
പുത്രം ഒരു പുത്രനെ

യക്ഷീ യക്ഷി
വ്യജായത; പ്രസവിച്ചു;
യഃ തു അവനും,
ശാപാത് ശാപത്താൽ
രാക്ഷസഃ രാക്ഷസനായ്
അഭവത് ഭവിച്ചു.

സുന്ദേ തു നിഹതേ രാമ സാഗന്ധ്യമുഷിസത്തമം
താടകാ സഹപുത്രേണ പ്രധർഷ്ഠിതമിച്ഛതി.

10

“രാമ! “രാമ!
സുന്ദേ സുന്ദൻ
നിഹതേ തു { (അഗസ്ത്യമഹർഷി
സാ { യാൽ)കൊല്ലപ്പെട്ട
ആ { ഘോരം,
ആ

താടകാ താടക,
പുത്രേണ സഹ പുത്രനോടുകൂടി
ഋഷിസത്തമം ഋഷിവർദ്ധനായ
അഗസ്ത്യം അഗസ്ത്യമുനിയെ
പ്രധർഷ്ഠിതം ഉപദ്രവിപ്പാൻ
ഇച്ഛതി. യതിച്ചു.

താഡിതാ കാമബാണൈഃഘോഷാലുപതീ സാ ദിഗംബരാ
രത്യർത്ഥം കൃതസംരംഭാ ഗായന്തീ സാഭ്യധാവത.

11

“യുവതീ	“യുവതിയും	രത്യർത്ഥം	രതിക്രീഡചെയ്യാൻ
ദിഗംബരാ	വസ്ത്രഹീനയും ആയ	കൃതസംരംഭാ	ഒരുങ്ങിയവളായി,
സാ	അവൾ	ഗായന്തീ	പാടിക്കൊണ്ടു്
കാമബാ-	} കാമബാണങ്ങളാൽ	സാ	അവൾ
ണൈഘോഷഃ		അഭ്യധാവത.	(മുറിക്കു) എതിരെ
താഡിതാ;	പീഡിക്കപ്പെട്ടു;		കാടിയെത്തി.

ആപതന്തീം തു താം ദൃഷ്ട്വാ പുനസ്സസ്യാസ്ഥാ ഭൂശം
കൂലഃ കൃശാനസങ്കാശോ അഗസ്തേഽഗാ ഭഗവാനഭൂത്.

12

“തദാ	അപ്പോൾ,	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,
ആപതന്തീം	അടുത്തെത്തുന്ന	കൃശാനസങ്കാശഃ	അഗ്നിസമുദനായ
താം തു	അവളേയും	അഗസ്ത്യഃ	} അഗസ്ത്യഭഗവാൻ
തസ്യാഃ	അവളുടെ	ഭഗവാൻ	
ഭൂശം പുനഃ,	തീവ്രതയേയും,	കൂലഃ അഭൂത്	കൂലനായി ഭവിച്ചു.

രാക്ഷസത്വം ഭജസേപതി മാരിചം വ്യാജഹാര സഃ.

13

“സഃ	“അദ്ദേഹം	ഭജസപ്,	പ്രാപിക്
മാരിചം	മാരിചനെ	ജതി	എന്നു്
‘രാക്ഷസത്വം	‘രാക്ഷസഭാവത്തെ	വ്യാജഹാര	ശപിച്ചു.

അഗസ്തേഃ പരമകൂലസ്താടകാമപി ശപ്തവാൻ.

14

പുരുഷാദീ മഹായക്ഷീ വിരൂപാ വികൃതാനനാ

ഇദം രൂപമാഹായ ദാരുണം രൂപമസ്തു തേ.

15

“അഗസ്ത്യഃ	“അഗസ്ത്യമുനി	ഇദം രൂപം	ഈ രൂപത്തെ
പരമകൂലഃ	അതികോപംപൂണ്ടവ	അപാഹായ	വെടിഞ്ഞു്,
താടകാം അപി	താടകയേയും[വനായി	ദാരുണം	അതിവേദനയെ ഉളവാ
പുരുഷാദീ	‘മനുഷ്യരെ ഭക്ഷിക്ക		ക്കുന്ന ഭയങ്കരമായ
	ന്നവളും	രൂപം	ഒരു രൂപം
വിരൂപാ	വികൃതരൂപയും	തേ	നിന്നെക്കു്
വികൃതാനനാ	വികൃതമുഖിയും [നീ	അസ്തു്,	ഉണ്ടാകട്ടെ,’ എന്ന്
മഹായക്ഷീ	മഹായക്ഷിയും ആയ	ശപ്തവാൻ	ശപിച്ചു.

സൈഷാ ശപകൃതാമഷാ താടകാ ക്രോധമൂർച്ഛിതാ

ദേശമുത്സാദയത്യേനമഗസ്തേഽചരിതം ശുഭം.

16

“സാ	“അപ്രകാരമുള്ള	അഗസ്ത്യ-	} അഗസ്ത്യമുനി നിവ
ഏഷാ താടകാ, ഈ താടക,		ചരിതം	
ശപകൃതാമഷാ	ശപത്താലുണ്ടായ	ശുഭം	മംഗളകരമായ
	ചൊറായ്മയാൽ	ഏനം	ഈ
ക്രോധമൂർച്ഛിതാ	ഈയ്ക്കുകൊണ്ടു് മതി	ദേശം	പ്രദേശത്തെ
	മറന്നവളായി,	ഉത്സാദയതി	ഉപദ്രവപ്പെടുത്തുന്നു.

ഏനാം രാഘവ ഭർവുത്താം യക്ഷീം പരമദാരുണാം
 ഗോബ്രാഹ്മണഹിതാത്മായ ജഹി ദൃഷ്ടപരാക്രമാം.

17

“രാഘവ!	“ഹേ രാഘവ!	യക്ഷീം	യക്ഷിണിയെ
ഭർവുത്താം	ഭരാചാരയം	ഗോബ്രാഹ്മണ-	പശുക്കളുടേയും ബ്രാ
പരമദാരുണാം	അതിഭയങ്കരയം	ഹിതാത്മായ	ഹ്മണരുടേയും നന്മയ്ക്കൊ
ദൃഷ്ടപരാക്രമാം	ശ്രൂപരാക്രമശാലിനി		യ്ക്കൊണ്ടു്
ഏനാം	ഇത [യം ആയ	ജഹി.	വധംചെയ്യുക.

ന ഹ്യേനാം ശാപസംസൃഷ്ടാം കശ്ചിദുത്സഹതേ പമാൻ
 നിഹന്തും ത്രിഷു ലോകേഷു തപാമുതേ രഘുനന്ദന.

18

“രഘുനന്ദന!	“രഘുകുലത്തിന്നു ആ	ത്രിഷുലോകേഷു മൂന്നു ലോകങ്ങളിലും
	നന്ദത്തെ ഉളവാക്കുന്ന	തപാം നീ
	വനേ!	ഋതേ ഭഴികേ,
ശാപസംസൃഷ്ടാം	ശാപംചേർന്നിരിക്കുന്ന	കശ്ചിതം യാതൊരു
ഏനാം	ഇവളെ [വളായ	പമാൻ ഹി പുരുഷനും
നിഹന്തും	കൊല്ലുവാൻ	ഉത്സഹതേ ന തുനിയുകയില്ല.

ന ഹി തേ സ്രീവധകൃതേ ഘൃണാ കാശ്ചാ നരോത്തമ
 ചാതുർവ്വർണ്യഹിതാത്മായ കർത്വപും രാജസുനനാ.

19

“നരോത്തമ!	“മനുഷ്യശ്രേഷ്ഠ!	രാജസുനനാ	രാജകുമാരൻ
സ്രീവധകൃതേ	സ്രീയെകൊല്ലുന്നകാ	ചാതുർവ്വർണ്യ-	നാലുജാതികളുടെ ക്ഷേ
തേ	നിനക്കു് [യ്ക്കത്തിൽ	ഹിതാത്മായ	മത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചു്
ഘൃണാ	വെറുപ്പു്		
കാശ്ചാ ന;	ഉണ്ടാകതക്കതല്ല;	കർത്വപും	{ അപ്രകാരമുള്ള വധ
ഹി	എന്തെന്നാൽ		{ വും) ചെയ്യപ്പെടേണ്ട
			താണ്

ഇശംസമനുശംസം വാ പ്രജാരക്ഷണകാരണാത്

പാതകം വാ സദോഷം വാ കർത്വപും രക്ഷതാ സതാം.

20

ഇശംസം	ദയയറ്റതോ,	വാ	എപ്രകാരമായാലും
വാ	അല്ല	പ്രജാരക്ഷണ-	പ്രജകളുടെ സംരക്ഷ
അനുശംസം	മറിച്ചുള്ളതൊ	കാരണാത്	} ണക്കായ്.
പാതകം	പാതകമുള്ളതൊ,	സതാം	സത്തുക്കളെ
വാ	അഥവാ	രക്ഷതാ	രക്ഷിക്കുന്നവനാൽ
സദോഷം,	അപവാദമുള്ളതൊ,	കർത്വപും	(അപ്രകാരമുള്ളതുകൂടും)
			ചെയ്യത്തക്കതുതന്നെ.

രാജ്യഭാരനിയുക്താനാമേഷ ധർമ്മ സനാതനഃ
അധർമ്മ്യാം ജഹി കാകത്സ്ഥ ധർമ്മോ ഹ്യസ്യ ന വിദ്യതേ. 21

“രാജ്യഭാര നിയുക്താനാം	“ലോകസംരക്ഷണം വ്രതമായിക്കയ്ക്കൊണ്ട വക്തം,	കാകത്സ്ഥ! അസ്യാഃ ധർമ്മഃ വിദ്യതേ ന; ഹി അധർമ്മ്യാം ജഹി.	അല്ലയോ കാകത്സ്ഥ! ജവരക്കം നീതി ഇല്ല; അതിനാൽ അധർമ്മിഷ്ടയായ ജവളെ വധം ചെയ്യുക.
ഏഷഃ സനാതനഃ	ഇതം ശാശ്വതമായ (നിത്യ മായ		
ധർമ്മഃ	ധർമ്മമാകുന്നു;		

ശ്രൂയതേ ഹി പുരാ ശക്രോ വിരോചനസുതാം നൃപ
ഘൃണിവിം ഹന്തുമിച്ഛന്തി മന്മഥാമഭ്യസൃജയത്. 22

“നൃപ! ശ്രൂയതേ	“ഹേ നരപാല! പണ്ടു പറഞ്ഞു കേൾക്ക പ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഇതം	ഘൃണിവിം ഹന്തും ഇച്ഛന്തി വിരോചനസുതാം വിരോചനപുത്രി മന്മഥാം മന്മഥയെ [യായ അഭ്യസൃജയത്. കൊന്നു.	ഭൂമിയെ നശിപ്പിക്കുവാൻ ആഗ്രഹിച്ച [യായ
ഹി; പുരാ ശക്രഃ	പ്രസിദ്ധമാണ്; മുൻകാലത്തിൽ ഇത്രൻ		

വിഷ്ണുനാ ച പുരാ രാമ ഭൂമപത്നീ ദധവ്രതാ
അനിരൂം ലോകമിച്ഛന്തി കാവ്യമാതാ നീഷഃഭിതാ. 23

“രാമ! ച, പുരാ ദധവ്രതാ	“അല്ലേ രാമ! എന്നുതന്നെയല്ല, പണ്ടൊരിക്കൽ ദധമായ വ്രതത്തോടു കൂടിയവളും കാവ്യമാതാ ശുകമഹർഷിയുടെ മാതാവും ആയ	ഭൂമപത്നീ ലോകം അനിരൂം ഇച്ഛന്തി വിഷ്ണുനാ നീഷഃഭിതാ	ഭൂമപത്നീ ലോകത്തെ ഇരുന്നില്ലാത്തതായ് ചെല്ലാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നവ വിഷ്ണുവിനാൽ [ഭായം, കൊല്ലപ്പെട്ടു
--------------------------------	--	--	---

ഏതൈശ്യാന്വൈശ്വ ബഹുഭീ രാജപുത്ര മഹാത്മഭിഃ
അധർമ്മസഹിതാ നാശ്വോ ഹതാഃ പുരുഷസത്തമൈഃ
തസ്താഭേനാം ഘൃണാം തൃക്തവാ ജഹി മച്ഛാസനാന്നുപ. 24

“രാജപുത്ര! ഏതൈഃ ബഹുഭിഃ മഹാത്മഭിഃ ച അന്വൈഃ പുരുഷസത്ത- മൈഃ ച	“ഹേ രാജകുമാര! ഇപ്രകാരമുള്ള അനേകം മഹാത്മാക്കളാലും മററ പുരുഷശ്രേഷ്ഠന്മാരാലും	അധർമ്മസഹിതാഃ അധർമ്മയുക്തകളായ നാശ്വഃ ഹതാഃ; നൃപ! തസ്താത് മച്ഛാസനാത്	സ്ത്രീകൾ കൊല്ലപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്; ഹേ നൃപ! അതിനാൽ [രവം എന്റെ ആജ്ഞപ്രകാ
--	---	--	---

ഏനാം	ഇവളെ,	തൃക്തപാ,	വിട്ടു,
ഏണാം	വെറുപ്പ്	ജഹി."	വധംചെയ്താലും."

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
 പഞ്ചവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തഞ്ചാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
 (ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 857.)

ഷഡപിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്താം സർഗ്ഗം.

[താടകാവധഃ = താടകയുടെ വധം.]

മുനേർച്ചപനമക്ലീബം ശൂതപാ നരവരാത്മജഃ

രാഘവഃ പ്രാഞ്ചലിർഭൂതപാ പ്രത്യുവാച ദൃഢവ്രതഃ.

1

നരവരാത്മജഃ	നരോത്തമസുതനം	അക്ലീബം	കല്പശമനം
ദൃഢവ്രതഃ	സ്ഥിരമായവ്രതത്തോടു	വചനം	ശൂതപാ വാക്കുകേട്ട്
	കൂടിയവനും ആയ	പ്രാഞ്ചലിഃ	അഞ്ചലിബന്ധം
രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ,	ഭൂതപാ,	ചെയ്തും,
മുനേഃ	മഹഷിയുടെ	പ്രത്യുവാച.	മറുപടിയുരച്ചു.

പിതുർച്ചപനനിഭ്യേശാത് പിതുർച്ചപനഗൌരവാത്

വചനം കൌശികസ്യേതി കർത്തവ്യമവിശങ്കയാ

2

അനുശിഷ്ടോഽസ്മച്ഛയോദ്ധ്യായാം ഗുരുമദ്ധ്യേ മഹാത്മനാ

പിത്രാ ദശരഥേനാഹം നാവജ്ഞേയം ച തദപചഃ.

3

“അയോദ്ധ്യായാം “അയോദ്ധ്യയിൽ	ഇതി	എന്ന്
ഗുരുമദ്ധ്യേ	അനുശിഷ്ടഃ	} ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ട
ഗുരുജനങ്ങളുടെ നടുവിൽ	അസ്തി;	
മഹാത്മനാ	പിതൃഃ	} പിതാവിന്റെ
പിത്രാ	വചന-	} ചൊൽപ്പടിക്കും
ദശരഥേന	നിഭ്യേശാത്	
അഹം	പിതൃഃ	} പിതാവിന്റെ
കൌശികസ്യ	വചന-	} വാക്കിന്റെ ഗൌരവത്താൽ,
വചനം	ഗൌരവാത്	
അവിശങ്കയാ	തദപചഃ ച	ആ വാക്കും
കർത്തവ്യം	അവാജ്ഞേയം	ന തള്ളത്തക്കതല്ല.

സോഹം പിതൃവ്യം ശുതപാ ശാസനാദ് ബ്രഹ്മവാദിനഃ
കരിഷ്യാമി ന സന്ദേഹസ്താടകാവധമുത്തമം.

4

“സഃ	“ആ	ശാസനാത്,	ആജ്ഞയാൽ
അഹം	ഞാൻ	ഉത്തമം	ഉത്തമമായ
പിതൃഃ	പിതാവിന്റെ	താടകാവധം	താടകാവധത്തെ
വചഃ ശുതപാ	വാക്കുകേട്ട്,	കരിഷ്യാമി;	ചെയ്യാം;
ബ്രഹ്മവാദിനഃ	ബ്രഹ്മവാദിയായ	സന്ദേഹഃ	സംശയം
	നിന്തിരുവടിയുടെ	ന.	ഇല്ല.

ഗോബ്രാഹ്മണഹിതാത്മായ ദേശസ്യാസ്യ ഹിതായ ച
തവ ചൈവാപ്രമേയസ്യ വചനം കർത്തുമുദ്യതഃ.

5

“ഗോ-	} “പശുക്കളുടേയും ബ്രാ	അപ്രമേയസ്യ	അളവറ്റവൈഭവമുള്ള
ബ്രാഹ്മണ-		തവ	അവിടുത്തെ
ഹിതാത്മായ	ക്കായും	വചനം	വാക്യത്തെ
അസ്യ	ഈ	ഏവ ച	ഇക്ഷണംതന്നെ
ദേശസ്യ	നാട്ടിന്റെ	കർത്തം	ചെയ്യാൻ (ഞാൻ)
ഹിതായ ച	സുഖത്തിനായ്ക്കൊണ്ടും	ഉദ്യതഃ.”	സന്നദ്ധനായിരിക്കു
			നു.”

ഏവമുക്തവാ ധനമ്ബല്യേ ബദ്ധവാ മുഷ്ടിമരിന്ദമഃ

ജ്യാഘോഷമകരോത് തീവ്രം ദിശഃ ശബ്ദേന പൂരയൻ.

6

അരിന്ദമഃ	ശത്രുനാശനനായ ശ്രീ	ശബ്ദേന	ഞാണൊലിയാൽ
ഏവം	ഇപ്രകാരം [രമാൻ	ദിശഃ	ദിക്കുകളെ
ഉക്തവാ	പറഞ്ഞശേഷം,	പൂരയൻ	മാറ്റൊലികൊള്ളിച്ചു
ധനമ്ബല്യേ	വില്ലിൻനടുവിൽ	തീവ്രം	കടുതായ [കൊണ്ടും
മുഷ്ടിം	മുഷ്ടിയെ	ജ്യാഘോഷം	ഞാണൊലി
ബദ്ധവാ	ഉണുപ്പിപ്പിടിച്ചു,	അകരോത്	മുഴക്കി

തേന ശബ്ദേന വിത്രസ്താസ്താടകാവനവാസിനഃ

താടകാ ച സുസംക്രൂലാ തേന ശബ്ദേന മോഹിതാ.

7

തേന ശബ്ദേന	ആ കലിയാൽ	താടകാ ച	താടകയും
താടകാവന-	} താടകാവനത്തിൽ	തേന ശബ്ദേന	ആ ശബ്ദംകേട്ട്
വാസിനഃ		വസിക്കുന്നവർ	സുസംക്രൂലാ
വിത്രസ്താഃ;	നടുങ്ങി;	മോഹിതാ.	പരിഭ്രമിച്ചു.

തം ശബ്ദമഭിനിധ്യായ രാക്ഷസീ ക്രോധമുർഘ്ലിതാ

ശുതപാ ചാഭ്യദ്രവത് ക്രൂലാ യതഃ ശബ്ദോ വിനിഃസൃതഃ.

8

രാക്ഷസീ	രാക്ഷസി'	ശുതപാ ച	കേട്ടതും
തം	ആ	ക്രൂലാ,	കോപംപൂണ്ടുവളായി
ശബ്ദം	ശബ്ദത്തെ	അഭിനിധ്യായ	ആലോചനചെയ്ത്,

ശ്രോധമൂർച്ഛിതാ കോപത്താൽ മതിമറ
ശബ്ദഃ ശബ്ദം [നവളായി
വിനിഃസൃതഃ പുറപ്പെട്ടത്

യതഃ യാതൊരു ദീക്ഷിൽനി
ന്നോ അവിടേക്ക്
അഭ്യുദവത് നേരെ കാടിപ്പൊങ്ങ.

താം ദൃഷ്ട്വാ രാഘവഃ കൂലാം വികൃതാം വികൃതാനനാം
പ്രമാണേനാതിവുലാം ച ലക്ഷ്മണം സോഭ്യഭാഷത.

9

സഃ രാഘവഃ ആ ശ്രീരാഘവൻ,
കൂലാം കൂലയും
വികൃതാം ഘോരരൂപയും
വികൃതാനനാം ഭയകരമുഖിയും
പ്രമാണേന വലുപ്പംകൊണ്ട്

അതിവുലാം ഏറ്റവും വമ്പിച്ചവളും
താം ദൃഷ്ട്വാ, അവളെ കണ്ട് [ആയ
ച ഉടനെ,
ലക്ഷ്മണം ലക്ഷ്മണനോടായി
അഭ്യഭാഷത. ഉരചെയ്തു.

പശ്യ ലക്ഷ്മണ യക്ഷിണ്വാ ഭൈരവം ദാരണം വപുഃ
ഭീദ്യേരൻ ദർശനാഭ്യഗാ ഭീരൂണാം ഹൃദയാനി ച.

10

“ലക്ഷ്മണ! അല്ലയോ ലക്ഷ്മണ!
യക്ഷിണ്വാഃ യക്ഷിയുടെ
ഭൈരവം ഭയകരവും
ദാരണം ഘോരവും ആയ
വപുഃ ദേഹത്തെ
പശ്യ നോക്കു;

അസ്യഃ ഇവളുടെ
ദർശനാത് ച കാഴ്ചകൊണ്ടുതന്നെ
ഭീരൂണാം ഭീരുക്കളുടെ
ഹൃദയാനി ഹൃദയങ്ങൾ
ഭീദ്യേരൻ തകർന്നുപോകും.

ഏനാം പശ്യ ഭരായഷാം മായാബലസമപിതാം
വിനീവൃത്താം കരോമ്യഭ്യ ഹതകണ്ണാഗ്രനാസികാം.

11

“ഭരായഷാം “ജയിപ്പാൻ കഴിയാ
ത്തവളും
മായാബല- } മായാശക്തിയാൻവ
സമപിതാം } ളും ആയ
ഏനാം ഇവളെ
അഭ്യ ഇപ്പോൾ

വിനീവൃത്താം പിന്തിരിഞ്ഞവളായി
ഹതകണ്ണാഗ്ര- } കാതിന്റെയും മൂക്കി
നാസികാം } ന്റെയും തുമ്പുകൾ
അറക്കപ്പെട്ടവളായി
കരോമി ആക്കുന്നുണ്ട്;
പശ്യ! കണ്ടാലും!

ന ഹ്യേനാമുത്സഹേ ഹന്തും ശ്രീസ്ഥഭാവേന രക്ഷിതാം
വീര്യം ചാസ്ത്വാ ഗതിം ചാപി ഹനിഷ്യാമീതി മേ മതിഃ

12

“ശ്രീസ്ഥഭാ- } “ശ്രീ എന്നുള്ള കാര
വേന } ണത്താൽ
രക്ഷിതാം രക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടവ
ളായ
ഏനാം ഇവളെ
ഹന്തും കൊല്ലാൻ
ഉത്സഹേ ന; ഞാൻ തുറിയുന്നില്ല;
ഹി. അതിനാൽ

അസ്യഃ ഇവളുടെ
വീര്യം ച പരാക്രമത്തേയും
ഗതിം അപി ഗതിയേയും
ച ഉടനെതന്നെ
ഹനിഷ്യാമി ഇല്ലാതാക്കിക്കളയാം,
ഇതി എന്നാകുന്നു
മേ എന്റെ
മതിഃ.” അഭിപ്രായം.

ഏവം ബ്രഹ്മവാനേ രാമേ തു താടകാ ക്രോധമൂർച്ഛിതാ
ഉദ്യമ്യ ബാഹു ഗജ്ജന്തീ രാമമേവാഭ്യധാവത.

13

രാമേ	ശ്രീരാമൻ	ബാഹു	രണ്ടു കയ്യും
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഉദ്യമ്യ	ഉയർത്തിക്കൊണ്ടും
ബ്രഹ്മവാനേ തു	പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്ക	ഗജ്ജന്തീ	ഗജ്ജിക്കുന്നവളായി
താടകാ	താടക [ബേ,	രാമം	ശ്രീരാമന്റെ നേരെ
ക്രോധമൂർച്ഛിതാ കോപാഭാഗംപൂണ്ടു			തന്നെ
	വളായി	അഭ്യധാവത.	ഓടിച്ചെന്നു.

വിശ്വാമിത്രസ്തു ബ്രഹ്മച്ഛിർഹുംകാരേണാഭിഭർത്സ്യ താം
സ്വസ്തി രാഘവയോരസ്തു ജയം ചൈവാഭ്യഭാഷത.

14

ബ്രഹ്മച്ഛിഃ	ബ്രഹ്മച്ഛിയായ	“രാഘവയോഃ “രാഘവംശജാതന്മാരി	
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമുനി,	സ്വസ്തി	ക്ഷേമം [രുവക്ഷം
താം	അവളെ	അസ്തു,”	ഉണ്ടാകട്ടെ,” എന്നും
തു	ഉടനെ	ഏവ	അപ്രകാരംതന്നെ
ഹുകാരേണ	ഹുകാരംചെയ്തും	ജയം ച	ജയത്തേയും
അഭിഭർത്സ്യ,	വിലക്കിനിത്തി	അഭ്യഭാഷത	ആശീർവ്വദിച്ചു.

ഉല്പൂനപാനാ രജോ ഘോരം താടകാ രാഘവാവൃതേ
രജോമേഘേന മഹതാ മുഹൂർത്തം സാ തപമോഹയത്.

15

സാ താടകാ	ആ താടക	രാഘവൗ	രാഘവാംശകുമാരന്മാരേ
ഘോരം	ഘോരമായി	മഹതാ	വമ്പിച്ച [യം
രജഃ	പൊടി	രജോമേഘേന	പൊടിയുടെ അന്ധകാ
ഉല്പൂനപാനാ,	പറപ്പിച്ചുകൊണ്ട്,	മുഹൂർത്തം തു	ക്ഷണനേരം [രത്താൽ
ഉതേ	രണ്ടു	അമോഹയത്	മറച്ചു.

തതൊ മായാം സമാസ്ഥായ ശിലാവഷ്ണേണ രാഘവൗ
അവാകിരത് സുമഹതാ തതശ്ചക്രോധ രാഘവഃ.

16

തതഃ	അതിൽപിന്നെ	രാഘവൗ	രാഘുകുമാരന്മാരിരുവ
മായാം	മായയെ	അവാകിരത്	പൊഴിച്ചു; [രേയം
സമാസ്ഥായ	പ്രയോഗിച്ചും,	തതഃ	തന്മൂലം
സുമഹതാ	വമ്പിച്ച	രാഘവഃ	രാഘവൻ
ശിലാവഷ്ണേണ	കൽമാരിയാൽ	ചക്രോധ	കോപമുരുകൊണ്ടു.

ശിലാവഷ്ണം മഹത് തസ്യാഃ ശരവഷ്ണേണ രാഘവഃ
പ്രതിഹത്യുപധാവന്ത്യാഃ കരൗ ചിച്ഛേദ പത്രിഭിഃ.

17

ഉപധാവന്ത്യാഃ	നേക്കോടിവരുന്ന	ശരവഷ്ണേണ	ബാണവഷ്ണത്താൽ
തസ്യാഃ	അവളുടെ	പ്രതിഹത്യ	ചിന്നിച്ചിതരിച്ചു
മഹത്	വമ്പിച്ച	പത്രിഭിഃ	ശരങ്ങളാൽ
ശിലാവഷ്ണം	കൽമാരിയെ	കരൗ	ഇരു കരങ്ങളേയും
രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	ചിച്ഛേദ.	മുറിപ്പെടുത്തിത്തു.

തതശ്ചരീനഭജാം ശ്രാന്താമദ്യാശേ പരിഗജ്ജതീം
സൗമിത്രിരകരോത് ക്രോധാദ്ധ്വതകണ്ണാഗ്രനാസികാം.

18

തതഃ	അപ്പോൾ	സൗമിത്രിഃ	ലക്ഷ്മണൻ
ചരീനഭജാം	കൈകൾ മുറിഞ്ഞു്	ക്രോധാത്	കോപത്തോടെ
ശ്രാന്താം	തളന്ന്	ഘതകണ്ണാഗ്ര- നാസികാം	} ചെവികളും നാസികാ ഗ്രവും മുറിക്കപ്പെട്ടവ ളാക്കി
അഭ്യാശേ	സമീപത്തിൽ	അകരോത്.	
പരിഗജ്ജതീം	അലറികൊണ്ടിരുന്ന		ചെയ്തു.
	വളെ		

കാമരൂപധരാ സദ്യഃ കൃതപാ രൂപാണ്യനേകശഃ
അന്തർധാനം ഗതാ യക്ഷീ മോഹയന്തീ ച മായയാ
അശ്ശവച്ഛം വിമുഞ്ചന്തീ ഭൈരവം വിനനാദ സാ.

19

കാമരൂപധരാ	ഇച്ഛിച്ച രൂപമെടുക്കാ വുന്നവളായ	അന്തർധാനം ഗതപാ,	} മറഞ്ഞുനിന്നവളായി, മായയാ മായകൊണ്ടു്
സാ	ആ	മോഹയന്തീ ച,	
യക്ഷീ,	യക്ഷി,	മോഹിപ്പിക്കുന്നവളാ	
സദ്യഃ	ഉടനെ	ഭൈരവം	ഭയങ്കരമായ [യി
അനേകശഃ	അനേകവിധത്തിൽ	അശ്ശവച്ഛം	കൽമാരി
രൂപാണി	രൂപങ്ങളെ	വിമുഞ്ചന്തീ	പൊഴിക്കുന്നവളായി
കൃതപാ,	കയ്ക്കൊണ്ടു്,	വിനനാദ.	ഗജ്ജിച്ചു.

ജ്യാസ്വനം ചക്രതുച്ഛീരൈ വജ്രാശനിസമം തദാ
മോഹിതാ തേന ശബ്ദേന ലബ്ധസംജ്ഞാ ചിരാത്തദാ.

20

തദാ	ആ സമയം	തേന ശബ്ദേന	ആ മുഴക്കത്താൽ
വീരൈ	വീരന്മാരിരുവരും	തദാ	അപ്പോൾ
വജ്രാശനിസമം	വജ്രായുധം ഇടി ഇവ	മോഹിതാ,	മയങ്ങിയവളായി,
	യ്ക്കു തുല്യമായ	ചിരാത്	ഒടുവിൽ
ജ്യാസ്വനം	ഞാണൊലി	ലബ്ധസംജ്ഞാ	പ്രജ്ഞയുള്ളവളായി
ചക്രതഃ;	ഇടു;		ഭവിച്ചു

തതസ്സാവശ്വവേഷണ വവച്ഛ ക്രോധമൂർച്ഛിതാ
പുരാ നമുചിതനയാ യഥാ വിഷ്ണുപുരന്ദരൈ.

21

പുരാ	പണ്ടുകാലത്തിൽ	തതഃ	അപ്പോൾ
നമുചിതനയാ	നമുചിയുടെ പുത്രി	ക്രോധമൂർച്ഛിതാ	കോപാവേശത്തോടെ
വിഷ്ണുപുരന്ദരൈ	വിഷ്ണു ഇന്ദ്രൻ ഇവരി	അശ്വവേഷണ	കൽമഴകൊണ്ടു്
	രുവരേയും	തൈ	അവരിരുവരേയും
യഥാ	എപ്രകാരമോ അപ്ര	വവച്ഛ	വഞ്ചിച്ചു.
	കാരം,		

തതസ്താവശ്ശവേഷ്ണ കീർത്യാണൈ സമന്തതഃ
ദൃഷ്ട്വാ ഗാധിസുതഃ ശ്രീമാനിദം വചനമബ്രവീത്.

22

സമന്തതഃ	ചുറ്റും	ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായ
അശ്ശവേഷ്ണ	കൽമാറിയാൽ	ഗാധിസുതഃ	ഗാധിപുത്രൻ
കീർത്യാണൈ	വ്യാപിക്കപ്പെട്ടവരായ	തതഃ	അപ്പോൾ
തൈ	അവരിരുവരേയും	ഇദം	ഇപ്രകാരം
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടും,	വചനം	വാക്കു്
		അബ്രവീത്	ഉറച്ചു.

അലം തേ ഘൃണയാ രാമ പാപൈഷാ ദൃഷ്ട്വാചാരിണീ
യജ്ഞവിഘ്നകരീ യക്ഷീ പുരാ വഭേൽ മായയാ.

23

“രാമ!	“അല്ലേ രാമ!	ദൃഷ്ട്വാചാരിണീ;	ദുസ്സന്തയുള്ളവര;
തേ ഘൃണയാ	നിന്റെ കനിവു്	യജ്ഞ-	യാഗങ്ങൾക്കു മുടക്കം
അലം;	മതിയാക്കു;	വിഘ്നകരീ;	ചെയ്യുന്നവര;
ഘൃണാ യക്ഷീ	ഈ യക്ഷിണി	മായയാ	മായയാൽ [കം
പാപം	പാപിയാകുന്നു;	പുരാ വഭേൽ.	ഏറ്റവും കൊഴുത്തുപോ

വധ്യതാം താവദേവൈഷാ പുരാ സന്ധ്യാ പ്രവർത്തതേ
രക്ഷാംസി സന്ധ്യാകാലേഷു ദുർദ്ധ്യാണി ഭവന്തി ഹി.

24

“പുരാ	“താമസിയാതെ	സന്ധ്യാ-	} സന്ധ്യാകാലത്തിൽ
സന്ധ്യാ	സന്ധ്യാസമയം	കാലേഷു	
പ്രവർത്തതേ	തുടങ്ങിപ്പോകും;	രക്ഷാംസി	രാക്ഷസർ
താവതം ഏവ	അതിനുള്ളിൽതന്നെ	ദുർദ്ധ്യാണി	കൊല്ലപ്പെടുവാൻ സാ
ഘൃണാ	ഇവർ		ധിക്കാത്തവരായി
വധ്യതാം	വധിക്കപ്പെടട്ടെ;	ഭവന്തി ഹി.”	തീരുന്നതാണല്ലോ.”

ഇത്യുക്തസ്തു തദാ യക്ഷീമശ്ശവൃഷ്ട്വാഭിവാഷ്തീം
ദുർദ്ധ്യാൻ ശബ്ദവേധിതപം താം തരോധ സ സായകൈഃ.

25

ഇതി	ഇപ്രകാരം	ദുർദ്ധ്യാൻ	പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു്
ഉക്തഃ	ഉറച്ചെയ്യപ്പെട്ട	അശ്ശവൃഷ്ട്വാ	കൽമാറിയാൽ
സഃ,	ആ ശ്രീരാമൻ,	അഭിവാഷ്തീം	വാഷിക്കുന്ന
തദാ ഇ	അക്ഷണത്തെ,	താം	ആ
ശബ്ദ-	} ശബ്ദംകേട്ടു് ബാണം	യക്ഷീം	യക്ഷിയെ
വേധിതപം		സായകൈഃ	ബാണങ്ങളാൽ
	മതിയ്ക്കത്ത	തരോധ	തടുത്തു.

സാരുഖാ ശരജാലേന മായാബലസമനപിതാ

അഭിദൂദാവ കാകതംസ്ഥം ലക്ഷ്മണം ച വിനേദഷീ.

26

മായാബല	} മായാബലമാൻവളായ	വിനേദഷീ,	അലറികൊണ്ടു
സമനപിതാ		കാകതംസ്ഥം	കാകതംസ്ഥനം
സാ	അവര	ലക്ഷ്മണം ച	ലക്ഷ്മണനും
ശരജാലേന	ബാണസമൂഹത്താൽ	അഭിദൂദാവ	നേരിൽ കാടിച്ചെന്നു.
രുഖാ,	തടുക്കപ്പെട്ടവളായി,		

താമാപതന്തീം വേഗേന വിക്രാന്താമശനീമിവ

ശരേണോരസി വിവ്യായ സാ പപാത മമാര ച.

27

വേഗേന	വേഗതയോടെ	ഉരസിവിവ്യായ;	മാറിൽതുളച്ചു;
ആപതന്തീം	വന്നുവീഴുന്നവളും	സാ	അവര,
അശനീം ഇവ	ഇടിപോലെ	ച,	ഉടനെ,
വിക്രാന്താം	ആക്രമിക്കുന്നവളുമായ	പപാത	ഭൂമിയിൽ വീണു,
താം	അവളെ	മമാര	മരിച്ചു.
ശരേണ	ഒരു ബാണത്താൽ		

താം ഹതാം ഭീമസങ്കാശാം ദൃഷ്ട്വാ സുരപതിസ്ത്വഭാ

സാധു സാധപിതി കാകതംസ്ഥം സുരാശ്വ സമപൂജയൻ.

28

ഭീമസങ്കാശാം	ഭയങ്കരരൂപയായ	സുരാഃ ച	ദേവന്മാരും
താം	അവളെ	“സാധു,”	} “നല്ലതും നല്ലതും,”
ഹതാം ദൃഷ്ട്വാ	കൊല്ലപ്പെട്ടവളാക്കി	സാധു, ഇതി	
തദാ	ആ സമയം [൭൯	കാകതംസ്ഥം	കാകതംസ്ഥനെ
സുരപതിഃ	ദേവരാജാവും	സമപൂജയൻ	പുകഴ്ത്തി.

ഉവാച പരമപ്രീതഃ സഹസ്രാക്ഷഃ പുരന്ദരഃ

സുരാശ്വ സദ്യേ സംഹൃഷ്ടാ വിശ്വാമിത്രമമാബ്രുവൻ.

29

സഹസ്രാക്ഷഃ	സഹസ്രാക്ഷനായ	സുരാഃ	ദേവന്മാർ
പുരന്ദരഃ	ദേവേന്ദ്രൻ	സദ്യേ ച	എല്ലാവരും
പരമപ്രീതഃ	അതിപ്രീതനായി	സംഹൃഷ്ടാഃ	സന്തുഷ്ടഹൃദയരായി
ഉവാച	താഴെ വരുമാറ് അരു	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്ര മഹഷി .
	ചിന്തിച്ചതും;		യെ നോക്കി
അഥ	അപ്രകാരംതന്നെ	അബ്രുവൻ	ഉരചെയ്തു.

മുനേ കൌശിക ഭദ്രം തേ സേന്ദ്രാഃ സദ്യേ മരുദ്ഗണാഃ

തോഷിതാഃ കർമ്മണാനേന സ്നേഹാ ദുർയ രാഘവേ.

30

“മുനേ!	“മഹേഷ്!	മരുദ്ഗണാഃ	ദേവഗണങ്ങൾ
കൌശിക!	കൌശിക!	സദ്യേ	എല്ലാം
തേ ഭദ്രം	അങ്ങയ്ക്കു് മംഗളം!	തോഷിതാഃ;	സന്തുഷ്ടരായി;
അനേന	ഈ	രാഘവേ	ശ്രീരാഘവങ്കൽ
കർമ്മണാ	കൃത്യത്താൽ	സ്നേഹം	സ്നേഹത്തെ
സേന്ദ്രാഃ	ഇന്ദ്രനോടുകൂടിയ	ദുർയ	വ്രദർപ്പിച്ചാലും.

പ്രജാപതേഭ്യശാശപസ്യ പുത്രാൻ സത്യപരാക്രമാൻ
തപോബലഭൂതാൻ ബ്രഹ്മൻ രാഘവായ നിവേദയ.

31

“ബ്രഹ്മൻ	“ഹേ ബ്രഹ്മൻ!	പ്രജാപതേ:	പ്രജാപതിയായ
സത്യ-	} സത്യമായപരാക്രമ	ഭൂശാശപസ്യ	ഭൂശാശപന്റെ
പരാക്രമൻ		പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരെ
തപോബല-	} തപോബലത്താൽ വള	രാഘവായ	ശ്രീരാഘവന്നായി
ഭൂതാൻ		നിവേദയ	ബോധിപ്പിച്ചാലും.
ഭൂതാൻ	ത്തപ്പെട്ടവരും ആയ		

പാത്രഭൂതശ്ച തേ ബ്രഹ്മംസ്തവാന്നഗമനേ ധൃതഃ
സുരാണാം ച മഹത് കർമ്മ കർത്തവ്യം രാജസുനനാ.

32

“ബ്രഹ്മൻ!	“ബ്രാഹ്മണോത്തമ!	ച,	എന്നുതന്നേയല്ല,
തവ	അങ്ങയുടെ	സുരാണാം	ദേവന്മാരുടെ
അനഗമനേ	ശുശ്രൂഷയിൽ	മഹത് കർമ്മ ച	മഹത്തായ കാര്യവും
ധൃതഃ;	നിശ്ചയത്തോടുകൂടിയ	രാജസുനനാ	രാജകുമാരന്മാർതന്നെ
തേ	അങ്ങയ്ക്ക് [വൻ	കർത്തവ്യം	ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതായി
പാത്രഭൂതഃ	തക്കതായ പാത്രം;		രിക്കുന്നു.”

ഏവമുക്തവാ സുരാഃ സർവ്വേ ജഗദ്ഗൃഹ്യാ യഥാഗതം
വിശ്വാമിത്രം പൂജയിതവാ തതഃ സന്ധ്യാ പ്രവർത്തതേ.

33

സുരാഃ	ദേവന്മാർ	ഏഷാഃ	സത്തുഷ്ടരായി,
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	യഥാഗതം	വന്നപോലെ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ജഗ്മുഃ;	മടങ്ങിച്ചെന്നു;
ഉക്തവാ	പറഞ്ഞു	തതഃ	അനന്തരം
വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	സന്ധ്യാ	സന്ധ്യാകാലം
പൂജയിതവാ	പുകഴ്ത്തിയശേഷം	പ്രവർത്തതേ	ആരംഭിച്ചു.

തതൊ മുനിവരഃ പ്രീതസ്താടകാവധതോഷിതഃ
മൃദ്ധ്നി രാമമുപാശ്രായ ഇദം വചനമബ്രവീത്.

34

തതഃ	അപ്പോൾ,	രാമം	ശ്രീരാമനെ
താടകാവധ-	} താടകാവധത്താൽ	മൃദ്ധ്നി	ശിരസ്സിനാൽ
തോഷിതഃ		ഉപാശ്രായ	മുക്തൻ,
മുനിവരഃ	മുനിയർ	ഇദം വചനം	ഈ വാക്യത്തെ
പ്രീതഃ	സംപ്രീതനായി	അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു.

ഇഹാദ്യ രജനീം രാമ വസേമ ശുഭദർശന
ശപഃ പ്രഭാതേ ഗമിഷ്യാമസ്തദാശ്രമപദം മമ.

35

“ശുഭദർശന	മംഗളകരമായ നോട്ട	അദ്യ	ഇന്നും
	ത്തോടുകൂടിയ	രജനീം	രാത്രി
രാമ!	ഹേ രാമ!	ഇഹ	ഇവിടെ

വസേമ;	കഴിച്ചുകൂട്ടാം	തതം	ആ
ശപഃ പ്രഭാതേ	നാളെ കാലത്തും	ആശ്രമപദം	ആശ്രമസ്ഥലത്തേക്കും
മമ	എന്റെ	ഗമിഷ്യാമഃ."	പോകാം."

വിശ്വാമിത്രവചഃ ശ്രുത്വാ ഹൃഷ്ടോ ദശരഥാത്മജഃ

ഉവാസ രജനീം തത്ര താടകായാ വനേ സുഖം.

36

ദശരഥാത്മജഃ	ദശരഥാത്മജൻ	താടകായാഃ	താടകയുടെ
വിശ്വാമിത്രം -	വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ	തത്ര വനേ	ആ വനത്തിൽ
വചഃശ്രുത്വാ	വാക്കുകേട്ട്	രജനീം	രാത്രിയെ
ഹൃഷ്ടഃ	ആനന്ദപൂണ്ടുവന്നായി	സുഖം ഉവാസ.	സുഖമായി കഴിച്ചുകൂട്ടി.

മുക്തശാപം വനം തച്ച തസ്മിന്നേവ തദാഹനി

37

ചമ്പകാശോകപുന്നാഗ മല്ലികാഭ്യേഃ സുശോഭിതം

38

മൂതൈശ്ച പനസൈഃ പൂഗൈർനാരികേളൈശ്ച ശോഭിതം

വാപീകൂപതടാകൈശ്ച ദീർഘികാഭിരലംകൃതം.

39

മല്ലികാഹേമകൂളൈശ്ച മണ്ഡപൈരുപശോഭിതം

രമണീയം ഹി ബഭ്രാജ വനം ചൈത്രരഥം യഥാ.

40

തതം വനം ച	ആ കാടും,	ശോഭിതം,	പ്രശോഭിക്കുന്നതായും,
തസ്മിൻ	ആ	വാപീകൂപ -	കുളം, കിണറും, തടാ
അഹനി	ദിവസം	തടാകൈഃ ച	കം എന്നിവയാലും,
തദാ ഏവ,	അപ്പോൾതന്നെ,	ദീപ്തികാഭിഃ,	എരികുളാലും, [യം
മുക്തശാപം	ശാപം നീങ്ങിയതായി	അലങ്കൃതം	അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതാ-
ചമ്പകാശോ-	ചമ്പകം, അശോകം,	മല്ലികാഹേമ-	മല്ലികനിറത്തുള്ള
കപുന്നാഗ-	പുന്നാഗം, മല്ലികമുത	കൂളൈഃ ച	ചൊൻകുന്നുകളാലും
മല്ലികാഭ്യേഃ	ലായവകളെക്കൊണ്ടു്	മണ്ഡപൈഃ	മണ്ഡപങ്ങളാലും
സുശോഭിതം	ഏറ്റവും വിളങ്ങുന്ന	ഉപശോഭിതം	മനോഹരമാക്കപ്പെട്ട
	തായും		തായും
മൂതൈഃ ച	മാവുകളാലും	ചൈത്രരഥം	കുബ്ജരന്റെ ചൈത്ര
പനസൈഃ	പ്ലാവുകളാലും	വനം	രഥോദ്യാനം
പൂഗൈഃ	കുവുങ്ങുകളാലും	യഥാ	പോലെ
നാരികേളൈഃ	തെങ്ങുകളാലും	രമണീയം	അഴകാർന്നതായും
ച		ബഭ്രാജ, ഹി	വിളങ്ങി, ആശ്ചര്യം!

നിഹത്യ താം യക്ഷസുതാം സ രാമഃ

പ്രശസ്തമാനഃ സുരസിദ്ധസംഹൈഃ

ഉവാസ തസ്മിൻ മനീനാ സഹൈവ

പ്രഭാതവേലാം പ്രതിബോധ്യമാനഃ

41

സഃ	ആ	പ്രശസ്തമാനഃ, പുകഴ്ത്തിപ്പെട്ടവനായി,
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	മുനിനാ സഹ മഹർഷിയോടുകൂടെ
താം	ആ	പ്രഭാതവേലാം പ്രഭാതസമയത്തിൽ
യക്ഷസുതാം	യക്ഷപുത്രിയെ	പ്രതിബോധ്യ- } ഉണർത്തപ്പെട്ടവനായി
നിഹത്യ,	ഹനിച്ചശേഷം	മാനഃ }
സുരസിദ്ധ-	} ദേവഗണങ്ങളാലും	തസ്തിൻ ഏവ അഭിക്കിൽത്തന്നെ
സംഘൈഃ		ഉവാസ. വസിച്ച്.

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഷഡപിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തൊന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 898.)

സപ്തവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തേഴാം സർഗ്ഗം.

[അശ്വോപദേശഃ = അശ്വങ്ങളെ ഉപദേശിക്കൽ.]

അഥ താം രജനീമുഷ്യ വിശ്വാമിത്രോ മഹായശഃ

പ്രശസ്ത രാഘവം വാക്യമുവാച മധുരസ്വരം.

1

അഥ	അനന്തരം,	രാഘവം	} രാഘവനെപുകഴ്ന്നു്
മഹായശഃ	മഹാകീർത്തിമാനായ	പ്രശസ്ത,	
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	മധുരസ്വരം	മധുരസ്വരത്തോടുകൂടി
താം രജനീം	ആ രാത്രിയെ	വാക്യം	വാക്യത്തെ [യ
ഉഷ്യഃ	കഴിച്ചുകൂട്ടിയശേഷം,	ഉവാച	ഉരചെയ്തു.

പരിതുഷ്ടോഽസ്മി ഭദ്രം തേ രാജപുത്ര മഹായശഃ

പ്രീത്യാ പരമയാ യുക്തോ ദദാമ്യശ്രാണി സർവ്വശഃ.

2

“മഹായശഃ	“മഹാപുകഴാൻ	പരമയാ	} അതിപ്രീതിയോടു കൂടിയവനായി
രാജപുത്ര	രാജകുമാര!	പ്രീത്യാ	
തേ	നിനക്കു്	യുക്തഃ	
ഭദ്രം	ഇതിനാൽ സകല ഭാഗ്യങ്ങളും ഉളവാകട്ടെ!	സർവ്വശഃ	} എല്ലാ അശ്വങ്ങളേയും
പരിതുഷ്ടഃ	} ഞാൻ സന്തുഷ്ടനായിരിക്കുന്നു.	അശ്രാണി	
അസ്മി!		ദദാമി.	ഞാൻ തരാം.

ദേവാസുരഗണാൻ വാപി സഗന്ധദ്വാരഗാന്ധവി

യൈരമിത്രാൻ പ്രസഹ്യാജൗ വശീകൃത്യ ജയിഷ്യസി

3

“യൈഃ	“യാതൊരു അവകളെ കൊണ്ടും,	അമിത്രവാൻ വാ ശതകളേയും	
സഗന്ധപ്ലോ-	ഗന്ധവുമാർ, ഉരഗ	പ്രസഹ്യ	ബലത്താൽ
രഗാൻ അപി }	ങ്ങര, ഉവരോടുകൂടി	വശീകൃത്യ	കീഴടക്കി
ദേവാസുര-	ദേവാസുര [യവരേയും	ആജ്ഞ	പോരിൽ
ഗണാൻ അപി }	സംഘങ്ങളേയും	ജയിഷ്യസി	നീ ജയിക്കുമാറാകും.

താനി ദിവ്യാനി ഭദ്രം തേ ദദാമ്യസ്ത്രാണി സർപ്പശഃ

ദണ്ഡചക്രം മഹദ്ദിവ്യം ദാസ്യാമി തവ രാഘവ.

4

“തേ	“നിനക്ക് ഇതിനാൽ	ദദാമി	നിനക്ക് ഞാൻ നൽക
ഭദ്രം;	കീർത്തിവലിക്കുമാറാ	മഹത്	മഹത്തായ നു;
രാഘവ!	രാഘവ! [കം	ദിവ്യം	ഉത്തമ ദണ്ഡച
താനിദിവ്യാനി	ആ ദിവ്യങ്ങളായ	ദണ്ഡചക്രം	കൃത്തെ
അസ്ത്രാണി	അസ്ത്രങ്ങളെ	തവ	നിനക്കു
സർപ്പശഃ	സർപ്പപ്രകാരേണ	ദാസ്യാമി.	ഞാൻ തരുന്നുണ്ട്.

ധർമ്മചക്രം തന്തോ വീര കാലചക്രം തഥൈവ ച

വിഷ്ണുചക്രം തഥാത്മഗുണൈര്യഥാ തഥൈവ ച

5

വജ്രമസ്ത്രം നരശ്ശേഷ്യ ശൈവം പാശൂപതം തഥാ

അസ്ത്രം ബ്രഹ്മശിരശ്ശൈവ ഐഷികമപി രാഘവ.

6

ദേവചക്രം മഹദ്ദിവ്യം തവ ദാസ്യാമി രാഘവ

ദദാമി തേ മഹാബാഹോ ബ്രാഹ്മമസ്ത്രമനുത്തമം.

7

“വീര!	“ഹേ വീര!	ബ്രഹ്മശിരഃ	ബ്രഹ്മശിരസ്സുമെന്ന
തതഃ	ഇതുകൂടാതെ	അസ്ത്രം ച,	അസ്ത്രത്തേയും,
ധർമ്മചക്രഃ ഏവ	ധർമ്മചക്രത്തേയും	ഐഷികം	ഐഷികാസ്ത്ര
തഥാ	അതുപോലെ	അപി,	ത്തേയും,
കാലചക്രം ച,	കാലചക്രത്തേയും,	മഹത്	മഹത്തായ
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	ദിവ്യം	ദോസംബന്ധമായ
അത്യുഗ്രം	അത്യുഗ്രമായ	ദേവചക്രം ച	ദേവചക്രത്തേയും,
വിഷ്ണുചക്രഃ ഏവ	വിഷ്ണുചക്രത്തേയും	തവ	നിനക്ക്
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	ദാസ്യാമി	തരുന്നുണ്ട്;
ഐര്യം	} ഇന്ദ്രാസ്ത്രത്തേയും	രാഘവ!	ഹേ രാഘവ!
അസ്ത്രം ച,		മഹാബാഹോ	മഹാബാഹോ!
നരശ്ശേഷ്യ!	അല്ലയോ നരശ്ശേഷ്യ!	അനുത്തമം	നിസ്തല്യമായ
വജ്രം അസ്ത്രം ച	വജ്രായുധത്തേയും,	ബ്രാഹ്മം അസ്ത്രം	ബ്രഹ്മാസ്ത്രത്തെ
ശൈവം	ശിവന്റെ	തേ	നിനക്ക്
പാശൂപതം	} പാശൂപതാസ്ത്ര	ദദാമി.	ഞാൻ തരുന്നു.
ഏവ			

ഗഭേ ദേവ ചൈവ കാകതംസ്ഥ മോദകീ ശിഖരീ ഉഭേ
പ്രദീപ്തേ നരശാർദ്ദൂല പ്രയച്ഛാമി നൃപാത്മജ.

8

“നരശാർദ്ദൂല!	“നരോത്തമ!	ശിഖരീ	ശിഖരീ എന്ന
നൃപാത്മജ!	“രാജകുമാര!	ദേവ ഗഭേ	രണ്ടുഗഭകര,
കാകതംസ്ഥ!	കാകതംസ്ഥ!	പ്രദീപ്തേ	ജ്വലിക്കുന്നവയായ
മോദകീ	മോദകീ	ഉഭേ ച ഏവ	രണ്ടിനേയും
		പ്രയച്ഛാമി	തരുന്നുണ്ട്.

ധർമ്മപാശം മഹദ്ദാമ കാലപാശം തഥൈവ ച
വാരുണം പാശമസ്രം ച ദദാമ്യഹമനന്തമം.

9

“രാമ!	“രാമ!	അനന്തമം	അത്യന്തമമായ
മഹത്	മഹത്തായ	വാരുണം	} വരുണപാശത്തേയും
ധർമ്മപാശം,	ധർമ്മപാശത്തേയും,	പാശം ച	
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	അസ്രം ഏവ	അസ്രത്തേയും,
കാലപാശം ച,	കാലപാശത്തേയും,	അഹം ദദാമി.	ഞാൻ തരുന്നു.

അശനീ ദേവ പ്രയച്ഛാമി ശുഷ്കാർദ്രേ രഘുനന്ദന
ദദാമി ചാസ്രം പൈനാകമസ്രം നാരായണം തഥാ

10

“രഘുനന്ദന!	“ഹേ രഘുനന്ദന!	പ്രയച്ഛാമി;	തരുന്നു;
ശുഷ്കാർദ്രേ	ശുഷ്കം ആർദ്രം	പൈനാകം	} പിനാകാസ്രത്തേയും
ദേവ	രണ്ടു [എന്ന	അസ്രം ച	
അശനീ'	{ അശനികളേയും (ഇടി സ്വരൂപത്തിലുള്ള അ സ്രം)	നാരായണം	} നാരായണാസ്രത്തേയും
		അസ്രം	
		തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
		ദദാമി	തരുന്നു.

ആഗ്നേയമസ്രം ദധിതം ശിഖരം നാമ നാമതഃ
വായവ്യം പ്രഥമം രാമ ദദാമി തവ ചാനഘ.

11

“അനഘ,	“പാപരഹിതനായ,	ദധിതം	പ്രിയപ്പെട്ട
രാമ!	ഹേ രാമ!	അസ്രം	അസ്രത്തേയും,
നാമതഃ	പേരിനാൽ	പ്രഥമം നാമ	പ്രഥമമെന്നു പേരുള്ള
ശിഖരം	ശിഖരമെന്ന	വായവ്യം ച	വായവ്യാസ്രത്തേയും
ആഗ്നേയം	ആഗ്നേയമായ	തവ ദദാമി	നിനക്ക് തരുന്നു.

അസ്രം ഹയശിരോ നാമ ക്രൗഞ്ചമസ്രം തഥൈവ ച
ശക്തിഭവം ച കാകത്സ്ഥ ഭദ്രാമി തവ രാഘവ
വധാത്മം രക്ഷസാം യാനി ഭദ്രാമ്യേതാനി സർവ്വശഃ.

12

“രാഘവ!	“ഹേ രാഘവ	ഹയശിരഃ നാമ ഹയശിരസ്സെന്ന
കാകത്സ്ഥ!	കാകത്സ്ഥ!	അസ്രം ഏവ അസ്രത്തേയും
തഥാ	അർച്ചുണ്ണതന്നെ	ഭദ്രാമി തരുന്ന;
ക്രൗഞ്ചം	} ക്രൗഞ്ചാസ്രത്തേയും	രക്ഷസാം രാക്ഷസന്മാരുടെ
അസ്രം ച		വധാത്മം വധത്തിനായി
ശക്തിഭവം	} വിഷ്ണുശക്തി, രുദ്രശ	യാനി ഉള്ളവയായ യാതൊരു
ച,		ഏതാനി ഇവകളെ
	ക്തി എന്ന രണ്ടു ശ	സർവ്വശഃ മുഴുവനും
	ക്തികളേയും,	ഭദ്രാമി. ഞാൻ തരുന്നു.
തവ	നിനക്കു	

കങ്കാളം മുസലം ഘോരം കാപാലമഥ കങ്കണം
ധാരയന്ത്വസുരാ യാനി ഭദ്രാമ്യേതാനി സർവ്വശഃ

13

“കങ്കാളം,	“കങ്കാളമെന്ന അസ്ര	അസുരാഃ	അസുരന്മാർ
ഘോരം	ഭയങ്കരമായ [ത്തേയും,	ധാരയന്തി	ധരിക്കുന്നുവോ
മുസലം,	മുസലാസ്രത്തേയും,	ഏതാനി	അപ്രകാരമുള്ള ഇവക
കങ്കണം	കങ്കണാസ്രത്തേയും,	അഥ	ഇപ്പോൾ [ളേയും
കാപാലം	കാപാലാസ്രത്തേയും	സർവ്വശഃ	പൂർണ്ണമായി
യാനി	യാതൊരുവയെ	ഭദ്രാമി.	ഞാൻ തരുന്നു.

വൈദ്യാധരം മഹാസ്രം ച നന്ദനം നാമ നാമതഃ
അസിരത്നം മഹാബാഹോ ഭദ്രാമി നൃപരാത്മജ.

14

“മഹാബാഹോ! ഹേ മഹാബാഹോ!	വൈദ്യാധരം	} വിദ്യാധരമഹാസ്ര
നൃപരാത്മജ രാജകുമാര!	മഹാസ്രം ച,	
നാമതഃ	പേർകൊണ്ടു്	അസിരത്നം ഉത്തമമായ വാളിനേ
നന്ദനം നാമ	നന്ദനം എന്ന	ഭദ്രാമി തരുന്നു. [യും

ഗാന്ധർവ്വമസ്രം ഭയിതം മാനവം നാമ നാമതഃ

പ്രസപാപനപ്രശമനേ ഭദ്യാം സൗയ്യം ച രാഘവ.

15

“രാഘവ!	“രാഘവ!	പ്രസപാപന-	} (ബുദ്ധിയെ മന്ദിപ്പിക്ക
നാമതഃ	പേർകൊണ്ടു്	പ്രശമനേ	
മാനവം	മാനവം		ന്ന)പ്രസപാപനം
നാമ	എന്ന		(ശക്തിയെ ക്ഷയിപ്പി
ഭയിതം	പ്രിയപ്പെട്ട		ക്കുന്ന)പ്രശമനംഎന്ന
ഗാന്ധർവ്വം	} ഗാന്ധർവാസ്രത്തേയും	സൗയ്യം ച	അസ്രങ്ങളേയും,
അസ്രം,		ഭദ്യാം	സൗയ്യാസ്രത്തേയും
			തരുന്നുണ്ടു്

ദുഷ്ടനും ശോഷണം ചെയ്ത സന്താപനവിലാപനേ
മദനം ചെയ്ത ദുർദ്ധ്വം കന്ദുപ്പഭയിതം തഥാ
പൈശാചമസ്രം ഭയിതം മോഹനം നാമ നാമതഃ
പ്രതീക്ഷ നരശാർദൂല രാജപുത്ര മഹായശഃ.

16

17

“ദുഷ്ടനും	“(ബ്രഹ്മദൂഷവാക്കു	തഥാ	ഇതിനുപുറമെ
ശോഷണം	ന)ദുഷ്ടനാശ്രുത്തേയും	മഹായശഃ!	അല്ലയോ മഹായശസ്സ
ഏവ,	(ശക്തിയേ ശോഷിപ്പി		[ജവനേ!
	ക്കുന്ന)ശോഷണാ	നരശാർദൂല!	നരശ്രേഷ്ഠ!
	ശ്രുത്തേയും,	രാജപുത്ര!	രാജകുമാര!
സന്താപന-	(പുട്ടുകുത്തുന്ന)സന്താപ	നാമതഃ,	പേർകൊണ്ട്,
വിലാപനേ	നം, വിലാപനം എന്ന	മോഹനം നാമ,	മോഹനമെന്നും പ്രസി
	വയേയും		ദ്ധമായതിനേയും
കന്ദുപ്പഭയിതം	കന്ദുപ്പ് അ് ഇഷ്ടമായ	ഭയിതം	പ്രിയപ്പെട്ട
ദുർദ്ധ്വം	തട്ടപ്പാൻ കഴിയാത്ത	പൈശാചം	} പൈശാചാശ്രുത്തേയും
മദനം ച,	മദനാശ്രുത്തേയും,	അശ്രും ഏവ	
		പ്രതീക്ഷ.	വാങ്ങിക്കൊണ്ടാലും.

താമസം നരശാർദൂല സൗമനം ച മഹാബല
സംവർത്തം ചെയ്ത ദുർദ്ധ്വം മൗസലം ച നൃപാത്മജ.

18

സത്യമസ്രം മഹാബാഹോ തഥാ മായാധരം പരം
സൗരം തേജപ്രഭം നാമ പരതേജോഽപകർഷണം.

19

സോമാശ്രം ശിശിരം നാമ തപാഷ്ടമസ്രം സുഭാരണം
ഭാരണം ച ഭഗന്ധ്വാപി ശീതേഷുമഥ മാനവം.

20

ഏതാൻ രാമ മഹാബാഹോ കാമരൂപാൻ മഹാബലാൻ
ഗുഹാണ പരമോഭാരാൻ ക്ഷിപ്രമേവ നൃപാത്മജ.

21

“നരശാർദൂല!	“ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!	മായാധരം ച	മായാധരാശ്രുത്തേയും,
മഹാബല!	മഹാപരാക്രമശാലിൻ	പരതേജോ	} ശത്രുക്കളുടെ തേജസ്സി
നൃപാത്മജ!	രാജപുത്ര!	പകർഷണം	
താമസം ഏവ,	താമസാശ്രുത്തേയും,	സൗരം നാമ	സൂര്യസംബന്ധമായ
സൗമനം ച,	സൗമനാശ്രുത്തേയും	തേജപ്രഭം ച,	തേജപ്രഭം എന്ന അ
ദുർദ്ധ്വം	വെൽവാൻ കഴിയാത്ത		ശ്രുത്തേയും
സംവർത്തം ച	സംവർത്താശ്രുത്തേയും	ശിശിരം നാമ	ശിശിരം എന്ന
മൗസലം ച	മൗസലാശ്രുത്തേയും	സോമാശ്രം	സോമാശ്രുത്തേയും,
സത്യം അശ്രം	} സത്യാശ്രുത്തേയും	സുഭാരണം	അതിഭാരണമായ
അപി		തപാഷ്ടം	} തപാഷ്ടാശ്രുത്തേയും,
തഥാ	അതുപോലെതന്നെ	അശ്രം	
മഹാബാഹോ!	അല്ലയോ മഹാബാ	ഭഗന്ധ്വ	ഭഗന്റെ
പരം	ശ്രേഷ്ഠമായ [ഹോ!	ഭാരണം	നിശിതമായ
		ശീതേഷു	ശീതേഷുവെന്ന

മാനവം അഥ മാനവാസ്ത്രത്തേയും
 മഹാബാഹോ! ഹേ മഹാബാഹോ!
 റൂപാത്മജ! രാജപുത്ര!
 രാമ! രാമ! [കാവുന്ന
 കാമരൂപാൻ ജഷ്ടംപോലെരൂപമെടു
 മഹാബലാൻ അതിബലമുള്ള

പരമോദാരാൻ അതിഗംഭീരങ്ങളായ
 ഏതാൻ ജവയെ
 ഏവ മുഴുവനും
 ക്ഷിപ്രം ശീഘ്രത്തിൽ
 ഗുഹാണ.' ' ഗ്രഹിച്ചുകൊൾക."

സ്ഥിതസ്തു പ്രാങ്മുഖോ ഭൂതപാ ശുചിമന്ദിവിവരസ്തദാ
 ദൈവ രാമായ സുപ്രീതോ മന്ത്രഗ്രാമമനന്തമം.

22

തദാ അച്ഛേദം
 മുനിവരഃ മുനിശ്രേഷ്ഠൻ
 പ്രാങ്മുഖഃ കിഴക്കുമുഖമായി
 സ്ഥിതഃ ഭൂതപാ, ജന്മനുകൊണ്ടും
 ശുചിഃ ആചാരത്തോടെ

സുപ്രീതഃ തു, കനിവിയന്നവനായി
 അനന്തമം അത്യന്തമമായ
 മന്ത്രഗ്രാമം മന്ത്രസമൂഹത്തെ
 രാമായ ശ്രീരാമനായി
 ദൈവ ഉപദേശിച്ചു.

സർവ്വസംഗ്രഹണം യേഷാം ദൈവതൈരപി ദുർല്ലഭം
 താനന്യസ്ത്രാണി തദാ വിപ്രോ രാഘവായ ന്യവേദയത്.

23

യേഷാം യാതൊന്നുകളുടെ
 സർവ്വ- } പുണ്യമായഗ്രഹണം
 സംഗ്രഹണം }
 ദൈവതൈഃ } ദേവന്മാരാലുംകൂടി
 അപി }
 ദുർല്ലഭം ദുർല്ലഭമായുള്ളതൊ,

താനി അപ്രകാരമുള്ള
 അസ്ത്രാണി അസ്ത്രങ്ങളെ
 തദാ ആ സമയം
 വിപ്രഃ ബ്രാഹ്മണൻ
 രാഘവായ ശ്രീരാഘവനായി
 ന്യവേദയത്. ഉപദേശിച്ചു.

ജപതസ്തു മനേസ്സസ്യ വിശ്വാമിത്രസ്യ ധീമതഃ
 ഉപതസ്ഥമ്മഹാർഹാണി സർവ്വാണിസ്ത്രാണി രാഘവം.

24

ധീമതഃ ധീമാനം
 മനേഃ മഹഷിയും
 ജപതഃ ജപംചെയ്യുന്നവനും
 തസ്യ ആ [ആയ
 വിശ്വാമിത്രസ്യ വിശ്വാമിത്രമുനിയ്ക്കു
 ധീനമായിരുന്ന

മഹാർഹാണി മഹാശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ
 അസ്ത്രാണി അസ്ത്രദേവതകൾ
 സർവാണി എല്ലാം,
 തു ആ സമയം
 രാഘവം ശ്രീരാഘവനു
 ഉപതസ്ഥഃ എതിരിൽനിന്നു.

ഉതചുശ്ച മുദിതാ രാമം സർവ്വേ പ്രാഞ്ജലയസ്തദാ
 ഇമേ സു പരമോദാരാഃ കിംകരാസ്സവ രാഘവ.

25

തദാ അച്ഛേദം
 സർവ്വേ എല്ലാവരും
 മുദിതാഃ മോദംപൂണ്ടവരായി
 പ്രാഞ്ജലയഃ ച കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ടും,
 രാമം ശ്രീരാമനെ നോക്കി
 ഉതചുഃ- ഉരചെയ്തു-

"ഹേ രാഘവ! "ഹേ രാഘവ!
 ഇമേ ഞങ്ങൾ
 തവ ഭവാന്റെ
 പരമോദാരാഃ അതിഗംഭീരമാണ്
 കിംകരാഃ അടിമകൾ
 സു!" അല്ലയോ!"

പ്രതിഗൃഹ്യ ച കാകത്സ്ഥഃ സമാലഭ്യ ച പാണിനാ
മാനസാ മേ ഭവിഷ്യധ്വമിതി താനഭ്യുചോദയത്.

26

കാകത്സ്ഥഃ കാകത്സ്ഥൻ
പാണിനാ കൈകൊണ്ട്
സമാലഭ്യ ച, വഴിപോലെ തൊട്ടും
പ്രതിഗൃഹ്യ ച, സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ട്
“മേ എന്റെ

മാനസാ മനസ്സിലിരിക്കുന്നവ
ഭവിഷ്യധ്വം” ഭവിക്കും,” [രായി
ജതി എന്ന്
താൻ അവരോട്
അഭ്യുചോദയത് ആജ്ഞാപിച്ചു.

തതഃ പ്രീതമനാ രാമോ വിശ്വാമിത്രം മഹാമുനിം
അഭിവാദ്യ മഹാതേജാ ഗമനായോപചക്രമേ

27

തതഃ അതിൽപിന്നെ,
പ്രീതമനാഃ പ്രീതിപൂണ്ടവനായ
മഹാതേജാഃ മഹാതേജസ്വിയായ
രാമഃ ശ്രീരാമൻ,
മഹാമുനിം മഹാമുനിയായ

വിശ്വാമിത്രം വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
യെ
അഭിവാദ്യ വണങ്ങി,
ഗമനായ പുറപ്പെട്ടവൻ
ഉപചക്രമേ. സന്നദ്ധനായിരുന്നു.

ഇത്യാഞ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

സപ്തവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തേഴാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ഗ്ലോകസംഖ്യ 925).

അഷ്ടാവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തെട്ടാം സർഗ്ഗം.

[അസ്ത്രോപസംഹാരമന്ത്രോപദേശഃ = അസ്ത്രങ്ങളെ ഉപസംഹരിച്ചാനുള്ള
മന്ത്രങ്ങളെ ഉപദേശിക്കൽ]

പ്രതിഗൃഹ്യ തതോഽസ്ത്രാണി പ്രഹൃഷ്ടവദനഃ ശുചിഃ
ഗച്ഛന്നേവ ച കാകത്സ്ഥോ വിശ്വാമിത്രമബ്രവീത്.

1

കാകത്സ്ഥഃ കാകത്സ്ഥൻ
അസ്ത്രാണി അസ്ത്രങ്ങളെ
പ്രതിഗൃഹ്യ പ്രാപിച്ചതിനുശേഷം
തതഃ അതിനാൽ
പ്രഹൃഷ്ടവദനഃ പ്രസന്നവദനനായി

ശുചിഃ ച പരിശുദ്ധനായി
ഗച്ഛൻ ഏവ വഴിനടക്കവേതന്നെ,
അഥ ആ സമയം
വിശ്വാമിത്രം വിശ്വാമിത്രമുനിയോ
അബ്രവീത് പറഞ്ഞു. [ടായി

ഗൃഹീതാശ്ലോഃസ്ത്രി ഭഗവൻ ഭരാധർഷഃ സുരൈരപി
അസ്രാണാം തപഹമിച്ഛാമി സംഹാരം മുനിപുംഗവ.

2

“ഭഗവൻ!	അല്ലയോ ഭഗവാനേ!	അഹം	ഞാൻ
മുനിപുംഗവ!	മുനിശ്രേഷ്ഠ!	അസ്രാണാം	അസ്ത്രങ്ങളുടെ
ഗൃഹീതാശ്ലഃ	അസ്ത്രങ്ങളെ ഗ്രഹിച്ചു	സംഹാരം തു	{ പ്രയോഗിച്ചവയെ തിരിയെ എടുക്കുന്നതായ സംഹാരവിദ്യയേയും കൂടി
സുരൈരപി	ദേവന്മാരാരുംകൂടി		
ഭരാധർഷഃ	ജയിപ്പാൻ കഴിയാത്തവനായി		
അസ്ത്രി;	ഞാൻഭവിച്ചിരിക്കുന്നു;	ഇച്ഛാമി	ആഗ്രഹിക്കുന്നു

ഏവം ബ്രുവതി കാകത്സ്തേ വിശ്വാമിത്രോ മഹാതപഃ
സംഹാരം വ്യാജഹാരാഥ ധൃതിമാൻ സുവ്രതഃ ശുചിഃ.

3

ഏവം	ഇപ്രകാരം	സുവ്രതഃ	നല്ല വ്രതനിഷ്ഠനും
കാകത്സ്തേ	കാകത്സ്ഥൻ	ശുചിഃ	ചരിശുദ്ധനും ആയ
ബ്രുവതി,	ഉരചെയ്താറെ,	വിശ്വാമിത്രഃ,	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി,
മഹാതപഃ	മഹാതപസ്വിയും	അഥ	ആ സമയം
ധൃതിമാൻ	അൻപാൻവനും,	സംഹാരം	സംഹാരവിദ്യയെ
		വ്യാജഹാര	ഉപദേശിച്ചു.

സത്യവന്തം സത്യകീർത്തിം ധൃഷ്ടം രഭസമേവ ച
പ്രതിഹാരതരം നാമ പരാങ്മുഖമവാങ്മുഖം

4

ലക്ഷാക്ഷവിക്രമൗ ചൈവ ദൃഢനാഭസുനാഭകൗ
ഭഗാക്ഷശതവക്ത്രൗ ച ഭഗശീർഷശതോഭരൗ

5

പദമനാഭമഹാനാഭൗ ഭുന്ദുനാഭസുനാഭകൗ
ജോതിഷം കൃഥനം ചൈവ നൈരാശ്വവിമലാവുഭൗ

6

യോഗന്ധരവിനിദ്രൗ ച ദൈത്യപ്രശമനൗ തഥാ
ശുചിർബാഹുർമഹാബാഹുർനിഷ്ഠലിച്ഛിരചിസ്തഥാ
സാച്ഛിമാലീ ധൃതിർമാലീ വൃത്തിമാൻ രുചിരസ്തഥാ.

7

പിതൃസൗമനസൗ ചൈവ വിധൃതമകരാവുഭൗ
കരവീരകരൗ ചൈവ ധന്ധാന്യൗ ച രാഘവ

8

കാമരൂപൗ കാമരൂപിൗ മോഹനൗ മാദനൗ തഥാ
ജാഭകൗ സർപ്പനാഭൗ ച സന്ധാനവരണാവുഭൗ.

9

ഭൃശാശ്വതനയാൻ രാമ ഭാസപരാൻ കാമരൂപിണഃ
പ്രതീച്ഛ മമ ഭദ്രം തേ പാത്രഭൂതോഽസി രാഘവ

10

സത്യവന്തം, സത്യവാൻ,
 സത്യകീർത്തിം സത്യകീർത്തി,
 ധൃഷ്ടം, ധൃഷ്ടം,
 രഭസം ഏവ, രഭസം,
 പ്രതിഹാര- } പ്രതിഹാരതരം,
 തരം ച, }
 പരാങ്മുഖം, പരാങ്മുഖം,
 അവാങ്മുഖം, അവാങ്മുഖം,
 ലക്ഷാക്ഷ- } ലക്ഷാക്ഷം, വിക്രമം
 വിക്രമൌ, } എന്നവയേയും,
 ദുര്യനാഭ- } ദുര്യനാഭം, സുനാഭം
 സുനാഭകൌ ച } എന്നവയേയും,
 ദശാക്ഷശത- } ദശാക്ഷം, ശതവ
 വകൗത്രൌ ച } ക്തം എന്നവയേയും,
 ദശശീഷ്- } ദശശീഷ്, ശതോദരം
 ശതോദരൌ, } എന്ന വിദ്യകളേയും,
 പദ്മനാഭ- } പദ്മനാഭം, മഹാനാ
 മഹാനാഭൌ, } ഭം എന്നവിദ്യകളേയും
 ദുര്യനാഭ- } ദുര്യനാഭം, സുനാഭകം
 സുനാഭകൌ, } എന്നവയേയും,
 ജ്യോതിഷം, ജ്യോതിഷം,
 കൃമനം, കൃമനം
 നൈരാശ്യ- } നൈരാശ്യം വിമലം
 വിമലൌ } എന്നീ
 ഉഭൌ, രണ്ടു വിദ്യകളേയും,
 തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ,
 ദൈത്യ- } അസുരാശ്രുങ്ങളെ
 പ്രശമനൌ } സംഹരിക്കുന്ന
 യോഗന്ധര- } യോഗന്ധരം, വിനിദം
 വിനിദൌ ച } എന്ന വിദ്യകളേയും,
 ശുചിഃ, ശുചി എന്ന വിദ്യ,
 ബാഹുഃ, ബാഹു എന്ന വിദ്യ,
 മഹാബാഹുഃ മഹാബാഹു,
 നിഷ്കലിഃ, നിഷ്കലി,
 വിരുചിഃ, വിരുചി,
 തഥാ, അപ്രകാരംതന്നെ,
 സാച്ഛിമാലീ, സാച്ഛിമാലി,
 ധൃതമാലീ, ധൃതിമാലി,
 പൃത്തിമാൻ, പൃത്തിമാൻ,

രചിരഃ ച, രചിരം എന്നീ വിദ്യ
 കളേയും,
 വിധൃതമകരൌ, വിധൃതം, മകരംഎന്ന
 ഉഭൌ രണ്ടു [വിദ്യകളേയും,
 പിതൃസൌ- } പിതൃസൌമനസം
 മനസം ച, } എന്ന വിദ്യയേയും,
 കരവീരകരം ച, കരവീരകരമെന്നവിദ്യ
 യേയും,
 ധനധാന്യൌ, ധനം, ധാന്യം എന്ന
 വിദ്യകളേയും,
 രാഘവ! ഹേ രാഘവ!
 കാമരൂപം, കാമരൂപം,
 കാമരൂചിം, കാമരൂചി,
 മോഹനം, മോഹനം,
 മാരണം, മാരണം എന്ന വിദ്യ
 കളേയും,
 തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
 ജുരുകം, ജുരുകമെന്ന വിദ്യ
 യേയും,
 സർവ്വനാഭം ച, സർവ്വനാഭമെന്ന വിദ്യ
 സന്ധാന- } സന്ധാനം, വരുണം
 വരുണൌ, } എന്ന വിദ്യകളേയും
 തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
 രാമ! രാമ!
 രാഘവ! രാഘവ!
 ഭാസപരാൻ ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നവയും
 കാമരൂപിണഃ ഇഷ്ടമുള്ള രൂപമെടുക്കാ
 വുന്നവയും ആയ
 ഭൃശാശപ- } ഭൃശാശപപുത്രാ
 തനയാൻ, } രേയും,
 മമ എങ്കൽനിന്നു്
 പ്രതീച്ഛ! ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടാ ലും!
 പാത്രഭൃതഃ തക്കപാത്രമായി
 അസി; ഉണ്ണി ഇരിക്കുന്നുണ്ടു് ;
 തേ ഭദ്രഃ! { വത്സനം ഇതിനാൻ
 പെരുത്ത സഹായം
 ഉണ്ടാകുമൊരാകട്ടെ!

ബാധമിത്യേവ കാകതംസ്ഥഃ പ്രഹൃഷ്ടേനാന്തരാത്മനാ.

11

കാകതംസ്ഥഃ	കാകതംസ്ഥൻ	“ബാധം”	അപ്രകാരത്തെ
പ്രഹൃഷ്ടേന	അത്യാനന്ദംപൂണ്ടു		യാവട്ടെ”
അന്തരാത്മനാ	} മനസ്സോടുകൂടിയവനായിത്തന്നെ	ഇതി.	എന്നുരചെയ്തു.
ഏവ			

ദിവ്യഭാസപരഭേദാശ്ച മുതന്തിമന്തഃ സുഖപ്രദാഃ

കേചിദംഗാരസദൃശാഃ കേചിദ്ധൂമോപമാസ്തഥാ.

12

ചന്ദ്രാക്ഷസദൃശാഃ കേചിത് പ്രഹ്ലാഞ്ജലിപുടാസ്തഥാ.

രാമം പ്രാഞ്ജലയോ ഭൂതപാഞ്ചുവൻ മധുരഭാഷിണഃ

ഇമേ സു നരശാർദ്ദൂല ശാധി കിം കരവാമ തേ.

13

ദിവ്യഭാസപര- } ഭേദാഃ,	} ധ്യാപ്യമായി പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന ഭേദത്തോടു കൂടിയവരും,	പ്രഹ്ലാഞ്ജലി- } പുടാഃ,	} കൈകൂപ്പി കമ്പിടുന്ന വരായും,
മുതന്തിമന്തഃ,	ശരീരഭാർദ്ധ്യമുള്ളവരും	പ്രാഞ്ജലയഃ	കൈകൂപ്പിയവരായും
സുഖപ്രദാഃ ച	സുഖത്തെ കൊടുക്കുന്നവരും ആയ	ഭൂതപാ	നിന്നും
കേചിതം	ചിലഅസുഭേദവതകര	മധുരഭാഷിണഃ	മധുരമാംവണ്ണം സംഭാഷണംചെയ്യുന്നവരായി
ധൂമോപമാഃ;	ധൂമംപോലെയുള്ളവർ	രാമം	ശ്രീരാമനെന്നോക്കി
കേചിതം	ചിലർ	അഞ്ചുവൻ ;	ഉരചെയ്തു ;
ചന്ദ്രാക്ഷ- } സദൃശാഃ	} ചന്ദ്രൻ, സൂര്യൻ ഇവർക്കു സമമായവർ;	“നരശാർദ്ദൂല !	“ഹേ മനുഷ്യശ്രേഷ്ഠ !
തഥാ	അപ്രകാരം തന്നെ	ഇമേ	ഇതു ഞങ്ങൾ
കേചിത്	ചിലർ	സുഃ;	ഇതാ വന്നിരിക്കുന്നു ;
അഗ്നിസദൃശാഃ;	അഗ്നിക്കുതുല്യമായവർ	തേ	നീന്തിരുവടിക്കും
തഥാ	അതുപോലെതന്നെ	കിം കരവാമ ?	ഞങ്ങൾ എന്തൊന്നാണ് ചെയ്യേണ്ടതു് ?
		ശാധി.”	കല്പിച്ചുരുളിയാലും”

ഗമ്യതാമിതി താനാഹ യഥേഷ്ടം രഘുനന്ദനഃ

മാനസാഃ കാൽക്കലേഷു സാഹായ്യം മേ കരിഷ്യഥ

14

“മാനസാഃ	“മനസ്സിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നവരായി	യഥേഷ്ടം	ഇഷ്ടംപോലെ
മേ	എനിക്കു്	ഗമ്യതാം”	പോകാം”
കാൽക്കലേഷു	വേണ്ടത്തക്ക അവസര	ഇതി	എന്നും
സാഹായ്യം	സഹായത്തെ [ങ്ങുളിൽ	താൻ	അവരെനോക്കി
കരിഷ്യഥ;	ചെയ്യുവാൻ;	രഘുനന്ദനഃ	മഘുനന്ദനൻ
		ആഹ.	ഉരചെയ്തു

അഥ തേ രാമമാമന്ത്രേ കൃതാ ചാപി പ്രദക്ഷിണം
ഏവമസ്തപിതി കാകത്സ്ഥമുക്താ ജഗദ്യുഗമാഗതം
പ്രണമ്യ ശിരസാ രാമം സദ്യേ സമ്മതവിക്രമാഃ.

15

അഥ	അനന്തരം	സമ്മത-	} സമ്മതിക്കപ്പെട്ട പരാ
തേ	അവർ	വിക്രമാഃ	
“ഏവം അസ്തു,”	അപ്രകാരംതന്നെ ആ	സദ്യേ	അവരെല്ലാം
ഇതി	എന്നു് [കട്ടെ,”	രാമം	ശ്രീരാമനെ
കാകത്സ്ഥം	കാകത്സ്ഥനോടായി	ശിരസാ	ശിരസ്സുകൊണ്ടും
ഉക്താ,	ഉരചെയ്തും,	പ്രണമ്യ,	വണങ്ങി,
രാമം	രാമനെ	ആമന്ത്രേ അപി	അനന്തരം വാങ്ങിക്കൊ
പ്രദക്ഷിണം ച	പ്രദക്ഷിണവും	യുഗമാഗതം	വന്നവണ്ണംതന്നെ [ണ്ടു്
കൃതാ,	ചെയ്തും,	ജഗദ്യുഃ.	മടങ്ങിപ്പോയി.

തതസ്തു രാമഃ കാകത്സ്ഥഃ ശാസനാദബ്രഹ്മവാദിനഃ
ലക്ഷ്മണായ ച താൻ സദ്യാൻ വരാസ്ത്രാൻ രഘുനന്ദനഃ
സംഹാരാൻ സ ച സംഹൃഷ്ടഃ ശ്രീമാംസ്തസ്മൈ നൃപേദയത്. 16

തതഃ തു	അതിന്നുശേഷം	താൻ	ആ
സഃ	ആ	സദ്യാൻ	എല്ലാ
കാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥനും	വരാസ്ത്രാൻ	ഉത്തമാസ്ത്രങ്ങളേയും
രഘുനന്ദനഃ	രഘുകുലനന്ദനനും	സംഹാരാൻ ച	സംഹാരങ്ങളേയും
ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനും ആയ	തസ്മൈ	ആ
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ,	ലക്ഷ്മണായ ച	ലക്ഷ്മണന്നായ്ക്കൊണ്ടും
ബ്രഹ്മവാദിനഃ	ആ ദോഷോപദേഷ്ടാവി	സംഹൃഷ്ടഃ	സന്തോഷത്തോടെ
ശാസനാത്	ആജ്ഞയാൽ, [ൻറ	നൃപേദയത്.	ഉപദേശിച്ചു.

സ ച താൻ രാഘവോ ജ്ഞാതാ വിശ്വാമിത്രം മഹാമുനിം
ഗച്ഛന്നേവാഥ മധുരം ഏക്ഷണം വചനമബ്രവീത്.

17

സഃ	ആ	മഹാമുനിം	മഹാമുനിയായ
രാഘവഃ	ശ്രീരാമൻ, [ള്ളൊ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
താൻ ച	ആ അസ്ത്രവിദ്യക	മധുരം	മധുരമായ[യോടായി,
ജ്ഞാതാ	ഗ്രഹിച്ചതിൽപിന്നെ	ഏക്ഷണം	} ഉത്തമവചനത്തെ
ഗച്ഛൻ ഏവ	നടന്നുകൊണ്ടുതന്നെ,	വചനം	
അഥ	ആ സമയം,	അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.

കിഞ്ചൈതന്മേഘസങ്കാശം പദ്മതസ്പ്രാവിഭൂരതഃ
വൃക്ഷഷണ്ഡമിതോ ഭാതി പരം കൌതുഹലം ഹി മേ
ഭഗ്നീയം മൃഗാകീണ്ണം മനോഹരമതീവ ച
നാനാപ്രകാരൈഃ ശക്തൈർവ്യാഗ്ദ്ധഭാഷൈരലംകൃതം.

18

19

“പവ്തസ്യ അവിഭൂതഃ ജതഃ, മേഘസങ്കാരം ദർനീയം മൃഗാകീണ്ണം അതീവ മനോഹരം വലംഗഭാഷൈഃ മൃഗസുപരത്തോടുകൂടിയ	“പവ്തത്തിന്റെ അരികിലുള്ളതായ ഈ പ്രദേശത്തിൽ, മേഘസമൃദ്ധം, ദർശിക്കത്തക്കതും, മാനകൾ നിറഞ്ഞതും ഏറെവും മനോഹരമായ മൃഗസുപരത്തോടുകൂടിയ	നാനാപ്രകാരം പലവിധത്തിലുള്ള ശകുനൈഃ ച പക്ഷികളാലും അലങ്കൃതം അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതും വൃക്ഷാഞ്ചലം മരത്തോപ്പ് [ആയ ഭാതി വിളങ്ങുന്നു; ഏതത് കിം ഇത് ഏതം? മേ എന്നിക്ക് കൗതൂഹലം അറിവാൻഗ്രഹം പരം ഹി അത്യധികമുണ്ട്.
---	---	---

നിഃസൃതാഃ സ്മ മൂനിശ്രേഷ്ഠ കാന്താരാദ്രോമഹർഷിണാത്. 20

“മൂനിശ്രേഷ്ഠ! അല്ലയോ മൂനിവര! രോമഹർഷിണാത് മനം കലക്കുന്ന	കാന്താരാത് വനത്തിൽനിന്നു [ന. നിഃസൃതാഃ സ്മ. നാം പുറത്തുവന്നിരിക്ക
---	---

അനയാ തപഗച്ഛാമി ദേശസ്യ സുഖവത്തയാ
സർപ്പം മേ ശംസ ഭഗവൻ കസ്യശ്രമപദം തപിദം. 21

“ദേശസ്യ അനയാ സുഖവത്തയാ തു മനോഹരതകൊണ്ടുത സർപ്പം തു എല്ലാറ്റിനേയും [ന്നെ അവഗച്ഛാമി; ഞാൻ അറിയുന്നു;	“പ്രദേശത്തിന്റെ ഈ സുഖവത്തയാ തു മനോഹരതകൊണ്ടുത എല്ലാറ്റിനേയും [ന്നെ ഞാൻ അറിയുന്നു;	ഭഗവൻ ഇദം കസ്യ ആശ്രമപദം മേ ശംസ	ഭഗവാൻ! ഇത് ആരുടെ ആശ്രമസ്ഥാനമാകുന്നു? എന്നിക്ക് അരുചെയ്യാലും
--	--	--	--

സംപ്രാപ്താ യത്ര തേ പാപാ ബ്രഹ്മഹ്മാ ദുഷ്ടചാരിണഃ
തവ യജ്ഞസ്യ വിഹ്ലായ ദുരാത്മാനോ മഹാമുനേ 22

ഭഗവംസ്തത്ര കോ ദേശഃ സാ യത്ര തവ യാജ്ഞികീ
രക്ഷിതവ്യാ ക്രിയാ ബ്രഹ്മൻ മയാ വധ്യാശ്വ രാക്ഷസാഃ. 23

“മഹാമുനേ ഭഗവൻ ബ്രഹ്മൻ! പാപഃ ബ്രഹ്മഹ്മാഃ ദുഷ്ടചാരിണഃ ദുരാത്മാനഃ തേ തവ യജ്ഞസ്യ വിഹ്ലായ യത്ര സംപ്രാപ്താഃ	“അല്ലയോ മഹാമുനേ ഭഗവാൻ! ബ്രാഹ്മണോത്തമ! പാപിഷ്ഠന്മാരും [രം ബ്രഹ്മഹ്മാത്തിചെയ്തവ ദുഷ്ടചാരിണഃ ദുഷ്ടവെടിയാലും ദുഷ്ടസുപഭാഗികളുമായ അവർ [ന അവിടുത്തെയാഗത്തി- വിഹ്ലായം ചെയ്താനായി എവിടെയാണ് കൂടിയിരിക്കുന്നത്?	താ സാ യാജ്ഞികീ ക്രിയാ യത്ര മയാ രക്ഷിതവ്യാ? മയാ രാക്ഷസാഃ ച വധ്യാഃ? യത്ര ദേശഃ കുഭഃ	നിന്തിരുവടിയുടെ യാഗകർമ്മം ഏതുദിക്കിലാണ് എന്നാൽ രക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടതും എന്നാൽ രാക്ഷസന്മാരും കൊല്ലപ്പെടേണ്ടതും? ആ പ്രദേശം ഏതാണ്?
--	--	--	---

ഏതസ്വർണ്ണം മുനിശ്രേഷ്ഠ ശ്രോതുമിച്ഛാമഹം പ്രഭോ.

24

“മുനിശ്രേഷ്ഠ! “അല്ലയോ മുനിശ്രേഷ്ഠ!
പ്രഭോ പ്രഭോ!
ഏതത് ഈ

സർവ്വം ശ്രോതം എല്ലാറ്റിനേയും കേൾ
അഹം ഞാൻ [പ്പാൻ
ഇച്ഛാമി ആഗ്രഹിക്കുന്നു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

അഷ്ടാവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തൊമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 949.)

ഏകോനത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ=ഇരുപത്തൊമ്പതാം സർഗ്ഗം

[സിദ്ധാശ്രമപ്രവേശഃ = സിദ്ധാശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കൽ]

അഥ തത്സാപ്രമേയസ്യ തദനം പരിപുച്ഛതഃ

വിശ്വാമിത്രോ മഹാതേജാ വ്യാഖ്യാതുമുപചക്രമേ.

1

മഹാതേജാഃ മഹാതേജസ്വിയാ യ
വിശ്വാമിത്രഃ വിശ്വാമിത്രമുനി,
അപ്രമേയസ്യ അഭവദാ മഹിമയോടു
കൂടിയവനായ
പരിപുച്ഛതഃ ചോദ്യം ചെയ്യുന്ന

തസ്യ ആ ശ്രീരാമനോടായി
തത് വനം ആ വനത്തെക്കുറിച്ചും
അഥ അശേഷവും
വ്യാഖ്യാതം വിസ്തരിച്ചുചെയ്താൻ
ഉപചക്രമേ. തുടങ്ങി.

ഇഹ രാമ മഹാബാഹോ വിഷ്ണുദ്വേവവരഃ പ്രഭുഃ

അദൃശ്യഃ സർവ്വഭൂതാനാം സർവ്വാത്മാ സർവ്വലോകഭൃതഃ

മോഹനാത്മം തു ലോകസ്യ സർവ്വേഷാം ജഗതഃ പ്രഭുഃ

2

വഞ്ചാണി സുബഹുനീഹ തഥാ യുഗശതാനി ച

തപശ്ചരണയോഗാത്മമുവാസ സ മഹാതപാഃ.

3

“മഹാബാഹോ! “ഹേ മഹാബാഹോ!

രാമ! രാമ!
ദേവവരഃ ദേവോത്തമനം,
സർവ്വഭൂതാനാം എല്ലാ പ്രാണികൾക്കും
പ്രഭുഃ പ്രഭുവും
സർവ്വാത്മാ, സർവ്വാത്മാവും,
അദൃശ്യഃ അദൃശ്യനും,
സർവ്വലോകഭൃതഃ സർവ്വലോകസംരക്ഷക
ലോകസ്യ തു ലോകത്തിനും [നും
ജഗതഃ ചരാചരങ്ങൾക്കും
പ്രഭുഃ പ്രഭുവും ആയ
വിഷ്ണുഃ മഹാവിഷ്ണുവായ
സഃ ആ ഭഗവാൻ

ഇഹ ഈ ശോകത്തിൽ
യുഗശതാനി ച അനേകയുഗങ്ങളും
സുബഹുനി അനേകം

വഞ്ചാണി തഥാ സംവത്സരങ്ങളും

സർവ്വേഷാം } എല്ലാവരും ആശ്ചര്യം
മോഹനാത്മം } ചെപ്പടത്തക്കവണ്ണം

തപശ്ചരണ- } തപോനഷ്ടാനഫല
യോഗാത്മം } സിദ്ധിക്കായി

ഇഹ ഈ പ്രദേശത്തിൽ

മഹാതപാഃ വൻതപസ്സ് കൈ

ക്കൊണ്ടവനായി

ഉവാസ.

വസിച്ചു.

ഏഷ പൂർ്വ്വശ്രമോ രാമ വാമനസ്യ മഹാത്മനഃ

സിലാശ്രമ ഇതി പ്രാതഃ സിലോ ഹ്യത്ര മഹാതപാഃ.

4

“രാമ!	“രാമ!	മഹാതപാഃ	മഹാതപസ്വി
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	സിദ്ധഃ;	തപഃസിദ്ധിയെ
വാമനസ്യ	വാമനമുന്തിയുടെ	ഹി	അതിനാൽ[പ്രാപിച്ചു;
പൂർ്വ്വശ്രമഃ	പൂർ്വ്വശ്രമം (ആകുന്നു)	സിലാശ്രമഃ	സിലാശ്രമം
ഏഷഃ;	ഇത്;	ഇതി	എന്ന്
അത്ര	ഇടിക്കിൽ	പ്രാതഃ	പേരാണ്.

ഏതസ്മിന്നേവ കാലേ ത രാജാ വൈരോചനോ ബലിഃ

നിജ്ജിത്യ ദൈവതഗണാൻ സേദ്രാശ്ച സമരട്ഗണാൻ

കാരയാമാസ തദ്രാജ്യം ത്രിഷു ലോകേഷു വിശ്രുതഃ

5

യജ്ഞം ചകാര ബലവാന്സുരേന്ദ്രോ മഹാബലിഃ.

6

“ഏതസ്മിൻ	“ഈ	സമരട്-	} മരട്ഗണങ്ങളോടും
കാലേ ഏവ	കാലത്തിൽതന്നെ,	ഗണാൻ	
വൈരോചനഃ	വിരോചനപുത്രനും	ദൈവത-	} ദേവഗണങ്ങളെ
മഹാബലിഃ	മഹാബലി എന്ന് പറ	ഗണാൻ ത	
	യപ്പെടുന്ന	നിജ്ജിത്യ	തോല്പിച്ചു,
ബലിഃ രാജാ	ബലിചക്രവർത്തി	ത്രിഷുലോകേഷു	മൂന്നുലോകങ്ങളിലും
ബലവാൻ	ബലശാലിയായി	വിശ്രുതഃ	വിഖ്യാതനായും
അസുരേന്ദ്രഃ	അസുരന്മാരുടെ രാജാ	തദ്രാജ്യം	അവരുടെ രാജ്യഭാരം
	വായി	കാരയാമാസ;	ചെയ്തുവന്നു;
സേദ്രാൻ ച	ഇന്ദ്രനോടുംകൂടിയവയും	യജ്ഞം ചകാര.	യാഗത്തെയും ചെയ്തു.

ബലേസ്തു യജമാനസ്യ ദേവാഃ സാഗ്നിപുരോഗമാഃ

സമാഗമ്യ സ്വയം ചൈവ വിഷ്ണുമുചുരിഹാശ്രമേ.

7

“ബലേഃ	“ബലിചക്രവർത്തി	സ്വയം ഏവ	തന്മുതന്നെ
യജമാനസ്യ ത	യാഗംചെയ്യുന്ന സമ	ഇഹ ച	ഇതേ
	യം	ആശ്രമേ	ആശ്രമത്തിൽ
സാഗ്നി-	} അഗ്നിമുന്തായ	വിഷ്ണു	മഹാവിഷ്ണുവിനെ
പുരോഗമാഃ		സമാഗമ്യ	പ്രാപിച്ചു
ദേവാഃ	ദേവന്മാർ,	ഉചുഃ.	ഉണർത്തിച്ചു.

ബലിർദ്വൈരോചനോ വിഷ്ണോ യജതേ യജ്ഞമുത്തമം

അസമാപ്തേ കൃതേ തസ്തിൻ സ്വകാശ്ചമഭിപദ്യതാം.

8

“വിഷ്ണോ	“അല്ലയോ വിഷ്ണു	യജതേ	ചെയ്യുന്നു;
	ഭഗവാനേ	തസ്തിൻകൃതേ	ആ യാഗം
വൈരോചനഃ	വിരോചനപുത്രനായ	അസമാപ്തേ	പൂർത്തിയാകുമുമ്പെ
ബലിഃ	ബലിചക്രവർത്തി	സ്വകാശ്ച	നിന്തിരുവടിയുടെ കാ
ഉത്തമം യജ്ഞം	ഉത്തമമായ യാഗത്തെ	അഭിപദ്യതാം!	നിരവേറിയാലും[യ്ക്കും

യേ ചൈനമഭിവർത്തന്തേ യാചിതാര ഇതസ്തതഃ
യച്ച യത്ര യഥാവച്ച സർവ്വം തേഭ്യഃ പ്രയച്ഛതി.

9

“യേ	“യാതൊരുവൻ,	അഭിവർത്തന്തേ, പ്രാപിക്കുന്നുവോ,
യത്ര	യാതൊരു ദിക്കിൽ	തേഭ്യഃ അവർക്ക്
യത് ച	ഏതെങ്കിലും	സർവ്വം ച എല്ലാറ്റിനേയും
യാചിതാരഃ	യാചിക്കുന്നവരായി,	യഥാവതം ഇച്ഛിച്ചപ്രകാരംതന്നെ
ഇതഃ തതഃ	പല ദിക്കിൽനിന്നും	പ്രയച്ഛതി. കൊടുക്കുന്നുണ്ട്.
ഏനം	ഇവനെ	

സ തപം സുരമിതാത്മായ മാധായോഗമുപാശ്രിതഃ
വാമനതപം ഗതോ വിഷ്ണോ കരു കല്യാണമുത്തമം.

10

“വിഷ്ണോ!	“ഹേ വിഷ്ണോ!	ഉപാശ്രിതഃ കൈക്കൊണ്ടവനായി
സഃ തപം	ആ നിന്തിരുവടി,	വാമനതപം വാമനരൂപത്തെ
സുര-	} ദേവന്മാരുടെ	ഗതഃ എടുത്ത്,
ഹിതാത്മായ		ഉത്തമം ഉത്തമമായ
മാധായോഗം	മാധാശക്തിയെ	കല്യാണം കരു.' നന്മയെ ചെയ്താലും!

ഏതസ്മിന്നന്തരേ രാമ കശ്യപോഽഗ്നിസമപ്രഭഃ
അഭിത്യാ സഹിതോ രാമ ദീപ്യമാന ഇവൈജസാ
ദേവീസഹായോ ഭഗവാൻ ദിവ്യം വഷ്ഠസഹസ്രകം
വ്രതം സമാപ്യ വരദം തുഷ്ടാവ മധുസൂനേന.

11

12

“രാമ	“സർവ്വരേയുംരമിപ്പി	അഭിത്യാ	അഭിതിയോടു
രാമ	ഹേരാമ! [കുണവനായ	സഹിതഃ	കൂടിയവനായി,
ഏതസ്മിൻ	ഈ	ദിവ്യം വഷ്-	} ആയിരം ദേവസംവ
അന്തരേ	ഇടയിൽ,	സഹസ്രകം	
അഗ്നിസമപ്രഭഃ	അഗ്നിയുല്യുതേജസ്സാ	വ്രതം	തപസ്സിനെ [ഭുന
ഓജസാ	കാന്തിയാൽ [സ്വപനം	സമാപ്യ	പൂർത്തിയാക്കി'
ദീപ്യമാനഃ	} ഉജ്വലിക്കുന്നപോലെ	വരദം	പ്രാർത്ഥിച്ചവനെ നൽക
ഇവ,			ന്നവനായ
ഭഗവാൻ	ഭഗവാൻ	മധുസൂനേന	മധുസൂനനെ
കശ്യപഃ	കശ്യപമഹർഷി,	ദേവീസഹായം	ഭായ്യാസഹിതനായി
		തുഷ്ടാവ	സ്മോതുംചെയ്തു.

തപോമയം തപോരാശിം തപോമുർത്തിം തപാത്മകം
തപസാ തപാം സുതപ്തേന പശ്യാമി പുരുഷോത്തമം.

13

തപോമയം	“തപസ്സുകൊണ്ട് ആരാ	പുരുഷോത്തമം	പുരുഷോത്തമനായ
	ധിക്കപ്പെടേണ്ടവനായി	തപാം	നിന്തിരുവടിയെ,
തപോരാശിം	തപോരാശിയായി	സുതപ്തേന	വഴിപോലെചെയ്തു
തപോമുർത്തിം	ജ്ഞാനസ്വരൂപിയായി	തപസാ	തപസ്സിനാൽ [പ്പെട്ട
തപാത്മകം	തപോരൂപിയായി,	പശ്യാമി	ഞാൻ ആരാഞ്ഞറി
	വിളങ്ങുന്ന		യുന്നു.

ശരീരേ തവ പശ്യാമി ജഗത്സമൃദ്ധിം പ്രഭോ
തപമനാദിരനിദ്വേശ്യസ്തപാമഹം ശരണം ഗതഃ.

14

“പ്രഭോ	“പ്രഭോ!	അനാദിഃ;	ഉത്പത്തിയില്ലാത്ത
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ		വൻ;
ശരീരേ	ശരീരത്തിൽ	അനിദ്വേഷഃ;	{ ഇപ്രകാരമുള്ളവനെന്നു
ഇദം	ഇതു		{ പറയപ്പെട്ടവൻ കഴി
സമൃദ്ധം	എല്ലാ		യാത്തവൻ;
ജഗത്	ജഗത്തിനേയും	തപം	നിന്തിരുവടിയെ
പശ്യാമി;	ഞാൻ കാണുന്നു;	അഹം	ഞാൻ
തപം	നിന്തിരുവടി	ശരണം	ശരണം
		ഗതഃ	പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു.’

തമുവാച ഹരിഃ പ്രീതഃ കശ്യപം ധൃതകല്പജം
വരം വരയ ഭദ്രം തേ വരാഹോഽസി മതോ മമ.

15

“ധൃതകല്പജം	“പാപം നീങ്ങിയവ	വരയഃ;	ചോദിച്ചാലും;
തം	ആ [നായ	തേ ഭദ്രം	അങ്ങയ്ക്ക് സമൃദ്ധാശു
കശ്യപം	കശ്യപമഹഷിയെ		ങ്ങളും ഭവിക്കട്ടെ!
പ്രീതഃ	പ്രീതനായ [നോക്കി,	മമ	എനിക്ക്
ഹരിഃ	മഹാവിഷ്ണു	മതഃ	സമ്മതനായി
ഉവാച;	അരുളിച്ചെയ്തു;	വരാഹഃ	{ വരത്തിന്നു തക്കവനാ
‘വരം	‘വരത്തെ	അസി.’	{ യിഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.,

തച്ഛ്രുതവാ വചനം തസ്യ മാരിചഃ കശ്യപോഽബ്രവീത് 16

“തസ്യ	മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ	മാരിചഃ	മരിചി പുത്രനായ
തത് വചനം	ആ വചനത്തെ	കശ്യപഃ	കശ്യപമഹഷി
ശ്രുതവാ	കേട്ടു’	അബ്രവീത്	ഉരചെയ്തു.

അഭിത്യാ ദേവതാനാം ച മമ ചൈവാടനയാചതഃ
വരം വരദ സുപ്രീതോ ദാതുമഹംസി സുവ്രത.

17

“സുവ്രത!	“അല്ലയോ സുവ്രത	അനുയാചതഃ	അപേക്ഷിക്കുന്നവ
വരദ!	{ യാചിച്ചതിനെയെ	മമ ഏവ,	എനിക്കും, [നായ
	{ ല്ലാം പ്രദാനം ചെയ്യ	സുപ്രീതഃ	അൻപാൻവനായി,
	ന്നവനെ!	വരം	വരത്തെ
അഭിത്യഃ ച	അഭിതിക്കും	ദാതും	പ്രദാനംചെയ്യാൻ
ദേവതാനാം	ദേവന്മാർക്കും	അഹംസി.	നിന്തിരുവടി തക്കവ
			നാകുന്നു.

പുത്രനും ഗുഹ്യ ഭഗവന്നഭിത്യാം മമ ചാപനഃ
 ഭ്രാതാ ഭവ യവീയാംസ്തപം ശക്രസ്യസുരസുഭന
 ശോകാന്താനാം തു ദേവാനാം സാഹായ്യം കത്തുമഹസി.

18

“അനഘ!	“ചാപരഹിതനായു	ശക്രസ്യ	ഇന്ദ്രന്റെ
	ജോവേ!	യവീയാൻ	ഇളയ
അസുരസുഭന	ഹേ അസുരനാശന!	ഭ്രാതാ	സഹോദരനായി
ഭഗവൻ!	ഭഗവാനെ!	ഭവ;	ഭവിച്ചാലും;
തപം	നിന്തിരുവടി,	ശോകാന്താനാം	ശോകത്താൽ ടുഃഖിഷ
അഭിത്യാം ച	അഭിതിഭേദിയിൽ	ഭോാനാംതു	ഭേവനാക്ഷം[ന്നവരായ
മമ	എനിക്കു [തന്നെ	സാഹായ്യം	സഹായത്തെ
പുത്രനും	പുത്രനെ	കത്തും	ചെയ്യാൻ
ഗുഹ്യം;	പ്രാപിച്ചാലും;	അഹസി.	കനിഞ്ഞരുളിയാലും.

അയം സിദ്ധാശ്രമോ നാമ പ്രസാദാത്തേ ഭവിഷ്യതി
 സിലേ കർമ്മണി ദേവേശ ഉത്തിഷ്ഠ ഭഗവന്നിതഃ.

19

“ഭഗവാൻ	“ഭഗവാൻ!	അയം	ഇത്
ദേവേശ!	ഭോനാക്ഷീശനായു	സിദ്ധാശ്രമഃ	സിദ്ധാശ്രമം
	ജോവേ!	നാമ	എന്ന പേരോടുകൂടിയ
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ		തായി
പ്രസാദാത്	പ്രസാദത്താൽ	ഭവിഷ്യതി	ഭവിപ്പാൻപോകുന്നു;
കർമ്മണി	യാഗം	ഇതഃ	ഇവിടെ നിന്നു
സിലേ,	സിലിനായശേഷം,	ഉത്തിഷ്ഠ!	എഴുന്നള്ളിയാലും!’

ഏവമുക്തോ ഹൃഷീകേശഃ പീതവാസാ ജനാദൃന്ദഃ
 സർവ്വജ്ഞസ്തത്ഥമേത്യുക്തവാ കശ്യപസ്യ തപസ്യതഃ
 അഥ വിഷ്ണുർമ്മഹാതേജാ അഭിത്യാം സമജായത
 ഹരതീ ഭിക്ഷുകരൂപേണ കമണ്ഡലുശിഖോജപലഃ
 വാമനം രൂപമാസ്ഥായ വൈരോചനമുപാഗമത്.

20

21

22

“ഏവമുക്തഃ	“ഇപ്രകാരംഉരചെയ്ത	തപസ്യതഃ	തപസ്സുചെയ്യുന്ന
സർവ്വജ്ഞഃ	സർവ്വജ്ഞനും, [പ്പെട്ട,	കശ്യപസ്യ	കശ്യപമഹഷിയോടൊ
പീതവാസാഃ	പീതാംബരധാരിയും	‘തത്	‘അത് [യി,
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയും	തഥാ,’	അപ്രകാരംതന്നെയൊ
ഹൃഷീകേശഃ	{ ഇന്ദ്രിയങ്ങളാൽ ചെയ്ത പ്പെട്ടന്ന കൃത്യങ്ങൾക്കു സാക്ഷിയും,	ഇതി	എന്ന്
ജനാദൃന്ദഃ	ഭക്തദേവചികളെ നി	ഉക്തവാ,	അരുളിച്ചെയ്തും,
	രസിക്കുന്നവനുമായ	അഥ,	ചിന്നെ,
വിഷ്ണുഃ	മഹാവിഷ്ണുഃ,	അഭിത്യാം	അഭിതിഭേദിയിങ്കൽ

സമജായതഃ ജനിച്ചു;
ഭിക്ഷുകൂത്രപേണ ഭിക്ഷുവടിവുകയ്ക്കാണ്
ഹരീ കടയുപിടിച്ചവനായി
കമണ്ഡലുശി- } കമണ്ഡലു, ജട എന്നി
ഖോജജപലഃ } വയാൽ വിളങ്ങുന്നവ
നായി

വാമനരൂപം വാമനരൂപത്തെ
ആസ്ഥായ എടുത്തുകൊണ്ട്,
വൈരോചനം വിരോചനപുത്രനായ
ബലിചക്രവർത്തിയെ
ഉപാഗമത്. പ്രാപിച്ചു.

ആസാദ്യ യജമാനം തമുവാച ഭഗവാൻ ഹരിഃ

സ്വസ്തി തേസ്തു മഹാരാജ യജ്ഞശ്ചാതീവ ശോഭതേ.

23

“ഭഗവാൻ
ഹരിഃ
യജമാനം
തം
ആസാദ്യ
ഉവാച
“ഭഗവാനായ
മഹാവിഷ്ണു,
യാഗംചെയ്യുന്നവനായ
ആ ബലിചക്രവർത്തി
പ്രാപിച്ചു, [യെ
ഉരചെയ്തു;

‘തേ
സ്വസ്തി അസ്തു;
മഹാരാജ!
യജ്ഞഃ ച
അതീവ
ശോഭതേ
‘അവിടുത്തേക്ക്
മംഗളം ഭവിക്കട്ടേ;
മഹാരാജാവേ!
യാഗവും
വളരെ ഭംഗിയായി
വിളങ്ങുന്നു.

വയം ദാനാത്ഥിനോ രാജൻ ശ്രുതവാ യജ്ഞമനുത്തമം

തപാം ദൃഷ്ട്വാ തവ യാഗേഷു കിഞ്ചിപ്ലബ്ധുമിഹാഗതാഃ.

24

“രാജൻ
ദാനാത്ഥിനഃ
വയം
അനുത്തമം
യജ്ഞം
ശ്രുതവാ,
തപാം
“ഹേ രാജാവേ!
ദാനങ്ങളെ പ്രാർത്ഥിക്ക
നാം, [ന
ശ്രേഷ്ഠമായ
യാഗത്തെപ്പറ്റി
കേട്ടു,
അവിടുത്തെ

ദൃഷ്ട്വാ,
തവ
യാഗേഷു
കിഞ്ചിതം
ലബ്ധം
ഇഹ
ആഗതാഃ,
മുഖം കാണിച്ചു
അവിടുത്തെ
യാഗങ്ങളിൽ,
സ്വപ്ലവപ്ലവം
ലഭിച്ചാൻവേണ്ടി
ഇവിടെ
വന്നിരിക്കുകയാണ്.

വാമനേനൈവമുക്തേ തു മുദാ രാജാ തമബ്രവീത്

അദ്യ മേ സഫലം ജന്മ അദ്യ മേ സഫലം തപഃ.

25

“രാജാ
വാമനേന
ഏവം
ഉക്തേ തു
മുദാ
തം
അബ്രവീത്
“അരചൻ
വാമനമൂർത്തിയാൽ
ഇപ്രകാരം
ഉരചെയ്യപ്പെട്ടസമയം
സന്തോഷത്തോടെ
അദ്വേഹത്തെ നോക്കി
അരുചെയ്തു;

‘അദ്യ
മേ ജന്മ
സഫലം;
അദ്യ
മേ
തപഃ
സഫലം
‘ഇപ്പോൾ
എന്റെ ജന്മം
സഫലമായി;
ഇപ്പോൾ
എന്റെ
തപസ്സും
സഫലമായി.

അദ്യ മേ സഫലം രാജ്യമദ്യ മേ സുകൃതം കൃതം

അദ്യ മേ സഫലോ യജ്ഞഃ കൃതാത്മഃ കൃതവാന്മനഃ.

26

“അദ്യ	“ഇപ്പോൾ	സുകൃതം	സൽപ്രവൃത്തിയായി;
മേ	എന്റെ	അദ്യ	ഇപ്പോൾ
രാജ്യം	വാഴ്ച	മേ യജ്ഞഃ	എന്റെ യാഗം
സഫലം	സഫലമായി;	സഫലഃ	ഫലവത്തായി;
അദ്യ,	ഇപ്പോൾ,	കൃതവാൻ	ചെയ്ത
കൃതം	ചെയ്ത പ്രവൃത്തി	അഹം	ഞാനും
മേ	എനിക്കും	കൃതാത്മഃ.	കൃതാത്മനായിരിക്കുന്നു.

തപഭത്വം കല്പിതം ചൈവ മമ സർവ്വസ്വമേവ ഹി
ധനൈഃ ധനൈരശീലം ച ഭൂഷണം ധാന്യസഞ്ചയം.

27

ഗ്രാമം വാ നഗരം വാപി രാജ്യം വാ യാനമേവ വാ
ഹസ്ത്യശ്വശരമപത്തിനാം സംഗ്രഹശ്ചാന്യദേവ വാ.

28

““മമ	““എന്റെ	ഹസ്ത്യശ്വശ-	ഗജതുരഗരഥപദാതി
ധനൈഃ ച, ധനസഞ്ചയവും		രഥപത്തിനാം)	കളഭൈ
രതരാശീം ച, രതരാശിയും,		സംഗ്രഹഃ ഏവ, പടയും	
ഭൂഷണം ഏവ, ആഭരണവും,		ച ഏവ	ഇപകൂടാതെ
ധാന്യസഞ്ചയം	ധാന്യസമൃദ്ധവും	അനൃതം വാ,	മറുത്തു
ഏവ		സർവ്വസ്വം വാ	സകലസ്വത്തും
ഗ്രാമം വാ,	ഗ്രാമവും,	തപഭത്വം ഹി	നിന്തിരുവടിക്കായ്
നഗരം വാ	നഗരവും,		ത്തന്നെ
രാജ്യം വാ	രാജ്യവും,	കല്പിതം	സങ്കല്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.
യാനം വാ	വാഹനവും,		

കിമിച്ഛസി മഹാബാഹോ തദ്രാമി തവാന്മല

29

““മഹാ-	““മഹാബാഹോ!	ഇച്ഛസി	അവിടുന്ന് ഇച്ഛിക്കുന്നു
ബാഹോ!		തത്	അതിനെ [ണ്ടോ,
അനമല!	പാപരഹിതനായുള്ളോ	തവ	അങ്ങക്കായി
കിം	യാതൊന്നിനെ [വെ;	ദാമി,	ഞാൻ തരുന്നുണ്ട്

ഏവമുക്തസ്തദാ രാജ്ഞാ ഭഗവാൻ പുരുഷോത്തമഃ

ഉവാചൈനം സ്ത്രീതം കൃതപാ യജമാനം മഹാബലിം.

30

“രാജ്ഞാ	“രാജാവിനാൽ	സ്ത്രീതം കൃതപാ,	പുണ്യപരിപൂർണ്ണ,
ഏവം	ഇപ്രകാരം	യജമാനം	യാഗംചെയ്യുന്ന
ഉക്തഃ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ട	മഹാബലിം	മഹാബലി ചക്രവർത്തി
ഭഗവാൻ	ഭഗവാനായ		യായ
പുരുഷോത്തമഃ	പുരുഷോത്തമൻ,	ഏനം	ഇദ്ദേഹത്തോടായി
തദാ	അപ്പോൾ	ഉവാച	അരുളിച്ചെയ്തു.

ഏതൈഃ കിം മമ രാജേന്ദ്ര തൈസ്ത നാസ്തി പ്രയോജനം
അസ്തത് പാദത്രയാക്രാന്താം ദേഹി ഭൂമിം വിഭോ മമ.

31

““രാജേന്ദ്ര!	““ഹേ രാജശ്രേഷ്ഠ!	വിഭോ	ഹേ പ്രഭോ!
ഏതൈഃ	ഇവയെക്കൊണ്ട്	അസ്തത് പാദ-	എന്റെ മൂന്നുകാലടി
മമ	എനിക്ക്	ത്രയാക്രാന്താം }	യത്ര അളവുള്ള
കിം?	എന്തുപ്രയോജനം?	ഭൂമിം	ഭൂമിയെ
തൈഃ തു	അവകൊണ്ട് ഒട്ടും	മമ	എനിക്കായി
പ്രയോജനം	പ്രയോജനം	ദേഹി.	തന്നാലും.
ന അസ്തി	ഇല്ല;		

ശ്രുതപാ തദപാമനേനോക്തം സ്തിതം കൃതപാഽസുരോത്തമഃ
യേനേഷ്ടം പൂർണ്യതേ ബ്രഹ്മൻ തത് കർമ്മേതി തതോഽബ്രവീത്.

““വാമനേന	““വാമനമുത്തിയാൽ	ഇഷ്ടം	അഭീഷ്ടം
ഉക്തം	അരുളപ്പെട്ട	പൂർണ്യതേ	പൂർത്തിയാകുമോ
തത് ശ്രുതപാ,	അതിനെകേട്ട്,	തത്	അതിനെ
അസുരോത്തമഃ	അസുരശ്രേഷ്ഠൻ	കർമ്മഃ,	നാം ചെയ്യുന്നുണ്ട്,
സ്തിതം കൃതപാ,	പൂഞ്ചിരിയിട്ടും,	ഇതി	എന്ന്
‘ബ്രഹ്മൻ!	ഹേ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ!	തതഃ	അപ്പോൾ
യേന	യാതൊന്നുകൊണ്ട്	അബ്രവീത്	ഉറചെയ്തു.

വാമനായ മഹീം ഭാതും നിശ്ചിതോഽസുരസത്തമേ

തം നിവായ്തു മഹാരാജം പ്രാഹ ശുക്രോ ദപിജോത്തമഃ.

33

““വാമനായ	““വാമനമുത്തിക്കായി	ദപിജോത്തമഃ	ബ്രാഹ്മണോത്തമനായ
മഹീം	ഭൂമിയെ	ശുകഃ	ശുകാചായ്തൻ,
ഭാതും	ഭാനംചെയ്യാൻ	തം മഹാരാജം	ആ മഹാരാജാവിനെ
അസുരസത്തമേ	അസുരശ്രേഷ്ഠൻ	നിവായ്തു	തടഞ്ഞു,
നിശ്ചിതേ,	നിശ്ചയിച്ചപ്പോൾ,	പ്രാഹ	ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

വിരിഞ്ചഭവശക്രാഭ്യാ യോഗിനശ്ച സുരാസുരാഃ

യം ന ജാനന്തി ദേവാശ്ച സ ദേവോ വിഷ്ണുരവ്യയഃ.

34

വിരിഞ്ചഭവ-	ബ്രഹ്മാവം, ശിവൻ,	യം	യാതൊരുവനെ
ശക്രാഭ്യാഃ }	ഇന്ദ്രൻ മുതലായ	ന ജാനന്തി,	ഉള്ളവണ്ണം അറികയി
ദേവാഃ ച	ദേവന്മാരും,		ല്ലയോ,
യോഗിനഃ ച	യോഗികളും,	അവ്യയഃ	അഴിവില്ലാത്ത
സുരാസുരാഃ	സുരന്മാരും അസുരന്മാരും	വിഷ്ണുഃ ദേവഃ	മഹാവിഷ്ണുഭഗവാനായ
		സഃ.	അദ്വൈതമാകുന്നു ഇത്.

ദാനാരക്കേ തതഃ ശുക്രേ ശുക്രം രാജപുരോഹിതം
ഗൃഹീതവാ താഡയാമാസ വൈനതേയോ മഹാബലഃ.

35

ശുക്രേ	ശുക്രമഹച്ഛി	തതഃ	അവിടെനിന്നും
ദാനാരക്കേ	ദാനത്തെ തടഞ്ഞ	ഗൃഹീതവാ	പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി
	പ്പോര,	മഹാബലഃ	മഹാബലവാനായ
രാജപുരോഹിതം	രാജപുരോഹിതനായ	വൈനതേയഃ	ഗരുഡൻ
ശുക്രം	ശുക്രാചാര്യനെ	താഡയാമാസ.	പ്രഹരിച്ചു.

പത്യാ സഹ വിനിശ്ചിത്യ യജമാനോ മഹാബലിഃ

36

മായാരൂപേണ ദേവേശോ മമ യജ്ഞം ഗതോ യദി

37

തദൈതദ്യജ്ഞസാഹചര്യമേവമസ്തപിതി ചാബ്രവീത്.

ഇതി മതേപാദകം ദത്തം വാമനായ മഹാത്മനേ

38

തവ പാദത്രയാക്രാന്തം ഗൃഹാണാദ്യ മഹീം പ്രഭോ.

“യജമാനഃ	“യാഗംചെയ്യുന്നവ	പത്യാ സഹ	പത്നിയോടുകൂടി
	നായ	തദാ	ആ സമയം
മഹാബലിഃ	മഹാബലിചക്രവർത്തി	മതഃ	തീർച്ചപ്പെടുത്തി,
വിനിശ്ചിത്യ,	ആലോചിച്ചു,	മഹാത്മനേ	മഹാത്മാവായ
‘ദേവേശഃ	‘ദേവേശൻ’	വാമനായ	വാമനമുന്തിക്കു
മായാരൂപേണ	മായവേഷത്തിൽ	ഉദകം	തീർത്ഥം
മമ	എന്റെ	ദത്തം;	പകർന്നുകൊടുക്കപ്പെട്ടു;
യജ്ഞം	യാഗത്തെ	‘പ്രഭോ!	ഹേ പ്രഭോ!
ഗതഃ	പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നവൻ	തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ
യദി	എങ്കിൽ	പാദത്രയാ-	} കാൽകൊണ്ടു മൂന്നടി
ഏതത് ച	ഇതുതന്നെയാണു്	ക്രാന്തം	
യജ്ഞസാഹചര്യം;	സപ്രയോജനമായ	മഹീം	ഭൂമിയെ
	യജ്ഞം;	അദ്യ	ഇപ്പോൾ
ഏവം അസു;	അപ്രകാരംതന്നെയാക	ഗൃഹാണ,	സ്വീകരിച്ചാലും,
ഇതി	എന്നിങ്ങനെ [ഭട്ട;’	ഇതി	എന്നു്
		അബ്രവീത്	ഉരചെയ്തു.

ഉദകേ സ്തപ്താശ്ചമാത്രേ തു വിശ്വപരൂപധരോ ഹരിഃ

39

തത്രസ്ഥ ഏവ വവൃധേ യേന പൂണ്ണം ജഗതത്രയം.

“ഉദകേ	“തീർത്ഥം	യേന	എപ്രകാരമോ, അപ്ര
സ്തപ്താശ്ചമാത്രേ	} തൊട്ട ഉടനെ		കാരം
തു		വിശ്വപരൂപധരഃ	വിശ്വപരൂപം ധരിച്ചവ
ഹരിഃ	വിഷ്ണുഭഗവാൻ,		നായി
ജഗതത്രയം	മൂന്നുലകം	തത്രസ്ഥഃ ഏവ	അവിടെ നില്ക്കുന്നവ
പൂണ്ണം	നിറയുന്നതു്	വവൃധേ	വളർന്നു. [നായിത്തന്നെ

സായുധൈർബാഹുഭിഃ പൂണ്ണം ഭിഗ്വിഭിക്സർവ്വമേവ ഹി. 40

“സായുധൈഃ	“ആയുധങ്ങളോട്	വിഭിക്സം	മദ്ധ്യപ്രദേശങ്ങളും
ബാഹുഭിഃ	കരങ്ങളാൽ [കൂടിയ	സർവ്വം ഏവ	മുഴുവനുംതന്നെ
ഭിക്സം	ഭിക്ഷകളും	പൂണ്ണം	നിറയപ്പെട്ടു.

തം ദൃഷ്ട്വാസുരരാജേന്ദ്രോ വാമനതപാച്ച വിസ്തീരിതഃ
മാധവോഽയമിതി ജ്ഞാതപാ പൂജയാമാസ ധർമ്മതഃ
പൂജിതസ്തേന ധർമ്മാത്മാ സർവ്വലോകഹിതായ വൈ. 41

ശ്രീൻ ക്രമാനഥ ഭിക്ഷിതപാ പ്രതിഗൃഹ്യ ച വാമനഃ
ആക്രമ്യ ലോകാൻ ലോകാത്മാ സർവ്വലോകഹിതേ രതഃ. 42

മഹേന്ദ്രായ പുനഃ പ്രാദാനീയമ്യ ബലിമോജസാ
തൈരലോക്യം സ മഹാതേജാശ്ചക്രേ ശക്രവശം പുനഃ 43

“അസുരരാജേന്ദ്രഃ അസുരരാജേന്ദ്രൻ	സർവ്വലോക-	സർവ്വലോകഹിതത്തി
തം അദ്ദേഹത്തെ	ഹിതായവൈ }	നായ്ത്തന്നെ
ദൃഷ്ട്വാ	കണ്ടും,	വാമനഃ
വാമനതപാതം	വാമനരൂപത്താൽ	വാമനവടിവാൻവനാ
വിസ്തീരിതഃ,	ആശ്ചര്യംപൂണ്ടുവ	ശ്രീൻ ക്രമാൻ
‘അയം	‘ഇദ്ദേഹം [നായി	ഭിക്ഷിതപാ,
മാധവഃ,	മാധവൻ,	ലോകാൻ
ജിതീ ച	എന്നതന്നെ	ആക്രമ്യ,
ജ്ഞാതപാ,	അറിഞ്ഞും,	അഥ
ധർമ്മതഃ	വിധിപ്രകാരം	പ്രതിഗൃഹ്യ
പൂജയാമാസ	പൂജചെയ്തു;	ഓജസാ
തേന	ആ മഹാബലിയാൽ	ബലിം ച
പൂജിതഃ	പൂജചെയ്യപ്പെട്ടവനും	നിയമ്യ,
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവും	പുനഃ
ലോകാത്മാ,	ലോകാത്മാവും	മഹേന്ദ്രായ
സർവ്വലോക-	സർവ്വലോകഹിതത്തി	പ്രാദാതം;
ഹിതേ }	നായി	(ആ ലോകങ്ങളെ)
രതഃ	പ്രവർത്തിക്കുന്നവനും	പ്രദാനംചെയ്തു;
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയുമായ	തൈരലോക്യം
സഃ	ആ വിഷ്ണുഭഗവാൻ	പുനഃ
		ശക്രവശം
		ചക്രേ.
		മൂന്നു ലോകത്തേയും
		തിരിയെ
		ഇന്ദ്രന്റെ വശത്തിൽ
		ആക്കി.

തേനൈഷ പൂർവ്വമാക്രാന്ത ആശ്രമഃ ശ്രമനാശനഃ
മയാപി ഭക്ത്യാ തസ്യൈവ വാമനസ്യാപജ്ജ്യതേ 44

“ശ്രമനാശനഃ	“ശ്രമം തീർക്കുന്നതായ	തസ്യ	ആ
ഏഷഃ ആശ്രമഃ	ഈ ആശ്രമം,	വാമനസ്യ	വാമനമുന്തിയിങ്കലുള്ള
പൂർവ്വം	പണ്ടും	ഭക്ത്യാ ഏവ	ഭക്തിയാൽതന്നെ
തേന	അദ്ദേഹത്താൽ	മയാ അപി	എന്നാലും
ആക്രാന്തഃ	വസിക്കപ്പെട്ടത്,	ഉപജ്ജ്യതേ.	ആശ്രയിക്കപ്പെടുന്നു.

ഏതമാശ്രമമായാതി രാക്ഷസാ വിപ്ലകാരിണഃ

അത്ര തേ പുരുഷവ്യാഖ്ര ഹന്തവ്യാ ഭൃഷ്ടചാരിണഃ.

45

“പുരുഷവ്യാഖ്ര! “ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!
വിപ്ലകാരിണഃ വിപ്ലംചെയ്യുന്നവരായ
ഭൃഷ്ടചാരിണഃ ഭുന്ദവടിയുള്ള
രാക്ഷസാഃ രാക്ഷസർ
ഏതം ഇത

ആശ്രമം ആശ്രമത്തിലേക്ക്
ആയാതി വരുന്നു;
അത്ര ഇവിടേവെച്ചതന്നെ
തേ അവർ (യാണം
ഹന്തവ്യാഃ കൊല്ലപ്പെടേണ്ടതം

അദ്യ ഗച്ഛാമഹേ രാമ സിദ്ധാശ്രമമനുത്തമം

തദാശ്രമപദം താത തവാപ്യേതദ്യഥാ മമ.

46

“രാമ ഹേ രാമ!
തത് അതിനാൽ
അനുത്തമം നിസ്സീമമായ
സിദ്ധാശ്രമം സിദ്ധാശ്രമത്തിൽ
അദ്യ ഇപ്പോൾ
ഗച്ഛാമഹേ; നാം പ്രവേശിക്കാം;

താത! വത്സ!
ഏതത് ഇത
ആശ്രമപദം ആശ്രമസ്ഥലം
മമ; എന്തൊരുതരം;
യഥാ അപ്രകാരമായാൽ
തവ അപി.” ഉണ്ണിയുടേതുതന്നെ

ഇതൃക്തവാ പരമപ്രീതോ ധന്യ രാമം സലക്ഷ്മണം

പ്രവിശ്നാശ്രമപദം വ്യരോചത മഹാമുനീഃ

ശശീവ ഗതനീഹാരഃ പുനർവ്വസുസമനപിതഃ

47

ഇതി ഇപ്രകാരം
ഉക്തവാ ഉരചെയ്ത്
മഹാമുനീഃ മാമുനിവരൻ,
സലക്ഷ്മണം ലക്ഷ്മണസഹിതനായ
രാമം ശ്രീരാമനെ
ധന്യ, കൂട്ടിക്കൊണ്ട്,
പരമപ്രീതഃ, അത്യന്തസന്തുഷ്ടനായി,

ആശ്രമപദം ആശ്രമസ്ഥലത്തെ
പ്രവിശ്ൻ പ്രവേശിക്കുന്നവനായി
ഗതനീഹാരഃ മഞ്ഞുനീങ്ങിയ
പുനർവ്വസു- } പുണർതം നക്ഷത്ര
സമനപിതഃ } ഞ്ഞോടുകൂടിയ
ശശീ ഇവ ചന്ദ്രനെപ്പോലെ,
വ്യരോചത. വിളങ്ങി.

തം ഭൃഷ്ടവാ മുനയഃ സദ്യേ സിദ്ധാശ്രമനിവാസിനഃ

ഉത്പത്യേത്പത്യ സഹസാ വിശ്വാമിത്രമപൂജയൻ.

48

സിദ്ധാശ്രമ- } സിദ്ധാശ്രമത്തിൽ
നിവാസിനഃ } വസിക്കുന്നവരായ
മുനയഃ മുനിമാർ
സദ്യേ, എല്ലാവരും
തം ഭൃഷ്ടവാ അദ്ദേഹത്തെ കണ്ട്,

ഉത്പത്യ } മേല്പുമേൽ
ഉത്പത്യ }
വിശ്വാമിത്രം വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
സഹസാ സന്തോഷത്തോടെ[യെ
അപൂജയൻ. പൂജിച്ചു.

യഥാഹം ചക്രിരേ പൂജാം വിശ്വാമിത്രായ ധീമതേ
തഥൈവ രാജപുത്രാഭ്യോമകുപ്തന്നതിമിക്രിയാം.

49

ധീമതേ	ധീമാനായ	തഥാ ഏവ,	അപ്രകാരംതന്നെ
വിശ്വാമിത്രായ	വിശ്വാമിത്രമുനിക്ക്	രാജപുത്രാഭ്യോം	രാജകുമാരന്മാരിൽവ
യഥാഹം	തക്കപോലെ	അതിമിക്രിയാം	അതിമിസൽക്കാ [കും
പൂജാം	പൂജയെ		രത്തേയും
ചക്രിരേ;	അവർ ചെയ്തു;	അകുപ്തൻ.	ചെയ്തു.

മുഹൂർത്തമഥ വിശ്രാന്തേ രാജപുത്രാവരിന്ദമേ
പ്രാഞ്ചലീ മുനിശാർദൂലമുചതു രഘുനന്ദനേ.

50

അരിന്ദമേ	ശത്രുനാശകന്മാരും	വിശ്രാന്തേ	വിശ്രമിച്ചവരായി,
രഘുനന്ദനേ	രഘുകുലനന്ദനന്മാരും	അഥ	പിന്നെ (സ്തുതയ്ക്കായി)
	ആയ	പ്രാഞ്ചലീ:	അഞ്ചലിബന്ധംചെയ്-
രാജപുത്രേ	രാജകുമാരന്മാരിൽവരും	മുനിശാർദൂലം	മുനിശ്രേഷ്ഠനോടു
മുഹൂർത്തം	ഒരു മുഹൂർത്തകാലം	ഉചതു:	ഉരചെയ്തു.

അദ്വൈത ദീക്ഷാം പ്രവിശ ഭദ്രം തേ മുനിപുംഗവ
സിദ്ധാശ്രമോഽയം സിദ്ധഃ സ്വാത് സത്യമസ്തു വചസ്സവ.

51

മുനിപുംഗവ!	അല്ലയോ മുനിശ്രേഷ്ഠ!	സിദ്ധാശ്രമഃ;	സിദ്ധാശ്രമം;
അദ്യ ഏവ	ഇപ്പോൾതന്നെ	സിദ്ധഃ	(അതിനാൽ)സഫല
ദീക്ഷാം	ദീക്ഷയെ		മായ്ത്തന്നെ
പ്രവിശ;	കയ്ക്കൊണ്ടാലും;	സ്വാത്	ഭവിയ്ക്കും;
	{ നിന്തിരുവടിയുടെ സ	തവ	അവിടുത്തെ
തേ ഭദ്രം	{ ല്ലം മംഗളമായി	വചഃ	വാക്യം
	{ അവസാനിയ്ക്കും;	സത്യം	സത്യമായി
അയം	ഇത്	അസ്തു."	വരട്ടെ."

ഏവമുക്തോ മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ
പ്രവിവേശ തദാ ദീക്ഷാം നിയതോ നിയതേന്ദ്രിയഃ.

52

ഏവം	ഇപ്രകാരം	നിയതഃ	അന്തഃകരണങ്ങളെ
ഉക്തഃ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ട		അടക്കിയവനായി,
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	നിയതേന്ദ്രിയഃ	ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹംചെയ്
മഹാമുനിഃ	മാമുനി	തദാ	ആ സമയം(സ്തുതയ്ക്കായി)
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രൻ,	ദീക്ഷാം	ദീക്ഷയെ
		പ്രവിവേശ.	കയ്ക്കൊണ്ടു.

കുമാരവപി താം രാത്രിമുഷ്പിതപാ സുസമാഹിതൈ
 പ്രഭാതകാലേ ചോത്ഥായ പൂർവ്വം സന്ധ്യാമുപാസ്യ ച 53
 സ്ഫുഷ്ടോദകൈ ശുചീ ജപ്യം സമാപ്യ നിയമേന ച
 ഹതാഗ്നിഹോത്രമാസീനം വിശ്വാമിത്രമവന്ദതാം. 54

കുമാരൈ അപി കുമാരന്മാരിരുവരും,
 താം രാത്രിം ആ രാത്രി
 സുസമാഹിതൈ മനശ്ചാഞ്ചല്യമരവ
 രായി
 ഉഷിതപാ, കഴിച്ചശേഷം,
 പ്രഭാതകാലേ ച പുലർകാലത്തിൽ
 ഉത്ഥായ, എഴുന്നേറ്റം
 സ്ഫുഷ്ടോദക- } കളിച്ച് ആചമനാദി
 കൈ } കളെ ചെയ്തും,
 പൂർവ്വം സന്ധ്യാം പ്രാതഃസന്ധ്യയെ

ഉപാസ്യ ച, ഉപാസനചെയ്തും
 ജപ്യം ജപത്തെ
 നിയമേന നിഷ്ഠയോടെ
 സമാപ്യ ച ചെയ്തശേഷം,
 ശുചീ പരിശുദ്ധന്മാരായി,
 ഹതാഗ്നിഹോത്രം അഗ്നിഹോത്രംചെയ്തും
 ആസീനം ഇരുന്നിരുന്നവനായ്
 വിശ്വാമിത്രം വിശ്വാമിത്രമാമുനിയെ
 അവന്ദതാം } വന്ദിച്ചു.
 (ആഷം) }

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഏകോനത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തൊമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1003).

ത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പതാം സർഗ്ഗം.

[യജ്ഞസംരക്ഷണം = യാഗരക്ഷ.]

അഥ തൈ ദേശകാലജ്ഞൈ രാജപുത്രാവരിന്ദമൈ

ദേശേ കാലേ ച വാക്യജ്ഞാവബ്രുതാം കൌശികം വചഃ. 1

ദേശ- } സ്ഥലകാലൈരചിത്യ
 കാലജ്ഞൈ } ഞ്ഞെ അറിഞ്ഞവരും
 അരിന്ദമൈ ശത്രുനാശകന്മാരും,
 വാക്യജ്ഞൈ വാക്യകുശലന്മാരുമായ
 രാജപുത്രൈ രാജകുമാരന്മാർ
 തൈ ച ഇരവരും,

ദേശേ തക്ക സ്ഥലത്തിൽ,
 കാലേ തക്ക അവസരത്തിൽ
 കൌശികം വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
 യോടായി,
 അഥ അപ്രകാരംതന്നെ
 വചഃ അബ്രൂതാം വിജ്ഞാപനംചെയ്തു.

ഭഗവൻ ശ്രോതുമിച്ഛാവാോ യസ്തിൻ കാലേ നിശാചരൗ
സംരക്ഷണീയൗ തൗ ബ്രഹ്മൻ നാതിവത്തേത തത്ക്ഷണം. 2

“ഭഗവൻ	“ഹേ ഭഗവാൻ!	തത്	ആ
ബ്രഹ്മൻ	ബ്രാഹ്മണവത്!	ക്ഷണം	സമയം
യസ്തിൻ	ഏതു	ന അതി	} അതിക്രമിക്കാത്ത
കാലേ	സമയം	വത്തേത	
തൗ	ആ രണ്ടു	ശ്രോതം	അറിഞ്ഞുകൊൾവാൻ
നിശാചരൗ	രാക്ഷസന്മാരും [രൊ,	ഇച്ഛാവാഃ”	ഞങ്ങൾ ആഗ്രഹി
സംരക്ഷണീയൗ	തടുക്കപ്പെടേണ്ടവ		ക്കുന്നു.”

ഏവം ബ്രഹ്മാണൗ കാകത്സ്ഥൌ തപരമാണൗ യുയുത്സയാ
സദ്യേ തേ മനയഃ പ്രീതാഃ പ്രശശംസുന്പാത്മജൌ. 3

ഏവം	ഇപ്രകാരം	തപാത്മജൌ	തപകുമാരന്മാരെക്കണ്ടു്
ബ്രഹ്മാണൗ,	ഉരചെയ്യുന്നവരും,	തേ	ആ
യുയുത്സയാ	യുദ്ധംചെയ്യാൻ കൊ	മനയഃ	മുനിമാർ
	തികൊണ്ടു്,	സദ്യേ	എല്ലാവരും
തപരമാണൗ,	വെമ്പുന്നവരും (രുമായ	പ്രീതാഃ	ആനന്ദംപൂണ്ടവരായി
കാകത്സ്ഥൌ	കാകത്സ്ഥവംശജന്മാ	പ്രശശംസുഃ	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

അദ്യപ്രഭൃതി ഷഡ്ഠാത്രം രക്ഷേതാം രാഘവാവൃഭൗ
ദീക്ഷാം ഗതോ ഹേമ്യഷ മൂനിമൌനനിതപം ച ഗമിഷ്യതി. 4

“ഏഷഃ	“ഈ	ഹി	അതുകൊണ്ടു്,
മുനീഃ	മുനിവരൻ,	രാഘവൗ ഉഭൗ	രാഘവനെന്നനാമയ ഇ
ദീക്ഷാം	ദീക്ഷയെ [കുന്നു;	അദ്യപ്രഭൃതി	ഇന്നതൊട്ടു് (രുവരും
ഗമിഷ്യതി	കണ്ഠോൽവാൻപോ-	ഷഡ്ഠാത്രം ച ആര	രാത്രികളും
മൌനനിതപം	മൌനവ്രതത്തെ (ന്നു;	രക്ഷേതാം	രക്ഷചെയ്തേണ്ടതാ
ഗതഃ;	അവലംബിച്ചിരിക്ക		ണം.”

തൗ തു തദപചനം ശൂതപാ രാജപുത്രൗ യശസപിന്നൗ
അനിദ്രൗ ഷഡ്ഠഹോരാത്രം തപോവനമരക്ഷതാം. 5

യശസപിന്നൗ	പുകഴാൻ	ഷഡ്ഠഹോരാത്രം	ആറുനാൾ രാവും പക
തൗ	ആ രണ്ടു		ലും
രാജപുത്രൗ തു	രാജകുമാരന്മാരും	അനിദ്രൗ	നിദ്രയില്ലാത്തവരായി
തദപചനം	അവരുടെ വാക്കു	തപോവനം	ആശ്രമത്തെ
ശൂതപാ	കേട്ടു്,	അരക്ഷതാം	രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ഉപാസാംചക്രതുർവീരൈ യത്തൈ പരമധനപിണൈ.

രരക്ഷതുമ്മുനിവരം വിശ്വാമിത്രമരീന്ദമൈ.

6

യത്തൈ സന്നദ്ധനാരായി
പരമധനപിണൈ ഉൽകൃഷ്ടധനപ്പാണി
കളായി
അരീന്ദമൈ ശത്രുസംഹാരകന്മാരാ
വീരൈ വീരന്മാർ ഇരുവരും(യ

ഉപാസാം- } കാവൽ കാത്തുകൊ
ചക്രതഃ; } ണ്ടിരുന്നു;
മുനിവരം മുനിശ്രേഷ്ഠനായ
വിശ്വാമിത്രം വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയെ
രരക്ഷതഃ രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

അഥ കാലേ ഗതേ തസ്തിൻ ഷഷ്ടോഹനിസമാഗതേ
സൗമിത്രിമബ്രവീദ്രാമോ യത്തോ ഭവ സമാഹിതഃ.

7

അഥ ഇപ്രകാരം
കാലേ കാലം
ഗതേ ചെന്നാറേ
തസ്തിൻ ആ
ഷഷ്ടേ അഹനി ആറാം ദിവസം
സമാഗതേ എത്തിയപ്പോൾ,

രാമഃ ശ്രീരാമൻ
സൗമിത്രിം ലക്ഷ്മണനെ നോക്കി
'യതഃ' "സന്നദ്ധനായി
സമാഹിതഃ കാമ്യോടുകൂടി
ഭവ," ഇരിക്കണം," എന്നും
അബ്രവീത്. ഉരചെയ്തു.

രാമസ്യേവം ബ്രുവാണസ്യ തപരിതസ്യ യയുത്സയാ
പ്രജജ്ജപാല തതോ വേദിഃ സോപാദ്ധ്യായപുരോഹിതാ.

8

യയുത്സയാ യുദ്ധേച്ഛയോടെ
തപരിതസ്യ വെമ്പുന്നവനായ
രാമസ്യ ശ്രീരാമൻ,
ഏവം ഇപ്രകാരം
ബ്രുവാണസ്യ ഉരചെയ്യുമ്പോൾ

തതഃ അദ്ദിക്കിൽ,
സോപാദ്ധ്യായ- } ഉപാദ്ധ്യായന്മാർ, ഗു
പുരോഹിതാ } തപിക്കുക ഇവർ ച
രമിരുന്നിരുന്നതായ
വേദിഃ യാഗകണ്ഡം
പ്രജജ്ജപാല കത്തിജ്ജപലിച്ചു.

സദർചമസസ്രുക്കാ സസമിത്കസുമോച്ചയാ
വിശ്വാമിത്രേണ സഹിതാ വേദിർജ്ജപാല സന്തപിജാ.

9

സദർചമ- } ദർ, പാനപാനം,
സസ്രുക്കാ } ഹോമപാനം ഇവയോ
ടുകൂടിയതും
സസമിത് - } സമിത് (ചമത), പ
കസുമോച്ചയാ } ഷം ഇവയുടെ സമൂഹ
ത്തോടുകൂടിയതും

വിശ്വാമിത്രേണ വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
സഹിതാ കൂടിയതും [യോട
സന്തപിജാ ഗുതപിക്കുകയോടുകൂടി
യതും ആയ
വേദിഃ യാഗകണ്ഡം
ജ്ജപാല. ഉജ്ജപലിച്ചു.

മന്ത്രവച്ച യഥാന്യായം യജ്ഞോസൗ സംപ്രവർത്തതേ
ആകാശേ ച മഹാൻ ശബ്ദഃ പ്രാദുരാസീദ് ഭയാനകഃ.

10

അസൗ യജ്ഞഃ ഈ യാഗം,
മന്ത്രവത് ച മന്ത്രപൂർവ്വമായും
യഥാന്യായം ച വിധിപ്രകാരവും [ന്നു;
സംപ്രവർത്തതേ; നടന്നുകൊണ്ടിരിക്ക

ആകാശേ ആകാശത്തിൽ
മഹാൻ വമ്പിച്ച
ഭയാനകഃശബ്ദഃ ഭയങ്കരശബ്ദം
പ്രാദുരാസീത്. ഉളവായി.

ആവാതു ഗഗനം മേഘോ യഥാ പ്രാവൃഷി നിഗ്ഗതഃ
തഥാ മായാം വികുച്ഛാണൗ രാക്ഷസാവഭൃധാവതാം.

11

പ്രാവൃഷി	നല്ലമഴക്കാലത്തിൽ	യഥാ, തഥാ,	എപ്രകാരമോ അപ്ര
ഗഗനം	ആകാശത്തെ	മായാം	മായാപ്രവൃത്തി [കാരം,
ആവാതു	മറച്ചുകൊണ്ടു്	വികുച്ഛാണൗ	ചെയ്യുന്നവരായ
നിഗ്ഗതഃ	പൊങ്ങിയ	രാക്ഷസൗ	രണ്ടു രാക്ഷസന്മാർ
മേഘഃ	മേഘം	അഭൃധാവതാം.	നേരെ കാടിഎത്തി.

മാരീചശ്ച സുബാഹുശ്ച തയോരനചരാസ്തഥാ
ആഗമ്യ ഭീമസങ്കാശാൻ രുധിരൗഘാനവാസുജൻ.

12

മാരീചഃ ച	മാരീചനം	അനചരാഃ	കൂട്ടാളികളും
സുബാഹുഃ ച	സുബാഹുവും	ആഗമ്യ	വന്നു്
തഥാ	അച്ചുണ്ണതന്നെ	ഭീമസങ്കാശാൻ	ഭയങ്കരങ്ങളായ
തയോഃ	അവരിരുവരുടെ	രുധിരൗഘാൻ	രക്തപ്രവാഹങ്ങളെ
		അവാസുജൻ.	വെച്ചിട്ടു.

സാ തേന രുധിരൗഘേണ വേദിജ്ജ്ജപാല മണ്ഡിതാ
ദൃഷ്ട്വാ വേദിം തഥാഭൂതാം രാഘവഃ ക്രോധസംയുതഃ
സഹസാഭിദൂതോ രാമസ്താവപശ്യത്തതോ ദിവീ.

13

തേന	ആ	ക്രോധസംയുതഃ	കേവലപുണ്ട
രുധിരൗഘേണ	രക്തപ്രവാഹത്താൽ	രാഘവഃ	രാഘുകുലജാതനായ
മണ്ഡിതാ	സമീപത്തിൽ ആക്രമി	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ,
സാ	ആ [കുപ്പെട്ട	സഹസാ	ശീശ്യത്തിൽ
വേദിഃ	യാഗമണ്ഡപം	അഭിദൂതഃ,	നോക്കോടിച്ചെന്നു്
ജ്ജപാലഃ	പ്രകാശിച്ചു.	തതഃ	ആ സമയം
വേദിം	യാഗമണ്ഡപത്തെ	തൌ	അവരിരുവരേയും
തഥാഭൂതാം	അപ്രകാരമിരിക്കുന്നതാ	ദിവീ	ആകാശത്തിൽ
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,	അപശ്യതം.	കണ്ടു.
	[യി		

താവാപതന്തൗ സഹസാ ദൃഷ്ട്വാ രാജീവലോചനഃ
ലക്ഷ്മണം ചാഥ സംപ്രേക്ഷ്യ രാമോ വചനമബ്രവീത്.

14

രാജീവലോചനഃ	ചെന്നാമരാക്ഷനായ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ,	ച,	ഉടനെ
സഹസാ	അതിവേഗത്തിൽ	അഥ,	ആ സമയം
ആപതന്തൗ	താഴോട്ടിറങ്ങിവരുന്ന	ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനെ
	വരായ	സംപ്രേക്ഷ്യ	നോക്കി
തൌ	അവരിരുവരെ	വചനം	ഇപ്രകാരം വാക്യം
		അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.

പശ്യ ലക്ഷ്മണ ഓർവൃത്താൻ രാക്ഷസാൻ പിശിതാശനാൻ
മാനവാസ്രസമാധൂതാനനിലേന യഥാ ഘനാൻ.

15

“ലക്ഷ്മണ!	“ഹേ ലക്ഷ്മണ!	ഘനാൻ	മേഘങ്ങളെ
ഓർവൃത്താൻ	ഓർവൃത്തന്മാരും	യഥാ,	എന്നവണ്ണം
പിശിതാശനാൻ	മാംസഭക്ഷകളും ആയ	മാനവാസ്ര-	} മാനവാസ്രത്താൽ പറ
രാക്ഷസാൻ	രാക്ഷസന്മാരെ,	സമാധൂതാൻ	
അനിലേന	കാറ്റാൽ	പശ്യ ”	
			കണ്ടുകൊരുക.”

മാനവം പരമോദാരമസ്രം പരമ ഭാസപരം

ചിക്ഷേപ പരമകൃദ്ധോ മാരീചോരസി രാഘവഃ.

16

പരമകൃദ്ധഃ	അതികൃദ്ധനായ	മാനവം	മാനവം എന്ന
രാഘവഃ,	രാഘവൻ,	അസ്രം	അസ്രത്തെ
പരമോദാരം	അതിഗംഭീരവും	മാരീചോരസി	മാരീചന്റെ മാച്ചിൽ
പരമഭാസപരം	ഏറ്റവും ഉജ്ജ്വലിക്കു	ചിക്ഷേപ.	എഴു.
	ന്നതും ആയ		

സ തേന പരമാശ്രേണു മാനവേന സമാഹതഃ

സംപൂർണ്ണം യോജനശതം ക്ഷിപ്തഃ സാഗരസംപ്ലവേ.

17

തേന മാനവേന	ആ മാനവമാകുന്ന	സാഗരസംപ്ലവേ	സമുദ്രജലത്തിൽ
പരമാശ്രേണു	ഉത്തമാശ്രുത്താൽ	സമ്പൂർണ്ണം	തികച്ചു്
സമാഹതഃ	പ്രഹരിക്കപ്പെട്ട	യോജനശതം	നൂറുയോജനദൂരം
സഃ	അവൻ,	ക്ഷിപ്തഃ.	എറിയപ്പെട്ടു.

വിചേതനം വിഘൃണ്ണനം ശീതേഷുമുഖതാഡിതം

നിരസ്തം ദൃശ്യ മാരീചം രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത്.

18

വിചേതനം	പ്രജ്ഞയറ്റവനായി,	മാരീചം	മാരീചനെ
വിഘൃണ്ണനം	ചുഴലുന്നവനായി	ദൃശ്യ,	കണ്ടു്
ശീതേഷു-	} മാനവാസ്രമുനയാൽ	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ
മുഖതാഡിതം		ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനോടു്
നിരസ്തം		അബ്രവീത്	അരുചെയ്തു.
	പറപ്പിക്കപ്പെട്ട		

പശ്യ ലക്ഷ്മണ ശീതേഷു മാനവം ധർമ്മസംഹിതം

മോഹയിതാ നയത്യേന ച പ്രാണൈർവീര്യജ്യതേ.

19

“ലക്ഷ്മണ!	“അല്ലയോ ലക്ഷ്മണ!	മോഹയിതാ	ബോധംകെടുത്തി
ശീതേഷു	തണുപ്പിക്കുന്ന ശരമായ	നയതി	കൊണ്ടുപോകുന്നു;
ധർമ്മസംഹിതം	ധർമ്മയുക്തമായ	പ്രാണൈഃ	പ്രാണങ്ങളാൽ
മാനവം	മാനവാസ്രത്തെ	} വീര്യജ്യതേ ന ച.	(അവൻ) തൃജിക്കപ്പെ
പശ്യ	കാൺകു;		ടുന്നതുമില്ല; (അവൻ
ഏനം	ഇവനെ		(മരിക്കുന്നതുമില്ല.)

ഇമാനപി വധിഷ്ഠാമി നിർഘ്നാൻ ഭൃഷ്ടചാരിണഃ
രാക്ഷസാൻ പാപകർമ്മസ്ഥാൻ യജ്ഞഘ്നാൻ ഭൂധിരാശനാൻ. 20

“നിഘ്നാൻ	“ഭയയില്ലാത്തവരും	ഭൂധിരാശനാൻ	രക്തപാനം ചെയ്യുന്ന
ഭൃഷ്ടചാരിണഃ	ഭർവൃത്തരും	ഇമാൻ	ഈ [വരും ആയ
പാപ-	} പാപകൃത്യം ചെയ്യുന്ന	രാക്ഷസാൻ-	} രാക്ഷസന്മാരേയും
കർമ്മസ്ഥാൻ		അപി	
യജ്ഞഘ്നാൻ	യാഗം മുടക്കുന്നവരും	വധിഷ്ഠാമി..”	ഞാൻ കൊല്ലുന്നുണ്ടു്.”

ഇത്യുക്താ ലക്ഷ്മണം ചാത്ര ലാഘവം ഭർയന്നിവാ
സംഗൃഹ്യാസ്ത്രം തതൊ രാമോ ദിവ്യമാഗ്നേയമദ്ഭൂതം
സുബാഹുരസി ചിക്ഷേപ സ വിഭുഃ പ്രാപതദ്ഭൂവി. 21

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	അദ്ഭൂതം	അതുതവും ആയ
ഇതി	ഇപ്രകാരം	ആഗ്നേയം അസ്ത്രം	ആഗ്നേയാസ്ത്രത്തെ
ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനോടു്	സംഗൃഹ്യ	കയ്യിലെടുത്തു്,
ഉക്തവാ,	അരുചെയ്തു്,	സുബാഹുരസി	സുബാഹുവിന്റെ
തതഃ	പിന്നെ		മാറിടത്തിൽ
ആതു ച	നൊടിയിടകൊണ്ടു്	ചിക്ഷേപ	പ്രയോഗിച്ചു്;
ലാഘവം	(തന്റെ)ലാഘവത്തെ	സഃ	അവൻ
	(നിഷ്പ്രയാസതയെ)	വിഭുഃ	മുളയ്ക്കപ്പെട്ടവനായി
ഭർയൻ ഇവ	കാണിക്കുന്നവനായ്	ഭൂവി	നിലത്തു്
ദിവ്യം	ദിവ്യവും [ത്തന്നെ,	പ്രാപതം.	വീണു.

ശേഷാൻ വായവ്യമാദായ നിജഘ്നാൻ മഹായശഃ
രാഘവഃ പരമോദാരോ മുനീനാം മുദമാവഹൻ. 22

മഹായശഃ	മഹായശസ്വപിയും	ആവഹൻ	മുളവാക്കുന്നവനായി,
പരമോദാരഃ	അതിഗംഭീരനും ആയ	വായവ്യം	വായവ്യാസ്ത്രത്തെ
രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ	ആദായ	എടുത്തു്
മുനീനാം	മുനിമാക്കും	ശേഷാൻ	മററുള്ളവരെ
മുദം	സന്തോഷത്തെ	നിജഘ്നാൻ.	കൊന്നൊടുക്കി.

സ ഹതപാ രാക്ഷസാൻ സർപ്പാൻ യജ്ഞഘ്നാൻ രഘുനന്ദനഃ
ഋഷിഭിഃ പൂജിതസ്തത്ര യഥേദ്രോ വിജയേ പുരാ. 23

സഃ	ആ	പുരാ	പണ്ടു്
രഘുനന്ദനഃ	രഘുനന്ദനൻ	വിജയേ	(അസുര)വിജയത്തിൽ
യജ്ഞഘ്നാൻ	യാഗത്തിന്നു മുടക്കം	ഇന്ദ്രഃ	ഇന്ദ്രൻ
	ചെയ്തിരുന്ന	യഥാ	എന്നവണ്ണം,
സർപ്പാൻ	എല്ലാ	തത്ര	അവിടെ
രാക്ഷസാൻ	രാക്ഷസന്മാരേയും	ഋഷിഭിഃ	മുനിമാരാൽ
ഹതപാ,	കൊന്നും,	പൂജിതഃ.	പൂജിക്കപ്പെട്ടു്.

അഥ യജ്ഞേ സമാപ്തേ തു വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ
നിരീതികാ ദിശോ ദൃഷ്ട്വാ കാകത്സ്ഥമിദമബ്രവീത്. 24

യജ്ഞേ	യാഗം	നിരീതികാഃ	ബാധയൊഴിഞ്ഞവ
സമാപ്തേ തു	പൂർത്തിയായാറെ,		യായി
മഹാമുനിഃ	മാമുനിയായ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി,	കാകത്സ്ഥം	കാകത്സ്ഥനെന്നോക്കി
ദിശഃ	ദിക്കുകളെ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
അഥ	മുഴുവനും	അബ്രവീത്.	അരുചെയ്തു.

കൃതാത്ഥോഽസ്മി മഹാബാഹോ കൃതം ഗുരുവചസ്തപയാ
സിദ്ധാശ്രമമിദം സത്യം കൃതം രാമ മഹായശാഃ. 25

“മഹാബാഹോ!	“മഹാബാഹുവായ	ഗുരുവചഃ	ഗുരുവാക്യം
മഹായശാഃ!	മഹായശസ്വിയായ	കൃതം;	നടത്തപ്പെട്ടു;
രാമ!	ഹേ രാമ!	ഇദം	ഇതു
കൃതാത്ഥഃ	ഞാൻ കൃതാർത്ഥനായി	സിദ്ധാശ്രമം	സിദ്ധാശ്രമം
അസ്മി;	ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു;	സത്യം	യഥാർത്ഥമാക്കി
തപയാ	നിന്നാൽ	കൃതം.”	ചെയ്യപ്പെട്ടു.”

സ ഹി രാമം പ്രശസ്യേവം താഭ്യാം സന്ധ്യാമുപാഗമത്. 26

രാമം	ശ്രീരാമനെ	താഭ്യാം	അവരോടുംകൂടി
സഃ	അദ്ദേഹം	സന്ധ്യാം	സന്ധ്യയെ
ഏവം പ്രശസ്യ	ഇപ്രകാരം പുകഴ്ത്തി,	ഉപാക്രമത് ഹി.	ഉപാസിച്ചു.

ഇത്യാക്ഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1029.)

ഏകത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തൊന്നാം സർഗ്ഗം

[മിഥിലാപ്രസ്ഥാനം = മിഥിലാപട്ടണത്തിലേക്ക് പുറപ്പെടുന്നത്.]

അഥ താം രജനീം തത്ര കൃതാത്ഥൗ രാമലക്ഷ്മണൗ
ഉഷ്ണതുർമുദിതൗ വീരൗ പ്രഹൃഷ്ടേനാന്തരാത്മനാ. 1

കൃതാത്ഥൗ	തുടങ്ങിയ കൃത്യത്തെ	രജനീം അഥ,	രാത്രിയേയും,
	ചെയ്തവരായി	തത്ര	അവിടെത്തന്നെ,
മുദിതൗ,	സന്തോഷംപൂണ്ടവ	പ്രഹൃഷ്ടേന	ഏറ്റവും കൂടിയ
വീരൗ	വീരന്മാരായ [രായ	അന്തരാത്മനാ	മനസ്സോടുകൂടിയ
രാമലക്ഷ്മണൗ	രാമലക്ഷ്മണന്മാർ,		വരായി
താം	ആ	ഉഷ്ണതഃ.	കഴിച്ചു.

പ്രഭാതായാം തു ശവ്വ്യാം കൃതപൌർവാഹ്നികക്രിയൈ
വിശ്വാമിത്രമുഷീംശ്വാന്യാൻ സഹിതാവഭിജഗതഃ

2

ശവ്വ്യാം	രാത്രി	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
പ്രഭാതായാം	ഇ പുലർന്നാറെ,	അന്യാൻ	മറ്റു [യേയും
കൃതപൌർവാ- ഹ്നികക്രിയൈ	} പ്രാതഃകാലകൃത്യങ്ങൾ ചെയ്തവരായി	ഋഷീൻ ച	മുനിമാരേയും
സഹിതൈ		അഭിജഗതഃ	മുമ്പിൽചെന്നു സന്ദ ശിച്ചു.

അഭിവാദ്യേ മുനിശ്രേഷ്ഠം ജപലന്തമിവ പാവകം
ഉരചതുർമ്മധുരോദാരം വാക്യം മധുരഭാഷിണൈ.

3

പാവകം	അഗ്നിയെ	മധുരഭാഷിണൈ	മധുരഭാഷിണികളായ
ജപ	പോലെ		അവരിരുവരും
ജപലന്തം	ഉജപലിക്കുന്നവനായ	മധുരോദാരം	മധുരമായും ഗംഭീരമായും
മുനിശ്രേഷ്ഠം	മുനിശ്രേഷ്ഠനെ	വാക്യം	വാക്യത്തെ [യും ഉള്ള
അഭിവാദ്യേ,	വന്ദനംചെയ്ത്,	ഉരചതുഃ.	ഉരച്ചു.

ഇമൈ സ്മ മുനിശാർദ്ദൂല കിംകരൈ സമുപസ്ഥിതൈ
ആജ്ഞാപയ യഥേഷ്ടം വൈ ശാസനം കരവാവ കിം

4

“മുനിശാർദ്ദൂല ! “ മുനിശ്രേഷ്ഠ !	ജഷ്ടം യഥാ	ജഷ്ടംപോലെ
കിംകരൈ	അവിടുത്തെ ആജ്ഞാ	ആജ്ഞാപയ; ആജ്ഞാപിച്ചാലും;
	കരന്മാരായി	കിം ഏത്
സമുപസ്ഥിതൈ	കാത്തുനില്ക്കുന്നവരായ	ശാസനം ആജ്ഞയേയും
ഇമൈ സ്മ;	ഞങ്ങൾ ഇരുവരും	കരവാവ } ഞങ്ങൾ
	ഇതാ വർത്തിക്കുന്നു;	വൈ.” } ചെയ്യുന്നുണ്ട്.”

ഏവമുക്താസ്തതസ്താഭ്യാം സവ്വ് ഏവ മഹർഷയഃ
വിശ്വാമിത്രം പുരസ്കൃത്യ രാമം വചനമബ്രുവന്.

5

താഭ്യാം	അവരിരുവരാൽ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയെ
ഏവം ഉക്താഃ	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു	പുരസ്കൃത്യ	മുന്നിട്ടുകൊണ്ട്
മഹർഷയഃ	മഹർഷിമാർ [പ്പെട്ട	രാമം	ശ്രീരാമനോടു
സവ്വേ ഏവ,	എല്ലാവരും,	വചനം	ഒരു സംഗതി
തതഃ	അപ്പോൾ	അബ്രുവന്.	ഉരചെയ്തു.

മൈഥിലസ്യ നരശ്രേഷ്ഠ ജനകസ്യ ഭവീഷ്യതി
യജ്ഞഃ പരമധർമ്മീഷ്ടസ്മൃത യാസ്യാമഹേ വയം.

6

“നരശ്രേഷ്ഠ !	“ പുരുഷോത്തമ !	യജ്ഞഃ	യാഗം
മൈഥിലസ്യ	മിഥിലാധിപനായ	ഭവീഷ്യതി;	നടപ്പാൻ പോകുന്നു;
ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാ	തത്ര	അതിനാ
	വിന്റെ	വായം	ഞങ്ങൾ
പരമധർമ്മീഷ്ഠഃ	അത്യന്തധർമ്മയുക്തമായ	യാസ്യാമഹേ.	പോകുന്നുണ്ട്.

തപം ചൈവ നരശാർദ്ദൂല സഹാസ്മാഭിർമിച്ഛസി
അതുഭൂതം ച ധനുരന്തം തത്ര തപം ദൃഷ്ടമഹസി.

7

“നരശാർദ്ദൂല! “ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!
തപം ച നീയും
അസ്മാഭിഃ സഹ ഞങ്ങളുടെ കൂടെ
ഗമിഷ്യസി; വരിക;
തത്ര അവിടെയുള്ള

അതുഭൂതം ആശ്ചര്യകരമായ
ധനുരന്തം ച ഉത്തമധനുസ്സിനെ
തപം ഏവ വത്സന്തന്നെയാണു്
ദൃഷ്ടം കാണാൻ
അഹസി. തക്കയോഗ്യൻ.

തലി പൂർവ്വം നരശ്രേഷ്ഠ ഭന്തം സദസി ദൈവതൈഃ
അപ്രമേയബലം ഘോരം മഖേ പരമഭാസപരം.

8

“നരശ്രേഷ്ഠ! “ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!
അപ്രമേയബലം അളവറ്റ ബലമുള്ളതും
പരമഭാസപരം ഏറ്റവും വിളങ്ങുന്നതും
ഘോരം പൂജിക്കത്തക്കതും
തത്, അത്, [ആയ

പൂർവ്വം മുൻകാലത്തിൽ
മഖേ സദസി യാഗസദസ്സിൽ
ദൈവതൈഃ ദേവന്മാരാൽ
ഭന്തം, കൊടുക്കപ്പെട്ടതും,
ഹി. എന്നുള്ളതും പ്രസിദ്ധ
മാണ്.

നാസ്യ ഭവോ ന ഗന്ധർവ്വം നാസുരാ ന ച രാക്ഷസാഃ
കർത്തുമാരോപണം ശക്താ ന കഥഞ്ചന മാനുഷാഃ.

9

“അസ്യ “ഇതിന്റെ
ആരോപണം ആരോപണം (ഞാണേ
ററൽ)
കർത്തും ചെയ്യാൻ
ശക്താഃ ശക്തന്മാരായ
ദേവാഃ ന; ദേവന്മാരില്ല;

അസുരഃ ധ; അസുരന്മാരില്ല;
രാക്ഷസാഃ ച ന; രാക്ഷസന്മാരും ഇല്ല;
മാനുഷാഃ മനുഷ്യർ
കഥഞ്ചന പണിപ്പെട്ടും
ന; ഇല്ല;
ഗന്ധർവാഃ ന; ഗന്ധർവ്വന്മാരും ഇല്ല.

ധനുഷസ്തസ്യ വീർവ്വം ഹി ജിജ്ഞാസന്തോ മഹീക്ഷിതഃ
ന ശേകുരാരോപയിതും രാജപുത്രാ മഹാബലാഃ.

10

“തസ്യ “ആ
ധനുഷഃ വില്ലിന്റെ
വീർവ്വം ശക്തി [വരായ
ജിജ്ഞാസന്തഃ അറിവാനാഗ്രഹിക്കുന്ന
മഹാബലഃ അതിബലശാലികളായ

മഹീക്ഷിതഃ രാജാക്കന്മാരാകട്ടെ,
രാജപുത്രാഃ, രാജകുമാരന്മാരാകട്ടെ,
ആരോപയി- } അതിനെ കലക്കുന്നതി
തും ഹി } ന
ശേകഃ ന. ശക്തരായിട്ടില്ല.

തലന്തൻരശാർദ്ദൂല മൈഥിലസ്യ മഹാത്മനഃ

തത്ര ദൃക്ഷ്യസി കാകതസ്ഥ യജ്ഞം ചാദിതദർശനം.

11

“നരശാർദ്ദൂല! “ഹേ പുരുഷോത്തമ!
കാകതസ്ഥ! കാകതസ്ഥ!
മഹാത്മനഃ മഹാത്മാവായ
മൈഥിലസ്യ മിഥിലാധിപന്റെ
യജ്ഞം ച യാഗത്തെയും,

തത്ര അക്കാലത്താൽ
അദിതദർശനം അത്യാശ്ചര്യകരമായ
തത് ആ പ്രസിദ്ധപ്പെട്ട
ധനുഃ വില്ലിനേയും
ദൃക്ഷ്യസി. കാണാം.

തലി യജ്ഞഫലം തേന മൈമിലേനോത്തമം ധനുഃ
യാചിതം നരശാർദൂല സുനാഭം സർവ്വദൈവതൈഃ.

12

“നരശാർദൂല! തത് ഉത്തമം സുനാഭം ധനുഃ ഹി, തേന	“ഹേ പുരുഷോത്തമ! ആ ഉൽകൃഷ്ടമായതും അഴകാൻ പിടിയുള്ളതു വില്ലാകട്ടെ, [മായ ആ	മൈമിലേന മിമിലാധിപനാൽ സർവ്വദൈവതൈഃ എല്ലാദേവന്മാരോടും യജ്ഞഫലം യാഗത്തിന്റെ ഫലമായി യാചിതം. ചോദിച്ചു വാങ്ങപ്പെട്ടതാകുന്നു.
---	---	--

[വിഷമപദവിവൃതിയിൽ ഇപ്രകാരം കാണുന്നു:—ആദ്യം ത്രിപുരവധകാലത്തിൽ, വിശ്വകർമ്മാവ് നിർമ്മിച്ച വില്ലിനെ ദേവന്മാർ ശിവനായി കൊടുത്തു. പിന്നെ ബലാബലപരീക്ഷയിൽ നടന്നതായ വിശ്വനിരോധത്തിൽ മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ചവിട്ടുകൊണ്ടും അതും ജയമാക്കപ്പെട്ടു. ദേവന്മാരാൽ പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ട ശിവൻ അതിനെ ദേവരാതനം നൃാസമായി കൊടുത്തു. അപ്രകാരം നൃാസരൂപമായി വർത്തിച്ചിരുന്ന വില്ലിനെ ദേവന്മാർ ജനകരാജാവിനും യജ്ഞഫലമായി പ്രദാനംചെയ്തു.]

ആയാഗഭൂതം നൃപതേസ്തസ്യ വേശ്മനി രാഘവ

അർച്ചിതം വിവിധൈശ്ശ്വന്യൈർധൂപൈശ്ചാഗരഗന്ധിഭിഃ.

13

“രാഘവ! തസ്യ നൃപതേഃ വേശ്മനി ആയാഗഭൂതം;	“ഹേ രാഘവ! ആ അരചന്റെ കോവിലകത്തിൽ ഉത്തമമായി കൊണ്ടാടപ്പെട്ടതാകുന്നു!	വിവിധൈഃ പലവിധ ഗന്ധൈഃ സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളാലും അഗരഗന്ധിഭിഃ അകിൽപ്പെട്ടാടിയുടെ പരിമളമായ ധൂപൈഃ ച ധൂപച്ചാർത്താലും [ന. “അർച്ചിതം.” ആരാധിക്കപ്പെട്ടതാക
--------------------------------------	---	--

ഏവമുക്തവാ മൂനിവരഃ പ്രസ്ഥാനമകരോത്തഭാ

സർപ്പിസംഘഃ സകാകത്സ്ഥ ആമന്ത്ര്യ വനദേവതാഃ

14

സ്വപ്തീ വോഷ്ത ഗമിഷ്യാമി സിദ്ധഃ സിദ്ധാശ്രമാദഹം

ഉത്തരേ ജാഹ്നവീതീരേ ഹിമവന്തം ശിലോച്ചയം.

15

“സിദ്ധഃ അഹം, സിദ്ധാശ്രമാതം ഉത്തരേ	“കാഴ്ചം സാധിച്ചവനായം ഞാൻ സിദ്ധാശ്രമത്തിൽ വടക്കു	ജാഹ്നവീതീരേ ഗംഗാതീരത്തിൽ ഹിമവന്തം ഹിമവാൻ എന്ന ശിലോച്ചയം പർവ്വതത്തിലേക്കു ഗമിഷ്യാമി, പോകുവാൻപോകുന്നു, വഃ നിങ്ങൾക്കു സ്വപ്തീ ദൈവകടാക്ഷം
-----------------------------------	---	---

അസ്ത്വ, "	ഉണ്ടാകട്ടെ, "	സർപ്പിസംഘഃ	ഋഷിഗണങ്ങളോടും
ഏവം	എന്നും	സകാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥന്മാരിലവ
ഉക്തവാ	ആശീർവ്വദിച്ചശേഷം,		രോടുംകൂടിയവനായി
മുനിവരഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠൻ,	തദാ	ആ സമയം
വനഭേവതാഃ	വനഭേവതകളോടും	പ്രസ്ഥാതും	പ്രയാണം
ആമന്ത്ര്യ,	യാത്രപറഞ്ഞു്	അകരോത്.	ചെയ്തു.

പ്രദക്ഷിണം യതഃ കൃതവാ സിലാശ്രമമനുത്തമം
ഉത്തരാം ദിശമുദ്ദിശ്യ പ്രസ്ഥാതുമുപചക്രമേ.

16

തതഃ	അപ്പോൾ	ഉത്തരാം	വടക്കെ
അനുത്തമം	നിസ്സിമമായ	ദിശം	ദിക്കിനെ
സിലാശ്രമം	സിലാശ്രമത്തെ	ഉദ്ദിശ്യ	ഉദ്ദേശിച്ചു്
പ്രദക്ഷിണം	വലം	പ്രസ്ഥാതും	പുറപ്പെടുവാൻ
കൃതവാ	ചെയ്തു്,	ഉപചക്രമേ	ആരംഭിച്ചു.

തം വ്രജന്തം മുനിവരമനപയാദനുസാരിണം
ശകടീശതമാത്രം തു പ്രയാണേ ബ്രഹ്മവാദിനാം.

17

വ്രജന്തം	യാത്രപുറപ്പെട്ടു പോക	ബ്രഹ്മവാദിനം	വേദംചൊല്ലുന്നവരുടെ
തം	ആ [ന്നവനായ	ശകടീശതമാത്രം	നൂറുകണക്കായ വ
മുനിവരം	മുനിശ്രേഷ്ഠനെ	പ്രയാണേ തു	യാത്രയിലും [ണ്ടികൾ
അനുസാരിണം	അനുഗമിക്കുന്നവരായ	അനപയാത്	പിൻതുടൻ

മൃഗപക്ഷിഗണാശ്ചൈവ സിലാശ്രമനിവാസിനഃ
അനുജഗമ്മഹാത്മാനം വിശ്വാമിത്രം മഹാമുനിം
നിവർത്തയാമാസ തതഃ പക്ഷിസംഘാൻ മൃഗാനപി.

18

സിലാശ്രമ-	} സിലാശ്രമത്തിൽ	അനുജഗമഃ;	പിൻതുടൻ
നിവാസിനഃ		പക്ഷിസംഘാൻ	പക്ഷിഗണങ്ങളേയും
മൃഗപക്ഷി-	} മൃഗങ്ങളുടേയും പക്ഷി	മൃഗാൻ അപി,	മൃഗങ്ങളേയും,
ഗണാഃ ച,		തതഃ	ആ സ്ഥലത്തേക്കു
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവും		തന്നെ
മഹാമുനിം	മാമുനിയും ആയ		
വിശ്വാമിത്രം	} വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	നിവർത്തയാ-	} അദ്ദേഹം തിരിയെ
ഏവ		മാസ.	
	യെത്തന്നെ		പറഞ്ഞയച്ചു.

തേ ഗതവാ ദൂരമധാനം ലംബമാനേ ദിവാകരേ
വാസം ചക്രമുനിഗണാഃ ശോണാകൃലേ സമാഹരിതാഃ

19

തേ മുനിഗണാഃ	ആ മഹർഷിസംഘ	ലംബമാനേ	അസ്തമിക്കാരായപ്പോൾ
ദൂരം അധാനം	ദൂരവഴി (ങ്ങൾ	ശോണാകൃലേ	ശോണാനദിക്കരയിൽ
ഗതവാ	കടന്നുചെന്നു്,	സമാഹരിതാഃ	ഒന്നിച്ചുകൂടിയവരായി
ദിവാകരേ	സൂര്യൻ	വാസം ചക്രഃ.	വാസംചെയ്തു.

[ശോണാനദി (Son), 'മൈനാകം,' അല്ലെങ്കിൽ 'അമരകണ്ടകം' എന്നു പേരുള്ള മലയിൽ ഉത്ഭവിച്ചു കിഴക്കോട്ടൊഴുകി ഗംഗയിൽ ചെന്നു ചേരുന്നു. ആദികാലത്തിൽ അത് പാടലീപുത്രത്തിനടുത്ത് (Patna) ഗംഗയിൽ ചെന്നുചേർന്നിരുന്നതായി ഭൂപ്രകൃതിശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർക്കിപ്രായം. അതിന്നു "സുവണ്ണനദി" എന്നു പേരുള്ളതായും ജ്വരപുരാണങ്ങളിൽ പറയുന്നു. അതിന്റെ മണൽ നല്ല മഞ്ഞനിറത്തിലുള്ളതാകയാലത്രെ അതിന്നു ഈ പേർ സിദ്ധിച്ചത്. ഈ നദിയിൽ നിന്നു കിട്ടുന്ന ചുവന്ന ലിംഗങ്ങൾ പൂജയ്ക്കു് എടുത്തുവരുന്നവയാകുന്നു. അവയ്ക്കു് ശോണദ്രോണ എന്നു പറഞ്ഞുവരുന്നു.]

തേഃസ്തംഗതേ ദിനകരേ സ്തോതാ ഹതഹതാശനാഃ
വിശ്വാമിത്രം പുരസ്കൃത്യ നിഷേധരമിതൈജസഃ.

20

ദിനകരേ	സൂര്യൻ	അമിതൈജസഃ	അളവറ്റ തേജസ്സോടു
അസ്തംഗതേ	അസ്തമിച്ചാരെ		കൂടിയവരായി,
തേ	അവർ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
സ്തോതാ	കുളിച്ചു്,		യുടെ
ഹതഹതാശനാഃ	അഗ്നിഹോതൃചൈയ്ക്കു്	അഗ്രതഃ	മുമ്പിൽ
		നിഷസാദ.	വന്നിരുന്നു.

രാമോഽപി സഹ സൌമിത്രിമുനീംസ്താനഭിപൂജ്യ ച
അഗ്രതോ നിഷസാദാഥ വിശ്വാമിത്രസ്യ ധീമതഃ.

21

സഹ-	}	ലക്ഷണസഹിതനായ	അഥ	പിന്നെ
സൌമിത്രിഃ			ധീമതഃ	ധീമാനായ
രാമഃ അപി		ശ്രീരാമനും,	വിശ്വാമിത്രസ്യ	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
താൻ		ആ		യുടെ
മുനീൻ ച		മുനിമാരെയെല്ലാം	അഗ്രതഃ	മുമ്പിൽ
അഭിപൂജ്യ,		നമസ്കരിച്ചു്,	നിഷസാദ.	വന്നിരുന്നു.

അഥ രാമോ മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രം മഹാമുനിം
പര്യച്ഛ മൂനിശാർദ്ധലം കൌതുഹലസമനപിതഃ.

22

അഥ	ആ സന്ദർഭത്തിൽ	മൂനിശാർദ്ധലം	മുനിശ്രേഷ്ഠനും
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	മഹാമുനിം	മാമുനിയുംആയ
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ'	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
കൌതുഹല-	}	പര്യച്ഛ.	യോടായി
സമനപിതഃ			
	കൌതുകത്തോടെ,	ചോദിച്ചു.	

ഭഗവൻ കോ നവയം ദേശഃ സമൃദ്ധവനശോഭിതഃ
ശ്രോതുമിച്ഛാമി ഭദ്രം തേ വക്തുമഹസി തതപതഃ.

23

"ഭഗവൻ	"ഹേ ഭഗവാൻ	കഃ ന	ഏതൊരു
സമൃദ്ധവന-	}	ദേശഃ?	പ്രദേശമാകുന്നു?
ശോഭിതഃ		ശ്രോതം	കേൾപ്പാൻ
അയം	ഇത് [തായ	ഇച്ഛാമി	ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു;

തേ ഭദ്രം	{	ഈ കാഴ്ചയിൽ അവി ടുത്തെ തിരുവുള്ളം ഉണ്ടാകേണം!		തത്വതഃ വക്തും അഹ്സി	}	ഉള്ളതുപോലെ പറഞ്ഞു തന്നാലും."

ചാടിതോ രാമവാക്യേന കഥയാമാസ സുവ്രതഃ
തസ്യ ദേശസ്യ നിഖിലമുഷിമഭ്യേ മഹാതപാഃ

24

സുവ്രതഃ	സദംവൃത്തനായ	തസ്യ	ആ
മഹാതപാഃ	ആ മഹാതപസ്വി,	ദേശസ്യ	ദേശത്തെ സംബന്ധി
രാമവാക്യേന	ശ്രീരാമവാക്യത്താൽ		ച്ച
ചോദിതഃ	പ്രേരിതനായി,	നിഖിലം	എല്ലാറ്റിനേയും
ഋഷിമഭ്യേ	മുനികൾ നടുവിൽ,	കഥയാമാസ.	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

ഇത്യാഷ്വ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ഏകത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തൊന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1053).

പാത്രീംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തിരണ്ടാം സർഗ്ഗം.

[വിശ്വാമിത്രേണ സ്വകലവണ്ണനം=വിശ്വാമിത്രൻ
സ്വപംശത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നതും.]

ബ്രഹ്മയോനിർമ്മഹാനാസീത് കശോ നാമ മഹാതപാഃ
അക്ലിഷ്ടവ്രതധർമ്മശ്ച സജ്ജനപ്രതിപൂജകഃ.

1

“ബ്രഹ്മയോനിഃ “ബ്രഹ്മാവിന്റെ	}	സജ്ജനപ്രതിപൂജകഃ	സജ്ജനങ്ങളെ ആദരിച്ചും പൂജിക്കുന്നവനായ
പുത്രനായി			
മഹാതപാഃ	മഹാതപസ്വിയായി	കശഃ നാമ	കശൻ എന്ന
അക്ലിഷ്ടവ്രത-	} വ്രതങ്ങളേയും ധർമ്മങ്ങളേയും പിഴവില്ലാതെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവനായി	മഹാൻ	ഒരു മഹാൻ
ധർമ്മഃ ച		ആസീത്.	ഉണ്ടായിരുന്നു.

സ മഹാത്മാ കലീനായാം യുക്തായാം രഘുനന്ദന
വൈദ്യേഹ്യം ജനയാമാസ ചതുരസ്സദൃശാൻ സുതാൻ
കുശാംബം കുശനാഭം ച അധൃത്ത്വരജസം വസു.

2

“രഘുനന്ദന!	“ഹേ രഘുനന്ദന!	കുശനാഭം	കുശനാഭൻ
സഃ മഹാത്മാ,	ആ മഹാത്മാവ്,	അധൃത്ത്വരജസം	അധൃത്ത്വരജസ്സ്
യുക്തായാം	അനുരൂപയും	വസുഃ ച	വസു എന്ന
കലീനായാം	സത്കലജാതയുമായ	സദൃശാൻ	തനിക്കു തുല്യനായ
വൈദ്യേഹ്യം,	ഒരു വിദ്യേഹരാജകുമാ	ചതുരഃ സുതാൻ	നാലു പുത്രന്മാരെ
കുശാംബം	കുശാംബൻ [രിയിൽ,	ജനയാമാസ.	ജനിപ്പിച്ചു.

ദീപ്തിയുക്താൻ മഹോത്സാഹാൻ ക്ഷത്രധർമ്മചികീഷ്യാ
താനവാച കശഃ പുത്രാൻ ധർമ്മിഷ്ഠാൻ സത്യവാദിനഃ
ക്രിയതാം പാലനം പുത്രാ ധർമ്മം പ്രാപ്തവ്യം പുഷ്പലം.

3

“കശഃ	“കശൻ	താൻ	ആ
ക്ഷത്രധർമ്മ- ചികീഷ്യാ	ക്ഷത്രിയധർമ്മത്തെ നട ത്തുവാനുള്ള ആഗ്രഹ ത്താൽ	പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരോടായി
		ഉവാച	പറഞ്ഞു;
ദീപ്തിയുക്താൻ	കാന്തിയുള്ളവരും	‘പുത്രാഃ!	‘അല്ലേ പുത്രന്മാരേ!
മഹോത്സാഹാൻ	അത്യുത്സാഹികളും	പാലനം	പ്രജാപരിപാലനത്തെ
ധർമ്മിഷ്ഠാൻ	ധർമ്മിഷ്ഠന്മാരും	ക്രിയതാം	ചെയ്യാലും;
സത്യവാദിനഃ	സത്യത്തെത്തന്നെ പറ യുന്നവരും ആയ	പുഷ്പലം	പരിപൂർണ്ണമാംവണ്ണം
		ധർമ്മം	പുണ്യത്തെ
		പ്രാപ്തവ്യം.	നിങ്ങൾ പ്രാപിക്കും.’

കശസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ ചതപാരേ ലോകസമ്മതാഃ
നിവേശാം ചക്രിരേ സദ്യേ പുരാണി നൃവരാസ്തദാ.

4

കശസ്യ	കശമഹർഷിയുടെ	സദ്യേ	എല്ലാവരും,
വചനംശ്രുത്വാ,	വചനത്തെക്കേട്ട്,	തദാ	അപ്പോൾ
ലോകസമ്മതാഃ	ലോകസമ്മതന്മാരായ	പുരാണി	പുരങ്ങളെ
ചതപാരഃ	ആ നാലു	നിവേശാം	} നിർമ്മിച്ചു.
നൃവരാഃ	നരശ്രേഷ്ഠർ	ചക്രിരേ.	

കുശാംബസ്തു മഹാതേജാഃ കൈശാംബീമകരോത് പുരീം
കുശനാഭസ്തു ധർമ്മാത്മാ പുരം ചക്രേ മഹോദയം.

5

“മഹാതേജാഃ	“മഹാതേജസ്വിയായ	ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ
കുശാംബഃ	തു കുശാംബനാകഭ്യേ	കുശനാഭഃ	തു കുശനാഭനും
കൈശാംബീം	കൈശാംബിയെന്ന	മഹോദയം	മഹോദയമെന്ന
പുരീം	പട്ടണത്തെ	പുരം	പുരത്തെ
അകരോത്	നിർമ്മിച്ചു;	ചക്രേ	നിർമ്മിച്ചു.

അധ്യുത്തരജസോ രാമ ധർമ്മാരണ്യം മഹീപതിഃ

ചക്രേ പുരവരം രാജാ വസുശ്ചക്രേ ഗിരിവ്രജം.

6

[കൈശാംബി(കോസലം), അല്ലഹാബാദിന്റെ മുകളിലായി 30 നാഴിക ദൂരേ
യാകുന്നു. മഹോദയം എന്ന പട്ടണം കന്യാജ്, എന്നു ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞുവരുന്ന
പട്ടണംതന്നെ.]

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	പുരവരം	ഉത്തമനഗരത്തെ
മഹീപതിഃ	രാജാവായ	ചക്രേ;	നിർമ്മിച്ചു;
അധ്യുത്തരജസഃ	അധ്യുത്തരജസ്സും	രാജാ വസുഃ	വസുതപതി
ധർമ്മാരണ്യം	ധർമ്മാരണ്യമെന്ന	ഗിരിവ്രജം	ഗിരിവ്രജമെന്ന പുര
		ചക്രേ.	ഉണ്ടാക്കി. [ത്തെ

[ധർമ്മാരണ്യം മഗധരാജ്യത്തിൽ ഗിരിവ്രജത്തിനടുത്തുതന്നെയാകുന്നു. ഗിരിവ്രജം
മഗധരാജ്യത്തിന്റെ തലസ്ഥാനമാകുന്നു. രാജഗൃഹം എന്നും അതിന്നുവേറെപേരുണ്ട്

ഏഷാ വസുമതീ രാമ വസോസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ
ഏതേ ശൈലവരാഃ പഞ്ച പ്രകാശന്തേ സമന്തതഃ.

7

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	വസോഃ;	വസുവിന്ദേന്ദരാകന്നഃ;
ഏഷാ	ഈ [ദേശം	ഏതേ പഞ്ച	ഈ അഞ്ചു
വസുമതീ	വസുമതിയെന്ന പ്ര	ശൈലവരാഃ	ശ്രേഷ്ഠ പർവ്വതങ്ങൾ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	സമന്തതഃ	അതിന്റെ ചുറ്റിലും
തസ്യ	ആ	പ്രകാശന്തേ.	അഴകിൽ വർത്തിക്കുന്നു.

[ഈ അഞ്ചു ഗിരികളുടെ പേർ, വിപുലഗിരി, വരാഹഗിരി, (വിഹാരം?), പൃഷ്ഠഗിരി, ഋഷിഗിരി, ചൈത്യകഗിരി എന്നു മഹാഭാരതം സഭാപർവ്വതാൽ (20, 21 അദ്ധ്യായം) പറയുന്നു. അവയുടെ നടുവിലാണ് ഗിരിവ്രജം. (ഈ ഗിരികളെ ഇപ്പോൾ വിപുലഗിരി, വൈദ്യേരി, ഉദയഗിരി, ശോണഗിരി, രത്നഗിരി എന്നു വിളിക്കുന്നു. ഈ ഗിരിവ്രജം ജരാസന്ധന്റെ തലസ്ഥാനമെന്നു ഭാരതത്തിൽ പറയുന്ന ഗിരിവ്രജംതന്നെ.)]

സുമാഗധീ നദീ രാമ മാഗധാൻ വിശ്രുതായയൗ
പഞ്ചാനാം ശൈലമുഖ്യാനാം മദ്ധ്യേ മാലേവ ശോഭതേ.

8

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	ആയയൗ;	ചുറ്റിപ്രവഹിക്കുന്നു;
സുമാഗധീ	അഴകാൻ മഗധദേശ	പഞ്ചാനാം	ഈ അഞ്ചു
	ത്തിലുത്ഭവിച്ചു	ശൈല—	} ഗിരിവരങ്ങളുടെ
വിശ്രുതാ	പ്രസിദ്ധിയുള്ള	മുഖ്യാനാം	
നദീ,	ഈ നദി,	മദ്ധ്യേ	നടുവിൽ
മാഗധാൻ	മഗധദേശങ്ങളെ	മാലാ ഇവ	മാലപോലെ
		ശോഭതേ.	വിളങ്ങുന്നു.

സൈഷാ ഹി മാഗധീ രാമ വസോസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ
പൂർവാഭിമരിതാ രാമ സുക്ഷേത്രാ സസ്യമാലിനീ.

9

“രാമ!	“ഹേ ശ്രീരാമ!	വസോഃ ഹി;	വസുമഹാരാജാവിന്നു
സാ	ആ	രാമ!	രാമ! [ചേന്തം;
ഏഷാ	ഈ നദി	പൂർവാഭിമരിതാ;	കിഴക്കുഭാഗത്തുനിന്നു
മാഗധീ;	മഗധദേശത്തിൽനി		ഉത്ഭവിക്കുന്നു;
	ന്നുത്ഭവിച്ചതും;	സുക്ഷേത്രാ	നല്ല വയലുകളാണത്;
തസ്യ	ആ	സസ്യമാലിനീ.	സസ്യസമൃദ്ധിക്കൊണ്ടു
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ		ശോഭിക്കുന്നതും.

കുശനാഭസ്തു രാജഷ്ട്രീഃ കന്യാശതമാനത്തമം
ജനയാമാസ ധർമ്മാത്മാ ഐതാച്യാം രഘുനന്ദന.

10

“രഘുനന്ദന!	“ഹേ രഘുനന്ദന!	ഐതാച്യാം	ഐതാചി എന്ന ഭാര്യ
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	അനന്തമം	ഉത്തമകളായ [യിൽ
രാജഷ്ട്രീഃ	രാജഷ്ട്രീ	കന്യാശതം	നൂറുകന്യകമാരെ
കുശനാഭഃ തു	കുശനാഭനാകളെ,	ജനയാമാസ.	ജനിപ്പിച്ചു.

താസ്മൈ യൗവനശാലിന്യാ രൂപവത്യാ സ്വലങ്കൃതാഃ
ഉദ്യാനഭൂമിമാഗമ്യ പ്രാവൃഷ്ഠീവ ശതഹ്രദാഃ.

11

ഗായന്ത്യാ നൃത്യമാനാശ്ച വാദയന്ത്യശ്ച രാഘവ
ആമോദം പരമം ജഗദ്യുരാഭരണഭൂഷിതാഃ.

12

“രാഘവ! “ഹേ ശ്രീരാമ!
“യൗവന- } യൗവനയുക്തകളും
ശാലിന്യഃ }
രൂപവത്യഃ രൂപവതികളും [വരും
സ്വലംകൃതാഃ നന്നായലങ്കരിക്കപ്പെട്ട
വരാഭരണ- } ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ ആഭര
ഭൂഷിതാ(} ണങ്ങളണിഞ്ഞവരും
താഃ, അവർ [മായ
പ്രാവൃഷ്ഠീ മഴക്കാലത്തിൽ

ശതഹ്രതാഃ ഇവ, മിന്നലിണക്കൾപോ
ഉദ്യാനഭൂമിം പൂന്തോട്ടത്തിൽ [ലെ,
ആഗമ്യ ചെന്നു്,
ഗായന്ത്യഃ പാടിക്കൊണ്ടു്,
നൃത്യമാനാഃ ച ആടിക്കൊണ്ടും
വാദയന്ത്യഃ ച വാദ്യങ്ങൾ വായിച്ചു
പരമം ഏററം [കൊണ്ടും
ആമോദം സന്തോഷത്തെ
ജഗദ്യു. പ്രാപിച്ചു.

അഥ താശ്ചാരസദ്യുഗ്ഗോ രൂപേണാപ്രതിമാ ഭൂവി
ഉദ്യാനഭൂമിമാഗമ്യ താരാ ഇവ ഘനാന്തരേ.

13

“ചിത— } സദ്യുഗ്ഗംഗസുന്ദരിമാരും
സദ്യുഗ്ഗഃ }
ഭൂവി ലോകത്തിൽ
രൂപേണ അഴകുകൊണ്ടു്
അപ്രതിമാഃ നിസ്തലകളും ആയ
താഃ, അവർ,

ഉദ്യാനഭൂമിം പൂന്തോട്ടത്തിൽ
ഹഗമ്യ, ചെന്നു്,
അഥ മേൽപ്രകാരമിരിക്കെ,
ഘനാന്തരേ മേഘത്തിൽ നടുവിൽ
താരാഃ നക്ഷത്രങ്ങൾ
ഇവ. പോലെ വിളങ്ങി.

താഃ സദ്യുഗ്ഗണസമ്പന്നാ രൂപയൗവനസംയുതാഃ
ഓഷ്ഠപാ സദ്യുഗ്ഗാത്മകോ വായുരിഭം വചനമബ്രവീത്.

14

“സദ്യുഗ്ഗാത്മകഃ “സദ്യുപ്രാണികൾക്കും
പ്രാണഭൂതനായ
വായുഃ, വായുഭഗവാൻ,
രൂപയൗവന- } രൂപയൗവന
സംയുതാഃ } യുക്തകളും

സദ്യുഗ്ഗണ- } എല്ലാവിയ ഗുണങ്ങളും
സമ്പന്നാഃ } തികഞ്ഞവരും ആയ
താഃ ഓഷ്ഠപാ, അവരെ കണ്ടു്,
ഇദം ഇപ്രകാരം
വചനം വാക്യത്തെ
അബ്രവീത്. ഉരചെയ്തു.

അഹം വഃ കാമയേ സദ്യു ഭായ്യാ മമ ഭവീഷ്യഥ
മാനഷസ്തൃജ്യുതാം ഭാവോ ദീർഘമായുരവാപ്സ്യഥ.

15

“അഹം “ഞാൻ
വഃ സദ്യുഃ നിങ്ങൾ എല്ലാവരെയും
കാമയേ; കാമിക്കുന്നു;
മമ ഭായ്യാഃ എന്റെ ഭായ്മാരായി
ഭവീഷ്യഥ; ഭവിക്കും;

മാനഷഃ ഭാവഃ മനുഷ്യവടിവു്
തൃജ്യുതാം; ഉപേക്ഷിച്ചാലും;
ദീർഘം ദീർഘമായ
ആയുഃ ആയുസ്സിനെ
അവാപ്സ്യഥ. നിങ്ങൾപ്രാപിച്ചാലും.

ചലം ഹി യൌവനം നിത്യം മാനുഷേഷു വിശേഷതഃ
അക്ഷയം യൌവനം പ്രാപ്തം അമൃതശ്ച ഭവിഷ്യഥ.

16

“നിത്യം,	“എല്ലായ്പ്പോഴും,	ഹി,	അതിനാൽ,
വിശേഷതഃ	വിശേഷിച്ചും	അക്ഷയം	ക്ഷയിക്കാത്തതായ
മാനുഷേഷു,	മനുഷ്യജനത്തിൽ,	യൌവനം	യൌവനത്തെ
യൌവനം	യൌവനമെന്നതും	പ്രാപ്തം,	ലഭിച്ചവരായി,
ചലം;	സ്ഥിരമല്ലാത്തതാകുന്നു;	അമൃതഃ ച	ദേവസ്ത്രീകളായി
		ഭവിഷ്യഥ.’	നിങ്ങൾ ഭവിക്കവിൻ.’

തസ്യ തദപചനം ശൂതപാ വായോരക്ലിഷ്ടകർമ്മണഃ
അപഹാസ്യ തതോ വാക്യം കന്യാശതമഭാഷത.

17

“കന്യാശതം,	“ആറു കന്യകമാരും,	വചനം	വാക്കു
തസ്യ	ആ	ശൂതപാ	കേട്ടും
അക്ലിഷ്ട-	} തടുപ്പാൻ കഴിയാത്ത	തതഃ	അതിനാൽ
കർമ്മണഃ		അപഹാസ്യ,	ചിരിച്ചും,
	വന്നായ	വാക്യം	ചിന്തയും വാക്യത്തെ
വായോഃ	വായുഭഗവാന്റെ	അഭാഷത.	ഉറച്ചു.
തതം	ആ		

അന്തശ്ചരസി ഭൂതാനാം സർവ്വേഷാം തപം സുരോത്തമ
പ്രഭാവജ്ഞാസ്മു തേ സർവ്വാഃ കിമസ്മാനവമന്യസേ.

18

““സുരോത്തമ!	““ഹേ ദേവശ്രേഷ്ഠ!	സർവ്വാഃ തു	എല്ലാവരുംതന്നെ
തപം	ഭവാനു	തേ	ഭവാന്റെ
സർവ്വേഷാം	എല്ലാ	പ്രഭാവജ്ഞാഃ;	മഹിമ അറിഞ്ഞവരാകുന്നു;
ഭൂതാനാം	പ്രാണികളുടേയും		
അന്തഃ	ദേഹത്തിനുള്ളിൽ	കിം	എന്തിനായിട്ടാണ്
ചരസി;	പ്രവേശിച്ചു സഞ്ചരി	അസ്മാൻ	ഞങ്ങളെ
	ക്കുന്നു;	അവമന്യസേ?	അവമാനിക്കുന്നത്?

കുശനാഭസുതാഃ സർവ്വാഃ സമത്ഥാസ്ത്വപാം സുരോത്തമ

സ്ഥാനാച്ചാവയിതും ദേവം രക്ഷാമസ്മു തപോ വയം.

19

““സുരോത്തമ!	““ഹേ ദേവശ്രേഷ്ഠ!	ചാവയിതും	തള്ളുവാൻ
കുശനാഭസുതാഃ	കുശനാഭപുത്രീമാരായ	സമത്ഥാഃ;	സാമത്ഥ്യമുള്ളവരാകുന്നു;
വയം	ഞങ്ങൾ		
സർവ്വാഃ,	എല്ലാവരും,	തു	എങ്കിലും, [നെ
ദേവം	ദേവനെന്നിരിക്കിലും	തപഃ	(ഞങ്ങളുടെ)തപസ്സി
തപാം	അങ്ങയെ [നിന്നു	രക്ഷാമഃ.	ഞങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കുന്നു.
സ്ഥാനാതം	സ്ഥാനം പദവിയിൽ		

മാ ഭൂത് സ കാലോ ദുർമ്മധഃ പിതരം സത്യവാദിനം
നാവമന്യസ്വ ധർമ്മേണ സ്വയം വരമുപാസ്മഹേ.

20

““ദുർമ്മധഃ!	““ഹേ ദുർബുദ്ധേ!	കാലഃ	(ഭവാനു) കാലനായി
സത്യവാദിനം	സത്യം മാത്രം പറയുന്ന	മാ ഭൂത്;	ഭവിക്കേണ്ട;
പിതരം	(ഞങ്ങളുടെ) അച്ഛനെ	ധർമ്മേണ	ധർമ്മപ്രകാരം,
ന അവമന്യസ്വ;	അവമാനിക്കാതിരിക്കു	സ്വയം	ഞങ്ങൾതന്നെ
സഃ	അദ്ദേഹം	വരം	പതിയെ
		ഉപാസ്മഹേ.	പ്രാപിച്ചുകൊള്ളാം.

പിതാ ഹി പ്രഭീരസ്താകം ദൈവതം പരമം ഹി സഃ
യസ്യ നോ ഭാസ്യതി പിതാ സ നോ ഭർത്താ ഭവിഷ്യതി.

21

““പിതാ,	““അച്ഛൻ,	നഃ	ഞങ്ങളുടെ
ഹി,	ആണല്ലോ,	പിതാ	പിതാവ്
അസ്താകം	ഞങ്ങൾക്ക്	യസ്യ	ആർക്കു
പ്രഭഃ;	പ്രഭുവായവൻ;	ഭാസ്യതിഃ	കൊടുക്കുന്നുവോ,
സഃ	അദ്ദേഹം	സഃ	അദ്ദേഹംതന്നെയാണു്
പരമം	ഉത്തമ	നഃ	ഞങ്ങൾക്ക്
ദൈവതം;	ദൈവം;	ഭർത്താ	ഭർത്താവായി
ഹി,	അതിനാൽ,	ഭവിഷ്യതി.’	തീരുന്നതു്.’

താസാം തദ്വചനം ശ്രുത്വാ വായുഃ പരമകോപനഃ

പ്രവിശ്യ സമ്ഗതാത്രാണി ബഭഞ്ജ ഭഗവാൻ പ്രഭഃ.

22

“പ്രഭഃ	“പ്രഭുവായ	പരമകോപനഃ,	അതികപിതനായി,
വായുഃ ഭഗവാൻ,	വായുഭഗവാൻ,	താസാം	അവരുടെ
തത്	ആ	സമ്ഗതാത്രാണി	എല്ലാ അവയവങ്ങളു
വചനം	വാക്കു	പ്രവിശ്യ	പ്രവേശിച്ചു് [ഉദിച്ചു്
ശ്രുത്വാ,	കേട്ടു്,	ബഭഞ്ജ.	കൂറുണ്ടാക്കി.

താഃ കന്യാ വായുനാ ഭഗ്നാ വിവിശുന്തുപതേർഗൃഹം

പ്രാപതൻ ഭീവി സംഭ്രാന്താഃ സലജ്ജാഃ സാശ്രുലോചനാഃ

23

“വായുനാ	“വായുദേവനാൽ	സാശ്രുലോ-	} കണ്ണീരോടുകൂടിയ നേ
ഭഗ്നാഃ	കബ്ജകുളാക്കപ്പെട്ട	ചനാഃ	
താഃ	ആ	ഗൃഹതേഃ	രാജാവിന്റെ
കന്യാഃ,	കന്യകമാർ,	ഗൃഹം	അരമനയിൽ
സംഭ്രാന്താഃ	മനക്കലക്കം ചൂണ്ടവ	വിവിശുഃ;	പ്രവേശിച്ചു;
	രായി,	ഭവി	നിലത്തു
സലജ്ജാഃ	ലജ്ജിച്ചവരായി,	പ്രാപതൻ.	പതിക്കയും ചെയ്തു.

സ ച താ ഭയിതാ ഭീനാഃ കന്യാഃ പരമശോഭനാഃ
ദൃഷ്ട്വാ ഭഗ്നാസ്തഭാ രാജാ സംഭ്രാന്ത ഇദമബ്രവീത്.

24

“സഃ	“ആ	ഭീനാഃ	ഓഃഖിപ്പവരായും
രാജാ	രാജാവ്,	ഭഗ്നാഃ ച	കുനാക്കപ്പെട്ടവരായും
താഃ	ആ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടും,
ഭയിതാഃ	പ്രിയപ്പെട്ട	സംഭ്രാന്തഃ	സംഭ്രമംപൂണ്ടവനായി,
പരമശോഭനാഃ	അതിസുന്ദരിമാരായ	തദാ	ആ സമയം
കന്യാഃ	പുത്രിമാരെ,	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
		അബ്രവീത്.	അരുൾചെയ്തു.

കിമിദം കഥ്യതാം പുത്രഃ കോ ധർമ്മവമന്യതേ
കബ്ജാഃ കേന കൃതാഃ സർപ്പാ വേഷ്യന്ത്യോ നാഭിഭാഷഥ.

25

“പുത്ര!	“പുത്രികളേ!	കേന	ഏവനാലാണ്
ഇദം കിം?	ഇതെന്തും?	കബ്ജാഃ	കൂനികളായി
കഥ്യതാം	പറയുവിൻ;	വേഷ്യന്ത്യഃ	വളവുള്ളവരായി
കഃ	ഏവനാണ്	കൃതാഃ;	ആക്കപ്പെട്ടത്?
ധർമ്മം	ധർമ്മത്തെ	സർപ്പാഃ	ആരും
അവമന്യതേ	അവമാനിക്കുന്നത്?	അഭിഭാഷഥ ന	മറുപടിയുരക്കുന്നില്ല!

ശ്രോതുമിച്ഛാമി തം പുത്രഃ കസ്യേദം കഥ് ഗർഹിതം.

26

“പുത്രഃ	“മക്കളേ!	കസ്യഃ	ആരുടേതും
ഇദം	ഇത്	തം ശ്രോതം	അവനെ അറിവാൻ
ഗർഹിതം കഥ്	നിന്ദനീയമായ കൃത്യം	ഇച്ഛാമി.	ഞാൻ കൊതിക്കുന്നു.

ഏവം രാജാ വിനിശ്ചസ്യ സമാധിം സന്ദധേ തതഃ.

27

“രാജാ,	“രാജാവ്,	തതഃ	പിന്നെ (മറുപടികേൾ
ഏവം,	ഇപ്രകാരം,	സമാധിം	ശ്രദ്ധയോടെ[പ്പാനുള്ള)
വിനിശ്ചസ്യ,	ഭീഷണപാസംവിട്ട്,	സന്ദധേ.”	വർത്തിച്ചു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ചോത്രീംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തിരണ്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1080)

★★★★★

ത്രയശ്രീംശഃ സകൃഃ = മപ്പത്തിമൂന്നാം സകൃം

[കശനാഭകന്യാനാം ബ്രഹ്മദത്തേന വിവാഹഃ=കശനാഭന്റെ കന്യകമാരെ ബ്രഹ്മദത്തനു വിവാഹം ചെയ്ത് കൊടുക്കുന്നത്.]

തസ്യ തദചനം ശ്രുതപാ കശനാഭസ്യ ധീമതഃ
ശിരോഭിശ്ചരണൗ സ്പൃഷ്ടപാ കന്യാശതമഭാഷത.

1

“ധീമതഃ	“ധീമാനായ	കന്യാശതം	നൂറു കന്യകമാർ,
തസ്യ	ആ	ശിരോഭിഃ	ശിരസ്സുകൊണ്ട്
കശനാഭസ്യ	കശനാഭരാജാവിന്റെ	ചരണൗ	പാദങ്ങളെ
തത് വചനം	ആ വാക്കു	സ്പൃഷ്ടപാ	വണങ്ങിയവരായി
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,	അഭാഷത.	ഉരചെയ്തു.

വായുഃ സപ്താത്മകൊ രാജൻ പ്രധച്ഛിതുമിച്ഛതി
അശുഭം മാഗ്ഗ്മാസ്ഥായ ന ധർമ്മം പ്രത്യവേക്ഷതേ
സോഽസ്താഭിരുക്തസ്സപ്താഭിച്ഛായുഃ കാമവശം ഗതഃ.

2

““രാജൻ!	““രാജാവേ!	പ്രധച്ഛിതും	അവമാനിക്കുവാൻ
സപ്താത്മകഃ	എല്ലാപ്രാണികളുടെ	ഇച്ഛതി;	മുതിരുന്നു;
	ഹത്തിലും ഉള്ളവനായ	അസ്താഭിഃ	ഞങ്ങൾ
വായുഃ	വായു	സപ്താഭിഃ	എല്ലാവരാരും
ധർമ്മം	ധർമ്മമാഗ്ഗ്തെ	ഉക്തഃ;	സന്മാഗ്ഗം ഉപദേശിക്ക
പ്രത്യ-	} അനുസരിച്ചില്ല;	സഃ	(എങ്കിലും) ആ [പ്പെട്ടു;
വേക്ഷതേ ന		വായുഃ	വായുദേവൻ
അശുഭം മാഗ്ഗ്ം	ദുർമാഗ്ഗ്തെ	കാമവശം	} കാമാധീനനായി
ആസ്ഥായ	അവലംബിച്ചു	ഗതഃ.	
			തീൻ.

പിതൃമത്യഃ സു ഭദ്രം തേ സ്വപ്തന്ദ്രേ ന വയം സ്ഥിതാഃ
പിതരം നോ വൃണീഷ്യ തപം യദി നൊ ഭാസ്യതേ തവ.

3

“പിതൃമത്യഃ	“ഞങ്ങൾ അച്ഛന	പിതരം	അച്ഛനോട്
സ്തഃ;	ആകുന്നു; [ധീനകര	വൃണീഷ്യ;	ചോദിക്കുക;
സ്വപ്തന്ദ്രേ	സ്വതന്ത്രകളായി	നഃ	ഞങ്ങളെ
വയം	ഞങ്ങൾ	തവ	ഭവാനു
സ്ഥിതാഃ ന;	സ്ഥിതിചെയ്യുന്നില്ല;	ഭാസ്യതേ യദി	തരുന്നുവെങ്കിൽ
തപം	ഭവാൻ	തേ	അങ്ങയുടെ
നഃ	ഞങ്ങളുടെ	ഭദ്രം.	ഭാഗ്യം.

തേന പാപാനബന്ധേന വചനം ന പ്രതീച്ഛതാ
ഏവം ബ്രൂവന്ത്യഃ സർവ്വാഃ സ്മ വായുനാ നിഹതാ ഭൃശം.

4

“ഏവം ബ്രൂവന്ത്യഃ സർവാഃ വചനം ന പ്രതീച്ഛതാ,	“ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്യുന്നവരായ ഞങ്ങൾ എല്ലാവരും, ധർമ്മവചനത്തെ സ്വീകരിക്കാതെ	പാപാന- ബന്ധേന, ഭൃശം തേന വായുനാ, നിഹതാഃ സ്മ!	} അധർമ്മമാശ്വാസസാരി യായ ഏററം ആ വായുവിനാൽ ഹിംസിക്കപ്പെട്ടു
---	---	--	--

താസാം തു വചനം ശ്രുത്വാ രാജാ പരമധാർമ്മികഃ
പ്രത്യുവാച മഹാതേജാഃ കന്യാശതമനന്തമം.

5

“താസാം വചനം ശ്രുത്വാ പരമധാർമ്മികഃ തു	“അവരുടെ വാക്കു കേട്ട്, അതിധാർമ്മികനും	മഹതേജാഃ രാജാ അനന്തമം കന്യാശതം പ്രത്യുവാച.	മഹാതേജസ്വിയുമായ രാജാവ്, നിസ്തല്യമായ ആ കന്യകാശതത്തോ അരുളിച്ചെയ്തു. [ടായി
--	--	---	---

ക്ഷാന്തം ക്ഷമാവതാം പുത്ര്യഃ കർത്തവ്യം സുമഹത് കൃതം
ഐകമത്യുപാഗമ്യ കലം ചാവേക്ഷിതം മമ.

6

“പുത്ര്യഃ! ക്ഷമാവതാം കർത്തവ്യം ക്ഷാന്തം സുമഹത്	“അല്ലയോപുത്രിമാരേ ക്ഷമയുള്ളവക്ക് ആചരിക്കേണ്ടതായ പൊരമയെന്നുള്ളത് (നിങ്ങളാൽ) നന്നായി	കൃതം ഐകമത്യം ഉപാഗമ്യ, മമ കലം ച അവേക്ഷിതം.	കാണിക്കപ്പെട്ടു; ഒത്തൊരുമ കയ്ക്കൊണ്ടും, എന്റെ കലവും ഗൗരവപ്പെടുത്തപ്പെട്ടു.
--	--	---	--

അലങ്കാരോ ഹി നാരീണാം ക്ഷമാ ഹി പുരുഷസ്യ വാ.

7

ക്ഷമാ ഹി നാരീണം	ക്ഷമതന്നെയാണ് സ്ത്രീകൾക്കും	പുരുഷസ്യ വാ അലങ്കാരഃ ഹി	പുരുഷനും ഭൂഷണമായുള്ളത്
--------------------	--------------------------------	----------------------------	---------------------------

ദുഷ്ടരം തച്ച വഃ ക്ഷാന്തം ത്രിദശേഷ്യ വിശേഷതഃ
യാദൃശീ വഃ ക്ഷമാ പുത്ര്യഃ സർവാസാമവിശേഷതഃ

8

വഃ വിശേഷതഃ ത്രിദശേഷ്യ തത് ക്ഷാന്തം ദുഷ്ടരം ച; പുത്ര്യഃ!	നിങ്ങളെക്കുറിച്ച്, പ്രത്യേകമായി ദേവന്മാരുടെ സംഗതി ആ ക്ഷമ [യിൽ അസാധാരണമായ ഗുണംതന്നെ; അല്ലേ പുത്രിമാരേ!	വഃ സർവാസാം അവിശേഷതഃ ക്ഷമാ യാദൃശീ?	നിങ്ങളുടെ എല്ലാവരുടേയും ഏകമനസ്സോടെ കാ ണിച്ചതായ ആ ക്ഷമാശീലം ഏററവും ശ്ലാഘിക്ക ത്തക്കതുതന്നെ.
--	---	---	--

9

10

11

12

“തത്ര,	“ആ സ്ഥിതിയിൽ,	ഗന്ധർവ്വീ,	ഗന്ധർവ്വന്ദ്രീ,
തപുനം	തപസ്സുചെയ്യുന്ന	തദാ	അക്കാലം
തം ജീഷിം	ആ ജീഷിയെ,	പയ്യുപാസതേ	ശുശ്രൂഷയെ വന്നു;
ഉരമ്നീളയുടെ	ഉരമ്നീളയുടെ പുത്രിയായ	തേ	നിനക്കു്
സോമദാ നാമ	സോമദ എന്ന	ഭദ്രം	നന്നയുളവാകട്ടെ

സാ ച തം പ്രണതാ ഭൂതപാ ശുശ്രൂഷണപരായണാ
ഉവാസ കാലേ ധർമ്മിഷ്ഠാ തസ്യാസ്മുഷ്ടോഭവദ് ഗുരുഃ.

13

“ധർമ്മിഷ്ഠാ	“ധർമ്മിഷ്ഠായ	ഉവാസ;	വസിച്ചു
സാ	അവൾ	കാലേ	ഒരിക്കൽ
തം	അദ്ദേഹത്തെ	ഗുരുഃ	ഗുരു
ച	നല്ലപോലെ	തസ്യാഃ	അവളിൽ
പ്രണതാ ഭൂതപാ	വണങ്ങിയവളായി,	തേഷുഃ	സത്തുഷ്ടനായി
ശുശ്രൂഷണ—	} ശുശ്രൂഷയിൽ താല്പ്യം	അഭവത്.	ഭവിച്ചു
പരായണാ			
	} ഞോടുകൂടിയവളായി		

സ ച താം കാലയോഗേന പ്രോവാച രഘുനന്ദന
പരിതുഷ്ടോഽസ്മി ഭദ്രം തേ കിം കരോമി തവ പ്രിയം.

14

“രഘുനന്ദന”	“ഹേ രഘുനന്ദന!	അസ്മി;	ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു;
കാലയോഗേന	കാലം ഉചിതമായിരുന്നതിനാൽ	തേ ഭദ്രം!	ദേവിക്ക് സകല സൗഭാഗ്യങ്ങളും ഉളവാകട്ടെ
സഃ ച	അദ്ദേഹം	തവ	ഭവതിയുടെ
തം	അവളോടായി	പ്രിയം	ഇഷ്ടം
പ്രോവാച;	അരുളിച്ചെയ്തു;	കിം?	എന്തെന്നാണ്?
‘പരിതുഷ്ടഃ	‘ഞാൻ അതിസത്തുഷ്ടനായി	കരോമി.’	(അതിനെ) ഞാൻ സാധിപ്പിക്കാം.’

പരിതുഷ്ടം മുനിം ജ്ഞാതപാ ഗന്ധർവ്വീ മധുരസ്വരാ
ഉവാച പരമപ്രീതാ വാക്യജ്ഞാ വാക്യകോവിദം.

15

“വാക്യ-കോവിദം	} “സംസാരിക്കുന്നതിൽ വിദഗ്ദ്ധനായ മുനിയെ നല്ല സത്തുഷ്ടിപൂണ്ടവകൾ, [നായി	പരമപ്രീതാ	അതിപ്രീതിയുക്തയും
മുനിം		വാക്യജ്ഞാ,	വാക്യവിശാരദയും,
പരിതുഷ്ടം		മധുരസ്വരം	മധുരഭാഷിണിയും ആയ
ജ്ഞാതപാ		ഗന്ധർവ്വീ	ആ ഗന്ധർവ്വസ്രീ
		ഉവാച	ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

ലക്ഷ്മ്യ സമുദിതോ ബ്രാഹ്മ്യ ബ്രഹ്മഭൂതോ മഹാതപഃ
ബ്രാഹ്മണ തപസാ യുക്തം പുത്രമിച്ഛാമി ധർമ്മികം.

16

“ബ്രാഹ്മ്യ ലക്ഷ്മ്യ	} “(അവിടുന്ന്) ബ്രഹ്മതേജസ്സിനാൽ സമുദിതഃ ശ്രേഷ്ഠൻ; ബ്രഹ്മദേവസമാനൻ മഹാതപഃ മഹാതപസ്വി;	ബ്രാഹ്മണ	ബ്രഹ്മസംബന്ധമായ
സമുദിതഃ		തപസാ	തപോമഹിമയോടു
ബ്രഹ്മഭൂതഃ;		യുക്തം	കൂടിയവനായ
മഹാതപഃ		ധർമ്മികം	ധർമ്മികനായ
		പുത്രം	ഒരു പുത്രനെ
		ഇച്ഛാമി	ഞാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നു.

അപതിശ്ചാസ്മി ഭദ്രം തേ ഭായ്വാ ചാസ്മി ന കസ്യചിത്
ബ്രാഹ്മണോപഗതായാശ്ച ഭാതുമഹസി മേ സുതം.

17

“തേ ഭദ്രം!	{ “നിന്തിരുവടിയുടെ തിരുവുള്ളം ഉണ്ടാകേ ണമേ!	ബ്രാഹ്മണോപ- } ബ്രാഹ്മജ്ഞനായ അങ്ങ ഗതായാഃ } യെ ശരണം പ്രാപി മേ എന്നിക്ക് [ചുവലായ
അപതിഃ ച അസ്മി!	} ഞാൻ ഭർത്താവില്ലാത്ത വളാണ്	സുതം ച ഒരു പുത്രനെ മാത്രം
കസ്യചിത് ച ഭായ്വാ അസ്മി ന;	യാതൊരുത്തന്റേയും ഭായ്വ് അല്ല;	ഭാതും നൽകുവാൻ അഹസി അവിടുന്ന് കൃപചെ യ്ക്കാലും.’

“[നിത്യബ്രഹ്മചാരിണിയായ എനിക്ക് സനകാദികളെപ്പോലെ, മാനസപുത്രനെ നൽകുവാൻ അവിടുന്ന് തക്ക യോഗ്യനാകുന്നു,” എന്ന് താല്പ്യം.]

തസ്യാഃ പ്രസന്നോ ബ്രഹ്മച്ഛിദ്ഭദ്രേ പുത്രമനന്തരമം
ബ്രഹ്മദത്തമിതി ഖ്യാതം മാനസം മൂലിനഃ സുതം.

18

“തസ്യാഃ	“അവരക്കാക്കളാണ്	അനന്തരം	ശ്രേഷ്ഠനും ആയ
പ്രസന്നഃ	പ്രസന്നനായ	പുത്രം	പുത്രനെ,
ബ്രഹ്മച്ഛിഃ	ബ്രഹ്മച്ഛി,	മൂലിനഃ	മൂലിമഹച്ഛിയുടെ
ബ്രഹ്മദത്തം	ബ്രഹ്മദത്തൻ	മാനസം സുതം	മനസ്സാൽ സങ്കല്പിക്ക
ഇതി	എന്ന്		പ്പെട്ട പുത്രനായി
ഖ്യാതം	വിഖ്യാതം,	ദദേത.	കൊടുത്തു.

സ രാജാ സോമദേയസ്തു പുരമധ്യാവസത് തദാ
കാംപിലഗ്നം പരയാ ലക്ഷ്യാ ദേവരാജോ യഥാ ദിവം.

19

“ഇ,	{ “ഇപ്രകാരം, ബ്രാഹ്മ ണദത്തനെന്തെന്തെ വാൽ, ബ്രാഹ്മണനെ നിന്നുമാലും,	തദാ	അക്കാലത്താൽ,
		കാംപിലഗ്നം	കാംപിലി, എന്ന
		പുരം	പട്ടണത്തിൽ,
		ദേവരാജഃ	ദേവേന്ദ്രൻ
		ദിവം	ദേവലോകത്തിൽ
സോമദേയഃ	{ ക്ഷത്രിയശ്രീയായ സോമദേയനെഗന്ധർവ്വ ശ്രീയുടെ പുത്രനായ	യഥാ	എന്നവണ്ണം,
സഃ	} അദ്ദേഹം ക്ഷത്രിയൻ	പരയാ	ഏറ്റവും
രാജാ	} തന്നെയായിരുന്നു;	ലക്ഷ്യാ,	വൈഭവത്തോടെ
		അധ്യാവസത്.	ആണ്ടുവന്നിരുന്നു.

(കാംപിലഗ്നം(Kampil), കന്യാകുബ്ജത്തിന്നും(Kanouj)അല്പം വടക്കുപടിഞ്ഞാറ് ഗംഗാതീരത്തിലായ് ഇപ്പോഴും ഉണ്ടു്. അതു് ദക്ഷിണപാഞ്ചാലദേശത്തിലുള്ളതാണു്. അതു് പാണ്ഡവരുടെ കാലത്തിൽ ദുഃപദരാജാവിന്റെ തലസ്ഥാനമായിരുന്നു. അവിടെ പല പുരാണാശിഷ്ടങ്ങളും ഉണ്ടു്. കന്യാകുബ്ജവും ദക്ഷിണപാഞ്ചാലദേശത്തിൽ പെട്ടതുതന്നെയായിരുന്നു.]

സ ബുദ്ധിം കൃതവാൻ രാജാ കശനാഭഃ സുധാർമികഃ
ബ്രഹ്മദത്തായ കാകത്സ്ഥ ഭാതും കന്യാശതം തദാ.

20

“കാകത്സ്ഥ! തദാ സുധാർമികഃ കശനാഭഃ സഃ രാജാ	“ഹേ കാകത്സ്ഥ! അക്കാലം അതിധർമ്മിഷ്ഠനായ കശനാഭൻ എന്ന ആ രാജാവ്,	ബ്രഹ്മദത്തായ കന്യാശതം ഭാതും ബുദ്ധിം കൃതവാൻ.	ബ്രഹ്മദത്തന്നായ്ക്കൊണ്ടു കന്യാശതത്തെ പ്രദാനംചെയ്യാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി.
---	---	---	---

തമാഹുയ മഹാതേജാ ബ്രഹ്മദത്തം മഹീപതിം
ദൈവ കന്യാശതം രാജാ സുപ്രീതേനാന്തരാത്മനാ.

21

“മഹാതേജാഃ രാജാ, തം മഹീപതിം ബ്രഹ്മദത്തം ആഹുയ,	“മഹാതേജസ്വിനായ രാജാവ്, ആ മഹീപതിയായ ബ്രഹ്മദത്തനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു	സുപ്രീതേന അന്തരാത്മനാ കന്യാശതം ദൈവ	അത്യാനന്ദംപൂണ്ടു [യി മനസ്സോടുകൂടിയവനാ (തന്റെ)നൂറു കന്യക മാരേയും പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തുകൊടുത്തു.
--	---	------------------------------------	--

യഥാക്രമം തതഃ പാണീൻ ജഗ്രാഹ രഘുനന്ദന
ബ്രഹ്മദത്തോ മഹീപാലസ്താസാം ദേവപതിർജ്യഥാ.

22

“രഘുനന്ദന ദേവപതിഃ യഥാ മഹീപാലഃ ബ്രഹ്മദത്തഃ	ഹേ രഘുനന്ദന! ദേവേന്ദ്രൻ എന്നപോലെ ഭൂമിസംരക്ഷകനായ ബ്രഹ്മദത്തൻ,	താസാം പാണീൻ തതഃ യഥാക്രമം ജഗ്രാഹ.	അവരുടെ കരങ്ങളെ ആ സമയം വിധിപ്രകാരം ഗ്രഹിച്ചു.
---	--	----------------------------------	--

സ്തപ്താശ്ചമാത്രേ തതഃ പാണൌ വികുബ്ജാ വിഗതജപരാഃ
യുക്തം പരമയാ ലക്ഷ്മ്യാ ബഭൌ കന്യാശതം തദാ.

23

“പാണൌ സ്തപ്താശ്ചമാത്രേ തദാ തതഃ വികുബ്ജാഃ	“കരങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കപ്പെട്ട ഉടനെ അക്കാരണത്താൽ ആ സമയംമുതൽ [യി കുരൂപം നീങ്ങിയവരാ	വിഗതജപരാഃ കന്യാശതം പരമയാ ലക്ഷ്മ്യാ ബഭൌ	മനസ്സാപമറവരായി, ആ നൂറു കന്യകമാരും അത്യന്തം വൈഭവത്തോടുകൂടി വിളങ്ങി.
--	--	--	--

സ ദൃഷ്ട്വാ വായുനാ മുക്താഃ കുശനാഭൗ മഹീപതിം
ബഭ്രുവ പരമപ്രീതോ ഹർഷം ലേഭേ പുനഃ പുനഃ.

24

“സഃ	“ആ	ദൃഷ്ട്വാ	കണ്ടും,
മഹീപതിഃ	രാജാവായ	പരമപ്രീതഃ	അതിസന്തുഷ്ടനായി
കുശനാഭഃ	കുശനാഭൻ,	ബഭ്രുവ	ഭവിച്ചു;
വായുനാ	വായുവിനാൽ (അവർ)	പുനഃപുനഃ	മേല്ക്കുമേൽ
മുക്താഃ	തൃജിക്കപ്പെട്ടവരായി	ഹർഷം ലേഭേ	ആനന്ദം പുണ്ടു.

കൃതോദ്യാഹം തു രാജാനം ബ്രഹ്മദത്തം മഹീപതിം
സദാരം പ്രേഷയാമാസ സോപാദ്ധ്യായഗണം തദാ.

25

“തു	“പിന്നെ	തദാ	ആ സമയം [വന്നായി
മഹീപതിം	മഹീപതിയും	സദാരം	പത്നിമാരോടുകൂടിയ
കൃതോദ്യാഹം	വിവാഹിതനും ആയ	സോപാ-	} ബ്രാഹ്മണ്യസംഘത്തോ
ബ്രഹ്മദത്തം	} ബ്രഹ്മദത്തരാജാവിനെ	ദ്ധ്യായഗണം	
രാജാനം			} ടംകൂടി
		പ്രേഷയാമാസ.	യാത്രയാക്കി.

സോമദാപി സുസംഹൃഷ്ടാ പുത്രസ്യ സദൃശീം ക്രിയാം
യഥാനുായം ച ഗന്ധർവ്വീ സ്തന്ദാഷാസ്താഃ പ്രത്യനന്ദത
ദൃഷ്ട്വാ സ്തപ്താ ച താഃ കന്യാഃ കുശനാഭം പ്രശസ്യ ച.

26

“ഗന്ധർവ്വീ	ഗന്ധർവ്വസ്ത്രീയായ	സ്തന്ദാഷാഃ	മകന്റെ ഭാര്യമാരെയും
സോമദാ	സോമദയും	പുത്രസ്യ	മകന്റെ
സുസംഹൃഷ്ടാ	അത്യനന്ദഭരിതയായി	സദൃശീം	ഉത്തമമായ
താഃ	ആ	ക്രിയാം ച	വിവാഹക്രിയയേയും,
കന്യാഃ	കന്യകമാരെ	കുശനാഭം ച	കുശനാഭമഹാരാജാ
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,		വിനേയും,
സ്തപ്താ	} ആലിംഗനംചെയ്തും	യഥാനുായം	തക്കവണ്ണം
അപി		പ്രശസ്യ	പുകഴ്ന്നു്
താഃ	ആ	പ്രത്യനന്ദത.”	അഭിനന്ദിച്ചു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

തയസ്ത്രീംശഃ സഗ്ഗ് = മുപ്പത്തിമൂന്നാംസഗ്ഗ് സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1106.)

ചതുരൂപിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മപ്പുത്തിനാലാം സർഗ്ഗം.

[വിശ്വാമിത്രവംശാനുകരണം=വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ വംശത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നതും]

കൃതോഭാഹേ ഗതേ തസ്തിൻ ബ്രഹ്മദത്തേ ച രാഘവ
അപുത്രഃ പുത്രലാഭായ പൌത്രീമിഷ്ടിമകല്പയത്.

1

“രാഘവ “ഹേ രാഘവ!
കൃതോഭാഹേ വിവാഹം കഴിഞ്ഞു
തസ്തിൻ ആ
ബ്രഹ്മദത്തേ ബ്രഹ്മദത്തനും
ഗതേ പോയശേഷം

അപുത്രഃ പുത്രഹീനനായരാജാവ്
പുത്രലാഭായ പുത്രനെലഭിപ്പാനായി
പൌത്രീം ഇഷ്ടിം പുത്രകാമേഷ്ടിയെന്ന
അകല്പയത്. ചെയ്തു. [യാഗം

ഇഷ്ട്യാം തു വർത്തമാനായാം കുശനാഭം മഹീപതിം
ഉവാച പരമോദാരഃ കുശോ ബ്രഹ്മസുതസ്തദാ.

2

ഇഷ്ട്യാം തു “യാഗവും
വർത്തമാനായാം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കെ,
തദാ ആയിടയിൽ
ബ്രഹ്മസുതഃ ബ്രഹ്മഹരിന്റെപുത്രനും

പരമോദാരഃ അതിഗംഭീരാശയനമാ
കുശഃ കുശമഹാരാജാവ് [യ
മഹീപതിം മഹീപതിയായ
കുശനാഭം കുശനാഭനോടായ്
ഉവാച. അരുചെയ്തു.

പുത്രസ്തേ സദൃശഃ പുത്ര ഭവിഷ്യതി സുധാർമ്മികഃ
ഗാധിം പ്രാപ്തസ്യ യേന തപം കീർത്തിം ലോകേ ച ശാശ്വതീം.

“പുത്ര!
തേ സദൃശഃ നിനക്ക് സദൃശനായ
സുധാർമ്മികഃ അതിധർമ്മിയായ
പുത്രഃ പുത്രൻ
ഭവിഷ്യതി ഉളവാകും; [നേയും
ഗാധിം ഗാധി,എന്ന ആ പുത്ര

യേന യാതൊരുആപുത്രനാൽ
ലോകേ ലോകത്തിൽ
ശാശ്വതീം സുസ്ഥിരമായ
കീർത്തിം ച കീർത്തിയേയും
തപം നീ
പ്രാപ്സ്യസി. പ്രാപിക്കും

ഏവമുക്തവാ കുശോ രാമ കുശനാഭം മഹീപതിം
ജഗാമാകാശമാവിശ്വ ബ്രഹ്മലോകം സനാതനം.

4

“രാമ!
മഹീപതിം മഹീപതിയായ
കുശനാഭം കുശനാഭനോട്
ഏവം ഇപ്രകാരം
ഉക്തവാ, അരുളിച്ചെയ്തശേഷം

കുശഃ കുശൻ
ആകാശം ആകാശത്തിൽ
ആവിശ്വ, പുക
സനാതനം ശാശ്വതമായ
ബ്രഹ്മലോകം ബ്രഹ്മലോകത്തെ
ജഗാമ, പ്രാപിച്ചു.

കസ്യചിത്തപഥ കാലസ്യ കശനാഭസ്യ ധീമതഃ
ജജ്ഞേ പരമധർമ്മിഷ്ടോ ഗാധിരിത്യേവ നാമതഃ.

5

“കസ്യചിത്”	“ചില	ഗാധിഃ ഇതിഷ്ഠവ ഗാധി എന്നു
കാലസ്യ അഥ,	കാലത്തിനുശേഷം	(അറിയപ്പെട്ട)
ധീമതഃ	ധീമാനായ	പരമധർമ്മിഷ്ടഃ ഏതരം ആചാരശീല
കശനാഭസ്യ തു	കശനാഭമഹാരാജാവി	നായ (ഒരുപുത്രൻ)
നാമതഃ	പേരുകൊണ്ടും, [ന	ജജ്ഞേ. ജനിച്ചു.

സ പിതാ മമ കാകത്സ്ഥ ഗാധിഃ പരമധർമ്മികഃ
കശവംശപ്രസൂതോഽസ്മി കൌശികോ രഘുനന്ദന.

6

“കാകത്സ്ഥ!	“ഹേ കാകത്സ്ഥ!	രഘുനന്ദന!	ഹേ രഘുനന്ദന!
സഃ	ആ	കശവംശ-	കശവംശത്തിൽ ജനി
പരമധർമ്മികഃ	പരമധർമ്മിഷ്ഠനായ	പ്രസൂതഃ	ച്ചവൻ,
ഗാധിഃ	ഗാധിമഹാരാജാവ	കൌശികഃ	(എന്ന കാരണത്താൽ)
മമ	എന്റെ		ഞാൻ കൌശികൻ
പിതാ;	പിതാവു;	അസ്മി.	ആകുന്നു.

പൂർവ്വജാ ഭഗിനീ ചാപി മമ രാഘവ സുവ്രതാ
നാമ സത്യവതീ നാമ ഋചികേ പ്രതിപാദിതാ.

7

“രാഘവ!	“ഹേ രാഘവ!	മമ അപി ച	എനിക്കും
നാമ	പേർകൊണ്ടും,	പൂർവ്വജാ	മുമ്പു ജനിച്ചവളുമായ
സത്യവതീ	സത്യവതി	ഭഗിനീ	സഹോദരി,
നാമ	എന്ന പേരുള്ളവളും	ഋചികേ	ഋചികമഹർഷിക്കായി
സുവ്രതാ	സദംഗുതത്തോടുകൂടി	പ്രതിപാദിതാ.	വിവാഹം ചെയ്തുകൊടു
	യവളും		ക്കപ്പെട്ടു.

[ഋചികൻ പരശുരാമന്റെ പിതാമഹനും ജമദഗ്നിയുടെ പിതാവും ആകുന്നു.]

സശരീരാ ഗതാ സ്വർഗ്ഗം ഭർത്താരമനുവർത്തിനീ
കൌശികീ പരമോദാരാ പ്രവൃത്താ ച മഹാനദീ.

8

“ഭർത്താരം	“ഭർത്താവിനെ	ഗതാ;	പ്രാപിച്ചു;
അനുവർത്തിനീ,	അനുസരിക്കുന്നവളായി	പരമോദാരാ	അതിഗംഭീരയായ
സശരീരാ,	തന്റെ ശരീരത്തോടു	കൌശികീ	കൌശികിയെന്ന
	കൂടെത്തന്നെ	മഹാനദീ ച	ഉത്തമനദിയായും
സ്വർഗ്ഗം	സ്വർഗ്ഗത്തെ	പ്രവൃത്താ.	ഭവിച്ചു.

[കൌശികീനദി (Coosi, കഞ്ചിഞ്ചിംഗ എന്ന ഹിമാലയകൂടത്തിന്നരികിൽ നിന്നുത്ഭവിച്ച്, ദഭംഗാ, ഭഗൽപുരം, എന്ന ദേശങ്ങളിൽകൂടി ഒഴുകി ഗംഗയിൽ ചെന്നുചേരുന്നു.]

ദിവ്യാ പുണ്യാദകാ രമ്യാ ഹിമവന്തമുപാശ്രിതാ
ലോകസ്യ ഹിതകാമാർത്ഥം പ്രവൃത്താ ഭഗിനീ മമ.

9

“ദിവ്യാ, പുണ്യാദകാ, രമ്യാ, ഹിമവന്തം ഉപാശ്രിതാ,	“ദിവ്യയായി പുണ്യതീർത്ഥത്തോടു കൂടിയവളായി, രമ്യയായും, ഹിമാലയപവൃതത്തെ ആശ്രയിച്ചവളായ	മമ ഭഗിനീ, ലോകസ്യ ഹിത- കാമാർത്ഥം പ്രവൃത്താ.	എന്റെ ആ സഹോ ലോകത്തിന്നു [ഭരി, ഐഹികമായും ആമു ഷ്ടികമായും ഉള്ള ഗു ണത്തിനായി ഉളവായവളാകുന്നു.
--	---	--	---

തതോഹം ഹിമവത് പാശ്ചാ വസാമി നിരതഃ സുഖം
ഭഗിന്ദ്വാരം സ്നേഹസംയുക്തഃ കൌശിക്യം രഘുനന്ദന.

10

“രഘുനന്ദന! തതഃ അഹം ഭഗിന്ദ്വാരം കൌശിക്യം	“ഹേ രഘുനന്ദന! അതിനാൽ ഞാൻ എന്റെ സോദരിയായ കൌശികിയിൽ	സ്നേഹ- സംയുക്തഃ ഹിമവത്- പാശ്ചാ നിരതഃ സുഖം വസാമി	} സ്നേഹം പുണ്ടവനായി } ഹിമവതം പാശ്ചാ } ത്തിൽ എല്ലാജ്യോഴും സുഖമായി വസിച്ചുവരുന്നു.
---	---	---	---

സാ തു സത്യവതീ പുണ്യാ സത്യേ ധർമ്മേ പ്രതിഷ്ഠിതാ
പതിവ്രതാ മഹാഭാഗാ കൌശികീ സരിതാം വരാ.

11

“പുണ്യാ, സത്യേ ധർമ്മേ പ്രതിഷ്ഠിതാ, പതിവ്രതാ, മഹാഭാഗാ,	“പരിശുദ്ധയും, സത്യത്തിലും ധർമ്മത്തിലും നിലനില്ക്കുന്നവളും പതിവ്രതയും, മഹാഭാഗ്യവതിയുമായ	സാ സത്യവതീ തു സരിതാം വരാ കൌശികീ.	ആ സത്യവതിതന്നെ യാണ്, നദികളിൽവെച്ചും ഉത്തമമായ കൌശികി.
--	---	--	---

അഹം ഹി നിയമാദ്രാമ ഹിതപാ താം സമുപാഗതഃ
സിദ്ധാശ്രമമനുപ്രാപ്യ സിദ്ധോഽസ്തി തവ തേജസാ.

12

“രാമ! അഹം നിയമാത് താം ഹിതപാ, സമുപാഗതഃ;	“ഹേ രാമ! ഞാൻ ഒരനിയമാനുഷ്ഠാനത്തി ന്നുവേണ്ടി (തല്പാലം) അവളെ വിട്ടു വന്നതാകുന്നു;	സിദ്ധാശ്രമം അനുപ്രാപ്യ തവ തേജസാ ഹി സിദ്ധഃഅസ്തി.	സിന്ധാശ്രമത്തിൽ എത്തി, നിന്റെ പ്രഭാവത്താൽതന്നെ ഞാൻ കാൽസിദ്ധി പ്രാപിച്ചവനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.
---	--	---	--

ഏഷാ രാമ മമേത്പത്തിഃ സ്വസ്വ വംശസ്വ കീർത്തിതാ
ദേശസ്വ ച മഹാബാഹോ യന്മാം തപഃ പരിപൂർണ്ണസി.

13

“മഹാബാഹോ, മഹാബാഹുവായ	മമ	എന്റെ
രാമ! ഹേ രാമ!	സ്വസ്വ	സ്വന്തം
യതം യാതൊന്നിനെ	വംശസ്വ	വംശത്തിന്റേയും
തപഃ നീ	ദേശസ്വ ച	ദേശത്തിന്റേയും
മാം എന്നോടു	ഉല്പത്തിഃ	ഉല്പത്തി (എന്നാൽ
പരിപൂർണ്ണസി, ചോദിക്കുന്നുവോ,		മേൽപ്രകാരം)
ഏഷാ (അപ്രകാരമുള്ള) ഈ	കീർത്തിതാ.	വിസ്തരിച്ചുരചെയ്യപ്പെട്ടു

ഗതോഽർരാത്രഃ കാകത്സ്ഥ കഥാഃ കഥയതോ മമ
നിദ്രാമദ്യേഹി ഭദ്രം തേ മാ ഭൂദപിഘ്ലോഽധപനീഹ നഃ.

14

“കാകത്സ്ഥ! “ഹേ കാകത്സ്ഥ!	അദ്യേഹി;	പ്രാപിച്ചുകൊരുക;
മമ ഞാൻ	തേ ഭദ്രം	ഉണ്ണിക്ക് മംഗളം;
കഥാഃ കഥകൾ	ഇഹ ഇത	
കഥയതഃ പറഞ്ഞിരുന്നു	അധപനി	വഴിക്കും,
അർരാത്രഃ പകുതിരാത്രിയോളം	നഃ നമുക്ക്	
ഗതഃ കഴിഞ്ഞുപോയി	വിഘ്നം	വിഘ്നം
നിദ്രാം നിദ്രയെ	മാ ഭൂതം	ഉണ്ടാകാതിരിക്കട്ടെ.

നിഷ്പന്നാസ്തരവഃ സദ്യേ നിലീനാ മൃഗപക്ഷിണഃ
നൈശേന തമസാ വ്യാപ്താ ദിശശ്ച രഘുനന്ദന.

15

“രഘുനന്ദന! “രഘുനന്ദന!	നിലീനാഃ	അടങ്ങിയുറങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു;
തരവഃ വൃക്ഷങ്ങൾ	ദിശഃ ച	ദിക്കുകളും
സദ്യേ എല്ലാം	നൈശേന	} നിശാധകാരത്താൽ [ന.
നിഷ്പന്നാഃ; അനക്കമില്ലാതെയിരിക്കുന്നു;	തമസാ	
മൃഗപക്ഷിണഃ മൃഗങ്ങളും പക്ഷികളും	വ്യാപ്തഃ.	വ്യാപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ശന്നൈർവ്വിയുജ്യതേ സന്ധ്യാ നഭോ നേത്രൈരിവാവൃതം
നക്ഷത്രതാരാഗഹനം ജോതിർദിവഭാസതേ.

16

“സന്ധ്യാ “രാത്രിയുടെപൂർവ്വഭാഗം	നഭഃ	ആകാശം
ശന്നൈഃ മെല്ലെ മെല്ലെ [കുന്നു)	ജോതിർദിഃ	മിന്നിത്തിളങ്ങുന്ന
വിയുജ്യതേ വേറിടുന്നു (കഴിയാറാ	നേത്രൈഃ	നേത്രങ്ങളാൽ
നക്ഷത്ര- } നക്ഷത്രങ്ങളും ഗ്രഹങ്ങളും	ആവൃതം ഇവ	നിറയപ്പെട്ടതുപോലെ
താരാഗഹനം } ഉന്നിറങ്ങത്തായ	അവഭാസതേ.	വിളങ്ങുന്നു.

ഉത്തിഷ്ഠതി ച ശീതാംശുഃ ശശീ ലോകതമോനദഃ
ഛാദയൻ പ്രാണിനാം ലോകേ മനാംസി പ്രഭോ വിഭോ.

17

“വിഭോ!	“രാജാവേ	ലോകേ	ലോകത്തിൽ
ശീതാംശുഃ	കുളുർത്തകിരണങ്ങളോ	പ്രാണിനാം	പ്രാണികളുടെ
	ടുക്രൂടിയവനും	മനാംസി	ഛാദയങ്ങളെ
ലോക-	} ലോകാസ്ഥകാരത്തെ	പ്രഭോ	കാന്തിയാൽ
തമോനദഃ		ഛാദയൻ	ആഛാദിപ്പിച്ചുകൊ
ശശീ ച	ചന്ദ്രനും,	ഉത്തിഷ്ഠതി,	ഉയരുന്നു. [ങ്

നൈശാനി സർവ്വഭൂതാനി പ്രചരന്തി തതസ്തതഃ
യക്ഷരാക്ഷസസംഘാശ്ച രൗദ്രാശ്ച പിശിതാശനാഃ.

18

“നൈശാനി	“രാത്രി സഞ്ചരിക്കുന്ന	രൗദ്രാഃ	ഭയങ്കരങ്ങളായ.
	വകളായ	പിശിതാശനാഃ	} മാംസഭക്ഷകളായ പി
സർവ്വഭൂതാനി,	എല്ലാ പ്രാണികളും,	ച,	
യക്ഷരാക്ഷസ-	} യക്ഷരാക്ഷസ ഗണ	തതഃ തതഃ	അവിടവിടെ
സംഘാഃ ച,		പ്രചരന്തി.”	സഞ്ചരിക്കുന്നു.”

ഏവമുക്തവാ മഹാതേജാ വിരരാമ മഹാമുനിഃ
സാധു സാധപിതി തം സർവ്വേ ഋഷയോ ഹൃദ്യപൂജയൻ.

19

ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഋഷയഃ സർവ്വേ,	ഋഷികൾ എല്ലാവരും
ഉക്തവാ,	ഉരചെയ്തശേഷം	‘സാധു സാധു’	} ‘നല്ലത്’, ‘നല്ലത്’,
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	ഇതി	
മഹാമുനിഃ	മാമുനി		എന്നും
വിരരാമഃ	വിരമിച്ചു;	തം	അദ്ദേഹത്തെ
		അഭ്യപൂജയൻ	ഇപ്രകാരം കൊണ്ടാടി

കുശികാനാമയം വംശോ മഹാൻ ധർമ്മപരഃ സദാ
ബ്രഹ്മോപമാ മഹാത്മാനഃ കുശവംശശ്ച വരോത്തമാഃ.

20

കുശികാനാം	കുശികന്മാരുടെ	കുശവംശാഃ	കുശവംശത്തിൽ പിറ
അയം	ഇത		ന്നവർ
വംശഃ	വംശം	വരോത്തമാഃ;	ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠതയുള്ള
സദാ	എന്നും		വരാകുന്നു;
മഹാൻ,	ശ്ലാഘിക്കത്തക്കതും,	ബ്രഹ്മോപമാഃ	ബ്രഹ്മാവിനു സമാന
ധർമ്മപരഃ;	ധർമ്മനിഷ്ഠയോടുകൂടി		ന്മാർ;
	യതുംതന്നെ;	മഹാത്മാനഃ.	മഹാത്മാക്കൾ.

വിഃശുഃഷ്ണ ഭവാന്വേ വിശ്വാമിത്രോ മഹായശാഃ
കൗശികീ ച സരിച്ഛ്രേഷ്ഠാഃ കലോദ്യോതകരീ തവ.

21

“വിശ്വാമിത്രഃ	“വിശ്വാമിത്രനായ	സരിച്ഛ്രേഷ്ഠാഃ	നദികളിൽവെച്ചു് ഉത്ത
ഭവാൻ ഏവ	അവിടുന്നുതന്നെ	കൗശികീ ച	കൗശികിയും [മയായ
മഹായശാഃ	മഹാകീർത്തിശാലി	തവ	അവിടുത്തെ
	യാണല്ലോ;	കലോദ്യോത	} കലത്തെ പ്രകാശിപ്പി
വിശേഷണ	വിശേഷിച്ചും	കരീ.”	

ഇതി തൈമുനിശാർദ്ദലൈഃ പ്രശസ്തഃ കശികാത്മജഃ
നിദ്രാമുപാഗമച്ഛ്രീമാനസ്തംഗത ഇവാംശുമാൻ.

22

ഇതി ഇപ്രകാരം
തൈഃ ആ
മുനിശാർദ്ദലൈഃ മുനിവരന്മാരാൽ
പ്രശസ്തഃ പുകഴ്ത്തിപ്പെട്ട
ശ്രീമാൻ ശ്രീമാനായ

കശികാത്മജഃ വിശ്വാമിത്രമുനി,
അസ്തംഗതഃ അസ്തമിച്ച
അംശുമാൻ ഇവ ആദിത്യനെമ്പണ്ണം,
നിദ്രാം നിദ്രയെ
ഉപാഗമതം. പ്രാപിച്ചു.

രാമോഽപി സഹസൈമിത്രിഃ കിഞ്ചിദാഗതവിസ്തയഃ
പ്രശസ്ത മുനിശാർദ്ദലം നിദ്രാം സമുപസേവതേ.

23

സഹ- }
സൈമിത്രിഃ } ലക്ഷണസഹിതനായ
രാമഃ അപി, ശ്രീരാമനും,
മുനിശാർദ്ദലം ആ മുനിശ്രേഷ്ഠനെ
കിഞ്ചിതം തെല്ലൊന്ന്

പ്രശസ്ത പ്രശംസിച്ചു,
ആഗതവിസ്തയഃ ആനന്ദഭരിതനായി
നിദ്രാം നിദ്രയെ
സമുപസേവതേ. പ്രാപിക്കുകയായി.

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ചതുശ്ശ്ലോകഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തിനാലാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1129).

പഞ്ചശ്ലോകഃ സർഗ്ഗഃ=മുപ്പത്തഞ്ചാം സർഗ്ഗം

[ഗംഗാപാർവത്യോരുതപുത്തിഃ= ഗംഗയുടേയും പാർവതയുടേയും ഉത്പത്തി.]

ഉപാസ്യ രാത്രിശേഷം തു ശോണാകൃലേ സമാഹിതഃ
നിശായാം സുപ്രഭാതായാം വിശ്വാമിത്രാഭ്യഭാഷത.

1

ശോണാകൃലേ ശോണാനദീതീരത്തിൽ
തന്നെ
രാത്രിശേഷം രാത്രിയുടെ ബാക്കി
സമയത്തെ
ഉപാസ്യ, കഴിച്ചുകൂട്ടിയശേഷം,

സമാഹിതഃ പരിശുദ്ധനായ
വിശ്വാമിത്രഃ വിശ്വാമിത്രമഹർഷി,
നിശായാം രാത്രി
സുപ്രഭാതായാം, പുലർന്നാറെ,
അഭ്യഭാഷത. ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

സുപ്രഭാതാ നിശാ രാമ പൂർവ്വാ സന്ധ്യാ പ്രവർത്തതേ
ഉത്തിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ ഭദ്രം തേ ഗമനയാഭിരോചയ.

2

“രാമ!
നിശാ രാത്രി
സുപ്രഭാതാ; നല്ലവണ്ണം പുലർന്നു;
പൂർവ്വാ } പ്രഭാതം-
സന്ധ്യാ } സന്ധ്യകാലം
പ്രവർത്തതേ; തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു;

ഉത്തിഷ്ഠ, } എഴുന്നേല്ക്കുക, എഴു
ഉത്തിഷ്ഠ; } നേല്ക്കുക;
തേ വാത്സനം
ഭദ്രം! മംഗളം!
ഗമനായ യാത്രക്കായി
അഭിരോചയ.” ഒരുകൂട്ടം.

തച്ഛൂതപാ വചനം തസ്യ കൃതപാ പൌർവാഹ്നികീം ക്രിയാം
ഗമനം രോചയാമാസ വാക്യം ചേദമുവാച ഹ. 3

തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	കൃതപാ,	നീവുഹിച്ചു,
തത്	ആ	ഗമനം	യാത്രക്കായി
വചനം	വാക്യത്തെ	രോചയാമാസ;	ഒരുങ്ങി;
ശൂതപാ,	കേട്ടു,	ഇദം	ഇപ്രകാരം
പൌർവാഹ്നികീം	രാവിലെ ചെയ്യേണ്ട	വാക്യം ച	വാക്യത്തേയും
ക്രിയാം	കൃത്യത്തെ [തായ	ഉവാച ഹ.	അരുളിച്ചെയ്തു.

അയം ശോഭാശുഭജലോ ഗാധഃ പുളിനമണ്ഡിതഃ
കതരേണ പഥാ ബ്രഹ്മൻ സംതരിഷ്യാമഹേ വയം 4

“അയം	ഈ	ബ്രഹ്മൻ!	ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ!
ശുഭജലം	പുണ്യതീർത്ഥമാൻ	കതരേണ	ഏതം
ശോഭാ:	ശോഭാനദി, [ത്;	പഥാ	മാർഗ്ഗത്തിൽകൂടിയാണ്
ഗാധഃ;	അല്പജലത്തോടുകൂടിയ	വയം	നാം
പുളിന-	} മണൽതിട്ടുകളാൽ	സംതരിഷ്യാ-	} കടക്കേണ്ടതും?”
മണ്ഡിതഃ;			
	ശോഭിക്കുന്നതും;	മഹേ?”	

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ വിശ്വാമിത്രോഽബ്രവീദിദം
ഏഷ പഥാ മയോദ്ദിഷ്യാ യേന യാന്തി മഹച്ഛയഃ. 5

രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ	“മഹച്ഛയഃ	“ആ മഹച്ഛിമാർ
ഏവം	ഇങ്ങിനെ	യേന	യാതൊരുവഴിയിൽകൂടി
ഉക്തഃ	ചോദിക്കപ്പെട്ട	യാന്തി,	പോകുന്നുവോ,
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹച്ഛി	ഏഷഃ	ആ ഈ
തു,	ആ സമയം,	പഥാഃ	മാർഗ്ഗത്തെയാണ്
ഇദം	ഇപ്രകാരം	മയാ	എന്നാൽ [ത്”
അബ്രവീത്;	ഉരചെയ്തു;	ഉദ്ദിഷ്ടഃ.”	ഉദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള

തേ ഗതപാ ദൂരമദ്ധ്യാനം ഗതോഽർദ്ധിവസേ തദാ
ജാഹ്നവീം സരിതാം ശ്രേഷ്ഠാം ദദതുമ്മുനീസേവിതാം. 6

ദൂരം	വളരെ ദൂരം	തേ,	അവർ, [പ്പെട്ടതും
അദ്ധ്യാനം	വഴി	മുനീസേവിതാഃ	ജ്ഞികളാൽ വണങ്ങ
ഗതപാ,	നടന്നശേഷം,	സരിതാം	നദികളിൽവെച്ചു
തദാ	അപ്പോൾ	ശ്രേഷ്ഠാം	ഉത്തമവും ആയ
അർദ്ധിവസേ	മദ്ധ്യാഹ്നസമയം	ജാഹ്നവീം	ഗംഗയെ
ഗതേ,	ആയപ്പോൾ,	ദദതുമഃ.	കണ്ടു.

താം ഭൃഷ്പാ പുണ്യസലിലാം ഹംസസാരസസേവിതാം
ബഭ്രുവുർമുനയഃ സർവ്വേ മുദിതാഃ സഹരാഘവാഃ
തസ്യാസ്തീരേ തതശ്ചക്രസ്തത്രാവാസപരിഗ്രഹം.

7

പുണ്യസലിലാം പരിപാവനജലമാ	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
നതും	മുദിതാഃ	സത്തൃഷ്ടരായി
ഹംസസാരസ- } അരയന്നം മുതലായ ജ	ബഭ്രുവഃ;	ഭവിച്ചു;
സേവിതാം } ലപക്ഷികൾ നിറ	തതഃ	ആ സമയം
ഞ്ഞതും ആയ	തത്ര	അദിക്കിൽ
താം അതിനെ	തസ്യാഃ	അതിന്റെ
ഭൃഷ്പാ കണ്ടു്,	തീരേ	തീരത്തിൽ
സഹരാഘവാഃ രഘുകുലകുമാരന്മാരോടു	ആവാസ-	} വിശ്രമത്തിനായുള്ള
കൂടിയ	പരിഗ്രഹം	
മുനയഃ മുനിമാർ	ചക്രഃ.	
		പ്രദേശത്തെ തീർച്ച
		പ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു.

തതഃ സ്തോതാ യഥാന്യായം സംതർപ്യ പിതൃദേവതാഃ
ഈതാ ചൈവാഗ്നിഹോത്രാണി പ്രാശ്യ ചാമൃതവലവിഃ
വിവിശുജ്ജാഹ്നവീതീരേ ശുചൈര മുദിതമാനസാഃ
വിശ്വാമിത്രം മഹാത്മാനം പരിവായ്വ സമന്തതഃ.

8

9

തതഃ	അതിൽപിന്നെ	പ്രാശ്യ ച	ഭജിച്ചശേഷം
സ്തോതാ,	സ്താനംചെയ്തും	ശുചൈര	പരിശുദ്ധമായ
പിതൃദേവതാഃ	പിതൃക്കളേയും [ദേവന്മാ	ജാഹ്നവീതീരേ	ഗംഗാതീരത്തിൽ
യഥാന്യായം	വിധിപ്രകാരം [രേയും	മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ
സംതർപ്യ ച	തർപ്പിച്ചും	വിശ്വാമിത്രം	ആ വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
അഗ്നി-	} അഗ്നിഹോത്രങ്ങളെ	സമന്തതഃ	ചുറ്റും [യുടെ
ഹോത്രാണി		പരിവായ്വ	ഇരുന്നുകൊണ്ടു്
ഈതാ ഏവ,	ഹോമിച്ചും,	മുദിതമാനസാഃ	കുളുന്ത മനസ്സോടുകൂടി
അമൃതവത്	അമൃതൊത്ത		യവരായി;
ഹവിഃ	ഹവിസ്സിനെ	വിവിശുഃ.	വർത്തിച്ചു.

[പ്രസംഗാശാൽ പുണ്യതീർത്ഥാദികളെ പ്രാപിച്ചാൽ അവിടെ യഥാവസരം വ സിച്ച് ദേവപിതാദിസന്തപ്തർക്കും ദാനം ശ്രാദ്ധം മുതലായവ ചെയ്യേണ്ടതാണെന്നു് സൂചന. എന്നാൽ പുണ്യതീർത്ഥസ്നാനാദിഫലം ലഭിക്കുമെന്നും, തീർത്ഥാടനഫലം മാത്രം ഇല്ലെന്നും സ്മൃതി. “തീർത്ഥം പ്രാപ്യപ്രസംഗേന സ്നാനം തീർത്ഥേ സമാചരൻ, സ്നാന ജം ഫലമാപ്നോതി തീർത്ഥയാത്രാകൃതാം ന തു.” എന്നു് ശംഖസ്മൃതി.]

സംപ്രഹൃഷ്ടമനാ രാമോ വിശ്വാമിത്രമമാബ്രവീത്
ഭഗവൻ ശ്രോതുമിച്ഛാമി ഗംഗാം ത്രിപഥഗാം നദീം 10
ത്രൈലോക്യം കഥമാകൃച്ഛ ഗതാ നദനദീപതിം. 11

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	ഗംഗാം	ഗംഗയെപ്പറ്റി
സംപ്രഹൃഷ്ട-	ആഹ്ലാദമാന് ചിത്ത	അഥ	മുഴുവനും
മനാഃ	ത്തോടുകൂടിയവനായി,	ശ്രോതും	കേട്ടറിവാൻ
വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	ഇച്ഛാമി;	ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു;
	യോടു്	കഥം	എങ്ങിനെയാണു്
അബ്രവീത്;	ചോദ്യംചെയ്തു;	ത്രൈലോക്യം	മൂന്നുലോകത്തേയും
“ഭഗവൻ!	“സ്വാമിൻ!	ആകൃച്ഛ	വ്യാപിച്ച്
ത്രിപഥഗാം	മൂന്നുവഴിയായിക്കഴുകുന്ന	നദനദീപതിം	സമുദ്രത്തെ
നദീം	നദിയായ	ഗതാ?	ചേൺതം?

ചോദിതോ രാമവാക്യേന വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ
വൃദ്ധിം ജന ച ഗംഗായാ വക്തുമേവോപചക്രമേ. 12

രാമവാക്യേന	ശ്രീരാമന്റെ വാക്കി	ഗംഗായാഃ	ഗംഗയുടെ
	നാൽ	ജന ച	ഉല്പത്തിയേയും
ചോദിതഃ	പ്രേരിതനായ	വൃദ്ധിം ഏവ	വൃദ്ധിയേയുംപറ്റി
മഹാമുനിഃ	} വിശ്വാമിത്രമഹർഷി,	വക്തും	പറയാൻ
വിശ്വാമിത്രഃ		ഉപചക്രമേ.	ആരംഭിച്ചു.

ശൈലേഭ്യോ ഹിമവാനാമ ധാതുനാമാകരോ മഹാൻ
തസ്യ കന്യാദേവം രാമ രൂപേണാപ്രതിമം ഭൂവി. 13

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്
ഹിമവാൻ	ഹിമവാൻ	ഭൂവി	ലോകത്തിൽ
നാമ	എന്നതു്	രൂപേണ	രൂപംകൊണ്ട്
ധാതുനാം	എല്ലാലോഹങ്ങളുടേയും	അപ്രതിമം	തുല്യമറ്റ
ആകരഃ	ഉത്പത്തിസ്ഥാനമായ	കന്യാദേവം	രണ്ടു കന്യകമാർ
മഹാൻ	വമ്പിച്ച		(ഉളവായി.)
ശൈലേഭ്യഃ	പർവ്വതരാജാവകുന്നു;		

യാ മേരുഭൂമിതാ രാമ തയോർമ്മാതാ സുമദ്ധ്യമാ
നാമ്നാ തു മേനകാ നാമ പത്നീ ഹിമവതഃ പ്രിയാ. 14

“രാമ	“ഹേ രാമ!	നാമ	പ്രസിദ്ധയായ
മേരുഭൂമിതാ	മഹാമേരുവിന്റെ	സുമദ്ധ്യമാ	നല്ലാർമണിയായവൾ,
ഹിമവതഃ	ഹിമവാന്റെ [പുത്രി	} യാതൊരുവളോ അപ്ര കാരമുള്ള അവൾ തന്നെയാണു്	
പ്രിയാ	പ്രിയപ്പെട്ട		
പത്നീ;	ഭാര്യയാകുന്നു;		
നാമ്നാ	പേരുകൊണ്ടു്,	തയോഃ	അവരിരുവരുടേയും
മേനകാ	മേനകയെന്നു	മാതാ	മാതാവു്.

തസ്യാം ഗംഗാ സമഭവജ്ജ്യേഷാ ഹിമവതഃ സുതാ

ഉമാ നാമ ഭിതീയാഭൂത് കന്യാ തസ്യൈവ രാഘവ.

15

“രാഘവ!	ഹേ രാഘവ!	തസ്യ,	അദ്ദേഹത്തിനും
തസ്യാം	അവളിൽ	നാളാ	പേരുകൊണ്ടും
ഗംഗാ,	ഗംഗ	ഉമാ ഏവ,	ഉമ എന്നുവിളിക്കപ്പെട്ട
ഹിമവതഃ	ഹിമവാൻ		ടന്നവളും,
ജ്ജ്യേഷാ	മൂത്ത	നാമ	പ്രസിദ്ധിപെറ്റവളുമാ
സുതാ	മകളായി	ഭിതീയാകന്യാ	രണ്ടാമത്തെ പുത്രി [യ
സമഭവതഃ	ജനിച്ചു;	അഭൂത്.	ഉളവായി.

അഥ ജ്യേഷാ സുരാഃ സർവ്വേ ദേവതാത്ഥചികീർഷ്യാ

ശൈലേന്ദ്രം വരയാമാസുഗ്ഗംഗാം ത്രിപഥഗാം നദീം.

16

“അഥ	അപ്രകാരമിരിക്കെ	ത്രിപഥഗാം	മൂന്നു വഴിയിൽകൂടി
സുരാഃ	ദേവന്മാർ		ഗമിക്കുന്ന
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	നദീം	നദിയും ആയ
ദേവതാത്ഥ-	} ദേവന്മാരുടെ കാര്യം	ഗംഗാം	ഗംഗയെ (തങ്ങൾ
ചികീർഷ്യാ			ക്കായി)
	വേണ്ടി	ശൈലേന്ദ്രം	പവ്വതരാജാവോട്
ജ്യേഷാം	ജ്യേഷ്ഠത്തിയും,	വരയാമാസുഃ.	അപേക്ഷിച്ചു.

ദൈതൃ ധർമ്മേണ ഹിമവാംസ്തനയാം ലോകപാവനീം

സ്വപ്താഭിപഥഗാം ഗംഗാം ത്രൈലോക്യഹിതകാമ്യയാ.

17

“ഹിമവാൻ	“ഹിമവാൻ	ലോകപാവനീം	ലോകത്തെ പരിശുദ്ധ
ധർമ്മേണ,	ധർമ്മബലിയാൽ,		മാക്കുന്നവളും,
ത്രൈലോക്യ-	} ത്രൈലോക്യത്തിനും	സ്വപ്താഭ-	} തനിക്കും ഇഷ്ടമുള്ള മാ
ഹിതകാമ്യയാ		പഥഗാം	
	നന്നചെയ്യാനുള്ള ആ		ഗ്തത്തിലൂടെഗമിക്കുന്ന
	ഗ്രഹത്താൽ,	ഗംഗാം	ഗംഗയെ [വളമായ
തനയാം	പുത്രിയും	ദൈതൃ	(അവക്കായി)കൊടുത്തു.

പ്രതിഗൃഹ്യ ത്രിലോകാത്ഥം ത്രിലോകഹിതകാരിണഃ

ഗംഗാമാദായ തേഃഗച്ഛൻ കൃതാത്ഥേനാന്തരാത്മനാ.

18

“ത്രിലോക-	} “മൂന്നുലോകത്തിനും	പ്രതിഗൃഹ്യ	സ്വീകരിച്ചു
ഹിതകാരിണഃ		ആദായ	എടുത്തുകൊണ്ടും
തേ	അവർ,	കൃതാത്ഥേന	ആഗ്രഹം നിറവേറിയ
ത്രിലോകാത്ഥം	ത്രിലോകത്തിനാ	അന്തരാത്മനാ	ചിത്തത്തോടെ
ഗംഗാം	ഗംഗയെ [വേണ്ടി	അഗച്ഛൻ.	മടങ്ങിമെന്തും.

യാ ചാന്യൗ ശൈലഭൂമിതാ കന്യാസീദ്രുചനന്ദന
ഉഗ്രം സാ വ്രതമാസ്ഥായ തപസ്സേവേ തപോധനാ.

19

“രഘുനന്ദന!	“ഹേ രഘുകുമാര!	സാ	അവൾ,
അന്യൗ	മറെറാരു	തപോധനാ	തപസ്സുതന്നെയനമായ
ശൈലഭൂമിതാ	പർവ്വതപുത്രിയായ		ജ്ജവളായി,
യാ	യാതൊരുവൾ	ഉഗ്രം വ്രതം	കഠോരമായവ്രതാനു
കന്യാ	കന്യകയായി	ആസ്ഥായ ച	കയ്ക്കൊണ്ടു് [ഋണത്തെ
ആസീത്,	വർത്തിച്ചിരുന്നുവോ,	തപഃ തേവേ.	തപസ്സുചെയ്തു-

ഉഗ്രേണ തപസാ യുക്താം ദദൌ ശൈലവരഃ സുതാം
രുദ്രായാപ്രതിരൂപായ ഉമാം ലോകനമസ്തുതാം.

20

“ശൈലവരഃ	“ആ ഗിരിസന്തമൻ,	അപ്രതിരൂപായ	തുല്യമില്ലാത്ത രൂപ
ഉഗ്രേണ	ഉഗ്രമായ		മാന്വനായ
തപസായുക്താം	തപസ്സോടുകൂടിയവളാ	രുദ്രായ	രുദ്രദേവനൊക്കെണ്ടു്,
സുതാം ഉമാം	തന്റെപുത്രി ഉമയെ[യ	ദദൌ.	വിവാഹം ചെയ്തുകൊ
ലോക-	} ലോകരാൽ വണങ്ങ		ടുത്തു.
നമസ്കൃതാം,			
	പ്പെട്ടവളായി,		

ഏതേ തേ ശൈലരാജസ്യ സുതേ ലോകനമസ്തുതേ
ഗംഗാ ച സരിതാം ശ്രേഷ്ഠാ ഉമാ ദേവീ ച രാഘവ.

21

“രാഘവ!	“ഹേ രാഘവ!	സരിതാം	നദികളിൽവെച്ചു്
ഏതേ	ഇവരിരുവരും	ശ്രേഷ്ഠാഗംഗാച	ഉത്തമമായ ഗംഗയും
ലോക-	} ലോകരാൽ വണങ്ങ	ഉമാ ദേവീ ച	ഉമാദേവിയും,
നമസ്കൃതേ		ശൈലരാജസ്യ	പർവ്വതരാജാവിന്റെ
തേ,	ആ രണ്ടുപേർ,	സുതേ.	പുത്രിമാർ.

ഏതത്തേ സർവ്വമാഖ്യാതം യഥാ ത്രിപഥഗാ നദീ
ഖം ഗതാ പ്രഥമം താത ഗതിം ഗതിമതാം വര.

22

“ഗതിമതാം	“അഴകാൻ ഗതിയുള്ള	പ്രഥമം	ആദ്യം
	വരിൽവെച്ചു്	ഖം	ആകാശത്തിലൂടെ
വര	ഉത്തമനായ	ഗതിം	മാർഗ്ഗത്തെ
താത!	ഉണ്ണി!	ഗതാ,	പ്രാപിച്ചുവോ,
യഥാ	യാതൊരു കാരണ	ഏതതം	ഇതിനെക്കുറിച്ചുള്ളതു്
	ത്താൽ	സർവ്വം	എല്ലാം
ത്രിപഥഗാ	മൂവഴിയായൊഴുകുന്ന	തേ	വത്സനുവേണ്ടി
നദീ	ഗംഗാനദി	ആഖ്യാതം.	എന്നാൽ പറയപ്പെട്ടു്.

സൈഷാ സുരനദീ രമ്യാ ശൈലേന്ദ്രസ്യ സുതാ തദാ
സുരലോകം സമാരൂഢാ വിപാപാ ജലവാഹിനീ.

23

“സാ	“അപ്രകാരമുള്ള	ജലവാഹിനീ	വെള്ളംനിറഞ്ഞൊഴുകുന്ന
ഏഷാ	ഈ		
രമ്യാ	അഴകാൻ	സുരനദീ	ദേവനദിയായി,
ശൈലേന്ദ്രസ്യ	പവ്വതരാജാവിന്റെ	തദാ	അക്കാലം
സുതാ	പുത്രി,	സുരലോകം	ദേവലോകത്തിൽ
വിപാപാ	പാപരഹിതയായി,	സമാരൂഢാ.	ആരോഹണംചെയ്തു.”

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്ദാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തഞ്ചാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1152).

ഷഡ്ത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തിആറാം സർഗ്ഗം

[ദേവ്യോ ഉമയാകൃതഃ ദേവാനാമനപത്യുത്പശാപഃ = ഉമാദേവി ദേവന്മാരെ
പുത്രന്മാരില്ലാത്തവരാകുന്നു ശപിക്കുന്നത്.]

ഉക്തവാക്യേ മുനൌ തസ്തിന്നഭൌ രാഘവലക്ഷ്മണൌ
അഭിനന്ദ്യ കഥാം വീരൌ ഉചതുമ്മുനിപുംഗവം.

1

തസ്തിൻ മുനൌ	ആ മഹഷി	ഉഭൌ	ഇരുവരും
ഉക്തവാക്യേ	ഇപ്രകാരം വാക്കുരചെ	കഥാം	ആ കഥയെ
വീരൌ	വീരന്മാരായ [യുവേ,	അഭിനന്ദ്യ	ശ്ലാഘിച്ചു,
രാഘവ- ലക്ഷ്മണൌ	} ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ	മുനിപുംഗവം	മുനിവരനോടായി
		ഉചതഃ.	ഉരചെയ്തു.

ധർമ്മയുക്തമിദം ബ്രഹ്മൻ കഥിതം പരമം തപയാ
ദൃഹിതുഃ ശൈലരാജസ്യ ജ്യേഷ്ഠായാ വക്തുമഹ്സി
വിസ്തരം വിസ്തരജ്ഞാസി ദിവ്യമാനുഷസംഭവം.

2

ബ്രഹ്മൻ!	ഹേ ബ്രാഹ്മണോ	ദിവ്യമാനുഷ-	ദേവലോകത്തിലും മനു
തപയാ	ഭവാനാൽ [തമ!	സംഭവം	ഷ്യലോകത്തിലും ഉള്ള
പരമം	അത്യന്തം		ഉല്പത്തിയെപ്പറ്റി
ധർമ്മയുക്തം	പുണ്യമായ	വിസ്തരം	വിസ്താരമായി
ഇദം	ഈ ചരിത്രം	വക്തും	പറവാൻ
കഥിതം	വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടു;	അഹ്സി	കനിഞ്ഞാലും;
ശൈലരാജസ്യ	പവ്വതരാജാവിന്റെ	വിസ്തരജ്ഞഃ;	(അരീനെപറ്റി)വി
ജ്യേഷ്ഠായഃ	മൂത്ത		സ്തരിച്ചു അറിയുന്നവൻ
ദൃഹിതുഃ	പുത്രിയുടെ	അസി!	ആണല്ലോ ഭവാന!

തൂിൻ പഥോ ഹേതുനാ കേന പ്ലാവയേല്ലോകപാവനീ.

3

കേന	എന്തൊരു	തൂിൻ	മൂന്നു
ഹേതുനാ	കാരണത്താലാണ്,	പഥഃ	വഴിയായി
ലോകപാവനീ	ലോകത്തെ പരിശുദ്ധ	പ്ലാവയേതം	ഒഴുകിയതം?
	മാക്കുന്ന അവര,		

കഥം ഗംഗാ തൂിപഥഗാ വിശുതാ സരിദത്തമാ

തൂിഷ്ട ലോകേഷ്ട ധർമ്മജ്ഞ കർമ്മഭിഃ കൈഃ സമനപിതാ.

4

ധർമ്മജ്ഞ!	ഹേ ധർമ്മജ്ഞ!	കഥം	എങ്ങിനെ
തൂിപഥഗാ	തൂിപഥഗയായ	തൂിഷ്ട	മൂന്നു
ഗംഗാ	ഗംഗ	ലോകേഷ്	ലോകങ്ങളിലും
കൈഃ	എപ്രകാരമുള്ള	സരിദത്തമാ	നദികളിൽവെച്ചും
കർമ്മഭിഃ	കർമ്മങ്ങളോടു		ശ്രേഷ്ഠയായി
സമനപിതാ?	കൂടിയവര?	വിശുതാ?"	പ്രസിദ്ധിനേടി?"

തഥാ ബ്രൂവതി കാകത്സ്ഥേ വിശ്വാമിത്രസ്തപോധനഃ

നിഖിലേന കഥാം സർവ്വാമൃഷിമദ്ധ്യേ ന്യവേദയത്

5

കാകത്സ്ഥേ	കാകത്സ്ഥൻ	സർവ്വാം	എല്ലാ
തഥാ	ഇങ്ങിനെ	കഥാം	കഥയും
ബ്രൂവതി	ഉരചെയ്താറെ	ഋഷിമദ്ധ്യേ	മുനികളുടെ സമക്ഷ
തപോധനഃ	തപോനിധിയായ		ത്തിൽവെച്ചും
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമുനി,	ന്യവേദയത്	വഴിപോലെ പറഞ്ഞു
നിഖിലേന	ഒട്ടൊഴിയാതെ (അതി		കൊടുത്തു.
	നെക്കുറിച്ചുള്ള)		

പുരാ രാമകൃതോദാഹോ നീലകണ്ഠോ മഹാതപാഃ

ദൃഷ്ട്വാ ച സ്പൃഹയാ ദേവീം മൈഥുനയോപചക്രമേ.

6

രാമ!	“ഹേ രാമ!	കൃതോദാഹഃ	വിവാഹിതനായതില്ല
പുരാ	പണ്ടൊരിക്കൽ	ദേവീം ദൃഷ്ട്വാ,	ദേവിയെ കണ്ട്, [നെ
മഹാതപാഃ	മഹാതപസിയായ	സ്പൃഹയാ	ആശയോടെ
നീലകണ്ഠഃ ച	നീലകണ്ഠൻതന്നെ,	മൈഥുനായ	രതിക്രീഡക്കായി
		ഉപചക്രമേ	ആരംഭിച്ചു.

നീലകണ്ഠസ്യ ദേവസ്യ ദിവ്യം വഷ്ശതം ഗതം

ന ചാപി തനയോ രാമ തസ്യാമാസീത് പരന്തപ.

7

“ദേവസ്യ	“ദേവനായ	പരന്തപ!	പരന്തപനായ
നീലകണ്ഠസ്യ	നീലകണ്ഠനും	രാമ!	രാമ!
ദിവ്യം	} ദേവവഷ്ശതംക്ക് ഒരു	അപി ച	എന്നിട്ടും,
വഷ്ശതം		തസ്യാം	അവളിൽ
ഗതം	നൂറു (ഇപ്രകാരം)	തനയഃ	ഒരു പുത്രൻ
	കഴിഞ്ഞു;	ആസീത് ന.	ഉണ്ടായില്ല.

തതോ ദേവാഃ സമുദപിഗ്നാഃ പിതാമഹപുരോഗമാഃ
യദിഹോത് പദ്യതേ ഭൂതം കസ്തത് പ്രതിസഹിഷ്യതേ. 8

“തതഃ	“അപ്പോൾ	കഃ	ഏവനാണ്
, ഇഹ	‘ഇതിൽ	പ്രതി-	} സഹിക്കുക? എന്നും
യത്	യാതൊരു	സഹിഷ്യതേ	
ഭൂതം	സന്തതി	പിതാമഹ-	} ബ്രഹ്മാവ് മുമ്പായുള്ള
ഉത്പദ്യതേ	പിറക്കുന്നുവോ,	പുരോഗമാഃ	
തത്	അതിനെ	ദേവാഃ	ദേവന്മാർ
		സമുദപിഗ്നാഃ.	ഭയപ്പെട്ടു.

അഭിഗമ്യ സുരാഃ സർവ്വേ പ്രണിപത്യേദമബ്രുവന്. 9

“സുരാഃ	“ദേവന്മാർ	പ്രണിപത്യ	വണങ്ങി,
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	ഇദം	ഇപ്രകാരം
അഭിഗമ്യ	അടുത്തുചെന്ന്	അബ്രുവന്	ഉറച്ചെഴുതു.

ദേവദേവ മഹാദേവ ലോകസ്യാസ്യ ഹിതേ രത
സുരാണാം പ്രണിപാതേന പ്രസാദം കർത്തുമഹസി. 10

““ദേവദേവ	“അല്ലയോ ദേവന്മാർ	രത!	ആസക്തനായുള്ളോവേ
	കും ദേവനായുള്ളോവേ	സുരാണാം	ദേവന്മാരായ ഞങ്ങളു
മഹാദേവ!	മഹാദേവ!	പ്രണിപാതേന	ഈ വണക്കംമൂലം [ടെ
അസ്യ	ഈ	പ്രസാദം	} പ്രസാദിച്ചരുളിയാലും
ലോകസ്യ	ലോകത്തിന്റെ	കർത്തം	
ഹിതേ	നന്മയിൽ	അഹസി	

ന ലോകാ ധാരയിഷ്യന്തി തവ തേജഃ സുരോത്തമ
ബ്രാഹ്മണ തപസാ യുക്തോ ദേവ്യാ സഹ തപശ്ചര. 11

“സുരോത്തമ	“അല്ലയോ ദേവോ	ബ്രാഹ്മണ	ബ്രഹ്മസംബന്ധമായ
ലോകാഃ	ലോകങ്ങൾ [ത്തമ!	തപസാ യുക്തഃ	തപസ്സു കയ്ക്കൊണ്ടവ
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ	ദേവ്യാ	ദേവിയോടും [നായി
തേജഃ	തേജസ്സിനെ	സഹ	കൂടി
ധാരയിഷ്യന്തിനഃ	താങ്ങുകയില്ല	തപഃ ചര!	തപസ്സുചെയ്താലും!

തൈലോക്യഹിതകാമാത്ഥം തേജസ്തേജസി ധാരയ
രക്ഷ സർവ്വാനിമാൻ ലോകാൻ നാലോകം കർത്തുമഹസി. 12

““തൈലോ-	“മുപ്പാരിന്റേയും ന	തേജഃ	നിന്തിരുവടിയുടെ
ക്യഹിത-	ന്മയാകുന്ന ആഗ്രഹം		[തേജസ്സിനെ
കാമാത്ഥം	നിറവേറുന്നതിന്നാ	തേജസി	} തേജോമയമായനിന്തി
	യി,		
			രുവടിയുടെ ശരീര
			ത്തിൽതന്നെ

ധാരയ!	ധരിക്കേണമെ!	രക്ഷ!	രക്ഷിക്കേണമേ! [തെ
ഇമാൻ	ഇത	അലോകം	ലോകംതന്നെയില്ലാ
ലോകാൻ	ലോകങ്ങൾ	കത്തും	} ആക്കിക്കളയാതിരി
സർപ്പാൻ	എല്ലാറ്റിനേയും	അഹ്സി ന.	
			കേണമേ!

ദേവതാനാം വചഃ ശ്രുതവാ സർപ്പലോകമഹേശ്വരഃ.

ബാഹ്മിത്യബ്രവീത് സർപ്പാൻ പുനശ്ചേദമവാച ഹ.

13

“ദേവതാനാം	“ദേവന്മാരുടെ	‘ബാഹ്മം,’	‘അങ്ങിനെതന്നെയോ
വചഃ ശ്രുതവാ	വാക്കുകേട്ട്,	ഇതി	എന്നും [കട്ടെ,’
സർപ്പലോക-	} എല്ലാലോകങ്ങൾക്കും	അബ്രവീത്;	അരുളിച്ചെയ്തു;
മഹേശ്വരഃ,		പുനഃ	കൂടാതെ
	പരമശിവൻ,	ഇദം ച	ഇപ്രകാരവും
സർപ്പാൻ	എല്ലാവരോടും	ഉവാച ഹ.	അരുളിച്ചെയ്തു.

ധാരയിഷ്ടാമൃഹം തേജസ്തേജസ്സേവ സഹോമയാ

ത്രിദശാഃ പൃഥിവീ ചൈവ നിർമ്മാണമധിഗച്ഛതു.

14

“അഹം	“ഞാൻ	ധാരയിഷ്ടാമി; ധരിക്കാം;
ഉമയാ	ഉമയോടു	ത്രിദശാഃ ഹേ ദേവന്മാരേ!
സഹ	കൂടി	പൃഥിവീ ലോകം
തേജഃ	തേജസ്സിനെ	ച ആസകലം
തേജസി ഏവ	തേജശ്ശരീരത്തിൽ	നിർമ്മാണഃ ഏവ സൗഖ്യത്തെത്തന്നെ
	തന്നെ	അധിഗച്ഛതു. പ്രാപിക്കട്ടെ.

യദിദം ക്ഷുഭിതം സ്ഥാനാത്മമ തേജോ ഹൃന്തത്ഥം

ധാരയിഷ്യതി കസ്തനേ ബ്രവന്തു സുരസത്തമാഃ.

15

“യതം	“യാതൊരു	ക്ഷുഭിതം ഹി,	ദ്രഷ്ടുമായിരിക്കുന്നുവോ,
ഇദം	ഇത	തതം	അതിനെ
മമ	എന്റെ	കഃ	ആരാകുന്നു
അനന്തത്വം	ഉത്തമമായ	ധാരയിഷ്യതി?	ധരിപ്പാൻ പോകുന്നത്
തേജഃ	വീജം	സുരസത്തമാഃ!	വാനോർവരന്മാരെ!
സ്ഥാനാത്	അതിന്റെ സ്ഥാന	മേ	എന്നോടു
	ത്തിൽനിന്നും	ബ്രവന്തു.’	പറയുവിൻ.’

ഏവമുക്താസ്തതോ ദേവാഃ പ്രത്യുച്ഛ്വപ്പിഭലപജം

യത്തേജഃ ക്ഷുഭിതം ഹേതുത് തലരാ ധാരയിഷ്യതി.

16

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	വൃഷഭലപജം	വൃഷഭലപജനോടായി
ഉക്താഃ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവരായ		(പരമശിവനോടായി)
ദേവാഃ,	ദേവന്മാർ,	പ്രത്യുച്ഛ്വ;	മറുപടിയുരച്ചു;
തതഃ	അപ്പോൾ	‘യത്’	‘യാതൊരു

ക്ഷുഭിതം	സംഖലിതമായ	തത്	അപ്രകാരമുള്ള
തേജഃ ഹി,	നിന്തിരുവടിയുടെ തേ	ഏതത്	ഇതിനെ,
	ജസ്സോ,	ധരാ	ഭൂമി
		ധാരയിഷ്യതി.	ധരിച്ചുകൊള്ളും.

ഏവമുക്തഃ സുരപതിഃ പ്രമുഖോഽഥ മഹീതലേ
തേജസാ പൃഥിവീ യേന വ്യാപ്താ സഗിരികാനനാ.

17

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	യേന	യാതൊരു ആ
ഉക്താഃ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായ	തേജസാ	തേജസ്സാൽ
സുരപതിഃ	ദേവനാഥൻ, [ഞെ)	സഗിരികാനനാ	മലകളും വനങ്ങളും
മഹീതലേ	ഭൂമിയിൽ (ആ വീഴ്)	പൃഥിവീ	ഭൂമി [അടങ്ങിയ
പ്രമുഖോഽഥ;	വിസജ്ജനംചെയ്തു;	വ്യാപ്താ.	വ്യാപിക്കപ്പെട്ടു.

തതോ ദേവാഃ പുനരിദമുച്യശ്ചാഥ ഹുതാശനം

ആവിശ തപം മഹാതേജോ രൌദ്രം വായുസമനപിതഃ.

18

“തതഃ	“അതിനാൽ,	വായുസമ-	} വായുവിനോടുംകൂടി
അഥ,	ആ സ്ഥിതിയിൽ,	നപിതഃ ച	
ദേവാഃ	ദേവന്മാർ	രൌദ്രം	രുദ്രസംബന്ധമായ
ഹുതാശനം	അഗ്നിയോടായി	മഹാതേജഃ	ഈ മഹാരേതസ്സിനെ,
ഇദം ഉച്യഃ;	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു;	പുനഃ	എപ്രകാരമെങ്കിലും,
തപം	‘അജ്ഞം	ആവിശ.	പ്രവേശിക്കുക.’

തദഗ്നിനാ പുനഃപ്യാപ്തം സഞ്ചാതഃ ശേഠതപദ്വതഃ

ദിവം ശരവണം ചൈവ പാവകാഭിത്യസന്നിഭം

യത്ര ജാതോ മഹാതേജാഃ കാർത്തികേയോഽഗ്നിസംഭവഃ.

19

“തത്	“അത്	യത്ര	{ (കാലക്രമത്തിൽ) യാ
അഗ്നിനാ	അഗ്നിയാൽ		
വ്യാപ്തം,	വ്യാപിക്കപ്പെട്ടതായി		{ തൊരു സ്ഥലത്തിൽ
പുനഃ,	അതിന്റെ സ്ഥാനത്തി		
ശേഠതപദ്വതഃ	ശേഠതമലയായി [ൽ	മഹാതേജാഃ	{ മഹാതേജസ്വിയും
സഞ്ചാതഃ;	ഭവിച്ചു;	ഏവ,	
പാവകാഭിത്യ-	} അഗ്നിമദ്ധ്യത്തിൽ സൂര്യ	അഗ്നിസംഭവഃ	{ അഗ്നിയിൽ ജനിച്ചവ
സന്നിഭം		ച	
ദിവ്യം	ദിവ്യമായ [ലെയുള്ള	കാർത്തികേയഃ	{ കൃത്തികാപുത്രനായ
ശരവണം	ഞാണൽക്കാട്		
		ജാതഃ.	ജനിച്ചു.

[ഇവിടെ കമാരജനനത്തെ സൂചിപ്പിക്കുകമാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നത്. ഇതിന്റെ വിസ്താരത്തെ ഇനിയത്തെ സ്കന്ദത്തിൽ പറയുന്നു.]

അഥോമാം ച ശിവം ചൈവ ദേവാഃ സഞ്ചിഗണാസ്തദാ
പൂജയാമാസുരത്വത്ഥം സുപ്രീതമനസസ്തതഃ.

20

“അഥ	“കൂടാതെ	സുപ്രീതമനസഃ	അത്യന്ത സത്തുഷ്ടനാ
സഞ്ചിഗണാഃ	ജ്ഞിഗണങ്ങളോടു	ഉമാം ച	പാർവ്വതിയേയും [രാധി
	കൂടിയ	ഏവ	അമൃഷ്ണന്തനെ
ദേവാഃ	ദേവന്മാർ	ശിവം ച	പരമശിവനേയും
തദാ	അപ്പോൾ	അത്യത്ഥം	ഏറ്റവും
തതഃ	അക്കാലത്താൽ	പൂജയാമാസുഃ.	പൂജചെയ്തു.

അഥ ശൈലസുതാ രാമ ത്രിദശാനിദമബ്രവീത്

അപ്രിയസ്യ കൃതസ്യാദ്യ ഫലം പ്രാപ്തവഥ മേ സുരാഃ.

21

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	മേ	എനിക്കു
അഥ	ഈ ഘട്ടത്തിൽ	കൃതസ്യ	ചെയ്തതായ
ശൈലസുതാ	പാർവ്വതി	അപ്രിയസ്യ	ഈ അപ്രിയത്തിന്റെ
ത്രിദശാൻ	ദേവന്മാരോടായി	ഫലം	ഫലത്തെ,
ഇദം	ഇങ്ങിനെ	അദ്യ	ഇപ്പോൾ [വിൻ.]
അബ്രവീത്;	അരുളിച്ചെയ്തു;	പ്രാപംസ്യഥ.	നിങ്ങൾ പ്രാപിക്കു
‘സുരാഃ!	‘അല്ലേ സുരന്മാരെ!		

ഇത്യുക്തവാ സലിലം ഗന്ധ പാർവ്വതീ ഭാസ്കരപ്രഭാ

സമന്വരശപത് സർപ്പാൻ ക്രോധസംരക്തലോചനാ.

22

“ഇതി	ഇപ്രകാരം	സമന്വതഃ	കോപംപൂണ്ടവളായി,
ഉക്തവാ,	അരുളിച്ചെയ്തു,	ക്രോധ-	} കോപത്താൽ തുടുതുടു ത്ത നേത്രങ്ങളോടുകൂടി യവളായി,
ഭാസ്കരപ്രഭാ	സൂര്യസമകാന്തിയോടുകൂ	സംരക്ത-	
പാർവ്വതീ,	പാർവ്വതി. [ടിവവളായ	ലോചനാ	
സലിലം	വെള്ളം	സർപ്പാൻ	എല്ലാവരേയും
ഗന്ധ,	കുളിരിലെടുത്തു,	അശപത്.	ശപിച്ചു.

യസ്താനിവാരിതാ ചാഹം സംഗതാ പുത്രകാമ്യയാ

അപത്യം സേപഷു ദാരേഷു നോത്പാദയിതുമഹഥ.

23

“പുത്ര-	} “പുത്രൻ വേണമെന്നു	യസ്താത്,	യാതൊന്നിനാലോ,
കാമ്യയാ		സേപഷു	തങ്ങളുടെ [അതിനാൽ
സംഗതാ		ദാരേഷു	പത്നിമാരിൽ
	ഭർത്താവുമായി കൂടിച്ചേ	അപത്യം	സന്തതി എന്നുള്ളത്
	ന്നവളായ	എവ	തീർച്ചയായും
അഹം	ഞാൻ,	ഉല്പാദയിതം	ഉല്പാദനം ചെയ്യാൻ
നിവാരിതാ ച	വിലക്കുപ്പെട്ടു എന്നതും	ന അഹഥ.	നിങ്ങൾ അർഹന്മാരല്ല.

അഭ്യുപദൃതി യുഷ്ണാകമപ്രജാ സന്തു പതയഃ

ഏവമുക്തവാ സുരാൻ സർപ്പാൻ ശശാപ പൃഥിവീമവി.

24

“അഭ്യുപദൃതി	“ഇതുമുതൽക്കും	സുരാൻ	ദേവന്മാർ
യുഷ്ണാകം	നിങ്ങളുടെ	സർപ്പാൻ	എല്ലാവർക്കും
പതയഃ	ഭായ്മാർ	ഉക്തവാ,	ശാപം നല്കിയശേഷം,
അപ്രജാഃ	സന്താനമില്ലാത്തവ	അവി	അതുകൂടാതെ
സന്തു;	ഭവിക്കട്ടെ;’ [രായി	പൃഥിവീം	ഭൂമിയേയും
ഏവം	എന്നീപ്രകാരം	ശശാപ.	ശപിച്ചു.

[ഭൗരസപുത്രന്മാരുണ്ടാകാതിരിക്കട്ടെ എന്നും പൂവ്വശ്ലോകത്തിൽ ശപിച്ചതിന്നു പുറമെ, ക്ഷേത്രജപുത്രന്മാരുംകൂടി ഭവിക്കാതിരിക്കട്ടെ എന്നും ഈ ശ്ലോകത്തിൽ പറയുന്നു.]

അവനേ നൈകരൂപാ തപം ബഹുഭായ്വാ ഭവിഷ്യസി

ന ച പുത്രകൃതാം പ്രീതിം മത്ക്രോധകലുഷീകൃതാ

പ്രാപ്സ്യസി തപം സുദമേധേ മമ പുത്രമനിച്ഛതീ.

25

“അവനേ!	“അല്ലേ ഭൂമി!	അനിച്ഛതീ	ഇച്ഛിക്കാത്തവളായ
തപം	നീ	തപം	നീ
നൈകരൂപാ	പലവടിവാൻവളായി	മത്ക്രോധം—	} എന്റെ കോപത്താൽ കലുഷീകൃതാ } കലക്കപ്പെട്ടവളായി,
ബഹുഭായ്വാ	പലർക്കും ഭായ്മയായി	കലുഷീകൃതാ	
ഭവിഷ്യസി;	തീരുമാറാകും; [വളേ!	പുത്രകൃതാം	പുത്രനാലുളവാകുന്ന
സുദമേധേ!	എടീ ഓഷ്ഠബുദ്ധിയാൻ	പ്രീതിം ച	ആനന്ദത്തെ ഒട്ടുംതന്നെ
മമ പുത്രം	എനിക്ക് ഒരു പുത്രനെ	പ്രാപ്സ്യസി ന.	പ്രാപിക്കയില്ല.’

താൻ സർപ്പാൻ വ്രീഡിതാൻ ദൃഷ്ടവാ സുരാൻ സുരപതിസ്തദാ

ഗമനായോപചക്രാമ ദിശം വരണപാലിതാം.

26

“തദാ	“അപ്പോൾ	ദൃഷ്ടവാ	കണ്ടും,
സുരപതിഃ	ദേവേശൻ,	വരണ—	} വരണനാൽ പാലിക്ക പാലിതാം } പ്പെട്ട
താൻ	ആ	പാലിതാം	
സർപ്പാൻ	എല്ലാ	ദിശം	ദിക്കിലേക്കായി
സുരാൻ	ദേവന്മാരേയും	ഗമനായ	പോകുവാൻ
വ്രീഡിതാൻ	നാണം പൂണ്ടവരായി	ഉപചക്രാമ.	തുടങ്ങി.

സ ഗതവാ തപ ആതിഷ്ഠത് പാശേപ തസ്യോത്തരേ ഗിരേഃ

ഹിമവത് പ്രഭവേ ശൃംഗേ സഹദേവ്യാ മഹേശ്വരഃ.

27

“സഃ	“ആ [ഒന്നിന്നും]	പാശേപ	ഭാഗത്തിലുള്ള
മഹേശ്വരഃ	മഹേശ്വരൻ, (അവി	ഹിമവത് പ്രഭവേ	ഹിമവാണോടുചേർന്ന്
ഗതവാ	എഴുന്നെള്ളി,	ശൃംഗേ	കൊടുമുടിയിൽ,
തസ്യ	ആ	ദേവ്യാ സഹ	ദേവിയോടുകൂടി
ഗിരേഃ	മലയുടെ	തപഃ	തപസ്സ്
ഉത്തരേ	വടക്കെ	അതിഷ്ഠത്.	ചെയ്തു.

[ഹിമവത് പ്രഭവം എന്നു ശൃംഗത്തിന്റെ പേരാകുന്നു എന്നും ചക്ഷം.]

ഏഷ തേ വിസ്തരോ രാമ ശൈലപത്രാ നിവേദിതഃ
ഗംഗായാഃ പ്രഭവം ചൈവ ശൃണു മേ സഹലക്ഷ്മണം.

28

“രാമ	“രാമ!	ഗംഗായാഃ	ഗംഗയുടെ
ശൈലപത്രാ	പർവ്വതപത്രിയുടെ	പ്രഭവം	ഉത്പത്തിയേയും
ഏഷഃ	ഈ	ച,	മാഹാത്മ്യത്തേയും
വിസ്തരഃ	ചരിത്രം		പറ്റി,
തേ	നിന്നോടു	മേ	എങ്കൽനിന്ന്
നിവേദിതഃ;	കമിക്കപ്പെട്ടു;	സഹലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണയുക്തനായി
ഏവ	അപ്രകാരത്തെ	ശൃണു.	നീ കേട്ടുകൊൾക.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ഷട്ത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തൊന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1180).

സപ്തത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തേഴാം സർഗ്ഗം

[കുമാരസംഭവഃ=സുബ്രഹ്മണ്യസ്വാമിയുടെ അവതാരം.]

തപ്യമാനേ തപോ ദേവ ദേവാഃ സഞ്ചിഗണാഃ പുരാ
സേനാപതിമഭീഷ്ഠന്തഃ പിതാമഹമുപാഗമന്.

1

“ദേവേ	“ദേവൻ (പരമശി	ദേവാഃ	ദേവന്മാർ
തപഃ	തപസ്സ് [വൻ	സേനാപതിം	തക്ക സേനാപതിയെ
തപ്യമാനേ	ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കേ	അഭീഷ്ഠന്തഃ	ആഗ്രഹിക്കുന്നവരായി
സഞ്ചിഗണാഃ	ഋഷിഗണങ്ങളോടു	പുരാ	ആദ്യം
	കൂടിയ	പിതാമഹം	ബ്രഹ്മാവിന്റെ
		ഉപാഗമന്	അടുക്കൽചെന്നു.

തതോഽബ്രവൻ സുരാഃ സർവ്വേ ഭഗവന്തം പിതാമഹം

പ്രണിപത്യ സുരാഃ സർവ്വേ സേന്ദ്രാഃ സാഗ്നിപുരോഗമാഃ

2

“തതഃ	“അപ്പോൾ	സേന്ദ്രാഃ	ഇന്ദ്രനോടുകൂടിയവരും
സുരാഃ	ദേവന്മാർ	സാഗ്നി-	} അഗ്നിമന്വായുള്ളവരും
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	പുരോഗമാഃ	
ഭഗവന്തം	ഭഗവാനായ	സുരാഃ	ആ ദേവന്മാർ
പിതാമഹം	ബ്രഹ്മാവിനെ	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
പ്രണിപത്യ	നമസ്കരിച്ച്,	അബ്രവൻ	ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു.

[“രാ, ദാനേ” എന്ന ധാതുവിൽനിന്ന്, “സുരാഃ=അല്ലയോ പരമദാതാവായ
ഹേ രാമ!” എന്നും, “സർവ്വേ (സർവ്വേഷാം ഈഃ ഈസ്തിതപ്രാപ്തീഃ യസ്മാത് തത്
സംബോധനം)=സർവ്വലോകരുടെ അഭീഷ്ടങ്ങളെ സാധിപ്പിക്കുന്നവനായ ഹേ രാമ!”
എന്നും “സർവ്വ സുരാഃ” എന്നപദങ്ങളുടെ ചൗനക്ഷര്യത്തെ ‘ശിരോമണി’ വ്യാഖ്യാ
നകർത്ഥം പരീഹരിക്കുന്നു.]

യോ നഃ സേനാപതിദ്വേദ ഭത്തോ ഭഗവതാ പുരാ.

3

“ദേവ	“സ്വാമിൻ	ഭത്തഃ	തരപ്പെട്ട
ഭഗവതാ	ഭഗവാനാൽ (പരമ	യഃ	യാതൊരു അദ്ദേഹം
	ശിവനാൽ	നഃ	ഞങ്ങളുടെ
പുരാ	പണ്ടം (ബീജരൂപ	സേനാപതിഃ	സേനാപതി ആകേ
	ത്തിൽ)		ണം.

സ തവഃ പരമാസ്ഥായ തപ്യതേ സ്മ സഹോമയാ.

4

“സഃ	“ആ പരമശിവൻ	ആസ്ഥായ	കയ്ക്കാണ്
പരം	ഉഗ്രമായ	ഉമയാ സഹ	ഉമയോടുകൂടി
തവഃ	തപോനിഷ്ഠ	തപ്യതേ സ്മ	തപസ്സുചെയ്യുന്നുവല്ലോ

യദത്രാനന്തരം കാതും ലോകാനാം ഹിതകാമ്യയാ
സംവിധത്സ്വ വിധാനജ്ഞ തപം ഹി നഃ പരമാ ഗതിഃ

5

വിധാനജ്ഞ!	ചെയ്യേണ്ടവയെ	കാതും	ചെയ്യേണ്ടതായുണ്ടോ,
	അറിഞ്ഞുള്ളോവെ!		അതിനെ
ലോകാനാം	ലോകങ്ങളുടെ	സംവിധത്സ്വ;	ആലോചിച്ചു തീർച്ച
ഹിതകാമ്യയാ	ക്ഷേമാർത്ഥമായി		പ്പെടുത്തിയാലും;
അനന്തരം	ഇനിമേൽ	നഃ	ഞങ്ങൾക്കും
അത്ര	ഇക്കാര്യത്തിൽ	പരമാ	പരമായ
യത്	യാതൊന്നു	ഗതിഃ	ആശ്രയം [ല്ലോ!
		തപം ഹി!	അവിടുന്ന് ഒരുവനാണ്

ദേവതാനാം വചഃ ശ്രുതപാ സർവ്വലോകപിതാമഹഃ
സാന്തപയൻ മധുരൈർച്ഛാക്വൈശ്വസ്രിദശാനിദമബ്രവീത്.

6

ദേവതാനാം	ദേവന്മാരുടെ	മധുരൈഃ	ഇമ്പംകലൻ
വചഃ ശ്രുതപാ	വാക്കുകേട്ടും	വാക്വൈഃ	വാക്കുകളാൽ
സർവ്വലോക	} എല്ലാ ലോകങ്ങൾക്കും	സാന്തപയൻ	സമാധാനിപ്പിക്കുന്നവ
പിതാമഹഃ		ജടം	ജപകാരം [നായി,
ത്രിദശാൻ	ദേവന്മാരെ, [ഛാപ്	അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു.

ശൈലപത്രാ യദക്തം തദപ്രജാഃ സ്വാസു പത്നിഷു
തസ്യ വചനമക്രിഷ്ടം സത്യമേവ ന സംശയഃ

7

സ്വാസു	തങ്ങളുടെ	തസ്യഃ	ദേവിയുടെ
പത്നിഷു	പത്നിമാരിൽ	തത് സത്യം	ആ സത്യമായ
അപ്രജാഃ	സന്തതിയുണ്ടാകയി	വചനം	വാക്ക്
ശൈലപത്രാ	പാച്ചുതിയാൽ [ല്ലെന്നു	അക്രിഷ്ടം ഏവ	വ്യർത്ഥമാകാത്തതു
യത്	യാതൊന്നു		തന്നെ;
ഉക്തം	അരുളപ്പെടുമ്പോ,	സംശയഃ ന	സംശയമില്ല.

ഇയമാകാശഗാ ഗംഗാ യസ്യാം പത്രം ഹതാശനഃ

ജനയിഷ്യതി ദേവാനാം സേനാപതിമരിന്ദമം

8

ജ്യേഷ്ഠാ ശൈലേന്ദ്രദഹിതാ മാനയിഷ്യതി തം സുതം

ഉമയാസ്തദ് ബഹുമതം ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ.

9

“ദേവാനാം	“ദേവന്മാരുടെ	ശൈലേന്ദ്ര-	} പദ്മതരാജസുതയും
അരിന്ദമം	ശത്രുക്കളെ ഹനിക്കുന്ന	ദഹിതാ,	
	വനായ	ആകാശഗാ	ആകാശത്തിൽ ഗമിക്ക
സേനാപതിം	സേനാപതിയാകുന്ന	ഗംഗാ	ഗംഗ [ന്നവളും ആയ
പത്രം	പത്രനെ,	തം സുതം	ആ കുമാരനെ
ഹതാശനഃ	അഗ്നി	മാനയിഷ്യതി;	ബഹുമാനിക്കും;
യസ്യാം	യാതൊരുത്തിയിൽ	തതഃ	അതഃ
ജനയിഷ്യതി,	ജനിപ്പിക്കുമോ, അപ്ര	ഉമയാഃ	ഉമാദേവിയുടെ്
	കാരമുള്ളവളായ	ബഹുമതം	സമ്മതം
ഇയം	ഈ	ഭവിഷ്യതി;	ആകയും ചെയ്യും;
ജ്യേഷ്ഠാ	ജ്യേഷ്ഠത്തിയും	സംശയഃ ന.	സംശയമില്ല.

തച്ഛ്രുതവാ വചനം തസ്യ കൃതാത്ഥം രഘുനന്ദന

പ്രണിപത്യ സുരാഃ സദ്യേ പിതാമഹമപൂജയൻ.

10

“രഘുനന്ദന!	“ഹേ രഘുകുമാര!	സദ്യേ	എല്ലാവരും
തസ്യ	ബ്രഹ്മാവിന്റെ	കൃതാത്ഥഃ	കൃതാത്ഥരായി,
തത് വചനം	ആ വചനത്തെ	പിതാമഹം	പിതാമഹനെ
ശ്രുതവാ,	“കേട്ടും,	പ്രണിപത്യ	നമസ്കരിച്ച്
സുരാഃ	വാനവന്മാർ	അപൂജയൻ.	പൂജിച്ചു.

തേ ഗതവാ പദ്മതം രാമ കൈലാസം ധാതുമണ്ഡിതം

അഗ്നിം നിയോജയാമാസുഃ പത്രാത്ഥം സദ്യദേവതാഃ

11

“രാമ!	“രാമ!	ഗതവാ,	ചെന്ന്,
തേ	ആ	പത്രാത്ഥം	പത്രനിമിത്തമായി
സദ്യദേവതാഃ	ദേവന്മാരെല്ലാവരും	അഗ്നിം	അഗ്നിയെ
ധാതുമണ്ഡിതം	ധാതുകളാൽ അലങ്കരി	നിയോജയാ-	} ഏല്പാട് ചെയ്തു.
കൈലാസം	കൈലാസ		
പദ്മതം	പദ്മതത്തിൽ	മാസുഃ.	

ദേവകാത്ഥ്മിദം ദേവ സാധയസപ ഹതാശന

ശൈലപുത്രാം മഹാതേജോ ഗംഗായാം തേജ ഉത്സൃജ.

12

“ഹതാശന!	“ഹേ അഗ്നി	ശൈലപുത്രാം	പദ്മതപുത്രിയായ
ദേവ!	ഭഗവാനെ!	ഗംഗായാം	ഗംഗയിങ്കൽ
ഇദം ദേവകാത്ഥ്മം	ഈ ദേവകാത്ഥ്മത്തെ	തേജഃ	(പരമശിവന്റെ)
സാധയസപ;	സാധിപ്പിച്ചാലും;		രേതസ്സിനെ
മഹാതേജഃ!	മഹാതേജസപിയായ	ഉത്സൃജ.	വിസർജ്ജനം
	വനെ!		ചെയ്യാലും.

ദേവതാനാം പ്രതിജ്ഞായ ഗംഗാമദ്യേത്യ പാവകഃ
ഗർഭം ധാരയ വൈ ദേവി ദേവതാനാമിദം പ്രിയം.

13

‘പാവകഃ	‘അഗ്നി	ദേവി!	‘ഹേ ദേവി!
ദേവതാനാം	ദേവന്മാരോടു	ഗർഭം	ഗർഭത്തെ
പ്രതിജ്ഞായ	അപ്രകാരമാകട്ടെ എ	ധാരയ വൈ;	ധരിച്ചുകൊണ്ടാലും;
	ന്നു സമ്മതിച്ചും,	ഇദം	ഇതം
ഗംഗാം	} ഗംഗയുടെ അടുത്തു	ദേവതാനാം	ദേവന്മാരുടെ
അദ്യേത്യ,		പ്രിയം.	പ്രിയമാകുന്നു.
			(എന്നുപറഞ്ഞു).

ഇത്യേതദപചനം ശൂതപാ ദിവ്യം രൂപമധാരയത്
സാ തസ്യ മഹിമാം ദൃഷ്ട്വാ സമന്താഭവകീർത്ത.

14

‘ജതി	‘ഈ സംഗതിയെപ്പ	സാ	അവൾ
ഏതത്	ഈ [ററി	തസ്യ	ആ രേജസ്സിന്റെ
വചനം	വാക്കു	മഹിമാം	മഹിമയെ
ശൂതപാ,	കേട്ടും,	ദൃഷ്ട്വാ,	അറിഞ്ഞും,
ദിവ്യം രൂപം	ദിവ്യരൂപത്തെ	സമന്താത്	നാലുപാടും
അധാരയത്;	അവൾ ധരിച്ചു;	അവകീർത്ത.	പെരുകിപ്പറന്നു

സമന്തതസ്തദാ ദേവീമദ്യേഷിഞ്ചത പാവകഃ
സദ്യസ്പ്രോതാംസി പൂണ്ണാനി ഗംഗായാ രഘുനന്ദന.

15

‘പാവകഃ	‘അഗ്നി,	രഘുനന്ദന!	ഹേ രഘുകുമാര!
തദാ	ആ സമയം	ഗംഗായാഃ	ഗംഗയുടെ
ദേവീം	ദേവിയെ	സദ്യ-	} എല്ലാ(നാഡികളും)
സമന്തതഃ	എങ്ങും(അഭ്യർത്ഥിക്കു)	സ്പ്രോതാംസി	
അഭ്യേഷിഞ്ചത;	വെച്ചിട്ടു; [കൊണ്ടു]	പൂണ്ണാനി.	(അതിനാൽ) നിറഞ്ഞു

തമുവാച തതോ ഗംഗാ സദ്യദേവപുരോഗമം
അശക്താ ധാരണേ ദേവ തവ തേജഃ സമുദ്ധതം
ഓഹൃമാനാഗ്നിനാ തേന സംപ്രവൃഥിതചേതനാ.

16

‘ഗംഗാ	‘ഗംഗ	അശക്താ;	ഞാൻ ശക്തയല്ല;
സദ്യദേവ-	} എല്ലാദേവന്മാർക്കും	തേന	ആ
പുരോഗമം			
തം	ആ അഗ്നിയോടായി,	അസിനാ	} അഗ്നിയാൽ (അതിന്റെ തീക്കുറിഞ്ഞുകൊണ്ടും),
തതഃ	ആ സമയം		
ഉവാച;	ഉരചെയ്തു;	ഓഹൃമാനാ	ഓഹിപ്പിക്കപ്പെടുന്നവളായി
‘ദേവ!	‘ഹേ ദേവ!		
തവ	അങ്ങയുടെ	സംപ്രവൃഥിത-	} ഏറ്റവും അത്തൽപൂണ്ട മനസ്സോടുകൂടിയവളായി ഞാൻ ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.’
തേജഃ	തേജസ്സ് [കുന്നു;	ചേതനാ.]	
സമുദ്ധതം;	കൊടിയതായിരി		
ധാരണേ	ധരിപ്പാൻ		

അമാബ്രവീദിഭം ഗംഗാം പാവകോ ഹിമവത്സുതാം
ഇഹ ഹൈമവതേ പാദേ ഗഭോഽയം സന്നിവേശ്യതാം.

17

“പാവകഃ	“അഗ്നി	ഗർഭഃ,	ഗർഭം,
ഹിമവത്സുതാം	ഹിമവത്പുത്രിയായ	ഇഹ,	തല്പാലം
ഗംഗാം	ഗംഗയോട്	ഹൈമവതേ	ഹിമവത്പുത്രത്തി
ഇദം	ഇങ്ങിനെ		ന്റെ
അബ്രവീത്;	ഉരചെയ്തു;	പാദേ	അടിവാരത്തിൽ
‘അഥ	‘അങ്ങിനെയാണെ	സന്നി-	} വെക്കപ്പെട്ടെട്ടെ.
അയം	ഈ [കിൽ	വേശ്യതാം.	

ശ്രുതപാഗേർച്ചനം ഗംഗാ തം ഗർഭമതിഭാസപരം
ഉത്സസജ്ജ മഹാതേജഃ ശ്രോതോഭ്യോ രഘുനന്ദന.

18

“മഹാതേജഃ	“മഹാവീര്യനായ	അതിഭാസപരം	മിന്നിത്തിളങ്ങുന്ന
രഘുനന്ദന!	ഹേ രഘുകുമാര!	തം	ആ
ഗംഗാ,	ഗംഗ,	ഗർഭം,	ഗർഭത്തെ,
അഗ്നേഃ	അഗ്നിയുടെ	ശ്രോതോഭ്യഃ	തന്റെ അവയവനാദി
വചനം	ആ വാക്കു		കളിൽനിന്നും
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,	ഉത്സസജ്ജ.	തൃജിച്ചുകുളുങ്ങ.

യദസ്യ നിഗ്ദ്ദതം തസ്താത് തപ്തജാംബൂനദപ്രഭം
കാഞ്ചനം ധരണീം പ്രാപ്തം ഹിരണ്യമതുലപ്രഭം

19

താമ്രം കാഷ്ഠ്ണായസം ചൈവ തൈക്ഷ്ണാദേവാഭ്യജായത
മലം തസ്യാഭവത്തത്ര രൂപഃ സീസകമേവ ച
തദേതലരണീം പ്രാപ്യ നാനാധാതുരവൽത.

20

“അസ്യഃ	“ഇവളിൽനിന്നും	കാർണ്ണായസം ച	കാരിരുമ്പും
നിഗ്ദ്ദതം	നിഗ്ദ്ദിച്ചതായ	അഭ്യജായതഃ	ഉളവായി;
യതം	യാതൊന്ന്	തസ്യ	അതിന്റെ
ധരണീം	ഭൂമിയെ	മലം	മലം(അഴുക്കം)
പ്രാപ്തം,	പ്രാപിച്ചുവോ,	തത്ര	അക്കാരണത്താൽ
തസ്താത്	അതിൽനിന്ന്	രൂപ ച	രൂപമായും
തപ്തജാംബു-	} ഉരുക്കിയ തങ്കംപോ	സീസകം അവ	ഈയുമായും
നദപ്രഭം		അഭവത്;	ഭവിച്ചു;
കാഞ്ചനം	ചൊന്നും	തത് ഏതത്	ആയതം
അതുലപ്രഭം	തുല്യമറ്റു കാന്തിയുള്ള	ധരണീം	ഭൂമിയെ
ഹിരണ്യം ഏവ	വെള്ളിയും,	പ്രാപ്യ	പ്രാപിച്ചു
തൈക്ഷ്ണാത് തീക്ഷ്ണതകൊണ്ട്		നാനാധാതുഃ	അനേക ധാതുക്കളായി
താമ്രം ഏവ	ചെമ്പും	അവൽത.	ചെരുകി.

നീക്ഷിപ്തമാത്രേ ഗഭേ തു തേജോഭിരഭിരഞ്ചിതം
സർവ്വം പദ്യതസന്നദ്ധം സൗവർണ്ണമഭവദപനം.

21

“ഗഭേ	“ഗഭം	പദ്യതസന്നദ്ധം	പദ്യതസംബന്ധമായ
നീക്ഷിപ്തമാത്രേ	നീക്ഷേപിക്കപ്പെട്ട	വനം	ആ കാട്
	ക്ഷണത്തിൽ,	സർവ്വം തു	മുഴുവനുംതന്നെ,
തേജോഭിഃ	തേജസ്സുകൂടാൽ	സൗവർണ്ണം	സ്വർണ്ണമയമായി
അഭിരഞ്ചിതം	വ്യാപിക്കപ്പെട്ട,	അഭവത്.	തീർന്നു.

[ഈ പദ്യതവും വനവും കഴിഞ്ഞ സഗ്ഗം 19-ാംശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞ ശേപത പദ്യതവും ശരവണവും ആകുന്നു.]

തം ദേശം തു തതോ ബ്രഹ്മ സംപ്രാപ്തൈനമഭാഷത
ജാതസ്യ രൂപം യത്തസ്താജ്ജാതരൂപം ഭവിഷ്യതി.

22

“തതഃ	“അനന്തരം	‘ജാതസ്യ	‘ഈ ജനിച്ച ശിശുവി
ബ്രഹ്മ	ബ്രഹ്മാവ്		ന്റെ
തം തു	അതേ	രൂപം	രൂപത്തോടു (അഴകോ
ദേശം	സ്ഥലത്തു		ടു)കൂടിയത്,
സംപ്രാപ്യ	വന്ന്,	യത്,	യാതൊന്നൊ, അത്
	{ ഈ ഗർഭത്തിൽ ഉളവാ	തസ്താത്	അക്കാരണത്താൽ
ഏനം	{ യ) ശിശുവിനെക്കുറി	ജാതരൂപം	ജാതരൂപം എന്നു പേ
	{ ച്ചു [യു;		രോടുകൂടിയതായി
അഭാഷത;	ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെ	ഭവിഷ്യതി.’	ഭവിക്കും.’

ജാതരൂപമിതി വ്യാതം തദാപ്രഭൃതി രാഘവ
സുവർണ്ണം പുരുഷവ്യാഘ്ര ഇതാശനസമപ്രഭം
തൃണവൃക്ഷലതാഗുലും സർവ്വം ഭവതി കാഞ്ചനം.

23

“പുരുഷവ്യാഘ്ര!	“പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	തദാപ്രഭൃതി	അതുമുതൽ
രാഘവ!	ഹേ രാഘവ!	ഇതാശന-	{ അഗ്നിശ്ലോത്ത കാന്തി
തൃണവൃക്ഷ-	{ (അവിടെയുള്ള) പുല്ലും	സമപ്രഭം	{ യുള്ളതായ
ലതാഗുലും	{ മരം, വള്ളി, പൊന്ത	സുവർണ്ണം	സ്വർണ്ണം,
സർവ്വം	എല്ലാം [എന്നവ	ജാതരൂപം ഇതി	ജാതരൂപം എന്ന്
കാഞ്ചനം	{ സ്വർണ്ണമായ് തീരുക	വ്യാതം.	പ്രസിദ്ധമായി വിള
ഭവതി;	{ യായി;		ങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

തം ക്കുമാരം തതോ ജാതം സേന്ദ്രാഃ സാഗ്നിമന്ദദ് ഗണാഃ
ക്ഷീരസംഭാവനാത്മായ കൃത്തികാഃ സമയോജയൻ.

24

“തതഃ	“അതിൽനിന്ന്	സാഗ്നി-	{ അഗ്നിസഹിതന്മാരായ
ജാതം	ഉളവായ	മന്ദദ്ഗണാഃ	{ ദേവഗണങ്ങൾ,
തം	ആ	ക്ഷീരസംഭാ--	{ പാൽകൊടുത്തു വള
ക്കുമാരം	ക്കുമാരനെ	വനാത്മായ	{ ത്തുവാൻ വേണ്ടി,
സേന്ദ്രാഃ	ഇന്ദ്രനോടുകൂടിയ	കൃത്തികാഃ	കൃത്തികമാരെ
		സമയോജയൻ.	ഏല്പിച്ചു.

താഃ ക്ഷീരം ജാതമാത്രസ്യ കൃതപാ സമയമുത്തമം
ദദുഃ പത്രോയമസ്താകം സർപ്പാസാമിതി നിശ്ചിതാഃ.

25

‘‘താഃ,	അവർ,	സമയം	സങ്കല്പത്തെ
‘അയം	‘ഇവൻ	കൃതപാ	ചെയ്ത,
അസ്താകം	നമ്മൾ	നിശ്ചിതാഃ	തീർച്ചപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു
സർപ്പാസാം	എല്ലാവർക്കുംകൂടിയുള്ള	ജാതമാത്രസ്യ	{ പിറന്നവണ്ണംതന്നെ ഇ രിക്കുന്നവനായ ആ ശിശുവിന്നു
പത്രഃ,’	പത്രൻ ആകട്ടെ,’		
ഇതി	എന്നു		
ഉത്തമം	ഉത്തമമായ	ക്ഷീരം ദദുഃ	പാൽ കൊടുത്തു.

തതസ്തു ദേവതാഃ സർപ്പാഃ കാർത്തികേയ ഇതി ബ്രൂവൻ
പത്രസ്രൈലോക്യവിഖ്യാതോ ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ.

26

‘‘ദേവതാഃ	‘‘ദേവന്മാർ	തൈലോക്യ-	{ തൈലോക്യവിഖ്യാത
സർപ്പാഃ,	എല്ലാവരും,	വിഖ്യാതഃ	
‘പത്രഃ ഇ	ഈ ഉണ്ണിയാകട്ടെ,(നി	ഭവിഷ്യതി;	ഭവിക്കും;
	ങ്ങൾവളർത്തിഎന്നുള്ള)	സംശയഃ ന,’	സംശയം ഇല്ല,’
തതഃ	അക്കാരണത്താൽ	ഇതി	എന്നു
കാർത്തികേയഃ	കാർത്തികേയൻ എന്നു	ബ്രൂവൻ.	അരുൾചെയ്തു.

തേഷാം തദപചനം ശ്രുതപാ സ്തന്നം ഗർഭപരിശ്രവേ
സ്താപയൻ പരയാ ലക്ഷ്യാ ദീപ്യമാനമിവാനലം.

27

‘‘തേഷാം	‘‘അവരുടെ	അനലം ഇവ	അഗ്നിയെപ്പോലെ
തത്	ആ	പരയാ	അതിയായ
വചനം	വാക്കു	ലക്ഷ്യാ	കാന്തിയാൽ
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,	ദീപ്യമാനം	പ്രകാശിക്കുന്നവനും
ഗർഭപരിശ്രവേ	ഗർഭസ്രാവംകൊണ്ട്		ആയ കുമാരനെ
സ്തന്നം,	വീണവനും,	സ്താപയൻ.	നീരാടിച്ചു.

സ്തന്ന ഇത്യബ്രൂവൻ ദേവാഃ സ്തന്നം ഗർഭപരിശ്രവാത്
കാർത്തികേയം മഹാഭാഗം കാകത്സ്ഥ ജപലനോപമം.

28

‘‘കാകത്സ്ഥ!	‘‘ഹേ കാകത്സ്ഥ!	മഹാഭാഗം	മഹാഭാഗ്യയുക്തനും
ദേവാഃ	ദേവന്മാർ		ആയ
ഗർഭപരിശ്രവാത്	ഗർഭത്തിൽനിന്ന് ശ്ര	കാർത്തികേയം,	കാർത്തികേയനെ
	വിട്ട്	‘സ്തന്നഃ’	‘സ്തന്നൻ’
സ്തന്നം,	വീണവനും,	ഇതി	എന്നു
ജപലനോപമം,	ചെന്തീയൊത്തവനും,	അബ്രൂവൻ.	പേർവിളിച്ചു.

പ്രാദുർഭൂതം തതഃ ക്ഷീരം കൃത്തികാനാമനുത്തമം
ഷണ്ണാം ഷഡാനനോ ഭൂതപാ ജഗ്രാഹ സ്തനജം പയഃ.

29

തതഃ	അപ്പോൾ	സ്തനജം	സ്തനങ്ങളിൽനിന്നു
ഷണ്ണം	ആറു		ണ്ടായ
കൃത്തികാനാം	കൃത്തികമാക്കും	പയഃ	പാലിനെ
അനുത്തമം	ഉൽകൃഷ്ടമായ	ഷഡാനനഃ	} ആറു മുഖങ്ങളോടുകൂടി യവനായി,
ക്ഷീരം	മുലപ്പാൽ	ഭൂതപാ	
പ്രാദുർഭൂതം;	ചുരന്നു;	ജഗ്രാഹ.	
			ഗ്രഹിച്ചു.

ഗൃഹീതപാ ക്ഷീരമേകാഹ്നാ സുകുമാരവപുസ്തദാ
അജയതം സേവന വീര്യേണ ദൈത്യസേനാഗണാൻ വിഭിഃ.

30

ഏകാഹ്നാ	ഒരു ദിവസംകൊണ്ടും	തദാ,	അക്കാലം,
ക്ഷീരം	മുലപ്പാൽ	സേവന	തന്റെ
ഗൃഹീതപാ	കുടിച്ചു,	വീര്യേണ	പരാക്രമത്താൽ
സുകുമാരവപുഃ,	സുകുമാരകളേബര	ദൈത്യസേന	} അസുരസേനകളുടെ സംഘങ്ങളെ
വിഭിഃ	പ്രഭു,	ഗണാൻ	
	[നായി	അജയതം	വെന്നു.

സുരസേനാഗണപതിം തതസ്തമതുലഭ്യതിം
അഭ്യൂഷിഞ്ചൻ സുരഗണാഃ സമേത്യാഗ്നിപുരോഗമഃ.

31

അഗ്നി-	} അഗ്നിമുന്വാൻ വരായ	തം	ആ കുമാരനെ
പുരോഗമഃ		തതഃ	അതിൽപിന്നെ
സുരഗണാഃ	ദേവഗണങ്ങൾ	സുരസേനാ-	} ദേവസേനകളുടെ സംഘങ്ങൾക്ക് നായകനായി
സമേത്യ	ഒന്നിച്ചുകൂടി,	ഗണപതിം	
അതുലഭ്യതിം	നിസ്തുല്യകാന്തിമാനായ	അഭ്യൂഷിഞ്ചൻ	
			അഭിഷേകം ചെയ്തു.

ഏഷ തേ രാമ ഗംഗായാ വിസ്തരോഭിഹിതോ മയാ
കുമാരസംഭവശ്ചൈവ ധന്യഃ പുണ്യസ്തഥൈവ ച.

32

രാമ!	ഹേ രാമ!	കുമാരസംഭവഃ	} കുമാരോല്പത്തിയും
ഏഷഃ	ഇപ്രകാരമുള്ള	ച	
ഗംഗായാഃ	ഗംഗയുടെ	തേ ഏവ	വത്സനാശ്ലോഭം
വിസ്തരഃ ച,	ചരിത്രവും		തന്നെ
തഥാ,	അച്ചണ്ണത്തന്നെ	മയാ	എന്നാൽ
ധന്യഃ	ധനപ്രദവും	ഏവ	വിസ്തരിച്ചു
പുണ്യഃ	പരിപാവനവും ആയ	അഭിഹിതഃ	പറയപ്പെട്ടു.

യ ഇമം ശൃണയാദ്രാമ കാന്തികേയസ്യ സംഭവം
സർവ്വപാപവിനിമ്ലങ്കേതാ യാതി ബ്രഹ്മ സനാതനം.

33

രാമ! ഹേ രാമ!
കാന്തികേയസ്യ കാന്തികേയന്റെ
സംഭവം ഉത്പത്തിയായ
ഇമം ഇതിനെ
യഃ യാതൊരുവൻ [വൻ
ശൃണയാത്, കേരക്കുനുവോ, അ

സർവ്വപാപ വിനിമ്ലങ്കേതഃ } സകല പാപങ്ങളിൽ
സനാതനം } നിന്നും മുക്തനായി
ബ്രഹ്മ ശാശ്വതമായ
യാതി ബ്രഹ്മപദത്തെ
പ്രാപിക്കുന്നു.

ഭക്തശ്ച യഃ കാന്തികേയേ കാകത്സ്ഥ ഭൂവി മാനവഃ

ആയുഷ്മാൻ പുത്രപൗത്രൈശ്ച സ്തന്ദസാലോക്യമാപ്നയാത്. 34

“കാകത്സ്ഥ! “കാകത്സ്ഥ!
ഭൂവി ലോകത്തിൽ
കാന്തികേയേ കാന്തികേയങ്കൽ
ഭക്തഃ ഭക്തിപൂണ്ടവനായ
മാനവഃ മനുഷ്യൻ [അവൻ
യഃ യാതൊരുവനൊ

പുത്ര- } പുത്രപൗത്രന്മാരോടു
പൗത്രൈഃ ച } കൂടിയവനായും,
ആയുഷ്മാൻ ച ആയുസ്സോടുകൂടിയവ
നായും,
സ്തന്ദസാലോക്യം സ്തന്ദലോകത്തെ
ആപ്നയാത് പ്രാപിക്കും.

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

സപ്തത്രിംശഃ സ്കന്ദഃ = മുപ്പത്തേഴാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1214)

★★★★★

അഷ്ടത്രിംശഃ സ്കന്ദഃ = മുപ്പത്തെട്ടാം സ്കന്ദം.

[സഗരപുത്രോല്പത്തിഃ അശ്വമേധോപക്രമശ്ച = സഗരമഹാരാജാവിന്റെ
പുത്രന്മാരുടെ ഉല്പത്തിയും അശ്വമേധത്തിനുള്ള ആരംഭവും]

താം കഥാം കൌശികോ രാമേ നിവേദ്യ മധുരാക്ഷരാം

പുനരേവാപരം വാക്യം കാകത്സ്ഥമിദമബ്രവീത്.

1

കൌശികഃ വിശ്വാമിത്രമുനി
രാമേ ശ്രീരാമനും
മധുരാക്ഷരാം മധുരാക്ഷരങ്ങളോടുകൂ
താം കഥാം ആ കഥയെ [ടിയ
നിവേദ്യ കേരപ്പിച്ചു
പുനഃ അതിനുശേഷം,

ഏവ അച്ചുണ്ണന്തന്നെ
കാകത്സ്ഥം കാകത്സ്ഥനോടു
അപരം മറെറൊരു
വാക്യം വാക്യത്തെ
ഇദം ഇപ്രകാരം
അബ്രവീത്. അരുളിച്ചെയ്തു.

അയോദ്ധ്യാധിപതിഃ ശൂരഃ പൂർവ്വമാസീന്നരാധിപഃ

സഗരോ നാമ ധർമ്മാത്മാ പ്രജാകാമഃ സ ചാപ്രജാഃ

2

“പൂർവ്വം	“പണ്ടൊരിക്കൽ	ആസീത്	ഉണ്ടായിരുന്നു;
സഗരഃ	സഗരൻ എന്നു	സഃ	അദ്ദേഹം
നാമ	പേരോടുകൂടിയ	പ്രജാകാമഃ	പുത്രൻവേണമെന്നുള്ള
ശൂരഃ	ഒരു വീരൻ,		ആശയുള്ളവൻ
ധർമ്മാ	ധർമ്മാത്മാവായി,	ച,	ആയിരുന്നിട്ടും
നരാധിപഃ	നരപാലനായി,	അപ്രജാഃ.	പുത്രഭാഗ്യമറവനായി
അയോദ്ധ്യാ- ധിപതിഃ	} അയോദ്ധ്യയ്ക്കുധീശ നായി		വർത്തിച്ചു.

വൈദ്യഭർമ്മിതാ രാമ കേശിനീ നാമ നാമതഃ

ജ്യേഷ്ഠാ സഗരപത്നീ സാ ധർമ്മിഷ്ഠാ സത്യവാദിനീ.

3

“രാമ!	“രാമ!	സഗരപത്നീ	ആ സഗരമഹാരാജാവി
വൈദ്യഭർമ്മിതാ	വിദ്യഭർമ്മിതയായി	സാ	അവൾ]ന്റെ ഭാര്യ;
നാമതഃ	പേർകൊണ്ട്	സത്യവാദിനീ	സത്യംതന്നെ പറയുന്ന
കേശിനീ	കേശിനിയെന്നും		വൾ;
നാമ	പ്രസിദ്ധിയുള്ളവളായ	ജ്യേഷ്ഠാ.	അദ്ദേഹത്തിന്റെ)
ധർമ്മിഷ്ഠാ	ധർമ്മിഷ്ഠ(ആയിരുന്നു)		മുത്തഭാര്യ.

അരിഷ്ടനേമിഭർമ്മിതാ രൂപേണാപ്രതിമാ ഭൂവി

ഭീതിയാ സഗരസ്യാസീത് പത്നീ സുമതിസഞ്ജ്ഞിതാ.

4

“അരിഷ്ട- നേമിഭർമ്മിതാ	} “കാശ്യപപുത്രിയും	സുമതി	} സുമതി എന്നു പേരുള്ള
ഭൂവി	ലോകത്തിൽവെച്ച്	സഞ്ജ്ഞിതാ	വൾ
രൂപേണ	അഴകിൽ [ആയ	സഗരസ്യാ	സഗരമഹാരാജാവി
അപ്രതിമാ	എതിരില്ലാത്തവളും	ഭീതിയാ	രണ്ടാമത്തെ [ന്റെ
		പത്നീ	ആസീത്. പത്നിയായിരുന്നു.

താഭ്യാം സഹ തഥാ രാജാ പത്നീഭ്യാം തപ്തവാംസ്തപഃ

ഹിമവന്തം സമാശ്രിത്യ ഭൂമപ്രസ്രവണേ ഗിരൌ.

5

“തഥാ	“അങ്ങിനെയിരിക്കെ	സമാശ്രിത്യ	പ്രാപിച്ചു,
രാജാ	രാജാവു	ഭൂമപ്രസ്രവണേ	ഭൂമപ്രസ്രവണം എന്ന
താഭ്യാം	ആ രണ്ടു	ഗിരൌ	മലയിൽ
പത്നീഭ്യാം	സഹ ഭാര്യമാരോടുകൂടി	തപഃ	തപസ്സു
ഹിമവന്തം	ഹിമവത് പച്ചതത്തെ	തപ്തവാൻ	ചെയ്തു.

അഥ വാഷ്ഠതേ പൃണ്ണേ തപസാരാധിതോ മുനിഃ
സഗരായ വരം പ്രാദാദ് ഭൂതഃ സത്യപരാക്രമഃ.

6

“അഥ	“അപ്രകാരംതന്നെ	മുനിഃ	മുനിയും ആയ
വാഷ്ഠതേ	ഒരു നൂറ്റാണ്ടും	ഭൂതഃ	ഭൂതമഹാഷി
പൃണ്ണേ	തികഞ്ഞാറെ,	സഗരായ	സഗരനായ്ക്കാണ്
തപസാ	തപസ്സാൽ	വരം	(ഉങ്ങിനെ) വരം
സത്യപരാക്രമഃ	സത്യമാകുന്ന പരാക്രമ	പ്രാദാത്	കൊടുത്തു.
	ത്തോടുകൂടിയവനും		

അപത്യലാഭഃ സുമഹാൻ ഭവിഷ്യതി തവാന്യഥ
കീർത്തിം ചാപ്രതിമാം ലോകേ പ്രാപ്സ്യസേ പരഷഷ്ടഭ.

7

“അനന്ധഃ;	“അല്ലയോ നിഷ്ഠാപ!	പരഷഷ്ടഭ!	പരഷശ്ശ്രേഷ്ഠ!
തവ	അങ്ങയ്ക്കും	ലോകേ	ലോകത്തിൽ
സുമഹാൻ	} അനേക പുത്രലാഭം	അപ്രതിമാം	നിസ്തുല്യമായ
അപത്യലാഭഃ		കീർത്തിം ച	കീർത്തിയേയും
ഭവിഷ്യതി	ഉണ്ടാകും;	പ്രാപ്സ്യസേ	അങ്ങപ്രാപിക്കും.

ഏകാ ജനയിതാ താത പുത്രം വംശകരം തവ
ഷഷ്ടീഃ പുത്രസഹസ്രാണി അപരാ ജനയിഷ്യതി.

8

“താത	“വത്സ!	ജനയിതാ	പ്രസവിക്കും;
തവ	നിന്റെ (ഭായ്മാരിൽ)	അപരാ	മറ്റൊരാളിൽ
ഏകാ	ഒരുവരും	ഷഷ്ടീഃപുത്ര-	} അപതിനായിരം
വംശകരം	വംശമുദ്ധരിക്കുന്നവനായ	സഹസ്രാണി	
പുത്രം	ഒരു പുത്രനെ	ജനയിഷ്യതി	പ്രസവിക്കും.

ഭാഷമാണം മഹാത്മാനം രാജപുത്രൈശ പ്രസാദ്യ തം
ഉരചതുഃ പരമപ്രീതേ കൃതാഞ്ജലിപുടേ തദാ.

9

“ഭാഷമാണം	“അപ്രകാരം അരുളി	കൃതാഞ്ജലിപുടേ	അഞ്ജലിബന്ധംചെയ്ത
	ചെയ്യുന്നവനായ		വരായ
തം	ആ	രാജപുത്രൈശ,	രണ്ടു രാജപുത്രിമാരും,
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവിനെന്നോക്കി	പ്രസാദ്യ	(അദ്ദേഹത്തെ) പുകഴ്ത്തി
പരമപ്രീതേ	അതിസന്തുഷ്ടി പൂണ്ടവ	തദാ	അപ്പോൾ [കൊണ്ട്]
	രായി	ഉരചതുഃ.	ഉരചെയ്തു.

ഏകഃ കസ്യാസ്സതോ ബ്രഹ്മൻ കാ ബഹുൻ ജനയിഷ്യതി
ത്രോതമിഹ്ലാവഹേ ബ്രഹ്മൻ സത്യമസ്തു വചസ്സവ.

10

“ബ്രഹ്മൻ!	“സ്വാമിൻ!	കാ	ആരാണ്
കസ്യാഃ	ആർക്കാണ്	ബഹുൻ	അനേകം പേരെ
ഏകഃ സുതഃ?	ഒരു പുത്രൻ?	ജനയിഷ്യതി	പ്രസവിക്കുന്നതും?

ബ്രഹ്മൻ	ഹേ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ!	തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ
ശ്രോതം	അതിനെ കേൾപ്പാൻ	വചഃ	വാക്കു
ഇച്ഛാവഹേ	ഞങ്ങൾ ആഗ്രഹിക്കുന്നു	സത്യം അസ്മു.	സത്യമാണ്.

തയോസ്സഭചനം ശ്രുതവാ ഭൂമഃ പരമധാമികഃ
ഉവാച പരമാം വാണീം സ്വച്ഛന്ദോഭൂ വിധീയതാം. 11

പരമധാമികഃ	പരമധാമിഷ്ഠനായ	വാണീം	മൊഴിയെ ഇപ്രകാരം
ഭൂമഃ	ഭൂമമഹാഷി	ഉവാച	ഉരചെയ്തു്
തയോഃ	അവരുടെ	‘അത്ര	ഇക്കാര്യത്തിൽ
തത് വചനം	ആ വാക്കു	സ്വച്ഛന്ദഃ	നിങ്ങളുടെ സ്വന്തം
ശ്രുതവാ	കേട്ടു്,		ഇഷ്ടമെന്നെന്ന്
		വിധീയതാം.	തീർച്ചയാക്കപ്പെട്ടു.

ഏകോ വംശകരോ വാസു ബഹവോ വാ മഹാബലാഃ
കീർത്തിമതോ മഹോത്സാഹാഃ കാ വാ കം വരമിച്ഛതി. 12

ഏകഃ	ഒരുത്തൻ	കീർത്തിമതഃ	കീർത്തിമാന്മാരായി
വാ	മാത്രം	മഹോത്സാഹാഃ	അത്യുത്സാഹശീലന്മാ
വംശകരഃ	കുലത്തെ നിലനിർത്തു	കാ	ഏവർ [രായിരിക്കും
	[നവനായി	കം	ഏതു
അസ്മു	ഭവിക്കും	വരം	വരത്തെയാണ്
ബഹവഃ വാ	അനേകമുള്ളവരാകട്ടെ	ഇച്ഛതി വാ	ഇച്ഛിക്കുന്നതും?
മഹാബലാഃ	അത്യന്തപരാക്രമശാ		
	ലികളായ		

മുനേസ്സഭചനം ശ്രുതവാ കേശിനീ രഘുനന്ദന
പുത്രം വംശകരം രാമ ജഗ്രാഹ ധൃപസന്നിധൌ. 13

രഘുനന്ദന	ഹേ രഘുകുമാര;	കേശിനീ	കേശിനിയെന്നവൾ
രാമ!	രാമ!	ധൃപസന്നിധൌ	ധൃപസന്നിധിയിൽ
മുനേഃ	മുനിവരന്റെ		വെച്ചു്,
തത്	ആ	വംശകരം	കുലപുലികരനായ
വചനം	വചനത്തേ	പുത്രം	ഒരു പുത്രനെ (മാത്രം)
ശ്രുതവാ	കേട്ടു്,	ജഗ്രാഹ.	വരിച്ചു.

ഷഷ്ടീഃ പുത്രസഹസ്രാണി സുപണ്ണഭഗിനീ തദാ
മഹോത്സാഹാൻ കീർത്തിമതോ ജഗ്രാഹ സുമതിഃ സുതാൻ. 14

തദാ,	ആകയാൽ	കീർത്തിമതഃ	കീർത്തിമാന്മാരും ആയ
സുപണ്ണഭഗിനീ	ഗരുഡസഹോദരിയായ	സുതാൻ	പുത്രന്മാരെ
സുമതിഃ	സുമതിയെന്നവൾ, [ര.	ഷഷ്ടീഃപുത്ര-	അരുപതിനായിരം പു
മഹോത്സാഹാൻ	അത്യുത്സാഹശീലന്മാ	സഹസ്രാണി	ത്രന്മാരാകട്ടെയെന്ന്
		ജഗ്രാഹ	ആവശ്യപ്പെട്ടു.

പ്രദക്ഷിണമുഷിം കൃതപാ ശിരസാഭിപ്രണമ്യ തം
ജഗാമ സ്വപുരം രാജാ സഭായ്ശ്ച രഘുനന്ദന.

15

രഘുനന്ദന	ഹേ രഘുനന്ദന!	കൃതപാ,	ചെങ്കുഴം
	(അനന്തരം)	ശിരസാ	തലകമ്പിട്ട്
സഭായ്ശ്ച:	പത്നീസമേതനായി	അഭിപ്രണമ്യ	സാഷ്ടാംഗനമസ്കാരം
രാജാ	രാജാവ്,		ചെങ്കുഴശേഷം,
തം	ആ	സ്വപുരം	സ്വന്തംപട്ടണത്തി
ഋഷിം	മഹർഷിയെ		ലക്ഷ
പ്രദക്ഷിണം	പ്രദക്ഷിണം	ജഗാമ	മടങ്ങിച്ചെന്നു.

അഥ കാലേ ഗതേ തസ്തിൻ ജ്യേഷ്ഠാ പുത്രം വ്യജായത
അസമഞ്ജ ഇതി വ്യാതം കേശിനീ നാഗരാത്മജം.

16

തസ്തിൻ	അങ്ങിനെ	അസമഞ്ജഃ	അസമഞ്ജൻ
കാലേ	കാലം	ഇതി	എന്ന്
ഗതേ,	കഴിഞ്ഞൊരേ		
ജ്യേഷ്ഠാ	മൂത്തവളായ	വ്യാതം	{ (ഋഷിപുത്രംചെയ്യുന്ന തിൽ)പേരുകേട്ടവ
കേശിനീ	കേശിനി,		{ നായ
അഥ	അപ്രകാരംതന്നെ,	പുത്രം	പുത്രനെ
സഗരാത്മജം	സഗരപുത്രനായി,	വ്യജായത.	പെരുക.

സുമതിസ്ത്വ നരവ്യാഘ്ര ഗർഭതുംബം വ്യജായത
ഷഷ്ടീഃ പുത്രസഹസ്രാണി തുംബഭേദാദപിനിഃസൃതാഃ.

17

നരവ്യാഘ്ര!	ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!	തുംബഭേദേ	ആ പിണ്ഡംവിരിഞ്ഞ
സുമതിഃ തു	സുമതിയാകട്ടെ,		തിൽനിന്ന്
ഗർഭതുംബം	ഒരു ഗർഭപിണ്ഡത്തെ	ഷഷ്ടീഃപുത്ര-	{ അറുപതിനായിരം
വ്യജായത	പ്രസവിച്ചു;	സഹസ്രാണി	
		വിനിഃസൃതാഃ	
			പുത്രന്മാർ
			പറഞ്ഞുവന്നു;

ഘൃതപുണ്ണേഷു കുംഭേഷു ധാത്ര്യസ്താൻ സമവർധൻ
കാലേന മഹതാ സദ്യേ യൌവനം പ്രതിപേദിരേ.

18

ധാത്ര്യഃ	പോറ്റമ്മമാർ	സദ്യേ	എല്ലാവരും
ഘൃതപുണ്ണേഷു	നെയ്യും നിറച്ച	മഹതാ	ഏറെ
കുംഭേഷു	കുംഭങ്ങളിൽ	കാലേന	കാലംചെന്നശേഷം
താൻ	അവരെ	യൌവനം	കൌമാരാവസ്ഥയെ
സമവർധൻ	സംരക്ഷിച്ചുവന്നു;	പ്രതിപേദിരേ.	പ്രാപിച്ചു.

അഥ ദീർഘേണ കാലേന രൂപയൗയ്യനശാലിനഃ
ഷഷ്ടി പുത്രസഹസ്രാണി സഗരസ്യാഭവംസ്തഭാ.

19

സഗരസ്യാ	സഗരമഹാരാജാവി	ദീർഘേണ	} ദീർഘകാലത്തിന്നു
	ന്റെ	കാലേന	
ഷഷ്ടിപുത്ര-	} അരുപതിനായിരം	തദാ	അക്കാലത്തിൽ
സഹസ്രാണി		പുത്രന്മാർ,	രൂപയൗയ്യന-
അഥ	അപ്രകാരംതന്നെ,	ശാലിനഃ	ചേന്വരാധി
		അഭവൻ	ഭവിച്ചു.

സ ച ജ്യേഷ്ഠോ നരശ്രേഷ്ഠഃ സഗരസ്യാത്മസംഭവഃ
ബാലാൻ ഗൃഹീതപാ തു ജലേ സരയാ പരമുനന്ദന
പ്രക്ഷിപ്യ പ്രഹസന്നിത്വം മജ്ജതസ്താനിരീക്ഷ്യ വൈ.

20

“രഘുനന്ദന!	“ഹേ രഘുനന്ദന	ഗൃഹീതപാ	എടുത്തുകൊണ്ട്
സഃ	അവൻ,	സരയാഃ	സരയുനദിയുടെ
സഗരസ്യാ	സഗരമഹാരാജാവി	ജലേ	പെള്ളത്തിൽ
ജ്യേഷ്ഠഃ	മൂത്ത [ന്റെ	പ്രക്ഷിപ്യ,	എറിഞ്ഞത്
ആത്മസംഭവഃ	പുത്രനായി,	മജ്ജതഃ	മുങ്ങുന്ന
നരശ്രേഷ്ഠഃ	നരശ്രേഷ്ഠനായി,	താൻ	അവരെ
ച,	ജന്മനിട്ടും, [മായി,	നിരീക്ഷ്യ	നോക്കി,
തു,	അതിന്നുവിപരീത	പ്രഹസൻ	} നേരമ്പോക്കായിരസി
നിത്യം	സദാ, [കളെ	വൈ.	
ബാലാൻ	(നഗരത്തിലുള്ള)കുട്ടി		

ഏവം പാപസമാചാരഃ സജ്ജനപ്രതിബാധകഃ

പൗരാണാമഹിതേ യുക്തഃ പിത്രാ നിർ്ചാസിതഃ പുരാതൻ. 21

“ഏവം	അങ്ങിനെയെല്ലാം	യുക്തഃ,	നിരതനും, ആയ
സജ്ജനപ്രതി	} സജ്ജനങ്ങൾക്ക് ദ്രോ	പാപസമാചാരഃ	ആ ദൃഷ്ടൻ
ബാധകഃ,		ഹം ചെയ്യുന്നവനും	പിത്രാ
പൗരാണാം	നഗരവാസികളുടെ	പുരാതൻ	നഗരത്തിൽനിന്നും
അഹിതേ	ഹിംസയിൽ	നിർവാസിതഃ.	ആട്ടിപുറത്താക്കപ്പെട്ടു.

തസ്യ പുത്രോഽംശമാൻ നാമ അസമഞ്ജസ്യ വീർ്ചവാൻ
സമ്മതഃ സർ്വ്വലോകസ്യ സർ്വ്വസ്യാപി പ്രിയംവദഃ.

22

“തസ്യ	“ആ	വീർ്ചവാൻ	വീർ്ചവാനും,
അസമഞ്ജസ്യ	അസമജ്ജനം	സർ്വ്വസ്യ	എല്ലാവർക്കും
അംശമാൻ	അംശമാൻ	പ്രിയംവദഃ,	പ്രിയമാകുംവണ്ണം സം
നാമ	എന്ന		സാരിക്കുന്നവനും,
പുത്രഃ;	ഒരു പുത്രൻ ഉണ്ടായി	സർ്വ്വലോകസ്യ	സകല ജനത്തി
	രുന;		ന്റെയും
അപി	എങ്കിലും (അവന്റെ	സമ്മതഃ	സ്നേഹത്തിന്നു പാത്രമാ
	പുത്രനായിരുന്നിട്ടും)		യവനുംആയിരുന്നു.

തതഃ കാലേന മഹതാ മതിഃ സമഭിജായത
സഗരസ്യ നരശ്രേഷ്ഠ യജ്ഞമിതി നിശ്ചിതാ.

23

“നരശ്രേഷ്ഠ	“ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!	യജ്ഞം ഇതി	‘യാഗംചെയ്യേണം,
തതഃ	അതിന്നശേഷം,		എന്നുള്ള
മഹതാ	വളരെ	നിശ്ചിതാ	ദൃഢമായ
കാലേന	കാലം ചെന്നാറെ	മതിഃ	ഒരാലോചന
സഗരസ്യ	സഗരമഹാരാജാവിന്നു	സമഭിജായത.	ജനിച്ചു

സ കൃതപാ നിശ്ചയം രാജാ സോപാദ്ധ്യായഗണസ്തദാ
യജ്ഞകർമ്മണി വേദജ്ഞോ യഷ്ടം സമുപചക്രമേ.

24

“സഃ	“ആ	യജ്ഞകർമ്മണി	യാഗത്തെപ്പറ്റി
വേദജ്ഞഃ	വേദജ്ഞനായ	നിശ്ചയം കൃതപാ	തീർപ്പുചെയ്തും,
രാജാ	രാജാവും,	തദാ	അതിൽപിന്നെ
സോപാ-	} പുരോഹിതന്മാരോടു	യഷ്ടം	യാഗംചെയ്യാൻ
ദ്ധ്യായഗണഃ		സമുപചക്രമേ.	“ആരംഭിച്ചു.”

ഇത്യാഷ്ട ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

അഷ്ടാത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തെടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1238).

ഏകോനചതപാരിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തെടാംസർഗ്ഗം.

[സഗരാശ്വമേധീയ ഹയാപഹരണം=സഗരന്റെ യാഗത്തിലുള്ള
കുതിരയെ ഹരിക്കുന്നതും.]

വിശ്വാമിത്രവചഃ ശ്രുതപാ കഥാന്തേ രഘുനന്ദനഃ

ഉവാച പരമപ്രീതോ മുനിഃ ദീപ്തമിവാന്വലം.

1

വിശ്വാമിത്ര-	} വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ	കഥാന്തേ	കഥയുടെ അവസാന
വചഃ		അന്വലം	അഗ്നി [ത്തിൽ,
ശ്രുതപാ	കേട്ടു	ഇവ	എന്നപോലെ
പരമപ്രീതഃ	അതിസന്തുഷ്ടനായ	ദീപ്തം	ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നവനായ
രഘുനന്ദനഃ	രഘുകുമാരൻ,	മുനിഃ	മഹഷിയോടായി
		ഉവാച	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.

ശ്രോതുമിച്ഛാമി ഭദ്രം തേ വിസ്തരേണ കഥാമിമാം
പൂർവ്വകോ മേ കഥം ബ്രഹ്മൻ യജ്ഞം വൈ സമുപാഹരത്. 2

ബ്രഹ്മൻ!	“ഹേ ബ്രാഹ്മണോ	കഥം വൈ	എപ്രകാരം
	ത്തമ!	സമുപാഹരത്	നടത്തി?
തേ ഭദ്രം	നിന്തിരുവടിക്കു	ഇമാം	ഈ
	മംഗളം;	കഥാം	ചരിത്രത്തെ
മേ	എന്റെ	വിസ്തരേണ	വിസ്തരിച്ചു
പൂർവ്വകഃ	ആ കാരണവൻ,	ശ്രോതം	} കേരളപ്പാൻ ഞാൻ
യജ്ഞം	യാഗത്തെ	ഇച്ഛാമി	
			ആഗ്രഹിക്കുന്നു.”

തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ കൌതുഹലസമനപിതം
വിശ്വാമിത്രസ്തു കാകത്സ്ഥമുവാച പ്രഹസന്നിവ
ശ്രൂയതാം വിസ്തരോ രാമ സഗരസ്യ മഹാത്മനഃ 3

തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	കൌതുഹല-	} കൌതുകപൂണ്ടുവന്നാ
തത്	ആ	സമനപിതം	
വചനം	വാക്കു	കാകത്സ്ഥം	കാകത്സ്ഥനോടായി
ശ്രുത്വാ	കേട്ടു,	ഉവാച	ഉരചെയ്തു;
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	“രാമ	“ഹേ രാമ!
തു,	ആ സമയം	മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ
ഇവ	അപ്പം	സഗരസ്യ	സഗരമഹാജാവി
പ്രഹസൻ	പുഞ്ചിരിയോടുകൂടിയ	വിസ്തരഃ	ചരിത്രത്തെ [ന്റെ
	വനായി	ശ്രൂയതാം.	കേട്ടുകൊരുക.

ശങ്കരശ്വപശൂരോ നാമ ഹിമവാനചലോത്തമഃ
ഇന്ദ്രദത്തവരഃ ശ്രീമാനദ്രിരാജോഽഭിഷേചിതഃ
വിന്ധ്യപർവ്വതമാസാദ്യ നിരീക്ഷേതേ പരസ്സരം. 4

“ഇന്ദ്രദത്ത-	} “ഇന്ദ്രൻ കൊടുത്തതാ	ശങ്കരശ്വപശൂരഃ	പരമശിവന്റെ ഭാര്യ
വരഃ,			യുടെ അച്ഛനും ആയ
	യ വരത്തോടുകൂടിയ	അചലോത്തമഃ	പർവ്വതശ്രേഷ്ഠൻ,
	വനം,	വിന്ധ്യപർവ്വതം	വിന്ധ്യപർവ്വതത്തോടും
അദ്രിരാജഃ	പർവ്വതരാജാവായി	ആസാദ്യ	ഏറ്റവും,
അഭിഷേ-	} അഭിഷേകം ചെയ്യിക്ക	പരസ്സരം	(അവരിരുവരും) അ
ചിതഃ			ന്യോന്യം
ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനും [സിദ്ധനും		
ഹിമവാൻ	നാമ ഹിമവാൻ എന്നു പ്ര	നിരീക്ഷേതേ.	നോക്കിനില്ക്കുന്നു.

തയോർമ്മലേ പ്രവൃത്തോഭൂജ്ഞഃ സ പുരുഷോത്തമ
സ ഹി ഭേദോ നരവ്യാഖ്യ പ്രശസ്തോ യജ്ഞകർമ്മണി.

5

“പുരുഷോത്തമ! “ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	നരവ്യാഖ്യ!	ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!
തയോർമ്മലേ അവ രണ്ടിന്റേയും	ഹി,	എന്തെന്നാൽ
സഃ യജ്ഞഃ ആ യാഗം [നടുവിൽ	സഃ ഭേദഃ ആ പ്രഭേദം	
പ്രവൃത്തഃ } നടക്കുകയുണ്ടായി;	യജ്ഞകർമ്മണി യാഗംചെയ്യാൻ	
അഭൂത്;	പ്രശസ്തഃ ഉത്തമമായുള്ളത്	

തസ്യാശ്ച ചർച്ചാം കാകത്സ്ഥ ദൃശധനപാ മഹാരഥഃ
അംശുമാനകരോത് താത സഗരസ്യ മതേ സ്ഥിതഃ

6

“താത “ഉണ്ണി!	സഗരസ്യ	സഗരമഹാരാജാവി
കാകത്സ്ഥ! കാകത്സ്ഥ!		ന്റെ
ദൃശധനപാ ദൃശമായ വില്ലോടു	മതേ	കല്പനയിൽ
കൂടിയവനും	സ്ഥിതഃ	നിലനിന്നുകൊണ്ട്
മഹാരഥഃ മഹാരഥത്തോടുകൂടിയ	അശ്ച ചർച്ചാം } അശ്ചത്തെ സംരക്ഷി	
വനം ആയ	അകരോത് }	ക്കുന്നതിനായി അതി
അംശുമാൻ ആ അംശുമാൻ,		ന്റെ പിന്നാലെ
തസ്യ ആ		ചെന്നു.

തസ്യ പർവ്വണി തം യജ്ഞം യജമാനസ്യ വാസവഃ
രാക്ഷസീം തനുമാസ്ഥായ യാജ്ഞീയാശ്ച മപാഹരത്.

7

“യജ്ഞം യാഗത്തെ	രാക്ഷസീംതനം രാക്ഷസവടിവു
യജമാനസ്യ യജിയ്ക്കുന്നവനായ	ആസ്ഥായ കയ്ക്കൊണ്ട്,
തസ്യ അദ്ദേഹത്തിന്റെ	പർവ്വണി പർവ്വദിവസം (വാവുദി
തം ആ,	വസം)
യാജ്ഞീയാശ്ച യാഗാർത്ഥം അയക്ക	വാസവഃ ദേവേന്ദ്രൻ [ത്തു
പ്പെട്ട അശ്ചത്തെ	അപാഹരത് കട്ടുകൊണ്ടു പോയ്ക്കു

ഹ്രിയമാണേ തുരംഗേ തു തസ്മിൻ യജ്ഞേ മഹാത്മനഃ
ഉപാദ്ധ്യായഗണാഃ സർവ്വേ യജമാനമമാബ്രുവൻ.

8

“മഹാത്മനഃ “മഹാത്മാവായ അദ്ദേ	തു	ഉടനെ
തസ്മിൻ ആ [ഹത്തിന്റെ	ഉപാദ്ധ്യായ- }	പുരോഹിതസംഘ
യജ്ഞേ, യാഗത്തിൽ,	ഗണാഃ }	ങ്ങൾ
തുരംഗേ കതിര	സർവ്വേ എല്ലാവരും	
അഥ അപ്രകാരം	യജമാനം യജമാനനോടായി	
ഹ്രിയമാണേ അപഹരിക്കപ്പെട്ടാറെ	അബ്രുവൻ ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.	

അയം പവുണി വേഗേന യാജ്ഞീയാശോപനീയതേ
ഹർത്താരം ജഹി കാകത്സ്ഥ ഹയശ്ചൈവോപനീയതാം.

9

“കാകത്സ്ഥ! “കാകത്സ്ഥ	അപനീയതേ	അപഹരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരി
അയം ഈ	ഹർത്താരം ച	കട്ടവനേയും [യുദ്ധം;
യാജ്ഞീയാശപഃ യാഗാശപം,	ജഹി;	കൊന്നാലും
പവുണി, പവുണിവസത്തിൽ,	ഹയഃ ഏവ	കുതിരയേയും [ലു.
വേഗേന ബലാപ്ലാരമായി,	ഉപനീയതാം.	തിരികെ കൊണ്ടുവന്നാ

യജ്ഞാപ്തീദം ഭവത്യേതത് സർവ്വേഷാമശിവായ നഃ
തത്ത്വമാ ക്രിയതാം രാജൻ യഥാപ്തീദഃ കൃതൃഭവേത്.

10

“ഏതത് “ഈ	തത് അതിനാൽ,
യജ്ഞാപ്തീദം യാഗത്തിലുള്ള കുറം	കൃതഃ യാഗം
നഃ നമുക്കും	യഥാ എപ്രകാരമായാൽ
സർവ്വേഷാം എല്ലാവർക്കും	അപ്തീദഃ കേടറതായി
അശിവായ കഷ്ടകരമായി	ഭവേത് ഭവിയ്ക്കുമോ
ഭവതി ഭവിയ്ക്കും;	തഥാ അപ്രകാരം
രാജൻ രാജാവേ!	ക്രിയതാം ചെയ്യാലും.’

[“യോബലോശപമേധേന യജതേ, യദമിത്രാ അശപം വിന്ദേൻ ഹന്യേതാ
സ്യ യജ്ഞഃ” എന്നു അശപമേധയാഗത്തിൽ അശപം അപഹരിക്കപ്പെട്ടാൽ യാഗത്തി
നുള്ളവാകുന്ന നാശത്തെപ്പറ്റി തൈത്തിരീയശ്രുതിവചനി.]

ഉപാദ്ധ്യായവചഃ ശ്രുതപാ തസ്മിൻ സദസി പാത്മിവഃ
ഷഷ്ടിം പുത്രസഹസ്രാണി വാക്യമേതേദവാച ഹ.

11

“പാത്മിവഃ അരചൻ	ഷഷ്ടിം പുത്ര-	തന്റെ അറുപതിനാ
ഉപാദ്ധ്യായവചഃ പുരോഹിതന്മാർ	സഹസ്രാണി }	യിരും മക്കളെ നോക്കി
പറഞ്ഞത്	ഏതത്	ഇപ്രകാരം
ശ്രുതപാ കേട്ട്,	വാക്യം	വാക്യത്തെ
തസ്മിൻ ആ	ഉവാച ഹ!	അരുളിച്ചെയ്തുകണ്ടാലും!
സദസി സഭയിൽ		

ഗതിം പുത്രാ ന പശ്യാമി രക്ഷസാം പുരുഷഷ്ടഭാഃ
മന്ത്രപൂതൈർമഹാഭാഗൈരാസ്ഥിതോ ഹി മഹാകൃതഃ.

12

പുരുഷഷ്ടഭാഃ “പുരുഷശ്രേഷ്ഠനാ	മഹാകൃതഃ ഈ മഹായോഗം
പുത്രാഃ! പുത്രന്മാരേ! [രായ	മന്ത്രപൂതൈഃ രാക്ഷോഘ്നാദിപരിശു
രക്ഷസാം രാക്ഷസന്മാരുടെ	ദ്ധമന്ത്രങ്ങളോടുംകൂടി
ഗതിം പ്രവേശനത്തെ	മഹാഭാഗൈഃ മഹാഭാഗ്യവാന്മാരാൽ
പശ്യാമി ന! ഞാൻ കാണുന്നില്ല;	ആസ്ഥിതഃ. അനുഷ്ഠിയ്ക്കപ്പെട്ടതായി
ഹി എന്തെന്നാൽ	രിയ്ക്കുന്നു.

തദ്ഗച്ഛത വിചിന്തലപം പുത്രകാ ഭദ്രമസ്തു വഃ
സമുദ്രമാലിനീം സർപ്പം പൃഥിവീമനുഗച്ഛത.

13

“പുത്രകാഃ!	“പുത്രന്മാരേ!	അസ്തു;	ഉണ്ടാകട്ടെ;
തത്	അതിനാൽ	സമുദ്രമാലിനീം	ആഴിയെ മാലയായുള്ള
ഗച്ഛത;	പോയ്ക്കുവിൻ;	പൃഥിവീം	ഭൂമിയെ
വിചിന്തലപം	തിരയുവിൻ;	സർപ്പം	മുഴുവനും
വഃ	നിങ്ങൾക്കു	അനുഗച്ഛത.	തിരയുവിൻ.
ഭദ്രം	മംഗളം		

ഏകൈകം യോജനം പുത്രാ വിസ്താരമധിഗച്ഛത.

14

“പുത്രാഃ!	“പുത്രന്മാരേ!	വിസ്താരം	വിസ്താരം (കാരോരുത്തരും
ഏകൈകം	ഒരോ		
യോജനം	യോജന	അധിഗച്ഛത.	ചെല്ലുവിൻ.

യാവത്തുരഗസന്ദർശ്ണാവത് ഖനത മേദിനീം
നാഗലോകം സമാസാദ്യ വിചിന്തലപം വിശേഷതഃ.

15

ദിശാഗജാനഹീദ്രം ച വൈനതേയം ച മാതൃലം

ആമന്ത്ര്യ സുരലോകം വൈ വിചിന്തലപം വിശേഷതഃ

16

ഉദയാചലമാരദ്യ നിവൃത്താസ്തമയം ഗിരിം

നിവർത്തലപം സതരഗാ ആലോക്യ ബ്രഹ്മണോ ഹരം

തം ചൈവ ഹയഹർത്താരം മാഗ്ഗമാണാ മമാജ്ഞയാ.

17

“യാവത്	ഏതുസമയം	വിശേഷതഃ	ഒന്നുവിട്ടു പോകാതെ
തുരഗസന്ദർശഃ	കുതിരയെ കാണാൻ	വിചിന്തലപം	തിരയുവിൻ
	കഴിയുമോ,	നാഗലോകം	നാഗലോകത്തെ
താവതം	അതുവരെ,	സമാസാദ്യ	പ്രാപിച്ചു്
മമ	എന്റെ	വിശേഷതഃ	എങ്ങും
ആജ്ഞയാ	കല്പനപ്രകാരം	വിചിന്തലപം	തിരയുവിൻ;
ദിശാഗജാൻ	ദിഗ്ദശങ്ങളോടും	മേദിനീം ഏവ	ഭൂമിയെ മുഴുവനും
അഹീദ്രം ച	സപ്തരാജാവിനോടും	ഖനത	കഴിപ്പിൻ;
വൈനതേയം	ഗന്ധവനായ	ഉദയാചലം	സൂര്യൻ ഉദിക്കുന്ന
മാതൃലം ച	അമ്മാമനോടും	ആരദ്യ	തുടങ്ങി [ഉദയഗിരി
ആമന്ത്ര്യ	ചോദിച്ചു് വിടവാങ്ങി	നിവൃത്താസ്തമ-	യം ഗിരിം } അസ്തമനപവൃതം
	ക്കൊണ്ടു്,		} എത്തുവോളം
സുരലോകം	} ദേവലോകത്തേയും	ഹയഹർത്താരം	കുതിരയെ കട്ടവനായ
വൈ,		തം ച	അവനേയും
ബ്രഹ്മണഃ	ബ്രഹ്മാവിന്റെ	മാഗ്ഗമാണാഃ,	തിരയുന്നവരായി, [ഒന്നു
ഹരം'	ജരിപ്പിടത്തേയും, [ച്ചു്	സതരഗാഃ	കുതിരയോടുകൂടെത്ത-
ആലോക്യ	നന്നായു് പരിശോധി	നിവർത്തലപം	മടങ്ങിവരുവിൻ.

ദീക്ഷിതഃ പൌത്രസഹിതഃ സോപാദ്ധ്യായഗണോ ഹൃഥം
ഇഹ സ്ഥാസ്യാമി ഭദ്രം വോ യാവത്തുരഗദഗ്നം.

18

“അഹം ദീക്ഷിതഃ ഹി പൌത്രസഹിതഃ സോപാദ്ധ്യായ- ഗണഃ യാവത്	“ഞാൻ ദീക്ഷ പുണ്ടവൻ ആണല്ലോ; [യം പൌത്രസഹിതനാ ഉപാദ്ധ്യായഗണങ്ങ ളോടുകൂടിയവനായും, ഏതസമയം	തുരഗദഗ്നം ഇഹ സ്ഥാസ്യാമി; വഃ ഭദ്രം	{ കതിരയെ കാണാൻ സാധിക്കുമോ അതു വരെ, ഇവിടെ കാത്തിരിക്കും നിങ്ങൾക്ക് ക്ഷേമമുണ്ടാകട്ടെ!
--	--	---	---

ഇത്സുക്താ ഹൃഷ്ടമനസോ രാജപുത്രാ മഹാബലാഃ
പ്രണമ്യ ശിരസാ തസ്മൈ കൃതപാ ചാപി പ്രദക്ഷിണം.
ജഗദ്മഹീതലം രാമ പിതൃർവചനയന്ത്രിതാഃ

19

20

“രാമ! ഇതി ഉക്താഃ മഹാബലാഃ രാജപുത്രാഃ ഹൃഷ്ടമനസഃ തസ്മൈ പ്രദക്ഷിണം	“ഹേ രാമ! ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്യപ്പെട്ട മഹാബലശാലികളാ രാജകുമാരന്മാർ, [യ സത്തൃഷ്ടചിത്തന്മാ അദ്ദേഹത്തെ [രായി വലം	കൃതപാ, അപി ച ശിരസാ പ്രണമ്യ പിതഃ വചനയന്ത്രിതാഃ മഹീതലംജഗഃ	വെച്ചു, പിന്നെ ശിരസ്സിനാൽ വണങ്ങിനമസ്തരിച്ചു, പിതാവിന്റെ ആജ്ഞയ്ക്കു് ഉരപ്പെട്ടു നടക്കുന്നവരായി, ഭൂതലത്തെ പ്രാപിച്ചു.
---	---	---	--

യോജനായാമവിസ്താരം ഏകൈകോ ധരണീതലം
ബിഭിദഃ പുരുഷവ്യാഘ്ര വജ്രസ്തർസമൈർഭിജൈഃ.

21

“പുരുഷവ്യാഘ്ര! “ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ! ഏകൈകഃ യോജനായാമ- വിസ്താരം	ഓരോരുത്തനും ഓരോ യോജന നീളവും വീതിയുമുള്ള	ധരണീതലം വജ്രസ്തർസമൈഃ ഭിജൈഃ ബിഭിദഃ.	ഭൂപ്രദേശത്തെ വജ്രായുധമൊത്ത ഭുജൈഃ പിളർന്നു.
--	---	---	---

ശൂലൈരഗ്നികല്ലെശ്ച ഹലൈശ്ചാപി സുഭാരങ്ങൈഃ
ഭിദ്യമാനാ വസുമതീ നന്നാദ രഘുനന്ദന.

22

രഘുനന്ദന അഗ്നികല്ലെഃ ശൂലൈഃ സുഭാരങ്ങൈഃ	“ഹേ രഘുനന്ദന! വജ്രായുധമൊത്ത ശൂലങ്ങളാലും അതിഭയങ്കരങ്ങളായ	ഹലൈഃ ച ഭിദ്യമാനാ വസുമതീ നന്നാദ.	കലപ്പുകളാലും പിളർക്കപ്പെട്ട അപി ഭൂമിതന്നെ [മുഴങ്ങി. വമ്പിച്ചു ഭൂമിയോടെ
--	--	--	---

നാഗാനാം വല്യമാനാനാമസുരാണാം ച രാഘവ
രാക്ഷസാനാം ച ഭുജ്ഞഃ സതപാനാം നിനദോഭവത്.

23

“രാഘവ!	“ഹേ രാഘവ!	അസുരാണാം ച അസുരന്മാരുടേയും
വല്യമാനാനാം വെട്ടുകൊണ്ടു പിളർക്കു	പ്പെടുന്നവയായ	രാക്ഷസാനാം ച രാക്ഷസന്മാരുടേയും
സതപാനാം പ്രാണികളുടേയും		നിനദഃ മുറവിളി,
നാഗാനാം നാഗങ്ങളുടേയും		ഭുജ്ഞഃ സഹിക്കാവയാത്ത
		അഭവത് ഭവിച്ചു. [തായി

യോജനാനാം സഹസ്രാണി ഷഷ്ടിം തു രഘുനന്ദന
ബിഭിഭുജ്വരണീം വീരാ രസാതലമന്തതമം.

24

“രഘുനന്ദന	“ഹേ രഘുനന്ദന!	രസാതലം തു പാതാളലോകമെന്ന
വീരാഃ	ആ വീരന്മാർ	വണ്ണമാക്കുമാറ്
ധരണീം	ഭൂമിയെ,	യോജനാനാം യോജനകൾ
അന്തതമം	ഏകദേശം	ഷഷ്ടിം } അരപതിനായിരങ്ങൾ
		സഹസ്രാണി } വെട്ടിത്തുറന്നു.
		ബിഭിഭുജഃ.

ഏവം പവ്വതസംബാധം ജംബൂദ്വീപം നൃപാത്മജാഃ
ഖനന്തോ നരശാർദ്ദൂല സവ്വതഃ പരിചക്രമുഃ

25

നരശാർദ്ദൂല	“പുരുഷോത്തമ!	ഏവം	ഇപ്രകാരം
നൃപാത്മജാഃ	ആ രാജകുമാരന്മാർ,	ഖനന്തം	കഴിക്കുന്നവരായി
പവ്വതസംബാധം മലകൾ നിറഞ്ഞ		സവ്വതഃ	എങ്ങും
ജംബൂദ്വീപം ജംബൂദ്വീപത്തെ,		പരിചക്രമുഃ.	ചുറ്റിനടന്നു.

തതോ ദേവാ സഗന്ധവ്യാഃ സാസുരാസ്സരൂപന്നഗാഃ
സംഭ്രാന്തമനസഃ സർവ്വേ പിതാമഹമുപാഗമൻ.

26

“സഗന്ധവ്യാഃ	“ഗന്ധവ്യസഹിത	സർവ്വേ,	എല്ലാവരും,
	ന്മാരും	തതഃ	അതിനാൽ
സാസുരാഃ	അസുരസഹിതന്മാരും	സംഭ്രാന്തമനസഃ	നടുങ്ങിയവരായി
സഹപന്നഗാഃ	പന്നഗസഹിതന്മാരും	പിതാമഹം	ബ്രഹ്മാവിന്റെ
ദേവാഃ	ദേവന്മാർ [മായ	ഉപാഗമൻ	അടുക്കൽ ചെന്നു.

തേ പ്രസാദ്യ മഹാത്മാനം വിഷ്ണുവദനാസ്തദാ
ഉതമുഃ പരമസന്തുസ്താഃ പിതാമഹമിദം വചഃ.

27

തേ	“അവർ	വിഷ്ണുവദനാഃ	വാടിയ മുഖത്തോടെ,
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ	പരമസന്തുസ്താഃ	അതിഭയോക്തന്മാരാരാ
പിതാമഹം	ബ്രഹ്മാവിനെ	തദാ	അപ്പോൾ [യി
പ്രസാദ്യ	വണങ്ങിപ്പോകും	ഉതം	ഇപ്രകാരം
	ചെയ്തും,	വചഃ ഉതമുഃ.	വാക്കുണർത്തിച്ചു.

ഭഗവൻ പൃഥ്വി സർപ്പം ചന്ദ്രനേ സഗരാത്മജൈഃ
ബഹവശ്ച മഹാത്മാനോ വദ്യന്തേ തലവാസിനഃ.

28

“ഭഗവൻ! “ഭഗവാനെ!
പൃഥ്വി സർപ്പം ഭൂമിമുഴുവനും
സഗരാത്മജൈഃ സഗരപുത്രന്മാരാൽ
ചന്ദ്രനേ . കഴിക്കപ്പെടുന്നു;

ബഹവഃ അനേകം
മഹാത്മാനഃ മഹാത്മാക്കളായ
തലവാസിനഃ ച പാതാളനിവാസികളും
വദ്യന്തേ കൊല്ലപ്പെടുന്നു.

അയം യജ്ഞഹരോഽസ്താകമനേനാശേപാഽപനീയതേ
ഇതി തേ സർപ്പഭൂതാനി ഹിംസന്തി സഗരാത്മജാഃ

29

““അയം ““ഇവനാകുന്നു
അസ്താകം നമ്മുടെ
യജ്ഞഹരഃ യാഗത്തെ കെടുത്ത
അനേന ഇവനാലാണ് [വൻ;
അശപഃ അശപം
അപനീയതേ; അപഹരിക്കപ്പെടതും

ഇതി എന്നിപ്രകാരം (പറ
തേ ആ [ഞെ കൊണ്ടും)
സഗരാത്മജാഃ സഗരപുത്രന്മാർ
സർപ്പഭൂതാനി സർപ്പപ്രാണികളേയും
ഹിംസന്തി.” വധിക്കുന്നു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ഏകോനചതപാരിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തൊമ്പതാം സർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1267).

ചതപാരിംശഃ സർഗ്ഗഃ = നാല്പതാം സർഗ്ഗം
[സഗരപുത്രഭസ്തീകരണം = സഗരപുത്രന്മാരെ ഭസ്തീകരിക്കുന്നത്].

ദേവതാനാം വചഃ ശ്രുത്വാ ഭഗവാൻ വൈ പിതാമഹഃ
പ്രത്യുവാച സുസന്ദ്രസ്താൻ കൃതാന്തബലമോഹിതാൻ.

1

“ഭഗവാൻ “ഭഗവാനായ
പിതാമഹഃ ബ്രഹ്മാവം
ദേവതാനാം ദേവന്മാരുടെ
വചഃ വാക്കു
ശ്രുത്വാ കേട്ട്,

കൃതാന്തബല- } നശിപ്പിക്കുന്നവരായ
മോഹിതാൻ } അവരുടെ ശക്തിയോ
ത് അന്ധാളിച്ചു
സുസന്ദ്രസ്താൻ നടുങ്ങുന്നവരായ അവ
രോടായി
പ്രത്യുവാച } ഇങ്ങിനെ മറുപടിയരു
വൈ. } ളിച്ചു.

യസ്യേവം വസുധാ കൃത്സ്നാ വാസുദേവസ്യ ധീമതഃ
മഹിഷീ മാധവസ്യേഷാ സ ഏവ ഭഗവാൻ പ്രഭുഃ 2
കാപിലം രൂപമാസ്ഥായ ധാരയത്യനിശം ധരാം
തസ്യ കോപാഗ്നിനാ ഭംഗാ ഭവിഷ്യന്തി നൃപാത്മജാഃ 3

ഏഷാ വസുധാ “ഈ ഭൂമി	പ്രഭുഃ ഏവ’	ആ പ്രഭുതന്നെ,
കൃത്സ്നാ മുഴുവനും	ധരാം	ഭൂമിയെ
മാധവസ്യ ലക്ഷ്മീവല്ലഭനായ	അനിശം	നിരന്തരം
മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ	ധാരയതി;	രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരി
മഹിഷീ ഭാര്യയാകുന്നു;		[കുന്നു;
ഇയം ഇവൾ	കാപിലം രൂപം	കപിലരൂപം
യസ്യ യാതൊരു	ആസ്ഥായ	കയ്ക്കൊണ്ടുവന്നായ
ധീമതഃ സർവ്വജ്ഞനായ	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
വാസുദേവസ്യ ശ്രീവാസുദേവനു	കോപാഗ്നിനാ	കോപാഗ്നിയാൽ
ചേർന്നുവളൊ,	നൃപാത്മജാഃ	നൃപകുമാരന്മാർ
സഃ അപ്രകാരമുള്ള	ദഗംഭാഃ	ഭേദിപ്പിക്കപ്പെട്ടവരാ
ഭഗവാൻ ഭഗവാനായ	ഭവിഷ്യന്തി	ഭവിക്കും. [യി

പൃഥിവ്യാശ്വാപി നിഭേദോ ദൃഷ്ട ഏവ സനാതനഃ
സഗരസ്യ ച പുത്രാണാം വിനാശോഭിർഘജീവിനാം. 4

അപി “എന്നുതന്നെയല്ല,	അഭീഷജീവിനാം	അല്പായുസ്സുകളായ
പൃഥിവ്യാഃ ഭൂമിക്കും	സഗരസ്യ	} സഗരപുത്രന്മാരുടെ
സനാതനഃ കല്പംതോരും അവശ്യം	പുത്രാണാം	
ഉളവാകുന്നതായ	വിനാശഃ ച	നാശവും
നിഭേദഃ ച പിളർപ്പും,	ദൃഷ്ടഃ ഏവ	തീർച്ചപ്പെട്ടതുതന്നെ.

പിതാമഹവചഃ ശ്രുത്വാ ത്രയശ്രീംശദരിന്ദ്ര
ദേവാഃ പരമസംഹൃഷ്ടാഃ പുനർജഗദ്യുഗമാഗതം. 5

അരിന്ദ്രം ഹേ ശത്രുഘ്നപംസക!	ശ്രുത്വാ,	കേട്ട്,
ത്രയശ്രീംശതം മുപ്പത്തിമൂന്നു	പരമസംഹൃഷ്ടാഃ	അത്യാനന്ദം പൂണ്ടുവ
ദേവാഃ ദേവന്മാരും,		രായി
പിതാമഹ- } ബ്രഹ്മാവിന്റെ ആ അ	യമാഗതം	വന്നപോലെ
വചഃ } രുളപ്പാടും	പുനഃ ജഗദ്.	തിരിച്ചുവെന്നു.

സഗരസ്യ ച പുത്രാണാം പ്രാദുരാസീന്മാരാത്മനാം
പൃഥിവ്യാം ഭിദ്യമാനായാം നിർഘാതസമനിഃസപനഃ. 6

പൃഥിവ്യാം ഭൂമി	പുത്രാണാം ച	പുത്രന്മാർക്കു മാത്രം
ഭിദ്യമാനായാം പിളർക്കപ്പെടുമ്പോൾ	നിഘാതസമ-	} ഇടിവെട്ടിയപോലെ
മഹാത്മനാം മഹാധീരന്മാരായ	നിഃസപനഃ	
സഗരസ്യ സഗരമഹാരാജാ	പ്രാദുരാസീന്.	യുള്ള ഒരു മഹാശബ്ദം
വിന്റെ		തെളിവാൻ കേട്ടു.

തതോ ഭീതപാ മഹീം സർവ്വം കൃതപാ ചാപി പ്രദക്ഷിണം
സഹിതാഃ സാഗരാഃ സർവ്വേ പിതരം വാക്യമബ്രുവന്.

7

തതഃ	അപ്പോൾ,	പിതരം	പിതാവിനെ
സാഗരാഃ	സഗരപുത്രന്മാർ	പ്രദക്ഷിണം	പ്രദക്ഷിണം
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	കൃതപാ,	ചെയ്ത്,
മഹീംസർവ്വം	ഭൂമിയെ മുഴുവൻ	അപി ച	പിന്നെ
ഭീതപാ,	വെട്ടിത്തുറന്ന്,	വാക്യം	ഇപ്രകാരം മൊഴി
സഹിതാഃ	ഒന്നിച്ചു മടങ്ങിയെത്തി	അബ്രുവന്.	ഉറച്ചു.
	യവരായി,		

പരിക്രാന്താ മഹീ സർവാ സതപവന്തശ്ച സൂദിതാഃ
ദേവദാനവരക്ഷാംസി പിശാചോരഗപന്നഗാഃ.

8

മഹീ സർവാ	ഭൂമിമുഴുവനും	സൂദിതാഃ;	നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു;
പരിക്രാന്താ;	തിരഞ്ഞു നോക്കപ്പെട്ടു;	ദേവദാനവ	} ദേവന്മാർ, അസുരന്മാർ രാക്ഷസന്മാർ ഇവരും
സതപവന്തഃ	ബലവാന്മാരായ	രക്ഷാംസി	
പിശാചോരഗ-	} പിശാചുക്കൾ, നാഗ പന്നഗാഃ } ഞ്ങൾ, പന്നഗങ്ങൾ	ച.	അപ്രകാരംതന്നെ
			വധിക്കപ്പെട്ടു.
	എന്നിവ		

ന ച പശ്ചാദ്ദേഹശരണം തമശരണത്താരമേവ ച
കിം കരിഷ്യാമ ഭദ്രം തേ ബുദ്ധിരത്ര വിചായ്തതാം.

9

അശരണം ച	കുതിരയേയും	കിം	എന്തൊന്നാണു്
അശരണത്താരം	കുതിരയെ കട്ടുകൊണ്ടു്	കരിഷ്യാമഃ	ഞങ്ങൾ ചെയ്യേണ്ടതു്?
തം ഏവ	അവനേയും [പോയ	തേ ഭദ്രം	അവിടുത്തേക്കു മംഗളം;
പശ്ചാദ്ദേഹേ ന	ഞങ്ങൾക്കു കണ്ടുപിടി	അത്ര	ഇക്കാര്യത്തിൽ
	ക്കാൻ സാധിച്ചില്ല;	ബുദ്ധിഃ	വേണ്ട ആലോചന
ച,	ഇനിമേൽ	വിചായ്തതാം.	ചെയ്യാലും.

തേഷാം തദ്വചനം ശ്രുതവാ പുത്രാണാം രാജസത്തമഃ
സമന്വൃതബ്രവീദാക്യം സഗരോ രഘുനന്ദന.

10

“രഘുനന്ദന	“ഹേ രഘുനന്ദന!	തതഃ വചനം	ആ വാക്യത്തെ
രാജസത്തമഃ	രാജശ്രേഷ്ഠനായ	ശ്രുതവാ	കേട്ടു്,
സഗരഃ	സഗരൻ,	സമന്വൃതഃ	കോപംപൂണ്ടവനായി
തേഷാം	ആ	വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്കു്
പുത്രാണാം	പുത്രന്മാരുടെ	അബ്രവീത്	ഉറച്ചെയ്തു

ഭൂയഃ ഖനത ഭദ്രം വോ നിർദ്വിദ്യ വസുധാതലം
അശ്വഹർത്താരമാസാദ്യ കൃതാത്മാശ്ച നിവർത്തമ.

11

“വസുധാതലം “ഭൂമിയെ	ഭദ്രം	ക്ഷേമമുണ്ടാകട്ടെ;	
ഭൂയഃ	ഇനിയും	അശ്വഹർത്താരം കുതിരയെ കട്ടവനെ	
നിർദ്വിദ്യ	പിള്ളൻ	ആസാദ്യ	പിടിച്ചു,
ഖനത	കഴിക്കുവിൻ	കൃതാത്മാഃ ച	കാര്യം സാധിച്ചവരാ
വഃ	നിങ്ങൾക്കും	നിവർത്തമ.	യിത്തന്നെമടങ്ങുവിൻ.

പിതൃവ്യുപനമാസ്ഥായ സഗരസ്യ മഹാത്മനഃ
ഷഷ്ടിഃ പുത്രസഹസ്രാണി രസാതലമഭിദ്രവൻ.

12

“മഹാത്മനഃ	“മഹാത്മാവും	ആസ്ഥായ	കയ്ക്കൊണ്ടും
പിതൃഃ	തങ്ങളുടെ പിതാവും	ഷഷ്ടിഃ പുത്ര-	അറുപതിനായിരം
	ആയ	സഹസ്രാണി	പുത്രന്മാരും
സഗരസ്യ	സഗരമഹാരാജാ	രസാതലം	പാതാളലോകത്തെ
വചനം	വാക്കു (വിന്റെ)	അഭിദ്രവൻ	നോക്കി ഒഴിച്ചെന്നു

ഖന്യമാനേ തതസ്തസ്മിൻ ഭദ്രശ്ച പദ്മതോപമം
ദിശാഗജം വിരൂപാക്ഷം ധാരയന്തം മഹീതലം.

13

“തസ്മിൻ	“ആ പാതാളലോകം	ധാരയന്തം	താങ്ങിനില്ക്കുന്ന
ഖന്യമാനേ	കഴിക്കപ്പെടവെ	പദ്മതോപമം	പദ്മതാകാരനായ
തഃ	അവിടെ	വിരൂപാക്ഷം	വിരൂപാക്ഷനെന്ന
മഹീതലം	ഭൂമിയെ	ദിശാഗജം	ദിഗ്ദളത്തെ
		ഭദ്രശ്ച	കണ്ടു.

സപദ്മതവനാം കൃതംസ്താം പൃഥിവീം രഘുനന്ദന
ധാരയാമാസ ശിരസാ വിരൂപാക്ഷോ മഹാഗജഃ.

14

“രഘുനന്ദന	“ഹേ രഘുകുമാര!	പൃഥിവീം	ഭൂമിയെ
വിരൂപാക്ഷഃ	വിരൂപാക്ഷനെന്ന	കൃതംസ്താം	മുഴുവനും
മഹാഗജഃ	മഹാഗജം, [ചേൻ	ശിരസാ	തന്റെ തലകൊണ്ടും
സപദ്മതവനാം	മലകളും കാടുകളും—	ധാരയാമാസ.	താങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

യദാ പദ്മുണി കാകതംസ്ഥ വിരൂമാത്മം മഹാഗജഃ
ഖേദാച്ഛാലയതേ ശീഷം ഭൂമികമ്പസ്തദാ ഭവേത്.

15

“കാകതംസ്ഥ	“ഹേ കാകതംസ്ഥ!	വിരൂമാത്മം	വിരൂമിപ്പാനായി,
യദാ	എപ്പോൾ	ശീഷം	തലയെ
പദ്മുണി	പദ്മകാലത്തിൽ	ചാലയതേ	ഇളക്കുന്നുവോ,
മഹാഗജഃ	വൻഗജം	തദാ	അപ്പോൾ
ഖേദാത്	ക്ഷീണിച്ചു,	ഭൂമികമ്പഃ	ഭൂകമ്പം
		ഭവേത്	ഉണ്ടാകും.

തം തേ പ്രദക്ഷിണം കൃതവാ ദിശാപാലം മഹാഗജം
മാനയന്തോ ഹി തേ രാമ ജഗദ്ഭിതവാ രസാതലം.

16

“രാമ “ഹേ രാമ!
തേ അവർ
തം മഹാഗജം ആ വൻഗജത്തെ
പ്രദക്ഷിണം പ്രദക്ഷിണം
കൃതവാ, ചെയ്ത്,
തം ദിശാപാലം ആ ദികപാലനെ

ഹി അങ്ങിനെ
മാനയന്തഃ, മാനിക്കുന്നവരായി,
തേ അവർ
രസാതലം പാതാളലോകത്തേയും
ഭിതവാ ജഗദ്ഭഃ. വിളൻചെന്നു.

തതഃ പൂർവ്വം ദിശം ഭിതവാ ദക്ഷിണാം ബിഭീദുഃ പുനഃ
ദക്ഷിണസ്യാമപി ദിശി ദദൃശുസ്തേ മഹാഗജം
മഹാപദ്മം മഹാത്മാനം സുമഹത് പവ്ത്രോപമം
ശിരസാ ധാരയന്തം തേ വിസ്മയം ജഗദ്ഭത്തമം.

17

18

“തതഃ “അവിടെ
തേ അവർ
പൂർവ്വം കിഴക്കെ
ദിശം ദിക്കിനെ
ഭിതവാ, വിളൻ,
ദക്ഷിണാം തെക്കെതിനെയും
ബിഭീദുഃ; വിളൻ;
ദക്ഷിണസ്യാം ആ തെക്കെ
ദിശി അപി ദിക്കിലും,
പുനഃ വേറെയൊരു,
മഹാത്മാനം മഹാത്മാവും

സുമഹത്- } വൻഗിരിക്കൊത്തതും
പവ്ത്രോപമം }
ശിരസാ } ശിരസ്സുകൊണ്ടും (ഭൂമി
ധാരയന്തം } യെ) താങ്ങിക്കൊണ്ടിരി
ക്കുന്നതും ആയ
മഹാപദ്മം മഹാപദ്മമെന്ന
ഉത്തമം ഉത്തമമായ
മഹാഗജം വൻഗജത്തെ
ദദൃശുഃ; അവർ കണ്ടു.
തേ അവർ
വിസ്മയംജഗദ്ഭഃ. ആശ്ചര്യംപൂണ്ടു.

തതഃ പ്രദക്ഷിണം കൃതവാ സഗരസ്യ മഹാത്മനഃ
ഷഷ്ടിഃ പുത്രസഹസ്രാണി പശ്ചിമാം ബിഭീദുദ്ദിശം.

19

“മഹാത്മനഃ “മഹാത്മാവായ
സഗരസ്യ സഗരമഹാരാജാ
വിന്റെ
ഷഷ്ടിഃപുത്ര- } അറുപതിനായിരം
സഹസ്രാണി } പുത്രന്മാരും

പ്രദക്ഷിണം } (അതിനെ) വലം
കൃതവാ, } വെച്ചും
തതഃ പിന്നെ
പശ്ചിമാം ദിശം പടിഞ്ഞാറെ ദിക്കി
ബിഭീദുഃ. വിളൻചെന്നു. [നെ

പശ്ചിമായാമപി ദിശി മഹാന്തമചലോപമം
ദിശാഗജം സൗമനസം ദദൃശുസ്തേ മഹാബലാഃ.

20

“മഹാബലാഃ “അതിബലശാലിക
ഉായ
തേ, അവർ,
പശ്ചിമായാം പടിഞ്ഞാറെ
ദിശി അപി, ദിക്കിലും

മഹാന്തം വമ്പിച്ച
അചലോപമം മലയൊത്ത
സൗമനസം സൗമനസമെന്ന
ദിശാഗജം ദിഗ്ഗജത്തെ
ദദൃശുഃ കണ്ടു.

തം തേ പ്രദക്ഷിണം കൃതവാ പൃഷ്ടവാ ചാപി നിരാമയം
ഖനീതും സമുപാക്രാന്താ ദിശം സോമവതീം തതഃ.

21

“തേ	“അവർ	പൃഷ്ടവാ,	ചോദിച്ചു്,
തം ച	അതിനേയും	തതഃ	അനന്തരം
പ്രദക്ഷിണം	പ്രദക്ഷിണം	സോമവതീം	വടക്കെ
കൃതവാ,	ചെയ്തു്,	ദിശം	ദിക്കിനെ
നിരാമയം അപി കശലവും		ഖനീതും	കഴിപ്പാൻ
		സമുപാക്രാന്താഃ	തുടങ്ങി.

ഉത്തരസ്യാമപി ദിശി ഭദ്രശൂർമിമപാണ്ഡുരം
ഭദ്രം ഭദ്രേണ വപുഷാ ധാരയന്തം മഹീമിമാം.

22

“ഉത്തരസ്യാം	“വടക്കെ	ഇമാം	ഇതു
ദിശി	ദിക്കിൽ	മഹീം	ഭൂമിയെ
ഹിമപാണ്ഡുരം, മഞ്ഞുപോലെ വെളുത്തതും		ധാരയന്തം,	താങ്ങിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്നതും ആയ
ഭദ്രേണ	മംഗളകരമായ	ഭദ്രം അപി	ഭദ്രൻ എന്ന ഗജത്തെ
വപുഷാ,	തന്റെ ശരീരത്താൽ	ഭദ്രശൂഃ	അവർ കണ്ടു്.

സമാലഭ്യ ച തം സദ്യേ കൃതവാ ചാപി പ്രദക്ഷിണം
ഷഷ്ടിഃ പുത്രസഹസ്രാണി ബിഭിദ്യുസുധാതലം.

23

“ഷഷ്ടിഃപുത്ര-)	“അരുപതിനായിരം	പ്രദക്ഷിണം ച	പ്രദക്ഷിണം
സഹസ്രാണി	പുത്രന്മാരായ അവർ	കൃതവാ	ചെയ്തു്
സദ്യേ ച	ഏല്പാവരം	വസുധാതലം	ഭൂമിയെ
തം അപി	അതിനെയും	ബിഭിദ്യഃ.	പിളൺചെന്നു്.
സമാലഭ്യ	തലോടിക്കൊടുത്തു്,		

തതഃ പ്രാഗുത്തരാം ഗതവാ സാഗരാഃ പ്രഥിതാം ദിശാം
രോഷാഭ്യവനൻ സദ്യേ പൃഥിവീം സഗരാത്മജാഃ.

24

“സഗരാത്മജാഃ	“സഗരതനയന്മാർ	തതഃ	അവിടെ
സദ്യേ	ഏല്പാവരം,	പൃഥിവീം	ഭൂമിയെ
പ്രാഗുത്തരാം	കിഴക്കുവടക്കായ	സാഗരാഃ	സഗരപുത്രന്മാർ
പ്രഥിതാം	പ്രസിദ്ധിയാൻ	രോഷത്	കോപത്താൽ
ദിശാം	ദിക്കിൽ	അഭ്യവനൻ.	ഉരക്കോടെ വെട്ടി
ഗതവാ,	ചെന്നു്		കിളിച്ചു്.

ശ്രുതപാ തപചനം തേഷാം കപിലോ രഘുനന്ദന
രോഷേണ മഹതാവിഷ്ടോ ഹങ്കാരമകരോത് തദാ.

29

“രഘുനന്ദന!	“രഘുനന്ദന!	മഹതാ	അതിയായ
തേഷാം	അവരുടെ	രോഷേണ	കോപത്താൽ
തത്	ആ	ആവിഷ്ടഃ	ആവേശംപൂണ്ടവനാ
വചനം ശ്രുതപാ വാക്കുകേട്ട്,		തദാ	ആ സമയം [യി
തു,	ഉടനെ,	ഹങ്കാരം	ഒരു ഹങ്കാരം
കപിലഃ	കപിലമഹർഷി,	അകരോത്	ചെയ്തു.

തതസ്തേനാപ്രമേയേന കപിലേന മഹാത്മനാ
ഭസ്മരാശീകൃതാഃ സർവ്വേ കാകത്സ്ഥ സഗരാത്മജാഃ

30

“കാകത്സ്ഥ!	“ഹേ കാകത്സ്ഥ!	സഗരാത്മജാഃ	സഗരതനയന്മാർ
അപ്രമേയേന	അളവറ്റ വൈഭവമാ	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ [ൻ	തതഃ	അക്കാരണത്താൽ
തേന	ആ	ഭസ്മരാശീ-	} വെറുംചാരക്കുന്നാക്ക
കപിലേന	കപിലമഹർഷിയാൽ	കൃതാഃ	

പ്പെട്ടു.”

ഇത്യാഷ്വ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ചതപാരിംശഃ സ്കന്ദഃ = നാല്പതാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1297.)

ഏകചതപാരിംശഃ സ്കന്ദഃ = നാല്പത്തിഒന്നാം സ്കന്ദം.

[സഗരയജ്ഞസമാപ്തിഃ = സഗരമഹാരാജാവിന്റെ യാഗപരിപൂർത്തി]

പുത്രാംശ്ചിരഗതാൻ ജ്ഞാതപാ സഗരോ രഘുനന്ദന
നപ്ലാരമബ്രവീദ്രാജാ ദീപ്യമാനം സ്വതേജസാ

1

രഘുനന്ദന!	ഹേ രഘുനന്ദന!	സ്വതേജസാ	സ്വന്തം തേജസ്സുകൊ
രാജാ	രാജാവായ	ദീപ്യമാനം	വിളങ്ങുന്നവനായ[ണ്ടു്
സഗരഃ	സഗരൻ,	നപ്ലാരം	സ്വപൈതൃനോടായി
പുത്രാൻ	} പുത്രന്മാർ പോയശേ ഷം ഏറെനാൾ ചെന്ന തായി കാത്ത്		(ഇപ്രകാരം)
ചിരഗതാൻ			
ജ്ഞാതപാ,		അബ്രവീത്	ഉരചെയ്തു.

ശൂരശ്ച കൃതവിദ്യശ്ച പൂർവ്വൈസ്തല്യോഽസി തേജസാ
പിതൃണാം ഗതിമനപിച്ഛ യേന ചാശോഽപവാഹിതഃ.

2

കൃതവിദ്യഃ	എല്ലാവിദ്യകളും	ഗതിം ച	തത്കാലസ്ഥിതി
ശൂരഃ	ശൂരനും [പഠിച്ചവനും	അശ്വഃ	കുതിര (യേയും
തേജസാ	തേജസ്സുകൊണ്ടും	അപവാഹിതഃ	കട്ടുകൊണ്ടു പോക
പൂർവ്വൈഃ	പൂർവ്വീകന്മാരോടു		പ്പെട്ടതും
തുല്യഃ ച	സമനം	യേന ച	ഏവനാലോ, അവനേയും
അസി;	ആകുന്നു നീ;	അനപിച്ഛ.	അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു
പിതൃണാം	എളയച്ഛന്മാരുടെ		വരിക.

അന്തർഭൂതമാനി ഭൂതാനി വീര്യവന്തി മഹാന്തി ച
തേഷാം തപഃ പ്രതിഘാതാത്ഥം സാസിം ഗൃഹ്ണീഷ്യ കാമ്യകം.

അന്തർഭൂത- മാനി	} ഭൂമീക്ഷുളിലുള്ള	തേഷാം	അവയെ
ഭൂതാനി		പ്രതിഘാതാത്ഥം	എതിപ്പാനായി
വീര്യവന്തി;	ഭൂതങ്ങൾ	തപഃ	നീ
മഹാന്തി;	ബലമുള്ളവയാകുന്നു;	സാസിം	വാളോടുകൂടി
ച	ഏറെ വമ്പിച്ചവ;	കാമ്യകം	വില്ലിനേയും
	അതിനാൽ	ഗൃഹ്ണീഷ്യ	എടുത്തുകൊൾക.

അഭിവാദ്യാഭിവാദ്യാംസ്തപം ഹതപാ വിഘ്നകരാന്പി
സിദ്ധാത്മസ്തപം നിവർത്തസ്വ മമ യജ്ഞസ്യ പാരഗഃ.

4

തപം	നീ,	സിദ്ധാത്മഃ	കാതും സാധിച്ചവ
അഭിവാദ്യാൻ	വണങ്ങേണ്ടുന്നവരെ	തപം	നീ [നായി
അഭിവാദ്യ	വണങ്ങി,	മമ യജ്ഞസ്യ	എന്റെ യാഗത്തെ[യും
വിഘ്നകരാൻ	മുടക്കും ചെയ്യുന്നവരെ	പാരഗഃഅപി	സമാപ്തിചെയ്യുന്നവനും
ഹതപാ	കൊന്നു്,	നിവർത്തസ്വ.	തിരിയെവന്നാലും

ഏവമുക്തോഽശൂമാൻ സമ്യക് സഗരേണ മഹാത്മനാ
ധനുരാദായ ഖഡ്ഗം ച ജഗാമ ലഘുവിക്രമഃ.

5

മഹാത്മനാ	മഹാത്മവായ	ധനുഃ	വില്ലും
സഗരേണ	സഗരമഹാരാജാവി	ഖഡ്ഗം ച	വാളും
ഏവം	ഇപ്രകാരം [നാൽ	ആദായ	കയ്ക്കൊണ്ടു്
സമ്യക്	നല്ലപോലെ	ലഘുവിക്രമഃ	ശീഘ്രഗതിയാൻവ
ഉക്തഃ	ഉറച്ചെയ്യപ്പെട്ടവനായ		നായി
അശൂമാൻ	അശൂമാൻ,	ജഗാമ.	ചെന്നു.

സ ഖാതം പിതൃഭിർമാഗ്ഗ്വമന്തഭക്തമം മഹാത്മഭിഃ
പ്രാപദ്യത നരശ്രേഷ്ഠസ്തേന രാജ്ഞാഭിചോദിതഃ.

6

തേന	ആ	പിതൃഭിഃ	തന്റെ എളയച്ഛന്മാരായ
രാജ്ഞാ	അരചനാൽ		രാൽ
അഭിചോദിതഃ	ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവ	ഖാതം	വെട്ടിയുണ്ടാക്കപ്പെട്ട
സഃ	ആ [നായി	അന്തഭക്തമം	ഭ്രമിക്കുള്ളിലൂടെയുള്ള
നരശ്രേഷ്ഠഃ,	നരോത്തമൻ	മാഗ്ഗ്വം	വഴിയെ
മഹാത്മഭിഃ	മഹാത്മാക്കളായ	പ്രാപദ്യത.	പ്രാപിച്ചു.

ദൈത്യദാനവരക്ഷോഭിഃ പിശാചപതഗോരഗൈഃ
പൂജ്യമാനോ മഹാതേജാ ദിശാഗജമപശ്യത.

7

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	പിശാചപത-	പിശാചുകൾ, പക്ഷി
	അവൻ	ഗോരഗൈഃ	കൾ' സ്പഷ്ടര എ
ദൈത്യദാനവ-	അസുരന്മാർ, ദാനവ		നവയാലും
രക്ഷോഭിഃ	ന്മാർ, രാക്ഷസർ ഇവ	പൂജ്യമാനഃ	ബഹുമാനിക്കപ്പെട്ടവ
	രാലും,	ദിശാഗജം	ദിഗ്ദശത്തെ [നായി
		അപശ്യത	കണ്ടു.

സ തം പ്രദക്ഷിണം കൃതവാ പൃഷ്ടവാ ചൈവ നിരാമയം
പിതൃൻ സപരിപപ്രച്ഛ വാജിഹർത്താരമേവ ച.

8

സഃ	ആ അംശുമാൻ	സഃ	അവൻ,
തം	അതിനെ	പിതൃൻ ഏവ	പിതൃക്കളെപ്പറ്റിയും
പ്രദക്ഷിണം	പ്രദക്ഷിണം	വാജി-	കുതിരയെ കട്ടുകൊണ്ടു
കൃതവാ	ചെയ്തും,	ഹർത്താരം	പോയവനെപ്പറ്റി
നിരാമയം ച		ഏവ ച	യും
പൃഷ്ടവാ,	കുശലപ്രശ്നവുംചെയ്തും,	പരിപപ്രച്ഛ.	വണക്കത്തോടെ ചോ
			ദിച്ചു.

ദിശാഗജസ്തു തച്ഛ്രുതവാ പ്രീത്യാഹ്ലാസഹാശ്രമതോ വചഃ
ആസമഞ്ജ കൃതാത്മസ്തപം സഹാശപഃ ശീശ്രുമേഷ്യസി.

9

ദിശാഗജഃ	ഇ	ദിഗ്ദശവും	'ആസമഞ്ജ!	ഹേ അസമഞ്ജപുത്ര!
അംശുമതഃ	അംശുമാന്റെ		തപം	നീ
തത്	ആ	കൃതാത്മഃ		കാര്യം സാധിച്ചവ
വചഃ	വാക്കു			നായി
ശ്രുതവാ	കേട്ടും,	സഹാശപഃ		കുതിരയോടുംകൂടി
പ്രീത്യാ	അൻപോടെ	ശീശ്രു		താമസിയാതെ
ആഹഃ	അരുൾചെയ്തു;	ഏഷ്യസി.		മടങ്ങും

തസ്യ തദപചനം ശൂതപാ സർവ്വാനേവ ദിശാഗജാൻ
യഥാക്രമം യഥാസ്വായം പ്രഷ്ടം സമുപചക്രമേ.

10

തസ്യ	അതിന്റെ	സർവ്വൻ ഏവ	എല്ലാറ്റിനോടും
തത്	ആ	യഥാക്രമം	കാരോന്നായി
വചനം	വാക്കു	യഥാസ്വായം	വഴിപോലെ,
ശൂതപാ,	കേട്ട്,	പ്രഷ്ടം	ചോദ്യംചെയ്താൻ
ദിശാഗജാൻ	ദിഗ്ഗജങ്ങൾ	സമുപചക്രമേ.	തുടങ്ങി.

തൈശ്വ സഞ്ചിതീശാപാലൈർവാക്യജ്ഞൈർവാക്യകോവിദൈഃ
പൂജിതഃ സഹയശ്ചൈവ ഗന്താസീത്വഭിചോദിതഃ.

11

വാക്യജ്ഞൈഃ	വാക്യത്തെ അറിഞ്ഞവരും	പൂജിതഃ ച,	ആശീർവ്വദിക്കപ്പെട്ടവനായി
വാക്യ-കോവിദൈഃ	ദേശകാലങ്ങൾക്കും ഭത്തവണ്ണം സംസാരിപ്പാനറിവുനവരുമായ	സഹയഃ ച ഏവ	കുതിരയോടുകൂടിയവനായ്ത്തന്നെ
തൈഃ	ആ	ഗന്താസി	നീ മടങ്ങും,'
സഞ്ചിതഃ	എല്ലാ	ജതി	എന്നുപറഞ്ഞും
ദിശാപാലൈഃ	ദിക്പാലന്മാരായും	അഭിചോദിതഃ	യാത്രയാക്കപ്പെട്ടു.

തേഷാം തദപചനം ശൂതപാ ജഗാമ ലഘുവിക്രമഃ
ഭസ്മാരാശീകൃതാ യത്ര പിതരസ്തത്ര സാഗരാഃ.

12

“തേഷാം	“അവരുടെ	യത്ര	യാതൊരുദിക്കിൽ
തത്	ആ	പിതരം	തന്റെ പിതൃക്കളായ
വചനം	വാക്കു	സാഗരാഃ	സഗരനായന്മാർ
ശൂതപാ	കേട്ട്,	ഭസ്മാരാശീകൃതാഃ	ചാരക്കുന്നാക്കപ്പെട്ട
ലഘുവിക്രമഃ,	ശീഘ്രഗതിയാർന്നവനായി	തത്ര	അവിടേക്ക് [വോ
		ജഗാമ.	ചെന്നു.

സ ദുഃഖവശമാപന്നസ്തപസമഞ്ജസുതസ്തദാ
ചക്രോശ പരമാർത്ഥസ്തു വധാന്തേഷാം സുദുഃഖിതഃ.

13

“സഃ	“ആ	ദുഃഖവശം	ദുഃഖവശത്തിൽ
അസമഞ്ജ-സുതഃ തു	അസമഞ്ജസുതനും,	ആപന്നഃ	അകപ്പെട്ടവനായി
തദാ	അപ്പോൾ	പരമാർത്ഥഃ	അത്തൽമുഴുത്തവനായി
തേഷാം	അവരുടെ	സുദുഃഖിതഃ	ദുഃഖംഅതിക്രമിച്ചവനായി,
വധാന്തം തു	നാശത്തെ കാത്ത്,	ചക്രോശ.	വാവിട്ട് കരഞ്ഞു.

യാജ്ഞീയം ച ഹയം തത്ര ചരന്തമവിദൂരതഃ
ദദർ പുരുഷവ്യാഘ്രോ ദുഃഖശോകസമനപിതഃ.

14

“ദുഃഖശോക) “ഒതുകുവാൻ കഴിയാ
സമനപിതഃ } ത്ത ശോകമുൾക്കൊ
ണ്ടവനായി,
പുരുഷവ്യാഘ്രഃ ആ പുരുഷശ്രേഷ്ഠൻ,
തത്ര അവിടെ

അവിദൂരതഃ സമീപത്തിൽ
ചരന്തം മേഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന
യാജ്ഞീയം യാഗത്തിനുള്ള
ഹയം ച കുതിരയേയും
ദദർ കണ്ടു.

സ തേഷാം രാജപുത്രാണാം കത്തുകാമോ ജലക്രിയാം
സലിലാത്ഥീ മഹാതേജോ ന ചാപശ്യജലാശയം.

15

“മഹാതേജഃ “മഹാതേജസപിയായ
സഃ അദ്വേഹം
തേഷാം ആ
രാജപുത്രാണാം രാജപുത്രന്മാർ,
ജലക്രിയാം തപ്പണം

കത്തുകാമഃ ചെയ്യാനിച്ഛിച്ചു് [യി
സലിലാത്ഥീ വെള്ളം തിരയുന്നവനാ
ജലാശയം ച വെള്ളമുള്ളസ്ഥലത്തെ
അപശ്യതം ന കണ്ടതേയില്ല. [ഒന്നും

വിസാർത്ഥ്വ നിപുണാം ദൃഷ്ടിം തതോഽപശ്യത് വഗാധിപം
പിതൃണാം മാതൃലം രാമ സുപണ്ണമനിലോപമം.

16

“രാമ! ഹേ രാമ
നിപുണാം } അതിസൂക്ഷ്മമായ ത
ദൃഷ്ടിം } ന്റെ ദൃഷ്ടികൊണ്ടു്
വിസാർത്ഥ്വ, } നാലുപാടും നോക്കിയ
പ്പോൾ,
തതഃ അതിനാൽ,

വഗാധിപം പക്ഷിരാജാവും
പിതൃണാം ഏകയച്ഛന്മാരുടെ
മാതൃലം അമ്മാമനും
അനിലോപമം നായുതുല്യനുംആയ
സുപണ്ണം ഗരുഡഭഗവാനെ
അപശ്യതം കണ്ടു.

സ ചൈവമബ്രവീദാകൃം വൈനതേയോ മഹാബലഃ
മാ ശുചഃ പുരുഷവ്യാഘ്ര വധോഽയം ലോകസമ്മതഃ.

17

സഃ ആ
മഹാബലഃ മഹാബലശാലിയായ
വൈനതേയഃ വിനതാപുത്രനായ ഗരു
ഡഭഗവാനും
ഏനം ഇവനോടായി
വാക്യം ച വാക്യത്തേയും

അബ്രവീത്; അരുളിച്ചെയ്തു;
പുരുഷവ്യാഘ്ര ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!
മാ ശുചഃ ദുഃഖിക്കേണ്ട,
അയം വധഃ ഈ വധം [ഒന്നും
ലോകസമ്മതഃ ലോകഹിതമായതാ

കപിലേനാപ്രമേയേന ദാശാ ഹീമേ മഹാബലഃ
സലിലം നാർസി പ്രാജ്ഞ ഭാതുമേഷാം ഹി ലൈകികം.

18

മഹാബലഃ മഹാബലശാലിക
ഇമേ ഇവർ, [ചായ
അപ്രമേയേന അച്ചവററ വൈഭവ
മാന്ന്

കപിലേന കപിലമഹർഷിയാൽ
ദഗ്ദ്ധാ ദഹിക്കപ്പെട്ടു;
ഹി, ആയതുകൊണ്ടു്
പ്രാജ്ഞ! അല്ലേ ബുദ്ധിമാൻ

ഏഷാം	ഇവക്	ദാതും	കൊടുപ്പാൻ
ലൗകികം	സാധാരണയായ	അഹ്സി ന	} പാടുള്ളതല്ലല്ലോ!
സലിലം	ജലത്തെ	ഹി,	

[“സാധാരണജലത്തെ കൊടുപ്പാൻ പാടുള്ളതല്ല” എന്നു പറയുന്നതുകൊണ്ട് ബ്രഹ്മജ്ഞാനികൾക്കും അപരാധംചെയ്തും അവരുടെ ശാപത്താൽ നാശംപ്രാപിച്ചവരായ ജനങ്ങൾക്ക് സാധാരണ മറുജീവക്ക് ചെയ്തുവരുന്നതായ ഉദയക്രിയാദികൾക്ക് അധികാരമില്ലെന്നു പറയുന്നു. “ക്രോധം പ്രായം വിഷം വഹ്നിം ശത്രുമുദ്ബന്ധനം ജലം ഗിരിവൃക്ഷപ്രപാതം ച യേ കർച്ചന്തി നരാധമാഃ ബ്രഹ്മദണ്ഡഹതായേ ച യേ ചാപി ബ്രാഹ്മണൈർഹതാഃ മഹാപാതകിനോ യേ ച പതിതാസ്തേ പ്രകീർത്തിതാഃ പതിതാനാം ന ദാഹഃ സ്മാന്നാന്തേഷ്ടിന്നാസ്ഥിസഞ്ചയഃ ന ചാശുപാതഃ പിണ്ഡോ വാ കാത്യാ ശ്രാദ്ധക്രിയാ ന ച” എന്നു മിതാക്ഷരി.]

ഗംഗാ ഹിമവതോ ജ്യേഷ്ഠാ ഭൂമിതാ പുരുഷർഷഭ

തസ്യാം കരു മഹാഭാഗ പിതൃണാം തു ജലക്രിയാം.

19

പുരുഷർഷഭ!	ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	മഹാഭാഗ!	അല്ലയോമഹാഭാഗ്യവാ
ഹിമവതഃ	ഹിമവാന്റെറ	പിതൃണാം	പിതൃക്കൾക്കും [നേ!
ജ്യേഷ്ഠാ	മൂത്ത	ജലക്രിയാം തു	തപ്പണത്തേയും
ഭൂമിതാ	മകളാകുന്നു	തസ്യാം	അതികൾ
ഗംഗാ	ഗംഗാഭഗവതി;	കരു.	ചെയ്യുക.

ഭസ്മരാശീകൃതാനേതാൻ പ്ലാവയേല്ലോകപാവനീ

തയാ ക്ലിന്നമിദം ഭസ്മ ഗംഗയാ ലോകകാന്തയാ

20

ഷഷ്ടിം പുത്രസഹസ്രാണി സ്വർഗ്ഗലോകം നയിഷ്യതി.

21

ലോകപാവനീ	} ലോകങ്ങളെ പരിശുദ്ധമാക്കുന്നു അവൾ,	ഏതാൻ	ഇവരെ
ഭസ്മരാശീകൃതാൻ		പ്ലാവയേത്;	നനച്ചു മുക്കട്ടെ;
ഗംഗയാ	} ചാരക്കുന്നാക്കപ്പെട്ടവരായ	ലോകകാന്തയാ	ലോകഹിതയായ
ക്ലിന്നം		തയാ	ആ ഗംഗയാൽ
ഇദം	നനയ്ക്കപ്പെട്ട	ഷഷ്ടിം പുത്ര-	} അറുപതിനായിരം പുത്രന്മാരേയും
ഭസ്മ	ചാരം	സഹസ്രാണി	
		സ്വർഗ്ഗലോകം	സ്വർഗ്ഗലോകത്തേക്കു
		നയിഷ്യതി.	നയിക്കും.

[അകൃതപ്രായശ്ചിത്തന്മാരായ മഹാപാതകികൾക്കും, അവരെ ദഹിപ്പിച്ച ഭസ്മത്തെ ഗംഗാജലത്തിൽ ഇട്ടാൽ, സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തി ഉണ്ടാകുമെന്നു സൂചിപ്പിക്കുന്നു.]

ഗംഗാമാനയ ഭദ്രം തേ ദേവലോകാനുഹീതലം
ക്രിയതാം യദി ശങ്കേതാസി ഗംഗായാ അവതാരണം.

22

““ഗംഗാം	““ഗംഗയെ [നിന്നു	യദി	എങ്കിൽ
ദേവലോകാത്	ദേവലോകത്തിൽ—	ഗംഗായാഃ	ഗംഗയുടെ
മഹീതലം	ഭൂലോകത്തിലേക്കു	അവതാരണം	അവതരണത്തെ
ആനയ	വരുത്തുക;	ക്രിയതാം;	സാധിക്കുക;
ശക്തഃ	നീ ശക്തൻ	തേ	ഭവാനു് [കട്ടേ
അസി	ആകുന്നു	ഭദ്രം	ദൈവാനുഗ്രഹമുണ്ടാ

ഗച്ഛ ചാശ്വപം മഹാഭാഗ സംഗൃഹ്യ പുരുഷഷ്ടഭ
യജ്ഞം പൈതാമഹം വീര നിവൃത്തയിതുമഹസി.

23

മഹാഭാഗ	ഹേ മഹാഭാഗ്യശാ	വീര'	വീര!
പുരുഷഷ്ടഭ	പുരുഷശ്രേഷ്ഠ! [ലിൻ!	പൈതാമഹം	മുത്തച്ഛന്റെ
അശ്വപം	കുതിരയെ	യജ്ഞം	യാഗത്തെ
സംഗൃഹ്യ ച	പിടിച്ചുകൊണ്ടു്	നിവൃത്തയിതം	പൂർത്തിയാക്കുവാൻ
ഗച്ഛ!	പോയാലും!	അഹസി.'	അങ്ങു് തക്കവനാകുന്നു.'

സുപണ്ണവചനം ശ്രുത്വാ സോഽംശുമാനതിവീര്യവാൻ
തപരിതം ഹയമാഭായ പുനരായാനുഹായശാഃ.

24

അതി—	} അതിപരാക്രമ	ഹയം	കുതിരയെ
വീര്യവാൻ		ആഭായ,	പിടിച്ചുകൊണ്ടു്
സഃ	ആ	മഹായശാഃ,	അതികീർത്തിപുണ്ടു്
അംശുമാൻ,	അംശുമാൻ,		വനായി,
സുപണ്ണവചനം	ഗരുഡഭഗവാന്റെ	തപരിതം	വിരവിൽ
	ആ വാക്കു	പുനഃ	മടങ്ങി
ശ്രുത്വാ,	കേട്ടു്,	ആയാതം.	വന്നു.

തതോ രാജാനമാസാദ്യ ദീക്ഷിതം രഘുനന്ദന
നൃവേദയദ്യഥാവൃത്തം സുപണ്ണവചനം യഥാ.

25

രഘുനന്ദന!	ഹേ രഘുനന്ദന!	തതഃ	പിന്നെ [തിനെ
ദീക്ഷിതം	ദീക്ഷപൂണ്ടിരിക്കുന്നവ	സുപണ്ണവചനം	ഗരുഡൻ അരുഢചെയ്ത
	നായ	യഥാ	സാംഗോപാംഗമായി
രാജാനം	രാജാവിന്റെ അടു	യഥാവൃത്തം	നടന്നപോലെതന്നെ
ആസാദ്യ	ചെന്നു് [ക്കൽ	നൃവേദയതം.	അറിയിച്ചു.

തച്ഛ്രോതവാ ഘോരസങ്കാശം വാക്യമംശുമതോ നൃപഃ
യജ്ഞം നിവൃത്തയാമാസ യഥാതത്വം യഥാവിധി.

26

ഘോരസങ്കാശം ദുഃഖകരമായ
അംശുമതഃ അംശുമാന്റെ
തത് ആ
വാക്യം ശ്രോതവാ വാക്യത്തെ കേട്ട്,
നൃപഃ രാജാവ്

യജ്ഞം യാഗത്തെ
യഥാതത്വം ഉള്ളവണ്ണം,
യഥാവിധി ശാസ്ത്രപ്രകാരം
നിവൃത്തയാമാസ. ചെയ്തപ്പൂർത്തിയാക്കി.

സ്വപുരം ചാഗമച്ഛ്രീമാനീഷ്ടയജ്ഞോ മഹീപതിഃ
ഗംഗായാശ്ചാഗമേ രാജാ നിശ്ചയം നാഭ്യഗച്ഛത.

27

ഇഷ്ടയജ്ഞഃ യാഗത്തെ പൂർത്തി
ശ്രീമാൻ ശ്രീമാനായ [യാക്കിയ
മഹീപതിഃ അരചൻ,
സ്വപുരം സ്വപുരത്തിലേക്ക്
അഗമത്; മടങ്ങിച്ചെന്നു,

ച, രാജാ ഏകിലം, രാജാവ്
ഗംഗായാഃ ഗംഗയുടെ
ആഗമേ ആഗമനകാര്യത്തിൽ
നിശ്ചയം ച യാതൊരു ഉപായത്തേ
അഭ്യഗച്ഛത ന. കണ്ടില്ല. [യം

അഗതവാ നിശ്ചയം രാജാ കാലേന മഹതാ മഹാൻ
ത്രിംശദപഞ്ചസഹസ്രാണി രാജ്യം കൃതവാ ദിവം ഗതഃ.

28

മഹാൻ രാജാ, മഹാനായ അരചൻ,
നിശ്ചയം ഉപായത്തെ
അഗതവാ കാണാതെത്തന്നെ,
ത്രിംശതം വച്ഛ } മുപ്പതിനായിരം കൊ
സഹസ്രാണി } ള്ളങ്ങര,

രാജ്യം കൃതവാ രാജ്യപരിപാലനം
മഹതാ വളരെ (ചെയ്ത്,
കാലേന കാലത്തിനുശേഷം,
ദിവം സ്വർഗ്ഗത്തെ
ഗതഃ. പ്രാപിച്ചു.

ഇത്യാദഞ്ച ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ഏകചതപാരിംശഃ സഗ്ഗഃ = നാല്പ്പത്തിഒന്നാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1325).

ദപിചതപാരിംശഃ സഗ്ഗഃ = നാല്പ്പത്തിരണ്ടാംസഗ്ഗം.

[ഭഗീരഥോത്പത്തിഃ = ഭഗീരഥന്റെ ഉത്പത്തി.]

കാലധർമ്മം ഗതേ രാമ സഗരേ പ്രകൃതീജനാഃ

രാജാനം രോചയാമാസുരംശ്രമന്തം സുധാർമ്മികം.

1

രാമ! ഹേ രാമ!
സഗരേ സഗരമഹാരാജാവ്
കാലധർമ്മം കാലധർമ്മം
ഗതേ, പ്രാപിച്ചപ്പോൾ,
പ്രകൃതീജനാഃ മന്ത്രിമാർ

സുധാർമ്മികം മഹാധർമ്മിയനായ
അംശ്രമന്തം, അംശ്രമാനെ
രാജാനം രാജാവായ
രോചയാമാസുഃ. നിശ്ചയിച്ചു.

സ രാജാ സുമഹാനാസീദംശുമാൻ രഘുനന്ദന
തസ്യ പുത്രോ മഹാനാസീദിലീപ ഇതി വിശ്രുതഃ.

2

രഘുനന്ദന! ഹേ രഘുനന്ദന!
സഃഅംശുമാൻ ആ അംശുമാൻ
തസ്യ അദ്ദേഹത്തിന്
ദിലീപഃഇതി ദിലീപൻ എന്ന
വിശ്രുതഃ പുകഴാൻ

സുമഹാൻ അതിയോഗ്യനായ
രാജാ ആസീത്; രാജാവായി വാണു;
മഹാൻ മഹാനായ
പുത്രഃ ഒരു പുത്രൻ
ആസീത്. ഉണ്ടായി.

തസ്മിൻ രാജ്യം സമാവേശ്യ ദിലീപേ രഘുനന്ദന
ഹിമവച്ഛിഖരേ രമ്യേ തപസ്തേപേ സുഭാരണം.

3

രഘുനന്ദന! ഹേ രഘുനന്ദന!
തസ്മിൻദിലീപേ ആ ദിലീപങ്കൽ
രാജ്യം രാജ്യപരിപാലനത്തെ
സമാവേശ്യ, ഏല്പിച്ചു,
രമ്യേ രമ്യമായ

ഹിമവച്ഛിഖരേ ഹിമവത്പർവ്വതശിഖ
രത്തിൽ (അദ്ദേഹം)
സുഭാരണം തപഃ കടം തപസ്സു
തേപേ. ചെയ്തു.

പാത്രിംശു സഹസ്രാണി വഷാണി സുമഹായശാഃ
തപോവനഗതോ രാജാ സ്വർഗ്ഗം ലേഭേ തപോധനഃ.

4

സുമഹായശാഃ അതികീർത്തിമാനായി
തപോധനഃ തപോരാശിയായ
രാജാ ആ രാജാവ്
പാത്രിംശത്-} മുപ്പത്തിരായിരം
സഹസ്രാണി }

വഷാണി ച സംവത്സരങ്ങൾ തിക
ച്ചു.
തപോവനഗതഃ തപോവനത്തിൽ കഴി
ച്ചവനായി
സ്വർഗ്ഗം ലേഭേ സ്വർഗ്ഗത്തെ പ്രാപിച്ചു.

ദിലീപസ്തു മഹാതേജാഃ ശൂതപാ പൈതാമഹം വധം
ഃഘോപഹതയാ ബുദ്ധ്യാ നിശ്ചയം നാഡിഗച്ഛതി.

5

മഹാതേജാഃ അതിതേജസ്വിയായ
ദിലീപഃ തു ദിലീപമഹാരാജാവും
പൈതാമഹം മുത്തച്ഛന്മാരെപ്പറ്റി
വധം വധത്തെപ്പറ്റി [യുദ്ധ
ശൂതപാ, കേട്ട്

ഃഘോപഹതയാ ഃഘവിവശമായ
ബുദ്ധ്യാ, തന്റെ ബുദ്ധികൊണ്ട്
നിശ്ചയം (അതിനു)യാതൊരു
ഉപായത്തേയും
അധിഗച്ഛതി ന. കണ്ടതേയില്ല.

കഥം ഗംഗാവതരണം കഥം തേഷാം ജലക്രിയാ
താരയേയം കഥം ചൈനാനിതി ചിന്താപരോഭവത്.

6

“കഥം “എങ്ങിനെയാണ്
ഗംഗാവതരണം? ഗംഗയേ താഴോട്ടുവരു
ത്തുക?
കഥം എങ്ങിനെയാണ്
തേഷാം അവർക്ക്
ജലക്രിയാ? ഉദക്രിയചെയ്യുക?

ഏനാൻ ച ഇവരേയും
കഥം എങ്ങിനെയാണ്
താരയേയം ഞാൻ കരകയറുക?
ഇതി എന്നിപ്രകാരം
ചിന്താപരഃ വിചാരത്തോടുകൂടിയ
അഭവത് ഭവിച്ചു. [വനായി

തന്വ ചിന്തയുതോ നിത്യം ധർമ്മേണ വിദിതാത്മനഃ
പുത്രോ ഭഗീരഥോ നാമ ജജ്ഞേ പരമധാർമികഃ.

7

“ധർമ്മേണ	ധർമ്മത്തോടെ,	ഭഗീരഥഃ	ഭഗീരഥൻ
നിത്യം	സദാ	നാമ	എന്ന്
ചിന്തതഃ	ചിന്തപൂണ്ടിരുന്ന,	പരമധാർമികഃ	അതിധർമ്മീഷ്ഠനായ
വിദിതാത്മനഃ	ആത്മബോധമുള്ളവനാ	പുത്രഃ	ഒരു പുത്രൻ
തന്വ	അദ്ദേഹത്തിന്ന് [യ,	ജജ്ഞേ.	ജനിച്ചു.

ദിലീപസ്തു മഹാതേജോ യജ്ഞൈർബ്രഹ്മഭിരിഷ്ടവാൻ
ത്രിശദപർഷസഹസ്രാണി രാജാ രാജ്യമകാരയത്.

8

“മഹാതേജഃ	“മഹാതേജസ്സാൻ	ഇഷ്ടവാൻ,	അനുഷ്ഠിച്ചവനായി
രാജാ	രാജാവായ	ത്രിശദത് വഷ-	മുപ്പതിനായിരം സംവ
ദിലീപഃ തു,	ദിലീപനും	സഹസ്രാണി }	തവരങ്ങൾ
ബ്രഹ്മഭിഃ	പലപല	രാജ്യം	രാജ്യഭാരം
യജ്ഞൈഃ	യാഗങ്ങളെ	അകാരയത്.	ചെയ്തു.

അഗതപാ നിശ്ചയം രാജാ തേഷാമുലരണം പ്രതി
വ്യാധിനാ നരശാർദൂല കാലധർമ്മമുപേയിവാൻ.

9

“നരശാർദൂല	“ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!	അഗതപാ	കാണാതെ
തേഷാം	അവരെ	രാജാ	രാജാവ്
ഉലരണം	കരകയറുന്ന സംഗതി	വ്യാധിനാ	വലുതായ ആധികൊ
പ്രതി	കുറിച്ചു, [യെ	കാലധർമ്മം	കാലധർമ്മത്തെ [ണ്ട്
നിശ്ചയം	യാതൊരു ഉപായവും	ഉപേയിവാൻ	പ്രാപിച്ചു.

ഇന്ദ്രലോകം ഗതോ രാജാ സ്വാജ്ജിതേനൈവ കർമ്മണാ
രാജ്യേ ഭഗീരഥം പുത്രമഭ്യൂഷിഞ്ചന്നരഷ്ടഭം.

10

“രാജാ	“ആ അരചൻ	അഭ്യൂഷിഞ്ചൻ	വാഴിച്ചു
നരഷ്ടഭം	നരശ്രേഷ്ഠനായ	സ്വാജ്ജിതേന	താൻ സ്വയംചെയ്ത
പുത്രം	തന്റെ പുത്രൻ	കർമ്മണാ ഏവ	കർമ്മങ്ങളുടെ ഫലമാ
ഭഗീരഥം	ഭഗീരഥനെ		യ്ക്കത്തന്നെ,
രാജ്യേ	രാജ്യത്തിൽ	ഇന്ദ്രലോകം	ഇന്ദ്രലോകത്തിൽ
		ഗതഃ	ചെന്നുചേർന്നു.

ഭഗീരഥസ്തു രാജ്ഞിർഭാർമ്മികോ രഘുനന്ദന

അനപത്യോ മഹാതേജഃ പ്രജാകാമഃ സ ചാപ്രജഃ.

11

മന്ത്രിഷ്ഠാധായ തദ്രാജ്യം ഗംഗാവതരണേ രതഃ

12

‘രഘുനന്ദന!	‘ഹേ രഘുനന്ദന!	അപ്രജഃ	പുത്രഹീനനായ
ധർമ്മികഃ	ധർമ്മിഷ്ഠനും	സഃ ച	അദ്വേഹവും
മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിയും	തത് രാജ്യം	ആ രാജ്യത്തെ
രാജ്ഞിഃ	രാജ്ഞിയും ആയ	മന്ത്രിഷ്ഠ	മന്ത്രിമാർവശം
ഭഗീരഥഃ തു	ഭഗീരഥനും,	ആധായ	ഏല്പിച്ചു.
അനപത്യഃ	പുത്രഭാഗ്യമില്ലാത്തവനായി	ഗംഗാവതരണേ	ഗംഗയെ കൊണ്ടുവരുന്നകാൽത്തിൽതന്നെ
പ്രജാകാമഃ	പുത്രനെ ആഗ്രഹിച്ചു;	രതഃ	ആസക്തനായുംഭവിച്ചു.

സ തപോ ദീർഘമാതിഷ്ഠഃ ശോകണ്ഠേ രഘുനന്ദന

ഉജ്ജ്വലാഗ്നിഃ പഞ്ചതപാ മാസാഹാരോ ജിതേന്ദ്രിയഃ.

13

രഘുനന്ദന	ഹേ രഘുനന്ദന	മാസാഹാരഃ	{ മാസത്തിൽ ഒരിക്കൽ
സഃ	അദ്വേഹം,	ജിതേന്ദ്രിയഃ,	{ മാത്രം ആഹാരംകഴിക്കുന്നവനായി,
ഉജ്ജ്വലാഗ്നിഃ	കൈകൾ പൊക്കിക്കൊണ്ടു്		ജ്വലിയുന്നിഗ്രഹംചെയ്തവനായി
പഞ്ചതപഃ,	{ പഞ്ചാഗ്നിമദ്ധ്യത്തിൽ തപസ്സുചെയ്യുന്നവനായി,	ശോകണ്ഠേ	ശോകണ്ഠം എന്ന താഴ്വരയിൽ
		ദീപം	കടുതായ
		രപഃ	തപസ്സു ചെയ്തു
		ആതിഷ്ഠത്.	

തസ്യ വഷ്ടസഹസ്രാണി ഘോരേ തപസി തിഷ്ഠതഃ

അതീതാനി മഹാബാഹോ തസ്യ രാജേണാ മഹാത്മനഃ

സുപ്രീതോ ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മാ പ്രജാനാം പ്രഭുരീശ്വരഃ

14

മഹാബാഹോ!	ഹേ മഹാബാഹോ!	തസ്യ	ആ
ഘോരേ	ഉഗ്രമായ	രാജ്ഞഃ	രാജാവിന്റെ സംഗതിയിൽ,
തപസി	തപസ്സിൽ	പ്രജാനാം	പ്രാണികൾക്കെല്ലാം
തിഷ്ഠതഃ	വർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നവനായ	പ്രഭുഃ	നാഥനും,
തസ്യ	അദ്വേഹത്തിന്നു്	ജഗദ്ഗുപതഃ	ജഗദ്ഗുപതനും
വഷ്ട-	{ ആയിരം സംവത്സരങ്ങൾ	ഭഗവാൻ	ഭഗവാനും ആയ
സഹസ്രാണി		ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മാവു്
അതീതാനി;	കഴിഞ്ഞു;	സുപ്രീതഃ	ഏറ്റവും പ്രസാദിച്ചു.
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ		

തതഃ സുരഗണ്ഠൈഃ സാദ്ധ്വപാഗമ്യ പിതാമഹഃ
ഭഗീരഥം മഹാത്മാനം തപ്യമാനമബ്രുവീത്.

15

തതഃ	അപ്പോൾ,	മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവും [ആയ
പിതാമഹഃ	ബ്രഹ്മാവം	തപ്യമാനം	തപസ്സു ചെയ്യുന്നവനും
സുരഗണ്ഠൈഃ	ദേവഗണ്ഠങ്ങളോടു	ഭഗീരഥം	ഭഗീരഥനോടായി
സാദ്ധ്വം	കൂടി	അഥ	ഇപ്രകാരം
ഉപാഗമ്യ,	അരികിൽവന്നു	അബ്രുവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു.

ഭഗീരഥ മഹാതേജഃ പ്രീതസ്തേഹം ജനേശ്വര
തപസാ ച സുതപ്തേന വരം വരയ സുവ്രത.

16

മഹാതേജഃ!	മഹാതേജസ്സാൻവ	തപസാ ച	തപസ്സുകൊണ്ടുതന്നെ
ജനേശ്വര!	രാജാവേ! [നെ	അഹം	ഞാൻ
ഭഗീരഥ	ഭഗീരഥ!	പ്രീതഃ	പ്രീതനായിരിക്കുന്നു;
തേ	ഭവാനാൽ	സുവ്രത!	അല്ലയോ സദ്വ്രത!
സുതപ്തേന	നന്നായ് അനുഷ്ഠിക്ക	വരം	വേണ്ടവരത്തെ
	പ്പെട്ടു	വരയ	വരിച്ചുകൊൾക.'

തമവാച മഹാതേജഃ സർവ്വലോകപിതാമഹം
ഭഗീരഥോ മഹാഭാഗഃ കൃതാഞ്ജലിരുപസ്ഥിതഃ.

17

മഹാതേജഃ	മഹാതേജസപിയും	ഉപസ്ഥിതഃ	അടുത്തുനിന്നും
മഹാഭാഗഃ	അതിഭാഗ്യവാനുമായ	സർവ്വലോക-	} ലോകങ്ങളേയെല്ലാം
ഭഗീരഥഃ	ഭഗീരഥൻ,	പിതാമഹം	
കൃതാഞ്ജലിഃ	അഞ്ജലിബന്ധം ചെയ്ത	തം	അദ്ദേഹത്തോടു
	വന്നായി	ഉവാച.	അറിയിച്ചു.

യദി മേ ഭഗവൻ പ്രീതോ യദ്വസ്തി തപസഃ ഫലം
സഗരസ്യാത്മജഃ സർവ്വേ മത്തഃ സലിലമാപ്നയുഃ.

18

ഭഗവൻ	ഭഗവാനെ!	സഗരസ്യാ	സഗരമഹാരാജാവി
മേ തപസഃ	എന്റെ തപസ്സുകൊണ്ട്	ആത്മജഃ	പുത്രന്മാർ [ന്റെ
പ്രീതഃ	നിന്തിരുവടി സന്തോ	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
യദി	എങ്കിൽ' [ഷിച്ചവൻ	മത്തഃ	എങ്കൽനിന്നു,
ഫലം	} (ആ തപസ്സിന്റെ)	സലിലം	(ഞാൻ തപ്പിപ്പണം ചെയ്ത
അസ്തി യദി,			ഉദകത്തെ
	നന്നായിരിക്ക	ആപ്നയുഃ	കണ്ഠോളമൊറുകണം.
	ന്നൊരിക്കൽ,		

ഗംഗായാഃ സലിലക്രിണേ ഭസ്മന്യേഷാം മഹാത്മനാം
സ്വപ്നം ഗച്ഛേയുരത്യന്തം സർവ്വേ മേ പ്രപിതാമഹാഃ

19

മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കളായ	പ്രപിതാമഹാഃ	മുതുമുത്തച്ഛന്മാരായ
ഏഷാം ഭസ്മനി	ഇവരുടെ ഭസ്മം	സർവ്വേ	അവർ എല്ലാവരും
ഗംഗായാഃ	ഗംഗയുടെ,	അത്യന്തം	ശാശ്വതമായ
സലിലക്രിണേ	ജലകൊണ്ടും നനയ്ക്കു	സ്വപ്നം	സ്വപ്നലോകത്തെ
	പ്പെട്ട ഉടനെ,	ഗച്ഛേയുഃ.	പ്രാപിക്കുമാറാകേണം
മേ	എന്റെ		

ദേവോ ച സന്തതിദ്ദേവ നാവസീദേത് കലം ച നഃ
ഇക്ഷ്വാകുണാം കലേ ദേവ ഏഷ മോസ്തു വരഃ പരഃ.

20

ദേവ	ഹേ ദേവ!	കലം ച	വംശവും
ഇക്ഷ്വാകുണാം	ഇക്ഷ്വാകുക്കളുടെ	അവസീദേത്	സന്തതിയറ്റതാകാതി
കലേ	വംശത്തിൽ	ന;	രിക്കണമെ;
മേ ച,	എനിക്കും	ദേവ!	ഹേ ദേവ!
സന്തതിഃ	സന്തതി	ഏഷഃ	ഇത്
ദേവോ;	നൽകേണമെ;	പരഃ പരഃ	ഉത്തമമായ വരമായി
നഃ	ഞങ്ങളുടെ	അസ്മു.	ഭവിക്കേണമെ.

ഉക്തവാക്യം തു രാജാനം സർവ്വലോകപിതാമഹഃ
പ്രത്യവാച ശുഭാം വാണീം മധുരാം മധുരാക്ഷരാം.

21

ഉക്തവാക്യം	ഇപ്രകാരമുരചെയ്തവ	മധുരാം	മധുരവും
	നായ	മധുരാക്ഷരാം	മനോഹരമായ അക്ഷര
രാജാനം തു	ആ രാജാവോടായി,		ങ്ങളോടുകൂടിയതുമായ
സർവ്വലോക-	} സർവ്വലോകസ്രഷ്ടാവ്	വാണീം	വാക്യത്തെ
പിതാമഹഃ		പ്രത്യവാച	മറുപടിയായി അരുളി
ശുഭാം	മംഗളകരവും		ചെയ്തു.

തപോധന മഹാഭാഗ ഭഗീരഥ മഹാരഥ

ഏവം ഭവതു ഭദ്രം തേ ഇക്ഷ്വാകുകുലവർദ്ധന

22

“മഹാഭാഗ!	“മഹാഭാഗ്യശാലിൻ!	ഇക്ഷ്വാക-	} ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തെ വൃ
		കുലവർദ്ധന!	
തപോധന	തപോധന!		ദ്ധിചെയ്യാൻ ആഗ്രഹി
			ക്കുന്നവനേ!
മഹാരഥ!	മഹാരഥ!	ഏവം	അപ്രകാരംതന്നെ
		ഭവതു;	ആകട്ടേ;
ഭഗീരഥ!	ഹേ ഭഗീരഥ!	തേ ഭദ്രം	അങ്ങയ്ക്കു സകല ഭാ
			ഗ്യങ്ങളും ഉളവാകും!

ഇയം ഹൈമവതീ ഗംഗാ ജ്യേഷ്ഠാ ഹിമവതഃ സുതാ
താം വൈ ധാരയിതും രാജൻ ഹരസ്തത്ര നിയുജ്യതാം.

23

“ഇയം	“ഇ	രാജൻ!	രാജാവേ!
ഗംഗാ	ഗംഗ	താം ധാരയിതും	അവളെ താങ്ങുവാൻ
ഹൈമവതീ;	ഹിമവാകൽനിന്നു		(കഴിവുള്ള)
	ഉളവായവരും;	ഹരഃ വൈ	പരമശിവൻതന്നെ
ഹിമവതഃ	ഹിമവാന്റെ	തത്ര	അക്കാര്യത്തിനായി
ജ്യേഷ്ഠാ സുതാ;	മുത്തമകൾ;	നിയുജ്യതാം	പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെടട്ടെ.

ഗംഗായാഃ പതനം രാജൻ പൃഥിവീ ന സഹിഷ്യതി
താം വൈ ധാരയിതും വീര നാനൃപ പശ്യാമി ശൂലിനഃ.

24

“രാജൻ	“ഹേ രാജവേ!	താം	അവളെ
ഗംഗായാഃ	ഗംഗയുടെ	ധാരയിതും	വൈ താങ്ങുന്നതിന്നും,
പതനം	കീഴ്പോട്ടുള്ള ചാട്ട	ശൂലിനഃ	ശൂലപാണിയായ ശങ്കരനല്ലാതെ
പൃഥിവീ	ഭൂമി [ത്തെ		
സഹിഷ്യതി ന;	താങ്ങുകയില്ല;	അനൃപം	മററാരേയും
വീര!	ഹേ വീര!	പശ്യാമി ന	ഞാൻ കാണുന്നില്ല.

തഥേവമുക്തവാ രാജാനം ഗംഗാം ചാഭാഷ്യ ലോകകൃത്
ജഗാമ ത്രിദിവം ദേവഃ സഹ സഞ്ചൈർമന്ദിരഗണൈഃ.

25

“തം രാജാനം	“ആ രാജാവോട്	ദേവഃ	ബ്രഹ്മദേവൻ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	സഞ്ചൈഃ	എല്ലാ
ഉക്തവാ,	അരുളിച്ചെയ്തശേഷം,	മന്ദിരഗണൈഃ	മന്ദിരഗണങ്ങളോടും
ഗംഗാം ച	ഗംഗയേയും	സഹ	കൂടി
ആഭാഷ്യ	പുകഴ്ത്തി,	ത്രിദിവം	ദേവലോകത്തിലേക്കു
ലോകകൃത്	ലോകകർത്താവായ	ജഗാമ.”	യാത്രചെയ്തു.”

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ദപിചതപാരിംശഃ സഗ്ഗ് = നാല്പ്പത്തിരണ്ടാംസഗ്ഗ് സമാപ്തം

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1350).

രൂപതപരിംശം സമുദ്രം = നാലുതരിശുനാലം സമുദ്രം

[ഗംഗാവതരണം = ഗംഗ ഭൂതലത്തിലേക്കു വരുന്നത്.]

ഭേദഭേദം ഗതേ തസ്തിൻ സോഹൃദ്യംഗ്രഹിപീഡിതാം

കൃതപാ വസുമതിം രാമ സംവത്സരമുപാസത.

1

ഉതൽപബാഹുൻനിരാലംബോ വായുഭക്ഷോ നിരാശ്രയഃ

അച്ഛ: സ്ഥാണുവത് സ്ഥിതപാ രാത്രിനിവൃതനാഭിതഃ.

2

രാമ!	“ഹേ രാമ!	നിരാലംബ:	യാതൊരു ആലംബ
തന്മിൻ	ആ [വ്		വുമില്ലാതെ,
ഭേവഭേവേ	ഭേവഭേവനായ ബ്രഹ്മാ	വായുഭക്ഷ:	വായുവെ മാത്രം ഭക്ഷി
ഗതേ	ഏഴുനെള്ളിയാറെ,		ക്കുന്നവനായി,
സ:	ആ ഭഗീരഥൻ	നിരാശ്രയ:	ഏകാകിയായി,
വസുമതീം	ഭൂമിയെ	രാത്രിനിവം	രാവുപകൽ
അംഗുഷ്ഠാഗ്ര-	} പെരുവിരലിന്റെ അ	അതന്ദ്രിത:	മടികൂടാതെ
നിചീഡിതാം		സ്ഥാണവതം	തുണപോലെ
കൃതപാ,	ഞം,	അചല:	അനക്കമില്ലാത്തവനാ
ഉജൽപബാഹു:	കൈകളയർത്തിയവ	സ്ഥിതപാ,	നിനുകൊണ്ട്, [യി
	നായി,	സംവത്സരം	ഒരു സംവത്സരകാലം
		ഉപാസത.	ഉപാസിച്ചു.

അഥ സംവത്സരേ പൂണ്ണ സർവ്വലോകനമസ്തുതഃ

ഉമാപതി: പശുപതി രാജാനമിദമബ്രവീത്.

3

“അഥ	“അനന്തരം	ഉമാപതി:	ഉമാപതിയും ആയ
സംവത്സരേ	ഒരു സംവത്സരം,	പശുപതി:	പരമശിവൻ
പൂണ്ണ	തികഞ്ഞപ്പോൾ	രാജാനം	രാജാവിനോടായി
സച്ചലോക-	} എല്ലാ ലോകരാലും	ഇദം	ഇപ്രകാരം
നമസ്കൃതഃ		അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു.

പ്രീതസ്തോമം നരത്രോഷു കരിഷ്യാമി തവ പ്രിയം

ശിരസാ ധാരയിച്ചാമി ശൈലരാജസുതാമഹം.

4

“നരഭ്രൂഷ!	“ഹേ നരോത്തമ!	കരിച്ചാമി	ഞാൻ ചെയ്യുന്നുണ്ട്;
തേ,	നീങ്കൽ	ശൈലരാജ-	} പച്ചതരാജപുത്രിയെ
അഹം	ഞാൻ	സുതാം	
പ്രീതഃ	പ്രീതനായിരിക്കുന്നു;	അഹം	ഞാൻ
തവ	നീന്റെ	ശിരസാ	ശിരസ്സുകൊണ്ട്
പ്രിയം	ഇഷ്ടത്തെ	ധാരയിച്ചാമി	താങ്ങിക്കൊള്ളാം.

തതൊ ഹൈമവതീ ജ്യേഷ്ഠാ സർവ്വലോകനമസ്തുതാ
തദാ സാ തു മഹദ്ഭൂപം കൃതാ വേഗം ച ഭുസഹം
ആകാശാദപതദ്ഗംഗാ ശിവേ ശിവശിരസ്സുത.

5

“തതഃ	“പിന്നെ	ഭുസഹം	സഹിപ്പാൻകഴിയാത്ത
സർവ്വലോക-	എല്ലാ ലോകരാലും വ	വേഗം ച	വേഗത്തേയും
നമസ്കൃതാ }	ണങ്ങപ്പെട്ട	കൃതാ	കയ്ക്കൊണ്ടു്
ജ്യേഷ്ഠാ	ആദ്യത്തെ	ആകാശാതം	ആകാശത്തിൽനിന്നു്
ഹൈമവതീ	ഹിമവത്പുത്രിയായ	ശിവേ	മംഗളകരമായ
സാ	ആ	ശിവശിരസി	ശിവശിരസ്സിൽ
ഗംഗാ,	ഗംഗ,	അപതതം;	ഇറങ്ങി;
തദാ	ആ സമയം	ഉത!	ഈ സംഗതി പ്രസിദ്ധ
മഹത്	ഏറെ വിശാലമായ		മാണല്ലോ!
ഭൂപം തു	ആകൃതിയേയും		

അചിന്തയച്ച സാ ദേവീ ഗംഗാ പരമഭൂർഭാ
വിശാമൃഹം ഹി പാതാളം സ്ത്രോതസാ ഗൃഹ്യ ശങ്കരം.

6

“പരമഭൂർഭാ	“താങ്ങുവാൻ വളരെ	ശങ്കരം	ശിവനെ
	പ്രയാസമുള്ള	ഗൃഹ്യ	വഹിച്ചുകൊണ്ടു്
ഗംഗാദേവീ ച, ഗംഗാദേവിയും,		പാതാളം	പാതാളലോകത്തിലേ
‘അഹം ഹി	‘ഞാനും ഇപ്പോൾ		ക്കു്
സ്ത്രോതസാ	എന്റെ ഒഴുകുന്നിൽ	വിശാമി	ചെന്നുകളയാം എന്ന്
		അചിന്തയത്.	കരുതി.

തസ്യാവലേപനം ജ്ഞാതാപാ ക്രൂർദ്ധ്വ ഭഗവാൻ ഹരഃ
തിരോഭാവയിതും ബുദ്ധിം ചക്രേ ത്രിണയനസ്തദാ.

7

“ഭഗവാൻ	“ഭഗവാൻ	ജ്ഞാതാപാ,	അറിഞ്ഞു്,
ത്രിണയനഃ	മുക്കണ്ണനായ	ക്രൂർദ്ധഃ	കോപിച്ചവനായി,
ഹരഃ തു	പരമശിവനാകട്ടെ	തദാ	ആ സമയം (അവളെ)
തസ്യാഃ	അവളുടെ	തിരോഭാവയിതും	മറച്ചുകളവാൻ
അവലേപനം	ഗർവ്വത്തെ	ബുദ്ധിഃ ചക്രേ.	തീച്ചയാക്കി.

സാ തന്മൂിൻ പതിതാ പുണ്യാ പുണ്യേ രുദ്രസ്യ മൂർദ്ധ്നി
ഹിമവത് പ്രതിമേ രാമ ജടാമണ്ഡലഗഹപരേ.

8

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	ജടാമണ്ഡല-	ജടമുടിയാകുന്ന ഗുഹ
പുണ്യാ സാ,	പുണ്യവതിയായ	ഗഹപരേ }	യോടു കൂടിയതും ആയ
പുണ്യേ	പുണ്യവും, (അവൾ	തന്മൂിൻ	ആ
ഹിമവത്- }	ഹിമാലയസമുദ്രവും,	രുദ്രസ്യ	പരമശിവന്റെ
പ്രതിമേ		മൂർദ്ധ്നിപതിതാ	ശിരസ്സിൽ ചാടി.

സാ കഥഞ്ചിന്മഹീം ഗന്തും നാശക്നോദ്യത്നമാസ്ഥിതാ
നൈവ സാ നിഗ്ഗമം ലേഭേ ജടാമണ്ഡലമോഹിതാ.

9

“സാ	“അവര,	അശക്നോത് }	ശക്തയല്ലാത്തവളായി
മഹീം	ഭൂമിയെ	ന	വേിച്ചു;
കഥഞ്ചിതം	എപ്രകാരമെങ്കിലും	ജടാമണ്ഡല-	ജടമുടിയ്ക്കിടയിൽ
ഗന്തും	പ്രാപിച്ചാൻ	മോഹിതാ }	പുറിത്തിരിഞ്ഞ
യത്നം	പ്രയത്നം	സാ	അവര,
ആസ്ഥിതാ,	ചെയ്തവളായി,	നിഗ്ഗമം	പുറത്തേയ്ക്കുള്ള വഴിയെ
		ലേഭേ ന ഏവ.	പ്രാപിച്ചില്ല.

തത്രൈവാബഭ്രമദ്ഭേദീ സംവത്സരഗണാൻ ബഹുൻ
താമപശ്യൻ പുനസ്തത്ര തപഃ പരമമാസ്ഥിതഃ.

10

“ദേവീ	“ദേവീ	താം പുനഃ	അവളെവീണ്ടും
തത്ര ഏവ	അവിടെത്തന്നെ	തത്ര	അവിടെ
ബഹുൻ	അനേകം	അപശ്യൻ,	കാണാത്തവനായി,
സംവത്സര-	} ആണ്ടുകൾ	പരമം	(ഭഗീരഥൻ) ഉഗ്രമായ
ഗണാൻ		തപഃ	തപസ്സിനെ
അബഭ്രമത്;	പുറിത്തിരിഞ്ഞു;	ആസ്ഥിതഃ.	കയ്ക്കൊണ്ടു.

സ തേന തോഷിതശ്ചാസീദത്യർത്ഥം രഘുനന്ദന
വിസസജ്ജ തതോ ഗംഗാം ഹരോ ബിന്ദുസരഃ പ്രതി.

11

“രഘുനന്ദന!	“ഹേ രഘുനന്ദന!	സഃ ച	ആ ഹരനും,
ഹരഃ	പരമശിവൻ	തതഃ	പിന്നെ
തേന	അതിനാൽ	ബിന്ദുസരഃ	} ബിന്ദുസരസ്സികലേ
അത്യർത്ഥം	ഏറ്റവും	പ്രതി	
തോഷിതഃ	സന്തുഷ്ടനായി	ഗംഗാം	ഗംഗയെ
ആസീതഃ;	ഭവീച്ചു;	വിസസജ്ജ.	വിട്ടയച്ചു.

തസ്യാം വിസൃജ്യമാനായാം സപ്ത സ്ത്രോതാംസി ജജ്ഞിരേ. 12

“വിസൃജ്യ-	} “വിട്ടയക്കപ്പെടുന്ന	സപ്ത	ഏഴ്
മാനായാം		സ്ത്രോതാംസി	പ്രവാഹങ്ങൾ
തസ്യാം	ആ ഗംഗയിൽ	ജജ്ഞിരേ.	ഉളവായി.

ഛോദിനീ പാവനീ ചൈവ നളിനീ ച തഥാപരാ
തിസ്രഃ പ്രാചീം ദിശം ജഗ്ഗ്ഗംഗാജീവജലാഃ ശുഭാഃ.

13

“ഛോദിനീ ച	“ഛോദിനിയെന്നും	ശുഭാഃ	നന്നായി ശോഭിക്കുന്ന
പാവനീ ഏവ	പാവനിയെന്നും	തിസ്രഃ	മൂന്നു [വയും ആയ
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	ഗംഗാഃ	ഗംഗകൾ
അപരാ	വേറെ	പ്രാചീം	കിഴക്കെ
നളിനീ ച	നളിനിയെന്നും	ദിശം	ദിക്കുനോക്കി
ശിവജലാഃ	പുണ്യതീർത്ഥങ്ങളാണു്	ജഗ്ഗ്ഗം.	പ്രവഹിച്ചു.

സുചക്ഷുശ്ചൈവ സീതാ ച സിന്ധുശ്ചൈവ മഹാനദീ
തിസ്രസ്തേപതാ ദിശം ജഗദ് പ്രതീചീം തു ശുഭോദകാഃ 14

“മഹാനദീ	“മഹാനദിയായ	ഏതാഃ തിസ്രഃ തു	ഈ മൂന്നും,
സുചക്ഷുഃ	} സുചക്ഷുസ്സം	ശുഭോദകാഃ	പുണ്യതീർത്ഥവതികളാ
ഏവ ച		പ്രതീചീം	പടിഞ്ഞാറെ [യി
സീതാ ച	സീതയും,	ദിശം തു	ദിക്കിലേക്കും
സിന്ധുഃ ഏവ ച	സിന്ധുവും,	ജഗദ്.	ഒഴുകി.

സപ്തമീ ചാനപഗാത് താസാം ഭഗീരഥമഹോ വൃപം. 15

“അഥോ	“ചിന്നെ,	ഭഗീരഥം വൃപം	ഭഗീരഥമഹാരാജാവി
താസാം	അവയിൽ	അനപഗാതം	പിൻതുടൻ. [നെ
സപ്തമീ ച	ഏഴാമത്തേതും		

ഭഗീരഥോഽപി രാജഷ്ട്രീവ്യം സ്വന്ദനമാസ്ഥിതഃ
പ്രായാദഗ്രേ മഹാതേജാ ഗംഗാ തം ചാപുനവ്രജത്. 16

മഹാതേജാഃ	“മഹാതേജസപിയും	അഗ്രേ	മുമ്പിൽ
രാജഷ്ട്രീഃ	രാജഷ്ട്രിയം ആയ	പ്രായാത്	ഏഴുനെള്ളി;
ഭഗീരഥഃ അപി	ഭഗീരഥചക്രവർത്തിയും	ഗംഗാ അപി ച	ഗംഗയും
ദിവ്യസുന്ദനം	ദിവ്യമായ രഥത്തിൽ	തം	അദ്ദേഹത്തെ
ആസ്ഥിതഃ	കയറികൊണ്ടും,	അനുവ്രജത്	പിൻതുടൻ.

ഗഗനാച്ഛങ്കരശിരസ്തതൊ ധരണിമാസ്ഥിതാ
വ്യസപ്പത ജലം തത്ര തീവ്രശബ്ദപുരസ്കൃതം 17

“ഗഗനാത്	“ആകാശത്തിൽനിന്നും	തത്ര	അവിടെ
ശങ്കരശിരഃ	ശങ്കരന്റെ ശിരസ്സിനേ	തീവ്രശബ്ദ-	} വമ്പിച്ച ഏരമ്പലോ
തതഃ	ചിന്നെ [യും,	പുരസ്കൃതം	
ധരണിം	ഭൂമിയേയും	ജലം	വെള്ളത്തെ
ആസ്ഥിതാ,	പ്രാപിച്ചുവളായി,	വ്യസപ്പത	പരപ്പിച്ചു.

മത്സ്യകുച്ഛപസംഖൈശ്ച ശിംശുമാരഗണൈശ്ച
പതദ്ഭിഃ പതിതൈശ്ചാപ്തൈർവ്യരോചത വസുന്ധരാ. 18

“വസുന്ധരാ,	ഭൂമി,	പതിതൈഃ	വീണവയായ
പതദ്ഭിഃ	വീണകൊണ്ടിരുന്ന	അപ്തൈഃ	മറയ്ക്കുവയായും
മത്സ്യകുച്ഛപ-	} മീനകുളുടയും ആമക	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ,
സംഖൈഃ ച			
	കൂടേയും കൂട്ടങ്ങളാലും,	വ്യരോചത.	ശോഭിച്ചു.
ശിംശുമാര-	} മുതലകളുടെ കൂട്ടങ്ങ		
ഗണൈഃ ച			

തതോ ദേവഷ്ഠിഗന്ധർവ്വോ യക്ഷസിദ്ധഗണാസ്തഥാ
വ്യലോകയന്ത താം തത്ര ഗഗനാദ്ഗാം ഗതാം തദാ.

19

തതഃ	അപ്പോൾ	ഗാം	ഭൂമിയെ
ദേവഷ്ഠി- ഗന്ധർവ്വഃ	} ദേവന്മാരും, ഗൃഷികളും ഗന്ധർവ്വന്മാരും,	തദാ	ആ സമയം
യക്ഷസിദ്ധ ഗണാഃ		തഥാ	അപ്രകാരം
	} യക്ഷന്മാരുടേയും സി ദ്ധന്മാരുടേയും സംഘ	ഗതാം	പ്രാപിച്ചുവളായ
		താം	ആ ഗംഗയെ
	ങ്ങളും	തത്ര	അവിടെ
ഗഗനാത്	ആകാശത്തിൽനിന്നും	വ്യലോകയന്ത	നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു.

വിമാനൈർഗരാകാരൈർഹയൈർജവരൈസ്തഥാ
പാരിപ്ലവഗതൈശ്ചാപി ദേവതാസ്തത്ര വിഷ്ണിതാഃ.

20

“നഗരാകാരൈഃ “പട്ടണത്തോളം		തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
	വലുപ്പമുള്ള	ഗജവരൈഃ	} ഗജശ്രേഷ്ഠന്മാരോടും
വിമാനൈഃ	വിമാനങ്ങളോടും,	അപി	
പാരിപ്ലവ- ഗതൈഃ	} പരക്കംപായുന്ന	ദേവതാഃ	ദേവന്മാർ
ഹയൈഃ ച		കുതിരകളോടും,	തത്ര
		വിഷ്ണിതാഃ	വന്നുനിന്നു.

തദദ്ഭുതതമം ലോകേ ഗംഗാപതനമുത്തമം
ദിഗ്ദക്ഷവോ ദേവഗണാഃ സമേയുരമിതൈജസഃ.

21

“ലോകേ	“ലോകത്തിൽ	ദിഗ്ദക്ഷവഃ	കാണാൻകൊതിപ്പൂണ്ടു
അദ്ഭുതതമം	ഏറ്റവും അത്ഭുതകരവും	അമിതൈജസഃ	അളവറ്റ കാന്തിയുള്ള
ഉത്തമം	ഉത്തമവും ആയ	ദേവഗണാഃ	ദേവസമൂഹങ്ങൾ
തത്	ആ	സമേയുഃ.	ഒന്നിച്ചുകൂടി.
ഗംഗാപതനം	ഗംഗാവതരണത്തെ		

സംപതദ്ഭിഃ സുരഗണൈസ്സേഷാം ചാഭരണൈജസാ
ശതാദിത്വമിവാഭാതി ഗഗനം ഗതതോയദം.

22

“സംപതദ്ഭിഃ “ഒന്നിച്ചുകൂടിയ	ഗതതോയദം	മേഘമില്ലാത്ത
സുരഗണൈഃ, ദേവഗണങ്ങളാലും,	ഗഗനം	ആകാശം
തേഷാം അവരുടെ	ശതാദിത്വം	ഇവ നൂറു സൂര്യന്മാരോടു
ആഭരണൈഃ	} ആഭരണകാന്തിയാലും	കൂടിയതെന്നപോലെ
ജസാ ച		ആഭാതി.
		വിളങ്ങി.

ശിംശുമാരോരഗഗണൈർമീനൈരപി ച ചഞ്ചലൈഃ
വിദ്യുദ്ഭിരിവ നക്ഷത്രൈരാകാശമഭവത് തദാ.

23

“തദാ	“ആ സമയം	മീനൈഃ ച, മത്സ്യങ്ങളാലും,
ആകാശം	ആകാശം	നക്ഷത്രൈഃ } നക്ഷത്രങ്ങളാലും
ചഞ്ചലൈഃ	തുളളന്ന	അപി }
ശിംശുമാരോ-	മുതലകൾ, സസ്തങ്ങൾ	വിദ്യുദ്ഭിഃ മിന്നൽചിണരുക
രഗഗണൈഃ }	ഇവയുടെ കൂട്ടങ്ങളാലും	ഇവ, എന്നപോലെ, [ഉാലും
		അഭവത്. വിളങ്ങി.

പാണ്ഡുരൈഃ സലിലോത്പീഡൈഃ കീർ്യാമാണൈഃ സമന്തതഃ
ശാരദാഭൈരീവാകീർ്ണം ഗഗനം ഹംസസംപ്ലവൈഃ

24

“സമന്തതഃ	“ചുറ്റും	ഹംസ-	അരയന്നങ്ങളുടെ
കീർ്യാമാണൈഃ	പരന്നുകൊണ്ടിരുന്ന	സംപ്ലവൈഃ }	കൂട്ടങ്ങളാലും,
സലിലോത്-	വെള്ളത്തിൽ നരക	ശാരദാഭൈഃ	ശരൽക്കാലമേഘങ്ങ
പീഡൈഃ }	ഉാലും	ഇവ	എന്നവണ്ണം [ഉാൽ
പാണ്ഡുരൈഃ	വെളുവെളുത്ത	ഗഗനം	ആകാശം
		ആകീർ്ണം.	വ്യാപിക്കപ്പെട്ടു.

കപചിദ്രുതരം യാതി കടിലേ കപചിദായതം
വിതതം കപചിദലൂതം കപചിദ്യാതി ശന്നൈശന്നൈഃ.

25

“കപചിതം	ചിലദിക്കിൽ	കപചിതം	ചിലസ്ഥലങ്ങളിൽ
ദ്രുതരം,	അതിവേഗമായും,	വിതതം	കീഴോട്ടുചാടുന്നതായും
കടിലം,	വളഞ്ഞും,	ഉലൂതം	മേലോട്ടുപൊങ്ങുന്നതാ
കപചിതം	ചിലേടം	കപചിത്	ചിലദിക്കിൽ [യം
ആയതം	ചൊച്ചായും	ശന്നൈഃ ശന്നൈഃ	മെല്ലെമെല്ലെ ആയും
യാതി;	ഒഴുകുന്നു;	യാതി.	ഗമിക്കുന്നു.

സലിലേനൈവ സലിലം കപചിദ്ദ്യാഹതം പുനഃ
മുഹൂരൂർദ്ധ്വപഥം ഗതവാ പപാത വസുധാം പുനഃ.

26

“കപചിതം	“ചിലദിക്കിൽ	ഉർദ്ധ്വപഥം	മുകളിലോട്ട്
മുഹൂഃ	ജടയുടെ	ഗതവാ	പൊങ്ങി
സലിലേന	വെള്ളത്തോടം	പുനഃ ഏവ	വീണ്ടും
അദ്യാഹതം	കൂട്ടിമുട്ടിയ	വസുധാം	ഭൂമിയിൽ
സലിലം പുനഃ,	വെള്ളവും,	പപാത.	പതിച്ചു.

വിഷ്ണുപാദാത് പരിഭ്രഷ്ടം പ്ലാവയിതേപന്ദമണ്ഡലം
തപ്തകരശിരോഭ്രഷ്ടം ഭ്രഷ്ടം ഭൂമിതലേ പുനഃ
വ്യരോചത തദാ തോയം നിമ്നലം ഗതകല്പഷം.

27

“വിഷ്ണുപാദാത് “വിഷ്ണുപാദത്തിൽ നി
പരിഭ്രഷ്ടം പുറപ്പെട്ടു [ന്നു
ഇന്ദ്രമണ്ഡലം ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തെ
പ്ലാവയിതപാ, കടന്നു,
ഭ്രഷ്ടം വീണതായ
തത് തോയം ആ ജലം,
തദാ അപ്പോൾ

ശങ്കര- } പരമശിവന്റെ ശിര
ശിരോഭ്രഷ്ടം } സ്തിൽനിന്ന് ഒഴുകി,
പുനഃ പിന്നെ
ഭൂമിതലേ ഭൂമിയിൽ
നിമ്നലം കലക്കമറതായും
ഗതകല്പഷം പാപഹരമായും
വ്യരോചത. വിളങ്ങി.

തത്ര ദേവർഷിഗന്ധർവ്വാ വസുധാതലവാസിനഃ

ഭവാംഗപതിതം തോയം പവിത്രമിതി പസ്പൃശുഃ.

28

“വസുധാതല- } “ഭൂലോകനിവാസി
വാസിനഃ } കളം,
ദേവർഷി- } ദേവന്മാരും, ഋഷിക
ഗന്ധർവാഃ } ഭുംഗന്ധർവ്വന്മാരും,
തത്ര അവിടെ

ഭവാംഗപതിതം ഈശന്റെ തിരുമുടി
യിൽനിന്നു വീണതായ
തോയം ആ തീർത്ഥത്തെ
പവിത്രം ഇതി പരിപാവനമായതെന്നു
പസ്പൃശുഃ. കൊണ്ടാടിക്കൊണ്ടും
നീരാടി.

ശാപാത് പ്രപതിതാ യേ ച ഗഗനാഭസുധാതലം

കൃതപാ തത്രാഭിഷേകം തേ ബഭ്രുവുഗ്തകല്പഷാഃ

29

“യേ “യാതൊരുവർ
ശാപാത് ശാപംകൂലം
ഗഗനാത് സ്വർഗ്ഗലോകത്തിൽ
വസുധാതലം ഭൂമിയെ [നിന്നും
പ്രപതിതാഃ ച പ്രാപിച്ചു കഴങ്ങിക്കൊ
ണ്ടിരുന്നുവോ,

തേ അവർ,
തത്ര അതിൽ
അഭിഷേകം സ്നാനം
കൃതപാ ചെയ്ത്
ഗതകല്പഷാഃ പാപം നീങ്ങിയവരാ
ബഭ്രുവുഃ. ഭവിച്ചു. [യി

ധൃതപാപാഃ പുനസ്തേന തോയേനാഥ സുഭാസപതാ

പുനരാകാശമാവിശ്യ സ്ഥാൻ ലോകാൻ പ്രതിപേദിരേ.

30

“സുഭാസപതാ “അതിരമണീയമായ
തേന ആ
തോയേന തീർത്ഥത്താൽ
പുനഃ വീണ്ടും
ധൃതപാപാഃ, പാപത്തെപ്പോക്കിയവ
അഥ പിന്നെ [രായി,

പുനഃ വീണ്ടും
ആകാശം ആകാശത്തെ
ആവിശ്യ പ്രാപിച്ചു
സ്ഥാൻ തങ്ങളുടെ
ലോകാൻ } ലോകങ്ങളിൽ ചെന്നു
പ്രതിപേദിരേ } ചേർന്നു.

മുദുഭേ മുദിതോ ലോകസ്തേന തോയേന ഭാസപതാ
കൃതാഭിഷേകോ ഗംഗായാം ബഭ്രുവ വിഗതക്ലമഃ.

31

“ലോകഃ	“ലോകം,	മുദുഭേ;	സന്തോഷിച്ചു;
ഭാസപതാ	ശോഭിക്കുന്ന	ഗംഗായാം	ഗംഗയിൽ
തേന	ആ	കൃതാഭിഷേകഃ	സ്നാനംചെയ്തും
തോയേന	ജലത്താൽ	വിഗതക്ലമഃ	പാപം നീങ്ങിയതായി
മുദിതഃ	അകം കളിത്തതായി	ബഭ്രുവ.	ഭവിച്ചു.

ഭഗീരഥോഽപി രാജഷ്ട്രീവ്യം സ്വന്ദനമാസ്ഥിതഃ
പ്രായാദഗ്രേ മഹാതേജാസ്തം ഗംഗാ പൃഷ്ഠതോഽനപഗാത്.

32

“മഹാതേജഃ	“അതിതേജസ്വിയും	അഗ്രേ	മുമ്പിൽ
രാജഷ്ട്രീഃ	രാജഷ്ട്രിയം ആയ	പ്രായാത്	ചെന്നു;
ഭഗീരഥഃഅപി	ഭഗീരഥനും,	ഗംഗാ	ഗംഗാ
ദിവ്യം സ്വന്ദനം	ദിവ്യമായ രഥത്തെ	തം	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
ആസ്ഥിതഃ.	ആരോഹണംചെയ്ത	പൃഷ്ഠതഃ	പിന്നാലെ
	വന്നായി,	അനപഗാത്	അനുഗമിച്ചു.

ദേവാഃ സഷ്ഠിഗണാഃ സവ്യേ ദൈത്യഭാനവരാക്ഷസാഃ
ഗന്ധർവ്വയക്ഷപ്രവരാഃ സകിന്നരമഹോരഗാഃ.

33

സർപ്പാശ്ചാപ്ലരസോ രാമ ഭഗീരഥരഥാനഗാഃ

ഗംഗാമനപഗമൻ പ്രീതാഃ സവ്യേ ജലചരാശ്ച യേ.

34

“രാമ!	“ഹേ രാമ	സർപ്പാഃ	എല്ലാ
സവ്യേ	എല്ലാ	അപ്ലരസഃ ച	അപ്ലരസ്സുകളും
സഷ്ഠിഗണാഃ	ഋഷിഗണങ്ങളോടു	യേ	ഏവർ
ദേവാഃ	ദേവന്മാരും, [കൂടിയ	ജലചരാഃ ച	ജലനിവാസികളൊ
ദൈത്യഭാനവ- }	ദൈത്യന്മാരും, ഭാനവ	സവ്യേ,	എല്ലാം, [അവരും
രാക്ഷസാഃ }	ന്മാരും, രാക്ഷസരും,	ഭഗീരഥ-	ഭഗീരഥന്റെ രഥത്തെ
സകിന്നര-	കിന്നരന്മാർ, മഹാനാ	രഥാനഗാഃ }	അനുഗമിക്കുന്നവരായി
മഹോരഗാഃ }	ഗങ്ങൾ ഇവരോടുകൂടി	പ്രീതാഃ	സന്തോഷത്തോടെ
ഗന്ധർവ്വ-	ഗന്ധർവ്വശ്രേഷ്ഠന്മാരും,	ഗംഗാം	ഗംഗയെ
യക്ഷപ്രവരാഃ }	യക്ഷശ്രേഷ്ഠന്മാരും,	അനപഗമൻ.	അനുഗമിച്ചു

യതോ ഭഗീരഥോ രാജാ തതോ ഗംഗാ യശസപിനീ
ജഗാമ സരിതാം ശ്രേഷ്ഠാ സർപ്പാചപ്രണാശിനീ.

35

“രാജാഭഗീരഥഃ	“രാജാവായ ഭഗീരഥ	ശ്രേഷ്ഠാ	ഉത്തമയും
യതഃ	ഏതുവഴിക്കോ, [ൻ	സർപ്പാച-	സർപ്പാചഹരയും
തതഃ	ആ വഴിയിൽകൂടിത്ത	പ്രണാശിനീ }	ആയ
യശസപിനീ	കീർത്തിമതിയും’ [ന്നെ	ഗംഗാ	ഗംഗ,
സരിതാം	നദികളിൽചൊച്ചും	ജഗാമ	ഗമിച്ചു.

തതോ ഹി യജമാനസ്യ ജഹ്നോരദ്ഭീതകർമ്മണഃ

ഗംഗാ സംസ്താപയാമാസ യജ്ഞവാടം മഹാത്മനഃ.

36

“തതഃ
അദ്ഭുത-
കർമ്മണഃ
യജമാനസ്യ
മഹാത്മനഃ

“പിന്നെ,
അതുതകർമ്മം ചെയ്യുന്ന
നവനം
യാഗം ചെയ്തുകൊണ്ടി
രിക്കുന്നവനും
മഹാത്മാവും ആയ

ജഹ്നോഃ ജഹ്നമഹച്ഛിയുടെ
യജ്ഞവാടം ഹി യാഗസ്ഥലത്തെയും
ഗംഗാ ഗംഗ
സംസ്താപയാ- } വെള്ളം കൊണ്ടുകുക്കി.
മാസ.

തസ്യ വലേപനം ജ്ഞാതവാ കൃദ്ധോ ജഹ്നശ്ച രാഘവ

അപി ബലു ജലം സർപ്പം ഗംഗായാ പരമദ്ഭീതം.

37

“രാഘവ!
തസ്യാഃ
അവലേപനം
ജ്ഞാതവാ
ജഹ്നഃ ച

“ഹേ രാഘവ
അവളുടെ
ഗർവ്വത്തെ
അറിഞ്ഞാൽ,
ജഹ്നമഹച്ഛിയും

കൃദ്ധഃ, കോപം പൂണ്ടവനായി
ഗംഗായാഃ ഗംഗയിലുള്ള
സർപ്പം ജലം ച വെള്ളം മുഴുവനും
പരമദ്ഭുതം അത്യതുതകരമാം വണ്ണം
അപിബതം പാനം ചെയ്തുകുക്കുന്നു.

തതോ ദേവാഃ സഗന്ധർവാഃ ഋഷയശ്ച സുവിസ്തിതാഃ

പൂജയന്തി മഹാത്മാനം ജഹ്നം പുരുഷസത്തമം

ഗംഗാം ചാപി നയന്തി സു ഭൂമിതൃതേപ മഹാത്മനഃ

38

“തതഃ
സുവിസ്തിതഃ
സഗന്ധർവാഃ
ദേവാഃ
ഋഷയഃ ച
മഹാത്മാനം

“അനന്തരം
അത്യാശ്ചര്യം പൂണ്ടവ
രായ
ഗന്ധർവ്വസഹിതരായ
ദേവന്മാരും [രായ
ഋഷികളും,
മഹാത്മാവും

പുരുഷസത്തമം പുരുഷശ്രേഷ്ഠനും ആയ
ജഹ്നം ജഹ്നമഹച്ഛിയെ
പൂജയന്തി; വണങ്ങുകയായി;
ഗംഗാം അപി ച ഗംഗയേയും
മഹാത്മനഃ ആ മഹാത്മാവിന്റെ
ഭൂമിതൃതേപ } പുത്രി എന്നുള്ള ഭാവം
നയന്തി സു } കയ്ക്കൊണ്ടുവളാക്കി

തതസ്തേഷോ മഹാതേജാഃ ശ്രോത്രാഭ്യാമസൃജത് പുനഃ.

39

“തതഃ
മഹാതേജാഃ
തുഷ്ടഃ,

“അതിനാൽ
മഹാതേജസ്വിയായ
അദ്വൈതം
സന്തുഷ്ടനായി,

ശ്രോത്രാഭ്യാം രണ്ടു ചെവികളിൽക്കൂടി
പുനഃ വീണ്ടും (ആ ഗംഗയെ)
അസൃജത് വിട്ടയച്ചു.

തസ്മാത് ജഹ്നസുതാ ഗംഗാ പ്രോച്യതേ ജാഹ്ണവീതി ച.

“തസ്മാത്
ജഹ്നസുതാ
ഗംഗാ

“അക്കാരണത്താൽ
ജഹ്നപുത്രിയായ
ഗംഗ

ജാഹ്ണവീ ജാഹ്ണവി
ഇതി ച എന്നും
പ്രോച്യതേ. പറയപ്പെടുന്നു.

ജഗാഥ ച പുനർഗംഗാ ഭഗീരഥരമാന്യഗാ
വിവേശ സാഗരം ചാപി സാ സരിത് പ്രവരാ തദാ
രസാതലമുപാഗച്ഛത് സിദ്ധ്യർത്ഥം തസ്യ കർമ്മണം.

41

“ഗംഗാ	“ഗംഗ	വിവേശ;	പ്രാപിച്ചു;
പുനഃ ച	വീണ്ടും	തദാ	അപ്പോൾ
ഭഗീരഥ- രമാന്യഗാ	} ഭഗീരഥന്റെ രഥത്തെ പിൻതുടന്നുകൊണ്ട്	തസ്യകർമ്മണം	അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്ര യത്നത്തിന്റെ
ജഗാഥ;		സിദ്ധ്യർത്ഥം	ഫലസിദ്ധിക്കായി
സരിത്പ്രവരാ	ശ്രേഷ്ഠനടിയായ	രസാതലം	പാതാളലോകത്തെ
സാ	അവൾ	ഉപഗച്ഛത്	പ്രാപിച്ചു.
സാഗരം	} സമുദ്രത്തേയും		
അപി ച			

ഭഗീരഥോഽപി രാജഷ്ഠിർഗംഗാമാദായ യത്തതഃ
പിതാമഹാൻ ഭസ്മകൃതാനപശ്വദ്വിനചേതനഃ.

42

“രാജഷ്ഠിഃ	“രാജഷ്ഠിയായ	ഭസ്മകൃതാൻ	വെണ്ണീറാക്കപ്പെട്ടവ രായ
ഭഗീരഥഃ അപി	ഭഗീരഥചക്രവർത്തിയും,	പിതാമഹാൻ	തന്റെ മുത്തച്ഛന്മാരെ,
യത്തതഃ	തന്റെ ശുദ്ധവൈരാ ഗ്യത്താൽ	ദീനചേതനഃ	അത്തൽപൂണ്ട മനസ്സാ ന്വനായി
ഗംഗാം	ഗംഗയെ	അപശ്യതം.	വീക്ഷണംചെയ്തു.
ആദായ	കൊണ്ടുവന്നശേഷം,		

അഥ തദ്ഭസ്മനാം രാശീം ഗംഗാസലിലമുത്തമം
പ്ലാവയലൂതപാപ്മാനഃ സ്വർഗ്ഗം പ്രാപ്താ രഘുത്തമ.

43

“അഥ	“പിന്നെ,	പ്ലാവയത്;	നനച്ചു;
ഭസ്മനാം	} ആ ചാരക്കുന്നിനെ	രഘുത്തമ!	ഹേ രഘുകുലശ്രേഷ്ഠ!
രാശീം		ധൂതപാപ്മാനഃ	പാപംപോക്കപ്പെട്ടവ രായി(അവർ)
തത്	ആ	സ്വർഗ്ഗം	സ്വർഗ്ഗലോകത്തെ
ഉത്തമം	ഉത്തമമായ	പ്രാപ്താഃ.	പ്രാപിക്കുകയുചെയ്തു.
ഗംഗാസലിലം	ഗംഗാജലം		

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ത്രിചതപാരിംശഃ സർഗ്ഗഃ = നാല്പ്പത്തിമൂന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1393).

ചതുശ്വതപാരിംശഃ സകൃത്=നാല്പത്തിനാലാം സകൃത്.

[ബ്രഹ്മകൃതഭഗീരഥശ്ലാഘനം ഗംഗാവതരണഫലശ്രുതിശ്ച = ബ്രഹ്മാവ് ഭഗീരഥനെ പുകഴ്ത്തുന്നതും, ഗംഗാവതരണകഥയുടെ ഫലശ്രുതിയും.]

സ ഗതപാ സാഗരം രാജാ ഗംഗയാഽന്നഗതസ്തദാ

പ്രവിവേശ തലം ഭൂമേയ്യത്ര തേ ഭസ്മസാത് കൃതാഃ.

1

“സഃ	“ആ	യത്ര	യാതൊരുസ്ഥലത്തിൽ
രാജാ	രാജാവ്,	തേ	അവർ
ഗംഗയാ	ഗംഗയാൽ	ഭസ്മസാത്-	} ഭസ്മമാക്കപ്പെട്ടുവോ,
അന്നഗതഃ	പിൻതുടരപ്പെട്ടവനാ	കൃതാഃ	
സാഗരം	സമുദ്രത്തെ [യി,	ഭൂമേ	ഭൂമിയുടെ
ഗതപാ	കടന്നു,	തലം	ആ പ്രദേശത്തിൽ
തദാ	ആ സമയം,	പ്രവിവേശ	പ്രവേശിച്ചു.

ഭസ്മസ്മാപ്ത.തേ രാമ ഗംഗയാഃ സലിലേന വൈ

സർവ്വലോകപ്രഭീർബ്രഹ്മ രാജാനമിദമബ്രവീത്.

2

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	സർവ്വലോകപ്രഭുഃ	സർവ്വലോകേശ്വരനായ
ഗംഗയാഃ	ഗംഗയുടെ	ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മാവ് (പ്രത്യക്ഷനായ്ക്കു നായ്ക്കനും)
സലിലേന വൈ ജലത്താൽ		രാജാനാം	രാജാവോടായി
ഭസ്മനി	ചാരം	ജദം	ജപ്രകാരം
ആപംഘ്രതേ,	നനയ്ക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ,	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.
അഥ,	ഉടനെ,		

താരിതാ നരശാർദ്ദല ട്രിപം യാതാ ഹി ദേവവത്

ഷഷ്ടിഃ പുത്രസഹസ്രാണി സഗരസ്യ മഹാത്മനഃ.

3

““നരശാർദ്ദല! അല്ലയോ നരശ്രേഷ്ഠ!	താരിതാഃ,	കരകയറപ്പെട്ടവരായി
മഹാത്മനഃ മഹാത്മാവായ [ന്റെ	ദേവവത്	ദേവന്മാരെപ്പോലെ
സഗരസ്യ സഗരമഹാരാജാവി-	ട്രിപം ഹി	ദേവലോകത്തെത്ത
ഷഷ്ടിഃ പുത്ര-) അറുപതിനായിരം		നെ
സഹസ്രാണി) പുത്രന്മാരും	യാതാഃ.	പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു.

സാഗരസ്യ ജലം ലോകേ യാവത്സ്ഥാസ്യതി പാത്മിവ

സഗരസ്യാത്മജാസ്താവത് സ്വപ്തേ സ്ഥാസ്യന്തി ദേവവത്.

4

““പാത്മിവ!	ഹേ രാജാവേ!	താവത്	അതുവരെ
സാഗരസ്യ സമുദ്രത്തിലുള്ള		സഗരസ്യ	സഗരമഹാരാജാവി
ജലം	ജലം	ആത്മജാഃ	പുത്രന്മാർ [ന്റെ
ലോകേ	ലോകത്തിൽ	സ്വപ്തേ	സ്വപ്തലോകത്തിൽ
യാവത്	ഏതു കാലംവരെ	ദേവവത്	ദേവന്മാരെപ്പോലെ
സ്ഥാസ്യതി,	നിലനില്ക്കുന്നുവോ,	സ്ഥാസ്യന്തി.	വാഴുന്നതാണ്.

ഇയം ച ഭൂമിതാ ജ്യേഷ്ഠാ തവ ഗംഗാ ഭവിഷ്യതി
തപതൃതേനൈവ നാഗ്നാഥ ലോകേ സ്ഥാസ്യതി വിശുതാ. 5

“ഇയം	“ഇത	അഥ,	പിന്നെ,
ഗംഗാ ച,	ഗംഗയും	ലോകേ	ലോകത്തിൽ
തവ	ഭവാന്റെ	തപതൃതേന	അങ്ങയെ ചേർന്നതായ
ജ്യേഷ്ഠാ ഭൂമിതാ ഒന്നാമത്തെ മകളായി		നാഗ്നാ ഏവ	പേരുകൊണ്ടുതന്നെ
ഭവിഷ്യതി,	ഭവിക്കും;	വിശുതാ	പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുവാനും
		സ്ഥാസ്യതി.	വിളങ്ങും.

ഗംഗാ ത്രിപഥഗാ രാജൻ ദിവ്യാ ഭാഗീരഥീതി ച
തീൻ പശുമാ ഭാവയന്തീതി തതശ്ചിപഥഗാ സുതാ. 6

“രാജൻ!	“രാജാവേ!	ത്രിപഥഗാ	മൂന്നുവഴികളിലൂടെ ഗ
തീൻ പഥഃ	മൂന്നു വഴികളിൽകൂടി	ദിവ്യാ	ദിവ്യയായ [മിക്കുന്ന
ഭാവയന്തി,	ഒഴുകുന്നവളായി,	ഗംഗാ	ആ ഗംഗ
തഃ	അക്കാരണത്താൽ	ഭാഗീരഥീ	ഭാഗീരഥി
ത്രിപഥഗാജിതി, ത്രിപഥഗ എന്നും,		ജിതി ച,	എന്നും [ഭവിക്കും.
		സുതാ.	പറയപ്പെടുന്നവളായി

പിതാമഹാനാം സർവ്വേഷാം തപമത്ര മനുജാധിപ
കുരുഷ്വ സലിലം രാജൻ പ്രതിജ്ഞാമപവർത്തയ 7

“മനുജാധിപ	“ഹേ രാജശ്രേഷ്ഠ!	സലിലം	തപ്പുണത്തെ
അത്ര	ജിതിൽ,	കുരുഷ്വ;	ചെയ്യുക;
തപം	ഭവാൻ	രാജൻ	രാജാവേ!
പിതാമഹാനാം മുത്തച്ഛന്മാർ		പ്രതിജ്ഞാം	പ്രതിജ്ഞയെ
സർവ്വേഷാം, എല്ലാവർക്കും,		അപവർത്തയ.	നിറവേറുക.

പൂർവ്വകേണാപി തേ രാജംസ്തേനാതിയശസാ തദാ
ധർമ്മിണാം പ്രവരേണാഥ നൈഷ പ്രാപ്തോ മനോരഥഃ. 8

“അഥ	“കൂടാതെ	തേ	അങ്ങയുടെ
രാജൻ	അല്ലയോ രാജാവേ	പൂർവ്വകേണ	} പൂർവ്വികനായ സഗരമ
അതിയശസാ,	അതികീർത്തിമാനും,	അപി	
ധർമ്മിണാം	ധർമ്മിഷ്ഠന്മാരിൽവെച്ചു്	ഏഷഃമനോരഥഃ	ഈ മനോരഥം [ടി,
പ്രവരേണ	ഉത്തമനും ആയ	തദാ	അന്നു
തേന	ആ	പ്രാപ്തഃ.	സാധിക്കപ്പെട്ടില്ല.

തഥൈവാംശമതാ വത്സ ലോകേപ്രതിമതേജസാ
ഗംഗാം പ്രാത്ഥയതാ നേതും പ്രതിജ്ഞാ നാപവജ്ജിതാ. 9

“വത്സ	“ഹേ വത്സ!	നേതും	കൊണ്ടുവരുവാൻ
തഥാ ഏവ	അപ്രകാരംതന്നെ	പ്രാത്ഥയതാ	പ്രാർത്ഥിക്കുന്നവനുമായ
ലോകേ	ലോകത്തിൽ	അംശമതാ	അംശമാനാലും,
അപ്രതിമ-	} നിസ്തുല്യതേജസ്വിയും	പ്രതിജ്ഞാ	ആ പ്രതിജ്ഞ
തേജസാ		അപവജ്ജിതാ	ന നിറവേറപ്പെട്ടില്ല
ഗംഗാം	ഗംഗയെ		

രാജഷിണാ ഗുണവതാ മഹഷിസമതേജസാ
മത്തുല്യതപസാ ചൈവ ക്ഷത്രധർമ്മസ്ഥിതേന ച 10
ദിലീപേന മഹാഭാഗ തവ പിത്രാ യശസ്വിനാ
പുനർ ശക്തിതാ നേതും ഗംഗാം പ്രാത്ഥയതാനഘ 11

“മഹാഭാഗ	“ഹേ മഹാഭാഗ്യശാ	യശസ്വിനാ	കീർത്തിമാനും
അനഘ!	പാപരഹിത! [ലിൻ!	ഗംഗാം	ഗംഗയെ
രാജഷിണാ,	രാജഷിയും,	പുനഃ ഏവ ച	വീണ്ടും
ഗുണവതാ	ഗുണവാനും	നേതും	വരുത്തുവാൻ
മഹഷിസമ	} മഹഷികൾക്കൊത്ത	പ്രാത്ഥയതാ	പ്രാർത്ഥിക്കുന്നവനും
തേജസാ,		തവ	ഭവാന്റെ [ആയ
മത്തുല്യ-	} എന്നിങ്ങ തുല്യമായ ത	പിത്രാ	അച്ഛൻ
തപസാ,		ദിലീപേന	ദിലീപമഹാരാജാ
ക്ഷത്രധർ-	} ക്ഷത്രധർമ്മത്തിൽ സ്ഥി		വിനാലും
സ്ഥിതേന,		ശക്തിതാ	ന അതു ശക്യമായില്ല.
	തിചെയ്യുന്നവനും,		

സാ തപയാ സമതിക്രാന്താ പ്രതിജ്ഞാ പുരുഷഷ്ടഭ
പ്രാപ്തോഽസി പരമം ലോകേ യശഃ പരമസമ്മതം. 12

“പുരുഷഷ്ടഭ	“ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	ലോകേ	ലോകത്തിൽ
സാ	ആ	പരമസമ്മതം	സർവ്വസമ്മതമായ
പ്രതിജ്ഞാ	പ്രതിജ്ഞ,	പരമം യശഃ	നിസ്തുല്യകീർത്തിയെ
തപയാ	ഭവാനാൽ	പ്രാപ്തഃ അസി	അങ്ങും പ്രാപിച്ചിരി
സമതിക്രാന്താ;	വഴിപോലെ നിവൃത്തി		ക്കുന്നു.
	ക്കപ്പെട്ടു;		

യച്ച ഗംഗാവതരണം തപയാ കൃതമരിന്ദമ
അനേന ച ഭവാൻ പ്രാപ്തോ ധർമ്മസ്ത്രായതനാ മഹത്. 13

“അരിന്ദമ	“ഹേ ശത്രുമത്സ!	അനേന	ഇതിനാൽ
ഗംഗാവതരണം	ഗംഗയെ ഭൂതലത്തിലേ	ഭവാൻ ച	ഭവാൻതന്നെയാണ്
	ക്കുകൊണ്ടുവരുന്നതായ	ധർമ്മസ്യ	പുണ്യപ്രാപ്തിക്കുള്ള
യത്	യാതൊരു ഈ കൃത്യം	മഹത്	മഹത്തായ
തപയാ ച	ഭവാനാൽതന്നെയാണ്	ആയതനം	} ക്ഷേത്രത്തെ നിർമ്മിച്ചു
കൃതം;	ചെയ്യപ്പെട്ടതും;	പ്രാപ്തഃ.	
			വനായി ഭവിക്കുന്നത്

പ്ലാവയസ്വതപമാത്മാനം നരോത്തമ സഭോചിതേ
സലിലേ പുരുഷവ്യാഘ്രേ ശുചിഃ പുണ്യഫലോ ഭവ.

14

നരോത്തമ	ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!	സലിലേ	ഈ തീർത്ഥത്തിൽ
പുരുഷവ്യാഘ്രേ!	പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	ആത്മാനം	ഭേദത്തെ
തപം,	ഭവാൻ	പ്ലാവയസ്വത;	നീരാടിയാലും
സഭാ	എല്ലായ്പ്പോഴും	ശുചിഃ	പരിശുദ്ധനായി
ഉചിതേ,	{ (രജോഭോഷാദിയി പ്ലാത്തതിനാൽ)സ്താ	പുണ്യഫലഃ	പുണ്യഫലത്തോടുകൂടി
	നോചിതമായ		യവനായി,
		ഭവ	ഭവിച്ചാലും

പിതാമഹാനാം സർവ്വേഷാം കരുഷ്വ സലിലക്രിയാം
സ്വസ്തി തേസ്തു ഗമിഷ്യാമി സ്വപ്നം ലോകം ഗമ്യതാം വൃപ.

15

പിതാ- മഹാനാം	{ മുത്തച്ഛന്മാർ	അസ്തു;	ഭവിക്കട്ടെ
സർവ്വേഷാം	എല്ലാവർക്കും	സ്വപ്നം	എന്റെ
സലിലക്രിയാം	ഉദകക്രിയ	ലോകം	ലോകത്തിലേക്കും
കരുഷ്വ	ചെയ്യുക;	ഗമിഷ്യാമി	ഞാൻ പോകുന്നു;
തേ സ്വസ്തി	ഭവാനു മംഗളം	വൃപ!	രാജാവേ!
		ഗമ്യതാം.'	ഗമിച്ചാലും.'

ഇത്യേവമുക്തവാ ദേവേശഃ സർവ്വലോകപിതാമഹഃ
യഥാഗതം തഥാഗച്ഛദ്ദേവലോകം മഹായശാഃ

16

ഇതി ഏവം	എന്നിപ്രകാരം	സർവ്വലോക-	{ സർവ്വലോകസൃഷ്ടി
ഉക്തവാ	അരുളിച്ചെയ്തശേഷം	പിതാമഹഃ	{ കർത്താവ്
ദേവേശഃ	ദേവദേവനും	യഥാ ആഗതം	{ വന്നവണ്ണംതന്നെ
മഹായശാഃ	മഹായശസ്വിയുമായ	തഥാ	{
		ദേവലോകം	ദേവലോകത്തെ
		അഗച്ഛതം	പ്രാപിച്ചു.

ഭഗീരഥോപി രാജഷ്ടിഃ കൃതവാ സലിലമുത്തമം
യഥാക്രമം യഥാന്യായം സാഗരാണാം മഹായശാഃ.
കൃതോദകഃ ശുചീ രാജാ സ്വപുരം പ്രവിവേശ ഹ
സമുദ്ധാതേന്മാ നരശ്രേഷ്ഠ സ്വരാജ്യം പ്രശശാസ ഹ.

17

18

നരശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!	യഥാന്യായം	ശാസ്ത്രയുക്തമായി,
രാജഷ്ടിഃ	രാജഷ്ടിയായ	ഉത്തമം	ഉത്തമമായ
ഭഗീരഥഃ അപി ഭഗീരഥനും,		സലിലം	തപ്പ്തന്നത്തെ
സാഗരാണാം	സഗരപുത്രന്മാർക്കു്,	കൃതവാ	ചെയ്തും,
യഥാക്രമം	ക്രമപ്രകാരം		

കൃതോദകഃ	(മറയ്ക്കു പിതൃക്കൾ ക്ഷം)ഉദകകൃിയകളെ നിച്ഛിഹിച്ചവനായി	രാജാ	അരചനായി,
ശുചിഃ	പരിശുദ്ധനായി	സ്വപുരം	സ്വപുരത്തിലേക്ക്
മഹായശാഃ	ഏകദിനത്തിലുണ്ട	പ്രവിവേശ	മടങ്ങിച്ചെന്നു;
		സമുദ്ധാത്മഃ	വിചാരമറവനായി
		സ്വരാജ്യം	തന്റെ രാജ്യത്തെ
		പ്രശശാസ ഹ.	പരിപാലിക്കയുംചെയ്തു

പ്രമുഖോദ ച ലോകസ്തം നൃപമാസാദ്യ രാഘവ
നഷ്ടശോകഃ സമുദ്ധാത്മോ ബഭ്രുവ വിഗതജപരഃ.

19

രാഘവ!	ഹേ രാഘവ!	പ്രമുഖോദ,	സന്തോഷിച്ചു;
ലോകഃ	ലോകനിവാസിജനം,	സമുദ്ധാത്മഃ ച	അത്സമുദ്ധിയോടു
തം നൃപം	ആ രാജാവിനെ		കൂടിയതായും
ആസാദ്യ	വീണ്ടുംപ്രാപിച്ചു,	വിഗതജപരഃ	ഭയരഹിതമായും
നഷ്ടശോകഃ	ദുഃഖമറതായി	ബഭ്രുവ.	വിളങ്ങി.

ഏഷ തേ രാമ ഗംഗായാ വിസ്തരോഭിഹിതോ മയാ
സ്വസ്തി പ്രാപ്താഹി ഭദ്രം തേ സന്ധ്യാകാലോതിവർത്തതേ. 20

രാമ!	ഹേ രാമ!	സ്വസ്തി	നന്മയെ
ഗംഗായാഃ	ഗംഗയുടെ	പ്രാപ്താഹി	പ്രാപിച്ചാലും;
ഏഷഃ വിസ്തരഃ	ഈ ചരിത്രം,	തേ	ഉണ്ണിക്കും
മയാ	എന്നാൽ	ഭദ്രം	മംഗളംഭവിക്കട്ടെ
തേ	വത്സനുവേണ്ടി	സന്ധ്യാകാലഃ	സന്ധ്യാകാലം
അഭിഹിതഃ	കഥിക്കപ്പെട്ടു;	അതിവർത്തതേ	സമീപിക്കുന്നു.

ധന്യം യശസ്വമായുഷ്യം പുത്രം സ്വർഗ്ഗമഥാപി ച
യഃ ശ്രാവയതി വിപ്രേഷു ക്ഷത്രിയേഷപിതരേഷു ച
പ്രിയന്തേ പിതരസ്തസ്യ പ്രിയന്തേ ദൈവതാനി ച
ഇദമാഖ്യാനമവ്യഗ്രോ ഗംഗാവതരണം ശുഭം
യഃ ശ്രണോതി ച കാകതംസ്ഥ സർവാൻ കാമാനവാപ്തായാത്
സർവ്വേ പാപാഃ പ്രണശ്യന്തി ആയുഃ കീർത്തിശ്ച വർത്തേ. 23

21

23

കാകതംസ്ഥ!	ഹേ കാകതംസ്ഥ!	ഇദം	ഈ
യഃ	യാതൊരുവൻ	ആഖ്യാനം	ചരിത്രത്തെ
ധന്യം	ധനത്തെ തരുന്നതും	വിപ്രേഷു ച	ബ്രാഹ്മണക്കും
ആയുഷ്യം	ആയുസ്സിനെ തരുന്നതും	ക്ഷത്രിയേഷു ച	ക്ഷത്രിയക്കും
യശസ്വം	കീർത്തിയെത്തരുന്നതും	ഇതരേഷു അപി	മറയ്ക്കുവക്കും
പുത്രം	സന്തതിയെ തരുന്നതും	ശ്രാവയതി	കേൾപ്പിക്കുന്നുവോ
സ്വർഗ്ഗം	സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തികരവും	തസ്യ	അവന്റെ
ശുഭം അഥ	മംഗളകരവും ആയ	പിതരഃ	പിതൃക്കൾ
ഗംഗാവതരണം	ഗംഗാവതരണമായ	പ്രിയന്തേ;	തുച്ഛരായി ഭവിക്കുന്നു;

ദൈവതാനി ച ദേവതകളും	സർവ്വേ	എല്ലാ
പ്രിയന്തേ സന്തോഷിക്കുന്നു;	പാപാഃ	പാപങ്ങളും
അവ്യഗ്രഃ ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയവ	പ്രണശ്യന്തി	നശിച്ചുപോകുന്നു;
നായി	ആയുഃ	ആയുസ്സ്
ശ്രുണോതി കേൾക്കുന്നുവോ, അ	വദ്ധ്തേ;	വധിക്കുന്നു;
സർപ്പാൻ എല്ലാ [വൻ	കീർത്തിഃ	കീർത്തിയും
കാമാൻ ച ആഗ്രഹങ്ങളേയും	ച.	അപ്രകാരംതന്നെ
അവാപ്നന്യാത്ഃ ലഭിക്കുന്നു;		വധിക്കുന്നു

ഇത്യാഷ്ഠ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ചതുശ്ചതപാരിംശഃ സർഗ്ഗഃ = നാല്പ്പത്തിനാലാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1416.)

പഞ്ചചതപാരിംശഃ സർഗ്ഗഃ = നാല്പ്പത്തിഅഞ്ചാം സർഗ്ഗം.

[ക്ഷീരോദമന്ദനം = പാലാഴിമന്ദനം.]

വിശ്വാമിത്രവചഃ ശ്രുതവാ രാഘവഃ സഹലക്ഷ്മണഃ

വിസ്തയം പരമം ഗതവാ വിശ്വാമിത്രമമാബ്രവീത്.

1

വിശ്വാമിത്ര } വിശ്വാമിത്രവചന
വചഃ ശ്രുതവാ } ഞ്ഞെ കേട്ടു,
സഹലക്ഷ്മണഃ ലക്ഷ്മണസഹിതനായ
രാഘവഃ ശ്രീരാഘവൻ,
പരമം ഏറ്റവും

വിസ്തയം ഗതവാ ആശ്ചര്യം പൂണ്ടു,
വിശ്വാമിത്രം വിശ്വാമിത്രമുനിയോ
അഥ ഇപ്രകാരം [ടായി
അബ്രവീത് അരുളിച്ചെയ്തു.

അത്യദ്ഭുതമിദം ബ്രഹ്മൻ കഥിതം പരമം തപയാ

ഗംഗാവതരണം പുണ്യം സാഗരസ്യാപി പൂരണം.

2

“ബ്രഹ്മൻ “വേദജ്ഞ!
ഗംഗാവതരണം ഗംഗയെ കൊണ്ടുവന്ന
തിനെപ്പറ്റിയതും
സാഗരസ്യ സമുദ്രത്തിലേക്ക്
പൂരണം അവിടുവിൽ ചെന്നുചേർന്ന
തും ആയ,

തപയാ നിന്തിരുവടിയാൽ
കഥിതം പറയപ്പെട്ട
ഇദം ഇതം
അത്യദ്ഭുതം അത്യാശ്ചര്യകരമായി
പരമം } ഏറ്റവും കൊണ്ടാടത്തക്ക
പുണ്യം } തായിരിക്കുന്നു.

ക്ഷണഭൂതേവ നൌ രാത്രിഃ സംവൃത്തേയം മഹാമുനേ
ഇമാം ചിന്തയതോഃ സർപ്പം നിഖിലേന കഥാം തവ.

3

“മഹാമുനേ! “ഹേ മഹദ്യേ!
തവ അങ്ങനാ അരുളിച്ചെ
ഇമാം ഈ [ജ്ഞതായ
കഥാം സർപ്പം കഥ മുഴുവനും
നിഖിലേന ഒന്നും വിടാതെ

ചിന്തയതോഃ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടുത
ന്നെയിരിക്കുന്ന
നൌ ഞങ്ങൾ ഇരുവർക്കും,
ഇയം രാത്രിഃ ഈ രാത്രി
ക്ഷണഭൂതാ ഇവ ഒരു നിമിഷമെന്നപോ
സംവൃത്താ.” കഴിഞ്ഞുകൂടി.” [ലെ

തസ്യ സാ ശർപ്പരീ സർപ്പാ സഹ സൌമിത്രിണാ തദാ
ജഗാമ ചിന്തയാനസ്യ വിശ്വാമിത്രകഥാം ശുഭാം.

4

തദാ അപ്പോൾ
സൌമിത്രിണാ ലക്ഷ്മണനോടും
സഹ, കൂടി,
ശുഭാം പുണ്യകരമായ
വിശ്വാമിത്ര- } വിശ്വാമിത്രമുനിയരു
കഥാം } ളിയ കഥയെക്കുറിച്ചും

ചിന്തയാനസ്യ സംഭാഷണംചെയ്തു
കൊണ്ടിരുന്ന
തസ്യ ആ ശ്രീരാമനാ,
സാ ശർപ്പരീസർപ്പാ ആ രാത്രി മുഴുവനും
ജഗാമ (സമയംപോയതറിയാ
തെതന്നെ)കഴിഞ്ഞു.

തതഃ പ്രഭാതേ വിമലേ വിശ്വാമിത്രം മഹാമുനിം
ഉവാച രാഘവോ വാക്യം കൃതാഹ്നികമരിന്ദമഃ.

5

തതഃ അപ്പോൾ,
വിമലേ ഏറ്റവും തെളിവാൻ
പ്രഭാതേ പ്രഭാതസമയത്തിൽ,
അരിന്ദമഃ ശതമുട്ടുന്നനായ
രാഘവഃ, ശ്രീരാഘവൻ,

കൃതാഹ്നികം അനുഷ്ഠാനങ്ങൾ കഴി
ച്ചു വർത്തിച്ചിരുന്ന
വിശ്വാമിത്രം } വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
മഹാമുനിം’ } യോടായി
വാക്യം ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
ഉവാച അരുളിച്ചെയ്തു.

ഗതാ ഭഗവതീ രാത്രിഃ ശ്രോതവ്യം പരമം ശ്രുതം.

6

“രാത്രിഃ “രാത്രി
ഭഗവതീ ഏറ്റവും കൊണ്ടാടത്ത
ക്കവണ്ണം
ഗതാ; കഴിഞ്ഞു;

പരമം അവശ്യമായി
ശ്രോതവ്യം അറിയേണ്ടതായുള്ളത്
ശ്രുതം അറിയപ്പെട്ടു.

തരാമ സരിതാം ശ്രോഷ്യാം പുണ്യാം ത്രിപഥഗാം നദീം
നൌരേഷാ ഹി സുഖാസ്തീണ്ണാ ഋഷീണാം പുണ്യകർമ്മണാം
ഭഗവന്തമിഹ പ്രാപ്തം ജ്ഞാതവാ തപരിതമാഗതാ.

7

“ഭഗവന്തം	“ഭഗവാനെ	നൈഃ	തോണി
ജഹ	ജവിടെ	ഏഷാ ഹി	ജതാ
പ്രാപ്തം	ഏഴുനെള്ളിയിരിക്കു നവനായി	ആഗതാ;	കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടിരി ക്കുന്നു;
ജ്ഞാതാ	കേട്ടറിഞ്ഞം	സരിതാം	നദികളിൽവെച്ചു്
തപരിതം	തൽക്ഷണംതന്നെ,	ശ്രേഷ്ഠാം	ശ്രേഷ്ഠയും
പുണ്യകർമ്മണം	പുണ്യശീലന്മാരായ	പുണ്യാം	പരിപാവനയും ആയ
ഋഷീണാം	ഋഷികളുടെ	ത്രിപഥഗാം	} ഗംഗാനദിയെ
സുഖാസ്തീണ്ണാ	സുഖമായ ആസനങ്ങളോടു കൂടിയതായ	നദീം	
		തരാമ.”	നാം കടക്കുക.”

തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ

സന്താരം കാരയാമാസ സർഷിസംഘഃ സരാഘവഃ

8

തസ്യ	ആ	സർഷിസംഘഃ	മുനിഗണങ്ങളോടു കൂടി യവനായും,
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	സരാഘവഃ	ശ്രീരാഘവന്മാരോടു കൂടിയവനായും,
രാഘവസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ	സന്താരം	} (നദിയുടെ) അക്കര കട ത്തിച്ചു.
തത്പഥം	ആ മൊഴി	കാരയാമാസ	
ശ്രുത്വാ	കേട്ടു്,		

ഉത്തരം തീരമാസാദ്യ സംപൂജ്യഷിഗണാംസ്തദാ

ഗംഗാകൂലേ നിവിഷ്ഠാസ്തേ വിശാലാം ദളതഃ പുരീം.

9

തേ	അവർ,	സംപൂജ്യ;	പൂജിച്ചശേഷം
ഉത്തരം	വടക്കെ	ഗംഗാകൂലേ	ഗംഗാതീരത്തിൽ
തീരം	കരയിൽ	നിവിഷ്ഠാഃ	വർത്തിച്ചിരുന്നവരായി,
ആസാദ്യ,	എത്തി,	വിശാലാം	വിശാലയെന്ന
തതഃ	അവിടെ	പുരീം	നഗരത്തെ [ണ്ടു.
ഋഷിഗണാൻ	മഹർഷിഗണങ്ങളെ	ദളതഃ	(കണ്ണിന്നെതിരിൽ) ക

തതോ മുനിവരസ്തൂണ്ണ ജഗാമ സഹരാഘവഃ

വിശാലാം നഗരീം രമ്യാം ദൃഷ്ട്വാ സ്വശ്ലോപമാം തദാ.

10

തദാ	അപ്പോൾ	തതഃ	അങ്ങോട്ടു്,
സ്വശ്ലോപമാം	ദേവലോകസമുദയമായ	തൂണ്ണം	വേഗത്തിൽ
രമ്യാം	അഴകാൻ	മുനിവരഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠൻ,
വിശാലാം നഗരീം	വിശാലാനഗരത്തെ	സഹരാഘവഃ	ശ്രീരാഘവന്മാരോടും
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,	ജഗാമ.	ഏഴുനെള്ളി. [കൂടി

അഥ രാമോ മഹാപ്രാജ്ഞോ വിശ്വാമിത്രം മഹാമുനിം
പ്രപുഷ്ട പ്രാഞ്ചലിർഭൂതപാ വിശാലാമൃത്തമാം പുരീം.

11

മഹാപ്രാജ്ഞഃ	അതിശയോവിധായ	ഉത്തമാം	അത്യന്തം ശോഭിച്ചു
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ,		കൊണ്ടിരുന്ന
വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്ര	വിശാലാം	വിശാലായെന്ന
മഹാമുനിം,	മഹഷിയെ നോക്കി,	പുരീം	പട്ടണത്തെക്കുറിച്ച്
പ്രാഞ്ചലിഃ	} അഞ്ചലിബന്ധം ചെയ്തു	അഥ	ഇങ്ങിനെ
ഭൂതപാ		പ്രപുഷ്ട.	ചോദിച്ചു.
	കൊണ്ട്,		

കതരോ രാജവംശോഽയം വിശാലായാം മഹാമുനേ

ശ്രോതുമിച്ഛാമി ഭദ്രം തേ പരം കൌതുഹലം ഹി മേ.

12

“മഹാമുനേ!	“ഹേ മുനിവര!	മേ	എനിക്ക്
വിശാലായാം	വിശാലാനഗരത്തിൽ	പരം ഹി	അധികമായുള്ളതിനാൽ
അയം	ഇപ്പോഴുള്ളത്	ശ്രോതം	കേട്ടറിഞ്ഞുകൊൾ
കതരഃ	ഏതൊരു		വാൻ
രാജവംശഃ?	രാജവംശമാണ്?	ഇച്ഛാമി;	ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു;
കൌതുഹലം	സംഗതികൾ അറിവാ	തേ ഭദ്രം.”	തിരുമനസ്സുണ്ടായി അ
	നുള്ള ആഗ്രഹം		രുളിച്ചെയ്താലും.”

തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുതപാ രാമസ്യ മുനിപുംഗവഃ

ആഖ്യാതം തത് സമാരേഭേ വിശാലായാഃ പുരാതനം.

13

മുനിപുംഗവഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠൻ,	വിശാലായാഃ	വിശാലാനഗരത്തി
തസ്യ	ആ		ന്റെ
രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ	തത്	പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തായ
തത്	ആ	പുരാതനം	പൂർവ്വത്താന്തത്തെ
വചനം	വാക്കു	ആഖ്യാതം	വണ്ണിപ്പാൻ
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,	സമാരേഭേ	ആരംഭിച്ചു.

ശ്രൂയതാം രാമ ശക്രിസ്യ കഥാം കഥയതഃ ശുഭാം

അസ്തിൻ ഹി ദേശേ യദപുത്തം തത്തേപന ശുണ രാഘവ.

14

“രാഘവ	“ഹേ രഘുകുലജാത!	ശക്രിസ്യ	ഇത്രനെക്കുറിച്ചുള്ള,
രാമ!	രാമ!	ശുഭാം	കൊണ്ടാടത്തക്കതായ
ശ്രൂയതാം;	കേട്ടാലും;	കഥാം	വൃത്താന്തത്തേയും,
അസ്തിൻ	ഈ	തത്തേപന	ഉള്ളവണ്ണം
ദേശേ	സ്ഥലത്തിൽ	കഥയതഃ	വിവരിച്ചുരചെയ്യുന്നവ
യദപുത്തം ഹി	യാതൊന്നു പണ്ടു നട		നായ എന്നിൽനിന്ന്
	ന്നുവോ അതിനേയും’	ശുണ.	ശ്രദ്ധിച്ചുകേട്ടുകൊൾക.

പൂർവ്വം കൃതയുഗേ രാമ ദിതേഃ പുത്രാ മഹാബലാഃ
അദിതേശ്വ മഹാഭാഗ വീർവന്തഃ സുധാർമ്മികാഃ

15

“മഹാഭാഗ,	“മഹാപുണ്യാത്മാവായ	മഹാബലാഃ	അതിബലവാന്മാരായിരുന്നു:
രാമ!	ഹേ രാമ!	അദിതേഃ ച	അദിതീദേവിയുടെ
പൂർവ്വം	പണ്ട്		പുത്രന്മാരാകട്ടേ
കൃതയുഗേ	കൃതയുഗത്തിൽ	വീർവന്തഃ;	മാഹാത്മ്യമേറിയവർ
ദിതേഃ	ദിതീദേവിയുടെ	സുധാർമ്മികാഃ	പുകഴാൻ ധർമ്മിഷ്ഠന്മാർ.
പുത്രാഃ	പുത്രന്മാർ		

തതസ്തേഷാം നരവ്യാഘ്ര ബുദ്ധിരാസീന്മഹാത്മനാം
അമരാ വിജപരാശ്വൈവ കഥം സ്വാമ നിരാമയാഃ

16

‘‘നരവ്യാഘ്ര!	“ഹേ പുരുഷോത്തമ!	വിജപരാഃ ഏവ	മനോഭൂഃഖമകന്നവരായും
തതഃ	അക്കാലത്തിൽ	കഥം	എന്തുചെയ്യാലാണ്
മഹാത്മനാം	അതിപ്രസിദ്ധന്മാരായ	സ്വാമഃ	നാം ആയിത്തീരുക?’
തേഷാം	അവർക്ക്,		എന്നുള്ളതായ
‘അമരാഃ	‘മരണമില്ലാത്തവരായും	ബുദ്ധിഃ	ആലോചന
നിരാമയാഃ	രോഗമറവരായും	ആസീത്.	ഉണ്ടായി.

തേഷാം ചിന്തയതാം രാമ ബുദ്ധിരാസീദപിപശ്ചിതാം
ക്ഷീരോദമഥനം കൃതപാ രസം പ്രാപ്താമ തത്ര വൈ.

17

‘‘രാമ!	‘‘ഹേ രാമ!	കൃതപാ	ചെയ്ത്,
ചിന്തയതാം	ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നവരായ	തത്ര വൈ	അതിൽനിന്നും
വിപശ്ചിതാം	ബുദ്ധിമാന്മാരായ	രസം	അമൃതത്തെ
തേഷാം	അവർക്ക്	പ്രാപ്താമ,’	നാം ഉജിക്കുക,’ എന്നുള്ള
‘ക്ഷീരോദമഥനം	‘പാലാഴിമഥനത്തെ	ബുദ്ധിഃ	നിശ്ചയം
		ആസീത്.	ഉളവായി.

തതൊ നിശ്ചിത്ര മഥനം യോക്ത്രം കൃതപാ ച വാസുകിം
മന്ഥാനം മന്ദരം കൃതപാ മന്ഥമരമിതൗജസഃ.

18

“അമിതൌ-ജസഃ	“അളവറ്റ തേജസ്വികളായ അവർ	മന്ഥാനം	കടകോൽ
മഥനം	(ആ പാലാഴി) കടയ	കൃതപാ,	ആക്കിക്കൊണ്ടും,
തതഃ	അക്കാലം [ന്നതിന്	വാസുകിം	വാസുകിയെന്ന സപ്ത
നിശ്ചിത്ര,	നിശ്ചയിച്ച്,	യോക്ത്രം ച	കയറായും [രാജാവിനെ
മന്ദരം	മന്ദരപവൃതത്തെ	കൃതപാ,	എടുത്തും,
		മന്ഥമഃ.	കടഞ്ഞും.

അഥ ദീർഘേണ കാലേന കാലാഗ്നിസദൃശം വിഷം
ഉദനീയുന്നരശ്രേഷ്ഠ ഹാലാഹലമിതി ശ്രുതം.

19

“നരശ്രേഷ്ഠ!	“ഹേ പുരുഷോത്തമ!	ജതി	എന്ന്
അഥ,	അങ്ങിനെ	ശ്രുതം	പ്രസിദ്ധമായതും ആയ
ദീർഘേണ	ഏറെ	വിഷം	വിഷം
കാലേന,	കാലംചെന്നശേഷം,	ഉദതിഷ്ഠത്.	(ആഴിയിൽനിന്നും)
കാലാഗ്നിസദൃശം	പ്രളയകാലാഗ്നിക്കൊ		പൊന്തിവന്നു.
ഹാലാഹലം	ഹാലാഹലം [ത്തതും		

സുരസുരാശ്വ വിത്രസ്താ ദശാസ്തേന വിഷാഗ്നിനാ
ശരണ്യം ശരണം ജഗദ്ഭഗവന്തം മഹേശ്വരം.

20

“സുരാസുരാഃ ച “ദേവന്മാരും അസുര	വിത്രസ്താഃ,	ദേഹംവിറച്ചുകൊണ്ട്,
തേന	ശരണ്യം	ശരണാഗതരക്ഷക
ആ [ന്മാരും എല്ലാം	ഭഗവന്തം	ഭഗവാൻ [നായ
വിഷാഗ്നിനാ	മഹേശ്വരം	പരമശിവനെ
വിഷത്തിന്റെ ഉഗ്രത	ശരണം ജഗദ്.	ശരണം പ്രാപിച്ചു.
കൊണ്ട്		
ദേശാഃ,	സഹിപ്പാൻ കഴിയാ	
	ത്തവരായി,	

അഥ ദേവാ മഹാദേവം ശങ്കരം ശരണാത്മിനഃ
നതപാ പശുപതിം തദ്രം ത്രാഹി ത്രാഹീതി തുഷ്ടവുഃ

21

“അഥ	“അപ്പോൾ,	പശുപതിം	പശുപതിയെ
മഹാദേവം	പരമശിവനെ	നതപാ	വണങ്ങി,
ശരണാത്മിനഃ	ശരണം പ്രാപിച്ചവ	• ‘ത്രാഹി	‘രക്ഷിച്ചുരുളിയാലും
ദേവാഃ,	ദേവന്മാർ, [നായ	ത്രാഹി,’ജതി	‘രക്ഷിച്ചുരുളിയാലും,’
ശങ്കരം	നന്മ ചെയ്യുന്നവരും		എന്ന്
തദ്രം	സ്തുത്യർഹനും ആയ	തുഷ്ടവുഃ.	പ്രാർത്ഥിച്ചു.

ഏവമുക്തേഷു ദേവേഷു ദേവദേവേശ്വരഃ പ്രഭുഃ
പ്രാദുരാസീത് തതോഽനൈവ ശംഖചക്രധരോ ഹരിഃ

22

“ദേവേഷു	“ദേവന്മാർ	ദേവ-	} ബ്രഹ്മരഥാദികൾക്കും
ഏവം	ഉപകാരം	ദേവേശ്വരഃ	
ഉക്തേഷു,	പ്രാർത്ഥിച്ചപ്പോൾ,	പ്രഭുഃ	ആദിമദ്ധ്യാന്തരഹിതനായ
തതഃ,	ആ സമയം,	ഹരിഃ	ശ്രീമഹാവിഷ്ണുഭഗവാൻ
അത്ര ഏവ,	അവിടെത്തന്നെ,	ശംഖചക്രധരഃ	ശംഖചക്രധാരിയായി
		പ്രാദുരാസീത്.	എഴുന്നള്ളിയരുളി.

ഉവാചൈനം സ്തീതം കൃതപാ ഭദ്രം ശുഭധരം ഹരീഃ

ദൈവതൈസ്തപം പ്രാത്ഥ്യമാനോ യത് പൂർവ്വം സമുപാഗതം. 23

“ഹരീഃ “മഹാവിഷ്ണു,
ഏനം ശുഭധരം ഈശുഭപാണിയായ
ഭദ്രം പരമശിവനെന്നോക്കി
സ്തീതം കൃതപാ, പുഞ്ചിരിപൂണ്ടു്
ഉവാച; അരുളിച്ചെയ്തു;
‘പൂർവ്വം ‘ആദ്യം

സമുപാഗതം ഉളവായത്
യത് യാതൊന്നോ, അതിനെ
ദൈവതൈഃ ദേവന്മാരാൽ [പ്പുറം
തപം നിന്തിരുവടി
പ്രാത്ഥ്യമാനഃ (ഇപ്രകാരം) പ്രാർത്ഥി
ക്കപ്പെടുന്നു.

തത് തപദീയം സുരശ്രേഷ്ഠ സുരാണാമഗ്രജോ ഹി യത്

അഗ്രപൂജാമിതി സൂതപാ ഗുഹാണേദം വിഷം പ്രഭോ. 24

“പ്രഭോ, “എന്തും ചെയ്യാൻ
ശക്തിയുള്ളവനായ,
സുരശ്രേഷ്ഠ! ഹേ ദേവോത്തമ!
സുരാണാം ദേവന്മാരിൽവെച്ചു്
അഗ്രജഃ ആദ്യം ഉളവായവൻ
യത്, എന്നുള്ളകാരണത്താൽ
തത്, അത്

തപദീയം; അവിടുത്തെ ചേർന്നതാ
ഹി അതിനാൽ [കുന്നു;
ജദം ഈ
വിഷം വിഷത്തെ
അഗ്രപൂജാം ഇതി ആദ്യത്തെപൂജയെന്നു
സൂതപാ അംഗീകരിച്ചു്
ഗുഹാണ. ‘ കണ്ഠാഭാലം. ‘

ഇത്യുക്തപാ ച സുരശ്രേഷ്ഠസ്തത്രൈവാന്തരധീയത

ദേവതാനാം ഭയം ദൃഷ്ട്വാ ദേവദേവോ മഹേശ്വരഃ. 25

ഹാലാഹലം വിഷം സർപ്പം സംജഹാരാമൃതോപമം

കൃതപാഃപിണ്ഡം പാണിസ്ഥം തദപിഷം ഭഗവാൻ ഹരഃ. 26

“സുരശ്രേഷ്ഠഃ “മഹാവിഷ്ണു
ഇതി ഉക്തപാ, ഇപ്രകാരം അരുൾചെ
യ്ക്കശേഷം,
തത്ര ഏവ, ഉടനെയെന്നെ,
അന്തരധീയത; അന്തർധാനംചെയ്തു;
ച, പിന്നെ
ദേവദേവഃ ദേവദേവനും
ഹരഃ ഭക്തജനങ്ങളുടെ പാ
പം നശിപ്പിക്കുന്നവനും
ഭഗവാൻ ഭഗവാനുമായ
മഹേശ്വരഃ, മഹേശ്വരൻ,

ദേവതാനാം ദേവന്മാരുടെ
ഭയം ദൃഷ്ട്വാ, കഷ്ടത്തെക്കാൽ,
ഹാലാഹലം ഹാലാഹലം എന്ന
വിഷം സർപ്പം ആ വിഷത്തെമുഴുവനും
പാണിസ്ഥം ഉള്ളകയ്യിൽ അടങ്ങത്തക്ക
അല്പപിണ്ഡം ചെറിയഉരുളയായി
അമൃതോപമം അമൃതസമമാക്കി
കൃതപാ, ചെയ്തുകൊണ്ടു്,
തത് വിഷം ആ വിഷത്തെ
സംജഹാര. വിഴുങ്ങിക്കളഞ്ഞു.

സർവ്വലോകഹിതാത്മായ ഭഗവാൻ പരമേശ്വരഃ
കണ്ഠസ്ഥമകരോത് പ്രാശ്യ ലീലയാമരപൂജിതഃ.

27

“അമരപൂജിതഃ “ദേവന്മാരാൽകൊ
ണ്ടാടപ്പെട്ട
ഭഗവാൻ ഭഗവാനായ
പരമേശ്വരഃ പരമശിവൻ,
സർവ്വലോക- } എല്ലാ ലോകങ്ങൾക്കും
ഹിതാത്മായ, } നന്മചെയ്യുന്നതിനായി

ലീലയാ നിഷ്പ്രയാസം
പ്രാശ്യ (അതിനെ)വിഴുങ്ങി,
കണ്ഠസ്ഥം } കഴുത്തിൽ തങ്ങി നി
അകരോത്; } ത്തിച്ചു.

തതോ ദേവാസുരാസ്സദ്യേ പ്രണമ്യ വൃഷഭദ്ധ്വജം
മന്ദരം പൂർവ്വവത് കൃതവാ മമന്മഥമിതൈജസഃ.

28

“അമിതൈജസഃ “അളവറ്റ തേജസ്സ
ള്ളവരായ
ദേവാസുരാഃ ദേവന്മാർ, അസുരന്മാർ
സദ്യേ, എല്ലാവരും,
വൃഷഭദ്ധ്വജം പരമശിവനെ

പ്രണമ്യ നമസ്കരിച്ചു,
തതഃ പിന്നെ
പൂർവ്വവത് മുൻപോലെ
മന്ദരം കൃതവാ മന്ദരത്തെ എടുത്തു
മമന്മഥഃ. കടഞ്ഞു.

പ്രവിവേശാഥ പാതാളം മന്ഥാനോ മന്ദരോത്തമഃ.

തതഃ പർവ്വതമൂലം തു പാതാളേ തു പ്രവേശിതം.

അഥ അപ്പോൾ
മന്ഥാനഃ കടകോലായ
മന്ദരോത്തമഃ മന്ദരഗിരിശ്രേഷ്ഠൻ
പാതാളം, പാതാളത്തോളം
തതഃ അവിടെനിന്നും

പ്രവിവേശഃ ആണ്ടുപോയി
പർവ്വതമൂലം തു പർവ്വതത്തിന്റെ അടി
യം
പാതാളേ തു പാതാളത്തിൽതന്നെ
പ്രവേശിതം. പുന്തിക്കളഞ്ഞു.

സുരാസുരാശ്ച നിശ്ചേഷ്ടാ ബഭ്രുവുഃ ക്ലേശവിഹപലാഃ

തതോ ദേവാസ്സഗന്ധർവാസ്തപ്തവർമ്മധുസുദനം.

30

സുരാസുരാഃ ച ദേവന്മാരും അസുര
ന്മാരും
ക്ലേശവിഹപലാഃ മനസ്സിടിഞ്ഞവരായി
നിശ്ചേഷ്ടാഃ ഒന്നുപ്രവൃത്തിപ്പാൻ
കഴിയാത്തവരായി

ബഭ്രുവുഃ; ഭവിച്ചു;
തതഃ ദേവാഃ അപ്പോൾ ദേവന്മാർ
സഗന്ധർവാഃ ഗന്ധർവന്മാരോടുകൂടി
മധുസുദനം മഹാവിഷ്ണുഭഗവാനെ
തുഷ്ടവുഃ ഇപ്രകാരം സ്തുതിച്ചു.

തപം ഗതിസ്സർവ്വഭൂതാനാം വിശേഷേണ ദിവൈകസാം

പാലയാസ്താൻ മഹായോഗിൻ ഗിരിമുഖത്തു മഹസി.

31

മഹാ- } മറാക്കുംചെയ്യാൻ
യോഗിൻ! } സാധിക്കാത്ത എന്തും
തന്നെ സാധിപ്പാൻ
ശക്തനായുള്ളൊരാൾ!
സർവ്വഭൂതാനാം എല്ലാ പ്രാണികൾക്കും
വിശേഷേണ വിശേഷിച്ചും
ദിവൈകസാം ദേവന്മാർക്കും

തപം നിന്തിരുവടി ഒരുവനാ
ഗതിഃ ആശ്രയം; [എല്ലാ
അസ്താൻ ഞങ്ങളെ
പാലയ; കാത്തരുളിയാലും;
ഗിരിം പർവ്വതത്തെ
ഉദ്ധത്തം മേല്പോട്ടുയർത്തുവാൻ
അഹസി' കനിഞ്ഞരുളിയാലും.’

ഇതി ശ്രുതാ ഹൃഷീകേശഃ കച്ഛപം രൂപമാസ്ഥിതഃ
പച്ഛതം പൃഷ്ഠതഃ കൃതാ വവൃധേ കൃമരൂപധൃക്.

32

ഹൃഷീകേശഃ	{ സച്ചേന്ദ്രിയപ്രേരക നായ മഹാവിഷ്ണുഭഗ വാൻ,	ആസ്ഥിതഃ	കൈക്കൊണ്ടു്;
ഇതി	ഇതിന്നു	പച്ഛതം	പച്ഛതത്തെ
ശ്രുതാ	അനുസരിച്ചു് (കേട്ടു്)	പൃഷ്ഠതഃ	മുതുകിൽ
കച്ഛപം	ആമയുടെ	കൃതാ,	കയറിക്കൊണ്ടു്.
രൂപം	രൂപത്തെ	കൃമരൂപധൃക്	കൃമാവതാരമെടുത്തവ നായി
		വവൃധേ.	ഉയരെ പൊങ്ങിവന്നു

സുരാസുരൈരനാക്രാന്ത ഉദഗ്ഗതോഽഥ നഗോത്തമഃ
നഗാഗ്രം പീഡയാമാസ വാമഹസ്തേന മാധവഃ.

33

സുരാസുരൈഃ	ദേവാസുരന്മാരാര്യം	അഥ	അപ്പോൾ
അനാക്രാന്തഃ	ഇളക്കപ്പെടുവാൻ കഴി യാതിരുന്ന	മാധവഃ	മാധവൻ
നഗോത്തമഃ	പച്ഛതശ്രേഷ്ഠൻ	നഗാഗ്രം	മലയുടെ ശീഖരത്തെ
ഉദഗ്ഗതഃ	മേല്പോട്ടുപൊന്തിവന്നു്;	വാമഹസ്തേന	ഇടത്തെ കൈക്കൊണ്ടു്
		പീഡയാമാസ	ഉഴന്നിപ്പിടിച്ചു.

മമന്ഥ ദേവതാനാം ച മദ്ധ്യേ നാരായണോ ഹരിഃ

34

നാരായണഃ	നാരായണനായ	മദ്ധ്യേ	നടുവിൽനിന്നുകൊണ്ടു്
ഹരിഃ ച	മഹാവിഷ്ണുവും	മമന്ഥ.	കടഞ്ഞു.
ദേവതാനാം	ദേവന്മാരുടെ		

അഥ വഷ്ടസഹസ്രേണ ജ്യേഷ്ഠാ നാമ വരാംഗനാ

ഉത്പപാത വരാഭോഹാ സാഗ്രജൈരേവ കല്പിതാ

35

അഥ	ഇപ്രകാരം	വരാഭോഹാ	സച്ചാംഗസുന്ദരിയും
വഷ്ട-	{ ആയിരം സംവത്സര ങ്ങൾക്കുശേഷം,	വരാംഗനാ	സച്ചമനോഹാരി
സഹസ്രേണ			ണിയും ആയ
സാഗ്രജൈഃ	{ ആദ്യം ഉളവായ ധന്വ ന്തപരി' പാരിജാതം,	ജ്യേഷ്ഠാ	{ ശ്രീരൂപമെടുത്തവരി ൽ ഒന്നാമത്തേവളായ ജ്യേഷ്ഠാഭഗവതി' എന്ന
ഏവ			
	ഐരാവതം, ഇവയോ ടകൂടെ	നാമ	പേരോടുകൂടിയവര
കല്പിതാ	ഉണ്ടായവളും,	ഉത്പപാത	പൊങ്ങിവന്നു.

അഭവത് പാരിജാതാവ്യോ വൃക്ഷ ഇന്ദ്രായ കല്പിതഃ

കാമധുകു സുരഭിശ്ചാഭൃച്ചതുന്തോ മഹാഗജഃ.

36

ഇന്ദ്രായ ച	ഇന്ദ്രനുവേണ്ടി	വൃക്ഷഃ	വൃക്ഷം
	ത്തന്നെ	അഭവത്	ഉണ്ടായി;
ചതുന്തഃ	നാൽക്കൊമ്പനായ	കാമധുകു	മനസ്സുകൊണ്ടു നിന്ന ചു
മഹാഗജഃ	ഐരാവതമഹാഗജം		തിനെ തരുന്നതായ
കല്പിതഃ	ഉളവായി	സുരഭിഃ	സുരഭിയെന്ന പശു
പാരിജാതാവ്യഃ	പാരിജാതമെന്ന	അഭൃതം.	ഉളവായി.

അഥ വഷ്സഹസ്രേണ ആയുർദ്വേദമയഃ പുമാൻ
ഉദതിഷ്ഠത് സ ധർമ്മാത്മാ സദണ്ഡഃ സകമണ്ഡലഃ
തദാ ധനപന്തരിന്നാമാപ്സരശ്ച സുവചുസഃ

37

“തദാ	“അച്ഛോരം	സദണ്ഡഃ	ഒരു കയ്യിൽദണ്ഡോടുകൂടിയവനും
വഷ്-	} ആയിരം കൊല്ലങ്ങൾക്കുശേഷം	സകമണ്ഡലഃ	ഒരു കയ്യിൽ കമണ്ഡലുവോടുകൂടിയവനും ആയ
സഹസ്രേണ		ധർമ്മാത്മാ	പരോപകാരതല്പരനായ ദേവൻ
സഃ	ഏകദശം പ്രസിദ്ധിയാ	ഉദതിഷ്ഠത്	ഉയരെ പൊങ്ങിവന്നു;
ധനപന്തരിഃ	ധനപന്തരി [ന്	അഥ ച	അനന്തരം വന്നവർ
നാമ	എന്ന പേർപുണ്ടുവിളങ്ങുന്ന	സുവചുസഃ	ദിവ്യതേജസ്സാൻവരാ
പുമാൻ	പുരുഷനും	അപ്സരസഃ	അപ്സരസ്ത്രീകൾ. [യ
ആയുർദ്വേദമയഃ	ആയുർദ്വേദം മൂത്തീകരിച്ചവരും,		

അപ്സു നിമ്ഗമനാഭേവ രസാത് തന്മാദപരശ്ചിയഃ
ഉത്പേതുമ്മനജശ്രോഷു തന്മാദപ്സരസോഭവൻ.

38

“മനജശ്രോഷു!	“ഹേ, പുരുഷോത്തമ!	വരശ്ചിയഃ	ശ്ശീരതങ്ങൾ
അപ്സു	ജലത്തിൽ	ഉത്പേതഃ;	ഉളവായി;
നിമ്ഗമനാത്	കടഞ്ഞുണ്ടായ	തന്മാത്	അതിനാൽ (അവർ)
തന്മാത്	ആ	അപ്സരസഃ	‘അപ്സരസുകൾ’ എന്ന്
രസാത് ഏവ	രസത്തിൽനിന്നുതന്നെ	അഭവൻ.	അറിയപ്പെടുന്നു.

ഷഷ്ടിഃ കോട്യോഭവംസ്താസാമപ്സരാണാം സുവചുസാം
അസംഖ്യേയാസ്തു കാകത്സ്ഥ യാസ്താസാം പരിചാരികാഃ.

39

“കാകത്സ്ഥ	“ഹേ കാകത്സ്ഥ!	അഭവൻ	ഉളവായി.
താസാം	ആ	താസാം	അവരുടെ
സുവചുസാം	അതിതേജസ്വിനികളാ	പരിചാരികാഃ	ദാസിമാരായി ഉണ്ടായവർ
അപ്സരാണാം	അപ്സരസ്സുകളുടെ [യ	യാഃ തു	യാതൊരുവരോ, അവ
ഷഷ്ടിഃ	അറുപതു	അസംഖ്യേയാഃ.	എണ്ണമറ്റവർ. [ർ,
കോട്യഃ	കോടിസംഖ്യ		

ന താഃ സു പ്രതിഗ്രഹണന്തി സദ്യേ തേ ദേവദാനവാഃ
അപ്രതിഗ്രഹണാഭേവ താ വൈ സാധാരണാഃ സുതാഃ.

40

“തേ	“ആ	അപ്രതിഗ്രഹ	} ആരുംകയ്ക്കൊള്ളാത്ത
ദേവദാനവാഃ	ദേവന്മാരും അസുര	ണാത് ഏവ	
സദ്യേ	ആരും [ന്മാരും	താഃ	അവർ
താം	അവരെ	സാധാരണാഃ	} പൊതുവിലുള്ളവരായി
ന പ്രതി	} വിവാഹം കഴിക്കാതിരുന്ന;	വൈ	
ഗ്രഹണന്തിസ്തു		സമുതാഃ.	കുരുതപ്പെട്ടു.

വരണസ്യ തതഃ കന്യാ വാരണീ രഘുനന്ദന
ഉത്പപാത മഹാഭാഗാ മാഗ്ഗമാണാ പരിഗ്രഹം.

41

രഘുനന്ദന	രഘുനന്ദവ!	പരിഗ്രഹം	ഒരു ഭർത്താവിനെ
തതഃ	അനന്തരം	മാഗ്ഗമാണാ	യാചിച്ചുകൊണ്ടും
വരണസ്യ	വരണദേവന്റെ	മഹാഭാഗാ	പതിവ്രതാശിരോമണി
കന്യാ	മകളായ		യായി
വാരണീ	വാരണിയെന്നവൾ,	ഉത്പപാത.	പൊങ്ങിവന്നു.

ദിതേഃ പുത്രാ ന താം രാമ ജഗുഹുർവൃണാത്മജാം
അദിതേസ്തു സുതാ വീര ജഗുഹുസ്താമനിന്ദിതാം.

42

രാമ!	ഹേ രാമ	തു,	എങ്കിലും
ദിതേഃ	ദിതീദേവിയുടെ	വീര!	ഹേ വീര!
പുത്രാഃ	പുത്രന്മാർ	അദിതേഃ	അദിതീദേവിയുടെ
താം	ആ	സുതാഃ	പുത്രന്മാർ
വരണാത്മജാം	വരണപുത്രിയെ	അനിന്ദിതാം	ദോഷരഹിതയായ
ജഗുഹുഃ ന;	അംഗീകരിച്ചില്ല;	താം	അവളെ
		ജഗുഹുഃ	സ്വീകരിച്ചു.

അസുരാസ്തേന ദൈതേയാസ്സുരാസ്തേനാദിതേഃ സുതാഃ
ഹൃഷ്ടാഃ പ്രമുദിതാശ്ചാസൻ വാരണീഗ്രഹണാത് സുരാഃ.

43

തേന ച	അക്കാരണത്താൽ	സുരാഃ;	സുരന്മാരെന്ന് പറയ
ദൈതേയാഃ	ദിതിപുത്രന്മാർ [തന്നെ	സുരാഃ	സുരന്മാർ [പ്പെടുന്നു;
അസുരാഃ	അസുരന്മാരെന്ന്	വാരണീ-	} വരണപുത്രിയെ
	പറയപ്പെടുന്നു;	ഗ്രഹണാത്	
തേന	അതേ കാരണത്താൽ	പ്രമുദിതാഃ	അതിസന്തുഷ്ടന്മാരായി
അദിതേഃ	അദിതീയുടെ	ഹൃഷ്ടാഃ	ഉത്സാഹമുള്ളവരായി
സുതാഃ	പുത്രന്മാരും	ആസൻ.	ഭവിച്ചു.

ഉച്ചൈഃശ്രവാ ഹയശ്രേഷ്ഠോ മണിരത്നം ച കൌസ്തുഭം
ഉദതിഷ്ഠന്നരശ്രേഷ്ഠ സോമദേവസ്തഥൈവ ച.

44

നരശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ പുരുഷോത്തമ!	മണിരത്നം ച	ഉത്തമരത്നവും,
ഹയശ്രേഷ്ഠഃ	കുതിരകുളിൽവെച്ച്	തഥാ ഏവ	അച്ഛണ്ണം രന്നെ
	ഉത്തമമായ	സോമദേവഃ ച	ചന്ദ്രഭഗവാൻ
ഉച്ചൈഃശ്രവാഃ	ഉച്ചൈഃശ്രവസ്സും,	ഉദതിഷ്ഠൻ.	ഉളവായി.
കൌസ്തുഭം	കൌസ്തുഭം എന്ന		

തുരഗം ദേവരാജായ കൌസ്തുഭം കേശവായ ച
മഹാദേവായ സോമം തു കല്പയാമാസുരീശപരാഃ
ധനപന്തരിമ്ഹാതേജോ ലോകരക്ഷണതത്പരഃ
ആയുവ്യോമയോ രാമ തഥാ സാധാരണഃ സ്മൃതഃ.

45

“തുരഗപരാഃ “ദേവന്മാർ
തുരഗം കുതിരയെ
ദേവരാജായ തു, ദേവേന്ദ്രന്നായ്ക്കൊണ്ടും,
കൌസ്തുഭം കൌസ്തുഭരത്നത്തെ
കേശവായ ച, കേശവന്നായ്ക്കൊണ്ടും,
സോമം ചന്ദ്രനെ
മഹാദേവായ, മഹാദേവന്നായ്ക്കൊണ്ടും
കല്പയാമാസുഃ; കല്പിച്ചു.
രാമ! ഹേ രാമ!

തഥാ ആകയാൽ,
മഹാതേജഃ മഹാതേജസ്വിയും
ലോകരക്ഷണ-) ലോകരക്ഷണ
തത്പരഃ) തല്പരനും
ആയുവ്യോമയഃ ആയുവ്യോമസ്വരൂപി
യും ആയ
ധനപന്തരിഃ ധനപന്തരിമൂർത്തി
സാധാരണഃ പൊതുവിലുള്ളവനെ
സ്മൃതഃ വിചാരിക്കപ്പെട്ടു.[ന്

സുരാസുരാശ്വ ഗന്ധർവാഃ ക്ഷോഭയാമാസുരംബുധിം.

46

“സുരാസുരാഃ “ദേവന്മാരും
അസുരന്മാരും
ഗന്ധർവാഃ ഗന്ധർവന്മാരും

അംബുധിം ആഴിയെ
ക്ഷോഭയാമാസുഃ. വീണ്ടും കടഞ്ഞു.

തതോ ദീർഘേണ കാലേന ചോതപന്നാ കമലാലയാ
അതീവ രൂപസമ്പന്നാ പ്രഥമേ വയസി സ്ഥിതാ.

47

“തതഃ “അതിനുശേഷം
ദീർഘേണ വളരെ
കാലേന കാലം കഴിഞ്ഞതിൽ
അതീവ അത്യന്തം [പിന്നെ,
രൂപസമ്പന്നാ, സൌന്ദര്യയുക്തയും,

പ്രഥമേ ഇളം
വയസി പ്രായത്തിൽതന്നെ
സ്ഥിതാ, വർത്തിക്കുന്നവളും ആയ
കമലാലയാ ച താമരമലർമങ്കയും
ഉത്പന്നാ. പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു.

സർപ്പാഭരണപൂർണ്ണാംഗീ സർപ്പലക്ഷണലക്ഷിതാ
മകടാംഗദചിത്രാംഗീ നീലകഞ്ചിതമൂലജാ.

48

“സർപ്പാഭരണ- } “സുകലവിധആഭരണ
പൂർണ്ണാംഗീ; } ണ്ടെക്കൊണ്ടും പൂർണ്ണ
മായി വിളങ്ങുന്ന അ
വയവങ്ങളോടുകൂടിയ
വരും;
സർപ്പലക്ഷണ- } സുകല ശുഭലക്ഷണ
ലക്ഷിതാ; } ണ്ടെളം തികഞ്ഞവരും;

മകടാംഗദ- } കിരീടം, തോരവളക
ചിത്രാംഗീ; } രുജ്വലയെക്കൊണ്ടു് ആ
ശ്ചയ്ക്കപ്പെടത്തക്ക അം
ഗശോഭയാൻവരും;
നീലകഞ്ചിത- } കറുത്ത ചുരുണ്ടുള്ള
മൂലജാ; } കേശപാശത്തോടു
കൂടിയവരും;

തപ്തഹാടകസങ്കാശാ മുക്താഭരണഭൂഷിതാ

ചതുർഭുജാ മഹാദേവീ പദ്മഹസ്താ വരാനനാ.

49

“മഹാദേവീ	“അത്ര ഉത്കൃഷ്ടമായ	ചതുർഭുജാ;	നാലുഭുജങ്ങളാണവൾ;
	ദേവി	പദ്മഹസ്താ;	താമരമലർ കൈകളി
തപ്തഹാടക-	} ഉരക്കിയ തങ്കമൊത്ത		ലാണവൾ;
സങ്കാശാ;			
“മുക്താഭരണ-	} മുത്തുമാലകളണിഞ്ഞ	വരാനനാ.	അതിശോഭയുള്ള മുഖ
ഭൂഷിതാ,			മാണവൾ.

സാ ച ദേവീ തഥോത്പന്നാ പദ്മാ ശ്രീർല്ലോകപൂജിതാ

സാ പദ്മാ പദ്മനാഭസ്യ യയൗ വക്ഷഃസ്ഥലം ഹരേഃ.

50

“തഥാ	} “അപ്രകാരംതന്നെ	സാ	ആ
ഉത്പന്നാ		പദ്മാ	മലർമങ്ക
സാ ദേവീ	ആ ദേവി,	പദ്മനാഭസ്യ	ശ്രീ പദ്മനാഭനായ
ലോകപൂജിതാ	ലോകരാൽ പൂജിക്ക	ഹരേഃ	മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ
പദ്മാ	മലർമങ്കയായ [പ്പെട്ട	വക്ഷഃസ്ഥലം	തിരുമാറിടത്തെ
ശ്രീഃ ച,	മഹാലക്ഷ്മിതന്നെ;	യയൗ.	പ്രാപിച്ചു.

ഉദതിഷ്ണന്നരശ്രേഷ്ഠ തഥൈവാമൃതമുത്തമം.

51

“നരശ്രേഷ്ഠ!	“ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	ഉത്തമം	ശ്രേഷ്ഠമായ
തഥാ ഏവ	അതിന്നുശേഷം	അമൃതം	അമൃതം
		ഉദതിഷ്ണതം.	ഉത്പന്നമായി

അഥ തസ്യ കൃതേ രാമ മഹാനാസീത് കലക്ഷയഃ

അഭിതേസ്തു തതഃ പുത്രാ ദിതേഃ പുത്രാനസ്യദയൻ.

52

“അഥ	“അതിൽപിന്നെ	തതഃ തു	അതിനാൽതന്നെ
രാമ!	ഹേ രാമ!	അഭിതേഃ	അഭിതിയുടെ
തസ്യ കൃതേ	ആ അമൃതത്തിന്നുവേ	പുത്രാഃ	പുത്രന്മാരായദേവന്മാർ
മഹാൻ	വമ്പിച്ചതായ [ണ്ടി	ദിതേഃ	} ദിതിയുടെ പുത്രന്മാരാ
കലക്ഷയഃ	കലനാശം	പുത്രാൻ	
ആസീത്;	ഉണ്ടായി;	അസ്യദയൻ.	യ അസുരന്മാരെ കൊന്നൊടുക്കി.

ഏകതോദ്ഭാഗമൻ സദ്യേ ഹൃസുരാ രാക്ഷസൈഃ സഹ

യുദ്ധമാസീന്മഹാഘോരം വീര ത്രൈലോക്യമോഹനം.

53

“വീര!	“ഹേ വീര!	അഭ്യാഗമൻ;	നിന്നെതിന്തു.
അസുരാഃ	അസുരന്മാർ	മഹാഘോരം	മഹാഘോരവും
സദ്യേ ഹി	എല്ലാവരുംതന്നെ	ത്രൈലോക്യ	} മൂന്നുലോകത്തേയും
രാക്ഷസൈഃ	} രാക്ഷസന്മാരോടുംകൂടി	മോഹനം	
സഹ		യുദ്ധം	ഭൂമിപ്പിടുന്നതും ആയ
ഏകതഃ	ഒരു ഭാഗത്തിൽ	ആസീത്.	യുദ്ധം നടന്നു

യദാ ക്ഷയം ഗതം സർവ്വം തദാ വിഷ്ണുമഹാബലഃ
അമൃതം സോഹരത് തുണ്ണം മായാമാന്ധമായ മോഹിനീം. 54

“യദാ	“എപ്പോൾ	മോഹിനീം	എല്ലാവരെയും മയക്കു
സർവ്വം	എല്ലാം		നതായ
ക്ഷയം	നാശത്തെ [പ്പോൾ,	മായാം	ഒരുആശയ്യൂ സ്ത്രീരൂപം
ഗതം തദാ	പ്രാപിച്ചുവോ അ	ആസ്ഥായ	കണ്ഠോന്ദ്,
മഹാബലഃ	മഹാബലശാലിയായ	സഃ	അദ്ദേഹം
വിഷ്ണഃ,	മഹാവിഷ്ണുഭഗവാൻ,	അമൃതം	അമൃതത്തെ
തുണ്ണം	ശീശ്യത്തിൽ	അഹരത്.	എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി

യേ തദാഭിമുഖം വിഷ്ണുക്ഷയം പുരുഷോത്തമം
സംപിഷ്ടാസ്തേ തദാ യുദ്ധേ വിഷ്ണുനാ പ്രഭവിഷ്ണുനാ. 55

തദാ	അപ്പോൾ	തേ	അവർ,
അക്ഷയം	നാശരഹിതനും	തദാ	അപ്പോൾതന്നെ
പുരുഷോത്തമം	പുരുഷോത്തമനുംആയ	പ്രഭവിഷ്ണുനാ	സർവ്വശക്തനായ
വിഷ്ണു	മഹാവിഷ്ണുവിനെ	വിഷ്ണുനാ	വിഷ്ണുഭഗവാനാൽ
അഭിമുഖം	എതിർത്തുകൊണ്ടും	യുദ്ധേ	പോരിൽ
യേ;	യാതൊരുവർ ഉണ്ടായി	സംപിഷ്ടാഃ	ചമ്മന്തിയാക്കപ്പെട്ടു.
	രുന്നവോ		

അഭിതേരാത്മജാ വീരാ ഭിതേഃ പുത്രാനിജഷ്ഠിരേ
തസ്മിൻ ഘോരേ മഹായുദ്ധേ ദൈതേയാഭിത്യയോർഭൃശം. 56

ദൈതേയാ-	} ദേവാസുരന്മാർ ത	അഭിതേഃ	} അഭിതിപുത്രന്മാർ
ഭിത്യയോഃ		} മിിൽ നടന്ന	
ഘോരേ	അതിഭയങ്കരമായ	ഭിതേഃ	ഭിതിയുടെ
തസ്മിൻ	ആ	പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരെ
മഹായുദ്ധേ	വൻപോരിൽ,	ഭൃശം	മുക്കാലം
വീരാഃ	ശൂരന്മാരായ	നിജഷ്ഠിരേ	കൊന്നൊടുക്കി.

നിഹത്യ ഭിതിപുത്രാഞ്ച രാജ്യം പ്രാപ്യ പുരന്ദരഃ
ശശാസ മുദിതോ ലോകാൻ സന്ധിസംഘാൻ സചാരണാൻ. 57

“പുരന്ദരഃ	“ദേവേന്ദ്രൻ	മുദിതഃ	സന്തുഷ്ടനായി,
ഭിതിപുത്രാൻ	ഭിതിപുത്രന്മാരായ അ	സന്ധിസംഘാൻ	ഋഷിഗണങ്ങളോടുകൂടി
	സുരന്മാരെ		യതും
നിഹത്യ,	നശിപ്പിച്ചശേഷം,	സചാരണാൻ	ചാരണരോടുകൂടിയതും
രാജ്യം തു	രാജ്യത്തേയും	ലോകാൻ	ലോകങ്ങളെ [ആയ
പ്രാപ്യ	പ്രാപിച്ചു	ശശാസ.	ആണ്ടുവന്നു.

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
പഞ്ചചതപാരിംശഃ സ്കന്ദഃ=നാല്പത്തിഅഞ്ചാംസ്കന്ദം സമാപ്തം
(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1473).

ഷട് ചതപാരിംശഃ സക്തഃ = നാലുത്തിരൂറാം സക്തം.

[ഇന്ദ്രകുതദിതിഗർച്ഛേദഃ = ഇന്ദ്രൻ ദിതിയുടെ ഗർഭത്തെ ഛേദിക്കുന്നതു്]

ഹതേഷു തേഷു പുത്രേഷു ദിതിഃ പരമദുഃഖിതാ
മാരീചം കാശ്യപം രാമ ഭർത്താരമിദമബ്രവീത്.

1

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	ഭർത്താരം	ഭർത്താവായ
ദിതിഃ	ദിതിദേവിയായവൾ,	മാരീചം	മരീചിപുത്രനായ
തേഷു	ആ	കാശ്യപം	കാശ്യപപ്രജാപതി
പുത്രേഷു	(തന്റെ)പുത്രന്മാർ		യോടായി
ഹതേഷു	കൊല്ലപ്പെട്ടാരെ,	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
പരമദുഃഖിതാ	ഏറ്റവും വെറുപ്പുണ്ടവ	അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.
	ളായി		

ഹതപുത്രാസ്തി ഭഗവംസ്സവ പുത്രൈർമഹാബലൈഃ
ശക്രഹന്താരമിച്ഛാമി പുത്രം ദീർഘതപോജ്ജിതം.

2

““ഭഗവൻ	“അല്ലയോ ഭഗവാനെ!	ദീർഘതപോഃ	} ഏറെക്കാലത്തെ തപ
മഹാബലൈഃ	അതിബലശാലികളാ	ജ്ജിതം	
തവ	അവിടുത്തെ	ശക്രഹന്താരം	ശക്രനെ വധിക്കത്തക്ക
പുത്രൈഃ	പുത്രന്മാരാൽതന്നെ,		വനം ആയ
ഹതപുത്രാ	മക്കൾ നശിച്ചവളായി	പുത്രം	ഒരു പുത്രനെ
അസ്തി	ഞാൻ ഭവിക്കുന്നു;	ഇച്ഛാമി	ഞാൻ (പ്രസവിപ്പാൻ)
			ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

സാഹം തപശ്ചരിഷ്യാമി ഗർഭം മേ ദാതുമഹംസി
ബലവന്തം മഹേഷപാസം സ്ഥിതിജ്ഞം സമദർശിനം
ഇന്ദ്രശം ശക്രഹന്താരം തപമനുജ്ഞാതുമഹംസി.

3

““സാ	“അപ്രകാരം അഗ്രഹ	മഹേഷപാസം	മഹാവില്ലാളിയായി,
അഹം	ഞാൻ [മുള്ളവളായ	സ്ഥിതിജ്ഞം	നിലയറിഞ്ഞവനായി
തപഃ	തപസ്സ്	സമദർശിനം	ശരിയായ ആലോചന
ചരിഷ്യാമി;	ചെയ്യാം;		യുള്ളവനായ
മേ	എനിക്കു്	ഇന്ദ്രശം	ഇപ്രകാരമുള്ള
ഗർഭം	ഗർഭം	ശക്രഹന്താരം	ഇന്ദ്രഹന്താവിനെ,
ദാതും	പ്രദാനം ചെയ്യാൻ	തപം	നിന്തിരുവടി
അഹംസി	കനിഞ്ഞാലും;	അനുജ്ഞാതും	അനുഗ്രഹിച്ചരുളുവാൻ
ബലവന്തം	ബലവാനായി,	അഹംസി.	കനിയേണമേ.

തസ്യാസ്തഭവനം ശൂതപാ മാരീചഃ കാശ്യപസ്തഭാ
പ്രത്യവാച മഹാതേജാ ദിതിം പരമദുഃഖിതാം.

4

“തദാ	“അച്ഛോര	വചനം	വാക്യത്തെ
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയും	ശൂതപാ	കേട്ട്,
മാരീചഃ	മാരീചിപുത്രനുമായ	പരമദുഃഖിതാം	അതിദുഃഖിതയായ
കാശ്യപഃ,	കാശ്യപപ്രജാപതി,	ദിതിം	ദിതിയോടായി
തസ്യാഃ	അവളുടെ	പ്രത്യവാച	ജ്ഞിനെ മറുപടി
തത്	ആ		അരുളിച്ചെയ്തു.

ഏവം ഭവതു ഭദ്രം തേ ശുചിഭവ തപോധനേ
ജനയിഷ്യസി പുത്രം തപം ശക്രഹന്താരമാഹവേ.

5

“തപോധനേ	“തപസ്സിനെ ധനമാ	ആഹവേ	യുദ്ധത്തിൽ
	യി കയ്യാണ്ടവളെ!	ശക്രഹന്താരം	ഇന്ദ്രനെ കൊല്ലത്തക്ക
ഏവം	അപ്രകാരംതന്നെ		വനായ
ഭവതു	ആകട്ടെ;	പുത്രം	പുത്രനെ
തേ	ഭവതിക്കും	ജനയിഷ്യസി	പ്രസവിക്കും;
ഭദ്രം;	ക്ഷേമമുണ്ടാകും;	ശുചിഃ	ശുചിയായി
തപം	നീ	ഭവ	വർത്തിച്ചാലും.

പൂണ്ണ വർഷസഹസ്രേ തു ശുചിർഭി ഭവിഷ്യസി
പുത്രം ത്രൈലോക്യഭർത്താരം മത്തസ്തപം ജനയിഷ്യസി.

6

‘വർഷ-	} “ആയിരം വത്സരം	തപം	നീ
സഹസ്രേ		മത്തഃ	എങ്കൽനിന്നും
പൂണ്ണ,	തികയുംവരെ	തൈലോക്യ-	തൈലോക്യത്തേയും
ശുചിഃ തു	ദോഷരഹിതയായ്ത്ത	ഭർത്താരം	ഭരിക്കുന്നവനായി
	ന്നെ	പുത്രം	പുത്രനെ
ഭവിഷ്യസി യദി നീ വർത്തിക്കുമെങ്കിൽ,		ജനയിഷ്യസി	പ്രസവിക്കും.’

ഏവമുക്തവാ മഹാതേജാഃ പാണിനാ സ മമാജ്ജ താം
താമാലഭ്യ തതഃ സ്വസ്തീത്വുക്തവാ സ തപസേ യയൗ.

7

“സഃ	“ആ	ആലഭ്യ	അപ്രകാരം തലോടിയ
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വി		ശേഷം,
ഏവം	ജ്ഞിനെ	തതഃ	പിന്നെ,
ഉക്തവാ	അരുൾചെയ്തശേഷം	‘സ്വസ്തി’	‘നന്മയുണ്ടാകട്ടെ’,
താം	അവളെ	ജതി	എന്നും
പാണിനാ	കൈകൊണ്ടും	ഉക്തവാ,	അരുൾചെയ്തും
മമാജ്ജ	തലോടി	സഃ	അദ്ദേഹം
താം	അവളെ	തപസേ	തപസ്സിനായി
		യയൗ.	ചോയ്ക്കുളഞ്ഞു

ഗതേ തസ്തിന്നരശ്രേഷ്ഠ ഭിതിഃ പരമഹംഷിതാ
കശ്ചവനമാസാദ്യ തപസ്സേവേ സുഭാരണം.

8

നരശ്രേഷ്ഠ!	“ഹേ പുരുഷോത്തമ!	ആസാദ്യ,	പ്രാപിച്ചു,
തസ്തിൻ ഗതേ	അദ്ദേഹം പോയാറെ	സുഭാരണം	അതിഘോരമായ
ഭിതിഃ	ഭിതിഭേവി,	തപഃ	തപസ്സ്
പരമഹംഷിതാ,	അതിസത്തുഷ്ടിയായി,	തേവേ	ചെയ്തു.
കശ്ചവനം	കശ്ചവനത്തെ		

തപസ്സസ്യാം ഹി കർച്ചന്ത്യാം പരിചർച്ചാം ചകാര ഹ
സഹസ്രാക്ഷോ നരശ്രേഷ്ഠ പരയാ ഗുണസംപദാ.

9

തസ്യാം	അവര	ഗുണസമ്പദാ	{ വണക്കം മുതലായ ഗുണവിശേഷങ്ങളോടു കൂടിയവനായി
തപഃ	തപസ്സ്	പരിചർച്ചാം	അവരക്കു പരിചാര കവൃത്തി
കർച്ചന്ത്യാം ഹി	ചെയ്തുകൊണ്ടിരിയ്ക്കു മ്പോരതന്നെ	ചകാര ഹ	ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു, കണ്ടാലും!
നരശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ നരോത്തമ!		
സഹസ്രാക്ഷഃ	സഹസ്രാക്ഷനായ		
പരയാ	അത്യന്തം [ഇത്രൻ		

അഗ്നിം കശാൻ കാഷ്ടമപഃ ഫലം മൂലം തഥൈവ ച
ന്യവേദയത് സഹസ്രാക്ഷോ യജ്ഞന്യദപി കാംക്ഷിതം.

10

“സഹസ്രാക്ഷഃ,	“ദേവേന്ദ്രൻ	തഥ ഏവ	അപ്രകാരംതന്നെ
അഗ്നിം	തീയും	മൂലം ച	കിഴങ്ങുകളും
കശാൻ	ദർപ്പലുകളും	അന്യത്	വേറെ
കാഷ്ടം	വിറകും	കാംക്ഷിതം	ആവശ്യപ്പെട്ടുള്ളത്
അപഃ	വെള്ളവും	യത് അപി	യാതൊന്നോ അതും
ഫലം ച	കനികളും	ന്യവേദയത്.	കൊണ്ടുവന്നു സമ പിച്ചു.

ഗാത്രസംവഹനൈശ്ചൈവ ശ്രമാപനയന്നൈസ്തഥാ
ശക്രിഃ സർവ്വേഷു കാലേഷു ഭിതിം പരിചചാര ഹ.

11

“ച ഏവ	“ഇതുകൂടാതെ	ഭിതിം	ഭിതിഭേവിക്ക്
ശക്രിഃ,	ഇത്രൻ,	സർവ്വേഷു	എല്ലാ
ഗാത്ര-	{ ദേഹത്തെ തലോടുക	കാലേഷു	സമയങ്ങളിലും
സംവഹനൈഃ	{ മുതലായ കൃത്യങ്ങ ളാലും	പരിചചാര,	ദാസ്യവൃത്തിചെയ്തു കൊണ്ടിരുന്നു,
ശ്രമാപനയ-	{ ക്ഷീണം പോകുന്ന	ഹ!	ആശ്ചര്യം!
നൈഃ തഥാ	{ ഉപചാരങ്ങളാലും		

അഥ വഷ്സഹസ്രേ തു ദശോനേ രഘുനന്ദന

ദിതിഃ പരമസംപ്രീതാ സഹസ്രാക്ഷമമാബ്രവീത്.

12

“രഘുനന്ദന! “ഹേ രഘുനന്ദന!
ദശോനേ പത്തുകൊല്ലങ്ങൾ
കുറവായി
വഷ്സഹസ്രേ } ആയിരം കൊല്ലങ്ങൾ
അഥ } കഴിഞ്ഞാറെ,

ദിതിഃ തു, ദിതിദേവിയും,
പരമസംപ്രീതാ ഏകദശ സന്തോഷം
പൂണ്ടവളായി
സഹസ്രാക്ഷം ഇന്ദ്രനോടായി
അഥ ഇപ്രകാരം
അബ്രവീത്. അരുൾചെയ്തു.

യാചിതേന സുരശ്രേഷ്ഠ പിത്രാ തവ മഹാത്മനാ

വരോ വഷ്സഹസ്രാന്തേ മമ ഭന്തഃ സുതം പ്രതി.

13

““സുരശ്രേഷ്ഠ! ““ദേവരാജ!
സുതം പ്രതി ഭരപുത്രനെഉദ്ദേശിച്ച്
യാചിതേന എന്നാൽ പ്രാർത്ഥിക്ക
മഹാത്മനാ മഹാത്മാവായ [പ്പെട്ട
തവ പിത്രാ നിന്റെപിതാവിനാൽ

വഷ്- } ആയിരം കൊല്ലങ്ങൾ
സഹസ്രാന്തേ } പൂർത്തിയായശേഷം
വരഃ പ്രാർത്ഥനയുടെ ഫലപൂ
ർത്തിയുണ്ടാകുമെന്നവരം
മമ ഭന്തഃ. എന്നിക്കായിനല്ലപ്പെട്ടു

തപശ്ചരന്ത്യാ വഷ്ഠാണി ദശ വീർ്വതാം വര

അവശിഷ്ടാനി ഭദ്രം തേ ഭ്രാതരം ദ്രക്ഷ്യസേ തതഃ

14

““വീർ്വതാം “അല്ലയോ വീർ്വവാ
ന്മാരിൽവെച്ച്
വര! ഉത്തമനായവനേ!
തേ നിനക്കു്
ഭദ്രം! മംഗളം ഭവിക്കട്ടെ!
അവശിഷ്ടാനി ബാക്കിയുള്ള

ദശവഷ്ഠാണി പത്തുകൊല്ലങ്ങൾകൂടി
തപഃ ചരന്ത്യാഃ തപസ്സുചെയ്യുന്നവ
ളായ എങ്കൽനിന്നു്
തതഃ, അതിന്നുശേഷം,
ഭ്രാതരം ആ അനുജനെ
ദ്രക്ഷ്യസേ. നിനക്കു് കാണാറാകും.

തഥാ തപതൃതേ പുത്രം സമാധാസ്യേ ജയോത്സുകം

തൈലോക്യവിജയം പുത്രം സഹ ഭോക്ഷ്യസി വിജപരഃ.

15

“ജയോത്സുകം “ജയത്തിൽതന്നെ
നോക്കുമുള്ള
തം പുത്രം ആ പുത്രനെ
തപതൃതേ നിനക്കുവേണ്ടിതന്നെ
അഥ ഞാൻ
സമാധാസ്യേ; അപ്പിടിക്കുവാൻ പോ
കുന്നു!

തൈലോക്യ- } തൈലോക്യങ്ങളെ
വിജയം } ജയിപ്പാൻ കഴിവുള്ള
പുത്രം ആ പുത്രനെ
വിജപരഃ വിചാരം വിട്ടു്
സഹ ഒത്തുചേർന്നു്
ഭോക്ഷ്യസി. നീ സുഖിക്കുമാറാകും.’

ഏവമുക്തവാ ദിതിഃ ശക്രം പ്രാപ്തേ മദ്ധ്യം ദിവാകരേ
നിദ്രയാപഹൃതാ ദേവീ പാദൌ കൃതാഽഥ ശീഷ്തഃ.

16

“ഏവം	ഇപ്രകാരം	നിദ്രയാ,	ഉറക്കത്താൽ
ദിതിഃ ദേവീ	ദിതിദേവി	പാദൌ	കാലടികൾ
ശക്രം	ഇന്ദ്രനോടായി	ശീഷ്തഃ	തലയിൽ മുട്ടമാറ
ഉക്തവാ,	ഉറച്ചെയ്യശേഷം,	കൃതാ	വെച്ചുകൊണ്ടു്,
ദിവാകരേ	സൂര്യൻ	അപഹൃതാ.	ബോധഹീനയായിത്തീ
മദ്ധ്യം നാപ്തേ	} ആകാശമദ്ധ്യത്തിലെ		ന്റ.
അഥ,			
	ത്തിയ ഉടനെ		

ദൃഷ്ട്വാ താമശുചിം ശക്രഃ പാദയോഃ കൃതമൂർജാ
ശിരഃസ്ഥാനേ കൃതൌ പാദൌ ജഹാസ ച മുമോദ ച.

17

“ശിരഃസ്ഥാനേ	തലമേൽ	അശുചിം	അശുചിയായിരിക്കുന്ന
പാദൌ	കാലുകളെ	താം ച	അവളേയും
കൃതൌ,	വെക്കപ്പെട്ടതിനേയും,	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,
പാദയോഃ	കാലുകളിൽ	ശക്രഃ	ദേവേന്ദ്രൻ
കൃതമൂർജാം,	തലമുടി വീണുകിടക്കു	ജഹാസ;	പരിഹാസംപൂണ്ടു്;
	ന്നതിനേയും,	മുമോദ ച.	ആനന്ദമുരുകൊണ്ടു്.

തസ്യാഃ ശരീരവിവരം പ്രവിവേശ പുരന്ദരഃ
ഗർഭം ച സപ്തധാ രാമ ചിച്ഛേദ പരമാത്മവാൻ.

18

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	ശരീരവിവരം	ശരീരത്തിന്നകത്തു്
പരമാത്മവാൻ	അതിയെയ്യശാലി	പ്രവിവേശ;	കടന്നുചെന്നു്;
	യായ	ഗർഭം ച	ഗർഭത്തേയും
പുരന്ദരഃ,	ഇന്ദ്രൻ,	സപ്തധാ	ഏഴായി
തസ്യാഃ	അവളുടെ	ചിച്ഛേദ.	മുറിച്ചുകളഞ്ഞു്.

ഭിദ്യമാനസ്തതോ ഗർഭോ വജ്രേണ ശതപർച്ചണാ
രുരോദ സുസ്ഥരം രാമ തതോ ദിതിരബുദ്ധ്യത.

19

രാമ!	ഹേ രാമ!	ഗർഭഃ	ഗർഭത്തിലുള്ള ശിശു
ശതപർച്ചണാ	നൂറുമുനകളാൻ	സുസ്ഥരം	നല്ല ഭക്ഷ്യയോടെ
വജ്രേണ	വജ്രായുധത്താൽ	രുരോദ	കരഞ്ഞു്;
ഭിദ്യമാനഃ	പിളർക്കപ്പെട്ട സമയം	തതഃ	അതിനാൽ
തതഃ	ഉടനെ	ദിതിഃ	ദിതിദേവിയും
		അബുദ്ധ്യത	ഉറക്കമുണൻ

മാരുദോ മാരുദശ്ചേതി ഗർഭം ശക്രോദ്ഭൂഭാഷത
ബിഭേദ ച മഹാതേജാരുദന്തമപി വാസവഃ.

20

ശക്രഃ,	ഇന്ദ്രൻ	ച	എങ്കിലും
‘മാരുദഃ	കരയാൽ,	മഹാതേജാഃ	അതികഠിനഘോരനായ
മാരുദഃ	കരയാൽ	വാസവഃ	ആ ഇന്ദ്രൻ
ഇതി ച	എന്നും	രുദന്തം അപി	കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്ക
ഗർഭം	ഗർഭശിശുവോടായി		വേതന്നെ അതിനേയും
അഭൂഭാഷത	ഉരചെയ്തു;	ബിഭേദ	ചേദിച്ചു.

ന ഹന്തവ്യഃ വ്യാ ന ഹന്തവ്യ ഇത്യേവം ദിതിരബ്രവീത്
നിഷ്പാത തതഃ ശക്രോ മാതൃച്ഛനഗൗരവാത്.

21

“ദിതിഃ	“ദിതിദേവി,	ശക്രഃ	ഇന്ദ്രൻ
‘ഹന്തവ്യഃ ന	‘കൊല്ലപ്പെടരുത്	മാതഃ	മാതാവിന്റെ
ഹന്തവ്യഃ ന,’	കൊല്ലപ്പെടരുത്,	വചന-	} വാക്കിനുള്ള ബഹുമാ
ഇതി ഏവ	എന്നിങ്ങനെ	ഗൗരവാത്	
അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു;	നിഷ്പാത	പുറത്തേക്കു കുതിച്ചു
തതഃ	ഉടനെ,		ചാടി.

പ്രാജ്ഞലിച്ഛജനാഹിതഃ ദിതിം ശക്രോദ്ഭൂഭാഷത
അശുചിദ്ഭേവി സുപ്താസീ പാദയോഃ കൃതമുൽജാ

22

“ശക്രഃ	ഇന്ദ്രൻ	‘ദേവി!	‘ദേവി!
വജ്രസഹിതഃ	വജ്രായുധത്തോടുകൂടി	പാദയോഃ	പാദങ്ങളിൽ
	യവനായി,	കൃതമുൽജാ	തലമുടിവെച്ചുകൊണ്ട്
പ്രാജ്ഞലിഃ	അജ്ഞലിപ്പെട്ടിരിക്കാണ്ട്	അശുചിഃ	(അതിനാൽ) ശുദ്ധിയ
ദിതിം	ദിതിദേവിയോടായി		റവളായി
അഭൂഭാഷത	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു;	സുപ്താ അസീ	അവിടുന്ന് ഉറങ്ങി

തദന്തരമഹം ലബ്ധ്വാ ശക്രഹന്താരമാഹവേ

അഭിനം സപ്തധാ ദേവി തന്മേ തപം ക്ഷത്തുമാഹസി.

23

“തതഃ അന്തരം	“ആ അവസരത്തെ	സപ്തധാ	ഏഴായി
അഹം	ഞാൻ	അഭിനം	ഞാൻ മുറിച്ചുകളഞ്ഞു.
ലബ്ധ്വാ,	കയ്ക്കൊണ്ട്,	മേ	എന്റെ
ദേവി!	അല്ലയോ ദേവി!	തതഃ	ആ കൃത്യത്തെ
ആഹവേ	പോരിൽ	ക്ഷത്തം	} ക്ഷമിച്ചുരുളേണമെ.”
ശക്രഹന്താരം	ഇന്ദ്രനെ കൊല്ലുവാനു	അഹസി,”	
	ള്ള ശിശുവിനെ		

ഇത്യാക്ഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ഷട്ചതപാരിംശഃ സർഗ്ഗഃ—നാല്പത്തിആറാം സമാപ്തം.
(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1496).

സപ്തചതപാരിംശഃ സകൃത്=നാല്പത്തിഏഴാം സകൃത്.

[മരുതാമുതപത്തിഃ വിശാലാധിപസുമതിരൂപസമാഗമഃ ച = മരുത്തുകളുടെ ഉതപത്തിയും, വിശാലാധിപനായ സുമതിരൂപനമായുള്ള ചേച്ചിയും].

സപ്തധാ തു കൃതേ ഗഭേ ഭിതിഃ പരമദുഃഖിതാ

സഹസ്രാക്ഷം ദുരാധർഷം വാക്യം സാന്നയാബ്രവീത്.

1

“ഗഭേ	“ഗർഭത്തിലുള്ള ശിശു	ദുരാധർഷം	ജയിക്കപ്പെടുവാൻ കഴി
സപ്തധാ	ഏഴായി	സഹസ്രാക്ഷം	ഇരുന്നോടായി [യാത്ത
കൃതേ തു,	ഖണ്ഡിക്കപ്പെട്ടഉടനെ	സാന്നയാ	സാന്ത്വനം ചെയ്യുന്ന
ഭിതിഃ	ഭിതിഭേവി		വളായി
പരമദുഃഖിതാ	അത്യന്തദുഃഖിതയായി	വാക്യം	വാക്യത്തെ (ഉങ്ങിനെ)
		അബ്രവീത്	ഉരചെയ്തു.

മമാപരാധാദ് ഗഭോഽയം

നാപരാധോഽസ്തി ദേവേശ

സപ്തധാ വിഹലീകൃതഃ

തവാത്ര ബലസുദന.

2

ബലസുദന	“വലാസുരനെവധിച്ച	വിഹലീകൃതഃ	ഫലമില്ലാത്തതായി ഭ
ദേവേശ!	ദേവരാജാവേ[വനായ	അത്ര	ഇക്കാര്യത്തിൽ [വിചി;
അയം ഗർഭം	ഈ ഗർഭം	തവ	നിനക്കു്
മമ അപരാധാത് എന്റെ കുറ്റത്താൽ		അപരാധഃ	യാതൊരു കുറ്റവും
സപ്തധാ	ഏഴുതൂങ്ങായി	ന അസ്തി	ഇല്ല.

പ്രിയം തപതക്രതമിച്ഛാമി മമ ഗർഭവിപത്നയേ

മരുതാം സപ്ത സപ്താനാം സ്ഥാനപാലാ ഭവന്തപിമേ.

3

മമ	എന്റെ	ഇമേ സപ്ത	ഈ ഗർഭഖണ്ഡങ്ങൾ
ഗർഭവിപത്നയേ	ഗർഭത്തിനുള്ളതായ		ഏഴും
	ഈ ആപത്തിലും,	സപ്താനാം	ഏഴു്
പ്രിയം	ഒരു നന്മ [തായി	മരുതാം	മരുത്തുകളുടെ
തപതക്രതം	നിന്നാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട	സ്ഥാനപാലാഃ	പദവിയെ പരിപാലി
ഇച്ഛാമി;	(ഭവിക്കേണമെന്നും);		ക്കുന്ന ദേവതകളായി
	ഞാനപേക്ഷിക്കുന്നു;	ഭവന്തു	ഭവിക്കട്ടെ.

വാതസ്തസ്മാ ഇമേ സപ്ത ചരന്ത ഭിവി പുത്രകാഃ

മാരുതാ ഇതി വിവ്യാതാ ഭിവ്യരൂപാ മമാത്മജാഃ

4

““മമ	“എന്റെ	സപ്തമാരുതാഃ	സപ്തമരുത്തക്കൾ
ആത്മാജാഃ	ശരീരത്തിൽനിന്നുണ്ടാ	ഇതി	എന്നു്
	യവരായ	വിവ്യാതാഃ	പ്രസിദ്ധിപൂണ്ടവരായി
ഇമേ പുത്രകാഃ, ഈ പുത്രന്മാർ,		ഭിവ്യരൂപാഃ	ദേവന്മാരുടെ വടിവാ
	(ഏഴുവീടുംകാറുക		ൻവരായി,
വാതസ്തസ്മാഃ	ളുടെ അധിഷ്ഠാനദേവ	ഭിവി	ദേവലോകത്തിൽ
	തകളായി,	ചരന്തു.	സഞ്ചരിക്കട്ടെ.

ബ്രഹ്മലോകം ചരതേപക ഇന്ദ്രലോകം തഥാപരഃ
ദിവീ വായുരിതി പ്രാതസ്തം തീയോഽപി മഹായശാഃ.

5

“ഏകഃ	“ഭുവൻ	തൃതീയഃ	മൂന്നാമത്തേവൻ
ബ്രഹ്മലോകം	ബ്രഹ്മലോകത്തിൽ	ദിവീ	സ്വർഗ്ഗത്തിൽ
ചരതഃ	സഞ്ചരിക്കട്ടെ;	‘വായുഃ’	‘വായു’ എന്ന
അപരഃ	മറ്റൊരുവൻ	പ്രാതഃ	പേരോടുകൂടിയവനായി
ഇന്ദ്രലോകം	ഇന്ദ്രലോകത്തിൽ	മഹായശാഃ	അതികീർത്തിമാനായി
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ (സ ഞ്ചരിക്കട്ടെ);	അപി.	അച്ചണ്ണതന്നെ (സ ഞ്ചരിക്കട്ടെ).

ചതപാരസ്ത സുരശ്രേഷ്ഠ ദിശോ വൈ തവ ശാസനാത്
സഞ്ചരിഷ്യന്തി ഭദ്രം തേ ദേവഭൂതാ മമാത്മജാഃ
തപതഃ കൃതേനൈവ നാത്ഥാ ച മാരുതാ ഇതി വിശ്രുതാഃ.

6

““സുരശ്രേഷ്ഠ!	“ഹേ സുരോത്തമഃ;	ദേവഭൂതാഃ	ദേവശരീരികളായി
തേ	നിനക്കും	തപതഃ കൃതേന	നിന്നാൽ അരുളപ്പെട്ട
ഭദ്രം	മംഗളം ഭവിക്കട്ടെ;	നാത്ഥാ ഏവ	പേരുകൊണ്ടുതന്നെ
ചതപാരഃ	മറ്റു നാലുപേരായ	മാരുതാഃ	ഇതി മരുത്തക്കൾ എന്നും
മമ	എന്റെ	വിശ്രുതാഃ	ച വ്യാതിപുണ്ടവരായും
ആത്മജാഃ	തു പുത്രന്മാരാകട്ടെ	ദിശഃ	ദിക്കുകളിലെല്ലാം
തവ	നിന്റെ	സഞ്ചരിഷ്യന്തി	സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടി
ശാസനാത്	ആജ്ഞപ്രകാരം	വൈ.	രിക്കുമാറാകട്ടെ.

തസ്മാസ്തദ്വചനം ശ്രുത്വാ സഹസ്രാക്ഷഃ പുരന്ദരഃ
ഉവാച പ്രാഞ്ചലിച്ഛാകൃം ദിതിം ബലനിഷ്ടദനഃ.

7

“തസ്യഃ	“അവളുടെ	ബലനിഷ്ടദനഃ	വലാസുരധർമ്മസകനാ
തത്വചനം	ആ വാക്കും	പുരന്ദരഃ	പുരന്ദരൻ, [യ
ശ്രുത്വാ’	കേട്ടും,	ദിതിം	ദിതിയോടായി
സഹസ്രാക്ഷഃ	ആയിരം നേത്രങ്ങളാ	പ്രാഞ്ചലിം	കൈകൾപ്പിടിക്കൊണ്ടും
	ൻവന്നായി	വാക്യം	(ഇപ്രകാരം) മറുപടി
		ഉവാച.	ഉറച്ചു.

സച്ഛമേതദ്യഥോക്തം തേ ദേവിഷ്യന്തി ന സംശയഃ
വിചരിഷ്യന്തി ഭദ്രം തേ ദേവഭൂതാസ്സവാത്മജാഃ.

8

“തേ ഭദ്രം	നിന്തിരുവടിക്കും ശു	സംശയഃ	ന; സംശയമില്ല;
ഏതത്സച്ഛം	ഇതെല്ലാം [ഭം]	തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ
തേ	ഭവതിയാൽ	ആത്മജാഃ	സുതന്മാർ
യഥാ ഉക്തം	ഉറച്ചെഴുപ്പെട്ടപോലെ	ദേവഭൂതാഃ	ദേവസ്വരൂപികളായി
ദേവിഷ്യന്തി;	സംഭവിക്കും; [തന്നെ	വിചരിഷ്യന്തി.	സഞ്ചരിക്കും.

ഏവം തൈ നിശ്ചയം കൃതാ മാതാപുത്രൗ തപോവനേ
ജഗതൃഷ്ടിദിവം രാമ കൃതാത്മാവിതി നഃ ശ്രുതം.

9

രാമ	“ഹേ രാമ	കൃതാത്മൗ	ധന്യരായി
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ത്രിദിവം	സപ്തലോകത്തേക്ക്
മാതാപുത്രൗ	അമ്മയും മകനും ആയ	ജഗതഃ;	പോയിച്ചേന്നു;
തൈ	ആ രണ്ടുപേരും	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെയാണു്
തപോവനേ	ആ തപോവനത്തിൽ	നഃ	നമുക്കു്
	വെച്ചു്	ശ്രുതം	കേൾവി.
നിശ്ചയം കൃതാ തീർച്ചയാക്കിയശേഷം			

ഏഷ ദേശഃ സ കാകത്സ്ഥ മഹേന്ദ്രാധ്യക്ഷിതഃ പുരാ
ദിതിം യത്ര തപസ്സിലാമേവം പരിചചാര സഃ.

10

“കാകത്സ്ഥ! “അല്ലയോ കാകത്	പുരാ	പണ്ടു്
ഏവം	പരിചചാര	ശുശ്രൂഷിച്ചുവൊ
സഃ,	മഹേന്ദ്രാ-	} മഹേന്ദ്രനാൽ അധിവ
തപസ്സിലാം	ധ്യക്ഷിതഃ	
ദിതിം	സഃ ദേശഃ	സിക്കപ്പെട്ടതായ
യത്ര	ഏഷഃ.	ആ പ്രദേശം
		ഇതുതന്നെയാണു്

ഇക്ഷ്വാകോസ്തു നരവ്യാഘ്ര പുത്രഃ പരമധാർമികഃ
അലംബുസായാമുത്പന്നോ വിശാല ഇതി വിശ്രുതഃ.

11

“നരവ്യാഘ്ര! “ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	അലംബുസായാം	അലംബുസയെന്ന
ഇ,	ഇതുകൂടാതെ	അപ്സരസ്ത്രീയിൽ
ഇക്ഷ്വാകോഃ	ഇക്ഷ്വാകവിന്റെ	ഉത്പന്നഃ, പിറന്നവനായി
പുത്രഃ	പുത്രനായി	വിശാലഃ ഇതി വിശാലൻ എന്നു്
പരമധാർമികഃ, അതിധർമ്മശീലനായി	വിശ്രുതഃ.	പേർകേട്ട ഒരുവൻ
		ഉണ്ടായിരുന്നു.

തേന ചാസീദിഹ സ്ഥാനേ വിശാലേതി പുരീ കൃതാ
വിശാലസ്യ സുതോ രാമ ഹേമചന്ദ്രോ മഹാബലഃ.

12

തേന	അദ്ദേഹത്താൽ	രാമ!	ഹേ രാമ!
ഇഹ	ഇതു	വിശാലസ്യ	വിശാലന്നു്
സ്ഥാനേ ച	പ്രദേശത്തിൽതന്നെ	മഹാബലഃ	അതിബലശാലിയായ
വിശാലാ ഇതി	വിശാലയെന്ന	ഹേമചന്ദ്രഃ	ഹേമചന്ദ്രൻ എന്ന
പുരീ	പട്ടണം	സുതഃ.	പുത്രൻ
കൃതാ ആസീത്, നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു;			[വൻ

സുചന്ദ്ര ഇതി വിഖ്യാതോ ഹേമചന്ദ്രാഭനന്തരഃ

സുചന്ദ്രതനയോ രാമ ധൂമ്രാശ്വ ഇതി വിശ്രുതഃ.

13

സുചന്ദ്രഃ ഇതി	സുചന്ദ്രൻ	രാമ!	ഹേ രാമ!
വിഖ്യാതഃ	പ്രസിദ്ധിപൂണ്ടു പൻ	സുചന്ദ്രതനയഃ	സുചന്ദ്രന്റെ പുത്രൻ
ഹേമചന്ദ്രാത്	ഹേമചന്ദ്രനും	ധൂമ്രാശ്വഃ	ധൂമ്രാശ്വൻ എന്നും
അനന്തരഃ;	പിന്നെയുള്ളവൻ;	വിശ്രുതഃ	പ്രസിദ്ധൻ.

ധൂമ്രാശ്വതനയശ്ചാപി സൃഞ്ജയഃ സമപദ്യത

സൃഞ്ജയസ്യ സുതഃ ശ്രീമാൻ സഹദേവഃ പ്രതാപവാൻ.

14

അപി ച	“പിന്നെ,	സൃഞ്ജയസ്യ	സൃഞ്ജയന്റെ
ധൂമ്രാശ്വതനയഃ	ധൂമ്രാശ്വന്റെ പുത്രൻ	സുതഃ	പുത്രൻ
സൃഞ്ജയഃ	സൃഞ്ജയൻ	ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായി
സമപദ്യത	ഉണ്ടായി.	പ്രതാപവാൻ	കീർത്തിമാനായ
		സഹദേവഃ	സഹദേവൻ.

കശാശ്വഃ സഹദേവസ്യ പുത്രഃ പരമധാർമികഃ

കശാശ്വസ്യ മഹാതേജാ സോമദത്തഃ പ്രതാപവാൻ.

15

സഹദേവസ്യ	“സഹദേവന്റെ	കശാശ്വസ്യ	കശാശ്വനും
പുത്രഃ	പുത്രൻ	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയും
പരമധാർമികഃ	അതിധർമ്മീഷ്ഠനായ	പ്രതാപവാൻ	കീർത്തിമാനും ആയ
കശാശ്വഃ;	കശാശ്വൻ;	സോമദത്തഃ	സോമദത്തൻ
			(പുത്രൻ)

സോമദത്തസ്യ പുത്രസ്തു കാകത്സ്ഥ ഇതി വിശ്രുതഃ

16

“സോമദത്തസ്യ	“സോമദത്തന്റെ	കാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥൻ
പുത്രഃ ഇ	പുത്രനാകട്ടെ	ഇതി	എന്നും
		വിശ്രുതഃ	പേർകേട്ടവൻ.

തസ്യ പുത്രോ മഹാതേജാസ്സമ്പ്രത്യേഷ പുരീമിമാം

ആവസന്ത്യമരപ്രഖ്യാസ്സമതിന്ദാമ ദുഷ്ടജയഃ.

17

“തസ്യ	“അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ദുഷ്ടജയഃ	ജയിക്കപ്പെടുവാൻ ക
പുത്രഃ	പുത്രനായ	ഇമാം	ഈ [ഴിയാത്തവനായി
സുമതിഃ നാമ	സുമതിയെന്ന	പുരീം	നഗരത്തിൽ
മഹാതേജാഃ,	മഹാതേജസ്വി,	സമ്പ്രതി ഏഷഃ	ഇപ്പോൾ ഇതാ
അമരപ്രഖ്യാഃ	ദേവന്മാർക്കു സമനായി	ആവസന്തി.	വസിക്കുന്നു.

ഇക്ഷ്വാകോസ്തു പ്രസാദേന സദ്യേ വൈശാലികാ നൃപഃ
ദീർഘായുഷോ മഹാത്മാനോ വീര്യവന്തഃ സുധാർമികാഃ.

18

ഇക്ഷ്വാകോഃ	ഇക്ഷ്വാകമഹാരാജാ	സദ്യേ	എല്ലാവരും
	വിന്റെ	ദീർഘായുഷഃ	ഏറിയ കാലം വാണ
പ്രസാദേന തു	അനുഗ്രഹത്താൽ		വർ;
	തന്നെ	മഹാത്മാനഃ;	മഹാത്മാക്കൾ
വൈശാലികാഃ	വിശാലയെച്ചേന്ന്	വീര്യവന്തഃ;	വീര്യമുള്ളവർ;
നൃപഃ	നൃപന്മാർ	സുധാർമികാഃ	നല്ല ധർമ്മശീലന്മാർ.

ഇമാദ്യ രജനീം രാമ സുഖം വത്സ്യമഹേ വയം
ശപഃ പ്രഭാതേ നരശ്രേഷ്ഠ ജനകം ഭൃഷ്ടമഹ്സി.

19

രാമ!	ഹേ രാമ!	നരശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!
വയം	നാം	ശപഃ	നാളെ
അദ്യ രജനീം	ഇന്നു രാത്രി	പ്രഭാതേ	കാലത്തു്
ഇഹ	ഇവിടെ	ജനകം	ജനകമഹാരാജാവിനെ
സുഖം	സുഖമാംവണ്ണം	ഭൃഷ്ടം	കാണാൻ
വത്സ്യമഹേ	കഴിച്ചുകൂടുക;	അഹ്സി."	പേകാം."

സുമതിസ്തു മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രമുപാഗതം
ശ്രുതവാ നരവരശ്രേഷ്ഠഃ പ്രത്യുദഗ്ദ്ധനുമായശാഃ.

20

പൂജാം ച പരമാം കൃതവാ സോപാദ്ധ്യായഃ സഞ്ചാസവഃ
പ്രാഞ്ചലിഃ കുശലം പൃഷ്ടവാ വിശ്വാമിത്രമബ്രുവീത്

21

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയും	സഞ്ചാസവഃ	ബന്ധുക്കളോടുംചേർന്ന്
നരവരശ്രേഷ്ഠഃ	നരവരന്മാരിൽ ശ്രേഷ്ഠനും		വന്നായി
മഹായശാഃ	കീർത്തിമാനമായ	പരമാം	ശ്രേഷ്ഠമായ
സുമതിഃ തു,	സുമതിമഹാരാജാവും	പൂജാം ച	സത്കാരത്തേയും
വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമുനി	കൃതവാ	ചെയ്തു്,
	വരനെ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
ഉപാഗതം	സമീപത്തിൽ എഴുന്നെ		യോടായി
	ള്ളിയിരിക്കുന്നതായി	പ്രാഞ്ചലിഃ	കൈകൂപ്പികൊണ്ടു്
ശ്രുതവാ	കേട്ടു്	കുശലം	കുശലവർത്തമാനം
പ്രത്യുദഗ്ദ്ധൻ	എതിരേററു്,	പൃഷ്ടവാ,	ചോദിച്ചു്,
സോപാദ്ധ്യായഃ	പുരോഹിതന്മാരോടും	അഥ	അനന്തരം
		അബ്രുവീത്.	(ഇപ്രകാരം) ഉരചെയ്തു.

ധന്യോസ്ത്വനഗ്രഹീതോസ്തി യസ്യ മേ വിഷയം മുനിഃ
സംപ്രാപ്തോ ദർശനം ചൈവ നാസ്തി ധന്യതരോ മയാ.

22

“മുനിഃ	“മുനിവരനായ നിന്തി	ധന്യഃ	കൃതാർത്ഥനായി
യസ്യ	യാതൊരു [ഭവടി	അസ്തി;	ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു;
മേ	എന്റെ	അനഗ്രഹീതഃ	അനഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവനായി
വിഷയം	നാട്ടിൽ	അസ്തി	ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു;
ദർശനം ഏവ	കൺമുമ്പാകെത്തന്നെ,	മയാ	എന്നെക്കാൾ
സംപ്രാപ്തഃ	} എഴുന്നള്ളുവാൻ സംഗതിയാജ്ഞാപോ, അപ്രകാരമുള്ള ഞാൻ,	ധന്യതരഃ	അധികം ഭാഗ്യശാലിയായവൻ
		ന അസ്തി.”	ആരുംതന്നെയില്ല.”

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
സപ്തചതപാരിംശഃ സ്കന്ദഃ = നാല്പത്തിഏഴാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1518).

അഷ്ടചതപാരിംശഃ സ്കന്ദഃ = നാല്പത്തിഏഴാം സ്കന്ദം

[ഇന്ദ്രാഹല്യയോഃ ഗൌതമദത്തഃ ശാപഃ = ഗൌതമമുനി അഹല്യയേയും ഇന്ദ്രനേയും ശപിക്കുന്നതു്.]

പുഷ്പാ തു കശലം തത്ര പരസ്തരസമാഗമേ

കഥാന്തേ സുമതിർ്വാക്യം വ്യാജഹാര മഹാമുനിം.

1

തത്ര	അവിടെ	കഥാന്തേ	സംഭാഷണത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ
പരസ്തര	} (അവർ) അന്യോന്യം ചേർന്നപ്പോൾ,	സുമതിഃ	സുമതിമഹാരാജാവു്
സമാഗമേ തു.		മഹാമുനിം	മഹഷിയെ നോക്കി
കശലം	യോഗക്ഷേമത്തെപ്പറ്റി	വാക്യം	ഇങ്ങിനെ ഒരുവാക്ക്
പുഷ്പാ,	ചോദിച്ചശേഷം,	വ്യാജഹാര.	ഉരചെയ്തു.

ഇമൗ കഥാരൗ ഭദ്രം തേ ദേവതുല്യപരാക്രമൗ

ഗജസിംഹഗതീ വീരൗ ശാർഭളവൃഷഭോപമൗ.

2

പദ്മപത്രവിശാലാക്ഷൗ ഖഡ്ഗതൂണീധനജ്ജരൗ

അശ്വിനാവിവ രൂപേണ സമുപസ്ഥിതയൗച്ചരൗ

3

യദൃച്ഛയൈവ ഗാം പ്രാപ്തൗ ദേവലോകാദിവാമരൗ.

കഥം പദ്മോമിഹ പ്രാപ്തൗ കിമർത്ഥം കസ്യ വാ മുനേ.

4

ഭൂഷയന്താവിമം ദേശം ചന്ദ്രസൂത്രാവിവാംബരം

പരസ്തരസ്യ സദശൗ പ്രമാണംഗിതചേഷ്ടിതൈഃ.

5

“ദേവതുല്യ പരാക്രമേ, } “ദേവതുല്യപരാക്രമ നാഭം,
ഗജസിംഹ- } ആനയുഗം സിംഹ
ഗതീ, } ത്തിന്നും ഒത്ത ഗതിയോടു കൂടിയവരും,
ശാർദ്ദൂല } പുലിക്കും വൃഷഭേണി
വൃഷഭോപമൗ } നും ഒത്ത
വീരൗ, } ദൃഢശരീരനാഭം,
പദ്മപത്ര വി } താമരദളംപോലെ വി
ശാലാർക്കൗ } ശാലനേത്രങ്ങളാൻ വരും,
ഖഡ്ഗതുണീ } വാര, ആവനാഴി, വീ
ധനുർവരൗ } ല്ല എന്നിവ ധരിച്ച
രൂപേണ } അഴകിൽ [വരും,
അശ്വപിനൗ } അശ്വപിനീദേവനാ
ജവ, } കൊത്തവരും,
സമുപസ്ഥിത } യൗവനകാലമടുത്ത
യൗവനൗ } യൗവനകാലമടുത്ത
കുമാരൗ, } രാജകുമാരനാഭം,
ദേവലോകാത് } ദേവലോകത്തിൽനിന്നും

യദുച്ഛയാ ഏവ } ഭാഗ്യവശാൽതന്നെ
ഗാം } ഭൂലോകത്തേയ്ക്കും
പ്രാപ്തൗ } എഴുന്നള്ളിയവരായ
അമരൗ ജവ } രണ്ടുദേവന്മാർപോലു
ള്ളവരും;
അംബരം } ആകാശത്തെ
ചന്ദ്രസൂര്യൗ } ചന്ദ്രസൂര്യന്മാർ എന്ന
ജവ } വണ്ണം
ജമം ദേശം } ഈ പ്രദേശത്തെ
ഭൂഷയന്തൗ, } അലങ്കരിക്കുന്നവരും,
പ്രമാണംഗിത } ആകൃതി, ഭാവം ചേഷു
ചേഷ്ടിതൈഃ } ജവയാൽ
പരസ്పരസു } ഒരുവകൊരുവർ
സദൃശൗ } സാദൃശ്യമാൻവരും
ജമൗ } ജവരിതവരും [ആയ
കഥം } എങ്ങിനെയാണു്.
പദ്മഭൂതം } കാൽനടയായി
ജഹ പ്രാപ്തൗ? } ജവിടെ വന്നതും?
മനേ! } മനീവയ്തു!
കിമത്ഥം? } എന്തിന്നായിട്ടാണു്?
കസ്യ വാ? } ആരെ ഉദ്ദേശിച്ചാണു്
ഭദ്രം തേ! } കനിഞ്ഞുചെയ്താലും!

കിമത്ഥം ച നരശ്രേഷ്ഠൗ സംപ്രാപ്തൗ ദുഗ്ഗമേ പഥി
വരായുധധരൗ വീരൗ ശ്രോതുമിച്ഛാമി തത്ത്വതഃ.

6

“വീരൗ } “ശൂരന്മാരായ
നരശ്രേഷ്ഠൗ } ഈ പുരുഷശ്രേഷ്ഠന്മാർ
കിമത്ഥം ച } എന്തിന്നുവേണ്ടിത്ത
ന്നെയാണു്,
ദുഗ്ഗമേ } കഷ്ടതയേറിയ
പഥി, } മാർഗ്ഗത്തിലൂടെ,

വരായുധധരൗ } ഉത്തമങ്ങളായ ആയുധ
ങ്ങൾ ധരിച്ചവരായി,
സംപ്രാപ്തൗ? } വന്നിരിക്കുന്നതും?
തത്ത്വതഃ } ഉള്ളവണ്ണം
ശ്രോതും } അറിഞ്ഞാൽ
ഇച്ഛാമി.” } കൊള്ളാം”

തസ്യ തദപചനം ശ്രുതവാ യഥാവൃത്തം ന്യവേദയത്
അയോദ്ധ്യാധിപതഃ പുത്രൗ രാജേണാ ഭരതമസ്യ ഹി
മമ യജ്ഞസമാപ്തത്വമാഗതൗ രാമലക്ഷ്മണൗ.

7

തസ്യ } ആ രാജാവിന്റെ
തത് } ആ
വചനം } വാക്കു

ശ്രുതവാ, } കേട്ടു്,
യഥാവൃത്തം } നടന്നപോലെയെല്ലാം
(അദ്ദേഹത്തോടു്)

നുവേദയത്; അറിയിച്ചു;
 “രാമ- } “ശ്രീരാമൻ, ലക്ഷ്മ
 ലക്ഷ്മണൗ } ണൻ എന്ന പേരോടു
 കൂടിയവരായി,
 അയോദ്ധ്യാധി- } അയോദ്ധ്യാധിപതി
 പതേഃ } യായ
 ദശരഥസ്യ } ദശരഥമഹാരാജാവി
 രാജന്ഃ } ന്റെ

പുത്രൗ ഹി; രണ്ടുപുത്രന്മാരാണ്ല്ലോ
 മമ എന്റെ [ഇവർ;
 യജ്ഞസമാ- } യാഗത്തെ നിറവേറു
 പ്തം } ന്നതിനായി
 ആഗതൗ. (എന്റെകൂടെ) വന്ന
 വരാകുന്നു.

സിദ്ധാശ്രമമനുപ്രാപ്യ രാക്ഷസാനഭിഹത്യ ച

ഇമം ദേശമനുപ്രാപ്തൗ വീരൗ ദശരഥാത്മജൗ.

8

“ദശരഥാത്മജൗ “ദശരഥപുത്രന്മാരായ
 വീരൗ, ഈ വീരന്മാർ,
 സിദ്ധാശ്രമം സിദ്ധാശ്രമത്തിൽ
 അനുപ്രാപ്യ എത്തി,

രാക്ഷസാൻ ച രാക്ഷസന്മാരേയും
 അഭിഹത്യ, കൊന്നശേഷം
 ഇമം ഈ
 ദേശം നാട്ടിലേക്ക് (ഇതാ)
 അനുപ്രാപ്തൗ.” വന്നുചേർന്നിരിക്കുന്നു.”

വിശ്വാമിത്രവചഃ ശ്രുതവാ രാജാ പരമഹംഷിതഃ

അതിഥീ പരമൗ പ്രാപ്തൗ പുത്രൗ ദശരഥസ്യ തൗ

പൂജയാമാസ വിധിവത് സത്കാരാഹൗ മഹാബലൗ.

9

രാജാ, ആ രാജാവ്
 വിശ്വാമിത്ര- } വിശ്വാമിത്രമുനി
 വചഃ } യരുളിയവാക്കു
 ശ്രുതവാ കേട്ടു
 പരമഹംഷിതഃ, അത്യാശ്ചര്യം പൂണ്ടവ
 നായി
 ദശരഥസ്യ ദശരഥചക്രവർത്തി
 യുടെ
 പുത്രൗ, തനയന്മാരായി,

മഹാബലൗ, അതിബലശാലി
 കളായി,
 സത്കാരാഹൗ, പൂജിക്കത്തക്കവരായി
 അതിഥീ അതിഥികളായി
 പ്രാപ്തൗ, വന്നിരിയ്ക്കുന്നവരായ,
 തൗ ആ രണ്ടു
 പരമൗ ഉത്തമന്മാരേയും
 വിധിവത് ശാസ്ത്രപ്രകാരം
 പൂജയാമാസാ. പൂജിച്ചു.

തതഃ പരമസത്കാരം സുമതേഃ പ്രാപ്യ രാഘവൗ

ഉഷ്യ തത്ര നിശാമേകാം ജഗതുമ്മിഥിലാം തതഃ

10

സുമതേഃ സുമതിമഹാരാജാവി
 ന്റെ
 പരമസത്കാരം ഉത്തമസത്കാരത്തെ.
 പ്രാപ്യ അംഗീകരിച്ചു,
 രാഘവൗ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ
 തതഃ പിന്നെ
 തത്ര അവിടെ

ഏകാം ഒരു
 നിശാം രാത്രി
 ഉഷ്യ, വസിച്ചു,
 തതഃ അനന്തരം
 മിഥിലാം മിഥിലാനഗരത്തി
 ലേക്കു
 ജഗതഃ. പുറപ്പെട്ടുചെന്നു.

താം ദൃഷ്ട്വാ മനയഃ സദ്യേ ജനകസ്യ പുരീം ശുഭാം
സാധു സാധപിതി ശംസന്തോ മിമിലാം സമപൂജയൻ.

11

മനയഃ	മനിമാർ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,
സദ്യേ	എല്ലാവരും	“സാധു,	“എന്തുഭംഗി, എന്തു
ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാവി	സാധു!” ഇതി}	ഭംഗി!”എന്നു്
താം	ആ	മിമിലാം	മിമിലയെ
ശുഭാം	അഴകാൻ	ശംസന്തഃ,	പുകഴ്ത്തി,
പുരീം	പട്ടണത്തെ	സമപൂജയൻ.	കൊണ്ടാടി.

മിമിലോപവനേ തത്ര ആശ്രമം ദൃശ്യ രാഘവഃ
പുരാണം നിജ്ജനം രമ്യം പപ്രച്ഛ മൂനിപുംഗവം.

12

രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	രമ്യം	(എങ്കിലും) രമണീയ
മിമിലോപവനേ	മിമിലയ്ക്കു ചേർന്നു്		മായുള്ള
	തോപ്പായ	ആശ്രമം	ഒരു ആശ്രമത്തെ
തത്ര	അടുക്കിൽ,	ദൃശ്യ,	കണ്ടു്,
പുരാണം	വളരെപഴക്കമുള്ളതാ	മൂനിപുംഗവം	മൂനിശ്രേഷ്ഠനോടായി
നിജ്ജനം	നിജ്ജനമായി [യി,	പപ്രച്ഛ.	ചോദിച്ചു.

ശ്രീമദാശ്രമസങ്കാശം കിം നപിദം മൂനിവജ്ജിതം
ശ്രോതുമിച്ഛാമി ഭഗവൻ കസ്യായം പൂർവ്വ ആശ്രമഃ

13

“ഭഗവൻ!	“സ്വാമിൻ!	കിം ന?	എന്തൊന്നാണു്?
ശ്രീമതം	ശോഭയേറിയതായി;	അയം	ഇതു്
ആശ്രമസങ്കാശം,	ആശ്രമംപോലെതോ	പൂർവ്വഃ	മുമ്പം
	ന്നതായി,	കസ്യ	ആരുടെ
മൂനിവജ്ജിതം	(എങ്കിലും)മൂനികളുടെ	ആശ്രമം?	ആശ്രമം?
	നിവാസമില്ലാത്തതായ	ശ്രോതം	കേൾപ്പാൻ
ഇദം	ഇതു്	ഇച്ഛാമി.”	ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

തച്ഛ്രോതവാ രാഘവേണോക്തം വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ
പ്രത്യവാച മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ.

14

മഹാതേജാഃ	അതിതേജസപിയും	ഉക്തം	ഉറച്ചെയ്യപ്പെട്ട
വാക്യവിശാരദഃ	വാക്യകോവിദനുമായ	തത് വാക്യം	ആ വാക്കു
വിശ്വാമിത്രഃ	} വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	ശ്രോതാ	കേട്ടു്
മഹാമുനിഃ		പ്രത്യവാച.	(ഇപ്രകാരം) മറുപടി
രാഘവേണ	ശ്രീരാഘവനാൽ		യറച്ചു.

ഹന്ത തേ കഥയിഷ്യാമി ശൃണു തത്തേപന രാഘവ
യസ്യൈശ്വരഭാഗ്രമപദം ശപ്തം കോപാമഹാത്മനാ.

15

“ഹന്ത!	“നല്ലതം!	കോപാതം	കോപത്താൽ
രാഘവ!	ഹേ രാഘവ!	ശപ്തം	ശപിക്കപ്പെട്ടതായി
ഏതത്	ഈ		ഭവിച്ചുവെന്നും,
ആഗ്രമപദം	ആഗ്രമസ്ഥലം	തേ	വത്സനോടു്
യസ്യ	ആരുടേതെന്നും,	തത്തേപന	നടന്നപ്പോലെത്തന്നെ
മഹാത്മനാ	യാതൊരു മഹാത്മാവി	കഥയിഷ്യാമി; ഉരചെയ്യാം;	
	നാൽ	ശൃണു.	കേട്ടുകൊൾക.

ഗൌതമസ്യ നരശ്രേഷ്ഠ പൂർവ്വമാസീനഹാത്മനഃ

ആഗ്രമോ ദിവ്യസങ്കാശസ്സരൈരപി സുപൂജിതഃ.

16

നരശ്രേഷ്ഠ	“ഹേ പന്ദരശോഭനമ!	സുപൂജിതഃ	ഏറ്ററംപൂജിക്കപ്പെട്ടതും
പൂർവ്വം	പണ്ടുകാലത്തിൽ		ആയ
ദിവ്യസങ്കാശഃ	ദേവലോകത്തെപ്പോലു	മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ
	ള്ളതും	ഗൌതമസ്യ	ഗൌതമമഹർഷിയുടെ
സുരൈഃ അപി	ദേവന്മാരാരുംകൂടി	ആഗ്രമഃ	ആഗ്രമം
		ആസീത്	ആയിരുന്നു(ഇത്).

സ ചേഹര തപ ആതിഷ്ഠദഹല്യാസഹിതഃ പുരാ

വർഷപൂഗാനനേകാംശ്ച രാജപുത്ര മഹായശഃ.

17

“മഹായശഃ,	“അതികീർത്തിമാനായ	അനേകാൻ	വളരെ
രാജപുത്ര	ഹേ രാജകുമാര	വർഷപൂഗാൻച,	സംവത്സരശതങ്ങളും
സഃ	അദ്ദേഹം		ഉായ്ത്തന്നെ,
അഹല്യാ-	} അഹല്യാസമേതനായി	ഉഹര ച	ഇതേദിക്കിൽ
സഹിതഃ,		തപഃ	തപസ്സു
പുരാ	പണ്ടു്,	ആതിഷ്ഠതം.	ചെയ്തു.

[ബ്രഹ്മപുത്രിയായ അഹല്യയെ, അവളുടെ സൗന്ദര്യത്തെ ആലോചിച്ചു, ഇത്രാദിദിക്പാലന്മാർ തുടങ്ങിയുള്ളവർ ഭായ്യയായി തരണമെന്നു ബ്രഹ്മാവിനോടപേക്ഷിക്കുകയുണ്ടായി. ഒടുവിൽ ബ്രഹ്മാവും, ബ്രഹ്മാണ്യത്തെ മൂന്നുകുറി പ്രദക്ഷിണംചെയ്തു് ആർ ആദ്യം എത്തുന്നുവോ അവർക്കു അഹല്യയെ കൊടുക്കുന്നതാണെന്നു പറഞ്ഞു. നാരദന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം ഗൌതമമുനി കാമധേനുവെ മൂന്നു പ്രാവശ്യം വലംവെച്ചു ബ്രഹ്മാവിന്റെ അടുക്കൽചെന്നു തനിക്കാണു് അഹല്യയെ കിട്ടേണ്ടതെന്നു വാദിച്ചു. ഈരേഴു പതിനാലു ലോകങ്ങളും ഗോവിന്റെ അംഗങ്ങളാണെന്നു വേദവാക്യമുള്ളതിനാൽ ബ്രഹ്മാവിന്നു തന്റെ വാദത്തെ നിരവേറേറണ്ടിവന്നു. അങ്ങിനെ ഗൌതമമുനിക്കു അഹല്യയെകിട്ടി.(ബ്രഹ്മപുരാണം അദ്ധ്യായമഹായാണം, പദ്മം.)]

കദാചിദ്ദിവസേ രാമ തതോ ദൂരം ഗതേ മുനൌ.

തസ്യാന്തരം വിദിതവാ തു സഹസ്രാക്ഷഃ ശചീപതിഃ
മുനിവേഷധരോഹലാലാമിദം വചനമബ്രവീത്.

18

“രാമ	“ഹേ രാമ!	അന്തരം	} ലാക്കറിഞ്ഞു തന്നെ,
കദാചിത്,	ഒരിക്കൽ,	വിദിതവാ തു,	
ദിവസേ	ഒരു ദിവസം	സഹസ്രാക്ഷഃ	സഹസ്രാക്ഷനായ
തതഃ	അവിടെനിന്നും	ശചീപതിഃ	ദേവേന്ദ്രൻ
ദൂരം	ദൂരെ	മുനിവേഷധരഃ	ഗൌതമവേഷം
മുനൌ	മഹർഷി		ധരിച്ചു
ഗതേ	പോയസമയം,	അഹല്യാം	അഹല്യയോടായി,
തസ്യ	ആ അവസരത്തിന്റെ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
		വചനം	ഒരു വാക്യത്തെ
		അബ്രവീത്	ഉറച്ചു.

ഋതുകാലം പ്രതീക്ഷന്തേ നാത്മിനഃ സുസമാഹിതേ
സംഗമം തപഹമിച്ഛാമി തപയാ സഹ സുമദ്ധ്യമേ.

19

““സു-	} ““(ബ്രഹ്മാവിനാൽ)	പ്രതീക്ഷന്തേ നഃ	കാത്തുകൊണ്ടിരിക്കാ
സമാഹിതേ!		അഴകായി സൃഷ്ടിക്ക	റില്ല;
	പ്പെട്ടവളേ!	അഹം തു	ഞാനാകട്ടെ'
അത്മിനഃ	{ (കാമംമൂലം സംഗമം	സുമദ്ധ്യമേ	അല്ലെ സുന്ദരി!
ഋതുകാലം		തപയാ സഹ	നിന്നോടുകൂടി
	ഋതസ്നാനം ചെയ്യുന്ന	സംഗമം	സംഗമത്തെ
	സമയത്തെ	ഇച്ഛാമി.	കൊതിക്കുന്നു.

മുനിവേഷം സഹസ്രാക്ഷം വിജ്ഞായ രഘുനന്ദന
മതിം ചകാര ദുർദ്ധ്വം ദേവരാജകുതുഹലാത്.

20

“രഘുനന്ദന	“ഹേ രഘുകുമാര!	ദുർദ്ധ്വം	ആ ദുർബ്ബലിയായവരും
മുനിവേഷം	ഗൌതമവേഷധാരി	ദേവരാജ-	} ദേവന്മാർക്കെല്ലാം രാജാ
	യായ അവനെ	കുതുഹലാത്	
സഹസ്രാക്ഷം	ദേവേന്ദ്രനെന്ന്		വ് എനുള്ള ഉത്സാഹ
വിജ്ഞായ,	അറിഞ്ഞു്,		ത്താൽ
		മതിം ചകാര	മനസ്സിനെങ്ങി.

അഥാബ്രവീത് സുരശ്രേഷ്ഠഃ കൃതാത്മേനാന്തരാത്മനാ
കൃതാത്മാസ്മി സുരശ്രേഷ്ഠ ഗച്ഛ ശീഘ്രമിതഃ പ്രഭോ.

21

“അഥ	“അനന്തരം,	‘സുരശ്രേഷ്ഠ!	‘അല്ലയോദേവരാജാവേ
കൃതാത്മേന	സത്തൃഷ്ടിപൂണ്ടു	കൃതാത്മാ അസ്മി:	ഞാൻ ധന്യയായി;
അന്തരാത്മനാ	മനസ്സോടുകൂടിയാലായി	പ്രഭോ!	പ്രഭോ!
സുരശ്രേഷ്ഠം	ദേവരാജാവിനോട്	ഇതഃ ശീഘ്രം	ഇവിടെനിന്നും വേഗം
അബ്രവീത്;	(ഇങ്ങിനെ)ഉറച്ചെയ്തു:	ഗച്ഛ.	പോയ്ക്കുളഞ്ഞാലും.

ആത്മാനം മാം ച ദേവേശ സർവ്വദാ രക്ഷ മാനദ
ഇദൃസു പ്രഹസൻ വാക്യമഹല്യാമിദമബ്രവീത്.

22

“ദേവേശ!	“ദേവരാജാവേ!	ഇദൃഃ തു	ഇദൃനം
ആത്മാനം	അങ്ങയേയും	പ്രഹസൻ	ചിരിച്ചുകൊണ്ട്
മാം ച	എന്നേയും,	അഹല്യാം	അഹല്യയെ നോക്കി
സർവ്വദാ	എല്ലാപ്പോഴും,	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
മാനദ!	ഹേ മാനസംരക്ഷക!	വാക്യം	മറുപടി
രക്ഷ;	{ (സംഗതി പുറത്തു വരാ തെ)കാത്തുകൊണ്ടാ ലും; }	അബ്രവീത്	പറഞ്ഞു.

പരിതഃശ്ചോന്മുഖീ സുശ്രോണി ഗമിഷ്യാമി യഥാഗതം.

23

““സുശ്രോണി!	““അഴകാൻ ജഘന		
	മുജ്ജവളേ!	യഥാഗതം	വന്നപ്പോലെതന്നെ
പരിതഃശ്ചോ	{ ഞാൻ തൃപ്തനായം ഭവി	ഗമിഷ്യാമി,	മടങ്ങിക്കളയാം.
ന്മുഖീ;	ച്ചിരിക്കുന്നു;		

ഏവം സംഗമ്യ തു തയാ നിശ്ചക്രാമോഽജാത്തതഃ

സ സംഭ്രമാത് തപരൻ രാമ ശങ്കിതൊ ഗൌതമം പ്രതി.

24

“ഏവം തു,	“ഇപ്രകാരംതന്നെ,	ശങ്കിതഃ,	ഭയംപൂണ്ടവനായി,
തയാ	അവളോടുകൂടി	സഃ	അവൻ
സംഗമ്യ	ചേന്ന്,	സംഭ്രമാത്	സംഭ്രമത്തോടെ
തതഃ	അതിൽപിന്നെ,	തപരൻ,	ബദ്ധപ്പെട്ട്,
രാമ!	ഹേ രാമ!	ഉടജാതം	ആശ്രമസ്ഥലത്തിൽ
ഗൌതമം പ്രതി	ഗൌതമമുനിയെക്കുറി	നിശ്ചക്രാമ	പുറത്തിറങ്ങി. [നിന്നും

ഗൌതമം സ ദദർശാഥ പ്രവിശന്തം മഹാമുനീം

ദേവദാനവദുർലംഭം തപോബലസമനപിതം.

25

“അഥ	“ഉടനെ,	ഗൌതമം	{ ഗൌതമമഹർഷിയെ
സഃ	ആ ഇദൃൻ,	മഹാമുനീം	{ (ആശ്രമത്തിലേക്കു)
ദേവദാനവ-	{ ദേവാസുരന്മാരാര്യം	പ്രവിശന്തം	പ്രവേശിക്കുന്നതായി
ദുർലംഭം	{ തടുക്കപ്പെടാത്തവനും	ദദർശ.	കണ്ടു.
തപോബല-	{ തപോബലമാൻവനും		
സമനപിതം	ആയ		

തീർത്ഥാദകപരിക്രിനം ദീപ്യമാനമിവാനലം

ഭസ്മോദ്ധൂളിതസർപ്പാംശമുമാപതിമിവാപരം.

26

ശിവഭക്തം മഹാത്മാനം സർപ്പത്തപാത്ഥിവേദിനം

ഗൃഹീതസമീധം രാമ സങ്കശം മുനിപുംഗവം.

27

ദൃഷ്ട്വാ സുരപതിശ്ശസ്ത്രേ വിഷണ്ണവദനോഭവേത്.

28

“തീർത്ഥാടക- } “ശുദ്ധജലത്തിൽ സ്നാ
പരിക്രിനം, } നംചെയ്തവനായി
അനലം ഇവ അഗ്നിയെപ്പോലെ
ദീപ്യമാനം ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നവനായി
ഭസ്മോലംഭിത } ഭസ്മത്താൽ ലേപനം
സർപ്പാംഗം, } ചെയ്തപ്പട്ട സർപ്പാംഗ
ങ്ങളോടുകൂടിയാവനായി
അപരം മറ്റൊരാൾ
ഉമാപതിംഇവ പരമശിവനെപ്പോ
ലെയുള്ളവനായി
ശിവഭക്തം, ശിവഭക്തനായി
മഹാത്മാനം, മഹാത്മാവായി,

സർപ്പതത്ത്വം- } സകല വാസ്തവസംഗ
ത്വവേദിനം } തികളേയും അറിഞ്ഞ
വനായി,
ഗുഹീത- } (ഹോമത്തിനുള്ള) ച
സമീധം } മത കയ്യിലെടുത്ത്
സകശം ദർപ്പുല്ലോടു
കൂടിയവനായി,
മുനീപുംഗവം, ആ ഉത്തമമുനിവരനെ
ദൃഷ്ട്വാ, കണ്ട ഉടനെ,
രാമ! അല്ലയോ രാമ! [ങ്ങി;
സുരപതി:തസ്യ: ആ ദേവരാജാവു നടു
വിഷണ്ണവദന: മുഖം മങ്ങിയവനായി,
അഭവത്. ഭവിച്ചു.

അഥ ദൃഷ്ട്വാ സഹസ്രാക്ഷം മുനിവേഷധരം മുനിഃ
ദുർവൃത്തം വൃത്തസമ്പന്നോ രോഷാഭചനമബ്രവിത്.

29

“വൃത്തസമ്പന്നഃ സച്ചരിത്രനായ
മുനിഃ ആ മുനിവരൻ
മുനിവേഷധരം മുനിവേഷംപൂണ്ടിരിക്ക
ദുർവൃത്തം ദുർവൃത്തിയാൻ [ന്ന
സഹസ്രാക്ഷം ആ സഹസ്രാക്ഷനെ

ദൃഷ്ട്വാ, കണ്ടു,
അഥ ഉടനെ
രോഷാതം കോപാവേശത്താൽ
വചനം { ഇപ്രകാരം
അബ്രവിത് { ഉരചെയ്തു.

മഥ രൂപം സമാസ്ഥായ കൃതവാന്യസി ദമ്തേ
അകത്ത്വപ്രമീദം തസ്താദപിഫലസ്തപം ഭവിഷ്യസി.

30

“ദമ്തേ “അല്ലേ ബുദ്ധികെട്ട
മഥ എന്റെ [വനെ!
രൂപം സ്വരൂപത്തെ
സമാസ്ഥായ, എടുത്തുകൊണ്ടു,
അകത്ത്വം ചെയ്യാൻ പാടില്ലാത്ത
തായ

ഇദം ഈ കൃത്യത്തെ
കൃതവാൻ അസി നീ ചെയ്തവല്ലോ;
തസ്താത് അതിനാൽ
തപം നീ
വിഫലഃ അണ്യമില്ലാത്തവ
ഭവിഷ്യസി. ഭവിക്കും. [നായി

ഗൌതമേനൈവമുക്തേ തു സരോഷേണ മഹാത്മനാ

പേതതുർവ്വചണൌ ഭൂമൌ. സഹസ്രാക്ഷസ്യ തത് ക്ഷണാത്. 31

“സരോഷേണ “കോപംപൂണ്ടവനായ
മഹാത്മനാ മഹാത്മാവായ
ഗൌതമേനാ ഗൌതമമഹാഷിയാൽ
ഏവം ഇപ്രകാരം
ഉക്തേ തു, ഉരചെയ്തപ്പട്ട ഉടനെ

തത്ക്ഷണാത് അക്ഷണത്തിൽ,
സഹസ്രാക്ഷസ്യ ദേവേന്ദ്രന്റെ
വൃക്ഷണൌ രണ്ടു അണ്യങ്ങളും
ഭൂമൌ നിലത്തു
പേതതുഃ വീണ.

അഥ ശപ്താ ച വൈ ശക്തം ഭായ്യാമപി ച ശപ്തവാൻ
ഇഹ വർഷസഹസ്രാണി ബഹുനി തപം നിവത്സ്യസി.

32

“ശക്തം	“ഇന്ദ്രനെ(ഇപ്രകാരം)	തപം	നീ
ശപ്താ ച	ശപിച്ചുംശേഷം,	ബഹുനിവർഷ-	അനേകായിരം സംവ
അഥ വൈ	ഉടനെതന്നെ	സഹസ്രാണി }	സംവത്സരങ്ങൾ
ഭായ്യാം അപി ച തന്റെ പത്നിയേയും		ഇഹ	ഇവിടെ
ശപ്തവാൻ;	(ഇങ്ങിനെ)ശപിച്ചു;	നിവത്സ്യസി.	വസിക്കുമാറാകും.

വായുഭക്ഷാ ശിലാ ഭൂതപാ തപ്യന്തീ ഭൂശൂശായിനീ
അദൃശ്യാ സർവ്വഭൂതാനാമാത്രമേഷ്ടിൻ ഭവിഷ്യസി.

33

“ശിലാ	“പാറയായി	ഭൂശൂശായിനീ	പുഴിയിൽ കിടക്കുന്നവ
ഭൂതപാ,	തീൻ,		ളായി,
വായുഭക്ഷാ,	കാറ്റിനെമാത്രം ഭക്ഷി	സർവ്വഭൂതാനാം	സർവ്വപ്രാണികൾക്കും
	ച്ചുകൊണ്ട്,	അദൃശ്യാ	കാണാൻ കഴിയാത്തവ
തപ്യന്തീ,	ചിത്തംതപിപ്പുന്നവ	അസ്മിൻ	ഈ [ളായി,
	ളായി,	ആശ്രമേ	ആശ്രമത്തിൽ
		ഭവിഷ്യസി	നീ കിടക്കുമാറാകും.

യദാ ചൈതദപനം ഘോരം രാമോ ദശരഥാത്മജഃ
ആഗമിഷ്യതി ദുർദ്ധർഷ്ണഭാ പൂതാ ഭവിഷ്യസി.

34

“യദാ	“യാതൊരുസമയം,	ഏതത്വനം	ഈ കാട്ടിലേക്കു്
ദുർദ്ധർഷഃ	ജഗദേകവീരനും	ആഗമിഷ്യതി	വരുമോ,
ദശരഥാത്മജഃ	ദശരഥാത്മജനുമായ	തദാ ച,	ആസമയംമാത്രം,
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	പൂതാ	} നീ പരിശുദ്ധയായി
ഘോരം	പാഴായ്ത്തീൻ	ഭവിഷ്യസി.	
			ഭവിക്കും.

തസ്യാതിഥ്യേന ദുർവൃത്തേ ലോഭമോഹവിവർജ്ജിതാ
മത്സകാശം മുദാ യുക്താ സ്വപ്നം വപുർലാഭയിഷ്യസി.

35

“ദുർവൃത്തേ!	“അല്ലേ ദുഷ്ടരിത്രേ!	മത്സകാശം	എന്റെ അടുക്കൽ,
തസ്യ	അദ്വേഹത്തിന്നുവേണ്ട	മുദാ	സന്തോഷത്തോടുകൂടി
ആതിഥ്യേന	അതിഥിസല്ക്കാരത്താൽ	യുക്താ,	കൂടിയവളായി,
ലോഭമോഹ-	} ദുരാശയും മൂഢതയും	സ്വപ്നം	നിന്റെ സ്വപ്നം
വിവർജ്ജിതാ.		വപുഃ	ശരീരത്തെ
	നീങ്ങിയവളായി	ലാഭയിഷ്യസി.	നീ കയ്ക്കൊള്ളുമാറാകും

ഏവമുക്തവാ മഹാതേജാ ഗൌതമോ ദുഷ്ടചാരിണീം
ഇമമാശ്രമമുത്സൃജ്യ സിദ്ധചാരണസേവിതേ
ഹിമവൽക്കീഖരേ രമ്യേ തപസ്തേപേ മഹാതപാഃ.

36

“മഹാതേജാഃ	“മഹാവച്ഛസപിയായ	സിദ്ധചാരണ-	സിദ്ധന്മാരായും ചാര
ഗൌതമഃ	ഗൌതമമാമുനി,	സേവിതേ	ണന്മാരായും വാസം
ദുഷ്ടചാരിണീം	ദുശ്ചരിത്രയായ അവ		ചെയ്യപ്പെട്ട
ഏവം	ഇപ്രകാരം [ഭോക്	രമ്യേ	രമണീയമായ
ഉക്തവാ,	ഉരലെയ്ക്കശേഷം,	ഹിമവൽക്കീഖരേ	ഹിമാലയശിഖരത്തിൽ
ഇമം ആശ്രമം	ഈ ആശ്രമത്തെ	മഹാതപാഃ	ആ മഹാതപസ്വി
ഉത്സൃജ്യ,	വെടിഞ്ഞും,	തപഃ തേപേഃ	“തപസ്സുചെയ്തു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

അഷ്ടചതാരിംശഃ സൂക്തം = നാല്പ്പത്തിഎട്ടാംസൂക്തം സമാപ്തം.

(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1554.)

ഏകോനപഞ്ചാശഃ സൂക്തം = നാല്പ്പത്തിഒമ്പതാം സൂക്തം

[അഹല്യാശാപമോക്ഷഃ = അഹല്യയുടെ ശാപമോക്ഷം.]

അഹലസ്തു തതഃ ശക്ത്രോ ദേവാനുഗ്നിപുരോഗമാൻ

അബ്രവീത് തുസ്തവദനഃ സർപ്പിസംഘാൻ സചാരണാൻ.

1

“അഹലഃ	“വൃഷണഹീനനായ	അഗ്നി-	അഗ്നിമുന്മാദവരം
ശക്ത്രഃ	ഇന്ദ്രൻ	പുരോഗമാൻ	ആയ
തതഃ തു,	തദനന്തരം [യവരം	ദേവാൻ	ദേവന്മാരെനോക്കി
സർപ്പിസംഘാൻ	ഋഷിഗണങ്ങളോടുകൂടി	തുസ്തവദനഃ	പേടിപൂണ്ടുമുഖത്തോടു
സചാരണാൻ	ചാരണരോടുകൂടിയ		കൂടിയവനായി
	വരം	അബ്രവീത്.	ഒരുവാക്കുരചെയ്തു.

കവ്ചതാ തപസോ വിപ്ലവം ഗൌതമസ്യ മഹാത്മനഃ

ക്രോധമുത്പാദ്യ ഹി മയാ സുരകാഞ്ചിദം കൃതം.

2

“മഹാത്മനഃ	“മഹാത്മാവായ	കവ്ചതാ	ഉണ്ടാക്കുന്ന
ഗൌതമസ്യ	ഗൌതമമഹാഷിക്ഷം	മയാ	എന്നാൽ
ക്രോധം	ക്രോധത്തെ	കൃതം	ചെയ്യപ്പെട്ടതായ
ഉത്പാദ്യ	ഉല്പാദിപ്പിച്ച്	ഇദം	ഈ കാഞ്ചം
തപസഃ	(അദ്ദേഹത്തിന്റെ)	സുരകാഞ്ചം	ദേവന്മാരായ ദേവന്മാ
	തപസ്സിന്	ഹി.	ക്ഷോഭിപ്പിച്ചു ചെയ്തു
വിപ്ലവം	വിപ്ലവത്തെ		പ്രവൃത്തിതന്നെ.

[ഗൌതമമുനിയുടെ തപോമഹിമയാൽ, ദേവന്മാർ തങ്ങളെ പദവിയിൽനിന്നും ചുരുക്കിയ്ക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിച്ചുവെങ്കിൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യയുമായ് വൃദിചരിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന് കോപത്തെ ഉല്പാദിപ്പിക്കുക. തന്മൂലം തപോവിപ്ലവം വരുത്തി ദേവന്മാരെ കാത്തു എന്ന താല്പര്യം.]

അഹലോഃസ്ത്രി കൃതസ്തേന ക്രോധാത് സാ ച നിരാകൃതാ
ശാപമോക്ഷേണ മഹതാ തപോഃസ്യാപഹൃതം മയാ.

3

“തേന	“അദ്ദേഹത്താൽ,	മഹതാ	ഉഗ്രമായ
ക്രോധാത്,	കോപംകൂലം,	ശാപമോക്ഷേണ	ആ ശാപദാനത്താൽ,
അഹലഃ	അണ്ഡംപോനവനായി	മയാ	എന്നാൽ
കൃതഃ അസ്ത്രി;	ഞാൻ ആക്കപ്പെട്ടിരി	അസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
സാ ച	അവളും [കുസു;	തപഃ	തപശ്ശക്തി [നു.
നിരാകൃതാ;	ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടു;	അപഹൃതം.	ഇല്ലാതാക്കപ്പെട്ടിരിക്കു

[ഗൌതമൻ ഇപ്രകാരം ശപിച്ചതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ തപശ്ശക്തി കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നുവെന്ന് താല്പര്യം.]

തന്മാം സുരവരാ സർവ്വേ സഞ്ചിസംഘാഃ സചാരണാഃ
സുരകായ്കരം യുയം സഫലം കർത്തുമഹഥ.

4

“തത്	“അതിനാൽ,	സർവ്വേ,	എല്ലാവരും,
സഞ്ചിസംഘാഃ	ഋഷിഗണങ്ങളോടു കൂടിയവരും	സുരകായ്കരം	ദേവകായ്കളെ നിവൃത്തിച്ചവനായ
സചാരണഃ	ചാരണരോടുകൂടിയവരും ആയ	മാം,	എന്നെ,
സുരവരാഃ	ദേവശ്രേഷ്ഠന്മാരായ	സഫലം	വൃഷണയുക്തനായി
യുയം	നിങ്ങൾ	കർത്തം	ആക്കിത്തീർപ്പാൻ
		അഹഥ.	യത്നിക്കേണ്ടതാണ്.

ശതകൃതോർവചഃ ശ്രുതപാ ദേവാഃ സാഗ്നിപുരോഗമാഃ
പിതൃദേവാനപേത്യാഹുഃ സഹ സർവ്വൈർമന്ദഭ്യാഗഭിരഹൈഃ.

5

“ശതകൃതോഃ	“ഇരുന്റെ	സർവ്വൈഃ	എല്ലാ
വചഃ	വാക്കു	മന്ദഭ്യാഗഭിരഹൈഃ	മന്ദഭ്യാഗങ്ങളോടും
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,	സഹ,	കൂടി,
സാഗ്നിപുരോഗമാഃ	} അഗ്നിമുതലായ	പിതൃദേവാൻ	പിതൃദേവതകളെ
ദേവാഃ		ഉപേത്യ,	സമീപിച്ചു.
	ദേവന്മാർ,	ആഹുഃ	ഇങ്ങിനെ അറിയിച്ചു.

പുരാവിചാർച്ച മോഹേന ഋഷിപത്നീം ശതകൃതഃ
ധർമ്മിതപാ മനേഃ ശാപാത്തരൈവ വിഫലഃ കൃതഃ.

6

“ശതകൃതഃ	“ഇരുൻ,	ധർമ്മിതപാ,	പുണ്യൻ,
പുരാ	ആദ്യം	മനേഃ	മഹഷിയുടെ
അവിചാർച്ച	ആലോചനചെയ്യാതെ	ശാപാത്,	ശാപത്താൽ,
മോഹേന	മോഹത്താൽ	തത്ര ഏവ	അവിടെവെച്ചുതന്നെ,
ഋഷിപത്നീം	ഋഷിപത്നിയെ	വിഫലഃ കൃതഃ	അണ്ഡഹീനനാക്കപ്പെട്ടു.

[ഇതിൽനിന്ന്, ദേവന്മാർ വാസ്തവത്തെ ശരിച്ചുവെന്നും കാണുന്നു.]

അയം മേഷഃ സവൃഷണോ ശക്രോ ഹൃവൃഷണഃ കൃതഃ
മേഷസ്യ വൃഷണൌ ഗൃഹ്യ ശക്രായാശു പ്രയച്ഛത.

7

“അയം	} “(യാഗത്തിൽ നിങ്ങൾക്കായി നൽകപ്പെട്ട) ഈ ആട്ടിൻകുട്ടി	മേഷസ്യ	ആട്ടിൻകുട്ടിയുടെ
മേഷഃ		വൃഷണൌ	അണ്ഡങ്ങൾ രണ്ടും
സവൃഷണഃ	വൃഷണത്തോടുകൂടി	ഗൃഹ്യ	എടുത്ത്
ശക്രഃ ഹി	ഇന്ദ്രനോ [യതഃ;	ശക്രായ	ഇന്ദ്രനും
അവൃഷണഃ കൃതഃ	} വൃഷണരഹിതനാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു!	ആശു	വേഗം
		പ്രയച്ഛത.	കൊടുത്ത്, ചേർത്തുവെ

[ഋക.

അഹലസ്തു കൃതോ മേഷഃ പരാം തൃഷ്ടിം പ്രദാസ്യതി.

8

‘അഹലഃ കൃതഃ മേഷഃ തു	} “വൃഷണരഹിതനാക്കപ്പെട്ട ആട്ടിൻകുട്ടിയാകട്ടെ,	പരാം	(നിങ്ങൾക്ക്) മഹ
		തൃഷ്ടിം	തൃപ്തിയെ [ത്തായ
		പ്രദാസ്യതി.	നൽകുമാറാകും.

ഭവതാം ഹർഷണാത്മം ച യേ ച ദാസ്യന്തി മാനവാഃ.

9

‘ഭവതാം	‘നിന്തിരുവടികളുടെ	ദാസ്യന്തി	{ (വൃഷണരഹിതമായ ആട്ടിൻകുട്ടിയെ നിങ്ങൾക്ക്) പ്രദാനം ചെയ്യുന്നുവോ അവരും
ഹർഷണാത്മം ച	} സത്തുഷ്ടിക്കുവേണ്ടിയും		
യേ		യാതൊരു	ച.
മാനവാഃ	മനുഷ്യർ		

ഇത്യാഗേച്ഛചനം ശ്രുത്വാ പിതൃദേവാഃ സമാഗതാഃ

ഉത്പാദ്യ മേഷവൃഷണൌ സഹസ്രാക്ഷേ നൃവേശയൻ.

10

“ഇതി അഗ്നേഃ വചനം ശ്രുത്വാ, പിതൃദേവാഃ സമാഗതാഃ	“ഇപ്രകാരം അഗ്നിയുടെ വചനം ശ്രുത്വാ, വാക്കുകേട്ട്, പിതൃദേവന്മാർ എല്ലാവരുംകൂടി,	മേഷവൃഷണൌ ആട്ടിൻകുട്ടിയുടെ രണ്ടു വൃഷണങ്ങളേയും ഉത്പാദ്യ, സഹസ്രാക്ഷേ നൃവേശയൻ.	ആട്ടിൻകുട്ടിയുടെ രണ്ടു വൃഷണങ്ങളേയും പഠിച്ചെടുത്ത് ഇന്ദ്രകൾ ചേർത്തു.
--	--	--	---

തദാപ്രഭൃതി കാകത്സ്ഥ പിതൃദേവാഃ സമാഗതാഃ

അഹലാൻ ഭുഞ്ജതേ മേഷാൻ ഹലൈസ്തേഷാമയോജയൻ.

11

“കാകത്സ്ഥ! തദാപ്രഭൃതി പിതൃദേവാഃ സമാഗതാഃ അഹലാൻ മേഷാൻ	“കാകത്സ്ഥ! അതു മുതൽ പിതൃദേവന്മാർ ഒന്നിച്ചുകൂടി വൃഷണമില്ലാതാക്കപ്പെട്ട ആട്ടിൻകുട്ടികളെ [ഭുഞ്ജതേ; തേഷാം ഹലൈഃ അയോജയൻ	ഭുജിച്ചുവരുന്നു; അവയെ ദാനം ചെയ്ത ഫലത്താൽ (ദാനം ചെയ്തവരെ) സമ്പന്നന്മാരാക്കുകയും ചെയ്യാവുന്നു.
---	---	----------------------------	--

ഇദൃസു മേഷവൃഷണസ്തദാപ്രഭൃതി രാഘവ

ഗൌതമസ്യ പ്രഭാവേന തപസശ്ച മഹാത്മനഃ.

12

“രാഘവ! “ഹേ രാഘവ!
ഇദൃഃ തു ദേവേന്ദ്രനം
തദാപ്രഭൃതി ച അതുമുതല്പുതന്നേയാ
മഹാത്മനഃ മഹാത്മാവായ [സ്”,

ഗൌതമസ്യ ഗൌതമമുനിയുടെ
തപസഃ } തപോമഹിമയാൽ
പ്രഭാവേന }
മേഷവൃഷണഃ മേഷവൃഷണനായ്
ത്തീർന്നത്.

തദാഗച്ഛ മഹാതേജ ആശ്രമം പുണ്യകർമ്മണഃ

താരയൈനാം മഹാഭാഗാമഹദ്യുഗം ദേവരൂപിണിം.

13

“തത് ആയതുകൊണ്ട്
മഹാതേജഃ! മഹാമഹിമയോടുകൂടി
യ ഹേ രാമ!
പുണ്യകർമ്മണഃ പുണ്യശാലിയായ
ജ്ഞിയുടെ
ആശ്രമം ആശ്രമത്തിലേക്കു
ആഗച്ഛഃ വരിക;

മഹാഭാഗം മഹാഭാഗവതിയും
ദേവരൂപിണിം ദേവരൂപിപോലെ അഴ
ഏനാം ഈ [കാമ്പളം ആയ
അഹദ്യുഗം അഹദ്യുഗയെ
താരയ.” { കൊടിയ ശാപഫലാ
നഭവത്തിൽനിന്നും മോ
ചിപ്പിച്ചാലും.”

വിശ്വാമിത്രവചഃ ശുതപാ രാഘവഃ സഹചക്ഷുഃ

വിശ്വാമിത്രം പുരസ്കൃത്യ തമാശ്രമമാവിശത്.

14

വിശ്വാമിത്രം } വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ
വചഃ } വാക്യം
ശുതപാ, കേട്ട്,
രാഘവഃ ശ്രീരാഘവൻ
സഹചക്ഷുഃ ലക്ഷണനോടുകൂടി

വിശ്വാമിത്രം വിശ്വാമിത്രമഹഷിയെ
പുരസ്കൃത്യ, മുന്തിലാക്കുകൊണ്ട്,
അഥ ഉടനെ
തം ആശ്രമം ആ ആശ്രമത്തിൽ
ആവിശത് പ്രവേശിച്ചു.

ദദൗ ച മഹാഭാഗം തപസാ ഭ്യോതിതപ്രഭാം

ലോകൈരപി സമാഗമ്യ ദുർനിരീക്ഷാം സുരാസുരൈഃ.

15

പ്രയത്നാനിർമ്മിതാം ധാത്രാ ദിവ്യാം മായാമയീമിവ

സതുഷാരാവൃതാം സാഭാം പൂണ്ണചന്ദ്രപ്രഭാമിവ.

16

ധൃമേനാപി പരീതാംഗീം ദീപ്താമഗ്നിശിഖാമിവ

മദ്ധ്യേഽഭസോ ദരാധർമ്മം ദീപ്താം സൂര്യപ്രഭാമിവ.

17

ച, തത്സമയം
തപസാ തപസ്സുകൊണ്ട്
ഭ്യോതിതപ്രഭാം, വിലസുന്നകാന്തിയോ
ടുകൂടിയവളായി,
ലോകൈഃ ലോകരാലും,
സുരാസുരൈഃ ച ദോഷസുരന്മാരാരാലും

സമാഗമ്യ അവി അടുത്തുചെന്നിട്ടും
ദുർനിരീക്ഷാം, കാണാൻ സാധ്യപ്പെ
ടാത്തവളായി
ധാത്രാ ബ്രഹ്മാവിനാൽ
പ്രയത്നാത് ശ്രമപ്പെട്ട്
നിർമ്മിതാം ഉളവാക്കപ്പെട്ടവളായി

മായാമയീം } മായാനിമിര എന്ന
 ജവ } പോലെയുള്ളവളായി
 ദിവ്യാം അതിമാനഷരൂപയായി
 സതുഷാരാ- } മഞ്ഞുകൊണ്ട് മൂട
 വൃതാം } പ്പെട്ട്
 സാദ്രാം മേഘത്താൽ മറയ്ക്കപ്പെട്ട
 പുണ്ണപരൂപ്രഭാം മുഴുമതികാന്തി
 ജവ പോലെയുള്ളവളായി,
 ധൃമേന പുകകൊണ്ട്
 പരിതാംഗീം } മൂടപ്പെട്ടതെങ്കിലും
 അപി }

ദീപ്താം ഉജ്ജ്വലിക്കപ്പെട്ട
 അഗ്നിശിഖാം } അഗ്നിജപാലപോലെ
 ജവ, } യുള്ളവളായി,
 അഭസഃ വെള്ളത്തിൽ
 മദ്ധ്യേ നടുവിൽ പ്രതിബിം
 ദീപ്താം മിന്നുന്ന (ബീജ്)
 ദുരാധർഷാം എതിരില്ലാത്ത
 സൂര്യപ്രഭാം ജവ സൂര്യകാന്തിപോലെയു
 ള്ളവളായി,
 മഹാഭാഗാം ആമഹാഭാഗ്യവതിയെ
 ദേവ് കാണുകയും ചെയ്തു.

സാ ഹി ഗൌതമവാക്യേന ദുർന്നിരീക്ഷ്യ ബഭ്രുവ ഹ
 ത്രയാണാമപി ലോകാനാം യാവദ്രാമസ്യ ദർശനം
 ശാപസ്യ നമുപാഗമ്യ തേഷാം ദർശനമാഗതാ.

18

സാ ഹി അവളാകട്ടെ
 ഗൌതമ- } ഗൌതമവാക്യവെദ
 വാക്യേന } വാത്താൽ
 രാമസ്യ ദർശനം ശ്രീരാമന്റെ ദർശനം
 യാവത്, ഉണ്ടാകുന്നതുവരെ,
 ത്രയാണാം മൂന്നു
 ലോകാനാം } ലോകനിവാസികൾ
 അപി } കൂടും

ദുർന്നിരീക്ഷ്യ } കാണാൻ സാധിക്കാ
 ബഭ്രുവ; } ത്തവളായിരുന്നു;
 ശാപസ്യ ശാപത്തിന്റെ
 അന്തം അവസാനം
 ഉപാഗമ്യ എത്തിയതിനാൽ
 തേഷാം ദർശനം അവരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ
 ആഗതാ' കാണപ്പെട്ടു;
 ഹ! ആശ്ചര്യം!

രാഘവേ തു തതസ്തസ്യ പാദൗ ജഗാമ തസ്തദാ
 സ്മരന്തീ ഗൌതമവചഃ പ്രതിജഗ്രാഹ സാ ച തൌ.

19

തതഃ അനന്തരം,
 രാഘവേ തു ശ്രീരാഘവന്മാരിൽ
 തദാ ആ സമയം [വരും,
 തസ്യഃ അവളുടെ
 പാദൗ കാലടികളെ
 ജഗാമഃ തൊട്ടുവെണ്ണി;

സാ ച അവളും
 ഗൌതമവചഃ ഗൌതമമുനി പറഞ്ഞ
 വാക്കിനെ
 സ്മരന്തീ സ്മരിച്ചുകൊണ്ട്
 തൌ അവരിരുവരേയും
 പ്രതിജഗ്രാഹ. അംഗീകരിച്ചു.

പാദ്യമർച്യം തഥാതിത്ഥ്യം ചകാര സുസമാഹിതാ
 പ്രതിജഗ്രാഹ കാകത്സ്ഥോ വിധിദൃഷ്ടേന കർമ്മണാ.

20

സുസമാഹിതാ അതിജാഗ്രതയോടുകൂടി
 പാദ്യം പാദ്യവും [വെള്ളം
 അർച്യം അർച്യവും
 തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
 ആതിത്ഥ്യം അതിഥിപൂജയും

ചകാര നൽകി;
 കാകത്സ്ഥഃ കാകസ്ഥൻ
 വിധിദൃഷ്ടേന ശാസ്ത്രവിധിതമായ
 കർമ്മണാ മുറപോലെ
 പ്രതിജഗ്രാഹ (പൂജയെ) അംഗീകരിച്ചു

പുഷ്പവൃഷ്ടിമഹത്യാസീദ്രേവദന്ദഭിനിസ്ഥനഃ

ഗന്ധർവാപ്ലരസാം ചാപി മഹാനാസീത് സമാഗമഃ.

21

മഹതീ	പെരുതായ	ഗന്ധർവാ-	} ഗന്ധർവന്മാരുടേയും അപ്ലരസ്ത്രീകളുടേയും
പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ	പൂമാരി	പ്ലരസാം	
ആസീത്	ചൊരിഞ്ഞു;	സമാഗമഃ	അപി വരവും
ദേവദന്ദഭി-	} ദേവന്മാരുടെ ദന്ദഭി മുഴക്കവും	മഹാൻ	ഏറെ
നിസ്ഥനഃ ച		ആസീത്.	ഉണ്ടായി.

സാധു സാധപിതി ദേവാസ്താമഹല്യാം സമപൂജയൻ

തപോബലവിശുദ്ധാംഗീം ഗൌതമസ്യ വശാനുഗാം.

22

ദേവാഃ	ദേവന്മാർ	വശാനുഗാം	വശവർത്തിനിയാജിൻ
തപോബല-	} തപോമഹിമയാൽ പ വിശുദ്ധാംഗീം	താം അഹല്യാം	ആ അഹല്യയെ
വിശുദ്ധാംഗീം		‘സാധു സാധു’	‘ശുഭം ശുഭം,
	ശരീരമാൻവളായി,	ഇതി	എന്ന് [പൂജിച്ചു.
ഗൌതമസ്യ	ഗൌതമമഹർഷിയുടെ	സമപൂജയൻ	ഒന്നിച്ചുകൂടി പുകഴ്ത്തി,

ഗൌതമോ ഹി മഹാതേജോ അഹല്യാസഹിതഃ സുഖീ

രാമം സംപൂജ്യ വിധിവത്തപസ്തേപേ മഹാതപാഃ.

23

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	രാമം	ശ്രീരാമനെ
ഗൌതമഃ ഹി	ഗൌതമമുനിയും,	വിധിവത്	ശാസ്ത്രമുറപ്രകാരം
അഹല്യാ-	} അഹല്യാസമേതനായി	സംപൂജ്യ	നന്നായി പൂജിച്ചു,
സഹിതഃ		മഹാതപാഃ	മഹാതപസ്സുകളൊണ്ടു
സുഖീ	സുഖംപൂണ്ടവനായി	തപഃ തേപേ.	തപസ്സുചെയ്തു. [വന്നായി

രാമോഽപി പരമാം പൂജാം ഗൌതമസ്യ മഹാമുനേഃ

സകാശാദപിധിവത് പ്രാപ്യ ജഗാമ മിമിലാം തതഃ.

24

രാമഃ അപി	ശ്രീരാമനും	പൂജാം	സത്കാരത്തെ
ഗൌതമസ്യ	} ഗൌതമമഹർഷിയുടെ	പ്രാപ്യ	ലഭിച്ചു,
മഹാമുനേഃ		തതഃ	ഉടനെ,
സകാശാത്	വക്കൽനിന്നും	മിമിലാം	മിമിലാപട്ടണത്തിലേ
വിധിവത്	ശാസ്ത്രപ്രകാരം		ക്കായി
പരമാം	ഉത്കൃഷ്ടമായ	ജഗാമ.	ചെന്നു.

ഇത്യാക്ഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഏകോനപഞ്ചാശഃ സ്കന്ധഃ = നാല്പത്തിഒമ്പതാംസ്കന്ധം സമാപ്തം.

(ആദ്യാമുതൽ ഗ്ലോകസംഖ്യ 1578).

പഞ്ചാശഃ സകൃഃ = അമ്പതാം സകൃഃ.

[മിമിലാപുരീപ്രവേശഃ = മിമിലാനഗരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതും.]

തതഃ പ്രാഗുത്തരാം ഗതവാ രാമഃ സൌമിത്രിണാ സഹ
വിശ്വാമിത്രം പുരസ്കൃത്യ യജ്ഞവാടമുപാഗമത്.

1

തതഃ	അവിടെനിന്നും	പുരസ്കൃത്യ	അനുവർത്തിച്ചുകൊണ്ട്
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	പ്രാഗുത്തരാം	വടക്കുകിഴക്കുകിഴക്കിടെ
സൌമിത്രിണാ	സൌമിത്രിയോടും	ഗതവാ	ചെന്നു [നോക്കി
സഹ	കൂടി	യജ്ഞവാടം	യാഗശാലയിൽ
വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	ഉപാഗമത്	വന്നെത്തി.

രാമസ്തു മുനിശാർദ്ദൃലമുവാച സഹലക്ഷ്മണഃ

സാധവീ യജ്ഞസമൃദ്ധിർഹി ജനകസ്യ മഹാത്മനഃ.

2

രാമഃ തു	ശ്രീരാമനും	ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാവിന്റെ
സഹലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണസഹിതനായി	യജ്ഞസമൃദ്ധിഃ	യാഗത്തിനുള്ള ഏപ്പാട്
മുനിശാർദ്ദൃലം	മുനിശ്രേഷ്ഠനോടായി	സാധവീ ഹി!	ഉത്തമമായിരിക്കുന്നു
ഉവാച	ഉരചെയ്തു;		ണ്ടല്ലോ!
“മഹാത്മനഃ	“മഹാത്മാവായ		

ബഹുനീഹ സഹസ്രാണി നാനാദേശനിവാസിനാം

ബ്രാഹ്മണാനാം മഹാഭാഗ വേദാധ്യയനശാലിനാം.

3

‘മഹാഭാഗ!	“അല്ലയോ മഹാഭാഗ്യവാനെ	ബ്രാഹ്മണാനാം	ബ്രാഹ്മണന്മാരുടെ
നാനാദേശ- } നാനാദേശങ്ങളിലും		ബഹുനീ	അനേകം
നിവാസിനാം } വസിക്കുന്നവരും		സഹസ്രാണി	സഹസ്രങ്ങൾ
വേദാധ്യയന- } വേദങ്ങളെ പഠിച്ചറി		ഇഹ	ഇവിടെ (ഉണ്ടു്).
ശാലിനാം } ഞ്ഞു് പുകഴാൻവരും			
	ആയ		

ഋഷിവാടായ ദൃശ്യന്തേ ശകടീശതസങ്കലാഃ

ദേശോ വിധീയതാം ബ്രഹ്മൻ യത്ര വത്സ്യാമഹേ വയം.

4

“ഋഷിവാടാഃ) “ഋഷികൾക്കുള്ള പ	ബ്രഹ്മൻ!	സ്വാമിൻ!
ച } ണ്ണശാലകളും	യത്ര	എവിടെയാണ്
ശകടീശത- } (സാമാനങ്ങൾ അട	വയം	നാം
സങ്കലാഃ } ണിയ) അനേകവാണ്ടിക	വത്സ്യാമഹേ	വസിക്കേണ്ടതും?
	ദേശഃ	സ്ഥലം (ഏതെന്നും)
ദൃശ്യന്തേഃ	കാണപ്പെടുന്നു:	വിധീയതാം.” കല്പിക്കപ്പെട്ടതെ.

രാമസ്വ വചനം ശ്രുതവാ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ
നിവേശമകരോദ്ദേശേ വിവിദിഷേത സലിലായുതേ.

5

മഹാമുനിഃ	മഹാമുനിയായ	വിവിദിഷേത	ജനങ്ങളുടെതിരക്കില്ലാത്ത, പരിശുദ്ധമായ
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	സലിലായുതേ	ജലസൗഖ്യമുള്ളതായ
രാമസ്വ	ശ്രീരാമന്റെ	ദേശേ	ഒരു പ്രദേശത്തിൽ
വചനം	വാക്കു	നിവേശം	ആവാസം
ശ്രുതവാ,	കേട്ട്,	അകരോതം	ചെയ്തു.

വിശ്വാമിത്രമനുപ്രാപ്തം ശ്രുതവാ സ ത്വപതിസ്തദാ
ശതാനനം പുരസ്കൃത്യ പുരോഹിതമനിന്ദിതം
പ്രത്യജ്ജഗാമ സഹസാ വിനയേന സമനപിതഃ.

6

സ: ത്വപതിഃ	ആ രാജാവേ,	ശതാനനം	ശതാനനമഹർഷിയെ
വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	പുരസ്കൃത്യ	മുൻനിർത്തികൊണ്ട്,
അനുപ്രാപ്തം	എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്ന	വിനയേന	വേണ്ടത്തക്ക ബഹുമാനിയോടു
ശ്രുതവാ	കേട്ടറിഞ്ഞ്, [തായി		
തദാ	ഉടനെ,	സമനപിതഃ	കൂടിയവനായി,
അനിന്ദിതം	} ഉത്തമപുരോഹിതനായ	സഹസാ	വീരവിൽ
പുരോഹിതം		പ്രത്യജ്ജഗാമ	എതിരേറ്റൊഴുന്നള്ളി.

ഋതപിജോഽപി മഹാത്മാനസ്തപർവ്വമാദായ സതപരം.
വിശ്വാമിത്രായ ധർമ്മേണ ദദമ്നുപുരസ്കൃതം.

7

മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായ	അപ്യം	അപ്യത്തെ
ഋതപിജഃ അപി	ഋതപിജകളും,	ആദായ	എടുത്തുകൊണ്ട്,
സതപരം	വേഗം	ധർമ്മേണ തു	ഭക്തിയോടുംകൂടി,
വിശ്വാമിത്രായ	വിശ്വാമിത്രമുനിക്കു	മനുപുരസ്കൃതം	മനുപൂർവ്വമായി
	യ്ക്കൊണ്ട്	ദദുഃ	പ്രദാനംചെയ്തു.

പ്രതിഗൃഹ്യ തു താം പൂജാം ജനകസ്വ മഹാത്മാനഃ
പപ്രച്ഛ കശലം രാജേണാ യജ്ഞസ്യ ച നിരാമയം.

8

മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാവായ	രാജന്തഃ	രാജാവിന്റെ
ജനകസ്വ	ജനകരാജാവിന്റെ	കശലം	യോഗക്കേമത്തേയും
താം	ആ	യജ്ഞസ്യ	} യാഗം നിർവ്വഹിച്ചതായി
പൂജാം തു	ഉപചാരത്തേയും	നിരാമയം ച	
പ്രതിഗൃഹ്യ,	സ്വീകരിച്ച്,	പപ്രച്ഛ.	അന്വേഷിച്ചു. [പററി

സ താംശ്ചാപി മുനീൻ പൃഷ്ടവാ സോപാദ്ധ്യായപുരോധസഃ
യഥാനുഗ്രായം തതഃ സഞ്ചൈഃ സമാഗച്ഛതീ പ്രഹൃഷ്ടവതഃ.

9

സഃ	അദ്ദേഹം	യഥാനുഗ്രായം	തക്കപോലെ
സോപാദ്ധ്യായ-	പുരോഹിതന്മാർ, ള്	പൃഷ്ടവാ	(കുശലം)ചോദിച്ചു്,
പുരോധസഃ	തപിക്കുകൾ ഇവരോടു	തതഃ	പിന്നെ,
	കൂടിയ	സഞ്ചൈഃ ച	എല്ലാവരോടുംകൂടി
താൻ	ആ	പ്രഹൃഷ്ടവതഃ	സന്തോഷപുരസ്സരം
മുനീൻ അപി	മുനിമാരോടും	സമാഗച്ഛതീ.	കൂടിച്ചേൺ.

അഥ രാജാ മുനിശ്രേഷ്ഠം കൃതാഞ്ജലിരഭാഷത
ആസനേ ഭഗവന്നാസ്താം സഹൈഭിർമുനിസത്തമൈഃ.

10

അഥ	പിന്നെ	“ഭഗവൻ!	“സ്വാമിൻ!
രാജാ	അരചൻ	ഏഭിഃ	ഇത
കൃതാഞ്ജലിഃ	കൈകൂപ്പികൊണ്ടു്	മുനിസത്തമൈഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠന്മാരോടു
മുനിശ്രേഷ്ഠം	മുനിശ്രേഷ്ഠനോടായി	സഹ	കൂടി
അഭാഷതഃ	(ഇങ്ങിനെ)അരുൾ	ആസനേ	ആസനത്തിൽ
	ചെയ്തു:	ആസ്താം.”	ഉപവേശിച്ചാലും.”

ജനകസ്യ വചഃ ശ്രുതവാ നിഷ്സാദ മഹാമുനിഃ
പുരോധാ ഋതപിജയൈവ രാജാ ച സഹ മന്ത്രിഭിഃ.

11

ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാവിൻ	ഋതപിജഃ	} ഋതപിജകളും
		ച ഏവ	
വചഃ	വാക്കു	മന്ത്രിഭിഃ സഹ	മന്ത്രിമാരോടുംകൂടി
ശ്രുതവാ	കേട്ടു്,	രാജാ	രാജാവും
മഹാമുനിഃ	മാമുനി	ച	{ അപ്രകാരംതന്നെ ആ സനങ്ങളിൽ ഉപവേ ശിച്ചു.
നിഷ്സാദ	ആസനത്തിലിരുന്നു;		
പുരോധാഃ	പുരോഹിതന്മാരും,		

ആസനേഷു യഥാനുഗ്രായമുപവിഷ്ഠാൻ സമന്തതഃ
ദൃഷ്ടവാ സ നൃപതിസ്ത്വത്ര വിശ്വാമിത്രമമാബ്രവീത്.

12

ആസനേഷു	ആസനങ്ങളിൽ	അഥ	ആ സമയം
യഥാനുഗ്രായം	മുറപോലെ	സഃ	ആ
തത്ര	അവിടെ	നൃപതിഃ	രാജാവ്
സമന്തതഃ	ചുറ്റും(എല്ലാവരും)	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമുനിയോടായി
ഉപവിഷ്ഠാൻ	ഇരുന്നതായി		
ദൃഷ്ടവാ,	കണ്ടശേഷം,	അബ്രവീത്.	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

അദ്യ യജ്ഞസമൃദ്ധിമേ സകലാ ദൈവതൈഃ കൃതാ
അദ്യ യജ്ഞഫലം പ്രാപ്തം ഭഗവദ്ദർശനായാ.

13

“അദ്യ മേ യജ്ഞസമൃദ്ധിഃ ദൈവതൈഃ സകലാ കൃതാ;	“ഇച്ഛോര മാത്രമാണ് എന്റെ യാഗത്തിനുള്ളപ്പോഴാണ് ദേവന്മാരാൽ പരിപൂ ണ്ണമാക്കപ്പെട്ടത്;	ഭഗവദ്ദർശനം അവിടുത്തെ ദർശന അദ്യ ഇച്ഛോഴാണ് [ത്താൽ യജ്ഞഫലം യാഗത്തിന്റെ ഫലം മയാ എന്നാൽ പ്രാപ്തം. പ്രാപിക്കപ്പെട്ടതും.
---	--	---

ധന്യോസ്ത്വനഗ്രഹീതോഽസ്തി യസ്യ മേ മുനിപുംഗവ
യജ്ഞോപസദനം ബ്രഹ്മൻ പ്രാപ്തോഽസി മുനിഭിഃ സഹ.

14

“മുനിപുംഗവ! ബ്രഹ്മൻ! യസ്യ മേ യജ്ഞോപ- സദനം മുനിഭിഃ സഹ	“ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ! സ്വാമിൻ! യാതൊരു ഇവന്റെ യാഗശാലയിൽ മുനികളോടുംകൂടി	പ്രാപ്തം അസി നിന്തിരുവടി എഴുന്ന ള്ളി, അക്കാരണത്താൽ ധന്യഃ അസ്തി; { ഞാൻ മനോരമം സാ ധിച്ചവനായി ഭവി ച്ചിരിക്കുന്നു; അനുഗ്രഹീതഃ } ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്ക അസ്തി. } പ്പെട്ടവനായി തീർന്നി രിക്കുന്നു.
--	---	--

ഭാദശാഹം തു ബ്രഹ്മണ്യേ ശേഷമാഹുർമനീഷിണഃ
തതാ ഭാഗാത്ഥിനോ ഭവോൻ ദ്രഷ്ടുമഹസി കൌശിക.

15

“ബ്രഹ്മണ്യേ മനീഷിണഃ ഭാദശാഹം തു ശേഷം ആഹുഃ കൌശിക!	“ഹേ ബ്രഹ്മണ്യേ! പണ്ഡിതന്മാർ [യാഗ പൂർത്തിക്കും), പന്ത്രണ്ടുദിവസംമാത്രം ബാക്കിയുണ്ടെന്നു? പറയുന്നു; അല്ലയോ കൌശികസുത!	തതഃ അതിൽപിന്നെ ഭാഗാത്ഥിനഃ ഹവിർഭാഗത്തെ ഇച്ഛി ക്കുന്നവരായ ഭവോൻ ദേവന്മാരെ ദ്രഷ്ടം കാണാൻ അഹ്സി അവിടുന്ന് അഹ്നാ കുന്നു.”
--	--	---

ഇത്യുക്തവാ മുനിശാർദൂലം പ്രഹൃഷ്ടവദനസ്തദാ
പുനസ്തം പരിപ്രച്ഛ പ്രാഞ്ചലിഃ പ്രണതോ നൃപഃ

16

ഇതി മുനിശാർദൂലം ഉക്തവാ, പ്രഹൃഷ്ടാദനഃ നൃപഃ പ്രാഞ്ചലിഃ	ഇപ്രകാരം മുനിപുംഗവനോടായി ഉരചെയ്തശേഷം, പ്രസന്നമുഖനായി രാജാവ് അഞ്ചലിബന്ധം ചെയ്ത കൊണ്ടു്	പ്രണതഃ വണക്കത്തോടെ തദാ ആ സമയം പുനഃ വീണ്ടും തം അദ്ദേഹത്തിനോടായി പരിപ്രച്ഛ. { (ഇങ്ങിനെ) വിശേഷ വിധിയായി പോദ്യം ചെയ്തു.
---	---	---

ഇമൗ ക്കുമാരൗ ഭദ്രൗ തേ ദേവതുല്യപരാക്രമൗ.
 ഗജസിംഹഗതീ വീരൗ ശാർദ്ദൂലവൃഷഭോപമൗ. 17
 പദ്മപത്രവിശാലാക്ഷൗ ഖഡ്ഗതൂണീധനജ്ജൗ
 അശ്വിനാവിവ രൂപേണ സമുപസ്ഥിതയൗച്ചൗ 18
 യദൃച്ഛയൈവ ഗാം പ്രാപ്തൗ ദേവലോകാഭിവാമൗ
 പുണ്യരീകവിശാലാക്ഷൗ വരായുധധരാവുഭൗ 19
 ബലഗോധാംഗുലിത്രാണൗ ഖഡ്ഗവന്തൗ മഹാദ്യുതീ
 കാകപക്ഷധൗരൗ വീരൗ ക്കുമാരാവിവ പാവകീ. 20
 രൂപൌഭായ്തുണൈഃ പുംസാം ദൃഷ്ടിചിത്താപഹാരിണൗ 21
 പ്രാകാശ്യം കലമസ്താകം മാമുലത്തുമിഹാഗതൗ
 കഥം പദ്മോമിഹ പ്രാപ്തൗ കിമന്തം കസ്യ വാ മനേ. 22

“ദേവതുല്യ - } “ദേവതുല്യപരാക്രമ
 പരാക്രമൗ, } നാഭം,
 ഗജസിംഹ- } ആന, സിംഹം
 ഗതീ, } ഇവയുടെഗതിയോടു
 കൂടിയാഭം,
 ശാർദ്ദൂല- } നരിക്കും കാളയ്ക്കും
 വൃഷഭോപമൗ } ഒത്ത
 വീരൗ, } ദുരുകായനാഭം,
 പദ്മപത്ര- } പദ്മമേളംപോലെ വി
 വിശാലാക്ഷൗ } ശാലനേത്രങ്ങളാൽ
 വരും,
 ഖഡ്ഗതൂണീ- } വാരം, ആവാനാഴി, വി
 ധനജ്ജൗ } പ്ല എന്നിവ ധരിച്ച
 വരും,
 രൂപേണ } അഴകിൽ
 അശ്വിനൗ } അശ്വിനീദേവനാ
 ഇവ } ക്കൊത്തവരും,
 സമുപസ്ഥിത- } യൗച്ചനദശയടുത്ത
 യൗച്ചൗ } യൗച്ചനദശയടുത്ത
 ക്കുമാരൗ } രാജകുമാരന്മാരും
 ദേവലോകാത് } ദേവലോകത്തിൽ
 നിന്നും
 യദൃച്ഛയാ ഏവ } ഭാഗ്യവാശാൽതന്നെ
 ഗാം } ദുലോകത്തിലേക്കും
 പ്രാപ്തൗ } എഴുന്നള്ളിയാറായ
 അമരൗ ഇവ } രണ്ടുദോന്മാർപോലെ
 യുദ്ധവരും

പുണ്യരീക - } താമരപ്പൂപോലെ വിട
 വിശാലാക്ഷൗ } ന് നേത്രങ്ങളോടുകൂടി
 യവരും
 വരായുധധരൗ } ഉത്തമങ്ങളായ ആയുധ
 ഞര ധരിച്ചവരും,
 ബലഗോധാം- } ഉടുമ്പിൻതോൽകൊ
 ഗുലിത്രാണൗ } ണ്ടുള്ള കൈവീരലുരക
 ഞര ധരിച്ചവരും,
 ഖഡ്ഗവന്തൗ } വാര ധരിച്ചവരും,
 മഹാദ്യുതീ, } അതിതേജസ്വികളും,
 കാകപക്ഷ- } പാർവ്വങ്ങളിൽവെട്ടുക
 ധൗരൗ } ടമ ധരിച്ചവരും,
 പാവകീ- } അഗ്നിയിൽ പിറന്നുക
 ക്കുമാരൗ ഇവ } മാർന്നാരായ സ്തന്ദവി
 ശാഖന്മാരെപോലെ
 വീരൗ } വീരന്മാരും,
 രൂപൌഭായ്തു } സൗന്ദര്യമുള്ളവർ
 ഹണൈഃ } ഗുണങ്ങളാൽ
 പുംസാം } ജനങ്ങളുടെ
 ദൃഷ്ടിചിത്താ- } നയനങ്ങളേയും ചിത്ത
 പഹാരിണൗ } ങ്ങളേയും അപഹരി
 ക്കുന്നവരും’
 അസ്താകം കലം } ഞങ്ങളുടെ കലത്തിന്നു
 പ്രാകാശ്യം } കീർത്തിയേയും, [ഇ
 മാം ഉലത്തും } എന്നേയും ഉയർത്താ
 ഇഹ } ഇവിടെ [നായി

ആശയം	എഴുന്നള്ളിയിരിക്ക	മനേ	ഹേ മനിവര!
ഇമം	ഈ [നവരം ആയ	കിമന്തം	എന്തിനായിട്ടാണ്?
ഉഭയം	രണ്ടുപേരും,	കസ്യ വാ	ആരെ ഉദ്ദേശിച്ചാണ്?
കഥം	എങ്ങിനെയാണ്,	തേ ഭദ്രം	കനിവോടെ ഉരചെ
പദോക്തം	കാൽനടയായി		യ്ക്കാലും.
ഇഹ പ്രാപ്തം?	ഇവിടെ വന്നത്?		

വരായുധധരൗ വീരൗ കസ്യ പുത്രൗ മഹാത്മനഃ
ദ്രുഷ്ടാന്താവിമം ദേശം ചരസൂർയാവിവാംബരം 23

പരസ്സരസ്യ സദൃശൗ പ്രമാണേംഗിതചേഷ്ടിതൈഃ
കാകപക്ഷധരൗ വീരൗ ശ്രോതുമിച്ഛാമി തത്പതഃ. 24

“വരായുധധരൗ“ഉത്തമങ്ങളായ ആയു		പ്രമാണേം-	
ധങ്ങര ധരിച്ചവരും		ഗിതചേഷ്ടി-	
വീരൗ	പ്രസിദ്ധിപുണ്ട	തൈഃ	} ആകൃതി, ഭാവം, ചേഷ്ട
ചരസൂർയ്യൗ	ചരസൂർയ്യന്മാർ	പരസ്സരസ്യ	ഒരുവെക്കാരവർ
അംബരം ഇവ	ആകാശത്തേയെന്ന	സദൃശൗ	സാദൃശ്യമാണുവരും ആ
ഇമം	ഈ [വണ്ണം	കസ്യ	ഏതു [യ(ഇവർ)
ദേശം	പ്രദേശത്തെ	മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവിന്റെ
ദ്രുഷ്ടാന്തൗ	അലങ്കരിക്കുന്നവരും,	പുത്രൗ?	തനയന്മാരോ?
കാകപക്ഷ-	} ക്ഷത്രിയജാതചന്ദന	തത്പതഃ	വാസ്തവംപോലെ
ധരൗ		ശ്രോതും	കേൾപ്പാൻ
വീരൗ	ദൃഢശക്തിയുടേതും,	ഇച്ഛാമി.”	ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.”

തസ്യ തദ്വചനം ശ്രുത്വാ ജനകസ്യ മഹാത്മനഃ
ന്യവേദയന്മഹാത്മാനൗ പുത്രൗ ദശരഥസ്യ തൗ. 25

മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	തൗ	} ആ രണ്ടു മഹാത്മാ
തസ്യ	ആ	മഹാത്മാനൗ	} കളഭം
ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാവി	ദശരഥസ്യ	ദശരഥചക്രവർത്തി
തതഃ	ആ [ന്റെ		യുടെ
വചനം	വാക്കു	പുത്രൗ	പുത്രന്മാരാണെന്നും
ശ്രുത്വാ,	കേട്ട്.	ന്യവേദയതഃ.	(അദ്ദേഹം) അറിയിച്ചു.

സിദ്ധാശ്രമനിവാസം ച രാക്ഷസാനാം വധം തഥാ
തച്ഛാഗമനമവ്യഗ്രം വിശാലായാശ്വ ദർശനം. 26

അഹല്യദർശനം ചൈവ ഹൈതമേന സമാഗമം
മഹാധനുഷി ജിജ്ഞാസാം കർത്തുമാഗമനം തഥാ. 27

ഏതത്സർവ്വം മഹാതേജാ ജനകായ മഹാത്മനേ
നിവേദ്യ വിരരാമാന വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ. 28

അഥ	ചിന്നെ,	സമാഗമം,	ചേർന്നിനേയും,
സിദ്ധാശ്രമ-	} സിദ്ധാശ്രമത്തിൽ	തഥാ	അനന്തരം,
നിവാസം		മഹാധനുഷി	മഹത്തായ വില്ലിന്റെ
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ		സംഗതിയിൽ
രാക്ഷസാനാം	രാക്ഷസന്മാരുടെ	ജിജ്ഞാസാം	{ (എങ്ങിനെയുള്ളതെ
വധം ച,	വധത്തേയും,		ന്നുകണ്ടറിവാനുള്ള)
തത്	ആ		ആഗ്രഹത്തെ
അവ്യഗ്രം	(രാക്ഷസന്മാരുടെ വധ	കർത്തം	നിറവേറുവാനായി
	ത്താൽ)നിർഭയമായ,	ആഗമനം,	അവിടെ എഴുന്നള്ളിയ
ആഗമനം ച,	യാത്രയേയും,	ഏതത് സർവ്വം,	ജ്ഞാലാം [തിനേയും
വിശാലായാഃ	വിശാലാനഗരത്തി	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ
ദർശനം ച,	കാഴ്ചയേയും' [ന്റെ	വിശ്വാമിത്രഃ }	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി,
അഹല്യാ-	} അഹല്യയ്ക്കു ദർശനം	മഹാമുനിഃ }	
ദർശനം ച		മഹാത്മനേ	മഹാത്മാവായ
ഏവ	കൊടുത്ത സംഗതി	ജനകായ	ജനകമഹാരാജാവി
	മുഴുവനും		നോടും
ഗൌതമേന	ഗൌതമമഹർഷിയു	നിവേദ്യ	അറിയിച്ചശേഷം
	മായി	വിരരാമ.	വിരമിച്ചു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
 പഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അദ്ധ്യായം സർഗ്ഗം സമാപ്തം.
 (ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1606.)

ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അദ്ധ്യായം സർഗ്ഗം.

[വിശ്വാമിത്രകഥാപ്രാരംഭഃ = വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയുടെ ചരിത്രത്തെപ്പറ്റി
 പറയാൻ തുടങ്ങുന്നതും.]

തസ്യ തപഃചനം ശുഭാ വിശ്വാമിത്രസ്യ ധീമതഃ

ഏഷ്വരോമാ മഹാതേജാഃ ശതാനന്ദാ മഹാതപാഃ.

1

ഗൌതമസ്യ സുതോ ജ്യേഷ്ഠസ്ത്വപസാ ദ്യോതിതവ്രജഃ

രാമസന്ദർശനാദേവ പരം വിസ്മയമാഗതഃ.

2

മഹാതേജഃ അതികാന്തിമാനം,
 തപസാ തപസ്സുകൊണ്ട്
 ദ്യോതിതവ്രജഃ, ഉജ്ജ്വലിക്കുന്ന ശോഭ
 യാൻവനം,
 മഹാതപാഃ മഹാതപസ്വിയും,

ഗൌതമസ്യ ഗൌതമമഹർഷിയുടെ
 ജ്യേഷ്ഠഃ സുതഃ മൂത്ത പുത്രനും ആയ
 ശതാനന്ദഃ, ശതാനന്ദമഹർഷി
 തസ്യ ധീമതഃ ആ ധീമാനായ
 വിശ്വാമിത്രസ്യ വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ

തത്വചന്ദ്രം	ആ വാക്കു	രാമസന്ദർശനം-	ശ്രീരാമങ്കല്പുള്ള അത്യു
ശുഭപാ,	കേട്ട്,	തം ഏവ	ധികബഹുമാനത്താൽ
പരം	അതിയായ	ഏഷ്ടരോമാ	അത്യാനന്ദപൂർവ്വകീത
വിസ്തൃതം	ആശ്ചര്യത്തെ		ശരീരനായി ഭവിച്ചു.
ആഗതഃ;	പൂണ്ടു;		

സ ത്വേ നിഷ്കണ്ഠ സമ്പ്രേക്ഷ്യ സുഖാസീനേ യുവാതമജൈ ശതാനന്ദോ മുനീശ്രേഷ്ഠഃ വിശ്വാമിത്രമഥാബ്രവീത്. 3

സഃ	ആ	സമ്പ്രേക്ഷ്യ,	കണ്ടും,
ശതാനന്ദഃ	ശതാനന്ദമഹാഷി'	അഥ	അതിൽപിന്നെ,
നിഷ്കണ്ഠ	ചാഞ്ഞുകൊണ്ടും	മുനീശ്രേഷ്ഠഃ	മുനീശ്രേഷ്ഠനായ
സുഖാസീനേ	സുഖമാംവണ്ണം ആസ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹാഷി
ത്വേ	ആ [നസ്ഥരായ		യോടായി
യുവാതമജൈ	രാജകുമാരന്മാരെ	അബ്രവീത്	(ഇപ്രകാരം) ഉരചെയ്തു.

അപി സാ മുനിശാർദ്ദൂല മമ മാതാ യശസ്വിനീ ദർശിതാ രാജപുത്രായ തപോ ദീർഘമുപാഗതാ. 4

“മുനിശാർദ്ദൂല!	“ഹേ മുനീശ്രേഷ്ഠ!	മമ	എന്റെ
യശസ്വിനീ	കീർത്തിമതിയും,	സാ	ആ
ദീർഘം	ദീർഘകാലം	മാതാ	മാതാവിനും,
തപഃ	കായക്ലേശത്തെ	രാജപുത്രായ	രാജകുമാരന്മാർ [ഒല്ലേ?
ഉപാഗതാ,	പ്രാപിച്ചവളും ആയ	അപി ദർശിതാ?	കാട്ടിക്കൊടുക്കപ്പെട്ടി

അപി രാമേ മഹാതേജോ മമ മാതാ യശസ്വിനീ വന്യൈരപാഹരത് പൂജാം പൂജാർഹം സർവ്വദേഹിനാം. 5

“മഹാതേജഃ!	“അല്ലയോമഹാതേജ	രാമേ,	ശ്രീരാമന്നാക്കൂറാണ്ടും
	സ്സാൻജേജോവേ!	വന്യൈഃ	കാട്ടിലുള്ള കന്മൃഗ
യശസ്വിനീ	ചുകഴാൻവളായ		ഫലങ്ങളാൽ
മമ മാതാ	എന്റെ മാതാവും,	പൂജാം	ഉപചാരത്തെ
സർവ്വദേഹിനാം	സർവ്വപ്രാണികൾക്കും	അപി	} ചെയ്തില്ലേ?
പൂജാർഹം	വന്യങ്ങളെക്കൊന്നായ	ഉപാഹരതഃ?	

അപി രാമായ കഥിതം യഥാവൃത്തം പുരാതനം മമ മാതാർഹതേജോ ദൈവേന യദനുഷ്ഠിതം. 6

“മഹാതേജഃ	“മഹാതേജസ്വിനീയായ	യത് അനുഷ്ഠിതം സംഭവിച്ചതായ	
	വാനേ!	പുരാതനം	മുൻനടന്ന
മമ	എന്റെ	യഥാവൃത്തം	സംഗതിയെല്ലാം,
മാതാ:	മാതാവിനും	രാമായ	ശ്രീരാമന്നായി
ദൈവേന	വിധിവിശാൽ	അപി കഥിതം	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടില്ലേ?

അപി കൌശിക ഭദ്രം തേ ഗുരുണാ മമ സംഗതാ
മാതാ മമ മുനിശ്രേഷ്ഠ രാമസന്ദർശനാദിതഃ.

7

“മുനിശ്രേഷ്ഠ!	“ഹേ മുനിവര!	രാമസന്ദർശനാദിതഃ	} ശ്രീരാമസന്ദർശനം മുതൽക്കുതന്നെ	
കൌശിക!	കശികപുത്ര!	മമ		എന്റെ
തേ	നിന്തിരുവടിക്കും	ഗുരുണാ		പിതാവോടുകൂടി
ഭദ്രം	നന്മയുളവാകട്ടെ!	അപി സംഗതാഃ		ചേർന്നിട്ടല്ലേ?
മമ മാതാ	എന്റെ മാതാവും			

അപി മേ ഗുരുണാ രാമഃ പൂജിതഃ കശികാത്മജ

ഇഹാഗതോ മഹാതേജഃ പൂജാം പ്രാപ്തോ മഹാത്മനഃ.

8

“കശികാത്മജ!	“ഹേ കശികപുത്ര!	ഗുരുണാ	പിതാവിനാൽ
ഇഹ	ഇവിടെ	പൂജിതഃ,	പൂജിക്കപ്പെട്ടവനായി
ആഗതഃ	എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്ന	മഹാത്മനഃ	ആ മഹാത്മാവിന്റെ
മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	പൂജാം	സൽക്കാരത്തെ
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ,	അപി പ്രാപ്തഃ	കയ്ക്കൊണ്ടിട്ടല്ലേ?
മേ	എന്റെ		

അപി ശാന്തേന മനസാ ഗുരുർമ്മേ കശികാത്മജ

ഇഹാഗതേന രാമേണ പൂജിതേനാഭിവാദിതഃ.

9

“കശികാത്മജ!	“ഹേ കശികനന്ദന!	ആഗതേന	എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നവനും
ശാന്തേന	കോപംനീങ്ങി സാമാധാനപ്പെട്ട	പൂജിതേന	പൂജിക്കപ്പെട്ടവനും
മനസാ	ചിത്തംപൂണ്ടവനായി	രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ [ആയ
മേ ഗുരുഃ,	എന്റെ പിതാവു്,	അപി അഭി-	} സംഭാഷണംചെയ്തപ്പോഴല്ലേ?”
ഇഹ	ഇവിടെ	വാദിതഃ?”	

തച്ഛ്രുത്വാ വചനം തസ്യ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ

പ്രത്യവാച ശതാനന്ദം വാക്യജ്ഞോ വാക്യകോവിദം.

10

തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	വിശ്വാമിതഃ)	വിശ്വാമിത്രമാഹി
തത്	ആ	മഹാമുനിഃ,)	
വചനം	വാക്കു	വാക്യകോവിദം	വാക്യതത്വജ്ഞനായ
ശ്രുത്വാ,	കേട്ടു്,	ശതാനന്ദം	ശതാനന്ദമാഹിനിയോ
			ടായി
വാക്യജ്ഞഃ	വാക്യവിശാരദനായ	പ്രത്യവാച	മറുപടിയിൽ ചെയ്തു.

നാതിക്രാന്തം മുനിശ്രേഷ്ഠ യത് കർത്തവ്യം കൃതം മയാ
സംഗതാ മുനിനാ പത്നീ ഭാഗ്വേണേവ രേണുകാ.

11

“മുനിശ്രേഷ്ഠ! “ഹേ മുനീന്ദ്ര!
കർത്തവ്യം ചെയ്യേണ്ടത്
യത് യാതൊന്നൊ അത്
ന അതിക്രാന്തം; ചെയ്യാതെ തെറ്റിക്ക
മയാ എന്നാൽ [പ്പെട്ടില്ല;
കൃതം പൂർത്തിയായി നിവൃത്തി
പ്പെട്ടു;

ഭാഗ്വേണ ഭഗവംശജനായ ജമദ
ഗ്നിമഹർഷിയോടുകൂടി
രേണുകാ രേണുകാദേവി
ഇവ എപ്രകാരമോ അപ്ര
[കാരം
മുനിനാ മുനിവരനോടുകൂടി
പത്നീ ആ ധർമ്മപത്നി
സംഗതാ.” ഭന്നിച്ചതന്നെ വാണ
രുളുന്നുണ്ട്.”

[ജമദഗ്നിമഹർഷി, ജമദഗ്നിസത്യവതിയിൽ ജനിച്ച പുത്രനാകുന്നു. ജമദഗ്നിക്കു ഭാര്യയായ രേണുകയിൽ അഞ്ചു പുത്രന്മാരുളവായവരിൽ ഒട്ടവിലത്തെ പുത്രനാകുന്നു പരശുരാമൻ. രേണുകാദേവി ഒരു ദിവസം നദിയിൽ സ്നാനം ചെയ്യുമ്പോൾ ആകാശത്തിൽ സഞ്ചരിച്ചിരുന്ന ഒരു ഗന്ധർവ്വമിഥുനത്തെ കണ്ട്, മനസ്സു ചലിക്കയാൽ, ചാരി ശുദ്ധയല്ലെന്നറിഞ്ഞ അവളുടെ ഭർത്താവ്, മക്കളോടു അമ്മയെ വധിച്ചാൻ പറയുന്നതും, ഒട്ടവിലത്തെ പുത്രനായ പരശുരാമൻ പിതാവിന്റെ കല്ലറ പ്രകാരം ചെയ്ത്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ സന്തോഷത്തിനു പാത്രീഭവിച്ചും അമ്മയെത്തന്നെ വരമായ് അച്ഛങ്കൽനിന്നു ലഭിക്കുന്നതും, ഇങ്ങിനെ ഭാര്യഭർത്താക്കന്മാർ വീണ്ടും ചേർന്നതും ആയ കഥയാണു് ഇതിൽ പറയപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്.]

തച്ഛ്രുതവാ വചനം തസ്യ വിശ്വാമിത്രസ്യ ധീമതഃ
ശതാനന്ദോ മഹാതേജാ രാമം വചനമബ്രവീത്.

12

തസ്യ ആ
ധീമതഃ ധീമാനായ
വിശ്വാമിത്രസ്യ വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
തത് വചനം ആ വാക്യത്തെ [യുടെ
ശ്രുതവാ കേട്ടു,

മഹാതേജാഃ മഹാതേജസ്വിനായ
ശതാനന്ദഃ, ശതാനന്ദമഹർഷി,
രാമം ശ്രീരാമനോട്
വചനം (ഇപ്രകാരം)മൊഴി
അബ്രവീത്. അരു ചെയ്തു.

സ്വാഗതം തേ നരശ്രേഷ്ഠ ദിഷ്ട്വാ പ്രാപ്തോഽസി രാഘവ
വിശ്വാമിത്രം പുരസ്കൃത്യ മഹർഷിമപരാജിതം.

13

“നരശ്രേഷ്ഠ! “ഹേ പുരുഷോത്തമ!
രാഘവാ! ശ്രീരാഘവാ!
തേ നിന്തിരുവടിയുടെ ആ
സ്വാഗതം; ഗമനം അത്യന്തസ
ന്തോഷകരംതന്നെ;
അപരാജിതം തോല്പയെന്നറിയാ
ത്തവനായ

മഹർഷിം വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
വിശ്വാമിത്രം യെ
പുരസ്കൃത്യ മുൻനിർത്തിക്കൊണ്ട്
പ്രാപ്തഃ അസി നിന്തിരുവടി ഇങ്ങേഴ്
ന്നെള്ളിയെന്നുള്ളത്
ദിഷ്ട്വാ. ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യവിശേ
ഷംതന്നെ.

അചിന്ത്യകർമ്മാ തപസാ ബ്രഹ്മചീരതുലപ്രഭുഃ

വിശ്വാമിത്രോ മഹാതേജഃ വേത്സ്യനം പരമാം ഗതിം.

14

“വിശ്വാമിത്രഃ “വിശ്വാമിത്രമുനി
അചിന്ത്യ- } മനസ്സുകൊണ്ടുകൂടി ആ
കർമ്മാ; } ലോചിപ്പാൻ കഴിയാ
ത്ത വൻകൃത്യങ്ങളെ
ചെയ്തവൻ; [മയാൽ
തപസാ (തന്റെ) തപോമഹി-
ബ്രഹ്മചീഃ; ബ്രഹ്മചീപദത്തെ ധ്രാ-
പിച്ചവൻ;

അതുലപ്രഭുഃ നിസ്തലമായ ജ്യോതി
സ്സോടുകൂടി വിളങ്ങുന്ന
മഹാതേജഃ; മഹാതേജസ്വി;
ഏനം, ഇദ്ദേഹത്തെ,
പരമാം അത്യുത്തമമായ
ഗതിം ഹിതകാരിയെന്ന്
വേത്സി. നിന്തിരുവടി അറിയു-
ന്നുണ്ടല്ലോ.

നാസ്തി ധന്യതരോ രാമസ്തപഃത്താഃസ്യോ ഭൂവി കശ്ചന

ശോപ്തോ കശികപുത്രസ്തേ യേന തപ്തം മഹത്തപഃ

15

“രാമ! “ഹേ രാമ!
മഹത് തപഃ അതിഘോരമായ തപ
തപ്തം ചെയ്തപ്പൊട്ടതം [സ്തം
യേന യാതൊരുവനാലൊരു
കശികപുത്രഃ കശികപുത്രൻ
തേ ശോപ്തഃ { നിന്തിരുവടിയെ പിതാ
വെന്നവണ്ണം കണ്ണി
ന്നെതിരിൽവെച്ചു
നോക്കിവരുന്ന;

തപതഃ നിന്തിരുവടിയേക്കാൾ
ധന്യതരഃ അധികം ഭാഗ്യശാലി
യായ ഒരാൾ
ഭൂവി ലോകത്തിൽ
അസ്യഃ വേറെ
കശ്ചന ഒരാളും
ന അസ്തി. ഇല്ലതന്നെ.

ശ്രുയതാമഭിധാസ്യാമി കൈരശികസ്യ മഹാത്മനഃ

യഥാ ബലം യഥാതത്ത്വം തന്മേ നിഗദതഃ ശൃണു.

16

“മഹാത്മനഃ “മഹാത്മാവായ
കൈരശികസ്യ കശികാത്മജന്റെ
ബലം ശക്തി
യഥാ എപ്രകാരമെന്നുള്ളതു്
അഭിധാസ്യാമി, ഞാൻ വിവരിക്കാം,

ശ്രുയതാം; കേട്ടുകൊണ്ടാലും;
തത് അതിനെ
യഥാതത്ത്വം നടന്നപ്രകാരംതന്നെ
നിഗദതഃ വിവരിക്കുന്ന [യാലും.
മേ ശൃണു എന്നിങ്ങനെ ചൊവിയരുളി

രാജാഭൂഷേഃ ധർമ്മാത്മാ ദീർഘകാലമരിന്ദമഃ

ധർമ്മജ്ഞഃ കൃതവിദ്യശ്ച പ്രജാനാം ച ഹിതേ രതഃ.

17

“ഏഹഃ “ഈ
ധർമ്മാത്മാ, ധർമ്മശീലൻ,
ദീർഘകാലം ഏറിയകാലം
ധർമ്മജ്ഞഃ ധർമ്മങ്ങളെ അറിഞ്ഞ
അരിന്ദമഃ, ശത്രുക്കളെ അടക്കിയ
വന്നായി,

കൃതവിദ്യഃ ച സകലവിദ്യകളേയും
അഭ്യസിച്ചവനായി,
പ്രജാനാം പ്രജകളുടെ
ഹിതേ നന്മയിൽ [വന്നായ,
രതഃ ച, ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയ-
രാജാ അഭൂത്. രാജാവായി ആയിരുന്നു.

പ്രജാപതിസുതശ്ചാസീത് കശോ നാമ മഹീപതിഃ

കശസ്യ പുത്രോ ബലവാൻ കശനാഭഃ സുധാർമികഃ.

18

“പ്രജാപതി- } “പ്രജാപതിപുത്രനായി
സുതഃ
കശഃ കശൻ
നാമ എന്ന
മഹീപതിഃ ഒരു രാജാവ്
ആസീത്; ഉണ്ടായിരുന്നു;

കശസ്യ കശമഹാരാജാവിന്റെ
പുത്രഃ പുത്രൻ
ബലവാൻ ബലവാനും
സുധാർമികഃ ച അതിധർമ്മശാലിയും
കശനാഭഃ കശനാഭനെന്ന
രാജാവ്.

കശനാഭസുതസ്ത്വപാസീദ്ഗാധിരിത്യേവ വിശ്രുതഃ

ഗാധേഃ പുത്രോ മഹാതേജോ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനീഃ.

19

“കശനാഭ- } “കശനാഭപുത്രൻ
സുതഃ തു തന്നെ
ഗാധിഃ ഇതി; ഗാധിയെന്നരാജാവ്;
വിശ്രുതഃ ഏവ ത്രിലോകപ്രസിദ്ധനാ
ആസീത്; ഇരുന്നു; [യും

മഹാതേജഃ മഹാതേജസ്വിയും
മഹാമുനീഃ മാമുനിശ്രേഷ്ഠനുംആയ
വിശ്വാമിത്രഃ വിശ്വാമിത്രമഹർഷി
ഗാധേഃ ഗാധിമഹാരാജാവി
പുത്രഃ പുത്രൻ. [ന്റെ

വിശ്വാമിത്രോ മഹാതേജഃ പാലയാമാസ മേദിനീം

ബഹുവാങ്സഹസ്രാണി രാജാ രാജ്യമകാരയത്.

20

“മഹാതേജഃ “മഹാപ്രഭാവമുക്തനാ
വിശ്വാമിത്രഃ വിശ്വാമിത്രൻ [യ
രാജാ രാജാവായി
മേദിനീം ഭൂമിയെ

പാലയാമാസഃ പരിപാലിച്ചു;
ബഹുവാങ്- } അനേകായിരമാണ്ടു
സഹസ്രാണി } കര
രാജ്യം അകാരയത്, വാഴ്ചചെയ്തു.

കഥാചിത്ത മഹാതേജോ യോജയിതപ വരൂഥിനീം

അക്ഷൗഹിണീപരിവൃതഃ പരിചക്രാമ മേദിനീം.

21

“കഥാചിത് ത “ഒരിക്കൽ
മഹാതേജഃ മഹാതേജസ്വിയായ
അദ്വേദം
വരൂഥിനീം സൈന്യത്തെ
യോജയിതപ ശേഖരിച്ച്,

അക്ഷൗ- } 21870 രഥങ്ങളും, അ
ഹിണീ- } തയും ഗജങ്ങളും, അ
പരിവൃതഃ } തിൽ മൂന്നിരട്ടി കതി
രകളും, അഞ്ചിരട്ടി കാ
ലാളും അടങ്ങിയ സേ
നയാൽ ചുഴപ്പെട്ടവ
നായി
മേദിനീം ഭൂമിയെ
പരിചക്രാമ. ചുഴവൻ ചുറ്റി.

നഗരാണി ച രാഷ്ട്രാണി സരിതശ്ച തഥാ ഗിരീൻ
 ആശ്രമാൻ ക്രമശോ രാമ വിചരന്നാജഗാമ ഹ. 22
 വസിഷ്ഠസ്യാശ്രമപദം നാനാപുഷ്പഫലദ്രുമം
 നാനാമൃഗഗണാകീർണ്ണം സിലചാരണസേവിതം. 23
 ദേവദാനവഗന്ധർവ്വൈഃ കിന്നരൈരപശോഭിതം
 പ്രശാന്തഹരിണാകീർണ്ണം ഭപിജസംഘനിഷേവിതം. 24
 ബ്രഹ്മച്ഛിഗണസങ്കീർണ്ണം ദേവച്ഛിഗണസോവിതം
 പുരാണൈസ്താപസൈഃ സിലൈരഗ്നികല്പൈർമ്മഹാത്മഭിഃ. 25
 അബ്ധിഭക്ഷണാർച്ചാഭക്ഷണശ്ച ശീർണ്ണപണ്ണാശനൈസ്തദാ
 ഫലമൂലാശനൈർദ്വാനൈർജ്ജിതരോഷൈർജ്ജിതേന്ദ്രിയൈഃ. 26
 ഋഷിഭിർ്വാലഖിപൈശ്ച ജപഹോമപരായണൈഃ
 അന്യൈർവ്വൈദ്യവാനസൈശ്ചൈവ സമന്താഽപശോഭിതം. 27
 വസിഷ്ഠസ്യാശ്രമപദം ബ്രഹ്മലോകമിവാപരം
 ദദൗ ജയതാം ശ്രേഷ്ഠോ വിശ്വാമിത്രോ മഹാബലഃ. 28

“രാമ “ഹേ രാമ!
 നഗരാണി പട്ടണങ്ങളിലും
 രാഷ്ട്രാണി ച നാടുകളിലും
 സരിതഃ ച നദികളിലും
 ഗിരീൻ തഥാ മലകളിലും
 ആശ്രമാൻ ആശ്രമങ്ങളിലും
 ക്രമശഃ ഒന്നൊന്നായി
 വിചരൻ, സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നവനും,
 ജയതാം ജയശാലികളിൽവെ
 ശ്രേഷ്ഠഃ ഉത്തമനും, [ചു്
 മഹാബലഃ മഹാശക്തിമാനമായ
 വിശ്വാമിതഃ, വിശ്വാമിതമഹാരാജാവ്,
 നാനാപുഷ്പ- } പലപല പൂക്കളും പഴ
 ഫലദ്രുമം, } ണ്ടും മരങ്ങളും നിറ
 ണ്തതും,
 നാനാമൃഗ- } പലപലമൃഗങ്ങളെക്കൂട്ട
 ഗണാകീർണ്ണം, } ണ്ടാൽനിറയപ്പെട്ടതും
 സിലചാരണ- } സിലന്മാരാരും ചാര
 സേവിതം } ണന്മാരാരും ആശ്രയി
 ക്കപ്പെട്ടതും

ദേവദാനവാ- } ദേവന്മാരാരും, ദാനവ
 ഗന്ധർവ്വൈഃ } ന്മാരാരും, ഗന്ധർവ്വന്മാ
 രാരും
 കിന്നരൈഃ കിന്നരന്മാരാരും [തും,
 ഉപശോഭിതം, എങ്ങും ശോഭിക്കപ്പെട്ട
 പ്രശാന്തഹരി- } അതിശാന്തമായ മാന
 ണാകീർണ്ണം, } കര തിങ്ങിയതും
 ഭപിജസംഘ } ബ്രാഹ്മണഗോഷികളാ
 നിഷേവിതം } ൽസേവിക്കപ്പെട്ടതും
 ബ്രഹ്മച്ഛിഗണ- } ബ്രഹ്മച്ഛികളുടെസം
 സങ്കീർണ്ണം } ഘങ്ങൾ നിറഞ്ഞതും,
 ദേവച്ഛിഗണ- } ദേവച്ഛിഗണങ്ങളാൽ
 സോവിതം, } സേവിക്കപ്പെട്ടതും,
 പുരാണൈഃ അനേകകാലം കഴിച്ച
 വായന
 താപസൈഃ നിരന്തരകായക്ലേശം
 ചെയ്തവരുമായി
 സിലൈഃ വെട്ടുശിലയെ പ്രാപി
 ച്ചവരായി
 അഗ്നികല്പൈഃ അഗ്നിതുല്യന്മാരായ
 മഹാത്മഭിഃ, മഹാത്മാക്കളാലും
 റാലഖിപൈഃ റാലഖിലുരുന്ന ഋഷി
 മാരാലും,

വൈഖാന- }
 സൈഃ ച } വൈഖാനസർ എന്ന
 ഏവ, } മുനിമാരാലും,
 അന്യൈഃ } ഇതുകൂടാതെ പേരെ,
 അബ്ഭക്തൈഃ } ജലംമാത്രം ഭക്ഷണമാ
 യുള്ളവരും,
 വായുഭക്തൈഃ } കാഠരമാത്രം ഭൂജിക്കുന്ന
 ച, } വരും,
 ശീർണ്ണപണ്ണാശ- } ചഴുത്തുവീണജലകളെ
 നൈഃ തഥാ, } മാത്രം ഭൂജിക്കുന്നവരും
 ഫല- } കായ്കനികൾ മാത്രം
 മൂലാശനൈഃ } ഭക്ഷിക്കുന്നവരും
 ദാതൈഃ } മനോനിഗ്രഹംചെയ്ത
 വരും
 ജിതരോഷൈഃ, കോപത്തെ അടക്കിയ
 വരും,

ജിതേന്ദ്രിയൈഃ, ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ജയിച്ച
 വരും,
 ജപഹോമ- } ജപഹോമങ്ങളിൽ താ
 പരായണൈഃ } ലയ്ക്കുമുള്ളവരും ആയ
 ഗൃഷിഭിഃ ച } ഗൃഷികളാലും,
 സമന്താത് } എങ്ങും
 ഉപശോഭിതം } വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന
 തും ആയ
 വസിഷ്ടസ്യ } വസിഷ്ഠമഹർഷിയുടെ
 ആശ്രമപദം } ആശ്രമസ്ഥലത്തെ,
 ആജഗാമ } പ്രാപിച്ചു;
 വസിഷ്ടസ്യ } വസിഷ്ഠമഹർഷിയുടെ
 ആശ്രമപദം } ആശ്രമസ്ഥലത്തെ
 അപരം } മറ്റൊരു
 ബ്രഹ്മലോകം } ബ്രഹ്മലോകത്തന്നെ
 ഇവ } യെന്നു്
 ദദർശ. } നോക്കിക്കണ്ടു.

ഇതാദ്യേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഏകപത്യാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തൊന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1634).

ദപിപത്യാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിരണ്ടാം സർഗ്ഗം.

വിശ്വാമിത്ര സത്കാരായ കാമധേനുനിയോജനം = വിശ്വാമിത്രമഹാരാജാവിനെ സൽക്കരിക്കുന്നതിനായി കാമധേനുവിനെ നിയോഗിക്കുന്നതു്.]

സ ദൃഷ്ട്വാ പരമപ്രീതോ വിശ്വാമിത്രോ മഹാബലഃ

പ്രണതോ വിനയാദപീരോ വസിഷ്ഠം ജപതാം വരം.

1

“മഹാബലഃ ” അതിശക്തിമാനം
 വീരഃ } എല്ലാവരാലും കൊണ്ടാ
 ടപ്പെട്ടവനും ആയ
 സഃ } ആവിശ്വാമിത്രമഹാ
 വിശ്വാമിത്രഃ } രാജാവ്,
 ജപതാം } മന്ത്രങ്ങളെ ജപിക്കുന്ന
 വരിൽപൊതു്

വരം } ശ്രേഷ്ഠനായ
 വസിഷ്ഠം } വസിഷ്ഠമഹർഷിയെ
 ദൃഷ്ട്വാ, } കണ്ടു്,
 പരമപ്രീതഃ } അതിസന്തുഷ്ടനായി
 വിനയാത് } വണക്കത്തോടെ
 പ്രണതഃ } കമ്പിട്ടു.

സ്വാഗതം തവ ചേത്യുക്തോ വസിഷ്ഠന മഹാത്മനാ
 ആസനം ചാസ്യ ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠോ വ്യാഭിദേശ ഹ.

2

“മഹാത്മനാ വസിഷ്ഠന ‘തവ സ്വാഗതം,’ ജതി	“മഹാത്മാവായ വസിഷ്ഠമഹച്ഛിയാൽ ‘അവിടുത്തെ ആഗമന ത്താൽ ഞാൻ സത്തു ഷ്ടനായിരിക്കുന്നു’ എ ന്ന്	വസിഷ്ഠഃ ഭഗവാൻ, ച ച അസ്യ ആസനം	} വസിഷ്ഠഭഗവാൻ, ഉടനെ അദ്ദേഹത്തിന് ജരിക്കുന്നതിന് ആസ നത്തേയും
ഉക്തഃ;	പറഞ്ഞുപചരിക്ക പ്പെട്ടു;	വ്യാഭിദേശ ഹ.	(കൊടുപ്പാൻ)ആജ്ഞാ പിച്ചു.

ഉപവിഷ്ഠായ ച തദാ വിശ്വാമിത്രായ ധീമതേ
 യഥാസ്തായം ഋഷിവരഃ ഫലമുലമുപാഹരത്.

3

“ഉപവിഷ്ഠായ “ആസനത്തിൽ ഉപ വിഷ്ഠനായ ധീമതേ മേധാവിയായ വിശ്വാമിത്രായ വിശ്വാമിത്രമഹാരാജാ വിന്നാഞ്ജോഽസം,	തദാ ച ഋഷിവരഃ യഥാസ്തായം, ഫലമുലം ഉപാഹരത്.	ഉടനതന്നെ, മഹച്ഛിത്രേഷൻ ശാസ്ത്രപ്രകാരം, കന്ദകമുലഫലാദിയെ നൽകി.
--	---	--

പ്രതിഗൃഹ്യ ച താം പൂജാം വസിഷ്ഠാദ്രാജസത്തമഃ
 തപോഗ്നിഹോത്രശിഷ്യേഷു കശലം പശ്തപുച്ഛത.
 വിശ്വാമിത്രോ മഹാതേജാ വനസ്തതിഗണേ തദാ
 സമുക്ത കശലം ചാഹ വസിഷ്ഠോ രാജസത്തമം.

4

5

‘തദാ	‘അച്ഛോര	വനസ്തതിഗണേ ആശ്രമവൃക്ഷങ്ങളെപ്പ
രാജസത്തമഃ	അരചർകോനം	ററിയും
മഹാതേജാഃ	} മഹാതേജസപിയും ആയവിശ്വാമിത്രമഹാ	} ക്ഷേമത്തെ അന്വേ
വിശ്വാമിത്രഃ,		
	രാജാവം,	
വസിഷ്ഠാതം	വസിഷ്ഠരിൽനിന്ന്	വസിഷ്ഠഃ വസിഷ്ഠമഹച്ഛി
താം പൂജാം	ആ ഉപചാരത്തെ	രാജസത്തമം, രാജഃശ്രേഷ്ഠനോടായി
പ്രതിഗൃഹ്യ ച	കയ്യാണ്ടശേഷം	} ‘ഏല്പാം ക്ഷേമം തന്നെ,’ എന്നും
തപോഗ്നിഹോ-	തപസ്സ്, അഗ്നിഹോ	
ത്രശിഷ്യേഷു	} ത്രം, ശിഷ്യന്മാർ, എ	} അരുചെയ്തു.

സുഖോപവിഷ്ടം രാജാനം വിശ്വാമിത്രം മഹാതപാഃ
പപ്രച്ഛ ജപതാം ശ്രേഷ്ഠോ വസിഷ്ഠോ ബ്രഹ്മണഃ സുതഃ.

6

“സുഖോപ- വിഷ്ടം	“സുഖമാംവണ്ണം ആസ നത്തിലമന്തളിയ	ജപതാം	മന്ത്രജപം ചെയ്യുന്നവ
വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹാരാജാ	ശ്രേഷ്ഠഃ	ഉത്തമരം[രിൽവെച്ചും
രാജാനം,	വോടായി,	ബ്രഹ്മണഃ സുതഃ	ബ്രഹ്മപുത്രരും, ആയ
മഹാതപാഃ	മഹാതപസപിയും	വസിഷ്ഠഃ	വസിഷ്ഠമഹർഷി,
		പപ്രച്ഛഃ	ഇങ്ങിനെ കശലപ്രശ്നം ചെയ്തു.

കുച്ചിന്തേ കശലം രാജൻ കുച്ചിലമേണ രഞ്ജയൻ
പ്രജാഃ പാലയസേ രാജൻ രാജവൃന്തേന ധാമ്നിക.

7

““രാജൻ!	““രാജാവേ!	രാജവൃന്തേന	{ ന്യായമായി ധനം സ മ്പാദിക്കുക, അതിനെ വാല്വിപ്പിക്കുകഅതിനെ സംരക്ഷിക്കുക, സന്മാ ഗ്ഗത്തിൽ അതിനെ ചെ ലവിടുക, എന്ന നാലു വിധത്തിലുള്ള രാജകൃ ത്യങ്ങളെച്ചെയ്തും
തേ	നിന്തിരുവടിക്കും	പാലയസേ	{ സംരക്ഷിക്കുന്നില്ലേ?
കശലം	{ കശലംതന്നെയല്ലേ?		
കുച്ചിതഃ	ധർശീലനായ		
ധാമ്നിക,	മന്നവ!		
രാജൻ!	പ്രജകളെ		
പ്രജാഃ	ധർമ്മാഗ്ഗ്ത്താൽ		
ധമേണ	സന്തോഷിപ്പിച്ചുകൊ ണ്ടു്		
രഞ്ജയൻ			

കുച്ചിന്തേ സംഭൂതാ ഭൂത്യാഃ കുച്ചിത്തിഷ്ഠന്തി ശാസനേ
കുച്ചിന്തേ വിജിതാഃ സദ്യേ രിപവോ രിപസുഭന.

8

““തേ	““അവിടുത്തെ	രിപസുഭന!	ഹേ ശത്രുമദ്വന!
ഭൂത്യാഃ	ഭൂത്യന്മാർ	തേ	അവിടുത്തെ
സംഭൂതാഃ	{ നന്നായിപോരപ്പെട്ട	രിപവഃ	ശത്രുക്കൾ
കുച്ചിതഃ	{ നില്ലെ?	സദ്യേ	എല്ലാവരും
ശാസനേ	അവർ കല്പനയ്ക്കു്,	വിജിതാഃ	{ ജയിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ലെ?
തിഷ്ഠന്തി	{ കീഴടങ്ങി നില്ക്കുന്നി	കുച്ചിതഃ	
കുച്ചിതഃ-	{ ള്ളെ?		

കുച്ചിദ്ബലേഷു കോശേഷു മിത്രേഷു ച പരന്തപ
കശലം തേ നരവ്യാഹ്രി പുത്രപൈരത്രേ തഥാസനാല.

9

““പരന്തപ!	““മഹാതപസ്സാൻ	കോശേഷു	ബലധാരാവിഷയ ത്തിലും,
അനാല!	കരാമരാനായ	മിത്രേഷു ച	അനുകൂലികളുടെ സം ഗതിയിലും,
നരവ്യാഹ്രി!	ഹേ പുരുഷസിംഹ!	പുത്രപൈരത്രേ	{ പുത്രപൈരത്രാവിഷയ ത്തിലും
തേ	അവിടുത്തെ	തഥാ	{
ബലേഷു	ചതുരംഗസേനകളുടെ	കശലം	{ ക്ഷേമംതന്നെയല്ലേ?
	സംഗതിയിലും	കുച്ചിതഃ	

സർപ്പത്ര കശലം രാജാ വസിഷ്ഠം പ്രത്യുദാഹരത്

വിശ്വാമിത്രോ മഹാതേജാ വസിഷ്ഠം വിനയാനപിതഃ.

10

“മഹാതേജാഃ“ മഹാപ്രഭാവശാലിയും

വസിഷ്ഠം വസിഷ്ഠകൽ

വിനയാനപിതഃ { അത്യന്തം ബഹുമാന
ത്തെ ഉൾക്കൊണ്ടവ
നും ആയ

വിശ്വാമിത്രഃ } വിശ്വാമിത്രമഹാരാ
രാജാ, } ജാവ്

‘സർപ്പത്ര
കശലം,’ } എല്ലാകാഴ്ചത്തിലും
ക്ഷേമംതന്നെ,’ എന്ന്

വസിഷ്ഠം വസിഷ്ഠമഹർഷിയോടു
പ്രത്യുദാഹരത്. മറുപടിയരുളിച്ചെയ്തു.

കൃതപാദൈ സുചിരം കാലം ധർമ്മിഷ്ഠൗ താഃ കഥാ ശുഭാഃ

മുദാ പരമയാ യുക്തൗ പ്രിയേതാം തൗ പരസ്സരം.

11

“തൗ ഉഭൗ “ആ രണ്ടു
ധർമ്മിഷ്ഠൗ, പരമധർമ്മീലനാരും,
പരയാ പരമ
മുദാ യുക്തൗ, സന്തോഷത്തോടുകൂടി
യവരായി.

സുചിരം കാലം വളരെ നേരം
താഃ അപ്രകാരമുള്ള

ശുഭാഃ ശോഭനങ്ങളായ

കഥാഃ സംഭാഷണങ്ങളെ

കൃതപാ ചെയ്തുകൊണ്ടും,

പരസ്സരം അന്യോന്യം

പ്രിയേതാം. പ്രീതിയോടുകൂടിയവ
രായുന്തിന്.

തതൊ വസിഷ്ഠോ ഭഗവാൻ കഥാന്തേ രഘുനന്ദന

വിശ്വാമിത്രമിദം വാക്യമവാച പ്രഹസന്നിവ.

12

“രഘുനന്ദന! “ഹേ രഘുനന്ദന!

തതഃ അനന്തരം

കഥാന്തേ ആ സംഭാഷണത്തിൽ

വസിഷ്ഠഃ } വസിഷ്ഠഭഗവാൻ
ഭഗവാൻ }

വിശ്വാമിത്രം വിശ്വാമിത്രമഹാരാജാ
വിനോദായി

പ്രഹസൻ ഇവ പ്രസന്നതയോടെ

ഇദം വാക്യം ഇപ്രകാരം മൊഴി

ഉവാച അരുളിച്ചെയ്തു.

ആതിത്ഥ്യം കർത്തുമിച്ഛാമി ബലസ്യാസ്യ മഹാബല

തവ ചൈവാപ്രമേയസ്യ യഥാർഹം സംപ്രതീച്ഛ മേ.

13

“മഹാബല! “ഹേ മഹാബലശാ
ലിയായ മന്നവ!

അസ്യ ഏ

ബലസ്യാ ച സൈന്യത്തിനും,

അപ്രമേയസ്യ അളവറ്റ പ്രഭാവശാ
ലിയായ

തവ ഏവ അവിടുത്തെയ്ക്കും,

യഥാർഹം ഉചിതംപോലെ

ആതിത്ഥ്യം വരിക

കർത്തും ചെയ്യാൻ

ഇച്ഛാമി; ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു;

മേ എങ്കൽനിന്നു (അതി
നെ)

സംപ്രതീച്ഛ. കയ്യൊണ്ടാലും.

സതംക്രിയാം ഹി ഭവാനേതാം പ്രതീച്ഛതു മയോദ്യതാം
രാജാ തപമതിമിശ്രേഷ്ഠഃ പൂജനീയഃ പ്രയത്നതഃ.

14

“തപം	“നിന്തിരുവടി	ഭവാൻ	അവിടുന്ന്
പ്രയത്നതഃ	വിശേഷശുദ്ധയോടു	മയാ	എന്നാൽ
	കൂടി	ഉദ്യതാം	ആഗ്രഹിക്കപ്പെട്ട
പൂജനീയഃ	പൂജിക്കത്തക്ക	ഏതാം	ഈ
അതിമിശ്രേഷ്ഠഃ	ഉത്തമഅതിമിയായ	സതംക്രിയാം	സല്ലാരത്തെ
രാജാഃ	രാജാവകുന്നു;	പ്രതീച്ഛതു ഹി	അംഗീകരിച്ചാലും,’

ഏവമുക്തോ വസിഷ്ഠേന വിശ്വാമിത്രോ മഹാമതിഃ
കൃതമിത്യബ്രവീദ്രാജാ പ്രിയവാക്യേന മേ തപയാ.

15

ഫലമൂലേന ഭഗവൻ വിദ്യതേ യത്തവാത്രമേ
പാദ്യേനാചമനീയേന ഭഗവദുഗ്ധനേന ച.

16

സർവ്വഥാ ച മഹാപ്രാജ്ഞാ പൂജാർഹണ സുപൂജിതഃ
ഗമിഷ്യാമി നമസ്തേഽസ്തു മൈത്രേണേക്ഷസച ചക്ഷുഷാ.

17

“ഏവം	ഇപ്രകാരം	ആശ്രമേ	ആശ്രമത്തിൽ
വസിഷ്ഠേന	വസിഷ്ഠമഹർഷിയാൽ	വിദ്യതേ	ഉള്ളതോ, അപ്രകാരമുള്ള
ഉക്തഃ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ട	ഫലമൂലേന	കാര്യനിമുതലായവ
മഹാമതിഃ	അതിബുദ്ധിമാനായ		യാലും
വിശ്വാമിത്രഃ	} വിശ്വാമിത്രമഹാ രാജാവ്,	പാദ്യേന	പാദ്യതീർമ്മത്താലും
രാജാ,		ആചമനീയേന	ആചമനതീർമ്മത്താലും
ഇതി	ഇങ്ങിനെ	പൂജാർഹണ	ഏതൊരുവരാലും പൂജി ക്കപ്പെടത്തക്ക
അബ്രവീത്	ഉരചെയ്തു;	തപയാ	നിന്തിരുവടിയാൽ
‘മഹാപ്രാജ്ഞ	‘അതിമേധാവിയായ	സർവ്വഥാ	സർവ്വപ്രകാരേണയും
ഭഗവാൻ	ഹേ ഭഗവാനേ!	സുപൂജിതഃ	ഞാൻ നല്ലപോലെ സ ല്ലരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു;
ഭഗവദുഗ്ധനേന	} ഭഗവാനായനിന്തിരുവ ച	ഗമിഷ്യാമി	ഞാൻ പോയ്ക്കുരട്ടെ;
ച		തേ	നിന്തിരുവടിക്കു്
പ്രിയ—	} മധുരവചനത്താലും	നമഃ അസ്തുഃ	നമസ്കാരം;
വാക്യേന ച		മൈത്രേണ	സ്നേഹയുക്തമായ
കൃതം;	(എന്റെ മനോരമ	ചക്ഷുഷാ	നേത്രത്താൽ
യത്	മെല്ലാം സാധിച്ചു;	ഈക്ഷസച.	കടാക്ഷിച്ചുള്ളിയാലും.’
തവ	യാതൊന്നു്,		
	അവിടുത്തെ		

ഏവം ബ്രുവന്തം രാജാനം വസിഷ്ഠഃ പുനരേവ ഹി
നൃമന്ത്രയത ധർമ്മാത്മാ പുനഃ പുനരുദാരധീഃ.

18

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	ഉദാരധീഃ ഹി	ഉദാരമനസ്സനം ആയ
ബ്രുവന്തം	ഉരചെയ്യുന്ന	വസിഷ്ഠഃ,	വസിഷ്ഠമഹർഷി,
രാജാനം	രാജാവോടായി,	പുനഃ പുനഃ	വീണ്ടുംവീണ്ടും
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മശീലനം	പുനഃ ഏവ	രണ്ടാമതും
		നൃമന്ത്രയത.	ക്ഷണിച്ചു.

ബാധമിത്യേവ ഗാധേയോ വസിഷ്ഠഃ പ്രത്യവാച ഹ
യഥാ പ്രിയം ഭഗവതസ്തഥാസ്തു മുനിസത്തമ.

19

“ഗാധേയഃ	“ഗാധിപുത്രൻ	ഭഗവതഃ	ഭഗവാനായ അവിടു
വസിഷ്ഠഃ	വസിഷ്ഠരോടായി		ത്തെ
ഇതി	ഇങ്ങിനെ	പ്രിയം	തിരുവുള്ളം
പ്രത്യവാച;	മറുപടിയുരച്ചു.	യഥാ തഥാ ഹ	എങ്ങിനെയോ അങ്ങി
‘മുനിസത്തമ!	‘ഹേ മുനിവര! [ഒട്ടേ;		നെതന്നെ
ബാധം ഏവ;	അങ്ങിനെതന്നെയാക	അസ്തു.	ആകട്ടെ.’

ഏവമുക്തോ മഹാതേജാ വസിഷ്ഠോ ജപതാം വരഃ
ആജ്ഞാവാ തതഃ പ്രീതഃ കല്യാഷീം ധൃതകല്യാഷഃ.

20

“മഹാതേജാഃ,	“മഹാതേജസ്വിയം	ഏവം	ഇപ്രകാരം
ജപതാം	മന്ത്രജപം ചെയ്യുന്നവ	ഉക്തഃ,	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായി
	രിൽവെച്ചും	തതഃ	അതിനാൽ
വരഃ	ഉത്തമനും,	പ്രീതഃ	പ്രീതിപൂണ്ടവനായ്,
ധൃതകല്യാഷഃ	കല്യാഷമറവനും ആയ	കല്യാഷീം	ചിത്രവണ്ണയായ കാമ
വസിഷ്ഠഃ,	വസിഷ്ഠമഹാമുനി,	ആജ്ഞാവാ	വിളിച്ചു. [ധേനുവെ

ഏഹേന്ദ്രഹി ശബളേ ക്ഷിപ്രം ശുണ ചാപി വചോ മമ
സഫലസ്യാസ്യ രാജേഷ്ഠഃ കന്തും വ്യവസിതോഽസ്ത്വഹം
ഭോജനേന മഹാഹേണ സത്കാരം സംവിധത്വപ ഭേ.

21

“ശബളേ!	“അല്ലേ കാമധേനോ!	ഭോജനേന	സദ്യവട്ടംകൊണ്ടും
ക്ഷിപ്രം ച	ഉടനൊതന്നെ	സത്കാരം	} സത്കാരംനൽകുവാൻ
ഏഹി ഏഹി;	ഓടിവരിക, ഓടി	കന്തും	
മമ	എന്റെ [വരിക;	അഹം	ഞാൻ
വചഃ അപി	അഭീഷ്ടത്തെ	വ്യവസിതഃ	} നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു
ശുണ,	ചൊവ്വകൊള്ളുക;	അസ്തി	
അസ്യ	ഈ,	ഭേ.	എന്നിങ്ങവേണ്ടി
സഫലസ്യ	സൈന്യാസമേതനായ		} ഭോജനത്തെ സകല
രാജേഷ്ഠഃ	രാജാവിന്നും	സംവിധത്വപ	
മഹാഹേണ	അതിവലിശേഷപ്പെട്ട		

യസ്യ യസ്യ യഥാകാമം ഷഡ്രസേഷപഭിപൂജിതം
തത്സർവ്വം കാമധുകു ക്ഷിപ്രമഭിവർഷ കൃതേ മമ.

22

“കാമധുകു! “ഹേ കാമധേനോ!	അഭിപൂജിതം, ഏകം ഇഷ്ടമായതോ
ഷഡ്രസേഷ, { എരുവം, പുളിപ്പു, മധു	തത് സർവ്വം അതെല്ലാം,
{ രം, ഉപ്പു, കണ്ണു, തവ	യഥാകാമം വേണ്ടുവോളം,
{ പ്പു, എന്ന ആറു രസ	മമ കൃതേ, എനിക്കുവേണ്ടി,
ങ്ങളിൽ,	ക്ഷിപ്രം അതിശീഘ്രത്തിൽ
യസ്യ യസ്യ എവരെവർക്കു ഏതേതു	അഭിവർഷ. ചൊരിഞ്ഞാലും.

രസേനാനേന പാനേന ലേഹ്യചോഷ്യേണ സംയുതം
അന്നാനാം നിധയം സർവ്വം സുജസപ ശബളേ തപര.

23

“ശബളേ! “കാമധേനോ!	ലേഹ്യ-	} നക്ഷവാനും, ഉറിഞ്ചുവാ
രസേന പലരസങ്ങളോടും	ചോഷ്യേണ	
അന്നേന ഭക്ഷിപ്പാനുള്ള ഭക്ഷ്യ	സംയുതം	കൂടിയ
വകയോടും	അന്നാനാം	ഭക്ഷണസാമഗ്രികളുടെ
പാനേന കുടിപ്പാനുള്ള പാനീയ	നിധയം സർവ്വം	കൂട്ടത്തെ എല്ലാം
വകയോടും	സുജസപ;	ഉണ്ടാക്കുക;
	തപര”.	വേഗമാകട്ടെ”.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ഭഗവതോഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിരണ്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1657).

ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിമൂന്നാം സർഗ്ഗം.

[വിശ്വപാമിത്രേണ വസിഷ്ഠപ്രതി ശബളാപ്രാർത്ഥനം = വിശ്വപാമിത്രൻ വസിഷ്ഠ
മഹർഷിയോടു കാമധേനുവെ ചോദിക്കുന്നതു]

ഏവമുക്താ വസിഷ്ഠേന ശബളാ ശതസുഭന

വിഭധേ കാമധുകു കാമാൻ യസ്യ യസ്യ യഥേച്ഛിതം.

1

ഇക്ഷുൻ മധുരസാൻ ലാജാൻ മൈരേയാശ്ച വരാസവാൻ

പാനാനി ച മഹാഹ്ണാനി ഭക്ഷ്യംശ്ചോച്ഛാവചാസ്തഥാ.

2

“ശതസുഭന! “ഹേ ശതനാശന	ഏവം	ഇപ്രകാരം
നായ രാമ!	ഉക്താ,	നിയോഗിക്കപ്പെട്ടതാ
കാമധുകു ഇഷ്ടപ്പെട്ടതെല്ലാം	യസ്യ യസ്യ	എവനെവനും [യി,
കൊടുപ്പാൻ കഴിവുള്ള	യഥാ ഇച്ഛിതം	എങ്ങിനെയെങ്ങിനെ
ശബളാ, ആ കാമധേനു,		ഇഷ്ടമൊ
വസിഷ്ഠാ വസിഷ്ഠമഹർഷിയോടു	തഥാ,	അങ്ങിനെ,

ഇക്ഷംൻ, മധുരസാൻ, ലാജാൻ, മൈരേയാൻ, വരാസവാൻ ച.	കരിമ്പിൻ നീരും, തേനിനങ്ങളേയും, പൊരികളേയും ലഹരിയുള്ള പാനീയ ങ്ങളേയും, പുഷ്പങ്ങളിൽനിന്നും പഴങ്ങളിൽനിന്നും പി ഴിഞ്ഞെടുത്ത ഉത്കൃഷ്ട രസങ്ങളേയും,	മഹാഹാണി പാനാനി ച, ഉച്ചാമ്പാൻ ഭക്ഷ്യാൻ ച, കാമാൻ, വിദധേ.	ഏറ്റവും വിശേഷപ്പെട്ട മറ്റു പാനകം മുതലാ യ പാനീയങ്ങളേയും പലമാതിരിയായുള്ള പലഹാരങ്ങളേയും, ആവശ്യപ്പെട്ടവയെല്ലാം കൊടുത്തു.
--	--	---	--

ഉഷ്ണാധ്യസ്യഗുരനസ്യഗുര രാശയഃ പശ്ചത്തോപമാഃ
മുഷ്ണാനാനി ച സൂചാശ്വ ദധികല്യാസ്തഥൈവ ച.

3

“അത്ര ഉഷ്ണാധ്യസ്യ ഭാദനസ്യ രാശയഃ മുഷ്ണാനാനി ച	“അവിടെ വേണ്ടത്തക്ക ചൂടുള്ള ചോററിൻ കുന്നുകളും, ചിത്രാന്നങ്ങളും	പശ്ചത്തോപമാഃ മലകളെന്നപോലെ വിളങ്ങി സൂചാഃ ച, തഥാ ഏവ, ദധികല്യാഃ ച.	പരിപ്പുകൊഴമ്പുകളും അപ്രകാരംതന്നെ { തയിർ, മോർ, വകക ളും കൂടും കൂട്ടങ്ങളായി വിളങ്ങി.
--	---	--	---

നാനാസ്വാദുരസാനാം ച ഷഡ്രസാനാം തഥൈവ ച.

ഭാജനാനി സുപുണ്ണാനി ഗൌഡാനി ച സഹസ്രശഃ.

4

നാനാസ്വാദു- രസാനാം ച	“പലപല, നല്ല സ്വാ ദുള്ള രസങ്ങളോടുകൂടി യതും	ഭാജനാനി സുപുണ്ണാനി ഗൌഡാനി ച സഹസ്രശഃ	പാത്രങ്ങളും അതിരചികരങ്ങളായ മധുരപലഹാരങ്ങളും ആയിരക്കണക്കായി വിളങ്ങി.
തഥാ ഏവ ഷഡ്രസാ- നാം ച	അപ്രകാരം തന്നെ { ഷണ്രസപരിപൂണ്ണ ങ്ങളും ആയ		

സദ്വ്യാസീത് സുസന്തുഷ്ടഃ ഹൃഷ്ടപുഷ്ടജനായുതം

വിശ്വാമിത്രബലം സദ്വ്യാം വസിഷ്ഠനാതിതദ്വിതം.

5

“ഹൃഷ്ടപുഷ്ട- ജനായുതം	{ “മതിയും കൊതിയും ആയ,(തൃപ്തിയാണ്) ജനങ്ങൾ നിറഞ്ഞ	വസിഷ്ഠന സദ്വ്യാം സുസന്തുഷ്ടഃ	വസിഷ്ഠമഹാർഷിയാൽ, ഹൃദ്യവീര്യത്തിലും നല്ല സന്തുഷ്ടിപൂണ്ടു താൻ, അതിതദ്വിതം അതിസംതൃപ്തിപൂണ്ടു ആവസിത് ഭവിച്ചു. [താൻ]
വിശ്വാമിത്ര- ബലം സദ്വ്യാം,	{ വിശ്വാമിത്രസൈന്യം മുഴുവനും		

വിശ്വാമിത്രോഽപി രാജാർഹ്യേഷു പുഷ്പസ്തഭാവത്

സാന്തഃപുരവരോ രാജാ സബ്രാഹ്മണപുരോഹിതഃ.

6

“സാന്തഃപുര- } “അന്തഃപുരസ്ത്രീകളു
വരഃ, } ടക്കം,
സബ്രാഹ്മണ- } ബ്രാഹ്മണരും, പുരോ
പുരോഹിതഃ, } ഹിതന്മാരും അടക്കം
രാജാർഹ്യഃ അപി രാജാർഹ്യരായ

വിശ്വാമിത്രഃ } വിശ്വാമിത്രമഹാ
രാജാ, } രാജാവും,
തദാ } ആ സമയം
പുഷ്പഃ ഹൃഷ്ടഃ } സമൃദ്ധകാരത്തിലും മ
അഭാവത്. } നസ്സതുഷ്ടിപുണ്ടവനാ
യി ഭവിച്ചു.

സാമാന്യോ മന്ത്രിസഹിതഃ സഭ്യതഃ പൂജിതസ്തദാ

യുക്തഃ പരമഹർഷേണ വസിഷ്ഠമിദമബ്രവീത്.

7

“സാമാന്യഃ } “കാൽക്കര നീച്ചരി
} കുന്നവരായ ഉദ്യോഗ
സ്ഥരടക്കം,
മന്ത്രിസഹിതഃ } ആലോചനയിൽ സ
ഹായിക്കുന്നവരായ മ
ന്ത്രിമാരടക്കം
സഭ്യതഃ } ഭൃത്യജനങ്ങളടക്കം,

പൂജിതഃ } വിരുന്നചെയ്യപ്പെട്ടവ
നായ അദ്ദേഹം,
തദാ } അതിനാൽ
പരമഹർഷേണ } അത്യാനന്ദത്തോട്
യുക്തഃ } കൂടിയവനായി,
വസിഷ്ഠഃ } വസിഷ്ഠമഹർഷിയെ
നോക്കി
ഇദം അബ്രവീത്. ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.

പൂജിതോഽനന്തം തപയാ ബ്രാഹ്മൻ പൂജാർഹേണ സുസത്കൃതഃ

ശ്രുതതാമഭിധാസ്യാമി വാക്യം വാക്യവിശാരദ

ഗവാം ശതസഹസ്രേണ ദീയതാം ശബലാ മമ.

8

“വാക്യ- } “വാക്യജ്ഞനായ
വിശാരദഃ, } ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ!
ബ്രാഹ്മൻ! } പൂജിക്കപ്പെടേണ്ടവനാ
പൂജാർഹേണ } നിന്തിരുവാടിയാൽ, [യ
തപയാ } ഞാൻ [നായി,
അഹം } ബഹുമാനിക്കപ്പെട്ടവ
പൂജിതഃ, } ശ്രദ്ധയോടെ വിരുന്ന
സുസത്കൃതഃ; } ചെയ്യപ്പെട്ടു.

വാക്യം } ഒരു വാക്യ
അഭിധാസ്യാമി; } ഞാൻ പറയാം
ശ്രുതതാം } ചെയ്തിരിക്കാലും;
ഗവാം } പശുക്കളുടെ
ശത- } നൂറായിരത്തിന്നു പക
സഹസ്രേണ } രമായി
മമ } എനിക്കു
ശബലാ } കാമധേനു
ദീയതാം. } നല്കപ്പെടേണമേ.

രത്നം ഹി ഭഗവന്നേതദ്രത്നഹാരീ ച പാത്ഥീവഃ

തസ്യാനേ ശബലാം ദേഹി മമൈഷാ ധർമ്മതോ ദപിജ.

9

“ഭഗവൻ! } “സ്വാമിൻ!
ദപിജ! } അന്നോത്തമ
പാത്ഥീവഃ ച } രാജാവ് മരുവൻമാരു
മാണ്

രത്നഹാരീ } മാരോ വസ്തുക്കളിലും
} വെച്ചു ശ്രേഷ്ഠമായുള്ള
} തിന്നു ഉടമസ്ഥൻ, എ
} നുള്ളത്

ധർമ്മഃ;	ധർമ്മശാസ്ത്രവിധിയാ	ഏഷാ	ഇതു
	ണല്ലോ;	മമ;	എനിക്കുള്ളതാകുന്നു;
ഏതത്	ഇത്	തസ്യാത്	അതിനാൽ
രത്നം;	സ്വപജാതിയിൽവെച്ചു	ശബലാം	ശബളയെ
	ഉത്തമമായതു്	മേ	എനിക്കു്
ഹി,	അങ്ങിനെയിരിക്കെ,	ദേഹി,	തന്നെയു്ക.

ഏവമുക്തസ്തു ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠോ മുനിസത്തമഃ
വിശ്വാമിത്രേണ ധർമ്മാത്മാ പ്രത്യുവാച മഹീപതിം. 10

“ഏവം	“ജുവിസം	വസിഷ്ഠഃ	} വസിഷ്ഠഭഗവാൻ,
വിശ്വാമിത്രേണ	വിശ്വാമിത്രമഹാ	ഭഗവാൻ,	
	രാജാവിനാൽ	മഹീപതിം,	അരചനോടായി,
ഉക്തഃ	ആവശ്യപ്പെട്ടവനും,	തു	ആ സംഗതിയെക്കുറി
മുനിസത്തമഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠനും,		ച്ചു, ഇങ്ങിനെ
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവു ആയ,	പ്രത്യുവാച.	മറുപടിയരുളിച്ചെയ്തു.

നാഹം ശതസഹസ്രേണ നാപി കോടിശതൈശ്ച
രാജൻ ഭാസ്യാമി ശബലാം രാശിഭീ രജതസ്യ വാ. 11

““രാജൻ	““രാജാഹോ!	രാശിഭീഃ	} കുന്നുകളായാലും
ഗവാം	പശുക്കളുടെ	അപി വാ	
ശതസഹസ്രേണ	നൂറ്റായിരമായാലും	ന;	വേണ്ടതില്ല
കോടിശതൈഃ	നൂറുകോടികളായാലും	അഹം	ഞാൻ
രജതസ്യ	വെള്ളിയുടെ	ശബലാം	കാമധേനുവിനെ
		ന ഭാസ്യാമി.	കൊടുക്കയില്ല.

ന പരിത്യാഗമഹേയം മത്സകാശാദരിന്ദമ
ശാശ്വതീ ശബലാ മഹ്യം കീർത്തിരാത്മവതോ യഥാ. 12

“അരിന്ദമ!	“ഹേ ശത്രുനാശനാ!	ഇയം ശബലാ	ഈ കാമധേനു
ആത്മവതഃ	അറിവുള്ളവാനു്	മഹ്യം	എനിക്കും;
കീർത്തിഃ	കീർത്തി ഒന്നുതന്നെയാ	മത്സകാശാത്	എന്റെ പക്കൽനിന്നും
ശാശ്വതീ;	സ്വച്ഛസ്വപഃ [ൺ	പരിത്യാഗം	} മറ്റൊരുത്തന്നായിത്യാ
യഥാ,	അപ്രകാരംതന്നെയാ	അന്ദാ ന	
	ണു്		പാടുള്ളതല്ല അതു്

അസ്യാം ഹവ്യം ച കവ്യം ച പ്രാണയാത്രാ തഥൈവ ച
ആയത്ഥഗനിഹോത്രം ച ബലിഹോമസ്തഥൈവ ച.

13

“ഹവ്യം ച, “ദേവകായ്തം,
കവ്യം ച, പിതൃകായ്തം,
അഗ്നിഹോത്രം } പ്രാതഃകാലത്തിലും
ച, } സായംകാലത്തിലും
ഉള്ള ഹോമവും
ബലിഃ ഏവ ഭൂതബലിയും, [യയം,
ഹോമഃ തഥാ ദശപുണ്ണമാസാദിക്രി

തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
പ്രാണയാത്രാ } പ്രാണസന്ധാരണവും
ച, }
ച, എല്ലാം,
അസ്യാം ഏവ ഇതികൽതന്നെയാണു്
ആയത്ഥം. അധീനമായിരിക്കു
നതു്.

സ്വാഹാകാരവഷ്ട്കാരേ വിദ്യാശ്ച വിവിധാസ്ത്ഥാ
ആയത്ഥത്ര രാജേഷ്ഠ സർവ്വമേതന്ന സംശയഃ.

14

“രാജേഷ്ഠ! “അല്ലയോ രാജേഷ്ഠ!
സ്വാഹാകാര- } സ്വാഹാ, വഷ്ട്കാരേ
വഷ്ട്കാരേ } എന്ന ഹോമമന്ത്രങ്ങളും,
ച, }
വിവിധാഃ പലപല

വിദ്യാഃ തഥാ, വേദം മുതലായ വിദ്യ
അത്ര ഇതികൽ [കളും,
ഏതതും സർവ്വം ഇതെല്ലാംതന്നെ
ആയത്ഥം: അധീനമായിരിക്കുന്നു;
സംശയഃ ന സംശയമില്ല.

സർവ്വസ്വമേതത്സത്യേന മമ തൃഷ്ടികരീ സഭാ
കാരണൈർബ്രഹ്മഭീ രാജൻ ന ഭാസ്യേ ശബലാം തവ.

15

“രാജൻ “രാജാവേ!
സഭാ, ഏതുകാലത്തും,
ബ്രഹ്മഭീഃ ഉത്കൃഷ്ടങ്ങളായ [ഭൂഃ
കാരണൈഃ പ്രവൃത്തികളൊക്കെ
തൃഷ്ടികരീഃ { യാതൊന്നിരിക്കെ മ
റൊന്നിനെ ആവശ്യ
പ്പെട്ടുകയില്ലയോ
അപ്രകാരമുള്ളതായിരി
ക്കുന്നു ഇതു്;

സർവ്വസ്വം എല്ലാംതന്നെയാകുന്നു
ഏതതും മമ; എനിക്കു് ഇതു്;
സത്യേന (അതുകൊണ്ടു്)എന്താ
യാലും
തവ അങ്ങയ്ക്കു്
ശബലാം ഈ കാമധേനുവെ
ന ഭാസ്യേ. ഞാൻ തരികയില്ല.

വസിഷ്ഠേനൈവമുക്തസ്തു വിശ്വാമിത്രോബ്രവീത് തതഃ
സംരബ്ധതരമത്യർത്ഥം വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ.

16

“വസിഷ്ഠേന “വസിഷ്ഠമാഹാഷിരാൽ
ഏവം ഉക്തഃ ഇപ്രകാരം അരുളപ്പെട്ട
വാക്യവിശാരദഃ വാക്യപട്ടവായ
വിശ്വാമിത്രഃ തു വിശ്വാമിത്രനാകളെ
തതഃ, അപ്പോൾ,

അത്യർത്ഥം അതിനായ
സംരബ്ധതരം ലോഭത്തെ ചെലിപ്പെടു
ത്തുന്നതായ
വാക്യം (ഇപ്രകാരമുള്ള)മൊഴി
അബ്രവീത്. ഉരമൊഴു. [യെ

ഹൈരണ്യകക്ഷ്യാഗ്രൈവേയാൻ സുവണ്ണാക്ഷശഭ്രഷിതാൻ
ദോമി കഞ്ജരാണാം തേ സഹസ്രാണി ചതുട്ടശ.

17

“തേ	“അങ്ങേക്കാശ്ശൊണ്ടു	“ഹൈരണ്യ-	} തങ്കച്ചങ്ങലകളും, കഴു
കഞ്ജരാണാം	ആനകളുടെ	കക്ഷ്യാ-	
		ഗ്രൈവേയാൻ	} ത്തിൽ കെട്ടുന്ന തങ്ക
			} കയറുകളും ചേർന്നവ
			} യായി
ചതുട്ടശ	} പതിനാലു സഹസ്രങ്ങ	സുവണ്ണാക്ഷ-	} സ്വപണ്ണത്തോടുകൂടാ
സഹസ്രാണി		ശ്രഷിതാൻ	
		ദോമി	} കൂടിയവയായും
			} ഞാൻ തരുന്നുണ്ടു്.

ഹൈരണ്യാനാം രഥാനാം ച ശേപതാശ്ചാനാം ചതുർജാം
ദോമി തേ ശതാനൃഷ്ടേ കിങ്കിണീശതഭ്രഷിതാൻ.

18

“ഹൈരണ്യാനാം	“സ്വപണ്ണമയങ്ങളാ	രഥാനാം	രഥങ്ങളുടെ
	യം	അഷ്ടേ	എട്ടു
ശേപതാ-	} വെള്ളക്കുതിരകൾ പൂ	ശതാനി ച	ശതങ്ങളേയും
ശാനാം,			
ചതുർജാം	നാലുകുതിരകെട്ടിയവ	തേ	അങ്ങേയ്ക്കൊക്കെണ്ടു്
	യായും	ദോമി.	ഞാൻ തരുന്നുണ്ടു്.
കിങ്കിണീ-	} നൂറുകുഞ്ഞായ കി		
ശതഭ്രഷിതാൻ			
	ങ്ങിണികളാൽ അലങ്ക		
	രിക്കപ്പെട്ടവയായുള്ള		

ഹയാനാം ദേശജാതാനാം കുലജാനാം മഹൗജസാം
സഹസ്രമേകം ദശ ച ദോമി തവ സുവ്രത.

19

“സുവ്രത!	“അല്ലയോ സദ്വ്രത!	ഹയാനാം	കുതിരകളുടെ
ദേശജാതാനാം,	പല നാടുകളിലുണ്ടാ	ഏകം ദശ	} പതിനൊരായിരം
	യവയും,	സഹസ്രം	
കുലജാനാം,	നല്ലജാതിയിൽ പിറ	തവ	അങ്ങേയ്ക്കൊക്കെണ്ടു്
	ന്നവയും,	ദോമി.	ഞാൻ തരാം.
മഹൗജസാം	} അതിവേഗതയുള്ളവ		
ച,			
	യും ആയ,		

നാനാവണ്ണവിഭക്താനാം സവത്സാനാം തഥൈവ ച
ദോമ്യേകാം ഗവാം കോടി ശബലാ ദീയതാം മമ.

20

“നാനാവണ്ണ	“പലപല നിറഭേ	ഏകാം	} ഒരു കോടിയേയും,
വിഭക്താനാം	ങ്ങളുള്ളവയും	കോടിം ഗവാ	
സവത്സാനാം	} കുട്ടികളോടുകൂടിയാ	ദോമി;	} തരുന്നുണ്ടു്; [കരം]
ഏവ		മമ	
	യും(കറക്കുന്നവയും)ആ	ശബലാ ച	എന്നിക്ക് (അവയ്ക്കുപ
ഗവാം	ചതുക്കളുടെ	ദീയതാം.	കാമധേനുമാത്രം
	[യ		നല്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള

യാവദിച്ഛസി രത്നം വാ ഹിരണ്യം വാ ഭപിജോത്തമ
താവദാസ്യാമി തേ സർവ്വം ശബലാ ദീയതാം മമ.

21

“ഭപിജോത്തമ! ‘ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ	സർവ്വം	എല്ലാംതന്നെ
രത്നം, രത്നമാകട്ടെ	തേ	അവിടുത്തേക്കായി
ഹിരണ്യം വാ, സ്വർണ്ണമാകട്ടെ,	ദാസ്യാമി	ഞാൻ തന്നെയ്ക്കാം
ഇച്ഛസി അവിടുന്നിച്ഛിക്കുന്നതു്	മമ	എനിക്ക്
യാവതം } ഏതേതും എത്രയെത്ര	ശബലാ	ശബലയെന്തായാലും
താവതം വാ, } യോ, അതിനെ	ദീയതാം.	നൽകിയാലും

ഏവമുക്തസ്മു ഭഗവാൻ വിശ്വാമിത്രേണ ധീമതാ
ന ദാസ്യാമീതി ശബലാം പ്രാഹ രാജൻ കഥഞ്ചന.

22

“ഏവം	“എന്നിപ്രകാരം	ഇതി	ഇപ്രകാരം
ധീമതാ	ധീമാനായ	പ്രാഹ;	അരുളിച്ചെയ്തു;
വിശ്വാമിത്രേണ വിശ്വാമിതുമഹാരാ	ജാവിനാൽ	‘രാജൻ!	‘രാജാവേ!
ഉക്തഃ	പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ട	ശബലാം	കാമധേനുവെ
ഭഗവാൻ തു	വസിഷ്ഠഭഗവാനാകട്ടെ	കഥഞ്ചന	എന്തായാലും
		ദാസ്യാമി ന.	ഞാൻ തരികയില്ല.

ഏതദേവ ഹി മേ രത്നം ഏതദേവ ഹി മേ ധനം
ഏതദേവ ഹി സർവ്വസ്വം ഏതദേവ ഹി ജീവിതം.

23

“ഏതത്	“ഇതൊന്നുമാത്രമാ	ഏതത് ഏവഹി	ഇതൊന്നുമാത്രമാണ്
ഏവ ഹി } ണ്		സർവ്വസ്വം!	സർവ്വസ്വത്തും;
മേ രത്നം;	എനിക്ക് രത്നം;	ഏതത് ഏവ ഹി	ഇതൊന്നുമാത്രമാണ്
ഏതത് ഏവ ഹി	ഇതൊന്നുമാത്രമാണ്	ജീവിതം.	ജീവിതം.
മേ ധനം;	എനിക്ക് ധനം;		

ദർശ്യ പൂണ്ണമാസശ്ച യജ്ഞാശ്ചൈവാപ്തദക്ഷിണാഃ
ഏതദേവ ഹി മേ രാജൻ വിവിധാശ്ച ക്രിയാസ്തഥാ.

24

‘രാജൻ!	‘രാജാവേ!	യജ്ഞാഃ തഥാ ച യാഗങ്ങളും
ദർശഃ ച,	കർത്തവ്യാവിനുള്ള	വിവിധാഃ പലവിധ
	ഹോമകാര്യങ്ങളും	ക്രിയാഃ ച ഏവ കർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങളും
പൂണ്ണമാസഃ ച,	ചെട്ടത്തവ്യാവിനുള്ള	മേ
	അഗ്നിഹോത്രവും,	എനിക്ക്
ആപ്ത-	} ധാരാളമായി ദക്ഷിണ	ഏതത് ഏവഹി ഇതൊന്നുമാത്രമാണ്
ദക്ഷിണാഃ		
	വുള്ള	

അഭോമുലാഃ ക്രിയാഃ സർവ്വാ മമ രാജൻ ന സംശയഃ
ബഹുനാ കിം പ്രലാപേന ന ദാസ്യേ കാമദോഹിനീം.

25

“രാജൻ!	“രാജാവേ!	സംശയഃ ന;	സംശയം ഇല്ല;
മമ	എന്റെ	ബഹുനാ	ഏറെ
സർവ്വാഃ	സകലവിധ	പ്രലാപേന	പറയുന്നതുകൊണ്ടും
ക്രിയാഃ	അനുഷ്ഠാനങ്ങൾക്കും	കിം?	എന്തുകൊണ്ട്?
അഭോമുലാഃ;	ഇതുതന്നെയാണു് ആ	കാമദോഹിനീം	കാമധേനുവെ
	ധാരമായിട്ടുള്ളതു്	ന ദാസ്യേ”	ഞാൻ നൽകയില്ല”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിമൂന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1682.)

ചതുഷ്പഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിനാലാം സർഗ്ഗം.

[കാമധേനുവാ ബലസൃഷ്ടിഃ = കാമധേനു സൈന്യങ്ങളെ സൃഷ്ടിച്ചതു്]

കാമധേനും വസിഷ്ഠോഽപി യദാ ന തൃജതേ മുനിഃ

തദാസ്യ ശബലാം രാമ വിശ്വാമിത്രോഽനപകർഷത.

1

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹാരാജാവു്
വസിഷ്ഠഃ മുനിഃ	വസിഷ്ഠമഹർഷി	അസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
ശബലാം	ശബളയെ	കാമധേനും	} കാമധേനുവെത്തന്നെ
തൃജതേ ന	തീർച്ചയായും വിട്ടുക	അപി	
	യില്ല	അനപകർഷത!	ബലാതഃകാരമായി
യദാ തദാ	എന്നുപറഞ്ഞപ്പോൾ		പിടിച്ചുവലിച്ചു

നീയമാനാ തു ശബലാ രാമ രാജന്താ മഹാത്മനാ

ദുഃഖിതാ ചിന്തയാമാസ അതീ ശോകകൾഗിതാ.

2

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	ശബലാ തു,	കാമധേനുവാകളെ,
മഹാത്മനാ	ത്രിലോക പ്രസിദ്ധി	ദുഃഖിതാ	ദുഃഖപ്പെട്ടുണ്ടു്
	യാണ്	ശോകകൾഗിതാ	ശോകത്താൽ മറന്നു
രാജന്താ	രാജാവിനാൽ		ഒക്കി
നീയമാനാ	വലിച്ചുകൊണ്ടുപോക	അതീ	കരഞ്ഞുകൊണ്ടു്
	പ്പെട്ടു	ചിന്തയാമാസ.	ഇങ്ങിനെ ചിന്തചെയ്തു.

പരിത്യക്താ വസിഷ്ഠേന കിമഹം സുമഹാത്മനാ
യാഹം രാജഭടൈർദ്വീനാ ഹിയേയം ഭൂശദഃഖിതാ.

3

“രാജഭടൈഃ	“രാജഭടന്മാരാൽ	യാ	യാതൊരു അപ്രകാരമു
ഭീനാ	ദയയില്ലാതെ	അഹം	ഞാൻ [ജ
ഭൂശദഃഖിതാ	ഏറാം ദഃഖപ്പെടുത്ത	സുമഹാത്മനാ	മഹാത്മാവെന്നും ത്രി
	പ്പെട്ടുകൊണ്ടു്		ലോകപ്രസിദ്ധിപുണ്ടു
അഹം	ഞാൻ	വസിഷ്ഠേന	വസിഷ്ഠഭഗവാനാൽ
ഹിയേയം	വലിച്ചുകൊണ്ടുപോ	പരിത്യക്താ	} ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടുവോ
	കപ്പെടുന്നു!	കിം?	
			എന്നോ?

കിം മയാപക്രതം തസ്യ മഹാബീർഭാവിതാത്മനഃ
യന്മാമനാഗസം ഭക്താമിഷ്ടാം ത്യജതി ധാർമികഃ

4

“ഭാവിതാത്മനഃ	“ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയായ	ധാർമികഃ	ആ ധർമ്മശീലൻ
തസ്യ	ആ	ഇഷ്ടാം	പ്രേമത്തോടെ
മഹാബീർ	മഹാബീർ	അനാഗസം	എല്ലാജ്ഞാഴും പ്രിയ
മയാ	എന്നാൽ		ത്തെ ചെയ്യുന്ന
അപക്രതം	ചെയ്യപ്പെട്ട അപചാരം	ഭക്താം	ഭക്തയായ
കിം?	എന്തെന്നാണു്?	മാം	എന്നെ
യതഃ	എന്തെന്നാൽ,	ത്യജതി.	ഗണിക്കാതിരിക്കുന്നു
			വല്ലോ.

ഇതി സഞ്ചിന്തയിതഥ തു നിശ്ചസ്യ ച പുനഃ പുനഃ
ജഗാമ വേഗേന തദാ വസിഷ്ഠം പരമേശ്വരസം.

5

“പുനഃ പുനഃ	“വീണ്ടും വീണ്ടും	വേഗേന	തന്റെ ശക്തികൊണ്ടു്
നിശ്ചസ്യ ച	ഭീഷ്മശ്വാസം വിട്ടു്	വസിഷ്ഠം	വസിഷ്ഠഭഗവാനെ
ഇതി	ഇപ്രകാരം		{ അസ്രുശസ്രുപ്രയോഗ
സംചിന്ത-	} മനസ്സിൽ ആലോചന	പരമേശ്വരസം	
യിതഥ			ങ്ങിൽമറാനിപുണ
തദാ തു	അപ്പോൾ ഒടുവിൽ	ജഗാമ	നെന്നും
			കണ്ടറിഞ്ഞു.

നിർലഭ്യതാം താമസ്യ ഭൂത്യാൻ ശതശഃ ശതസുഭന
ജഗാമാനിലവേഗേന പാദമൂലം മഹാത്മനഃ

6

“ശതസുഭന!	“ഹേ ശതസഹസാരക	അനിലവേഗേന വായുവേഗമായി	
തദാ	ആ സമയം	നിർലഭ്യതാം,	കടഞ്ഞെറിഞ്ഞു്,
താൻ	ആ	മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ വസി
ശതശഃ	നൂറുകണക്കായ		ഷ്ടമുനിയുടെ
ഭൂത്യാൻ,	ആരാക്കാരെ,	പാദമൂലം	കാല്പൽ
		ജഗാമ.	വന്നുചേർന്നു.

ശബലാ സാ അഭന്തീ ച ക്രോശന്തീ ചേദമബ്രവീത്
വസിഷ്ടസ്യാഗ്രതഃ സ്ഥിതപാ മേഘദുന്ദിരാവിണീ.

7

“സാ	“ആ	മേഘദുന്ദി-	ഇടിമുഴക്കംപോലെയും
		രാവിണീ	ദുന്ദി വാദ്യധ്വനി
ശബലാ,	കാമധേനു,		പോലെയുംഉള്ള ശബ്ദം
			ത്തോടെ
വസിഷ്ടസ്ത	വസിഷ്ഠമാമുനിയുടെ	ക്രോശന്തീ ച	വാവിട്ട്
		അഭന്തീ ച	കരഞ്ഞുകൊണ്ട്
അഗ്രതഃ	മുമ്പിൽ	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
സ്ഥിതപാ,	നിന്നുകൊണ്ട്	അബ്രവീത്.	മുറവിളിക്കുട്ടി.

ഭഗവൻ കിം പരിത്യക്താ തപയാഹരം ബ്രഹ്മണഃസുത
യസ്സാദ്രാജഭടാ മാം ഹി നയന്തേ തപസ്വകാശതഃ

8

“രാജഭടാഃ	““രാജഭടന്മാർ	ഭഗവൻ	സ്വാമിൻ!
മാം	എന്നെ,	ബ്രഹ്മണഃ സുത	ബ്രഹ്മപുത്ര!
തപസ്വകാശതഃ	നിന്തിരുവടിയുടെ സ	അഹരം	ഞാൻ [നെ
	ന്നിധിയിൽനിന്നും	തപയാ ഹി	നിന്തിരുവടിയാൽത
നയന്തേ,	വലിച്ചുകൊണ്ടുപോക	പരിത്യക്താ	കൊടുത്തുകളയപ്പെട്ടു
യസ്താത്,	എന്നതിനാൽ [ന്ന,	കിം?	വെ?

ഏവമുക്തസ്മു ബ്രഹ്മഞ്ചിരിഭം വചനമബ്രവീത്
ശോകസന്തപ്താഹുദയോ സ്വസാരമിവ ഭുഞ്ചിതാം

9

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	ഭുഞ്ചിതാം	ഭുഞ്ചിപുണ്ഡ്രം,
ഉക്തഃ തു	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടതു കേട്ട	ശോകസന്തപ്ത-	ശോകത്താൽ മനസ്സുരു
ബ്രഹ്മഞ്ചിഃ,	ബ്രഹ്മഞ്ചിയായ വസി	ഹുദയോ	കിയതും ആയ അതി
	ഷ്ടമുനീ,		നോടായി,
സ്വസാരം ഇവ,	ഉടച്ചിറന്നവളെപ്പോ	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
	ലെയുള്ളതും	വചനം	മൊഴി
		അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു.

ന തപാം ത്വജാമി ശബ്ദേ നാപി മേഘമൃതം തപയാ
ഏഷ തപാ നയന്തേ രാജാ ബലാനന്തോ മഹാബലഃ.

10

ന ഹി തുല്യം ബലം മഹ്യം രാജാ തപദ്വ വിശേഷതഃ
ബലീ രാജാ ക്ഷത്രിയശ്ച ചൂരിവ്യാഃ പതിരേവ ച
ഇയമക്ഷയഹിണീ ചൂണ്ണാ സവാജിരസങ്കലം
ഹസ്തിധ്വജസമാകീണ്ണാ തേനാസൗ ബലവത്തരഃ.

11

12

““ഇതം	““ഇ(രാജാവിന്റെ	പതി: ഏവ,	നായകനായി,
	സേന	ബലീ,	ബലിഷ്ഠനായി,
അക്ഷൗഹിണീ	അക്ഷൗഹിണീസംഖ്യ	രാജാ:	രാജ്യം ആണ്ടുവരുന്ന;
	യോടുക്രൂടിയതായി	മഹ്യം	എനിക്കു
പുണ്ണാ;	നിറഞ്ഞതായിരിക്കുന്നു	തുല്യം	അദ്ദേഹത്തിന്നു തുല്യ
സവാജിരഥ-	} കുതിരകളും തേരകളും	ബലം ന	ബലം ഇല്ല; [മായ
സങ്കലാ;		തപയാ	നിന്നാൽ
	നാ;	മേ	എനിക്കു
ഹസ്തിധവജ-	} ഉത്കൃഷ്ടങ്ങളായ ആന	അപകൃതം അപിയാതൊരപചാരവും	
സമാകീണ്ണാ;		ന ഹി;	ചെയ്യപ്പെട്ടതേ ഇല്ല;
	കുളാലം നിറയപ്പെട്ട	ശബലേ!	അല്ലേ കാമധേനോ!
	തായിരിക്കുന്നു;	തപം	നിന്നെ
തേന അസൗ	അതിനാൽ ഇദ്ദേഹം	തൃജാമി ന ച	ഞാൻ കൊടുത്തിട്ടും
ബലവത്തര:	ഏറെബലവാനാകുന്നു;	അദ്യ	ഇപ്പോൾ, [ഇല്ല;
ഏഷ: തു	ഇദ്ദേഹമാകട്ടെ	വിശേഷത:	വിശേഷിച്ചും
മാരാബല:	തപോബലമാണ്	തപം	നിന്നെ
രാജാ;	അരചൻ:	മത്ത:	എങ്കൽനിന്നും
ക്ഷത്രിയ:	ക്ഷത്രിയകുലത്തിൽ പി	ബലാതം	ബലാത്കാരമായി
രാജാ;	രാജാവ്; [ന്ന	നയതേ.	ആട്ടിക്കൊണ്ടുപോക
പുഥിവ്യാ: ച	ഭൂമിക്കെല്ലാം		യാകുന്നു.

ഏവമുക്താ വസിഷ്ഠേന പ്രത്യുവാച വിനീതവത്

വചനം വചനജ്ഞാ സാ ബ്രഹ്മർഷിമതുലപ്രഭം.

13

““ഏവം	““ഇപ്രകാരം	അതുലപ്രഭം	നിസ്തല്യതേജസ്വിയായ
വസിഷ്ഠേന	വസിഷ്ഠമഹർഷിയാൽ	ബ്രഹ്മർഷിം	ബ്രഹ്മർഷിയോടായി
ഉക്താ	അരുളപ്പെട്ട ഉടനെ,	വിനീതവത്	വണക്കത്തോടെ,
വചനജ്ഞാ	വാക്കറിവുള്ളതായ	വചനം	ഈ വാക്യത്തെ
സാ,	ആ കാമധേനു,	പ്രത്യുവാച.	മറുപടിയായുരച്ചു.

ന ബലം ക്ഷത്രിയസ്യാഹർബ്രാഹ്മണോ ബലവത്തര:

ബ്രഹ്മൻ ബ്രഹ്മബലം ദിവ്യം ക്ഷത്രാണു ബലവത്തരം.

14

““ബ്രഹ്മൻ	““സപാമിൻ!	ക്ഷത്രാതം	ക്ഷത്രിയന്റേറതിനെ
ക്ഷത്രിയസ്യാ	ക്ഷത്രിയന്റെ		ക്കാളം
ബലം	ബലത്തെ	ബലവത്തരം	എത്രയോ ശക്തിയേറിയതും:
ആഹു: ന:	ഒരു കാര്യമായി പറയാ		
	റില്ല;	ബ്രാഹ്മണ: തു	ബ്രാഹ്മണൻതന്നെയാ
ബ്രഹ്മബലം	ബ്രാഹ്മണന്റെ ബലം		ണ്
ദിവ്യം	ദിവ്യമായ മഹിമയുള്ള	ബലവത്തര:	അധികബലവാൻ.
	തീ:		

അപ്രമേയം ബലം തുഭ്യം ന തപസൗ ബലവത്തരഃ
വിശ്വാമിത്രോ മഹാവീർണ്യേജസ്തവ ഭരാസഭം.

15

“തുഭ്യം	“നിന്തിരുവടിക്കും	മഹാവീർണ്യം	മഹാതേജസ്വിയായ
ബലം	ബലം	അസൗ	ഈ
അപ്രമേയം;	അളവറ്റതും;	വിശ്വാമിത്രഃ	തു വിശ്വാമിത്രനാകട്ടെ
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ	ബലവത്തരഃ	(നിന്തിരുവടിയേക്കാൾ
തേജഃ	തേജസ്സ് [തീ,	ന.	അധികം ബലവാന
ഭരാസഭം	അടുക്കാൻ പാടില്ലാത്ത		ല്ലതന്നെ

നിയുങ്ക്ഷപ മാം മഹാതേജസ്തപദ് ബ്രഹ്മബലസംവൃതാം
തസ്യ ഭൃപ്തം ബലം യത്തനാശയാമി ഭരാത്മനഃ

16

“മഹാതേജഃ	“മഹാപ്രഭാവമാൻ	നിയുങ്ക്ഷപ	നിയോഗിച്ചാലും;
	ജോബ!	തസ്യ ഭരാത്മനഃ	ആ ഭരാത്മാവിന്റെ
തപഃ-		ഭൃപ്തം ബലം	കൊഴുപ്പേറിയ ശക്തി
ബ്രഹ്മബല-	നിന്തിരുവടിയുടെ	യതം	ഏതൊ,
സംവൃതാം	മനുബലത്താൽ വ	തത്,	അതിനെ
മാം	ർദ്ധിച്ച മാറിമയോടു	നാശയാമി	ഞാൻ ഇല്ലാതാക്കാം
	എന്നെ, [കൂടിയ		

ഇത്യുക്തസ്മൃ തയാ രാമ വസിഷ്ടസ്മൃ മഹായശഃ
സൃജസേപതി തതോവാച ബലം പരബലാദുനം
തസ്യ തദചനം ശ്രുതപാ സുരഭിഃ സാസൃജത് തഭാ.

17

“രാമ!	“ഹേ ശ്രീരാമ!	ബലം	ഒരു സേനയെ
തഭാ	അപ്പോൾ,	തു	ഉടനെ
തു,	അക്കാൽത്തെപ്പാറി,	സൃജസപ,	സൃഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടു,
തയാ	ആ കാമധേനുവിനാൽ	ഇതി ഉവാച	എന്ന് അരുളിച്ചെയ്തു;
ഇതി ഉക്തഃ	ഇപ്രകാരം അപേക്ഷി	സാ സുരഭിഃ,	ആ കാമധേനു,
	ക്കപ്പെട്ട	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
മഹായശഃ	മഹാകീർത്തിശാലിയായ	തത് വചനം	ആ കല്പന
വസിഷ്ടഃ,	വസിഷ്ടമഹർഷി, [യ	ശ്രുതപാ	കേട്ട്,
‘പരബലാദുനം	‘ശത്രുസൈന്യത്തെ	തഭാ	ഉടനെ(അപ്രകാരം)
	നശിപ്പിക്കുന്ന	അസൃജത്	ഉളവാക്കി.

തസ്യാ ഇങ്കാരവോത് സൃഷ്ടാഃ പല്ലവാഃ ശതശോ യഃ
നാശയന്തി ബലം സർവ്വം വിശ്വാമിത്രസ്യ പശ്യതഃ.

18

“വച	“മന്നവ!	പശ്യതഃ,	നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്ക
തസ്യാഃ	അതിന്റെ		വെതന്നെ,
ഇങ്കാരവോ-	ചീറ്റത്താൽ ഉളവാക്ക	ബലം	സേനയെ
ത്സൃഷ്ടാഃ	പ്പെട്ട	സർവ്വം	മുഴുവനും.
പല്ലവാഃ	പല്ലവാർ എന്നാർ,	ശതശഃ	നൂറുകണക്കായി
വിശ്വാമിത്രസ്യ	വിശ്വാമിത്രമഹാ	നാശയന്തി.	നാശംചെയ്യും.
	രാജാവിനെ		

സ രാജാ പരമകൃദ്ധഃ ക്രോധവിസ്ഫുരിതേക്ഷണഃ
പപ്ലവാൻ നാശയാമാസ ശസ്ത്രൈരച്ഛാപചൈരപി.

19

“സഃ രാജാ ക്രോധവിസ്ഫുരിതേക്ഷണഃ, പരമകൃദ്ധഃ	“ആ രാജാവ്, കോപത്താൽ തുടിക്കുന്ന നേത്രങ്ങളോടുകൂടിയവനായി, അളവറ കോപംപൂണ്ടവനായി,	ഉച്ഛാപചൈഃ } അപി } ശസ്ത്രൈഃ, പപ്ലവാൻ നാശയാമാസ	പല പല ശസ്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടും, പപ്ലവന്മാരെ കൊന്നൊടുക്കി.
--	--	--	--

വിശ്വാമിത്രാദൃതിതാൻ ദൃഷ്ട്വാ പപ്ലവാൻ ശതശസ്ത്രഭാ
ഭൂയ ഏവാസൃജത് കോപാച്ഛകാൻ യവനമിന്ദ്രിതാൻ.

20

“പപ്ലവാൻ ശതശഃ വിശ്വാമിത്രാദൃതിതാൻ	“പപ്ലവന്മാരെ നൂറുകണക്കിൽ വിശ്വാമിത്രമഹാരാജാവിനാൽ കൊല്ലപ്പെട്ടതിനെ	യവന- മിന്ദ്രിതാൻ ശകാൻ, കോപാത് ഭൂയഃ ഏവ അസൃജത്.	} യവനന്മാർ ചേർന്ന ശകർ എന്നവരെ, കോപത്താൽ വീണ്ടുംതന്നെ ഉളവാക്കി.
---	---	--	--

തൈരാസീത് സംവൃതാ ഭൂമിഃ ശക്തൈർയവനമിന്ദ്രിതൈഃ
പ്രഭാവദ്ഭീമഹാവീര്യൈർഹേമകിഞ്ജല്ലസന്നിഭൈഃ

21

“പ്രഭാവദ്ഭീഃ മഹാവീര്യൈഃ ഹേമകിഞ്ജല്ലസന്നിഭൈഃ	“കാന്തിയുള്ളവരായി അതിവീര്യശാലികളായി, ചമ്പകപ്പൂവിന്റെ ഇതരപോലെ കാന്തിയുള്ളവരായ	തൈഃ യവന- മിന്ദ്രിതൈഃ ശക്തൈഃ ഭൂമിഃ സംവൃതാ ആസീത്.	} ആ യവനന്മാരിടകല ന്ന ശക്തന്മാരാൽ ഭൂമിയാസകലം നിറയപ്പെട്ടു.
---	--	--	---

ദീർഘാസിപത്സദയരൈർഹേമവണ്ണാംബരാവൃതൈഃ

നിദ്രശലം തദ്ബലം സർവ്വം പ്രദീപ്തൈഃ പാവകൈഃ.

22

“ദീർഘാസി- പത്സദയരൈഃ	“നീണ്ടകത്തികളും ഇരട്ടികളും ധരിച്ചവരായി	തദ്ബലം സർവ്വം പ്രദീപ്തൈഃ പാവകൈഃ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ സേന മുഴുവനും കത്തിജ്വലിക്കുന്ന പാവകളെപ്പോലെ,
ഹേമവണ്ണം- ബരാവൃതൈഃ	പൊന്നിൻനിറമാണ് വസ്ത്രങ്ങൾ ധരിച്ചവരായ അന്മാരാൽ.	നിദ്രശലം.	മുട്ടിക്കൊല്ലപ്പെട്ടതായി വേിച്ചു.

തതോഽസ്രാണി മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോ മുമോച ഹ
തൈസ്തൈസ്തവനകാംഭോജാഃ പപ്ലവാശ്ചാക്ഷലീകൃതാഃ 23

“തതഃ	“അനന്തരം	തൈഃ	ആ ബാണങ്ങളാൽ
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയാ	യവന—	യവനരും, കാംഭോജ
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹാരാ	കാംഭോജാഃ	ന്മാരും.
അസ്രാണി	ബാണങ്ങളെ [ജാഃ]	പപ്ലവാഃ ച	പപ്ലവന്മാരും
മുമോച;	വെച്ചിട്ടു;	ആക്ഷലീകൃതാഃ	ഏറ്റവും വിഷ്ണുരായി
തൈഃ	അവരവർ പഠരിയ	ഹ!	വേിച്ചു, ആശ്ചര്യം!

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ചതുഷ്ഠാശഃ സൂക്തം = അമ്പത്തിനാലാംസൂക്തം സമാപ്തം.
(ആദ്യം മുതൽ ഗ്ലോകസംഖ്യ 1705).

പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സൂക്തം = അമ്പത്തിഅഞ്ചാം സൂക്തം.
[വസിഷ്ഠവിശ്വാമിത്രയോഃ യുദ്ധം = വസിഷ്ഠരവിശ്വാമിത്രരുമായിപ്പോർചെയ്യുന്നത്]

തതസ്താനാക്ഷവാൻ ദൃഷ്ട്വാ വിശ്വാമിത്രാസ്രമോഹിതാൻ
വസിഷ്ഠശ്ചോദയാമാസ കാമധുകി സൃജ യോഗതഃ. 1

“തതഃ	“അതിൽപിന്നെ	ആക്ഷവാൻ	പീഡിക്കപ്പെട്ടവരായി
വസിഷ്ഠഃ	വസിഷ്ഠമഹാഷി	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു,
താൻ	അവരെ	‘കാമധുകി!	‘അല്ലേ കാമധേനോ!
വിശ്വാമി-	} വിശ്വാമിത്രരുടെ അ	യോഗതഃ	യോഗശക്തികൊണ്ട്
ത്രാസ്രാ-		സൃജ,	സൃഷ്ടിച്ചെങ്കിലും, എ
മോഹിതാൻ	സൂക്ഷ്മാൽ മുർച്ഛിത	ചോദയാമാസ.	ആജ്ഞാപിച്ചു. [നം
	രായി,		

തസ്യാ ഹങ്കാരതോ ജാതാഃ കാംഭോജാ രവിസന്നിഭാഃ

ഉയസസ്സ്വപഥ സഞ്ജാതാഃ പപ്ലവാഃ ശസ്ത്രപാണയഃ. 2

യോനീഭേശാശ്ച യവനാഃ ശക്രദേശാശ്ചകാസ്തഥാ

രോമകൂപേഷു ച ഭേദാർഹാരിതാസ്സകിരാതകാഃ 3

“തസ്യാഃ	“അതിന്റെ	യോനീഭേശാത്	യോനിപ്രദേശത്തിൽ
ഹങ്കാരതഃ	‘ഹം’ എന്ന ചീരം		നിന്ന്
	ത്തിൽനിന്ന്	യവനാഃ ച,	യവനന്മാരും,
രവിസന്നിഭാഃ	സൂര്യസന്നിഭന്മാരായ	ശക്രദേശാത്	ആസനാദപാരത്തിൽ
കാംഭോജാഃ	കാംഭോജന്മാർ	ശകാഃ തഥാ,	ശകന്മാരും, [നിന്ന്
ജാതാഃ;	ഉളവാായി;	രോമകൂപേഷു	രോമക്കാലുകളിൽനി
അഥ	അതുകൊണ്ട്,	ഭേദാർഹാഃ ച	ഭേദാർഹന്മാരും, [നം
ഉയസഃ	അകിട്ടിൽനിന്ന്	സകിരാതകാഃ	കിരാതന്മാരോടുകൂടിയ
ശസ്ത്രപാണയഃ	ആയുധപാണികളാൽ	ഹാരിതാഃ	ഹാരിതന്മാരും
പപ്ലവാഃ ത,	പപ്ലവന്മാരും,	സഞ്ജാതാഃ.	ഉളവാായി.

തൈസ്തേന്റിഷുദിതം സൈന്യം വിശ്വാമിത്രസ്യ തത്ക്ഷണാത്
സ്വപാതിഗജം സാശ്വതം സരഥം രഘുനന്ദന. 4

“രഘുനന്ദന! “ഹേ രഘുകുമാര!	സരഥം തേരടക്കം,
വിശ്വാമിത്രസ്യ വിശ്വാമിത്രമഹാരാജാ	തത്ക്ഷണാത് ഒരു നിമിഷംകൊണ്ടും
സൈന്യം സൈന്യം, [വീണ്ടും	തൈ: അതാതിനോടേറ
സ്വപാതിഗജം കാലാരം, ആനയടക്കം,	തൈ: അവയാൽ
സാശ്വതം കതിരയടക്കം	നിഷ്കുദിതം നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു.

ദൃഷ്ട്വാ നിഷ്കുദിതം സൈന്യം വസിഷ്ഠേന മഹാത്മനാ
വിശ്വാമിത്രസുതാനാം തു ശതം നാനാവിധായാം
അഭ്യധാവത് സുസംക്രമം വസിഷ്ഠം ജപതാം വരം. 5

വിശ്വാമിത്ര- } വിശ്വാമിത്രസുതന്മാർ	തു, സുസംക്രമം } അതിനാൽ, അതികോ
ശതം, ഏകപേർ,	നാനാവിധാ- } പമാൻവരായി
മഹാത്മനാ മഹാത്മാവായ	യുഗം } പലവിധ ആയുധങ്ങ
വസിഷ്ഠേന വസിഷ്ഠമഹാഷിയാൽ	ജപതാം വരം മുനിമാരിൽവെച്ചും ഉ
സൈന്യം സൈന്യം	തമനായ
നിഷ്കുദിതം } നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടതായി	വസിഷ്ഠം വസിഷ്ഠമഹാഷിയെ
ദൃഷ്ട്വാ } കണ്ടു	അഭ്യധാവത്. എതിർത്തു.

ഹുകാരേണൈവ താൻ സർപ്പാൻ നിദ്ദഭാഹ മഹാഗൃഷിഃ. 6

“മഹാൻ “മഹാനായ	സർപ്പാൻ എല്ലാവരെയും
ഗൃഷിഃ ഗൃഷിവാർ	ഹുകാരേണൈവ ഒരു ഹുകാരത്താൽ
താൻ അദ്ദേഹം	തന്നെ
	നിദ്ദഭാഹ. ചുട്ടെരിച്ചുകളഞ്ഞു.

തേ സാശ്വതരഥപാദാതാ വസിഷ്ഠേന മഹാത്മനാ
ഭസ്മീകൃതാ മുഹൂർത്തേന വിശ്വാമിത്രസുതാസ്തദാ. 7

തേ ആ	തദാ അപ്പോൾ
വിശ്വാമിത്ര- } വിശ്വാമിത്രസുതന്മാർ	മുഹൂർത്തേന, ഒരുനൊടിയീടകൊണ്ടു
സുതാഃ } മഹാത്മനാ മഹാത്മാവായ	
സാശ്വതരഥ- } തുരഗരഥപാദാതികളോ	വസിഷ്ഠേന വസിഷ്ഠമാമുനിയായ്
പാദാതാഃ } ടകുടി	ഭസ്മീകൃതാഃ. വെണ്ണീരാക്കപ്പെട്ടു.

ദൃഷ്ട്വാ വിനാശിതാൻ പുത്രാൻ ബലം ച സുമഹായശാഃ
സമ്പ്രീഡശ്ചിന്തയാഽഽവിഷ്ഠോ വിശ്വാമിത്രോഭവത്തദാ. 8

സുമഹായശാഃ അതികീർത്തിശാലിയായ	വിനാശിതാൻ നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടതായി
	ദൃഷ്ട്വാ, കണ്ടു,
വിശ്വാമിത്രഃ, വിശ്വാമിത്രമഹാരാ	സമ്പ്രീഡഃ ലജ്ജപൂണ്ടുവന്നായി,
തദാ, അപ്പോൾ, [ജാപം,	ചിന്തയാ ടുഃഖത്താൽ
ബലം ച തന്റെ സൈന്യത്തെ	ആവിഷ്ടഃ മതിമാനവനായി,
പുത്രാൻ പുത്രന്മാരും [മൃദാനം	അഭാവം. ദുഃഖിച്ചു.

സമുദ്ര ഇവ നിവൃട്ടോഗാ ഭഗദംഷ്ട ഇവോരഗഃ
ഉപരക്ത ഇവാദിത്യഃ സദ്യോ നിഷ്പ്രഭതാം ഗതഃ.

9

നിവൃട്ടഗഃ ഇളക്കമില്ലാത്ത
സമുദ്രഇവ കടൽപോലേയും
ഭഗദംഷ്ടഃ വിഷപ്പല്ലുപരിച്ച
ഉരഗഃ ഇവ സ്പ്പം പോലേയും

ഉപരക്തഃ രാഹുഗ്രസ്തനായ
ആദിത്യ ഇവ, സൂര്യൻപോലേയും,
സദ്യഃ ഉടനെ,
നിഷ്പ്രഭ- } ശോഭേരവനായി
താം ഗതഃ. } ഭവിച്ചു.

ഹതപുത്രബലോ ദീനോ ലൂനപക്ഷ ഇവ ദപിജഃ
ഹതദണ്ഡോ ഹതോത്സാഹോ നിവൃട്ടദം സമപദ്യത.

10

‘‘ഹതപുത്ര- } ‘‘പുത്രന്മാരും സൈന്യ
ബലഃ } ങ്ങളും നശിച്ച അദ്ദേ
ഹം

ലൂനപക്ഷഃ ചിറകുമാറിഞ്ഞ
ദപിജഃ ഇവ പക്ഷിപോലെ

ഹതദണ്ഡഃ അലങ്കാരം നശിച്ചവ
നായി,
ദീനഃ മനസ്സമുട്ടിയവനായി,
ഹതോത്സാഹഃ, ശക്തിയരവനായി,
നിവൃട്ടദം ഏക്കർ
സമപദ്യത. പൂണ്ടു.

സ പുത്രമേകം രാജ്യായ പാലയേതി നിയുജ്യ ച
പൃഥിവീം ക്ഷത്രധർമ്മേണ വനമേകോടനപദ്യത.

11

‘‘സഃ ‘‘അദ്ദേഹം,
‘‘പൃഥിവീം ‘‘ഭൂമിയെ
ക്ഷത്രധർമ്മേണ രാജനീതിപ്രകാരം
പാലയ, ഇതി പരിപാലിക്കുക എന്നു്
ഏകം പുത്രം ഒരു പുത്രനെ

രാജ്യായനിയുജ്യ രാജ്യഭാരത്തിനു് ഏ
ഏകഃ താനേകനായി [ഈച്ചു്]
ച, അക്ഷണംതന്നെ
വനം കാട്ടിലേക്കു
അനപപദ്യത. ചെന്നു.

സ ഗതപാ ഹിമവത് പാൽപം കിന്നരോരഗസേവിതം
മഹാദേവപ്രസാദാത്ഥം തപസ്സേവേ മഹാതപാഃ.

12

‘‘സഃ ‘‘അദ്ദേഹം
കിന്നരോരഗ- } കിന്നരന്മാരും ഉരഗങ്ങ
സേവിതം } ളും നിറഞ്ഞ
ഹിമവത്- } ഹിമാലയച്ചെരുവിൽ
പാൽപം }
ഗതപാ ചെന്നുചേന്നും,

മഹാദേവ- } മഹാദേവന്റെ അനുഗ്ര
പ്രസാദാത്ഥം } ഹം സിദ്ധിച്ചാനായി,
മഹാതപാഃ ഉഗ്രമായ നിയമങ്ങൾ
കയ്ക്കുന്നു
തപഃ തപസ്സ്
തേവേ. ചെയ്തു.

കേനചിത്പഥ കാലേന ദേവേശോ വൃഷഭലപജഃ
ദർശാമാസ വരദോ വിശ്വാമിത്രം മഹാബലം.

13

‘‘അഥ ‘‘അങ്ങിനെ
കേനചിത്ം കുറെ
കാലേന തു, കാലംചെന്നാറെ,
ദേവേശഃ ദേവേശനും
വരദഃ അഭീഷ്ടദാതാവും ആയ

വൃഷഭലപജഃ പരമശിവൻ,
മഹാബലം മഹാശക്തിമാനായ
വിശ്വാമിത്രം വിശ്വാമിത്രമഹാരാ
ജാവിനു
ദർശാമാസ. പ്രത്യക്ഷനായി.

കിമതം തപ്യസേ രാജൻ ബ്രഹ്മി യത്തേ വിവക്ഷിതം
വരദോഷ്ണി വരോ യസ്തേ കാംക്ഷിതഃ സോഭിധീയതാം. 14

“രാജൻ!	“മനവ!	ബ്രഹ്മി;	അതിനെ പറഞ്ഞാലും
കിമതം	എന്തിനുവേണ്ടിയാണ്	തേ കാംക്ഷിതഃ ഭവാനു വേണ്ടപ്പെട്ട	
തപ്യസേ?	അങ്ങു തപസ്സുചെയ്യ	വരഃ യഃ സഃ വരം ഏതോ അത്	
തേ	അങ്ങയുടെ [നതു	അഭിധീയതാം; പറയപ്പെടട്ടെ;	
വിവക്ഷിതം	അഭീഷ്ടം	വരഃ അസ്തി ഞാൻ വരം തരുവാൻ	
യത്,	ഏതോ,	തജ്ജാരായിരിക്കുന്നു.	

ഏവമുക്തസ്തു ദേവേന വിശ്വാമിത്രോ മഹാതപഃ
പ്രണിപത്യ മഹാദേവമിദം വചനമബ്രവീത്. 15

“ദേവേന	“മഹാദേവനാൽ	പ്രണിപത്യ	സാഷ്ടാംഗമായി നമ
ഏവം	ഇപ്രകാരം		സ്തരിച്ചു,
ഉക്തഃ	അരുചെയ്യപ്പെട്ട	തു,	അതിൽപിന്നെ
മഹാതപഃ	മഹാതപസ്യമായ	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹാരാജാ	വചനം	ചൊഴി
മഹാദേവം	പരമശിവനെ [വ്,	അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.

യദി തുഷ്ടോ മഹാദേവ ധനുർവ്വേദോ മമാനഘ
സാംഗോപാംഗോപനിഷദഃ സരഥസ്യഃ പ്രദീയതാം. 16

“അനഘ!	“പരിപാവനനായു	സരഥസ്യഃ	രഥസ്യം എന്ന ഉപനി
	ജോവേ!		ഷത്തോടുകൂടിയും,
മഹാദേവ!	പരമേശ്വര!	സാംഗോ—	} അംഗം, ഉപാംഗം, ഉപനിഷത്ത്, എന്നിവ യോടുകൂടിയും,
തുഷ്ടഃ	നിന്തിരുവടി പ്രസാദി	പാംഗോ—	
	ചുവന്നായി	പനിഷദഃ	
യദി,	ഇരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ,	പ്രദീയതാം.	(നിന്തിരുവടിയാൽ)
മമ	എനിക്ക്		നൽകപ്പെടേണമെ.
ധനുർവ്വേദഃ	ധനുർവ്വേദമെന്നുള്ളത്		

യാനി ദേവേഷു ചാസ്രാണി ദാനവേഷു മഹർഷിഷു
ഗന്ധർവ്വയക്ഷരക്ഷസ്സു പ്രതിഭാതു മമാനഘ
തവ പ്രസാദാദ്ഭവതു ദേവദേവ മമേച്ഛിതം. 17

“അനഘ!	“കരമറുജോവേ!	മഹർഷിഷു	മഹർഷിമാർവക്കലും
ദേവദേവ!	ദേവന്മാരുംദേവനായു	ഗന്ധർവ്വയക്ഷ-	} ഗന്ധർവ്വന്മാർ, യക്ഷ
	ജോവേ!	രക്ഷസ്സു	
ദേവേഷു	ദേവന്മാർവക്കലും		ന്മാർ, രാക്ഷസന്മാർ,
ദാനവേഷു	അസുരന്മാർവക്കലും	അസ്രാണി	ഇവർവക്കലുംഉള്ള
		അസ്രുങ്ങാ	

യാനി ച	ഏതേതുകുളോ, അവ	തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ
	യെല്ലാം	പ്രസാദാത്	അനുഗ്രഹത്താൻ
മമ	എനിക്ക്	മമ	എന്റെ
പ്രതിഭാതു!	വശപ്പെട്ടവയായി വി	ജാപ്തിതം	മനോരമം
	ളങ്ങേണമേ!	ഭവതു!	സാധ്യമാകേണമേ!

ഏവമസ്തപിതി ദേവേശോ വാക്യമുക്തവാ ദിവം ഗതഃ. 18

“ദേവേശ:	“ദേവേശനം	വാക്യം	വാക്യത്തെ
‘ഏവം അസ്മ, ’	‘അങ്ങിനെതന്നെയൊക്ക	ഉക്തവാ	അരുളിച്ചെയ്തശേഷം
ഇതി	‘ഒട്ട’ എന്ന്	ദിവം	ദേവലോകത്തിലേക്ക്
		ഗതഃ	ഗമിച്ചു.

പ്രാപ്യ ചാശ്രാണി രാജഷ്ട്രിവിശ്വാമിത്രോ മഹാബലഃ
ദപ്തേണ മഹതാ യുക്തോ ദപ്തപുണ്ണോഭവത് തദാ. 19

“മഹാബലഃ	“അതിസമർത്ഥനും,	പ്രാപ്യ,	ലഭിച്ചു,
മഹതാ	അതിയായ	തദാ	അതിനാൽ,
ദപ്തേണ	അഹങ്കാരത്തോടു	ദപ്തപുണ്ണഃ	{ തന്റെ ജഷ്ടംഎതും
യുക്തഃ ച	കൂടിവനും ആയ		{ സാധിച്ചെക്കാമെന്നു
വിശ്വാമിത്രഃ }	വിശ്വാമിത്രരാജഷ്ട്രി		{ ഇ അഹങ്കാരമുഴുത്ത
രാജഷ്ട്രിഃ,			വന്നായി
അശ്രാണി	അശ്രുങ്ങളെ		

വിവർമ്മാനോ വീര്യേണ സമുദ ഇവ പദ്യണി
ഹതമേവ തദാ മേനേ വസിഷ്ഠമുഷിസത്തമം. 20

‘പാദ്യണി	‘വാവുന്നൾ	വിവർമ്മാനഃ	വെമ്പുന്നവനായ
സമുദഃ	സമുദം		അദ്ദേഹം,
ഇവ	എന്നപോലെ	വസിഷ്ഠം	{ വസിഷ്ഠമുനിവരനെ
തദാ	അപ്പോൾ	ഋഷിസത്തമം }	{
വീര്യേണ	വീര്യംകൊണ്ടും	ഹതംഏവ	കൊല്ലപ്പെട്ടവൻഎന്നു
		മേനേ	നിശ്ചയിച്ചു. [തന്നെ

തതോ ഗതവാശ്ശ്രമപദം മമോചാശ്രാണി പാത്മിവാഃ
യൈസ്സത്തപോവനം സർവ്വം നിർദ്വേഷം ചാശ്രുതേജസാ. 21

‘പാത്മിവാഃ	‘അരചൻ	യൈഃ	അവയാലും
ആശ്രമപദം	ആശ്രമസ്ഥലത്തിലേ	അശ്രുതേജസാ }	അശ്രുങ്ങളുടെ മഹിമ
	ക്ക്	ച }	യാലും
ഗതവാ	ചെന്നും	തതഃ	ആ
തതഃ	അവിടെനിന്നും	തപോവനം	തപോവാനം
അശ്രാണി	അശ്രുങ്ങളെ	സർവ്വം	മുഴുവനും
മമോചഃ	പ്രയോഗിച്ചു;	നിർദ്വേഷം.	ദഹിച്ചിരിക്കപ്പെട്ടു.

ഉദീർച്ചമാണമസ്ത്രം തദപിശാമിത്രസ്യ ധീമതഃ
 ദൃഷ്ട്വാ വിപ്രദൂതാ ഭീതാ മുനയഃ ശതശോ ഭിശഃ 22
 വസിഷ്ടസ്യ ച യേ ശിഷ്യാസ്തഥൈവ മൃഗപക്ഷിണഃ
 വിദ്രവന്തി ഭയാദ്ഭീതാ നാനാഭിശ്യഃ സഹസ്രശഃ. 23
 വസിഷ്ടസ്യശ്രമപദം ശൂന്യമാസീന്മഹാത്മനഃ
 മുഹൂർത്തമിവ നിഃശബ്ദമാസീദിരിണസന്നിഭം. 24
 വദന്തോ വൈ വസിഷ്ടസ്യ മാ ഭൈഷ്ഠേതി മുഹൂർത്തഃ
 നാശയാമ്യദ്യ ശാധേയം നീഹാരമിവ ഭാസ്കരഃ. 25

“ധീമതഃ “ധീമാനായ
 വിശ്വാമിത്രസ്യ വിശ്വാമിത്രമഹാ
 രാജാവിന്റെ
 തത് അസ്ത്രം ആ അസ്ത്രത്തിനെ
 ഉദീർച്ചമാണം എങ്ങുംആക്രമിച്ചിരി
 ദൃഷ്ട്വാ കണ്ടും, [കണതായി
 ‘ഭാസ്കരഃ ‘സൂര്യൻ
 നീഹാരം ഇവ മഞ്ഞിനെ എന്നവണ്ണം
 ശാധേയം ശാധിച്ചതായ വാ
 അദ്യ ഇതാ [ശ്വാമിത്രനെ
 നാശയാമി, ഞാൻ നശിപ്പിക്കുന്നു
 ണ്ടും,
 മാ ഭൈഷ്ഠ! ഭയപ്പെടാതിരിക്ക
 ഇതി, എന്ന് [വിൻ!’
 മുഹൂഃ മുഹൂഃ കൂടെക്കൂടെ
 വസിഷ്ടസ്യ വസിഷ്ടമാമുനി
 വദതഃ വൈ, പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കെ
 തന്നെ,
 വസിഷ്ടസ്യ വസിഷ്ടമഹാഷിയുടെ
 ശിഷ്യാഃ } ശിഷ്യന്മാർയാതൊരു
 യേ ച, } വരൊ അവരും

തഥാ അങ്ങിനെയല്ലാത്ത
 ശതശഃ മുനയഃ, പലപല ഋഷിമാരും,
 ഭീതാഃ പേടിച്ചുവിറച്ചവരായി
 ഭിശഃ പലഭിക്ഷകളിലേയ്ക്കും
 വിപ്രദൂതാഃ, കാടിപ്പോയ്ക്കുളഞ്ഞു;
 സഹസ്രശഃ ആയിരക്കണക്കായ
 മൃഗപക്ഷിണഃ } മൃഗങ്ങളും പക്ഷികളും
 ഏവ }
 ഭയാത് ഭീതാഃ പ്രാണഭയത്താൽ നട്ട
 നാനാഭിശ്യഃ പലവഴിയായി [ങ്ങി
 വിദ്രവന്തി; കാടുകയായി;
 മഹാത്മനഃ മഹാത്മാവായ
 വസിഷ്ടസ്യ വസിഷ്ടമഹാഷിയുടെ
 ആശ്രമപദം ആശ്രമസ്ഥലം
 മുഹൂർത്തം ഇവ ഒരു റൊടിയിടമാത്രം
 നേരം
 നിശ്ശബ്ദം ഒച്ചയൊതുങ്ങിയതായി
 ശൂന്യംആസീത്; പാഴായി ഇരുന്നു;
 ഇരിണസന്നിഭം സഞ്ചാരമറ്റ വന
 പ്രദേശംപോലെ
 ആസീത്. ആയിത്തീർന്നു.

ഏവമുക്തവാ മഹാതേജോ വസിഷ്ഠോ ജപതാം വരഃ
 വിശ്വാമിത്രം തദാ വാക്യം സരോഷമിദമബ്രവീത്. 26

“മഹാതേജാഃ “മഹാതേജസ്വിയും
 ജപതാം വരഃ മന്ത്രവിത്തുകളിൽവെ
 ചുരുത്തുന്ന ആയ
 വസിഷ്ഠഃ, വസിഷ്ഠമഹാഷി,
 ഏവം മേൽപ്രകാരം
 ഉക്തവാ ഉറച്ചൊഴുത്ത്,

തദാ ഉടനെതന്നെ,
 വിശ്വാമിത്രം വിശ്വാമിത്രനെ
 നോക്കി
 സരോഷം കോപത്തെവെളിപ്പെടു
 ഇദം വാക്യം ഈ മൊഴി[ത്തന്നതായ
 അബ്രവീത്. ഉറച്ചൊഴുത്ത്.

ആശ്രമം ചിരസംവൃദ്ധം യദപിനാശിതവാനസി

ദുരാചാരോഽസി യന്മൂഢം തസ്താത് തപം ന ഭവീഷ്യസി. 27

“ചിര- സംവൃദ്ധം	} “അനേകകാലമായി ശ്രദ്ധയോടെ വളർന്ന് പ്പെട്ടുവന്നിരുന്ന (എന്റെ)ആശ്രമത്തെ	ദുരാചാരഃ അസിനീ ദുർന്ദവടിയോടു കൂടിയവനായിരിക്കുന്നു യത്, എന്നതിനാലും മൂഢ! ഹേ മൂഢബുദ്ധേ! തസ്താത് അക്കാരണത്താലും, തപം നീ ന ഭവീഷ്യസി.’ ജീവനോടിരിപ്പാൻ പോകുന്നില്ല.’
ആശ്രമം വിനാശിത- വാൻ അസി യത്	} നീനശിപ്പിച്ചുകുത്ത എന്നതിനാലും,	

ഇത്സ്യക്തപാ പരമകൃദ്ധോ ഭണ്ഡമുദ്യമ്യ സതപരഃ

വിയ്യൂമ ഇവ കാലാഗ്നീർമദണ്ഡമിവാപരം

ഉപതസ്ഥേ മഹാതേജോ വസിഷ്ഠഃ കൌശികസ്യ തു. 28

“മഹാതേജാഃ വസിഷ്ഠഃ, ഇതി ഉക്തവാ, വിയ്യൂമഃ	“മഹാതേജസ്വിയായ വസിഷ്ഠമാഹ്വി, ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്ത് പുകയില്ലാതെയുജ്വലി ക്കുന്ന കാലാഗ്നിഃ ഇവ കാലാഗ്നിയെന്നവണ്ണം പരമകൃദ്ധഃ കോപാവേശം പുണ്ടവ നായി,	സതപരഃ, തപരിതഗതിയായി, തു, ഉടനതന്നെ, അപരം മറ്റൊരു യമദണ്ഡം യമദണ്ഡം ഇവ പോലേയുള്ളതായ ദണ്ഡം ഒരു ദണ്ഡിനെ ഉദ്യമ്യ കാണിക്കൊണ്ടും, കൌശികസ്യ വിശ്വാമിത്രരുടെ ഉപതസ്ഥേ”. മുഖിൽനിന്നു”.
---	---	---

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിഅഞ്ചാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യോമുതൽ ഗ്ലോകസംഖ്യ 1733.)

ഷട് പഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തൊന്നാം സർഗ്ഗം.

[വിശ്വാമിത്രപരാജയഃ, തേന ബ്രഹ്മണ്യപ്രാപ്തയേ തപശ്ചരണനിർമ്മാരണം ച=

വിശ്വാമിത്രരുടെ തോല്പയും ബ്രാഹ്മണത്വം സിദ്ധിപ്പാനായി തപസ്സ്

ചെയ്യാൻ തീർച്ചയാക്കുന്നതു]

ഏവമുക്തോ വസിഷ്ഠോ വിശ്വാമിത്രോ മഹാബലഃ

ആഗേയമസ്രമുതക്ഷിപ്യ തിഷ്ഠ തിഷ്ഠേതി ചാബ്രവീത്. 1

“മഹാബലഃ വിശ്വാമിത്രഃ, ഏവം വസിഷ്ഠോ ഉക്തഃ, ച,	“മഹാശക്തിമാനായ വിശ്വാമിത്രൻ, ഇപ്രകാരം വസിഷ്ഠനായിൽ അധിഷ്ഠിപ്പിക്കപ്പെട്ട ഉടനെ. [ദ്രോണ,	ആഗേയം അസ്രം ആഗേയാസ്രത്തെ ഉതക്ഷിപ്യ കയ്യിലെടുത്തുയർത്തി ക്കൊണ്ടും, , ‘തിഷ്ഠ തിഷ്ഠ,’ ‘നിലു നിലു,’ ‘എന്ന്’ ഇതി അബ്രവീത് ശക്തിമൂ.
--	--	---

ബ്രഹ്മദണ്ഡം സമുത്ക്ഷിപ്യ കാലദണ്ഡമിവാപരം
വസിഷ്ഠോ ഭഗവാൻ ക്രോധാദിദം വചനമബ്രവീത്.

2

“വസിഷ്ഠഃ ഭഗവാൻ, അപരം കാലദണ്ഡം ഇവ ബ്രഹ്മദണ്ഡം,	} “വസിഷ്ഠഭഗവാൻ, മരൊരാജ കാലദണ്ഡംപോലേ യുള്ള ബ്രഹ്മദണ്ഡത്തെ	ക്രോധാതം സമുത്ക്ഷിപ്യ, ഇദം വചനം അബ്രവീത്.	കോപാവേശത്തോടെ ഉയരെ കാങ്ങിക്കൊ ഇപ്രകാരം മൊഴി ഉരചെയ്തു.
--	--	---	---

ക്ഷത്രബന്ധോ സ്ഥിതോഽസ്തേഷു യദ്ബലം തദപിദർശ്യ
നാശയാമ്യദ്യ തേ ദുഷ്ടം ശത്രുസ്യ തവ ഗാധിജ.

3

“ക്ഷത്ര- ബന്ധോ! ഏഷഃ സ്ഥിതഃ അസ്തി, ബലം യതഃതതഃ വിദർശ്യഃ	} “എടാ ക്ഷത്രിയാധമ! ഇതാ ഞാൻ നിന്നുകൊണ്ടുത ന്നേയാണിരിക്കുന്നതും; നിന്റെ ശക്തി ഏതോ അതിനെ കാണിക്കൂ;	ഗാധിജ! തേ, തവ ശത്രുസ്യ, ദുഷ്ടം, അദ്യ നാശയാമി.	എടാ ഗാധിപുത്ര! നിന്റേയും, നിന്റെ അസ്ത്രത്തിന്റേയും, കൊഴുപ്പിനെ, ഇപ്പോൾത്തന്നെ ഞാൻ നശിപ്പിക്കുന്നു ണ്ട്.
---	--	---	--

കപ ച തേ ക്ഷത്രിയബലം കപ ച ബ്രഹ്മബലം മഹത്
പശ്യ ബ്രഹ്മബലം ദിവ്യം മമ ക്ഷത്രിയപാംസന.

4

“ക്ഷത്രിയ- പാംസന! തേ ക്ഷത്രിയബലം കപ ച? മഹത്	} “ക്ഷത്രിയകലത്തിന്നു തന്നെ അപകീർത്തിയു ണ്ടാക്കുന്ന നീച! നിന്റെ ക്ഷത്രിയബലം എവിടെ? മഹത്തായ	ബ്രഹ്മബലം കപ ച? മമ ദിവ്യം ബ്രഹ്മബലം പശ്യ.	ബ്രാഹ്മണബലം എവിടെ? എന്റെ ദൈവികമായ ബ്രഹ്മബലത്തെ കണ്ടുകൊരുക.
--	--	--	---

തസ്യാസ്മം ഗാധിപുത്രസ്യ ഘോരമാഗ്നേയമുദ്യതം
ബ്രഹ്മദണ്ഡേന തച്ഛാന്തമഗ്നേദ്യേഗ ഇവാംഭസാ.

5

“തസ്യ ഗാധിപുത്രസ്യ, തത്ഘോരം ഉദ്യതം ആഗ്നേയം അസ്മം,	} “ആ വിശ്വാമിത്രരുടെ ആ ഘോരമായതും മേൽവീഴ്വാൻ വന്നതും ആയ ആ ആഗ്നേയാസ്മം	അംഭസാ അഗ്നേഃ ഭാഗഃ ഇവ, ബ്രഹ്മദണ്ഡേന ശാന്തം.	വെള്ളത്താൽ അഗ്നിയുടെ തീക്ഷ്ണത എന്നവണ്ണം ബ്രഹ്മദണ്ഡത്താൽ ശമിപ്പിക്കപ്പെട്ടു.
--	---	--	---

വാരണം ചൈവ രൌദ്രം ച ഐരം പാശുപതം തഥാ
 ഐഷീകം ചാപി ചിക്ഷേപ കപിതോ ഗാധിനന്ദനഃ 6
 മാനവം മോഹനം ചൈവ ഗാന്ധർവ്വം സ്വാപനം തഥാ
 ജുംഭണം മാദനം ചൈവ സന്താപനവിലാപനേ 7
 ശോഷണം ദാരുണം ചൈവ വജ്രമസ്രം സുദുഷ്ടയം
 ബ്രഹ്മപാശം കാലപാശം വാരണം പാശമേവ ച 8
 പിനാകാസ്രം ച ദയിതം ശുഷ്കാർദ്രേ അശനീ ഉഭേ
 ഭണ്ഡാസ്രമഥ പൈശാചം ക്രൗഞ്ചമസ്രം തഥൈവ ച 9
 ധർമ്മചക്രം കാലചക്രം വിഷ്ണുചക്രം തഥൈവ ച
 വായവ്യം മഥനം ചൈവ അസ്രം ഹയശിരസ്തഥാ. 10

“ഗാധിനന്ദന “വിശ്വാമിത്രൻ	വജ്രം അസ്രം } വജ്രാസ്രത്തേയും,
കപിതഃ കോപം പുണ്ടവനായി	ഏവ, } വജ്രാസ്രത്തേയും,
വാരണം ച, വരണാസ്രത്തേയും,	ബ്രഹ്മപാശം, ബ്രഹ്മപാശത്തേയും,
രൌദ്രം ഏവ രുദ്രാസ്രത്തേയും	കാലപാശം, കാലപാശത്തേയും,
ഐരം ച, ഇന്ദ്രസംബന്ധമായ	വാരണം പാ } വരണപാശത്തേയും,
	ശം ഏവ ച, } വരണപാശത്തേയും,
	ദയിതം ജഷ്ടംപോലെപ്രവർത്തി
പാശുപതം } പാശുപതാസ്രത്തേയും	കുന്ന
തഥാ, } പാശുപതാസ്രത്തേയും	
ഐഷീകം } ഐഷീകാസ്രത്തേയും,	പിനാകാസ്രം } പിനാകാസ്രത്തേയും,
അപി ച, } ഐഷീകാസ്രത്തേയും,	ച, } പിനാകാസ്രത്തേയും,
മാനവം മാനവാസ്രത്തേയും,	ശുഷ്കാർദ്രേ } വരട്ടുന്നതും, നനയ്ക്കുന്ന
മോഹനം ച, മോഹനാസ്രത്തേയും,	ഉഭേ } തുമായ രണ്ടുമാതിരി
ഗാന്ധർവ്വം ഏവ, ഗാന്ധർവാസ്രത്തേയും,	അശനീ അഥ, ഇടികളേയും,
സ്വാപനം } ഉറങ്ങിപ്പിടിക്കുന്ന സ്വാ	ഭണ്ഡാസ്രം ച, ഭണ്ഡാസ്രത്തേയും,
തഥാ, } പനാസ്രത്തേയും,	പൈശാചം } പൈശാചാസ്രത്തേയും
ജുംഭണം, കോട്ടുവായിടിക്കുന്ന	തഥാ, } പൈശാചാസ്രത്തേയും
	ക്രൗഞ്ചം } ക്രൗഞ്ചാസ്രത്തേയും,
	അസ്രം ഏവ, } ക്രൗഞ്ചാസ്രത്തേയും,
സന്താപന } തപിപ്പിക്കുന്ന സന്താ	ധർമ്മചക്രം } ധർമ്മചക്രത്തേയും,
വിലാപനേ } പനാസ്രത്തേയും, കര	തഥാ, } ധർമ്മചക്രത്തേയും,
ഏവ, } യിക്കുന്ന വിലാപനാ	കാലചക്രം ഏവ കാലചക്രത്തേയും
	വിഷ്ണുചക്രം ച, വിഷ്ണുചക്രത്തേയും,
ശോഷണം, വരട്ടുന്ന ശോഷണാസ്ര	വായവ്യം ച, വായവ്യാസ്രത്തേയും
	തഥാ, } വായവ്യാസ്രത്തേയും
	മഥനം ഏവ മഥനാസ്രത്തേയും
ദാരുണം ച, കൊടിയതാൽ ദാരു	ഹയശിരഃ ഹയശിരസ്സെന്ന
	അസ്രം തഥാ അസ്രത്തേയും
സുദുഷ്ടയം വെല്ലുവാൻ കഴിയാത്ത	ചിക്ഷേപ. പ്രയോഗിച്ചു.

ശക്തിഭയം ച ചിക്ഷേപ കങ്കാളം മുസലം തഥാ
വൈദ്യാധരം മഹാസ്രം ച കാലാസ്രമഥ ദാരുണം
ത്രിശൂലമസ്രം ഘോരം ച കാപാലമഥ കങ്കണം.

11

“തഥാ, ശക്തിഭയം ച, കങ്കാളം, മുസലം, വൈദ്യാധരം മഹാസ്രം ച,	“അപ്രകാരംതന്നെ രണ്ടുവിധശക്തികളേ യും, കങ്കാളാസ്രത്തേയും, മുസലാസ്രത്തേയും, വിദ്യാധരസംബന്ധ മായ മഹാസ്രത്തേയും,	ദാരുണം കൊടിയ കാലാസ്രം അഥ കാലാസ്രത്തേയും, ഘോരം ഘോരമായ ത്രിശൂലം } അസ്രം ച, } ത്രിശൂലാസ്രത്തേയും, കാപാലം കാപാലാസ്രത്തേയും, കങ്കണം അഥ കങ്കണാസ്രത്തേയും ചിക്ഷേപ. പ്രയോഗിച്ചു.
--	---	---

ഏതാനുസ്ത്രാണി ചിക്ഷേപ സർപ്പാണി രഘുനന്ദന
വസിഷ്ഠേ ജപതാം ശ്രേഷ്ഠേ തദഭ്ജതമിവാഭവത്.

12

“ഏതാനി അസ്ത്രാണി സർപ്പാണി ചിക്ഷേപ; രഘുനന്ദന! ജപതാം	“ഉങ്ങിനെയുള്ള അസ്ത്രങ്ങളെ എല്ലാം പ്രയോഗിച്ചു; ഹേ രഘുനന്ദന! മുനിമാരിൽവെച്ചും	ശ്രേഷ്ഠേ ഉത്തമനായ വസിഷ്ഠേ, വസിഷ്ഠകൽ തതഃ അത് അഭ്ജതം ജപ ഒരുആശ്ചര്യമായ്തെ ത്തന്നെ അഭവത്. കലാശിച്ചു.
---	--	---

താനി സർപ്പാണി ദണ്ഡേന ഗ്രസതേ ബ്രഹ്മണഃ സുതഃ
തേഷു ശാന്തേഷു ബ്രഹ്മാസ്രം ക്ഷിപ്തവാൻ ഗാധിനന്ദനഃ.

13

“ബ്രഹ്മണഃ സുതഃ, താനി സർപ്പാണി ദണ്ഡേന ഗ്രസതേ	“ബ്രഹ്മാവിന്റെ സുതനായവസിഷ്ഠമുനി അവയെ എല്ലാം [തന്നെ ആ ഒരു ദണ്ഡുകൊണ്ടു വിഴുങ്ങിക്കളഞ്ഞു;	ഗാധിനന്ദനഃ ഗാധിപുത്രൻ, തേഷു അവ ശാന്തേഷു, വീഴ്ചമില്ലാതാക്കപ്പെട്ട സമയം, ബ്രഹ്മാസ്രം ബ്രഹ്മാസ്രത്തെ ക്ഷിപ്തവാൻ പ്രയോഗിച്ചു.
--	---	--

തദസ്രമുദ്യുതം ദൃഷ്ട്വാ ദേവഃ സാഗ്രിപുരോഗമാഃ
ദേവഞ്ചയശ്ച സംഭ്രാന്താ ഗന്ധർവാഃ സമഹോരഗാഃ.

14

“സാഗ്രി- പുരോഗമാഃ ദേവാഃ സമഹോരഗാഃ ഗന്ധർവാഃ,	“അഗ്നിമുന്വായുള്ള ദേവന്മാരും, മഹാപന്നഗസഹിത രായ ഗന്ധർവന്മാരും,	ദേവഞ്ചയഃ ച ദേവഞ്ചിമാരും തതഃ അസ്രം ആ അസ്രത്തെ ഉദ്യുതം പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ട ദൃഷ്ട്വാ കണ്ട് [തായി സംഭ്രാന്താഃ മനസ്സുകലങ്ങിയവരാ വി ഭാവിച്ചു.
--	---	--

തൈലോക്യമാസീത് സത്രസ്തം ബ്രഹ്മാസ്ത്രേ സമുദീരിതേ. 15

“ബ്രഹ്മാസ്ത്രേ സമുദീരിതേ	“ബ്രഹ്മാസ്ത്രം പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ട ഉടനെ,	തൈലോക്യം സത്രസ്തം ആസീത്	മൂന്നുലോകവും നട്ടക്കംപൂണ്ടതായി ഭവിച്ചു.
-----------------------------	--	-------------------------------	---

തദപ്യസ്ത്രം മഹാഘോരം ബ്രാഹ്മം ബ്രാഹ്മേണ തേജസാ
വസിഷ്ഠോ ഗ്രസതേ സർവ്വം ബ്രഹ്മഭണ്യേന രാഘവ. 16

“രാഘവ തത് സർവ്വം മഹാഘോരം	“ഹേ ശ്രീരാഘവ ആ, എല്ലാപ്രകാരത്തിലും മഹത്തായ വീഴ്ത്തോ ടുക്കുക	വസിഷ്ഠഃ, ബ്രാഹ്മേണ തേജസാ,	വസിഷ്ഠമഹാർഷി, ബ്രാഹ്മേണ } ബ്രഹ്മതേജസ്സാൽ, ബ്രഹ്മഭണ്യേന, ബ്രഹ്മഭണ്യം മൂന്നുകൊ ണ്ടുതന്നെ
ബ്രാഹ്മം അസ്ത്രം അപി,	ബ്രഹ്മാസ്ത്രത്തേയും,	ഗ്രസതേ.	വിഴങ്ങുകയായി.

ബ്രഹ്മാസ്ത്രം ഗ്രസമാനസ്യ വസിഷ്ഠസ്യ മഹാത്മനഃ
തൈലോക്യമോഹനം രൗദ്രം രൂപമാസീത് സുഭാരുണം. 17

“ബ്രഹ്മാസ്ത്രം ഗ്രസമാനസ്യ മഹാത്മനഃ വസിഷ്ഠസ്യ രൂപം	“ബ്രഹ്മാസ്ത്രത്തെ വിഴങ്ങുന്നവനായ മഹാത്മാവായ വസിഷ്ഠമഹാർഷിയുടെ രൂപം,	സുഭാരുണം രൗദ്രം തൈലോക്യം- മോഹനം ആസീത്.	മുസ്സഹമാംവണ്ണം ഭയ കരമായും ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതായും, മൂന്നുലോകത്തേയുംഭൂമി പ്പിക്കുന്നതായും വിളങ്ങി.
---	--	--	---

രോമകൂപേഷു സർപ്പേഷു വസിഷ്ഠസ്യ മഹാത്മനഃ
മരീച്യ ഇവ നിഷ്ഠേതുരഗേൽ ശുമാകലാച്ഛിഷഃ. 18

മഹാത്മനഃ വസിഷ്ഠസ്യ സർപ്പേഷു രോമകൂപേഷു മരീചഃ,	മഹാത്മാവായ വസിഷ്ഠമഹാർഷിയുടെ എല്ലാ രോമക്കാലുകളിൽനി തീപ്പെരിക്കൽ, [നും,	ശുമാകലാച്ഛിഷഃ അഗ്നേഃ ഇവ നിഷ്ഠേതുഃ	പുകചുറ്റിയജപാലക ഉന്ന് അഗ്നിയിൽനിന്നും എന്നപോലെ, നിശ്ചമിച്ചു.
--	---	--	--

പ്രാജപലദ്ബ്രഹ്മഭണ്യശ്ച വസിഷ്ഠസ്യ കരോദ്യതഃ
വിധൂമ ഇവ കാലാഗ്നിർമദണ്യ ഇവാഹരഃ. 19

“വസിഷ്ഠസ്യ കരോദ്യതഃ അപരഃ വമദണ്യഃ ഇ വ മ	“വസിഷ്ഠമഹാർഷിയുടെ കുതിലെടുത്തോങ്ങിയി മറ്റൊരു [തന്നതും, വമദണ്യം പോലിരിക്കുന്നതും ആയ	ബ്രഹ്മഭണ്യഃ വിധൂമഃ കാലാഗ്നിഃ പ്രാജപലഃ	ആ ബ്രഹ്മഭണ്യം പുകയില്ലാത്ത ഇവ, പ്രളയകാലാഗ്നി എന്ന പോൽ, കുതിച്ചു പലിച്ചു.
--	--	--	--

തതോഽസ്തുവൻ മുനിഗണാ വസിഷ്ഠം ജപതാം വരം
അമോഘം തേ ബലം ബ്രഹ്മണ്യേജോ ധാരയ തേജസി.

20

“തതഃ	“ആ സമയം	ബലം	ശക്തി
മുനിഗണാഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠന്മാർ,	അമോഘം;	} വൃതമാകാത്ത ഫല സിദ്ധിയോടുകൂടിയതു തന്നെ;
ജപതാം വരം	മന്ത്രധ്യാനപരന്മാരിൽ വെച്ചും മുമ്പനായ	തേജസി	
വസിഷ്ഠം	വസിഷ്ഠമഹാഷിയെ	തേജഃ	ജന്മസിദ്ധമായ അവിട്ടു തെ ബ്രഹ്മതേജസ്സിൽ
അസ്തുവൻ	ഇങ്ങിനെ പുകഴ്ന്നും കൊണ്ടാടി	ധാരയ!	ഈ ജപാലാമയമായി വിളങ്ങുന്ന തേജസ്സിനെ
‘ബ്രഹ്മൻ!	‘ബ്രഹ്മതേജസ്സുതന്നെ മൂർത്തികരിച്ചുള്ളോവേ!	} ഒരുക്കി ശാന്തമാക്കു വാൻ തിരുവുള്ളം ഉ ണ്ടാകേണമേ!	
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ		

നിഗൃഹീതസ്തപയാ ബ്രഹ്മൻ വിശ്വാമിത്രോ മഹാബലഃ
പ്രസീദ ജപതാം ശ്രേഷ്ഠ ലോകാഃ സതു ഗതവ്യമാഃ.

21

“ജപതാം	} “മുനിമാരിൽവെച്ചും ശ്രേഷ്ഠ } ഉത്തമനും,	തപയാ	നിന്തിരുവടിയൽ
ബ്രഹ്മൻ!		നിഗൃഹീതഃ;	അടക്കപ്പെട്ടു;
	പ്രജാപതിമാരിൽ മുമ്പ നും ആയുള്ളോവേ!	പ്രസീദ;	ശാന്തമാനസനായിത്തീ
മഹാബലഃ	അതിശക്തിമാനായ	ലോകാഃ	ലോകങ്ങൾ [ന്നാലും;
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രൻ	ഗതവ്യമാഃ	ഭയം വിട്ടവയായി
		സതു.	തീരട്ടെ.’

ഏവമുക്തോ മഹാതേജാഃ ശമം ചക്രേ മഹാതപാഃ

വിശ്വാമിത്രോഽപി നികൃതോ വിനിഃശ്വസേദ്ബ്രഹ്മവീത്.

22

“മഹാതേജാഃ	“മഹാതേജസപിയും	വിശ്വാമിത്രഃ	} വിശ്വാമിത്രമഹാ അപി } രാജാവും
മഹാതപാഃ	തപോനിധിയുമായ അദ്ദേഹം	നികൃതഃ	
ഏവം	ഇപ്രകാരം	വിനിഃശ്വസ്യ	ശ്വം നശിച്ചവനായി
ഉക്തഃ	അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടവ!	ജദം	ദീപ്തമായി നിശ്വസിച്ചു
ശമം	ശാന്തതയെ [നായി	അബ്രഹ്മവീത്	ഇങ്ങിനെ [ച്ചു (തന്നെത്താൻ)ഉൾ
ചക്രേ:	കയ്യാണ്ടു:		ചെയ്തു.

ധിഗ്ബലം ക്ഷത്രിയബലം ബ്രഹ്മതേജോബലം ബലം
ഏകേന ബ്രഹ്മദണ്ഡേന സർവാശ്രാണി ഹതാനി മേ.

23

ഏകേന	ഒരൊറ്റ	ക്ഷത്രിയബലം	ക്ഷത്രിയന്റെ ബലം
ബ്രഹ്മദണ്ഡേന	ബ്രഹ്മദണ്ഡത്താൽ	ധിക് ബലം	നിസ്സാരമായതുതന്നെ!
മേ	എന്റെ	ബ്രഹ്മതേജോ-	} ബ്രഹ്മണ്യത്തിന്റെ ബലം } ബലംതന്നെയാണു്
സർവാശ്രാണി	സകല അശ്രുങ്ങളും	ബലം	
ഹതാനി!	പാഴാക്കപ്പെട്ടവയെല്ലാം!	ബലം	ഇഷ്ടസിദ്ധിയെ നൽക ന്നതും.

തദേതസ്മവേക്ഷ്യമാം പ്രസന്നേന്ദ്രിയമാനസഃ

തപോ മഹത് സമാസ്ഥാസ്യേ യദ്യൈ ബ്രഹ്മതപകാരകം. 24

ഏതം	ഇതിനെ(ഈ ബ്രാഹ്മണമഹതപത്തെ)	ബ്രഹ്മതപ-കാരകം	ബ്രാഹ്മണത്തെ പ്രാപിപ്പിക്കുന്നതായുള്ളതും
സമവേക്ഷ്യതം,	പ്രത്യക്ഷത്തിൽതന്നെ കണ്ടതിനാൽ,	യതം	യാതൊന്നൊ അപ്രകാരമുള്ള
അഹം	ഞാൻ,	മഹത്	മഹത്തായ
പ്രസന്നേ-ന്ദ്രിയമാനസഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കി പ്രശാന്തചിത്തവൃത്തിയോടുകൂടിയവനായി,	തപഃ വൈ സമാ-സ്ഥാസ്യേ."	തപസ്സിനെത്തന്നെ ഇനിമേൽ കയ്യാളൂ വാൻപോകുന്നു."

ഇതാശ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഷട് പഞ്ചാശഃ സൂക്തം = അമ്പത്തൊരാംസൂക്തം സമാപ്തം

(ആദ്യപാതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1757).

സപ്തപഞ്ചാശഃ സൂക്തം = അമ്പത്തിഏഴാം സൂക്തം.

[സശരീരേണ സ്വഗ്തം പ്രാപ്തം ത്രിശങ്കോച്ഛതഃ = സ്വശരീരത്തോടെ സ്വഗ്തത്തിലേക്കു ചെല്ലുവാനുള്ളതായ ത്രിശങ്കവിന്റെ പരിശ്രമം.]

തതഃ സന്തപ്തഹൃദയഃ സ്തരന്നിഗ്രഹമാത്മനഃ

വിനിഃശ്വപസ്യ വിനിഃശ്വപസ്യ കൃതവൈരോ മഹാത്മനാ. 1

സ ദക്ഷിണാം ദിശം ഗതവാ മഹിഷ്യാ സഹ രാഘവാ

തതാപ പരമം ഘോരം വിശ്വാമിത്രോ മഹാതപാഃ. 2

"രാഘവസഃ	"ഹേശ്രീരാഘവ! ആ	സന്തപ്തഹൃദയഃ, മനസ്സിലത്തൽപ്പൂണ്ടു വന്നായി,
മഹാതപാഃ	മഹാതപസ്വിയായ	വിനിഃശ്വപസ്യ } ഇടയ്ക്കിടെ ദീപ്തശ്വാ
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രർ,	വിനിഃശ്വപസ്യ } സംവിട്ടുകൊണ്ടു്
മഹാത്മനാ	ആ മഹാത്മാവുമായി	ദക്ഷിണാം ദിശം തെക്കുകിഴക്കിലേക്കു്
കൃതവൈരഃ,	ദോഷമുൾക്കൊണ്ടവ	മഹിഷ്യാ സഹ തന്റെ പട്ടമഹിഷി
തതഃ	അതിനാൽ, [നായി	ഗതവാ ചെന്നു, [യോടുകൂടി
ആത്മനഃ	തനിക്കുനേൺ	പരമം ഏറ്റവും
വിഗ്രഹം	അവമാനത്തെ	ഘോരം കഠിനമായി
സ്മരൻ	വിനമിച്ചു,	തതാപ തപസ്സുചെയ്തു.

ഫലമൂലാശനോ ഭാന്തശ്ചകാര പരമം തപഃ
അഥാസ്യ ജജ്ഞിരേ പുത്രാഃ സത്യധർമ്മപരായണാഃ
ഹവിഷ്യന്ദോ മധുഷ്യന്ദോ ദൃഢനേത്രോ മഹാരഥഃ.

3

ഫലമൂലാശനഃ	ഫലമൂലങ്ങൾ ഭുജി	ഹവിഷ്യന്ദഃ	ഹവിഷ്യന്ദൻ,
	ക്ഷണവനായി	മധുഷ്യന്ദഃ	മധുഷ്യന്ദൻ,
ഭാന്തഃ,	മനോനിഗ്രഹം ചെയ്ത	ദൃഢനേത്രഃ	ദൃഢനേത്രൻ,
	വനായി	മഹാരഥഃ	മഹാരഥൻ, എന്ന
പരമം	അത്യുഗ്രമായ	സത്യധർമ്മ-	} സത്യധർമ്മതല്പരന്മാരായ
തപഃ ചകാര	തപസ്സ് ചെയ്തു;	പരായണഃ	
അഥ,	അതിനിടയ്ക്കു്,	പുത്രാഃ	പുത്രന്മാർ
അസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്നു്	ജജ്ഞിരേ	ജനിച്ചു.

പുണ്യേ വർഷസഹസ്രേ തു ബ്രഹ്മാ ലോകപിതാമഹഃ
അബ്രവീന്മധുരം വാക്യം വിശ്വാമിത്രം തപോധനം.

4

വർഷസഹസ്രേ	ആയിരം കൊല്ലങ്ങൾ	തപോധനം	തപസ്സുതന്നെ ധന
പുണ്യേ തു,	തികഞ്ഞ ഉടനെ,		മായി കയ്ക്കൊണ്ടു
ലോക-	} ലോകത്തിന്നെല്ലാം	വിശ്വാമിത്രം,	വിശ്വാമിത്രരെനോക്കി
പിതാമഹഃ		മധുരം	ഇബമായ
ബ്രഹ്മാ,	ബ്രഹ്മദേവൻ,	വാക്യം	മൊഴിയെ, ഇപ്രകാരം
		അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.

ജിതാ രാജർഷിലോകാസ്തേ തപസാ കശികാത്മജ
അനേന തപസാ തപാം ഹി രാജർഷിരിതി വിദ്മഹേ.

5

കശികാത്മജ!	ഹേ കശികസുത!	അനേന	ഈ
തേ	ഭവാന്റെ	തപസാ	തപസ്സുമൂലം,
തപസാ	തപസ്സുകൊണ്ടു്,	തപാം	അങ്ങയെ
രാജർഷിലോകാഃ	രാജർഷികളുടെ ലോക	രാജർഷിഃ	രാജർഷി,
	ങ്ങൾ	ഇതി ഹി	എന്നതന്നെ
ജിതാഃ;	ജയിക്കപ്പെട്ടു;	വിദ്മഹേ.	നാം അറിയുന്നു.

ഏവമുക്തവാ മഹാതേജാ ജഗാഥ സഹ ദൈവതൈഃ

ത്രിവിഷ്ണുപം ബ്രഹ്മലോകം ദേവാനാം പരമേശ്വരഃ

6

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	ദേവാനാം	ദേവകാൽപ്പാർത്ഥമായി
പരമേശ്വരഃ,	ബ്രഹ്മദേവൻ,	ത്രിവിഷ്ണുപം,	സ്വർഗ്ഗലോകം വഴിയാ
ഏവം	ഇങ്ങിനെ		യി
ഉക്തവാ,	അരുളിച്ചെയ്തശേഷം	ബ്രഹ്മലോകം,	ബ്രഹ്മലോകത്തിലേക്കു്
ദൈവതൈഃ	} ദേവന്മാരോടുംകൂടി	ജഗാഥ.	എഴുന്നള്ളി.
സഹ,			

ഏതസ്തിന്നേവ കാലേ തു സത്യവാദീ ജിതേന്ദ്രിയഃ
ത്രിശങ്കരിതി വിഖ്യാത ഇക്ഷ്വാകുകുലനന്ദനഃ.

10

തു	ഇപ്രകാരമിരിക്കെ,	ജിതേന്ദ്രിയഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ജയിച്ചു
ഏതസ്തിൻ ഏവ ഇതേ			വെന്നെന്നും,
കാലേ	കാലത്തിൽ	വിഖ്യാതഃ	ത്രിലോകപ്രസിദ്ധനായ
ഇക്ഷ്വാകു	} ഇക്ഷ്വാകുവംശജാത	ത്രിശങ്കഃ	ത്രിശങ്ക
കുലനന്ദനഃ,		ഇതി	എന്ന ഒരു രാജാവുണ്ടാ
സത്യവാദീ,	സത്യസന്ധനെന്നും,		യിരുന്നു.

തസ്യ ബുദ്ധിഃ സമുത്പന്നാ യജ്ഞേയമിതി രാഘവ
ഗച്ഛേയം സശരീരേണ ദേവാനാം പരമാം ഗതിം.

11

രാഘവ!	ഹേ രാഘവ!	യജ്ഞേയം'	അതിന്നു ഒരു യാഗം
ദേവാനാം	ദേവന്മാരുടെ		ചെയ്യേണം'
പരമാം	അത്യുത്കൃഷ്ടമായ	ഇതി	എന്നുള്ള
ഗതിം,	അവസ്ഥയെ,	ബുദ്ധിഃ,	ഒരു ആലോചന,
സശരീരേണ	എന്റെ ദേഹത്തോടു	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്നു
	കൂടെത്തന്നെ	സമുത്പന്നാ.	ഉളവായി
ഗച്ഛേയം;	ഞാൻ പ്രാപിക്കേണം;		

സ വസിഷ്ഠം സമാഹുയ കഥയാമാസ ചിന്തിതം
അശക്യമിതി ചാപ്യുക്തോ വസിഷ്ഠേന മഹാത്മനാ.

12

സഃ	അദ്ദേഹം	മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ
വസിഷ്ഠം	(ഗുരുവായ)വസിഷ്ഠമ	വസിഷ്ഠേന	} വസിഷ്ഠമുനിയായും
	ഹർഷിയെ	അപി ച	
സമാഹുയ,	വരുത്തി,	അശക്യം ഇതി	'അസാധ്യം,' എന്ന്
ചിന്തിതം	തന്റെ മനോരമത്തെ	ഉക്തഃ.	മറുപടിയരുളപ്പെട്ടു.
കഥയാമാസ;	കേൾപ്പിച്ചു;		

പ്രത്യാഖ്യാതോ വസിഷ്ഠേന സ യയൗ ദക്ഷിണാം ദിശം
തതസ്തത് കർമ്മസിദ്ധ്യർത്ഥം പുത്രാംസ്തസ്യ ഗതോ നൃപഃ.

13

വാസിഷ്ഠാ ദീർഘതപസഃ തപോ യത്ര ഹി തേപിരേ.

14

“ദീപ്ത-	} “ഏറെക്കാലമായി	തത്കർമ്മ-	} ആ കാഴ്ചം നിറവേറ
തപസഃ		സിദ്ധ്യർത്ഥം	
	തപസ്സുചെയ്തുകൊ		ന്നതിനായി,
	ണ്ടിരുന്ന	ഗതഃ,	പ്രയത്നം ചെയ്യുന്നവ
വാസിഷ്ഠാഃ,	വസിഷ്ഠപുത്രന്മാർ		നായി,
ദക്ഷിണാം ദിശം	തെക്കെദിക്കിൽ,	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
തപഃതേപിരേ:	തപസ്സുചെയ്തിരുന്നു;	പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരെ,
വസിഷ്ഠേന	വസിഷ്ഠമാമുനിയായ്	യത്ര ഹി	ഇവർ ഇരുന്നിരുന്ന
പ്രത്യാഖ്യാതഃ	അരുതെന്നുതടുക്കപ്പെട്ട		ദിക്കിൽതന്നെ
സഃ നൃപഃ	ആ നൃപൻ		
തതഃ	അപ്രകാരമിരുന്നിട്ടും,	യയൗ.	ചെന്നുകണ്ടു.

ത്രിശങ്കഃ സുമഹാതേജഃ ശതം പരമഭാസപരം
വാസിഷ്ഠാൻ സന്ദർശാഥ തപ്യമാനാൻ യശസ്വിനഃ.

15

“സുമഹാതേജഃ “മഹാതേജസ്വിയായ
ത്രിശങ്കഃ, ത്രിശങ്കമഹാരാജാവം
അഥ, ആസമയം
തപ്യമാനാൻ, തപസ്സചെയ്തിരുന്നവരും,
വാസിഷ്ഠാൻ വസിഷ്ഠപുത്രന്മാരെന്ന്

യശസ്വിനഃ, കീർത്തിപുണ്ടവരും
പരമഭാസപരം അത്യന്തകാന്തിമാന്മാരായ
ശതം ആനൂരൂപേരേയും
സന്ദർശ. സന്ദർശിച്ചു.

സോഭിഗമ്യ മഹാത്മാനഃ സർവ്വാനേവ ഗുരോഃ സുതാൻ
അഭിവാദ്യാനുപൂർവ്വേണ ഹ്രിയാ കിഞ്ചിദവാങ്മുഖഃ
അബ്രവീത് സുമഹാതേജഃ സർവ്വാനേവ കൃതാഞ്ജലിഃ.

16

17

“സുമഹാ- } “അത്യധിക
തേജഃ } തേജസ്സാൻ
സഃ } അദ്ദേഹം
മഹാത്മാനഃ } മഹാത്മാക്കളായ (ആ
ഷ്പ്രയോഗം)
ഗുരോഃ സുതാൻ ഗുരുപുത്രന്മാർ
സർവ്വൻ ഏവ എല്ലാവരേയും
അഭിഗമ്യ, പ്രാപിച്ചു,

ആനുപൂർവ്വേണ ക്രമപ്രകാരം
അഭിവാദ്യ, വണങ്ങി
കൃതാഞ്ജലിഃ കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ട്
ഹ്രിയാ ലജ്ജമൂലം
കിഞ്ചിത് അല്പം
അവാങ്മുഖഃ തലകുനിച്ചവനായി
സർവ്വൻ ഏവ എല്ലാവരേയും നോക്കി
അബ്രവീത്. ഇങ്ങിനെ കേൾപ്പിച്ചു.

ശരണം വഃ പ്രപദ്യേഹം ശരണ്യാൻ ശരണാഗതഃ
പ്രത്യാഖ്യാതോസ്തി ഭദ്രം വോ വസിഷ്ഠേന മഹാത്മനാ.

18

“അഹം “ഞാൻ
മഹാത്മനാ മഹാത്മാവായ
വസിഷ്ഠേന വസിഷ്ഠഗുരുവാൽ
പ്രത്യാഖ്യാതഃ } നിരാകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു;
അസ്തി;

ശരണാഗതഃ; ഞാൻ ശരണാത്ഥിയാകുന്നു;
ശരണ്യാൻ } ശരണം പ്രാപിക്കത്ത
വഃ } ക്കവരായ ഭവാനാരെ
ശരണം പ്രപദ്യേ; ഞാൻ ആശ്രയിക്കുന്നു
വഃ ഭദ്രം,, തിരുവുള്ളം ഉണ്ടാകേ
ണമെ.

യഷ്ടികാമോ മഹായജ്ഞം തദനുജ്ഞാതുമർഹം
ഗുരുപുത്രാനഹം സർവ്വൻ നമസ്തുത്യ പ്രസാദയേ.

19

“അഹം “ഞാൻ
ഗുരുപുത്രാൻ ആചാര്യപുത്രന്മാരായ
സർവ്വൻ (നിങ്ങൾ) എല്ലാവരേ
നമസ്കൃത്യ വണങ്ങി, [യം
പ്രസാദയേ; ഗ്രാഹിക്കുന്നു;
മഹായജ്ഞം ദ്രവ്യ മഹായജ്ഞത്തെ

യഷ്ടികാമഃ ചെയ്യാൻ ഇച്ഛപുണ്ടവ
നാകുന്നു ഞാൻ;
തത് അതിനെ
അനുജ്ഞാതും അനുഗ്രഹിച്ചാൻ
അഹം. തിരുവുള്ളം ഉണ്ടാ
കേണം.

ശിരസാ പ്രണതോ യാചേ ബ്രാഹ്മണാംസ്തപസി സ്ഥിതാൻ
തേ മാം ഭവന്തഃ സിദ്ധ്യർത്ഥം യാജയന്തു സമാഹിതാഃ
സശരീരോ യഥാഹമം ഹി ദേവലോകമവാപ്നയാം.

20

“തപസി സ്ഥിതാൻ ബ്രാഹ്മണാൻ	“തപസ്സിൽ നിലകൊണ്ട ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരാ യ നിങ്ങളെ	ദേവലോകം	സ്വർഗ്ഗത്തെ
		യഥാ അവാ- പ്നയാം	} എപ്രകാരമായാൽ പ്രാ പിക്കുമോ, അപ്രകാര മുള്ള
ശിരസാ പ്രണതഃ യാചേ; തേ ഭവന്തഃ, അഹം സശരീരഃഹി	} ശിരസ്സാൽ വണങ്ങിയ വനായി ഞാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു; അപ്രകാരമുള്ള ഭവാ ഞാൻ [ന്മാർ ഈ എന്റെ ദേഹ ത്തോടുകൂടെത്തന്നെ	സിദ്ധ്യർത്ഥം, സമാഹിതാഃ മാം യാജയന്തു	അഭീഷ്ടസിദ്ധിക്കായി ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയ വരായി എന്നെക്കൊണ്ടും യാഗം ചെയ്യിപ്പിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ കനിഞ്ഞ രുളിയാലും

പ്രത്യാഖ്യാതോ വസിഷ്ഠേന ഗതിമന്യോ തപോധനാഃ
ഗുരുപത്രാതേ സർ്വ്വൻ നാഹം പശ്യാമി കാംചന.

21

“തപോധനാഃ! “അല്ലേ തപോധന ന്മാരെ!	ഗുരുപത്രാൻ	ഗുരുസുതന്മാരായ ഭവാ സർ്വ്വൻ	എല്ലാവരും [ന്മാർ
വസിഷ്ഠേന പ്രത്യാഖ്യാതഃ	വസിഷ്ഠഗുരുവിനാൽ സമ്മതിക്കപ്പെടാത്താ നായ	ഋതേ, അന്യം	ഭഴികെ, വേറെ
അഹം, ഞാൻ,		കാഞ്ചന ഗതിം യാതൊരു നിവൃത്തി ന പശ്യാമി.	കാണുന്നില്ല. [യം

ഇക്ഷ്വാകുണാം ഹി സർവ്വേഷാം പുരോധാഃ പരമാ ഗതിഃ
പുരോധസസ്തു വിദ്വാംസസ്താരയന്തി സദാ ധൃവാൻ.

22

“വിദ്വാംസഃ പുരോധസഃ സദാ ധൃവാൻ താരയന്തി;	“ജ്ഞാനികളായ പുരോഹിതന്മാർ, എല്ലാകാലത്തിലും ഉപന്മാക്ക് വേണ്ടുന്നവയെ ചെയ്തു കൊടുക്കുന്നു;	ഹി, ഇക്ഷ്വാകുണാം സർവ്വേഷാം, പുരോധാഃ ഇ പരമാ ഗതിഃ	ആയതുകൊണ്ടും ഇക്ഷ്വാകുവംശക്കാർ എല്ലാവരും ആചാര്യൻ ഒരുവൻ തന്നെയാണു് അനപമമായ ആശ്രയം
--	---	--	---

തസ്യാദനന്തരം സർവ്വേ ഭവന്തോ ദൈവതം മമ.

23

തസ്യാതം അനന്തരം, ഭവന്തഃ	} (അപ്രകാരമുള്ള)അ ദേഹത്തെക്കഴിച്ചാൽ നിന്തിരുവടിക്കൽ	സർവ്വേ മമ ദൈവതം	എല്ലാവരുംതന്നെയാ എനിക്കു് [ണല്ലോ ദൈവമായുള്ളതു്.”
-------------------------------	---	-----------------------	--

ഇത്യാദിം ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
സപ്തപഞ്ചാശഃ സ്കന്ധഃ = അമ്പത്തേഴാംസ്കന്ധം സമാപ്തം.
(ആദ്യംമുതൽ ഗ്ലോകസംഖ്യ 1780).

അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സൂക്തം=അമ്പത്തെട്ടാം സൂക്തം.

[വസിഷ്ഠപുത്രകൃതത്രിശങ്കശാപഃ=വസിഷ്ഠപുത്രന്മാർ ത്രിശങ്കവിനെ ശപിക്കുന്നതും.]

തതസ്ത്രിശങ്കോച്ഛന്നം ശൂതപാ ക്രോധസമനപിതം
ഋഷിപുത്രശതം രാമ രാജാനമിദമബ്രവീത്.

1

രാമ!	ഹേ രാമ!	ക്രോധ -	} കോപമുൾക്കൊണ്ടു്
ത്രിശങ്കോഃ	ത്രിശങ്കമഹാരാജാവി	സമനപിതം	
വചനം	വാക്കു്	ഋഷിപുത്രശതം	ഋഷിപുത്രന്മാർ നൂറു
ശൂതപാ	കേട്ടു്,	രാജാനം	രാജാവോടായി[പേരും
തതഃ	അതിനാൽ	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
		അബ്രവീത്.	മറുപടിയുറച്ചു.

പ്രത്യാഖ്യാതോ ഹി ഭൃന്ധഭേ ഗുരുണാ സത്യവാദിനാ
തം കഥം സമതിക്രമ്യ ശാഖാന്തരമുപേയിവാൻ.

2

“ഭൃന്ധഭേ	“ഹേ മൂഢ!	തം	അദ്ദേഹത്തെ
സത്യവാദിനാ	സത്യസന്ധനായ	സമതിക്രമ്യ,	അതിലംഘിച്ചു്
ഗുരുണാ	പിതാവാൽ	ശാഖാന്തരം	മറ്റൊരാൾക്കുയത്തെ
പ്രത്യാഖ്യാതഃ	} തടുക്കപ്പെട്ട നീ തന്നെ	ഉപേയിവാൻ	അവലംബിക്കുവാൻ
ഹി,			
കഥം	എങ്ങിനെയൊണ്		ശ്രമിക്കുന്നതും?

ഇക്ഷ്വാകുണാം ഹി സദ്വേഷാം പുരോധാഃ പരമാ ഗതിഃ
ന ചാതിക്രമിതും ശക്യം വചനം സത്യവാദിനഃ

3

“ഇക്ഷ്വാകുണാം	“ഇക്ഷ്വാകുവംശജാ	ഹി?	അങ്ങിനെ അല്ലയോ?
സദ്വേഷാം	എല്ലാവർക്കും, [തന്മാർ	സത്യവാദിനഃ	(അതിനാൽ) സത്യസ
പുരോധാഃ ച	ആചാര്യൻ ഒരുവൻ		ന്ധനായ ആചാര്യന്റെ
	മാത്രമാകുന്നു	വചനം	കല്പനയെ
പരമാ	അത്യുതകൃഷ്ടമായ	അതിക്രമിതം	ലംഘിച്ചാൻ
ഗതിഃ;	ആശ്രയം;	ശക്യം ന.	പാടുള്ളതല്ല.

അശക്യമിതി ചോവാച വസിഷ്ഠോ ഭഗവാന്യചിഃ

തം വയം വൈ സമാഹർത്തും കൃതം ശക്താഃ കഥം തവ.

4

“ഋഷിഃ	“പുണ്യവാനായ	കൃതം,	യാഗത്തെ,
വസിഷ്ഠഃ	} വസിഷ്ഠഭഗവാൻ,	തവ,	ഭവാനുവേണ്ടി,
ഭഗവാൻ,		വയം	ഞങ്ങൾ
അശക്യം	} സാദ്ധ്യമല്ലെന്നുതന്നെ	കഥം വൈ	എങ്ങിനെതന്നെയൊണ്
ഇതി ച		സമാഹർത്തും	ചെയ്തുനിവർത്തിച്ചാൻ
ഉവാചഃ	അരുളിച്ചെയ്തപ്പോഴി	ശക്താഃ	ശക്തരാകുന്നതും?
തം	അപ്രകാരമുള്ള		

ബാലിശസ്ഥം നരത്രേഷു ഗമ്യതാം സ്വപുരം പുനഃ
യാജനേ ഭഗവാൻ ശക്തൈര്യോക്തവ്യം പാത്ഥീവ
അവമാനം വയം കർത്തം തസ്യ ശക്ത്യാമഹേ കഥം.

5

“നരത്രേഷു, പാത്ഥീവ! തപം ബാലിശഃ! പുനഃ സ്വപുരം ഗമ്യതാം; ഭഗവാൻ, യൈര്യോക്ത- വ്യം അപി	““നരത്രേഷുനായ ഹേ രാജാവേ! അങ്ങ മഹാവിഷ്ണുതന്നെ; തിരിയെ നാട്ടിലേയ്ക്കും ചെല്ലുക; ആ പൂജാപാദൻ, മൂന്നുലോകത്തിനായും ഭാഗ്യമെങ്കിൽ	യാജനേ ശക്തഃ; തസ്യ അവമാനം കർത്തം വായം കഥം ശക്ത്യാമഹേ?	യാഗം ചെയ്തിപ്പാൻ സമർത്ഥനാകുന്നു; അപ്രകാരമുള്ള അദ്ദേഹ ത്തിനു അവമാനം വരുത്തു വാൻ ഞങ്ങൾ എങ്ങിനെ യതിക്കും?’
---	--	---	---

തേഷാം തദപചനം ശ്രുത്വാ ക്രോധപർവ്വതലേക്ഷണഃ
സ രാജാ പുനരേവൈതാനിഭം വചനമബ്രവീത്.

6

“സഃ രാജാ തേഷാം തത് വചനം ശ്രുത്വാ.	“ആ അരചൻ, അവരുടെ ആ മൊഴി കേട്ട്,	ക്രോധപർവ്വത- ലേക്ഷണഃ പുനഃ ഏതാൻ ഏവ ഇദം വചനം അബ്രവീത്	കോപത്താൽ കലങ്ങി യ കണ്ണുകളോടുകൂടിയ എന്നിട്ടും, [വനായി, ഇവരോടായ്ത്തന്നെ ഇപ്രകാരം വാക്കിനെ ഉരചെയ്തു.
---	--	--	--

പ്രത്യാഖ്യാതോ വസിഷ്ഠേന ഗുരുപുത്രൈസ്സമൈവ ച
അന്യം ഗതിം ഗമിഷ്യാമി സ്വസ്തി വോസ്തു തപോധനാഃ.

7

““വസിഷ്ഠേന ഏവ, തഥാ ഗുരുപുത്രൈഃ ച, പ്രത്യാഖ്യാതഃ;	““വസിഷ്ഠമാമുനി യാലും അപ്രകാരത്തെ ആചാര്യപുത്രന്മാരായ ഭവാനുരാലും ഞാൻ ഇച്ഛാഭംഗത്തോ ടുകൂടിയവനാക്കപ്പെട്ടു;	തപോധനാഃ! വഃ സ്വസ്തി അസ്തു! അന്യം ഗതിം ഗമിഷ്യാമി.	അല്ലേതപോധനന്മാരേ; നിങ്ങൾക്കും നല്ലതുവ രട്ടെ! മറ്റൊരു ആശ്രയത്തെ ഞാൻ തേടിക്കൊള്ളാം.
---	--	---	--

ഋഷിപുത്രാസ്തു തച്ഛ്രുത്വാ വാക്യം ഘോരാഭിസംഹിതം
ശേഖരം പരമസംക്രോധാശ്വസ്യാളതപം ഗമിഷ്യസി.

8

“ഋഷിപുത്രഃ ഘോരാഭി- സംഹിതം തത് വാക്യം ശ്രുത്വാ ച,	“ഋഷിപുത്രന്മാർ, മുർഖതയെ നല്ലപോ ലെ വെളിപ്പെടുത്തുന്ന ആ വാക്കു [തായ കേട്ട ഉടനെ,	പരമ- സംക്രോധഃ ചണ്ഡാളതപം, ഗമിഷ്യസി, ശേഖരഃ.	അത്യധികകോപമാൻ വരായി ചണ്ഡാളാവസ്ഥയെ, നീ പ്രാപിക്കുമാറാക, ശാപിച്ചു. [എന്ന്
--	---	---	---

ഏവമുക്തവാ മഹാത്മാനോ വിവിഹൃതസ്തേ സ്വമാത്രമം. 9

തേ മഹാത്മാനഃ “ആമഹാത്മാക്കൾ	സ്വപം	തങ്ങളെ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ആശ്രമം
ഉക്തവാ,	ശപിച്ചതിൽപിന്നെ	വിവിഹൃതഃ.
		പ്രവേശിച്ചുകളഞ്ഞു.

അഥ രാത്യാം വ്യതീതായാം രാജാ ചണ്ഡാളതാം ഗതഃ
നീലവസ്ത്രധരോ നീലഃ പരഷോ ധപസ്തമൂലഞ്ജഃ
ചിത്രമാല്യാംഗരാഗശ്ച ആയസാഭരണോഭവത്. 10

“അഥ രാത്യാം “അപ്പോൾ, രാത്രി	നീലവസ്ത്രധരഃ	കരിമുണ്ടുടുത്തവനായി,
വ്യതീതായാം, കഴിഞ്ഞാറെ,	ധപസ്തമൂലഞ്ജഃ	മൊട്ടത്തലയനായി,
രാജാ	ചിത്രമാല്യാം	മുടലപ്പു മാലകളും ചാ
ചണ്ഡാളതാം	ഗരാഗഃ	രവുമണിഞ്ഞവനായി,
ഗതഃ	ആയസാ-	ഇരിമ്പുപണ്ടുങ്ങൾ
പരഷഃ	ഭരണഃ ച,	പുണ്ടവനായും
നീലഃ,	അഭവത്.	വിളങ്ങി.
		കറുത്ത മേനിയോടെ,

തം ദൃഷ്ട്വാ മന്ത്രിണഃ സദ്യേ തൃക്തവാ ചണ്ഡാളരൂപിണം
പ്രാദുവൻ സഹിതാ രാമ പൌരാ യേഃസ്യാനഗാമിനഃ 11

“രാമ!	“അല്ലേ രാമ!	സദ്യേ,	എല്ലാവരും,
അസ്യസഹിതഃ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉറ്റ	ചണ്ഡാള-	ചണ്ഡാളവടിവാൻ
മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാരും,	രൂപിണം	രിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തെ
അനഗാമിനഃ,	ശ്രുതവന്നആൾക്കാരും	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടും,
പൌരാഃ	പൌരന്മാരും ആയ	തം തൃക്തവാ,	അദ്ദേഹത്തെ വിട്ടു
യേ	യാതൊരു അവാർ	പ്രാദുവൻ.	ഭാടിപ്പോയ്ക്കളഞ്ഞു

ഏകോ ഹി രാജാ കാകതംസ്ഥ ജഗാമ പരമാത്മവാൻ
ഭഹുമാനോ ദിവാരാത്രം വിശ്വാമിത്രം തപോധനം. 12

“കാകതംസ്ഥ! “ഹേ കാകതംസ്ഥ!	ഭഹുമാനഃ	ചിത്തം തപിച്ചുംകൊ
പരമാത്മവാൻ, മഹാജ്ഞാനിയായ	തപോധനം	തപോനിധിയായ[ണ്
രാജാ ഏകഃ ഹി ആ രാജാവ്, ഏകനാ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ
ദിവാരാത്രം	രാപ്പകൽ [യ്ത്തന്നെ	ജഗാമ.
		ചെന്നുചേർന്നു.[അടുക്കൽ

വിശ്വാമിത്രസ്തു തം ദൃഷ്ട്വാ രാജാനം വിഹലീകൃതം
ചണ്ഡാളരൂപിണം രാമ മുനിഃ കാരുണ്യമാഗതഃ. 13

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	ചണ്ഡാള-	ചണ്ഡാളവടിവാൻ
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമുനി	രൂപിണം	നായും
മുനിഃ,	വരൻ	ദൃഷ്ട്വാ യ,	കണ്ടു ഉടനെ,
തം രാജാനം,	ആ രാജാവിനെ ചാ	കാരുണ്യ-	മനസ്സുകുറിയവനായി
വിഹലീകൃതം	ശിലാക്കുളപ്പട്ടിനായും	മാഗതഃ.	ചെന്നു.

കാരുണ്യം സ മഹാതേജാ വാക്യം പരമധാർമികഃ
ഇദം ജഗാദ ഭദ്രം തേ രാജാനം ഘോരദർശനം.

14

“പരമ- ധാർമികഃ	} “മഹാതപസ്വിയും മഹാതേജാഃ സഃ ഘോരദർശനം	} മഹാതേജസ്വിയുമായ അദ്ദേഹം ആഅസഹ്യവടിവാൻ	രാജാനം	രാജാവോടായി
			കാരുണ്യം,	കാരുണ്യംപൂണ്ടു്
			ഇദം വാക്യം	ഇങ്ങിനെ മൊഴി
			ജഗാദ	അരുളിച്ചെയ്തു,
			തേ ഭദ്രം!	അങ്ങയ്ക്കു നന്മതന്നെ ഉളവാകും.

കിമാഗമനകാർത്ഥം തേ രാജപുത്ര മഹായശഃ
അയോദ്ധ്യാധിപതേ വീര ശാപാച്ഛണ്ഡാളതാം ഗതഃ.

15

“രാജപുത്ര, വീര, മഹായശഃ	} “ക്ഷത്രകലജാതനും, വീരനും, അതികീർത്തിമാനമായ അയോദ്ധ്യാധിപനേ അയോദ്ധ്യാമന പതേ! ശാപാതം	} വ!	ചണ്ഡാളതാം	(അങ്ങ്) ചണ്ഡാളതപ ത്തെ
			ഗതഃ;	പ്രാപിച്ചവനായിരി
			തേ	അങ്ങയ്ക്കു് [കുന്നു;
			ആഗമനകാർത്ഥം	വേണ്ടപ്പെട്ടതു്
			കിം?	എന്തെന്നാണു്?

അഥ തദപാക്യമാകണ്ഠ്യ രാജാ ചണ്ഡാളതാം ഗതഃ
അബ്രവീത് പ്രാഞ്ചലിച്ഛാക്യം വാക്യജേണ വാക്യകോവിദം.

“വാക്യജ്ഞഃ	}	“വാക്യജ്ഞനും	വാക്യകോവിദം	വാക്യമർജ്ജനനായ	
ചണ്ഡാളതാം		ചണ്ഡാളാവസ്ഥയെ		അദ്ദേഹത്തോടായി,	
ഗതഃ		} പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നവ		പ്രാഞ്ചലിഃ	അഞ്ചലിബന്ധംചെയ്തു
രാജാ			നും ആയ രാജാവ്		കൊണ്ടു്
തത്വാക്യം		ആ വാക്യത്തെ		വാക്യം	ഇതുവരും വാക്യത്തെ
ആകണ്ഠ്യ,	കേട്ടു്		അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.	
അഥ,	ഉടനെ,				

പ്രത്യാഖ്യാതോഽസ്മി ഗുരുണാ ഗുരുപുത്രൈസ്തഥൈവ ച
അനവാപ്തൈവ തം കാമം മയാ പ്രാപ്തം വിപദ്യയഃ.

17

“ഗുരുണാ ഏവ “ആചാർയ്യാലും, തഥാ	} അപ്രകാരംതന്നെ ആചാർയ്യാപുത്രന്മാരും ഞാൻ ഇച്ഛാഭംഗപ്പെട്ട തപ്പെട്ടു;	തം കാമം	ആ മനോരമത്തെ
ഗുരുപുത്രൈഃ ച		അനവാപ്തം,	സാധിക്കാതെ
പ്രത്യാഖ്യാതഃ		മയാ	എന്നാൽ
അസ്മി;		വിപദ്യയഃ ഏവ	വിപരീതംമാത്രം
		പ്രാപ്തഃ	അനുഭവിക്കപ്പെട്ടു.

സശരീരോ ദിവം യായാമിതി മേ സൗമ്യദർശന
മയാ ചേഷ്ടം ക്രതുശതം തച്ച നാവാപ്യതേ ഫലം.

18

സൗമ്യ- ദർശന!	} “മനഃകുളിർപ്പിക്ക ന്നവനെ!	ഇതി, മയാ	എന്നുവെച്ചു, എന്നാൽ,
മേ	എന്റെ	ക്രതുശതം	ഇഷ്ടം; നൂറുയാഗങ്ങൾ ചെയ്ത
സശരീരഃ ച	ശരീരത്തോടുകൂടി	തത്	ആ [പ്പെട്ടു;
ദിവം	സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്കു് [ന്നെ	ഫലം ച	ഇച്ഛിച്ച ഫലമാകട്ടെ.
യായാം	ഞാൻപോകേണം,	അവാപ്യതേ ന	പ്രാപിക്കപ്പെട്ടതുമില്ല

അഗ്നതം നോക്തപൂർവ്വം മേ ന ച വക്ഷ്യേ കദാചന
കൃച്ഛ്രേഷ്ഠപി ഗതഃ സൗമ്യ ക്ഷത്രധർമ്മേണ തേ ശപേ.

19

“സൗമ്യ തേ,	പുണ്യശീല!	ഉക്തപൂർവ്വം ന	ഇതേവരെ (എന്നാൽ)
മേ	എന്റെ [ലായം,	കൃച്ഛ്രേഷ്ഠ	ആപത്തുകളിൽ
ക്ഷത്രധർമ്മേണ	ക്ഷത്രിയധർമ്മത്താണെ,	ഗതഃ അപി,	അകപ്പെട്ടവനായിരി
ശപേ!	ഞാൻ സത്യമായി ച		ക്കിലുംകൂടി,
	റയുന്നു;	കദാചന ച	ഒരു കാലത്തിലും
അഗ്നതം	കളവെന്നതം	വക്ഷ്യേ ന.	ഞാൻ പറക്കയും ഇല്ല

യജ്ഞൈർബ്രഹ്മവിധൈരിഷ്ടം പ്രജാ ധർമ്മേണ പാലിതാഃ
ഗുരവശ്ച മഹാത്മാനഃ ശീലവൃത്തേണ തോഷിതാഃ.

20

“ബ്രഹ്മവിധൈഃ “അനേകവിധങ്ങളായ	പാലിതാഃ;	പാലിക്കപ്പെട്ടു!
യജ്ഞൈഃ യാഗങ്ങളെക്കൊണ്ടു്	മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായ
ഇഷ്ടം; തുടങ്ങിക്കപ്പെട്ടു;	ഗുരവഃ ച	ആചാര്യന്മാരും,
പ്രജാഃ പ്രജകൾ	ശീലവൃത്തേണ	സത്സപദാർത്ഥാലും ന
ധർമ്മേണ നീതിവെടിയാതെ		ല്ല നടവടിയാലും
	തോഷിതാഃ.	തൃപ്തന്മാരാക്കപ്പെട്ടു.

ധർമ്മേ പ്രയത്നമാനസ്യ യജ്ഞം ചാഹർത്തമിച്ഛതഃ
പരിതോഷം ന ഗച്ഛന്തി ഗുരവോ മുനിപുംഗവ.

21

“മുനിപുംഗവ! “അല്ലയോ മുനിവർ!	ഇച്ഛതഃ ച,	പ്രാർത്ഥിക്കുന്നവനായ
യജ്ഞം ഒരു യാഗത്തെ		എന്റെ സംഗതിയിൽ
ആഹർത്തം ചെയ്തുപുത്തിയാക്ക	ഗുരവഃ	ആചാര്യന്മാർ
ധർമ്മേ ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ [വാൻ	പരിതോഷം	മനസ്സുതുഷ്ടി
പ്രയത്നമാനസ്യ നിശ്ചലപ്രവൃത്തിത്തോടുകൂടി	ഗച്ഛന്തി ന.	കണ്ഠോജ്ജ്വാലിരിക്കുന്നു.

ദൈവമേവ പരം മന്യേ പൗരൂഷം തു നിരത്ഥകം
ദൈവേനാക്രമ്യതേ സർവ്വം ദൈവം ഹി പരമാ ഗതിഃ

22

“സർവ്വം	“എല്ലാംതന്നെ	ഗതിഃ;	കാരണമാകുന്നു
ദൈവേന	{ (അവനവൻചെയ്ത പ സുപാപങ്ങൾക്കേറെ പോലെ ദൈവീകമാ യി നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ട) വിധിയാൽ	ദൈവം ഏവ പരഃ;	വിധിക്കുന്നതന്നെയാണ് മറെല്ലാറ്റിനും ഉപരി യായി വർത്തിക്കുന്നതും;
ആക്രമ്യതേ	നടന്നുവരുന്നു;	പൗരൂഷം തു	പുരുഷപ്രയത്നം മാത്ര മെങ്കിൽ
ഹി	ആയതുകൊണ്ടും,	നിരത്ഥകം	പ്രയോജനമറ്റതു തന്നെയെന്നും
ദൈവം	വിധി	മന്യേ.	ഞാൻ എന്റെ അനഭ വത്താൽ കണ്ടറിയുന്നു.
പരമാ	മറെറാന്നിനാലും ഇള ക്കാൻ കഴിയാത്ത		

തസ്യ മേ പരമാർത്ഥസ്യ പ്രസാദമഭികാംക്ഷതഃ
കർത്തുമഹസി ഭദ്രം തേ ദൈവോപഹതകർമ്മണഃ.

23

“ദൈവോപ-	“പൂർവ്വപാപങ്ങളാൽ	തസ്യ	ആ
ഹതകർമ്മണഃ	{ പ്രാപ്തമായ വിധിയുടെ ഫലമായി	മേ	എങ്കൽ
പരമാർത്ഥസ്യ,	അതികഷ്ടദശയിലിരി ക്കുന്നവനും,	പ്രസാദം കർത്തും	പ്രസാദിച്ചുള്ളവാൻ
അഭികാംക്ഷതഃ	താല്പര്യപ്പെട്ടപേക്ഷി ക്കുന്നവനും ആയ	അഹസി!	തിരുവുള്ളമുണ്ടാകേണ മേ!
		തേ ഭദ്രം!	{ നിന്തിരുവടിക്കു് ത്രി ലോകപ്രസിദ്ധിയുണ്ടാ യ്ക്കട്ടെ!

നാനൃപം ഗതിം ഗമിഷ്യാമി നാനൃപഃ ശരണമസ്തി മേ
ദൈവം പുരുഷകാരണേ നിവർത്തിതുമഹസി.

24

“അനൃപഃ	“മറ്റാരും	പുരുഷ-	{ ഘോരതപസ്സിന്റെ ഫ
ശരണം	(എനിക്കു്) ശരണ മായി	കാരണേ	ലമായ ആത്മശക്തി
ന അസ്തി;	ഇല്ല;	മേ	എനിക്കു് [യാൽ,
അനൃപം	മറ്റൊരു	ദൈവം	വിധിയാലകപ്പെട്ട ക ഷ്ടാവസ്ഥയെ
ഗതിം	ആശ്രയത്തേയും	നിവർത്തിതും	മാറ്റുവാൻ
ഗമിഷ്യാമി ന.	ഞാൻ സേവിക്കുകയും ഇല്ല;	അഹസി	{ നിന്തിരുവടി തിരുവു ള്ളം കനിഞ്ഞരുളേ ണമേ.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സ്കന്ദഃ = അമ്പത്തിഎട്ടാംസ്കന്ദം പന്ത്രണ്ടാം
(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1804)

ഏകോനഷ്ടിതമഃ സദ്ഗുഃ = അമ്പത്തൊമ്പതാം സദ്ഗു.

[വിശ്വാമിത്രകൃതവസിഷ്ഠപുത്രശാപഃ = വിശ്വാമിത്രൻ
വസിഷ്ഠപുത്രനാരെ ശപിക്കുന്നതും.]

ഉക്തവാക്യം തു രാജാനം കൃപയാ കശികാന്തജഃ
അബ്രവീന്ധുരം വാക്യം ശാപാച്ഛണ്ഡാളരൂപിണം.

1

“ശാപാതം	“ശാപം മൂലം	കശികാന്തജഃ	കശികപുത്രനായ വി
ചണ്ഡാള-	} ചണ്ഡാളവടിവും ക		ശ്വാമിത്രമുനി,
രൂപിണം,		കൃപയാ,	അനന്താപത്താൽ
തു	ആ സംഗതിയെപ്പറ്റി	മധുരം	ചിത്താനന്ദകരമായ
	ഇപ്രകാരം	വാക്യം	ഈ വാക്യത്തെ
ഉക്തവാക്യം	അപേക്ഷിച്ചവനായ	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.
രാജാനം	രാജാവിനെ നോക്കി,		

ഐക്ഷ്വാക സ്വാഗതം വത്സ ജാനാമി ത്വം സുധാർമ്മികം
ശരണം തേ ഭവിഷ്യാമി മാ ഭവേഷീർമ്മനജാധിപ.

2

“ഐക്ഷ്വാക,	“ഇക്ഷ്വാകവംശോൽഭ	ജാനാമി;	ഞാൻ അറിയുന്നുണ്ട്;
വത്സ!	ഉണ്ണി! [വനായ	തേ ശരണം	ഭവാനു് രക്ഷകനായി
മനജാധിപ!	നരാധിപ!	ഭവിഷ്യാമി	ഞാൻ ഇരിക്കുന്നുണ്ട്
മാ ഭവേഷീഃ;	അങ്ങു ഭയപ്പെടാതിരി	സ്വാഗതം.	{ ഭവാനു് ഇവിടെവന്നതി ൽ എനിക്കു് അത്യന്തം സന്തോഷമുണ്ട്.
ത്വം	ഭവാനെ [കുറുക;		
സുധാർമ്മികം	നല്ല ധർമ്മശീലനെന്നും		

അഹമാമത്രയേ സദ്വ്യാൻ മഹാർഷീൻ പുണ്യകർമ്മണഃ
യജ്ഞസാഹചര്യരാൻ രാജം സ്തതോയക്ഷ്യസി നിർവൃതഃ.

3

“രാജൻ!	“രാജാവേ!	അഹം	ഞാൻ
പുണ്യകർമ്മണഃ	പുണ്യശീലന്മാരും,	ആമത്രയേ;	ക്ഷണിച്ചുവരുത്തുന്നുണ്ട്
യജ്ഞ-	} യാഗത്തിനുവേണ്ട സ	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
സാഹചര്യരാൻ		നിർവൃതഃ	ഭയരഹിതനായി
സദ്വ്യാൻ	എല്ലാ [ആയ	യക്ഷ്യസി.	അങ്ങയ്ക്കു് യാഗംചെ
മഹാർഷീൻ	മാഹാർഷിമാരെയും		യ്യാം

ഗുരുശാപകൃതം രൂപം യദിദം ത്വയി വർത്തതേ
അനേനൈവ ഹി രൂപേണ സശരീരോ ഗമിഷ്യസി.

4

“ഗുരുശാപ-	} “ആചാര്യശാപത്താ	രൂപേണ,	രൂപത്തോടെ
കൃതം		സശരീരഃ ഹി,	ശരീരത്തോടുകൂടിയ
യദ് ഇദം രൂപം	യാതൊരു ഈ രൂപം		വനാശത്തന്നെ,
ത്വയി	ഭവാനിൽ	ഗമിഷ്യസി.	ഭവാനു് ഉള്ളപ്പോൾ
വർത്തതേ,	സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുവോ		തേക്കുഗമിക്കുമാറാകും.
അനേന ഏവ	അതെ		

ഹസ്തപ്രാപ്തമഹം മന്വേ സ്വപ്നം തവ നരാധിപ

യസ്തപം കൌശികമാഗമ്യ ശരണ്യം ശരണാഗതഃ.

5

“നരാധിപ!	“ഹേ രാജാധേ!	തവ	അങ്ങയ്ക്കു്
തപം	അങ്ങു്	സ്വപ്നം	സ്വപ്നം
കൌശികം	കൌശികനെ	ഹസ്തപ്രാപ്തം,	കയ്യിൽ കിട്ടിയതായ്
ശരണ്യം	ശരണ്യനെന്നുകരുതി		ത്തന്നെ
ആഗമ്യ	അടുത്തുണ്ടാത്തു്	യഃ	ഈ
ശരണാഗതഃ;	ശരണംപ്രാപിച്ചുകുളു	അഹം,	ഞാൻ,
	ഞ്ഞു്;	മന്വേ.	നിനക്കു്.

ഏവമുക്തവാ മഹാതേജഃ പുത്രാൻ പരമധാർമികാൻ
വ്യാദീദേശ മഹാപ്രാജ്ഞാൻ യജ്ഞസംഭാരകാരണാത്
സർപ്പാൻ ശിഷ്യാൻ സമാഹൃയ വാക്യമേതദവാച ഹ.

6

“മഹാതേജഃ	“മഹാതേജസ്വിയായ	യജ്ഞസംഭാര-	യാഗത്തിനുവേണ്ട ഉ
	അദ്വേദം	കാരണാത്	പകരണസാമഗ്രികളെ
			കൊണ്ടുവരുവാനായി
ഏവം	ഇങ്ങിനെ	വ്യാദീദേശ;	നിയമിച്ചു്;
ഉക്തവാ	അരുളിച്ചെയ്തശേഷം	ശിഷ്യാൻ	ശിഷ്യന്മാർ
പരമധാർമികാൻ	അതിധർമ്മശാലികളും	സർപ്പാൻ	എല്ലാവരെയും
മഹാപ്രാജ്ഞാൻ	അതിമേധാവികളുമായ	സമാഹൃയ,	ചേർത്തി,
പുത്രാൻ,	(തന്റെ) പുത്രന്മാരെ	ഏതം	ഇങ്ങിനെ
		വാക്യംഉവാച	കല്പിച്ചയച്ചു
		ഹ.	

സർപ്പാണുഷിഗ്ണാൻ വത്സ ആനയധപം മമാജ്ഞയാ

സശിഷ്യസുഹൃദഭയൈവ സർതപിജഃ സുബഹുശ്രുതാൻ.

7

“വത്സഃ!	“അല്ലേ വത്സന്മാരെ!	ഋഷിഗ്ണാൻ	ഋഷിഗ്ണങ്ങളെ
സുബഹുശ്രുതാൻ	ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും,	സർപ്പാൻ	ഏവ, മുഴുവനും,
സശിഷ്യ-	ശിഷ്യന്മാരോടും മിത്ര	മമ ആജ്ഞയാ	ഞാൻ പറഞ്ഞയച്ചു
സുഹൃദഃ	ങ്ങളോടും കൂടിയവരും		തായി
സർതപിജഃച,	ഋതപിഠകളോടും കൂടി	ആനയധപം.	ക്ഷണിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു്
	യവരും ആന		ചരവിൻ.

യദന്വേ വചനം ബ്രഹ്മയാന്മദപാക്യബലചോദിതഃ

യത്സർവ്വമഖിലേനോക്തം മമാഖ്യേയമനാദൃതം.

8

“മദപാക്യ-	“എന്റെ കല്പനപ്രകാ	ബ്രഹ്മയാത്,	പറയുന്നുവെങ്കിൽ,
ബലചോദിതഃ)	രം ക്ഷണിക്കപ്പെട്ട	തത്	അപ്രകാരം
അന്യഃ	ഏതെങ്കിലും ഒരുവൻ,	ഉക്തം	പറയപ്പെട്ടതായ
യത്	ഏതെങ്കിലും ഒരു	സർവ്വം	എല്ലാവരിനേയും
വചനം	മറുപടി,	അഖിലേന	ഒന്നാവിടാതെ
അനാദൃതം	ഉപേക്ഷയായി (നിന്ദ	മമ	എന്നോടു്
	മാരി)	ആഖ്യേയം.	പറയേണ്ടതാകുന്നു.

തസ്യ തദപചനം ശ്രുതവാ ദിശോ ജഗത്സ്തദാജ്ഞയാ
ആജഗ്മുരഥ ദേശേഭ്യഃ സർവ്വേഭ്യോ ബ്രഹ്മവാദിനഃ.

9

“തസ്യ തത്”	“അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആ	ദേശേഭ്യഃ,	ദേശങ്ങളിൽനിന്നും,
വചനംശ്രുതവാ	കല്പനകേട്ട്,	തദാജ്ഞയാ	} അദ്ദേഹത്തിന്റെ കല്പ
ദിശഃ	(അവർ)പലദിക്കിലേ	അഥ,	
ജഗ്മുഃ;	ചെന്നു	ബ്രഹ്മവാദിനഃ	
സർവ്വേഭ്യഃ	എല്ലാ	ആജഗ്മുഃ.	വേദജ്ഞന്മാർ
			വന്നുചേർന്നു.

തേ ച ശിഷ്യാസ്സമാഗമ്യ മുനിം ജപലിതതേജസം
ഉച്ചച്ഛവ വചനം സർവ്വം സർവ്വേഷാം ബ്രഹ്മവാദിനാം.

10

“തേ	“ആ	സമാഗമ്യ	വന്നു,
ശിഷ്യാഃ ച	ശിഷ്യന്മാരും,	സർവ്വേഷാം	എല്ലാ
ജപലിത-	} ഉജ്ജപലിക്കുന്ന തേജ	ബ്രഹ്മവാദിനാം	വേദവിത്തുകളുടേയും
തേജസം		വചനംസർവ്വം	മറുപടി മുഴുവനും
മുനിം	മഹഷിയുടെ അടുത്തു	ച ഉച്ചച്ഛവഃ.	} ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു.

ശ്രുതവാ തേ വചനം സർവ്വേ സമായാന്തി ദപിജാതയഃ
സർവ്വദേശേഷു ചാഗച്ഛന് വജ്ജയിതവാ മഹോദയം.

11

““സർവ്വദേശേഷു	“പലദേശങ്ങളിലും	സമായാന്തി;	ഒന്നിച്ചുകൂടി
ദപിജാതയഃ	അന്തണന്മാർ, [ഉള്ള	മഹോദയം	മഹോദയൻ
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ	വജ്ജയിതവാ	ഒഴികെ,
വചനം	ആജ്ഞ	സർവ്വേ ച	എല്ലാവരും തന്നെ,
ശ്രുതവാ	കേട്ട ഉടനെ	ആഗച്ഛന്.	എത്തിക്കഴിഞ്ഞു.

വാസിഷ്ഠം തച്ഛതം സർവ്വം ക്രോധപശ്ചാകലാക്ഷരം
യദാഹ വചനം സർവ്വം ശൃണു തപം മുനിപുംഗവ.

12

“വാസിഷ്ഠം	“വാസിഷ്ഠപുത്രന്മാരാ	വചനം	മറുപടി
തത് ശതം	ആ നൂറുപേർ [യ	ആഹ,	ഉരചെയ്തുവോ,
സർവ്വം	എല്ലാവരും	മുനിപുംഗവ!	ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ!
ക്രോധപശ്ചാ-	} കോപത്താൽ ഇടറിയ	തപം	നിന്തിരുവടി
കലാക്ഷരം		സർവ്വം	അതു മുഴുവൻ
യത്	വാചനം	ശൃണു	കേട്ടുകൊണ്ടാലും.

ക്ഷത്രിയോ യാജ്ഞോ യസ്യ ചണ്ഡാളസ്യ വിശേഷതഃ
കഥം സദസി ഭോക്താരോ ഹവിസ്സസ്യ സുരഞ്ചയഃ. 13

യസ്യ,	യാതൊന്മാനന്,	തസ്യ	അവന്റെ
വിശേഷതഃ	അതിലും വിശേഷിച്ച്	ഹവിഃ	ഹവിസ്സിനെ,
ചണ്ഡാളസ്യ,	ഒരു ചണ്ഡാളനും,	സുരഞ്ചയഃ,	ദേവന്മാരും ജ്വലികളും
ക്ഷത്രിയഃ	ക്ഷത്രിയൻ	സദസി,	യാഗശാലയിൽ,
യാജകഃ,	യാഗം ചെയ്യിക്കുന്നവ	കഥം	എങ്ങിനെ
	നായിരിക്കുന്നുവോ,	ഭോക്താരഃ?	ഭുജിക്കും?

ബ്രാഹ്മണാ വാ മഹാത്മാനോ ഭുങ്ക്തവാ ചണ്ഡാളഭോജനം

കഥം സ്വർഗ്ഗം ഗമിഷ്യന്തി വിശ്വാമിത്രേണ പാലിതാഃ 14

ബ്രാഹ്മണാഃ	അന്തണന്മാർ	ചണ്ഡാള-	} ചണ്ഡാളന്റെ അന്നത്തെ
മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായിരുന്നാലും,	ഭോജനം	
വിശ്വാമിത്രേണ	വിശ്വാമിത്രനാൽ	ഭുങ്ക്തവാ,	ഭുജിച്ചശേഷം,
പാലിതാഃ വാ,	രക്ഷിക്കപ്പെട്ടവരായ്	കഥം	എങ്ങിനെതന്നെയാണ്
	ത്തന്നെയിരുന്നാലും	സ്വർഗ്ഗം	സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്ക്
		ഗമിഷ്യന്തി?"	പോകുക?"

ഏതദപചനനൈഷ്ട്യം സമരക്തലോചനാഃ

വാസിഷ്ഠാ മുനിശാർഢല സർവ്വേ തേ സമഹോദയാഃ 15

മുനിശാർഢല!	ഹേ മുനിത്രേഷ്ട!	സംരക്ത-	} തുടുത്തുത്ത നേത്രങ്ങൾ
തേ വാസിഷ്ഠാഃ	ആ വാസിഷ്ഠപുത്രന്മാർ	ലോചനാഃ,	
സർവ്വേ,	എല്ലാവരും,	ഏതത്പചന-	} മേല്പറഞ്ഞ കടുത്ത
സമഹോദയാഃ	മഹോദയന്റെ കൂടെ	നൈഷ്ട്യം	
	ചേന്ന്,	ഉച്ചഃ.	ഉരച്ചെഴു.

തേഷാം തപചനം ശ്രുത്വാ സർവ്വേഷാം മുനിപുംഗവാഃ

കോപസംരക്തനയനഃ സരോഷമിദമബ്രവീത്. 16

മുനിപുംഗവാഃ,	മഹദ്വിത്രേഷ്ടൻ (വി	ശ്രുത്വാ	കേട്ട്
തേഷാം	അവർ [ശ്വാമിത്രൻ	കോപസം-	} കോപത്താൽ കണ്ണുകൾ തുടുത്ത്
സർവ്വേഷാം	എല്ലാവരുടേയും	രക്തനയനഃ	
സരോഷം	കോപയുക്തമായ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
തത്പചനം	ആ മരചടി	അബ്രവീത്.	ശപിച്ചു.

യേ ദുഷയന്ത്യദൃഷ്ടം മാം തപ ഉഗ്രം സമാസ്ഥിതം

ഭൃഗുഭൂതാ ദരാത്മാനോ ഭവിഷ്യന്തി ന സംശയഃ. 17

യേ	യാതൊരു	മാം ദുഷയന്തി,	എന്നെ ദുഷണം ചെയ്യുന്നുവോ, അവർ
ദരാത്മാനഃ,	ദുഷ്ടബുദ്ധികൾ,	ഭൃഗുഭൂതാഃ	കത്തിവെണ്ണിറായി
അദൃഷ്ടം,	കററമററ,	ഭവിഷ്യന്തി,	തീരും.
ഉഗ്രം തപഃ	ഉഗ്രതപസ്സു	സംശയഃ ന	സംശയംതന്നെയില്ല.
സമാസ്ഥിതം	കൈക്കൊണ്ടു,		

അദ്യ തേ കാലപാശേന നീതാ വൈവസ്വതക്ഷയം
സപ്തജാതിശതാന്യേവ മുതപാഃ സന്തു സർവ്വശഃ.

18

തേ	അവർ,	സപ്തജാതി-	} എഴുനൂറുജന്മങ്ങൾ
കാലപാശേന	കാലപാശത്താൽ	ശതാനി,	
അദ്യ	ഇന്നുതന്നെ	സർവ്വശഃ	എല്ലാജ്യോഴം
വൈവസ്വത-	} യമപുരിയിലേക്ക്	മുതപാഃഏവ,	ശവം തിന്നുന്നവരായി
ക്ഷയം നീതാഃ		സന്തു.	ഭവിക്കട്ടെ [തന്നെ,

ശ്വമാംസനിയതാഹാരാഃ മുഷ്ടികാ നാമ നിർഘൃണാഃ .
വികൃതാശ്ച വിരൂപാശ്ച ലോകാനനുചരന്തപിമാൻ.

19

ശ്വമാംസ-	} നിത്യംനായിരച്ചി	മുഷ്ടികാഃ നാമ,	മുഷ്ടികന്മാർ എന്ന പേ
നിയതാഹാരാഃ			രോടുകൂടെ,
വികൃതാഃ ച,	ദുഷ്പ്രവൃത്തിചെയ്യുന്ന	നിർഘൃണാഃ	ദയാദാക്ഷിണ്യമറാവ
	വരായം,	ഇമാൻ	ഈ [രായി
വിരൂപാഃ ച	വികൃതരൂപികളായും	ലോകാൻ	ലോകങ്ങളിൽ
		അനുചരന്തു:	അലഞ്ഞു തിരിയട്ടെ.

മഹോദയശ്ച ദുർബ്ബലിഃ മാമദൃഷ്ടം ഹൃദൃഷയത്
ദൃഷിതഃ സർവ്വലോകേഷു നിഷാദതപം ഗമിഷ്യതി.

20

ദുർബ്ബലിഃ	ദുർബ്ബലിയായ	ഹി,	അതിനാൽ
മഹോദയഃ ച'	മഹോദയനും,	സർവ്വലോകേഷു	എല്ലാലോകങ്ങളിലും
അദൃഷ്ടം	ദൃഷിക്കത്തക്കവനല്ലാ	ദൃഷിതഃ	നിന്ദിക്കപ്പെട്ടവനായി
	ത്ത	നിഷാദതപം.	വേടനെന്ന അവസ്ഥ
മാം	എന്നെ		യെ
അദൃഷയത്;	അവമാനിച്ചു;	ഗമിഷ്യതി	പ്രാപിക്കും.

പ്രാണാതിപാതനീരതോ നിരനക്രോശതാം ഗതഃ
ദീർഘകാലം മമ ക്രോധാത് ദുഗ്ഗതിം വർത്തിഷ്യതി.

21

മമ	എന്റെ	നിരന-	} ദാക്ഷിണ്യമില്ലായ്മ എ
ക്രോധാത്,	കോപംഹേതുവാൽ,	ക്രോശതാം	
ദീർഘകാലം	ദീർഘകാലം,	ഗതഃ,	പ്രാപിച്ചവനായി,
പ്രാണാതി-	} പ്രാണികളെ കൊല്ലുന്ന	ദുഗ്ഗതിം	നികൃഷ്ടജീവിതദശയെ
പാതനീരതഃ			വർത്തിഷ്യതി.' പ്രാപിക്കും.'
	തോടുകൂടിപ്പോവാനായി		

ഏതാവർത്തപാ വചനം വിശ്വാമിത്രോ മഹാതപഃ
വിരരാമ മഹാതേജാ ഋഷിമദ്ധ്യേ മഹാമുനിഃ.

22

മഹാതപഃ	മഹാതപസപിയം	ഋഷിമദ്ധ്യേ	മാമുനിമാരുടെ നടുവിൽ വെച്ചു
മഹാതേജഃ	അതിതേജസപിയം	ഏതാവതം	ഇത്രത്തോളം
മഹാമുനിഃ	മാമുനിവരനും ആയ	വചനം	വാക്കും
വിശ്വാമിത്രഃ,	വിശ്വാമിത്രമഹാഷി,	ഉക്തപാ,	ഉരചെയ്തശേഷം,
		വിരരാമ."	വിരമിച്ചു."

ഇത്യാഷ്വേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ഏകോനഷഷ്ഠിതമഃ സ്കന്ദഃ = അമ്പത്തൊമ്പതാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.
(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1826.)

ഷഷ്ഠിതമഃ സ്കന്ദഃ = അരപതാം സ്കന്ദം.

[ത്രിശങ്കോഃ സ്വസ്തൃപ്രാപണം = ത്രിശങ്കവിനെ സ്വസ്തൃത്തിൽ കയറുന്നതും]

തപോബലഹതാൻ കൃതപാ വാസിഷ്ഠാൻ സമഹോദയാൻ
ഋഷിമദ്ധ്യേ മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോഽഭ്യഭാഷത.

1

മഹാതേജഃ	മഹാതേജസപിയായ	തപോബല -	തപോബലംകൊണ്ടും
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമുനി,	ഹതാൻ	നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടവരായ
സമഹോദയാൻ	മഹോദയനോടുകൂടെ	കൃതപാ	ചെയ്തു, [ക്രി
	യുള്ള	ഋഷിമദ്ധ്യേ	ഋഷിമാരുടെ നടുവിൽ
വാസിഷ്ഠാൻ	വാസിഷ്ഠപുത്രന്മാരെ	അഭ്യഭാഷത.	ഇപ്രകാരമുള്ളിട്ടെയ്യ.

അയമിക്ഷ്വാകുഭായാഭസ്മിശങ്കരീതി വിശ്രുതഃ
ധർമ്മിഷ്ഠശ്ച വദാന്യശ്ച മാം ചൈവ ശരണം ഗതഃ
സ്വേപനാനേന ശരീരേണ ദേവലോകജിഗീഷയാ.

2

“അയം	“ഇക്കാരണ	സ്വേപന	തന്റെ
ത്രിശങ്കഃ ഇതി	ത്രിശങ്ക എന്നപേരോടു കൂടിയവൻ,	അനേന	ഈ
ഇക്ഷ്വാക-	ഇക്ഷ്വാകവംശത്തിൽ	ശരീരേണ	ശരീരത്തോടെ
ഭായാഭഃ	പിറന്നവനെന്നും	ദേവലോക-	സ്വസ്തൃത്തിലെത്തേ
		ജിഗീഷയാ	ണമെന്നുള്ളതാലുള്ളു
ധർമ്മിഷ്ഠഃ ച	ധർമ്മിഷ്ഠനെന്നും		രകൊണ്ടും
വദാന്യഃ ച	മഹാദാനശീലനെന്നും	മാം ച ഏവ	എന്നെതന്നെ
വിശ്രുതഃ;	പ്രസിദ്ധിപുണ്ടവൻ;	ശരണം	ശരണമായ്ക്കു ത്തി
		ഗതഃ	വന്നുചേർന്നിരിക്കുന്നു.

യഥായം സ്വശരീരേണ സ്വഗൃദ്ധോകം ഗമിഷ്യതി
തഥാ പ്രവർത്തതാം യജ്ഞോ ഭവദ്ഭിശ്ച മയാ സഹ. 3

സ്വ- ശരീരേണ	} തന്റെ ശരീരത്തോടു കൂടി	തഥാ	അപ്രകാരം
സ്വഗൃദ്ധോകം		മയാ സഹ ച	എന്നോടൊത്തുതന്നെ
യഥാ	സ്വഗൃദ്ധോകത്തെ	ഭവദ് ഭി:	ഭവാനുരാൽ
അയം	എപ്രകാരമായാൽ	യജ്ഞ:	യാഗം
ഗമിഷ്യതി,	ഇദ്ദേഹം	പ്രവർത്തതാം.	ആരംഭിക്കപ്പെടട്ടെ.
	പ്രാപിക്കുമൊ		

വിശ്വാമിത്രവചഃ ശ്രുത്വാ സർവ്വ ഏവ മഹർഷയഃ

ഉയചഃ സമേത്യ സഹിതാ ധർമ്മാത്മസഹിതം വചഃ. 4

മഹർഷയഃ	മഹർഷിമാർ	ധർമ്മാത്മ-	}	ധർമ്മാനുഷ്ഠാനങ്ങൾക്ക്
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	സഹിതം		}
വിശ്വാമിത്ര	} വിശ്വാമിത്രമൊഴി കേട്ട്			
വചഃശ്രുത്വാ		ക്ഷമയോടെ സഹിച്ചു കൊണ്ട്	വചഃ	
സഹിതാഃ ഏവ		ഉയചഃ.	{	ചിന്താമൂർത്താവർ
സമേത്യ	ഒന്നിച്ചുചേർന്ന്			

അയം കശികദായാഭോ മുനീഃ പരമകോപനഃ

യദാഹ വചനം സദ്യഃ കർത്തവ്യം നാത്ര സംശയഃ. 5

“അയം	“ഇത	ആഹ,	പറഞ്ഞുവോ, അത്
കശികദായാഭഃ	കശികവംശജനായ	സദ്യഃ	ഉടനെ
മുനീഃ	മുനി	കർത്തവ്യഃ	ചെയ്തതീക്കപ്പെടേണ്ട
പരമകോപനഃ	മഹാകോപിഷ്ഠൻ;	അത്ര	അതിന്നു [താൻ;
യത് വചനം	എന്തു വാക്ക്	സംശയഃ ന.	സംശയമില്ല.

അഗ്നികല്പോ ഹി ഭഗവാൻ ശാപം ദാസ്യതി രോഷിതഃ

തസ്താത് പ്രവർത്തതാം യജ്ഞഃ സശരീരോ യഥാ ദിവം. 6

ഗച്ഛേദിക്ഷ്വാകദായാഭോ വിശ്വാമിത്രസ്യ തേജസാ

തതഃ പ്രവർത്തതാം യജ്ഞഃ സർവ്വേ സമധിതിഷ്ഠത. 7

“ഭഗവാൻ	“എന്തുംചെയ്യാൻ	യജ്ഞഃ	യാഗം
	കഴിവുള്ള ഇദ്ദേഹം	പ്രവർത്തതാം:	തുടങ്ങപ്പെടട്ടെ:
അഗ്നികല്പഃ	അഗ്നിയിലെ തുല്യനാണ്	ഇക്ഷ്വാക-	} ഇക്ഷ്വാകവംശത്തിൽ
രോഷിതഃ	കോപിഷ്ഠനായി [ല്ലൊ	ദായാഭഃ,	
ശാപംദാസ്യതി;	ശപിച്ചുകളയും;	വിശ്വാമിത്രസ്യ	വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ
തസ്താത്	അതിനാൽ	തേജസാ	തപോബലത്താൽ
		സശരീരഃ.	സശരീരനായി

യഥാ	എപ്രകാരമായാൽ	യജ്ഞഃ	യാഗം
ഭീവം	സ്വപ്നത്തിൽ	പ്രവർത്തനം;	നടത്തപ്പെടട്ടെ;
ഗച്ഛേതം	ചെല്ലുമോ	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
തതഃ	അപ്രകാരം	സമധിതിഷ്ഠത.' ആരംഭിക്കവിൻ.'	

ഏവമുക്തവാ മഹാഷയഃ സംചക്രസ്താഃ ക്രിയാസ്തഭാ
യാജകശ്ച മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോഭവത് കൃതൌ. 8

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	സംചക്രഃ;	ഒത്തുചേർന്നടങ്ങി;
ഉക്തവാ,	തമ്മിൽതമ്മിൽ സം	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ
	സാരിച്ചതിനുശേഷം,	വിശ്വാമിത്രഃ	ച വിശ്വാമിത്രമുനിയും
മഹാഷയഃ	മഹാഷിമാർ,	കൃതൌ	യാഗത്തിൽ,
തദാ	ഉടനെ	യാജകഃ	യജ്ഞനിർവ്വാഹകനായി
താഃ	അതാതു	അഭവതി.	വർത്തിച്ചു.
ക്രിയാഃ	ക്രിയകളെ		

ഋതപിജശ്യാനപൂർവ്വേണ മന്ത്രവന്ത്രകോവിദാഃ
ചക്രഃ സർവ്വാണി കർമ്മാണി യഥാകല്പം യഥാവിധി. 9

“മന്ത്ര—	“മന്ത്രങ്ങളെ വേണ്ട	യഥാകല്പം	കല്പസൂത്രവിധി
കോവിദാഃ	പോലെ അറിഞ്ഞവ		തെറ്റാതെ,
ഋതപിജഃ ച,	ഋതപിക്കളം, [രായ	യഥാവിധി	ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം
സർവ്വാണി	എല്ലാ		തന്നെ,
കർമ്മാണി,	യാഗകർമ്മങ്ങളേയും,	മന്ത്രവത്	മന്ത്രോച്ചാരണ
ആനപൂർവ്വേണ	ആദ്യംതൊട്ട് ക്രമ		പുരസ്സരം
	പ്രകാരം	ചക്രഃ	നടത്തി.

തതഃ കാലേന മഹതാ വിശ്വാമിത്രോ മഹാതപാഃ
ചകാരാവാരണം തത്ര ഭാഗാത്ഥം സർവ്വഭേദതാഃ. 10

“മഹതാ	“ഏറെ	ഭാഗാത്ഥം	ഹവിസ്സിനെ ഭാഗിച്ചെ
കാലേന തതഃ	കാലത്തിനുശേഷം,		ടുപ്പാനായി,
മഹാതപാഃ	മഹാതപസ്വിയായ	സർവ്വഭേദതാഃ	എല്ലാഭേദാന്തരേയും
വിശ്വാമിത്രഃ.	വിശ്വാമിത്രമുനി	ആവാഹനം	} മന്ത്രങ്ങളാലാവഹിച്ചു
തത്ര	ആ യാഗത്തിൽ	ചകാര	

നാഭ്യാഗമംസ്തസ്മൈ ഭാഗാത്ഥം സർവ്വഭേദതാഃ. 11

തതഃ,	അതിനാൽ	സർവ്വഭേദതാഃ	ഭേദന്മാരിൽ ആരും
ഭാഗാത്ഥം,	ഹവിഭാഗങ്ങളെ സ്വീ	തത്ര	അവിടെ [തന്നെ
	കരിച്ചാനായി	അഭ്യാഗമൻ ന.	വരികയുണ്ടായില്ല.

തതഃ ക്രോധസമാവിഷ്ടോ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ
സ്രവമുദ്യമ്യ സക്രോധഃ ത്രിശങ്കമിദമബ്രവീത്.

12

തതഃ	അതിനാൽ	സ്രവം	{ സ്രവമെന്നപേരുള്ള ഉന്യാഗത്തിനാഹോ മംചെസ്താൻ ഉപയോഗിക്കുന്നതുമായ കജിലി
മഹാമുനിഃ	ആ മുനിശ്രേഷ്ഠൻ	ഉദ്യമ്യ	ഉയർത്തിക്കൊണ്ടു് [നെ
ക്രോധ- സമാവിഷ്ടഃ	} അതിയായ കോപമൂലം കൊണ്ടു്;	ത്രിശങ്കം	ത്രിശങ്കവിനെനോക്കി
സക്രോധഃ	കപിതനായ	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമുനി	അബ്രവീത്.	കല്പിച്ചു.

പശ്യ മേ തപസോ വീര്യം സ്വാജ്ജിതസ്യ നരേശ്വര
ഏഷ തപാം സശരീരേണ നയാമി സ്വഗ്തമോജസാ.

13

നരേശ്വര!	മന്നവ!	ഏഷഃ	ഇതാ ഞാൻ
സ്വാജ്ജിതസ്യ	തന്നെത്താൻ സമ്പാദി ച്ചതായ	ഓജസാ	(എന്റെ) പ്രഭാവ
മേ	എന്റെ	തപാം	അങ്ങയെ [ത്താൻ
തപസഃ	തപസ്സിന്റെ	സശരീരേണ	ഈ ദേഹത്തോടുകൂടെ ത്തന്നെ
വീര്യം	മഹിമയെ	സ്വഗ്തം	സ്വഗ്തത്തിലേയ്ക്കു്
പശ്യ	കണ്ടുകൊൾക	നയാമി.	അയക്കുന്നുണ്ടു്.

ദുഷ്ടാപം സ്വശരീരേണ ദിവം ഗച്ഛ നരാധിപ.

14

നരാധിപ!	ഹേ നരേശ്വര!	ദുഷ്ടപ്രാപം	പ്രാപിപ്പാൻ എളുതല്ലാ ത്തതായ
സ്വശരീരേണ	സ്വദേഹത്തോടേത ന്നെ	ദിവം	സ്വഗ്തത്തിലേക്കു്
		ഗച്ഛ.	ചെല്ലുക.

സ്വാജ്ജിതം കിഞ്ചിദ്വ്യസ്തി മയാ ഹി തപസഃ ഫലം
രാജംസ്തപം തേജസാ തസ്യ സശരീരോ ദിവം വ്രജ.

15

മയാ	{ എന്നാൽ നല്ലപോലെ	രാജൻ!	അല്ലയോ രാജാവേ!
സ്വാജ്ജിതം	} സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടതായ	തസ്യ തേജസാ	അതിന്റെ മഹിമയാൽ
തപസഃ ഫലം	തപസ്സിന്റെ ഫലം	തപം	അങ്ങു്
കിഞ്ചിത് അപി	അല്ലമെങ്കിലും	സശരീരഃ	ശരീരത്തോടെ [യാലും
അസ്തി ഹി,	ഉണ്ടെന്നുള്ളതു് വാസ്തവമെങ്കിൽ.	ദിവം വ്രജ.	സ്വഗ്തത്തിൽ എത്തി-

ഉക്തവാക്യേ മുനൗ തസ്മിൻ സശരീരോ നരാധിപഃ
ദിവം ജഗാമ കാകത്സ്ഥ മുനീനാം പശ്യതാം തദാ.

16

“കാകത്സ്ഥ! “ഹേ കാകത്സ്ഥ!	മുനീനാം	ഋഷിമാർ
തസ്മിൻ മുനൗ ആ മഹഷി	പശ്യതാം,	നോക്കിയിരിക്കുവേ
ഉക്തവാക്യേ, ഉരചെയ്തതീനും		നെ,
നരാധിപഃ, രാജാവ്	സശരീരഃ	തന്റെ ദേഹത്തോടെ
തദാ, ഉടനെ,	ദിവം ജഗാമ.	സ്വപ്നത്തിൽ എത്തി.

ദേവലോകഗതം ദൃഷ്ട്വാ ത്രിശങ്കം പാകശാസനഃ
സഹ സഞ്ചൈഃ സുരഗണൈരിദം വചനമബ്രവീത്.

17

ദോ-	} ദേവലോകത്തിൽ എ	സഹ,	കൂടെ,
ലോകഗതം		പാകശാസനഃ	ദേവേന്ദ്രൻ
ത്രിശങ്കം,		ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,
സഞ്ചൈഃ		ജടം വചനം	ജടം വെച്ചു
സുരഗണൈഃ		അബ്രവീത്.	അരുചെയ്തു.

ത്രിശങ്കോ ഗച്ഛ ഭൂയസ്തപ നാസി സ്വപ്നകൃതാലയഃ
ഗുരുശാപഹന്തോ മൂഢ പത ഭൂമിമവാക്മഹിരഃ.

18

ത്രിശങ്കോ!	ഹേ ത്രിശങ്കോ!	സ്വപ്നകൃതാലയഃ	സ്വപ്നനിവാസിയായി
തപം ഭൂയഃ ഗച്ഛ;	നീ മടങ്ങിപ്പോക;	അഗ്നി ത;	വേിക്കുകയില്ല;
മൂഢ!	മൂഢ!	അവാക്ശിരഃ	തലകീഴായി
ഗുരുശാപഹന്തഃ	ഗുരുശാപത്താൽ കെട്ടു	ഭൂമിം	ഭൂമിയിൽ
	പോയവനായ നീ	പത.	വീഴുക.

ഏവമുക്തോ മഹേന്ദ്രേണ ത്രിശങ്കരപതദ്ഭൂവി
വിക്രോശമാനസ്രാഹീതി വിശ്വാമിത്രം തപോധനം.

19

“മഹേന്ദ്രേണ	‘മഹേന്ദ്രനാൽ	വിശ്വാമിത്രം,	വിശ്വാമിത്ര മുനിയെ
ഏവം	ജപകാരം		വിളിച്ചു
ഉക്തഃ	കല്പിക്കപ്പെട്ട	‘ത്രാഹി,’	ജതി ‘രക്ഷിക്കണം!’ എന്നും
ത്രിശങ്കഃ,	ത്രിശങ്ക,	വിക്രോശമാനഃ	നിലവിളിച്ചുകൊണ്ട്,
തപോധനം	തപോധനനായ	ഭൂവി	ഭൂമിയിലോട്ടായി
		അപതത്.	വീഴുവാൻ തുടങ്ങി.

തച്ഛ്രുതാ വചനം തസ്യ ക്രോശമാനസ്യ കൌശികഃ
രോഷമാഹാരയത് തീവ്രം തിഷ്ട തിഷ്ഠേതി ചാബ്രവീത്. 20

ക്രോശമാനസ്യ	നിലവിളിക്കുന്നവനായ	തീവ്രം	കടുതായ
തസ്യ	ആ ത്രിശങ്കവിന്റെ	രോഷം	} കോപം പൂണ്ടു.
തത്	ആ	ആഹാരയത്	
വചനം	വാക്കു	ച,	ഉടനെ,
ശ്രുതാ,	കേട്ടു,	‘തിഷ്ട തിഷ്ട,’	} ‘നിലനില്പു’ന്നു
കൌശികഃ,	കൌശികമുനി,	ഇതി	
		അബ്രവീത്.	അരുചെയ്തു.

ഋഷിമദ്ധ്യേ സ തേജസപീ പ്രജാപതിരിവാപരഃ
സൃജൻ ഭക്ഷിണമാഗ്നസ്ഥാൻ സപ്താഷ്ഠിനപരാൻ പുനഃ. 21

“ഋഷിമദ്ധ്യേ,	“ഋഷിമാർ നടുവിൽ നിന്നുകൊണ്ടും,	ഭക്ഷിണഃ-	} തെക്കുകിടക്കയിലുള്ള ആ കാശമാഗ്നിയിൽ നില കൊണ്ടവരായി,
സഃ	ആ	മാഗ്നസ്ഥാൻ	
തേജസപീ,	മഹാൻ	അപരാൻ	വേറൊരു
അപരഃ	മറ്റൊരു	സപ്താഷ്ഠിൻ,	സപ്താഷ്ഠികളെ,
പ്രജാപതിഃ	ഇവ. ബ്രഹ്മാവ് എന്നപോലെ,	പുനഃ	പുതുതായി
		സൃജൻ.	സൃഷ്ടിച്ചു.

നക്ഷത്രമാലാമഹാമസൃജത് ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ
ഭക്ഷിണാം ദിശമാസ്ഥായ ഋഷിമദ്ധ്യേ മഹാതപാഃ 22

ക്രോധ-	} കോപാവേശ	ഭക്ഷിണാം	തെക്കെ
മൂർച്ഛിതഃ		ദിശം	ദിക്കിനെ
ഋഷിമദ്ധ്യേ,	ഋഷികളുടെ നടുവിൽ നിന്നുകൊണ്ടുതന്നെ,	ആസ്ഥായ,	അവലംബിച്ചു,
മഹാതപാഃ	മഹാതപസപിതായ അദ്ദേഹം,	അപരാം	വേറൊരു
		നക്ഷത്രമാലാം	നക്ഷത്രമാലയെ
		അസൃജത്.	സൃഷ്ടിച്ചെയ്തു.

സൃഷ്ടാ നക്ഷത്രവംശം ച ക്രോധേന കലുഷീകൃതഃ
അന്യമിദം കരിഷ്യാമി ലോകോ വാ സ്വാദേനീദൃകഃ
ദൈവതാന്യപി സ ക്രോധാത് സൃഷ്ടം സമുപചക്രമേ. 23

“നക്ഷത്രവംശം	“നക്ഷത്രക്കൂട്ടത്തെയും	അനീദൃകഃ	ഇന്ദ്രനിലാതായി
സൃഷ്ടാ ച,	സൃഷ്ടിച്ചതിൽപിന്നെ	സ്വാതം,’	ഇരിക്കട്ടെ.’ എന്നുരച്ചു;
ക്രോധേന	കോപത്താൽ	സഃ	അദ്ദേഹം
കലുഷീകൃതഃ	കലശംപൂണ്ടവനായി	ക്രോധാത്	കോപത്താൽ
‘അന്യം	‘മറ്റൊരു	ദൈവതാന്യപി	} ദൈവന്മാരേയുംകൂടി
ഇദം	ഇത്രനെ	അപി	
കരിഷ്യാമി;	ഞാൻ സൃഷ്ടിച്ചുകൂടി	സൃഷ്ടം	പുതുതായി സൃഷ്ടിക്ക
വാ	അല്ലാത്തപക്ഷം [ഇതും:		വാൻ
ലോകഃ	ലോകം	സമുപചക്രമേ.	മുറുത്തി.

തതഃ പരമസംഭ്രാന്താഃ സച്ഛിസംഘാഃ സുരഷഭാഃ
സകിന്നരമഹായക്ഷാഃ സഹസിദ്ധാഃ സചാരണാഃ
വിശ്വാമിത്രം മഹാത്മാനമുചുഃ സാന്നന്ദയം വചഃ.

24

“തതഃ, സുരഷഭാഃ സച്ഛിസംഘാഃ സകിന്നര- മഹായക്ഷാഃ സചാരണാഃ സഹസിദ്ധാഃ	“അതിനാൽ, ദേവോത്തമന്മാർ ഋഷിഗണങ്ങളോടും കിന്നരന്മാരോടുംമഹാ- യക്ഷന്മാരോടും ചാരണരോടും സിദ്ധന്മാരോടുംകൂടി,	പരമ- സംഭ്രാന്താഃ, മഹാത്മാനം വിശ്വാമിത്രം സാന്നന്ദയം വചഃഉചുഃ	} അത്യധികംപരിഭ്രമം പൂണ്ടവരായി, മഹാത്മാവായ വിശ്വാമിത്രനെയും സാന്തപനമായ ഈ മൊഴി ഉറച്ചെയും.
---	--	--	--

അയം രാജാ മഹാഭാഗ ഗുരുശാപപരിക്ഷിതഃ

സശരീരോ ദിവം യാതും നാഹ്വത്വേവ തപോധന.

25

“മഹാഭാഗ തപോധന! ഗുരുശാപ- പരിക്ഷിതഃ അയം	“മഹത്തായ പുണ്യഹ ലം സമ്പാദിച്ചുള്ള ഹേ തപോനിയേ! ഗുരുശാപത്താൽ കോ- ടം തട്ടിയവനായ ഈ	രാജാ, സശരീരഃ ഏവ തന്റെ ശരീരത്തോടെ ദിവം യാതും അഹ്തി ന.	രാജാവ്, തന്റെ ശരീരത്തോടെ സ്വസ്തൃലോകത്തിൽ ചെല്ലുവാൻ തക്കവനല്ല.
---	---	--	---

തേഷാം തപചമനം ശ്രുത്വാ ദേവാനാം മുനിപുംഗവഃ

അബ്രവീത് സുമഹദ്വാക്യം കൌശികഃ സർവ്വദേവതാഃ.

26

“കൌശികഃ മുനിപുംഗവഃ തേഷാം ദേവാനാം തത് വചനം ശ്രുത്വാ,	} “വിശ്വാമിത്രനീശ്രേ- ഷ്ഠൻ, ആ ദേവന്മാരുടെ ആ വാക്കു കേട്ട്,	സർവ്വദേവതാഃ സുമഹത് വാക്യം അബ്രവീത്.	എല്ലാ ദേവന്മാരെയും നോക്കി ഉത്കൃഷ്ടവിഷയങ്ങളു- ടങ്ങിയ ഈ വാക്യത്തെ മറുപടിയാക്കി.
--	---	--	--

സശരീരസ്യ ഭദ്രം വഃ ത്രിശങ്കോരസ്യ ഭൂപതേഃ

ആരോഹണം പ്രതിജ്ഞായ നാനൃതം കർത്തുമുത്സരേ.

27

“വഃ ഭദ്രം അസ്യ ഭൂപതേഃ ത്രിശങ്കോഃ, സശരീരസ്യ	“നിങ്ങൾക്ക് നല്ല യശസ്സുണ്ടാകട്ടെ! ഈ രാജാവായ ത്രിശങ്കവിന്ദ, തന്റെ ദേഹത്തോടു	ആരോഹണം പ്രതിജ്ഞായ, അനൃതം കർത്തും ഉത്സരേ ന.	സ്വസ്തൃത്തിലെത്തിക്കു നന്തിനെപ്പറ്റി വാദത്തംചെയ്തശേഷം പറഞ്ഞതിനെ നിവൃ- ഹിക്കാതെ ഇരിപ്പാൻ, ഞാൻ സമ്മതിക്കുകയി-
--	---	--	---

സ്വദ്യോസ്ത സശരീരസ്യ ത്രിശങ്കോരസ്യ ശാശ്വതഃ
നക്ഷത്രാണി ച സർപ്പാണി മാമകാനി യുവാണ്യഥ.

28

“സശരീരസ്യ	“ശരീരത്തോടെ	അഥ	എന്നുമാത്രമല്ല,
	വർത്തിക്കുന്നവനായ	മാമകാനി	എന്നാൽ സൃഷ്ടിക്ക
അസ്യ	ഈ		പ്പെട്ട
ത്രിശങ്കോഃ	ത്രിശങ്കവിന്റെ	സർപ്പാണി	എല്ലാ
സ്വദ്യഃ,	സ്വദ്യം	നക്ഷത്രാണി ച	നക്ഷത്രങ്ങളും
ശാശ്വതഃ	ശാശ്വതമായി	യുവാണി	ശാശ്വതങ്ങളായിരി
അസ്യ;	നിലനില്ക്കട്ടെ;		ക്കട്ടെ.

യാവദ്യോക്താ യരിഷ്യന്തി തിഷ്ഠന്തേപതാനി സർപ്പശഃ
മതഃകൃതാനി സുരാഃ സർപ്പേ തന്നേജ്ഞാതുമഹഥ.

29

“യാവത്	“ഏതുകാലംവരേയും	സർപ്പശഃ	ഏതുവിധവും
ലോകാഃ	ലോകങ്ങൾ	തിഷ്ഠന്തു;	സ്ഥിരമായിരിക്കേണം
ധരിഷ്യന്തി,	നിലനില്ക്കുമോ, അക്കാ	സുരാഃസർപ്പേ	സർപ്പഭേദത്താറെ!
	ലംവരയ്ക്കും	തത്	അതിനെ
മതഃകൃതാനി	എന്നാലുള്ളവയെക്കുറിച്ചു	അജ്ഞാതം	അജ്ഞാതമായിത്തീർന്നു
ഏതാനി	ഇവ,	അഹഥ	സമ്മതിച്ചാലും.’

ഏവമുക്താഃ സുരാഃ സർപ്പേ പ്രത്യുച്ഛിച്ഛന്തിപുംഗവാ.

30

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	സർപ്പേ,	എല്ലാവരും,
ഉക്താഃ	ബോധിക്കപ്പെട്ട	മുനിപുംഗവാ	മുനിശ്രേഷ്ഠനോടായി
സുരാഃ	ഭേദത്താർ	പ്രത്യുച്ഛിച്ഛന്തി.	ഇപ്രകാരംമറുപടിയരു
			ളിച്ചു.

ഏവം ഭവതു ഭദ്രം തേ തിഷ്ഠന്തേപതാനി സർപ്പശഃ

ഗഗനേ താനൃണേകാനി വൈശ്വാനരപഥാദ് ബഹിഃ.

31

“തേ ഭദ്രം	“അങ്ങയ്ക്ക് മംഗളമു	അനേകാനി	പ്രത്യേകമായി വിളങ്ങു
	ണ്ടാകട്ടെ		ന്നവയായി,
ഏവം	അപ്രകാരംതന്നെ	വൈശ്വാനര-	ജ്യോതിശ്ശക്രമാഗ്ന
ഭവതു;	ആകട്ടെ;	പഥാത്	ത്തിൽനിന്നും
ഏതാനി	ഈയുള്ളവയായ	ബഹിഃ	പുറമേ
താനി സർപ്പശഃ,	അവ എല്ലാം,	തിഷ്ഠന്തു.	ശാശ്വതമായി വർത്തി
ഗഗനേ,	ആകാശത്തിൽ,		ക്കട്ടെ.

നക്ഷത്രാണി മുനിശ്രേഷ്ഠ തേഷു ജ്യോതിഷു ജജപലഃ

അവാക് മരിരശ്ശ്രീശങ്കശ്ച തിഷ്ഠതമരസന്നിഭഃ

32

മുനിശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ മുനിവര!	ത്രിശങ്കഃ	ത്രിശങ്ക
നക്ഷത്രാണി	നക്ഷത്രങ്ങൾ,	അവാക് -	} തലകീഴായതന്നെ
തേഷു	അതാതിന്റെ	മരിരഃ ച	
ജ്യോതിഷു	ആകാശമാഗ്നങ്ങളിൽ	അമരസന്നിഭഃ	ഭേദമില്ലാത്ത
ജജപലഃ;	പ്രകാശിക്കട്ടെ:	തിഷ്ഠന്തു.	ശാശ്വതമായി വാഴട്ടെ

[ആകാശത്തിൽ ദക്ഷിണഗോളത്തിൽ 'അനിഴം' നക്ഷത്രങ്ങൾക്ക് തെക്കുപടിഞ്ഞാറായ "Southern cross" എന്നു പറയുന്ന കരിശിന്റെ ആകൃതിയിലുള്ള നാലു നക്ഷത്രങ്ങളും അതിന്നു മുകളിലായി അല്പം വിസ്താരത്തിൽ രണ്ടു നക്ഷത്രങ്ങളുംകൂടി ആറു നക്ഷത്രങ്ങൾ, ഒരു മനുഷ്യൻ കാൽ രണ്ടും പരത്തി തലകീഴായി തൂങ്ങുന്ന ആകൃതിയിലുള്ളവയ്ക്കാണ് ത്രിശങ്ക എന്നു പറയുന്നതും. ഇവ 'ധ്രുവ'ത്തെ കണ്ടുപിടിക്കാൻ ഉപയോഗിക്കുന്നതുകൊണ്ടും, 'ത്രിശങ്ക' എന്നു പറയുന്നു. ഒരു ദിക്കിനെ കാണിക്കുന്ന സൂചിക്ക് (രേഖയ്ക്ക്) ശങ്ക എന്നാണല്ലോ പേർ. ഈ ത്രിശങ്കവിന്നു കിഴക്കായി അല്പം ദൂരത്തിൽ ഒരു പ്രത്യേക നക്ഷത്രം (centaurus) ആകുന്നു വിശ്വാമിത്രൻ. ഇതവിശ്വാമിത്രൻ തെക്കുദിക്കിൽ തപസ്സുചെയ്യുന്നതാകുന്നു. വിശ്വാമിത്രൻ വടക്കുദിക്കിൽ തപസ്സുചെയ്യുന്നതും Great Bear എന്നു പറഞ്ഞുവരുന്ന സപ്തർഷിമണ്ഡലത്തിലാണ്. ആകാശത്തിന്റെ വടക്കുഭാഗത്താണ് അത്.]

അനുയാസ്യന്തി ചൈതാനി ജ്യോതിഷി ഗുപസത്തമം

കൃതാത്മം കീർത്തിമന്തം ച ബ്രഹ്മലോകഗതം യഥാ.

33

ജ്യോതിഷി	നക്ഷത്രങ്ങൾ	കൃതാത്മം	വിചാരിച്ച കാര്യം സാ
ബ്രഹ്മലോക-) ബ്രഹ്മലോകത്തെ പ്രാ ഗതം) പിച്ഛവനായ ഒരുവ		രിച്ചവനായി
യഥാ,		കീർത്തിമന്തം	കീർത്തിമാനായ
ചൈതാനി ച	ഒരു എപ്രകാരമോ, അപ്രകാരം, ഇവയും (ഈ നക്ഷത്രങ്ങളും)	ഗുപസത്തമം ച	ഈ ഗുപോത്തമനേയും അനുയാസ്യന്തി. 'അനുവർത്തിക്കട്ടെ.'

വിശ്വാമിത്രസ്തു ധർമ്മാത്മാ സർവ്വദേവൈരഭിഷ്ടിതഃ

ഋഷിഭിശ്ച മഹാതേജാ ബാധശമിത്വാഹ ദേവതാഃ.

34

'സർവ്വദേവൈഃ'	'എല്ലാദേവന്മാരാരും	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയുമായ
ഋഷിഭിഃ ച	ഋഷിമാരാരും	വിശ്വാമിത്രഃ,	വിശ്വാമിത്രമുനി,
തു	ഇക്കാര്യത്തിലിങ്ങിനെ	'ദേവതാഃ!	'ദേവന്മാരെ!
അഭിഷിഷ്ടതഃ,	കൊണ്ടാടപ്പെട്ടവനായി	ബാധശമി	നിങ്ങളെ തിരുവുള്ളം പോലെതന്നെയാകട്ടെ'
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മശീലനും	ആഹ.	ഉരചെയ്തു. [എന്ന'

തത്രോ ദേവാ മഹാത്മാനോ മനയശ്ച തപോധനാഃ

ജഗദ്യഥാഗതം സർവ്വേ യജ്ഞസ്യാന്തേ നരോത്തമ.

35

'നരോത്തമ!	'ഹേ പുരുഷോത്തമ!	സർവ്വേ,	എല്ലാം,
തതഃ	അനന്തരം,	യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്റെ
മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായ	അന്തേ,	അവസാനത്തിൽ,
ദേവാഃ,	ദേവന്മാരും,	യഥാഗതം	വന്നപ്രകാരംതന്നെ
തപോധനാഃ	തപോരാശികളായ	ജഗദ്യഃ	പോയപ്പോന്നു.
മനയഃ ച,	മുനിമാരും,		

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ടേ

ഋഷിതമഃ സ്കന്ദഃ = അരപതാംസ്കന്ദം സമാഹൃതം.

(അദ്വൈതം ശ്ലോകസംഖ്യ 1861).

ഏകഷഷ്ടിതമഃ സഗ്ഗ് = അരപത്തൊന്നാം സഗ്ഗ്.

[ഋചീകേന അംബരീഷായ സപസുതസ്യ ശുനഃശേപസ്യ യജ്ഞപശുതേനവിക്രിയഃ =
ഋചീകൻഅംബരീഷന്നാക്കോണ്ടു് തന്റെ പുത്രനായ ശുനഃശേപനെ
യാഗപശുവായി വില്പന്നതും.]

വിശ്വാമിത്രോ മഹാത്മാഥ പ്രസ്ഥിതാൻ പ്രേക്ഷ്യ താത്യാചീൻ
അബ്രവീന്നരശാർദൂലഃ സർവ്വാംസ്താൻ വനവാസിനഃ. 1

“മഹാത്മാ	“മഹാത്മാവും	പ്രേക്ഷ്യ,	കണ്ടു്,
നരശാർദൂലഃ	നരശ്രേഷ്ഠനുമായ	വനവാസിനഃ	ആശ്രമവാസികളായ
വിശ്വാമിത്രഃ,	വിശ്വാമിത്രൻ,	താൻ	അവർ
താൻ	അവരേയും	സർവ്വാൻ,	എല്ലാവരേയും,
ഋചീൻ	ഋചിമാരേയും	അഥ	ഇങ്ങിനെ
പ്രസ്ഥിതാൻ	പോയംമാറത്തവരായി	അബ്രവീത്.	അരുചെയ്തു.

മഹാവിപ്ലവഃ പ്രവൃത്തോഽയം ദക്ഷിണാമാന്ധിതോ ദിശം
ദിശമന്ത്യാം പ്രപത്യാമസ്തത്ര തപ്താമഹേ തപഃ 2

ദക്ഷിണം	തെക്കുള്ള	അന്യഃ	വേറെ
ദിശം	പ്രദേശത്തിൽ	ദിശം	ദിക്കിലേക്കും
ആന്ധിതഃ;	ഞാൻ വസിച്ചവനും;	പ്രപത്യാമഃ;	നാം പോവുക;
അയം	ഈ	തത്ര	അവിടെച്ചെന്ന്
മഹാവിപ്ലവഃ	വലുതായ വിപ്ലവവും	തപഃ	തപസ്സിനെ
പ്രവൃത്തഃ;	നേരിട്ടു്;	തപ്താമഹേ.	അനുഷ്ഠിക്കാം.

പശ്ചിമായാം വിശാലായാം പുഷ്പരേഷു മഹാത്മനഃ
സുഖം തപശ്ചരീഷ്യാമഃ പരം തലി തപോവനം. 3

“മഹാത്മനഃ!	“മഹാത്മാക്കളെ!	സുഖം	നിർബ്ബാധമായി
	(ആഹ്വം)	തപഃ	തപസ്സിനെ
പശ്ചിമായാം	പടിഞ്ഞാറുള്ള	ചരീഷ്യാമഃ,	നാം അനുഷ്ഠിക്കുക;
വിശാലായാം	വിശാലതപോവന	ഹി	എന്തെന്നാൽ
	ത്തിൽ	തത്	ആ
പുഷ്പരേഷു	പുഷ്പരതീർത്ഥക്കരക	തപോവനം	തപോവനം [ന.
	ളിൽ	പരം.	അത്യുത്തമമായതാക

ഏവമുക്തവാ മഹാതേജഃ പുഷ്പരേഷു മഹാമുനീഃ
തപ ഉഗ്രം ദുരായണം തേവേ മൂലഫലാശനഃ. 4

“മഹാതേജഃ	“മഹാതേജസപിയായ	പുഷ്പരേഷു,	പുഷ്പരതീർത്ഥക്കരക
മഹാമുനീഃ	മാമുനി		ളിൽ,
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ദുരായണം	മാറുള്ളവരാൽ വിപ്ലവം
ഉക്തവാ,	ഉറചെയ്തു്		നേരിടാത്തൊണ്ണം
മൂലഫലാശനഃ	കിഴങ്ങുകളും പഴങ്ങളും	ഉഗ്രം	കഠിനമായ
	മാത്രംഭുജിക്കുന്നവനായി	തപഃ തേവേ.	തപസ്സുചെയ്തു്

ഏതസ്തിനോവ കാലേ തു അയോദ്ധ്യാധിപതിർമ്മഹാൻ
അംബരീഷ ഇതി ച്ചാതോ യജ്ഞം സമുപചക്രമേ.

5

“തു,	“ഇപ്രകാരമിരിക്കെ,	അയോദ്ധ്യാ-	} അയോദ്ധ്യാധിപതി
ഏതസ്തിൻ	ഈ	ധിപതിഃ	
കാലേ ഏവ,	കാലത്തിൽതന്നെ,	അംബരീഷഃ	} അംബരീഷൻ എന്ന
മഹാൻ	മഹാനെന്നും	ഇതി,	
വ്യാതഃ	പ്രസിദ്ധിപെററ	യജ്ഞം	ഒരു യാഗം ചെയ്യാൻ
		സമുപചക്രമേ	ആരംഭിച്ചു.

തസ്യ വൈ യജമാനസ്യ പശുമിദ്രോ ജഹാര ഹ
പ്രനഷ്ടേ തു പശൗ വിപ്രോ രാജാനമിമേബ്രവീത്.

6

“തസ്യ	“അദ്ദേഹം	പശൗ	യജ്ഞപശു
യജമാനസ്യ	} യാഗം ചെയ്തുകൊണ്ടി	പ്രനഷ്ടേ തു,	കാണാതായപ്പോൾ
വൈ		വിപ്രഃ	പുരോഹിതൻ
പശുഃ	യജ്ഞപശുവിനെ	രാജാനം	രാജാവിനോടായി
ഇന്ദ്രഃ ഹ	ദേവേന്ദ്രൻതാൻതന്നെ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
ജഹാര;	അപഹരിച്ചുകൊണ്ടു	അബ്രവീത്.	പറഞ്ഞു.
	പോയ്ക്കുളഞ്ഞു;		

പശുരദ്യോഹതോ രാജൻ പ്രനഷ്ടസ്ത്വവ ദുർന്ധനാത്
അരക്ഷിതാരം രാജാനം ഹന്തി ദോഷോ നരേശപര.

7

“രാജൻ	“രാജാവേ!	പ്രനഷ്ടഃ;	കാണാതായിരിക്കുന്നു;
തവ	അങ്ങയുടെ	നരേശപര!	ഹേ രാജാവേ!
പശുഃ	യാഗപശു	അരക്ഷിതാരം	വേണ്ടപോലെ രക്ഷി
അദ്യ	ഇപ്പോൾ		ക്കാത്ത
ആഹുതഃ;	അപഹരിക്കപ്പെട്ടിരി	രാജാനം	രാജാവിനെ
	ക്കുന്നു;	ദോഷഃ	ആ ദോഷഫലം
ദുർന്ധനം	പാപഫലത്താൽ	ഹന്തി.	നശിപ്പിക്കുന്നതാണ്.

പ്രായശ്ചിത്തം മഖസ്യൈതന്നരം വാ പുരുഷഷഭ
ആനയസ്യ പശുഃ ശീശ്രൂഃ യാവത് കർമ്മ പ്രവർത്തതേ

8

“പുരുഷഷഭ!	“പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	പ്രവർത്തതേ	തുടങ്ങാമോ, അതിലകം
യാവത്	ഏതു കാലത്തിനുള്ളിൽ	ശീശ്രൂഃ	വേഗത്തിൽ
ഏതത്	ഈ	മഖസ്യ	യാഗത്തിന്
പ്രായശ്ചിത്തം	ദോഷനിവൃത്തിക്കായ്	പശുഃ	പശുവായി
	ഈ	നരം വാ	ഒരു നരനെത്തന്നെ
കർമ്മ	ചെയ്തിരിക്കാൻ	ആനയസ്യ,	കൊണ്ടുവരേണം.

ഉപാദ്ധ്യായവചഃ ശ്രുത്വാ സ രാജാ പുരുഷാർഷഭ

അനപിയേഷ മഹാബുദ്ധിഃ പശൂം ഗോഭിഃ സഹസ്രശഃ

9

“പുരുഷാർഷഭ	“ഹേ പുരുഷോത്തമ!	സഹസ്രശഃ	ആയിരക്കണക്കായുള്ള
മഹാബുദ്ധിഃ	മഹാബുദ്ധിമാനായ	ഗോഭിഃ	പശുക്കൾക്കുപകരം
സഃ രാജാ,	ആ അരചൻ,	പശൂം	{ യാഗപശുവായിരിപ്പാൻ സമ്മതമുള്ള ഒരു മനുഷ്യനെ
ഉപാദ്ധ്യായ- വചഃ	ഉപാദ്ധ്യായന്റെ ആജ്ഞയെ		
ശ്രുത്വാ,	വഹിച്ചുകൊണ്ടും,	അനപിയേഷ.	അന്വേഷിച്ചുനടന്നു.

ദേശാൻ ജനപദാംസ്താംസ്താൻ നഗരാണി വനാനി ച

ആശ്രമാണി ച പുണ്യാനി മാഗ്ഗമാണോ മഹീപതിഃ.

10

“മഹീപതിഃ	“അരചൻ,	വനാനി ച	കാടുകളിലും
താൻ താൻ	അതാതം	പുണ്യാനി	പുണ്യങ്ങളായ
ദേശാൻ	ദേശങ്ങളിലും	ആശ്രമാണി ച	ആശ്രമങ്ങളിലും
ജനപദാൻ	നാട്ടുപുറങ്ങളിലും,	മാഗ്ഗമാണഃ	അന്വേഷിച്ചുനടന്നു.
നഗരാണി,	പട്ടണങ്ങളിലും,		

സ പുത്രസഹിതം താത സഭായ്തം രഘുനന്ദന

ഭൃതതുന്ദേ സമാസീനം ഋചീകം സന്ദർശ്വ ഹ.

11

“താത!	“വത്സ!	പുത്രസഹിതം	പുത്രന്മാരോടും
രഘുനന്ദന!	രഘുനന്ദന!	സഭായ്തം	ഭായ്തയോടുംകൂടി
സഃ	അദ്ദേഹം	സമാസീനം	സുഖമായി പാർത്തിരുന്ന
ഭൃതതുന്ദേ	ഭൃതതുന്ദെന്ന മലം	ഋചീകം ഹ	ഋചീകമുനിയെത്തന്നെ
	വൃദേശത്തിൽ	സന്ദർശ്വ.	കണ്ടു.

തമുവാച മഹാതേജഃ പ്രണമുദിപ്രസാദ്യ ച

ബ്രഹ്മാർഷിം തപസാ ദീപ്തം രാജർഷിരമിതപ്രഭഃ

ഘൃഷ്ടാ സർവ്വത്ര കശലമുചീകം തമിദം വചഃ.

12

“അമിതപ്രഭഃ	“അളവററകാന്തിയു ജ്ജ്വാനം	സർവ്വത്ര	എല്ലാ കാഴ്ചകളെക്കുറിച്ചും
മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	കശലം	ക്ഷേമവർത്തമാനത്തെ
രാജർഷിഃ,	ആ രാജർഷി,	ഘൃഷ്ടാ	അന്വേഷിച്ചു്,
തപസാ	തപസ്സാൽ	ച,	അതിനാൽ
ദീപ്തം,	വിളങ്ങുന്ന	അഭിപ്രസാദ്യ	മനംകുളുപ്പിച്ചു്
തം	ആ	തം	അദ്ദേഹത്തോടായി
ബ്രഹ്മാർഷിം	ബ്രഹ്മാർഷിയായ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
ഋചീകം	ഋചീകമുനിയെ	വചഃ	വാക്യത്തെ
പ്രണമു,	വണങ്ങി കമ്പിട്ടു്	ഉവാച.	ഉരചെയ്തു.

ഗവാം ശതസഹസ്രേണ വിക്രീണീഷേ സുതം യദി
പശോരത്നേ മഹാഭാഗ കൃതകൃത്യാസ്തി ഭാഗ്ഗവ.

13

മഹാഭാഗ	മഹാപുണ്യാത്മാവാ	പശോഃ	യാഗപശുവിന്റെ
ഭാഗ്ഗവ!	ഹേ ഭൂമിവംശജാത! [യ	അത്നേ	ആവശ്യമായി
ഗവാം	പശുക്കൾ	വിക്രീണീഷേ	അങ്ങ് വില്ക്കുന്നുവെ
ശത-	} ഒരുലക്ഷം പകരം	യദി,	} കിൽ
സഹസ്രേണ		കൃതകൃത്യഃ	
സുതം	ഒരു പുത്രനെ	അസ്തി.	തന്നെ.

സദ്യേ പരിസൃതാ ദേശാഃ യാജ്ഞീയം ന ലഭേ പശൂം
ഭാതുമഹസി മൂല്യേന സുതമേകം തതോ മമ.

14

സദ്യേ ദേശാഃ	എല്ലാ ദേശങ്ങളിലും	തതഃ,	അതിനാൽ
പരിസൃതാഃ;	അലഞ്ഞുനടന്ന്	ഏകംസുതം,	ഒരു പുത്രനെ
	അന്വേഷിക്കപ്പെട്ടു;	മമ,	എനിക്ക്
യാജ്ഞീയം	യാഗത്തിനുവേണ്ടതാ	മൂല്യേന ഭാതം	വിലയ്ക്കായി തരവാൻ
പശൂം	ഒരു പശുവിനെ [യ	അഹസി.	അവിടുന്ന് കനിഞ്ഞാ
ന ലഭേ,	എനിക്ക് ലഭിച്ചില്ല,		ലും.

ഏവമുക്തോ മഹാതേജാ ജ്വലീകസ്തപബ്രവീദപചഃ
നാഹം ജ്യേഷ്ഠം നരശ്രേഷ്ഠ വിക്രീണീയാം കഥംചന.

15

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	അബ്രവീത്;	അരുളിച്ചെയ്തു;
ഉക്തഃ	അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടവ	‘നരശ്രേഷ്ഠ!	‘ഹേ നരവര!
	നായ	അഹം	ഞാൻ,
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	കഥഞ്ചന,	എന്തായാലും
ജ്വലീകഃ	ജ്വലീകമഹാൻ	ജ്യേഷ്ഠം	മൂത്തവനെ
തു,	ഇക്കാര്യത്തിലിങ്ങിനെ	വിക്രീണീയാം	} വില്ക്കുകയില്ല.
വചഃ	മറുപടി	ന.	

ജ്വലീകസ്ത വചഃ ശ്രുത്വാ തേഷാം മാതാ മഹാത്മനാം
ഉവാച നരശാർദ്ദൂലമംബരീഷം തപസ്വിനീ.

16

മഹാത്മനാം	സൽസ്വഭാവികളായ	തപസ്വിനീ,	അത്തൽപുണ്യവളായി,
തേഷാം മാതാ,	അവരുടെ അമ്മ	നരശാർദ്ദൂലം	നരവരനായ[നോടായി
ജ്വലീകസ്ത	ജ്വലീകമുനിയുടെ	അംബരീഷം	അംബരീഷരാജാവി-
വചഃ ശ്രുത്വാ,	വാക്കുകേട്ട്,	ഉവാച.	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.

അവിശ്രേയം സുതം ജ്യേഷ്ഠം ഭഗവാനാഹ ഭാഗ്ഗവഃ
മമാപി ഭയിതം വിദ്ധി കനീഷ്ഠം ശൂനകം നൃപ.

17

നൃപ!	രാജാവേ!	അപി	അപ്രകാരംതന്നെ
ഭഗവാൻ	ഭഗവാനായ	മമ	എനിക്കും,
ഭാഗ്ഗവഃ,	ഭൃഗുകുലജാതൻ,	കനീഷ്ഠം	(എന്റെ) ഒടുവില
ജ്യേഷ്ഠം സുതം	മൂത്തമകനെ		തെ മകനായ
അവിശ്രേയം	വില്ലുവാൻ പാടുള്ളവ	ശൂനകം	ശൂനകനെ,
	നല്ലെന്ന്	ഭയിതം	ഭാമനയെന്ന്
ആഹ;	അരുളിച്ചെയ്തു;	വിദ്ധി.	അറിഞ്ഞാലും.

തസ്മാത് കനീയസം പുത്രം ന ഭാസ്യേ തവ പാത്ഥീവ.

18

തസ്മാത്,	അതിനാൽ	കനീയസം	} കനീഷ്ഠപുത്രനെ
പാത്ഥീവ!	ഹേ രാജാവേ!	പുത്രം	
തവ	അവിടുത്തേക്കായി	ന ഭാസ്യേ.	ഞാൻ തരികയില്ല.

പ്രായേണ ഹി നരശ്രേഷ്ഠ ജ്യേഷ്ഠാഃ പിതൃഷു വല്ലഭാഃ
മാതൃണാം ച കനീയാംസസ്തസ്മാനോക്ഷ്യേ കഥം സുതം.

19

നരശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ നരോത്തമ!	മാതൃണാം	മാതാക്കൾക്ക്
പ്രായേണ,	സാധാരണയായി,	കനീയാംസഃ;	ഒടുവിലത്തെവരും;
പിതൃഷു	പിതാക്കൾക്ക്	തസ്മാത്	അതിനാൽ
ജ്യേഷ്ഠാഃ	മൂത്തമക്കൾ	കഥം	എങ്ങിനെയാണു് [നെ
വല്ലഭാഃ ഹി;	ജ്യേഷ്ഠമുള്ളവരാകുന്നു	സുതം	എന്റെ കനീഷ്ഠപുത്ര
ച,	അപ്രകാരംതന്നെ,	മോക്ഷേഭ്യഃ	ഞാൻ തരുന്നതീ?

ഉക്തവാക്യേ മുനൈ തസ്മിൻ മുനിപത്ന്യം തഥൈവ ച
ശൂനശ്ലോചഃ സ്വയം രാമ മദ്ധ്യമോ വാക്യമബ്രവീത്.

20

രാമ!	ഹേ ശ്രീരാമ!	തഥാ,	അപ്പണ്ണത്തന്നെ ഉര
തസ്മിൻ	ആ		ചെയ്താറെ
മുനൈ	മുനി	മദ്ധ്യമഃ	മദ്ധ്യമപുത്രനായ
ഉക്തവാക്യേ	} അപ്രകാരം പറഞ്ഞ	ശൂനശ്ലോചഃ,	ശൂനശ്ലോചൻ,
ഏവ,		സ്വയം	തന്നെത്തൻ
മുനിപത്ന്യം ച	മുനിപതിയും	വാക്യം	ജപ്രകാരം വാക്കു്
		അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.

പിതാ ജ്യേഷ്ഠമവിത്രേയം മാതാ ചാഹ കനീയസം
വിത്രേയം മദ്ധ്യമം മന്വേ രാജൻ പുത്രം നയസ്വ മാം.

21

രാജൻ!	മന്നവ!	ച;	അങ്ങിനെതന്നെയെന്നു പറഞ്ഞു;
പിതാ	അച്ഛൻ		
ജ്യേഷ്ഠം	ജ്യേഷ്ഠനെ	മദ്ധ്യമം പുത്രം	മദ്ധ്യമപുത്രൻ
അവിത്രേയം	വില്ലുവാൻ പാടില്ലാത്തവനെന്നും	വിത്രേയം	വില്ലുപ്പെടാവുന്നവനാണെന്നുകരുതുന്നു
ആഹ;	കല്പിച്ചുപോയി;	മന്വേ.	
മാതാ	അമ്മ	മാം	എന്നെഅവിടുന്ന്കൊണ്ടുപോയാലും
കനീയസം	ഒടുവിലത്തേവനേയും	നയസ്വ	

ഗവാം ശതസഹസ്രേണ ശൂനഃശേഖരം നരേശ്വരഃ
ഗൃഹീതാ പരമപ്രീതോ ജഗാമ രഘുനന്ദന.

22

രഘുനന്ദന!	രഘുകുമാര!	ശൂനഃശേഖരം	ശൂനഃശേഖരനെ
നരേശ്വരഃ	ആ അരചൻ,	ഗൃഹീതാ,	വാങ്ങിക്കൊണ്ടും,
ഗവാം	പശുക്കളുടെ	പരമപ്രീതഃ	ഏറ്റവും തൃപ്തിപൂണ്ടവനായി
ശത—	} ഒരു ലക്ഷം സംഖ്യ കൊടുത്ത്,	ജഗാമ.	തിരിയെ എഴുന്നള്ളി.
സഹസ്രേണ			

അംബരീഷസ്തു രാജഷ്ട്രീ മഹമാരോപ്യ സതപരം
ശൂനഃശേഖരം മഹാതേജാ ജഗാമാശു മഹാബലഃ.

23

“മഹാബലഃ	“മഹാശൂരനും,	ആശു,	ഉടനെ,
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയും	രഥം	തേരിൽ
രാജഷ്ട്രീഃ തു	രാജഷ്ട്രിയും ആയ	ആരോപ്യ,	വെച്ചുകൊണ്ടും,
അംബരീഷഃ,	അംബരീഷൻ,	സതപരം	വേഗത്തിൽ
ശൂനഃശേഖരം,	ശൂനഃശേഖരനെ	ജഗാമ”	യാത്രയായി.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഏകഷഷ്ഠിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അർചത്താനാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം

(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1884)

ദിഷ്ടിതമഃ സഗ്ഗ് = അരപത്തിരണ്ടാം സഗ്ഗ്.

[ശുനഃശേപസംരക്ഷണം = ശുനഃശേപനെ രക്ഷിക്കുന്നതും]

ശുനഃശേപം നരശ്രോഷം ഊഹീതപാഥ മഹാബലഃ

വ്യഗ്രാമ്യത് പുഷ്പരേ രാജാ മദ്ധ്യാഹ്നേ രഘുനന്ദന.

1

“രഘുനന്ദന!	“ഹേ രഘുനന്ദന!	രാജാ	രാജാവം
നരശ്രോഷം	ഉത്തമപുരുഷനായ	അഥ	ആ സമയം
ശുനഃശേപം	ശുനഃശേപനെ	മദ്ധ്യാഹ്നേ	നട്ടച്ചയിൽ
ഊഹീതപാ	കൂടെക്കൂട്ടികൊണ്ടും,	പുഷ്പരേ	പുഷ്പരക്ഷേത്രത്തിൽ
മഹാബലഃ	മഹാബലവാനായ	വ്യഗ്രാമ്യത്	ഇറങ്ങി വിശ്രമിച്ചു.

തസ്യ വിശ്രമമാണസ്യ ശുനഃശേപോ മഹായശാഃ

പുഷ്പരക്ഷേത്രമാഗമ്യ വിശ്വാമിത്രം ദദൗ ഹ.

തപ്യന്തമുഷിഭിഃ സാലം മാതൃലം പരമാതുരഃ

2

“പുഷ്പരക്ഷേത്രം “പുഷ്പരക്ഷേത്ര	പരമാതുരഃ	ഏകദൃശം അത്തൽപു
ആഗമ്യ, എത്തി, [ത്തിൽ		ണ്ടവനായി
തസ്യ അദ്ദേഹം	ഋഷിഭിഃ	ഋഷിമാരോടും
വിശ്രമ- } വിശ്രമിച്ചുകൊണ്ടി	സാലം	കൂടി [രുന്ന
മാണസ്യ } റിക്കൊ	തപ്യന്തം	തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടി.
മഹായശാഃ മഹാകീർത്തിമാനായ	മാതൃലം	തന്റെ അമ്മാമനായ
ശുനഃശേപഃ ശുനഃശേപൻ,	വിശ്വാമിത്രം } വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	ഹ ദദൗ. } യെത്തന്നെ കണ്ടു.

വിഷണ്ണവദനോ ദീനസ്തൃഷ്ണയാ ച ശ്രമേണ ച

പപാതാങ്കേ മുനേ രാമ വാക്യം ചേദുവാച ഹ.

3

“രാമ!	ഹേ രാമ!	അങ്കേ	മടിയിൽ
വിഷണ്ണവദനഃ വാടിയ മുഖത്തോടെ		പപാതഃ;	ചെന്നുവീണു;
തൃഷ്ണയാ ച ദാഹത്താലും		ഇദം	ഇതു
ശ്രമേണ ച മനോദുഃഖത്താലും		വാക്യം ച,	വാക്യത്തേയും
ദീനഃ ദീനനായി		ഹ,	കഷ്ടപ്പെട്ട്
മുനേഃ മുനിയുടെ		ഉവാച.	ഉരച്ചൊഴുത്തു.

ന മോഷ്ടി മാതാ ന പിതാ ജ്ഞാതയോ ന ച ബാന്ധവാഃ

ത്രാതുമഹസി മാം സൗമ്യ ധർമ്മേണ മനീപുഗവ.

4

“ഓ	“എനിക്കു്	ജ്ഞാതയഃ	ജ്ഞാതികളായ
മാതാ അമ്മ		ബാന്ധവാഃ ച	ബാന്ധവരും ച
ന അസ്തി:	ഇല്ല;	ന:	ഇല്ല;
പിതാ ന	അച്ഛൻ ഇല്ല:	സൗമ്യ	മഹാപുണ്യാത്മാവായ

മുനിപുംഗവ!	ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ!	മാം	എന്നെ
ധർമ്മേണ	{ ശരണംപ്രാപിച്ചവരെ രക്ഷിക്കതന്നെവേണമെ ന്നുള്ള സമ്മുഹപ്രകാരം	ത്രാതം	രക്ഷിപ്പാൻ
		അഹ്സി	അവിടുത്തെ തിരുവു ള്ളം ഉണ്ടാകേണം.

ത്രാതാ തപം ഹി നരശ്രേഷ്ഠ സർവ്വേഷാമപി കൌശിക. 5

കൌശിക	കശികവംശജ!	സർവ്വേഷാം	} ഏവക്ഷം
നരശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ!	അപി	
തപം ഹി	നിന്തിരുവടി ഭദ്രത്തൻ തന്നേയാണം	ത്രാതാ.	

രാജാ ച കൃതകാത്യഃ സ്വാഭാമം ദീർഘായുരവ്യയഃ

സ്വപ്തലോകമുപാശ്ലീയാം തപസ്സപ്താ ഹ്യനന്തമം. 6

“രാജാ ച	രാജാവും	ദീർഘായുഃ	ദീർഘായുസ്സുള്ളവനായി
കൃതകാത്യഃ	കാത്യം നിറവേറിയവ നായി	അനന്തമം	അത്യതൃപ്തഷ്ടമായ
സ്വാതം;	ഭവിക്കേണം;	തപഃ	തപസ്സിനെ
അഹം ഹി	ഞാനും	തപ്താ	അനുഷ്ഠിച്ചു,
അവ്യയഃ	യാതൊരു കുറവും വരാ ത്തവനായി	സ്വപ്തലോകം	സ്വപ്തലോകത്തെ
		ഉപാശ്ലീയാം.	പ്രാപിച്ചു അനുഭവി ക്കുമാറാകേണം.

തപം മേ നാഥോ ഹ്യനാഥസ്യ ഭവ ഭവ്യേന ചേതസാ

വിതേവ പുത്രം ധർമ്മാത്മംശ്ലാതുമഹ്സി കിലബ്ധിഷാത്. 7

തപം ഹി	നിന്തിരുവടിതന്നെ	പിതാ പുത്രം	അച്ഛൻ പുത്രനെ
ഭവ്യേന ചേതസാ	ധർമ്മബുദ്ധിയാൽ	കിൽബ്ധിഷാത്	കഷ്ടദശയിൽനിന്നു്
അനാഥസ്യ	നാഥനില്ലാത്ത	ജവ,	എന്നവണ്ണം
മേ നാഥഃ	എനിക്ക് രക്ഷകനായി	ത്രാതം	എന്നെ രക്ഷിപ്പാൻ
ഭവ;	ഭവിക്കേണമേ;	അഹ്സി	അവിടുന്ന് അഹ്നാ
ധർമ്മാത്മൻ!	ധർമ്മനിഷ്ഠയുള്ളവനേ!		കുന്നു.

തസ്യ തദപചനം ശ്രുതവാ വിശ്വാമിത്രോ മഹാതപാഃ

സാന്തപയിതവാ ബഹുവിധം പുത്രാനിദമുവാച ഹ. 8

തസ്യ	അവന്റെ	സാന്തപയിതവാ	സമാധാനപ്പെടുത്തിയ
തത് വചനം	ആ വാക്ക്		ശേഷം
ശ്രുതവാ,	കേട്ടു്,	പുത്രാൻ	തന്റെ പുത്രന്മാരോ
മഹാതപാഃ	മഹാതപസ്വിയായ	ജദം	ജട്വിനെ [ടായി
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമുനി	ഉവാച ഹ!	അരുൺചെയ്തു, കണ്ടാ
ബഹുവിധം	പലപ്രകാരത്തിൽ		ലും!

യത്കൃതേ പിതരഃ പുത്രാൻ ജനയന്തി ശുഭാത്മിനഃ
പരലോകഹിതാത്മായ തസ്യ കാലോഽയമാഗതഃ

9

യത്കൃതേ	യാതൊരുപ്രയോജന	പരലോക-	പരലോകസുഖത്തി
	ത്തെ പ്രാപിപ്പാനാ	ഹിതാത്മായ;	ന്നായിത്തന്നെ;
പിതരഃ	പിതാക്കന്മാർ [ഒന്നോ	തസ്യ	അതിന്ന്
ശുഭാത്മിനഃ	നന്മയിൽ താല്പയമുള്ള	കാലഃ	തക്കകാലം
പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരെ	അയം	ഇതാ
ജനയന്തി,	ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നത്,	ആഗതഃ	എത്തിയിരിക്കുന്നു
	ആയത്		

അയം മുനിസുതോ ബാലോ മത്തഃ ശരണമിച്ഛതി
അസ്യ ജീവിതമാത്രേണ പ്രിയം കരുത പുത്രകാഃ

10

അയം	ഈ	പുത്രകാഃ !	പുത്രന്മാരെ !
മുനിസുതഃ	ഋഷിപുത്രനായ	അസ്യ	ഇവന്ന്
ബാലഃ	ബാലൻ,	ജീവിത-	ജീവനോടിരിപ്പാൻ
മത്തഃ	എങ്കൽനിന്ന്,	മാത്രേണ,	സാധിപ്പിക്കുക എന്നു
ശരണം	ആപത്തിനുള്ള രക്ഷ	പ്രിയം	പ്രിയത്തെ [ഇ
ഇച്ഛതി	അർത്ഥിക്കുന്നു; [യെ	കരുത	നിങ്ങൾ ചെയ്യുവിൻ

സദ്യേ സുകൃതകർമ്മാണഃ സദ്യേ ധർമ്മപരായണാഃ
പശുഭൂതാ നരേന്ദ്രസ്യ തൃപ്തിമഗ്നേഃ പ്രയച്ഛത.

11

സദ്യേ	നിങ്ങൾ എല്ലാവരും	നരേന്ദ്രസ്യ	ഈ രാജാവിന്റെ
സുകൃതകർമ്മാണഃ, സതീകർമ്മങ്ങൾ തന്നെ		പശുഭൂതാഃ,	യജ്ഞപശുക്കളായി
സദ്യേ	എല്ലാവരും [ചെയ്തവർ		രുന്നത്,
ധർമ്മം	ധർമ്മത്തിൽതന്നെ	അഗ്നേഃ	അഗ്നിഭഗവാന്ന്
പരായണാഃ	ശുഷ്കാന്തിയുള്ളവർ;	തൃപ്തിം പ്രയച്ഛത	തൃപ്തിചെയ്യുവിൻ.

നാഥവാംശ്യ ശുനഃശേഖരഃ യജ്ഞശ്യാവിഷ്ണിതോ ഭവേത്
ഭവേതാസ്തപ്തിതാശ്ച സ്വർമ്മ ചാപി കൃതം വചഃ.

12

ശുനഃശേഖരഃ ച ശുനശ്ശേഖരം	ഭവേതാഃ ച	ഭവേതാഃ
നാഥവാൻ;	തപ്തിതാഃ	സംതൃപ്തന്മാരായി
{ ശരണംപ്രാപിച്ചതി	സ്തപ്തിഃ;	ഭവിക്കും
{ ന്റെ ഫലമനുഭവിക്കു	മമ	എന്റെ
മാറാകും;	വചഃ അപി	കല്പനയും
യജ്ഞഃ ച യാഗവും	കൃതം ച	അനുസരിക്കപ്പെട്ടതാ
അവിഷ്ണിതഃ നിവൃ്തിഷ്ണമാശി		ൽത്തീരും
ഭവേതിഃ കലാശിക്കും;		

മുനേസ്തു വചനം ശ്രുത്വാ മധുഷ്യന്ദായഃ സുതാഃ
സാഭിമാനം നരശ്രേഷ്ഠ സലീലമിദമബ്രുവന്.

13

നരശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ പുരുഷോത്തമ!	സാഭിമാനം	{ (തങ്ങളുടെ) അഹങ്കാരത്തെ പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തുന്ന
മധുഷ്യന്ദായഃ	മധുഷ്യന്ദൻ മുതലായ	ഇദം	ഈ മരപടി,
സുതാഃ	(മുനി) പുത്രന്മാർ	സലീലം,	പരിഹാസമായി,
മുനേഃ	മഹഷീയുടെ	അബ്രുവന്	ഉറച്ചെയ്തു.
വചനം	വചനത്തെ		
ശ്രുത്വാ തു	കേട്ടു ഉടനെ,		

കഥമാത്മസുതാൻ ഹിതവാ ത്രായസേന്ധ്യസുതം വിഭോ
അകാത്മമിവ പശ്യാമഃ ശ്വമാംസമിവ ഭോജനേ.

14

വിഭോ!	പ്രഭോ!	ശ്വമാംസം	നായിറച്ചി
ആത്മസുതാൻ	സ്വന്തം മക്കളെ	ഇവ	എന്നവണ്ണംതന്നെ,
ഹിതവാ	ബലികൊടുത്ത്	അകാത്മം ഇവ	{ (ഇക്കാര്യം) ചെയ്യപ്പെടാത്തത് എന്നതന്നെയാണ്
അന്യസുതം	ആരാന്റെ മകനെ	പശ്യാമഃ	ഞങ്ങളുടെ അഭിപ്രായം
കഥം	എന്തിനായിട്ടാണ്		
ത്രായസേ?	രക്ഷിപ്പാൻ ശ്രമിക്കു		
ഭോജന	ഉഴുതിൽ [നന്തം?		

തേഷാം തദവചനം ശ്രുത്വാ പുത്രാണാം മുനിപുംഗവഃ
ക്രോധസംരക്തനയനോ വ്യാഹന്തുമുപചക്രമേ.

15

പുത്രാണം	പുത്രന്മാരായ	ക്രോധസംര-	{ കോപത്താൽ കണ്ണുകൾ
തേഷാം	അവരുടെ	ക്തനയനഃ	{ തുടുത്തവനായി,
തത് വചനം	ആ വാക്കു	വ്യാഹന്തു	ഇപ്രകാരം ശ്വപിപ്പാൻ
ശ്രുത്വാ,	കേട്ടു,		
മുനിപുംഗവഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠൻ,	ഉപചക്രമേ	തുനിഞ്ഞു

നിഃസാധപസമിദം പ്രോക്തം ധർമ്മാദപി വിഗർഹിതം
അതിക്രമ്യ തു മദപാക്യം ദാരണം രോമഹർഷണം

16

തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ	ധർമ്മാത്	ധർമ്മാശ്ലത്തിൽനിന്ന്
മദപാക്യം	എന്റെ കല്പനയെ	വിഗർഹിതം	തെറ്റിപ്പോയതും,
അതിക്രമ്യ	ഉല്പംഘിച്ചു	രോമാഹർഷണം,	രോമാഞ്ചമുളവാക്കമാറ്,
പ്രോക്തം	പറയപ്പെട്ടതായ		
ഇദം	ഈ വാക്കു	അപി	ഒട്ടും
നിഃ-	{ (നീങ്ങളുടെ) നെഞ്ചു	ദാരണം.	സഹിക്കാൻ കഴിയാത്തതുതന്നെ.
സാധപസം	{ കീനെ വെളിച്ചപ്പെടുത്തുന്നതും,		

ശ്വപാസഭോജിനഃ സദ്യേ വാസിഷ്ഠാ ഇവ ജാതിഷു
പുണ്ണം വർഷസഹസ്രം തു പൃഥിവ്യാമനുവത്സ്യഥ.

17

“സദ്യേ, ജാതിഷു, വാസിഷ്ഠാഃ ഇവ വസിഷ്ഠപുത്രന്മാരെന്ന വണ്ണം	“എല്ലാവരും, മുഷ്ടികാദിമണ്ഡാള ജാതികളിൽ(പിറന്ന്) പുണ്ണം തു പൃഥിവ്യാം അനുവത്സ്യഥ.”	ശ്വപാസ- ഭോജിനഃ, വർഷസഹസ്രം നായിരച്ചി തിന്നുന്നവ രായി, ആയിരം സംവത്സര ങ്ങൾ തികയുന്നതുവരെയും, ഭൂമിയിൽ വസിപ്പിൻ.’
--	--	---

കൃതപാ ശാപസമാധുക്കന്താൻ പുത്രൻ മുനിവരസ്തഥാ
ശൂനഃശ്വപമുവാചാത്മനഃ കൃതപാ രക്ഷാൻ നിരാമയാം.

18

“മുനിവരഃ പുത്രൻ ശാപ- സമാധുക്കന്താൻ കൃതപാ, ആത്മനഃ	“മുനിശ്രേഷ്ഠൻ പുത്രന്മാരെ (ഇപ്ര കാരം) ശാപമോഹവാക്കി ചെയ്തും, മനസ്സാപത്തോടെ വർത്തിക്കുന്നവനായ	ശൂനഃശ്വപം ശൂനഃശ്വപനം (തന്നെ)ആപത്തിൽ നിന്നും മോചിപ്പിക്ക ത്തക്കതായ രക്ഷാൻ രക്ഷാമന്ത്രോപദേശ കൃതപാ ചെയ്തും, [ഞെ തഥാ വീണ്ടുമിപ്രകാരം, ഉവാച. അരുളിച്ചെയ്തു.
---	---	---

പവിത്രപാശൈശ്വരസങ്കേതാ രക്തമാല്യാനുലേപനഃ
വൈഷ്ണവം യുപമാസാദ്യ വാശീരഗ്നിമുദാഹരഃ

19

“അഗ്നിം വൈഷ്ണവം യുപം ആസാദ്യ	“സ്വപണ്ണമയമായുള്ള തും (വീഷ്ണുവിനെ അഭിഷ്ഠാന ഭേദത്തായി ആവാഹര നംചെയ്തുള്ളതുമായ യുപസ്തംഭത്തെ പ്രാപിച്ചശേഷം,	രക്തമാല്യാനു- ലേപനഃ പവിത്രപാശൈഃ ദർപ്പപ്പിൻ കയറുക ആസക്തഃ കെട്ടപ്പെട്ടവനായി വാശീഃ വേദമന്ത്രങ്ങളാകുന്ന ഇ വയെക്കൊണ്ടു് ഉദാഹര. ജപംചെയ്യുക.
--------------------------------------	---	---

ഇമേ തു ശാഥേ ദേവ ദിവ്യേ ശായേഥാ മുനിപുത്രക
അംബരീഷസ്യ യജ്ഞഃസ്തിംസ്തതഃ സിദ്ധിമവാപ്സ്യസി.

20

“മുനിപുത്രക! അംബരീഷസ്യ അസ്തിൻ യജ്ഞഃ, ഇഹ യാഗത്തിൽ ഇമേ ദേവ ഇഹ രണ്ടു ദിവ്യേ ശാഥേ തു, ദിവ്യമന്ത്രങ്ങളെയും	“ഋഷിപുത്ര! അംബരീഷന്റെ അസ്തിൻ യജ്ഞഃ, ഇഹ യാഗത്തിൽ ഇമേ ദേവ ഇഹ രണ്ടു ദിവ്യേ ശാഥേ തു, ദിവ്യമന്ത്രങ്ങളെയും	ശായേഥാഃ ഉദതിയായി ജപിച്ച കൊരുക. തതഃ അങ്ങിനെ ചെയ്താൽ സിദ്ധിം മനോഭീഷ്ടത്തെ അവാപ്സ്യസി. നീ പ്രാപിക്കും.
---	--	---

ശുനശേഖരോ ഗൃഹീതാ തേ ഭേ ഗാഥേ സുസമാഹിതഃ
തപരയാ രാജസിംഹം തമംബരീഷമുവാച ഹ.

21

“ശുനശേഖര, ശുനശേഖരൻ
സുസമാഹിതഃ, ഏകാഗ്രതയോടെ,
തേ ഭേ ഗാഥേ ആ രണ്ടു ഗദ്യകളേയും
ഗൃഹീതാ, ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ട്,”

തം രാജസിംഹം ആ രാജശ്രേഷ്ഠനായ
അംബരീഷം അംബരീഷന്റെ അടുത്ത
തപരയാ ഹ, വേഗംചെന്നു [കുൽ
ഉവാച. ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

രാജസിംഹ മഹാസത്വ ശീശ്രൂം ഗച്ഛാവഹേ സഭഃ
നിവർത്തയസ്വ രാജേന്ദ്ര ദീക്ഷാം ച സമുപാഹര.

22

“മഹാസത്വ, “മഹാധർമ്മശാലിയും
രാജസിംഹ, വൃദ്ധാത്മനും ആയ
രാജേന്ദ്ര! ഹേ രാജശ്രേഷ്ഠ!
ശീശ്രൂം വേഗത്തിൽ
സഭഃ യാഗശാലയിലേയ്ക്കു”

ഗച്ഛാവഹേ; നാം പോകുക;
ച ദീക്ഷാം ഉടനെ യജ്ഞദീക്ഷയെ
സമുപാഹര; കയ്യാളുക;
നിവർത്തയസ്വ. പരിപൂർത്തിയാക്കി
ക്കൊള്ളുക.

ഋഷിപുത്രസ്യ തപാക്യം ശ്രുതവാ മഹിസമുത്സുകഃ
ജഗാമ നൃപതിഃ ശീശ്രൂം യജ്ഞവാടമതദ്രിതഃ.

23

“വൃപതിഃ, “രാജാവ്,
ഋഷിപുത്രസ്യ ഋഷികുമാരന്റെ
തതഃ ആ
വാക്യം വാക്കു
ശ്രുതവാ, കേട്ടു”

മഹി-) അത്യാനന്ദത്തോടെ കാ
സമുത്സുകഃ) യ്ക്കത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മരി
വാൻആശ്ചര്യം
അതദ്രിതഃ അതിജാഗ്രതയോടെ
ശീശ്രൂം, വേഗത്തിൽ,
യജ്ഞവാടം യാഗശാലയിൽ
ജഗാമ. ചെന്നുചേർന്നു.

സദസ്യാനമതേ രാജാ പവിത്രകൃതലക്ഷണം
പശൂം രക്താംബരം കൃതവാ യുവേ തം സമയോജയത്.

24

“രാജാ, “രാജാവ്,
സദസ്യാനമതേ, സദസ്യരുടെ അനമ
തിപ്രകാരം,
പശൂം യജ്ഞപശുവാരി വ
നിരിയുന്ന
തം, ആ ശുനശേഖരനെ,

പവിത്രകൃത-) ദർപ്പപുഷ്പം എന്നാൽ ബ
ലക്ഷണം) സ്വീകരിച്ച ലക്ഷണ
ത്തോടുകൂടിവന്നായും
രക്താംബരം ചുവന്നാശ്ശം ധരിച്ച
കൃതവാ അലങ്കരിച്ചു, [വന്നായും
യുവേ യുവസ്കന്ദത്തിൽ
സമയോജയത്. ചേർത്തുകെട്ടിയിട്ടു..

സ ബലോ വാശിരഗ്രാഭിരഭിരുഷ്യാവ വൈ സുരൌ
ഇന്ദ്രമിന്ദ്രാനജം ചൈവ യഥാവന്മുനിപുത്രകഃ.

25

ബലഃ കെട്ടപ്പെട്ടവനായ
സഃ ആ
മുനിപുത്രകഃ മുനികുമാരൻ,
സുരൌ ദേവന്മാരിരുവരായ
ഇന്ദ്രം വൈ ഇന്ദ്രനേയും

ഇന്ദ്രാനജം ച വിഷ്ണുഭഗവാനേയും,
യഥാവതം ഏവ, ഉപദേശം സിദ്ധിച്ച
വണ്ണംതന്നെ,
അഗ്രാഭിഃ ഉതകൃഷ്ടങ്ങളായ
വാശിഃ ആ ളക്കുകളാൽ
അഭിരുഷ്യാവ. ജപംചെയ്ത് സ്മരിച്ചു.

തതഃ പ്രീതഃ സഹസ്രാക്ഷോ രഹസ്യസ്തുതിതർപ്പിതഃ
ദീർഘമായുസ്തദാ പ്രാദാൽക്കുനഃശേപായ വാസവഃ.

26

“തദാ “അപ്പോൾ
രഹസ്യസ്തുതി- } രഹസ്യമന്ത്രങ്ങളാലാ
തർപ്പിതഃ } രാധിക്കപ്പെട്ടവനായ
സഹസ്രാക്ഷഃ സഹസ്രാക്ഷനായ
വാസവഃ ഇന്ദ്രൻ

പ്രീതഃ, പ്രീതിപൂണ്ടവനായി;
തതഃ അതിനാൽ
കുനഃശേപായ കുനശേപണം
ദീഘം ആയുഃ ദീഘായുസ്സിനെ
പ്രാദാത്. പ്രദാനംചെയ്തു.

[ഇന്ദ്രൻ പശുഭോക്താവും, വിഷ്ണു യുപദേവനമാകയാൽ അവരിരുവരേയും സ്തോത്രം ചെയ്തതായി പൂർവ്വശ്ലോകത്തിൽ പറഞ്ഞു. ഇന്ദ്രൻ അധിദേവതയും, വിഷ്ണു പ്രത്യധിദേവതയുമാകയാൽ ഫലപ്രദാനത്തിന്നധികാരി ഇന്ദ്രനാകുന്നു. അതിനെയാണ് ഈ ശ്ലോകത്തിൽ പറയുന്നതും. ഇന്ദ്രൻ തന്നെയാണ് വരം കൊടുക്കുന്നത്.]

സ ച രാജാ നരശ്രേഷ്ഠ യജ്ഞസ്യ ച സമാപ്തവാൻ
ഫലം ബഹുഗുണം രാമ സഹസ്രാക്ഷപ്രസാദജം.

27

“നരശ്രേഷ്ഠ! “ഹേ പുരുഷോത്തമ!
രാമ! ശ്രീരാമ!
സഃ ആ
രാജാ ച രാജാവും,
യജ്ഞസ്യ യാഗത്തിന്റെ

ഫലം ച സിദ്ധിയേയും,
സഹസ്രാക്ഷ- } ഇന്ദ്രന്റെ അനഗ്രഹ
പ്രസാദജം } താലുണ്ടായതായി,
ബഹുഗുണം അതിവിശേഷമാം
വണ്ണം,
സമാപ്തവാൻ. പ്രാപിക്കുകയുംചെയ്തു.

വിശ്വാമിത്രോഽപി ധർമ്മാത്മാ തപസ്തേവേ മഹാതപഃ
പുഷ്പരേഷു നരശ്രേഷ്ഠ ദശവംശതാനി സഃ.

28

“നരശ്രേഷ്ഠ! “ഹേ പുരുഷോത്തമ!
സഃ ധർമ്മാത്മാ ആ ധർമ്മാത്മാവും
മഹാതപഃ മഹാതപസപിയുമായ
വിശ്വാമിതഃ { വിശ്വാമിതുമുനിയും,
അപി

പുഷ്പരേഷു പുഷ്പരതീർത്ഥക്കരക
ളിൽ
ദശവംശതാനി ആയിരം സംവത്സര
തപഃ തപേ. തപസ്സുചെയ്തു. [കാലം

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ദപിഷ്ടിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അരൂപത്തിരണ്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1912.)

ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സദ്ഗുഃ = അരപത്തിമൂന്നാം സദ്ഗുഃ.

[മേനകയാ സഹ നിവാസഃ; മഹച്ഛിപദപ്രാപ്തിശ്ച = (വിശ്വാമിത്രമുനി) മേനകയോ ടംകൂടി വസിക്കുന്നതും, പിന്നെ മഹച്ഛിപദം പ്രാപിക്കുന്നതും.]

പുണ്യേ വച്സഹസ്രേ തു വ്രതസ്സാതം മഹാമുനിഃ

അഭ്യാഗച്ഛൻ സുരാഃ സദ്യേ തപഃഫലചികീഷ്വഃ

1

“വച്സഹസ്രേ “ആയിരംസംസാര
കാലം
പുണ്യേ തു, തികഞ്ഞ ഉടനെ
വ്രതസ്സാതം തപോവ്രതത്തെ പൂർത്തി
യാക്കിയവനായ

മഹാമുനിഃ വിശ്വാമിത്രമഹച്ഛിര്യ
യുടെ അടുക്കൽ,
സുരാഃ സദ്യേ, ദേവന്മാരെല്ലാവരും,
തപഃഫല- } തപസ്സിന്റെഫലത്തെ
ചികീഷ്വഃ } പ്രാപ്തംചെയ്യാൻ ഇച്ഛി
അഭ്യാഗച്ഛൻ. വന്നുചേർന്നു. [ചുവരായി

അബ്രവീത് സുമഹാതേജഃ ബ്രഹ്മാ സാന്നയം വചഃ

ഋഷിസ്തപമസപി ഭദ്രം തേ സപാജ്ജിതൈഃ കർമ്മഭിഃ ശുഭൈഃ

2

സുമഹാതേജഃ “അതിമഹാതേജസപി
ബ്രഹ്മാ ബ്രഹ്മാവം [യായ
വചഃ ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
സാന്നയം അതിമുദ്രവായി
അബ്രവീത് അരുളിച്ചെയ്തു;
‘സപാജ്ജിതൈഃ ‘ഭവനാൽ കഷ്ടപ്പെട്ട്’
സമ്പാദിക്കപ്പെട്ട

ശുഭൈഃ } പുണ്യകർമ്മങ്ങളുടെ
കർമ്മഭിഃ, } ഫലത്താൽ,
തപഃ ഭവൻ
ഋഷിഃ അസി; ഋഷിയായി ഭവിച്ചിരി
ക്കുന്നു;
തേ ഭദ്രം ഭവാനം ഇതുതന്നേയാ
ണം തക്കതം.’

തമേവമുക്തവാ ദേവേശസ്മിദിവിം പുനരഭ്യാഗാത്

വിശ്വാമിത്രോ മഹാതേജഃ ഭൂയസ്തേവേ മരന്തപഃ

3

ഏവം ഇപ്രകാരം
തം ഉക്തവാ അദ്ദേഹത്തോടരുളി
ച്ചെയ്തശേഷം,
ദേവേശഃ ദേവേശൻ
പുനഃ തിരിയെ
ത്രിദിവം ദേവലോകത്തിലേക്കും

അഭ്യാഗാത്; എഴുന്നള്ളി;
മഹാതേജഃ മഹാതേജസപിയായ
വിശ്വാമിത്രഃ വിശ്വാമിത്രമുനി,
ഭൂയഃ വീണ്ടും
മഹത് തപഃ } വൻതപസ്സുചെയ്തു.
തേവേ. }

തതഃ കാലേന മഹതാ മേനകാ പരമാച്ഛരാഃ

പുഷ്പരേഷു നരശ്രേഷ്ഠ സ്സാതും സമുപചക്രമേ.

4

തതഃ അതിൽപിന്നെ
മഹതാകാലേന ഏറെക്കാലത്തിനപ്പു
നരശ്രേഷ്ഠ! ഹേ നരോത്തമ! [ഠം
പരമാച്ഛരാഃ അച്ഛരശ്രേഷ്ഠനായ

മേനകാ മേനക,
പുഷ്പരേഷു പുഷ്പരരതീന്മങ്ങളിൽ
സ്സാതും കളിപ്പാൻ
സമുപചക്രമേ. പോകപതിവായിരുന്നു

താം ദദൗ മഹാതേജാ മേനകാം കശികാത്മജഃ
 രൂപേണാപ്രതിമാം തത്ര വിദ്യുതം ജലദേ യഥാ
 ദൃഷ്ട്വാ കന്ദുപ്തവശഗോ മുനിസ്താമിദമബ്രവീത്.

5

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയായ	താം	ആ
കശികാത്മജഃ	കശികതനയൻ,	മേനകാം	മേനകയെ
തത്ര	അട്ടിക്കിൽ	ദദൗ ;	കണ്ടെത്തി;
ജലദേ	മേഘത്തിൽ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട ഉടനെ,
വിദ്യുതം	മിന്നൽപിണർ	മുനിഃ	മുനിവരനായ അദ്ദേ
യഥാ,	എന്നപോലെയുള്ള	കന്ദുപ്തവശഗഃ	കാമാതുരനായി [ഹം
	വളം,	താം	അവളോടായി
രൂപേണ	സൗന്ദര്യംകൊണ്ട്	ജദം	ഇപ്രകാരം
അപ്രതിമാം	കിടയില്ലാത്തവളായ	അബ്രവീത്	അരുൾചെയ്തു.

അപ്സരഃ സ്വാഗതം തേസ്തു വസ ചേഹ മമാശ്രമേ
 അനുഗൃഹ്ണീഷ്യ ഭദ്രം തേ മദനേന സുമോഹിതം.

6

അപ്സരഃ !	അപ്സരസ്സേ !	ആശ്രമേ ച	ആശ്രമത്തിൽതന്നെ
തേ ഇഹ	നിന്റെ ഇങ്ങുള്ള	വസഃ	വസിച്ചാലും
സ്വാഗതഃ	} ആഗമനത്താൽ ക്ഷേമ	മദനേന	കാമത്താൽ
അസുഃ		സുമോഹിതം	ഏറ്റവും മോഹിതനായി
തേ ഭദ്രം ;	ഭവതിഷ്ഠ്വബഹുകീർത്തി		രിക്കുന്ന എന്തെ
	യമുണ്ടാകട്ടെ ;	അന-	} ദയയോടെ സ്വീകരി
മമ	എന്റെ	ഗൃഹ്ണീഷ്യ.	
			ച്ച് കടാക്ഷിച്ചാലും

ഇത്യുക്താ സാ വരാഭാരാഹാ തത്ര വാസമലാകരോത്
 തപസോ ഹി മഹാവിഷ്ണോ വിശ്വാമിത്രമുപാഗതഃ.

7

ഇതി	ഇപ്രകാരം	വാസം	വാസത്തെ
ഉക്താ	അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ട	അകരോത് ;	അംഗീകരിച്ചു ;
വരാഭാരാഹാ	മനോഹരരൂപയായ	ഹി	അതിനാൽ
സാ,	അവൾ,	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമുനിക്ക്,
അഥ,	അപ്പോൾ,	തപസഃ	തപസ്സിനു
തത്ര	അവിടെ	മഹാവിഷ്ണുഃ	ഏറെ മുടക്കം
		ഉപാഗതഃ	സംഭവിച്ചു.

തസ്മാ വസന്ത്യാം വഷാണി പഞ്ച പഞ്ച ച രാഘവ
 വിശ്വാമിത്രാശ്രമേ തസ്മിൻ സുഖേന വ്യതിചക്രമുഃ.

8

രാഘവ !	ഹേ ശ്രീരാഘവ !	പഞ്ച പഞ്ച ച	അഞ്ചുമഞ്ചം പത്തു
തസ്മിൻ	ആ	വഷാണി	സംവത്സരങ്ങൾ
വിശ്വാ-	} വിശ്വാമിത്രാശ്രമ	സുഖേനഃ	എങ്ങിനെയെന്നറിയാ
മിത്രാശ്രമേ			തവണ്ണം
തസ്മാ	അവൾ		
വസന്ത്യാം,	വസിച്ചുകൊണ്ടിരി	വ്യതിചക്രമുഃ	കഴിഞ്ഞുപോയി.

അഥ കാലേ ഗതേ തസ്മിൻ വിശ്വപാമിത്രോ മഹാമുനിഃ
സമ്പ്രീഡ ഇവ സംവൃത്തശ്ചിന്താശോകപരായണഃ

9

തസ്മിൻ	ആ	സമ്പ്രീഡഃ,	ലജ്ജപൂണ്ടുവനായി,
കാലേ	കാലം	ഇവ	ഏററം
ഗതേ അഥ,	കഴിഞ്ഞശേഷം,	ചിന്താശോക-	} വിചാരവും ക്ലേശവും മുഴുത്തുവനായി.
വിശ്വപാമിത്രഃ } മഹാമുനിഃ,	വിശ്വപാമിത്രമഹർഷി,	പരായണഃ	
		സംവൃത്തഃ	ഭവിച്ചു.

ബുദ്ധിമുന്യേ സമുത്പന്നാ സാമഷ്ഠാ രഘുനന്ദന
സപ്തം സുരാണാം കൈമർത്തതപോപഹരണം മഹത്.

10

രഘുനന്ദന !	ഹേ രഘുനന്ദന !	}	ഉദ്ദേശിച്ച കാര്യത്തെ
ഏതത് സപ്തം	ഇതെല്ലാം		സാമ്രാജ്യം
തപോപഹര	തപസ്സിനെ നശിപ്പി	}	എന്നു വാശിപൂണ്ടു
[സം	[കുവാനായുള്ള		ബുദ്ധി:
സുരാണാം	ദേവന്മാരുടെ	മുനേ:	മുനിവരണം
മഹത് കർമ്മം,	വൻകൃത്യം, (എന്നറി	സമുത്പന്നാ	ഉണ്ടായി.
	ഞ്ഞം),		

അഹോരാത്രാപദേശേന ഗതാഃ സംവത്സരാ ദശ
കാമമോഹാഭിഭൂതസ്യ വിഷ്ണോഃ സമുപസ്ഥിതഃ.

11

കാമമോ-	} കാമമോഹത്തിൽ മുഴുകിയിരുന്ന ഇവനും,	ഗതാഃ	കഴിഞ്ഞുപോയി;
ഹാഭിഭൂതസ്യ		അയം	ഈ
ദശസംവത്സരാഃ	പത്തു സംവത്സരങ്ങൾ	വിഷ്ണുഃ	തപോവിഷ്ണുവും
അഹോരാത്രാ-	} ഒരു രാവുപകലെന്ന വണ്ണം	സമുപസ്ഥിതഃ	നേരിട്ടു
പദേശേന			

വിനിഃശ്വസൻ മുനിവരഃ പശ്ചാത്താപേന ദുഃഖിതഃ
ഭീതാമപ്ലരസം ദൃഷ്ട്വാ വേപന്തീം പ്രാഞ്ചലിം സ്ഥിതാം
മേനകാം മധുരൈർദ്വൈകൈർവൃന്ദിതാമു കശികാത്മജഃ
ഉത്തരം പദ്മം രാമ വിശ്വപാമിത്രോ ജഗാമ ഹ.

12

13

രാമ !	ഹേ രാമ !	വിനിഃശ്വസൻ, നെടുവീർപ്പിടുന്നവനും	
കശികാത്മജഃ,	കശികപുത്രനും,	ആയ	
മുനിവരഃ,	മുനിശ്രേഷ്ഠനും,	വിശ്വപാമിത്രഃ,	വിശ്വപാമിത്രമുനി,
പശ്ചാത്താ-	} പശ്ചാത്താപത്താൽ	സ്ഥിതാം	അവിടെയുണ്ടായിരു
പേന ഹ		അപ്ലരസം	അപ്ലരസ്സായ [ന്ന
ദുഃഖിതഃ	മനസ്സമുട്ടി	മേനകാം,	മേനകയെ,

പ്രാഞ്ചലിം	കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ടിരി രിക്കുന്നവളായി	വാക്യൈഃ	വാക്യകുലാൽ
വേപന്തിം	ദേഹം നടുങ്ങുന്നവളാ	വിസൃജ്യ,	വിടകൊടുത്തയച്ചശേ
ഭീതാം	ഭീതിപൂണ്ടവളായി[യി	ഉത്തരം	വടക്കെ [ഋം,
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,	പവ്വതം	പവ്വതസ്ഥലത്തിലേ
മധുരൈഃ	നല്ല	ജഗാമ.	യാത്രചെയ്തു. ക്കായി

സ കൃതപാ നൈഷ്ഠികീം ബുദ്ധിം തപ്തുകാമോ മഹാതപാഃ
കൌശികീതീരമാസാദ്യ തപസ്തേപേ സുഭാരണം.

14

‘മഹാതപാഃ	“മഹാതപസപിയായ	ബുദ്ധിം	തീരുമാനം
സഃ	അദ്ദേഹം	കൃതപാ,	ചെയ്തു്
കൌശികീതീരം	കൌശികീനദിയുടെ	തപ്തുകാമഃ,	തപസ്സിൽതന്നെ എ
	തീരത്തെ		കാഗ്രചിത്തനായി,
ആസാദ്യ,	പ്രാപിച്ച	സുഭാരണം	അതിഘോരമായ
നൈഷ്ഠികീം	{ വിഷ്ണുത്തിന്നിടകൊടു	തപഃ	തപസ്സു
	ക്കില്ലെന്നുള്ള നിഷ്ഠ	തേപേ.	ചെയ്തു.
	യോടുകൂടിയ		

തസ്യ വഷ്ഠസഹസ്രാണി ഘോരേ തപസി തിഷ്ഠതഃ
ഉത്തരേ പവ്വതേ രാമ ദേവതാനാമഭ്രൂദ്ഭയം.

15

രാമ!	ഹേ രാമ!	ഘോരേ	ഘോരമായ
ഉത്തരേ	വടക്കേ	തപസി	തപസ്സിൽ
പവ്വതേ	മലയരികിൽ	തിഷ്ഠതഃ,	വർത്തിക്കവെ,
വഷ്ഠ-	{ ഒരായിരം സംവത്സര	ദേവതാനാം	ദേവന്മാർക്കു്
സഹസ്രാണി		ഭയം	പേടി
തസ്യ	അദ്ദേഹം	അഭ്രൂത്.	ഉണ്ടായതുടങ്ങി.

ആമന്ത്രയൻ സമാഗമ്യ സർവ്വേ സഞ്ചിഗണാഃ സുരാഃ
മഹഞ്ചിശബ്ദം ലഭതാം സാധപയം കശികാത്മജഃ.

16

സഞ്ചിഗണാഃ	ജ്ഞിഗണങ്ങളോടു	സാധുഃ	ഇതുവരെചെയ്തതുമതി;
	കൂടിയ	അയം	ഇദ്ദേഹം
സുരാഃ സർവ്വേ	ദേവന്മാരെല്ലാവരും	മഹഞ്ചിശബ്ദം	മഹഞ്ചിപദത്തെ
സമാഗമ്യ,	ഒന്നിച്ചുകൂടി,	ലഭതാം,	പ്രാപിക്കട്ടെ, എന്ന്
കശികാത്മജഃ	കൌശികൻ	ആമന്ത്രയൻ	ബ്രഹ്മാവിനോടു
			പ്രാർത്ഥിച്ചു.

ദേവതാനാം വചഃ ശ്രുതാം സർവ്വലോകപിതാമഹഃ
അബ്രവീന്മധുരം വാക്യം വിശ്വാമിത്രം തപോധനം.

17

സർവ്വലോക- പിതാമഹഃ,	} ബ്രഹ്മാവം	തപോധനം	തപോനിധിയായ
ദേവതാനാം	ദേവന്മാരുടെ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമുനിയോ
			ടായി
വചഃ	വാക്കു	മധുരം	അനുകൂലമായ
ശ്രുതാം,	കേട്ട്,	വാക്യം	ഈ വാക്യത്തെ
		അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.

മഹദ്യഞ്ച് സ്വാഗതം തേസ്തു തപസോഗ്രേണ തോഷിതഃ
മഹത്പമുഷിമുഖ്യത്വം ദദാമി തവ കൌശിക

18

കൌശിക!	ഹേ കൌശികമുനേ!	ഋഷി-	} ഋഷിമാരാൽ കൊണ്ടാ
ഉഗ്രേണ	ഉഗ്രമായ	മുഖ്യത്വം	} ള്പ്പെടുന്ന അവസ്ഥ
			യേയും,
തപസാ	(ഭവാന്റെ) തപസ്സു	മഹത്വം	മഹാനെന്നുള്ള പട്ടവും
	കൊണ്ട്	ദദാമി;	ഞാൻ വരമായി തരു
തോഷിതഃ;	ഞാൻ സന്തുഷ്ടനായി	മഹദ്യഞ്ച്	ഹേ മഹദ്യഞ്ച്! [ന;
	ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു;	തേ	ഭവാനും
തവ	ഭവാനും	സ്വാഗതം	ക്ഷേമം
		അസ്തു.	ഉളവാകട്ടെ.

ബ്രഹ്മണസ്തു വചഃ ശ്രുതാം വിശ്വാമിത്രസ്തപോധനഃ
പ്രാഞ്ചലിഃ പ്രണതോ ഭൂതാം പ്രത്യവാച മഹായശാഃ

19

തപോധനഃ	തപോനിധിയെന്ന്	ശ്രുതാം തു,	കേട്ട ഉടനെ
മഹായശാഃ	വൻപുകഴാൻ	പ്രണതഃ	കമ്പിട്ട്
വിശ്വാമിത്രഃ,	വിശ്വാമിത്രമുനി,	പ്രാഞ്ചലിഃ	അഞ്ചലിഹസ്തനായി
ബ്രഹ്മണഃ	ബ്രഹ്മദേവന്റെ	ഭൂതാം	ഭവിച്ച്,
വചഃ	വാക്കിനെ	പ്രത്യവാച.	ഇപ്രകാരം കേൾപ്പിച്ചു.

ബ്രഹ്മച്ഛിശബ്ദമതുലം സ്വാജ്ജിതൈഃ കർമ്മഭിഃ ശുഭൈഃ
യദി മേ ഭഗവാനാഹ തതോഹം വിജിതേന്ദ്രിയഃ

20

ഭഗവാൻ,	ഭഗവാനായ നിന്തി	ബ്രഹ്മച്ഛിശബ്ദം	ബ്രഹ്മച്ഛിസ്ഥാനത്തെ
	രുവടി	ആഹ യദി,	ഇപ്പോൾതന്നെ അരുള
സ്വാജ്ജിതൈ	എന്നാൽ സമ്പാദിക്ക		നുവെങ്കിൽ മാത്രമെ,
	പ്പെട്ട	തതഃ	അതിൽനിന്നു
ശുഭൈഃ കർമ്മഭിഃ,	പുണ്യകർമ്മങ്ങളുടെ ഫ	അഹം	ഞാൻ
മേ	എനിക്കു [ലമായി,	വിജിതേന്ദ്രിയഃ.	(എന്നെ) വിജതേന്ദ്രി
അതുലം	നിസ്തുലമായ		യെന്നെകരുതുകയുള്ള.

തമുവാച തതോ ബ്രഹ്മാ ന താവത്ഥം ജിതേന്ദ്രിയഃ
യതസ്വ മൂനിശാർദ്ധല ഇത്യുക്താ ത്രിദിവം ഗതഃ.

21

“ബ്രഹ്മാ	“ബ്രഹ്മാവ്,	ജിതേന്ദ്രിയഃ ന; ജിതേന്ദ്രിയനായി ഭവി
തം	അദ്ദേഹത്തോടു്	ച്ചിട്ടില്ല;
തതഃ	അതിന്നു	യതസ്വ,’ ഇനിയുംജാഗ്രതയോടെ
ഉവാച;	ഇപ്രകാരം അരുളി	വർത്തിക്കുക;’
	ചെയ്തു;	ഇതി
മൂനിശാർദ്ധല	‘ഹേ മൂനിവര!	എന്നിപ്രകാരം
തപം	ഭവാൻ	ഉക്തവാ
താവത്	ഇനിയും	അരുളിച്ചെയ്തശേഷം
		ത്രിദിവം
		ബ്രഹ്മലോകത്തേയ്ക്കും
		ഗതഃ
		തിരിച്ചുവന്നുള്ളി.

[വികാരമേതക്കളുടെ പരിസരത്തിലും, വികാരമുളവാകാതിരിപ്പാൻ തക്കവണ്ണം, തന്റെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വിശ്വാമിത്രൻ ഇനിയും ജയിച്ചിട്ടില്ലെന്നു താല്പര്യം.]

വിപ്രസ്ഥിതേഷു ദേവേഷു വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ
ഊർദ്ധ്വബാഹുനീരാലംബോ വായുഭക്ഷസ്തപശ്വരൻ

22

ഘർമ്മ പഞ്ചതപാ ഭൂതാ വഷാസപാകാശസംശ്രയഃ
ശിശിരേ സലിലസ്ഥായീ രാത്ര്യഹാനി തപോധനഃ

23

ഏവം വഷ്ണസമസ്രാണി തപോ ഘോരമുപാഗമത്.

24

“തപോധനഃ	“തപോനിധിയായ	പഞ്ചതപഃ,	{	നാലു ഭാഗങ്ങളിൽ അ
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമാമുനി,			ഗ്നിയും, മുകളിൽ സൂ
മഹാമുനിഃ,				ര്യം, ഇങ്ങിനെ പ
ദേവേഷു	ദേവന്മാർ			ഞ്ചാഗ്നിമദ്ധ്യത്തിലിരി
വിപ്ര-				ക്കുന്നവനായും,
സ്ഥിതേഷു,	അന്തർലാഭം ചെയ്ത	വഷാസു		മഴക്കാലങ്ങളിൽ
ഊർദ്ധ്വബാഹുഃ	ശേഷം,	ആകാശ-		യാതൊരു മറയുമില്ലാ
	കൈകളെ ഉയർത്തിപ്പി	സംശ്രയഃ	{	തിരിക്കുന്നവനായും
	ടിച്ച്,			
നീരാലംബഃ	യാതൊരു അവലംബ	ശിശിരേ		തണുപ്പുകാലത്തിൽ
	വുമില്ലാതെ,	സലിലസ്ഥായീ,		വെള്ളത്തിൽനില്ക്കുന്ന
വായുഭക്ഷഃ	വായുവെമാത്രം ഭക്ഷി			വനായും
	ക്കുന്നവനായി	ഏവം		ഇപ്രകാരം
തപഃ	തപസ്സു	രാത്ര്യഹാനി		രാപ്പകൽ ഇടവിടാതെ
ചരൻ,	ചെയ്തുകൊണ്ടു്,	ഭൂതാ,		കഴിച്ചുകൂട്ടിക്കൊണ്ടു്
ഘർമ്മ	വേനൽക്കാലത്തിൽ	ഘോരം		അത്യുഗ്രമായ
		തപഃ		തപസ്സിനെ
		വഷ്ണ-		അനേകായിരം വത്സര
		സമസ്രാണി	{	കാലത്തോളം
		ഉപാഗമത്.		അനുഷ്ഠിച്ചു.

തന്മിൻ സന്തപ്യമാനേ തു വിശ്വപാമിത്രേ മഹാമുനൈ
സംഭ്രമഃ സുമഹാനാസീത്സുരാണാം വാസവസ്യ ച.

25

“തന്മിൻ	“ആ	വാസവസ്യ ച	ദേവേന്ദ്രനും
വിശ്വപാമിത്രേ	വിശ്വപാമിത്രമാമുനി	തു	അക്കാശ്ചത്തിൽ
മഹാമുനൈ		സുമഹാൻ	അതിയായ
സന്തപ്യമാനേ	ഇപ്രകാരം തപസ്സുചെ	സംഭ്രമഃ	സംഭ്രമം
സുരാണാം	ദേവന്മാർക്കും [യുദ്ധേ,	ആസീത്.	ഉളവായി.

രംഭാമപ്സരസം ശക്രിസ്സദ്വൈസ്സഹ മരുദ്ഗണൈഃ

ഉവാചാത്മഹിതം വാക്യമഹിതം കൌശികസ്യ ച.

26

“മരുദ്ഗണൈഃ ‘ദേവഗണങ്ങൾ	ആത്മഹിതം,	തങ്ങൾക്കു അനുകൂലവും
സദ്വൈഃ സഹ എല്ലാവരോടുംകൂടി	കൌശികസ്യ	കൌശികമുനിക്ക്
ശക്രിഃ, ഇന്ദ്രൻ,	അഹിതം ച,	പ്രതികൂലവും ആയ
രംഭാം രംഭയെന്ന	വാക്യം ഉവാച	വാക്യത്തെ ഇപ്രകാരം
അപ്സരസം . . അപ്സരസ്ത്രീയോടായി		അരുചെയ്തു.”

ഇത്യാശ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ടേ

ഉഷഷ്ടിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അരുപത്തിമൂന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1938).

ചതുഷഷ്ടിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അരുപത്തിനാലാം സർഗ്ഗം.

[രംഭാശാപവിതരണം = രംഭയെ വിശ്വപാമിത്രമുനി ശപിക്കുന്നതും]

സുരകാശ്ചമിദം രംഭേ കർത്തവ്യം സുമഹത് തപയാ

ലോഭനം കൌശികസ്യേഹ കാമമോഹസമനപിതം.

1

“രംഭേ!	“രംഭേ!	തപയാ	നിന്നാൽ
ഇഹ	ഇപ്പോൾ	കർത്തവ്യം	ഉളവാക്കപ്പെടേണ്ടതാ
കൌശികസ്യ	കൌശികമുനിക്ക്	ഇദം	ഇതു [സ്;
കാമമോഹ-	ഐഹികസുഖഭോഗ	സുരകാശ്ചം	ദേവന്മാർക്കു വേണ്ട
സമനപിതം	ങ്ങളിൽ ഇച്ഛയോടുകൂ		പ്പെട്ടതാണ്
	ടിയതായ	സുമഹത്	ഏറ്റവും അവശ്യമായ
ലോഭനം	മാനശ്ചാഞ്ചല്യം		ഇതുംആണ്.

തഥോക്താ സാഹ്സരാ രാമ സഹസ്രാക്ഷേണ ധീമതാ
വ്രീഡിതാ പ്രാഞ്ചലിർഭൂതാ പ്രത്യവാച സുരേശ്വരം.

2

“രാമ!	“ഹേ ശ്രീരാമ!	സാ	അവരം
ധീമതാ	ധീമാനായ	വ്രീഡിതാ	പേടിപൂണ്ടവളായി,
സഹസ്രാക്ഷേണ	ദേവേന്ദ്രനാൽ	പ്രാഞ്ചലിഃ	} അഞ്ചലിബന്ധം
തഥാ	അപ്രകാരം	ഭൂതാ	
ഉക്താ	ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ട	സുരേശ്വരം	ദേവരാജാവിനോടായി
അസ്തരാഃ	അസ്തരസ്സായ	പ്രത്യവാച.	ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു.

അയം സുരപതേ ഘോരോ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ
ക്രോധമുത്സൃജതേ ഘോരം മയി ദേവ ന സംശയഃ
തതോ ഹി മേ ഭയം ദേവ പ്രസാദം കത്തുമഹസി.

3

“സുരപതേ	“ദേവരാജാവേ!	ക്രോധം	ക്രോധത്തെ
ദേവ,	പൂജനീയനായ	ഉത്സൃജതേ	കാണിക്കും
ദേവ!	ഹേ ദേവ!	സംശയഃ ന;	സംശയമില്ല;
അയം	ഈ	ഹി	അതിനാൽ
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രൻ	മേ	എനിക്കും
ഘോരഃ	അതിമഹിമയുള്ള	ഭയം	പേടിയായിരിക്കുന്നു;
മഹാമുനിഃ	മാമുനിയാണല്ലോ	തതഃ	ആയതുകൊണ്ട്
മയി	എങ്കൽ	പ്രസാദം കത്തും	എങ്കൽ പ്രസാദിച്ചത
ഘോരം	അസഹനീയമായ		ഉപാൻ
		അഹസി	തിരുവുള്ളമുണ്ടായാലും

തദ്യവാച സഹസ്രാക്ഷോ വേപമാനാം കൃതാഞ്ചലിം
മാ ഭൈഷീ രംഭേ ഭദ്രം തേ കരുഷ്വ മമ ശാസനം.

4

“സഹസ്രാക്ഷഃ	“ഇന്ദ്രൻ	മമ	എന്റെ
വേപമാനാം	ഉടൽനടുങ്ങി	ശാസനം	കല്പനയെ
കൃതാഞ്ചലിം	കൈകൂപ്പിയ	കരുഷ്വ;	നീ ചെയ്തതീക്കുക;
താം	അവളോടായി	മാ ഭൈഷീഃ	ഭയപ്പെടേണ്ട;
ഉവാച	അരുൺചെയ്തു;	തേ	നിനക്കും
‘രംഭേ!	‘രംഭേ!	ഭദ്രം!	ഏറെപ്പകുഴങ്ങാകും!

കോകിലോ ഹൃദയഗ്രാഹീ മാധവേ രുചിരഭൃമേ
അഹം കന്ദുപ്പസഹിതഃ സ്ഥാസ്യാമി തവ പാർവതഃ

5

“അഹം	“ഞാൻ	കോകിലഃ,	കുയിലിൻ വടിവു
രുചിരഭൃമേ	അതിമനോഹരവൃക്ഷ		കണ്ണാണ്ടവനായി
	ങ്ങളാൻ	തവ	ഭവതിയുടെ
മാധവേ,	വസന്തകാലത്തിൽ,	പാർവതഃ	സമീപത്തിൽതന്നെ
കന്ദുപ്പസഹിതഃ	മന്ദമനോഭക്തന്റെ	സ്ഥാസ്യാമി.	നിന്നു രക്ഷിച്ചു
ഹൃദയഗ്രാഹീ	ചിത്തം കവരുന്ന		കൊള്ളാം.

തപം ഹി രൂപം ബഹുഗുണം കൃതാ പരമഭാസ്വരം
തമുഷിം കൌശികം രംഭേ ഭേദയസ്വ തപസ്വിനം

6

“രംഭേ!	“രംഭേ!	തം	ആ
തപം ഹി,	നീയാകട്ടെ,	തപസ്വിനം	തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന
ബഹുഗുണം	ഇതിലും നൂറു മടങ്ങും		
പരമഭാസ്വരം	ഭംഗിയേറിയതായ	കൌശികം	} കൌശികമഹഷിയെ
രൂപം	വടിവു	ഋഷിം	
കൃതാ,	കയ്യാണ്ടവളായി	ഭേദയസ്വ	ഇളക്കിത്തീർക്കുക,’

സാ ശ്രുതാ വചനം തസ്യ കൃതാ രൂപമനുത്തമം
ലോഭയാമാസ ലളിതാ വിശ്വാമിത്രം ശുചിസ്തീതാ.

7

സാ	അവൾ	ലളിതാ,	കാമവികാരത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നവളായി,
തസ്യ	ഇത്രന്റെ		
വചനം	ആജ്ഞയെ	ശുചിസ്തീതാ	പുഞ്ചിരിക്കൊഞ്ചലോടെ,
ശ്രുതാ,	വഹിച്ചു,		
അനുത്തമം	നിസ്തല്യമായ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമുനിയെ
രൂപം	വടിവു	ലോഭയാമാസ.	വശീകരിച്ചു മയക്കുവാൻ യത്നിച്ചു.
കൃതാ,	കയ്യാണ്ടും,		

കോകിലസ്യ തു ശുശ്രാവ വൽഗു വ്യാഹരതഃ സ്വനം
സംപ്രഹൃഷ്ടേന മനസാ തത ഏനാമുദൈക്ഷത.

8

“വൽഗു	“അതിമനോഹരമായി	മനസാ	മനസ്സോടു കൂടിയവനാ
വ്യാഹരതഃ	കൂകിക്കൊണ്ടിരുന്ന	ശുശ്രാവ;	കേട്ടു; [യി
കോകിലസ്യ	കയിലിന്റെ	തതഃ	അതേസമയത്തിൽ
സ്വനം	നാദത്തെ,	ഏനാം തു	ഇവളേയും
സംപ്രഹൃഷ്ടേന	അത്യുത്സാഹംപൂണ്ടു	ഉദൈക്ഷത	കണ്ണിനെതിരായി കണ്ടു.

അഥ തസ്യ ച ശബ്ദേന ഗീതേനാപ്രതിമേന ച
ദർശനേന ച രംഭായാ മുനിഃ സന്ദേഹമാഗതഃ.

9

“തസ്യ	അതിന്റെ	ഗീതേന ച	പാട്ടിനാലും,
ശബ്ദേന ച	ശബ്ദത്താലും,	മുനിഃ,	ഋഷിവരൻ
രംഭായാഃ	രംഭയുടെ	അഥ	ആ സമയം
അപ്രതിമേന	നിസ്തല്യമായ	സന്ദേഹം	} (തനിക്കു നേരിട്ടിരിക്കുന്ന) അപകടത്തെ കണ്ടറിഞ്ഞു.
ദർശനേന ച	രൂപത്തിന്റെ കാഴ്ചയാലും	ആഗതഃ.	

സഹസ്രാക്ഷസ്യ തത്കമ് വിജ്ഞായ മുനിപുംഗവഃ
രംഭാം കോപസമാവിഷ്ട്വശാപ കശികാത്മജഃ.

10

കശികാത്മജഃ } മുനിപുംഗവഃ }	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി,	വിജ്ഞായ,	ജ്ഞാനദൃഷ്ടികൊണ്ടറി ഞ്ഞു്,
സഹസ്രാക്ഷസ്യ } ജന്മം }	ഇന്ദ്രന്റെ പ്രവൃത്തിയെന്ന്	കോപ- സമാവിഷ്ടഃ }	കോപാവേശംപൂണ്ടുവ നായി
തത് }	അതിനെ	രംഭാം ശശാപ.	രംഭയെ ഇപ്രകാരം ശപിച്ചു.

യന്മാം ലോഭയസേ രംഭേ കാമക്രോധജയൈഷിണം
ദശവർഷസഹസ്രാണി ശൈലീ സ്ഥാസ്യസി ദുർഭഗേ.

11

“രംഭേ! കാമക്രോധ- ജയൈഷിണം മാം	“രംഭേ! കാമക്രോധങ്ങളെ അട ക്കി ജയിപ്പാൻ യന്തി എന്നെ [കുണവനായ നീ വശീകരിച്ച് ദുർമ്മാ ഗ്നത്തിലിറക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു	യത്, ദുർഭഗേ! ദശവർഷ- സഹസ്രാണി ശൈലീ സ്ഥാസ്യസി.	എന്നകാരണത്താൽ, ഹേ ദുഷ്ടേ! പതിനായിരം സംവ ത്സരകാലം കല്ലായി നീ വൃത്തിച്ചാലും.
---------------------------------------	--	---	---

ബ്രാഹ്മണഃ സുമഹാതേജാസ്തപോബലസമനപിതഃ
ഉദ്ധരിഷ്യതി രംഭേ തപാം മത്ക്രോധകലുഷീകൃതാം.

12

“രംഭേ! തപോബല സമനപിതഃ സുമഹാതേജാഃ	“രംഭേ! തപശ്ശക്തിയേറിയവ നായി അതിപ്രസിദ്ധതേജ സപിയായ	ബ്രാഹ്മണഃ, മത്ക്രോധ കലുഷീകൃതാം തപാം ഉദ്ധരിഷ്യതി.	ബ്രഹ്മപുത്രനായ വസി ഷ്ടമഹർഷി, എന്റെ കോപത്താലാ പത്തിലകപ്പെട്ടവളായ നിന്നെ മോചിപ്പിക്കും
--	---	--	---

ഏവമുക്തവാ മഹാതേജാ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ
അശക്തൻവൻ ധാരയിതും കോപസന്താപമാത്മനഃ.

13

“മഹാതേജാഃ വിശ്വാമിത്രഃ മഹാമുനിഃ ഏവം ഉക്തവാ,	“അതിതേജസപിയായ വിശ്വാമിത്രമുനി വരൻ, ഇപ്രകാരം ശപിച്ചു്,	ആത്മനഃ കോപസന്താപം ധാരയിതും അശക്തൻവൻ.	തന്റെ കോപം വർദ്ധിച്ചതിനെ കാത്തുണ്ടായ ദുഃഖത്തെ സഹിപ്പാൻ അശക്തനായി ഭവിച്ചു.
--	--	---	---

തസ്യ ശാപേന മഹതാ രംഭാ ശൈലീ തദാഭവത്

വചഃ ശ്രുതവാ ച കന്ദർപ്പോ മഹദ്യുഷഃ സ ച നിഗ്ഗതഃ.

14

“മഹദ്യുഷഃ	“മഹദ്യുഷഃ	തസ്യ	അദ്വേഹത്തിന്റെ
മഹതാ	നിഷ്ഠുലമാകാത്തതായ	വചഃ	ശാപവചനത്തെ
ശാപേന,	ആ ശാപത്താൽ,	ശ്രുതവാ ച	കേട്ടമാത്രയിൽതന്നെ
തദാ,	ആ സമയംതന്നെ,	കന്ദർപ്പഃ	കന്ദർപ്പസഹിതനായ
രംഭാ	രംഭ	സഃ ച	ആ ഇന്ദ്രനും
ശൈലീ	കല്ലിൽവടിവായി	നിഗ്ഗതഃ.	അന്തർധാനംചെയ്തു.
അഭവത്;	ഭവിച്ചു;		

കോപേന സുമഹാതേജാസ്തപോപഹരണേ കൃതേ

ഇന്ദ്രിയൈരജിതൈ രാമ ന ലേഭേ ശാന്തിമാത്മനഃ.

15

“രാമ!	“ഹേ രാമ!	സുമഹാതേജഃ	അത്യധികതേജസ്വി
അജിതൈഃ	അടക്കുവാൻ സാധി		യായ അദ്വേഹം,
	ക്കാത്ത	ആത്മനഃ	തനിക്ക്
ഇന്ദ്രിയൈഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങളോടുകൂടിയ	തപോപഹരണേ	തപസ്സിനുവിഷ്ണു
	വനായി	കൃതേ	നേരിട്ടതിൽ,
കോപേന	കോപാധീനനായകാര	ശാന്തിം	ഒട്ടും സമാധാനം
	ണത്താൽ	ന ലേഭേ.	ഇല്ലാത്തവനായി.

ബഭ്രുവാസ്യ മനശ്ചിന്താ തപോപഹരണേ കൃതേ.

16

“അസ്യ	അദ്വേഹത്തിന്	കൃതേ,	ഉണ്ടായതിനെക്കുറിച്ച്
തപോപ-	} തപോഹാനി	മനശ്ചിന്താ	മനസ്സിൽ ഒരു സങ്കല്പം
ഹരണേ		ബഭ്രു.	ഉദിച്ചു.

നൈവ ക്രോധം ശമിച്ഛാമി ന ച വക്ഷ്യേ കഥഞ്ചന

അഥവാ നോച്ഛപസിച്ഛാമി സംവത്സരശതാനൃപി.

17

സംവത്സര-	} “നൂറ്റാണ്ടുകളാക്കിയ	ശമിച്ഛാമി ന;	ഞാൻ അവികാശം
ശതാനിഅപി			നൽകാതിരിക്കേണം;
കഥഞ്ചന	എന്തുവന്നാലും ശരി,	വക്ഷ്യേ ന;	ഞാൻ ഒരക്ഷരം മിണ്ടാ
			തിരിക്കേണം;
ക്രോധം ഏവ	കോപമെന്നുള്ളതിന്നു	അഥവാ	അത്രമാത്രമല്ല,
	ഒരിക്കലും	ച ഉച്ഛപസി-	} ശ്വാസംകൂടി കഴിക്കാ
		ച്ഛാമി ന.	
			തിരിക്കേണം.

അഹം വിശേഷയിഷ്ടാമി ഹ്യാത്മാനം വിജിതേന്ദ്രിയഃ
താവദ്യോവധി മേ പ്രാപ്തം ബ്രാഹ്മണ്യം സ്വതപോഽജിതം
അനച്ഛപസന്നഭിജ്ഞാനസ്തിഷ്ടേയം ശാശ്വതീഃ സമാഃ.

18

“മേ	“എനിക്കു്	ആത്മാനം	ദേഹത്തെ
സ്വ-	} എന്റെ തപസ്സിൽ	വിശേഷ-	} ചടപ്പിച്ചുകൂടയാം;
തപോഽജിതം		യ!ഷ്ടാമി;	
ബ്രാഹ്മണ്യം	ബ്രാഹ്മണനെന്നുള്ള	ശാശ്വതീഃ	അനേക
	അവസ്ഥ		
യാവതം	ഏതുകാലത്തിൽ	സമാഃ	സംവത്സരങ്ങൾ,
പ്രാപ്തം ഹി	ലഭിക്കുമോ	അനച്ഛപസൻ	ശ്വാസംവിടാതേയും,
താവത് ഹി	അക്കാലംവരേയും	അഭിജ്ഞാനഃ	ആഹാരം കഴിക്കാ
അഹം	ഞാൻ [തന്നെ,		തേയും,
വിജിതേന്ദ്രിയഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കി	തിഷ്ഠേയം.	വർത്തിക്കാം.
	യവനായി		

ന ഹി മേ തപ്യമാനസ്യ ക്ഷയം യാസ്യന്തി മുത്തയഃ.

19

തപ്യമാനസ്യ	} തപസ്സുചെയ്യുന്ന	ക്ഷയം	ജീർണ്ണിച്ചു
മേ			
മുത്തയഃ	കരചരണാദുവയവ	ന യാസ്യന്തി	} പോകാതിരിക്കട്ടെ.
	ങ്ങൾ	ഹി.	

ഏവം വർഷസഹസ്രസ്യ ദീക്ഷാം സ മുനിപുംഗവഃ

ചകാരാപ്രതിമാം ലോകേ പ്രതിജ്ഞാം രഘുനന്ദന.

20

രഘുനന്ദന !	ഹേ രഘുനന്ദന !	വർഷസഹസ്രസ്യ	ആയിരംസംവത്സരപ
സഃ	ആ	ഏവം	ഇപ്രകാരമുള്ള [യു്നം
മുനിപുംഗവഃ	മഹർഷിവർയ്ക്കൻ	ദീക്ഷാം	ദീക്ഷയോടുകൂടിയതു
ലോകേ	ലോകത്തിൽ	പ്രതിജ്ഞാം	ശപഥത്തെ [മായ
അപ്രതിമാം	എതിരില്ലാത്തതും	ചകാര	ചെയ്തു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ചതുഷ്ഷതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അറുപത്തിനാലാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ഫ്ലോകസംഖ്യ 1958.)

പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സകൃഃ = അരപത്തഞ്ചാം സകൃഃ.

[വിശ്വാമിത്രസ്യ ബ്രഹ്മചിപദപ്രാപ്തിഃ = വിശ്വാമിത്രമഹർഷിക്
ബ്രഹ്മചിപദം സിദ്ധിക്കുന്നതും.]

അഥ ഹൈമവതീം രാമ ദിശം തൃക്തപാ മഹാമുനിഃ
പൂർവ്വം ദിശമനുപ്രാപ്യ തപസ്സേവേ സുദാരണം.

1

രാമ!	ഹേ രാമ!	തൃക്തപാ	വെടിത്തം
മഹാമുനിഃ	മുനിവർണ്	പൂർവ്വം ദിശം	കിഴക്കുദിക്കിൽ
അഥ	അതിൽപിന്നെ	അനുപ്രാപ്യ	ചെന്നിരുന്നുകൊണ്ടു്
ഹൈമവതീം	} ഹിമവത്പ്രദേശത്തെ	സുദാരണം	അതികരോരമായ
ദിശം		തപഃ തേവേ	തപസ്സുചെയ്തു.

മൗനം വർഷസഹസ്രസ്യ കൃതപാ വ്രതമനുത്തമം
ചകാരാപ്രതിമം രാമ തപഃ പരമദുഷ്കരം.

2

രാമ!	ഹേ ശ്രീരാമ!	അപ്രതിമം	എതിരില്ലാത്തതും
വർഷസഹസ്രസ്യ	ആയിരംകൊല്ലംവരെ	പരമദുഷ്കരം	ആരാലും ചെയ്യാൻ
അനുത്തമം	നിസ്സീമമായ		കഴിയാത്തതും ആയ
മൗനം വ്രതം	മൗനവ്രതത്തെ	തപഃ	തപസ്സിനെ
കൃതപാ	അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടു്	ചകാര	അനുഷ്ഠിച്ചു.

പൂണ്ണേ വർഷസഹസ്രേ തു കാഷ്ടഭൂതം മഹാമുനിം
വിഷ്ണുർബ്രഹ്മഭിരാധ്യതം ക്രോധോ നാന്തരമാവിശത്.

3

വർഷസഹസ്രേ	ആയിരം സഹസ്രര കാലം	കാഷ്ടഭൂതം	ജീവനറെ മുട്ടിപ്പോലെ
			യിരുന്നവനും ആയ
പൂണ്ണേ തു	തികയുൾവരയ്ക്കും	മഹാമുനിം	മുനിവർണ്നെ
ബ്രഹ്മഭിഃ	പലവിധ	ക്രോധഃ	കോപമെന്നുള്ളതു്
വിഷ്ണുഃ	കഷ്ടങ്ങളാൽ	അന്തരം	മനസ്സിൽ
ആധ്യതം	കഴക്കപ്പെട്ടവനും	ന ആവിശത്.	ഒട്ടും ബാധിച്ചില്ല

സ കൃതപാ നിശ്ചയം രാമ തപ ആതിഷ്ഠഭവ്യയം.

4

രാമ!	ഹേ രാമ!	തപഃ	തപസ്സിനെ
സഃ	അദ്ദേഹം	അവ്യയം	പാശാകാതവണ്ണം
നിശ്ചയം	} തന്റെ മനോരമത്തെ	ആതിഷ്ഠതം	അനുഷ്ഠിച്ചു
കൃതപാ			

തസ്യ വഷ്ഠസഹസ്രസ്യ വ്രതേ പൃണ്ണേ മഹാവ്രതഃ
ഭോക്തുമാരബ്ധവാന്നനം തസ്തിൻ കാലേ രഘുത്തമ
ഇത്രോ ദപിജാതിർഭൂതപാ തം സിദ്ധമന്നമയാചത.

5

രഘുത്തമ!	ഹേ രഘുവര!	ഭോക്തും	ഭുജിപ്പാൻ
മഹാവ്രതഃ	ഘോരവ്രതമനുഷ്ടിച്ചും	ആരബ്ധവാൻ	ആരംഭിച്ചു
	പൂർത്തിയാക്കിയ അദ്ദേ	തസ്തിൻകാലേ	അതേസമയത്തിൽ
തസ്യ	ആ	ഇത്രഃ	ഇത്രൻ
വഷ്ഠ-	} ആയിരം കൊല്ലങ്ങൾ	ദപിജാതിഃ	} ബ്രാഹ്മണരൂപം
സഹസ്രസ്യ		ഭൂതപാ	
വ്രതേ	വ്രതം	തം	ആ
പൃണ്ണേ	പൂർത്തിയായൊരെ	സിദ്ധം അന്നം	വിളമ്പിയ അന്നത്തെ
അന്നം	അന്നത്തെ	അയാചത	യാചിച്ചു

തസ്മൈ ദതപാ തദാ സിദ്ധം സർവ്വം വിപ്രായ നിശ്ചിതഃ
നിഃശേഷിതേനേ ഭഗവാനഭിഷേകപവ മഹാതപാഃ
ന കിഞ്ചിദ്വദദപിപ്രം മൌനവ്രതമമാസ്ഥിതഃ.

6

നിശ്ചിതഃ	ഉദ്ദിഷ്ടകാര്യത്തെ ദൃഢ	തദാ	ആ സമയം
	മായുരുകൊണ്ടിരുന്ന	അന്നേ	അന്നം
മഹാതപാഃ	മഹാതപസപിയായ	നിഃശേഷിതേ	ഒട്ടും ബാക്കിയില്ലാതാ
ഭഗവാൻ	ത്രിലോകപ്രസിദ്ധനാ		തായച്ഛോര
	യ അദ്ദേഹം	അഭൂതപാ	ഒന്നും ഭുജിക്കാതെ
സിദ്ധം സർവ്വം	വിളമ്പിയതിനെ മുഴു	മൌനവ്രതം	മൌനവ്രതത്തെ
	വരും	ആസ്ഥിതഃ ഏവ	അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടും
തസ്മൈ	} ആ അന്തണന്നായി	അഥ	അച്ഛോൻ
വിപ്രായ		വിപ്രം	ബ്രാഹ്മണനെനോക്കി
ദതപാ	കൊടുത്തു	കിഞ്ചിതം	ഒന്നും
		ന അവദതം	ഉരിയാടാതിരുന്നു.

തഥൈവാസിത് പുനമൈമൗനമനുഷ്ഠാപസം ചകാര ഹ
അഥ വഷ്ഠസഹസ്രം വൈ നോഷ്ഠാപസൻ മുനിപുംഗവഃ

7

തഥാ ഏവ	അച്ചുണ്ണതന്നെ	ചകാര	അനുഷ്ഠിച്ചു
പുനഃ	പിന്നെയും ഒരു	അഥ	അച്ഛോര
വഷ്ഠസഹസ്രം	ആയിരം സംവത്സര	മുനിപുംഗവഃ	മുനിവർഗ്ഗൻ
	കാലം	നോഷ്ഠാപസൻ	} സങ്കല്പത്തിന്നു യാതൊ
അനുഷ്ഠാപസം	ശ്വാസം കഴിക്കാതെ	വൈ	
	യുള്ള		തന്നെ
മൌനം ഹ	മൌനവ്രതത്തെത്തന്നെ	ആസിത്.	വർത്തിച്ചു.

തസ്യാനുഷ്ഠാപസമാനസ്യ മുൽനി ധൃമോ വ്യജായത
തൈഃലാക്യം യേന സംഭ്രാന്തമാദീപിതമിവാഭവത്.

8

അനുഷ്ഠാപ- മാനസ്യ	} സങ്കല്പത്തെ യാതൊരു കറവുമെന്നിയെ ചെയ്തതീർത്ത് ശ്വാസം ഒതുക്കിയ	വ്യജായത;	പൊങ്ങി,
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	യേന	അതിനാൽ
മുൽനി	ശിരസ്സിൽ	തൈഃലാക്യം	മൂന്നുലോകവും
ധൃമഃ	ഒരു ആദി	സംഭ്രാന്തം,	കിടകിടെ വിറച്ചു,
		ആദീപിതം	ഇവ അഗ്നിജപാലയാൽ ത
			പിപ്പിക്കപ്പെട്ടതുപോ
		അഭവത്	ഭവിച്ചു. [ലെ

തതോ ദേവർഷിഗന്ധർവ്വാഃ പന്നഗോരഗരാക്ഷസാഃ
മോഹിതാസ്തേജസാ തസ്യ തപസാ മന്ദരശ്ലയഃ.

9

തതഃ	അപ്പോൾ	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
ദേവർഷി- ഗന്ധർവാഃ	} ദേവന്മാരും, ഋഷികളും ഗന്ധർവ്വന്മാരും,	തപസാ തേജസാ	} തപോഗ്നിയാൽ
പന്നഗോരഗ- രാക്ഷസാഃ	} പന്നഗങ്ങളും, ഉരഗ ങ്ങളും, രാക്ഷസരും,	മോഹിതാഃ മന്ദരശ്ലയഃ.	മുർച്ഛിച്ചവരായി കാന്തിമങ്ങിയവരായി ഭവിച്ചു.

കശ്ശലോപഹതാ സർവ്വേ പിതാമഹമമാബ്രുവൻ.

10

അഥ	അപ്പോൾ,	പിതാമഹം	ബ്രഹ്മാവിന്റെ അടു
കശ്ശലോപതാഃ	ശക്തിയറ്റാവരായ		ത്തുചെന്നും
സർവ്വേ	അവരെല്ലാവരും	അബ്രുവൻ.	ഇങ്ങിനെ ബോധിപ്പിച്ചു

ബഹുഭിഃ കാരണൈദ്ദേവ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനീഃ
ലോഭിതഃ ക്രോധിതശ്ചൈവ തപസാ ചാഭിവർത്തേ.

11

ദേവ!	ഭഗവാനേ!	ലോഭിതഃ ച	പ്രലോഭനം ചെയ്യപ്പെ
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്ര		ട്ടിട്ടും
മഹാമുനീഃ	മഹർഷി,	ക്രോധിതഃ	ഏവ കോപമുളവാക്കുവാൻ
ബഹുഭിഃ	പല		ശ്രമിക്കപ്പെട്ടിട്ടും
കാരണൈഃ	പ്രവൃത്തികളേക്കൊ	തപസാ ച	തപോവൈഭവത്താൽ
	ണ്ടും	അഭിവർത്തേ	മേന്മപൂണ്ടുതന്നെ വിജ
			ങ്ങുന്നു.

ന ഹ്യസ്യ വൃജിനം കിഞ്ചിദ്ദൃശ്യതേ സൂക്ഷ്മപത്മ.

12

“അഥ	“എന്നുമാത്രമല്ല,	കിഞ്ചിതം	ഒട്ടെങ്കിലും
അസ്യ	ഇദ്ദേഹത്തിന്നും	സൂക്ഷ്മം അപി	ഒരണുമാത്രം
വൃജിനം	പാപം	ന ദൃശ്യതേ ഹി	കാണപ്പെടുന്നില്ല.

ന ദീയതേ യദി തപസ്വ മനസാ യദഭീഷ്ഠിതം
വിനാശയതി ത്രൈലോക്യം തപസാ സചരാചരം.

13

“ഇ,
അസ്യ
മനസാ
അഭീഷ്ഠിതം
യത്,
ന ദീയതേ യദി,
കൊടുക്കപ്പെടുന്നില്ല
എങ്കിൽ,

സചരാചരം ചരാചരങ്ങളടക്കം
ത്രൈലോക്യം മൂന്നു ലോകവും
തപസാ (അദ്ദേഹത്തിന്റെ) ത
പോമഹിമയാൽ
വിനാശയതി. നശിച്ചുപോകുന്നതാ
ണ്

വ്യാകലാശ്വ ദിശഃ സർവ്വേ ന ച കിഞ്ചിത് പ്രകാശതേ
സാഗരാഃ ക്ഷുഭിതാഃ സർവ്വേ വിശീർണ്ണതേ ച പർവ്വതാഃ.

14

“സർവാഃ
ദിശഃ ച
വ്യാകലാഃ;
കിഞ്ചിത് ച
ന പ്രകാശതേ;
പ്രകാശിക്കുന്നില്ല;

സാഗരാഃ സമുദ്രങ്ങൾ
സർവ്വേ എല്ലാം
ക്ഷുഭിതാഃ ഇളകിമറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു
പർവ്വതാഃ ച പർവ്വതങ്ങളും
വിശീർണ്ണതേ പൊട്ടിച്ചിതരുന്ന.

പ്രകമ്പതേ ച പൃഥിവീ വായുർ്വാതി ഭൂശാകലഃ
ബ്രഹ്മന്ന പ്രതിജാനീമോ നാസ്തികോ ജായതേ ജനഃ.

15

“പൃഥിവീ ച
പ്രകമ്പതേ
വായുഃ
ഭൂശാകലഃ
വാതി;
ബ്രഹ്മൻ!
“ഭൂമിയും
കുലങ്ങുന്നു;
കാരണം
ചുഴറിയിടിച്ചു”
വീശുന്നു;
ഹേ ബ്രഹ്മദേവ!

ന പ്രതിജാനീമഃ; എന്തുചെയ്യേണമെ
ന്നു ഞങ്ങൾക്കറിയുന്നില്ല;
ജനഃ ലോകം
നാസ്തികഃ കമ്മങ്ങളെ വെടിയുന്ന
തായി
ജായതേ. ഭവിക്കുന്നു.

“നാസ്തി, കം, സുഖം, യസ്യ സഃ,” സുഖലേശമില്ലാത്തവൻ എന്നും നാസ്തിക
പദത്തിനും അർത്ഥം.]

സംമൂഢമീവ ത്രൈലോക്യം സംപ്രക്ഷുഭിതമാനസം
ഭാസ്തരോ നിഷ്പ്രഭശ്ചൈവ മഹേഷ്സ്തസ്യ തേജസാ.

16

“തസ്യ
മഹേഷഃ
തേജസാ
ത്രൈലോക്യം
സംപ്രക്ഷുഭിതം }
മാനസം }
“ആ
മഹഷിയുടെ
തപോമഹിമയാൽ
മൂന്നുലോകവും
കലങ്ങിയ മനസ്സോടു
കൂടിയതായി

സംമൂഢം ഇവ മൂർച്ഛിച്ചുപോലെ
വർത്തിക്കുന്നു;
ഭാസ്തരം ച സൂര്യനും
നിഷ്പ്രഭഃ പ്രഭയറ്റാവാനായിത്ത
ന്നെ ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.

ബുദ്ധിം ന കരുതേ യാവന്നാശേ ദേവ മഹാമുനിഃ

താവത് പ്രസാദ്യോ ഭഗവാനഗ്നിരൂപോ മഹാഭൃതിഃ.

17

“അഗ്നിരൂപഃ	“അഗ്നിഭഗവാനെ	നാശേ	ലോകത്തെ നശിപ്പിക്ക
	പോലെ	ബുദ്ധിം	മനസ്സ് [നതിൽ
മഹാഭൃതിഃ	മഹാകാന്തിയോടു	ന കരുതേ,	വെക്കാതിരിക്കുന്നുവോ
	കൂടിയ	താവത്	അതിനുള്ളിൽ
ഭഗവാൻ	അതികീർത്തിമാനായ	ദേവ!	അല്ലയോ ബ്രഹ്മദേവ!
മഹാമുനിഃ,	മുനിവർൻ,	പ്രസാദ്യഃ,	അദ്ദേഹം പ്രസാദിപ്പി
യാവത്	ഏതുവരെ		ക്കപ്പെടേണ്ടവനാണ്.

കാലാഗ്നിനാ യഥാ പൂർ്വ്വം ത്രൈലോക്യം ഭഹ്യതേഽഖിലം

ദേവരാജ്യം ചികീഷേത ദീയതാമസ്വ യന്മതം.

18

“പൂർ്വ്വം	“പണ്ടുകാലത്തിൽ	ചികീഷേതഃ	ആവശ്യപ്പെട്ടേയ്ക്കാം;
കാലാഗ്നിനാ	പ്രളയാഗ്നിയിൽ	അസ്യ	അതിനാൽ ഇദ്ദേഹ
യഥാ,	എപ്രകാരമോ അപ്ര		തിന്റെ
	കാരം,	മതം	കാംക്ഷിതം
ത്രൈലോക്യം	ത്രൈലോക്യം	യത്	ഏതോ ആ ബ്രഹ്മാ
അഖിലം	മുഴുവനും		പദം
ഭഹ്യതേ;	ഭഹിപ്പിക്കപ്പെടും;	ദീയതാം,	കൊടുക്കപ്പെടേണ്ട
ദേവരാജ്യം	ഇന്ദ്രപദവിയെത്തന്നെ		താണ്.

തതഃ സുരഗണാഃ സർവ്വേ പിതാമഹപുരോഗമാഃ

വിശ്വാമിത്രം മഹാത്മാനം വാക്യം മധുരമബ്രുവൻ.

19

“തതഃ	“അതിനാൽ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ
പിതാമഹ-	} ബ്രഹ്മാവും മുതലായ		അടുക്കൽചെന്നു
പുരോഗമാഃ		മധുരം	പ്രീതികരമായ
സുരഗണാഃ	ദേവഗണങ്ങൾ	വാക്യം	വാക്യത്തെ
സർവ്വേ,	എല്ലാവരും	അബ്രുവൻ.	ഇപ്രകാരം അരുളി
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ		ച്ചെയ്തു.

ബ്രഹ്മാഷ്വ സ്വാഗതം തേഽസ്മി തപസാ സു സുതോഷിതാഃ.

20

“ബ്രഹ്മാഷ്വ	“അല്ലയോ ബ്രഹ്മാഷ്വ	തപസാ	അങ്ങയുടെ തപസ്സ്
തേ സ്വാഗതം	} അങ്ങയ്ക്ക് ക്ഷേമം ഉള്ള		കൊണ്ട്
അസ്മി;		സുതോഷിതാഃ	നാം തൃപ്തിപ്പെട്ടിരി
	വാകട്ടെ;	സ്മ.	ക്കുന്നു.

ബ്രാഹ്മണ്യം തപസോഗ്രേണ പ്രാപ്തവാൻസി കൌശിക
ദീർഘമായുശ്ച തേ ബ്രഹ്മൻ ഭദാമി സമരുദംഗൗ
സ്വസ്തി പ്രാപ്താമി ഭദ്രം തേ ഗച്ഛ സൗമ്യ യഥാസുഖം.

21

“കൌശിക! “ഹേ കൌശികമനേ
ഉഗ്രേണ ഉഗ്രമായ
തപസാ തപസ്സുകൊണ്ട്
ബ്രാഹ്മണ്യം ബ്രാഹ്മണത്വത്തെ
പ്രാപ്തവാൻ } അങ്ങ് പ്രാപിച്ചിരി
അസി; } ക്കുന്നു;
ബ്രഹ്മൻ! ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ!
തേ ഭവാനാം
ദീഘം ആയുഃ ച ദീഘായുസ്സിനേയും
സമരുദംഗൗ ദേവഗണങ്ങളോടുകൂടി
യവനായ ഞാൻ

ഭദാമി; വരമായി തരുന്നു;
തേ ഭദ്രം; ഭവാന്റെ മനോരമം
സ്വസ്തി (അതിനാൽ) മനസ്സു
പ്രാപ്താമി കയ്യാളുക;
സൗമ്യ പുണ്യാത്മാവേ!
യഥാസുഖം ഇഷ്ടംപോലെ
ഗച്ഛ. ഗമിച്ചാലും

പിതാമഹവചഃ ശ്രുത്വാ സന്യേഷാം ച ദിവൈകസാം
കൃതാ പ്രണാമം മുദിതോ വ്യാജഹാര മഹാമുനിഃ.

22

“മഹാമുനിഃ “മാമുനിവർത്തൻ
പിതാമഹവചഃ ബ്രഹ്മദേവന്റെ വാക്ക്
ശ്രുത്വാ കേട്ട്,
മുദിതഃ, പ്രസന്നനായി
സന്യേഷാം എല്ലാ

ദിവൈകസാം } ദേവന്മാർക്കും
ച }
പ്രണാമം നമസ്കാരം
കൃതാ, ചെയ്ത്, [മു.
വ്യാജഹാര. ഇപ്രകാരം അപേക്ഷി

ബ്രാഹ്മണ്യം യദി മേ പ്രാപ്തം ദീർഘമായുസ്സന്മൈവ ച
ഓംകാരോഽഥ വഷട്കാരോ വേദാശ്ച വരയന്തു മാം.

23

“ദീഘം } “ദീഘായുസ്സം,
ആയുഃ ച }
തഥാ ഏവ അപ്രകാരംതന്നെ
ബ്രാഹ്മണ്യം, ബ്രാഹ്മണ്യവും,
മേ എനിക്കു [കിൽ
പ്രാപ്തം യദി, ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു എ

അഥ അക്കാരണത്താൽ
ഓംകാരഃ പ്രണവവും
വഷട്കാരഃ വഷട്കാരവും
വേദാഃ ച വേദങ്ങളും
മാം എന്നെ [കട്ടെ.
വരയന്തു. വരണംചെയ്യുമാറാ

[‘ഓം’ എന്നതു ബ്രഹ്മജ്ഞാനസാധനവും, ‘വേദങ്ങൾ’ അതിനുവേണ്ടതായ അംഗങ്ങളേയും ഉപാംഗങ്ങളേയും പ്രതിപാദിക്കുന്നവയും ആകുന്നു. ഇവ എന്നെ വരി കട്ടെ’ എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ട്, അവയുടെ അഭ്യയനത്തിനും യജ്ഞത്തിനും താൻ അർഹനാകേണമെന്നും സാരം.]

ക്ഷത്രവേദവിദാം ശ്രേഷ്ഠോ ബ്രഹ്മവേദവിദാമപി
ബ്രഹ്മപുത്രോ വസിഷ്ഠോ മാമേവം വദതു ദേവതാഃ
യദ്യത് പരമഃ കാമഃ കൃതോ യാതു സുരച്ഛദാഃ

24

“ദേവതാഃ!	“ദേവന്മാരെ!	മാം	എന്നെപ്പറ്റി
ക്ഷത്ര -	} ക്ഷത്രിയന്മാർക്കു തക്കതായ അഥവ്വേദമറിഞ്ഞവരിലും,	ഏവം വദതു;	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്യട്ടെ
വേദവിദാം		അയം	ഈ
ബ്രഹ്മവേദവിദാം അപി	} ബ്രാഹ്മണക്കേന്ദ്രത്തിൽ എന്ന മൂന്നു വേദങ്ങളെ അറിഞ്ഞവരിലും വെച്ചു	പരമഃ	സർവ്വോത്കൃഷ്ടമായി ഞാൻ കരുതിയ
ശ്രേഷ്ഠഃ		കാമഃ	മനോരമം
ബ്രഹ്മപുത്രഃ	ഏകം മേന്മയേറിയ ബ്രഹ്മപുത്രനായ	കൃതഃ യദി,	സാധിച്ചിട്ടു ഉടനെ
വസിഷ്ഠഃ	വസിഷ്ഠമഹർഷി,	സുരച്ഛദാഃ	ദേവോത്തമന്മാരായ ദേവന്മാർക്കും
		യാതു.	തിരിയെ എഴുന്നള്ളാം

തതഃ പ്രസാദിതോ ദേവൈർവസിഷ്ഠോ ജപതാം വരഃ
സഖ്യം ചകാര ബ്രഹ്മർഷീരേവമസ്തപിതി ചാബ്രവീത്.

25

“ജപതാം	“ധ്യാനനിഷ്ഠന്മാരിൽ ചെച്ചു	‘ഏവം അസ്മു,’ ‘അപ്രകാരംതന്നെ	യാകട്ടെ,
വരഃ	ഉത്തമനും,	ഇതി	} എന്നു് അരുൾചെയ്തു;
ബ്രഹ്മർഷിഃ,	ബ്രഹ്മർഷിയും,	അബ്രവീത്;	
ദേവൈഃ	ദേവന്മാരാൽ	തതഃ	അതുമുതൽ
പ്രസാദിതഃ ച	സമാധാനിക്കപ്പെട്ട വനം ആയ	സഖ്യം	(തങ്ങൾ തമ്മിൽ) സ്നേഹത്തെയും
വസിഷ്ഠഃ	വസിഷ്ഠമഹർഷിയും,	ചകാര.	കയ്ക്കൊണ്ടു്.

ബ്രഹ്മർഷിസ്തപം ന സന്ദേഹഃ സർവ്വം സമ്പത്സ്യതേ തവ
ഇത്യുക്തവാ ദേവതാശ്ചാപി സർവ്വാ ജഗദ്യുഗ്മാഗതം.

26

“തപം	“ഭവൻ	സമ്പത്സ്യതേ	സിദ്ധിക്കും,
ബ്രഹ്മർഷിഃ ച	ബ്രഹ്മർഷിതന്നെ	ഇതി ഉക്തവാ	എന്നരുളിച്ചെയ്തു്,
സന്ദേഹഃ ന;	സംശയമില്ല;	സർവ്വാഃ	എല്ലാ
തവ	അങ്ങയ്ക്കു്	ദേവതാഃ അപി	ദേവന്മാരും
സർവ്വം	എല്ലാം (കാകാരാക്ഷിട്കാരാദികൾ)	യഗ്മാഗതം	വന്നപോലെ
		ജഗദ്യഃ.	തിരിയെപ്പോയി.

വിശ്വാമിത്രോഽപി ധർമ്മാത്മാ ലബ്ധവാ ബ്രാഹ്മണമുത്തമം
പൂജയാമാസ ബ്രഹ്മർഷിം വസിഷ്ഠം ജപതാം വരം
കൃതകാമോ മഹീം സർവ്വം ചചാര തപസി സ്ഥിതി.

27

“ധർമ്മാത്മാ	“ധർമ്മാത്മാവായ	വസിഷ്ഠം	വസിഷ്ഠമഹർഷിയെ
വിശ്വാംശിതഃ }	വിശ്വാംശിതമഹർഷിയും	പൂജയാമാസഃ	പൂജിച്ചു;
അപി }		കൃതകാമഃ	അഭീഷ്ടം സാധിച്ചവനായി
ഉത്തമം }	ഉത്തമമായ ബ്രാഹ്മണ	തപസി	തപസ്സിൽ
ബ്രാഹ്മണ്യം }	പദവിയിലെ	സ്ഥിതഃ,	വർത്തിച്ചവനായി
ലബ്ധ്വാ,	പ്രാപിച്ചശേഷം,	മഹീം	ഭൂമി
ബ്രഹ്മർഷിം	ബ്രഹ്മർഷിയും	സർവ്വം	മുഴുവനും
ജപതാം വരം	മന്ത്രവിത്തുകളിൽ വെച്ചുത്തമനം ആയ	ചലാര.	യഥേഷ്ടം സഞ്ചരിച്ചു.

ഏവം തപനേന ബ്രാഹ്മണ്യം പ്രാപ്തം രാമ മഹാത്മനാ
ഏഷ രാമ മുനിശ്രേഷ്ഠഃ ഏഷ വിഗ്രഹവാംസ്തപഃ
ഏഷ ധർമ്മപരോ നിത്യം വീർ്വ്വൈശ്വപരായണം.

28

ഏവം തു,	ഇപ്രകാരമായ്ത്ത	ഏഷഃ	ഇദ്ദേഹം
രാമ!	ഹേ രാമ! [ന്നെ,	വിഗ്രഹവാൻ	രൂപമെടുത്ത
അനേന	ഈ	തപഃ	തപസ്സുതന്നെ;
മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവാൻ	ഏഷഃ നിത്യം	ഇദ്ദേഹം എല്ലായ്പ്പോഴും
ബ്രാഹ്മണ്യം	ബ്രാഹ്മണത്വം	ധർമ്മപരഃ	ധർമ്മത്തെത്തന്നെ പരമ
പ്രാപ്തം	സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടു;		പ്രയോജനമായ് കരുതുന്നവൻ;
രാമ!	ശ്രീരാമ!	ഏഷഃ	ഇദ്ദേഹം [തുണവൻ;
ഏഷഃ }	ഇദ്ദേഹം ജ്ഞിമാരിൽ	വീർ്വ്വൈശ്വ	വീർ്വ്വത്തിന്നു
മുനിശ്രേഷ്ഠഃ }	വെച്ചുത്തമൻ;	പരായണം.	ഉത്തമമായ ഇരിപ്പിടം

ശതാനന്ദവചഃ ശ്രുത്വാ രാമലക്ഷ്മണസന്നിധൌ
ജനകഃ പ്രാഞ്ചലിവാക്യമുവാച കശികാത്മജം

29

ജനകഃ,	ജനകമഹാരാജാവ്	ശ്രുത്വാ,	കേട്ട്,
രാമലക്ഷ്മണ- }	ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ മുന്തിരിവെച്ചും അരുചെയ്യപ്പെട്ടതായ	കശികാത്മജം	കശികാത്മജനെനോക്കി
സന്നിധൌ }		പ്രാഞ്ചലിഃ	അഞ്ചലികൂപ്പിക്കൊണ്ടും
		വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
ശതാനന്ദവചഃ	ശതാനന്ദരുടെ ഈ	ഉവാച.	ഉരചെയ്തു.

ധന്യോസ്തു ഗുഹാമീതോസ്തി യസ്യ മേ മുനിപുംഗവ
യജ്ഞം കാകത്സ്ഥസഹിതഃ പ്രാപ്തവാൻസി കൌശിക.

30

കൌശിക	കൌശികമുനിവർ്വ്വ!	പ്രാപ്തവാൻ	നിന്തിരുവടി എഴു
മുനിപുംഗവ!		അസി	നെന്നുള്ളിയോ, അത്ര
യസ്യ	യാതൊരു		കാരമുള്ള ഞാൻ
മേ യജ്ഞം	എന്റെ യാഗത്തിന്നു്	ധന്യഃ അസ്തി;	കൃതാർത്ഥനായി ഭാവിച്ചിരിക്കുന്നു;
കാകത്സ്ഥ-	കാകത്സ്ഥന്മാരോടും	അനുഗ്രഹിതഃ }	അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവനായി
സഹിതഃ }	ഭൂടിയവനായി	അസ്തി }	നാജംഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.

പാവിതോഹം തപയാ ബ്രഹ്മൻ ദർശനേ മഹാമുനേ
വിശ്വാമിത്ര മഹാഭാഗ ബ്രഹ്മഞ്ചീണാം വരോത്തമ
ഗുണാ ബഹുവിധാഃ പ്രാപ്താസ്ത്വ സന്ദർശനായ.

31

ബ്രഹ്മൻ!	അന്തണശ്രേഷ്ഠ!	തപയാ ദർശനേ നിന്തിരുവടിയുടെ	
മഹാമുനേ	മാമുനിവൽ!		കടാക്ഷത്താൽ,
വിശ്വാമിത്ര!	ഹേ വിശ്വാമിത്ര	അഹം	} ഞാൻ പരിശുദ്ധനാക
	മഹേഷ്	പാവിതഃ	
മഹാഭാഗ!	പരമഭാഗ്യവാനായ	തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ
	ജോബാ!	സന്ദർശനാത്	അഭിനിവേശത്താൽ
ബ്രഹ്മഞ്ചീണാം	ബ്രഹ്മഞ്ചികളിൽവെച്ച്	മയാ ബഹുവിധാഃ	എന്നാൽപലമാതിരി
വരോത്തമ!	ഉത്തമോത്തമനായ	ഗുണാഃ	മഹിമകൾ [യായുള്ള
	ജോബാ!	പ്രാപ്താഃ	പ്രാപിക്കപ്പെട്ടു.

വിസ്തരേണ ച തേ ബ്രഹ്മൻ കീർത്വമാനം മഹത്തപഃ

ശ്രുതം മയാ മഹാതേജോ രാമേണ ച മഹാത്മനാ.

32

മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിനായ	തപഃ	തപോമഹിമ
ബ്രഹ്മൻ!	ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ!	മയാ	എന്നാലും
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ	മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ
മഹത്	മഹത്തായതും	രാമേണ ച	ശ്രീരാമനാലും
വിസ്തരേണ	വിസ്തരിച്ച് [ആയ	ശ്രുതം.	ശ്രവിക്കപ്പെട്ടു.
കീർത്വമാനം ച	പ്രശംസിക്കപ്പെട്ടതും		

സദസ്യേ പ്രാപ്യ ച സദഃ ശ്രുതാസ്തേ ബഹവോ ഗുണാഃ

33

സദഃ	സദസ്സിൽ	തേ ബഹവഃ	} നിന്തിരുവടിയുടെ അ
പ്രാപ്യ	വന്നിരിക്കുന്നവരായ	ഗുണാഃ	
സദസ്യേ ച	സഭ്യന്മാരായും	ശ്രുതാഃ	നേക ഗുണങ്ങൾ
			കേട്ടറിയപ്പെട്ടു

അപ്രമേയം തപസ്തപ്യമപ്രമേയം ച തേ ബലം

അപ്രമേയം ഗുണാശ്ചൈവ നിത്യം തേ കശികാത്മജ.

34

തുഭ്യം	നിന്തിരുവടിയുടെ	കശികാത്മജ!	ഹേ കശികാത്മജ!
തപഃ	തപശ്ശക്തി	തേ ഗുണാഃ ച	നിന്തിരുവടിയുടെ ത
അപ്രമേയം	മനസ്സിനുംകൂടിഅഗോ		പോഗുണങ്ങളും
	ചരമായത്	നിത്യം	ഒരുകാലത്തും
തേ ബലം ച	നിന്തിരുവടിയുടെ	അപ്രമേയാഃ	} കണക്കാക്കുവാൻ സാ
അ പ്രമേയം	അളവറ്റത് [ശക്തിയും	ഏവ.	
			ധിക്കാത്തവ.

തൃപ്തിരാശ്ചതുർഭുതാനാം കഥാനാം നാസ്തി മേ വിഭോ
കർമ്മകാലോ മുനിശ്രേഷ്ഠ ലംബതേ രവിമണ്ഡലം.

35

വിഭോ!	പ്രഭോ!	മുനിശ്രേഷ്ഠ!	മുനിവർ!
ആശ്ചതുർഭുതാനാം	അതുതകരങ്ങളായ	കർമ്മകാലഃ	} സന്ധ്യാനഷ്ടാനകാലം എത്തിസൂര്യമണ്ഡലവും അസ്തമിക്കാരായിരി ക്കുന്നു
കഥാനാം	ചരിത്രങ്ങളെ കേട്ട്	രവിമണ്ഡലം	
മേ	എനിക്ക്	ലംബതേ	
തൃപ്തിഃ നാസ്തി	മതിയാകുന്നില്ല		

ശപഃ പ്രഭാതേ മഹാതേജോ ഭൃഷ്ടമഹംസി മാം പുനഃ
സ്വാഗതം തപതാം ശ്രേഷ്ഠ മാമനുജ്ഞാതുമഹംസി.

36

മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്സാൻ	പുനഃ	വീണ്ടും
	ജ്ഞാതവേ	മാം	എനിക്ക്
തപതാം	തപസപികളിൽവെച്ച്	ഭൃഷ്ടം	ദശനം തന്നരുളുവാൻ
ശ്രേഷ്ഠ!	ഉത്തമനായുജ്ഞാതവേ	അഹംസി	നിന്തിരുവടി കടാക്ഷി ക്കേണം
സ്വാഗതം	{ നിന്തിരുവടി ഇങ്ങേഴ് നുള്ളിയതിനാൽ ഞാൻ സന്തോഷിക്കുന്നു	മാം	{ എനിക്ക് ഇപ്പോൾ വിടനൽകുവാൻ
ശപഃ		അനുജ്ഞാതം	
പ്രഭാതേ	നാളെ	അഹംസി	തിരുവുള്ളമുണ്ടാകേണം
	പ്രഭാതത്തിൽ		

ഏവമുക്തോ മുനിവരഃ പ്രശസ്യ പുരുഷർഷഭം

വിസസജ്ജാത്ര ജനകം പ്രീതം പ്രീതമനാസ്തഭാ.

37

ഏവം	ഇപ്രകാരം	പ്രീതം	ചിത്തം കളിത്തിരുന്ന്
ഉക്തഃ	അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ട		വനം ആയ
മുനിവരഃ	മുനിവർ	ജനകം	ജനകമഹാരാജാവിനെ
പ്രീതമനഃ	സന്തുഷ്ടമനസ്സനായി	പ്രശസ്യ	കൊണ്ടാടിയശേഷം
പുരുഷർഷഭം	പുരുഷശ്രേഷ്ഠനും	ആതു	ഉടനെ
തദാ	ആ സമയം	വിസസജ്ജഃ	പോകാൻ വിടനൽകി.

ഏവമുക്തവാ മുനിശ്രേഷ്ഠം വൈദേഹോ മിഥിലാധിപഃ

പ്രദക്ഷിണം ചകരാത്ര സോപാദ്ധ്യായഃ സഞ്ചാസവഃ.

38

മിഥിലാധിപഃ	മിഥിലാധിപനായ	ആതു	ഉടനെ
വൈദേഹഃ	ജനകമഹാരാജാവ്	സോപാദ്ധ്യായഃ	ഉപാദ്ധ്യായസഹിത നായി
ഏവം	മേൽപ്രകാരം	സഞ്ചാസവഃ	ബന്ധുക്കളോടും കൂടി
ഉക്തവാ	ഉറച്ചെന്ന് അനുമതി	പ്രദക്ഷിണം	{ പ്രദക്ഷിണം ചെയ്ത് ചകാര
	വാങ്ങിയശേഷം	ചകാര	

വിശ്വാമിത്രോഽപി ധർമ്മാത്മാ സരാമഃ സഹലക്ഷ്മണഃ
സ്വവാടമഭിചക്രാമ പുജ്യമാനോ മഹർഷിഭിഃ.

39

ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	പുജ്യമാനഃ	പൂജിക്കപ്പെട്ടവനായി
വിശ്വാമിത്രഃ	} വിശ്വാമിത്രമുനിയും	സരാമഃ	ശ്രീരാമനോടും
അപി		സഹലക്ഷ്മണ	ലക്ഷ്മണനോടുംകൂടി
മഹർഷിഭിഃ	മഹാത്മാരായ ഋഷി	സ്വാടം	തങ്ങളുടെ വസതിയി
	മാരാൽ	അഭിചക്രാമ.	എഴുന്നള്ളി. [ലേക്ക്

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

പഞ്ചഷഷ്ഠിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അറുപത്തൊന്നാം സർഗ്ഗം

(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1997)

ഷട് ഷഷ്ഠിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അറുപത്തൊന്നാം സർഗ്ഗം.

[ജനകേന ധനർല്ലാഭപ്രകാരവണ്ണനം സീതോത്പത്തികഥനം ച = ജനകൻ
തനിക്കു വില്പലഭിച്ച പ്രകാരത്തേയും, സീതയുടെ ജനനത്തേയും പഠറിപറയുന്നതു.]

തതഃ പ്രഭാതേ വിമലേ കൃതകർമ്മാ നരാധിപഃ

വിശ്വാമിത്രം മഹാത്മാനമാജ്ഞാവാ സരാഘവം

1

പ്രഭാതേ	പിററന്നാര പുലൻ്	സരാഘവം	രാഘവന്മാരോടുംകൂടെ
വിമലേ തതഃ	നല്ല പ്രകാശമായ	മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ
	പ്പോര,	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയെ
കൃതകർമ്മാ	പ്രാതഃകാലകൃത്യങ്ങളെ	അജ്ഞാവാ.	യാഗശാലയിലേയ്ക്കു
	ചെയ്തീർത്തവനായ		കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു.
നരാധിപഃ,	രാജാവ്,		

തമച്ഛയിതപാ ധർമ്മാത്മാ ശാസ്ത്രദുഷ്ടേന കർമ്മണാ

രാഘവൌ ച മഹാത്മാനൌ തദാ വാക്യമുവാച ഹ.

2

ധർമ്മാത്മാ,	ആ ധർമ്മാത്മാവ്	കർമ്മണാ	വിധിപ്രകാരം
തം ഹ	അദ്ദേഹത്തേയും	അച്ഛയിതപാ,	സല്ക്കരിച്ചശേഷം
മഹാത്മാനൌ	മഹാത്മാക്കളായ	തദാ	പിന്നെ
രാഘവൌ ച	ശ്രീരാഘവന്മാരേയും	വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
ശാസ്ത്രദുഷ്ടേന	ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറയ	ഉവാച.	ഉരചെയ്തു.
	പ്പെട്ട		

ഭഗവൻ സ്വാഗതം തേസ്തു കിം കരോമി തവാനഘ

ഭവാനാജ്ഞാപയതു മാനാജ്ഞാപ്യോ ഭവതാ ഹൃദം.

3

അനഘ,	{ എപ്രകാരമുള്ള കഷ്ട ങ്ങളിൽനിന്നും നിവൃ ത്തിപ്പെടുന്നവനായ	ആജ്ഞാപ്യഃ; കല്പിക്കപ്പെടേണ്ടവൻ (ആകുന്നു);
ഭഗവൻ!	ഹേ ഭഗവാനേ!	ഹി, ആയതുകൊണ്ടും,
സ്വാഗതം	{ നിന്തിരുവടി ജങ്ങൈഴ്	ഭവൻ മാം ഭവൻ എന്നെ
തേ അസ്തു;	{ നെള്ളിയതിനാൽ ന	ആജ്ഞാപയതു; ആജ്ഞാപിച്ചാലും;
അഹം	ഞാൻ	തവ നിന്തിരുവടിയ്ക്കും
ഭവതാ	നിന്തിരുവടിയാൽ	കരോമി ഞാൻ ഇപ്പോൾ ചെയ് യേണ്ടത
		കിം? എന്നെന്നാണു്?"

ഏവമുക്തസ്തു ധർമ്മാത്മാ ജനകേന മഹാത്മനാ

പ്രത്യുവാച മുനിശ്രേഷ്ഠോ വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ

4

മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ	ധർമ്മാത്മാ ധർമ്മശീലരും
ജനകേന	ജനകമഹാരാജാവി	വാക്യവിശാരദഃ വാക്യജ്ഞനുമായ
ഏവം	മേൽപ്രകാരം [നാൽ	മുനിശ്രേഷ്ഠഃ മുനിവരൻ,
ഉക്തഃ തു	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടതിനെ	വാക്യം ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
	കേട്ടു	പ്രത്യുവാച മറുപടിയരുളിച്ചെയ്തു.

പുത്രൗ ദശരഥസ്യേതൗ ക്ഷത്രിയൗ ലോകവിശ്രുതൗ

ധനുർവ്വേദവിശേഷജ്ഞൗ കശലൗ രാമലക്ഷ്മണൗ

ദ്രഷ്ടുകാമൗ ധനുഃശ്രേഷ്ഠൗ തദേതത്ത്വധി തിഷ്ഠതി.

5

ഇതൗ	{ ഈ രണ്ടു ക്ഷത്രിയ	കശലൗ ധർമ്മശീലരെന്നും
ക്ഷത്രിയൗ	{ നാരും	ലോക-
ദശരഥസ്യ	ദശരഥമഹാരാജാവി	വിശ്രുതൗ } ലോകമെങ്ങും പുകൾ
പുത്രൗ	പുത്രന്മാർ; [ന്റെ	തപധി പൂണ്ടവർ
രാമലക്ഷ്മണൗ;	ശ്രീരാമനെന്നും ശ്രീ	യത് അവിടുത്തെ വക്കൽ
	ലക്ഷ്മണനെന്നും വിളി	യാതൊരു
	ക്കപ്പെടുന്നു;	ധനുഃശ്രേഷ്ഠൗ ഉത്തമമായ വില്പ്
ധനുർവ്വേദ വി-	{ ധനുർവ്വേദരഹസ്യങ്ങൾ	തിഷ്ഠതി, ഇരിക്കുന്നുണ്ടോ,
ശേഷജ്ഞൗ	{ ഉള്ള നന്നായി ഗ്രഹിച്ചു	ഏതതും അതിനെ
	വരെന്നും,	ദ്രഷ്ടുകാമൗ കാണാൻ ഇവർ ഇച്ഛി
		ക്കുന്നു.

ഏതദ്രുത ഭദ്രം തേ കൃതകാമൗ ധുവാത്മജൗ

ദർശനാദസ്യ ധനുഷോ യഥേഷ്ടം പ്രതിയാസ്യതഃ

6

അസ്യ	ഈ	ഈപാതജൈ	ചക്രവർത്തികുമാരന്മാരി
ധനഃ	വില്ലിന്റെ		രുവരം
ദർശനാത്	മഹിമയാൽ	കൃതകാമൈ	മനോരമം സാധിച്ച
തേ	അവിടുത്തെയ്ക്കു്		രായി,
ഭദ്രം	മംഗളം ഭവിക്കും;	യഥേഷ്ടം	(അവിടുത്തെ)തിരുവു
ഏതത്	ഇതിനെ		ഇളംപോലെ
ദർശ്യഃ	വരുത്തി കാണിച്ചുകൊ	പ്രതിയാസ്യതഃ." ഇക്കാശ്ചത്തിൽ നടന്നു	കൊള്ളും."
	ടുത്താലും;		

ഏവമുക്തസ്മ ജനകഃ പ്രത്യുവാച മഹാമുനിഃ
ശ്രുയതാമസ്യ ധനഃശോ യദത്ഥമിഹ തിഷ്ഠതി.

7

ഏവം	മേൽപ്രകാരം	ഇഹ	ഇവിടെ (ഈ വില്ലി)
ഉക്തഃ	ആവശ്യപ്പെടപ്പെട	യദത്ഥം	യാതൊരു കാരണമായി
ജനകഃ	ജനകമഹാരാജാവും	തിഷ്ഠതി	ഇരിക്കുന്നുണ്ടോ
തു	ഇക്കാശ്ചത്തിലിപ്രകാരം	അസ്യ	അപ്രകാരമുള്ള ഈ
മഹാമുനിഃ	മാമുനിയോടായി	ധനഃ	വില്ലിനെപ്പറ്റി
പ്രത്യുവാച	മറുമൊഴിയുറച്ചു	ശ്രുയതാം.	ഞാൻ പറയുന്നതിനെ
			കേട്ടുകൊണ്ടാലും

ദേവരാത ഇതി പ്ര്യാതോ നിമേഃ ഷഷ്ഠോ മഹീപതിഃ

ന്യാസോഽയം തസ്യ ഭഗവൻ ഹസ്തേ ഭത്തോ മഹാത്മനാ

8

നിമേഃ	നിമിചക്രവർത്തിയിൽ	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
ഷഷ്ഠഃ	ആറാമത്തെ [നിന്ന്	ഹസ്തേ	വശം
മഹീപതിഃ	ചക്രവർത്തിയായി	ന്യാസഃ	സൂക്ഷിപ്പാനായി
ദേവരാതഃ	ദേവരാതൻ എന്നു	അയം	ഇത്
ഋതഃ	പ്രസിദ്ധിയാൻ മഹാ	മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ പരമേ
	നണ്ടായിരുന്നു		ശ്വരനാൽ
ഭഗവൻ!	ഭഗവാനെ!	ഭത്തഃ	കൊടുക്കപ്പെട്ടു

ദക്ഷയജ്ഞവധേ പൂർവ്വം ധനുരായുവ വീർവ്വവാൻ

രുദ്രസ്തു ത്രിദശാൻ രോഷാത് സലീലമിദമബ്രവീത്.

9

വീർവ്വവാൻ	മഹാശക്തിമാനായ	ധനുഃ	വില്ലിനെ
രുദ്രഃ	രുദ്രഭഗവാൻ	ആയുഃ	കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ടു്
പൂർവ്വം	പണ്ടു്	ത്രിദശാൻ	ദേവന്മാരെനോക്കി
രോഷാത്	കോപാഭോഗത്താൽ	സലീലം	പരിഹാസമായി
ദക്ഷയജ്ഞ-	} ദക്ഷന്റെ യാഗത്തെ മു	ഇദം	ഇപ്രകാരം
വധേ തു		അബ്രവീത്	അരുമാചെയ്തു
	ടക്കം ചെയ്യുന്നസമയം		

യസ്താദ് ഭാഗാത്ഥിനോ ഭാഗാനാകല്പയത മേ സുരാഃ
വരാംഗാനി മഹാഹ്വാനി ധനുഷാ ശാതയാമി വഃ

10

സുരാഃ	അല്ലേ ദേവന്മാരെ	യസ്താത്	അതിനാൽ
ഭാഗാത്ഥിനഃ	യാഗത്തിൽ ഹവിർഭാ	വഃ	} നിങ്ങളുടെ മേന്മയേറി യ അണികൾ പൂണ്ട
	ഗത്തെ ആവശ്യപ്പെട്ട	മഹാഹ്വാനി	
മേ	എനിക്കും	വരാംഗാനി	ശിരസ്സുകളെ
ഭാഗാൻ	തക്കതായകാഹരികളെ	ധനുഷാ	വില്ലുകൊണ്ട്
ന അകല്പയത	നിങ്ങൾ നൽകിയില്ല	ശാതയാമി	കൊയ്തുകളയാം

തതോ വിമനസഃ സദ്യേ ദേവാ വൈ മുനിപുംഗവ
പ്രസാദയന്തി ദേവേശം തേഷാം പ്രീതോഭവദ്ഭവഃ.

11

മുനിപുംഗവ!	ഹേ മുനിവര്യ!	പ്രസാദയന്തി	പുകഴ്ത്തി പ്രാർത്ഥന
തതഃ	അപ്പോൾ		ചെയ്തയായി
ദേവാഃ	ദേവന്മാർ	ഭവഃ	ശിവനും
സദ്യേ വൈ	എല്ലാവരും	തേഷാം പ്രീതഃ	അവരിൽ പ്രസാദിച്ച
വിമനസഃ	മനസ്സുകളടങ്ങിയവരാ		വനായി
ദേവേശം	പരമശിവനെ [യി	അഭവത്	ഭവിച്ചു

പ്രീതിയുക്തഃ സ സദ്യേഷാം ദദൌ തേഷാം മഹാത്മനാം.

12

തേഷാം	ആ	പ്രീതിയുക്തഃ	പ്രസാദിച്ചവനായ
മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കൾ	സഃ	അദ്ദേഹം
സദ്യേഷാം	എല്ലാവരിലും	ദദൌഃ	(ഈ വില്ലിനെ അവരുടെ വക്കൽ) കൊടുത്തു

തദേതദ്ദേവദേവസ്യ ധന്തരത്നം മഹാത്മനഃ

ന്യാസഭൂതം തദാ നൃസ്തമസ്താകം പൂർവ്വകേ വിഭോ.

13

വിഭോ	പ്രഭോ	അസ്താകം	നമ്മുടെ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	പൂർവ്വകേ	പൂർവ്വീകന്റെ വക്കൽ
ദേവദേവസ്യ	പരമശിവന്റെ	തദാ	അക്കാലം (ശിവജ്ഞയാൽ ദേവന്മാരാൽ)
തത്	ആ	ന്യാസഭൂതം	സൂക്ഷിപ്പാനായി (പൂജിപ്പാനായി)
ധന്തരത്നം	ശ്രേഷ്ഠധനുസ്സാകന		
ഏതത്	ഇത്	നൃസ്തം	കൊടുക്കപ്പെട്ടു

അഥ മേ കൃഷ്ണതഃ ക്ഷേത്രം ലാംഗലാഭൃതമിതാ പുരാ

ക്ഷേത്രം ശോധയതാ ലബ്ധ്വാ നാക്താ സീതേതി വിശ്രതാ.

14

പുരാ	പണ്ടൊരിക്കൽ	ലാംഗലാത്	ഉഴവുചാലിൽനിന്നും
ക്ഷേത്രം	യാഗഭൂമിയെ	ഉത്ഥിതാ	ഒരു പെൺകുട്ടി പുറത്തുവന്നു
മേ	} ഞാൻ ഉഴുകുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ	ക്ഷേത്രം	യാഗഭൂമിയെ
കൃഷ്ണതഃ			

ശോധയതാ	ശുദ്ധിചെയ്യുന്നവനായ	സീതാ ഇതി	സീത എന്ന
	എന്നാൽ	നാട്ടാ	പേരിനാൽ
ലബ്ധം ധാ	എടുക്കപ്പെടുകയും ചെയ്	വിശുതാ	പ്രസിദ്ധയായിത്തീ
അഥ	അതുമുതൽ	[യു	ന്നു

['സീതാ ലാംഗലപദ്ധതിഃ' ഉദ്യുചാലിനാം 'സീതാ' എന്നുപേർ. അതിൽനിന്നു ലഭിക്കപ്പെട്ടവൾ 'സീത' എന്നു താല്പര്യം]

ഭൂതലാഭത്ഥിതാ സാ തു വ്യവർത്ത മമാത്മജാ

വീർയ്യശുക്ലേതി മേ കന്യാ സ്ഥാപിതേയമയോനീജാ.

15

അയോനീജാ	ഗർഭവാസമില്ലാത്തവ	വ്യവർത്ത	വളർന്നവനും;
	ഉായി	ഇതി	ഇക്കാരണത്താൽ
ഭൂതലാത്	ഭൂമിയിൽനിന്നും	വീർയ്യശുക്ലാ	{ വീർയ്ത്തിന്നു സമ്മാനമായി പ്രാപിക്കപ്പെടേണ്ടവളായി
മേ ഉത്ഥിതാ;	എന്നിക്ക് ലഭിക്കപ്പെട്ട		
സാ	പ്രത്യക്ഷമഹാലക്ഷ്മി	സ്ഥാപിതാ.	നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.
ഇയം കന്യാ തു	ഈ കന്യകയും [യായ		
മമ ആത്മജാ	എന്റെ പുത്രിയായി		

ഭൂതലാഭത്ഥിതാം താം തു വർത്തമാനാം മമാത്മജാം

വരയാമാസുരാഗമ്യ രാജാനോ മുനിപുംഗവ.

16

മുനിപുംഗവ!	ഹേ മഹാഷിവയ്യ!	വർത്തമാനാം തു	വളർന്നവരുന്നവളും
ഭൂതലാത്	ഭൂമിയിൽനിന്നും	താം	അവളെ, [ആയ
ഉത്ഥിതാം	ഉളവായവളും,	രാജാനഃ	രാജാക്കന്മാർ
മമ	എന്റെ	ആഗമ്യ	വന്ന് [ശുപ്പെട്ടു.
ആത്മജാം	പുത്രിയായി	വരയാമാസുഃ	വിവാഹം ചെയ്യാനാവ

തേഷാം വരയതാം കന്യാം സദ്യേഷാം പൃഥിവീക്ഷിതാം

വീർയ്യശുക്ലേതി ഭഗവൻ ന ദദാമി സുതാമഹം.

17

ഭഗവൻ	സ്വാമിൻ!	വീർയ്യശുക്ലാ	{ വീർയ്യശുക്ല എന്നുള്ളകാരണത്താൽ,
കന്യാം	കന്യകയെ	ഇതി	
വരയതാം	വിവാഹം ചെയ്യാനി	സുതാം	പുത്രിയെ
തേഷാം	ആ [കുട്ടിച്ചവരായ	അഹം	ഞാൻ
പൃഥിവീക്ഷിതാം	ഭൂപാലന്മാർ	ന ദദാമി.	നല്ലിയില്പു.(വർത്തമാനകാലം ഭൂതാത്മത്തിൽ)
സദ്യേഷാം	ആകുടം,		

തതഃ സദ്യേഷേ നൃപതയഃ സമേത്യ മുനിപുംഗവ

മിഥിലാമദ്യുപാഗമ്യ വീർയ്ജിജ്ഞാസവസ്തദാ.

18

മുനിപുംഗവ!	ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ!	മിഥിലാം	മിഥിലയ്ക്കു
തദാ	അപ്പോൾ,	അദ്യുപാഗമ്യ	വന്ന്
തതഃ	അക്കാരണത്താൽ,	വീർയ്ജി-	{ വീർയ്ജം(പന്തയം) എജിജ്ഞാസവഃ } ഞ്ഞെനറിവാനായി ആ
നൃപതയഃ	രാജാക്കന്മാർ		
സദ്യേഷേ	സമേത്യ, എല്ലാവരും കൂടി		വശപ്പെട്ടു.

തേഷാം ജിജ്ഞാസമാനാനാം വീർത്ഥം ധനുരപാഹൃതം
ന ശേഷർഗ്രഹണേ തസ്യ ധനുഷസ്തോലനേപി വാ.

19

മിഥിലാം മിഥിലയ്ക്കു
അഭ്യുപാഗമ്യ വന്നു
വീർത്ഥം പന്തയമെന്നെന്ന്
ജിജ്ഞാസ- } അറിവാനാഗ്രഹിച്ചവ
മാനാനാം } രായ
തേഷാം അവർക്കുവേണ്ടി,
ധനുഃ വില്പ്
ഉപാഹൃതം ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നു
തസ്യ ആ [വെക്കപ്പെട്ടു,

ധനുഷഃ വില്പിനെ
തോലനേ അവി പൊന്തിച്ചുനിർത്തുവാ
നാകട്ടെ,
ഗ്രഹണേ വാ കൈകൊണ്ടെടുപ്പാൻ
കൂടിയാകട്ടെ,
ന ശേഷഃ. അവരാരും ശക്തരാ
യില്ല.

തേഷാം വീർത്ഥതാം വീർത്ഥമല്ലം ജ്ഞാതപാ മഹാമുനേ
പ്രത്യാഖ്യാതാ നൃപതയസ്തന്നിബോധ തപോധന.

20

“തപോധന, “ഹേ തപോനിധി
മഹാമുനേ മുനിവർത്ഥ! [യായ
നിബോധഃ കേട്ടാലും,
വീർത്ഥതാം വീർത്ഥവാനാരായ
തേഷാം വീർത്ഥം അവരുടെ ശക്തി

അല്ലം മതിയാകാത്തതെന്ന്
ജ്ഞാതപാ, അറിഞ്ഞും,
നൃപതയഃ ആ രാജാക്കന്മാർ
തത് അതിനാൽ
പ്രത്യാഖ്യാതാഃ തിരസ്കരിക്കപ്പെട്ടു.

തതഃ പരമകോപേന രാജാനോ മുനിപുംഗവ
അരുന്ധൻ മിഥിലാം സദ്യേ വീർത്ഥസന്ദേഹമാഗതാഃ.

21

മുനിപുംഗവ! ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ!
തതഃ അക്കാരണത്താൽ
രാജാനഃ രാജാക്കന്മാർ
സദ്യേ, എല്ലാവരും
വീർത്ഥസന്ദേഹം തങ്ങളുടെ വീർത്ഥത്തിനു
സംഭവിച്ച കോട്ടത്തെ

ആഗതാഃ, മനസ്സിൽക്കൊണ്ടുവ
രായി,
പരമകോപേന അതികോപത്തോടെ
മിഥിലാം മിഥിലയെ
അരുന്ധൻ. വളഞ്ഞു.

ആത്മാനമവധൂതം തേ വിജ്ഞായ നൃപപുംഗവാഃ
രോഷേണ മഹതാഃപിച്ഛാഃ പീഡയന്മിഥിലാം പുരീം.

22

തേ ആ
നൃപപുംഗവാഃ, നൃപവരന്മാർ,
ആത്മാനം തങ്ങൾക്കുനേർത്തായ
അവധൂതം അവമാനത്തെ
വിജ്ഞായ വലുതായി നിറച്ചു

മഹതാ അതിയായ
രോഷേണ } കോപമുരുകൊണ്ടുവ
ആപിച്ഛാഃ } രായി,
മിഥിലാം പുരീം മിഥിലാപട്ടണത്തെ
പീഡയൻ ഉപദ്രവിച്ചു. (ആച്ഛ
പ്രയോഗം.)

തതഃ സംവത്സരേ പൂണ്ണേ ക്ഷയം യാതാനി സർപ്പശഃ
സാധനാനി മുനിശ്രേഷ്ഠ തതോഹം ഭൃശഭുവിതഃ.

23

മുനിശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ മുനിവര!	സർപ്പശഃ	എല്ലാം
തതഃ	അപ്പോൾ	ക്ഷയം	നാശത്തെ
സംവത്സരേ	ഒരു ആണ്ടു്	യാതാനി	പ്രാപിച്ചു;
പൂണ്ണേ	തികഞ്ഞതോടുകൂടി	തതഃ	അതിനാൽ
	തന്നെ	അഹം	ഞാൻ
സാധനാനി	(എന്റെ)സൈന്യങ്ങൾ	ഭൃശഭുവിതഃ.	ഏറ്റവും ദുഃഖിതനായിത്തീർന്നു.

തതോ ദേവഗണാൻ സർപ്പാൻ തപസാഹം പ്രസാദയം
ദദൃശു പരമപ്രീതാശ്ചതുരംഗബലം സുരാഃ.

24

തതഃ	അപ്പോൾ	പ്രസാദയം;	ആരാധിച്ചു;
അഹം	ഞാൻ	സുരാഃ	ദേവന്മാർ
ദേവഗണാൻ	ദേവഗണങ്ങൾ	പരമപ്രീതഃ,	അതിസന്തുഷ്ടരായി,
സർപ്പാൻ	എല്ലാവരെയും	ച,	അതിനാൽ,
തപസാ	തപസ്സുകൊണ്ടു്	ചതുരംഗബലം	ചതുരംഗസേനയെ
		ദദുഃ	വരമായിത്തന്നു

തതോ ഭഗവാ ഇപതയോ ഹന്യമാനാ ദിശോ യയുഃ

അവീർ്യാ വീർ്യാസന്ദിശാഃ സാമാന്യഃ പാപകാരിണഃ

25

“പാപ-കാരിണഃ	} നൂറുവരഹിതമായ കൃത്യത്തിലേപ്പെട്ടിരുന്നവരായ	അവീർ്യാഃ,	കാൽസിലിക്കുവേണ്ട ശക്തിയറ്റവരായി,
ഇപതയഃ,	ആ രാജാക്കന്മാർ,	ഭഗവാഃ,	നിരാശന്മാരായി,
തതഃ	അതിൽനിന്നും	സാമാന്യഃ	തങ്ങളെ പരിവാരങ്ങളോടുകൂടെ
ഹന്യമാനഃ,	അടിച്ചോടിക്കപ്പെട്ടു്	ദിശഃ	നാലുപാടും
വീർ്യാ-സന്ദിശാഃ,	} തങ്ങളെ വീർ്യാത്തിന്നു ത്യാപത്തുനേർന്നവരായി	യയുഃ	പാഞ്ഞു കളഞ്ഞു

തദേതന്മുനിശാർദ്ദുല ധനഃ പരമഭാസപരം

രാമലക്ഷ്മണയോശ്വാപി ദർശിഷ്യാമി സുവ്രത.

26

സുവ്രത,	“ഉദ്ദിഷ്ടകാൽത്തെ നിവൃത്തിപ്പാൻ കഴിവുള്ള	ഏതത് ധനഃ	ഈ വില്ലിനെ
മുനിശാർദ്ദുല!	ഹേ മുനിശ്രേഷ്ഠ!	രാമ-ലക്ഷ്മണയോഃ	} ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ മുഖിൽതന്നെ
പരമഭാസപരം	അതിതേജോമയമായി	അപി ച	
തത്	അപ്രകാരമുള്ള [ഉണ്ടുന്ന	ദർശിഷ്യാമി	കൊണ്ടുവന്നുനിൽക്കാം.

യദ്യസ്യ ധനുഷോ രാമഃ കർച്ചാരോപണം മനേ
സുതാമയോനിജാം സീതാം ദദ്യോം ദാശരഥേരഹം.

27

“മനേ !	“ഹേ മുനിവര !	സുതാം	പുത്രിയുമായ
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	സീതാം	സീതയെ
അസ്യ ധനുഷഃ	ഈ വില്ലിനെ	അഹം	ഞാൻ
ആരോപണം	} കലപ്പ് ഞ്ഞേറുമെ കർച്ചാത് യദി, } കീൽ,	ദാശരഥേഃ	ശ്രീരാമന്നായ്ക്കാണ്,
അയോനിജാം		ദദ്യോം”	പാണിഗ്രഹണംചെയ്തു കൊടുക്കാം

ഇത്യാദേഃ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഷട്ഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗ് = അരുപത്താരാംസഗ്ഗ് സമാപ്തം

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2024).

സപ്തഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗ് = അരുപത്തേഴാം സഗ്ഗ്.

[ധനുർജ്ജനം = ശ്രീരാമൻ വീൽമുറിയുന്നതും.]

ജനകസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ

ധനുർദ്വയ രാമായ ഇതി ഹോവാച പാത്മീവം.

1

ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാ	പാത്മീവം	രാജാവിനോടായി
	വിന്റെ	ഇതി ഹ	ഇപ്രകാരംതന്നെ
വചഃ	വചനത്തെ	ഉവാച;	അരുചെയ്തു;
ശ്രുത്വാ,	കേട്ട്,	ധനുഃ	വില്ലിനെ
മഹാമുനിഃ	സർവ്വജ്ഞനായ	രാമായ	ശ്രീരാമന്
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമഹർഷി	ദ്വയ	കാട്ടിക്കൊടുക്കുക.

തതഃ സ രാജാ ജനകഃ സചിവാൻ പൃഥ്വിദേശ ഹ

ധനുരാനീയതാം ദിവ്യം ഗന്ധമാല്യവിഭൂഷിതം.

2

തതഃ	അപ്പോൾ	ധനുഃ	വില്ല്
സഃ	ആ	ഗന്ധമാല്യ-	} ചന്ദനം, പൂമാലകളെ നിവയാൽ അലങ്കരി ക്കപ്പെട്ടതായ്ത്തന്നെ
ജനകഃ രാജാ,	ജനകമഹാരാജാവ്,	വിഭൂഷിതം ഹ	
സചിവാൻ	മന്ത്രിമാരോടായി ഇപ്ര	ആനീയതാം	ഇവിടെ കൊണ്ടുവര
പൃഥ്വിദേശഃ;	അജ്ഞാപിച്ചു; [കാരം		ഒപ്പടുത്ത
ദിവ്യം	ദിവ്യമായ		

ജനകേന സമാദിഷ്ടാ സചിവാഃ പ്രാവിശൻ പുരം

തലനഃ പുരതഃ കൃതപാ നിജ്ജഗ്മുഃ പാത്ഥിവാജന്തയാ

3

ജനകേന	ജനകരാജാവിനാൽ	പ്രാവിശൻ;	പ്രവേശിച്ചു;
സമാദിഷ്ടാഃ	ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവരായ	പാത്ഥിവാ-ജന്തയാ	} രാജാജ്ഞാപകാരം
സചിവാഃ	മന്ത്രിമാർ (യാഗശാലയിൽനിന്നു്)	തതഃ ധനഃ	
പുരം	പട്ടണത്തിൽ	പുരതഃ കൃതപാ	ആ വില്ലിനെ മുമ്പിൽ വലിപ്പിച്ചു
		നിജ്ജഗ്മുഃ	പുറത്തുവന്നു. [കൊണ്ടു്]

[ജനകമഹാരാജാവു യാഗശാലയിൽ ഏല്പിച്ചിരുന്നതിനാൽ പട്ടണത്തിന്നു പുറമെ യാഗശാലയിലായിരുന്നു താമസിച്ചിരുന്നതു്. വില്ലു പട്ടണത്തിലായിരുന്നതുകൊണ്ടു്, അതിനെ അവിടെ നിന്നും വരുത്തുകയാണു് ചെയ്തതു്. (സച്ചാത്ഥസാരം)]

തൃണാം ശതാനി പഞ്ചാശദ്വായതാനാം മഹാത്മനാം

മഞ്ജുഷാമഷ്ടചക്രാം താം സമുഹസ്തേ കഥഞ്ചന.

4

മഹാത്മനാം	മഹാകായന്മാരും	തേ,	അവർ,
വ്യായതാനാം	എത്ര പ്രയത്നപ്പെട്ടാലും ക്ഷീണിക്കാത്തവരും	അഷ്ടചക്രാം	എട്ടു ചക്രങ്ങളാണു്
തൃണാം	ആരകാർ [ആയ	താം	ആ
പഞ്ചാശത് ശതാനി	} അയ്യായിരംപേരായ	മഞ്ജുഷാം	വണ്ടിയെ
		കഥഞ്ചന	പണിപ്പെട്ടു്
		സമുഹഃ	വലിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു.

താമാദായ തു മഞ്ജുഷാമായസീം യത്ര തലനഃ

സുരോപമം തേ ജനകമുചുന്തുപതിമന്ത്രിണഃ.

5

തേ	ആ	ആദായ തു,	കൊണ്ടുവന്നുനിർത്തിയ ശേഷം,
തൃപതിമന്ത്രിണഃ	രാജമന്ത്രിമാർ	സുരോപമം	ദേവതുല്യനായ
തത് ധനഃ	ആ വില്ലു്	ജനകം	ജനകമഹാരാജാവിനോടായി
യത്ര	വെക്കപ്പെട്ടതായ	ഉചുഃ.	ഇപ്രകാരംഉണർത്തിച്ചു.
താംആയസീം	} ആ ജന്മസുവണ്ടിയെ		
മഞ്ജുഷാം			

ഇദം ധനുർവ്വരം രാജൻ പൂജിതം സർവ്വരാജഭിഃ

മിഥിലാധിപ രാജേന്ദ്ര ദർശനീയം യദിച്ഛസി.

6

മിഥിലാധിപഃ	മിഥിലാധിപനായ	യത്	യാതൊരു ആ
രാജേന്ദ്ര	രാജേന്ദ്രനായ	സർവ്വരാജഭിഃ	സർവ്വരാജാക്കന്മാരാലും
രാജൻ!	ഹേ മന്നാ!	പൂജിതം	പൂജിക്കപ്പെട്ട
ദർശനീയം	കൊണ്ടുവരേണമെന്നു്	ധനുർവ്വരം	ഉത്തമധനുസ്സു്
ഇച്ഛസി	നിന്തിരുവാടി ആജ്ഞാപിച്ചതായ	ഇദം!"	ഇതാ!"

തേഷാം നൃപോ വചഃ ശ്രുത്വാ കൃതാഞ്ജലിരഭാഷത

വിശ്വാമിത്രം മഹാത്മാനം തൗ ചോഭൗ രാമലക്ഷ്മണൗ. 7

വചഃ	രാജാവു്	ച	പിന്നെ
തേഷാം	അവരുടെ	കൃതാഞ്ജലിഃ	കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ടു്
വചഃ ശ്രുത്വാ,	വാക്കു് കേട്ടു്	മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ [യി
തൗ	ആ	വിശ്വാമിത്രം	വിശ്വാമിത്രമുനിയോടാ
രാമലക്ഷ്മണൗ	രാമലക്ഷ്മണന്മാർ	അഭാഷത.	ഇങ്ങിനെ അരുൾചെയ്തു
ഉഭൗ	ഇരുവരെയും നോക്കി		

ഇദം ധനുർവ്വരം ബ്രഹ്മൻജനകൈരഭിപൂജിതം

രാജഭിശ്ച മഹാവീരൈർരശങ്കൈഃ പൂരിതം പൂരാ. 8

“ബ്രഹ്മൻ!	“അല്ലയോ വേദതത്വ	രാജഭിഃ ച,	രാജാക്കന്മാരാര്യം
പൂരാ,	പണ്ടു്,	ജനകൈഃ	ജനകന്മാരാര്യം,
പൂരിതം	കലശ്ശാൻ	അഭിപൂജിതം	മാനിക്കപ്പെട്ട
അശങ്കൈഃ	കഴിവില്ലാതായ്ക്കായ	ധനുർവ്വരം	ആ ശ്രേഷ്ഠധനുസ്സു
മഹാവീരൈഃ	മഹാശക്തിമാന്മാരായ	ഇദം	ഇതുതന്നെ.

നൈതത് സുരഗണാഃ സർവ്വേ നാസുരാ ന ച രാക്ഷസാഃ

ഗന്ധർവ്വക്ഷപ്രവരാഃ സകിന്നരമഹോരഗാഃ 9

കപ ഗതിർമാന്യശാണാം ച ധനുഷോഽസ്യ പ്രപൂരണേ

ആരോപണേ സമാധോഗേ വേപനേ തോലനോപി വാ. 10

“അസ്യ ധനുഷഃ “ഈ വില്ലിനെ	രാക്ഷസാഃ	രാക്ഷസന്മാരും
പ്രപൂരണേ വളയ്ക്കുന്നതിലൊ	സകിന്നര-	} കിന്നരന്മാരോടും മഹോ
ആരോപണേ ഞാണേറുന്നതിലൊ	മഹോരഗാഃ	
സമാധോഗേ ശരംതൊടുന്നതിലൊ	ഗന്ധർവ്വ-	} ഗന്ധർവ്വശ്രേഷ്ഠരും യ
വേപനേ ഞാൺ വലിച്ചു വിട്ട	ക്ഷപ്രവരാഃ	
ന്നതിലൊ	ച ന;	ക്ഷത്രേഷ്ഠരും അല്ല;
തോലനേ വാ എടുത്തുലയ്ക്കുന്നതിലൊ	ഏതത് ച	ഇപ്രകാരമിരിക്കെ
സുരഗണാഃ ദേവഗണങ്ങൾ	മാന്യശാണാം	മനുഷ്യരുടെ
സർവ്വേ ന; ആരും കഴിവുള്ളവരല്ല;	ഗതിഃ	ശക്തി
അസുരാഃ ന; അസുരരും അല്ല;	കപ അപി?	ഏതൊരുമൂലയ്ക്കുമാത്രം

തദേതലനഷാം ശ്രേഷ്ഠമാനീതം മുനിപുംഗവ

ദർശയൈതന്മഹാഭാഗ അനയോ രാജപുത്രയോഃ. 11

“മഹാഭാഗ }	“മഹാഭാഗൃശാലി	ആനീതം;	} കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടിരി
മുനിപുംഗവ!	യായ ഹേ മുനിവർ!	അനയോഃ	
ധനുഷാം	വില്ലുകളിൽവെച്ചു്	രാജപുത്രയോഃ	രാജകുമാരന്മാർക്കും
ശ്രേഷ്ഠം	ഉത്തമമായ	ഏതത്	ഇതിനെ
തത്	അപ്രകാരമുള്ള	ദർശയ	നിന്തിരുവടിക്കാണിച്ചു
ഏതത്,	ഇത്,		കൊടുത്താലും.”

വിശ്വാമിത്രസ്തു ധർമ്മാത്മാ ശ്രുതപാ ജനകഭാഷിതം
വത്സ രാമ ധനുഃ പശ്യ ഇതി രാഘവമബ്രവീത്.

12

ജനകഭാഷിതം	ജനകമൊഴി	ഇതി	ഇങ്ങിനെ
ശ്രുതപാ	കേട്ടതുകിയ	അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു;
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	“വത്സ!	“ഉണ്ണി!
വിശ്വാമിത്രഃ	വിശ്വാമിത്രമുനി	രാമ!	ശ്രീരാമ!
രാഘവം	ശ്രീരാഘവനോടായി	ധനുഃ	വില്ലിനെ
ഇ	ഇക്കാര്യത്തിൽ	പശ്യ.”	നോക്കൂ”

മഹദ്യോദ്ധവനാദ്രാമോ യത്ര തിഷ്ഠതി തലനഃ

മഞ്ജുഷാം താമപാവൃത്യ ദൃഷ്ട്വാ ധനുരഥാബ്രവീത്.

13

മഹദ്യോഃ	മഹദ്യോടെ	താം മഞ്ജുഷാം	ആ പെട്ടിയെ
വചനാത്	ആജ്ഞപ്രകാരം,	അപാവൃത്യ,	ഇറന്ന്
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	ധനുഃ	വില്ലിനെ
തത് ധനുഃ	ആ വില്ലം	ദൃഷ്ട്വാ,	നോക്കിയശേഷം
യത്ര തിഷ്ഠതി,	എതിലുണ്ടായിരുന്നു	അഥ	പിന്നെ ഇപ്രകാരം
	ഓ	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.

ഇദം ധനുർവരം ബ്രഹ്മൻ സംസം പൃശാമീഹ പാണിനാ
യത്നവാംശു ഭവിഷ്യാമി തോലനേ പൂരണേപി വാ
ബാധമിത്യേവ തം രാജാ മുനിശ്ച സമഭാഷത.

14

ബ്രഹ്മൻ!	സ്വാമിൻ!	യത്നവാൻ ച	യത്നിക്കുകയും
ഇഹ,	ഇപ്പോൾ	ഭവിഷ്യാമി }	ചെയ്യാം
ഇദം	ഇതു	രാജാ ച	രാജാവും
വരം ധനുഃ	ഉത്തമധനുസ്സിനെ	മുനിഃ ഏവ,	മുനിവരനും ഒന്നിച്ചും,
പാണിനാ	കൈകൊണ്ട് [കാഃ;	തം,	ശ്രീരാമനോടായി,
സംസംപൃശാമി;	ഞാൻ എടുത്തുനോ	ബാധം,	അങ്ങിനെതന്നെ
തോലനേ	പൊന്തിച്ചെടുത്തും		സംശയംവേണ്ട
പൂരണേ	} കലയ്ക്കുവാൻ	ഇതി	എന്നു്
അപി വാ		സമഭാഷത	അരുൾചെയ്തു.

ലീലയാ സ ധനുർമദ്ധ്യേ ജഗ്രാഹ വചനാനുനേഃ

പശ്യതാം തൃസഹസ്രാണാം ബഹുനാം രഘുനന്ദനഃ.

15

സഃ	ആ	പശ്യതാം,	നോക്കിനില്ക്കുവേതന്നെ
രഘുനന്ദനഃ	ശ്രീരാഘകുമാരൻ	ധനുർമദ്ധ്യേ	വില്ലിൽ നടുവിൽ
മുനേഃ	മഹദ്യോടെ	ലീലയാ	നിഷംഗ്രയാസം
വചനാത്,	അനുമതിയാൽ,	ജഗ്രാഹ	പിടിച്ചു അതിനെ
ബഹുനാം തൃ-	അനേകായിരക്കണ		കുതിലേന്തി.
സഹസ്രാണാം }	ക്കായ ആളുകൾ		

ആരോപയത് സ ധർമ്മാത്മാ സലീലമിവ തലന്തഃ
തദ്ബഭുജേ ധനമ്ബലേ നരശ്രേഷ്ഠോ മഹായശാഃ

16

ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവും	ആരോപയത്	കലച്ചു
മഹായശാഃ	മഹാകീർത്തിമാനമായ	സഃ	അദ്ദേഹം
നരശ്രേഷ്ഠഃ	പുരുഷോത്തമൻ,	തത്	അതിനെ
തത് ധനഃ	ആ വില്ലിനെ	ധനമ്ബലേ	വിൽനടുവിൽ
സലീലം ഇവ	അലക്ഷ്യമായത്ത്നെ	ബഭുജേ	മുറിച്ചുകുളഞ്ഞു

തസ്യ ശബ്ദോ മഹാനാസീന്നിർഘാതസമനിസ്ഥനഃ
ഭൂമികമ്പശ്ച സുമഹാൻ പച്ഛതസ്യേവ ദീയ്തഃ.

17

തസ്യ	അതിന്റെ	പച്ഛതസ്യ	ഒരു വൻമല
ശബ്ദഃ	ശബ്ദം,	ദീയ്തഃ	വെടിച്ചു പൊട്ടിത്തെറിക്കുമ്പോൾ
നിർഘാത- സമനിസ്ഥനഃ	} ഇടിപോലെ മുഴക്കം ത്തോടുകൂടിയതായി	ഇവ	എന്നപോലെ,
മഹാൻ		ഭൂമികമ്പഃ ച	ഭൂകമ്പവും
ആസീത്	ആയിരുന്നു	സുമഹാൻ	ഏറെ ഉളവായി

നിപേതശ്ച നരാഃ സർവ്വേ തേന ശബ്ദേന മോഹിതാഃ
വജ്ജയിതപാ മുനിവരം രാജാനം തൌ ച രാഘവൌ.

18

മുനിവരം	മുനിവരനേയും	സർവ്വേ,	എല്ലാം
രാജാനം	രാജാവിനേയും	തേന	ആ
തൌ	ആ രണ്ടു	ശബ്ദേന	മുഴക്കത്താൽ
രാഘവൌ ച	രാഘവന്മാരേയും	മോഹിതാഃ	മുർച്ഛിച്ചവരായി
വജ്ജയിതപാ	ഒഴിച്ചു, മറുപുള്ള	ച	ഉടനെ
നരാഃ	ആളുകൾ	നിപേതഃ	നിലത്തുവീണപോയി

പ്രത്യാശപന്തേ ജനേ തസ്മിൻ രാജാ വിഗതസാധപസഃ
ഉവാച പ്രാഞ്ചലിർ്വാക്യം വാക്യജ്ഞോ മുനിപുംഗവം

19

തസ്മിൻ ജനേ	ആ ജനതതി	വിഗത- സാധപസഃ	} മനോവിചാരമറവാ നായി
പ്രത്യാശപന്തേ	മയക്കം തെളിഞ്ഞഴ ന്നേറെ ഉടനെ	മുനിപുംഗവം	
വാക്യജ്ഞഃ	ചാതുര്യമായി പറവാൻ കഴിവുള്ള	പ്രാഞ്ചലിഃ	കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ടു്
രാജാ	രാജാവു്	വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
		ഉവാച	അരുൾചെയ്തു

ഭഗവൻ ദൃഷ്ടവീര്യോ മേ രാമോ ദശരഥാത്മജഃ
അത്യദ്ഭുതമചിന്ത്യം ച ന തർക്കിതമിദം മയാ.

20

ഭഗവൻ	ഭഗവാനേ!	മയാ	എന്നാൻ
ഇദം	ഇതം	ന തർക്കിതം ച;	കരുതപ്പെട്ടതും അല്ല;
അചിന്ത്യം	മനസ്സിനശോചര	ദശരഥാത്മജഃ	ദശരഥപുത്രനായ
	മായി,	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ
മേ	എനിക്കു്	ദൃഷ്ടവീര്യഃ	{ ഏകപ്രകാരമുള്ള വീര്യം വാനെന്നു നല്ലപോലെ അറിയപ്പെട്ടു.
അത്യദ്ഭുതം;	അത്യാശ്ചര്യകരമായി		
	രിക്കുന്നു;		

ജനകാനാം കലേ കീർത്തിമാഹരിഷ്യതി മേ സുതാ
സീതാ ഭർത്താരമാസാദ്യ രാമം ദശരഥാത്മജം.

21

ജനകാനാം	ജനകരാജാക്കന്മാരുടെ	ദശരഥാത്മജം	ദശരഥചക്രവർത്തിയുടെ
കലേ,	കലത്തിൽ	രാമം	ശ്രീരാമനെ [പുത്രനായ
മേ	എന്റെ	ഭർത്താരം	നാഥനായി
സുതാ	മകളായി വളരുന്ന	ആസാദ്യ,	പ്രാപിച്ചു്,
സീതാ,	സീതാ,	കീർത്തി	അതീകീർത്തിയെ
		ആഹരിഷ്യതി.	വഹിപ്പാൻപോകുന്നു.

മമ സത്യാ പ്രതിജ്ഞാ ച വീര്യശുദ്ധേതി കൌശിക
സീതാ പ്രാണൈർബഹുമാതാ ദേവോ രാമായ മേ സുതാ

22

“കൌശിക!	“അല്ലയോകൗശികസുത!	സുതാ	പുത്രിയും
മമ	എന്റെ	വീര്യശുദ്ധാ	{ വീര്യത്തിന്നുസമ്മാനമാ യിനിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട വളം ആയ
പ്രതിജ്ഞാ ച	പ്രതിജ്ഞയും		
സത്യാ;	നിറവേറിയതായിഭവി		
ജതി	എന്നതുകൊണ്ട്, [ചു	സീതാ,	സീത
മേ	എന്റെ	രാമായ	ശ്രീരാമന്നായ്ക്കൊണ്ട്
പ്രാണൈഃ	പ്രാണങ്ങളേക്കാൾ	ദേവോ	{ പാണിഗ്രഹണംചെയ്തു കൊടുക്കപ്പെട്ടേണ്ട വരുതന്നെ.
ബഹുമാതാ	വലുതായി കരുതപ്പെട്ടുള്ള		

ഭവതോഽനന്തേ ബ്രഹ്മൻ ശീഘ്രം ഗച്ഛന്ത മന്ത്രിണഃ

മമ കൌശിക ഭദ്രം തേ അയോദ്ധ്യാം തപരിതാ രഥൈഃ

23

കൌശിക,	“കൗശികാത്മജനായ	മമ മന്ത്രിണഃ	എന്റെ മന്ത്രിമാർ,
ബ്രഹ്മൻ	ഹേ ഭഗവാനേ!	രഥൈഃ	രഥങ്ങളിൽ കയറി,
ഭവതഃ	നിന്തിരുവാടിയുടെ	ശീഘ്രം	ജഗ്ഗോരതന്നെ
അനന്തേ,	അനന്തതീയോടുകൂടെ,	അയോദ്ധ്യാം	അയോദ്ധ്യയിലേക്കു്
തപരിതാഃ	{ കാൽക്കുളെ ശീഘ്ര ത്തിൽ സാധിച്ചവരാ യ	ഗച്ഛന്ത	പോകട്ടെ
		തേ ഭദ്രം	അവിടുത്തെതിരുവുള്ള
			മുണ്ടാകേണം.

രാജാനം പ്രശ്നിച്ചൊക്കെച്ചൊന്നയതു പുരം മമ
പ്രദാനം വീഴ്ത്തുല്ലായാഃ കഥയതു ച സർവ്വശഃ.

24

“വീഴ്- തുല്ലായാഃ പ്രദാനം	} വീഴ്ത്തുല്ലായായി വെ ക്കപ്പെട്ടിരുന്നഅവളുടെ. കന്യകാദാനത്തെപ്പ ററിയുള്ള	കഥയതു	(അവർ)ഉണർത്തിക്ക
		പ്രശ്നിച്ചൊക്കെ:	വിനയമാൻ [ഒട്ട
		വാക്കുക:	വചനങ്ങളാൽ
		മമ	എന്റെ
സർവ്വശഃ ച	എല്ലാറ്റിനെയും	പുരം	നഗരത്തിലേക്കു
രാജാനം	ചക്രവർത്തിതിരുമു	ആനയതു.	എഴുന്നള്ളിച്ച കൂട്ടി
	മ്പിൽ		ക്കൊണ്ടുവരട്ടെ.

മുനിഗുപ്തേ ച കാകത്സ്ഥേ കഥയതു നൃപായ വൈ
പ്രിയമാണം തു രാജാനമാനയതു സുശീലഗാഃ.

25

“നൃപായ	“ചക്രവർത്തിയോടു,	രാജാനം,	മഹാരാജാവിനെ,
കാകത്സ്ഥേ	ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ	തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ
മുനിഗുപ്തേ	} മുനിവരന്റെ സംരക്ഷ	പ്രിയമാണം	മനഃകുളർപ്പിച്ചു,
ച	} ണയിൽതന്നെ വർത്തി	സുശീലഗാഃ	അതിശീലഗാമികളാ
	പ്പവരായും		യ അവർ,
കഥയതു	തിരുമനസ്സറിയിക്കട്ടെ	ആനയതു	} ഇങ്ങോട്ടെഴുന്നള്ളിച്ച
		വൈ.”	} കൊണ്ടുവരട്ടെ.”

കൌശികശ്ച തഥേത്യാഹ രാജാ ചാഭാഷ്യ മന്ത്രിണഃ
അയോദ്ധ്യാം പ്രേഷയാമാസ ധർമ്മാത്മാ കൃതശാസനാൻ.

26

കൌശികഃ ച	കൌശികമുനിയും	മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാരെ
‘തഥാ ച	‘അപ്രകാരംതന്നെയോ	ആഭാഷ്യ,	വരുത്തി,
ഇതി	എന്ന് [ഒട്ട,’	കൃതശാസനാൻ	വേണ്ടതക്ക കല്പന
ആഹഃ;	അരുളിച്ചെയ്തു;		കര നല്കപ്പെട്ടവരായി
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	അയോദ്ധ്യാം	അയോദ്ധ്യാപുരിയിലേ
രാജാ,	രാജാവ്,	പ്രേഷയാമാസ.	പറഞ്ഞയച്ചു. [കൗ

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

സപ്തഷഷ്ഠിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അദ്ധ്യായം 26 സമാപ്തം.

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2050).

അഷ്ടാഷ്ടിതമഃ സകൃഃ=അരപത്തെട്ടാം സകൃഃ.

ദൂതൈഃ ദശരഥായ ജനകപ്രാത്ഥനാനിവേദനം=ദൂതന്മാർ ജനകമഹാരാജാവിന്റെ അപേക്ഷയെ ദശരഥചക്രവർത്തിയോടു ഉണർത്തിക്കുന്നതു്.]

ജനകേന സമാദിഷ്ടാ ദൂതാസ്തേ ക്ലാന്തവാഹനാഃ

ത്രിരാത്രമുഷിതാ മാഗ്ഗേ തേഽയോദ്ധ്യാം പ്രാവിശൻ പരീം. 1

ജനകേന	ജനകമഹാരാജാവി	മാഗ്ഗേ	വഴിയിൽ
	നാൽ	ത്രിരാത്രം	മൂന്നുരാത്രി
സമാദിഷ്ടാഃ	ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവ	ഉഷിതാഃ	തങ്ങി;
തേ	ആ [രാവ	തേ	അവർ
ദൂതാഃ	ദൂതന്മാർ	അയോദ്ധ്യാം	} അയോദ്ധ്യാപുരിയിൽ
ക്ലാന്തവാഹനാഃ	തളന്ന് വാഹനങ്ങളാ	പരീം	
	ന്നവരായി,	പ്രാവിശൻ.	പ്രവേശിച്ചു.

രാജേണ ഭവനമാസാദ്യ ഭാരസ്ഥാനിമെബ്രുവൻ

ശീഘ്രം നിവേദ്യതാം രാജേണ ദൂതാനോ ജനകസ്യ ച

ഇത്യുക്താ ഭാരപാലാസ്തേ രാഘവായ ന്യവേദയൻ. 2

രാജ്ഞഃ	ചക്രവർത്തിയുടെ	ദൂതാൻ	ദൂതന്മാരെന്ന്,
ഭവനം	കോവിലകത്തെ	രാജേണ	ചക്രവർത്തിയെ
തേ	അവർ	ശീഘ്രം ച	ഉടനെതന്നെ
ആസാദ്യ,	പ്രാപിച്ചു്,	നിവേദ്യതാം;	തിരുമനസ്സറിയിക്കുവി
ഭാരസ്ഥാൻ	ഭാരപാലകന്മാരോ	ഇതി	ഇപ്രകാരം [ൻ;"
ഇദം	ഇപ്രകാരം [ടായി	ഉക്താഃ	പറയപ്പെട്ട
അബ്രുവൻ	ഉരചെയ്തു;	ഭാരപാലാഃ	കാവൽക്കാർ, [നോട്"
“നഃ	“ഞങ്ങളെ [ന്റെ	രാഘവായ	ദശരഥമഹാരാജാവി
ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാവി	ന്യവേദയൻ.	വിവരം ഉണർത്തിച്ചു.

തേ രാജവചനാദ്രൂതാ രാജവേശ്ത പ്രവേശിതാഃ

ദദന്തുദ്രേവസങ്കാശം വൃദ്ധം ദശരഥം നൃപം. 3

ദൂതാഃ	ദൂതന്മാർ,	ദേവസങ്കാശം	ദേവസമുദേശം
രാജവചനാത്	രാജാജ്ഞയാൽ	വൃദ്ധം	വായോധികനും ആയ
രാജവേശ്ത	കോവിലകത്തേക്ക്	ദശരഥം നൃപം	ദശരഥമഹാരാജാ
പ്രവേശിതാഃ;	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോക		വിനെ
തേ	അവർ [പ്പെട്ടു:	ദദന്തുഃ	കണ്ടു.

ബലാഞ്ജലിപുടാഃ സർവ്വേ ഭൂതാ വിഗതസാധപസാഃ
രാജാനം പ്രണതാ വാക്യമബ്രുവൻ മധുരാക്ഷരം.

4

ഭൂതാഃ	ഭൂതന്മാർ,	വിഗത-	} ശാന്തതയോടെ
സർവ്വേ,	എല്ലാവരും	സാധപസാഃ	
രാജാനം	മഹാരാജാവിനെ	മധുരാക്ഷരം	ഇവംകലൻ
പ്രണതാഃ	കമ്പിട്ടുവണങ്ങി	വാക്യം	വചനത്തെ ഇപ്രകാരം
ബലാഞ്ജലി- പുടാഃ	} കൈകൂപ്പിയവരായി	അബ്രുവൻ	തിരുമനസ്സറിയിച്ചു.

രാജസിംഹ മഹാസതപ രഘുശ്രേഷ്ഠ പരന്തപ
മൈഥിലോ ജനകോ രാജാ സാഗ്നിഹോത്രപുരസ്കൃതം
കുശലം ചാവ്യയം ചൈവ സോപാദ്ധ്യായപുരോഹിതം.

5

“രാജസിംഹ!	“അല്ലയോ രാജ	സാഗ്നിഹോത്ര-	} പൂജിക്കപ്പെട്ട അഗ്നി
	സിംഹ!	പുരസ്കൃതം	
മഹാസതപ!	അതിപുണ്യവാനായ	ച,	ഹോത്രങ്ങളാണവനും
	ജോഭവേ!	സോപാദ്ധ്യായ	} ഉപാദ്ധ്യായന്മാരോടും
പരന്തപ	{ ക്ഷത്രിയധർമ്മത്തെ അ തിവിശേഷമായനഷ്ടി ക്കുന്ന	യപുരോഹി	
		തം ച	പുരോഹിതന്മാരോടും
രഘുശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ രഘുത്തമ!		കൂടിയവനും ആയ നി
മൈഥിലഃ	മിഥിലാധിപനായ	അവ്യയം	ന്തിരുവടിയുടെ
ജനകഃ രാജാ	ജനകമഹാരാജാവ്,	കുശലം ഏവ.	കുറവററ
			ക്ഷേമവർത്തമാനത്തെ
			കുറിച്ചുനേപഷിക്കുന്നു.

മുഹൂർത്തമുഹൂർത്തധുരയാ സ്നേഹസംയുക്തയാ ഗിരാ
ജനകസ്തപാ മഹാരാജാഃഽഽപൃച്ഛതേ സപുരസ്സരം.

6

“ജനകഃ	} ജനകമഹാരാജാവ്	സ്നേഹ-	} പ്രീതിയാൻ
മഹാരാജാ		സംയുക്തയാ	
സപുരസ്സരം	പരിജനങ്ങളടക്കം	മധുരയാ ഗിരാ	മധുരവചനത്താൽ,
തപാം	നിന്തിരുവടിയോടു	മുഹൂഃമുഹൂഃ	പലവൃന്ദ
		ആപൃച്ഛതേ.	കുശലപ്രശ്നം ചെയ്യുന്നു.

പൃച്ഛാ കുശലമവ്യഗ്രം വൈദേഹോ മിഥിലാധിപഃ
കൗശികാനമതേ വാക്യം ഭവന്തമിദമബ്രവീത്.

7

“മിഥിലാധിപഃ	മിഥിലാധിപനായ	കൗശികാന-	} കൗശികമുനിയുടെ അ
വൈദേഹഃ,	ജനകമഹാരാജാവ്,	മതേ	
കുശലം	ക്ഷേമവർത്തമാനത്തെ	ഇദം വാക്യം	ഈ വർത്തമാനത്തെ
		അവ്യഗ്രം	സമയംചോലെ
പൃച്ഛാ,	ചോദിച്ചു,	ഭവന്തം	} തിരുമനസ്സറിയിപ്പാൻ
		അബ്രവീത്	
			കല്പിച്ചു.

പൂർവ്വം പ്രതിജ്ഞാ വിഹിതാ വീര്യശുക്ലാ മഹാത്മജാ
രാജാനശ്ച കൃതാമഷാ നിർവീർവാ വിമുഖീകൃതാഃ.

8

മമ	എന്റെ	രാജാനഃ ച	രാജാക്കന്മാരെല്ലാം
ആത്മജാ	പുത്രി	നിവീർവാഃ	തക്കശക്തിയററവരാ
വീര്യശുക്ലാ	വീര്യശുക്ലയെന്ന്		യി
പൂർവ്വം	ആദ്യംതന്നെ	വിമുഖീകൃതാഃ	വിമുഖരാക്കപ്പെട്ടവരാ
പ്രതിജ്ഞാ	പ്രതിജ്ഞ		യി
വിഹിതാ;	ചെയ്യപ്പെട്ടു;	കൃതാമഷാഃ	രോഷമുരക്കൊണ്ടു.

സേയം മമ സുതാ രാജൻ വിശ്വാമിത്രപുരസ്സരൈഃ
യദുക്ലയാഗതൈർവ്വിനൈർന്നിജ്ജിതാ തവ പുത്രകൈഃ.

9

രാജൻ !	“മഹാരാജാവേ !	വിശ്വാമിത്ര-	വിശ്വാമിത്രമഹാഷി
സാ	അപ്രകാരം സർവ്വരാലും	പുരസ്സരൈഃ	യാൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
	പ്രാർത്ഥനീയയായ		വരപ്പെട്ടു,
ജയം മമ സുതാ, ജയ എന്റെ പുത്രി		ആഗതൈഃ	ജവിക്കെ എഴുന്നള്ളി
യദുക്ലയാ,	എന്റെ ഭാഗ്യവിശേ	തവ	ശൂരനായ [യിരിക്കുന്നു
	ഷത്താൽ,	പുത്രകൈ	നിന്തിരുവടിയുടെ
		നിജ്ജിതാ	പുത്രനാൽ
			നേടപ്പെട്ടു.

തച്ച രാജൻ ധനദ്വിപും മദ്ധ്യേ ഭഗ്നം മഹാത്മനാ
രാമേണ ഹി മഹാതേജോ മഹത്യാം ജനസംസദി.

10

മഹാതേജഃ,	മഹാതേജസ്വിയായ	ജനസംസദി,	ജനക്കൂട്ടത്തിൽനടുവിൽ
രാജൻ !	രാജാവേ !	ദിവ്യഃ	ദിവ്യമായ [വെച്ചു
മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ	തത് ധനഃ ച	ആ വില്ലും,
രാമേണ,	ശ്രീരാമനാൽ,	മദ്ധ്യേ	നടുവെ
മഹത്യാം	വമ്പിച്ച	ഭഗ്നം ഹി.	മുറിക്കപ്പെട്ടു.

അസ്മൈ ദേയാ മയാ സീതാ വീര്യശുക്ലാ മഹാത്മനേ
പ്രതിജ്ഞാം കർത്തുമിച്ഛാമി തദനുജ്ഞാതുമഹസി.

11

മഹാത്മനേ	മഹാത്മാവായ	പ്രതിജ്ഞാം	പ്രതിജ്ഞയെ
അസ്മൈ,	ജദ്ദേഹത്തിന്നു	കർത്തം	നിറവേറുവാൻ
മയാ,	എന്നാൽ,		
വീര്യശുക്ലാ	വീര്യശുക്ലയെന്നു	ഇച്ഛാമി	ഞാൻ താല്പര്യപ്പെടുന്നു
	നിയമിക്കപ്പെട്ടവളായ	തത്	അതിനെ
സീതാ	സീത		
ദേയാ	{ വിവാഹം ചെയ്തുകൊടു	അനുജ്ഞാതും	അംഗീകരിപ്പാൻ
	{ ക്കപ്പെടുണ്ടവളായി		
	{ റിക്കുന്നു	അഹസി.	തിരുമനസ്സുണ്ടാകേണം

സോപാധ്യായോ മഹാരാജ പുരോഹിതപുരസ്കൃതഃ
ശ്രീബ്രഹ്മാഗച്ഛ ഭദ്രം തേ ഭൃഷ്ടമഹംസി രാഘവൈ.

12

മഹാരാജ മഹാരാജാവേ
രാഘവൈ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണനാരെ
ഭൃഷ്ടം കടാക്ഷിച്ചരുളുവാൻ
അഹംസി തിരുമനസ്സുണ്ടാകേണം
സോപാധ്യായഃ ഉപാധ്യായന്മാരോടും

പുരോഹിത- } പുരോഹിതന്മാരോടും
പുരസ്കൃതഃ } കൂടി
ശ്രീബ്രഹ്മാഗച്ഛ ഇക്ഷണമെന്നെ
ആഗച്ഛ ഇങ്ങോട്ട് എഴുന്നള്ളി
തേ ഭദ്രം അവിടുത്തേക്ക് മംഗളം

പ്രതിജ്ഞാം മമ രാജേന്ദ്ര നിവർത്തിതുമഹംസി
പുത്രയോരുഭയോഃ പ്രീതിം ലപ്സ്യസേ വീര്യനിജ്ജിതാം

13

രാജേന്ദ്ര രാജശ്രേഷ്ഠ
മമ പ്രതിജ്ഞാം എന്റെ പ്രതിജ്ഞയെ
നിവർത്തിതും സഫലമാക്കിച്ചെയ്യാൻ
അഹംസി തിരുവുള്ളമുണ്ടാകേ
ണം

ഉഭയോഃ ഇരു
പുത്രയോഃ പുത്രന്മാരുടേയും
വീര്യനിജ്ജിതാം വീര്യത്തിന്റെ ഫലം
മായി നേടപ്പെട്ട
പ്രീതിം } പ്രീതിക്കു നിന്തിരുവ
ലപ്സ്യസേ } ടിപാത്രമായ് ഭവിക്കും

ഏവം വിഭേഹാധിപതിർമ്മധുരം വാക്യമബ്രവീത്
വിശ്വാമിത്രാഭ്യുനജ്ഞാതഃ ശതാനന്ദമതേ സ്ഥിതഃ.

14

വിശ്വാമിത്രാ- } വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ
ഭ്യുനജ്ഞാതഃ } അനുമതിലഭിച്ചവനും
ശതാനന്ദമതേ ശതാനന്ദരുടെ അഭി
പ്രായമനുസരിച്ചും
സ്ഥിതഃ പ്രവർത്തിക്കുന്നവനും
ആയ

വിഭേഹാധി- } വിഭേഹരാജാവായ
പതിഃ } ജനകൻ
ഏവം ഇപ്രകാരം
മധുരം നല്ല ശോഭനമായ
വാക്യം } വർത്തമാനത്തെ ഉണർത്തി
അബ്രവീത് } പ്ലാൻ കല്പിച്ചയച്ചു.

രാജന്നാഗച്ഛസി യദി ന ചേദപാ രഘുനന്ദന
ആജ്ഞാപയോത്തരം ദേവ ജനകായ നരേശ്വര.

15

ദേവ പൂജനീയനും
നരേശ്വര നരോത്തമനും
രഘുനന്ദന രഘുവംശജാതനുമായ
രാജൻ ഹേ മഹാരാജാവേ
ആഗച്ഛസി നിന്തിരുവിട്ടിളപ്പോര
തന്നെ എഴുന്നള്ളുന്നു.

യദി വാ എങ്കിൽ സന്തോഷം
ന ചേത് മറിച്ചുത്തരവാകരുതെ
ന്നും ഞങ്ങൾ രക്ഷപേക്ഷ
ജനകായ ജനകമഹാരാജാവിന്നു
ഉത്തരം മറുപടി
ആജ്ഞാപയ കല്പിച്ചുവെച്ചിയാലും

ഇതുകൃതപാ വിരതാ ഭൂതാ രാജഗൌരവശങ്കിതാഃ 16

ഭൂതാഃ	ഭൂതന്മാർ	രാജഗൌരവശങ്കിതാഃ	ചക്രവർത്തിയുടെ ഉത്തരവ് എന്താകുമോ എന്ന് ആലോചനയോടുകൂടിയവരായി
ഇതി ഉക്തപാ	ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ച ശേഷം	വിരതാഃ	മൗനം കയ്യാണ്ടു

ഭൂതവാക്യം തു തച്ഛ്രുതപാ രാജാ പരമഹംഷിതഃ
വസിഷ്ഠം വാമദേവം ച മന്ത്രിണോന്യാശ്ച സോബ്രവിത്. 17

സഃ രാജാ	ആ മഹാരാജാവിൻ	വസിഷ്ഠം	വസിഷ്ഠമഹർഷിയേയും
തത്ഭൂതവാക്യം	അപ്രകാരം ഭൂതവാക്യശ്രുതപാ	വാമദേവം ച	വാമദേവമഹർഷിയും
തു	ചെവിക്കൊണ്ട് [ഞെ	അന്യാൻ	മറ്റു മന്ത്രിമാരേയും
പരമഹംഷിതഃ	അതിനെപ്പറ്റി പരമസന്തോഷമുറക്കൊണ്ടവനായി	മന്ത്രിണഃ ച	നോക്കി
		അബ്രവിത്	ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു

ഗുപ്തഃ കശികപുത്രേണ കൌസല്യാനന്ദവൽനഃ
ലക്ഷ്മണേന സഹ ഭ്രാത്രാ വിദേഹേഷു വസത്യസൌ. 18

അസൌ	ഈ	കശികപുത്രേണ	കശികപുത്രനാൽ
കൌസല്യാ-	} കൌസല്യാനന്ദവൽനഃ	ഗുപ്തഃ	ആദരിക്കപ്പെട്ടവനായി
നന്ദവൽനഃ			
ഭ്രാത്രാ	ഭ്രാതാവായ	വിദേഹേഷു	വിദേഹരാജ്യത്തിൽ
ലക്ഷ്മണേന	} ലക്ഷ്മണനോടുകൂടി	വസതി	ഇരിക്കുന്നുണ്ട്
സഹ			

ദൃഷ്ടവീർണ്ണ കാകത്സ്ഥോ ജനകേന മഹാത്മനാ
സംപ്രദാനം സുതായാസു രാഘവേ കർത്തുമിച്ഛതി 19

മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ	രാഘവേ	രാഘവന്നാക്കുന്നുണ്ട്
ജനകേന	ജനകരാജാവിനാൽ	സുതായാഃ	പുത്രിയുടെ
കാകത്സ്ഥഃ	രാമൻ	സംപ്രദാനം	വിവാഹത്തെ
ദൃഷ്ടവീർണ്ണഃ	{ എപ്രകാരമുള്ളവീർണ്ണമാണ്വെന്നും കണ്ടറിയപ്പെട്ടു	തു	ഇച്ഛാപരതനെ
തു		കർത്തം	നടത്തുവാൻ
	അതിനാൽ	ഇച്ഛതി	ആവശ്യപ്പെടുന്നു.

യദി വോ രോചതേ വൃത്തം ജനകസ്യ മഹാത്മനഃ
പുരീം ഗച്ഛാമഹേ ശീഘ്രം മാ ഭൂത് കാലസ്യ പശ്യയഃ. 20

വാഃ	നിങ്ങളെല്ലാവർക്കും	ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാവിന്റെ
വൃത്തം	ഈ കാര്യം	പുരീം	പട്ടണത്തിലേക്കും
രോചതേ	നടത്തേണ്ടതാണ്	ഗച്ഛാമഹേ	നാം പുറപ്പെടുക
യദി	എന്നുള്ളപക്ഷം	കാലസ്യ	കാലത്തിന്നു
ശീഘ്രം	ഇച്ഛാപരതനെ	പശ്യയഃ	മാത്രം താമസം നോക്കിടേണ്ട
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ		

മന്ത്രിണോ ബാധമിത്യാഹുഃ സഹ സഞ്ചൈർമഹാഭിഃ
സുപ്രീതശ്ചാബ്രവീദാജാ ശോപ യാത്രേതി സ മന്ത്രിണഃ 21

മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാർ	സുപ്രീതഃ	അതിസന്തുഷ്ടനായി
മഹാഭിഃ	} മഹാഭിരു എല്ലാവ സഞ്ചൈഃസഹ } രോടുംകൂടി	ച	പിന്നെ
ബാധം ഇതി		മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാരോടായി
ആഹുഃ	മരപടിപറഞ്ഞു [ഹം	ശപഃ യാത്രാ	} നാളെ പ്രയാണം എ നം
സഃ രാജാ	ചക്രവർത്തിയായ അദ്ദേ	ഇതി	
		അബ്രവീത്	കല്പിച്ചു

മന്ത്രിണസ്തു നരേന്ദ്രേണ രാത്രിം പരമസത്കൃതാഃ
ഉഷഃ പ്രമുദിതാഃ സദ്യേ ഗുണൈഃ സഞ്ചൈഃ സമനപിതാഃ. 22

ഉ	ഈ ശുഭവർത്തമാനത്തെ കൊണ്ടുവന്നവരായ	ഗുണൈഃ	വേണ്ടുന്ന
മന്ത്രിണഃ സദ്യേ	മന്ത്രിമാർ എല്ലാവരും	സഞ്ചൈഃ	എല്ലാവരുംകൂടും
നരേന്ദ്രേണ	മഹാരാജാവിനാൽ	സമനപിതാഃ	ഉപചരിക്കപ്പെട്ടവരാ യി
പരമ-	} നല്ലപോലെ സൽക്കരി സത്കൃതാഃ } ക്കപ്പെട്ടവരായി	പ്രമുദിതാഃ	ഏറ്റവും സന്തോഷത്തോ
		രാത്രിം	അന്നത്തെ രാത്രി [ടെ
		ഉഷഃ	അവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടി.

ഇത്യാദേഃ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

അഷ്ട ഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗഃ = അരപത്തെട്ടാംസഗ്ഗം സമാപ്തം

(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2072)

ഏകോനസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗഃ = അരപത്തെമ്പതാം സഗ്ഗം.

[ദശരഥസ്യ മിഥിലാഗമനം = ദശരഥമഹാരാജാവ് മിഥിലയിൽ എഴുന്നള്ളുന്നതു്]

തതോ രാത്യാം വ്യതീതായാം സോപാദ്ധ്യായഃ സബാധവഃ

രാജാ ദശരഥോ ഹൃഷ്ടഃ സുമന്ത്രമിദമബ്രവീത്. 1

രാത്യാം	രാത്രി	ഹൃഷ്ടഃ	ഏറ്റവും സന്തുഷ്ടിപൂണ്ടി
വ്യതീതായാം	അവസാനിച്ച ഉടനെ		രിക്കുന്നവനും ആയ
തതഃ	അപ്പോൾ	ദശരഥഃ രാജാ	ദശരഥമഹാരാജാവ്
സോപാദ്ധ്യായഃ	ഉപാദ്ധ്യായസഹിത	സുമന്ത്രം	സുമന്ത്രരോടായി [ഉ. 1.
സബാധവഃ	ബാധജനസഹിതനും		ഇദം അബ്രവീത് ഇപ്രകാരംകല്പിച്ചു

അദ്യ സദ്യേ ധനാദ്ധ്യക്ഷാ ധനമാദായ പുഷ്പലം
വ്രജന്തപത്രേ സുവിഹിതാ നാനാരത്നസമനപിതാഃ

2

അദ്യ	ഇപ്പോൾതന്നെ	ധനം ആദായ	പണവും എടുത്തുകൊണ്ടു്
ധനാദ്ധ്യക്ഷാഃ	ഭണ്ഡാരാദ്ധ്യക്ഷന്മാർ		
സദ്യേ	എല്ലാവരും	സുവിഹിതാഃ	{ അപനവന്റെ കൃത്യത്തിൽ ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയവരായി
നാനാരത്ന-സമനപിതാഃ	{ എല്ലാ ആഭരണങ്ങളേയും എടുത്തുകൊണ്ടു്		
പുഷ്പലം	വേണ്ടുവോളം	അത്രേ വ്രജന്തു.	മുമ്പിൽയാത്രയാകട്ടെ

ചതുരംഗബലം ചാപി ശീശ്രൂം നിർത്താതു സർപ്പശഃ
മമാജ്ഞാസമകാലം ച യാനയുഗ്മമനുത്തമം.

3

അനുത്തമം ച	നിസ്തുലവും	ശീശ്രൂം	ഇപ്പോൾതന്നെ
യാനയുഗ്മം ച	ചല്ലക്കു, തേർ മുതലായവയോടുകൂടിയതുമായ	മമ	നമ്മുടെ
ചതുരംഗബലം	ചതുരംഗസൈന്യം	അജ്ഞാസമ-കാലം	{ ആജ്ഞകേട്ടു ഉടനെ
സർപ്പശഃ അപി	മുഴുവനും	നിർത്താതു	പുറപ്പെടട്ടെ

വസിഷ്ഠോ വാമദേവശ്ച ജാബാലിരഥ കാശ്യപഃ
മാർക്കണ്ഡേയഃ സുദീർഘായുർജ്ജചിഃ കാത്യായനസ്തഥാ
ഏതേ ദപിജാഃ പ്രയാന്തപത്രേ സ്വന്ദനം യോജയസ്വ മേ
യഥാ കാലാത്യയോ ന സ്വാദൃക്താ ഹി തപരയന്തി മാം.

4

ഏതേ	ഈ	പ്രയാന്തു	യാത്രയാകട്ടെ
ദപിജാഃ	ബ്രാഹ്മണോത്തമരായ	ദൂതാഃ	ദൂതന്മാർ
വസിഷ്ഠഃ	വസിഷ്ഠമഹർഷിയും	മാം	എന്നെ
വാമദേവഃ ച	വാമദേവമഹർഷിയും	തപരയന്തി	ബലപ്പെടുത്തുന്നു
ജാബാലിഃ	ജാബാലിമഹർഷിയും	ഹി	എന്നകാരണത്താൽ
കാശ്യപഃ അഥ	കാശ്യപമഹർഷിയും	കാലാത്യയഃ	കാലവിളംബം
സുദീർഘായുഃ	ദീർഘായുസ്സുള്ള	ന സ്വാതീയഥാ	വരാതവണ്ണം
മാർക്കണ്ഡേയഃ	മാർക്കണ്ഡേയമഹർഷിയും	മേ	എന്റെ
കാത്യായനഃ	{ കാത്യായനമഹർഷിയും	സ്വന്ദനം	രഥത്തെ
ജ്വചിഃ തഥാ		യോജയസ്വ	സജ്ജമാക്കിക്കൊണ്ടു്
അത്രേ	മുമ്പിൽ		വന്നേക്കുക

ഇത്യുക്തവാ സ മഹാതേജോ രാജാ ദശരഥോ രഥം
ആരുരോഹ യഥാ ഭാനുഭഗവാൻ രഘുനന്ദനഃ.

6

ഭാനുഃ ഭഗവാൻ	സൂര്യഭഗവാൻ	ദശരഥഃ രാജാ	ദശരഥമഹാരാജാവു്
യഥാ	പോലെ	ഇതി	മേൽപ്രകാരം
മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിയും	ഉക്തവാ	അരുളിച്ചെയ്തു
രഘുനന്ദനഃ	രഘുനന്ദനം ആയ	രഥം	രഥത്തെ
സഃ	ആ	ആരുരോഹ	ആരോഹണം ചെയ്തു

വചനാതു നരേന്ദ്രസ്യ സാ സേനാ ചതുരംഗിണീ
രാജാനമുഷിഭി സാൽം വ്രജന്തം പൃഷ്ഠതോന്വഗാത്.

7

ഋഷിഭി:	ഋഷികളോടു	സാ	ആ
സാൽം	കൂടെ	ചതുരംഗിണീ	} ചതുരംഗസേനയും
വ്രജന്തം	യാത്രചെയ്തുകൊണ്ടിരു	സേനാ തു	
രാജാനം	മഹാരാജാവിനെ, [ന	പൃഷ്ഠതഃ	പിന്നാലെ,
നരേന്ദ്രസ്യ	} രാജകല്പനപ്രകാരം	അന്വഗാത്	അനുഗമിച്ചു.
വചനാത്			

ഗതപാ ചതുരഹം മാഗ്ധം വിഭേഹാനഭ്യുപേയിവാൻ
രാജാ തു ജനകഃ ശ്രീമാൻ ശ്രുതപാ പൂജാമകല്പയത്.

8

മാഗ്ധം	വഴി	ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായ
ചതുരഹം	നാലുനാൾകൊണ്ടു്	ജനകഃ രാജാ,	ജനകമഹാരാജാവും
ഗതപാ,	കടന്നു്,	ശ്രുതപാ തു	സംഗതി കേട്ട ഉടനെ
വിഭേഹാൻ	വിഭേഹരാജ്യത്തിൽ	പൂജാം	അതിഥിപൂജാസന്നാ
അഭ്യുപേയിവാൻ	വന്നുചേർന്നു്;	അകല്പയത്.	സജ്ജമാക്കി. [ഹത്തെ

തതോ രാജാനമാസാദ്യ വൃദ്ധം ദശരഥം ധൃപം
ജനകോ മുദിതോ രാജാ ഹഷ്ഠം ച പരമം യയൗ
ഉവാച ച നരേന്ദ്രേഷ്ഠാ നരേന്ദ്രേഷ്ഠം മുദാപിതം.

9

തതഃ	അപ്പോൾ	പരമം ഹഷ്ഠം	അതിയായസന്തോഷം
മുദിതഃ	ഉള്ളും കൂട്ടിരി്	യയൗ;	ഉൾക്കൊണ്ടു്;
ജനകഃ രാജാ,	ജനകമഹാരാജാവും,	ച ച	ഉടനതന്നെ
വൃദ്ധം	വയോധികനും	നരേന്ദ്രേഷ്ഠഃ	ആ നരോത്തമൻ
രാജാനം	ക്ഷത്രിയനും ആയ	മുദാ	അതിസന്തുഷ്ടിയോടെ
ദശരഥം ധൃപം	ദശരഥചക്രവർത്തിയെ	അപിതം	വിളങ്ങുന്നവനായ
ആസാദ്യ	ചെന്നു സന്ദർശിച്ചു്	നരേന്ദ്രേഷ്ഠം	പുരുഷന്ദ്രേഷ്ഠനോടായി
		ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

സ്വാഗതം തേ മഹാരാജ ദിഷ്ട്വാ പ്രാപ്തോഽസി രാഘവ
പുത്രയോരുഭയോഃ പ്രീതിം ലപ്സ്യസേ വീര്യനിജ്ജിതാം

10

“രാഘവ!	} ദശരഥമഹാരാജാവേ!	ഉഭയോഃ	} ഈ രണ്ടു പുത്രന്മാ
മഹാരാജ!		പുത്രയോഃ	
പ്രാപ്തഃ അസി	നിന്തിരുവടി ഇങ്ങെഴു	വീര്യനിജ്ജിതാം	വീര്യത്തിന്റെ ഫല
	ന്നെള്ളിയെന്നുള്ളതു്		മായി നോടച്ചെട്ട
ദിഷ്ട്വാ	ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യവിശേ		
	ഷംതന്നെ;	പ്രീതിം	അനുഗ്രഹത്തെ
തേ	} പ്രീതിയോടെ ഞങ്ങൾ	ലപ്സ്യസേ.	നൽകുവാൻ തീരുമാ
സ്വാഗതം;			
			സ്വീകരിക്കേണം.

ദിഷ്ട്വാ പ്രാപ്തോ മഹാതേജാ വസിഷ്ഠോ ഭഗവാന്യഷിഃ
സഹ സഞ്ചർദ്ദപിജശ്രോശ്വേദേവൈരിവ ശതകൃതഃ.

11

“സഞ്ചർദ്ദഃ	“എല്ലാ	വസിഷ്ഠഃ	} വസിഷ്ഠഭഗവാൻ
ഭേദവൈഃ	ഭേദനാരോടുകൂടെ	ഭഗവാൻ	
ശതകൃതഃ	ഇന്ദ്രൻ	ദപിജശ്രോശ്വേഃ	} ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനാ
ഇവ	എപ്രകാരമോ അപ്ര	സഹ	
	കാരം,	പ്രാപ്തഃ	} രോടുംകൂടി
മഹാതേജാഃ	} മഹാതേജസപിയും	ദിഷ്ട്വാ	
ഋഷിഃ			} ഇങ്ങിനെള്ളിയതും
	ഋഷിയും ആയ		
			} ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യവി
			} ശേഷംതന്നെ.

ദിഷ്ട്വാ മേ നിജ്ജിതാ വിഷ്ണോ ദിഷ്ട്വാ മേ പൂജിതം കലം
രാഘവൈഃ സഹ സംബന്ധാദപീത്യുഗ്രാഘ്വൈശ്ചമഹാത്മഭിഃ.

12

“മേ	“എനിക്കും	മഹാത്മഭിഃ	മഹാത്മാക്കളായ
വിഷ്ണോഃ	ഇതുവരെയുമുണ്ടായിരുന്ന കഷ്ടങ്ങൾ	രാഘവൈഃ	} രാഘവാനാരോടുകൂടി
		സഹ	
നിജ്ജിതാഃ;	നീങ്ങിയിരിക്കുന്നു	സംബന്ധാത്	} ഈ ബന്ധുതപത്താൽ
ദിഷ്ട്വാ	ഇതു ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യവിശേഷംതന്നെ	മേ കലം	
		പൂജിതം	} എന്റെ കലം
വീര്യുഗ്രാഘ്വൈഃ	വീര്യത്താൽ ഏറ്റവും	ദിഷ്ട്വാ	} പെരുമയോറിയതായി
	ഗ്രാഘ്യതപൂണ്ടു		
			} ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു;
			} ഞങ്ങൾചെയ്ത പുണ്യ
			} ഫലംതന്നെയാണിതും.

ശപഃ പ്രഭാതേ നരശ്രേഷ്ഠ നിവൃത്തയിതുമഹസി

യജ്ഞസ്യാന്തേ നരശ്രേഷ്ഠ വിവാഹമുഷിസത്തമൈഃ.

13

“നരശ്രേഷ്ഠ!	“ഹേ നരോത്തമ!	നരശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ
ശപഃ	നാളെ	വിവാഹം	വിവാഹമഹോത്സവ
പ്രഭാതേ,	രാവിലെ,		ത്തെ
ഋഷി-	} ഋഷിവർച്ചനാരോടും	} നിവൃത്തയിതും	} തുടങ്ങി നിറവേററിത്ത
സത്തമൈഃ,			
	കൂടി,		രുവാൻ
യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്റെ	അഹസി.”	തിരുമനസ്സുണ്ടാകേ
അന്തേ,	അവസാനത്തിൽ,		ണം.”

തസ്യ തദപചനം ശുതവാ ഋഷിമദ്ധ്യേ നരാധിപഃ

വാക്യം വാക്യവിദാം ശ്രേഷ്ഠഃ പ്രത്യവാച മഹീപതിം.

14

ഋഷിമദ്ധ്യേ	ഋഷികൾ നടുവിൽ	വാക്യവിദാം	വാക്യവിശാരദന്മാരി
	ചെയ്തു	ശ്രേഷ്ഠഃ	മുമ്പനായ [ൽവെച്ച്
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	നരാധിപഃ,	ചക്രവർത്തി,
തത് വചനം	ആ വചനത്തെ	മഹീപതിം	രാജവേഷാധി
ശുതവാ,	കേട്ടരുളിയ	വാക്യം	ഇപ്രകാരം മറുപടി
		പ്രത്യവാച.	അരുളിച്ചെയ്തു.

പ്രതിഗ്രഹോ ഭാതുവശഃ ശ്രുതമേതന്മയാ പുരാ

യഥാ വക്ഷ്യസി ധർമ്മജ്ഞ തത്കരിഷ്യാമഹേ വയം.

15

“പ്രതിഗ്രഹഃ	“തന്നതിനെ വാങ്ങുക	ധർമ്മജ്ഞ!	ഹേ ധർമ്മജ്ഞ!
	യെന്നുള്ളതു്	യഥാ	എപ്രകാരം
ഭാതുവശഃ	തരുന്നവന്റെ ഇഷ്ടം	വക്ഷ്യസി,	അങ്ങു് ഉരചെയ്യുന്നു
	പോലെയാണു്		വോ,
ഏതതം	എന്നുള്ള ഈ വസ്തുത	തതം	അതുപ്രകാരംതന്നെ
മയാ	എന്നാൽ	വയം	ഞങ്ങൾ
പുരാ	പണ്ടു്	കരിഷ്യാമഹേ.	ചെയ്യാൻ ഒരുക്കമാ
ശ്രുതം	കേൾക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാ-		ണു്.”

ധർമ്മീഷ്ടം ച യശസ്വം ച വചനം സത്യവാദിനഃ

ശ്രുതപാ വിദേഹാധിപതിഃ പരം വിസ്മയമാഗതഃ

16

സത്യവാദിനഃ	{ സത്യംതന്നെ ഉരചെ യ്യുന്നവനായ അദ്ദേഹ ത്തിന്റെ	വിദേഹാധിപതിഃ	വിദേഹരാജാവു്
ധർമ്മീഷ്ടം ച	ധർമ്മാനുസൃതവും	ശ്രുതപാ,	കേട്ടു്,
യശസ്വം ച	കീർത്തികരവും ആയ	പരം	ഏറ്റവും
വചനം	വാക്കിനെ	വിസ്മയം	ആശ്ചര്യം
		ആഗതഃ	പൂണ്ടു്.

തതഃ സർവ്വേ മുനിഗണാഃ പരസ്परസമാഗമേ

ഹർഷേണ മഹതാ യുക്താസ്താം നിശാമവസൻ സുഖം.

17

തതഃ	അപ്പോൾ,	മഹതാ	അതിയായ
മുനിഗണാഃ	ഋഷിഗണങ്ങൾ	ഹർഷേണ	ആനന്ദം
സർവ്വേ	എല്ലാം	യുക്താഃ	പൂണ്ടവരായി,
പരസ്पर-	{ അന്യോന്യം സന്ദർശി പ്പാൻ സംഗതിയായ	താം നിശാം	ആ രാത്രി
സമാഗമേ		സുഖം	സുഖമാംവണ്ണം
	തിൽ	അവസൻ.	വസിച്ചു.

രാജാ ച രാഘവൌ പുത്രൌ നിശാമ്യ പരിഹർഷിതഃ

ഉവാസ പരമപ്രീതോ ജനകേനാഭീപൂജിതഃ.

18

പുത്രൌ	പുത്രന്മാരായ	അഭീപൂജിതഃ	വേണ്ടുവണ്ണം സല്ക്കരി
രാഘവൌ	ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരെ		ക്കപ്പെട്ടവനായി,
നിശാമ്യ	കണ്ടു്	പരമപ്രീതഃ ച	സർവ്വപ്രകാരേണയും സ
പരിഹർഷിതഃ	മനം കുളുർത്തവനായ		തുഷ്ടിപൂണ്ടവനായി,
രാജാ,	മഹാരാജാവും,	ഉവാസ.	(ആ രാത്രി)കഴിച്ചുകൂട്ടി
ജനകോ	ജനകരാജാവിനാൽ		

ജനകോപി മഹാതേജഃ ക്രിയാം ധമേന്മണ തതപവിത്
യജ്ഞസ്യ ച സുതാഭ്യാം ച കൃതപാ രാത്രിമുവാസ ഹ.

19

മഹാതേജഃ	മഹാതേജസപിയും	ധമേന്മണ	ശാസ്ത്രോക്തവുമായ
തതപവിത് ച	സർവ്വശാസ്ത്രവിദഗ്ദ്ധം	ക്രിയാം	കായ്ക്കത്തെ
	നം ആയ	രാത്രിം ഹ	അന്ന രാത്രിതന്നെ
ജനകഃ	ജനകമഹാരാജാവ്	കൃതപാ	ചെയ്തതീർത്ത്
യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിനുവേണ്ടതും,	ഉവാസ.	വർത്തിച്ചു.
സുതാഭ്യാം ച	പുത്രിമാരിരുവർക്കും		

തതോ മുനീനാം ച നരാധിപാനാം
വിസൃജ്യ സംഘാൻ ജനകോ മഹാത്മനാം
തദ്യജ്ഞവാടം വിധിവത്പ്രവിശ്യ
ഉവാസ രാത്രിം ബലസുദനപ്രിയഃ

20

തതഃ	അനന്തരം,	സംഘാൻ	സംഘങ്ങളെ
ബലസുദനപ്രിയഃ	ഇന്ദ്രന്റെ മിത്രമായ	വിസൃജ്യ,	യാത്രയയച്ചശേഷം,
ജനകഃ	ജനകമഹാരാജാവ്,	തത് യജ്ഞവാടം	ആ യാഗശാലയിൽ
മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കളായ	വിധിവത്	ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം
മുനീനാം	മഹാർഷിമാരുടേയും	പ്രവിശ്യ	പ്രവേശിച്ചു്
നരാധിപാനാം	} രാജാക്കന്മാരുടേയും	രാത്രിം	രാത്രി
ച		ഉവാസ.	കഴിച്ചുകൂട്ടി.

ഇതഗ്രാഷ്വ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ഏകോനസപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അറുപത്തൊമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2092).

സപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = ഏഴുപതാം സർഗ്ഗം.

[ഇക്ഷ്വാകുവംശപരമ്പരാനുകരണം=ഇക്ഷ്വാകുവിന്റെ വംശപരമ്പരയെപറയുന്നതു്]

തതഃ പ്രഭാതേ ജനകഃ കൃതകർമ്മാ മഹർഷിഭിഃ

ഉവാച വാക്യം വാക്യജ്ഞഃ ശതാനന്ദം പുരോഹിതം.

1

തതഃ	പിന്നെ	ജനകഃ	ജനകമഹാരാജാവ്,
പ്രഭാതേ	പ്രകാശമായതെ,	പുരോഹിതം	പുരോഹിതനായ
മഹർഷിഭിഃ	മഹർഷിമാരോടുകൂടി	ശതാനന്ദം	ശതാനന്ദരോടായി,
കൃതകർമ്മാ	യജ്ഞസമാപ്തിക്രിയകളെ	വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
	കഴിച്ചശേഷം,	ഉവാച	ഉരചെയ്തു.
വാക്യജ്ഞഃ	വാക്യവിശാരദനായ		

ഭൂതാ മമ മഹാതേജാ വീര്യവാന്തിയാമ്നികഃ
കശലപജ ഇതി വ്യാതഃ പുരീമദ്ധ്യവസുപ്തഭാം 2
വായാമലകപത്യന്താം പിബന്നിക്ഷുമതീം നദീം
സാകാശ്യാം പുണ്യസങ്കാശാം വിമാനമിവ പുഷ്പകം. 3

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയാധി	പുഷ്പകം	} പുഷ്പകവിമാനം പോലേയുള്ളതും
വീര്യവാൻ	വീര്യശാലിയായി	വിമാനം ഇവ	
അതിയാമ്നികഃ	അതിയാമ്നീഷ്ഠനായി	ശുഭാം	മംഗളകരവും ആയ
കശലപജഃ ഇതി	കശലപജൻ എന്നും	സാകാശ്യാം	സാകാശ്യ എന്ന
വ്യാതഃ	പ്രസിദ്ധിപുണ്ട	പുരീം	പട്ടണത്തിൽ
മമ ഭൂതാ	എന്റെ അനുജൻ	ഇക്ഷുമതീം നദീം	ഇക്ഷുമതീനദീജലത്തെ
വായാമലക-	} നീർനെല്ലിത്തോട്ടങ്ങ ഉൽ ചൂഴ്ച്ചെട്ടതും	പിബൻ	പാനം ചെയ്തുകൊണ്ട്
പത്യന്താം		അദ്ധ്യവസത്	വസിച്ചുവരുന്നു.
പുണ്യ-	} പുണ്യത്തെപ്പോലെത ന്നെ സകലവിധങ്ങളീ ഷ്ടങ്ങളെക്കൊടുക്കുന്നതും		
സങ്കാശാം			

തമഹം ഭൃഷ്ടമിച്ഛാമി യജ്ഞഗോപ്താ സ മേ മതഃ
പ്രീതിം സോഽപി മഹാതേജാ ഇമാം ഭോക്താ മയാ സഹ. 4

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയാധി	പ്രീതിം	(വീവാഹത്തിലുള്ള) സന്തോഷത്തെ
സഃ	അവൻ	മയാ സഹ	എന്നോടുകൂടി
തജ്ഞഗോപ്താ	} ശുഭകൃത്യത്തെ കൂടെത്ത ന്നെയിരുന്ന് നടത്തേ ണ്ടവനായ യോഗ്യത യുള്ളവൻ	സഃ അപി	അവനും
മതഃ		ഭോക്താ	അനുഭവിക്കേണ്ടവൻ
		തം	അവനെ
മേ	ഞാൻ നടത്തുന്ന	അഹം	ഞാൻ
ഇമാം	ഈ	ഭൃഷ്ടം	കാണാൻ
		ഇച്ഛാമി.	ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

ഏവമുക്തേ തു വചനേ ശതാനന്ദസ്യ സന്നിധൌ
ആഗതാഃ കേചിദവ്യഗ്രാ ജനകസ്താൻ സമാദിശത്. 5

ശതാനന്ദസ്യ	ശതാനന്ദരുടെ	കേചിത്	ചിലർ
സന്നിധൌ	സന്നിധിയിൽവെച്ചും	ആഗതാഃ	അവിടെവന്നു മുഖം കാണിച്ചു
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ജനകഃ	ജനകമഹാരാജാവും
വചനേ	} ഉരചെയ്ത ഉടനത്തെ ന്നെ	താൻ	അവിടെ
ഉക്തേ തു		സമാദിശത്	കല്പിച്ചുയച്ചു
അവ്യഗ്രാഃ	വേദേ പ്രവൃത്തിയിലേ പ്പെടാത്ത		

ശാസനാതു നരേന്ദ്രസ്യ പ്രയയഃ ശീശ്രുവാജിഭിഃ

സമാനേതും നരവ്യാഥും വിഷ്ണുമിത്രാജ്ഞയാ യഥാ.

6

ഇത്രാജ്ഞയാ	ഇത്രാജ്ഞയാൽ	വിഷ്ണും	ആ പുണ്യാത്മാവായ
യഥാ	എന്നപോലെ	നരവ്യാഥും	നരശ്രേഷ്ഠൻ കുശഭപ
തു	ഇക്കാര്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള		ജനം
നരേന്ദ്രസ്യ	} മഹാരാജാജ്ഞയാൽ	സമാനേതും	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരവാ
ശാസനാത്			ൻ
ശീശ്രുവാജിഭിഃ	{ അതിവേഗതയുള്ളകുതി രക്ഷിൽ കയറിക്കൊ ണ്ടും	പ്രയയഃ	അവർചെന്നു.

സാക്ഷാശ്ശ്യാന്തേ സമാഗത്യ ദദൃശുശ്ച കുശഭപജം

ന്യവേദയൻ യഥാവൃത്തം ജനകസ്യ ച ചിന്തിതം

തദപൂർത്തം നൃപതിഃ ശ്രുതവാ ദൂതശ്രേഷ്ഠൈർമഹാബലൈഃ

7

ആജ്ഞയാഥ നരേന്ദ്രസ്യ ആജഗാമ കുശഭപജഃ

സ ദദർശ മഹാതേജാ ജനകം ധർമ്മവത്സലം.

8

സാക്ഷാശ്ശ്യാന്തേ	സാക്ഷാശ്ച പട്ടണത്തി	ദൂതശ്രേഷ്ഠഃ	ദൂതശ്രേഷ്ഠന്മാർ വക്കൽ
സമാഗത്യ	വന്നുചേർന്നു [നകത്തും		നിന്നും
കുശഭപജം	കുശഭപജമഹാരാജാ	തത്പൂർത്തം	ആവൃത്താന്തത്തെ
	വിനെ	ശ്രുതവാ	കേട്ടു
ദദൃശുഃ	അവർകളും കാണിച്ചു	നരേന്ദ്രസ്യ	ജനകമഹാരാജാവിന്റെ
ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാവി	ആജ്ഞയാ	കല്പനയാകയാൽ
ചിന്തിതം	തിരുവുള്ളത്തെ [ന്റെ	ആജഗാമ	വന്നെത്തി
യഥാവൃത്തം	ഉള്ളവണ്ണം	ച ച	ഉടനെ
ന്യവേദയൻ	കേൾപ്പിച്ചു	സഃ	അദ്ദേഹം
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്സാൻ	അഥ	വേഗത്തിൽ
നൃപതിഃ	മന്നവനായ	ധർമ്മവത്സലം	ധർമ്മനിഷ്ഠനായ
കുശഭപജഃ	കുശഭപജൻ	ജനകം	ജനകമഹാരാജാവിനെ
മഹാബലൈഃ	മഹാബലശാലികളായ	ദദർശ	സന്ദർശിച്ചു.

സോഭിവാദ്യ ശതാനന്ദം രാജാനം ചാപി ധാർമികം

രാജാർഹം പരമം ദിവ്യമാസനം ചാധ്യരോഹത.

9

സഃ	അദ്ദേഹം	ച	അതിൽചിന്നെ
ശതാനന്ദം ച	ശതാനന്ദമഹാക്ഷിയേയും	രാജാർഹം	രാജയോഗ്യമായ
ധാർമികം	ധർമ്മശീലനായ	പരമം ദിവ്യം	ഉത്തമദിവ്യസിംഹാ
രാജാനം ചാപി	മഹാരാജാവിനേയും	ആസനം	സനത്തിൽ
അഭിവാദ്യ	നമിക്കുക	അധ്യരോഹത.	ഉപവേശിച്ചു.

ഉപവിഷ്ണുവുളയ്ക്കു തെ തു ഭ്രാതരാവമിതെജസൗ
പ്രേഷയാമാസതുച്ഛീരൈ മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠം സുഭാമനം.

10

അമിതെജസൗ അളവറ തേജസപി
കുളം
വീരൈ വീരന്മാരും ആയ
തെ ഭ്രാതരൈ } ആ രണ്ടു സഹോദര
ഉളയ്ക്കു, } നാരുമും,
തു ഇക്കാര്യത്തെപ്പറ്റി

ഉപവിഷ്ണു, തമ്മിൽ സംസാരിച്ച
ശേഷം,
മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠം മന്ത്രിമുഖ്യനായ
സുഭാമനം സുഭാമനെ
പ്രേഷയാമാ- } ഇപ്രകാരം കല്പിച്ചു പ
സതഃ. } റഞ്ഞയച്ചു.

ഗച്ഛ മന്ത്രിപതേ ശീഘ്രമിക്ഷ്യാകമമിതെജസം
ആത്മജൈഃ സഹ ദുർദ്ധ്വമാനയസ്വ സമന്ത്രിണം.

11

മന്ത്രിപതേ! “ഹേ മന്ത്രിമുഖ്യ!
ശീഘ്രം ഗച്ഛ ഇപ്പോൾതന്നെ അങ്ങ
നാതന്നെപോയാലും
ദുർദ്ധ്വം } നിസ്സല്യതേജസപിയാ
അമിതെജസം } യ

ഇക്ഷ്യാകം, ദൗരഥചക്രവർത്തിയെ
സമന്ത്രിണം, മന്ത്രിസഹിതനായി,
ആത്മജൈഃ } പുത്രന്മാരോടുംകൂടി,
സഹ, } ക്ഷണിച്ചുകൂട്ടിക്കൊണ്ടു
ആനയസ്വ. } [വന്നാലും.

ഔപകാര്യം സ ഗതപാ തു രഘുണാം കലവർണം
ദദേ ശിരസാ ചൈനമഭിവാദ്യേദമബ്രവീത്.

12

സഃ അദ്ദേഹം
ഔപകാര്യം { (ചക്രവർത്തിയെഴുന്നെ
ള്ളിയിരുന്ന)അതി
മിഹിരക്ഷുള്ള കോവി
ലകത്തേയ്ക്കും
ഗതപാ, ചെന്നും,
രഘുണാം രഘുക്കുളയുടെ
കലവർണം വംശവർണനായ ദശ
രഥമഹാരാജാവിനെ

ദദേ മുഖം കാണിച്ചു
തു, ഉടനെ,
ഏനം അദ്ദേഹത്തെ
ശിരസാ } തലകമ്പിട്ടു നമസ്കരി
അഭിവാദ്യം ചെയ്തു } ചുശേഷം,
ഇദം ഇപ്രകാരം
അബ്രവീത് തിരുമനസ്സറിയിച്ചു.

അയോദ്ധ്യാധിപതേ വീര വൈദേഹോ മിഥിലാധിപഃ
സ തപാം ദൃഷ്ട്വം വ്യവസിതഃ സോപാദ്ധ്യായപുരോഹിതം.

13

“അയോദ്ധ്യാധിപതേ! അയോദ്ധ്യാധിപനാ
വതേ! } യുജ്ജോവേ!
വീര! വീര!
മിഥിലാധിപഃ മിഥിലാധിപനായ
സഃ ആ
വൈദേഹഃ ജനകമഹാരാജാവ്

തപാം നിന്തിരുവാടിയെ
സോപാദ്ധ്യായ } ഉപാദ്ധ്യായന്മാരോടും
പുരോഹിതം } പുരോഹിതന്മാരോടും
കൂടിയവനായി,
ദൃഷ്ട്വം സന്ദർശിച്ചാൻ
വ്യവസിതഃ. അവസരം കാത്തുകൊ
ണ്ടിരിക്കുന്നു.”

മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠവചഃ ശൂതപാ രാജാ സഞ്ചിഗണസ്തദാ
സബന്ധുരഗമത് തത്ര ജനകോ യത്ര വർത്തതേ.

14

മന്ത്രിശ്രേഷ്ഠ- വചഃ	} പ്രധാനമന്ത്രിയുടെ വാക്കു	സബന്ധുഃ,	ബന്ധുക്കളോടുംകൂടിയ വനായി,
ശൂതപാ,	കേട്ട്,	ജനകഃ	ജനകമഹാരാജാവ്
തദാ	അപ്പോൾതന്നെ,	യത്ര വർത്തതേ	എവിടേകാത്തിരുന്നു
രാജാ	മഹാരാജാവ്,	തത്ര	അവിടേയ്ക്കു [വേഗം,
സഞ്ചിഗണഃ	ഋഷിഗണങ്ങളോടും	അഗമത്.	എഴുന്നള്ളി.

രാജാ ച ജനകഃ ശ്രീമാൻ രാജരാജം സഹാനജഃ

പ്രത്യുദ്ഗമ്യ പ്രഹൃഷ്ടാത്മാ പ്രവേശ്യ ഗൃഹമഹായത്.

15

ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായ	പ്രത്യുദ്ഗമ്യ,	എതിരേററുസല്ലരിച്ചു
ജനകഃ രാജാ,	ജനകമഹാരാജാവ്,	ഗൃഹം	വസതിയിലേക്കു
പ്രഹൃഷ്ടാത്മാ	പരമാനന്ദഭരിതനായി	പ്രവേശ്യ	എഴുന്നള്ളിച്ചു
രാജരാജം,	ചക്രവർത്തിയെ [നായി	അഹായത്.	പൂജിച്ചു.
സഹാനജഃ ച	അനുജനോടുംകൂടിയവ		

സ രാജാ മന്ത്രിസഹിതഃ സോപാദ്ധ്യായഃ സബാന്ധവഃ

വാക്യം വാക്യവിഭാം ശ്രേഷ്ഠോ വൈഭവേഹമിദമബ്രവീത്.

16

മന്ത്രിസഹിതഃ	മന്ത്രിസഹിതനും	ശ്രേഷ്ഠഃ	മുഖനും ആയ
സോപാദ്ധ്യായഃ	ഉപാദ്ധ്യായസഹിതനും	സഃ രാജാ	ആ ചക്രവർത്തി [ടായി
സബാന്ധവഃ	ബന്ധുസഹിതനും [വൈഭവേഹം	ജനകമഹാരാജാവിനോ
വാക്യവിഭാം	വാക്യജ്ഞന്മാരിൽ	ഇദം വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
	വെച്ചു	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.

വിദിതം തേ മഹാരാജ ഇക്ഷ്വാകുലഭൈവതം

വക്താ സദ്യേഷു കൃത്യേഷു വസിഷ്ഠോ ഭഗവാന്താപി.

17

“മഹാരാജ!	“മഹാരാജാവേ!	സദ്യേഷു	} സദ്യകാജ്ഞങ്ങളിലും
ഋഷിഃ	മഹർഷിയായ	കൃത്യേഷു	
വസിഷ്ഠഃ	} വസിഷ്ഠഭഗവാൻ	വക്താ,	മുമ്പിലുചെയ്യേണ്ടവ
ഭഗവാൻ			നെന്നും
ഇക്ഷ്വാകുല-	} ഇക്ഷ്വാകുലത്തിന്നു	തേ വിദിതം.	അവിടുന്ന് അറിഞ്ഞ
ഭൈവതം,			സംഗതിയാണല്ലോ.

വിശ്വാമിത്രാഭ്യുനജ്ഞാതഃ സഹ സദ്യൈർമഹർഷിഭിഃ

ഏഷ വക്ഷ്യതി ധർമ്മാത്മാ വസിഷ്ഠോ മേ യഥാക്രമം.

18

“മഹർഷിഭിഃ	“മഹർഷിമാർ	വിശ്വാമിത്രാ-	} വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ
സദ്യൈഃ സഹ	എല്ലാവരോടുംകൂടി,	ഭ്യുനജ്ഞാതഃ,	
ഏഷഃ	ഈ	മേ യഥാക്രമം	എന്റെ വംശപാരമ്പ
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ		യ്ക്കുമത്തെ
വസിഷ്ഠഃ,	വസിഷ്ഠഭഗവാൻ	വക്ഷ്യതി.	വിവരിച്ചുചെയ്യും.

ഏവമുക്തപാ നരശ്രേഷ്ഠേ രാജ്ഞാം മദ്ധ്യേ മഹാത്മനാം
 തുഷ്ണീംഭൂതേ ഭഗരഥേ വസിഷ്ഠോ ഭഗവാന്തുഷിഃ
 ഉവാച വാക്യം വാക്യജ്ഞോ വൈദേഹോ സപുരോധസം. 19

രാജ്ഞാം	രാജാക്കന്മാരുടേയും	ജ്ഞിഃ	മഹഷിയും ആയ
മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കളുടേയും	വസിഷ്ഠഃ	} വസിഷ്ഠഭഗവാൻ,
മദ്ധ്യേ	നടുവിൽ	ഭഗവാൻ	
നരശ്രേഷ്ഠേ	പുരുഷശ്രേഷ്ഠനായ	സപുരോധസം	പുരോഹിതസഹിത
ഭഗരഥേ	ഭഗരഥമഹാരാജാവ്		നായ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	വൈദേഹം	ജനകമഹാരാജാവി
ഉക്തപാ	അരുളിച്ചെയ്ത്		നോടായി
തുഷ്ണീംഭൂതേ	വിരമിച്ചപ്പോൾ	വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
വാക്യജ്ഞഃ	വാക്യജ്ഞനും	ഉവാച	ഉരചെയ്താൻതടങ്ങി.

അവ്യക്തപ്രഭവോ ബ്രഹ്മാ ശാശ്വതോ നിത്യ അവ്യയഃ
 തസ്യാന്മരീചിഃ സഞ്ജജ്ഞേ മരീചേഃ കാശ്യപഃ സുതഃ 20

ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മാവ്	തസ്യാത്	അദ്ദേഹത്തിങ്കൽനിന്നു
ശാശ്വതഃ	ശാശ്വതനായുള്ളവൻ	മരീചിഃ	മരീചി
നിത്യഃ	സ്ഥൈര്യപോലെ പ്രവൃ	സംജജ്ഞേ	ജനിച്ചു;
	ത്തിപ്പാൻ ശക്തൻ	മരീചേഃ	മരീചിയുടെ
അവ്യയഃ	കാലക്രമദോഷരഹി	സുതഃ	പുത്രൻ
	തൻ	കാശ്യപഃ.	കാശ്യപൻ.
അവ്യക്ത- പ്രഭവഃ	} ഇന്ദ്രിയാതീതനായ പ രങ്കൽനിന്നും ഉളവായ വൻ		

വിവസ്വാൻ കാശ്യപാജ്ഞേണ മനുർവ്വൈവസ്വതഃ സുതഃ
 മനുഃ പ്രജാപതിഃ പൃഥ്വിക്ഷാകസ്ത മനോഃ സുതഃ. 21

“കാശ്യപാത്	“കാശ്യപങ്കൽനിന്നും	മനുഃ തു	മനുതന്നെയാണ്
വിവസ്വാൻ	സൂര്യഭഗവാൻ	പൃഥ്വം	ആദ്യം
ജ്ഞേണ	ജനിച്ചു	പ്രജാപതിഃ	മനുഷ്യജാതികളുടെ
വൈവസ്വതഃ	സൂര്യപുത്രനെന്ന്		പിതാവായവൻ
സംമൃതഃ	അറിയപ്പെടുന്നവൻ	മനോഃ	മനാവിന്റെ
മനുഃ	മനു	സുതഃ	പുത്രൻ
		ഇക്ഷ്വാകഃ	ഇക്ഷ്വാക.

തമിഷ്ഠപാകമയോദ്ധ്യായാം രാജാനം വിദ്ധി പൂർവ്വകം
ഇഷ്ടപാകോസ്തു സുതഃ ശ്രീമാൻ ക്ഷണിരീത്യേവ വിശ്രുതഃ 22

“തം	“ആ	ശ്രീമാൻ ഏവ	ശ്രീമാനെന്നം
ഇഷ്ടപാകം	ഇഷ്ടപാകവിനെ	വിശ്രുതഃ	ലോകപ്രസിദ്ധനായ
അയോദ്ധ്യായാം	അയോദ്ധ്യയിലെ	ക്ഷണിഃ	ക്ഷണി
പൂർവ്വകം	ആദ്യത്തെ	ഇതി തു	എന്നവൻതന്നെ
രാജാനം	രാജാവെന്നം	ഇഷ്ടപാകോഃ	ഇഷ്ടപാകവിന്റെ
വിദ്ധി	അറിഞ്ഞാലും	സുതഃ.	പുത്രൻ.

ക്ഷേണരഥാത്മജഃ ശ്രീമാൻ വിക്ഷണിരഭവദ്യത
വിക്ഷേണസ്തു മഹാതേജാ ബാണഃ പുത്രഃ പ്രതാപവാൻ. 23

അഥ	പിന്നെ	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയും
ക്ഷേണഃ	ക്ഷണിയുടെ	പ്രതാപവാൻ	പ്രതാപശാലിയും ആയ
ആത്മജഃ	പുത്രനായി	ബാണഃ തു	ബാണൻതന്നെ
ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായ	വിക്ഷേണഃ	വിക്ഷണിയുടെ
വിക്ഷണിഃ	വിക്ഷണി	പുത്രഃ	പുത്രൻ.
ഉഭവദ്യത	ഉണ്ടായി;		

ബാണസ്യ തു മഹാതേജാ അനരണ്യഃ പ്രതാപവാൻ
അനരണ്യാത് പൃഥുജ്ജ്ഞേ ത്രിശങ്കസ്തു പൃഥോ സുതഃ. 24

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയും	അനരണ്യാത്	അനരണ്യകൽനിന്നും
പ്രതാപവാൻ	പ്രതാപശാലിയും ആയ	പൃഥുഃ	പൃഥു
അനരണ്യഃ തു	അനരണ്യനെന്നവൻ	ജ്ജ്ഞേ	ജനിച്ചു
	തന്നെ	ത്രിശങ്കഃ തു	ത്രിശങ്കതന്നെ
ബാണസ്യ	ബാണന്റെ പുത്രൻ;	പൃഥോഃ	പൃഥുവിന്റെ
		സുതഃ.	പുത്രൻ.

ത്രിശങ്കോരഭവത് പുത്രോ ധൃന്ധുമാരോ മഹായശാഃ
ധൃന്ധുമാരാമഹാതേജാ യുവനാശോപാ മഹാരഥഃ
യുവനാശപസുതഃ ശ്രീമാൻ മാന്ധാതാ പൃഥിവീപതിഃ. 25

“ത്രിശങ്കോഃ	“ത്രിശങ്കവിന്നു	മഹാരഥഃ	മഹാവീരനും ആയ
മഹായശാഃ	അതീകീർത്തിമാനായ	യുവനാശപഃ	യുവനാശപൻ
ധൃന്ധുമാരഃ	ധൃന്ധുമാരൻ എന്ന	യുവനാശപസുതഃ	യുവനാശപന്റെ
പുത്രഃ	പുത്രൻ		പുത്രൻ
അഭവാത്	ജനിച്ചു	പൃഥിവീപതിഃ	ഭൂമണ്ഡലാധിപതി
ധൃന്ധുമാരാത്	ധൃന്ധുമാരകൽനിന്നു	ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാൻ [യായ
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയും	മാന്ധാതാ	മാന്ധാതാവം.

മാന്ധാതുസ്തു സുതഃ ശ്രീമാൻ സുസന്ധിരുദപദ്യത

സുസന്ധേരപി പുത്രൗ ദ്വൈ യുവസന്ധിഃ പ്രസേനജിത്°. 26

മാന്ധാതുഃ	മാന്ധാതാവിനു	യുവസന്ധി	യുവസന്ധി
ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായ	പ്രസേനജിത്°	പ്രസേനജിത്ത് എന്ന
സുസന്ധിഃ തു	സുസന്ധി എന്ന	ദ്വൈ അപി	രണ്ടുപേരും
സുതഃ	പുത്രൻ	സുസന്ധേഃ	സുസന്ധിയുടെ
ഉദപദ്യത	ഉണ്ടായി	പുത്രൗ	പുത്രന്മാർ

യശസപീ യുവസന്ധേസ്തു ഭരതോ നാമ നാമതഃ

ഭരതാത്തു മഹാതേജാ അസിതോ നാമ ജാതവാൻ. 27

നാമതഃ	പ്രസിദ്ധിപെറ	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയായ
യശസപീ	കീർത്തിശാലികളായ	അസിതഃ	} അസിതനെന്നവൻ തന്നെ
ഭരതഃ നാമ തു	ഭരതൻ എന്നവൻ	നാമ തു	
	തന്നെ	ഭരതാത്°	ഭരതങ്കൽനിന്നും
യുവസന്ധേഃ	യുവസന്ധിയുടെ	ജാതവാൻ	ഉളവായവൻ
	പുത്രൻ		

യസ്യൈതേ പ്രതിരാജാന ഉദപദ്യന്ത ശത്രുവഃ

ഹൈഹയാസ്താലജംഘാശ്ച ശൂരാശ്ച ശശിബിന്ദവഃ 28

താംസ്തു സംപ്രതിയുദ്ധ്യൻ ഹി യുദ്ധേ രാജാ പ്രവാസിതഃ. 29

ഏതേ	ഈ	ഉദപദ്യന്ത	ഏപ്പെട്ടുവോ, അപ്രകാ
ശൂരാഃ	ശൂരന്മാരായ		രമുള്ള
ഹൈഹയാഃ	ഹൈഹയരെന്നവരും	രാജാ ഹി	ആ രാജാവുതന്നെ
താലജംഘാഃ ച	താലജംഘരെന്നവരും	യുദ്ധേ	യുദ്ധത്തിൽ
ശശിബിന്ദവഃ }	ശശിബിന്ദുക്കളെന്ന	താൻ	അവരുമായി
ച }	വരും ആയ	സംപ്രതി-	} എതിർത്തുപോരാടിയ
പ്രതിരാജാനഃ	അന്യരാജാക്കന്മാർ	യുദ്ധ്യൻ തു	
യസ്യ	യാതൊരുവനു	പ്രവാസിതഃ	രാജ്യത്തിൽനിന്നും
ശത്രുവഃ	വിരോധികളായി		ഓടിക്കപ്പെട്ടു

ഹിമവന്തമുപാഗമ്യ ഭായ്യാഭ്യാം സഹിതോഽവസത്°

അസിതോഽപ്ലബ്ധലോ രാജാ കാലധർമ്മമുപേയിവാൻ. 30

അപ്ലബ്ധഃ	ബലഹീനനായ	ഉപാഗമ്യ	ചെന്നുചേന്ന്°
അസിതഃ രാജാ	അസിതമഹാരാജാവ്°	അവസത്°	അവിടെ വസിച്ചു
ഭായ്യാഭ്യാം }	ഇരുഭായ്മാരോടും കൂ	കാലധർമ്മം }	(അവിടെവെച്ച്) തീ
സഹിതഃ }	ടെ	ഉപേയിവാൻ }	പ്പെടുകയും ചെയ്തു
ഹിമവന്തം	ഹിമാലയത്തിൽ		

ദേവ ചാസ്യ ഭാഷ്ട്യേ ഗർഭിണ്യേ ബഭ്രുവതുരീതി ശ്രുതിഃ
ഏകാ ഗർഭവിനാശായ സപന്ത്യേ തു ഗരം ദദൌ

31

തു	അക്കാലം	ശ്രുതിഃ	ഇരുവരും കേട്ടറിഞ്ഞ
അസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ		സംഗതിയായിരുന്നു
ഭാഷ്ട്യേ	പതിമാർ	ഏകാ	ഒരുത്തി
ദേവ ച	ഇരുവരും	സപന്ത്യേ	സപത്തിക്കു
ഗർഭിണ്യേ	ഗർഭിണികൾ	ഗർഭവിനാശായ	ഗർഭം നശിപ്പിക്കുവാൻ
ബഭ്രുവതുഃ	ആയിരുന്നു	ഗരം	വിഷം [വേണ്ടി]
ഇതി	ഇത്	ദദൌ	കൊടുത്തു

തതഃ ശൈലവരേ രമ്യേ ബഭ്രുവാഭിരതോ മുനിഃ
ഭാഗ്ഗവശ്ചുവനോ നാമ ഹിമവന്തമുപാശ്രിതഃ.

32

തതഃ	അതേകാലത്തിൽ	രമ്യേ	മനോഹരമായ
ഭാഗ്ഗവഃ	ഭൃഗുവംശജനും	ശൈലവരേ	ഒരു കുന്നിൽ
ചുവനഃ നാമ	ചുവനനെന്ന്പേരായ	അഭിരതഃ	{ ദൈവധ്യാനനിരതനാ
മുനിഃ	മഹർഷി [വനം ആയ		യി കാലം കഴിക്കുന്നവ
ഹിമവന്തം	ഹിമാലയത്തെ	ബഭ്രുവ.	{ നായിതന്നെ
ഉപാശ്രിതഃ	പ്രാപിച്ചവനായി		വർത്തിച്ചിരുന്നു

തത്ര ചൈകാ മഹാഭാഗാ ഭാഗ്ഗവം ദേവവർച്ഛസം
വവന്ദേ പദ്മപത്രാക്ഷീ കാംക്ഷന്തീ സുതമുത്തമം.

33

മഹാഭാഗാ	മഹാഭാഗ്യവതിയും	കാംക്ഷന്തീ	ആഗ്രഹിക്കുന്നവളായി
പദ്മപത്രാക്ഷീ	പൊൽതാർനേത്രയും	ദേവവർച്ഛസം	ദിവ്യതേജസ്വിയായ
	ആയ	ഭാഗ്ഗവം	ആഭൃഗുവംശജനെ
ഏകാ	അതിലൊരുവൾ	തത്ര ച	അദ്ദേഹം തപസ്സുചെ
ഉത്തമം	ഉത്തമനായ		യ്ക്കിരുന്നടിക്കിൽ
സുതം	പുത്രനെ	വവന്ദേ	ചെന്നുവന്ദിച്ചു

തമുഷിം സാഭ്യപാഗമ്യ കാളിന്ദീ ചാഭ്യവാദയത്
സ താമഭ്യവദദിപ്രഃ പുത്രേപ്സും പുത്രജന്മനി.

34

കാളിന്ദീ	കാളിന്ദി എന്ന	സഃ വിപ്രഃ	ആ ബ്രാഹ്മണൻ
സാ	അവൾ (പിന്നെ)	പുത്രേപ്സും	പുത്രനെ കാംക്ഷിക്കുന്ന
തം ഋഷിം	ആ മഹർഷിയുടെ	താം	അവളെന്നോക്കി
അഭ്യപാഗമ്യ	അടുത്തുചെന്നു്	പുത്രജന്മനി ച	പുത്രോത്പത്തികായ്
അഭ്യ-	{ നമസ്കരിച്ച് തന്റെ		ത്തെക്കുറിച്ചു്
വാദയത്		അഭ്യവദതം	
			ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു

തവ ക്ഷൈര മഹാഭാഗേ സുപുത്രഃ സുമഹാബലഃ
മഹാവീര്യോ മഹാതേജോ അചിരാത് സംജനീഷ്യതി.
ഗരേണ സഹിതഃ ശ്രീമാൻ മാ ശുചഃ കമലേക്ഷണേ.

35

കമലേ- ക്ഷണേ	}	കമലഃനത്രയായ	മഹാതേജഃ	അതിതേജസപിരായം
മഹാഭാഗേ!		ഹേ പുണ്യവതി!	ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായം ഉള്ള
ഗരേണ സഹിതഃ	}	വിഷശരീരനായം,	സുപുത്രഃ	ഒരു സത്പുത്രൻ,
സുമഹാബലഃ		അത്യധികബലശാലി	തവ	ഭവതിയുടെ
		യായം,	ക്ഷൈര	വയററിൽ
മഹാവീര്യഃ		മഹാവീര്യവാനായം	അചിരാത്	താമസിയാതെ
			സംജനീഷ്യതി	ജനിപ്പാൻപോകുന്നു;
			മാ ശുചഃ.	ഓ:ഖിക്കേണ്ട.

ഏവമുക്താ മഹാഭാഗാ അസിതേ സ്വഗ്ദതേ സതി
നിധായ ചേതോ നൃപതൗ വിദ്യുല്ലേഖേവ സുപ്രഭാ.

36

ചുവനം തു നമസ്തത്വ രാജപത്നീ പതിവ്രതാ
പതിശോകാതുരാ തസ്താത് പുത്രം ദേവീ വ്യജായത.

37

വിദ്യുല്ലേഖാ	}	മിന്നൽപിണർപോ	രാജപുത്രീ	രാജപുത്രീയും,
ഇവ		ലെ	ദേവീ	പട്ടമഹിഷിയും
സുപ്രഭാ		മഹാകാന്തിയുള്ളവളും	ചുവനം	ചുവനമഹഷിയെ
പതിശോകാ-	}	ഭർത്തുടേ:ഖാതുരയും, എ	നമസ്തത്വ	ശരണം പ്രാപിച്ച്
തുരാ, തു		കിലും,	ഏവം ഉക്താ	മേല്പാഞ്ഞവണ്ണം അന്ന
അസിതേ		അസിതമഹാരാജാവം		ഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവളും,
സ്വഗ്ദതേ സതി		സ്വഗ്ദതനായിരിക്ക	മഹാഭാഗാ	മഹാപുണ്യവതിയുമായ
നൃപതൌ		അരചകൾ [മ്പോഴും	തസ്താത്	അതിനാൽ [അവര,
ചേതഃ വിധായ		ചിത്തത്തെ അപ്പണം	പുത്രം	ഒരു പുത്രനെ
പതിവ്രതാ		പതിവ്രതയും, [ചെയ്ത	വ്യജായത.	പ്രസവിച്ചു.

സ്വപത്യാ തു ഗരസ്തസ്യേ ഭഞ്ഞാ ഗർഭജീഘാംസയാ
സഹ തേന ഗരേണൈവ ജാതഃ സ സഗരോഭവത്.

38

ഗർഭ-	} ഗർഭത്തെ അലസിപ്പി	തേന	അതേ
ജീഘാംസയാ		പ്പാനുള്ള ആഗ്രഹ	വിഷത്തോടുകൂടിത്ത
	ത്താൽ	ഏവ	ന്നെ
സ്വപത്യാ	സ്വപത്തിയാൽ	ജാതഃ	അദ്ദേഹം ജനിച്ചു;
തസ്യൈ	അവരക്കും	തു,	അക്കാരണത്താൽ,
ഗരഃ	വിഷം	സഃ	അദ്ദേഹം
ദത്തഃ	കൊടുക്കപ്പെട്ടു;	സഗരഃ	സഗരൻ എന്നു
		അഭാവം.	അറിയപ്പെട്ടു.

സഗരസ്യാസമഞ്ജസ്തു അസമഞ്ജാത് തഥാശ്ചമാൻ
ദിലീപോഃശ്ചമതഃ പുത്രോ ദിലീപസ്യ ഭഗീരഥഃ
ഭഗീരഥാത് കകത്സ്ഥസ്തു രഘുസ്തസ്മാദജായത.

39

അസമഞ്ജഃ തു	അസമഞ്ജൻതന്നെ	പുത്രഃ	പുത്രൻ,
സഗരസ്യ	സഗരമഹാരാജാവി	ഭഗീരഥഃ തു	ഭഗീരഥൻതന്നെയാണു
	ന്റെ(പുത്രൻ);	ദിലീപസ്യ	ദിലീപന്റെ(പുത്രൻ);
തഥാ	അതിനുശേഷം,	ഭഗീരഥാത്	ഭഗീരഥങ്കൽനിന്ന്
അസമഞ്ജാത്	അസമഞ്ജങ്കൽനിന്നു	കകത്സ്ഥഃ	കകത്സ്ഥനുമായി;
അശ്ചമതഃ	അശ്ചമാൻ(ഉളവായി)	തസ്മാത്	അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നു
ദിലീപഃ	ദിലീപൻ	രഘുഃ	രഘു
അശ്ചമതഃ	അശ്ചമാന്റെ	അജായത	ജനിച്ചു

രഘോസ്തു പുത്രസ്തേജസപീ പ്രവൃദ്ധഃ പുരുഷാദകഃ
കല്യാണപാദോഽപ്യഭവത്തസ്മാജ്ജാതസ്തു ശങ്ഖണഃ.

40

രഘോഃ	രഘുവിന്നു,	പ്രവൃദ്ധഃ	പ്രവൃദ്ധൻ എന്ന
തേജസപീ	} തേജസപിയെന്നിരു	പുത്രഃ	പുത്രൻ
അപീ		അഭാത്	ഉണ്ടായി;
തു,	ഒരു ശാപത്താൽ	തസ്മാത്	അദ്ദേഹത്തിൽനിന്നു
പുരുഷാദകഃ	നരമാംസഭോജിയും	ശങ്ഖണഃ	ശങ്ഖണൻ
കല്യാണപാദഃ	കരുത കാലുകളാൻ	ജാതഃ	ജനിച്ചു.
	വന്നു ആയ		

സുദർനഃ ശങ്ഖണസ്യ അഗ്നിവണ്ണഃ സുദർനാത്
ശീശ്രുഗസ്തഗ്നിവണ്ണസ്യ ശീശ്രുഗസ്യ മരുഃ സുതഃ
മരോഃ പ്രശുശ്രുകസ്താസീദംബരീഷഃ പ്രശുശ്രുകാത്.

41

സുദർനഃ	സുദർനൻ	മരുഃ	മരു
ശങ്ഖണസ്യ	ശങ്ഖണന്റെ	ശീശ്രുഗസ്യ	} ശീശ്രുഗന്റെ പുത്രൻ;
	(പുത്രൻ)	സുതഃ	
സുദർനാത്	സുദർനങ്കൽനിന്നു	പ്രശുശ്രുകഃ	പ്രശുശ്രുകൻ എന്നവൻ
അഗ്നിവണ്ണഃ	അഗ്നിവണ്ണൻ	മരോഃ	മരുവിന്നു
	(ഉളവായി);	ആസീത്	ഉണ്ടായി
ശീശ്രുഗഃ തു	ശീശ്രുഗൻതന്നെ	അംബരീഷഃ തു	അംബരീഷൻതന്നെ
അഗ്നിവണ്ണസ്യ	അഗ്നിവണ്ണന്റെ	പ്രശുശ്രുകാത്.	പ്രശുശ്രുകങ്കൽനിന്നുള്ള
	(പുത്രൻ);		റായവൻ.

അംബരീഷസ്യ പുത്രാഽഭൂന്നുളൂഷഃ ഘൃഥവീപതിഃ
നളൂഷസ്യ യയാതിസ്തു നാഭാഗസ്തു യയാതിജഃ

42

അംബരീഷസ്യ	അംബരീഷന്റെ	അഭൂത്	വിളങ്ങി;
പുത്രഃ	പുത്രൻ	യയാതിഃ	യയാതിതന്നെ
നഹുഷഃ തു	നഹുഷൻതന്നെ	നഹുഷസ്യ	നഹുഷന്റെ പുത്രൻ;
പൃഥ്വിവീപതിഃ	ഭൂമണ്ഡലാധിപതി	നാഭാഗഃ	നാഭാഗൻ
	യായി	യയാതിജഃ	യയാതിപുത്രൻ.

നാഭാഗസ്യ ബഭ്രുവാജ അജാഭൂശരഥോഭവത്

അസ്താഭൂശരഥാജ്ഞാതൗ ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ

43

നാഭാഗസ്യ	നാഭാഗന്ന	അസ്താത്	} ഈ ദശരഥമഹാ
അജഃ ബഭ്രുവഃ	അജൻജനിച്ചു [നിന്നു	ഭൂശരഥാത്	
അജാതം	അജമഹാരാജാവിങ്കൽ	ഭ്രാതരൗ	ഭ്രാതാക്കന്മാരായ
ദശരഥഃ	ദശരഥമഹാരാജാവും	രാമലക്ഷ്മണൗ	ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ
അഭവത്;	ജനിച്ചു;	ജ്ഞാതൗ	ജനിച്ചു

ആദിവംശവിശുദ്ധാനാം രാജ്ഞാം പരമധർമ്മിണാം

ഇക്ഷ്വാകുലജാതാനാം വീരാണാം സത്യവാദിനാം.

44

രാമലക്ഷ്മണയോരതേർ തപസ്സുതേ വരയേ നൃപ

സദശാഭ്യം നരശ്രേഷ്ഠ സദശേ ഭാതുമഹസി.

45

രാജ്ഞാം	രാജാക്കന്മാരായി	തപസ്സുതേ	അവിടുത്തെ രണ്ടു
ആദിവംശ-	} ആദ്യംതൊട്ടുതന്നെ വം		പുത്രിമാരെയും
വിശുദ്ധാനാം			
	ശവിശുദ്ധിയാൻവ	വരയേഃ	} പരിണയം ചെയ്തുകൊ
	രായി,		
പരമധർമ്മിണാം	അതിധർമ്മിഷ്ടന്മാരായി		ടുപ്പാൻ ഞാൻ വര
വീരാണാം	ശൂരന്മാരായി	നരശ്രേഷ്ഠ !	ണം ചെയ്യുന്നു.
സത്യവാദിനാം	സത്യസന്ധന്മാരായി	സദശാഭ്യം	ഹേ നരശ്രേഷ്ഠ ! [കും
ഇക്ഷ്വാകു-	} ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തിൽ	സദശേ	തക്കവരന്മാരായ ഇരുവ
കുലജാതാനാം			തക്ക പത്നിമാരായ
അതേർ	ജനിച്ചവരിൽചേർന്ന്	ഭാതം	ഇരുപുത്രിമാരെയും
	കാരണത്താൽ,		വിവാഹം ചെയ്തുകൊടു
രാമ-	} ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരി		പ്പാൻ
ലക്ഷ്മണയോഃ		അഹസി	തിരുമനസ്സുണ്ടാ
നൃപ !	അല്ലയോ രാജാവേ !		കേണം

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

സപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = എഴുപതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം

(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2137)

ഏകസപ്തതിമഃ സദ്ഗ്ഗം=ഏഴുപത്തൊന്നാം സദ്ഗ്ഗം.

[ജനകവംശാനുകീർത്തനം = ജനകവംശപരമ്പരയെ പറയുന്നത്.]

ഏവം ബ്രഹ്മാണം ജനകഃ പ്രത്യുവാച കൃതാഞ്ജലിഃ
ശ്രോതുമഹംസി ഭദ്രം തേ കലം നഃ പരികീർത്തിതം.

1

ജനകഃ	ജനകമഹാരാജാവ്	നഃ കലം	ഞങ്ങളുടെ വംശം
ഏവം	} ഇപ്രകാരം വരണം ചെയ്ത അദ്ദേഹത്തെ നോക്കി കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ട്	പരികീർത്തിതം	വിവരിക്കപ്പെടുന്നതി
ബ്രഹ്മാണം		ശ്രോതം	} കേട്ടുരുളിയാലും [നെ
കൃതാഞ്ജലിഃ		അഹംസി	
പ്രത്യുവാച	ഇപ്രകാരം മറുപടിയരുളിച്ചെയ്തു	തേ ഭദ്രം	നിന്തിരുവടിക്കായശസ്സുണ്ടാകട്ടെ

പ്രദാനേ ഹി മുനിശ്രേഷ്ഠ കലം നിരവശേഷതഃ
വക്തവ്യം കലജാതേന തന്നിബോധ മഹാമുനേ.

2

മുനിശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ മുനിവര്യ!	വക്തവ്യം	ഉരചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാ
കലജാതേന	സത്കലത്തിൽ പിറന്നവനാൽ	ഹി	അതിനാൽ [ണല്ലോ
പ്രദാനേ	കന്യകാദാനകമ്മ്	മഹാമുനേ!	ഹേ മുനിവര!
കലം	വംശാവലി [ത്തിൽ	തത്	അതിനെ
നിരവശേഷതഃ	ഒന്നും വിടാതെ	നിബോധ	കേട്ടുരുളിയാലും

രാജാഭൂത്ത് ത്രിഷു ലോകേഷു വിശ്രുതഃ സ്വേദന കർമ്മണാ
നിമിഃ പരമധർമ്മാത്മാ സർപ്പസതപവതാം വരഃ.

3

നിമിഃ രാജാ	നിമി എന്ന ഒരു	വരഃ	ഉത്തമനായി,
സ്വേദന	തന്റെ [രാജാവ്	പരമധർമ്മാത്മാ,	അതിധർമ്മിഷ്ടനെന്നു
കർമ്മണാ	സ്വപുണ്യകർമ്മഫലത്താൽ	ത്രിഷുലോകേഷു	മൂന്നുലോകങ്ങളിലും
സർപ്പ-	} സകലസാതപികന്മാരിലുംവെച്ച്	വിശ്രുതഃ	പ്രസിദ്ധിപൂണ്ടവനാ
സതപവതാം		അഭൂത്	ഉണ്ടായിരുന്നു [യി

തസ്യ പുത്രോ മിഥിന്നാമ മിഥിലാ യേന നിർമ്മിതാ
പ്രഥമോ ജനകോ നാമ ജനകാദപ്യഭാവസുഃ.

4

പ്രഥമഃജനകഃ	} ആദ്യത്തെജനകൻ എന്തായിരുന്നെന്നും, മിഥിലാ നിർമ്മിതാ യേന	മിഥിഃ നാമ	മിഥി എന്നവൻ
നാമ അപി,		തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
മിഥിലാ		പുത്രഃ	പുത്രൻ;
നിർമ്മിതാ	നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതും	ജനകാത്	ആ ജനകകൾ നിന്ന്
യേന	യാതൊരുവനാലൊ, അദ്ദേഹവും ആയ	ഉദാവാസുഃ	ഉദാവാസു ജനിച്ചു

ഉഭാവസോസ്തു ധർമ്മാത്മാ രാജാ വൈ നന്ദിവൽനഃ
നന്ദിവൽനപുത്രസ്തു സുകേതുർനാമ നാമതഃ.

5

നന്ദിവൽനഃ	നന്ദിവൽനനെന്ന	നാമതഃ	പ്രസിദ്ധിപെറ
ധർമ്മാത്മാ വൈ	ധർമ്മാത്മാവായ	സുകേതുഃ	} സുകേതു എന്നവൻ തന്നെ
രാജാ തു	രാജാവുതന്നെ	നാമ തു	
ഉഭാവസോഃ	ഉഭാവസുവിന്റെ പുത്രൻ	നന്ദിവൽന-പുത്രഃ	} നന്ദിവൽനപുത്രൻ

സുകേതോരപി ധർമ്മാത്മാ ഭേവരാതോ മഹാബലഃ
ഭേവരാതസ്യ രാജേഷ്വർബൃഹദ്രഥ ഇതി സ്മൃതഃ.

6

മഹാബലഃ	മഹാബലശാലിയും	ബൃഹദ്രഥഃ	ബൃഹദ്രഥൻ
ധർമ്മാത്മാ അപി	ധർമ്മാത്മാവും ആയ	ഇതി	എന്നു
ഭേവരാതഃ	ഭേവരാതൻ	സ്മൃതഃ	അറിയപ്പെട്ടവൻ
സുകേതോഃ	സുകേതുവിന്റെ പുത്രൻ;	രാജേഷ്വഃ	രാജാധിപായ
		ഭേവരാതസ്യ	ഭേവരാതന്റെ പുത്രൻ.

ബൃഹദ്രഥസ്യ ശുഭോഽഭ്യുഹാവിരഃ പ്രതാപവാൻ
മഹാവിരസ്യ ധൃതിമാൻ സുധൃതിഃ സത്യവിക്രമഃ.

7

ശുഭഃ	ശുഭനം	ധൃതിമാൻ	ധൈര്യശാലിയും
പ്രതാപവാൻ	പ്രതാപശാലിയും ആയ	സത്യവിക്രമഃ	സ്ഥിരപരാക്രമശാലിയും ആയ
മഹാവിരഃ	മഹാവിരൻ	സുധൃതിഃ	സുധൃതി
ബൃഹദ്രഥസ്യ	ബൃഹദ്രഥനു	മഹാവിരസ്യ	മഹാവിരന്റെ പുത്രൻ.
അഭ്യുഹഃ	ഉണ്ടായി		

സുധൃതേരപി ധർമ്മാത്മാ ദൃഷ്ടകേതുഃ സുധാർമികഃ
ദൃഷ്ടകേതോസ്തു രാജേഷ്വർശ്ച ഇതി വിശ്രുതഃ.

8

ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മശുദ്ധയുജ്ജ്വാനം	വിശ്രുതഃ	പ്രസിദ്ധനായ
സുധാർമികഃ	} ഉത്തമധർമ്മനുഷ്ഠാന അപി } യുക്തനും ആയ	ഹയ്ശപഃ	} ഹയ്ശപൻ എന്നവൻ തന്നെ
ദൃഷ്ടകേതുഃ		ഇതി തു	
സുധൃതേഃ	സുധൃതിയുടെ(പുത്രൻ)	രാജേഷ്വഃ	രാജാധിപായ
		ദൃഷ്ടകേതോഃ	ദൃഷ്ടകേതുവിന്റെ (പുത്രൻ.)

ഹയ്ശപസ്യ മരഃ പുത്രോ മരോഃ പുത്രഃ പ്രതിന്ധകഃ
പ്രതിന്ധകസ്യ ധർമ്മാത്മാ രാജാ കീർത്തിരഥഃ സ്മൃതഃ

9

മരഃ	മര	ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ
ഹയ്ശപസ്യ	ഹയ്ശപന്റെ	കീർത്തിരഥഃ	കീർത്തിരഥൻ എന്ന
പുത്രഃ	പുത്രൻ;	രാജാ	രാജാവ്
പ്രതിന്ധകഃ	പ്രതിന്ധകൻ	പ്രതിന്ധകസ്യ	പ്രതിന്ധകന്റെ
മരോഃ	മരവിന്റെ	സ്മൃതഃ.	പുത്രൻ.
പുത്രഃ	പുത്രൻ:		

പുത്രം കീർത്തിരഥസ്യാഥ ദേവമീഡ ഇതി സ്മൃതഃ
ദേവമീഡസ്യ വിബുധോ വിബുധസ്യ മഹീധുകഃ.

10

അഥ	ചിന്നെ	വിബുധഃ	വിബുധൻ
ദേവമീഡഃ ഇതി ദേവമീഡൻ എന്നു		ദേവമീഡസ്യ	ദേവമീഡന്റെ പുത്രൻ
സ്മൃതഃ	അറിയപ്പെട്ടവൻ	മഹീധുകഃ	മഹീധുകൻ
കീർത്തിരഥസ്യ	} കീർത്തിരഥന്റെ പു	വിബുധസ്യ.	വിബുധന്റെ (പുത്രൻ)
പുത്രഃ			

മഹീധുകസുതോ രാജാ കീർത്തിരാതോ മഹാബലഃ
കീർത്തിരാതസ്യ രാജേഷ്വർമഹാരോമാ വ്യജായത.

11

മഹാബലഃ	മഹാബലവാനായ	മഹാരോമാ	മഹാരോമാവ് എന്ന
കീർത്തിരാതഃ	} കീർത്തിരാതൻ എന്ന	രാജേഷ്ഃ	രാജഷിയായ [വൻ
രാജാ		കീർത്തിരാതസ്യ	കീർത്തിരാതനാ
മഹീധുകസുതഃ	മഹീധുകപുത്രൻ	വ്യജായത.	ഉളവായി.

മഹാരോമണസു ധർമ്മാത്മാ സ്വപ്ണരോമാ വ്യജായത
സ്വപ്ണരോമണസു രാജേഷ്വർഘ്രസ്വരോമാ വ്യജായത.

12

ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	ഘ്രസ്വരോമാ	ഘ്രസ്വരോമാവ്
സ്വപ്ണരോമാ	സ്വപ്ണരോമാവുതന്നെ		എന്നവൻതന്നെ
മഹാരോമണഃ	മഹാരോമാവിനാ	രാജേഷ്ഃ	രാജഷിയായ
വ്യജായത	ജനിച്ചു;	സ്വപ്ണരോമണഃ	സ്വപ്ണരോമാവിനാ
		വ്യജായത.	ജനിച്ചു.

തസ്യ പുത്രഭയം രാജേണാ ധർമ്മജ്ഞസ്യ മഹാത്മനഃ
ജ്യേഷ്ഠോഽഹമനഃജാ ഭ്രാതാ മമ വീരഃ കശലപജഃ.

13

തസ്യ	ആ	ജ്യേഷ്ഠഃ അഹം	മുത്തവൻ ഞാൻ
ധർമ്മജ്ഞസ്യ	ധർമ്മജ്ഞനും	മമ അനജഃ	എന്റെ കൂടെപ്പിറന്ന
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവുമായ	ഭ്രാതാ	അനജൻ
രാജഃ	രാജാവിനാ	വീരഃ	വീരനായ
പുത്രഭയം	രണ്ടു പുത്രന്മാർ	കശലപജഃ	കശലപജൻ.

മാം തു ജ്യേഷ്ഠം പിതാ രാജേ സോഭിഷിച്ച നരാധിപഃ
കശലപജം സമാവേശ്യ ഭാരം മയി വനം ഗതഃ.

14

പിതാ	അച്ഛനും	കശലപജം	കശലപജനെ
നരാധിപഃ	രാജാവും ആയ	ഭാരം	ഭരിക്കപ്പെടേണ്ടവ
സഃ	അദ്വേഹം	മയി	എങ്കൽ [നായി
ജ്യേഷ്ഠം മാം	ജ്യേഷ്ഠനായ എന്നെ	സമാവേശ്യ	എല്ലിച്ചു
രാജേ	രാജ്യത്തിൽ	വനം	(തപസ്സിനായി)കാട്ടി
അഭിഷിച്ച തു	അഭിഷേകം ചെയ്തു	ഗതഃ	പോയി. [ലേക്കു

വൃദ്ധേ പിതരി സ്വർ്യാതേ ധർമ്മേണ ധൂരമാവഹം
ഭൂതരം ദേവസങ്കാശം സ്തേഹാത് പശ്യൻ കശലപജം.

15

വൃദ്ധേ	വയോധികനായ	കശലപജം	കശലപജനെ
പിതരി	പിതാവ്	സ്തേഹാത്	സ്തേഹത്തോടെ
സ്വഃ യാതേ	സ്വർ്ഗ്ഗം പ്രാപിച്ചു	പശ്യൻ	സംരക്ഷിക്കുന്നവനായി
	പ്പോര	ധർമ്മേണ	ധർമ്മപ്രകാരം
ദേവസങ്കാശം	ദേവതുല്യനായ	ധൂരം	രാജ്യഭാരത്തെ
ഭൂതരം	അനുജൻ	ആവഹം	ഞാൻ ഏറുക.

കന്യചിത്തപാഥ കാലസ്യ സാംകാശ്യാദാഗതഃ പുരാത്
സുധന്വാ വീർ്യാവാൻ രാജാ മിഥിലാമവരോധകഃ.

16

അഥ	പിന്നെ	വീർ്യാവാൻ തു	വീർ്യാവാനായ
കന്യചിതം	ഒരു	രാജാ സുധന്വാ	സുധന്വാൻ എന്ന രാ
കാലസ്യ	കാലത്തിൽ	മിഥിലാം	മിഥിലയെ [ജാവാ
സാംകാശ്യാത്	} സാംകാശ്യപട്ടണ	അവരോധകഃ	വളയുവാൻ
പുരാത്		ആശങ്കഃ.	വന്നു.

സ ച മേ പ്രേഷയാമാസ ശൈവം ധനുരനന്തമം

സീതാ കന്യാ ച പദ്മാക്ഷീ മഹ്യം വൈ ദീയതാമിതി.

17

സഃ	അയാൾ	മഹ്യം	നമുക്ക്
അനന്തമം	പ്രേഷയമായ	ദീയതം, ഇതി	നൽകപ്പെട്ടെ എന്ന്
ശൈവം ധനുഃ ച ശിവധനുസ്സം		മേ	എന്നോട്
പദ്മാക്ഷീ	പദ്മനേത്രയായ	പ്രേഷയാമാസ	} ഭൂതന്മാർ മുഖേന ആവ
സീതാ കന്യാ ച കന്യക സീതയും		വൈ.	

തസ്യാപ്രദാനാദി ബ്രഹ്മണ്യേ യഥാമാസീനയാ സര

സ ഹതോഭിമുഖോ രാജാ സുധന്വാ തു മയാ രണേ.

18

ബ്രഹ്മണ്യേ	ഹോ ബ്രഹ്മണ്യേ!	അഭിമുഖഃ	ഹേരിട്ട്
തസ്യ	അവന്നു	സുധന്വാ	} ആ സുധന്വാനെ
അപ്രദാനാത്	കൊടുത്തില്ലെന്ന കാര	രാജാ	
	ണത്താൽ	രണേ തു	യുദ്ധത്തിൽൊച്ചുതന്നെ
മയാ സര	എന്നോടുകൂടി	മയാ	എന്നാൽ
യുദ്ധം ആസീത്	യുദ്ധമുണ്ടായി	ഹതഃ	ഹതനായി

നിഹത്യ തം മുനിശ്രേഷ്ഠ സുധനപാനം നരാധിപം
സാംകാശ്യേ ഭ്രാതരം വീരമഭ്യുഷിഞ്ചം കശലപജം.

19

മുനിശ്രേഷ്ഠ!	അല്ലയോ മുനിവര്യ!	വീരം	വീരനായ
തം	ആ	ഭ്രാതരം	അനുജൻ
സുധനപാനം	} സുധനപാനെന്ന അരചനെ	കശലപജം	കശലപജനെ
നരാധിപം		സാംകാശ്യേ	സാംകാശ്യയിൽ
നിഹത്യ	കൊന്നതിൽപിന്നെ	അഭ്യുഷിഞ്ചം	ഞാൻവാഴിച്ചു.

കനീയാനേഷ മേ ഭ്രാതാ അഹം ജ്യേഷ്ഠോ മഹാമുനേ
ദോമി പരമപ്രീതോ വധേപൗ തേ മുനിപുംഗവ

20

സീതാം രാമായ ഭദ്രം തേ ഉൗർമ്മിച്ചാം ലക്ഷ്മണായ ച.

21

മഹാമുനേ!	ഹേ മാമുനിവര്യ!	സീതാം	സീതയെ
ഏഷഃ	ഇവൻ	രാമായ	ശ്രീരാമനും
മേ കനീയാൻ	എന്റെ ഇളയ	ഉൗർമ്മിച്ചാം	ഉൗർമ്മിച്ചയെ
ഭ്രാതാ	സഹോദരൻ	ലക്ഷ്മണായ ച	ലക്ഷ്മണനും
അഹം ജ്യേഷ്ഠഃ	ഞാൻ മുത്താൻ	പരമപ്രീതഃ	അതിപ്രീതിയോടെ
മുനിപുംഗവ!	മുനിവര!	ദോമി	ഞാൻപാണിഗ്രഹണം
തേ	ആ		ചെയ്തുകൊടുക്കും
വധേപൗ	കന്യകമാരായ	തേ ഭദ്രം.	ചന്ദ്രപിണങ്ങിയാലും.

വീര്യശുക്ലാം മമ സുതാം സീതാം സുരസുതോപമാം
ദപിതീയാമുർമ്മിച്ചാം ചൈവ ത്രിദ്ദോമി ന സംശയഃ.

22

സുര-	} ദിവ്യകന്യകപോലെ	ഉൗർമ്മിച്ചാം ച	ഉൗർമ്മിച്ചതേയും
സുതോപമാം		ത്രിഃ	ത്രിവിധകരണങ്ങളെ
മമ സുതാം	എന്റെ പുത്രിയും		ക്കൊണ്ടും
വീര്യശുക്ലാം	വീര്യശുക്ലയുമായ	ദോമി	ഞാൻ വിവാഹംചെയ്ത
സീതാം ഏവ	സീതയേയും		കൊടുക്കുന്നുണ്ട്
ദപിതീയാം	രണ്ടാമത്തേവളായ	സംശയഃ ന	സംശയമില്ല.

രാജലക്ഷ്മണയോ രാജൻ ഗോദാനം കാരയസ്ഥ ഹ

പിതൃകാർഷ്ഠം ച ഭദ്രം തേ തതോ വൈവാഹികം കരു.

23

രാജൻ ഹ!	അല്ലയോ മഹാരാജാ	പിതൃകാർഷ്ഠം ച	{ പിതൃദോഷന്മാർക്കും ചൈ ശ്വേണ്ടതായ നാനിശ്രാ ലംഭുതലായ വൈദിക
	ഹേ!		
രാമ-	} ശ്രീരാമലക്ഷ്മണനും	കാരയസ്ഥ	നടത്തിച്ചാലും
ലക്ഷ്മണയോഃ		തതഃ	അനന്തരം
ഗോദാനം	{ വിവാഹാദിനിന്റെ പു ച്ഛംഗമായബ്രഹ്മചര്യ സമാപ്തനത്തേയും,	വൈവാഹികം	വിവാഹകൃത്യത്തെ
		കരു	നടത്തിയാലും
		ഭദ്രം തേ	പ്രസാദിച്ചുള്ളിയാലും

മഘാ ഹൃദ്യ മഹാബാഹോ തുതീയേ ദിവസേ വിഭോ
 ഫൽഗുനാമുത്തരേ രാജംസ്തസ്മിൻ വൈവാഹികം കരു
 രാമലക്ഷ്മണയോരതേർ ഭാനം കാൽസം സുഖോദയം.

24

മഹാബാഹോ! മഹാബാഹുവായുള്ളോ	വൈവാഹികം വിവാഹമുടക്കുകയെ
അദ്യ ഇന്നു [വേ!	കരു നടത്തിയാലും
മഘാ ഹി മഘം നക്ഷത്രമാണു	രാജൻ! രാജാവേ!
ഛോ	രാമ-) ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരുടെ
വിഭോ വ്രഭോ!	ലക്ഷ്മണയോഃ)
തുതീയേ ഇന്നതൊട്ടു മൂന്നാം	അതേ സംഗതിയിൽ
ദിവസേ ദിവസം	സുഖോദയം മേൽമേലുള്ള അഭിവൃ
ഫൽഗുനാം ഫൽഗുനിയെന്ന	ദ്ധിക്കാവുള്ള
തസ്മിൻ ആ	ഭാനം ഭാനവും
ഉത്തരേ ഉത്രം നക്ഷത്രത്തിൽ	കാൽസം ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാണ്.

ഇത്യാശ്ച ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
 ഏകസപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = ഏഴുപത്തൊന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
 (ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2161.)

ദ്വിസപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = ഏഴുപത്തിരണ്ടാം സർഗ്ഗം.

[ഭരതശതൃപ്തതേ കശലപജകന്യയോർച്ചരണം ഗോദാനവൃതാനന്ദാനം ച = ഭരത
 ശതൃപ്തനാക് കശലപജകന്യകമാരെ വരികുന്നതും ഗോദാനക്രിയയും.]

തമുക്തവന്തം വൈഭേരം വിശ്വാമിത്രോ മഹാമുനിഃ

ഉവാച വചനം വീരം വസിഷ്ഠസഹിതോ നൃപം.

1

ഉക്തവന്തം ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്ത	വസിഷ്ഠസഹിതഃ വസിഷ്ഠസഹിതനായ
വീരം വ്രഭോശാലിയായ	വിശ്വാമിത്രഃ } വിശ്വാമിത്രമഹാമുനി
തം ആ	മഹാമുനിഃ }
വൈഭേരം) വിഭേരോശിപനോടാ	വചനം ഒരു വാക്യത്തെ
നൃപം)	ഉവാച. അരുളിച്ചെയ്തു.

അചിന്ത്യാനൃപമേയാനി കലാനി കലനന്ദന

ഇക്ഷ്വാകുണാം വിഭേരനാം നൈഷാം തുല്യോഽധ്വി കശ്വന. 2

കലനന്ദന! ഹേ കലാശ്ലാഭക!	അപ്രമേയന! അജ്ഞാത മഹിമയുള്ള
ഇക്ഷ്വാകുണാം ഇക്ഷ്വാകുക്കളുടേയും	വായും തന്നെ
വിഭേരനാം വിഭേരോശിപനായ	പുഷ്പം ഈ ഇക്ഷ്വാകുവിഭോ
കേരളം	തുല്യം തുല്യനായ [നാക്ക്
കലാന! വംശങ്ങൾ	കശ്വനം മൂന്നാം
അചിന്ത്യാനി ആശ്ചർയമാവാനെന്ന	അധ്വിനം ഇല്ലതെന്ന.

സദൃശോ ധർമ്മസംബന്ധഃ സദൃശോ രൂപസമ്പദാ
രാമലക്ഷ്മണയോ രാജൻ സീതാ ചോർമ്മീളയാ സഹ.

3

രാജൻ!	മന്നവ!	ധർമ്മസംബന്ധഃ	ധർമ്മമായ വിവാഹബന്ധം
രാമ—	} ശ്രീരാമലക്ഷ്മണനാ കു(ഭാര്യമാരായി)	സദൃശഃ	തക്കതുതന്നെ
ലക്ഷ്മണയോഃ		രൂപസമ്പദാ	രൂപഗുണങ്ങളാലും സമ്പത്താലും
ഉർമ്മീളയാ	ഉർമ്മീളയോടുകൂടി	സദൃശഃ.	അന്യോന്യം യോജിച്ചതും തന്നെ
സഹ	ഒന്നിച്ചുതന്നെ		
സീതാ ച	സീതയും പോകുന്നു എന്ന്		

വക്തവ്യം ച നരശ്രേഷ്ഠ ശ്രുയതാം വചനം മമ.

4

നരശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	മമ	എന്റെ
വക്തവ്യം ച	ഒരു സംഗതികൂടി പറയേണ്ടതായിട്ടുള്ള	വചനം	ഈ പ്രായ്ക്കനയും
		ശ്രുയതാം.	കേൾക്കപ്പെടട്ടെ.

ഭ്രാതാ യവീയാൻ ധർമ്മജ്ഞ ഏഷ രാജാ കശലപജഃ
അസ്യ ധർമ്മാത്മനോ രാജൻ രൂപേണാപ്രതിമം ഭൂവി
സുതാദപയം നരശ്രേഷ്ഠ പത്വത്ഥം വരയാമഹേ.

5

രാജൻ!	രാജാവേ!	ഭ്രാതാ	ലോകത്തിൽ
പുഷ്പഃ	ഈ	രൂപേണ	അഴകിൽ
ധർമ്മജ്ഞഃ	ധർമ്മജ്ഞനായ	അപ്രതിമം	കിടയില്ലാത്തവരായ
കശലപജഃ	} കശലപജമഹാ രാജാ	അസ്യ	ഈ
രാജാ		ധർമ്മാത്മനഃ	ധർമ്മാത്മാവിന്റെ
യവീയാൻ	(അറിയാത്ത)ഇളയ	സുതാദപയം	ഇരു പുത്രിമാരെയും
ഭ്രാതാ	സഹോദരൻ	പത്വത്ഥം	വിവാഹാർത്ഥമായി
നരശ്രേഷ്ഠ!	ഹേ നരവര!	വരയാമഹേ	ഞങ്ങൾ വരണം ചെയ്യുന്നു.

ഭരതസ്യ കുമാരസ്യ ശത്രുഘ്നസ്യ ച ധീമതഃ
വരയേമ സുതേ രാജൻ തയോരത്ഥേ മഹാത്മനോഃ.

6

രാജൻ!	രാജാവേ!	മഹാത്മനോഃ	മഹാത്മാക്കളുടെ
കുമാരസ്യ	കുമാരനായ	അത്ഥേ	ദാമ്പത്യാർത്ഥമായി
ഭരതസ്യ	ഭരതനും	സുതേ	ആ ഇരുപുത്രിമാരെയും
ധീമതഃ	ബുദ്ധിമാനായ	} വരയേമ.	പാണിഗ്രഹണംചെയ്തു
ശത്രുഘ്നസ്യ ച	ശത്രുഘ്നനും		തരുവാനായിത്തങ്ങൾ
തയോഃ	ആ രണ്ടു		ആവാശ്യപ്പെടുന്നു.

പത്രാ ദശരഥസ്യേമേ രൂപയൗവനശാലിനഃ

ലോകപാലോപമാഃ സദ്യേ ദേവതുല്യപരാക്രമാഃ

7

ദശരഥസ്യ	ദശരഥചക്രവർത്തിയുടെ	രൂപയൗവന-ശാലിനഃ	നല്ലരൂപമുണ്ടവും യൗവനവുമാണ്വർ;
പത്രാഃ	കുമാരന്മാരായ	ലോകപാലോപമാഃ	ലോകപാലന്മാരെക്കാൾത്തവർ;
ജമേ	ഇവർ	ദേവതുല്യ-പരാക്രമാഃ	ദേവന്മാരെക്കാത്ത പരാക്രമാഃ.
സദ്യേ	ഏല്പാവരം		ക്രമത്തോടുകൂടിയവർ.

ഉഭയോരപി രാജേന്ദ്ര സംബന്ധേനാനുബദ്ധ്യതാം

ഇക്ഷ്വാകുകുലമവ്യഗ്രം ഭവതഃ പുണ്യകർമ്മണഃ

8

രാജേന്ദ്ര!	ഹേ രാജേന്ദ്ര!	ഇക്ഷ്വാകു-കുലം അപി	ഇക്ഷ്വാകുക്കളുടെ കുലവും
പുണ്യകർമ്മണഃ	പുണ്യകർമ്മവായ	ഉഭയോഃ	ഈ രണ്ടും തമ്മിലുള്ള
ഭവതഃ	അവിടുത്തെ കുലവും	സംബന്ധേന	സംബന്ധത്താൽ
അവ്യഗ്രം	കല്പഷരഹിതമായ	അന-ബദ്ധ്യതാം.	അന്യോന്യം കൂട്ടുകെട്ടുണ്ടാകട്ടെ."

വിശ്വാമിത്രവചഃ ശ്രുതവാ വസിഷ്ഠസ്യ മതേ തദാ

ജനകഃ പ്രാഞ്ചലിച്ഛാക്യമുവാച മുനിപുംഗവൈ.

9

വസിഷ്ഠസ്യ	വസിഷ്ഠരുടെ	പ്രാഞ്ചലിഃ	അഞ്ചലിബന്ധം ചെയ്തുകൊണ്ടും
മതേ	അനുമതിപ്രകാരം	മുനിപുംഗവൈ	ആ മഹാജ്ഞാനികളെ നോക്കി
വിശ്വാമിത്ര-വചഃ	വിശ്വാമിത്രമുനിയുടെ വചനത്തെ	ദാക്ഷം	ഇങ്ങിനെ മറുപടി
ശ്രുതവാ	കേട്ട്	ഉവാച.	ഉരചെയ്ത.
തദാ	ആ സമയം		
ജനകഃ	ജനകമഹാരാജാവ്		

കുലം ധന്യമിദം മന്യേ യേഷാം നോ മുനിപുംഗവൈ

സദൃശം കുലസംബന്ധം യദാജ്ഞാപയഥഃ സ്വയം

10

തതഃ	യാതൊരു കാരണത്താൽ,	സദൃശം	ഉചിതമായതെന്ന്
മുനിപുംഗവൈ	ജ്ഞാനാഭിഷ്ഠനാരായ	സ്വയം	സ്വയമായൊത്തനെ
യേഷാം	യാതൊരു [ദാഹാർ	ആജ്ഞാപയഥഃ	ആജ്ഞാപിക്കുന്നുവോ അതിനാൽ
നഃ	ഞങ്ങളുടെ	ഇദം കുലം	ഈ കുലം
കുലസംബന്ധം	കുലങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള ബന്ധുത്വത്തെ	ധന്യം മന്യേ.	ധന്യമായൊത്തിന്റേവെന്നാണൊൻ കരുതുന്നു.

ഏവം ഭവതു ഭദ്രം വഃ കശലപജസുതേ ഇമേ
പഞ്ചൗ ഭജേതാം സഹിതൗ ശത്രുഘ്നഭരതാവുഭയേ.

11

ഏവം	അപ്രകാരംതന്നെ	സഹിതൗ	ഒരുമിച്ചുള്ളവരായ
ഭവതു—	നടക്കട്ടേ—	ശത്രുഘ്നഭരതൗ	ശത്രുഘ്നഭരതന്മാർ
ഭദ്രം വഃ	നിന്തിരുവടികളുടെ	ഉഭയേ	രണ്ടുപേരും
	ആജ്ഞപോലെയാകട്ടെ	പഞ്ചൗ	ഭായ്മാരായി
ഇമേ	ഈ രണ്ടു	ഭജേതാം.	പ്രാപിക്കട്ടെ.
കശലപജസുതേ	കശലപജപുത്രിമാരെ		

ഏകാഹ്നാ രാജപുത്രീണാം ചതസ്സുണാം മഹാമുനേ
പാണ്ീൻ ഗൃഹ്ണന്തു ചതപാരോ രാജപുത്രാ മഹാബലാഃ.

12

മഹാമുനേ!	അല്ലയോ മുനിവർ!	രാജപുത്രീണാം	രാജകുമാരികളുടെ
മഹാബലാഃ	മഹാബലശാലികളായ	പാണ്ീൻ	കരങ്ങളെ
ചതപാരഃ	നാലു	ഏകാഹ്നാ	ഒരേദിവസംതന്നെ
രാജപുത്രാഃ	രാജകുമാരന്മാരും	ഗൃഹ്ണന്തു.	ഗ്രഹിക്കട്ടെ.
ചതസ്സുണാം	നാലു		

ഉത്തരേ ദിവസേ ബ്രഹ്മൻ ഫൽഗുനീഭ്യാം മനീഷിണഃ
വൈവാഹികം പ്രശംസന്തി ഭഗ്വാ യത്ര പ്രജാപതിഃ.

13

ബ്രഹ്മൻ!	ബ്രാഹ്മണോത്തമ!	ഉത്തരേ	രണ്ടാമത്തേതായ ഉത്രം
യത്ര	യാതൊന്നിന്	ദിവസേ	നാളിൽ
ഭഗഃ	ഭഗൻ	മനീഷിണഃ	മഹാന്മാർ
പ്രജാപതിഃ	അധിഷ്ഠാനഭോതയോ	വൈവാഹികം	വിവാഹമുല്പത്തത്തെ
	അപ്രകാരമുള്ള	പ്രശംസന്തി"	ഉത്തമമായി പറയുന്നു
ഫൽഗുനീഭ്യാം	ഫൽഗുനികളെന്നു പറ		ണ്ടല്ലോ."
	യപ്പെടുന്നവരിൽ		

ഏവമുക്തവാ വചഃ സൗമ്യം പ്രത്യുത്ഥായ കൃതാഞ്ജലിഃ
ഉഭയേ മുനിവരൗ രാജാ ജനകോ വാക്യമബ്രവീത്.

14

ഏവം	ഇപ്രകാരം	കൃതാഞ്ജലിഃ	അഞ്ജലികൂപ്പിക്കൊണ്ടു്
സൗമ്യം	ഭംഗിയായ	ഉഭയേ	രണ്ടു
വചഃ *	വാക്യത്തെ	മുനിവരൗ	തപസ്വിവർമ്മന്മാരേ
ഉക്തവാ,	ഉരചെയ്തും		യം നോക്കി
പ്രത്യുത്ഥായ	നേരിൽ എഴുന്നേറ്റു	വാക്യം	ഇപ്രകാരവും ഒരു
	നീനുകൊണ്ടും		വാക്യം
ജനകഃ രാജാ	ജനകമാഹാരാജാവ്	അബ്രവീത്	ഉരചെയ്തു.

പരോ ധർമ്മഃ കൃതോ മഹ്യം ശിഷ്യോഃസ്ത്രി ഭവതോഃ സദാ. 15

മഹ്യം	എനിക്ക്	ഭവതോഃ	നിന്തിരുവടികളിരുവ
പരം	മഹത്തായ	സദാ	സദാ [കും
ധർമ്മഃ	സത്സംഗം	ശിഷ്യഃ	നന്ദിയുള്ള ശിഷ്യനാക
കൃതഃ	ഉളവാക്കപ്പെട്ട		ന്നു ഞാൻ.

ഇമാന്യാസനമുഖ്യാനി ആസാതാം മുനിപുംഗവൗ

യഥാ ഭശരഥസ്യേതം തഥാഽയോദ്ധ്യാ പരീമമ

പ്രഭുതേപ നാസ്തി സന്ദേഹോ യഥാർഥം കർത്തുമർഥം. 16

മുനിപുംഗവൗ	മുനിവരന്മാരിരുവരും	യഥാ തഥാ	എന്നതിനെ കാണിക്ക
ഇതം	ഈ മിഥില	ഇമാനി	ഈ [മാറ്
ഭശരഥസ്യ	ഭശരഥമഹാരാജാവി	ആസനമുഖ്യാനി	സിംഹാസനങ്ങളിൽ
	നുള്ളതെന്നും	ആസാതാം	വീററിരുന്നാലും
അയോദ്ധ്യാപരീ	അയോദ്ധ്യാപട്ടണം	പ്രഭുതേപ	നിങ്ങളുടെ അധികാര
			ത്തിൽ
മമ	{ എനിക്കുറിയതെന്നും (അന്യോന്യമേദമില്ലാ ത്തതും)	സന്ദേഹഃ	യാതൊരു സന്ദേഹവും
		അസ്തി ന	ഇല്ല
		യഥാർഥം	ഇഷ്ടംപോലെതന്നെ
		കർത്തം അർഥം.	ചെയ്യാലും.

തഥാ ബ്രൂവതി വൈദേഹേ ജനകേ രഘുനന്ദനഃ

രാജാ ഭശരഥോ ഹൃഷ്ടഃ പ്രത്യുവാച മഹീപതിം. 17

വൈദേഹേ	വിദേഹാധിപനായ	ഭശരഥഃ രാജാ	ഭശരഥമഹാരാജാവ്
ജനകേ	ജനകമഹാരാജാവ്,	ഹൃഷ്ടഃ	ആനന്ദമുറക്കൊണ്ടവ
തഥാ	ഇപ്രകാരം		നായി
ബ്രൂവതി	ഉരചെയ്തപ്പോൾ,	മഹീപതിം	മന്നവനോടായി
രഘുനന്ദനഃ	രഘുകുലനന്ദനനായ	പ്രത്യുവാച	ഇപ്രകാരം അരുളി
			ച്ചെയ്തു.

യഥാമസംഖ്യേയഗുണൈ ഭ്രാതരൗ മിഥിലേശ്വരൗ

ജാഷയോ രാജസംഖാശ്ച ഭവദ്ഭ്യാമഭിപൂജിതാഃ. 18

മിഥിലേശ്വരൗ	മിഥിലാധിപന്മാരാ	ജാഷയഃ	ജാഷിമാർ
ഭ്രാതരൗ	ജ്യേഷ്ഠാനുജന്മാരായ [വ	രാജസംഖാഃ ച	രാജസംഖങ്ങളും
യഥാ	ഭവാന്മാരിരുവരും	ഭവദ്ഭ്യാം	ഭവാന്മാരാൽ
അസംഖ്യേയ-	{ എണ്ണമറ്റ ഗുണഗണ	അഭിപൂജിതാഃ	നല്ലപോലെ ആദരിക്ക
ഗുണൈ	{ ണ്ടാണാർ		പ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

സ്വസ്തി പ്രാപ്താമി ഭദ്രം തേ ഗമിഷ്യാമി സ്വമാലയം
ശ്രാദ്ധകർമ്മാണി സർപ്പാണി വിധാസ്യാമീതി ചാബ്രവീത്. 19

സ്വസ്തി	ക്ഷേമം	ശ്രാദ്ധ-	} നാന്ദി മുതലായുള്ളവർ
പ്രാപ്താമി	ഉള്ളവകളെ	കർമ്മാണി ച	
ഭദ്രം തേ	അവിടുത്തേക്കു മംഗളം	സർപ്പാണി	എല്ലാം [ഗങ്ങളെ
സ്വപം	എന്റെ	വിധാസ്യാമി	ഞാൻ നടത്താം
ആലയം	വാസസ്ഥലത്തേക്ക്	ഇതി	എന്നു്
ഗമിഷ്യാമി	ഞാൻ പോയിവരട്ടെ	അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു.

തമാഷ്യാപാ നരപതിം രാജാ ഭഗരഥസ്തദാ

മുനീന്ദ്രൗ തൌ പുരസ്കൃത്യ ജഗാമാശു മഹായശഃ. 20

തദാ	അപ്പോൾ	തൌ	ആ രണ്ടു്
മഹായശഃ	അതികീർത്തിമാനായ	മുനീന്ദ്രൗ	മഹാഷിവയ്ക്കു് നാരേയും
ഭഗരഥഃ രാജാ	ഭഗരഥമഹാരാജാവു്	പുരസ്കൃത്യ	മുമ്പിലാക്കിക്കൊണ്ടു്
തം നരപതിം	ആ മന്നവനോടു്	ആശു	വേഗം
ആമുഷ്ടപാ	യാത്രപറഞ്ഞു്	ജഗാമ.	പുറപ്പെട്ടു.

സ ഗതപാ നിലയം രാജാ ശ്രാദ്ധം കൃതപാ വിധാനതഃ

പ്രഭാതേ കാല്യമുത്ഥാപ്യ ചക്രേ ഗോദാനമുത്തമം. 21

സഃ രാജാ	ആ ചക്രവാർത്തി	പ്രഭാതേ	സൂര്യോദയത്തിന്നുമുമ്പെ
നിലയം ഗതപാ	കോവിലകത്തു് ചെന്നു	ഉത്ഥായ	ഉണർന്നു(നിത്യാനുഷ്ഠാന
ശ്രാദ്ധം	{ ശ്രാദ്ധശോഭെ ചൈശ്വേ ണ്ടതായ നാന്ദിമുതലാ യ കർമ്മത്തെ	ഉത്തമം	ങ്ങളെ ചെയ്തവനായി
		കാല്യം	ശ്രേഷ്ഠവും [തുമായ
വിധാനതഃ	{ വിധിപ്രകാരം ചെയ്തും	ഗോദാനം	നന്നയെ വിളയിക്കുന്ന
കൃതപാ		ചക്രേ.	വ്രതസമാഹർത്ത കർമ്മ നടത്തി. [ത്തെ

ഗന്ധം ശതസഹസ്രാണി ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ നരാധിപഃ

ഏകൈകശോ ദദേയ രാജാ പുത്രാനദൃശ്യ ധർമ്മതഃ 22

നരാധിപഃ	നരാധിപനായ	പുത്രൈകൈകശഃ	ഒരോരുത്തർക്കും
രാജാ	അരചൻ,	ഗന്ധം	പതുകളുടെ
പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരെ	ശതസഹസ്രാണി ലക്ഷങ്ങളെ	
ഉദൃശ്യ	ഉദ്ദേശിച്ചു്	ധർമ്മതഃ	വിധിപ്രകാരം
ബ്രാഹ്മണേഭ്യഃ	ബ്രാഹ്മണക്കാരി	ദദേയ	ദാനംചെയ്തു.

സുവണ്ണശൃംഗം സമ്പന്നാഃ സവത്സാഃ കാംസ്യഭോഹനാഃ

ഗവാം ശതസഹസ്രാണി ചതപാരി പുരുഷഷ്ടഭുഃ

23

വിത്തമന്വച്ച സുബഹു ഭിജേഭ്യോ രഘുനന്ദനഃ

ദൈവ ഗോദാനമുദ്രിശ്വ പുത്രാണാം പുത്രവത്സലഃ

24

പുരുഷഷ്ടഭുഃ	പുരുഷശ്രേഷ്ഠനം	കാംസ്യ-	} കുടം കുടമായി പാൽ
പുത്രവത്സലഃ	പുത്രവാത്സല്യമുള്ളവ	ഭോഹനാഃ	
	നം ആയ	ഗവാം	പശുക്കളുടെ
രഘുനന്ദനഃ	ദശരഥമഹാരാജാവ്	ചതപാരി	നാലു
പുത്രാണാം	പുത്രന്മാരുടെ	ശത-	} ലക്ഷവും
ഗോദാനം	സമാവർത്തനത്തെ	സഹസ്രാണി	
ഉദ്രിശ്യ,	ഉദ്ദേശിച്ചു്	അന്യതം	വേറെ
സുവണ്ണശൃംഗം	സ്വപണ്ണംകൊണ്ടു് കൊ	സുബഹു	എത്രയൊ
	മ്പുകെട്ടിയവയും	വിത്തം ച	ധനവും
സംപന്നാഃ	നല്ല മേനിയുള്ളവയും	ഭിജേഭ്യഃ	ബ്രാഹ്മണക്കായി
സവത്സാഃ	ഉളംകുട്ടികളുള്ളവയും	ദൈവ	ദാനംചെയ്തു്.

സ സുതൈഃ കൃതഗോദാനൈവൃതസ്തു നൃപതിസ്തഥാ

ലോകപാലൈരിവാഭാതി വൃതഃ സൗമ്യഃ പ്രജാപതിഃ

25

കൃതഗോദാനൈഃ	സമാവർത്തനം കഴിച്ച	വൃതഃ	മൃഗപ്പെട്ട
സുതൈഃ	പുത്രന്മാരാൽ	സൗമ്യഃ	പ്രസന്നമാനസനായ
വൃതഃ	മൃഗപ്പെട്ട	പ്രജാപതിഃ	നാമ്പുഖൻ
സഃ നൃപതിഃ	ആ രാജാവ്	ഇവ തു	എന്നവണ്ണംതന്നെ
തദാ	അപ്പോൾ	ആഭാതി	വിളങ്ങി.
ലോകപാലൈഃ	ലോകപാലന്മാരാൽ		

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രായണേ വാല്പികീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഭിസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എഴുപത്തിരണ്ടാംസഗ്ഗം സമാപ്തം

(ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2186)

ശ്രീസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എഴുപത്തിമൂന്നാംസഗ്ഗം

[സീതാദീനാം വിവാഹഃ - സീതാദേവി മുതലായവരുടെ വിവാഹം]

യസ്തിംസ്തു ദിവസേ രാജാ ചക്രേ ഗോദാനമുത്തമം

തസ്തിംസ്തു ദിവസേ ശുഭോ യധാജിത്വപദ്യപേയിവാൻ.

1

യസ്തിൻ	ഏതു	തസ്തിൻ	ആ
ദിവസേ	ദിവസത്തിൽ	ദിവസേ തു	ദിവസം തന്നെ
രാജാ	ചക്രവർത്തി	ശുഭഃ	വിജ്യാധനായ
ഉത്തമം	ഉത്തമമാം	യധാജിത്വം തു	(ഭരതമാതുലൻ)യുദ്ധാ
ഗോദാനം	സമാവർത്തനത്തെ		ജിത്തം രാജാവും
ചക്രേ തു	നടത്തുന്നതും	അദ്യപേയിവാൻ	വന്നുചേർന്നു്.

പുത്രം കേകയരാജസ്യ സാക്ഷാദ്ഭരതമാതുലഃ
ദൃഷ്ട്വാ പൃഷ്ട്വാ ച കശലം രാജാനമിദമബ്രവീത്.

2

സാക്ഷാത്	നേരെ	ദൃഷ്ട്വാ	കണ്ട്
ഭരതമാതുലഃ ച ഭരതനു അമ്മാമനായ		കശലം പൃഷ്ട്വാ കശലം ചോദിച്ചു	
കേകയരാജസ്യ } കേകയാധിപപുത്രൻ			ശേഷം,
പുത്രഃ		ഇദം	
രാജാനം	അരചനെ	അബ്രവീത്	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

കേകയാധിപതീ രാജാ സ്തേഹാത് കശലമബ്രവീത്
യേഷാം കശലകാമോഽസി തേഷാം സംപ്രത്യനാമയം.

3

യേഷാം	യാതൊരുവരുടെ	അനാമയം	ക്ഷേമംതന്നെ
കശലകാമഃ	ക്ഷേമത്തെപ്പറ്റി അറി	കേകയാധിപതിഃ കേകയാധിപതിയാ	
അസി	വാൻ അവിടന്നു ആ	രാജാ	അരചൻ [യ
	ഗ്രഹിക്കുന്നുവോ,	സ്തേഹാത്	സ്തേഹപൂർവ്വം
തേഷാം	അവകൾക്കും	കശലം	ക്ഷേമവർത്തമാനത്തെ
സംപ്രതി	ഇപ്പോൾ	അബ്രവീത്	ഉരചെയ്തുകൊണ്ടു.

സ്വസ്രീയം മമ രാജേന്ദ്ര ദൃഷ്ട്വകാമോ മഹീപതിഃ
തദർത്ഥമുപയാതോഽഹമയോദ്ധ്യാം രഘുനന്ദന.

4

രഘുനന്ദന	രഘുകുലജാതനായ	ദൃഷ്ട്വകാമഃ	കാണാനാഗ്രഹിക്കുന്നു
രാജേന്ദ്ര	മന്നവ!	തദർത്ഥം	അക്കാരണത്താൽ
മഹീപതിഃ	അരചൻ,	അഹം	ഞാൻ
മമ	നമ്മുടെ സോദരീപുത്ര	അയോദ്ധ്യാം	അയോദ്ധ്യയ്ക്കു
സ്വസ്രീയം	നായ (മരുമകനായ)	ഉപയാതഃ	വന്നിരുന്നു.
	ഭരതനെ		

ശ്രുത്വാ തപഹമയോദ്ധ്യായാം വിവാഹാർത്ഥം തവാത്മജാൻ
മിഥിലാമുപയാതാംസ്തു തവ സഹ മഹീപതേ.

5

തപരയാഭ്യുപയാതോഽഹം ദൃഷ്ട്വകാമഃ സ്വസുഃ സുതം
തസ്യ തപം രാജശാർദൂല പ്രീതിം കർതുമിഹാർഹസി

6

രാജശാർദൂല!	രാജശ്രേഷ്ഠനായ	തപരയാ	വേഗത്തിൽ
മഹീപതേ	മഹാരാജാവേ!	സ്വസുഃ സുതം	മരുമകനെ
അഹം	ഞാൻ	ദൃഷ്ട്വകാമഃ	കാണാമെന്നുചൊല്ലും
അയോദ്ധ്യായാം	അയോദ്ധ്യയിൽ, (വ	അഹം	ഞാൻ
	ന്നപ്പോൾ)	അഭ്യുപയാതഃ	ഇങ്ങുതന്നെ വന്ന
തവ	അവിടുത്തെ	ഇ	താണ്
ആത്മജാൻ	നവയുവാക്കെ	തപം	നിന്തിരുവാടി
വിവാഹാർത്ഥം	വിവാഹാർത്ഥമായി	ഇഹ	ഇക്കാര്യത്തിൽ
തവ സഹ ഇ	നിന്തിരുവാടിയുടെകു	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
മിഥിലാം	മിഥിലയ്ക്കു [ടെത്തന്നെ	പ്രീതിം	പ്രിയത്തെ
ഉപയാതാൻ	വന്നിരിക്കുന്നതായി	കർതും	
ശ്രുത്വാ	കേട്ടു	അർഹസി	നിറവേറ്റിയാലും."

തസ്യ തപഃചനം ശുഭാ മധുരം മധുരാക്ഷരം
അഥ രാജാ ഭശരഥഃ പ്രിയാതിഥിമുപസ്ഥിതം
ദൃഷ്ട്വാ പരമസത്കാരൈഃ പൂജനാർഹമപൂജയത്

7

ഭശരഥഃ രാജാ	ഭശരഥമഹാരാജാവ്	പ്രിയാതിഥിം	പ്രിയപ്പെട്ട അതിഥി
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ഉപസ്ഥിതം	എത്തിച്ചേർന്നു
മധുരം	പ്രിയവും	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,
മധുരാക്ഷരം	സന്തോഷകരവും ആയ	അഥ	ഉടനെ
തത് വചനം	ആ വാക്കു	പരമ-	} നല്ല ഉപചാരങ്ങളാൽ
ശുഭാ	കേട്ട്, [വനായ	സത്കാരൈഃ	
പൂജനാർഹം	സത്കരിക്കപ്പെടേണ്ട	അപൂജയത്.	
			സൽകരിച്ചു.

തതസ്താമുഷിതോ രാത്രിം സഹ പുനൈര്മഹാത്മഭിഃ
പ്രഭാതേ പുനരുത്ഥായ കൃതാ കർമ്മാണി തതപവിത്
ഋഷീംസ്തദാ പുരസ്കൃത്യ യജ്ഞവാടമുപാഗമത്.

8

തതഃ	അനന്തരം	കർമ്മാണി	നിത്യകർമ്മങ്ങൾ
മഹാത്മഭിഃ	ഉത്തമന്മാരായ	കൃതാ	ചെയ്തും,
പുനൈഃ സഹ	പുനരാരോടും കൂടി	തതപവിത്	ശാസ്ത്രജ്ഞനായ അദ്ദേ
താം രാത്രിം	അന്നു രാത്രി	ഋഷീൻ	മുനിമാരെ [ഹം
ഉഷിതഃ	കഴിച്ചശേഷം,	പുരസ്കൃത്യ	മുന്നിട്ടുകൊണ്ടും,
പുനഃ	പിന്നെ	തദാ	അപ്പോൾ
പ്രഭാതേ	സൂര്യോദയത്തിന്നു	യജ്ഞവാടം	} കല്യാണമണ്ഡപത്തി
ഉത്ഥായ	എഴുന്നേറ്റ് [മുനായി	ഉപാഗമത്	
			} ലേക്കുപുറപ്പെട്ടുചെന്നു

യുക്തേ മഹത്തേ വിജയേ സർവാഭരണഭൂഷിതഃ
ഭ്രാതൃഭിഃ സഹിതോ രാമഃ കൃതകൗതുകമംഗളഃ

9

സർവാഭരണ-	} സർവാഭരണാലങ്കൃത	ഭ്രാതൃഭിഃ	} ഭ്രാതാക്കന്മാരോടുകൂടി
ഭൂഷിതഃ		സഹിതഃ	
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	കൃതകൗതുക-	} മംഗളസൂത്രത്താൽ
വിജയേ	ജയപ്രദമായ	മംഗളഃ	
യുക്തേമഹത്തേ	ഉചിതമഹത്തർത്തിൽ		} രക്ഷാബന്ധനംചെയ്തു
			} ഒപ്പുവന്നായി ഭവിച്ചു.

വസിഷ്ഠം പുരതഃ കൃതാ മാർഷീനപരാന്വപി
പിതൃഃ സമീപമാശ്രിത്യ തസ്ഥൗ ഭ്രാതൃഭിരാവൃതഃ

10

ഭ്രാതൃഭിഃ	ഭ്രാതാക്കന്മാരാൽ	പുരതഃ കൃതാ	മുമ്പിലാക്കിക്കൊണ്ടു്
ആവൃതഃ	ചുഴച്ചെട്ടാനായി	പിതൃഃ	പിതാവിന്റെ
വസിഷ്ഠം	വസിഷ്ഠമാർഷിയേയും	സമീപം	} സമീപത്തിലായി
അപരാൻ	മറയ്ക്കു	ആശ്രിത്യ	
മാർഷീൻ അപി	മുനിമാരേയും	തസ്ഥൗ.	നിന്നു.

വസിഷ്ഠോ ഭഗവാനേത്യ വൈഭേഹമിദമബ്രവീത്.

11

വസിഷ്ഠഃ	} വസിഷ്ഠഭഗവാൻ,	ഏത	അടുത്തുചെന്നു്,
ഭഗവാൻ		[വിൻറെ	ഇദം
വൈഭേഹം	ജനകമഹാരാജാ-	അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു.

രാജാ ഭഗവതോ രാജൻ കൃതകൗതുകമംഗളൈഃ
പുനൈന്നരവരശ്രേഷ്ഠ ഭാതാരമഭികാംക്ഷതേ.

12

നരാരശ്രേഷ്ഠ	നരാരന്മാരിലുത്തമനായ	} കൃതകൗതുക- മംഗളൈഃ	കാപ്പുകെട്ടൽ കഴിഞ്ഞ
രാജൻ!	ഹേ രാജാഭോ!		വരായ
ഭഗവതഃ രാജാ	ഭഗവതമഹാരാജാവു്	പുനൈഃ	പുനരാരോടുകൂടി
		ഭാതാരം	ഭാതാവിനെ [ന.
		അഭികാംക്ഷതേ	കാത്തുകൊണ്ടിരിക്കു-

ഭാതുപ്രതിഗ്രഹീതൃഭ്യാം സർപ്പാത്മാഃ പ്രഭവന്തി ഹി
സ്വധർമ്മം പ്രതിപദ്യസ്വ കൃതപാ വൈവാഹ്യമുത്തമം

13

ഭാതുപ്രതി-	} കൊടുക്കുന്നവനും	ഉത്തമം	അതിശ്ശാഘ്യമായുള്ള
ഗ്രഹീതൃഭ്യാം		കൊള്ളുന്നവനും	വൈവാഹ്യം
സർപ്പാത്മാഃ	സർപ്പസ്വന്തുകളും	കൃതപാ	നടത്തി
പ്രഭവന്തി	അഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപി	സ്വധർമ്മം	അവിടത്തേയ്ക്കുണ്ടാക
	ക്കുന്നു,		ന്ന പുണ്യത്തെ
ഹി.	എന്ന കാരണത്താൽ	പ്രതിപദ്യസ്വ	നേടിക്കൊണ്ടാലും."

ഇത്യുക്തഃ പരമോദാരഃ വസിഷ്ഠേന മഹാത്മനാ
പ്രത്യവാച മഹാതേജാ വാക്യം പരമധർമ്മവിത്.

14

മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ	പരമോദാരഃ	അത്യുദാരഗുണശീല
വസിഷ്ഠേന	വസിഷ്ഠനിലാൽ		നും ആയ
ഇതി	ഇപ്രകാരം	പരമധർമ്മവിത്	ആ മഹാധർമ്മജ്ഞൻ
ഉക്തഃ	ഉചെയ്യപ്പെട്ട	വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയും	പ്രത്യവാച	മറുപടിയായുരച്ചു.

കഃ സ്ഥിതിഃ പ്രതിഹാരോ മേ കസ്യാജ്ഞാ സംപ്രതീക്ഷ്യതേ
സ്വഗൃഹേ കോ വിചാരോഽസ്തി യഥാ രാജ്യമിദം തവ

15

മേ	എന്റെ	രാജ്യം യഥാ	രാജ്യമാകയാൽ
പ്രതിഹാരഃ	ചോദ്യവാചകനായി	സ്വഗൃഹേ	സ്വന്തം ഗൃഹത്തിൽ
സ്ഥിതിഃ	സ്ഥിതി	കഃ	എന്താണ്
കഃ?	ആരുണ്ടു്?	വിചാരഃ അസ്തി	ആലോചിച്ചാനുള്ളതു്
ഇദം	ഇതു്	കസ്യ ആജ്ഞാ	ആരുടെആജ്ഞയെ
തവ	അവിടുത്തെ	സംപ്രതീക്ഷ്യതേ	കാക്കേണ്ടതു്? [യാണ്

കൃതകൗതുകസമുത്സവാഃ വേദിമുലമുപാഗതാഃ
മമ കന്യാ മുനിശ്രേഷ്ഠ ഭീഷ്മ വന്ദേനരിവാർച്ചിഷഃ.

16

മുനിശ്രേഷ്ഠ	ഹേ മുനിവര്യ!	വന്ദേ:	}	അഗ്നിജപാലപോലെ
മമ കന്യാ:	എന്റെ കന്യകമാർ	അർച്ചിഷഃ ഇവ		ഭീഷ്മാ:
	എല്ലാവരും,	വേദിമുലം		കല്യാണമണ്ഡപ
കൃതകൗതുക-	}	കാപ്പകെട്ടൽ കഴി		ത്തിൽ
സമുത്സവാ:				ഞ്ഞവരായി,
				ന്ന

സജ്ജാഹ്മം തപത് പ്രതീക്ഷോഽസ്തി വേദ്യാമസ്യാം പ്രതിഷ്ഠതഃ
അവിഷ്ണു ക്രിയതാം രാജൻ കിമത്ഥമവലംബസേ.

17

രാജൻ!	മന്നവ!	പ്രതിഷ്ഠിതഃ	} കാത്തുകൊണ്ടിരി ക്കുന്നു;
അഹം	ഞാൻ [ചുകൊണ്ടും,	അസ്തി	
തപത് പ്രതീക്ഷ:	അവിടുത്തെ പ്രതീക്ഷി	കിമത്ഥം	എന്തിനും
സജ്ജ:	തജ്ജാരായി	അവലംബസേ	താമസിക്കുന്നു?
അസ്യാം	ഈ	അവിഷ്ണു	തടസ്സമെന്നിയെ
വേദ്യാം	മണ്ഡപത്തിൽ	ക്രിയതാം	നടത്തപ്പെടട്ടെ."

തദപാക്യാ ജനകേനോക്തം ശ്രുതവാ ദശരഥസ്തദാ
പ്രവേശയാമാസ സുതാൻ സർവാന്യഷിഗണാനപി.

18

ദശരഥഃ	ദശരഥമഹാരാജാവി	സുതാൻ	പുത്രന്മാരേയും
ജനകേന ഉക്തം	ജനകരാജാവിനാലും	ജഷിഗണാൻ	ജഷിഗണങ്ങളേയും
തത് വാക്യം	ആവാക്യത്തെ[ക്കെട്ടെട്ട	സർവാൻ അപി	എല്ലാവരേയും (അക ത്തം
ശ്രുതവാ	കേട്ടു		
തദാ	അപ്പോൾ	പ്രവേശയാമാസ.	പ്രവേശിപ്പിച്ചു.

തതോ രാജാ വിദോരാനാം വസിഷ്ഠമിദമബ്രവീത്
കാരയസ്വ ജഷേ സമൃഗ്ദ്ധഷിഭിഃ സഹ ധാമ്നികൈഃ
രാമസ്വ ലോകരാമസ്വ ക്രിയാം വൈവാഹികീം പ്രഭോ

19

തതഃ	ഉടനെ	ധാമ്നികൈഃ	ധർമ്മിയായ
വിദോരാനാം	} വിദോരമന്നാൻ, [ടായി	ജഷിഭിഃ സഹ	മുനിമാരോടുംകൂടി
രാജാ		ലോകരാമസ്വ	ലോകാഭിരാമനായ
വസിഷ്ഠം	വസിഷ്ഠഭഗവാനോ	രാമസ്വ	ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ
ഇദം	} ഇപ്രകാരം അരുൾ ചെയ്തു:	വൈവാഹികീം	} വിവാഹ ചടങ്ങിനെ
അബ്രവീത്		കീം ക്രിയാം	
ജഹേ!	മാർന്നിവിള!	സമൃഗ്ദ്ധം	ശാസ്ത്രപ്രകാരം
പ്രഭോ	സ്വാമിൻ!	കാരയസ്വ	നടത്തിച്ചാലും.

തപയാ ന വിദിതം കിഞ്ചിന്നാസ്തി ബ്രഹ്മവിദാം വര
തസ്താത് തപമേവ ബ്രഹ്മഞ്ച് അശേഷം കത്തുമഹസി. 20

ബ്രഹ്മവിദാം വര,	}	ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളിൽ വെച്ചുത്തമനായ	അസ്തി ന	ഇല്ല;	
ബ്രഹ്മഞ്ച്!		ഹേ ബ്രഹ്മഞ്ച്	തസ്താത്	അതിനാൽ	[ഈ
തപയാ		നിന്തിരുവടിയാൽ	തപം ഏവ	നിന്തിരുവടിതന്നേയാ	
ന വിദിതം		അറിയപ്പെടാത്ത	അശേഷം	ഒന്നും കുറവുവരാതെ	
കിഞ്ചിത്		ഏതൊന്നുംതന്നെ	കത്തും	}	നടത്തിച്ചതരേണ്ടതം
			അഹസി		

തഥേത്യുക്തവാ തു ജനകം വസിഷ്ഠോ ഭഗവാന്യചിഃ
വിശ്വാമിതും പുരസ്കൃത്യ ശതാനന്ദം ച ധാമ്നികം 21

പ്രചാമഭ്യേ തു വിധിവദ്വേദിം കൃതവാ മഹാതപാം
അലഞ്ചകാര താം വേദിം ഗന്ധപുഷ്പൈഃ സമന്തതഃ 22

സുവണ്ണപാലികാഭിശ്ച ചിത്രകുന്ദൈശ്ച സാങ്കരൈഃ
അങ്കുരാശ്വൈഃ ശരാവൈശ്ച ധൂപപാത്രൈഃ സധൂപകൈഃ 23

ശംഖപാത്രൈഃ സ്രവൈഃ സ്രഭീഃ പാത്രൈരർദ്ധ്വാഭിപൂരിതൈഃ
ലാജപുഷ്പൈശ്ച പാത്രീഭിരക്ഷന്തൈരഭിസംസ്കൃതൈഃ. 24

മഹാതപാം	മഹാതപസ്വിയും	
ഋചിഃ	ഋചിയും ആയ	
വസിഷ്ഠഃ	} വസിഷ്ഠഭഗവാൻ	
ഭഗവാൻ		
ജനകം	ജനകരാജാവിനോടായി	
“തഥാ ഇതി”	} “ആകട്ടേ” എന്നു ഉര	
ഉക്തവാ		ചെയ്ത്,
തു	ഉടനെ	
വിശ്വാമിതും	വിശ്വാമിതുമഹർഷിയേ	
ധാമ്നികം	ധാമ്നികനായ	[യും
ശതാനന്ദം ച	ശതാനന്ദരേയും	
പുരസ്കൃത്യ	മുൻനിർത്തികൊണ്ട്	
പ്രചാമഭ്യേ	കല്യാണപ്പുത്തലിന്റെ	
		നടുവിൽ
വിധിവത്	ശാസ്ത്രപ്രകാരം	
വേദിം കൃതവാ	വേദിയെ നിർമ്മിച്ച്	
താം വേദിം	ആ വേദിയെ	
സമന്തതഃ	ചുറ്റും	
ഗന്ധപുഷ്പൈഃ തു	ഗന്ധപുഷ്പങ്ങളാലും	
സുവണ്ണപാലി-	} തങ്കപ്പാലികകളാലും	
കാഭീഃ ച		(താലങ്ങൾ)
സാങ്കരൈഃ	(മാവിലമുതലായ)കു	
	ന്ദകളോടുകൂടിയ	

ചിത്രകുന്ദൈഃ ച	അലങ്കാരകുന്ദങ്ങളാലും	
അങ്കുരാശ്വൈഃ	മുട്ടച്ചു വീത്തുകളുടെ)	
	മുട്ടനിറത്തുള്ള	
ശരാവൈഃ	} ചരതുകളാലും, (ചെ	
ച,		റിയ തൊട്ടിപോലെയു
	ള്ള പാത്രങ്ങൾ),	
സധൂപകൈഃ	ധൂപങ്ങളോടുകൂടിയ	
ധൂപപാത്രൈഃ	ധൂപപാത്രങ്ങളാലും,	
ശംഖപാത്രൈഃ	ശംഖകൃതിയിലുള്ള	
	പാത്രങ്ങളാലും	
സ്രവൈഃ	ഹോമത്തിനുവേണ്ടി	
	യുള്ള ചട്ടകങ്ങളാലും	
സ്രഭീഃ	} നെയ്യെടുത്ത് ഹോമം	
		ചെയ്യാനുള്ള മരക്കച്ചി
	ലുകളാലും,	
അർദ്ധ്വാഭി-	} അർദ്ധ്യത്തിനായുള്ള ജ	
പൂരിതൈഃ		ലം നിറച്ച
പാത്രൈഃ	പാത്രങ്ങളാലും,	
ലാജപുഷ്പൈഃ	പൊരിനിറച്ചുള്ള	
പാത്രീഭിഃ	പാത്രങ്ങളാലും;	
അഭിസം-	} മന്ത്രത്താൽ സംസ്കരി	
സ്കൃതൈഃ		ക്കപ്പെട്ട
അക്ഷന്തൈഃ ച	അക്ഷതകളാലും	
അലഞ്ചകാര.	അലങ്കരിച്ച്.	

ഭൈഷ്ഠം സമൈഃ സമാസ്തീയ വിധിവന്ത്രപൂർവ്വകം
അഗ്നിമാധായ വേദ്യം തു വിധിമന്ത്രപുരസ്കൃതം
ജ്ഞാവാഗ്നൗ മഹാതേജോ വസിഷ്ഠോ ഭഗവാന്യഷിഃ.

25

മഹാതേജഃ	മഹാതേജസപിയും	സമാസ്തീയ	നാലുഭാഗത്തും പരത്തി
ജഷിഃ	മുനിയും ആയ	വേദ്യം	വേദിയിൽ
വസിഷ്ഠഃ	} വസിഷ്ഠഭഗവാൻ,	വിധിമന്ത്ര	} വേദോക്തമന്ത്രപുരസ്കൃതം
ഭഗവാൻ		പുരസ്കൃതം	
വിധിവതം	വിധിപ്രകാരം,	അഗ്നിം	അഗ്നിയെ
മന്ത്രപൂർവ്വകം തു	മന്ത്രയുക്തമായ്തന്നെ	ആധായ	ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ചു
സമൈഃ	കണക്കുപോലെയുള്ള	അഗ്നൗ	ആ അഗ്നിയിൽ
ഭൈഷ്ഠഃ	ദർശനമുള്ള	ജ്ഞാവാ.	ജ്ഞാമഹെയ്.

തതഃ സീതാം സമാനീയ സർവാഭരണഭൂഷിതാം

ശ്രീയം പദ്മവിയുക്താം വൈ കേശവാങ്കചൂതാമിവ

26

വിദ്യുത്പ്രഭാം വിശാലാക്ഷീം നീലകഞ്ചിതമുഖ്ജാം

27

ഹംസാങ്കിതേന ക്ഷൗരമേന കിഞ്ചിത് പീതേന സംവൃതാം

വാസിന്തേനോത്തരീയേണ സുരഭേന സുസംവൃതാം

28

സമക്ഷമഗ്നേഃ സംസ്ഥാപ്യ രാഘവാഭിമുഖേ തദാ

അബ്രവീജനകോ രാജാ കൌസല്യാനന്ദവർണ്ണം.

29

തദാ	ആ സമയം	വിശാലാക്ഷീം	വിശാലനേത്രയും,
ജനകഃ രാജാ	ജനകമഹാരാജാവ്	ഇവ	സാക്ഷാൽ
സർവാഭരണ-	} സർവാലങ്കാരഭൂഷിതയും	ശ്രീയം	മഹാലക്ഷ്മിയും
ഭൂഷിതാം		പദ്മവിയുക്താം	താമരപ്പൂവിൽനിന്നു വേറിട്ടവളും
കിഞ്ചിതം	} ഇളം മഞ്ഞനിറമാണ്	കേശവാങ്ക-	} മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ചൂതാം വൈ
പീതേന		ചൂതാം വൈ	
ഹംസാങ്കിതേന	ഹംസങ്ങൾപോലെ പൂവോലവെയ്ക്കുന്നതായ		മടിയിൽനിന്നുതാഴോട്ടു വന്നവളും ആയ
ക്ഷൗരമേന	} പട്ടുവസ്ത്രംധരിച്ചവളും	സീതാം	സീതയെ
സംവൃതാം		അഗ്നേഃസമക്ഷം	അഗ്നിക്ക് മുമ്പാകെ
സുരഭേന	കുടുംബവപ്പുള്ള	സമാനീയ	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു
വാസിന്തേന	മണമ്പീശ്ശുന്ന	രാഘവാഭിമുഖേ	ശ്രീരാഘവനെതിരിൽ
ഉത്തരീയേണ	} മേലാക്കണിഞ്ഞവളും	സംസ്ഥാപ്യ	നിർത്തിക്കൊണ്ട്
സുസംവൃതാം		തതഃ	അന്നന്തരം
വിദ്യുത്പ്രഭാം	മിന്നൽക്കൊടിപോലെ	കൌസല്യാ -	} കൌസല്യാനന്ദവർണ്ണനായ ശ്രീരാമനെ
	ലെയ്ക്കുവളും,	നന്ദവർണ്ണം	
നീലകഞ്ചിത-	} കറുത്ത ചുരുണ്ട തലമുഖ്ജാം	അബ്രവീതം.	അരുളിച്ചെയ്തു. [നോക്കി
മുഖ്ജാം			

ഇയം സീതാ മമ സുതാ
 സഹധർമ്മചരീ തവ
 പ്രതീച്ഛ ചൈനാം ഭദ്രം തേ
 പാണിം ഗൃഹ്ണീഷ്യ പാണിനാ.

ഇയം	ഈ	ഏനാം	ഇവളെ
സീതാ	സീതാ	പ്രതീച്ഛ	കയ്യാണ്ടാലും
മമ സുതാ	എന്റെ പുത്രി	ഭദ്രം തേ	അങ്ങയ്ക്ക് സർവ്വ മംഗള
തവ	അങ്ങയുടെ		ങ്ങളും ഭവിക്കട്ടെ
സഹ- ധർമ്മചരീ	} എല്ലാ ധർമ്മങ്ങളേയും കൂടെയിരുന്നു നിറ വേരുന്നവരും	പാണിനാ	കൈകൊണ്ടും
ച	അതിനാൽ	പാണിം	കയ്യിനെ
		ഗൃഹ്ണീഷ്യ	ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടാലും

പതിവ്രതാ മഹാഭാഗാ
 ഛായേവാനുഗതാ തവ
 ഇത്യുക്തവാ പ്രാക്ഷിപദ്രാജാ
 മന്ത്രപുതം ജലം തദാ.

പതിവ്രതാ	{ പതിയെതന്നെ തനിക്കു സർവ്വസ്വമായി കരുതു ന്നവരും	രാജാ	അരവൻ
മഹാഭാഗാ	മഹാഭാഗ്യവതി	തദാ	അപ്പോൾ
തവ	അങ്ങയുടെ [യെ]	മന്ത്രപുതം	മന്ത്രങ്ങളാൽ പാവന
ഛായാ ഇവ	നിശ്ചൽ ചാലലെ (അങ്ങ)	ജലം	തീർത്ഥത്തെ
അനുഗതാ	വിട്ടുപിരിയാത്തവരും	പ്രാക്ഷിപതം	{ ധാരമുറിയാതെ(അവർ പിടിച്ചിരുന്ന കൈക ളിൽ) പകന്നു.
ഇതി ഉക്തവാ	എന്നു അരുളിച്ചെയ്തും		

പ്രക്ഷിപ്തേ സലീലേ ഭൂമൗ ഗഗനേ ചോത്ഥിതാഃ സ്വപനാഃ
 സാധു സാധപിതി ദേവാനാമുഷീണാം വദതാം തദാ
 ദേവദന്വദിനിർഘോഷഃ പുഷ്പവൃഷ്ടിർമഹത്വഭൂതം

32
 33

ഭൂമൗ	ഭൂമിയിൽ	ദേവാനാം	ദേവന്മാരും
സലീലേ	ജലധാര	ഋഷീണാം	ഋഷികളും
പ്രക്ഷിപ്തേ ച	കുഴിച്ചു ഉടന്നെ,	സാധു സാധു	{ നന്നുനന്നെന്നും
മഹതി	മാറ്റത്താൽ	ഇതി	
ഗഗനേ	ആകാശത്തിൽ	വദതാം,	ഉറച്ചെയ്യവോ,
സ്വപനാഃ	ഘോഷങ്ങൾ	ദേവദന്വദി-	{ ദേവദന്വദി വാദ്യഘോ
ഉത്ഥിതാഃ	പൊങ്ങി	നിഘോഷഃ	} ഷത്തോടുകൂടിയ
തദാ	അപ്പോൾ	പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ	പൂമാരി
		അഭൂത്	പൊഴിഞ്ഞു.

ഏവം ഭതപാ തദാ സീതാം മന്ത്രോദകപുരസ്കൃതാം
അബ്രവീജ്ജനകോ രാജാ ഹഷ്ണാഭിപരിപദ്യതഃ.

34

ജനകഃ രാജാ	ജനകമഹാരാജാവും	സീതാം	സീതയെ
ഹഷ്ണാഭിപരിപദ്യതഃ	ആനന്ദത്തിൽ മുഴുകിയ വനായി	ഭതപാ	പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തുകൊടുത്ത്,
ഏവം	മേൽപ്രകാരം		
മന്ത്രോദകപുരസ്കൃതാം	മന്ത്രത്തോടുകൂടി ജലം പകർന്നു സമർപ്പിക്കപ്പെട്ട	തദാ	ആ സമയം
		അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു.

ലക്ഷ്മണാഗർഹ്യ ഭദ്രം തേ ഉജ്ജ്വലാമുദ്യതാം മയാ
പ്രതീച്ഛ പാണിം ഗൃഹ്ണീഷ്യ മാ ഭൂത് കാലസ്യ പശ്യതഃ.

35

ലക്ഷ്മണ !	അല്ലയോ ലക്ഷ്മണ !	ഉജ്ജ്വലാം	ഉജ്ജ്വലയെ
ആഗർഹ്യ ;	വരിക ;	പ്രതീച്ഛ ;	സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടാലും ;
ഭദ്രം തേ ;	ആയുഷ്ഠാനായി ഭവി		
മയാ	എന്നാൽ [ചാലും ;	പാണിം	പാണിയെ
ഉദ്യതാം	(വിവാഹത്തിനരിയ ഭൂഷണാഭികളുണിഞ്ഞു) തെജോരാക്കപ്പെട്ടവളായ	ഗൃഹ്ണീഷ്യ ;	ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടാലും
		കാലസ്യ പശ്യതഃ	കാലതാമസം
		മാ ഭൂത്	വേണ്ട

തഥേവമുക്തവാ ജനകോ ഭരതം ചാഭ്യഭാഷത
ഗൃഹ്ണാണ പാണിം മാന്ധവ്യോഃ പാണിനാ രഘുനന്ദന.

36

ഏവം	ഇങ്ങിനെ, [ശേഷം	മാന്ധവ്യോഃ	മാന്ധവിയുടെ
തം ഉക്തവാ ച	ലക്ഷ്മണനോടുകൂടെ	പാണിം	കരത്തെ
ജനകഃ	ജനകമഹാരാജാവും	പാണിനാ	കരംകൊണ്ടു്
ഭരതം	ഭരതനെ നോക്കി	ഗൃഹ്ണാണ	ഗ്രഹിച്ചാലും എന്ന്
രഘുനന്ദന !	ഹേ രഘുകുമാര !	അഭ്യഭാഷത	അരുളിച്ചെയ്തു

ശത്രുഘ്നം ചാപി ധർമ്മാത്മാ അബ്രവീജ്ജനകേശ്വരഃ
ശ്രുതകീർത്ത്വാ മഹാബാഹോ പാണിംഗൃഹ്ണീഷ്യ പാണിനാ.

37

അപി ച	കൂടാതെ,	ശ്രുതകീർത്ത്വാഃ	ശ്രുതകീർത്തിയുടെ
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	പാണിം	കരത്തെ
ജനകേശ്വരഃ	ജനകമഹാരാജാവും	പാണിനാ	കരംകൊണ്ടു്
ശത്രുഘ്നം	ശത്രുഘ്നനെ നോക്കി	ഗൃഹ്ണീഷ്യ	ഗ്രഹിച്ചാലും, എന്ന്
മഹാബാഹോ	മഹാബാഹോ !	അബ്രവീത്	അരുളിച്ചെയ്തു.

സദ്യേ ഭവന്തഃ സൗമ്യശ്ച സദ്യേ സുചരിതവ്രതാഃ
പത്നീഭിഃ സന്തു കാകത്സ്ഥാ മാ ഭൂത് കാലസ്യ പശ്യയഃ. 38

കാലസ്യ പശ്യയഃ	} കാലതാമസം	സൗമ്യാഃ	അതിയോഗ്യതയുള്ള
മാ ഭൂത്	വേണ്ട	സദ്യേ	എല്ലാവരും [വർ
കാകത്സ്ഥാഃ	കകത്സ്ഥവംശജന്മാരായ	പത്നീഭിഃ	പത്നിമാരോടുകൂടി
		സുചരിത-വ്രതാഃ ച	} സത്പ്രവൃത്തികളും സദ്വൃതങ്ങളുമാർന്നവ
ഭവന്തഃ സദ്യേ	നിങ്ങളെല്ലാവരും	സന്തു	ഭവിപ്പിൻ [രാവി

ജനകസ്യ വചഃ ശ്രുതവാ പാണ്ഡീൻ പാണ്ഡിഭിരസ്പൃശൻ
ചതപാരസ്തേ ചതസ്തൃണാം വസിഷ്ടസ്യ മതേ സ്ഥിതാഃ 39

തേ	ആ	മതേ	സമ്മതപ്രകാരം
ചതപാരഃ	നാൽവരും	സ്ഥിതാഃ	നടക്കുന്നവരായി
ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാവി	ചതസ്തൃണാം	നാലുപേരുടേയും
വചഃ	വാക്കു [ന്റെ	പാണ്ഡീൻ	കരങ്ങളെ,
ശ്രുതവാ	കേട്ട്,	പാണ്ഡിഭിഃ	കരങ്ങൾകൊണ്ടു്
വസിഷ്ടസ്യ	വസിഷ്ഠമഹർഷിയുടെ	അസ്പൃശൻ	ഗ്രഹിച്ചു.

അഗ്നിം പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ വേദിം രാജാനമേവ ച
ഋഷീഞ്ചൈവ മഹാത്മാനഃ സഭായ്യാ രഘുസത്തമാഃ
യഥോക്തേന തദാ ചക്രദ്വിവാഹം വിധിപൂർവ്വകം. 40

മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായ	പ്രദക്ഷിണീ-കൃത്യ,	} വലംവെച്ചു്,
രഘുസത്തമാഃ	രഘുശ്രേഷ്ഠന്മാർ	തദാ	അനന്തരം
സഭായ്യാഃ	പത്നിമാരോടുകൂടി	വിധിപൂർവ്വകം	കല്പസൂത്രാനുസാരമായി
അഗ്നിം ഏവ	അഗ്നിയേയും	യഥോക്തേന	ശാസ്ത്രപ്രകാരം
വേദിം ച	വേദിയേയും	വിവാഹം ചക്രഃ	വിവാഹകർമ്മത്തെ ചെയ്തു.
രാജാനം ഏവ	രാജാവിനേയും		
ഋഷീൻ ച	ഋഷിമാരേയും		

കാകത്സ്തൈശ്ച ഗൃഹീതേഷു ലളിതേഷു ച പാണ്ഡിഷു
പുഷ്പവൃഷ്ടിർമഹത്യാസീദന്തരീക്ഷാത് സഭാസപരാ
ദിവ്യദന്ദഭിനിർഘോഷൈശ്ചീതവാദിരൂതിസപന്തൈഃ. 41

കാകത്സ്തൈഃ	കാകത്സ്ഥന്മാരാൽ	ദിവ്യദന്ദഭി-നിർഘോഷൈഃ	} ദേവദന്ദഭിനാടത്തോടുകൂടിയും
ലളിതേഷു	സുകുമാരമായ	ച	
പാണ്ഡിഷു	കരങ്ങൾ	സഭാസപരാ	അതിശോഭയാൻള്ള
ഗൃഹീതേഷു,	ഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ	മാഹതീ	വമ്പിച്ചു
അന്തരീക്ഷാത്	ആകാശത്തിൽനിന്നും	പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ	പൂമാരി
ഗീതവാദിത-നിസപന്തൈഃ	} ഗീതങ്ങളുടേയും വാദ്യങ്ങളുടേയും മുഴക്കത്തോടുകൂടിയും	ആസീതം	വമ്പിച്ചു.
ച			

നന്തുശ്ചാപ്സരസ്സംഘാ ഗന്ധർവാശ്ച ജഗുഃ കലം
വിവാഹേ രഘുമുഖ്യാനാം തദദ് ഭതമിവാഭവത്.

42

അപ്സരസ്സംഘാഃ } ച	അപ്സരസ്സംഘങ്ങളും	ഇവ	ഇപ്രകാരമുള്ള
നന്തുഃ	നന്തനും ചെയ്തു	തതഃ	ആ
ഗന്ധർവാഃ ച	ഗന്ധർവന്മാരും	അദ്ഭുതം	ആശ്ചര്യം
കലം	മധുരമായി	രഘുമുഖ്യാനാം	ആ രഘുത്തമന്മാരുടെ
ജഗുഃ	ഗാനംചെയ്തു	വിവാഹേ	വിവാഹത്തിൽ
		അഭവത്	നടന്നു.

ഇതദൃശേ വർത്തമാനേ തു തുയ്യോദ്ഘോഷിണിനാദിതേ
ത്രിഗ്നിം തേ പരികൃത്യ ഉജ്ജ്വലാർച്ചാ മഹൈജസഃ.

43

ഇതദൃശേ	ഇതവണ്ണം	തേ,	അവർ
തുയ്യോദ്ഘോഷി-	വാദ്യഘോഷവും ആ	അഗ്നിം	അഗ്നിയെ
നിനാദിതേ	പ്പും മുഴക്കങ്ങളും	ത്രിഃ പരികൃത്യ	മൂന്നുവട്ടം പ്രദക്ഷിണം
വർത്തമാനേ തു,	നടക്കുന്നതിനിടയിൽ	ഭാർയ്യാഃ	ഭാർയ്യാരെ [ചെയ്തും,
മഹൈജസഃ	മഹാകാന്തിമാന്മാരായ	ഉജ്ജ്വലഃ	കണ്ഠോണ്ടു

അഥോപകാർത്ഥം ജഗ്മുസ്തേ സദാരാ രഘുനന്ദനാഃ

സ്ഥാനി യാനാനി ചാരോപ്യ താം പുരീം പ്രയയുസ്തദാ.

44

തേ	അവർ	സദാരാഃ	ചന്ദീമാരോടുകൂടി
ഉപകാർത്ഥം	{ വിവാഹത്തെ സംബ ന്ധിച്ച മറ്റു ചടങ്ങു കൾക്കായി	സ്ഥാനി	തങ്ങൾ തങ്ങൾക്കു വെ ച്ചേറെ തയ്യാറാക്കിയി
അഥ	പിന്നെ	യാനാനി	ചല്ലക്കുകളിൽ [രുന്ന
ജഗ്മുഃ	പുറപ്പെട്ടു	ആരോപ്യ	കയറിക്കൊണ്ടും,
ച,	പിന്നെ	താം പുരീം	ആ നഗരത്തിൽ
തദാ	ആ സമയം	പ്രയയുഃ	{ പട്ടണപ്രവേശം ചെയ്തു (ഘോഷയാത്രയായി ചെന്നു)
രഘുനന്ദനാഃ	രഘുകുമാരന്മാർ		

പ്രിയമാണോ ദശരഥഃ പുത്രാൻ പുത്രവതാം വരഃ

രാജാപുത്രയയൗ ചശ്വേൻ സന്ധിസംഘഃ സഞ്ചാസവഃ.

45

പുത്രവതാം	മക്കളാണെന്നിരിക്കെ.	സഞ്ചാസവഃ	{ ബന്ധുജനങ്ങളോടു
വരഃ	ഉത്തമനായ	അചി	{ കൂടി
ദശരഥഃ രാജാ	ദശരഥമഹാരാജാവായ	പുത്രാൻ	{ പുത്രന്മാരെ നോക്കി
സന്ധിസംഘഃ	ജന്മിഗണങ്ങളോടൊ	ചശ്വേൻ	{ കൊണ്ടുതന്നെ
	ന്നിപ്പം	പ്രിയമാണഃ	അത്യാനന്ദഭരിതനായി
		അനയയൗ	(ആ ഘോഷയാത്രയ്ക്കു)
			ചിന്നാലെ ചെന്നു.

ഇതദൃശേ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ത്രിസപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = എഴുപത്തിമൂന്നാം സർഗ്ഗം സമാപ്തം

(ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2231).

ചതുഃസപ്തതിതമഃസക്തഃ = എഴുപത്തിനാലാം സക്തം.

[പരശുരാമസമാഗമഃ = പരശുരാമനായുള്ള കൂടിക്കാഴ്ച]

അഥ രാത്ര്യാം വ്യതീതായാം വിശ്വപാമിത്രോ മഹാമുനിഃ

ആപ്തപ്താ തൈ ച രാജാണൈ ജഗാമോത്തരപദ്യതം

ആശീർദ്ദിഃ പൂരയിതപാ ച കുമാരാംശ്ച സ രാഘവാനം.

1

സഃ	ആ	ആശീർദ്ദിഃ	ആശീർവ്വചനങ്ങളാൽ
വിശ്വപാമിത്രഃ	} വിശ്വപാമിത്രമാമുനി	പൂരയിതപാ ച	അനുഗ്രഹിച്ചശേഷം,
മഹാമുനിഃ		തൈ) ആ രണ്ടു രാജാക്കന്മാ
രാത്ര്യാം	രാത്രി	രാജാണൈച) ഭര്യം
വ്യതീതായാം	} കഴിഞ്ഞയടനെ,	ആപ്തപ്താ ച	കണ്ടു യാത്രപറഞ്ഞു
അഥ		ഉത്തരപദ്യതം	വടക്കുള്ള ഹിമാലയ
കുമാരാനം	രാജകുമാരന്മാരായ		പദ്യതത്തിലേക്കായി
രാഘവാനം	രാഘവാനാരെ	ജഗാമ	എഴുന്നള്ളി.

വിശ്വപാമിത്രോ ഗതേ തന്മൂലിൻ രാജാ ച ജഗതീപതിഃ

അയോദ്ധ്യാധിപതിഃ ശ്രീമാൻ വൈഭോമി മിഥിലാധിപഃ

ആപ്തപ്താഽഥ ജഗാമാശ്ച രാജാ ദശരഥഃ പൂരീം.

2

തന്മൂലിൻ	ആ	ശ്രീമാൻ ച	ശ്രീമാനും ആയ
വിശ്വപാമിത്രോ	വിശ്വപാമിത്രമാമുനി	ദശരഥഃ രാജാ	ദശരഥമഹാരാജാവ്
ഗതേ അഥ	ചോയതിൽപിന്നെ	മിഥിലാധിപഃ	മിഥിലാധിപതിയായ
ആശ്ച	ഉടനെ,	വൈഭോമി	ജനകമഹാരാജാവിനോടു
ജഗതീപതിഃ	ചക്രവർത്തിയും,	ആപ്തപ്താ	യാത്രപറഞ്ഞു സമ്മ
അയോദ്ധ്യാധിപതിഃ	} അയോദ്ധ്യാധിപതി		തിപ്പിച്ചു
പതിഃ		പൂരീം	സ്വപുരത്തിലേയ്ക്കു
രാജാ	രാജ്യം ഭരിക്കുന്നവനും	ജഗാമ.	പുറപ്പെട്ടു.

ഗച്ഛന്തം തം തു രാജാനമനപഗച്ഛന്നരാധിപഃ.

3

നരാധിപഃ	ജനകമഹാരാജാവ്	തം രാജാനം	ആ ദശരഥമഹാരാജാ
ഗച്ഛന്തം	തിരിയെ യാത്രചെയ്തി	തു	ആ സമയം [വിനെ
	ജന	അനപഗച്ഛത്.	കറെ ദൂരംഅന്യായാ
			ചെയ്തു.

അഥ രാജാ വിഭോരാനാം ദൈവ കന്യാധനം ബഹു

4

ഗവാം ശതസഹസ്രാണി ബഹുനി മിഥിലാധിപഃ

കുബ്ജാനാം ച മുഖ്യാനാം ക്ഷൗമകോട്യാബരാണി ച.

5

അഥ	ആ സമയം,	ബഹുനി	അനവധി
വിദേഹാനാം }	വിദേഹരാജാവായ	ശതസഹസ്രാണി ലക്ഷങ്ങളേയും	
രാജാ		ക്ഷൗരമ-	വെൺപട്ടുകളേയും,
മിഥിലാധിപം }	മിഥിലാധിപൻ,	കോട്യംബ-	മരണവധി വസ്ത്രങ്ങളേയും,
ഗവാം	പശുക്കളുടേയും	രാണി ച	
മൃഗ്യാനാം	ഉത്തമങ്ങളായ	കന്യാധനം	സ്ത്രീധനമായി
കംബളാനം	സാൽവകളുടേയും,	ബഹു ദൈവ	ഏറെ കൊടുത്തു.

ഹസ്ത്യശപരഥപാദാതം ദിവ്യരൂപം സ്വപലം തം
ദൈവ കന്യാപിതാ താസാം ദാസീദാസമനുത്തമം.

6

കന്യാപിതാ }	കന്യകകളുടെ പിതാ	ഹസ്ത്യശപ-	ആന, കുതിര, തേർ.
	വായ ജനകമഹാരാ	രഥപാദാതം }	കാലാര ജ്വരയേയും,
	ജാവ്,	അനുത്തമം	മേനയുള്ള
താസാം,	അവർ,	ദാസീദാസം	ദാസികളേയും വേല
ദിവ്യരൂപം	ദിവ്യരൂപമാണ് [ടീയ		ക്കാരേയും
സ്വപലം തം	നല്ല കോപ്പുകളോടു കൂ	ദൈവ	കൊടുത്തു.

ഹിരണ്യസ്യ സുവണ്ണസ്യ മുക്താനാം വിദ്വമസ്യ ച
ദൈവ പരമസംഹൃഷ്ടഃ കന്യാധനമനുത്തമം.

7

ഹിരണ്യസ്യ	ചെങ്കുളിയും	അനുത്തമം	വിലയറ്റ
സുവണ്ണസ്യ	ആമാടയും	കന്യാധനം	സ്ത്രീധനത്തേയും,
മുക്താനാം	മുത്തം	പരമസംഹൃഷ്ടഃ	അതിസന്തുഷ്ടിപൂണ്ടുവ
വിദ്വമസ്യ	പവിഴവും ആയ	ദൈവ	കൊടുത്തു [നായി

ദേവാ ബഹുധനം രാജാ സമനുജ്ഞായ പാത്ഥ്വിനാം
സംപൂജ്യ മംഗളാശ്വീഭിഃ കമാരാൻ രഘുനന്ദനാൻ
പ്രവിവേശ സ്വനിലയം മിഥിലാം മിഥിലേശ്വരഃ

8

മിഥിലേശ്വരഃ	മിഥിലേശ്വരനായ	കമാരാൻ	രാജകുമാരനായ
രാജാ	ജനകരാജാവ്,	രഘുനന്ദനാൻ	രഘുനന്ദനന്മാരെ
ബഹുധനം	അനവധിധനത്തെ	മംഗളാശ്വീർഭിഃ	മംഗളാശ്വീപ്പു ചന്ദ്രൻ
ദേവാ,	കൊടുത്തശേഷം,		ജാൽ
പാത്ഥ്വിനാം	ദേശമധ്യവാണി	സംപൂജ്യ	അനുഗ്രഹിച്ചശേഷം
	കൊടു	സ്വനിലയം	സ്വവാസസ്ഥലമായ
സമനുജ്ഞാപ്ത	അനുജ്ഞാപ്തിക്കൊ	മിഥിലാം	മിഥിലയിൽ
	ണ്ടു്,	പ്രവിവേശ.	വിരിച്ചെഴുന്നള്ളി

തന്മിൻ പ്രവിഷ്ടേ നഗരം ജനകേ ജഗതീപതിഃ
രാജാപ്രയോദ്ധ്യധിപതിഃ സഹപുത്രൈർമഹാത്മഭിഃ
ഋഷീൻ സർപ്പാൻ പുരസ്കൃത്യ ജഗാമ സബലാനഗഃ.

9

തന്മിൻ ജനകേ ആ ജനകരാജാവു
നഗരം നഗരത്തിലേക്കു
പ്രവിഷ്ടേ പോയശേഷം,
സബലാനഗഃ സേനകളോടും അനേക
രന്മാരോടുംകൂടിയവനും
ജഗതീപതിഃ ചക്രവർത്തിയും
അയോദ്ധ്യധി-) അയോദ്ധ്യധിപതി
പതിഃ) യും ആയ

രാജാ അരചൻ,
മഹാത്മഭിഃ മഹാത്മാക്കളായ
പുത്രൈഃ സഹ, പുത്രന്മാരോടുംകൂടി
ഋഷീൻ ഋഷികൾ
സർപ്പാൻ അപി എല്ലാവരെയും
പുരസ്കൃത്യ മുന്നിലാക്കിക്കൊണ്ടു്,
ജഗാമ. യാത്രയായി.

വാഹിനീം മഹതീം കഷൻ കീർത്തിമാംശ്ച യയേത തദാ.

10

തദാ അപ്പോൾ
കീർത്തിമാൻ കീർത്തിമാനായ അദ്ദേ
മഹതീം വമ്പിച്ച [ഹം

വാഹിനീം ച ആ സൈന്യത്തേയും
കഷൻ നയിച്ചുകൊണ്ടു്
യയേത. ചെന്നു

ഗച്ഛന്തം തം നരവ്യാഖ്യം സന്ധിസംഘം സരാഘവം
ഘോരാം സു പക്ഷിണോ വാചഃ വ്യാഹരന്തി തതസ്തതഃ

11

സന്ധിസംഘം ഋഷിമാരോടുകൂടിയും
സരാഘവം രാഘവന്മാരോടുകൂടിയും
ഗച്ഛന്തം പോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്ന
തം നരവ്യാഖ്യം ആനരത്രേണന്നരികിൽ

പക്ഷിണഃ പക്ഷികൾ
ഘോരാഃ അശുഭസൂചകങ്ങളായ
വാചഃ ശബ്ദങ്ങളെ
തതഃ തതഃ അങ്ങമിങ്ങും
വ്യാഹരന്തി സു പുറപ്പെടുവിച്ചു.

ഭയോമയൈവ മൃഗാഃ സദ്യേ ഗച്ഛന്തി സു പ്രദക്ഷിണം.

12

ഭയോഃ ഭ്രമിയിലുള്ള
മൃഗാഃ സദ്യേ ച മൃഗങ്ങളെല്ലാം

പ്രദക്ഷിണം } പ്രദക്ഷിണമായിതന്നെ
ഘ്രാ }
ഗച്ഛന്തി സു ചറ്റി.

താൻ ദ്രഷ്ടവാ രാജശാർദ്ദൂലഃ വസിഷ്ഠം പശ്ചപുച്ഛത.

13

രാജശാർദ്ദൂലഃ രാജശ്രേഷ്ഠൻ
താൻ അവയെ
ദ്രഷ്ടവാ കണ്ടു്,

വസിഷ്ഠം വസിഷ്ഠമഹാഷിയോടു്
പശ്ചപുച്ഛത. { അതിന്റെ കാരണ
തെറ്റാറി ഇങ്ങിനെ
ചോദിച്ചു.

അസൗമ്യഃ പക്ഷിണോ ഘോരോ മുഗാശ്ചാപി പ്രദക്ഷിണഃ
കിമിദം ഹൃദയോത്കമ്പി മനോ മമ ച സീദതി.

14

പക്ഷിണഃ ച പക്ഷികളും
അസൗമ്യഃ കണ്ണകരോരമായി
ഘോരഃ അശുഭകരമാംവണ്ണം കൂടുന്നു;
മുഗാഃ അപി മുഗങ്ങളും

പ്രദക്ഷിണഃ പ്രദക്ഷിണമായി ചുറ്റ
മമ മനഃ ച എന്റെ മനസ്സും [ന;
സീദതി തളരുന്നു?
ഹൃദയോത്കമ്പി ചിത്തം തുടിക്കുന്ന
ഇദം കിം; ഇത് എന്ത്?

രാജേണാ ദശരഥസ്യൈതച്ഛ്രുതവാ വാക്യം മഹാഗൃഷിഃ
ഉവാച മധുരാം വാണീം ശ്രുയതാമസ്യ യത് ഫലം.

15

ദശരഥസ്യ } ദശരഥരാജാവിന്റെ
രാജ്ഞഃ }
ഏതത് വാക്യം } ഈ വാക്യത്തെക്കുട്ട്
ശ്രുതവാ, }
മഹാൻ ഗൃഷിഃ മഹാൻ, [മൊഴി
മധുരാം വാണീം ചിത്തം കുളപ്പിക്കുന്ന

ഉവാച ഉരചെയ്തു;
അസ്യ ഇതിന്റെ
ഫലം ഫലം
യത്, എന്തെന്ന്
ശ്രുയതാം. കേട്ടാലും.

ഉപസ്ഥിതം ഭയം ഘോരം ദിവ്യം പക്ഷിമുഖാച്ഛതം
മുഗാഃ പ്രശമയന്ത്യേതേ സന്താപസ്തൃജ്യതാമയം.

16

പക്ഷിമുഖാത് പക്ഷികൾവാഴിയാ
വി
ചക്രതം സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടതും
ദിവ്യം ദൈവീകമായുള്ളതും
ഉപസ്ഥിതം അടുത്തുവരുവാൻ
പോകുന്നതും
ഘോരം ഭയങ്കരവും ആയ

ഭയം ആപത്തിനെ,
ഏതേ ഈ
മുഗാഃ മുഗങ്ങൾ
പ്രശമയന്തി ഒഴിഞ്ഞതായി സൂചി
അയം ഈ കുളിക്കുന്നു;
സന്താപഃ ദുഃഖത്തെ
തൃജ്യതാം. ഓടിക്കൊണ്ടുപോകും."

തേഷാം സംവദതാം തത്ര വായുഃ പ്രാദുർബ്ബഭൂവാ ഹ
കരപയൻ മേദിനീം സർപ്പാം സപർപ്പതവനാം മഹാൻ.

17

തത്ര അവിടെ,
തേഷാം അവിടെ
സംവദതാം അപ്രകാരം പറഞ്ഞു
കൊണ്ടിരിക്കവെതന്നെ
സപർപ്പതവനാം ഗിരികളും കാടകളും
അടക്കം

മേദിനീം ഭൂമി
സർപ്പാം മൃഗാണാം
കമ്പയൻ കലകുറിക്കൊണ്ട്
മഹാൻ വായുഃ ഒരു വമ്പിച്ച കൊടു
പ്രാദുർബ്ബഭൂവാ ഹ ഉളവാവി, കണ്ടാലും!"

തമസാ സംവൃതഃ സൂര്യഃ സർവ്വം ന പ്രബഭുവീശഃ
ഭസ്മേനാ ചാവൃതം സർവ്വം സംമൃഗ്യമിവ തദ്ബലം.

18

സൂര്യഃ	ആദിത്യൻ	തദ്ബലം	ആ സൈന്യം
തമസാ	ജന്മരംകൊണ്ട്	സർവ്വം	മുഴുവനും
സംവൃതഃ	മൂടപ്പെട്ടു;	സംമൃഗ്യം	ജാലം
ദിശഃ സർവ്വഃ	ദിക്കുകളെല്ലാം	ഭസ്മേനാ	ചൊടികൊണ്ട്
പ്രബഭുവീശഃ	ശോഭയററതായ്ത്തി	ആവൃതം ച.	മൂടപ്പെട്ടതായുംഭവിച്ചു

വസിഷ്ഠശ്ചഞ്ജയശ്ചാനേത്ര രാജാ ച സസുതസ്തദാ
സസംജ്ഞാ ഇവ തത്രാസൻ സർവ്വമന്യഭവിചേതനം.

19

വസിഷ്ഠഃ ച	വസിഷ്ഠരും,	തത്ര	അവിടെ
അനേത്ര	{ മറ്റു ജ്ഞിമാരും	സസംജ്ഞാഃ	{ ബോധത്തോടുകൂടി
ജ്ഞയഃ ച		ഇവ	
സസുതഃ	പുത്രന്മാരോടുകൂടി	ആസൻ	വെട്ടിച്ചു;
രാജാ ച	രാജാവും,	അന്യത് സർവ്വം	മറ്റൊന്നും
തദാ	ആ സമയം	വിചേതനം	മനഞ്ഞിട്ടുപോയി.

തസ്മിൻസ്തമസി ഘോരേ തു ഭസ്മേച്ഛന്നോവ സാ ചമുഃ
ഭദ്രം ഭീമസങ്കാശം ജടാമണ്ഡലധാരിണം

20

ഭാഗ്ഗ്വം ജാമദഗ്നം തം രാജവംശവിമദ്ഗ്നം
കൈലാസമിവ ഭുജംഷം കാലാഗ്നിമിവ ഭുസ്സഹം.

21

ജപലന്തമിവ തേജോഭിർഭുന്റിരീക്ഷം പൃഥഗ്ജ്ഞൈഃ
സ്തസ്യേ ചാസജ്വ പരശ്ചം ധാർത്രിഭൃദ്ഗ്നോപമം
പ്രശാന്തം ശരമുഖ്യം ച ത്രിപുരംശ്ച യഥാ ശിവം.

22

തസ്മിൻ	ആ	കാലാഗ്നിഃ	ഇവ പ്രളയകാലാഗ്നിപോലെ
ഘോരേ തമസി	ഭയങ്കരമായസങ്കടഘട്ടത്തിൽ(ജന്മത്തിൽ)	ഭുസ്സഹം,	അടുപ്പാൻ കഴിയാത്തവനും,
ഭസ്മേച്ഛന്നാ	ജാലം ചൊടികൊണ്ടുമൂടപ്പെട്ട	തേജോഭിഃ	സ്വതേജഃപുഞ്ചങ്ങളാൽ
സാ	ആ [ട്ടിരുന്ന	ജപലന്തം	ജാലം
ചമുഃ	സൈന്യം	ജപലിഷ്ണന്തപോലെയു	ജ്വഹനും,
ഭീമസങ്കാശം	ഭയങ്കരരൂപിയും	പൃഥഗ്ജ്ഞൈഃ	സാധാരണജ്ഞാങ്ങളാൽ
ജടാമണ്ഡല-	{ തലയിൽ ജടമുടിധരിച്ചവനും,	ഭുന്റിരീക്ഷം	നോക്കപ്പെട്ട
ധാരിണം			വാൻ കഴിയാത്തവനും
രാജവംശ-	{ ക്ഷത്രികലാഘാതകനും,	സ്തസ്യേ	ചമലിൽ
വിമദ്ഗ്നം			
കൈലാസം	ഇവ കൈലാസമലപോലെ		
ഭുജംഷം	ആകൃമിക്കപ്പെട്ടവൻ		
	കഴിയാത്തവനും,		

പരശും ച വെണ്മഴവും
വിദ്യുദ്- } മിന്നൽ തതിയൊ
ഗണോപമം } ത്ത
ധനുഃ ച വില്ലം
ആസജ്യ ധരിച്ചു
ശരമുഖ്യം ച ശ്രേഷ്ഠമായ അമ്പും
പ്രശസ്ത കച്ചിൽപിടിച്ചുകൊണ്ടു

ത്രിപുരപ്ലവം ത്രിപുരസംഹാരകനായ
ശിവം യഥാ പരമശിവനെയെന്ന
പോലെ,
തം ഭാഗ്യം ആ ഭൂമിപ്രദാനം
ജാമദഗ്ന്യം ജമദഗ്നിസുതനായ
ദദാർ. പരശുരാമമഹർഷിയെ
കണ്ടു.

തം ദൃഷ്ട്വാ ഭീമസങ്കാരം ജപലന്തമിവ പാവകം

വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ സർവ്വേ ജപഹോമപരായണാഃ

23

സംഗതാ മനയഃ സർവ്വേ സംജജപ്തരഥോ മിഥഃ

കച്ചിത് പിതൃവധാമഷ്ടീ ക്ഷത്രം നോത്സാദയിഷ്യതി.

24

ഭീമസങ്കാരം ഭയങ്കരരൂപിയും,
പാവകം ഇവ അഗ്നിയെപ്പോലെ
ജപലന്തം ഉജ്ജപലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നവനും ആയ
തം ദൃഷ്ട്വാ അദ്ദേഹത്തെ കണ്ട്,
ജപഹോമ- } ജപം, ഹോമം തുടങ്ങി
പരായണാഃ } യ കൃത്യങ്ങളിൽ നിരത
നാരായ
വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ വസിഷ്ഠമഹർഷീമുതലാ
സർവ്വേ എല്ലാവരും, [യ
സംഗതാഃ ഒന്നിച്ചുകൂടി
മനയഃ മനീമാർ

സർവ്വേ എല്ലാവരും
അഥോ സന്ദേഹംപൂണ്ടവരായി
മിഥഃ തമ്മിൽതമ്മിൽ
സഞ്ജജപ്തഃ ആലോചനചെയ്തു:
പിതൃ- } അച്ഛനെ കൊന്ന കാ
വധാമഷ്ടീ } രണത്താൽ ഉള്ളിൽ
വൈരം വെച്ചുകൊ
ണ്ടിരിക്കുന്ന ഈ പര
ശുരാമൻ,
ക്ഷത്രം ക്ഷത്രിയകുലത്തെ
ഉത്സാദ- } നശിപ്പിച്ചാൻ പോക
യിഷ്യതി ന } നുവോ എന്തോ?
കച്ചിത്?

പൂർവ്വം ക്ഷത്രവധം കൃതവാ ഗതമന്യുർത്തജപരഃ

ക്ഷത്രസ്ത്വോത്സാദനം ഭൂയോ ന ഖലപന്യ ചികീർഷിതം.

25

പൂർവ്വം പണ്ടേതന്നെ
ക്ഷത്രവധം } ക്ഷത്രിയന്മാരെല്ലാം
കൃതവാ } വധിച്ചു,
ഗതമന്യുഃ കോപം ശമിച്ചവൻ
ഗതജപരഃ വൈരം നശിച്ചവൻ

ഭൂയഃ അന്യ വിണ്ടും അദ്ദേഹത്തിന്നു
ക്ഷത്രസ്യ ക്ഷത്രകുലത്തിന്റെ
ഉത്സാദനം നാശത്തെപ്പറ്റി
ചികീർഷിതം ആഗ്രഹം
ന ഖലു. ഉണ്ടാകയില്ലതന്നെ!

ഏവമുക്തവാർഷ്വമാദായ ഭാഗ്യം ഭീമദർശനം

ഋഷയോ രാമ രാമേതി മധുരം വാക്യമബ്രുവൻ.

26

ഏവം ഉക്തവാ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞും
ഋഷയഃ ഋഷിമാർ [കൊണ്ട്
അപ്യം അപ്യത്തെ
ആദായ എടുത്തുകൊണ്ട്
ഭീമദർശനം ഭയങ്കരരൂപിയായ

ഭാഗ്യം പരശുരാമനെ നോക്കി
മധുരം സൗമ്യതയോടെ
രാമ രാമ ഇതി രാമ രാമ എന്ന്
വാക്യം } വീളിച്ചുകൊണ്ട് എ
അബ്രുവൻ } തീരോട്.

പ്രതിഗൃഹ്യ തു താം പൂജാമുഷിദത്താം പ്രതാപവാൻ
രാമം ദാശരഥിം രാമോ ജാമദഗ്നോദ്യഭാഷത.

27

ഋഷിദത്താം	ഋഷിദത്തമായ	രാമഃ	പരശുരാമൻ,
താം പൂജാം	ആ ഉപചാരത്തെ	ദാശരഥിം	ദശരഥകുമാരനായ
പ്രതിഗൃഹ്യ	ഏറുകൊണ്ട്	രാമം തു	ശ്രീരാമനോടായി
പ്രതാപവാൻ	പ്രതാപശാലിയായ		മാതം
ജാമദഗ്നഃ	ജമദഗ്നിപുത്രനായ	അഭ്യഭാഷത	ഇപ്രകാരം ഒരു വാക്കു
			ഉദിച്ചു.

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
ചതുസ്സപ്തതിതമഃ സ്കന്ദഃ = ഏഴുപത്തിനാലാംസ്കന്ദം സമാപ്തം
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2258)

പഞ്ചസപ്തതിതമഃ സ്കന്ദഃ = ഏഴുപത്തഞ്ചാം സ്കന്ദം.

[പരശുരാമാക്ഷം - പരശുരാമന്റെ വാക്യം]

രാമ ദാശരഥേ വീര വീര്യം തേ ശ്രുയതേദദിതം
ധനുഷോഭേദനം ചൈവ നിഖിലേന മയാ ശ്രുതം.

1

ദാശരഥേ	ദശരഥപുത്രനായ	ശ്രുയതേ	കേൾക്കപ്പെടുന്നു
രാമ !	ഹേ രാമ !	ധനുഷഃ	} വിലുഭുരിച്ചതിനേപ്പുറിയും
വീര !	വീര !	ഭേദനം ച	
തേ വീര്യം	അങ്ങയുടെ പരാക്രമം	നിഖിലേന	ഒട്ടൊഴിയാതെ
അതുതം	ആശ്ചര്യകരമാംവണ്ണം	മയാ ഏവ	എന്നാലും
		ശ്രുതം	കേൾക്കപ്പെട്ടു

തദദിതമചിന്ത്യം ച ഭേദനം ധനുഷസ്തപയാ

തച്ശ്രുതപാഹമനുപ്രാപ്തോ ധനുർഗൃഹ്യാപരം ശുഭം.

2

തപയാ	ഭാഗൻ ചെയ്തു	ശ്രുതപാ	കേട്ട്
ധനുഷഃ തത്	} ആ ധനുഭംഗം	അഹം	ഞാൻ
ഭേദനം		അപരം	മറെറൊരു
അതുതം	അതുതവാദാദവം	ശുഭം	ഉൽകൃഷ്ടമായ
അചിന്ത്യം ച	വിചാരിച്ചാൻ കഴിയാ	ധനുഃ	വിലിനെ
	ത്തതും തന്നെ	ഗ്രാഹ്യ	കയ്ക്കൊണ്ട്,
തത്	അതിനെ	അനുപ്രാപ്തഃ	ഇതാ വന്നിരിക്കുന്നു.

തദിദം ഘോരസങ്കാശം ജാമദഗ്ന്യം മഹാലുനഃ

പൂരയസ്വ ശരേണൈവ സ്വബലം ദശയസ്വ ച.

3

ഘോര- സങ്കാശം ച	} കണ്ടാലാതം ഭയപ്പെട്ട നതും	മഹത്	വമ്പിച്ച
ജാമദഗ്ന്യം		ധനുഃ	വില്ലിനെ
ഏവ	} (എന്റെ പിതാവായ) ജമദഗ്നിവക്കൽ നിന്നു	ശരേണ	} ഞാണേറ്റിശരം തൊ ടുത്താലും
തതഃ ഇദം		പൂരയസ്വ	
	ലഭിച്ചതും ആയ	സ്വബലം	അങ്ങയുടെ കരബല
	ഉത്കൃഷ്ടമായ ഈ	ദശയസ്വ	കാട്ടിത്തന്നാലും [ത്തെ

തദഹം തേ ബലം ദൃഷ്ട്വാ ധനുഷോഽസ്യ പ്രപൂരണേ

ഭവന്വയം പ്രദാസ്യാമി വീര ശ്ലാഘ്യമിദം തവ.

4

തത്	അച്ഛോര,	ഭവന്വയം	നാം തമ്മിൽ ഭവന്വയ
അസ്യ	ഈ		ലും
ധനുഷഃ	വില്ല്	പ്രദാസ്യാമി	ചെയ്യാമെന്ന് ഞാൻ
പ്രപൂരണേ,	കലയ്ക്കുന്നതിൽ		പ്രതിജ്ഞചെയ്യുന്നു
തേ	അങ്ങയുടെ	വീര !	ഹേ വീര !
ബലം	ശക്തിയെ	തവ	അങ്ങയ്ക്കു
അഹം ദൃഷ്ട്വാ,	ഞാൻ കണ്ടറിഞ്ഞു്,	ഇദം	ഇങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നത്
		ശ്ലാഘ്യം	നല്ലതാകുന്നു.

ഭീതോ യദി ധനുസ്തൃക്തവാ നിജ്ജിതോഽസ്മീതി വാ വദ

അഥവാ ഭവന്വയം മേ ദാതാ തപം വൈ ന സംശയഃ.

5

യദി വാ,	അല്ലെന്നാൽ,	അഥവാ	അല്ലാത്തപക്ഷം
ധനുഃ	വില്ല്	തപം	ഭാഗൻ
തൃക്തവാ,	വലിച്ചെറിഞ്ഞു്,	മേ	എനിക്കു
ഭീതഃ	ഭയംപൂണ്ടവനായി,	ഭവന്വയം	ഭവന്വയത്തെ
നിജ്ജിതഃ	} ഞാൻ തോല്പിക്ക	ദാതാ	} തരിക (എന്നോടുകൂടി ചോരാടുക),
അസ്മി			
ഇതി വാ വദ;	എന്നു ചരയുക		

തസ്യ തപഃചനം ശ്രുത്വാ രാജാ ദശരാഥസ്തദാ

വിഷണ്ണവദനോ ഭീനഃ പ്രാഞ്ചലിച്ഛാകൃമബ്രവീത്.

6

തദാ	അച്ഛോര	വിഷണ്ണവദനഃ	മുഹൂർത്തം
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ഭീനഃ	മനസ്സികിത്തവനായി
തത് വചനം	ആ വാക്കു	പ്രാഞ്ചലഃ	കൈകൾകൂപ്പിക്കൊണ്ടു
ശ്രുത്വാ,	കേട്ടു്,	വാക്യം	ഇങ്ങിനെ മറുപടി
ദശരാഃ രാജാ	ദശരാഥ ചക്രവർത്തി	അബ്രവീത്	ഉറച്ചു.

ക്ഷത്രരോഷാത് പ്രശാന്തസ്തപം ബ്രാഹ്മണാനാം ച സന്നിധൗ
ബാലാനാം മമ പുത്രാണാമഭ്യം ഭാതുമഹസി. 7

തപം ച	നിന്തിരുവടിയാകട്ടെ	ബാലാനാം	} ചെറു പുത്രന്മാർക്കും
ക്ഷത്രരോഷാത്	ക്ഷത്രിയജാതിയിലുള്ള	പുത്രാണാം	
	കോപം	അഭ്യം,	അഭ്യത്തെ,
പ്രശാന്തഃ	ശമിച്ചവൻ	ബ്രാഹ്മണാനാം	ഈ ബ്രാഹ്മണരുടെ
മമ	എന്റെ	സന്നിധൗ	മുമ്പിൽവെച്ചും
		ഭാതും അഹസി	അരുളേണമെ.

ഭാഗ്ഗ്വാണാം കലേ ജാതഃ സ്വാദ്ധ്യായവ്രതശാലിനാം
സഹസ്രാക്ഷേ പ്രതിജ്ഞായ ശസ്ത്രം നിക്ഷിപ്തവാനസി. 8

സ്വാദ്ധ്യായ-	} വേദാദ്ധ്യയനത്തെ	സഹസ്രാക്ഷേ	ഇന്ദ്രന്റെ സമീപ
വ്രതശാലിനാം		} തന്നെ വ്രതമായി	
	കണ്ഠാഭ്യുദയവരായ	പ്രതിജ്ഞായ	പ്രതിജ്ഞയെചെയ്തു,
ഭാഗ്ഗ്വാണാം	ഭൂതവംശജന്മാരുടെ	ശസ്ത്രം	ആയുധങ്ങളെ
കലേ	കലത്തിൽ	നിക്ഷിപ്തം	} വേണ്ടെന്നുവെച്ചുവ
ജാതഃ	ജനിച്ചവനായി,	വാൻ അസി	

സ തപം ധർമ്മപരോ ഭൂതപാ കാശ്യപായ വസുന്ധരാം
ഭൂതപാ വനമുപാഗമ്യ മഹേന്ദ്രകൃതകേതനഃ. 9

സഃ തപം	അപ്രകാരമുള്ള	വസുന്ധരാം	ഭൂമിയെല്ലാം
	നിന്തിരുവടി	ഭൂതപാ	ഭാഗംചെയ്തു,
ധർമ്മപരഃ	ധർമ്മാനുഷ്ഠാനതല്പരനാ	വനം	കാട്ടിലേക്കു
ഭൂതപാ	ഭവിച്ചു, [യി	ഉപാഗമ്യ	ചെന്നു
കാശ്യപായ	കാശ്യപമുനിക്കായ്ക്കൊ	മഹേന്ദ്രകൃത-	} മഹേന്ദ്രഗിരിയെ വാസ
	ണ്ടു	കേതനഃ.	

മമ സർവ്വവിനാശായ സംപ്രാപ്തസ്തപം മഹാമുനേ
ന ചൈകസ്ഥിൻ ഹതേ രാമേ സർവ്വേ ജീവാമഹേ വയം. 10

രാമേ	രാമൻ	മഹാമുനേ	ഹേ മഹാമുനിവര!
ഏകസ്ഥിൻ	ഒരുവൻ	തപം	അങ്ങ
ഹതേ	കൊല്ലപ്പെട്ടാൽ	മമ	എന്റെ
വയം സർവ്വേ ച	ഞങ്ങളെല്ലാവരും	സർവ്വവിനാശായ	ആമുലവിനാശത്തി
ജീവാമഹേ ന	ജീവൻ വെച്ചിരിക്ക		നായി
	യില്ല;	സംപ്രാപ്തഃ	എത്തിയിരിക്കയാണ്.

ബ്രഹ്മവേദം ദശരഥേ ജാമദഗ്നഃ പ്രതാപവാൻ
അനാദൃതൈവ തദാകൃം രാമമേവാദ്യഭാഷത.

11

ദശരഥേ	ദശരഥമഹാരാജാവം	ജാമദഗ്നഃ	ആ പരശുരാമൻ
ഏവം ബ്രഹ്മവതി	ഇപ്രകാരമുരചെയ്തവേ	അനാദൃത്യ ഏവ	ഒട്ടും ഗണിക്കാതെ,
തദാകൃം	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	രാമം ഏവ	ശ്രീരാമനോടായിത്തന്നെ
	അപേക്ഷയെ,		
പ്രതാപവാൻ	പ്രതാപശാലിയായ	അദ്യഭാഷത	പറഞ്ഞു.

ഇമേ ഭേദ ധനാഷീ ശ്രേഷ്ഠേ ദിവ്യേ ലോകാഭിവിശ്രുതേ
ദൃശേ ബലവതീ മുഖ്യേ സൂക്തേ വിശ്വകർമ്മണാ.

12

ഇമേ	ഈ	ലോകാഭി-	ലോകത്തിൽ പുകഴാ
ഭേദ	രണ്ടു	വിശ്രുതേ	സ്ഥിതിയായും
ധനാഷീ	വില്പകളും	ദൃശേ	നല്ല കട്ടിയുള്ളവയായും
വിശ്വകർമ്മണാ	വിശ്വകർമ്മാവിനാൽ	ബലവതീ	ഉറപ്പുള്ളവയായും
ശ്രേഷ്ഠേ	ശ്രേഷ്ഠമായും	മുഖ്യേ	പ്രധാനമായവയായും
ദിവ്യേ	ആശ്ചര്യകരമായും	സൂക്തേ.	ഒരുപോലെ സൂക്ഷിക്കപ്പെട്ടവയാകുന്നു.

അതിസ്രഷ്ടം സുരൈരേകം തൃംബകായ യയത്സവേ.

13

ഏകം	ഒന്നു		
സുരൈഃ	ദേവന്മാരാൽ,	തൃംബകായ	പരമശിവനായ്ക്കാണ്
യയത്സവേ	{ (തൃപുരന്മാരുമായി) പോരാട്ടവാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നു	അതിസ്രഷ്ടം.	കൊടുക്കപ്പെട്ടു.

തൃപുരം ധനാഃ ശ്രേഷ്ഠം ഭൂനാ കാകത്സ്ഥ യത് തപയാ
ഇദം ദ്വിതീയം ഭൂമിം വിഷ്ണോർത്തം സുരോത്തമൈഃ

14

കാകത്സ്ഥ!	ഹേ കാകത്സ്ഥ!	ഭൂനം	മറിക്കപ്പെട്ടു.
തൃപുരം	തൃപുരങ്ങളെ നശിപ്പി	ഭൂമിം	അടുപ്പാൻ കഴിയാത്ത
യത്	യാതൊരു [ചുരുക്കം]	ദ്വിതീയം	ആ രണ്ടാമത്തെ വില്പ
ഇദം	ഈ	സുരോത്തമൈഃ	ദേവശ്രേഷ്ഠന്മാരാൽ
ശ്രേഷ്ഠം ധനാഃ	ഉത്തമധനസ്സും	വിഷ്ണോഃ	മഹാവിഷ്ണുവിനായി
തപയാ	ഭവാനാൽ	ദത്തം.	നൽകപ്പെട്ടു.

തദിദം വൈഷ്ണവം രാമ ധനാ പരപുരഞ്ജയം
സമാനസാരം കാകത്സ്ഥ രൈദ്രേണ ധനാഷാ തപിദം.

15

കാകത്സ്ഥ!	കാകത്സ്ഥ!	പരപുരഞ്ജയം	ജന്മത്തെ നൽകുന്ന
രാമ!	ഹേ രാമ!		തിൽനിന്നുപുലുമായതും
തത്	ആ	ഇദം ഉ	ഇതു
വൈഷ്ണവം ധനാഃ	വൈഷ്ണവധനസ്സായ	രൈദ്രേണ	ശിവാധനസ്സിനോടു
ഇദം	ഈ	ധനാഷാ	
		സമാനസാരം	ഒരു പുകഴാത്തതും.

തദാ തു ദേവതാഃ സർവ്വാഃ പൃച്ഛന്തി സു പിതാമഹം
ശിതീകണ്ഠസ്യ വിഷ്ണോശ്ച ബലാബലനിരീക്ഷയാ.

16

തദാ	അപ്പോൾ	ബലാബല-	} ബലാബലത്തെ പരീ ക്ഷിച്ചറിവാൻവേണ്ടി
ദേവതാഃ സർവ്വാഃ ദേവന്മാർ എല്ലാവരും		നിരീക്ഷയാ	
വിഷ്ണോഃ തു മഹാവിഷ്ണുവിന്റെയും		പിതാമഹം	ബ്രഹ്മാവിനോടു
ശിതീകണ്ഠസ്യ ച പരമശിവന്റെയും		പൃച്ഛന്തി സു.	ചോദിച്ചു.

അഭിപ്രായം തു വിജ്ഞായ ദേവതാനാം പിതാമഹഃ
വിരോധം ജനയാമാസ തയോഃ സത്യവതാം വരഃ

17

സത്യവതാം	സത്യവാന്മാരിൽ	അഭിപ്രായം	ആഗ്രഹത്തെ
	ചെയ്തു	വിജ്ഞായ	കേട്ടറിഞ്ഞു്
വരഃ	ഉത്തമനായ	തയോഃ തു	അവർക്കിരുവർക്കും ത
പിതാമഹഃ	ബ്രഹ്മാവം,	വിരോധം	വിരോധത്തെ [മ്മിൽ
ദേവതാനാം	ദേവന്മാരുടെ	ജനയാമാസ.	ഉളവാക്കി.

വിരോധം ച മഹദ്യുദ്ധമഭവേദ്രാമഹർഷണം
ശിതീകണ്ഠസ്യ വിഷ്ണോശ്ച പര്യുരജിഗീഷിണോഃ

18

വിരോധം	തമ്മിൽ പൊരുതണ്ടാ	വിഷ്ണോഃ ച	മഹാവിഷ്ണുവിനും
	യുദ്ധം,		തമ്മിൽ
പര്യുര-	} അനേകം ജയിപ്പാൻ	രോമഹർഷണം	(കാണികൾക്കു്) രോ
ജിഗീഷണോഃ			മാഞ്ചമുളവാക്കുമാറു്
ശിതീകണ്ഠസ്യ	നീലകണ്ഠനും	മഹത് യുദ്ധം	വമ്പിച്ച യുദ്ധം
		അഭവത്	സംഭവിച്ചു.

തദാ തു ജുംഭിതം ശൈവം ധനുർഭീമപരാക്രമം

ഹുകാരേണ മഹാഭവേഃ സ്തംഭിതോഽഥ ത്രിലോചനഃ.

19

തദാ	അപ്പോൾ	ജുംഭിതം;	ഞാണറതായി ഭവി
ഭീമപരാക്രമം	വൻപരാക്രമമാണ്	അഥ	അപ്പോൾ [ച്ചു;
	തായ	ത്രിലോചനം	മുക്കണ്ണനായ
ശൈവം ധനുഃ	ശിവധനുസ്സ്	മഹാഭവേഃ തു	പരമശിവനും
ഹുകാരേണ	വിഷ്ണുവിന്റെ ഭര	സ്തംഭിതഃ	മനം തോന്നാതെ സ്തം
	ഹുകാരത്താൽ		ഭിച്ചുനിന്നുപോയി

ഭേവൈസ്തദാ സമാഗമ്യ സർഷിസംഖൈഃ സചാരണൈഃ

യാചിതേ പ്രശമം തത്ര ഭഗതുസ്സേത സുരോത്തമേത.

20

സുരോത്തമേത	ദേവോത്തമന്മാരായ	ഭേവൈഃ	ദേവന്മാരാൽ
തേത	അവരിരുവരും,	തത്ര	അക്കാഴ്ചത്തെപ്പറ്റി
തദാ	ആ സമയം:	സമാഗമ്യ	കന്നിച്ചുകൂടി
സർഷിസംഖൈഃ	ജൂഷിഗണങ്ങളോടും	യാചിതേ	അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടവ
സചാരണൈഃ	ചാരണന്മാരോടുംകൂടി	പ്രശമം ഭഗതുഃ	അടങ്ങി. [രാവി

ജുംഭിതം തലനർദ്ദയ്യാ ശൈവം വിഷ്ണുപരാക്രമൈഃ
അധികം മേനിരേ വിഷ്ണു ദേവാഃ സർപ്പിഗണാസ്തദാ.

21

തദാ	അപ്പോൾ	വിഷ്ണു-	} വിഷ്ണുവിന്റെ വൈഭവത്താൽ
സർപ്പിഗണാഃ	ജംഭിതങ്ങളോടുകൂടി	പരാക്രമൈഃ	
ദേവാഃ	ദേവന്മാർ	ജുംഭിതം ദൃഷ്ട്വാ	} ഞ്ഞാനരൂപമായതായി
തതഃ	ആ	വിഷ്ണു	
ശൈവം ധനഃ	ശിവധനസ്സിനെ	വിഷ്ണുവിനെ	} [കണ്ടും
		അധികം	
		മേനിരേ.	} ഏറ്റവുംകൊണ്ടാടി.

പൂജയിതാ തതോ വിഷ്ണുമാമന്ത്ര ച പിനാകിനം
ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദീൻ പുരസ്കൃത്യ നാകപുഷ്പം യയുസ്തദാ

22

തദാ	അപ്പോൾ	പുരസ്കൃത്യ	മുമ്പിട്ടുകൊണ്ടും
വിഷ്ണു	ആമന്ത്ര വിഷ്ണുവിനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു	} നാകപുഷ്പം	{ (ആ ദേവന്മാർ)സ്വർഗ്ഗലോകത്തിൽദേവന്മാരുടെ വാസസ്ഥാനമായ
പൂജയിതാ	സ്തോത്രംചെയ്തും,		
തതഃ	പിന്നെ,		വില്ലുപോലെവളഞ്ഞ
പിനാകിനം	പരമശിവനേയും		കുന്നിന്റെ മുകളിൽ
ബ്രഹ്മേന്ദ്രാദീൻ	} ബ്രഹ്മാവ് ഇന്ദ്രൻ മുതലായവരേയും	യയുഃ.	ചെന്നുചേർന്നു.
ച			

ധന്ത ഭദ്രസ്തു സംക്രമോ വിഭേദോഷ മഹായശാഃ
ദേവരാതസ്യ രാജഞ്ചിദ്രൈ ഹസ്തേ സസായകം.

23

മഹായശാഃ	മഹായശസ്വിയായ	ദേവരാതസ്യ	ദേവരാതന്റെ
ഭദ്രഃ	പരമശിവൻ	ഹസ്തേ	കയ്യിൽ,
സംക്രമഃ	ചൊടിച്ചു്,	വിഭേദോഷ	മിഥിലാ രാജ്യത്തിലുള്ള
ഇ,	ആ സമയം,	സസായകം	ബാണസഹിതമായ
രാജഞ്ചഃ	രാജാർഹിയായ	ധനഃ	വില്ലിനെ
		ദൈവ.	കൊടുത്തു.

ഇദം ച വൈഷ്ണവം രാമ ധനഃ പരപുരഞ്ജയം
ഋചീകേ ഭാഗ്ഗവേ പ്രാദാദവിഷ്ണുഃ സംഗ്രാസമുത്തമം.

24

രാമ!	ഹേ രാമ!	ഭാഗ്ഗവേ	ഭൂമിവാംശജനായ
വിഷ്ണു ച	മഹാവിഷ്ണുവും,	ഋചീകേ	ഋചീകമുനിവൃന്തൻ
പരപുരഞ്ജയം	ജനം നൽകുന്നതിൽ	ഉത്തമം	ശ്രേഷ്ഠമായ
ഇദം	ഈ [ബ്രഹ്മതരീലിത്ത	സംഗ്രാസം	വിഷ്ണുവുമായി
വൈഷ്ണവം ധനഃ	വൈഷ്ണവധനസ്സിനെ	പ്രാദാതം	കൊടുത്തു.

ഋചീകസ്തു മഹാതേജഃ പുത്രസ്യാപ്രതീകമ്ബനഃ
പിതൃമ്മ ഭദ്രേ ദിവ്യം ജമദഗ്നേമഹാത്മനഃ.

25

മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	മമ പിതൃഃ	എന്റെ പിതാവും
ഋചീകഃ	ഋചീകമഹഷിയും	മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവും ആയ
അപ്രതീകമ്ബനഃ	നിസ്തല്യകമ്ബവും,	ജമദഗ്നേഃ	ജമദഗ്നിമഹഷിവശം
പുത്രസ്ത	തന്റെ പുത്രനും	ദിവ്യം	ആശ്ചര്യകരമായ ആ
		ഭദ്രേ	കൊടുത്തു. [വില്ലിനെ

നൃസ്തശഃസ്രു പിതരി മേ തപോബലസമനപിതേ
അജ്ജനോ വിദധേ മുതും പ്രാകൃതാം ബുദ്ധിമാന്ധിതഃ.

26

അജ്ജനഃ	കാർത്തവീർയാജ്ജനൻ	നൃസ്തശഃസ്രു	ആയുധങ്ങൾ വേണ്ടെ
പ്രാകൃതാം	} ഉഷ്ണബുദ്ധി		നവെച്ചു
ബുദ്ധിം		തപോബല-	തപസ്സിൽ ശാശ്വതമായി
ആന്ധിതഃ	കണ്ഠോണ്ടാവനായി	സമനപിതേ	വർത്തിച്ചിരുന്നപ്പോൾ,
മേ പിതരി	എന്റെ പിതാവ്	മുതും വിദധേ.	അദ്ദേഹത്തെ കൊല
			ചെയ്തു.

വധമപ്രതിരൂപം തു പിതൃഃ ശൂന്യം സുഭാരണം
അമയോ മേ മഹാനാസീത് സർവ്വലോകഭയപ്രഭഃ.

27

മേ പിതൃഃ	എന്റെ പിതാവി	മഹാൻ	അതിയായതും
	ന്റെ	സർവ്വലോക-	} എല്ലാലോകങ്ങൾക്കും
സുഭാരണം	നിഷ്കുരതരവും	ഭയപ്രഭഃ	
അപ്രതിരൂപം	ജ്ഞയില്ലാത്തതും ആയ		തും ആയ
വധംശൂന്യം	വധത്തെ കേട്ട്,	അമയഃ	} വൈരം എനിക്കുണ്ടാ
തു	അക്കാണത്താൽ	ആസീത്.	

ക്ഷത്രമുത്സാദയൻ രോഷാജ്ജാതം ജാതമനേകശഃ.

28

രോഷാത്	ചകവീട്ടുവാൻജ്ജ	ക്ഷത്രം	ക്ഷത്രിയകീടങ്ങളെ
	കോപത്താൽ		
ജാതം ജാതം	അപ്പോളപ്പോൾ ഉണ്ടാ	അനേകശഃ	എത്രയോപ്രാവശ്യം
	ജ്ഞോണ്ടിരുന്ന	ഉത്സാദയൻ.	ഞാൻ കൊയ്തുകളഞ്ഞു.

പൃഥിവീം ചാഖിലാം പ്രാപ്യ കശ്യപായ മഹാത്മനേ
യജ്ഞാസ്യാന്തേ തദാ രാമ ഭക്ഷിണാം പുണ്യകമ്ബനേ.
ദതാ മഹേന്ദ്രനിലയഃ തപോബലസമനപിതഃ

29

സ്ഥിതോഽസ്തി തസ്തിംസ്തപ്യൻ വൈ സുസുഖം സുരസേവിതേ.

30

രാമ!	ഹേ രാമ!	യജ്ഞാസ്ത അന്തേ	യജ്ഞാസാനത്തിൽ
പൃഥിവീം	} ഭൂമിമുഴുവനും	പുണ്യ-	} പുണ്യകമ്ബവും
ചാഖിലാം		കമ്ബനേ ച	
പ്രാപ്യ	ഇപ്രകാരം ലഭിച്ചു,	മഹാത്മനേ	മഹാത്മാവും ആയ

കശ്യപായ	കശ്യപമുനിക്കായി	സ്ഥിതഃ	സ്ഥിരചിത്തനായി
തദാ	ആ സമയം	സുരസേവിതേ	ദേവന്മാരാൽ കൊണ്ടാ
ദക്ഷിണാം	} ദക്ഷിണയായി കൊടുത്തു	തസ്തിൻ	} 5 പ്പെട്ട അട്ടിക്കീൽ
ദതാം,		സുസുഖം വൈ	
മഹേന്ദ്രനീലയഃ	മഹേന്ദ്രപുത്രം പ്രാ		നായ്ത്തന്നെ
	പിച്ഛം,	തപുൻ അസ്തി.	ഞാൻ തപസ്സുചെയ്തു
തപോബല-	} തപോവൈരാഗ്യം പൂ		വരണം.
സമനപിതഃ		ണ്ടുവനായി,	

ശ്രുതപാ തു ധനുഷോ ഭേദം വിസ്തീതാനാം നഭസ്തലേ
ഭാഷതാം ദേവസംഘാനാം തതോഹം ഭൂതമാഗതഃ.

31

ഇ	ഇപ്പോൾ,	ധനുഷഃ ഭേദം	വീല്പുറിച്ച സംഗതി
നഭസ്തലേ	ആകാശതലത്തിൽ		യെപ്പറ്റി
വിസ്തീതാനാം	ആശ്ചര്യഭരിതന്മാരായ	ശ്രുതപാ	കേൾക്കയാൽ
ദേവസംഘാനാം	ദേവഗണങ്ങൾ	തതഃ	അവിടെനിന്നും
ഭാഷതാം	സംഭാഷണം ചെയ്തു	അഹം	ഞാൻ
	കൊണ്ടിരിക്കെ,	ഭൂതം	ബലപ്പെട്ട്
		ആഗതഃ	വന്നതാണ്.

തദിദം വൈഷ്ണവം രാമ പിതൃപൈതാമഹം മഹത്
ക്ഷത്രധർമ്മം പുരസ്കൃത്യ ഗുഹ്വണീഷപ ധനുരത്നമു.

32

രാമ!	ഹേ രാമ!	വൈഷ്ണവം	മഹാവിഷ്ണുവിന്മേൽ
പിതൃപൈതാ-	} അച്ഛൻ മുത്തച്ഛന്മാരാ		} തും ആയ
മഹം		യി വെച്ചുകൊണ്ടിരു	
	ന്നതും	തത് ഇദം ധനുഃ	ആ ഈ വീല്പിനെ,
മഹത്	മാഹാത്മ്യമേറിയതും	ക്ഷത്രധർമ്മം	ക്ഷത്രിയധർമ്മത്തെ
ഉത്തമം	അത്യുത്തമവും	പുരസ്കൃത്യ	ഭാരതം
		ഗുഹ്വണീഷപ.	കണ്ഠോല്ക്ക.

യോജയസ്വ ധനുഃശ്രേഷ്ഠേ ശരം പരപുരഞ്ജയം

യദി ശക്നോഷി കാകതീസ്ഥ ദാമ്പ്യം ദാസ്യാമി തേ തതഃ

33

കാകതീസ്ഥ!	കാകതീസ്ഥ!	ശക്നോഷി	അപ്രകാരം ചെയ്യാൻ
ധനുഃശ്രേഷ്ഠേ	ഈ ഉത്തമധനുസ്സിൽ	യദി	സാധിക്കുന്നുവെങ്കിൽ
പരപുരഞ്ജയം	ശത്രുപുരത്തെ വെല്ലുന്ന	തതഃ	പിന്നെ
	താനെ	ദാമ്പ്യം	ദാമ്പ്യവുമുതൽ
ശരം	} ശരം തൊടുത്താലും	തേ ദാസ്യാമി.	ഭവാനുമായി ഞാൻ
യോജയസ്വ			ചെയ്യുന്നുണ്ട്.

ഇതാശ്ച ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ
പഞ്ചസപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = എഴുപത്തഞ്ചാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം
(ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2291).

ഷട്സപ്തതിതമഃ സത്ത്വമഹത്വം അന്താരാം സത്ത്വം.

[പരശുരാമഗദ്യഭംഗം = പരശുരാമന്റെ ഗദ്യത്തെ ഭംഗപ്പെടുത്തുന്നത്]

തച്ഛ്രുതപാ ജാമദഗ്ന്യസ്യ വാക്യം ദാശരഥീസ്തദാ
 ഗൌരവാഭ്യന്ത്രിതകഥഃ പിതൃഃ രാമമമാബ്രവീത്.

1

ദാശരഥിഃ	ശ്രീരാമൻ	ഗൌരവാത്	ബഹുമാനത്താൽ
ജാമദഗ്ന്യസ്യ	പരശുരാമന്റെ	യന്ത്രിതകഥഃ	വണക്കംപൂണ്ടുറചെയ്ത
തത് വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ		നവനായി
ശ്രുതപാ	കേട്ട്.	രാമം	പരശുരാമനോടായി
തദാ	ആ സമയം,	അഥ	ഇപ്രകാരം
പിതൃഃ	പിതാവിനെക്കുറിച്ചുള്ള	അബ്രവീത്.	അരുറചെയ്തു.

ശ്രുതവാനസ്തി യതക്തം കൃതവാനസി ഭാഗ്ഗവ

അനന്തല്പ്രാമഹേ ബ്രഹ്മൻ പിതരാന്യണ്യമാസ്ഥിതഃ.

2

ഭാഗ്ഗവ	ഭട്ടുകുലജാതനായ	കൃതവാൻ	} ഭവാൻ ചെയ്തവോ,
ബ്രഹ്മൻ!	ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ!	അസി	
പിതൃഃ	പിതാവിന്റെ	ശ്രുതവാൻ	} ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്
ആവുണ്യം	കടം വീട്ടുന്നത്	അസ്തി	
ആസ്ഥിതഃ	കയ്യേറ്റാവനായി	അനന്തല്പ്രാമഹേ-	} അവിടുത്തെ കല്പന
യതം ക്തം	താതൊരു പ്രവൃത്തി	മഹേ.	

വീര്യഹീനമിവാശക്തം ക്ഷത്രധർമ്മേണ ഭാഗ്ഗവ

അവജാനാസി മാം രാമ പശ്യ മേഭ്യ പരാക്രമം.

3

ഭാഗ്ഗവ	ഭട്ടുകുലജാതനായ	അശക്തഃ ഇവ,	അശക്തനെന്നും,
രാമ	ഹേ രാമ	അവജാനാസി,	അങ്ങനെയോ അവഗണിക്കു
മാം	എന്നെ	അഭ്യ	ഇതാ [ന;
വീര്യഹീനം	പെരുതലമില്ലാത്തവ	മേ	എന്റെ
ക്ഷത്രധർമ്മേണ	ക്ഷത്രിയധർമ്മപ്രകാരം	പരാക്രമം	വീര്യത്തെ
	നടപ്പാൻ	പശ്യ	കണ്ടുകൊരുക.

ഇത്യാശ്തപാ രാഘവഃ ക്രുദ്ധോ ഭാഗ്ഗവസ്യ വരായുധം

ശരം ച പ്രതിജഗ്രാഹ മസ്താപ്ലവപരാക്രമഃ.

4

രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ.	ഭാഗ്ഗവസ്യ	ഭാഗ്ഗവരാമന്റെ
ഇതി	ഇപ്രകാരം	മസ്താപ്തം	വക്കൽനിന്ന്
ഉക്തപാ	അരുളിച്ചെയ്തും [നായി	വരായുധം	ആ ഉത്തമമായ ആയുധ
ക്രൂദ്ധഃ	കോപമുരക്കൊണ്ടവ	ശരം ച	ശരത്തെയും [ത്തെയും
ലാപ്ലപരാക്രമഃ	നിഷ്പ്രയാസം	പ്രതിജഗ്രാഹ	കയ്യേറ്റി

ആരോപ്യ തലന്ത രാമഃ ശരം സജ്യം ചകാര ഹ
ജാമദഗ്ന്യം തതോ രാമം രാമഃ ക്രുദ്ധോഽബ്രവീദപചഃ.

5

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
ധനുഃ	വില്ല	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ
ആരോപ്യ	കലച്ചു	ക്രുദ്ധഃ	ചൊടിച്ചു, .
ശരം	അമ്പ്	ജാമദഗ്ന്യം രാമം	പരശുരാമനോടായി
സജ്യം	} തൊടുത്തു, കണ്ടാലും!	വചഃ	ഇപ്രകാരം വാക്ക്
ചകാര, ഹ!		അബ്രവീതം	അരുളിച്ചെയ്തു.

ബ്രാഹ്മണോഽസീതി പൂജോ മേ വിശ്വാമിത്രകൃതേന ച
വിശ്വാമിത്രഃ പൂജനീയസ്തദീയസ്തപം ദപിജോത്തമ
തസ്യാപ്തകേതാ ന തേ രാമ മോകതും പ്രാണാഹരം ശരം.

6

ദപിജോത്തമ	ബ്രാഹ്മണോത്തമനായ	ബ്രാഹ്മണഃ	ബ്രാഹ്മണനായും
രാമ !	ഹേ പരശുരാമ !	അസി ഇതി	ഇരിക്കുന്നു എന്ന കാര
വിശ്വാമിത്രഃ ച വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയാ	} കട്ടെ	മേ	എന്നാൽ [ണത്താൽ
		പൂജ്യഃ	വന്ദിക്കപ്പെടേണ്ടവ
പൂജനീയഃ	(എനിക്ക്) ഏറ്റവും വന്ദ	തസ്യാതം	അതിനാൽ [നാകുന്നു;
തപം	അത്ത് [നീയൻ;	തേ പ്രാണാഹരം	അങ്ങയുടെ പ്രാണനെ
വിശ്വാമിത്ര- }	വിശ്വാമിത്രമഹർഷിക്ക്		ഹരിക്കുന്നതായ
കൃതേന }	അടുത്ത ബന്ധുവായ	ശരം	ശരത്തെ
	തിനാൽ, [നായും	മോകതും	വിട്ടവാൻ
തദീയഃ	അദ്ദേഹത്തെ ചേർന്നു	ശക്തഃ ന	ഞാൻ തുനിയുന്നില്ല.

ഇമാം വാ തപദ്ഗതിം രാമ തപോബലസമാജ്ജിതാം
ലോകാനപ്രതിമാൻ വാ തേ ഹനിഷ്യാമി യദിച്ഛസി.

7

രാമ !	ഹേ ഭാഗ്യവരാമ !	തേ	ആ (അങ്ങനെയല്ല പ
തപോബല-	} അങ്ങയുടെ തപോബല	അപ്രതിമാൻ	സമൃദ്ധമായുള്ള
സമാജ്ജിതാം }		ലോകാൻ വാ	നിസ്തല്യങ്ങളായ [യോ
	ഭവത്താൽ സമ്പാദി	ഇച്ഛസി യത്	സ്വച്ഛോദിലോകങ്ങളേ
	ക്കപ്പെട്ടതായ		ഏതിനെ അത്ത് ഇച്ഛ
ഇമാം	ഇത	ഹനിഷ്യാമി	പ്പെടുത്തുമോ അതിനെ
തപദ്ഗതിം വാ	അങ്ങയുടെ സ്വതന്ത്ര		ലാക്കായ് ഞാൻ
	ഗതിയോടോ, അല്ല		എപ്പോ

ന ഹ്യയം വൈഷ്ണവോ ദിവ്യഃ ശരഃ പരപുരണ്ടനഃ
മോലഃ പതതി വിദ്യേണ ബലദുപ്വിനാശനഃ.

8

അയം ശരഃ	ഈ ശരം	പരപുരഞ്ജയഃ	ഉത്കൃഷ്ടമായ ജയത്തെ
വൈഷ്ണവഃ	വീഷ്ണുവിനു ചേർന്നത്		നൽകുന്നതും
ദിഗ്ധഃ	ദൈവസംബന്ധമാ	ഹരി,	അതിനാൽ
	യത്	വീര്യേണ	(അതിന്റെ) വൈഭവ
ബലദുഷ്പ-	} ശക്തി, അഹങ്കാരം ഇ	മോഘഃ	നിഷ്പലമായി [ത്താൽ
വിനാശനഃ		പരതി ന.	വീണുപോകയില്ല.

ഇതി ബ്രൂവതി കാകത്സ്ഥേ ഭാഗ്ഗവം പ്രതി രോഷിതേ
 വരായുധധരം രാമം ദ്രുഷ്ടം സന്ദീഗ്ദ്ധാ സുരാഃ
 പിതാമഹം പുരസ്കൃത്യ സമേതാസ്തത്ര സംഘശഃ
 ഗന്ധർവാപ്സരസഞ്ചയ സിദ്ധചാരണാകിന്നരാഃ
 യക്ഷരാക്ഷസനാഗാശ്വ തദ്ദ്രുഷ്ടം മഹദ്ഭീതം.

9

10

ഭാഗ്ഗവം പ്രതി	പരശുരാമനെ നോക്കി	യക്ഷരാക്ഷ-	} യക്ഷന്മാരും, രാക്ഷസ
രോഷിതേ	കോപമാനവനായ	സനാഗാഃ ച	
കാകത്സ്ഥേ	കാകത്സ്ഥൻ	തത് മഹത്	ആ മഹത്തായ
ഇതി ബ്രൂവതി	ഇങ്ങിനെ അരുൾ ചെ	അതുഭൂതം	} അതുഭൂതത്തെ കാണാ
	യ്ക്കാരെ	ദ്രുഷ്ടം,	
പിതാമഹം	ബ്രഹ്മാവിനെ	ഏവ	കലച്ചവണ്ണം തന്നെ
പുരസ്കൃത്യ	മുൻനിർത്തിക്കൊണ്ടും	വരായുധധരം	ആ ശ്രേഷ്ഠമായ ആയു
സന്ദീഗ്ദ്ധാഃ	ഋഷിഗണങ്ങളോടുകൂടി		ധത്തെ പിടിച്ചു നി
സുരാഃ	ദേവന്മാരും [യ	രാമം	ശ്രീരാമനെ [നിരുന്ന
ഗന്ധർവാപ്സരഃ	ഗന്ധർവന്മാരും അപ്സര	ദ്രുഷ്ടം ച	കാണാനായും
	സ്ത്രകളും	സംഘശഃ	കൂട്ടം കൂട്ടമായി
സിദ്ധചാരണാ	} സിദ്ധന്മാരും ചാരണ	തത്ര	അവിടെ
കിന്നരാഃ		സമേതാഃ	എത്തിച്ചേർന്നു.

ജഡീകൃതേ തദാ ലോകേ രാമേ വാരധനാലരേ
 നിവൃത്തിയോ ജാമദഗ്ന്യോസൗ രാമോ രാമമുദൈക്ഷത.

11

തദാ	അപ്പോൾ	അസൗ	ഈ
രാമേ	ശ്രീരാമൻ	ജാമദഗ്ന്യഃ	ജമദഗ്നിസുതനായ
വാരധനാലരേ	ഉത്തമധനസ്സിൽ ഞാ	രാമഃ	പരശുരാമൻ
	ണാറി നില്ക്കുമ്പോൾ	നിർവീര്യഃ	തേജസ്സരവനായി
ലോകേ	ലോകം [പ്രം സമയം	രാമം	ശ്രീരാമനെ
ജഡീകൃതേ	വൃംഭിച്ചുനടക്കാതെ നി	ഉദൈക്ഷത.	ഉറക്കനോക്കി

തേജോഭിഹതവീര്യതപാജ്ജാമദഗ്ന്യോ ജഡീകൃതഃ

രാമം കമലപത്രാക്ഷം മന്ദം മന്ദമുവാച ഹ.

12

ജാമദഗ്ന്യഃ പരശുരാമൻ
തേജോഭി- } (ശ്രീരാമന്റെ) തേജ
ഹതവീര്യ- } സ്തൽ വീര്യം നശിപ്പി
തപാതം } ക്കപ്പെട്ടവനായി
ജഡീകൃതഃ സ്തംഭിച്ചവനായി,

കമലപത്രാക്ഷം ചെന്താർന്നേത്രനായ
രാമം ശ്രീരാമനോടായി
മന്ദം മന്ദം മെല്ലെ മെല്ലെ
ഉവാച ഹ ഉത്തരം പറഞ്ഞു.
ആശ്ചര്യം!

ത്രാഹി ത്രാഹി മഹാബാഹോ ശൂൺ രാമ വചോ മമ

രാജസ്യേ കൃതേ പൂർവ്വം യജ്ഞേ ദശരഥാത്മജ

13

കശ്യപായ മയാ ഭത്താ യദാ പൂർവ്വം വസുന്ധരാ

വിഷയേ മേ ന വസ്തുവ്യതിതി മാം കശ്യപോബ്രവീത്.

14

മഹാബാഹോ! മഹാബാഹുവായു
ജ്ഞോവേ!
ദശരഥാത്മജ ദശരഥപുത്ര!
രാമ! ഹേ രാമ!
മമ വചഃ ശൂൺ ഞാൻ പറയുന്ന വാക്കി
നെചെവിക്കൊണ്ടാലും
ത്രാഹി ത്രാഹി എന്നെ കാത്തുരക്ഷി
ച്ചാലും;
പൂർവ്വം രാജ- } പണ്ടു രാജസ്യേ
സ്യേ യജ്ഞേ } യാഗം
കൃതേ നടന്നപ്പോൾ

മയാ എന്നാൽ
വസുന്ധരാ ഭൂലോകം
കശ്യപായ } കശ്യപമുനിക്കായി
ഭത്താ } കൊടുക്കപ്പെട്ട
പൂർവ്വം യദാ പണ്ടു ഇതു നടന്നസമ
യം,
കശ്യപഃ കശ്യപമുനി
മേ വിഷയേ എന്റെ രാജ്യത്തിൽ
വസ്തുവും ന വസിപ്പാൻ പാടില്ല,
ഇതി എന്നു
അബ്രവീത് പറഞ്ഞു

സോഹം ഗുരുവചഃ കർച്ചൻ പൃഥിവ്യാം ന വസേ നിശാം

കൃതാ പ്രതിജ്ഞാ കാകത്സ്ഥ കൃതാ ഭൂഃ കശ്യപസ്യ ഹ.

15

കാകത്സ്ഥ! കാകത്സ്ഥ!
പ്രതിജ്ഞാം (എന്നാൽ) പ്രതിജ്ഞ
കൃതാ! ചെയ്തപ്പെട്ട;
ഭൂഃ ഭൂമി
കശ്യപസ്യ കശ്യപമുനിവശം
കൃതാ ഏല്പിക്കപ്പെട്ട;
സഃ അങ്ങനെയുള്ള

അഹം ഞാൻ
ഗുരുവചഃ ഗുരുവായ കശ്യപമുനി
യുടെ ആജ്ഞയെ
കർച്ചൻ പരിപാലിയ്ക്കുന്നവനാ
പൃഥിവ്യാം ഭൂമിയിൽ [യ്ക്കു]ത്തന്നെ
നിശാം രാത്രിസമയം
വസേ ന ഹ തങ്ങാറില്ലതന്നെ.

തദിമാം മദംഗതിം വീര ഹന്തു നാഹ്സി രാഘവ
മനോജവം ഗമിഷ്യാമി മഹേന്ദ്രം പച്ഛതോത്തമം.

16

വീര	ഹേ വീര!	ഹന്തു	} ഇല്ലാതാക്കാതിരുന്നാ ലും
രാഘവ!	ശ്രീരാഘവ!	അഹ്സി ന	
തത്	അതിനാൽ	പച്ഛതോത്തമം	പച്ഛതശ്രേഷ്ഠനായ
ഇമാം	ഈ	മഹേന്ദ്രം	മഹേന്ദ്രഗിരിയിലേക്ക്
മദംഗതിം	എന്റെ സ്വതന്ത്രമായ ഗമനത്തെ	മനോജവം	മനോവേഗത്തോടെ,
		ഗമിഷ്യാമി	ഞാൻ പോയ്ക്കിട്ടായം.

ലോകാസ്തപ്രതിമാ രാമ നിജ്ജിതാസ്തപസാ മയാ
ജഹി താൻ ശരമുഖ്യേന മാ ഭൂതം കാലവിപശ്ചയഃ.

17

രാമ!	ഹേ രാമ!	താൻ	അവയെ
മയാ	എന്നാൽ	ശരമുഖ്യേന	ഈ ഉത്തമബാണ
തപസാ	തപോമഹിമയാൽ		ത്താൽ
അപ്രതിമാഃ	കിടയററ	ജഹി	നിന്തിരുവടിയ്ക്കു ധീന
ലോകാഃ	പുണ്യലോകങ്ങൾ		ങ്ങുമാക്കിയാലും;
നിജ്ജിതാഃ	ആജ്ജിക്കപ്പെട്ടു;	കാലവിപശ്ചയഃ	കാലതാമസം
ഇ	ഇപ്പോൾ	മാ ഭൂതം.	വേണ്ട.

അക്ഷയം മധുഹന്താരം ജാനാമി തപാ സുരോത്തമം

18

ധനുഷോഽസ്യ പരാമർശാത് സ്വസ്തി തേഽസ്തു പരന്തപ.

19

പരന്തപ!	ഹേ ജഗദേകവീര!	അക്ഷയം	പരമാത്മവും ആയ
അസ്യ	ഈ	മധുഹന്താരം	മധുവൈരി എന്നു
ധനുഷഃ	വില്ലിനെ	ജാനാമി	ഞാൻ അറിയുന്നു;
പരാമർശാത്	കുലച്ചകാരണത്താൽ	തേ	നിന്തിരുവടിക്കു
തപാ	നിന്തിരുവടിയെ	സ്വസ്തി അസ്തു.	സർവ്വമംഗളം ഭവി
സുരോത്തമം	ദേവോത്തമനും		ക്കട്ടെ.

ഏതേ സുരഗണാഃ സർവ്വേ നിരീക്ഷന്തേ സമാഗതാഃ
തപാമപ്രതിമകർമ്മാണമപ്രതിഭന്ദപമാഹവേ.

20

ഏതേ	ഈ	അപ്രതിമ-	} ആരാലുംചെയ്യാൻ സാ ധിക്കാത്ത പ്രവൃത്തി
സുരഗണാഃ	ദേവഗണങ്ങൾ	കർമ്മം	
സർവ്വേ	എല്ലാം		യോടു കൂടിയവനുമായ
സമാഗതാഃ	ഒന്നിച്ചുകൂടിയവരായി	തപാ	നിന്തിരുവടിയെ
ആഹവേ	ചോരിൽ	നിരീക്ഷന്തേ.	സന്ദർശിച്ചുകൊണ്ടി
അപ്രതിഭന്ദപം	എതിരില്ലാത്തവനും		രിക്കുന്നു.

ന ചേയം മമ കാകത്സ്ഥ വ്രീഡാ ഭവിതുമർതി
തപയാ ത്രൈലോക്യനാഥേന യദഹം വിമുഖീകൃതഃ.

21

കാകത്സ്ഥ!	ഹേ കാകത്സ്ഥ!	യതം	എന്നതിനാൽ,
അഹം,	ഞാൻ,	ഇയം ച	ഇതും (ഈ അവ
ത്രൈലോക്യ- നാഥേന	} ത്രൈലോക്യനാഥനായ		ജയവും)
തപയാ		മമ	എനിക്ക്
	നിന്തിരുവടിയാലാണ്	വ്രീഡാ	അവമാനകരമായി
	ഒല്ലാ	ഭവിതും	തീരുവാൻ
വിമുഖീകൃതഃ	ജയിക്കപ്പെട്ടതും	അർതി ന.	ന്യായമില്ല.

ശരമപ്രതിമം രാമ മോക്തുമർസി സുവ്രത

ശരമോക്ഷേ ഗമിഷ്യാമി മഹേന്ദ്രം പദ്മതോത്തമം.

22

സുവ്രത,	അല്ലയോ സഭംവ്രത	അർസി;	തിരുവുള്ളമുണ്ടാകേണം
രാമ!	ഹേ രാമ! [നായ	ശരമോക്ഷേ	ബാണം വിട്ടു ഉടനെ
അപ്രതിമം	തുല്യമാറ	പദ്മതോത്തമം	ശ്രേഷ്ഠപദ്മമായ
ശരം	ബാണത്തെ	മഹേന്ദ്രം	മഹേന്ദ്രഗിരിയിലേക്ക്
മോക്തും	പ്രയോഗിപ്പാൻ	ഗമിഷ്യാമി.	ഞാൻ പൊയ്ക്കളയാം.

തഥാ ബ്രൂവതി രാമേ തു ജാമദഗ്ന്യേ പ്രതാപവാൻ

രാമോ ഭാശരമിഃ ശ്രീമാൻ ചിക്ഷേപ ശരമുത്തമം.

23

ജാമദഗ്ന്യേ	ജമദഗ്നിസുതനായ	ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനും
രാമേ	പരശുരാമൻ	ഭാശരമിഃ	ഭശരമാന്തജനം ആയ
തഥാ	അപ്രകാരം	രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,
ബ്രൂവതി,	ഉരചെയ്ക്കാറെ,	തു	ആ സമയം
പ്രതാപവാൻ	പ്രഭാവശാലിയും	ഉത്തമം ശരം	ആ ദിവ്യമായ ശരത്തെ
		ചിക്ഷേപ.	പ്രയോഗിച്ചു.

സ ഹതാൻ ദൃശ്യ രാമേണ സ്ഥാൻ ലോകാംസ്തപസാജ്ജിതാൻ

ജാമദഗ്ന്യോ ജഗാമാശു മഹേന്ദ്രം പദ്മതോത്തമം.

24

സഃ	ആ	രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ
ജാമദഗ്ന്യഃ,	ജമദഗ്നിപുത്രൻ,	ഹതാൻ	തനിക്കില്ലാതാക്കപ്പെട്ട
തപസാ	തപോവൈഭവത്താൽ	ദൃശ്യ,	കണ്ടും, [വയായി
ആജ്ജിതാൻ	സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടവയും	ആശു	തൽക്ഷണംതന്നെ
സ്ഥാൻ	തനിക്കു സ്ഥാനമായിരു	പദ്മതോത്തമം	പദ്മതമുഖ്യനായ
	ന്നവയും ആയ	മഹേന്ദ്രം	മഹേന്ദ്രഗിരിയിലേക്ക്
ലോകാൻ,	ലോകങ്ങളെ,	ജഗാമ.	പുറപ്പെട്ടുചെന്നു.

തതോ വിതിമിരാഃ സർവ്വാ ദിശശ്ചോപദിശസ്തഥാ
സുരാ സഞ്ചിഗണാ രാമം പ്രശശംസുരുദായുധം.

25

തതഃ	ആ സമയം	സഞ്ചിഗണാഃ	ഋഷിഗണങ്ങളോടുകൂടി
ദിശഃ	ദിക്ഷകൾ	സുരാഃ	ദേവന്മാർ, [യ
സർവാഃ	ആസകലവും	ഉദായുധം	{ വില്ലിനെ പൊക്കിപ്പി ടിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ
തഥാ	അപ്പോഴുതന്നെ		നിന്നിരുന്ന
ഉപദിശഃ ച	വിദിക്ഷകൾ മുഴുവനും,	രാമം	ശ്രീരാമനെ
വിതിമിരാഃ;	ഇരുൾ നീങ്ങിത്തെളി ഞ്ഞു;	പ്രശശംസുഃ.	പുകഴ്ത്തി.

രാമം ദാശരഥിം രാമോ ജാമദഗ്ന്യഃ പ്രശസ്യ ച

തതഃ പ്രദക്ഷിണം കൃതവാ ജഗാമാത്മഗതിം പ്രഭുഃ.

26

ജാമദഗ്ന്യഃ	ജമദഗ്നിപുത്രനും	പ്രശസ്യ	പുകഴ്ന്നും,
പ്രഭുഃ	മഹാനുംആയ	പ്രദക്ഷിണം ച	പ്രദക്ഷിണവും
രാമഃ,	പരശുരാമൻ,	കൃതവാ,	ചെയ്തും,
ദാശരഥിം	ദശരഥപുത്രനായ	ആത്മഗതിം	{ തന്റെ ഇരുപിടമായ മഹേന്ദ്രവർച്ചതത്തി
രാമം,	ശ്രീരാമനെ,		ലേക്കും
തതഃ	ആ സമയം	ജഗാമ.	എഴുന്നള്ളി.

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ബാലകാണ്ഡേ

ഷട്സപ്തതിതമഃ സ്കന്ദഃ = ഏഴുപത്തൊന്നാംസ്കന്ദം സമാപ്തം

(ആദ്യോദ്ധ്യതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2317)

സപ്തസപ്തതിതമഃ സ്കന്ദഃ = ഏഴുപത്തൊന്നാം സ്കന്ദം.

[അയോദ്ധ്യാപ്രയാഗമനം = അയോദ്ധ്യാപട്ടണത്തിലേക്കും മടങ്ങിച്ചെല്ലുന്നതും]

ഗതേ രാമേ പ്രശാന്താത്മാ രാമോ ദാശരഥിർജനഃ

വരണായാപ്രമേയായ ദദൌ ഹസ്തേ മഹായശാഃ

1

രാമേ	പരശുരാമൻ	ധനുഃ	വില്ലിനെ
ഗതേ	പോയശേഷം	അപ്രമേയായ	ആർക്കും കാണാൻ കഴി യാതിരുന്നവനായ
ദാശരഥിഃ	ദശരഥസുതനും	വരണായ	വരണഭഗവാൻ
മഹായശാഃ	മഹാകീർത്തിമാനും	ഹസ്തേ	വക്കൽ
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ [ആയ	ദദൌ	ഏല്പിച്ചുകൊടുത്തു
പ്രശാന്താത്മാ	കോപംശമിച്ചവനായി		

അഭിവാദ്യ തതോ രാമോ വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഗൃഷീൻ
 പിതരം വിഹപലം ദൃഷ്ട്വാ പ്രോവാച രഘുനന്ദനഃ. 2
 പ്രണയൻ മനസോ വൃത്തിം പിതൃഃ സ പരമാത്മവാൻ. 3

സഃ	ആ	തതഃ	ആ സമയം
പരമാത്മവാൻ	അതിസൂക്ഷ്മബുദ്ധി	വസിഷ്ഠ-	} വസിഷ്ഠമാമുനി
	യാൻ	പ്രമുഖാൻ	
രഘുനന്ദനഃ	രഘുകുലജാതനായ	ദൃഷ്ടീൻ	ദൃഷ്ടിമാരെ
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	അഭിവാദ്യ,	നമസ്കരാച്ചം
പിതൃഃ	പിതാവിന്റെ	വിഹപലം	ഭൂവിചിത്രനീരുന്ന
മനസഃ	മനസ്സിന്റെ	പിതരം	പിതാവിനെ
വൃത്തിം	താത്കാലികാവസ്ഥ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു
പ്രണയൻ	കണ്ടുകൊണ്ടു് [യെ	പ്രോവാച	ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു.

ജാമദഗ്ന്യോ ഗതോ രാമഃ പ്രയാതു ചതുരംഗിണീ
 അയോദ്ധ്യാഭിമുഖീ സേനാ തപയാ നാഥേന പാലിതാ. 4

ജാമദഗ്ന്യഃ	} ഭാഗ്യവരാമൻ	ചതുരംഗിണീ	} ചതുരംഗസൈന്യം
രാമഃ		സേനാ	
ഗതഃ	പോയ്ക്കുഴിഞ്ഞു	അയോദ്ധ്യാഭി-	} അയോദ്ധ്യയെ നോക്കി
നാഥേന	നാഥനായ	മുഖീ	
തപയാ പാലിതാ	നിന്തിരുവടിയാൽ	പ്രയാതു.	യാത്രയാകട്ടെ.
	രക്ഷിക്കപ്പെട്ട		

സന്ദീശസ്വ മഹാരാജ സേനാം തപച്ഛാസനേ സ്ഥിതാം
 ശാസനം കാംക്ഷതേ സേനാ ചാതകാളിജ്ജലം യഥാ. 5

മഹാരാജ !	മഹാരാജാവേ !	കാംക്ഷതേ ;	കാത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു
ചാതകാളിഃ	ചാതകഗണം	തപച്ഛാസനേ	നിന്തിരുവടിയുടെ
ജലം യഥാ	മേഘജലത്തിനെയെ		ആജ്ഞയ്ക്കു്
	ന്നപോലെ,	സ്ഥിതാം	അധീനയായ
സേനാ	സൈന്യം	സേനാം	ഇതേ സേനയെ
ശാസനം	ആജ്ഞയെ	സന്ദീശസ്വ.	ആജ്ഞാപിച്ചാലും

രാമസ്യ വചനം ശ്രുത്വാ രാജാ ഭഗരഥഃ സുതം
 ബാഹുദ്യോ സംപരിഷ്ഠച്ഛ മുഖ്യാപാശ്രായ രാഘവം. 6
 ഗതോ രാമ ഇതി ശ്രുത്വാ ഹൃഷ്ടഃ സമുദിതോ നൃപഃ
 പുനർജാതം തദാ മേനേ പുത്രമാത്മാനമേവ ച. 7

ഭഗരഥഃ രാജാ	ഭഗരഥമഹാരാജാവം	സുതം രാഘവം	കുമാരനായരാഘവനെ
രാമസ്യവചനം	} ശ്രീരാമന്റെ മൊഴി	ബാഹുദ്യോ	ഇരുകൈകളാലും
ശ്രുത്വാ		സംപരിഷ്ഠച്ഛ,	കെട്ടിക്കൊണ്ടാലിംഗ
	കേട്ടു്,		നംചെയ്തു്,

മുഖ്നി	}	ശിരസ്സിൽ മുക്തം	തദാ	ആ സമയം
ഉപാശ്രായ			ആത്മാനം	തന്നെ
ഊപഃ		അരചൻ	പുനർജാതം	രണ്ടാമതു ജനിച്ചവനായും
രാമഃ ഗതഃ	}	പരശുരാമൻ പോയ്ക്കി	പുത്രം ഏവ	പുത്രനേയും
ഇതി				
ശ്രുതവാ,		കേട്ട്,	ച	അപ്രകാരം രണ്ടാമതു
ഏഷ്ടഃ		പുളകം പുണ്ടവനായി		പിറന്നവനായും
പ്രമുദിതഃ		ഉള്ളും കുളിർത്തവനായി	മേനേ	നിനച്ചു.

ചോദയാമാസ താം സേനാം ജഗാമാശു തതഃ പുരീം. 8
 പതാകാധപജിനീം രമ്യാം തുഷ്യാദ്ഘൃഷ്ടനിനാദിതാം
 സിക്തരാജപഥാം രമ്യാം പ്രകീർണ്ണകസുമോത്കരാം. 9
 രാജപ്രവേശസുമുഖൈഃ പൗരൈർമംഗളവാദിഭിഃ
 സമ്പണ്ണാം പ്രാവിശദ്രാജാ ജനൗഘൈസ്സമലങ്കൃതാം. 10

രാജാ	അരചൻ	പ്രകീർണ്ണകസു-	} തുകപ്പെട്ട പൂപ്പങ്ങൾ മോത്കരാം } നിറഞ്ഞതും
താം സേനാം	ആ സൈന്യത്തെ		
ചോദയാമാസ;	യാത്രയാകാൻകല്പിച്ചു;	രാജപ്രവേശ-	} രാജാവിന്റെ എഴു സുമുഖൈഃ, } നെള്ളത്താൽ പ്രസന്ന മായ മുഖത്തോടുകൂടി യവരായി,
ആശു	തൽക്ഷണംതന്നെ		
ജഗാമ;	താനും പുറപ്പെട്ടു		
തതഃ	അനന്തരം		
പതാകാ-	} (ചെറു)പതാകകളാ ധപജിനീം } ലും(വലുതായ)കൊ ടിക്കൂറുകളാലും അലങ്ക രിക്കപ്പെട്ടതും,	മംഗളവാദിഭിഃ	ആശീർവ്വചനങ്ങളോരു ന്നവരായ
രമ്യാം	അഴകാന്നതും,	പൗരൈഃ	നഗരജനങ്ങളാൽ
തുഷ്യാദ്ഘൃഷ്ട-	} മംഗളവാദ്യഘോഷങ്ങ നിനാദിതാം } ളാൽ മുഴക്കമാന്നതും,	സമ്പണ്ണാം	നിറയപ്പെട്ടതും,
സിക്ത-	} വെള്ളം തളിച്ച രാജ രാജപഥാം } വീഥികളാന്നതും,	ജനൗഘൈഃ	ജനതതികളാൽ
രമ്യം	മനസ്സിനെ ആനന്ദി പ്പിക്കുന്നതും,	സമലങ്കൃതാം	ഭംഗിയായിനിന്നലങ്ക രിക്കപ്പെട്ടതും ആയ
		പുരീം	പട്ടണത്തിൽ
		പ്രാവിശത്	പ്രവേശിച്ചു.

പൗരൈഃ പ്രത്യുദ്ഗതോ ദൂരം ദപിഞ്ജശ്ച പുരവാസിഭിഃ
 പുനൈരന്തഗതഃ ശ്രീമാൻ ശ്രീമദ്ഭിശ്ച മഹായശാഃ. 11
 പ്രവിവേശ ഗൃഹം രാജാ ഹിമവത്സദൃശം പ്രിയം
 നന്ദസജനോ രാജാ ഗൃഹേ കാമൈഃ സുപൂജിതഃ. 12

പൌരൈ: നഗരജനങ്ങളാലും
 പുരവാസിഭി: } നഗരവാസികളായ
 പീജൈ: ച } ബ്രാഹ്മണരാലും
 ഭൂരം വളരെ ഭൂരത്തിൽനിന്നു
 തന്നെ
 പ്രത്യുദംഗത: എതിരേല്ക്കപ്പെട്ടവനും
 ശ്രീമദ്ഭി: } ശ്രീമാന്മാരായ പുത്ര
 പുത്രൈ: } നാരാൽ
 അനഗത: അനഗമിക്കപ്പെട്ടവനും
 ശ്രീമാൻ ച } ശ്രീമാനമായ മഹാ
 രാജാ രാജാവം

പ്രിയം രമ്യവും
 ഹിമവത്സഭം ഹിമാലയസമുദ്രപുമാ-
 ഗ്രഹം കോവിലകത്തിൽ [യ
 പ്രവിവേശ പ്രവേശിച്ചു;
 രാജാ മഹാരാജാവം
 ഗൃഹേ അരമനയിൽ
 കാമൈ: } സർവാഭീഷ്ടങ്ങളും തിക
 സുപൂജിത: } ണ്ഞവനായി
 സജന: പുത്രമിതുകളത്രാദി
 നാനന്ദ: കളോടുകൂടിയവനായി
 സുഖിച്ചുവാനും.

കൌസല്യാ ച സുമിത്രാ ച കൈകേയീ ച സുമദ്ധ്യമാ

വധുപ്രതിഗ്രഹേ യുക്താ യാത്യാന്യാ രാജയോഷിതഃ

13

രാമം ച ലക്ഷ്മണം പൈവ ശത്രുഘ്നം ഭരതം തഥാ

അച്ഛയനംഗളാശീഭിർമംഗളൈരഭ്യപൂജയൻ

ഉപഹാരൈശ്ച സംഹൃഷ്ടാഃ ക്കുമാരാനഭിപൂജ്യ ച.

14

കൌസല്യാ ച കൌസല്യാദേവിയും
 സുമിത്രാ സുമിത്രാദേവിയും
 സുമദ്ധ്യമാ സുന്ദരിയായ
 കൈകേയീ ച കൈകേയീദേവിയും
 അന്യാ: } മറ്റു സ്ത്രീകൾ
 രാജയോഷിത: }
 യാ: ച യാതൊരുവരോഅവരും
 വധുപ്രതിഗ്രഹേ പുത്രന്മാരുടെ ഭാര്യമാ
 രെ സ്വീകരിക്കുന്നതിൽ
 യുക്താ: ആസക്തന്മാരായി
 സംഹൃഷ്ടാ: ആനന്ദഭരിതന്മാരായി
 ക്കുമാരൻ ക്കുമാരന്മാരായ
 രാമം ച ശ്രീരാമനേയും

ലക്ഷ്മണം ച ലക്ഷ്മണനേയും
 ഭരതം ഏവ ഭരതനേയും
 ശത്രുഘ്നം ച ശത്രുഘ്നനേയും
 അഭിപൂജ്യ കൊണ്ടാടി,
 തഥാ അച്ഛയനംതന്നെ
 മംഗളാശീഭി: } ആലത്തി മുതലായ
 } മംഗളകൃത്യങ്ങളെ
 } കൊണ്ടും ആശീർവ്വച
 } നങ്ങളെക്കൊണ്ടും
 അച്ഛയൻ അനുഗ്രഹിച്ചു.
 മംഗളൈ: ശുഭകരങ്ങളായ വസ്തു
 കളേയും,
 ഉപഹാരൈ: ച പുഷ്പമാല്യാദികളേയും
 അഭ്യപൂജയൻ നൽകിയുപചരിച്ചു.

തതഃ സീതാം മഹാഭാഗാം ഉത്ത്മീളാം ച യശസ്വിനീം

കശലപജസുതേ ചോഭേ ജഗുഹുർനൃപപത്നയഃ.

15

നൃപപത്നയ: രാജ്ഞിമാർ
 തത: അതിൽപിന്നെ
 മഹാഭാഗാം മഹാഭാഗ്യവതിയായ
 സീതാം സീതാദേവിയേയും
 യശസ്വിനീം കീർത്തിശാലിയായ
 ഉത്ത്മീളാം ച ഉത്ത്മീളാദേവിയേയും

കശലപജസുതേ കശലപജപുത്രിമാരായ
 ഉഭേ ച } (മാണ്ഡവീ, ശ്രുതകീ
 } ത്തി എന്ന) ഇരുവരേ
 യും
 ജഗുഹു: അന്ത്യപുരത്തിൽ
 പ്രവേശിപ്പിച്ചു.

മംഗളാലംഭനൈശ്ചൈവ ശോഭിതാഃ ക്ഷൗരമവാസസഃ
ദേവതായതനാനൃശു യഥാഹം പ്രത്യുപജയൻ.

16

ക്ഷൗര- വാസസഃ	} വെൺപട്ടുത്തവ രായി	ദേവതായ- തനാനി	} ദേവാലയസന്നിധി കളിൽ
മംഗളാലം ഭനൈഃ ച		മംഗളകരമായ ചിഹ്ന ങ്ങളോടുകൂടി	
ശോഭിതാഃ ഏവ വിളങ്ങുന്നവരായി,		പ്രത്യുപജയൻ പൂജകളെ ചെയ്തു	

അഭിവാദ്യാഭിവാദ്യാംശു സർവ്വം രാജസുതാസ്തദാ
സ്വം സ്വം ഗുഹം സമാസാദ്യ ക്ഷേരഭവനോപമം.

17

ശോഭിദ്ബനൈശ്ച ധാന്യൈശ്ച തപ്തയിതപാ ദപിജോത്തമാൻ
രേമിരേ മുദിതാഃ സർവ്വം ഭന്തുഭിഃ സഹിതാ രഹഃ.

18

തദാ	അപ്പോൾ	അഭിവാദ്യാൻ	വന്ദിക്കേണ്ടവരെ
രാജസുതാഃ	രാജകുമാരിമാർ	അഭിവാദ്യ ച	വന്ദനംചെയ്തും, [പ്രാഃ
സർവ്വാഃ	എല്ലാവരും	മുദിതാഃ	സന്തോഷം പൂണ്ടവ
ദപിജോത്തമാൻ	ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരെ		[രായി,
ശോഭിഃ	പശുക്കളെക്കൊണ്ടും	ക്ഷേര-	} ക്ഷേരന്റെ മാളിക
ധനൈഃ	ധനങ്ങളെക്കൊണ്ടും	ഭവനോപമം	
ധാന്യൈഃ ച	ധാന്യങ്ങളെക്കൊണ്ടും	സ്വം സ്വം	തങ്ങൾ തങ്ങളെ
തപ്തയിതപാ ച	തൃപ്തിപ്പെടുത്തിയ	ഗുഹം	ഭവനങ്ങളിൽ
സർവ്വാഃ	എല്ലാവരും [ശേഷം	സമാസാദ്യ,	പുക്കും,
ഭന്തുഭിഃ	ഭന്താക്കന്മാരോടും	രഹഃ	ഏകാന്തത്തിൽ
സഹിതാഃ	ഒന്നിച്ചുതന്നെ .	രേമിരേ	രമിച്ചിരുന്നു.

കുമാരാശ്ച മഹാത്മാനഃ വീര്യേണാപ്രതിമാ ഭൂവി
കൃതദാരാഃ കൃതാസ്ത്രാശ്ച സധനാഃ സസുഹൃജ്ജനാഃ.

19

ശുശ്രൂഷമാണാഃ പിതരം വർത്തയന്തി നരഷഭാഃ
കാലേ കാലേ തു നീതിജ്ഞാസ്തോഷയന്തോ ഗുരും ഗുണൈഃ.

20

ഭൂവി	ലോകത്തിൽ	സധനാഃ	സകലവിധ ഐശ്വര്യപ
നരഷഭാഃ	നരശ്രേഷ്ഠന്മാരും		ങ്ങളാൻവരായും
മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളും ആയ	സസുഹൃജ്ജനാഃ	} നല്ലമിത്രങ്ങളാൻവരാ യും
കുമാരാഃ	ആ കുമാരന്മാർ	ച,	
വീര്യേണ	വീര്യംകൊണ്ടും	നീതിജ്ഞാഃ	സകല നീതികളുമറി ഞ്ഞവരായും
അപ്രതിമാഃ	കിടയരാവരായും	ഗുരും	ഗുരുവിനെ
കൃതദാരാഃ	വിവാഹിതരായും	ഗുണൈഃ	തങ്ങളെ സതപ്രവൃത്തി കളാൽ
കൃതാസ്ത്രാഃ ച,	ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങൾ ലഭിച്ച വരായും		

കാലേ കാലേ എല്ലാജ്ഞാതം
തോഷയന്തഃ തുഃ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നവ
പിതരം പിതാവിന്നു [രായം

ശുശ്രൂഷമാണാം വേണ്ടത്തക്ക ശുശ്രൂഷ
ചെയ്യുന്നവരായും,
വന്തയന്തി സുഖമായി വസിച്ചു
വന്നു.

കസ്യചിത്ത്വം കാലസ്യ രാജാ ഭഗരഥഃ സുതം
അഭിവാദയിതും പ്രാപ്തം ശ്യാമം കമലലോചനം
അക്ലിഷ്ടകാരിണം ശൂരം പരസൈന്യവിമുക്തം.

21

വിനയം ഭേദയോഗേന സംപ്രാപ്തമിവ സംസ്ഥിതം
ഭരതം കൈകയീപുത്രമബ്രവീദുഃസത്തമഃ.

22

അഥ പിന്നെ
കസ്യചിത്ത് } ചില നാൾക്കുശേഷം
കാലസ്യ തു }
രഘുസത്തമഃ രഘുസത്തമനായ
ഭഗരഥമഹാരാജാവു,
ഭേദയോഗേന ഭേദം എടുത്തു
സമ്പ്രാപ്തം വന്നിരിക്കുന്ന
വിനയം ഇവ വിനയമെന്നപോലെ
സംസ്ഥിതം ഇരിക്കുന്നവനും,
അഭിവാദയിതും തന്നെവന്ദിപ്പാൻ
പ്രാപ്തം വന്നവനും,

ശ്യാമം ശ്യാമമുനിരമാന്വനം
കമലലോചനം ചെന്നാർന്നേതനും
അക്ലിഷ്ട- } ദോഷഹീനമായ പ്രവൃ
കാരിണം }ത്തികൾ മാത്രം ചെ
യ്യുന്നവനും.
പരസൈന്യ- } ശത്രുസൈന്യങ്ങളെ
വിമുക്തം } നശിപ്പിക്കുന്നവനും
ശൂരം, ശൂരനും
കൈകയീ- } കൈകേയിയുടെ പുത്ര
പുത്രം }നും ആയ
ഭരതം സുതം ഭരതകുമാരനെനോക്കി
അബ്രവീത് അരുളിച്ചെയ്തു.

അയം കേകയരാജസ്യ പുത്രോ വസതി പുത്രക
തപാം നേതുമാഗതോ വീര യുധാജിനാതുലസ്തവ.

23

പുത്രക! മകനേ!
വീര! വീര!
തപാം നേതും } നിന്നെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
ആഗതഃ } പോവാൻവന്നിരിക്കുന്ന
വനായ
തവ നിന്റെ
മാതുലഃ അമ്മാമനും

കേകയരാജസ്യ } കേകയരാജാവിന്റെ
പുത്രഃ } പുത്രനും ആയ
അയം ഈ
യുധാജിത് യുധാജിത്ത്
വസതി { (ഇത്രനാളായി) കാത്തു
കൊണ്ടിരിക്കുന്നവ
ല്ലോ.

പ്രാത്ഥിതസ്തേന ധർമ്മജ്ഞ മിഥിലായാമഹം തദാ

ജ്ഞിമദ്ധ്യേ തു തസ്യ തപം പ്രീതിം കത്തുമിഹാഹ്വസി.

24

മിഥിലയിൽ, മിഥിലയിൽ
ജ്ഞിമദ്ധ്യേ ജ്ഞികളുടെ നടുവിൽ
വെച്ചു
തദാ അന്ന്
തേന അദ്ദേഹത്താൽ
അഹം } ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ടു
പ്രാർത്ഥിതഃ }

ധർമ്മജ്ഞ! ധർമ്മജ്ഞ!
തപം ഇഹ നീ ഇക്കാര്യത്തിൽ
തു ഇപ്പോൾ
തസ്യ പ്രീതിം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇഷ്ട
തെ
കത്തും } പുത്തിയാക്കേണ്ടതാണ്
അഹ്വസി }

ശ്രുതപാ ദശരഥസ്യൈതത്ഭരതഃ കൈകയീസുതഃ
അഭിവാദ്യേ നൃതം രാമം പരിഷ്ഠജ്യ ച ലക്ഷ്മണം
ഗമനായാഭിചക്രാമ ശത്രുഘ്നസഹിതസ്തദാ.

25

കൈകയീസുതഃ	കൈകേയീപുത്രനായ	രാമം ച	ശ്രീരാമനേയും
ഭരതഃ	ഭരതൻ,	അഭിവാദ്യേ,	നമസ്കരിച്ചു,
ദശരഥസ്യ	ദശരഥമഹാരാജാവി	ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനെ
ഏതത്	ഈ വാക്ക് [ന്റെ	പരിഷ്ഠജ്യ	ആലിംഗനംചെയ്ത്
ശ്രുതപാ,	കേട്ടു,	ശത്രുഘ്നസഹിതഃ	ശത്രുഘ്നനോടുകൂടി
തദാ	ആ സമയം,	ഗമനായ	യാത്രയ്ക്കായി
നൃതം	പിതാവിനേയും	അഭിചക്രാമ	ഒരുങ്ങി.

ആപ്തപ്ത പിതരം ശുരോ രാമം ചാക്ലിഷ്ടകാരിണം
മാതൃശ്യാപി നരശ്രേഷ്ഠഃ ശത്രുഘ്നസഹിതോ യയൗ.

26

ശുരഃ	ശുരനായ	രാമം ച	ശ്രീരാമനോടും
നരശ്രേഷ്ഠഃ	നരശ്രേഷ്ഠൻ, ഭരതൻ	മാതൃഃ അപി	ജനനിമാരോടും
ശത്രുഘ്നസഹിതഃ	ശത്രുഘ്നസഹിതനായ	ആപ്തപ്ത	യാത്രപറഞ്ഞ് അന
പിതരം ച	പിതാവിനോടും		മതി വാങ്ങിക്കൊണ്ടും
ചാക്ലിഷ്ടകാരിണം	നിദ്രോഷകർമ്മാവായ	യയൗ.	പുറപ്പെട്ടു.

യുധാജിത് പ്രാപ്യ ഭരതം സശത്രുഘ്നം പ്രഹർഷിതഃ
സ്വപുരം പ്രാവിശദ്വീരഃ പിതാ തസ്യ തുതോഷ മ.

27

യുധാജിത്	യുധാജിത്തം	സ്വപുരം	സ്വപനഗരത്തിലേക്കും
സശത്രുഘ്നം	ശത്രുഘ്നനോടുകൂടെ	പ്രാവിശത്	പോയ്ചേൻ
ഭരതം	ഭരതനെ	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
പ്രാപ്യ	കൂട്ടിക്കൊണ്ടു്,	വീരഃ പിതാ	വീരനായ പിതാവും
പ്രഹർഷിതഃ	സന്തോഷമാന്വനായി	തുതോഷ	ഏറ്റവും സന്തോഷിച്ചു.

ഗതേ ച ഭരതേ രാമോ ലക്ഷ്മണശ്ച മഹാരഥഃ
പിതരം ദേവസങ്കാശം പൂജയാമാസതുസ്തദാ.

28

ഭരതേ ഗതേ ച	ഭരതൻ പോയശേഷം	ദേവസങ്കാശം	ദൈവത്തിന്നൊത്ത
രാമഃ	ശ്രീരാമനും	പിതരം	പിതാവിനെ,
മഹാരഥഃ	മഹാരഥനായ(വീര	തദാ	അക്കാലം
	നായ	പൂജയാ-	} ഉപചരിച്ചുകൊണ്ടു്
ലക്ഷ്മണഃ ച	ലക്ഷ്മണനും	മാസതുഃ	

പിതൃരാജ്ഞാം പുരസ്കൃത്യ പൗരകാർത്യാണി സർവ്വശഃ
ചകാര രാമോ ധർമ്മാത്മാ പ്രിയാണി ച ഹിതാനി ച.

29

ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	പൗരകാർത്യാണി	രാജ്യകാർത്ത്യങ്ങളെ
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	സർവ്വശഃ	എല്ലാപ്രകാരത്തിലും
പിതൃഃ	പിതാവിന്റെ	പ്രിയാണി ച	ആദരവോടെയും
ആജ്ഞാം	ആജ്ഞയെ	ഹിതാനി ച	ക്ഷേമകരമായ് ത്ത
പുരസ്കൃത്യ	തെറ്റാതെ അനുസരി		നെയും
	ച്ചുകൊണ്ടും	ചകാര.	നടത്തിവന്നു.

മാതൃഭ്യോ മാതൃകാർത്യാണി കൃതപാ പരമയന്ത്രിതഃ
ഗുരൂണാം ഗുരുകാർത്യാണി കാലേ കാലേഽനപവൈക്ഷത.

30

പരമയന്ത്രിതഃ	} നീതിക്കും അത്യന്തം കീഴടങ്ങിയവനായ ശ്രീരാമൻ,	മാതൃകാർത്യാണി	മാതൃശുശ്രൂഷകളേയും,
കാലേ കാലേ		അതാതുസമയോചിത കാലത്തിൽ	ഗുരൂണാം
മാതൃഭ്യഃ	മാതാക്കൾക്കും	ഗുരുകാർത്യാണി	ഗുരുശുശ്രൂഷകളേയും
		കൃതപാ	ചെയ്തുകൊണ്ടും,
		അനപ-	} ജാഗ്രതയോടെ
		വൈക്ഷത.	

ഏവം ദശരഥഃ പ്രീതോ ബ്രാഹ്മണാ നൈഗമാസ്തഥാ
രാമസ്യ ശീലവൃത്തേന സർവ്വേ വിഷയവാസിനഃ.

31

ഏവം രാമസ്യ	ജപ്രകാരം ശ്രീരാമന്റെ	നൈഗമാഃ	നഗരവാസികൾ
ശീലവൃത്തേന	സന്മാർഗ്ഗവൃത്തിയാൽ	വിഷയവാസിനഃ	ദേശവാസികൾ
ദശരഥഃ	ദശരഥമഹാരാജാവ്	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
പ്രീതഃ	ആനന്ദപൂർണ്ണ;	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ ആ
ബ്രാഹ്മണാഃ	ബ്രാഹ്മണർ,		നന്ദമൂർക്കൊണ്ടു.

തേഷാമതീയശാ ലോകേ രാമഃ സത്യപരാക്രമഃ
സ്വയംഭൂരിവ ഭൂതാനാം ബഭൂവ ഗുണവത്തരഃ

32

ഭൂതാനാം	പ്രാണിജാലങ്ങൾക്കും	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ
സ്വയംഭൂഃ ജവ	ബ്രഹ്മാവ് എപ്രകാര	ലോകേ	ലോകത്തിൽ
	മൊ അപ്രകാരം,	തേഷാം	അവർക്കെല്ലാം
അതീയശാഃ	അതീകീർത്തിമാനും	ഗുണവത്തരഃ	അത്യന്തഗുണവാനായി
സത്യപരാക്രമഃ	സത്യപരാക്രമനുമായ	ബഭൂവ.	വിളങ്ങി

രാമസ്തു സീതയാസാധം വിജഹാര ബഹുനൃതം
മനസ്വീ തദ്ഗതസ്തസ്യ നിത്യം ഹൃദി സമർപ്പിതഃ.

33

മനസ്വീ	സുസ്ഥിരചിത്തനായ	നിത്യം	സർവ്വകാലവും
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	സമർപ്പിതഃ	കടികൊണ്ടവനായി
സീതയാസാധം	സീതാദേവിയോടും	ബഹുൻ	അനേകം
തദ്ഗതഃ	അവളോടിണങ്ങിയവ	ഋതൻ തു	ഋതക്കാര, അതാതി
തസ്യാഃ	അവളുടെ [നായി		ന്നൊത്തവണ്ണം,
ഹൃദി	ചിത്തത്തിൽ	വിജഹാര.	നൃപമായി രമിച്ചു.

പ്രിയ തു സീതാ രാമസ്യ ദാരാഃ പിതൃകൃതാ ഇതി
ഗുണാഭൂപഗുണാച്ചാപി പ്രീതിർഭൂയോഭ്യവൽത.

34

സീതാ	സീതാദേവി	ഗുണാത് അപി ഭർത്തൃഭക്തിമുതലായ
രാമസ്യ	ശ്രീരാമനും	മനോഗുണത്താലും
പിതൃകൃതാ	} (തന്റെ) പിതാവിന്ന്	രൂപഗുണാത് ച സൗന്ദര്യോദി രൂപ
ദാരാഃ		ലാവണ്യത്താലും
ഇതി	ചെയ്യുന്നവളായ പത്നി	ഭൂയഃ അത്യധികമായ
	എന്ന കാരണത്താലും	പ്രീതിഃ പ്രീതി,
പ്രിയ തു	{ (തന്റെ) പ്രീതിക്കു	അഭ്യവൽത (തനിക്ക് അവളിൽ)
		വളർന്നു.

ഹൃദയം ചൈവ ജാനാതി പ്രീതിയോഗി പരസ്परം.

35

പ്രീതിയോഗി	(അന്യോന്യ) പ്രീതിയോ	ഹൃദയം ച ഏവ മനോഭാവം മുഴുവനും
	ഭാവത്തിങ്കലേവാര	ജാനാതി പ്രത്യക്ഷമായി അറിയ
പരസ്परം	ഒരാൾക്ക് മറെറൊരാൾ	പ്പെടുന്നു.
	ഉള്ള	

തസ്യാശ്ച ഭർത്താ ദപിഗുണം ഹൃദയേ പരിവർത്തതേ
അന്തഃജാതമപി വ്യക്തം ആഖ്യാതി ഹൃദയം ഹൃദാ.

36

തസ്യാഃ	അവളുടെ	അന്തഃജാതം	} അന്തരംഗത്തിലുള്ളവായ
ഹൃദയേ ച	ചിത്തത്തിൽ	അപി,	
ഭർത്താ	ഭർത്താവും,	ഹൃദയം	മനോഭാവത്തെ
ദപിഗുണം	ജരട്ടി ഗുണങ്ങളോട്	ഹൃദാ	മനസ്സുകൊണ്ടും
	കൂടിയവനായി	വ്യക്തം	സ്പഷ്ടമാംവണ്ണം
പരിവർത്തതേ ;	വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു ;	ആഖ്യാതി	ഗ്രഹിക്കുന്നു.

തസ്യ ഭൂയോ വിശേഷേണ മൈമിലീ ജനകാത്മജാ
ദേവതാഭിഃ സമാ രൂപേ സീതാ ശ്രീരിവ രൂപിണീ.

37

രൂപിണീ	വടിവുകയ്ക്കൊണ്ട	ജനകാത്മജാ	ജനകപുത്രിയായ
ശ്രീഃ ഇവ,	മഹാലക്ഷ്മിയായി	സീതാ,	സീതാദേവി
രൂപേ	അഴകിൽ	തസ്യ	ശ്രീരാമനാ
ദേവതാഭിഃ	} ദേവസ്ത്രീകളോടു തുല്യ	ഭൂയഃ	അതിലുമധികം
സമാ,		വിശേഷേണ	വിശേഷമായി വിള
മൈമിലീ	മിഥിലയിൽ പിറന്നവ		ങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു.
	ളായ		

തയാ സ രാജഷ്ട്രിസുതോഭിരാമയാ

സമേയിവാന്തമരാജകന്യയാ

അതീവ രാമഃ ശുശ്രൂഭേതികാമയാ

വിഭഃ ശ്രീയാ വിഷ്ണുരിവാമരേശ്വരഃ

38

രാജഷ്ട്രിസുതഃ	രാജഷ്ട്രിപുത്രനായ	സമേയിവാൻ,	ചേന്ദ്രവനായി
സഃ	ആ	അമരേശ്വരഃ	ദേവധിദേവനായി
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	വിഭഃ വിഷ്ണുഃ	സർവ്വവ്യാപിയായ
അഭിരാമയാ	അതിമനോഹരയം		മഹാവിഷ്ണു
അതികാമയാ	അതിപ്രിയമാൻവളം	ശ്രീയാ ഇവ	മഹാലക്ഷ്മിയോടൊരു
തയാ	ആ [ആയ		മിച്ചെന്നപോലെ
ഉത്തമ-	} ഉത്തമരാജപുത്രിയോടു	അതീവ	ഉതകൃഷ്ടമാംവണ്ണം
രാജകന്യയാ		ശുശ്രൂഭേ	വിളങ്ങി

യഃ ശുണോത്യാദിമം കാവ്യം ബാലാഖ്യം രാമജനകം

പാത്യചഞ്ചലോ ഭക്ത്യാ ഭക്തപാ ഭോഗാനിഹേച്ഛിതാൻ

അന്തേ ശ്രീസൂര്യസായുജ്യം ഗച്ഛത്യത്ര ന സംശയഃ

ഇങ്ങിനെ ബാലകാണ്ഡശ്രാവണപാദാദിഫലത്തെ സർവ്വാർത്ഥസാര വ്യാഖ്യാനത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

സ്തോഭോപചാരാണാം 23-ാം അദ്ധ്യായത്തിലാകട്ടെ

പുത്രപൗത്രാദിസമ്പത്തിം സർവ്വഭോഗാനിവാദനം

പത്നീപുത്രാദികലഹനാശനം ക്ഷേമാലസം

കരോതി ബാലകാണ്ഡസ്യ പാനശ്രാവണാദികം.

എന്നിങ്ങനെ ബാലകാണ്ഡത്തിന്റെ ഫലശ്രുതി പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

